

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwа“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingerstr. 17/II r.

Рік I.

Мюнхен, вересень — жовтень 1952

ч. I

ГОСПОДИ, БЛАГОСЛОВИ Й ДОПОМОЖИ!

З благословення Його Високопреосвященства Високопреосвященнішого Архiepіскопа Ніканора випускаємо в світ новий український православний друкований орган «Рідна Церква».

Потреба в існуванні органу української православної думки в Німеччині не підлягає жадній дискусії. Тут у Німеччині перебуває заступник Митрополита УАПЦ Його Високопреосвященство Високопреосвященніший Архiepіскоп Ніканор, в Мюнхені існує Богословська Академія УАПЦ, а в оселях, таборах і на приватках мешкає понад 10 000 православних українців, що в більшості об'єднані у парафіях УАПЦ.

Теперішній час особливо вимагає місійної праці, що не тільки живим, але й друкованим словом, має доходити до всіх місць нашого розселення, несучи духовну науку, наставляючи, потішаючи і духовно підтримувати вірних Української Православної Церкви, які знайшлися серед чужого моря.

Великі завдання, які лежать на УАПЦ на еміграції, в міру можливостей допомагатиме сповнювати «Рідна Церква», яка служитиме скріпленню церковно-релігійної свідомості серед наших вірних, інформуватиме їх про життя нашої Церкви та буде лучником між нашою ієрархією, духовенством і вірними, об'єднуючи усіх нас в одну Українську Християнську Православну Громаду, не зважаючи на це, що ми знаходимося часто далеко один від одного. Там де не зможе безпосередньо долинути голос наших архипастирів і пастирів, їхні слова промовлятимуть до вірних через наш орган.

«Рідна Церква» кликатиме до вірності своїй Церкві, до зміцнення віри Христової і християнського духа, до взаємної християнської любові, до милосердя і добрих діл та повсякчасно нагадуватиме всім нам про наш рідний Сіон — наш Київ, про нашу поневолену ворогом Україну й вселятиме надію, що через хрест терпіння надійде великий день Воскресіння нашої багатостраждальної Батьківщини.

Змагатимемо до досягнення єдності між усіма українцями, а особливо до об'єднання всіх православних українців в одній Українській Православній Церкві під одним канонічним зверхництвом та боронити-

memo нашу предківську віру й Церкву перед усіма нападами на них, звідки б вони не походили.

У відношенні до наших братів українців католицького та інших віровизнань будемо стояти на засаді толеранції й такого ж відношення чекатимемо до нас.

Щоб виконати як слід наше завдання, звертаємося до нашого духовенства, церковних діячів і всіх вірних надсилати нам свої статті, проповіді, популярно-наукові нариси, спогади, поезії й оповідання церковно-релігійного змісту, дописи й листи. Тільки спільними зусиллями можемо зробити наш орган цікавим і повноцінним.

Перше число «Рідної Церкви» видаємо в скромному вигляді, розпоряджаючи дуже малими матеріальними засобами. Тимчасом «Рідна Церква» буде виходити раз на два місяці, але пізніше маємо намір перетворити її на місячник. Дальша доля «Рідної Церкви», її розвиток і побільшення залежить від загалу православних українців. Передплачуйте наш журнал, присилайте пожертви на пресовий фонд і приєднуйте передплатників. Справою чести кожного православного українця має бути морально й матеріально підтримати свій, одинокий в Німеччині, друкований орган української православної думки.

Боже, допоможи нам у наших починаннях!

ВИДАВНИЦТВО

Архипастирські ювілеї

1932 — 1942 — 1952

Цього року наша Церква і українська громада на чужині відзначала двадцятилітній ювілей архипастирського служіння Голови Української Автокефальної Православної Церкви Його Високопреосвященства Митрополита Полікарпа, який був хіротонізований 10 квітня 1932 року в соборі Св. Марії Магдалини у Варшаві на Єпископа Луцького. Хіротонія була довершена Митрополитом Діонісієм, Архiepіскопами Феодосієм і Алексієм та Єпископами Симоном і Савою.

(Закінчення на 2 стор.)

В лютому ц. р. сповнилося десять років архипастирського служіння Архiepіскопів Ніканора і Ігоря. Його Високопреосвященство Архiepіскоп Ніканор, тепер наш правлячий Владика у Німеччині, був хіротонізований дня 9 лютого 1942 року в Пинську на Єпископа Чигиринського. Хіротонія була довершена з благословення Митрополита Діонісія, Архiepіскопами Полікарпом і Александром та Єпископом Юрієм. Наступного дня за участю ще Владика Ніканора там же був хіротонізований на Єпископа Уманського Архiepіскоп Ігор, який перебуває тепер у Нью-Йорку.

В травні ц. р. сповнилося десять років архипастирського служіння Архiepіскопів Михаїла і Мстислава, Єпископа Сильвестра та Архiepіскопа Геннадія. Перші три Владики були хіротонізовані в Києві. Архiepіскоп Михаїл, який перебуває тепер у Торонто, як правлячий Владика Східньо-Канадійською єпархією Української Православної Церкви, був хіротонізований на Єпископа Єлисаветградського дня 12 травня 1942 року Владиками Ніканором і Ігорем. Владика Мстислав, тепер Архiepіскоп-Канцлер Української Православної Церкви в ЗДА, був хіротонізований 14 травня

1942 року Владиками Ніканором, Ігорем і Михаїлом на Єпископа Переяславського, і Владика Сильвестр, який перебуває тепер в Австралії, дня 16 травня Владиками Ніканором, Ігорем, Михаїлом і Мстиславом — на Єпископа Лубенського. Архiepіскоп Геннадій був хіротонізований на Єпископа Дніпропетровського 24 травня 1942 року в Луцьку Архiepіскопом Полікарпом і Єпископом Мстиславом. Владика Геннадій є тепер в складі єпископату Української Православної Церкви в ЗДА і перебуває в Чикаго.

В червні ц. р. сповнилося десять років з дня єпископської хіротонії Єпископа Володимира, який перебуває також у ЗДА, в м. Детройті. Владика Володимир був хіротонізований на Єпископа Черкаського 23 червня 1942 року в Києві Архiepіскопом Ніканором та Єпископами Мстиславом і Сильвестром.

Владикам Ювілянтам від щирого серця бажаємо багато сили духа і здоров'я, щоб і надалі пасли стадо словесне, яке їм доручив Пастироначальник Христос, та плодотворно працювали у нашому духовному проводі на славу Святої Церкви та для добра многостраждального українського народу.

Будьмо вірні нашій Святій Церкві

«Вірую в Єдину, Святу, Соборну і Апостольську Церкву» (9 чл. Симв. Віри)

Свята, Єдина, Соборна і Апостольська Церква, заложена Ісусом Христом на землі, існує тут вже майже дві тисячі років. Ця велична Божа установа — Церква Христова є Божою родиною — Тілом Христовим (I Кор. 12, 12—20; 27—28). Головою Церкви є сам Христос (Ефес. 1, 22—24). Душа Церкви — Святий Дух. Члени Церкви — це охрещені у Христа люди, які, живучи на землі, творять Церкву земну, тобто установлену Богом громаду людей, об'єднаних православною вірою, священноначалієм (ієрархією) і таїнствами. Церква Христова — це всі складові частини Її: Єпископат, пастирі й вірні. Це всі християни, що перебувають між собою в єдності й Христовій любові, що «одним Духом охрещені в тіло одне» (I Кор. 12, 13).

З невеликої громади перших християн, Церква Христова розрослася на весь світ. Вірні заповітові Христа: «Ідіть і навчайте всі народи...» (Матв. 28, 19), апостоли і їхні наступники, проповідуючи Слово Боже, Євангелію, привели до Христа різних людей, різні народи. Зі збільшенням членів Церкви постали різні Помісні Церкви, як частини однієї Соборної і Апостольської Церкви. Кожна з цих Помісних Церков була в адміністративному відношенні незалежна. Канони Святої Православної Церкви вказують на національну підставу цієї церковної незалежності: «Єпископам кожного народу належить знати першого між ними...» (34 Апостольське Правило). Всі Помісні Церкви були з'єднані між собою єдиною Основою і Головою — Христом, одним Духом Святим, одним вченням віри, однією благодатно-преемственною від апостолів ієрархією, одними таїнствами. Всі разом

вони творили Єдину, Святу, Соборну і Апостольську Церкву, яку влучно Св. Кипріян порівнює до дерева, що має багато галузок — окремих Церков.

Вже близько тисяча літ, як на дереві Єдиної, Святої, Соборної і Апостольської Церкви виросла нова галузка — Православна Христова Церква українського народу, який, просвітившись світлом Христової віри, став частиною Тіла Христового. Подвигами перших на нашій землі святих Отців, їх проповіддю Слова Божого, росла і множилася віра Христова серед нашого народу, розбудовувалася свята Церква. Ця Церква стала найсвятішим і найдорожчим духовним скарбом нашого народу, в обороні якого він терпів муки, страждання і віддавав своє життя. Наш нарід зрісся з Церквою, якби в один організм, з'єднався нерозривно. Не дивно, хто був ворогом нашого народу, той був одночасно ворогом нашої Церкви, її переслідував і намагався знищити.

Коли одним не повелось її знищити то інші, поневоливши наш нарід, за якийсь час поневолили також нашу Рідну Церкву, позбавивши Її свободи, якою вона користувалася дотепер. Замість рідних архипастирів і пастирів з'явилися чужі, що промовляли чужою мовою, що свої політичні цілі ставили вище церковних, що заборонили наші прадідівські церковні звичаї, а заводили свої, чужі нам. Цим чужинцям, що заволоділи нашою землею, нашим народом і нашою Церквою, здавалося, що вони стерли зовсім навіть наше ім'я з книги життя. Одначе вони помилилися. Наш нарід пробудився до нового життя, а одночасно вірні сини Церкви й народу приступили до від-

роджування за Божою допомогою своєї прадідівської Церкви. Це відродження Української Православної Церкви, як галузки єдиного Вселенського Православ'я, триває по сьогоднішній день. Його не спинили і не спинять ні жорстоке переслідування Христової Церкви безбожницьким комунізмом, ні всякі інші перепони, де б вони не були і ким би вони не ставилися.

В сьогоднішній момент найбільшого з усіх часів поневолення нашого народу на Батьківщині, там під чужим ярмом в Україні, хоча наш нарід формально приневолений належати до керованої і контрольованої більшовиками російської псевдоцеркви, Українська Православна Церква зберігається як найсвятіше з святих в найглибших тайниках душ справді релігійних наших людей, свідомих синів свого народу. Вільний розвиток нашої Церкви в теперішньому часі можливий тільки тут у вільному світі, де опинилося багато тисяч православних українців. Існує тут Українська Православна Церква, як нерозривна частина, заснованої на наших землях перед тисяччю роками святої Христової Церкви нашого народу, як продовжувач світлич традицій митрополитів Іларіона, Петра Могилы та інших славних святителів, подвижників і мучеників землі української.

Помилися б одначе той, хто думав би, що наша Українська Православна Церква, яка існує тут у вільному світі, не має тернистого шляху. Цей шлях, на превеликий смуток і жаль, поріс багатьма тернами, коріння яких ростуть з рідних нам по крові, але zdeформованих і скалічених душ деяких наших людей.

Довголітнє перебування українців у чужій неволі притупило в декого відчуття свого власного, рідного, а виплекало рабську привязанність до чужого, що насаджувалося в нас довгими роками. Ці люди, які підпали чужому впливові, не тільки оминають пороги своїх українських православних церков, але часто злорічать на Українську Православну Церкву, хоча дехто з них і називає себе православним українцем.

Інша категорія людей, — це ті, які під впливом російського нігілізму або безбожницької пропаганди загубили віру в Бога, відреклися релігії й Церкви. Формально вони ніби християни, але вони соромляться ходити до Церкви, визнавати Бога. В серці їхньому пуста, а в душах зневіра.

Є ще і інше явище серед українців. Є люди, які безперечно вірять у Бога, але пішли за голосом нечисленних одиниць, які заспокоєння своїх власних вигод, а передусім амбіцій, ставлять вище загального добра Церкви. Звідси існують ще де-не-де в світі серед православних українців, на велике наше нещастя і сором, незгода і розбиття.

Важкий шлях нашої Церкви. Треба бути кожному з нас обережним, щоб не впасти у спокусу, щоб не звів нас диявол, який деколи навіть прикидається ангелом світла (II Кор. 11,14). У теперішніх важких часах, нам особливо необхідно мати глибоку віру в Бога й усвідомити, що тільки з Богом можемо досягнути все добре і корисне, що потрібне нам, як окремим одиницям так і всьому народові. Пам'ятаймо, що Бог

є любов, а хто в любові перебуває, той перебуває в Бозі (I Іан. 4, 7-8). Отже живімо в любові і єдності між собою, бо тоді тільки будемо непереможні й жадні вороги нас не зломлять і не знищать. Любімо передусім нашу Українську Православну Церкву. Пам'ятаймо, як для кожного православного грека є йому рідною Грецька Православна Церква, румуна — Румунська, серба — Сербська, і т. д., так для кожного православного українця є рідною Українська Православна Церква. Не слухаймо тих, що говорять інакше. Гуртуймося біля нашої Рідної Церкви. Пам'ятаймо також, що віруючі люди тієї самої нації і цього самого віровизнання, не можуть творити кількох церков, але лише одну. Тому не може бути двох українських православних церков, але лише одна. Не йдімо за тими, хто розбиває нашу Церкву, хто відриває вірних від єдності з ієрархією. Хто діє так, діє проти Церкви, діє на нашу некористь і згубу.

Ніколи і ніде не забуваймо, що наша Українська Православна Церква, як частина Єдиної, Святої, Соборної і Апостольської Церкви, в яку ми віруємо і яку визнаємо, наша предківська Церква, наш найбільший скарб на землі, наше пристановище і твердиня, яку збудував на камені віри сам Христос, кажучи: «збудую Церкву Мою і пекельні сили не переможуть Її» (Матв. 16, 18).

Свящ. А. Д.

Борис Лисянський

ЧОМУ?

Чому роки так бистрі в своїм леті
І нашого життя такі короткі дні,
Чом час його на цій сумній планеті
Ми так марнуємо в бездумній метушні?

Чом тисне серце нам глибока тривога
І пісня радісна змовкає на устах? ...
Чи ж не тому, що ми забули Бога
І хибно збочили на безнадійний шлях.

Що скарб душі бездумно розміняли
На жалісних турбот убогу сушту,
Що у багно життя втопили ідеали
І в темряві його затратили мету.

Що образ Божий в серці осквернили
І золотого там поставили тельця,
Що змарнували творчі свої сили
Свідомого і чесного борця.

І довго так, як людськість не зламає
Вратоненависти огидно-темний гріх,
В житті земнім повік не залунає
Щаслива пісня і щасливий сміх.

Молодь — наша надія

Питання виховання нашої молоді — дітей, юнаків і юначок в українському православному дусі, означає питання існування чи неіснування в недалекому майбутньому того, що нам найдорожче, означає питання розквіту або занепаду нашої Церкви і нас самих, як нації на чужині... Це не жадне перебільшення і не порожній звук.

Коли завчасу нашої молоді не зацепимо любови до Рідної Церкви, не зробимо її релігійною, вона, за малими винятками, стане до Церкви байдужою, в релігійних питаннях індивідуальною. Не буде кому заповнювати наших церков, не буде кому там молитись, співати. Вона піде самопас, шляхи її розійдуться в різних напрямках, і зібрати її під крила Церкви буде важкою працею. Лише одиниці почують голос рідних пастирів, лише ті відгукнуться на голос Матері-Церкви, що їх ще світ не всмокче задалеко у свої нетрі. А таких буде небагато.

Нас обходить уся наша молодь, усі наші українські православні діти. Ми хочемо, щоб ні одно з них для нас не пропало, щоб ні одно з них не відійшло від нас. Ми хочемо, щоб усі вони перейняли прапор нашої Української Православної Церкви і одні, як майбутні архиєпископи й пастирі її, а другі, як її вірні, становили всі разом одну зцементовану українську православну родину, одну нашу Церкву. Майбутнє нашої Церкви залежить від нашого підростаючого молодого покоління, залежить від того, чи воно буде релігійним, чи вважатиме воно свою віру й Церкву за свій найдорожчий скарб на землі.

Якою буде ця молодь — ця наша надія — залежить дуже багато від нас усіх, а передусім від батьків цих дітей і духовенства. На батьках і на духовенстві лежить відповідальність за релігійне виховання дітей, нашого підростаючого покоління.

Релігійне виховання дитини треба переводити вже з моментом, коли вона починає говорити, бо чим пізніше приступимо до виховання в релігійному дусі дітей, тим важче буде нам його здійснювати. Обов'язок матері й батька (а особливо матері) навчити дитину молитися. Спочатку короткі молитви, щоб дитина їх повторювала, а пізніше всі важливіші молитви з тим, щоб дитина їх говорила сама. Обов'язок батьків навчати дитину від найменшого про Бога, про святі образи, про те, що добре і що таке гріх, що дитина може робити, а чого їй не вільно. Батьки мають обов'язок приносити й пізніше приводити дітей до церкви, і то якнайчастіше, щоб від малого вони горнулися до церкви, щоб опісля в пізнішому віці вважали своїм найважливішим обов'язком збиратися для спільної молитви та бути активним членом Церкви. Нагляд за цим всім повинен мати священник.

З моментом осягнення дитиною шкільного віку, батьки надалі мають дбати, щоб діти їхні відвідували церкву, лекції Закону Божого, взагалі вчилися в школі, щоб сторонилися і уникали злих впливів, щоб щоденно в означений час молилися, щоб належну пошану віддавали церкві й святим образам, шанували священників, старших і т. п.

Крім обов'язку релігійного виховання дітей батьками, доходить ще тепер обов'язок душпастиря виховувати дітей і вчити їх Закону Божого. Обов'язок душпастиря кожну дитину в шкільному віці в своїй парафії зареєструвати, відвідати її батьків, довідатися чи вони виховують її в релігійному дусі, в дусі вірності своїй Церкві й своєму народові, відповідно повчити батьків дома чи підчас проповіді в церкві. Самих же дітей регулярно в школі, якщо є там лекції релігії, або в церкві чи якомусь іншому приміщенні вчити Закону Божого. Це один з найважливіших обов'язків душпастиря.

Опіка Церкви, а зокрема духовенства, над дітьми не може обмежуватися тільки кількома годинами лекції. Священик має постійно мати на увазі молодь, дбати за неї, цікавитися нею, влаштовувати з нею бесіди, прогульки та організувати дитячі братства при церквах.

Особливу увагу повинен звертати священник на молодих хлопців, які виявляють горливість у вірі і любов до Церкви та обдаровані чеснотами й здібностями. Це можливі майбутні пастирі Церкви. Ними особливо треба йому зацікавитися й зацікавитися. Виховання майбутніх пастирів — це окрема тема, дуже важлива, що вимагає спеціального обговорення.

Не малу роль у вихованні молодого покоління повинні ще відіграти українські національні організації молоді, а зокрема українські організації православної молоді. Ці організації повинні дбати за національно-релігійну сторінку виховання своїх членів. Необхідно, щоб клич «Бог і Україна» став дійсно провідною ідеєю виховання українського молодого покоління.

Не забуваймо ще про одну річ, також дуже важливу. Який приклад ми самі даємо нашому підростаючому поколінню, нашої молоді? Вона дивиться на нас і переймає те, що ми робимо. Стараймося отже всі власним прикладом і порадою допомогти молоді бути такою, якою ми хотіли би її бачити.

Спільними зусиллями батьків, духовенства, Церкви, нашої громади і наших організацій молоді необхідно отже виховати підростаюче покоління, наших наступників, на вірних синів і доньок своєї Церкви й свого народу. Спільними зусиллями виховати чесних і працьовитих людей, що жили б на славу Богу, були б окрасою своєї Церкви, її вірними членами й підпорою, корисними для нашої нації й громади, втіхою й підтримкою для своїх батьків.

Свящ. А. Дублянський

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Наступне число «Рідної Церкви» вийде наприкінці жовтня. Це число розсилаємо на різні адреси. Ціна його 50 пф. Передплата до кінця року (за два числа) 1.— НМ. За кордоном ціна одного числа 20 амер. центів. Просимо належність за журнал висилати на адресу Видавництва.

Христос іде по землі

«І це Я з вами во всі дні віку. Амінь.»

Іде Христос по землі. Він чує, де кличуть Його, і на кожний поклик озивається. Війшов Христос до храму. Ясним сонцем осяяна церква. Натхненні пісні співають хвалу Йому. Різнокольоровими огнями світяться офіровані лампадки.

Люди бачуть, як ясно горять свічі біля образів. Але не дано чоловікові бачити яким ясним полум'ям горять людські серця.

Тільки Він, Христос, бачить їх! Бачить, як підіймаються душі людські від землі і як сходять Сили Небесні до церкви і «з нами невидимо служать».

Стоїть Христос серед церкви, обнятий силою молитви християн, і радується:

«Ось воно, Царство Мое!»

* * *

Іде Христос по землі тихим зоряним вечором. Входить до церкви. Темно. Де-не-де мерехтять лампадки. Люди чекають сповіді. В ці хвилини ніякі світські турботи не одволікають їх. Вони глибоко заглядають до своєї совісті, бояться залишити на душі непрощений гріх.

Вийшов священик, тримаючи в руках Євангелію і Хрест. В церкві стало ще тихше, тільки зрідка чути окремі слова: «Христос невидимо стоїть... і я, недостойний ієрей... прощаю, розрishaю...»

Христос бачить як люди каються в своїх гріхах, Він відчуває їх душевне тремтіння. В такі хвилини чоловік відчуває блаженство. На кожну нахилену голову Христос кладе Свою руку. Ласка Його виливається на чоловіка.

Припав чоловік перед образом, а душа в нього сповнена тихою радістю. Щось широке, велике заповняє його, і він тільки дивиться на обличчя Христа і цей погляд виявляє все, що наповняє його, але чого він навіть зрозуміти не може...

Радується Христос радістю великою:

«Ось вони, грішники, каються!... Не даремно Я муки і страждання перетерпів і віддав тіло Своє на розп'яття! Ось Вона, неподушна Церква Моя! і ворота пекольні не подають її навіки!»

П. Васильківський

(Українське Православне Слово, липень 1952)

ПОДЯКА

Світовій Раді Церков за ласкаву грошеву допомогу, завдяки якій наш орган «Рідна Церква» побачив світ, складає щиро подяку Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені.

Побажання успіху для «Рідної Церкви»

На повідомлення про постанову видавати в Німеччині орган УАПЦ «Рідна Церква», на імя редактора надійшло багато листів з побажанням успіху. Деякі листи в скороченні друкуюмо нижче:

Всечесний Отче!

З Вашого листа до видавництва органу нашої Церкви «Укр. Прав. Слово» довідався про замір видавати в Німеччині журнал «Рідна Церква», як орган УАПЦ в Німеччині. Цей замір я щиро вітаю і бажаю Вам успіху в заміреній праці.

Відданий у Христі Архиепископ Мстислав.

* * *

Високопреподобний Отче!

... Вітаємо Ваш почин і бажаємо кріпких сил на службі Української Автокефальної Православної Церкви на чужині. Нехай Всемогутній поблагословить Ваші діла...

З християнською до Вас любов'ю

о. Д. Ф. Стратійчук

За голову Президії Консисторії Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

* * *

Високодостойний і Дорогий Пан — Отче!

... Нічим іншим не могли Ви мене так потішити, як вісткою про видання церковного журналу. Це ж наша давня золота мрія... Прикладатиму всіх зусиль, щоб Вашу акцію всебічно підтримати та спопуляризувати журнал на терені Франції...

Міцно тисну Вашу дружню руку і бажаю успіху

Відданий Ваш **Б. Лисянський.**

3 постанов Пастирської Конференції УАПЦ в травні 1952 р. в Мюнхені

1. Духовенство УАПЦ, свідоме відповідальности взятих на себе обов'язків, має доложити всіх зусиль для зміцнення й розбудови УАПЦ та нагадувати на кожному кроці вірним, що свята наша предківська християнська православна віра є нашим найбільшим скарбом на землі. Тільки глибока віра і об'єднання всіх православних українців біля своєї Рідної Церкви збереже наш нарід на чужині від денаціоналізації та різних деструктивних впливів.

2. В УАПЦ в Німеччині, керованій Його Високопреосвященством, Високопреосвященнішим Владикою Ніканором, об'єднана переважна більшість православних українців. Лише невелика частина перебуває поза нею. З'їзд глибоко уболіває над роз'єднанням православних українців. Усякі кроки, що ведуть до усунення цього роз'єднання й до повернення єдності, Пастирська Конференція щиро вітає.

3. Конференція вважає за конечне весь наш світський церковний актив об'єднати в братствах і сестрицтвах, які б допомагали духовенству в його відповідальній праці, підтримували б Церкву та словом і ділом заохочували інших до ревности у вірі й ви-

(Закінчення на 6 стор.)

Українська Автокефальна Православна Церква в Німеччині

Західні німецькі терени, після закінчення другої світової війни, стали тимчасовим притулком для вищої ієрархії, чималої кількості духовенства й багатьох тисяч вірних УАПЦ. Тут, у специфічних умовах скитальщини, розпочато організацію церковного життя. На цьому шляху траплялось багато труднощів, як зовнішнього так і внутрішнього характеру, але спільними зусиллями Єпископату, духовенства й вірних, при Божій допомозі, ці труднощі вдалося майже цілком перебороти. Авторитет Церкви, як Божої установи, збережено і вона гідно сповняє своє земне призначення, додержуючись науки Святої Східної Православної Вселенської Церкви та зберігаючи вікові релігійно-національні традиції нашого народу.

Еміграційна хвиля значно прорідила громаду нашого церковного корабля в Німеччині, забравши навіть самого стерничого, — бо більша кількість Єпископів, духовенства та вірних виїжджала до країн Нового Світу, а Первоієрарх нашої Церкви переніс місце свого осідку до Франції. Була навіть небезпека, що на терені Німеччини не залишиться жодного нашого ієрарха, але Промислові Божому вгодно було не залишити нас сиротами. В Німеччині залишився Владика Архієпископ Ніканор Абрамович, який і очолює тут тепер нашу Церкву.

УАПЦ в Німеччині під сучасну пору знаходиться на переломовому етапі. Масова еміграція чужинців із Німеччини закінчилась з моментом ліквідації ІРО. Всі, хто не мав можливості з тих чи інших причин (почасти від них незалежних) емігрувати, змушені були залишитись в Німеччині та включитись у німецьку господарку. Такий стан річей, не міг не вплинути й на становище нашої Церкви. Коли раніше наша церковна організація діяла майже поза

сферою контакту із німецькими урядовими чинниками, бо знаходилась під опікою ІРО, то тепер вона, навпаки, мусить ті звязки налаштовувати, щоб забезпечити собі можливості дальнішого існування.

В Німецькій Союзній Республіці залишилися ще понад 10.000 наших вірних. На чолі нашої Церкви, як згадувалося вже вище, стоїть Владика Архієпископ Ніканор, з місцем осідку у Карльсруе (Баден). При ньому існує Вище Церковне Управління. Крім того зорганізовано два Церковних Управління: одно на південну частину Союзної Республіки в Мюнхені (Баварія), а друге на північну — в Райне (Вестфалія). Всього духовенства нашої Церкви перебуває тепер на теренах Західної Німеччини — 23 особи; у тім числі 18 священників, 2 протодіякони і 3 дякони. Для поповнення кадрів духовенства була заснована Богословська Академія в Мюнхені, яка не припиняє своєї діяльності і тепер, але подібно, як деякі інші наші високошкільні учбові заклади на терені Німеччини (УГТІ, УВЕШ), припинила аудиторне навчання і зберігає лише заочний сектор та провадить наукову працю.

Стоїмо на переломі. Які ж перспективи на майбутнє?

Св. Іоан Золотоустий в одній з своїх бесід говорить: «В Церкві належить все робити так, щоб ми знали, що всі ми одне Тіло, та щоб ми не покладали всього тільки на священників, але й самі дбали про всю Церкву, як спільне нам Тіло.» Церква наша має перед собою відповідальне завдання — зберегти тут на чужині нашу святу прадідну православну віру та внести свій вклад у загально-українське змагання за охорону нашого народу від денационалізації. Ці завдання відносяться в однаковій мірі, як до духовенства так і до вірних. Треба сказати, що громада вірних відчуває це, як наказ часу. На місцях більш менш постійного осідку у т. зв. «зідлунгах» православні українці активно беруться до налаштовування церковного життя. До центральних органів церковної адміністрації напливають прохання про призначення душпастирів. Але це відрадне явище в житті нашої Церкви зустрічається з великими труднощами, з яких найбільшою є тяжкий матеріальний стан, як вірних так і душпастирів. Брак потрібних коштів на відвідування пастви по розкиданих «зідлунгах» (оселях) і таборах відбивається на релігійному вихованні молоді, яка позбавлена навчання православної релігії. Дає себе також відчувати — брак релігійної літератури, молитовників та підручників Закону Божого. Над цими питаннями багато міркувало духовенство УАПЦ на Пастирській Конференції, що відбулася 30 квітня і 1 травня ц. р. у Мюнхені. В цих тяжких обставинах життя нашої Церкви у Німеччині спільна, соборна, віддана праця духовенства й вірних, як членів «одного Тіла», стане одинокою певною запорукою переборення труднощів і фундаментом дальшого розвитку нашої Церкви.

Прот. П. Дубицький.

3 постанов Пастирської Конференції

(Закінчення з 5 стор.)

явлення у повсякденному житті християнських чеснот.

4. Молодь — наша надія. Конференція ставить найбільшим обов'язком душпастирів УАПЦ повсякчасно виховувати її в християнському дусі на вірних синів і доньок Української Православної Церкви й свого народу.

5. Найбільшою нашою турботою є виховання нового покоління пастирів УАПЦ, від яких залежить доля й розвиток нашої Церкви в майбутньому. В звязку з тим, Конференція закликає усіх православних українців у світі матеріально забезпечити існування Богословської Академії УАПЦ в Мюнхені.

6. Конференція вважає за конечне пожавити видавничу діяльність Богословсько-Наукового Інституту УАПЦ в Карльсруе та Наукового Сектора при Богословській Академії для розвитку й поширення богословських знань та для допомоги духовенству в його місійній праці.

Архипастирська візитація Владика Митрополита Полікарпа у Великій Британії

Його Високопреосвященство Митрополит Полікарп, не зважаючи на свій вік (у серпні ц. р. вступив у 78 рік свого многотрудного життя), 15 липня ц. р. виїхав в Архипастирську візитаційну подорож до Вел. Британії. В подорожі супроводив Владика Митрополита о. ієродиякон Ростислав (Нетреба).

На летунський двірець у Парижі Владика відправляли члени Митрополичої Ради: о. протопресвітер В. Вишневський, адв. П. Плевако, проф. Б. Лисянський, інж. С. Созонтов, голова УЦГКФ і представники інших громадських організацій.

Владика Митрополит того самого дня прибув літаком до Лондону, де на летовищі був зустрінутий Адміністратором і Головою Церковного Управління УАПЦ у Вел. Британії митр. протоієреєм С. Молчанівським, протодияконом М. Галицьким і членами Лондонської Парафіяльної Ради. З летовища Владика Митрополит прибув до Лондонського Українського Православного Дому, біля якого зібралися численні представники різних українських організацій і вірні. Після привітань від. Ген. Церк. Управління, ВО УНРади, СУБу, ОУуВБ, СУМу та інших, Його Високопреосвященство Митрополит Полікарп відправив молебень у каплиці Православного Дому та, подякувавши за теплу зустріч, закликав усіх до любові, єдності і згоди.

В неділю 20 липня Владика Митрополит в англійській церкві на Олд Ок Род в Лондоні відправив

урочисту Службу Божу в сослуженні митр. протоієрея Молчанівського, свящ. О. Крита, протодиякона М. Галицького і ієродиякона о. Ростислава. Підчас Служби Божої було висвячено в диякони п. П. Бублика. Співав гарно хор під управою п. Нагнибди. Церква була заповнена вірними, які прибули не тільки з Лондону, але також з дальших його околиць. В Архипастирському слові Його Високопреосвященство Митрополит Полікарп порушив актуальні проблеми нашого життя, а на закінчення Богослуження уділив всім Архипастирське благословення і роздав святі образки.

Впродовж тижня Владика Митрополит приймав відвідувачів і складав офіційні візити, а 26 липня виїхав до Ольдгему. Біля церкви св. Володимира в Ольдгемі урочисто зустріло Його духовенство й понад 200 вірних. Ввечорі була відправлена Владикою Митрополитом у сослуженні 4-х священників і 3-х дияконів Всенічна, а на другий день у неділю — Служба Божа, підчас якої був рукоположений у священники о. П. Бублик та нагороджено митр. прот. о. С. Молчанівського саном протопресвітера, а настоятеля місцевої церкви о. Льва Опоку — золотим наперсним хрестом.

В місяці серпні Владика Митрополит відвідував парафії УАПЦ в містах Брадфорд, Галіфакс, Нотінгам, Дербі, Стадібрідж, Манчестер, Бостон, Рочдель. У Великій Британії Владика Митрополит Полікарп перебував майже до кінця місяця серпня.

Конференція в Туцінгу

Над чудовим Штарнберзьким озером в місцевості Туцінг, що лежить у підальпійській околиці на південь від Мюнхену, в днях 16—18 червня ц. р. в приміщенні Євангелицької Академії відбулася Конференція представників протестантського і православного духовенства та церковних діячів обох віровизнань. Конференція була організована Світовою Радою Церков та Євангелицькою Академією в Туцінгу і мала на меті ознайомити присутніх з поглядами протестантських богословів на православ'я й спричинитися до взаємного зближення. Цій меті були присвячені доповіді євангелицьких богословів: Гаральда фон Равтенфельда — «Суть і форма Православної Церкви», пастора Карла Фріца — «Значення Св. Письма в Православ'ї і в Протестантизмі» і д-ра Карла Еллера — «Краса і щирість Східної Церкви». Крім цих доповідей було ще відчитано працю пок. митрополита Серафіма — «Побожність у Східній Церкві».

Конференцію привітав красний єпископ Євангелицької Церкви д-р Ганс Майзер з Мюнхену і побажав їй успіху. На Конференцію прибули з Світової Ради Церков Директор її на Німеччину Раймонд Максвел з дружиною, Керівник Відділу С. Р. Ц. на британську зону п. Ф. Петерсон-Морган, Керівник Відділу С. Р. Ц. на американську зону п. д-р Г. Галлін з дружиною і секретаркою п. Е. Брандес. Єванге-

лицьку Церкву, крім згаданих доповідачів, репрезентували вищі церковні радники п. п. Рідель, Шаберт, Г. Шмітт, пастор Г. Лютер, диякон Крумм, пастор д-р Геннінбер та інші. Прибули також численні представники Православних Церков. Українську Автокефальну Православну Церкву репрезентували Його Високопреосвященство Архiepіскоп Ніканор, керівник Церковного Управління в Мюнхені прот. П. Дубицький, секретар п. Ф. Луговенко і священник УАПЦ німецької національності о. В. Заксе. Вселенську Константинопільську Патріархію репрезентував грецький архимандрит Методіос Фугіас з Мюнхену, Російську Зарубежну Церкву — Архiepіскоп Александр (Ловчий), священник А. Древін і п. Е. Махараблідзе, Грузинську — прот. А. Деметрашвілі, Румунську — прот. Еміліян Васілоші, Сербську — прот. Мілан Йованович, Естонську — прот. К. Устав, Польську — прот. Іоан Жарський. Крім цього, був ще православний священник німець прот. І. Полівка, представник Лотиської Церкви, та інші.

Доповідачі — протестантські богослови назагал виявили велике знання істоти Православ'я і щирі симпатії до нього. Дискусії з приводу доповідей і товариські сходини відбувалися в атмосфері взаємного розуміння представників обох різних християнських

(Закінчення на 8 стор.)

Огляд книжкової продукції Богословської Академії УАПЦ за шість років (1946-1952)

Коли Богословська Академія УАПЦ розпочала свою видавничу діяльність у Мюнхені, то вона дістала в спадщину **Збірник науково-богословських і церковно-історичних праць** Богословсько-освітньої Секції при Архиепископській Катедрі УАПЦ в Мюнхені і видала цей збірник (1946—1947) силами Академії. Про діяльність Академії від початку її існування можна довідатися зі збірника п. з. **Бюлетень Богословсько-Педагогічної Академії УАПЦ** — Бюлетень Богословської Академії (Академія спочатку мала назву Богословсько-Педагогічна Академія). Таких Бюлетенів, що чимраз грубували своїм об'ємом, вийшло 6 №№ (1946—1949). Студенти брали жваву участь у видавництві, а далі випустили також свій орган Товариства Студентів Богословської Академії — журнал **Богослов** (№№ 1—6), 1949.

За 6 років існування Богословської Академії для потреб студентів стаціонарного й заочного відділів видано чимало курсів, що їх викладали професори Академії. З'явився друком **Вступ до Богословія** о. професора О. Іваницького (1948) і **Контрольні завдання до цього курсу** (Б. д.). Проф. Н. Полонська-Василенко випустила **Історію Української Православної Церкви** (1948), о. проф. О. Поліський — **Догматичне Богослов'я** (Лек. 1—3), проф. Є. Лебедев — **Патрологію** (1950). Року 1950 видано **Порівняльне Богослов'я і Додаток до нього** (Прізвища автора не зазначено). Вийшла також **Гомілетика** Єпископа Вячеслава (1950), **Літургія Напередосвячених Дарів** (з Варшавського видання) (Б. д.), а також **Літургіка**, ч. 1 (1947) і 2 (1950),

що треба завдячувати перу о. Протопресвітера Павла Калиновича.

Крім цих спеціально богословських курсів і текстів, Академія видала також книжки з інших галузей науки, потрібні для студентів. Сюди належить **Логіка** проф. Дм. Чижевського (1947); **Історія філософії**, ч. 1, **Антична філософія** (1947) — тогож самого автора; **Чудеса науки і Вищий Розум** проф. П. Ковальова, і низка праць проф. Г. Ващенко: **Педагогіка**, ч. 1, 2, 3, 4, (1947 і наступ.), **Дослідчі методи навчання, або активні методи** (1948), **Загальні методи навчання** (1950). Нещодавно вийшла нова праця проф. Г. Ващенко **Виховання волі і характеру** (1952). Праця проф. П. Ковальова **Раннє християнство в Україні**. Релігія і мораль на основі лексичних матеріалів історичних пам'яток X—XIV ст. ст. (1948) торкається питань мовознавчих, богословських і історичних. Проф. А. Коцевалов випустив **Підручник старогрецької мови**, ч. 1 і 2. Крім того, Академія надрукувала для потреб студентів **Тексти латинської мови** (1950).

Цими виданнями, з яких частина вже розійшлася, Богословська Академія обслуговує своїх студентів і допомагає їм діставати інші потрібні книжки, а Бібліографічна Комісія Богословської Академії консультує в справах рекомендації і відшукування літератури з усіх галузей знання. Адреса Академії:

Theologische Akademie, München 23, Postlagernd.

Така є книжкова продукція Богословської Академії за 6 років. Побажаймо, щоб ця її діяльність добре й успішно продовжувалася й надалі.

Конференція в Туцінгу

(Закінчення з 7 стор.)

віровизнань та щирого бажання спільно працювати проти ворогів християнства. Коли на початку Конференції делегати почували себе чужими, то під кінець її ясно відчувалася одностайність, взаємодовір'я і приязнь. Підсумовуючи враження з Конференції, вважаємо необхідним підкреслити, що Конференція пройшла дуже гарно, в милій атмосфері взаємного зближення її православних і євангелістичних учасників та безперечно досягла мету, яка стояла перед нею.

Ф. Л.

Немає єднання між Богом і сатаною

В зв'язку з хіротонією єпископатом Української Православної Церкви в ЗДА о. д-ра Валеріяна Трифі на єпископа Румунської Православної Церкви в Америці, яка відбулася 27 квітня ц. р., і шаленою акцією чинників залежних від комуністичної влади в Букарешті проти цієї хіротонії, «Українське Православне Слово» за травень 1952 р. в статті «Румунська Церква в Америці» пише:

«Українська Православна Церква в ЗДА не зречеться братньої допомоги православним румунам і всім православним християнам інших національних походжень в Америці, які стремлять до повного зволення зпід влади і впливів безбожної Москви, що діє через своїх манекенів, яких поставила на керівні становища в Церкві.

Немає єднання між Богом і сатаною, між добром і злом, між тиранією й волею людини й народів. Немає єднання між Українською Православною Церквою і безбожною владою Москви, Букарешту та інших советських сателітів! Навпаки, всі православні християни мусять стати до неминучої боротьби проти безбожної советської тиранії, яка закувала в кайдани Церкву Христову, а на провідні церковні позиції поставила своїх ляльок.»

Редакційні матеріали (статті, дописи і т. п.), а також часописи і журнали, які висилаються як обмін, просимо надсилати на адресу:

Priester A. Dublanskyj, (13 b) Desching bei Ingolstadt, Regierungslager, 17. Germany.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

ЗДА

Посвячення Осередку

Української Православної Церкви в Бавнд Брук

В неділю 1 червня в Бавнд Брук (стейт Нью Джерсі) відбулося урочисте посвячення Осередку Української Православної Церкви в ЗДА. Не зважаючи на зливний дощ, на цю урочистість прибуло понад 2500 прочан. Непогода змусила змінити програму свята і багато дечого скреслити. Замість полевої Служби Божої відбулася Св. Літургія в залі «Вашінгтон Гай Скул». В соборній Службі Божій, очоленій Владиками Митрополитом Іоаном і Архиспископами Мстиславом і Геннадієм, взяло участь 30 священників і 5 дияконів. Чудово співав хор церкви Св. Володимира з Нью Йорку під управою проф. В. Завітневича. В пополудневих годинах відвідали Осередок представники братніх Православних Церков: білоруський єпископ Василій і румунський єпископ Валеріян з членами своєї консисторії. Особисті побажання розвитку Осередку зложили представники багатьох українських установ та уповноважені парафіяльних урядів, складаючи при цьому пожертви на будову Церкви — Пам'ятника при Осередку.

З нагоди цього свята надійшло також багато листів і телеграм з Європи, Канади, Австралії і Бразилії, а серед них від Високопреосвященнішого Митрополита Полікарпа з Парижу і Архiepіскопа Михаїла з Канади.

Заповіджене на 1 червня відкриття Архіву-Бібліотеки та посвячення друкарні при Осередку відбулося пізніше підчас великого відпусту в серпні ц. р.

Осередок є місцем осідку Канцлера Української Православної Церкви в ЗДА — Архiepіскопа Мстислава і Консисторії. Тут також видається церковний орган «Українське Православне Слово».

* * *

Як подає «Українське Православне Слово», Владика Мстислав підчас церковних урочистостей в Бавнд Брук після Служби Божої роздав 56 мистецьких образів Пресв. Богоматері тим фундаторам, що зложили понад 50 дол. пожертви на купню Осередку в Бавнд Брук. Цей момент був надзвичайно зворушливий, бо серед жертводавців переважали літні й німечні люди, яким треба було допомогти підійти до Владики. Приймаючи з архиерейських рук Св. Образ, багато з них плакало. Одна старенька жінка, на запит: «Чому Ви плачете?» — відповіла: «Плачу з радості, адже я перший раз у своєму житті молилася з такою великою Христовою громадою моїх братів і сестер, перший раз у житті слухала Службу Божу з трьома Владиками і таким великим числом священників.» Ця незаможна 82-літня жінка, ще того самого дня, зложила з своїх ошадностей 50 дол. на побудову Церкви-Пам'ятника в Бавнд Брук.

Науково-Богословський Інститут

В ЗДА цього року засновано «Науково-Богословський Інститут Української Православної Церкви». Завдання Інституту розробляти богословські, релігійні, церковно-історичні й українознавчі проблеми, готувати кадри наукових працівників та дослідників у галузі церковно-релігійній і богословській, організувати бібліотеки та музеї й працювати взагалі над розвитком богословської науки і піднесенням релігійної й національної освіти та свідомости православних українців у ЗДА.

Найвищим органом правління НБІ є кураторія в складі: Митрополита УПЦ в ЗДА; Архiepіскопа-Канцлера; представників: Церковної Ради Митрополії, духовенства, Української Православної Ліги, Наукової Ради НБІ і вірних та директора Інституту.

Виконавчим органом НБІ є Дирекція в складі: проф. В. Завітневича — директор; проф. П. Ковалів — заступник директора; проф. А. Котович — скарбник; о. С. Симчич і мгр. І. Коровицький — члени дирекції й прот. Г. Павловський — секретар.

При Інституті створено «Комісію для устійнення текстів Богослужбових книг», що в першу чергу має видати Требник і Молитовник для дітей (останній з укр.-англ. текстом). Почато організацію «Секції церковної музики» та запроєктовано видати ще в цьому році перше число «Науково-Богословського Вісника».

Адреса Інституту: „Scientific Theological Institute“, 334 East 14th St., New York 3, N. Y. USA

* * *

Товариство Студентів-Богословів УПЦ

В травні минулого року в Нью-Йорку постало Товариство Студентів-Богословів УПЦ, що об'єднало кол. студентів Богословської Академії УАПЦ в Мюнхені, які переїхали до ЗДА. Більшість з них не встигла закінчити Академії, але мала щире бажання завершити свої студії, щоб могли успішно послужити рідній Церкві і своєму народові. Відсутність в ЗДА високої богословської Школи УАПЦ не давала можливості здійснити ці їхні шляхотні бажання. Не стало також тут для них об'єднуючого осередка, яким була перед тим Академія. Прагнення об'єднатися і спільно працювати над поширенням свого світогляду, збагаченням знань, розвитком своїх обдарувань і підготовкою до майбутнього служіння Церкві, викликало потребу заснування Товариства.

За короткий час свого існування Товариство зробило значну працю: навязало контакт з професорами Академії, з колишніми студентами її, перевело ряд дискусійних вечорів на богословські теми і т. п. При органі УПЦ в ЗДА «Українське Православне Слово» почав виходити як додаток, орган Т-ва «Студент Богослов» під редакцією Ол. Воронина, секретаря Т-ва.

Цього року члени Т-ва приступили спільно до Св. Сповіді і св. Причастя в Нью-Йоркській парафії

Св. Володимира. Товариство вшанувало також 20-річний ювілей Архипастирства Владики Митрополита Полікарпа. По літургії в церкві Св. Володимира був відправлений о.о. І. Гончаровим і П. Мелехом молебень, а пізніше відбулися святкові сходи членів Товариства, на яких доповідь про шлях архипастирської діяльності Владики Полікарпа виголосив голова Т-ва Т. Міненко.

Адреса Т-ва: 638 East 14th St., New York 9, N. Y., USA.

* * *

Участь Української Православної Церкви в Конвенції УКК

В пятій Конвенції Українського Конгресового Комітету Америки, яка відбулася 4—6 липня в Нью Йорку, взяли участь Високопреосвященні Владики — Митрополит Іоан і Архiepіскоп Мстислав та 44 делегати українських православних громад і організацій в ЗДА. Оба Владики виступили з промовами, які були прийняті оваційно, а зокрема приявні вшанували Митрополита Іоана повстанням з місць. Владика Митрополит відкривав молитвою бенкет, що відбувся 5 липня, а наради УКК закінчив молитвою митр. прот. о. Лев Веселовський, настоятель української православної парафії св. Володимира в Нью Йорку.

Франція

Паризька парафія УАПЦ

Центром українського православного життя у Франції є парафія преп. Симона в Парижі. Відбуваються тут часто урочисті Служби Божі первісарха УАПЦ Митрополита Полікарпа, що мешкає під Парижем. В церкві співає хор під диригентурою п. Миколайчука. Крім українського духовенства Владиці Митрополитові часто сослужить білоруське і румунське духовенство. Настоятелем парафії є митр. прот. В. Вишневський.

В цій церкві недавно українська громадськість у Парижі відзначала 20-річчя архипастирського служіння Владики Митрополита Полікарпа. Владиці Митрополитові, що відмовився від влаштування на його честь святочної Академії, після Богослуження і молебня було зложено в церкві привітання і побажання від представників Церкви, політичних, культурних, наукових, громадських, військових організацій і установ, української преси, студентства та молоді. На ці привітання Владика Митрополит відповів щирим словом, що глибоко запало в душі вірних.

Велика Британія

Відзначення ювілею Митрополита Полікарпа

По всіх парафіях УАПЦ у Вел. Британії з нагоди 20-річчя Архипастирського служіння Владики Митрополита Полікарпа були відправлені молебні. В м. Ольдгемі, де існує одна з найбільших парафій УАПЦ у Вел. Британії та діяльне Братство св. Володимира, крім урочистої Служби Вожої й молебня, що їх відправили адміністратор і голова Ген. Церк. Управління митрофорний протоієрей С. Молчанівський, настоя-

тель парафії свящ. Лев Опока та протодиякон М. Галицький, була влаштована в одній з найкращих заль міста урочиста Академія в честь Ювілянта. Академія складалася з вступного слова о. Л. Опоки, реферату митр. прот. С. Молчанівського, спогадів з життя Владики Митрополита виголошених п. А. Лайком, чудового виступу хору «Дніпро» під диригентурою п. А. Кліша, деклямацій та інших точок. Академію закінчено співом многоліття Владиці Митрополитові.

Південна Америка

Південно-Американська Консисторія УАПЦ

З благословення Владики Миколая, Архiepіскопа УАПЦ на Півд. Америку, зформовано Південно-Американську Консисторію УАПЦ в складі: архимандрита Олексія, протопресв. Бориса Арійчука — адміністратора на Аргентину, протопресв. Филимона Кульчицького — адміністратора на Бразилію, протопресв. Степана Рихлицького і п. п. П. Бульби, П. Яценка і М. Горленка.

Недавно склад духовенства УАПЦ в Півд. Америці збільшився через перехід з Російської Заруб. Церкви до УАПЦ протопресв. Василя Григорієва, а також через прийняття до православ'я з греко-католицької Церкви о. Олексія Пилипенка, якого Архiepіскоп Миколай постриг у ченці і возвів у сан архимандрита.

Канада

70-ліття Митрополита Іларіона

Українська Православна Церква в Канаді в травні ц. р. відмітила 70-ліття свого керманича Високопреосвященнішого Владики Митрополита Іларіона (професора д-ра Івана Огієнка). Зокрема у Вінніпезі, осідку Митрополита, заходами Ювілейного Комітету було підготовано і влаштовано ювілейні святкування, якими Церква й українське громадянство вшанували свого духовного провідника.

* * *

Пастирська Конференція

В Торонто навесні ц. р. під керівництвом Архiepіскопа Михаїла відбулася Пастирська Конференція духовенства східної Єпархії УГПЦ в Канаді. Конференція виявила зріст УГПЦ в Канаді. Духovenство присутнє на конференції ділилося досвідом своєї душпастирської праці та заслухало порад і вказівок Архiepіскопа Михаїла.

Австралія

З діяльності парафій УАПЦ

Православні українці в Австралії об'єднуються навколо своїх парафій УАПЦ. В Мельбурні, напр., активно розвинула діяльність Св. Покровська парафія УАПЦ. При парафії УАПЦ в Аделаїді розвиває активну діяльність Братство і Сестрицтво св. Архiepістратига Михаїла. При Братстві заснувалася видавничка спілка «Наш Голос», що почала видавати церковно-релігійний часопис під цією ж назвою.

З церковного життя в Німеччині

Архипастирські відвідини парафії у Фельдафіngu

18 червня парафія УАПЦ у Фельдафіngu біля міста Штарнберг переживала радісні хвилини, вітаючи у себе Його Високопреосвященство Архiepіскопа Ніканора, який прибув у товаристві керівника відділу Світової Ради Церков на американську зону п. д-ра Г. Галліна, керівника відділу на англійську зону п. Ф. Петерсона-Моргана і кількох священиків нашої Церкви.

Чисельно зібрані парафіяни зустріли Владику хлібом і сіллю, а настоятель місцевої парафії УАПЦ о. прот. Ф. Семенович привітав дорогого Гостя теплим словом. Після цього в гарно прикрашеній церкві п'ять священиків на чолі з о. прот. П. Дубицьким відправили урочистий молебень, наприкінці якого Владика Архiepіскоп Ніканор звернувся до вірних з своїм архипастирським словом. Гарно співав хор від управою п. П. Стрижовця.

Після молебня на честь гостей парафіянами був влаштований підвечірок, підчас якого виголошено багато змістовних і гарних промов, а також виступав чоловічий хор під управою о. прот. І. Заяця.

Вдруге в останніх часах парафія у Фельдафіngu переживала радісні хвилини релігійного піднесення на храмове свято св. Петра й Павла 12 липня. Цього дня відбулася тут урочиста соборна Служба Божа, яку відправляли три священики: о. прот. О. Семенович, о. прот. П. Дубицький, і о. прот. І. Заяць.

Парафія УАПЦ у Фельдафіngu належить до найкраще організованих парафій нашої Церкви в Німеччині. На чолі її стоїть відомий ширшим колам українського громадянства, ідейний і заслужений для Церкви пастир о. прот. Олександр Семенович, що вже двадцять вісім років віддано працює на ниві Христовій. Крім Фельдафіngu, о. прот. О. Семенович обслуговує також хворих православних українців у санаторії Гавтінг.

* * *

Екзарх Архiepіскоп Атенaгoрас у Німеччині

В неділю 27-го липня в Грецькій Церкві в Мюнхені (Сальваторпл.) відбулася урочиста Служба Божа, яку відправив Екзарх Царгородського Патріарха Архiepіскоп Атенaгoрас, що приїхав з Лондону, місця свого постійного перебування, і відвідав різні осередки в Німеччині. Екзархові сослужили грецький архимандрит Методіос Фугіас і православний священик німець Йоган Полівка. В часі Служби Божої Екзарх рукоположив диякона для Естонської Православної Церкви (в іншому місті опісля рукоположеного у священики). Серед присутніх на Службі Божій був представник від Світової Ради Церков д-р Г. Галлін. Від Української Автокефальної Православної Церкви були присутніми керівник Церковного Управління в Мюнхені Протоіерей П. Дубицький і секретар Ф. Луговенко. Після Служби Божої обидва були представлені Архимандритом Фугіасом Екзархові, який призначив їм побачення на другий день. В понеділок 28 липня Екзарх прийняв їх і мав з ними розмову про УАПЦ в Німеччині.

Посвячення церкви в Ной-Еттінгу

Першого червня ц. р., відбулося посвячення української православної церкви в Ной-Еттінгу. Міститься ця церква у власному будинку її настоятеля о. Вячеслава Заксе і влаштована його власними коштами. Із симпатії до українців і захоплення православ'ям о. В. Заксе, німець по національності, два роки тому прийняв православну віру і, маючи вищу богословську освіту, став православним священиком нашої УАПЦ. Чин посвячення храму і літургію відправив протосрей П. Дубицький в сослуженні з свящ. В. Заксе. Співав мішаний квартет під проводом диригента Ф. Луговенка. Місцеві православні українці, греки й інші щиро молилися в новій церкві, бо вже довгий час не мали нагоди почути православну Службу Богу й спільно помолитися.

* * *

Вибори Репрезентанта Православних Церков у Німеччині при Євангеліцькій Церкві

Дня 17 червня в Туцінгу відбулося засідання представників Православних Церков у Німеччині для вибору репрезентанта в ДП-Комітеті при Євангеліцькій Церкві в Німеччині. В засіданні взяли участь представники Православних Церков, української, грецької, румунської, грузинської, латиської, естонської, польської і сербської. Первісно репрезентував всі Православні Церкви у Німеччині Архiepіскоп Російської Зарубежної Церкви Александер (Ловчий). З цим не згодилися інші Православні Церкви. Внаслідок цього Архiepіскоп Александер залишився репрезентантом лише Російської Церкви, а репрезентантом від усіх інших Православних Церков у Німеччині на засіданні в Туцінгу було обрано грецького архимандрита Методіоса Фугіаса, настоятеля грецької церкви в Мюнхені, яка перебуває в юрисдикції Вселенського Константинопільського Патріарха.

* * *

Українське Богослуження для німців

На запрошення євангеліцького пастора Тройліба в день свята св. кн. Володимира Великого 28 липня до с. Мезум біля Райне (Вестфалія) прибув керівник Церковного Управління УАПЦ на англійську зону свящ. Д. Васильчук разом з хором парафії в Райне і відправив Вечірню в місцевій німецькій католицькій церкві, в якій, зза браку своєї, відправляються також євангеліцькі Богослуження для німецьких євангеліків-біженців. Не зважаючи на будній день для німців, у церкві зібралося понад 70 осіб, як євангеліків так і римо-католиків.

Перед початком Богослуження пастор Тройліб пояснив для присутніх зміст і символику православної Вечірні, після чого німці проспівали два стихи з псалмів. Почалася наша Вечірня. Гарно співав хор і німці з зацікавленням і захопленням прислухалися й придивлялися до православного Богослуження. По Вечірній свящ. Д. Васильчук сказав проповідь про Св. Рівноапостольного кн. Володимира, про при-

няття православної християнської віри українським народом у 988 році та про безбожницькі дії сучасного антихриста на наших землях. Цю проповідь пастор Тройліб переклав для присутніх понімецьки. Після проповіді німці знову проспівали пару стихів з псалмів.

На продовження святочного вечора відбулося прийняття, на якому було присутніх понад 60 осіб. Під час вечері було виголошено декілька промов. Зокрема пастор Тройліб висловив сердечну подяку українцям за відвідини та побажав здійснення мрій українського народу.

* * *

Панахида над могилками українців в Амбергу

З 1945 р. до 1951 р. існувала в Амбергу санаторія для хворих на легені. Багато наших людей померло в цій санаторії і поховано на місцевому цвинтарі Св. Катерини. В неділю 13 липня ц. р. зібралася на цьому цвинтарі громада українців, а о. Ю. Сікорський відправив над кожною могилкою панахиду. На цвинтарі лунали з уст українців жалібні мелодії співів панахиди і «Вічна пам'ять» тим нашим братам і сестрам, що їхні тіла лягли спочити тут, у чужій землі.

БІБЛЮГРАФІЯ

Надіслані до Редакції українські православні церковні видання:

І. Власовський. — Архипастирський Ювілей Високопреосвященнішого Митрополита Полікарпа. 1932—1952. Видання Ген. Церковного Управління УАПЦ у Вел. Британії. Лондон — 1952 р., ст 16. Ціна 1 ш

Відомості Генерального Церковного Управління УАПЦ на Вел. Британію. — Видає: Ген. Церковне Управління УАПЦ у Вел. Британії. Редагує: Колегія. Рік видавництва 3-й. Січень — червень 1952 р. ч. 1 (16), 2 (17), 3 (18), 4 (19), 5/6 (20/21). Адреса Редакції: 70, Lansdowne Rd., London W. II, England.

Українське Православне Слово. Місячний урядовий орган Української Православної Церкви в ЗДА. Рік видання 32, ч. 5 — травень, 6 — червень, 7 — липень 1952 року. Адреса Редакції:

Box 376, South Bound Brook, N. J., USA.

В журналі друкується, як додаток, «Студент-Богослов» — сторінка Т-ва Студентів Богословів Української Православної Церкви і Бюлетень «Української Православної Ліги» (останній в англ. мові).

В Церковному Управлінні УАПЦ в Мюнхені можна набути

«ЧИН ПОХОРОНУ».

Ціна 1.— НМ + порто.

ПОДЯКА

На Видавничий Фонд «Рідної Церкви» зложили пожертви:

по 10.— НМ.: о. прот. О. Семенович, о. прот. П. Гравновський, о. прот. А. Деметрашвілі, о. прот. П. Дубицький, свящ. о. В. Заксе.

по 5.— НМ.: Свящ. о. М. Гільтайчук, свящ. о. А. Дублянський, п. Ф. Луговенко, о. протод. Л. Король, проф. О. Юрченко, п. А. Коваль (Дешінг), парафія УАПЦ Фельдафінг-Гавтінг, парафія УАПЦ Фельдмохінг, парафія УАПЦ Інгольштадт.

п. п.: П. Филипович — 1.50 НМ., Н. Зіневич — 1.00 НМ., В. Козлюк — 1.00 НМ., С. Кравчук — 1.00 НМ., Д. Радченко — 0.50 НМ., М. Нелешко — 0.50 НМ., С. Демчур — 0.50 НМ. (збірка о. А. Дублянського серед знайомих), о. прот. Ю. Гаврилюк — 5.00 НМ.

Н. Н. — 5.00 канад. доларів.

Тарілочний збір по церквах у парафіях УАПЦ:

Карльсруе — 15.00 НМ., Райне і Лінген (англійська зона) — 14.30 НМ., Новий Ульм — 11.92 НМ., Фельдафінг — 10.00 НМ., Мюнхен — 10.00 НМ., Фельдмохінг — 7.03 НМ., Інгольштадт — 5.78., Ляндсгут — 5.14 НМ., Авгсбург — 3.01 НМ., різні парафії УАПЦ на англійській зоні (через о. Д. Васильчука) — 38.45 НМ.

Усім жертводавцям Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені складає найсердечнішу подяку.

* * *

Просимо Всечесне Духовенство і Вірних УАПЦ в Німеччині складати пожертви на Пресовий Фонд «Рідної Церкви».

Зокрема звертаємося до Високопреосвященніших Владик, Всечесного Духовенства і Вірних Української Православної Церкви у всьому світі з гарячим проханням прийти з братньою християнською допомогою Видавництву «Рідна Церква».

Допомагаючи нашому Видавництву, Ви забезпечуєте Ваших Братів і Сестер, які знаходяться в Німеччині, духовою поживою, що їм приносить «Рідна Церква».

Ласкаві пожертви просимо надсилати на адресу: Kirchenverwaltung der UAOK (H. Theodor Luhowenko), München 8, Ayingenstraße 17/II r. Germany.

Aus dem Inhalt: Gott segne unseren Anfang; Bischofsjubiläum; Treue für unsere heilige Kirche; Die Jugend — unsere Hoffnung; Christus unter uns; Glückwünsche; Ukrainische Authokephale Orthodoxe Kirche in Deutschland; Resolution der Ukrainischen Orthodoxen Geistlichkeit — Konferenz in München; Visitation S. E. des Metropoliten Polikarp in England; Konferenz in Tutzing; Bibliographie der Theologischen Akademie der UAOK in München; Chronik.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Церкви. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingenstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwа“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingerstr. 17/II r.

Рік I.

Мюнхен, листопад — грудень 1952

ч. 2

Соборне Архипастирське Послання Священного Собору Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви в Європі

*До Всечесного Духовенства, Преподобного Чернецтва
і Боголюбивих Вірних Наших, на чужині суцїх
УЛЮБЛЕНІ У ХРИСТІ БРАТИ Й СЕСТРИ НАШІ!*

Священний Собор Єпископів УАПЦ, що відбувся з участю представників духовенства і мирян, в дні 15—16 вересня, року Божого 1952 в Св. Воскресенському Скиті Митрополичого Дому в Парижі, цим ділиться своєю духовною радістю з Всечесним Духовенством і побожними Вірними, розсіяними по всьому світі, з приводу визначних подій, які сталися в житті нашої Церкви в останні дні, а саме: впровадження нових духовних сил до Вищої Ієрархії нашої Церкви, бо ж в дні 7 і 14 вересня були висвячені на Єпископів: о. Архимандрит Іоанн на Єпископа Сіднейського і Австралійсько-Новозеляндського та о. Архимандрит Олексій на Єпископа Буенос-Айреського.

Прийміть, улюблені Брати та Сестри наші, нових Владик, згідно з заповідями Христовими, з любов'ю, пошаною і повним довір'ям та допоможіть їм нести тяжкий хрест архиєрейського служіння. Моліться за них, щоб у всьому Всемогутній Господь Бог наш допомагав їм. Допоможіть і Ви їм в керуванні Св. Церкви в гірких умовах скитання. Пам'ятайте, що ми не вдома, а на чужині і що шлях Українського Єпископа тернистий. Пригадуємо, що десять років тому Господу Богу угоднo було дати побожному Українському Народу Православну Ієрархію, висвячену згідно з Св. Канонами Східної Православної Церкви. Ця канонічна Ієрархія не тільки жертвенно працювала на Ниві Божій на Україні, але й на скитанні достойно працює для десятків тисяч вигнанців бездомних, щоб вони заховали віру в Бога, чисте серце та моральну силу, необхідну для перетривання лихоліття нашого народу. Перебуваючи на вигнанні, ми дали також і тим, що перебувають в різних державах світу православним українцям Канонічну Ієрархію, яка тепер правдиво навчає Слова Істини Божої та своїм патріотичним запалом скріплює дух українця-скитальця.

Коли послав нам Господь хрест скитання, нам здавалось, що Господь Бог тяжко нас карає. Але тепер ми бачимо, що дорога наша стала подібною до дороги Св. Апостолів та перших християн, які, розійшовшись по світі, рознесли благовістя та знайшли нових визнавців Христової Віри. Так і через наше розсіяння благовістя про наш Народ Український пройде по всій землі. Будьте ж всі чесними, працьовитими, побожними, щоб інші народи, дивлячись на наші якості, полюбили наш Народ і любу нашу Батьківщину.

І ще пам'ятайте, що «Бог не до краю гнівається і не повік карає» (Пс. 102, 9), тому не падайте духом, не зневірюйтесь, не слухайте тих, що кличуть вас до розбиття і заколоту, бо знедолена Батьківщина наша вимагає від нас братерської згоди і любові.

Бережіть святе полум'я своєї Предковичної віри, не забувайте побожних звичаїв своїх дідів і батьків, бо це оздоба душі нашого народу. Скрізь, де ви перебуваєте, стреміть до створення Єдиної Української Автокефальної Православної Церкви у всьому світі, незалежної від жодних чужосторонніх чинників, бо тільки вона є вашою Рідною Матір'ю, що не буде вас продавати, як це робили, або роблять інші Церкви-мачухи. Мати свою рідну, національну Церкву, незалежну від жодних чужосторонніх чинників, було мрією наших кращих князів, гетьманів, державних мужів, церковних діячів і всіх свідомих синів і дочок нашого народу. Господь дав нашому народу таку Церкву. Бережіть же її, шануйте її,єднайтеся навколо неї. Кличте і тих братів наших, що, спокусившись ріжними демагогічними гаслами, відійшли від неї, щоб вони повертались до своєї рідної Матері-Церкви.

Коли ми всі, Православні Українці, будемо єдиними устами і єдиним серцем славити і вихвалити
(Закінчення на 3 стор.)

КОМУНІКАТ

про засідання Священного Собору Єпископів УАПЦ

Дня 15 вересня 1952 року в Митрополичному Домі в Парижі відбулося засідання Священного Собору Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви з участю представників Духовенства і Вірних УАПЦ в Європі. На засідання прибули і були присутні: Голова Собору Єпископів УАПЦ Високопреосвященніший Митрополит Полікарп, Заступник Голови Собору Єпископів УАПЦ Високопреосвященніший Архiepіскоп Ніканор, Преосвященніший Іоанн Єпископ Сіднейський, Преосвященніший Олексій Єпископ Буенос-Айресський, Член Митрополичої Ради і Голова Генерального Церковного Управління у Франції Протопресвітер о. Володимир Вишневський, Адміністратор і Голова Генерального Церковного Управління УАПЦ в В. Британії Протопресвітер о. Сергій Молчанівський, Голова Вищого Церковного Управління УАПЦ в Бельгії Митр. Протоієрей о. Іван Бачинський, Настоятель Парафії УАПЦ в Східній Франції Прот. о. Терентій Гаврик, Член Митрополичої Ради п. інж. Симон Созонтів, Член Митрополичої Ради п. Адв. Петро Плевако, Ген. Штабу Генерал-Поручник Олександр Удовиченко (Франція), Хорунжий Микола Ковальський (Франція), Протодиякон о. Леонід Король (Німеччина), Ієродиякон о. Ростислав (Франція).

Засідання Собору розпочалися відprawою Молебна в Митрополичому Домі о 11 год. дня 15 вересня.

У вступному слові Його Високопреосвященство Високопреосвященніший Митрополит Полікарп привітав усіх присутніх з відкриттям Собору і з великою подією в житті УАПЦ на еміграції, а саме висвятою нових Єпископів УАПЦ: Єпископа Іоанна Сіднейського і Єпископа Олексія Буенос-Айресського, а також підкреслив, що цей Собор буде мати велике значіння для всієї нашої Церкви по всіх країнах.

На засіданні Собору було заслухано і розглянуто Звіт про загальний стан УАПЦ на еміграції, що його зробив Високопреосвященніший Архiepіскоп Ніканор, а також звіти про стан УАПЦ у Франції, Бельгії, В. Британії і Німеччині, що їх зробили Адміністратори і голови Церковних Управлінь в згаданих країнах.

В доповіді про стан УАПЦ в Німеччині Високопреосвященніший Ніканор, як Правлячий Архiepіскоп УАПЦ в Німеччині окремо зупинився на питанні розлому в лоні УАПЦ (Ашаффенбург, 1947) і на спробах ліквідації його в Німеччині, розповівши при цьому про роботу Ініціативної Комісії в справі церковного поєднання і про інтерв'ю його в цій справі, що було опубліковане в пресі на початку вересня ц. р. Собор прийняв до відома дії Високопреосвященнішого Архiepіскопа Ніканора в справі церковного поєднання в Німеччині, схвалив їх і доручив йому провадити справу поєднання в Німеччині і далі. Крім цього Собор підтвердив постанову попереднього Собору Єпископів про доручення Високопреосвященнішому Митрополитові Полікарпу справи прийняття до УАПЦ осіб, що були відлучені від неї постановою Собору Єпископів в 1947 році.¹

На підставі постанови попереднього Собору Єпископів (Ділінген, 3. 11. 1949), що в зв'язку з виїздом з Європи Єпископів, духовенства і вірних УАПЦ може бути в разі потреби зменшений склад Свящ. Синоду, а також в зв'язку з тим, що за винятком Високопреосвященнішого Митрополита Полікарпа і Архiepіскопа Ніканора всі інші члени Синоду виїхали з Європи, Собор ухвалив, що надалі Свящ. Синод складатиметься з чотирьох членів і обрав слідуєчий склад Свящ. Синоду: Високопреосвященніший Митрополит Полікарп, 2. Заступник Голови — Високопреосвященніший Архiepіскоп Ніканор, 3. Секретар Синоду — Протопресвітер о. В. Вишневський, 4. Член Синоду п. Петро Плевако.

В зв'язку з тим, що Єпископ Вячеслав перейшов до російської Церкви, де дозволив, щоб над ним було переведено повторну хіротонію, на підставі св. канонів (Прав. Апост. 68) Єпископа Вячеслава виключено з Церкви.

Собор доручив Свящ. Синодові видати з приводу тенденційного і неправдивого освітлення деяких моментів з історії Української Православної Церкви у 8-му зошиті Енциклопедії Українознавства, що її видає Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, відповідний комунікат.

За великі заслуги Високопреосвященнішого Митрополита Полікарпа перед Українською Автокефальною Православною Церквою Собор підніс йому титул: «Його Блаженство Блаженніший Митрополит Полікарп» і властиву цьому титулу другу Панагію.

За велику і корисну працю для УАПЦ Собор підніс Високопреосвященнішого Архiepіскопа Ніканора до сану Митрополита з титулом «Архiepіскоп Київський і Чигиринський, Митрополит УАПЦ в Німеччині» і підніс йому властивий цьому титулу білий клобук.

Для репрезентації УАПЦ в Австралії Собор надав Преосвященнішому Іоанну, Єпископу Сіднейському, як правлячому Єпископу на Австралію, титул: «Архiepіскоп Сіднейський і Австралійсько-Новозеландський».

Собор доручив Єпископату УАПЦ видати Архiepістирське послання до всіх Православних Українців на еміграції з закликом міцніш єднатися навколо своєї рідної Української Автокефальної Православної Церкви, незалежної від жодних чужосторонніх чинників і з закликом до всіх, що будучи спокушені людьми злої волі, відійшли від УАПЦ — повернутись до своєї Матері-Церкви.

Праця Собору закінчилась відprawою вдячного Молебна 16 вересня о 12 год. дня в Митрополичому Домі.

Дня 17 вересня Року Божого 1952
Париж, Ольней су Буа

Канцелярія Священного Синоду Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції

Нові Єпископи УАПЦ

В днях 6—14 вересня 1952 року відбулася важлива подія в житті Української Автокефальної Православної Церкви, а саме — висвята нових єпископів УАПЦ.

В неділю 7 вересня в українській православній церкві Св. Симона в Парижі під час Божественної Літургії відбувся чин Єпископської хіротонії Архимандрита Іоанна. Участь в хіротонії взяли Високопреосвященніший Митрополит Полікарп і Високопреосвященніший Архiepіскоп Ніканор.

В неділю 14 вересня в церкві Св. Симона в Парижі під час Божественної літургії відбувся чин Єпископської хіротонії Архимандрита Олексія. Участь в хіротонії взяли Високопреосвященніший Митрополит Полікарп, Високопреосвященніший Архiepіскоп Ніканор і Преосвященніший Єпископ Іоанн.

Преосвященніший Єпископ Іоанн (в миру Іоанн Данилюк) народився 1 серпня 1896 року в м. Чернівцях на Буковині в побожній українській родині робітника залізничника. Початкову й середню освіту набув в м. Чернівцях. В році 1919 вступив на Теологічний факультет Чернівецького Університету, студіюючи рівнобіжно й філософію. В 1925 році скінчив студії і одержав диплом Магістра Богословія. В тому ж році в день Р. Х. був висвячений на священника Митрополитом Буковини Нектарієм в Катедральному Соборі в Чернівцях і призначений священником в с. Шпиківці, пов. Чернівці, де і був з 1926 р. до 1930 р. Від 1930 р. до 1931 був в с. Оршівці. В цій селі померла дружина його, з якою він був одружений в 1923 році. З 1932 р. був настоятелем у с. Лука Костріжівка, пов. Чернівці. 27 червня 1940 року його було переведено в м. Чернівці, але 8 листопада 1940 року він був змушений опустити рідну землю і тікати від большевиків на Захід. На весні 1941 року був прийнятий до Холмсько-Підляської Єпархії і призначений настоятелем у с. Шістка на Підляшші. В 1942 році нагороджений Архiepіскопом Іларіоном саном протосрея. Перебуваючи після евакуації в Німеччині, був настоятелем у Франкфурті на М. і членом Церковного Управління УАПЦ на Гессенщині. 15 листопада 1948 року прибув до Канади і був призначений Консисторією УГПЦ в Канаді на місійну працю до Альберти, а 1 лютого 1950 р. прийняв в Українському православному монастирі в Грімсбі чернечий постриг і 22 травня 1952 р. піднесений до сану Архимандрита.

Преосвященніший Єпископ Олексій (в миру Олексій Пелипенко) народився 12 лютого 1893 року в с. Ковалівка на Поділлі в побожній українській селянській родині. В 1906 році він закінчив Тивровське Духовне Учлище і перейшов до Одеської Духовної Семінарії, яку скінчив в 1912 році. В тому ж році почав студіювати право в Київському Комерційному Інституті, закінчивши його в 1916 р. 1 лютого 1915 року був висвячений Єпископом Гавриїлом Острозьким на священника і призначений військовим священником до 71 дивізії. В січні 1918 року вийшов з військового духовенства в Києві і призначений

настоятелем у с. Пузирки, пов. Бердичів. В грудні 1919 року перевівся в рідну Подільську єпархію і був священником у с. Рахна Лісова. В жовтні 1922 року за спротив у видачі церковних річей безбожній владі був заарештований і засуджений до розстрілу, але втік перед виконанням присуду й перейшов в Польщу, де перебувала його родина з часу війни. В грудні 1922 року Волинський Архiepіскоп Діонісій призначив його в Мерво-Кутрівську парафію під Берестечком. 22 липня 1923 р. був возведений Митрополитом Діонісієм в сан протосрея. В січні 1925 року переведений на парафію в с. Цегів, повіт Горохів. 21 грудня 1925 р. перейшов в унію. За боротьбу з польським духовенством і польською владою змушений був залишити Польщу і був призначений Римом викладачем східної літератури, церковного устава і співів до Колегії Св. Андрія в Мюнхені. В грудні 1937 року був призначений для обслуговування українців греко-католиків в Аргентині.

Переконавшись за часи перебування в унії в зробленій помилці він приєднався до Української Православної Церкви, 20 лютого 1952 року прийняв чернечий постриг і піднесений Високопреосвященнішим Миколаєм, Архiepіскопом УАПЦ в Півд. Америці в сан Архимандрита.

Проти висвяти Архимандрита Олексія на Єпископа поступали протести від окремих осіб як до Високопреосвященнішого Владика Митрополита, так і до Митрополичої Канцелярії, які були уважно розглянуті Спеціальною Комісією призначеною Собором Єпископів в складі Високопреосвященнішого Архiepіскопа Ніканора, Протопресвітера В. Вишневського і інж. С. Созонтова. Комісія не знайшла канонічних підстав для відхилення постанови Собору Єпископів про висвячення його на Єпископа і 14 вересня Єпископська хіротонія відбулася.

(З Комуникату Митрополичої Канцелярії)

Соборне Архипастирське Послання

(Закінчення з 1 стор.)

Бога і просити допомоги, то Всемогучий Господь Бог вислухає наші благання, зглянеться на покору сердець наших та страждання наші й наших рідних, допоможе нам в нашій недолі і вирятує Многостраждальну Батьківщину нашу.

Бог милости, всякої мудрости і втіхи нехай буде з усіма Вами. Амінь.

Дано в Митрополичому Домі в Парижі, Франція, дня 17 вересня, Року Божого 1952

Голова Собору Єпископів УАПЦ

Смиренний Митрополит Полікарп

Заст. Голови Собору Єпископів, Митрополит УАПЦ в Німеччині

Смиренний Архiepіскоп Ніканор

Смиренний Архiepіскоп Іоанн

Смиренний Єпископ Олексій

Под Покровом Богоматері

З давніх давен, від моменту, коли наш український нарід прийняв святу християнську православну віру, з особливим пієтизмом і великою любов'ю шанує він Пресвяту Діву Марію, Матір Господа нашого Ісуса Христа. Побожні серця наших людей прославляють Її, як «чеснішу від херувимів і славнішу від серафимів» (з похвали Богородиці). Це ж на Неї зійшов Дух Святий і сила Вишнього окрила Її (Лук. 1, 35) і з цього часу улажатимуть Її всі народи (Лук. 1, 48).

Пресвята Діва Марія зачала й в своєму лоні носила Богочоловіка Христа, кормила Його своїми грудьми, голубила Його як дитятко на своїх руках, а опісля, перенесши невимовні терпіння, бачучи страждання і смерть свого Божественного Сина на хресті, сподобилася бути й свідком Його Преславного Воскресіння.

Як же тоді нам, що віримо в Христа і визнаємо Його за Бога, не прославляти Його Пречистої Матері, від якої Він тіло прийняв; як не святкувати Її Пречистих Родин, Введення в храм, Благовіщення, Успіння і Св. Покрови. Як же нам не звертатися до Неї, як до певної Заступниці і Молитовниці за нас грішних перед Господом Богом, коли Пресвята Діва Марія по смерті не покинула цього світу, а перейшла до життя, як Мати Життя і своїми молитвами визволяє від смерті душі наші (з тропаря на Успіння). Вона безустанно опікується усім родом християнським і заступається за нього перед Всевишнім.

Вже майже тисяча літ, як і наш нарід перебуває під Покровом Пресвятої Богоматері. Під цей Св. Покров Богоматері наш нарід пішов сам і ніколи з-під нього не виходив. Усі віки і в радісних і сумних хвиликах він прославляв Божу Матір і молив Її як свою Заступницю і Опікунку. Їй присвятив свої великі святині — Києво-Печерську й Почаївську Лаври, назвав Її ім'ям тисячу міських і сільських церков. Храмове Свято найбільшої нашої святині Св. Софії (Премудрости Божої) в Києві святкувалося в день Успіння Пресвятої Богородиці. Десятки чудотворних Образів Божої Матері і тисячі й мільйони чудес, що їх сподобилися наші люди, є безспорним доказом, що Пресвята Діва від віків прий-

няла нас під свій Пречистий Омофор, вислуховувала наші молитви і передавала їх до Милосердного Бога. До Пресвятої Диви Марії зверталися усі покоління нашого народу. Її обрали колись своєю Опікункою наші славні лицарі Запорозжці, під Її Покров удалися й новітні борці за Божу правду й волю українського народу.

В честь Пресвятої Диви Марії наш нарід зложив чудові пісні. До святих чудотворних місць з Її чудотворними образами спішили наші люди за сотні кілометрів.

Свята Нерушима Стіна Київської св. Софії з образом Пречистої, що здіймає руки свої до Господа, непорушно стоїть вже дев'ять століть, як символ св. Покрови над українським народом. Цю Нерушиму Стіну не знищили ні татарське лихоліття, ні пожежі, ні час. Маємо святу надію, що перетриває Вона час сучасного найбільшого лихоліття для нашого народу, час панування над нашою землею комуністичної безбожної влади чужинців. Цю надію скріплює нам глибока віра в Божу справедливість і заступництво за нас Божої Матері.

Невидимо св. Омофор Богоматері був розпростертий над нашою землею і явно охороняв впродовж віків наш нарід від загибелі. Він сьогодні також як і колись розпростертий над нашим народом на Рідних Землях, розпростертий над нами, що розкидані по всіх країнах землі, над усіма, що перебувають у в'язницях, на засланих і тяжких роботах у далекій Півночі, холодному Сибіру й в пекучих степах Казахстану. До Пресвятої Диви Марії звертаються всюди наші віруючі, побожні люди, бо вона «помічниця покривджених, зневірених надія, убогих заступниця, засмучених утіха, зголоднілих кормителька, нагих одіяння, недужих сцілення, грішних спасіння...» (з молитви до Пресвятої Богородиці).

Під Покровом Богоматері наш нарід був, є і буде. До Неї в усі хвилини свого життя завжди звертаються наші люди і благодіють за кращу долю і за спасіння. До Неї молитимуться кожночасно, щирими й повними віри словами — молитви:

Пресвята Богородице, спаси нас!

Свящ. А. Дублянський

Редакція «Рідної Церкви» з глибоким сумом повідомляє своїх читачів, що в Ольней Су Буа під Парижем спочив у Бозі дня 7 вересня ц.р. на 60 році многотрудного життя

сл. п. проф. Борис Лисянський

вірний син Української Православної Церкви, активний церковний діяч, член-секретар Митрополічної Ради і директор Канцелярії Митрополита УАПЦ, визначний український громадянин, учасник Визвольних Змагань, науковець, педагог і талановитий журналіст, великий прихильник і активний співробітник «Рідної Церкви».

Вічна Йому пам'ять!

Протоерей Д. Бурко

Пам'яті Архієпископа Парфенія Левицького

(До 30-річчя з дня його смерті)

Серед діячів українського національного і церковно-релігійного відродження часів кінця минулого й першої половини цього сторіччя чільне місце належить архієпископу Парфенію Левицькому. Його ім'я, як і багатьох українців-подвижників у ті часи, через тяжкі теперішні обставини нашого народу, призабуте, тому вважаємо своїм обов'язком згадати про цього видатного ієрарха, тим більше, що з ним пов'язані початки визволення Української Православної Автокефальної Церкви.

Архієпископ Парфеній Левицький, цей «чистий серцем», як про нього писала в свій час кам'янецька єпархіяльна газета «Подолія», народився 10. жовтня 1858 року в родині священика на Полтавщині, яка так багато дала Україні славних мужів на ниві культурно-просвітній і церковній. Скінчив Київську Духовну Академію. Ще з юнацтва відзначався ширим патріотизмом, любов'ю до своєї многострадалної вітчизни. Ставши архипастирем, був одним із небагатьох, що служили Богові службою своєму народові. Це йому, єпископу Парфенію, дорого коштувало, як побачимо нижче, бо в російській імперії бути високопоставленою особою, та ще й архиєреєві, українцем, тобто «сепаратистом», «мазепинцем», як тоді називали москалі українців, то річ недопустима.

Слава про Єпископа Парфенія, як про пастиря доброго і українця-патріота, стала широковідомою за час його перебування Єпархіяльним Єпископом Поділля. Восени року 1905 його призначили на Єпископа Кам'янець-Подільського і Брацлавського. В ті дні внаслідок революції, наче, повіяло було весною волі, маніфест 17. жовтня дещо давав ширші можливості для української національної праці, і це вміло використав Єпископ Парфеній у своїй діяльності. Саме Поділля з його Духовною Семінарією, що вже була відома як розсадник українських ідей (в ній перед тим працював помічником інспектора Володимир Чехівський та інші видатні українці), з чималою, як на той час, кількістю національно-свідомого духовенства, було добрим ґрунтом для тієї діяльності. Користаючи з того, що на чолі Єпархії стоїть архиєрей-патріот, дух українства піднявся у всіх закладах, що належали духовному відомству. У Вінницькій Церковно-Вчительській Школі, в Тульчинській, Тиврівській та інш. бурсах, у всіх семи двоклясових школах, що підготовляли вчителів для церковно-парафіяльних шкіл, запанувала українська атмосфера. Цьому сприяло те, що учителями в них були переважно вихованці Кам'янецької Духовної Семінарії. Національний рух піднявся також і в парафіях, передовіші священики розгорнули працю серед своєї пастви. З таких найбільше відомі: протоєрей у Балтському повіті Антоній Гриневич (публіцист, член 1-ї Державної Думи), що пізніше був єпископом відродженої УАПЦеркви; священик містечка Фільштина Ксенофонт Ванькевич, автор 2-х книжок: «Проповіді до українського народу на його рід-

ній мові»; протоєрей села Гришівці Г. Сендерко, автор книжки «Мої семінарські спогади», вид. 1907 р.; священик П. Погорілко, громадський діяч, засновник і доволітній керівник двоклясової школи в с. Жолоби; священик містечка Пикова П. Степанківський та священик містечка Яруга Г. Мельницький. Друкованим словом і проповідями рідною мовою вони благовістили ранок відродження Української Православної національної Церкви. В самому Кам'янці щиро працювала ціла ланка діячів, духовних і світських, що гуртувалися в Семінарії, біля редакції газети «Подолія» та в «Просвіті», яка утворилася в березні 1906 року й почесним членом якої відразу став Єпископ Парфеній. Церковно-національний рух на Поділлі поступово ширився, маючи на все написаний дозвіл Єпископа (ця, така, тактика для нас зрозуміла). В вересні 1906 р. відбувається Кам.-Подільський Єпархіяльний Церковний З'їзд, який ухвалив домагатися перед владою запровадження українських дисциплін в Семінарії та інш. школах духовного відомства (це були й обіцяли з Петербургу, але потім відмовили). Зрозуміло, що однудушна воля З'їзду була й волею Єпископа Парфенія. Про світ ідей цього останнього яскраво промовляє такий факт. В Семінарії храмове свято Св. Іоана Богослова 26. 9., з традиційним концертом, як щороку; запрошено ввесь Єпархіяльний Церковний З'їзд. На передніх стільцях поруч з архиєреєм губернатор та всі інші начальники, за ними багато духовенства з цілої Єпархії. «Програма концерту, як каже очевидець, тодішній семінарист*), на дев'ятьдесят відсотків українська. Ось точка за точкою — співи, музика, деклямації, — викликаючи голосні оплески. Нарешті, остання точка — хор, прекрасний семінарський хор, виконує попури з українських пісень. Настрій у залі з кожною піснею наростає, оплески переходять в овацію і наприкінці всі гості встають, вибухаючи новими оплесками й окриками «бис». Але зненацька залю перетинає громовий бас: «просимо „Ще не вмерла Україна" — і до нього приєднується цілий хор голосів з різних кутків. Диригент несміло поглядає на Єпископа Парфенія, той злегка киває головою і по залі, вперше у цій залі, розлягається могутній українській гимн. Публику ніби пронизала якась електрична іскра... і закінчення гимну покрилось голосним і однодушним „ще раз". Іскра від публіки передалась хоріві, і другий і третій раз він співає в якомусь екстазі»...

Великим у той час ділом Єпископа Парфенія були його труди над виданням Святої Євангелії українською мовою, перекладу Пилипа Морачевського. Ця щаслива подія, що має для українців всенациональне значення, сталася так. Як тільки після згаданого вже маніфесту було знято, на масові петиції українців, заборону з українського друкованого слова, ро-

*) Віктор Приходько, «Під сонцем Поділля», стор. 141—142.

сійський Синод у порозумінні з Академією Наук дозволив друкувати Євангелію українською мовою. Розглядалося три тексти перекладів, бо крім Морачевського були ще переклади П. Куліша та М. Лободовського. Академія доручила вибір славнозвісному українському філологу Павлові Житецькому. Цей покликав собі в допомогу вченого Ореста Левицького. Переглянувши всі три переклади, вони дійшли до висновку, що переклад Морачевського є найкращий, як з боку релігійно-морального, так і науково-філологічного. Тоді Синод благословив друкувати цей переклад Євангелії, доручивши догляд над тим Єпископу Парфенію, як українцеві і доброму знавцеві української мови. Він негайно з усією щирістю, приступив до праці. Було створено при архиєрейському домі в м. Кам'янці-Подільському комісію з професорів Духовної Семінарії та інш. шкіл, числом із 6-ти осіб, які мали вищу богословську освіту і знали добре українську мову та інші мови старі й нові. Членами комісії були такі видатні вчені, як протоєрей Юхим Сіциньський, Сергій Іваницький, протоєрей Кирило Стиранкевич, А. Неселовський, Н. Бичківський, М. Савкевич. Комісія працювала під проводом Єпископа Парфенія. Станно й наполегливо вона проаналізувала кожне слово перекладу, порівняла його з текстом оригіналу, з текстами в інших мовах і проредагувала. Вона виправляла й коректуру, а через те, що Євангелія друкувалась у Москві, в синодальній друкарні, то коректурні гранки пересилались звідти до Кам'янця і назад до Москви, так кілька разів, поки текст накладу не був остаточно готовий до друку. Праця була нелегка, вимагала багато клопоту, але йшла успішно. В лютому 1906 року довгождана і вистраждана велика змістом, хоч мала розміром, книжка «Євангеліє від Матфея» (слов'янською й українською мовою) вийшла з друку. Надія Пилипа Морачевського справдилася, його переклад Святої Євангелії, пролежавши 46 літ в російських синодальних архівах, через 27 літ по його смерті таки побачив світ. Вслід за тим Єпископ Парфеній замовив синодальній друкарні випустити на окремих художньо оздоблених листах Пасхальну Євангелію від Іоана (тираж 20.000), оскільки ще весь текст не вийшов з друку. І от, на Великодній службі 2.—15. квітня року 1906 — в м. Кам'янці і на провінції в багатьох парафіях з церковного амвону вперше на Україні залунало: **«Спокоявіку було Слово, і Слово було у Бога, і Слово було Бог.»**

Перший наклад Євангелії (від Матфея) 5.000 примірників розійшовся впродовж одного місяця. В червні, того ж року, видано ще 10.000 примірників, а в жовтні 20.000. Року 1907 видано ще 30.000 і від Марка 45.000. В наступні роки вийшли Євангелії від Луки й Іоана, тиражем у 90.000 книжок. Ці цифри ясно показують, яка велика потреба була в українському перекладі Слова Божого.

Як автор перекладу Євангелії, П. Морачевський, так і видавець її, Єпископ Парфеній, своїми трудами вчинили українському народові гідну високої шаноби послугу. Той переклад, не дивлячись на те, що йому багато років, і донині є найкращий у по-

рівнянні з новітніми перекладами, і найбільше надається до читання на Службах Божих.

Справа видання Святого Письма українською мовою мала дуже корисні наслідки для Поділля й цілої України; багато духовенства, що було байдужим у національному питанні, повернулося до свого народу. Та скоро замість сподіваного рожевого світанку ще чорнішою стала темна московська ніч. До Петербургу на Єпископа Парфенія з Кам'янця сипались доноси з обвинуваченням його в «опасном українофільстві». Спочатку Синод не звертав на те уваги, бо ж він сам дозволив «українофільство», давши Єпископу Парфенію благословення на друк Євангелії, доноси залишались без наслідків. Але пізніше, як реакція кріпшала, «дело прийняло надлежащий ход». Уже 1908 року в Кам'янці ширились чутки, що Єпископа Парфенія мають заслати кудись на північ. Кам'янецьке громадянство вживало заходів перед Синодом про залишення свого архиєпископа на місці. Єпископ Парфеній за недовгий час його діяльності на Поділлі здобув широку популярність і любов у пастві, як чоловік високих чеснот, культури і розуму, а головне українець. Але ті заходи не мали успіху, бо Москва є Москвою. В 1909 році Єпископа Парфенія перевели до Росії в м. Тулу...

Невиданим у Кам'янці здвигом були проводи Єпископа Парфенія, коли він покидав Поділля, з яким так поріднився і якого не хотів залишати. Велика сила людей. — духівництво, учні шкіл, урядовці, селяни, військові — заповнили вулиці, де проїздив улюблений архиєпископ. Багато народу супроводжало його ген аж за місто, шляхом до станції (в Кам'янці тоді залізниці ще не було), прощалися з ним, з ким плекали спільно свої надії і сподівання. Всього чотири роки пробув Єпископ Парфеній на чолі Кам.-Подільської Єпархії, але зробив за той час дуже багато для справи відродження Української Церкви і пробудження національної свідомості в народі.

Про життя Єпископа Парфенія в Тулі не маємо відомостей. Знаємо лише з переказів його сподвижників у Кам'янці, з котрими він листувався, що він дуже сумував за Поділлям, за Україною. Московська затхла атмосфера тяжко гнітила його, крім того відновилася давня цукрова недуга і щодалі більше давала про себе знати. Він мріяв доживати віку в своєму рідному селі Веприку біля м. Гадяча на Полтавщині. Для цього там, над чарівним Псалом будувалася в той час заходами і коштом Єпископа Парфенія велична церква, в українському стилі, з домом при ній (коштів, правда, не вистачало, то допомогла якоюсь значною сумою графиня С. Ламедорф-Галаган).

Підчас революції покривдженому архиєпископу народолобцю дозволили повернутися на Україну. Він оселився був у с. Веприку, але умови життя були неспокійні (в Гадяцькому повіті і в самому Веприку палали повстання проти советської влади), тому за порадою лікарів Владика Парфенія, вже Архиепископ, переїхав до м. Полтави. Тут він заснував при Воскресенському соборі «Українське Православне Братство», що дбало про українізацію

Церкви на Полтавщині. Служби Божі відправлялися українською мовою.

Року 1920 21 серпня Архієпископ Парфеній на прохання Всеукраїнської Православної Церковної Ради Київської прийняв під своє керівництво Українську Автокефальну Православну Церкву, благословив працю самої Ради і тримав з нею живий зв'язок. Пізніше в травні 1921 р. Київський Єпархіяльний Церковний Собор обрав Архієпископа Парфенія на Митрополита Київського. Це схвилювало московського екзарха на Україні, Митрополита Михаїла Єрмакова, і ввесь його єпископат. Вони вирішили вжити рішучих заходів впливу на Архієпископа Парфенія, щоб тим пошкодити відродженню Української Церкви. Було послано до Архієпископа Парфенія в Полтаву делегацію, яка від імені Патріарха Тихона пригрозила Архієпископу Парфенію позбавленням сану й відлученням.

Московське зухвальство досягло своєї мети: у слабо, прибитого недугою Архієпископа Парфенія не було сили для боротьби з насильством, він odmовився від своєї зверхности над УАПЦерквою. Але його короточасна (всього 9 місяців) опіка над Українською Церквою не була марною, в її найскрутніший час він висвятив для неї 34 священники і 5 дияконів.

Після того Архієпископ Парфеній ще більше занепав, зламане його здоров'я догоряло. 16 січня 1922 р. він помер. Численне полтавське громадянство випроводило в останню путь того, хто в темні глухі часи благовістив українському народові його рідною мовою Слово Христової Істини.

Поховано Архієпископа Парфенія в Полтавському Воздвиженському монастирі, від якого перед останньою війною стояла тільки сумна пустка. — рука нечестивої влади зруйнувала його, як і інші святині України.

Сл. п. проф. Борис Лисянський

Коли перше число «Рідної Церкви» вийшло з друку й розходилося по світу, до Редакції наспіла пресумна вістка, що нашого великого прихильника й першого, що відкликнувся на співпрацю в «Рідній Церкві», не стало між нами. Спрацьоване серце світлої пам'яті проф. Бориса Лисянського, що безустанку працював для нашої Святої Церкви й нашого народу, перестало битися. Не хотілося вірити в цю вістці. Ще так недавно Покійний писав до нас і заохочував переборювати труднощі. Ось перед нами лист його з 22 липня 1952 р., в якому він писав: «Журнал видавати треба. Хай це буде кварталник, але бути мусить. Бажаю Вам якнайширше добрих успіхів на цьому полі.» Ці слова розради й заохоти підтримували нас на душі і багато спричинилися до того, що наш журнал таки побачив світ. На превеликий жаль не побачив його вже сл. п. Б. Лисянський. Його очі замкнулися на віки.

Хсвали Покійного 10 вересня на кладовищі в Ольней су Буа. Чину одпівання довершив Блаженніший Митрополит Полікарп в асисті о.о. протопресвітерів: В. Вишневського, С. Молчанівського та іншого духовенства. Провадив процесію на кладовище (7 клм.) о. протопр. В. Вишневський з митрополичим хором. За труною слідували Блаженніший Митрополит Полікарп, Архієпископ Ніканор, Архієпископ Іоанн, Єпископ Олексій та численне громадянство. Над могилою промовляли о. протопр. В. Вишневський та представники громадянства. Після скінчення обряду похорону митрополичий хор відспівав прощальну пісню військовиків: «Чуєш брате мій...»

На чужині під Парижем виросла свіжа могила глибоко віруючої й побожної людини, вірного сина нашої Церкви, великого українського патріота, прекрасної людини-християнина, людини надзвичайно цінної, працювитої і здібної.

Віriamo, що за труди св. п. проф. Б. Лисянського на славу Божу і добро свого народу Милосердний Господь упокоїть його в своїх Небесних Оселях. Св. п. Б. Лисянський не закопав свого таланту, а при-

множив його у багато разів. До Нього можна вповні віднести Господні слова: «Гаразд, слуго добрий і вірний, у малому був сси вірним, над великим тебе поставлю. Увійди в радість Господа Твого» (Матв. 25, 21).

Світлу пам'ять про Покійного зберігатимемо завжди.

БОРИС ЛИСЯНСЬКИЙ

ЗАПОВІТ

Як скінчу свої дні
Я в чужій стороні
Й не вернуся до Рідного Краю, —
У згадках про мене
Спом'янути й мене
Вас, незнані брати, я благаю.
Якщо скажете ви:
«Він поляг у борні,
Не піддався життя чорній силі»,
То, мов мрії хитон,
Буде легкий мій сон
У чужій і далекій могилі.

(Із Збірника «Pro Patria»)

Приклад гідний наслідування

Як вияв глибокого розуміння ваги українського православного друкованого слова служить факт, що свящ. о. Емануїл Горгіца з Гайденав розпродав першого числа «Рідної Церкви» 95 примірників, а другого числа замовив 100 прим.

Жертвенна праця о. Е. Горгіци в розповсюдженні журналу «Рідна Церква» є доказом, що може зробити один священник, який щиро працює для добра Церкви. Приклад о. Е. Горгіци справді гідний наслідування. Дай Боже нам так багато.

Видавництво

3 церковного життя в Німеччині

ЦЕРКОВНІ УРОЧИСТОСТІ В МЮНХЕНІ

Українці в Мюнхені в днях 12—14 жовтня ц. р. переживали радісні хвилини релігійно-національного піднесення, якого вже давно тут не було. Це піднесення духа було зв'язане з прибуттям до Мюнхену Його Високопреосвященства Високопреосвященнішого Ніканора Архієпископа Київського і Чигиринського, Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви в Німеччині. Центром церковних урочистостей стала українська православна церква Св. Покрови на Дахауерштр. в Мюнхені, що існує тут з 1945 року і в якій відбулася вже не одна важлива подія для нашої Церкви.

З великої колись кількості наших людей залишилося в Мюнхені небагато, але дух їхній не заламався. Свідком цього були урочисті Служби Божі в церкві на Дахауерштрассе, яка була заповнена по береги українцями. В неділю 12 жовтня Його Високопреосвященство Владика Ніканор у сослуженні протоєреїв о. П. Дубицького, о. О. Семеновича і о. А. Деметрашвілі, священника о. І. Кульчицького і протодиякона Л. Короля відправив урочисту Службу Божу, підчас якої рукоположив у священники о. диякона М. Метулинського, а секретаря Церковного Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені п. Ф. Луговенка на диякона. Проповідь в часі Служби Божої виголосив о. прот. О. Семенович, а наприкінці з Архипастирським Словом звернувся до вірних Його Високопреосвященство Владика Ніканор.

У вівторок 14 жовтня міська українська православна парафія в Мюнхені святкувала свій храмовий празник Святої Покрови. Напередодні відбулася Всенічна, яку відправив о. прот. І. Заяць у співслуженні о. прот. П. Дубицького, свящ. о. А. Дублянського і диякона Ф. Луговенка. В день свята Св. Покрови відбулася урочиста Служба Божа. Знову, як і в неділю приміщення церкви заповнило велике число вірних, що прибули з міста і його околиць. Службу Божу відправив Високопреосвященніший Владика Ніканор у сослуженні о. прот. П. Дубицького, о. прот. Д. Бурка, священників о. Ю. Сікорського, о. І. Кульчицького і о. А. Дублянського та протодияконів Л. Короля і Г. Воробця. Підчас Служби Божої був висвячений в священники диякон о. Ф. Луговенко з одночасним наданням йому сану протоєрея. Проповідь про Свято Покрови і про Покрову Божої Матері над українським народом виголосив священник о. А. Дублянський. Після Служби Божої відбувся молебінь, на початку якого о. прот. П. Дубицький, як настоятель цієї парафії, привітав парафіян і присутніх у церкві з храмовим святом.

Наприкінці Богослуження Архипастирське Слово сказав Владика Ніканор, а після Його Високопреосвященства звернувся до вірних з своїм першим пастирським словом нововисвячений о. Ф. Луговенко.

Урочистість Служб Божих 12 і 14 жовтня у Свято-Покровській Церкві в Мюнхені збільшував прекрасний спів Українського Національного Хору

«Дніпро» під керівництвом о. прот. І. Заяця з участю відомої оперової співачки п. Г. Ширей.

З нагоди присутності Його Високопреосвященства Владика Ніканора в Мюнхені, відбулося 13 жовтня засідання Мюнхенського Церковного Управління, на якому обговорено декілька актуальних питань, зокрема справу видання поширеного молитовника для вірних. (—ий.)

НОВІ СВЯЩЕНИКИ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Склад духовенства Української Православної Церкви в Німеччині збільшився двома священниками, що їх висвятив Високопреосвященніший Архієпископ Київський і Чигиринський, Митрополит Укр. Авт. Прав. Церкви в Німеччині, Ніканор в Мюнхені в днях 12 і 14 жовтня ц. р. Секретар Церковного Управління в Мюнхені Протоєрей о. Ф. Луговенко тимчасово зарахований як резервний священник до парафії Св. Покрови в Мюнхені. Священник о. М. Метулинський призначений тимчасово в поміч митрофорному Протоєрею о. Г. Тимковському для обслуговування українців в Альтерсгаймі Дорнштадт біля Ульму.

Нововисвяченим священникам Редакція «Рідної Церкви» бажає сили духа і успішної праці на Ниві Христовій на славу Святої Православної Церкви й добро нашого народу.

ВАЖЛИВА І АКТУАЛЬНА ПОСТАНОВА

Церковне Управління Укр. Авт. Прав. Церкви на Північно-Західну Німеччину відбуло одно з своїх чергових засідань в днях 23/24 вересня 1952 р. в Ганновері. Серед багатьох різних справ порушено необхідність видання українських Богослужбових текстів для дванадцятих празників, поширеного молитовника для духовенства і великого требника. Церк. Управління висловило думку, що найідеальнішим виявом молитовного єднання наших Українських Православних Церков з ЗДА, в Канаді й УАПЦ, в Європі, в Австралії та Півд. Америці було б видання всіх цих Богослужбових книжок силами всіх трьох Церков. Про свою думку Ц. У. постановило довести до відома Його Високопреосвященства Владика Ніканора і просити Його виступити з відповідною ініціативою. При цьому висловлено надію, що в разі здійснення цього проекту буде досягнута уніфікація всіх Богослужбових і молитовних текстів, а також уніфікація важливих обрядових звичаїв.

Так само Церковне Управління висловилося за konieczність видання повного молитовника для вірних, в якому мали б бути вміщені і Богослужбові тексти (крім тайних молитов священника). Баганим було б також видрукувати в такому молитовнику нотні тексти.

Редакція «Р. Ц.» вважає цю постанову дуже важливою і надзвичайно актуальною та висловлює надію, що відповідні чинники її зрозуміють, підтримають і доведуть до зреалізування.

УКРАЇНЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ПАРАФІЯ В НОВОМУ УЛЬМІ

Оселя в Новому Ульмі — одна із тих в баварській провінції, що її замешкують переважно українці-залишенці, яким мачуха доля поскупила світлих благ заморських країв. Але де не жили б наші українці, першим їхнім прагненням — мати свою рідну православну церкву. Колись в ДП-таборах ця справа не представлялася надто важкою, бо майже в кожному таборі знаходилися священики. Сьогодні в цьому відношенні інакше. Щоб спровести священика, треба доложити не мало клопотань та труду. Так було з українцями православного віровизнання в Ново-Ульмівській оселі. Та всеж таки наполегливість, особливо членів Парафіяльної Ради, добилася в кінці свого. Від 24 серпня 1952 р. з приїздом священика о. М. Гільтайчука, праця на церковній і шкільній ділянці пішла належною дорогою. Богослуження відправляються регулярно кожної неділі і в свята.

В день Св. Покрови 14-го жовтня ц. р. парафіяни Св. Покровської Церкви в Новому Ульмі святкували своє престольне свято. Урочиста Служба Божа відбулась в каплиці на цвинтарі, в якій місцева влада Нового Ульму доброзичливо дозволила відправляти Служби Божі завжди, доки парафія не матиме свого власного храму.

Співав хор під керівництвом п. Р-ка. Настоятель церкви о. Михаїл Гільтайчук з приводу урочистого свята, що є одночасно і українським національним святом, сказав глибоко патріотичну проповідь. Закликаючи до об'єднання під Святим Омофором Пречистої Диви Марії, о. Михаїл зворушливим словом привів присутніх до того, що вони зосередили свої думки над многострадальною батьківщиною і заглянули в свою душу, де завжди блищать спогади.

Сергій Триріченко

УКРАЇНЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ПАРАФІЯ В ДОРНШТАДТІ

В с. Дорнштадті біля Ульму є притулок для старших віком чужинців — православних, євангеліків та інших віроісповідань, крім католиків. Притулок є на утриманні Внутрішньої Місії Євангеліцької Церкви в Німеччині. Православних українців нараховується тут біля 80 осіб. Серед них багато заслужених для нашої нації людей. Мешканці притулку живуть в гарних, чистих і привітних будинках. Кімнати тут переважно на дві особи. Одружені живуть разом в одній кімнаті. По тяжких трудах життя старші люди знайшли тут справній відпочинок серед здорової кліматично місцевості, недалеко, бо всього 10 км., від міста Ульму.

Православні українці об'єднані в Дорнштадті у парафії УАПЦ, яку очолює митр. протоєрей о. Геннадій Тимківський, що перебуває також у притулку. Є тут ще другий священик УАПЦ, митр. прот. о. Аполлон Костецький, що через хворобу не може відправляти. Парафія УАПЦ в Дорнштадті зорганізовалася недавно. Напочатку були перешкоди. Коли вмер один православний українець, священик Російської Зарубежної Церкви не дозволив о. прот. Г.

Тимківському відправити Службу Богу в існуючій вже в притулку православній церкві. Цим фактом зацікавилася дирекція притулку й дозволила православним українцям внести тіло покійника до євангеліцької церкви та відправити Службу Богу. Українцям, які здобули симпатії дирекції, пощастило нарешті одержати власне приміщення для своєї церкви, яку з благословення Владика Ніканора в першому тижні Великого Посту, а четвер 6 березня ц. р. освятив прот. о. Г. Тимківський. Від цього часу в цій церкві св. Покрови Божої Матері регулярно відбуваються Богослуження. Хоча церква невелика, має гарний іконостас та дбайливо прикрашена руками вірних, а найважливіше, що власна. Недавно Консисторія Української Православної Церкви в ЗДА вислала на потреби устаткування церковці 25 дол. і Напрестольне Євангеліє. Крім настоятеля всіма церковними справами турбується також діяльна Парафіяльна Рада. В церкві підчас Богослужень співає гарний хор, а вірні знаходять тут завжди заспокоєння від життєвих турбот та однодушно хвалять Милосердного Господа, що не залишає їх на чужині в їхній старості й немочах.

НОВИЙ ЦЕРКОВНИЙ ОСЕРЕДОК НА МОЗАХУ

З ініціативи місцевого Українського Комітету 2. серпня 1952 р. відбулися ширші сходи православних українців на оселі Мозах у Мюнхені. Після заслухання інформативної доповіді о. прот. П. Дубицького про стан нашої Церкви в Німеччині сходи одногосно постановили приступити до організації на Мозаху православного Братства й Сестрицтва, що входили б у склад міської парафії УАПЦ в Мюнхені. Дня 5 вересня ц. р. на загальних сходах православних українців обрано керівні органи Братства та Сестрицтва. Управа Братства складається з голови, двох заступників, скарбника та секретаря. Такий самий склад управи Сестрицтва. Головою Братства обрано д-ра Гр. Деркача; головою Сестрицтва п-ні Ол. Лисенко; церковним титарем інж. М. Легкого. В місцевій церковці на оселі почав регулярно, два рази на місяць, відправляти Служби Божі о. прот. П. Дубицький. Завдяки жертвенній праці Братства й Сестрицтва на оселі в Мозаху постав гарний український православний осередок, що має всі дані для дальшого розвитку.

ХРАМОВИЙ ПРАЗНИК В ІНГОЛЬШТАДТІ

В день Покрови Пресвятої Богородиці парафія Української Автокефальної Православної Церкви в Інгольштадті обходила свій храмовий празник. Літургію відслужив настоятель парафії о. Ф. Димар. За тему для проповіді взяв він історичну згадку з кінця 17 віку, як Москва підпорядкувала собі Українську Церкву, та пізніший мученицький шлях оборонців нашої Церкви. Тема, як на місцеві відносини, вповні актуальна.

По літургії відслужено молебінь. Гарно співав невеликий хор під орудою п. Н. Біленької.

Після Богослуження відбулася спільна трапеза парафіян та запрошених гостей.

А. К.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

Велика Британія

ПОСЛАННЯ ВЛАДИКИ МИТРОПОЛИТА ПОЛІКАРПА ДО ВІРНИХ УАПЦ У ВЕЛ. БРИТАНІЇ

Закінчивши свою Архипастирську візитацію у Вел. Британії, Блаженніший Митрополит Полікарп звернувся до всіх українців у Вел. Британії з Архипастирським посланням, датованим 28 серпня ц. р. В цьому Посланні Владика Митрополит дякує Богові, що подав Йому сил та здоров'я здійснити не легкий для Його літ подвиг відвідати українців у Вел. Британії й помолитися спільно, щоб Господь зцілив наш нарід від несвідомости, байдужости, рабського страху, прислужництва, зрадництва й отаманії і з'єднав його в одну міцну тверду, непереможну родину, яка б з вірою у Бога й в свої власні сили перемогла всіх ворогів видимих і невидимих. Ствердивши, що в Англії є ще невелика група людей, які, роблячи вилім у церковній єдності, ллють воду на млин безбожного комунізму, Владика Митрополит наводив слова одного з церковних діячів чужинців, що кілька років тому сказав: «Ви, православні українці, єднайтеся в одну Церкву, створіть свою ієрархію, заведіть у себе лад і дисципліну, поставте Вашу Церкву сильною, а тоді будьте певні, що вас буде шанувати увесь православний світ. Щиро вам раджу, працюйте з вірою в Божу допомогу і шануйте самих себе. Коли ви матимете самопошану, то й чужі вас будуть шанувати.» Владика Митрополит закликає в посланні всіх православних українців єднатися навколо своєї рідної національної Української Автокефальної Православної Церкви, незалежної від жодних чужосторонніх чинників, підтримувати її словом і ділом, шанувати Її як свою Матір, а злого виключати з-посеред себе (1 Кор. 5, 13).

На закінчення Блаженніший Митрополит Полікарп дякує всім українцям у Вел. Британії за щире і гостинне прийняття, за численну участь в зустрічах, прийняттах і Богослуженнях, чим заманіфестували вони свою любов в особі свого Митрополита до своєї Церкви і взагалі до своєї національної справи.

ЗДА

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЛІГА

Українська Православна Ліга — це допоміжна організація Української Православної Церкви в ЗДА. Вона складається з вірних цієї Церкви, які в більшості народились на американській землі. Давніш вона називалася Лігою Молоді. Тепер у ній згуртована не тільки сама молодь, але також батьки й матері другого покоління, що своїх дітей виховують у вірності своїй Церкві і традиціям українського народу.

В днях 27—28 червня ц. р. у Філядельфії відбулася П'ята Конвенція Української Православної Ліги. В Конвенції взяли участь 120 делегатів і 141 гість. Приявні були Високопреосвященніші Владика —

Митрополит Іоанн і Архiepіскоп Мстислав, які виступили промови до вірних.

Кожна сесія розпочиналася й закінчувалася молитвою. Конвенція підтвердила свої попередні постанови підтримувати Українську Православну Церкву в ЗДА. Багато часу і уважної дискусії присвячено справі недільних шкіл при парафіях УАПЦ і обрано Комітет, що має дбати про релігійний вишкіл української православної молоді в ЗДА. З нагоди Конвенції відбувся бенкет з участю понад 300 осіб. Учасники Конвенції взяли участь в урочистій Службі Божій, відправленій Митрополитом Іоанном у сослуженні 7 священників у церкві св. Володимира в Філядельфії. Під час Конвенції відбувся також великий концерт кількох парафіяльних хорів.

До головної Управи Ліги на 1952/53 р. ввійшли: др. С. Савчук — Голова; Б. Пахолок і Г. Ющак — заступники; М. Саврук і Й. Подгурський — секретарі та інші. Духовними дорадниками Ліги обрано: о. прот. А. Бека, о. прот. А. Двораківського, о. С. Ганкевича і о. М. Пахолка, з дорученням останньому редагувати Бюлетень УПЛіги, що друкується при «Українському Православному Слові».

Канада

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ СЛ. П. ЄПІСКОПА ПЛАТОНА

Цього року 5 серпня сповнилася перша річниця, як у Бозі упокоївся в м. Торонто в Канаді сл. п. Єпископ Української Автокефальної Православної Церкви Його Преосвященство Преосвященніший Платон, Владика Рівенський і Крем'янецький, Секретар Собору Єпископів і Св. Синоду УАПЦ на еміграції в Європі. В Канаді, куди прибув Покійний в лютому 1951 р., на Надзвичайному Соборі, що відбувся кілька днів по Його смерті, мав бути переведений вибір Владика Платона на єпископа Східньо-Канадійської Єпархії УГПЦ. Не судилося здійснити цей вибір, бо Господь покликав Владика Платона до Церкви Небесної. В Торонто на кладовищі «Прспект» виросла свіжа могила Єпископа українця, що своє життя присвятив великій справі відродження Української Православної Церкви.

В першу річницю смерті сл. п. Єпископа Платона в м. Торонто, з благословення Владика Михаїла, Архiepіскопа Торонто і Східньої Канади, постав Комітет для побудови пам'ятника на могилі Покійного, що був би гідний Його світлої пам'яті. В склад Комітету під почесним головуванням Владика Михаїла увійшли представники від Єпархіяльної Ради Східньо-Канадійської Єпархії, від Управи Катедральної Православної Громади м. Торонто, від Волинської землі, на якій сл. п. Владика Платон був Єпископом, та від родини Покійного. Комітет звернувся з відозвою до всіх Архипастирів, пастирів і вірних Української Православної Церкви у світі, незалежно від юрисдикції, жертвувати на будову пам'ятника.

ПОВІДОМЛЕННЯ Ч. 2

Ініціативної Комісії в справі церковного поєднання православних українців у Німеччині з 1 жовтня 1952 року.

Цим подаємо до відома українського православного духовенства і вірних, на чужині суцих, про наступне:

1. Наші заходи, що про них було оголошено в повідомленні ч. 1 («Українські Вісті» ч. 33/34 ц. р.) для ліквідації поділу Української Автокефальної Православної Церкви в Німеччині, що стався 1947 р., доходять свого кінця.

2. В акті Комісії з 8 березня ц. р. ясно були визначені основи і принципи щодо здійснення на терені Німеччини єдності в УАПЦеркві, відповідно до її традицій та ідеології, як давнього минулого, так і доби відродження 1917—1921 р.р.

3. На цей акт Комісією своєчасно одержано позитивну відповідь лише від одної сторони, від Архiepіскопа Ніканора. Її, ту відповідь, підтверджено і ширше освітлено в поданні з розмови двох членів Комісії проф. І. Бакало й ред. П. Котовича з Архiepіскопом Ніканором, яке вміщено в газеті «Українські Вісті» ч. 73 ц. р. під заг.: «Двері до церковної єдності відчинені».

4. Від другої сторони, тобто від Архiepі. Григорія, відповіді не одержано й досі. Але життя Церкви щодалі ставить свої вимоги, вимоги єдності.

5. В згаданому вище поданні Архiepіскоп Ніканор ствердив визнання акту Ініціативної Комісії, зокрема в питанні ідеологічних засад УАПЦеркви. Також він підкреслив, що як ухвали Ашаффенбурзького З'їзду з 26. 8. 1947 р. перестали бути актуальні, так і ухвала Собору Єпископів про відлучення з 23./24. 10. 1947 р. сама собою відпадає для всіх тих, що прагнуть єднання, і благословив їх вважати себе рівноправними членами Єдиної Української Православної Церкви на терені Німеччини.

6. Виходячи з вищенаведених пунктів цього повідомлення, Ініціативна Комісія вважає, що кожен із священнослужителів і вірних обох сторін має надалі діяти згідно свого сумління, керуючись ідеєю Єдиної Української Автокефальної Православної Церкви, з християнської і національної любови до Неї.

7. Керуючись ухвалою Комісії, повідомлення ч. 1 п. 7. просити Архiepіскопа Ніканора благословити скликання Церковного З'їзду ще в цьому 1952 р.

Голова Комісії:
Проф. др. Г. Ващенко

Секретар:
Ред. П. Котович

Члени:

Прот. Д. Бурко, свящ. А. Дублянський,
доц. І. Бакало, доц. др. О. Юрченко.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

†

В Регенсбургу дня 8 жовтня ц. р. упокоївся сл. п. Полковник СЕРГІЙ ЧОРНИЙ.

Похований 11 жовтня на цвинтарі Reinhausen. Вічна йому пам'ять!

З листів до Редації

Редакція «Рідної Церкви» одержує багато листів від духовних осіб і мирян, які висловлюють свою радість з появи нашого журналу та від щирого християнського серця бажають нам успіху. Всім їм сердечно дякуємо. Нижче подаємо в скороченні один з таких листів.

Гайденав, 3 жовтня 1952.

Привіт «Рідній Церкві»!

Я й мої парафіяни, яких я духовно обслуговую по таборах: Гайденав, Зеєдорф, Фалькенберг, Еррель, Піннеберг, Фарель та Фрідріхсфельд, в Північно-Західній Німеччині, з правдивою радістю зустріли появу першого числа «Рідної Церкви». Всі ми шлемо «Рідній Церкві» свій теплий привіт і щиро бажаємо їй Видавництву якнайліпших успіхів у наміреній праці!

Блаженний той, хто впав на цю щасливу думку й почав це взнесле й так важне для нашої УАПЦ в Німеччині діло! Молимо Всемилотивного Бога, щоб Він поблагословив його почату працю та щоб зіслав йому, як рівнож всім співпрацівникам органу «Рідної Церкви» якнайкращого здоров'я, щоб вони палким вогнем любови своїх сердець до своєї Рідної Святої Української Автокефальної Православної Церкви розпалили ту любов і в серці кожного православного українця! Хай орган «Рідна Церква» завітає в хату кожної православної української родини, хай згорне всіх нас православних скитальців, як та мати пташенят, під теплі крила нашої Святої УАПЦ, хай вона своїм голосом остерігає нас від всіх небезпек, які нам грозять, хай нас обороняє від нападів ворогів наших, яких так багато намножилось!...

Господи, Благослови нашу «Рідну Церкву» й помози їй виконати велике почате діло! Щастя Вам Боже!

Посилаю на пресовий фонд «Рідної Церкви» 20 НМ і кличу на таку суму всіх наших священників у Німеччині, які працюють, та всіх своїх братів священників у ЗДА та Канаді, а всіх своїх парафіян жертвувати по 10 пф. від особи.

З любов'ю в Христі

о. Е. Горгіца

Позбавлення бувшого Єп. Вячеслава Лисицького ступені доктора honoris causa Богословської Академії УАПЦ

Свого часу Сенат і Професорська Рада Богословської Академії УАПЦ в Мюнхені надали Єпископові Вячеславу Лисицькому ступінь доктора богословія honoris causa.

На своїому засіданні 17 лютого 1952 р., ствердивши, що єпископ Вячеслав виявив себе недостойним цього високого звання, бо, переїхавши до ЗДА в 1951 р., він прийняв пересвяту в ієромонаха, а потім Єпископа Російської церкви і тим самим порушив канони Св. Православної Церкви. На цій підставі Сенат і Професорська Рада Академії анулювала свою попередню постанову про надання йому цього наукового ступеня.

БІБЛІОГРАФІЯ

Служба в День Світлого Воскресіння Христового (Великдень). Видання Ген. Церк. Управління УАПЦ в Вел. Британії. Лондон, 1952, ст. 18.

Відомості Генерального Церковного Управління УАПЦ на Вел. Британії. Ч. 7 (22), ч. 8 (23), ч. 9 (24).

Українське Православне Слово. Ч. 8 — серпень, ч. 9 — вересень, 1952 р.

Наступне Різдвяне число журналу «Рідна Церква» вийде наприкінці грудня 1952 року.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» зложили пожертву:

1. Церковне Управління УАПЦ на Північно-Західну Німеччину в Райне, через його Керівника свящ. о. Д. Васильчука — 75 н. м. 2. Свящ. о. Е. Горгіца — 20 н. м. 3. Митр. протоерей Г. Тимківський — 5 н. м. 4. Парафіяни парафії УАПЦ в Дорнштадті біля Ульму — 3 н. м. 5. Пп. Газек і Фрелінг (Чікаго, ЗДА) — 1,40 дол. (5,75 н. м.) 6. П. І. Бугрин — 5 н. м. 7. Протоерей о. Ф. Димар — 3 н. м. 8. Через свящ. о. Е. Горгіцю Притулок для старих у Форелі — 8,75 н. м. 9. П. М. Гикавий — 2 дол. (8,20 н. м.).

Жертводавцям складаємо сердечну подяку. Всіх, хто любить свою Церкву і кому дороге українське православне друковане слово, просимо складати пожертви на пресовий фонд «Рідної Церкви».

Вияснення: В першому числі «Р. Ц.» в подяці за пожертви було подано за відтинком поштового переказу: «різні парафії УАПЦ на Англійській Зоні» — 38,45 н. м. Нас просять уточнити, що на цю суму зложилися: Парафія Гайденав — 15,50 н. м., парафія Зеедорф — 13,50 н. м. і парафія Фалькенберг — 9,45 н. м.

★

Наша спеціальна подяка вірним УАПЦ, що перебувають у притулку для старих у Фарелі. На заклик свого душпастиря о. Е. Горгіци вони зібрали на «Рідну Церкву» **8,75 НМ.** Жертвували: по **1 марці** — Марія Дирім. По **0,70** — Терентій Ковальчук. По **0,50** — Максим Слободянюк, Дмитро Щербань, Мотря Золотоверх, Михайло Старков, пані Нойнтойфель, Ілько Кушніренко, Михайло Кучеренко, Осип Кривопишиц, Галина Лисичин, Сидір Юськевич, Василь Ткачук, Антін Войтенко. По **0,20** — Семен Гоголь, Степан Зарецький. По **0,15** — Ганна Терець. По **0,10** — Прокіп Науменко, Григорій Шльох, Тимофій Гулій, Іван Яблоносський і Олена Бажанова. Збирав пожертви церковний староста п. Дмитро Щербань.

Це була справді вдовина лепта, бо не від залишка свого, але від щирого серця складали вони цю Божові милу пожертву.

НОВЕ ВИДАННЯ ЦЕРКОВНИХ СЛУЖБ НА ВЕЛИКІ СВЯТА

Генеральне Церковне Управління на Вел. Британію розпочало друк окремими брошурами Церковних Служб на Великі Свята. Вийшла вже з друку Служба в День Світлого Воскресіння Христового (Великдень) в гарній мистецькій складинці. Готуються до друку Служби на Різдво Христове, Новий Рік і Водохрещі. Після цього за пляном мають бути видруковані Служби на Страсний тиждень, Вознесіння і Зелені Свята.

Тому що серія Церковних Служб друкується обмеженим тиражем, Ген. Церковне Управління УАПЦ на Вел. Британію просить всіх, що бажатимуть придбати собі ці Служби, заздалегідь повідомити Управління. При цьому Ген. Церковне Управління радить парафіям придбати не менше 10 прим. кожної Служби, щоб могли ними користатися хористи. Звертатися з замовленням на адресу: Council of the Ukrainian Autocephalic Orthodox Church, 70 Lansdowne Rd., London W 11, England.

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Пожертви на пресовий фонд, передплату і належність за розпродані числа «Рідної Церкви» просимо надсилати на адресу — **Erzpriester Theodor Luhowenko (Kirchenverwaltung der UAOK), München 8, Ayingerstr. 17/II r.**

ЗМІНА АДРЕСИ РЕДАКЦІЇ

Редакційні матеріали (статті, дописи і т. ін.), листування в редакційних справах, а також часописи і журнали, які висилаються як обмін, просимо надсилати на адресу: **Priester Anatolij Dublanskyj, Lands-hut (Bay.), Höhnkaserne, Bl. 3, Germany.**

ПОВІДОМЛЕННЯ

Можна набути:

1. **Службник** — ціна 8 марок + порто,
2. **Молитовник** „ 2 „ + „
3. **Чин похорону** „ 1 „ + „

Звертатися на адресу Церковного Управління в Мюнхені.

Aus dem Inhalt: Bischofsoberrhirtenbrief; Die neuen Bischöfe der UAOK; Unter dem Schutz der Mutter Gottes; Erzbischof Parfenij Lewyckyj; † Prof. Borys Lysianskyj; Chronik des ukrainischen Lebens in Deutschland und in der Welt; Briefe an die Redaktion.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingenstr. 17/II r.

Рік II.

Мюнхен, січень — лютий 1953

ч. 1 (3)

З Різдвом Христовим!

**З ласки Божої Смирений Полікарп
Митрополит Святої Української Автокефальної
Православної Церкви, Голова Собору Єпископів
і Священного Синоду II**

До Преосвящених Архипастирів, Всечесного Духовенства,
Преподобного Чернецтва и до всіх Боголюбивих Вірних

АРХИПАСТИРСЬКЕ РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

«Звіщаю вам велику радість, бо народився вам сьогодні Спас, що є Христос Господь, у місті Давидовім». (Лук. 2, 10-11.)

Любі діти! Сьогодні в урочистий день Різдва Христового, скеруймо свої духовні очі на Святий Вифлєс де майже дві тисячі літ тому назад народився Господь наш Ісус Христос, щоб через страждання, смерть і воскресення спасти всіх тих, що увірують в Нього. Принесімо ж свою щирю і гарячу подяку Христу Богові нашому і воздаймо хвалу Йому за те, що в ці непевні часи Він сподобив нас дочекатись цього радісного, Великого Свята, та знову почути дивні у своїй красі церковні співи на хвалу Народженного Христа, та чудові наші колядки.

Милість Господня для нас грішних велика. Господь у недавньому часі поблагословив нашу Церкву, зміцнивши її через висвячення нових Єпископів, які будуть в найдалших закутках світу опікуватись нашими вірними. Він в серцях всіх Українців зрощує потребу молитовного єднання зо всіма братами по крові. Я бачу своїм духовним зором, що потреба об'єднання в недалекому майбутньому, дякуючи свідомому стремлінню побожних вірних, набере такої сили, що ніяка людська гординя не зможе стримати нас від створення Єдиної Української Автокефальної Православної Церкви для всіх Українців у всьому світі. Таке об'єднання Українських Церков,

основане на братерській любові Архипастирів, Пастирів і вірних, буде подібним до дорогоцінних дарів, які принесли Волхви і буде найкращим подарунком Христу-Немовлятку, бо це ж Його Божественна воля: «щоб усі були одно: як Ти, Отче, в мені, і Я в Тобі, щоб і вони в Нас були одно, щоб увірував світ, що Ти Мене послав» (Іоан. 17, 21). О, як би зрадів благочестивий Український Народ тут на чужині і там в Україні, як би він почув і побачив правдиве і щире об'єднання всіх Українських Церков у всьому світі! Це тим легше ввести в життя, що таке об'єднання не означало б, що якась вітка Церкви горувала б над іншими. Ні! Це б була братерська співдія на користь і оборону нашої прадідної віри, на яку ополчилось так багато ворожих сил, як на Рідних Землях в умовах безбожної неволі, так і тут на скитальщині.

Милосердний Бог, відроджуючи в терпіннях наш народ, відродив для його порятунку нашу прадідну Українську Церкву. Але як самому Синові Божому, після народження, довелося іти на скитання в чужі краї, рятуючись від безбожного Ірода, що хотів убити Христа, так і нашій Церкві з вірними довелося теж тікати в чужі краї, рятуючись від новітнього ірода, що хотів знищити її. І як попередник його

знищив чотирнадцять тисяч неповинних дітей з розрахунком, що може і Христа вб'є, так і сучасний ірод знищив Архипастирів, тисячі пастирів і сотні тисяч вірних нашої Церкви з розрахунком, щоб наша Церква перестала існувати. Але Господь охороняє свою Церкву і нас вірних дітей Й. І які б не були намагання наших ворогів, або своїх перевертнів-отаманчиків, щоб розшматувати наш народ і його рідну Церкву, — відроджена Українська Автокефальна Православна Церква, не залежна від жодних чужосторонніх чинників, омита кров'ю мільонів мучеників за Неї, — буде жити до кінця віків. Вона, як Матір Українського Народу, пригорне всякого Українця і не продаватиме нікому своїх дітей, як це робили, або роблять інші Церкви-мачухи. От наші однокровні брати, яких історична негода відірвала від нас в кінці 16-го віку, недавно зазнали великого розчарування і незаслуженого тяжкого удару від своєї мачухи-Церкви та її духовного зверхника, на якого вони покладали великі надії, забувши слова Псалмодія: «Не надійтеся на князів і синів людських.» Шануймо і любімо цих однокровних і покривджених братів наших. Нехай Народжений Христос Бог наш вложить у серця їх пізнання Істини.

Як колись при Вифлеємських яслах, де лежав Немовлятко Христос Бог наш, зібрались Анголи,

Волхви-Мудреці і прості пастухи, щоб воздати хвалу Богові, так і тепер закликаю всіх вас, вірних синів і дочок нашої рідної Церкви, скупчитись навколо нашого духовного скарбу, яким є наша прадідна Церква, та дбати про мир, добробут і лад в Ній і не зраджувати Й, бо той, хто зраджує свою рідну, національну Церкву, той зраджує і свою націю, як про те свідчать приклади з історії нашого народу.

Сердечно вітаю вас, любі мої діти, з цьогорічними Різдвяними Святами, та Новим 1953 роком. Молю Народженого Христа Бога нашого, щоб Він зберіг всіх нас, в розсіянні на чужині сущих, від усякої напасти, об'єднав нас всіх Своєю любов'ю в одну дружню родину, зміцнив і укріпив нашу Святу Українську Автокефальну Православну Церкву, зберіг весь Український Народ в прадідній вірі і послав нам у Новому Році благодати Своєї, кращу долю, та прискорив повернення наше на незалежну нашу Батьківщину-Україну.

Вседіюче благословення Боже нехай буде зо всіма вами. Амінь.

ПОЛІКАРП

Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви

Дано Року Божого 1952,

в місяці грудні в м. Парижі у Франції.

Христос народжується — славте, Христос з небес — зустрічайте, Христос на землі — величайтеся: співай Господеві, вся земля, і весело заспівайте, люди, Він бо прославився.

(З Різдвяного Канону)

Його Блаженство, Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА, увесь Єпископат Української Православної Церкви по всіх країнах нашого розселення, Всечесне Духовенство і Вірних, співробітників, передплатників і читачів нашого журналу — вітаємо з великим святом

РІЗДВА ХРИСТОВОГО та НОВИМ 1953 РОКОМ БОЖИМ.

Нехай Вифлеємська Зоря освітлює нам шлях до кращої долі для нашого народу і нашої Святої Церкви та греє нас теплом єднання й любови.

*Архiepіскоп Ніканор, Редакція «Рідної Церкви»
і Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені*

На порозі Року Божого 1953

Стоїмо на порозі нового Року Божого 1953. Ідучи далі по шляху нашого тернистого земного життя і будуючи Храм Бога Живого — нашу Святу Українську Православну Церкву, мусимо згадати діла давнього і недавнього минулого та кинути зором наперед, при тому кожного часу мусимо усвідомлювати собі, що ми є лише маленькими ланками, які лучать наше минуле з майбутнім.

У нашій праці на ниві Христовій не сміємо ніколи забувати, що наша Свята Українська Православна Церква існує вже майже тисячу літ. Дальшу розбудову її мусимо класти на будівлі, що її будували наші далекі і ближчі попередники, а краєугольним каменем якої є Сам Ісус Христос. Історія Української Православної Церкви не починається ні 1917—1921 роками, ні 1942 роком, бо це лише тільки окремі епізоди в її довгій історії. **Наша Українська Православна Церква була завжди єдина і такою має бути надалі.** Роздори, що оце заіснували серед православних українців, це плід диявольського діла, що використовує слабкість людської природи, надмірне амбіціонерство одиниць і злу волю. Це вислід також чужих, ворожих нам впливів у минулому і сучасному.

Тому до найбільш позитивних явищ минулого року треба віднести змагання до єдності в лоні однієї Української Православної Церкви. Це змагання увінчалось певним успіхом у багатьох країнах нашого розселення, а зокрема в Німеччині. Віримо, що наступаючий рік його зміцнить і поширить. Знаємо, що для того, щоб здійснилося воно, треба Божого благословення. Боже ж благословення може прийти тільки тоді, коли ми на нього заслужимо. Заслужити ж його можемо, коли в серцях наших замість злоби, ненависти й чужих ворожих впливів запаує братня, християнська любов між нами, любов до своєї Церкви і свого народу, зрозуміння істоти Церкви, коли наш розум проясниться від дотеперішнього затьмарення і надмірної уяви про самих себе.

Знаємо, що це не легко. Поряд з змаганням до єдності, працювали теж певні сили проти поєднання бо як видно їм вигідніше, щоб православні українці були розбиті. Як видно комусь на цьому залежить, хтось має з цього користь. Не можемо оминати й такого ненормального явища, як вихід брошури, в якій доказувалося, що поєднання не треба, що можна без нього обійтись.

Не можемо з прикрістю не згадати, що серед українських православних церковних органів за Океаном є такі, що хоча пишуть про канонічність і єдність, але одночасно на своїх сторінках виливають масу бруду на своїх неоднородців. (Наша Редакція ці часописи не одержує в обмін, але вони

доходять до Німеччини.) Це прикре й сумне явище. Редактори таких часописів не уявляють собі, яку страшну шкоду вони роблять взагалі Українській Православній Церкві. В наступаючому році просимо, щоб Господь Бог врозумив їх, бо не знають вони самі, що творять.

В рямцях короткої статті годі розглянути всі події минулого року. Безперечно були ясні і світлі дні в житті нашої Церкви, були і сумні. Були корисні діла, могли бути й помилки. На це все треба дивитися зором людини, яка усвідомлює свою недосконалість, але одночасно пам'ятати, що критерієм кожного нашого кроку має бути добро нашої Церкви та добро нашого многостраждального народу.

До додатніх прояв нашого церковного життя, зокрема в Німеччині, треба віднести розбудову і зміцнення наших парафій, об'єднання в них віруючих наших людей, активна участь нашої Церкви на форумі Світової Ради Церков, відбуття Пастирської Конференції і приступлення до видавання органу української православної думки.

До мінусів хочемо віднести деяке недотягнення у ділянці виховання молоді в релігійному дусі. Безперечно, найбільше завинили тут обставини, в яких ми живемо, а головне наша розпорошеність та брак наших священників у деяких околицях. Не можна було зрушити з місця і переважливості справи підготовки нового покоління душпастирів нашої Церкви. Ця ділянка не може бути виключно турботою Української Православної Церкви в Німеччині; про неї мають подбати православні українці в першу чергу в ЗДА і Канаді, а також в інших країнах нашого перебування.

На сторінках нашої церковної преси підіймалося також питання канонічних зв'язків з нашою Матір'ю Церквою — Вселенською Константинопільською Патріархією. Вважаємо це питання дуже важливим, яке вирішити можемо лише спільно, осягнувши перед тим єдність нас самих в одній Українській Православній Церкві.

Отож знову вертаємося до кардинального питання єдності усіх православних українців. Дай Боже, щоб наступний рік привів нас до здійснення цієї єдності. Дай Боже, щоб наступний рік приніс нам зрозуміння духа християнської любови, об'єднавши нас православних українців в єдино, щоб Церква наша свята стала для всіх нас джерелом сили для дальшого нашого буття, стала сумлінням нашої нації, стала об'єднуючим чинником, який привів би нас до здійснення наших національних ідеалів і осягнення Божого Царства.

Господи, благослови вінець року благости Твоєї!

Свящ. А. Дублянський

... Та прийдуть до тебе три празники в гооті — радуйся!

Ой, радуйся, земле, Сян Божий народився!

Богословська освіта на еміграції

Одним із перших кроків большевиків після того, як вони захопили в свої руки владу в колишній царській Росії, була ліквідація духовних шкіл всіх типів. В січні 1918 р. вийшли накази большевицької влади, що всі духовні школи закриваються, а майно їх передається до комісарятів освіти. Цим большевики нанесли великий удар Церкві: припинилась підготовка пастирів її. Не обмежуючись цим, большевики з перших же днів революції почали нищити православне духовництво: розстрілювати священників і єпископів, засилати їх в концентраційні табори і т. інш. В наслідок всього цього наша Церква залишилась при дуже малій кількості освічених, в церковному дусі вихованих пастирів. Тому виникає конечна потреба в організації духовних шкіл на еміграції. Потреба ця ще збільшується в звязку з новими заходами большевицької влади щодо Церкви після другої світової війни. Як відомо, большевики організували свою сталінську церкву з т. з. патріархом Олексієм Сіманським на чолі, а для підготовки свого, сталінського духовництва заснували декілька духовних семінарій і академій. Останні перебувають під найпильнішим доглядом і навіть керівництвом МГБ, колишнього НКВД. Добір професорів і студентів, догляд за процесом навчання в духовних сталінських школах перебуває в руках цієї жадливої установа. Мало того учні й студенти в сталінських школах під відповідальним керівництвом проходять вишкіл щодо церковного шпіонажу в інтересах советської влади і комуністичної партії.

Все це вказує на те, яку велику потребу в сучасних умовах боротьби з силами пекла має наш нарід у справжніх богословських школах, які готували б для нашої Церкви достойних пастирів. Це мають бути люди з ґрунтовними знаннями в галузі богослов'я, історії церкви вселенської і української, а разом з тим зі знанням в галузі світських дисциплін, в першу чергу в галузі філософії. Остання потрібна особливо тому, що сучасному пастирю Церкви доводиться боротись з антихристиянською пропагандою, а така боротьба може бути успішною лише при тій умові, коли пастир добре розбирається в різних світоглядових системах. Але самої доброї освіти для пастиря Церкви мало. Він мусить глибоко усвідомити свої великі обов'язки перед Богом і своєю паствою і всією душею віддаватися пастирському служінню. В своєму особистому житті він мусить бути зразком для віруючих.

Відповідно до таких завдань пастирського служіння і мусить бути організована богословська школа на еміграції. Перш за все потрібний відповідний добір професури. Зрозуміло, що професорами Богословської Академії в першу чергу можуть бути ті, що самі мають високу богословську освіту. Світські дисципліни можуть викладати професори і без богословської освіти, але це повинні бути люди віруючі і віддані Українській Автокефальній Православній Церкві. Людей з високою богословською освітою на еміграції мало, і тому при доборі професури не слід керуватися тим, чи має кандидат на

викладача Академії звання професора, або ступінь доктора. Треба брати до уваги його дійсні знання і здібності до викладання у богословській школі. І це тим більше, що наукові ступні на Заході і на Україні нерівноцінні щодо визначення кваліфікації науковця. Так, напр., ступінь кандидата, що його давали своїм абсолювентам богословські дореволюційні академії, визначає кваліфікацію не нижчу, а часто навіть вищу, ніж ступінь доктора, що його дають західні високі школи. З цього погляду слід визнати за прикру помилку, що при організації Богословської Академії в Німеччині не був закликаний в склад професури її професор І. Власовський, найкращий знавець канонічного права на еміграції.

В сучасних еміграційних умовах трудно організувати у високих школах аудиторне навчання. Тому центр уваги треба переносити на заочний сектор. Так в останній час і зробила Богословська Академія в Мюнхені. Вона розсилає заочникам скрипти, організовує колективними, керує дисертаційними працями. Так, напр., в 1952 р. склав всі належні заліки і написав магістерську дисертацію п. Смогоржевський. Він закінчив високу школу в ССРСР, викладає математику в українській гімназії і написав дуже добру магістерську дисертацію на тему «Релігія і математика». Тепер він працює над докторською дисертацією на тему «Пасхалія в Юліянському і Григоріянському календарях». Цього ж таки року вписався в число студентів Академії православний священник УАПЦ Вячеслав Заксе, німець по національності, що закінчив раніш німецький університет. Він написав цінну дисертацію на тему «Догматики Оригена».

Для того, щоб широко розгорнути заочне навчання, потрібні значні кошти. — перш за все на видання скриптів. А таких коштів Академія не має і чекає на допомогу з боку православних українців і в першу чергу з боку нашого духовництва в ЗДА, Канаді, Австралії. Покищо сподівання на допомогу виявилися даремними. Особливо розчарував працівників Академії такий факт. Колишні студенти Богословської Академії, що перебувають тепер в ЗДА, хотіли організувати збірку для професорів Академії, що залишилися в Німеччині. Але духовництво поставилося до цієї збірки негативно, і вона дала всього 9 доларів. Це дуже сумний факт. Треба сподіватись, що православне духовництво і віруючі за Океаном кінцем-кінцем зрозуміють велику потребу в сучасних умовах Богословської Академії і допоможуть їй належно розгорнути свою роботу.

Проф. Г. Ващенко

ПОДЯКА

Власникам друкарні, що в ній друкується «Рідна Церква», п. д-рові П. Белею й п. І. Белею складаємо щиро подяку за безплатне видрукування чотирьох сторінок «Рідної Церкви», як їхній щедрий Різдвяний подарунок для нашого журналу.

Видавництво «Рідна Церква».

Федір Одрач

РІЗДВО НА ПОЛІССІ

На наших землях, як відомо, є кілька місцевостей, що мають назву Полісся. Згадати хоча б Волинське Полісся, чи північну Київщину, що теж називається Поліссям. Проте, здається, найбільше підходить ця назва до лісисто-болотистого простору, що розкидається обабіч сточища Стиру та верхів'я ріки Прип'яті. І як кожна місцевість, чи країна, має свої центральні пункти, так само і тут центром цих низовинних земель являється трикутник між Піною, Прип'яттю (чи як місцеве населення називає Прип'ять аж до злиття її з Піною — Стиром) та річкою Струмінем, що впадає до Піни в самому Пінську. Про цей трикутник можна сміло сказати, що це забута і відірвана від світу земля. Рівнина боліт, в якій повно трасовинь, багновиськ, гнилих озерець; де літом шумить на вітрі ліс очерету, де ранньою весною виводять свої рехкотання мільйони жаб, — здавалося б, що на цій землі не може бути місця для людини. А всеж, вистарчить проїхатися Піною, чи Стиром, щоб помітити в даліні синіючі верби та осоки і з тим зрозуміти, що і тут живуть люди. Вистарчить плоского узгір'я, якого не може заляти весною розливиста поліська повідь, щоб там закласти село і жити своїм життям на лоні природи.

І ось, на таких плоских підвищеннях, у невеликих селах цілими століттями живуть наші люди; живуть в деревляних хатинах покритих очеретом, чи соломою, живуть в непосильній праці, в убожестві і злиднях. Сюди дуже повільно просочувалася цивілізація, як теж і впливи окупантів, що так часто мінялися на наших землях впродовж нашої історії. Те, що в інших місцевостях нашої країни призабулося, чи просто вмерло, на Поліссі ще живе і квітне. Відомо, на прик., що по містах і містечках багатших районів України, вже здебільшого на Свят-Вечір замість дідуха, всевладно панувала чужа ялинка. Іскри бенгальських вогників, причеплені до галузок цуокрки, яблука, різні ласощі, це немовби і мало бути виявом радощів, з чим зустрічалося прихід на світ Божого Дитятка. Такий «цивілізований» Свят-Вечір є цілком невідомий в поліському селі. Тут всевладно панує дух нашої старовини, тут ще діє закон, якому на ім'я: без фанфар, без матеріяльних достатків, але в убожестві, в матеріяльних злиднях, зате з глибокою вірою та душевною радістю, зустріти Новонародженого Спасителя. Поліська дитина не чекає на багаті подарунки, які у Свят-Вечір мала б найти під ялинкою, і які мав би приготувати для неї маленький Христосик; ні, новонароджений Христосик не може дати багатих подарунків, бо Він народився у вертепі, бо Він теж бідний і безпритульний, як і ці обездолені поліські діти. Тож, замість чекати на подарунки, вбога дитина ще за здаlegідь проявляє нечувану ініціативу у підготовці до зустрічі Божого Дитятка.

Тут кожен знає, що Пилипівка, це тижні суворого посту. Треба передусім поголодувати, потерпіти, щоб в день радощів ще дужче відчуті торжественність хвилини, — Різдва Христового. Тому то, так старим

і молодим, як і дітям не вільно їсти «скоромного»; не вільно їсти солонини, мяса, ковбаси, масла, яєць, навіть не вільно пити молока. Одинок пожива, це хліб, картопля, огірки, капуста та льняна олія. Тиждень перед Різдом, поліська господиня товче в ступі ячмінь на кутю, господар коле швайкою кабанчика, щоб хоч раз до року, на перший день Різдва, розговітися мясом та ковбасою. А діти, звичайно, впродовж цілої Пилипівки, зайняті своїми ділами. Вони мають все розпляноване, все обдумане. За час бо посту, вони мусять добре вивчити багато коляд, мусять намовити «скрипалю» і бубняра до колядування, бо з «музикою» веселіше ходити під вікнами. та й господарі обдарюють їх ліпшою колядою. Десь в якійсь більшій хаті вони сходяться щовечора і без диригента, на свій лад, виводять різні колядки. Колядки учаться з «кантичок» (рукописний збір колядок), який, як правило переходує в собі кожне поліське село.

Поліський селянин спеціально милується у співанні також загально відомих українських колядок, як «Бог предвічний», «Нова радість стала...», «Добрый вечер тобі, пане господарю...» Співалися ще й така колядка, як: «Із востока возсія звізда ясная...» чи, пригадую, дуже довга колядка, що починається словами: «Щож то за предивна в світі новина, що Діва без мужа Сина родила. (І тут же приспів.) Породила у вертепі, породила у вертепі. у Вифлєсмі...» Просто не сила пригадати багатющих, своїм змістом та кількістю колядок, які ще недавно були співані поліщуком в день Різдва Христового. Справді вдячне поле до наукових дослідів для нашої етнографії!

Впарі з вивченням «кантичок», поліські діти з неменшою наполегливістю майструють і вертеп — оцю чарівну «вифлєємську звізду». Довколишні лозові чагарники постачають їм матеріял і вони з нього роблять своєрідну конструкцію зірки, яка не може не захоплювати навіть дорослу людину. З лозових прутиків (по поліському — моложів чи дубців) творять вони шість, а то й вісім рамен вертепу, серцем цього вертепу, звичайно буває своєрідне «туловище», в якому скупчується все те, що нагадає обставини, в яких народився Спаситель. Тож, це «туловище» має форму бубна, від боків якого скісно розхляються рамена вертепу. В самому туловищі буде старанно вмайстроване коло з лозового прутика, з доземним патичком, що вистає з під споду вертепу, і яким можна покручувати коло. На це коло приклеюється картонні фігурки Діви Марії, Йосипа, осятка з Дитятком на ньому, тут же слідує три волхви, за волхвами спотворена фігура Ірода. В центрі кола — місце на свічку. В задній частині вертепу вмайстровані дверцята, крізь які можна запалювати свічку. Цілий вертеп обліплювано різнокольоровим папером. І ось, коли на дворі ніч, і коли колядники появляться з вертепом, то він справді виглядає казково. Свічка в середині вертепу відбиває тіні фігур на «екрані» вертепу, коло, звичайно повільно кру-

тяться і фігури, немов живі двигаются вперед. Такі приготування, звичайно, бувають викінченими на передодні Різдва, і діти з нетерпінням чекають на вечір першого дня свят, щоб рушити «по людях» з радісною вісткою, що вже Христос народився.

Свят-Вечір на Поліссі, це хвилини роздумувань та молитви. Будучи бідному (бо неродюча земля тримає поліщука в постійних матеріальних злиднях), не стати йому на пшеничну кутю, на мак, на мед, на дванадцять традиційних страв. Тож, як тільки появиться перша зірка на небі, приносить він до хати дідуха (сніп жита), ставить на покуті, потім іде до хлівів, щоб нагодувати й худобу, і щойно потім приступає сім'я до вечері. Стіл покритий сіном, на якому розстелений обрус. На столі ставиться борщ, потім кутю з льняною олією. Вечеря хоч і святкова, зате дуже убога. Ті, що за столом, витягують з під обруса стебелця сіна. Це ворожба на наступний рік. Як коротке стебелце, буде неврожай, як довге — буде добрий врожай жита та проса. Село поринає в якусь святкову тишину: не чути ні коляд, ні навіть ніяких релігійних пісень. Все чекає ранку, бо щойно тоді всім буде відомо, що на світ вже прийшов Син Божий.

Найбурхливіше і найщасливіше почуває себе поліське село на перший день свят, у вечорі. Це бо гечір — прославлення Народженого Христа колядами. Повно гамору, повно співу під вікнами, пишуть скрипки, гупають бубни, всі веселяться, все, що живе, в той чи інший спосіб, виявляє свою радість.

Пригадую, як група дітей, між якими був і я, чомусь кожного Різдва все прагнула крім свого рідного села, колядувати і в інших селах, що були розташовані на південь, поблизу Стира. Чомусь в наших дитячих увявленнях зроджувалось щось, що нагадувало нам, що Христос якраз народився на півдні. Сусідні села, а ними було село Повхово, та Ковби, розташовані були між вільховими кущами, в яких іноді завивали зимою вовки. Але, нас це не лякало: ми мали «вифлеємську зірку» і це була наша оборона перед хижаками. Ми вірили, що народжене Боже Дитятко не дозволить вовкам напасти на нас.

Ось, на небі срібний місяць, а ми громадкою ідемо засніженою дорогою через поле; мороз скував повітря, сніг мільйонами іскор мерехтить від сяйва місяця і нам, дітям просто здавалося, що ці іскри

на снігу, це сльози радості Діви Марії. Потім входимо до кущів. Тут трохи темніше, зате виразніше світяться наш вертеп. Десь з куща до куща перестрибне білоспинний горностайчик і нам здається, що то за кущами хтось шукає ясел та Божого Дитятка. Нарешті, вийшовши з кущів, зір наш мчить далі на південь, туди, за Стир, за яким синіє темний ліс і нам здається, що за тим лісом, в невідомій країні, обов'язково десь укригий вертеп з новонародженим Христом. Якесь підсвідоме хвилювання, щось просто містичне виповнює дитячу душу, якась загадковість поєднана з тугою, побуджує якісь надії на майбутнє, в якому неодмінно віднайдеться Новонародженого Ісусака. О, цих почувань просто немислимо висловити! Їх можна тільки відчутти чистою дитячою душею.

Нарешті і село. Екран нашого вертепа спрямуємо до вікна першої хати і: «Дядьку, позвольте колядку заспівати, ваш дім звеселити.» В середині хати чути якийсь рух і потім приліпає до скла якесь заспане обличчя. «Співайте!» І тут, всі ми дзвінко починаємо добре заучену колядку, а нам супроводить скрипка та гупання бубна. Скінчивши співати, найздібніший з нас віншує домові багато щастя, здоров'я господарям та доброго врожаю в наступному році. Потім відчиняються двері і рука з сінець простягає нам «колядника», це подовгаста булочка хліба, посипана білою мукою. І так від хати до хати, від вікна до вікна. Часом, якийсь господар запросить до хати погрітися, тоді частує нас ковбасою і кожного з окрема розпитує чий син, хто того, чи того мати. Потім знов від хати до хати. І так аж до світанку. Коли б так вийти цієї ночі між селами на якесь узгір'я, то линули б до тебе звідусіль співи коляд. Десь в даліні, побачив би ти якесь світло і ти впізнав би в ньому вифлеємську зірку. — це колядники: з якогось сусіднього села ідуть колядувати. А далі, за іскристим снігом, ти помітиш болотисту, але сковану морозом рівнину за якою ліс, чи кущі вільхи і вони тобі навіть якісь рефлексії про нерозгадану вічність, до якої тужить душа людини. Здається, що в цю ніч, душа людини поєдналася з природою, над якою вітає вічний дух доброго Бога, що прислав на світ до людей свого улюбленого Сина. І будучи вже тепер старшому, як би хотілося ще раз відчутти ці всі глибинні почування свого дитинства в Ніч Народження Бого-чоловіка!

Протоерей Д. Бурко

Почаївський акт

(Сторінка з історії Української Православної Церкви останнього десятиріччя)

В огні страшної війни, 1941/42 рр., встала Українська Автокефальна Православна Церква до нового життя, коли московсько-советський гнобитель уступився був з України, а на його місце прийшли німці. Скрізь у містах і селах почався церковно-релігійний рух, утворювалися парафії, хоч священників було дуже мало, а Єпископів зовсім не було, бо в час розгрому УАПЦеркви, в 30-х роках, безбожна влада масово винищила їх. В основу новітньої відбудови рідної Церкви бралися устроєві форми доби відродження 1917—1921 рр. Передовими в цьому святому ділі були тепер, як і в той час, національно свідомі інтелігенція і селянство. В більших центрах утворювалися церковні керівні органи, накреслювалися пляни діяльності. Звичайно, ніхто з українців не думав, що новий окупант приніс їм добро і свободу, але кожен сподівався, що з відходом найтяжчого в історії гнобителя, настане якесь можливе людське життя. Та ці надії скоро перекреслила жорстока дійсність, німці не забарилися показати справжню свою мету «визволення» України. Живе тіло Української Церкви, що піднялася з руїни, скувала зла воля завойовника. Київ, як всеукраїнський церковний центр паралізовано, систему устрою позбавлено єдності і розвитку. Пізніше, коли були вже й Єпископи, утиски ще посилювалися. Церква-Страдниця животворила себе лише св. предківською православною вірою, яку народ у своїй духовній витривалості зберіг під тяжким, нечуванам у світі, гнітом і тепер єднався в ній в надії на краще майбутнє.

Одним із способів, які німецька влада практикувала в Україні для розбиття її церковного, як і національно-культурного життя, був промосковський курс політики. Він позначився виразно вже наприкінці 1941 року. Це дуже вподобалось ворожим до Української Автокефальної Православної Церкви москалям і малоросам, духовенству колишньої російської Церкви в Україні, яких годі чимало виявилось, бо совети не винищували їх так, як національне українське духовенство (напр. у Полтавській області в грудні 1941 р. знайшлося священників УАПЦеркви всього 16, а рос.-слов'янських 64). Ці останні поки ще не знали як воно буде в Україні по відході московського окупанта, мовчазно погоджувалися, ніби, з існуванням Української Автокефальної Православної Церкви, як з конечним фактом, але пізніше, коли зорієнтувалися, то відверто стали на позиції, що їх займали в 1917—1930 рр. Перед німецькою владою вони дедалі заманіфестували себе як окрема церква, яка, мовляв, не може співпрацювати з «самостійниками, петлюрівцями та липківцями». А це якраз було до смаку німцям. 4-го травня 1942 р. райхскомісаріят у м. Рівному викликав від Архиепископа Полікарпа (Сікорського) з м. Луцька й від Архиепископа Олексія (Громадського) з м. Крем'янця делегатів, як представників окремих церковних

формацій, і об'явив їм, що німецька влада стверджує факт існування на території України двох Церков: Автокефальної Православної Церкви під проводом Архиепископа Полікарпа і Автономної — під проводом Архиепископа Олексія, зі зверхництвом над нею московського патріарха.

Такий поворот справи ще більше підбадьорив москвофілів. У деяких місцях вони цілком зкооперувалися з німцями і пішли в наступ на церкви українських парафій. Так у Полтаві 27-го червня кілька священників і мирян Автономної Церкви звернулися до німецького команданта міста, щоб він допоміг їм відібрати від автокефалістів Спаську церкву (в Полтаві) на тій підставі, що то, мовляв, «русская святиня», бо в ній молився цар Петро I, коли переміг «зрадника» Гетьмана І. Мазепу під Полтавою (цю церкву совети зберегли й навіть одремонтували, тоді як катедральний собор і ще дев'ять церков цілком зруйнували). Командант, звичайно, задовольнив автономістів. На другий день, 28-го червня, вони на чолі з малоросом бургомістром, підніжком німців (перед ним на тій посаді був патріот, але гестапо його розстріляло), та з чотирма гестапівцями прийшли до Єпархіяльного Управління УАПЦеркви й насильством домоглися негайно передачі Спаської церкви. Протести не допомогли, гестапівці пригрозили, що вони заарештують Єпархіяльне Управління за невиконання розпорядження влади і самі передадуть церкву. Це явище не одинокі: по всій Україні автономне духовенство, не маючи опори в народі, знаходило її в німецьких органах влади (адже всім відомо, що Київський генерал-губернатор особисто вручив ключі від Володимирського собору в Києві автономному Єпископу Пантелеймону і цим передав йому ту святиню). Треба сказати, що більшість парафій, вірніше церков, автономісти мали в містах, та й то не скрізь, на селах значно переважали парафії УАПЦеркви, зокрема в Харківській Єпархії Автономна Церква мала всього одну парафію.

Створилося для православного ества народу українського дуже прикре становище, його надії на церковну єдність і релігійний спокій прибито, його душу зневажено. Знову, як писав давній наш письменник: «А встона бо братіє Київ туюго, а Чернігів напастьми, печаль тече землею нашою» (який це вже раз в українській історії?!). І не один з вірних синів Української Церкви скорбів над цим становищем і шукав шляхів до єднання та миру.

В жовтні місяці зібрались у Почаєві Єпископи, представники обох церковних формацій, і внаслідок переговорів склали такий акт:

«Року Божого 1942, жовтня 8 дня. Свята Почаївська Лавра. Ми, нижчепідписані, Високопреосвященний Владика Митрополит Олексій і представники Собору Єпископів Св. Української Православної Автокефальної Церкви, уповноважені ухвалою Со-

бору Єпископів, Архiepіскоп Ніканор і Єпископ Мстислав склали цього акта про наступне.

Взявши під увагу, що існуюче поділення Православної Церкви в Україні на два напрямки фатально відбивається на житті Церкви та українського народу і деморалізує впливає на вірних і негативно відбивається на справі спокою і ладу, ухвалили прикоротити церковне роз'єднання на наступних засадах:

1. Визнаємо, що фактично Українська Автокефальна Православна Церква вже існує.

2. Українська Автокефальна Православна Церква має єднання з усіма Православними Церквами через Блаженнішого Митрополита Діонісія, що до Українського Помісного Собору являється Місцєблюстителем Київського Митрополичого престолу.

3. Вищим органом управління Української Автокефальної Православної Церкви до Всеукраїнського Помісного Собору являється Священний Собор Єпископів України, який керує церковним життям України через Священний Синод.

4. Священний Синод складається з п'яти старших Єпископів України, а саме: Високопреосвященного Олександра, Митрополита Пінського і Поліського, Високопреосвященного Олексія, Митрополита Волинського і Житомирського, Високопреосвященного Митрополита Полікарпа, Архiepіскопа Луцького і Ковельського, Високопреосвященного Симона, Архiepіскопа Чернігівського і Ніжинського та Високопреосвященного Ніканора, Архiepіскопа Чигиринського. Обов'язки секретаря Священного Синоду, а також заступника неіснующого члена Св. Синоду виконує Преосвященний Мстислав, Єпископ Переяславський.

5. Священний Синод на першій сесії розгляне всі питання зв'язані з поєднанням, як-то: розподіл Єпархій і катедр поміж усіма сущими Єпископами

та остаточно розв'яже всі справи, що непередбачені цим актом.

6. Першу сесію Св. Синоду скличе старший по хіротонії митрополит, вказавши день і місце засідання.

7. Усі ріжницькі канонічного характеру, що спричинилися до роз'єднання, нами розглянуті і більше не існують.

8. Копія цього акту розсилається негайно всім Єпископам об'єднаної Української Автокефальної Православної Церкви Високопреосвященними Олексієм і Полікарпом з наказом негайного оголошення цього акту по всіх церквах України і з наказом негайно прикоротити молитовне роз'єднання. Після прочитання цього акту по всіх церквах України відслужити вдячний Господеві молебен за дар взаємного зрозуміння й об'єднання.

Підписано в Св. Почаївській Лаврі, дня 8 жовтня 1942 року.

Олексій, Митрополит Волинський і Житомирський.

Ніканор, Архiepіскоп Чигиринський,
Мстислав, Єпископ Переяславський.»

Підписавши акт, усі три Владики зайшли до Успенського собору Лаври, де служилась тоді вечірня. Митрополит сказав припинити службу, увійшов з Єпископами до вівтаря і всі три поцілували престіл, а потім чудотворний образ Богоматері і стопу Пречистої на камені, засвідчуючи цим своє молитовне єднання.

Радісно зустрів народ вістку про акт церковного об'єднання. На Поділлі, Київщині, Полтавщині, Харківщині й ін. областях, де церковний розбрат, інспірований московсько-советською владою для нищення Христової віри і Церкви, залишив по собі сумну пам'ять, людність незвичайно раділа. Але ту радість скоро повив смуток.

(Закінчення в наступному числі)

Д. СВЯТОГІРСЬКИЙ

Тоді, за Ірода-царя...

Тоді, за Ірода-царя,
Над усім світом п'ятьму ночі
Ясна осяяла зоря...
Збулися бо слова пророчі,
Про це волхви в Єрусалим
Принесли вістку ген зі сходу.
Пішли чутки поміж народу,
Стривоживсь цар і город з ним.
Зібравши книжників усіх
(Не мав цар де страху подіти)
Питався: «Де, в краях яких
Христос родитись мав, скажіть!»
— «У Вифлеємі, — повіли, —
Так у пророчому писанні.»
Тоді волхвів позвавши втайні,
Випитував про час, коли
Зоря з'явилася. — «Ідіть
У Вифлеєм і розізнайте
Про те Дитя й мене звістіть,
Щоб міг поклоніти йому віддати!»
Вони пішли. Поперед них
Ішла зірниця — їх надія,

Й над місцем, де родивсь Месія,
Спинулася. І радість їх
Була велика. Поклонились
Рожденому й, віддавши дар,
Не йшли, куди звелів їм цар,
А шляхом іншим поспішили
До свого краю. Лютий гнів
Напав на Ірода. О, дітки,
О, серце бідних матерів!
Не знаєте чому і звідки
Спаде на вас біда. Указ...
І воїни на все готові,
Скупали Вифлеєм у крові
Свякій дитячій... Чути глас
Ридання з Рами, бо Рахіль
По дітях плаче тяжко, гине...
Пречиста, де ж Єдиний Твій
Син Божественний? На чужині;
Покинувши край рідний свій
З веління Божого, скиталась,
Свята Родина й не верталась,
Поки цар Ірод був живий.

Прот. Ф. Луговенко

ГОЛОС НАРОДУ — ГОЛОС БОЖИЙ

З виходом 3-го числа нашого журналу «Рідна Церква» є на часі здати собі звіт, наскільки ідея видання власного органу Церковним Управлінням Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені себе оправдала. Не будемо голословні, а краще візьмемо декілька листів наших читачів до нас і наведемо їхні власні вислови і їхній присуд про «Рідну Церкву». Не дивлячися на дуже короткий час її існування, ми маємо вже дуже багато прихильних листів.

«Пересилаю привіт «Рідній Церкві» від себе та від своїх парафіян з побажанням найкращих успіхів Видавництву. При цьому — 20 мар. на пресовий фонд.» Так першим написав один з наших пастирів в Німеччині, до слова сказати пастир енергійний і свідомий своїх обов'язків, і з його, так мовити, легкої руки посипалися інші прихильні й підбадьорливі вислови на адресу «Рідної Церкви».

Ось лист з Чикаго з 5 жовтня 1952 р.: «Яку несподівану радість зробили Ви для нас, що вислали нам до Америки орган української православної думки «Рідна Церква». Ми так цікавилися духовним життям українців в Німеччині і з жадою читали перший номер Вашого журналу. «Воскресла Україна в Німеччині!» думали ми, читаючи «Рідну Церкву». Почин добрий! Тільки невсипучою спільною працею пастирів з народом можна добитися великих успіхів. На нашу думку Конференція в Мюнхені намітила добрі шляхи для того.»

З того ж Чикаго інший лист такого змісту: «Щиро-сердечно вітаю Вас та бажаю Вам успіху в праці для добра Української Автокефальної Православної Церкви та її вірних. Надіюсь, що Ви спричинитесь до того, що чесні й релігійні наші люди, які були збаламучені і через те відійшли від УАПЦ, знову повернуться до Неї, а непоправні хай-ідуть своїм шляхом, — наша Церква і так не мала б від них користі»...

А ось лист з деякою часткою гумору. «Бостон, 25-го 10. До мого відома докотилася чутка, що Ви там, у Німеччині, почали видавати журнал «Рідна Церква» та ще кажуть і цікавий. Як любитель всього цікавого, а особливо в релігійному напрямі, я заздалегідь присидуюся до гурта Ваших передплатників.»

З Нью-Йорку читаємо: «З великою радістю одержав від Вас перше число «Рідної Церкви». Дуже вдячний за пам'ять. Прочитав журнал з задоволенням і дивною радістю — так, наче зустрів товариша, якого довго не бачив. Журнал цікавий, щиро написаний, з любов'ю редагований і виданий. Бажаю йому дальшого успіху.»

Ще лист з Чикаго: «Дуже подобався мені Ваш орган «Рідна Церква». Бажаю Вам найкращих успіхів, — бажаю, щоб «Рідна Церква» виходила як найчастіше аж до того часу, коли може видаватиметься на рідних землях.»

Отже таких листів ми могли б навести чимало, але обмаль місця не дозволяє нам те робити. Лише

ще два особливо чулих листи наведемо тут:

З Франкфурту, де нема нашої церкви, пише один українець так: «Мені померла моя дружина. Я у великому горі та страшному розпачі. Завтра — похорон. І ось сьогодні несподівано я одержав «Рідну Церкву». Вона зараз — моя втіха й підтримка... Спасибі Вам»...

І ще один дуже характерний лист, що не тільки містить у собі подяку за журнал, а ще й малює трагедію української родини на вигнанні, а таких трагедій чимало: «Шановні брати у Христі! Сердечно дякую Вам за надіслане мені 2-ге число «Рідної Церкви». Я живу на приватці і є відірваний від своєї рідної Церкви, яку так гаряче люблю... і ось «Рідна Церква» єдина розрада й втіха. Посилаю 5 мар. на пресовий фонд. Нехай Вам Господь Милосердний допомагає у Вашім добрім ділі.»

★

З цих і подібних листів, що підтримують нашу працю не тільки морально а й фінансово, ми черпаємо переконання, що стоїмо на правильному шляху і що мусимо й далі турбуватися про видання нашого журналу і, як буде можливим, випускати його частіше, чого так бажають і передплатники. Ми кличемо надсилати нам матеріял до друку: статті, дописи, хроніку з місць. Нам присмодно констатувати, що й оцінка чужинців журналу «Рідна Церква» є для нас прихильною. Провідники Світової Ради Церков в Європі, що пришли нам з одноразовою матеріяльною допомогою на видання журналу, та офіційні німецькі представники організації в справах біженців цінять наш журнал за спокійний, витриманий і християнський тон його та за нашу тактовність і толерантність. Ми знаємо, що ми маємо й вояків, які не скупляться на злі слова на нашу адресу, але їхня злоба не є настільки обгрунтованою й переконливою, щоб ми звертали на неї увагу. Крім того вона є лише продуктом їхнього духового безсилля і ми твердо віримо, що і з їхніх лав не один «збаламучений» зрозуміє свою помилку і опам'ятається, особливо тепер, коли всі ми, що віруємо в Бога — і православні, і євангеліки, і інші віруючі — стремимо до створення єдиного релігійного фронту.

Отже, коли ми в першому числі нашого журналу «Рідна Церква» почали свою роботу молитвою: «Господи, благослови й допоможи», то тепер ми молимося: «Боже, не остав нас Своєю милостю й надалі!»...

Купуйте, передплатуйте і читайте журнал
„РІДНА ЦЕРКВА“

Перечитавши журнал — не нищьте,
а давайте другим до читання

Жертвуйте на пресовий фонд „Рідної Церкви“

Собор Єпископів

з участю духовенства й вірних УАІЦ в Європі.
що відбувся 15—16 вересня 1952 р. в м. Парижі.

Що пишуть інші

Нижче передруковуємо з «Відомостей Генерального Церковного Управління на Вел. Британію» ч. 8 одну з передсмертних статей сл. п. проф. Бориса Лисянського п. заг. «Соборноправство дійсне і фальшиве». Стаття заторкує важливу проблему і надзвичайно актуальна. Статтю подасмо в скороченні.

Церкву, до якої ми належимо, заснував сам Господь Ісус Христос, а тому ми зовсім підставно уважасмо її за Божу установу та називасмо її святою. Але це святе Боже діло — силою самого життєвого факту — очолюють і ним керують звичайні грішні люди, що правда освячені божественною благодаттю при рукоположенні їх у єпископський сан. Тому і ці найвищі провідні особистості Церкви можуть допускатися в своїх чинах різних недотягнень, вад, а навіть, помилок без яких годі назагал собі уявити життєву діяльність будь-якої людини. Але все це ніяк не зменшує значення Церкви як духової організації вірних, не перекреслює її морального авторитету, не обезцінює її чину в керуванні релігійним життям громади вірних.

В системі католицької віронауки виразно підкреслюється, що Голова Церкви є непомильним екс катедра та що всі рішення і накази Римського Папи, як «повноправного заступника Христа на землі», являють собою в сфері релігійного життя абсолютну істину, яка не підлягає обговоренню, а тим більше критиці, і має бути принята всіма вірними без найменших застережень.

Наша Православна Церква не надає такої абсолютної цінності думці однієї людини, хоч би вона і займала найвище становище в церковній ієрархії, а вирішальне слово в усіх без винятку релігійних і церковних справах віддає до рук **Церковних Соборів**: а) **Вселенських** — для розв'язання питань догматичних і канонічних, б) **місцевих** — для розв'язання питань організаційних та адміністративних. До участі в цих Соборах стародавня традиція Православної Церкви допускає не лише духовництво всіх санів, але теж і **мирян**. Таким чином ціла організаційна схема церковного устрою Православної Церкви побудована на принципах **соборності і соборноправства**. Останній з цих принципів

передбачає отже допущення до чинної участі в справах управління Церквою і мирян, як уповноважених представників громади вірних...

Справно сприйняте і справно зреалізоване гасло соборноправства стає високо позитивним чинником, що сприяє в неабиякій мірі здоровому розвитку церковного життя і церковної організації. Воно не тільки зміцнює моральне становище церковної ієрархії фактом чинної її підтримки з боку громади вірних, не тільки полекшує її поточну працю шляхом притягнення до неї також і мирян, але підносить на вищий морально-духовний щабель і цих вірних, що в наслідок створення для них можливостей близької участі в справах церковної організації, проникаються більшим інтересом до церковного життя, глибше зацікавлюються церковною і релігійною проблематикою, а тим самим набувають прикмет **активних членів церковної громади**. Як бачимо, справно, без будь-яких пересад і тенденційних викривлень, потрактоване гасло соборноправності **сприяє зростові серед мирян інтересу до церковного життя та релігійної проблематики**, а тим самим і **сприяє піднесенню їхньої християнської моралі**.

Отож годі назвати «правдивим соборноправством» ту течію нашої церковності, яка християнську мораль православного загалу не підносить, а знижує — шляхом підступного хитрунства та підступної демагогії, скерованих лише до того, щоб створити ту «мутну воду» неспокою, незгоди і взаємної ворожнечі, в якій можуть впіймати потрібну їм рибу позначені ненажерним амбіціонерством наші «апостоли церковної отаманії»... Розчарована і огірчена довершеним над нею оманом людністю з похмурими обличчями залишає те місце, де її вміло розважали та хитро обдурювали. І повертається до свого життєвого огнища, де на неї чекає життєва дійсність і

життєва творча праця, сповнена не ілюзій, а реальних завдань і реального чину.

Той реальний чин створення єдиної Всеукраїнської Православної Церкви — об'єднаної в єсвітній Церкві українського православного люду — вже зачався і, мимо всіх життєвих перешкод, поступає далі. Відомо одначе, що всякий ідеал осягається нескорю; тому тяжко нині сказати, коли саме прийде наша Церква до цього ось ідеального стану. Але важливим і потішаючим є те, що діючі в нашій церковній житті сили відосередні, що скеровані проти церковної єдності і мають на меті лише задоволення особистих амбіцій церковних отаманів та отаманчиків, — ці сили невпинно, хоч і повільно, слабнуть, а натомість зростають сили конструктивні, сили доосередні, що діють на користь церковної єдності і згоди, на користь морального та організаційного зміцнення УАПЦ. Тому то на всіх континентах світу помічається процес організаційного зросту і розбудови нашої Православної Церкви.

Ще більш потішаючим є те, що ліквідація згубних наслідків церковної отаманії та відновлення порушення нею духа всеукраїнської єдності в житті УАПЦ відбувається не по наказу згори, а під тиском здолони, відбувається через здорову ініціативу широкого загалу вірних, який з двох боків, за

якоюсь мовчазною взаємною угодою, засипає вже той рів, що ним безвідповідальні церковні верховоди, без усякої реальної причини та потреби, розділили були єдине тіло УАПЦ на два відлами. Керовані духом Христової Правди і любови, вірні обох тих відламів на терені Німеччини самочинно зачали ліквідувати оте фатальне роз'єднання. І цим дали приклад **найвищого соборноправства**, соборноправства правдивого і величного, яке не приносить людські почування в жертву ненажерним амбіціонерам, а єднає їхні душі і серця ланцюгами братньої любови. З цим позитивним проявом соборноправства солідаризувалося (за малим лише винятком) духівництво обох сторін, яке акцентувало поступовання мирян та приєдналося до їхнього чину. Акт цей не знайшов ніяких заперечень з боку Вищого Церковного Проводу УАПЦ, а тим самим набув характеру явища легального.

Відновлення порушеної церковної єдності стає отже реальним фактом сучасної життєвої дійсності. Потішаючі відомості в цьому напрямі надходять не лише з Німеччини, але також з Америки, Канади і Великобританії. Це свідчить, що відданість Церкві бере у наших людей гору над їхньою відданістю тим чи іншим особам. І з того позитивного явища кожний православний українець не може не радіти.

Конференція Православних Церков в Руммельсбергу

Під протекторатом Відділу Міжцерковної Допомоги і Служби Віженцям Світової Ради Церков у днях 18 і 19 листопада 1952 р. в Євангелицькому Дияконському Інституті в Руммельсбергу біля Нюрнбергу відбулася Конференція відносно справ, що торкаються Православних Церков на еміграції в Німеччині. На Конференцію прибули представники 11 різних Православних Церков, численні представники Євангелицької Церкви в Західній Німеччині, керівні особи Світової Ради Церков з Швейцарії, Німеччини і інших країн, представники Уряду Союзної Республіки та поодиноких краєвих урядів. Організацію конференції провадили преставники Світової Ради Церков пастор Р. Максвелл і д-р Г. Галін.

Конференція в Руммельсбергу була продовженням таких самих Конференцій, що відбулися в Дармштадті в 1950 р. і в Баден-Бадені — в 1951 р. Сскільки в попередніх Конференціях Українська Автокефальна Православна Церква не завжди була вповні заступлена або була за мало активна, то на останню Конференцію була запрошена і прибула чотирьохособова делегація УАПЦ в складі Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, прот. П. Дубицького, прот. Ф. Луговенка і свящ. А. Дублянського, які взяли активну участь в засіданнях Конференції. Кількісно наша делегація була другою по числу після представників Російської Церкви.

Головування на Конференції спочивало в руках директора Відділу Міжцерковної Допомоги і Служби Віженцям Світової Ради Церков пастора д-ра Роберта Меккі, який заступав Архиепископа Атенато-

раса з Лондону, що мав головувати на Конференції, але з огляду на приготування до від'їзду на Конференцію Світової Ради Церков в Індії, не прибув до Руммельсбергу. До президії Конференції від УАПЦ був запрошений Високопреосвященніший Митрополит Ніканор.

Першого дня на пленарному засіданні, що відбулося після відкриття і привітань, було заслухано два реферати — директора д-ра Е. Чандлера з Женеви: «Загальний огляд праці Світової Ради Церков

Президія Конференції в Руммельсбергу.
У білому клубуці — Високопреосвященніший
Митрополит Ніканор.

та директора Р. Е. Максвелла — керівника СРЦ на Західну Німеччину з Вад Гомбургу на тему сучасного положення Православних Церков у Німеччині.

Основна праця Конференції зосередилася в трьох Комісіях. Перша займалася питанням екуменічних зв'язків Православних Церков між собою і з місцевими Церквами та справою допомоги для Православних Церков на еміграції. Друга Комісія працювала над питанням становища Православних Церков у Німеччині та над допомогивими і соціальними проблемами. Третя розглядала питання підготовки майбутніх душпастирів для Православних Церков, викладання Закону Божого й опіки над молоддю.

До кожної Комісії увійшли представники УАПЦ. В першій Комісії були Високопреосвященніший Митрополит Ніканор і прот. П. Дубицький, в другій — прот. Ф. Лугovenko і в третій — свящ. А. Дублянський. Всі представники УАПЦ брали активну участь в обговорюванні різних питань та вносили пропозиції, які опісля увійшли до резолюцій.

Представники Світової Ради Церков і Євангелицької Церкви підходили до потреб Православних Церков з повним розумінням і бажанням їх задовольнити. Це однаково торкалося питань правового і матеріального положення Православних Церков, їхньої співпраці між собою і місцевими Церквами, як також потреб окремих православних громад і парафій. Зокрема було виявлено велике розуміння до потреби підготовки майбутніх душпастирів для Православних Церков з високою богословською освітою та необхідність навчання дітей шкільного віку Закону Божого.

В усіх цих питаннях було опрацьовано на Комісіях відповідні резолюції, затверджені наприкінці Конференції її пленумом. Головні постанови торкалися необхідності дальшої матеріальної підтримки Православних Церков у Німеччині, будови церковних приміщень при оселях та інше. Далі постановлено рекомендувати Прав. Церквам у Німеччині, оскільки вони не є ще корпораціями публічного права, зареєструватися у формі спеціальних організацій. Юридичну поміч у цій справі має давати Внутрішня Місія Євангелицької Церкви. Проти цього пункту висловив застереження Архiepіскоп Александр, керуючий Російською Православною Церквою в Німеччині, яка давніше зареєстрована була в Німеччині урядом Гітлера. У відповідь на це виступив представник Румунської Православної Церкви Патріарший Радник прот. Е. Васильоші, який підкреслив, що жадна Православна Церква не повинна привласнювати собі права єдина репрезентувати і говорити від імені інших Православних Церков, які є всі рівними і мають однакові права, незалежно від того чи вони більші чи менші. Його слова були зустрінуті оплесками представників усіх інших Православних Церков та були виявом їхньої солідарності з виступом прот. Е. Васильоші.

Інші постанови Конференції відносилися до організації Комісії з 3—5 членів для вирішення питання вищої богословської освіти для майбутніх пастирів, або в крайньому випадку організації в Мюнхені двох богословських курсів (одного в українській, а другого в російській мовах) для підготовки пастирів

Делегація УАПЦ на Конференції в Руммельсбергу: Високопреосвященніший Митрополит Ніканор; зліва — о. прот. Ф. Лугovenko — секретар Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені; справа — о. прот. П. Дубицький — Керівник Церковного Управління і священик о. А. Дублянський — заст. Керівника і редактор «Рідної Церкви».

обох більших кількістю вірних Православних Церков, видання для шкільної молоді молитовників і катехизисів (у тому числі в українській мові) та справ, які торкаються опіки над юнацтвом.

Конференція в Руммельсбергу, як одна з чергових річних конференцій Світової Ради Церков в справах, що торкаються Православних Церков на еміграції — це дальший поважний крок у здійснюванні братньої, християнської допомоги екзильним Православним Церквам зі сторони СРЦ і Євангелицької Церкви в Зах. Німеччині. Не втручаючись у догматичні й канонічні справи, на форумі Світової Ради Церков здійснюється зближення між Християнськими Церквами на засадах Христової любові, взаємного розуміння, довір'я і толеранції. Руммельсберг — це дальший крок у цьому зближенні між Церквами, між її провідними духовними особами і світськими церковними діячами; це нова цеголка в розбудові Царства Божого, що особливо підкреслив у своїй привітальній промові красвий Єпископ Євангелицької Церкви в Баварії д-р Г. Майзер.

Наше справоздання про Конференцію в Руммельсбергу не було б повним, як би не згадати за тепле, справді братнє християнське прийняття та гостинність зі сторони Руммельсбергського Євангелицького Інституту для Дияконів, його дирекції, професорського складу і учнів. Перебування в Руммельсбергу було не тільки корисним, але ще й залишило приємний і теплий спогад у душі кожного учасника.

Свящ. А. Д.

З церковного життя в Німеччині

АРХИПАСТІРЬСЬКА ВІЗИТАЦІЙНА ПОЇЗДКА ДО НОВОГО УЛЬМУ І ДОРНШТАДТУ

В початках листопада ц. р. Високопреосвященний Митрополит Ніканор відбув неофіційну візитаційну поїздку до Нового Ульму і Дорнштадту. Ціллю цих відвідин було: в Новому Ульмі перевірити ступінь підготовленості до самостійного виступу новосвяченого о. М. Метулинського, а в Дорнштадті — відвідати двох тяжко хворих наших пастирів о. протоєрея А. Костецького і о. протоєрея Г. Тимківського. В Ульмі Владика Митрополита відвідали українські журналісти та відбули з ним розмову на різні церковні теми. Зміст інтерв'ю з Владикою був видрукований в часописі «Українські Вісті» ч. 95 (662). В Дорнштадті Владика Митрополит зложив візиту керівникові старечого дому та обговорив з ним питання церковного приміщення, яке з огляду на малі розміри є невістарчальним, а тому до Різдва має бути поширене.

ПАРАФІЇ РЕГЕНСБУРГ І ЛЯНДСГУТ

Після виїзду о. М. Гільтайчука з Ляндсгута до Нового Ульму, з кінцем серпня ц. р. духовну опіку над парафіями Регенсбург і Ляндсгут з околицями згідно розпорядження Його Високопреосвященства Владика Ніканора перейняв священник А. Дублянський. В Ляндсгуті є дуже гарна церква в місті, недалеко табору. При парафії існує невеликий хор. Люди горнутья до своєї Церкви. В Регенсбурзі парафія УАПЦ — в стадії організації. Існує тут Парафіяльна Рада. Але для розгорнення праці великою перешкодою є брак свого власного приміщення для церкви. Богослуження УАПЦ відбуваються в німецькій каплиці на оселі. Ця каплиця в неділю рано зайнята, бо відправляють тут римо-католики, греко-католики і євангелики. Українські Православні Богослуження відправляються час від часу в Регенсбурзькому шпиталі для хронічно хворих. На ті Богослуження вчащають також православні українці з оселі.

ХРАМОВЕ СВЯТО В ЛЯНДСГУТІ

Українська православна парафія в Ляндсгуті 21 листопада 1952 року урочисто відсвяткувала своє храмове свято Св. Архистратига Михаїла. Напередодні свята відбулася урочиста Всенічна, що її відправили прибулі до Ляндсгута: о. прот. О. Семенович з Фельдафіngu і о. прот. П. Дубицький — керівник Церковного Управління в Мюнхені у сослуженні з місцевим настоятелем священником о. А. Дублянським.

У день свята Св. Архистратига Михаїла рано відбулася Божественна Літургія, яку відслужили згадані вище священники. Проповідь на Запрічасному виголосив о. прот. О. Семенович, вказавши про значення віри для нашого народу й людини взагалі та про опіку над нами Безтілесних Сил Небесних разом з Св. Архистратигом Михаїлом. Перед молебном, що відбувся після Богослуження, о. прот. П. Дубицький привітав настоятеля, Парафіяльну Раду, Старосту, всіх побожних парафіян та всіх присутніх у церкві з храмовим святом від імені Владика Ми-

трополита Ніканора та Церковного Управління в Мюнхені. Так само привітальне слово сказав настоятель о. А. Дублянський, зокрема подякувавши своїм собратам, що прибули до Ляндсгута та звеличили це храмове свято.

Соборна Служба Божа, змістовні проповіді, гарний спів місцевого хору, що ним керував о. протоєрей Г. Воробець, справді дали велику духову насолоду нашим вірним, які у своєму просторому, прекрасному храмі забули за невігоди свого життя й думками линули до Бога, благаючи Його великої і щедрої милости.

ДУХОВНА ОПІКА НАД ХВОРИМИ У ВЕСТФАЛІЇ

Справа духовної опіки над хворими у Вестфалії утруднена через розкиданість лікарень для хворих на легені по гірських околицях, де не всюди доходить залізниця. Останнім часом наступило покращення, бо Світова Рада Церков відпускає час до часу для цієї цілі своє авто. В жовтні 1952 р. священ. Д. Васильчук разом з сербським душпастирем прот. Р. Пауновичем і фюрзоргерін п. Каліновською відвідали три лікарні в округах Ессен і Вупперталь. В листопаді обоє священники відвідали знову хворих по шпиталях Зауерлянд-Вестфалія.

УРОЧИСТЕ БОГОСЛУЖЕННЯ В ЛІНТОРФІ

15 листопада св. Д. Васильчук — керівник Церковного Управління на Південно-Західну Німеччину прибув з Райне до Лінторфу і відправив увечері Всенічну. На другий день, у неділю, прибули туди ще хористи з Райне і Лінгену. На це Богослуження прибули також регірунгсрат п. Шаумбург з Дюссельдорфу, директор табору п. Відринка, від СРЦ англійський пастор Нізбет та інші. На 10 год. церкву заповнили люди різних віроісповдань і національностей. Спочатку відбулося євангелицьке Богослуження, а після нього православна Обідниця, яку відправив св. Д. Васильчук. Обідниця була відправлена торжественно. Гарно співав церковний хор під диригуванням п. О. Острожка з Райне. Наприкінці св. Д. Васильчук виголосив проповідь в українській, а потім у німецькій мовах.

Після Богослуження відбувся обід, під час якого український хор відспівав кілька пісень. Під кінець обіду прибув сербський священник о. прот. Р. Паунович, який дуже шкодував, що через опізнення поїзду не міг прибути вчасно на відправу Служби Божої.

РІЗДВ'ЯНІ ПОБАЖАННЯ

З празником Різдва Христового й Нового Року бажая всім своїм парафіянам в Гайденаві, Зесдорфі, в притулку для старих у Фарелі, в Фалкемберзі, в Еррелі, в Нойштадті, в Гамбурзі, в Фрідріхсфельді та Піннеберзі, як рівнож хорим, яким судилось святкувати Різдво Христове в лікарнях: Гам, Гунт-Бухгольц, Белзен та Гамбург-Гарбург, щастя й здоровля та всього найкращого! Хай Господь Бог сповнить всі їх бажання! Христос народжується — славіте!
о. Емануїл Георіца

Хроніка Українського Православного Життя в світі

Франція

СВЯТО СВ. ПОКРОВИ В ВЕЗІН-ШАЛЕТІ

У Везін-Шалеті біля Монтаржі, 115 км. на південь від Парижу живе багато українців. Існує тут парафія УАПЦ, в якій об'єднані наші старі й нові емігранти.

В неділю 19 жовтня 1952 р. цей осередок відвідав Його Блаженство, Блаженніший Митрополит Полікарп. Підготовкою свята зайнявся Український Святочний Комітет. Відповідно влаштовано залю, в якій відбулося Богослуження. Блаженнішого Митрополита Полікарпа зустріли за старим звичаєм хлібом і сіллю та привітаннями. Божественна Літургія відбулася дуже урочисто. Його Блаженство відправляв у сослуженні о. Протопресв. В. Вишневського, о. Архимандрита Володимира (білоруса) та іншого духовенства. Співав хор під управою п. Колодія. Не зважаючи на непогоду на Богослуження прибуло до півтисячі людей. Наприкінці відправлено ще молебень та посвячено прапори ОУРФ і козаків-самостійників. Глибокі змістом проповіді виголосили Його Блаженство і протопресвітер В. Вишневський.

Після Богослуження відбувся обід з участю біля 150 осіб. Підчас обіду було виголошене Блаженнішому Митрополитові понад десяток привітань від різних українських установ, преси й вільних козаків та започатковано збірку на будову власної церкви у Везін-Шалеті. Зібрано 47.000 франків.

Бельгія

БУДОВА ЦЕРКВИ В М. ЛЬЄЖ

Два роки тому православні українці в Бельгії постановили збудувати українську православну церкву в м. Льєж. Це був би перший храм УАПЦ збудований українською еміграцією в Зах. Європі. Створений Комітет для побудови церкви переборює цілий ряд початкових труднощів і це велике й Богу вгодне діло прибрало реальні форми. Міська Управа м. Льєж віднеслася прихильно до цієї справи, виділивши безкоштовно терен під будову церкви майже в центрі міста та затвердивши плян церкви виготовлений безкоштовно українським архітектором. Будівельний Комітет перепровадив одноразову грошову збірку, яка принесла суму, що покрие приблизно половину коштів будівництва. Літом 1952 року з благословення Влаженнішого Владика Митрополита Полікарпа митр. прот. Іван Бачинський у сослуженні українського й білоруського духовенства при великому здвизі вірних та представників українських організацій посвятив місце під будову церкви.

З огляду на виїзд частини українців з Бельгії за океан, ті що лишилися в Бельгії не будуть в стані докінчити будівництво. Тому Вище Церковне Управління УАПЦ в Бельгії видало відозву до всіх вірних УАПЦ і до всіх українців у Бельгії й других країнах прийти з матеріальною допомогою, щоб докінчити започатковане діло.

Адреса Вищого Управління УАПЦ в Бельгії: Arch. Mitr. I. Bachynskyj, Cite Marcasse, 25a Wasmes, Hainaut, Belgique.

ЗДА

КОНФЕРЕНЦІЯ ДУХОВЕНСТВА

В Українському Православному Осередку в Савт Бавнд Брук у днях 19—20 вересня 1952 р. відбулася Конференція Духовенства Української Православної Церкви в ЗДА. На Конференцію прибуло 56 священників. Народи відбулися під проводом Митрополита Іоанна і Архiepіскопа Мстислава. На закінчення Конференції прийнято ряд резолюцій.

В неділю 21 вересня в цьому ж осередку на площі відбулася урочиста Служба Божа, яку відправили оба Владики у сослуженні численних священників. На службі Божій було присутніх понад півтори тисячі вірних. Після Богослуження відбулося посвячення Осередку, Бібліотеки-Архіву і друкарні, яке мало відбутися ще 1 червня, але через зливу було відложено.

АРХІВ-БІБЛІОТЕКА ПРИ ОСЕРЕДКУ УПЦ

Недавно заснований Архів-Бібліотека при Осередку Української Православної Церкви в Савт Бавнд Брук стає справжньою скарбницею української культури в ЗДА. На сьогодні каталогове число Архіву-Бібліотеки нараховує понад 2500 назв. Число це з кожним днем зростає, бо постійно надходять, як подарунки від різних осіб, різні цінні, рідкі й старі видання й друки. Останнім часом вдова по українському оперовому співакові Гнатові Палажієві, що помер у серпні 1951 р. в Нью Йорку передала до Архіву всю його фахову бібліотеку та музичну збірку, що складається з дуже цінних музичних творів, часто раритетів з власноручними підписами авторів. Ця збірка впорядкована й зайняла 194 числа головного каталогу, маючи в порядку числі не поодинокі твори а збірники.

НЕДІЛЬНІ ШКОЛИ

Українська Православна Церква в ЗДА звертає велику увагу на релігійне виховання молоді. Особливу увагу звернула на цю ділянку також Українська Православна Ліга, за ініціативою якої започатковано скликування нарад комітетів і учителів недільних шкіл. Такі школи існують при багатьох парафіях УПЦ і зорганізовані на зразок недільних шкіл, що існують при церквах інших віровизнань. До цих недільних шкіл при парафіях УПЦ вчащає від 30 до 90 дітей від 4-го до 15 року. Учителі захоплені своєю працею і радо для неї жертвують свій час, а діти охоче вчаться та здобувають релігійне виховання.

В серпні цього року в Українському Православному Осередку в Савт Бавнд Брук відбулася нарада комітетів недільних шкіл і учителів при участі Владика Архiepіскопа Мстислава, а при Науково-

З минулорічної Архипастирської візитації Блаженнішого Митрополита Полікарпа у Вел. Британії.
Українці вітають свого Митрополита перед церквою в м. Брадфордї

Богословському Інституті створено секцію недільних шкіл, в якій працюватимуть: проф. В. Завітневич, о. С. Симчич, о. П. Мелех, о. В. Олійник, д-р. С. Пізер, проф. І. Коровицький, п-ні І. Гундяк і п-на Є. Дичко.

Впродовж 1952/53 р.р. недільні школи мають бути засновані при всіх парафіях УПЦ. Виховуючи молоде покоління при Рідній Церкві недільні школи мають зберегти його для Бога й Церкви, дати йому свідомість українського походження і виплекати добрих американських громадян, які послужать також українському народові.

Храмове свято парафії св. Софії в Чикаго

Приїзд Митрополита Української Православної Церкви в ЗДА Іоанна до Чикаго на Храмове Свято св. Софії спонтанно викликав всеукраїнську маніфестацію в честь Первоієрарха цієї Церкви, улаштовану українським громадянством, що вщерть заповнило Вірменську Церкву, бо в ній відбувалася Служба Божа Софійської парафії.

4-го жовтня 1952 р. відбулася Всенічна, 5-го жовтня — Літургія і молебні архиєрейським чином та братський обід в залі під церквою. В обіді взяли численну участь парафіяни, духівництво і гості старі й нові імігранти та білоруси, вірмени, козаки й інші. Підчас обіду було виголошено багато промов. Промовці підкреслювали велике значіння Української Православної Церкви для національно-державницького відродження України, konieczність створення власного Патріархату у вільнім Києві, висловлювалися проти розбиття, а за згоду, об'єднання Українських Православних Церков.

У своїй проповіді Митрополит Іоанн говорив про відроджену Церкву в 1921 році, про її головні ознаки, якими є автокефалія, соборно-правність і українськість. Все це він на протязі свого понад 30-літнього архипастирства зберіг і доніс до теперішніх

часів. Тому вважає себе носієм і єдиним репрезентантом УАПЦ 1921 р. Митрополит заперечував намагання кого небудь присвоїти собі репрезентацію УАПЦ 1921 р. Акт поставлення Єпископату 1921 р. був вимушений ворогами нашої Церкви і не був свободний, а тому це є печать, положена на життя нашої Церкви ворогами. Окремішність ієрархії не є суттєва ознака УАПЦ 21 р. Суттєві ознаки це вказані перед тим три принципи ідеології УАПЦ. Окремішність ієрархії викликала завжди боротьбу, а останніми часами викликала її поміж самими українцями. Митрополит мав перед собою дилему: чи лишити в Україні дві церкви, ворогуючі на ієрархічному питанні, чи затерти це як не суттєве і вимушене ворогами на житті нашої Церкви. Він рішив, що Церква має бути єдина, але має зберегти суттєві принципи УАПЦ 21 р., і печать, положену на життя нашої Церкви, стер. Він примирив канонічні концепції щодо поставлення Єпископів в Церкві 21 р., з концепціями, загально прийнятими у Вселенській Православній Церкві. Це довершено з благословення Александрійського Патріярха в урочистім акті.

Урочистість відправи в церкві, гарний спів хору, змістові проповіді Митрополита та однодушні привіти і релігійно-патріотичні промови Архiepіскопа Геннадія, Духівництва і представників українських організацій і установ зробили на присутніх старих і нових імігрантів та наших братніх народів дуже приємне й велике вражіння та пригадали всім Рідні Землі і ще недавнє перебування на еміграції в Європі.

М. Гікавий

Дружину, сина, друзів і знайомих в ЗДА, Канаді і Австралії вітає з Різдовм Христовим і Новим Роком.

Микола Яцук

БІБЛІОГРАФІЯ

Служба на Різдво Христове і Новорічний Молебен. Видання Ген. Церк. Упр. УАПЦ у Вел. Британії. Лондон, 1952. Ст. 18.

Відомості Ген. Церк. Управління УАПЦ на Вел. Британію. Лондон, ч. 10 (25) — 11 (26) жовтень-листопад, ч. 12 (27) грудень, 1952.

Українське Православне Слово. Церковно-народний журнал для православних українців. South Bound Brook (ЗДА). ч. 10 — жовтень, 1952.

Богослов. Орган Т-ва Студентів Богословів Української Православної Церкви. Кн. 1. Нью-Йорк, 1951. Ст. 90 (цикл.).

Дзвін. (Релігійний Місячник). Видає Братство св. Покрови. Буенос Айрес. Жовтень, 1952. Ч. 10 (31).

Прот. Петро Білон. Спогади. Пітсбург, 1952. ст. 162. Ціна 1.50 дол.

Проф. Юрій Бойко, Шевченко і Москва. Мюнхен, 1952. ст. 64.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви»
зложили пожертви:

П. М. Дяченко — 3 н.м.; п. Н. Билінська — 20 н.м.; п. З. Овсяник — 5 н.м.; п. П. Степанюк — 2 н.м.; п. Л. Гусак — 10 н.м.; священник о. Дмитро Васильчук — 20 н.м.; протоєрей о. Василь Варварів — 8,40 н.м. (2 дол.); п. Ф. Маліновський — 2,40 н.м. (5 дан. кор.); протоєрей о. Петро Білон — 4,20 н.м. (1 дол.); п. О. Лісківська — 8,40 н.м. (2 дол.); свящ. о. Орест Кулик — 21 н.м. (5 дол.); п. І. Стреміголовка — 1 н.м.; протоєрей Іларій Жуковський — 8 н.м.

С. Тарасенко — 1 н.м.; М. Ясиновський — 1 н.м.; Ф. Буткевич — 0.50 н.м.; Г. Маркусь — 0.50 н.м.

Жертводавцям складаємо сердечну подяку. Всіх, хто любить свою Церкву і кому дороге українське православне друковане слово, просимо скласти пожертви на пресовий фонд «Рідної Церкви».

Поправка: Консисторія УПЦ в ЗДА просить зробити поправку до допису про парафію в Дорнштадті («Р.Ц.» ч. 2), а саме: Напрестольне Євангеліє для парафії в Дорнштадті подарував Архієпископ Мстислав, а не Консисторія УПЦ в ЗДА, як було подано за «Українським Православним Словом» ч. 8.

Редакційні матеріали та книжки й журнали в обмін просимо надсилати на адресу: Priester A. Dublanskyj, Landshut/Bay., Höhnkaserne, Germany.

Ціна одного примірника «Р.Ц.» поза Німеччиною 20 амер. центів.

Належність за розпродані числа «Р.Ц.» просимо, не затримуючи, надсилати на адресу Видавництва.

Український Православний Календар

НА ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 1953 р.

Січень

- 1 січня (19. XII) — Чт. — Новий Рік (горожанський).
7 січня (25. XII) — Ср. — Різдво Христове.
8 січня (26. XII) — Чт. — Собор Пресв. Богородиці.
9 січня (27. XII) — Пт. — Св. Стефана. 3-й день Р. Х.
14 січня (1. I) — Ср. — Новий Рік. Наіменування Господнє. Св. Василя Великого.
19 січня (6. I) — Пн. — Богояв. Госп. (Водохрещі).
20 січня (7. I) — Вт. — Собор Св. Івана Хрестителя.

Лютий

- 8 лютого (26. I) — Нд. — Неділя Мясопусна.
12 лютого (30. I) — Чт. — Собор Свв. Василя Вел. Григорія Богослова і Івана Золотоустого.
15 лютого (2. II) — Нд. — Стрітєння Господнє. Неділя Сиропусна.
16 лютого (3. II) — Пн. — Початок Великого Посту.

Березень

- 29 березня (16. III) — Нд. — Вхід ГНІХ в Єрусалим.
30 березня — 4 квітня (17. — 22. III) Страсний Тижд.

Квітень

- 5 квітня (23. III) — Нд. — Воскресення Христове. Великдень.
6 квітня (24. III) — Пн. — Світлий Понеділок.
7 квітня (25. III) — Вт. — Світлий Вівторок. Благовіщення Пресв. Богородиці.

Травень

- 6 травня (23. IV) — Ср. — Св. Вкмч. Юрія Переможця.
14 травня (1. V) — Чт. — Вознесення ГНІХ.
22 травня (9. V) — Пт. — Перенесення Мощей Св. Миколая Чудотворця.
24 травня (11. V) — Нд. — П'ятидесятниця. Зелені Св.
25 травня (12. V) — Пн. — День Св. Духа.
Примітка: В дужках подані дати за старим стилем.

Редакція застерігає за собою право скорочувати надіслані рукописи.

С. М. Дяченко

Aus dem Inhalt: Weihnachtshirtenbrief S. Em. des Metropoliten Polikarp; Am Anfang des Neuen Jahres; Theologische Ausbildung in der Emigration; Weihnacht im Polissia-Gebiet; Akt von Putschajiw — 1942; Damals zu Herodes' Zeiten (Poesie); Volksstimme — Gottesstimme; Konferenz in Rummelsburg; Chronik des Ukrainischen Kirchenlebens in Deutschland und in der Welt.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8; Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingenstr. 17/II r.

Рік II.

Мюнхен, Великдень 1953

ч. 2 (4)

Христос Воскрес!

З ласки Божої Смирений Полікарп

Митрополит Святої Української Автокефальної Православної Церкви, Голова Собору Єпископів і Священного Синоду Ї

До Преосвященних Архипастирів, Всечесного Духовенства,
Преподобного Чернецтва й до всіх Боголюбивих Вірних

ВЕЛИКОДНЕ АРХИПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

Христос Воскрес!

Любі мої діти! Дев'ятнадцять віків тому, явився Син Божий серед людей, щоб сповістити їм Добру Новину про Царство Боже, проповідувати невілникам волю, відпустити на волю змучених (Лук. 4. 18.) І пішли за Ним покликані Ним Апостоли і були вони «самовидцями» (Лук. 1, 2) багатьох дивних явищ, як уздоровлення недужих, сліпих, глухих, німих, біснуватих, а навіть воскресень померлих... Вони слухали Його науку, як спастися в цьому грішному світі, вони врешті надіялися, що це Той, що має визволити їхній народ з неволі...

Але що ж, коли Сина Людського видано грішникам, які Його схопили, зневажили побили і поставили Його перед лукавий суд синедріону і на вимогу безумного натовпу, засудили на смерть, розп'яли Його на Голгофі і поховали Його в гробі, тяжким каменем покривши, запечатали й сторожу поставили, «щоб учні Його не прийшли та й не вкрали Його Тіла й не

сказали народові: Він із мертвих воскрес» (Матф. 27. 64).

Слуги зла все зробили, щоб поховати Правду Божу. «Та Бог воскресив Його, пута смерті розв'язавши, бо смерть Його вдержати не могла» (Діян. 2. 24.), «Бог не попустив Своїйому Святому побачити зотління». (Псал. 15. 10.). Воскресає Наш Спаситель. Ангел Господній відвалює камінь з гробу. І от над ранком, першого дня після суботи в 14-ий день весіннього місяця Нісана, на вулицях сонного Єрусалиму забрехали оклики: «Христос Воскрес!» Про це сповіщала перелякана сторожа, яка бігла від гробу Христа, про це гомоніли між собою жінки-мироносиці, яким з'явився вже Воскреслий Христос і привітав їх словами: Радуйтеся! Стривожені ж учні-апостоли, зібрані в замкненій Сіонській горниці, довідавшись про радісну Новину — Воскресення Христа, — не повірили, бо велике їх було горе, коли побачили Свого Господа мертвого, а свою надію скрити в гробі... Але з'являється Воскреслий

Христос. Тоді Апостоли, а за ними потім і мільйони увірувавших у Христа ствердили цю істину радісними привітаннями: «Христос Воскрес» — «Воістину Воскрес!»

Любі мої діти! А чи ж ми не знаходимося в положенні Св. Апостолів? А чи наші серця не опановує зневіра, безнадійність... Бо ж наша люба Батьківщина в неволі безбожних чужинців, а Народ Український і його Рідна Церква там на наших землях перебувають на Голгофі, страждають і потоками крові та сліз поливають нашу українську землю... А скільки мільйонів милих нам братів і сестер зі своїми священослужителями замучено й поховано навіть без хреста, без каменя в Україні, в Сибіру, в тайгах, в Казахстані. А тут на чужині, розкидані по всьому світі, замість творчої праці і надії на краще майбутнє, самі собі створюємо Голгофу через свої дрібничкові сварки, суперечки і роз'єднання. Забуваються слова Псалмопівця: «Як добре і як любо, ко-

ли брати живуть вкупі». А ми ж ще недавно переконались, які добрі наслідки дає спільна дружня співпраця дітей України на чужині суціль. Ця співдія змусила тих, хто на протязі віків не хотів назвати по імені наш Многостраждальний Народ, признати перед усім світом, що є Україна й Український Народ.

Вже на небі видніє світанок нашого рятунку і звіщає довгожданний час, коли Бог воскресить і поверне нам Батьківщину, а ми зможемо на Вільній Рідній Землі прославляти Воскреслого Господа радісними окликами: «Христос Воскрес!» — «Воістину Воскрес!» Отже вітаю вас, любі мої діти з Великодними Святами і нехай благодать Господа нашого Ісуса Христа буде з усіма вами. Амінь.

Дано Рску Божого 1953, в м. квітні, в Свято Воскресенському Скиту під Парижем у Франції.

Митрополит ПОЛІКАРП

Наталія ЛІВИЦЬКА-ХОЛОДНА

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

«Був же вид Його як блискавиця, й одежа Його біла як сніг.» (Єв. Св. Матв. 28.3)

I.

Побожно звеличавши день суботній,
Удосвіта зібрались і пішли,
І пахощі і миро понесли
На місце страти, де був гріб Господній.

В німій печалі і в журбі скорботній
Одним лиш заклопотані були:
Хто б камінь їм важенний одвалив,
Щоб тіло намастити ще сьогодні.

Прийшли і вгледіли: Його нема,
В печері пуста і довкола тьма,
І тільки янгол-сторож перед входом:

«Не бійтеся. — Він радісно сказав, —
Господь шле вість побідну всім народам,
Що Син Його сю ніч із мертвих встав.»

II.

І приголомшені не поїняли
Спочатку віри дивній новині цій,
І в темряві шукати почали
Того, хто тут лежав у плащениці.

У вздріли враз, на камені скали:
Стояв стрункий, мов лезо блискавиці,

В світанні сяйнім вічної хвали.
А схід яскрів за Ним у багряниці.

Була ж і Магдалина в тім гурті,
І Він озвався лагідно до неї:
«Не плач, Маріє, й сповісти братів,

Що випереджу їх у Галілеї».
Тоді ж відкрились очі у сліпих:
Ось смерть подолано і змито гріх.

III.

Пішли жінки і стали промовляти
До учнів Господа й до інших всіх,
Та їм здалась непевна новина та
Й не прийнято за правду свідчень тих.

І сталось так, що в подорожніх шатах
Ісус з'явився й став посеред них.
І знов почав їх істини навчати,
Як це робив за днів своїх земних.

«Чого стривожились? — Казав: — Мене,
Не духа бачите, живий Я знову.
Хай віра в душах кволих спалахне.
Бо справдилось, пророків віще слово,
Ви ж свідки цього. Волею Небес
Ідть і свідчіть скрізь: Христос Воскрес.»

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Його Блаженство, Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА, Високопреосвященніших Митрополитів-Первоієрархів, увесь Православний Український Єпископат, Всечесне Духовенство, Побожних Вірних Української Православної Церкви по всьому світі розсіяних, Співробітників, Передплатників і Читачів журналу «Рідна Церква» та увесь Український Народ вітаємо від щирого серця з Великими Святами Світлого Христового Воскресіння. Нехай Воскреслий Христос подасть усім нам сил в єдності і любові служити Його Святій Правді, зміцнить в усіх нас віру в Божу справедливість та розпалить надію на скоріє здійснення наших ідеалів.

Архиепископ НИКАНОР

Церковне Управління в Мюнхені

Редакція «Рідної Церкви»

Наш Великдень

Повінь радості. Несказанність, нестримність радості. За нею жодної тіні тривоги, так прикметної смертній і грішній людині. Це радість повної перемоги, безсумнівного звільнення, від того, що відвічно висіло над людиною, що видобувало вовкулацьке виття з її застрашеної душі. Сьогодні цього немає. Свято Воскресення, Христового Воскресення, це не лише наявна перемога над смертю тіла, над біологією, але також — сама наявна перемога над духом темряви, перемога, яку наші християнські предки сприймали, як і належить, цілком досвідно, реально й яку ми — вже затративши багато дарів чистого серця — сприймаємо часто метафізично.

Повні світел і пахоців храми, повні неперервних дзвонів і побідних пісень! Ці єдині в році, ці все нові, ніколи у своїй гостроті непритупні переживання! Радість свята перемоги над законами «плоті»! Бо це ж «від смерті до життя і з землі до небес Христос Бог нас перевів, перемогу співаючих» (1. пісня великодн. канону). Бо сьогодні «Небеса нехай славно веселяться і земля нехай радіє, нехай святкує увесь світ видимий і невидимий, бо воскрес Христос, радість вічна». Тож «все нині повне сйіва, небо і земля і безодня». Як же не радіти, коли «сьогодні спасіння світові, бо воскрес Христос, як всемогутній».

Бувши «тридневен» у гробі, Христос у той час довершив ще одного з найспасенніших Своїх чинів, зійшовши до пекла й визволивши з-під влади пекла душі, що там томились.

У Свв. Євангелістів про цю подію згадки немає. Бо Євангелії, як насамперед історичні книги, описують земне життя й науку Спасителя. Подія зшестя Христа в пекло, що відбулася в іншій світі, по земній смерті Христа не могла бути описана в книгах про перебування Христа на землі. Проте, чин цей пильно зберігався в переказах, в свідомості перших християн, що відбилось у згадці про навідання мертвих у апостола Петра, в згадці, із тону якої видно, як безсумнівна була ця подія для перших християн. «Хоч умертвлений тілом, але духом оживлений, яким Він і духам, що в в'язниці були, зійшовши, звіщав» стверджує Апостол цей у 1. соборній листі (3,18—19).

Цей чин звільнення грішної людини з пут пекла стає пізніше центральною темою в нашому давньому зображенні Воскресення. Недостатньо ще використані під цим оглядом апокрифи, Учительні Євангелії й ін. пам'ятки дають багатий про це матеріал. Згадаймо тут хоч би наші стародавні образи Христового Воскресення, де, замість прийнятої тепер картини повстання Христа з гробу, представляється «Зшестя во ад». Тут Христос з хрестом на плечі або в руці, протягує руку й виводить з підземелля з-за зруйнованих брам, що лежать понівечені, ув'язнених в пекельних глибинах. Хрест — недавно страшне знаряддя мук — тепер легкий на ремені Збавителя й тягнуться до нього численні постаті — жінки й чоловіки — недавні невільники пекла.

Що наші давні уявлення й свідомість центральності події зшестя у пекло в крузі події Воскресен-

ня, цілком відповідають віруванню Церкви, доводять прекрасні великодні піснопіння, що своїм початком сягають доби перших християн і оформлені поетично солодкопівцем Св. Іоаном Дамаскином, що спирався на таких безсумнівних авторитетах-джерелах, як Григорій Нисський і Григорій Богослов. У цих співах виступає таке ж переконання в перебуванні Христа-Визволителя в пеклі, як і в давніх українських легендах та малюнках. Перебування це зв'язане з довершенням розчавлення голови змія — того змія, що цупко тримав людину з часу її первісного гріхопадіння. «Смерть смертю здолав» — співає Церква.

Отож всесторонне значення Воскресення відкриваємо у богонадхненних релігійних поезіях великоднього кола, де виразно співається: «Хоч і до гробу зійшов Ти, Безсмертний, проте пекельну переміг Ти силу». Це не записано в Євангеліях, але найдавніші перекази закріплені у словах: «У гробі тілом у пеклі душею, як Бог, в раю з розбійником і на престолі був Ти, Христе... все наповнюючи, як несбмежений». Або (6. пісня канону): «Зійшов еси в безодню підземну, розбив заклапи вічні, що в'язнів держали, Христе, та, як із кита Іона, на третій день воскрес із гробу». І чи ж не є наші давні, тепер забуті ікони лише сумлінною ілюстрацією до слів: «Закуті в пекельні кайдани, бачучи Твою, Христе, безмежну добросеречність, вийшли на світ веселими ногами, Пасху вічну оспівуючи».

Проте, яки Воскресення Христове не було навіть зв'язане з зруйнуванням пекельних брам, то й саме знищення законів матерії, саме сповнення пророцтва, дало б людям радісну певність у підрядність всього земного й існування світу неминуючого, де немає ні земних зіздхань, ні турбот — лише перебування в сйіві Господнім.

Торкнутись безпосередньо цього сйіва, цього неминуючого світу, ми, заплутані в дрібних стежках земного життя, полонені третьорядними зацікавленнями, звичайно, не спроможні.

Але буває єдина ніч, коли душа, очищена суворістю посту, торкнувшись тасмниці Причастя, проїнявшись тремтінням плащениці й страсних євангелій, переборює тяжіння тілесної сліпоти й бачить небо розкрите й світло іншого світу, відчуває тужну солодкість єднання з небом. У Великодню ніч, коли свічки у темряві, коли перед замкненими церковними дверима перше «Христос Воскрес», коли запах чистих душ і чистої весняної землі — у таку ніч зникає відлеглисть мільйонів світляних років і весь весвіт з роздзвоненими зорями добачається у своїм дійсним вигляді, так, як його не побачать жодні телескопи.

Тоді простими й точними виявляються дивні слова: «побачите небо розкрите». Це небо розкрите добачала, або може добачити кожна людська душа, звільнена постом і молитвою від сліпоти. Така душа готова бачити невбачальне, чути нечувальне, переживати непереживальне. Тож що року, все з новим

тремтінням слухаємо фанфар надхненного слова Св. Іоана Золотоустого:

«Воскрес Христос, і зруйновано смерть,
Воскрес Христос і впали демони!»

Прислухаємося і мало нам цього короткого слова, цього виливу тріумфуючої радості, якому рівного хіба немає в словесній творчості людини.

«Бо кожна душа в таку добу
не спить від подиху якоїсь волі

і душу, гарячішу за клятьбу,
тримає в церкві у лямпаднім колі».

(Т. Осьмачка: «Поет»)

Душі, «гарячіші за клятьбу» не можуть спати цієї ночі й вже в давнину зустрічали це свято вартуючи. Ніч ця, — ніч велика, не подібна на інші ночі. — «смерть знівечина, рай відкритий. Де твоє, смерте, жало? Де твоя, пекло, перемога?» Під час співу стихир вірні цілуються, як у хвилини, раптового великого щастя: «один одного обіймімо, скажімо браття». Царські врата ввесь час відкриті, бо чи ж не відкрито тепер людині доступу до неба? Артос лежить перед очима всіх, бо чи ж не став сьогодні Христос хлібом дійсного життя? Чи не довершене і не ствержене тужне сподівання багатьох поколінь праведників? Чи не скріплена віра їхня? Чи не «якщо Христос не воскрес, тоді віра наша даремна» (1 Коринт. 15, 17)?

Тому попередні муки й смерть Господа таять для християнина й ніжну надію, яка, по покорі каяття перших тижнів, все прибуває на сили, щоб у Велику

суботу скрикнути: «слава, Господи, хресту Твоєму і Воскресенню». Почив Господь у людським гробі, а ми знаємо, що цей сон на Воскресення: вже тріщать і спадають пута пекла, — «ця субота є преблагословенна, у ній бо Христос, заснувши, тридневний воскресне». Зрозуміло, чому в давнину назвою «Пасха» об'єднували страсний і світлий тижні.

Наша Пасха має таємний зв'язок з тією старозавітною подією, коли кров ягняти на дверях охоронила мешканців дому від нищення їх роду. Як і ввесь Новий Заповіт, наше свято — це посилення й поширення цього вирятуння, бо воно не лише рятунок від фізичної смерті, а й наворот до вічно-тривалого всеплощинного буття, воно — повалення смерті, знищення того, хто намагався знівечити людину, створену за Божим образом і подобою.

І, якщо ми тепер не у повні душевних сил боремося з духом зла, то винна в цьому сама свобідна людина, що забуває про довершену перемогу, а бачить хвилеві, чисто земні тріумфи диявола...

На образах «Зшестя во ад» бачимо опорожнену домовину, повалені брами пекла. З глибин пекла виходять, простягнувши побожно руки, ті, що там томилися...

У земному пеклі нині перебувають мільйони людських душ. У свято перемоги над пеклом не можемо не надіятись і на повалення брам незчисленних земних пекел, на те, що піднесені руки мучеників ствердять таки звільнення від панування духа тьми.

«Нехай воскресне Бог і розвіються вороги Його!»

Іван К-ий

Д. Святогірський

Задзвонить нам Воскресний дзвін!

В пустині цих безбожних днів
Лиш сонце віри і надії
Мою скорботну душу гріє,
В ній знову чую святий спів.
Ізнов ясніє путь імлиста,
Те давне вчора мов було,
Так ясно свіжо ожило.
Бринить небесно, урочисто:
«Перед Твоїм хрестом Ти дав
Нам певність воскресіння з мертвих,
Бо, зруйнувавши силу смерті,
Із гробу Лазаря підняв.
Немов Єрусалимські діти,
Що Тебе славили в той час,
Життяподавче, Спасе наш,
Ми несемо весняні віти,
Як перемоги знак живий,
І в серці радість несказанну
Й тобі співаємо: Осанна,
Благословенний прихід Твій!»

★

Оцей тропар у хорі згіднім
Співав і я минулих літ
В своїм краю й вербовий квіт
Із церкви ніс у хату рідну...
А нині в час журби і сліз,

В годину лютої негоди,
Не у свою, в чужу госпуду
Вербу свячену я приніс.
Та я душею в тім околі,
Де народився і зростав,
Де Світло істини пізнав
І ненадовго ясність волі...
Де в Великодні ночі й дні
(Трепоче серце, як згадаю)
Було «Христос Воскрес» співаю
Й без краю радісно мені.
Врочисто дзвони так гуділи
Високий настрій повивав
Побожні душі всіх, сіяв
Господній світ, усе раділо.
Солодкий спогад лиш про них,
Про ті часи, в душі витає
І ревно Господа благаю,
Щоб дав діждатися отих
Днів волі й щастя України
На довгі літа.

★

Все молю:

Десницю підведи Твою,
Нехай з Твого, мій Боже, чину
Зійде проказа з гір Дніпра,

За ним останнє слово

(Єв. Св. Марка 16,1 — 8).

«Господня земля і все, що наповнює її, цілий світ і все, що живе в ньому», каже псалмопівець Давид (Псал. 24,1). Цю саму думку висловлює великий німецький поет Й. В. Гете, коли він писав: «Господній є окцидент, Господній є орієнт, і всі полудневі краї тримає Він вірно в Своїй руці».

Ми поставимо питання: чи це відповідає істинній правді? Безперечно так. Але в безперечності бувають часто суперечності, на які багато людей звертають більшу увагу, ніж на реальність. Так діється в наших днях, так було перед віками, так буде і в майбутності. Підтвердження суперечності, на яку покликуються багато людей, ми переживаємо в дні Великої П'ятниці, коли темні сили ада піднеслися до вершин.

Хто може описати той тріумф, що його дочекалися і переживали первосвященики, книжники і фарисеї, стрічаючи нічну валку злочинців, які вели схопленого в Гетсиманському саді Ісуса? — «Маємо Його! Вже маємо! Тепер можемо з ним зробити. що самі захочемо, що нам до вподоби!»

І зробили! Ісус стоїть, як найбільш обвинувачений злочинець, перед високим судом-синедріоном. Проти Нього свідчить велика сила зловних, облудних свідків. Ісус стоїть один-одинокий і безстрашний визнає Себе перед усіма Сином Бога Живого.

Це вповні вистарчає. Цього тільки й ждали вони. Його одноголосно засуджують на смерть.

Кілька годин пізніше стоїть Він, зневажений, перед римським намісником Пилатом, як найгрізніший з найгрізніших. Пилат, як римський державний урядник, мусить затвердити вирок смерті. І тут приходиться до несподіваного зудару неможливості. Пилат уперто відмовляється проголосити такий дра-

стичний засуд. Але він мусить. Для чого ж зігнали оту юрбу, яка беперестанно кричить: «Розпни, розпни Його» — І коли він не хоче, то мусить. — І він робить те.

Ісуса засуджено римським судом на хрестну смерть. З Нього насміхаються, на голову накладають терновий вінець, здирають одяг, а на скривавлені рамена кидають брудне покривало, в руки дають тростину і театральна сцена «царського» видо-вища закінчена.

«Радуйся, Царю Іудейський!» вигукує цинічно розбурхана юрба.

Це був гіркий жарт. Коли ж жарт такий кривавий, то що скаже кінець? ..

Ісуса ведуть на місце страти, на Голгофу. На плечах у Нього тяжкий хрест. Прийшли. Хрест на землю положили, а на нього засудженого прибили. юзп'яли.

Ісус на хресті... Під хрестом первосвященики, книжники, взявшись під боки, регочуть: «Інших спасав, а себе не може спасти. Коли Він цар Ізраїльський, нехай тепер зійде з хреста й ввіруємо в Нього!»

Христос не зійшов з хреста, а вмер на ньому. Здається, вороги досягли своєї мети, здається. Але ні, — страх далі не покидає їх. Вони пригадують Його слова. Він сказав колись, що воскресне третього дня. Ні, це на сміє статися! Гріб мусить бути привалений тяжким каменем і царською печаттю запечатаний, та ще сильною когортою римських воїнів оточений.

Ніхто не доступить до нього, ніхто!

Тріумф пекла був закінчений. Не за Богом, а за (Закінчення на 7. стор.)

З степів, що кровію політі,
Сльозами радості умитий,
У сяйві правди і добра,
Хай встане наш страдалець Київ
І між святих його руїн
Заздзвонить нам Пасхальний дзвін.
Твоя всещедрість хай покريمе
Народ мій змучений. Подай,
Подай йому, Всесильний, силу!
Кати свій злочин довершили,
Загибель коять на мій край,
Діла жахливі витворяють,
Яких іще не відав світ;
Уже ось більше тридцять літ,
Як дикий шал їх не вгаває.
О, хто збагне Голготи сум,
Вітчизни нашої страждання?!
Страшні гнобителя діяння,
Нечувані насильство й глум
Хто звідає? Хто зрозуміє
Розпачливий до неба крик.
Де той апостол-чоловік?
Повинен бути, є надія.

★

Тяжка новітня хресна путь
Залита кров'ю... Наша Мати,
Як Ти, Христе, у дні Пилата,
Лежить у гробі. Стережуть
Її убійники жорстокі,
Щоб не воскресла ще, бува,
Бо ж сила духа все жива,
Вона всияє їм неспокій.
Безсмертний, мертвим Ти лежав,
Немов людина, Христе Боже,
І стерегла Тебе сторожа,
Та з гробу Ти преславно встав
І всіх осяяв Воскресінням;
У кожному серці нечерствім
Нетлінним променем ясним
Горить надія на спасіння.
Усе в руках Царя небес,
І наша правда не загине.
Воскресне Мати Україна
В грядущий час!

Христос Воскрес!

Федір ОДРАЧ

Христос Воскрес!

Небо всіяне мерехтливими зорями. Наближається дванадцята. В селі, в усіх хатинах блимає світло. Це ж старі, молоді й діти, буквально всі вибираються до церкви, щоб вперше в цьому році почути торжественне: «Христос воскрес!» А природа доколя села ще спить. Тільки час до часу жалібно кигикне десь на болотах чайка. Це, щоб знали — скиглілля болю й розпуки по Тому, Хто дав Себе розп'яти за правду. Але, дистанція часу дуже коротенька до хвилини, в якій спалахне нечувана радість по всьому світі. Ось, ось, проб'є дванадцята і тоді там, на Голгофі Він, в сліпучому сьйві полине просто в глибіню небесну, а двоє янголів відваллять з гробу тяжкого каменя. Лицарі тьми попадають з жаху на землю, сама ж земля здригнеться, немов від Божихчертогів пролунає: Христос воскрес! Радісний цей клич найбільше втішить тих, що прагнуть правди і свободи, що будучи в неволі сатани, хочуть вільними устами славити Його Божественну перемогу над дияволом.

Маленькими громадами, звідусіль ідуть люди на край села, де вже крізь великі церковні вікна пробивається ясне світло. Церква щерть наповнена вірними. В руках вірних палахкотять свічки. А 12-та ось, ось на стрілці годинника. Раптом у царських вратах появляється священник з хрестом і з трисвічником у руці й врочисто починає співати: «Воскресення Твоє, Христе Спасе...» На дзвіниці вдарено в усі дзвони. Гомін металевих звуків несеться широко й далеко. Несеться над болотяними луками, над вільховими чагарниками, над Стиром, над лісом, що за Стиром. Радуйтеся і веселітеся, бо Той, якого пригвоздили до хреста цвяхами, якому пробито бік ратищем, — встав з мертвих! Великодні дзвони гудуть, металеві звуки закреслюють все ширші й ширші круги в просторі. Природа будиться від цих металевих звуків. Там, за Стиром, в лісовій гушавині, на маленькому озерці нечуваний рух. Все, що вмє літати прямує на малесенький острівець, що самітньо підіймається по середині озерця з одинокою галузистою вільшиною. «Лісовий сторож», крикливий пекач, ширяючи над лісом, радісно кричить: «А гадюки, щоб знали, поховалися глибоко в нори, а шуліки поховалися на трасовиннях, а сови позалазили в дупла, а вужі позалазили під коріння. Кінець пануванню слугам сатани, слугам сатани!»

А дзвони грають чудесну пісню про Воскресіння. Раптом цвинтар наповнюється людьми. Попереду священник у білих ризах, а за ним хор, за хором море вірних. Все це йде доколя церкви зі співом.

І ось нарешті перед замкненими церковними дверима лунає могутнє: «Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що у гробах життя дарував». Радості нема меж! Кожний ближній кидається в рамена ближнього. «І друг друга обіймем...» так, так інакше й бути не може. Коли ж обійматися і радуватися, як не в цю торжественну хвилину? Сусід Никодим, що впродовж 10-ти місяців вовком дивився на сусіда Прокопа, випадково зустрівшись на цвинтарі, кидаються собі в обійми і голосно чоломкаються. «Прокопе: Христос воскрес!»

«Никодиме: Воістину воскрес!» «Погризлися ми, Прокопе, за межю. Дрібниця, прости Господи гріхи, і варто ж так, о ненавидіти один другого?» «А Він там, на Голгофі дав себе розп'яти задля нас? Що ти на це, Никодиме, га?» І знов чоломкаються і сльози радості поблескують у їхніх очах. Авжеж і «друг друга обіймем», так як написано. Он і сварлива Куліна, що то не так давно побилася зі своєю невісткою, Галиною. Про причину, що викликала бійку, вже давно забули, але в серці залишилася злоба. Коли ж востаннє процесія обходила церкву, хтось в натовпі потягнув Куліну за рукав. «Христос воскрес!» — «Воістину воскрес! Ах, дорога сусідонько, це ти?» «Ні, це я. Галина, не впізнасте, мамо?» і тут, якось мить дві жінки вдивлялися в себе, потім розхилили свої рамена і почали цілуватися. О, як мило їм буде засісти цього ранку за спільним столом і спожити священі дари Божі!

II

А дзвони не вмовкають на дзвіниці. На сході вже заяснілась світанкова зоря. По болотах згущеним рехкотанням розкричалися жаби. В садах та потойбіч Стиру задзвеніли співи солов'їв. А на маленькому острівці, на озері, крилаті мешканці лісу приготувлялися до великодньої містерії. І не дивно, бож написано: «Все, що дише, нехай хвалить Господа». Острівець був переповнений лісовими птахами: на почесному місці сиділи вже білі лебеді, підбравши свої ноги під крила, тут же дикі гуси й качки. Ліворуч стояли на одних ногах бузьки, чаплі і журавлі. На галузках вільшинки розмістилися всі ті птахи, що лоблять все своє життя триматися над землею. Всі птахи, ті що були на землі і ті, що були на вільшині, безупину поглядали в небо, де невтомно ширяв «лісовий сторож», крикливий пекач. Він стрілою мчав просто вгору, потім опадав над чубками дерев і голосно покрикував: «А в п'ятницю, як там, на Голгофі злі люди розп'яли Його на хресті, всі плазуни і літаючі хижакі нашого лісу танцювали і веселилися на Чорній Полянці. „Будемо вбивати, будемо роздирати кігтями, будемо трійливим ядом умертвляти“, кричали вони. А тим часом Він воскрес, а дзвони он як гудуть в селі, прославляючи Його воскресення». Раптом пекач швидко зіп'явся вгору, потім радісно крикнув: «Летить голуб, вертає з Голгофи голуб!» Птахи на острівцю немов на команду, підняли вгору свої голови. Високо, високо, ген, під білою хмаринкою появився якийсь темний пунктик. Пунктик цей тричі закреслив над озерцем коло і потім швидко почав спускатися на острівець. Був це сизий голуб, з маленькою оливковою галузкою в своєму дзьобі. Побачивши його, всі птахи радісно почали ляскати своїми крилами. «А вони поховалися по норах, по дуплах, під корінням...», безупину кричав вгорі пекач.

Голуб тимчасом причіпився до галузки вільшини так, щоб всі птахи могли його бачити і почав розповідати своїм воркітливим голосом: «Коли я прилетів на Голгофу, то Христос був уже знятий з хреста і

похований в камінному гробі, що викутий був у скелі, неподалеку місця, де Його розп'яли. Я з великим смутком сів на поблизькому оливковому дереві і з тугою дивився на тяжку камінну плиту, що покривала гріб Спасителя. Не рухаючись, я сидів на оливковому дереві цілу ніч з п'ятниці на суботу. Вранці прийшли якісь жінки і ставши на коліна перед гробом, молилися, потім розповідали, що Христа поклав до свого гробу благочестивий Йосип з Аримафеї і що йому помагав якийсь Нікодим, потаємний учень Христа. Я так, на цьому оливковому дереві просидів цілий день і як настав вечір, я почав чомусь хвилюватися. Але тут же я пригадав свого предка, якого Ной випустив з ковчега і який повернувся до нього з галузкою мира. Я своїм клювом відламав галузку оливки і відразу ж успокоївся. Настав врешті вечір. Темнота сповила Голгофу і всю околицю. Ніч була так темна, що я боявся навіть поворушитися. Аж десь перед дванадцятою раптом моя оливка сильно ворухнулася від наглого вітру. Я міцніше вчпився своїми лапками в галузку, сподіючись ще сильнішого подуву вітру. Тимчасом небо прорізала якась велика вогниста куля. Я поглянув у гору і завмер. Наді мною небо розступилося, ясна смуга сліпучого світла почала спливати просто на Голгофу, освітила гріб. Тут відразу ж земля так затремтіла, що я вже не міг довше утриматися на оливці. Я злинув у повітря і почав кружляти побіч скелі, де був гріб. Аж, Господи, дивлюся я і очам своїм не вірю. Цією світляною смугою почало спускатися на землю двоє білокрилих янголів. Вони спустилися просто на гріб і без ніякого зусилля відвалили з гробу камінну плиту. Тут я відразу ж побачив Його. Загорнений у плащеницю, Він очі свої підніс в небо, правою рукою зробив знак хреста і повільно почав підіймати-

ся вгору. Плащениця обсунулася з його тіла.» Голуб на хвилину замовк водячи зором по всіх птахак. що зі стриманим віддыхом слухали його оповідання. «І уявіть собі, коли Він почав повільно зливати вгору, я відчув у своєму серці непоборне бажання летіти за Ним. Якась туга спонукувала летіти вище і вище за Ним. І я шарпнувся вгору. Свій зір я мав востромлений в небо, я з якимсь бодем помічав, що Він, немов небесне світило, швидко мчав ясною смугою далі й далі в небесні простори. Мене врешті охопив якийсь холод, якась втома і я безсилно почав спадати на землю. Я зрозумів своє божевілля: не мені. мізерному земському еству, летіти смугою Божественної слави і Воскресіння. Я відразу ж віднайшов оливкову галузку, яку був загубив, і мерщій пустився в дорогу, щоб сповістити вам про все те, що я бачив.» Так оповідав голуб.

«Він воскрес!», раптом прокричав лебідь. Воскрес, воскрес!» підхопили всі птахи. Счинилася радісна метушня. Лебеді перші кинулися у воду, на озерце. За ними поспішили дикі гуси й качки. Вони всі утворили велике коло, і прихляпуючи крилами, почали танцювати, покрикуючи з радості. Тимчасом бузьки з журавлями розвинули свої крила, і утворили в повітрі, над озерцем теж коло. Журавлі радісно кружали, знижуючись над водою, то підіймаючись вгору. Тут же, доколя озерця, всі птахи, що люблять усе своє життя триматися над землею, почали співати радісний гимн про Воскресіння. Найдужче чути було спів солов'їв та зозуль. А там, в селі ні на мить не замовкали великодні дзвони. Над лісом, пекач продовжував криком розповідати про загибів сатани та його слуг, літаючих і плазуючих хижаків.

Уся земля раділа, усе створіння святкувало Воскресіння Христове!

За ким останнє слово

(Закінчення з 5 стор.)

сатаною було останнє слово на Голгофі. Так виглядало. Так часто виглядає...

Тақ виглядало за часів могутньої Римської Імперії. Так було, коли диктатор французької мілітарної потуги Наполеон Бонапарт був окутаний авреолою побідної слави. Так виглядало в недавньому минулому з «вождем» Третього Райху, коли сталеві панцирі орали широкі простори Європи та гарячі піски Африки.

Так було. Так є і в нинішні дні, на наших очах.

Нині також ми переживаємо тріумф сатани, безбожної комуністичної влади, яка, здається, виросла до кульмінаційної точки, яка поширила свої впливи по всіх континентах земного шару, поливаючи його обильно морем сліз, крови й руїн.

Пекло регочеться. За ним, так виглядає, останнє слово.

Так виглядало й тоді, коли Син Божий, Господь наш Ісус Христос, повис між небом і землею...

Коли гріб Його було привалено тяжким каменем, могутньої Імперії печаттю запечатаного.

В страшну Велику Пятницю Він вмер, щоб порозширити пекельні ворота... а третього дня на

світанку, жінки мирносиці знайшли Його порожній гріб.

Він, Христос, воскрес! Воістину воскрес!

Так не за сатаною, а за Всемогутнім Богом останнє слово. Так буде поки існуватиме світ. Так буде по віки вічні.

Ще може не раз проходитимуть світом вздовж і поперек воєнні сталеві плуги і ще може не раз буде тріюмфувати сатана, але останнє слово завжди промовить Господь-Саваоф.

Тому не падаймо духом, не тратьмо віри, коли нашому народові приходитьесь нести тяжкий хрест злиднів та переживати криваву Голгофу. Від Голгофи до Воскресіння тільки три дні...

Не блудімо по роздоріжжах і стежках різних жерців матерії, а сталімо віру нашу, бо день нашого воскресіння не за горами.

За Богом останнє слово. Як Христос воскрес, так воскресне наша похована і тяжким каменем привалена Правда. Правда бо — Христос.

Бог-Отець дотримає Свого слова.

Бог-Отець промовить Своє останнє слово.

Нехай кожному з нас стане Його слово Істиною, бо Христос воскрес і дарував нам життя вічне та велику милість.

Свящ. М. Гільтайчук

Великодні звичаї на Київщині

Спогади з дитячих років

Тридцять третій Великдень на скитальщині! Різно доводилося обходити його за цей довгий час. Часом обходилося сяк-так по людському, але не раз доводилося «розговлятися» вареною бараболею з сіллю, коли не хватало на хліб. Все залежало від достатків та обставин.

Минуло 44 роки від часу, коли я залишив родинне село на Київщині; але кожного року, коли зближаються Великодні Свята, думки мимоволі вертаються до минулих днів і в моїй пам'яті встає незабутній образ цих Свят у рідному селі.

Під кінець Великого Посту, що його в наших селах суворо додержували навіть діти, ми з нетерпелістю чекали Великодня. Першим звістуном його була Вербна Субота, коли ми діти з побожністю несли з церкви свячені вербові лозинки та шукали найдогідніше місце де їх посадити, а пізніше ціле літо доглядали та поливали, щоб вони росли. Може саме тому ця символічна пальма найбільше численно заступлена в деревостані наших сел. Від понеділка Страсного Тижня ми вже бралися до ліплення паперових ліхтарців, щоб в такому ліхтарці донести страсну свічку з церкви до дому, аби вітер не погасив її по дорозі. Кому вдалося донести свічку, той викопчував нею хрестика на верхньому одвірку або на стелі. Страсні свічки переховувалися в кожній родині. Їх світили перед образами в разі стихійних нещасть, як злива, град, велика буря або велика пожежа в селі. Коли чоловіки бігли на рятунок, жінки світили ці страсні свічки та з дітьми благали Всевишнього про поміч.

Від Страстей Христових до Великодня включно не згасала лампадка перед образом Христа Спасителя. Велика Пятниця та Субота були до певної міри святами. В ці дні не доконувалося жодної поважнішої праці, не вільно було ані рубати, ані різати. Дівчата помогали в хаті, робили писанки та красили крашанки, а нас, хлопців, тато, звичайно, посилав замітати подвір'я та робити порядки. Батьки навмисне залишали цю працю для нас на останні дні, щоб ми не заважали в хаті та не спокушувалися скоромною їжою, що її підготовлювано на Свято. В п'ятницю або в суботу ми ходили до Плащениці. В суботу ввечері старші здебільшого, йшли до церкви на цілу ніч, слухати читання дій Св. Апо-

столів. В цей вечір усі, починаючи з дітей від 5 років ішли спати без вечері. В п'ятницю і суботу спали без постелі, бо Спаситель наш лежав у ці дні в гробі на камінні.

В неділю рано мама будила нас перед сходом сонця та вітала радісним «Христос Воскрес!» В хаті пахло ладаном, що димів на мисочці, на покутньому вікні. У великій мисці була вже налита свіжа вода і в ній на дні миски червоне яечко. Умившись, я забирав яечко собі; було це перше червоне яечко від мами. Так робили всі діти по черзі. Ледве ми одяглися, як уже тато вертав з церкви зі свяченим. Розговівшись свяченим та вхопивши по парі крашанок в кишені, ми поспішали до церкви. Тут уже дзвонили в усі дзвони. Молодь бавилася на вигоні поза церковною огорожею. Вони, як у нас казали, «заплітали володаря» під спів пісень. Ті пісні можна було почути лише на Великдень. В інший час їх не співали. В моїй пам'яті залишився лише початок однієї з них: «Шум ходить коло броду»... Так тривало аж до вечірні. На другий день рано ми ходили христувати до сусідів, рідні та хресних батьків. Відні діти христували по цілому кутку села. За христування ми діставали по крашанці. По обіді знову дзвонили дзвони, а молодь бавилася коло церкви аж до вечора.

Священик — московський прихильник — пробував заборонити дзвони та забаву коло церкви. Мотивував він тим, що парубки дзвонять без ладу та можуть порозбивати дзвони; окрім того пісні, що їх співають, та забави — це залишок поганьських звичаїв і його слід викоринити. Громада з тим не погодилася та відповіла, що коли заборонити забаву коло церкви, то молодь порозходитьсь по кутках пити горілку; з того було б більше шкоди для молоді та й для церкви. Нехай залишиться так, як було, а наколи б навіть котрого дзвона й розбили, то громада купить нового.

Село святкувало Великдень три дні. В ці дні одиноким поздоровленням було «Христос Воскрес», а відповіддю на нього «Воїстину Воскрес!» Рідня та ближчі знайомі обмінювалися взаємно крашанками. Від Великодня й до Вознесення з заходом сонця припиняли працю: вважали, що заходив святий вечір.

А. Коваль

О. М. Г-к

НА ВЕЛИКДЕНЬ

І знов заграли срібні дзвони,
Іх милий гомін по діброві
Голосить вість нову з небес:
«Христос Воскрес! Христос Воскрес!»

Дзелень, бім-бамм — несеться всюди,
В далеку даль, в холодні тундри,
На Соловки й на Колиму:
«Христос Воскрес, — тирани згинуть!»

Воскресла Правда, — на Голгофі
Хрести лишилися і голосять
Усім народам, континентам:
«Вже подолано силу пекла!»

Христос Воскрес — співаймо нині
Всі радісно. В спільній родині
Нехай не буде «супостата»,
А всюди, всім — єдина Мати.

Протоєрей Д. Бурко

ПОЧАЇВСЬКИЙ АКТ

(Закінчення з попереднього числа)

Коли духовенство УАПЦеркви скрізь у парафіях оголосило акт з церковних амвонів і служило вдячні Господеві молебні, то автономне духовенство акту не оголошувало й молебнів не служило. Більш того, Київський Єпископ Пантелеймон Рудик 23 жовтня розіслав по єпархії обіжник, де писав, що в молитовне єднання з автокефалістами вступати не можна. Він нахвалявся навіть відлучити Митрополита Олексія за підписання акту (Єпископ Пантелеймон з походження українець, висвячений в Москві весною 1941 р. на Єпископа Львівського з метою навернення греко-католиків на московське православ'є). Цілком вороже поставилися до акту про поєднання й інші Єпископи Автономної Церкви: Симон Івановський (москаль), Дмитро Маган, Іван Лавриненко (обидва землячки), Веніамін Новицький (білорус) і решта. Єпископ Веніамін у Полтаві, де він мав місце осідку, в жовтні кілька разів виступав з церковного амвону проти єднання; — таке ж повторив і в Харкові 3-го листопада підчас відвідин єдиної в тій єпархії автономної парафії. Навіть старезний, що вже стояв одною ногою в могилі, схимоархієпископ Антоній був невдоволений з акту. 23 жовтня він писав з Києва Митрополиту Олексію: «Владико Святий, наступило лі время говорити о соединеніі?... Не могу утаїть от Вас, Ваша подпись под актом 8 октября была для меня совершенно неожиданна». Через два тижні цей схимоархієпископ помер.

Нещира і дуже якась хитра була постава й самого Митрополита Олексія, що до підписаного ним акту. В той час як Митрополит Полікарп негайно видав Послання до духовенства й вірних УАПЦеркви про акт поєднання і повідомив про це німецьку владу, Митрополит Олексій такого послання своїм пастві не розіслав і німців не повідомив. Навпаки, він тільки 29-го жовтня сповістив своє духовенство, що 8 жовтня підписано акт, який треба вважати за перший крок до поєднання (Сік! Д. Б.) і що йому, тому актові, потрібна апробація всього Єпископату (про що в акті зовсім не сказано!). Отже підписавши акт, у якому § 8-й говорить про негайні заходи для здійснення церковної єдності, Митрополит Олексій очевидно й не думав виконувати його. Ясно проливає світло на образ Митрополита Олексія, як діяча церковного єднання й українця, його листування з одним із запеклих ворогів УАПЦеркви і всього українського, протоєреєм В. Беневським, що був тоді керівником Єпархіального Управління Автономної Церкви в Полтаві. На лист протоєрея В. Беневського з 3-го листопада 1942 р. до Митрополита Олексія, в якому (листі) той зневажаючи Українську Церкву, гостро дорікав йому за підписання акту про поєднання, кажучи, що він скорбить «за отпаденіє от істинної Церкви Христовой нашего главы». Митрополит Олексій так відповів: »Досточтимий о. Протоієрей! Преосвященный Веніамін вручил мне письмо Ваше от 3. XI. с. г. Ви может быть удивитесь, но я читал его с радостью, ибо увидел в нем твердое стояніє за правду Божию (?! Д. Б.) і чистоту Цер-

кви Христовой, от коей я нікогда не подумал би отступить... Акт 8 ноября надо рассматривать, как путь Комиссії к об'єдненію для пленума, т. е. Собора Єпископов. Так понимают его власть предержавая і сам Вл. Полікарп... Підписав «акт», я исполненіє по нему поставил на каноническую почву, предоставив решать вопрос нашим Єпископам і потребовал от Вл. Александра, Председателя Луцкого Собора, письменное засвідательствованіє об отреченіі от допущенных уклоненій канонических ієрархов Луцкой ориєнтації (а в § 7 акту сказано, що всі ріжницї канонического характера — розглянуті і більше не існують! Д. Б.). Если каноническим путем удастся нам об'єднитись, об етом все должны только радоваться, а не захотят — их дело, а нас нікто не посмest упрекнуть в том, что мы отвергли протянутую руку. Если Вл. Александр ответит на мое письмо положительно, Собор наших святителей обсудит і вирішит, а также ізберьот кандидатом в Св. Синод (а згідно § 4 акту Синод вже створено! Д. Б.) А не даст ответа — стім ознаменует принадлежность Луцкой ієрархії к еретическому мудрованію. Ми об етом всем обявим, а они останутся еретиками. Вот к чему ведет мой план. Недостатки акта я может быть сознаю яснее других. но ведь мною і не сделано распоряженіє о проведеніі его в жизнь, так что будьте спокойни. Ваш первый Єпископ нікогда не изменит Св. Православію, а если і подписал блазнящій многих документ, то «да всяко несія спасу», выражаясь апостольским языком...

І так не смущайтесь, не соблазняйтесь і не болейте сердцем. Я не присоединился к другой церкви, а положил начало для возможного присоединенія многих к истинной Церкви Христовой. Не нарушал я святых канонов, ибо передал вопрос на решение наших Єпископов... Підписивая несовершенный «акт», я бил уверен, что ні один из наших Єпископов не даст на него апробата, і я не ошибся. Било би гораздо хуже, если би «акт» бил составлен так, что он увлек би за собой. Я нісколько не жалю о случившемся, ибо «открылись помишленія многих», а также несклько прояснілась ситуація, которая иногда представлялась мне для нас неблагопріятной... Я нікуда не отпадал, всегда стоял за правду Божию і чистоту Св. Церкви. Ви ошиблись, ознакомившись с актом, во многом. Но греха Ви не імеете (прот. В. Беневський у своєму листі до Митрополита Олексія писав, що «если я ошибся в чем либо і преумножил грех Ваш, то готов быть істязан за него праведным судіей — Господом»), а потому і отвечать не будете перед Богом, ибо возлюбилі правду Божию паче земного спокойствія і безпечального жітія...

Мілость Божія буді с Вами. С любовію Ваш слуга і богомолец — Митрополит Алексей». (Лист з 21 листопада 1942 р.).

Порівнюючи зміст Почаївського акту, підписаного Митрополитом Олексієм, зі змістом наведеного листа, приходимо до висновку, що Митрополит Олексій зовсім не керувався ідеєю Української Православної

Автокефальної Церкви; релігійно-національні ідеали українського народу були для нього чужі. Його поступовання, «те крутість, балюсування між Церквою і «властю предержавною», між Україною та Московщиною, благовоління до останньої (був же він двічі — р. 1940 і р. 1941 — в Москві й підписав декларацію про вірність московському патріархові). — головна причина нездійснення церковної єдності. Коли б Митрополит Олексій у справі поєднання був щирий і про це порадився б з своїми Єпископами, а підписавши акт, звернувся з посланням до духовенства й вірних і повідомив німців, як це зробив Митрополит Полікарп, то наслідки акту були б позитивні. Німці були б змушені погодитися з актом поєднання, як із конечним волевиявленням обох сторін, і тоді автономний Єпископат не посмів би заперечувати. Але як одна сторона заявила про акт, а друга мовчала, то німці побачили, що справжньої єдності в Українській Церкві нема і признання акту узалежнили від згоди Єпископів автономістів. Ці останні розуміли, що бажання райхскомісаріату, що до церковного життя в Україні. — це поділ Церкви, і тому

симпатизували такому наставленню, тим більше, що воно було співзвучне з їх москвофільством. То й саме їх вороже ставлення до УАПЦеркви забезпечувало їм симпатії у німців, бо ці боялися всякої єдності в українському народі.

Так дві ворожі сили — гітлерівська Німеччина, з одного боку, і Московщина з другого, через її наймитів, не допустили до об'єднання Православної Христової Церкви в Україні, на засадах автокефалії. Почаївський акт з 8 жовтня 1942 р. зостався лише надбанням історії.

Коли б не жорстокі умови, в яких перебувала тоді Україна, питання її православної єдності, як і інші церковні питання, вирішувалось би волею цілої Церкви, всього духовенства й народу, соборно, а це безперечно дало б добрі наслідки, незалежно від жадань і настроїв Митрополита Олексія та його однодумців. Знаємо бо з історії, що Українська Церква нераз сама запомагалася в тяжких обставинах, коли діяла соборно, і навпаки, діяння самих Єпископів часто не досягали корисних для Церкви успіхів.

Прот. Ф. Л.

Приклади — гідні похвали й наслідування

Рік тому виїхав до Америки діяльний член Української «Імка», хорунжий Української Армії п. Г. Криловецький. Як і всім емігрантам треба було і йому братися до важкої фізичної праці на якійсь фабриці. І ось тут йому трапилось нещастя: важкий лантух упав на нього і ушкодив так, що бідаці прийшлося довгий час лежати в шпиталі, довго лікуватися і в його вже поважні роки стати на три чверті інвалідом. І ось, не дивлячися на своє власне тяжке положення, ця шляхетна людина і свідомий українець, прочитавши перше число «Рідної Церкви», запалав бажанням допомогти видавництву цього органу української православної думки в Німеччині. Він попросив виписати йому підписний лист і з благословення настоятеля парафії, до якої належав, почав збирати гроші серед добрих і свідомих людей і за короткий час переказав з ЗДА Церковному Управлінню УАПЦ в Мюнхені 208 марок, з яких одну половину згідно з бажанням жертводавців призначалося на пресовий фонд «Рідної Церкви», а другу — на допомогивий фонд Церковного Управління, для допомогі тим, що їй особливо потребують. Приславши цю, на наші відносини, солідну суму, він із своєї доброї волі висловив бажання й далі провадити збірку і розповсюджувати журнал «Р. Ц.» серед своїх знайомих і тих свідомих українців-патріотів, що не тільки цікавляться українським церковним друкованим словом, але й цінять його і рахують своїм національним обов'язком це друковане слово морально й матеріально підтримувати.

Отже щиро дякуючи п. Криловецькому за його жертвенну відданість доброму ділу, підкреслюємо, що такий вчинок є гідний щирої похвали і як найбільшого наслідування. Щиро віримо, що Господь не

оставить п. Криловецького своєю милостю і його власне важке положення зміниться на краще.

*

Гарний, дуже гарний є наш український звичай ходити на Різдво з колядою, а на Водохрещі з святою водою по хатах вірних! Священик сам або з хором приходиться до кожної хати, співає тропар Свята, кропить святою водою хату й мешканців і накреслює хрести на стінах домівки. Так було за наших батьків, дідів і прадідів, так бажано, щоб було і при нас і при наших дітях. Звичайно, вдячні вірні щось офірують священикові й хором. Як шляхетно, коли він і співаки ці жертви уживають не на свої власні потреби, а на якесь добре громадське діло!

Прекрасний приклад такої поведінки дав нам у цьому році наш високодостойний священик о. Емануїл Горгіца з Гайденау, який в супроводі хору обійшов на Водохрещі з св. водою своїх парафіян і зібрав на пресовий фонд «Рідної Церкви» 40 нім. марок.

Подібно поступив і церковний староста з табору Еррель п. Лука Дикий, що з власної ініціативи зібрав колядою на «Р. Ц.» 27 німецьких марок.

Отже, як бачимо не перевелися і серед нашого свідомого духовенства, і серед наших свідомих мирян справжні добродійці, жертвенні й шляхетні. Їх приклад нехай дасть привід кожному з нас задуматися над цим і самим стати своєю ініціативою та добродійністю в поміч всякому доброму ділу, що йде на користь нашій рідній Церкві, на її розвиток і зміцнення її на еміграції.

П'ятидесятирічний ювілей священства

В січні ц. р. сповнилося п'ятидесятиріччя пастирського служіння митрофорного протоєрея о. Геннадія Тимківського, настоятеля української православної парафії в притулку для старих у Дорнштадті біля Ульму.

Митрофорний протоєрей о. Г. Тимківський народився в с. Ольшанці на Херсонщині 6. лютого 1876 р. в родині священника. Духовну освіту проходив в Єлизаветградському Духовному Училищі та Одеській Духовній Семінарії, яку закінчив у 1899 році. Після закінчення семінарії був призначений заочником вчителем технічної школи на ст. Долинська, де перебував до 1 січня 1930 року. На священника був висвячений в Одесі 28 січня (15 січня по ст. ст.) 1903 року Архiepіскопом Херсонським і Одеським Іустиним. Був завжди національно свідомим українцем і вже від 1921 р. відправляв Служби Божі по українському. Переслідований безбожною комуністичною владою, залишив станцію Долинську і 1 січня 1930 р. подався до Катеринославської Єпархії, де був священником у с. Костромі до 1 липня 1934 р. Тут був заарештований більшовиками і попав до в'язниці в Кривому Розі. Після звільнення з в'язниці змушений був скитатися і переховуватися, щоб уникнути заслання, але ніколи священства не зрікався.

В 1942 р. з приходом німців адміністратором Херсонської Єпархії прот. о. Федотом Хорошим (тепер Архiepіскоп Михаїл) був призначений священником Св. Преображенського Собору в м. Єлизаветграді (Кіровограді), звідки виїхав на еміграцію разом з іншими духовенством в грудні 1943 р.

На еміграції перебував в Авсбургу в таборі Сомме-казерне з 1945 до 1948 р., в Ляйпгаймі в 1948—50 рр., в Кляйнкетці в 1950—51 рр. За корисну й віддану працю для Української Православної Цер-

кви був нагороджений в 1947 р. митрою. Крім сповнення душпастирських обов'язків в Авсбурзі і Ляйпгаймі, викладав релігію в гімназії й на електротехнічних курсах.

В початках грудня 1951 р. переїхав до Дорнштадту, де перебуває разом з своєю дружиною Надією Флорівною, що вже понад 50 років ділить з ним радість і смуток.

Ювілейні святкування з нагоди п'ятидесятирічного пастирського служіння митр. прот. о. О. Г. Тимківського відбулося дуже урочисто 28 січня ц. р. Урочисту Службу Божу в Свято-Покровському храмі УАПЦ в Дорнштадті відправляли священники о. М. Гільтайчук, о. прот. І. Жуковський і о. М. Метулинський, які прибули з Нового Ульму разом з хором.

Ювілят одержав багато привітань не тільки від українців, але також від німців. Зокрема Дирекція дому для старих в Дорнштадті виявила особливу пошану до достойного Ювілята, обдаровуючи його цінним подарунком та влаштовуючи з нагоди ювілею багатий обід для всієї парафії й гостей. Також парафіяни піднесли своєму дорогому настоятелю гарний подарунок. Підчас обіду виголосили привітання директор притулку для старих п. Еміль Кімміх, проф. В. Андрієвський, полк. М. Чоботарів та інші. Ювілят усім їм відповів від щирого серця зворушливими словами українського православного священника-патріота.

Свящ. Синод УАПЦ на сесії 22.1.53 р. в Парижі відзначив 50-річчя нашого Ювілята піднесенням його в сан протопресвітера.

Нехай же Милосердний Господь зберігає ще на довгі літа Ювілята, як зберігав його досі на тернистому шляху, що ним йдуть українські православні священники.

о. А. Д.

Замість рецензії

Український Православний Календар на 1953 рік. Видання Української Православної Церкви в ЗДА.

Цьогорічне видання Українського Православного Календаря, третього з ряду календарів виданого Українською Православною Церквою в ЗДА, є виявом зростання цієї Церкви. Сам зовнішній вигляд календаря: великий формат, чудова мистецька окладка — передсмертний твір відомого нашого мистця В. Г. Кричевського. — гарний папір та численні ілюстрації говорять вже про те, що ми маємо перед собою вартісну книгу.

Ще більш переконалися в цьому, коли вглиблюємося в зміст календаря. У календарній частині подано повний місяцеслов за требником великого нашого митрополита Петра Могили, доповнений іменами пізніших святих. На окрему увагу заслуговує докладний адресар парафій, місійних станиць, імена і прізвища священників Української Православної Церкви в ЗДА, адресар духовенства УАПЦ в усьому світі (на жаль, більшість адрес у Німеччині на сьогодні вже змінилася) та адресар духовенства Української Православної Церкви в Канаді.

В літературному відділі, що займає 50 ст., видру-

ковано цілий ряд дуже цінних статей релігійного, церковно-національного, історичного й літературного змісту. Серед них особливо цінні статті: Архiepіскопа Мстислава — «Третій рік», що змальовує розвиток Української Православної Церкви в ЗДА в період 1950—52 рр., проф. І. Власовського: «Десять літ тому», Н. В. «Помісна ікона Київської Св Софії», О. Воронина «Батьки та діти» та цілий ряд інших.

Особливою прикрасою календаря є численні ілюстрації, між ними рідкі світліни київських церков, зруйнованих російськими комуністами, як Михайлівський монастир, Братський монастир, Св. Миколаєвський собор та Києво-Печерська Лавра.

Український Православний Календар на 1953 р. виданий Українською Православною Церквою в ЗДА, — це книга, якою може похвалитися кожний православний українець. Це книга, яка переконала нас, що Українська Православна Церква в ЗДА після акту поєднання в 1950 р. стала на шлях свого невинного розвитку й зміцнення.

Свящ. А. Д.

З церковного життя в Німеччині

Подарунки для православних українських дітей в Мюнхені

Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені спромоглося на 35 різдвяних пакунків для дітей православних українців в Мюнхені і його околицях. Воно розіслано до батьків, що мешкають в місті, запрошення привести в неділю 4 січня ц. р. дітей до української православної церкви на Дахауерштрассе 9. Дуже приємно, зворушливо і незвичайно було бачити багато дітей у храмі Божому! Ніде правди діти — батьки чомусь мало водять своїх діток до церкви, а шкода, бо вже з малих літ мусить дитина привикати до своєї Церкви, до Служб Божих, до церковного співу, до рідних релігійних звичаїв. Отож в неділю 4 січня зібралось чимало дітей. Менші з них прийняли Св. Причастя, а старшенькі перед тим ще й посповідалися. Настрій був піднесений! Він перейшов потім в звичайну земну радість, коли після Служби Божої кожна дитина одержала свій пакунок і, щаслива з надзвичайної події в її житті, йшла до дому.

Прот. Ф. Л.

З життя української православної парафії в Авгсбургу

Українська православна парафія в Авгсбургу існує з 1946 року. Служби Божі відбувалися спочатку в стародавній євангелицькій каплиці на Ротес Тор. а з року 1952 в оселі Крігсгабер, де о. І. Кульчицький віддав під церкву своє власне приміщення.

Від листопада 1952 р. церкву було перенесено до місцевого римо-католицького храму Св. Тадея. Слід підкреслити, що парох цього храму, як рівнож його зверхник — Єпископ, радо і без яких будь застережень відступили для наших служб Божих підвальну церкву, погодилися на будову іконостаса, св. Престола, жертівника та прикрашення цілої церкви рушниками, квітами тощо.

Хоч і невелика ця парафія — біля 100 душ, однак церковне життя її провадиться інтенсивно.

Церковний хор під керівництвом п. Н. Зіневича своїм гарним виконанням церковних мелодій пригтає на служби Божі не лише своїх парафіян, а також і чужинців.

Парафіянин

Настоятель Української Автокефальної Православної Церкви в Авгсбургу о. Іван Кульчицький переїхав до Ганноверу, де вже довгий час не було нашого священика. Таким чином парафія в Авгсбургу осиротіла. Та не такі там люди, щоб байдуже дивилися на замкнені двері їхнього храму, недавно старанно устаткованого і з любов'ю прикрашеного. Після двох тижнів без Служб Божих вони звернулися до Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені з проханням прислати їм священика і відправити у них Службу Божу. Отож у відповідь на їхнє прохання виїхав до них у неділю 8 лютого Секр. Ц. У. Прот. Ф. Луговенко і відслужив там Утреню й Божественну Літургію. Після неї було відправлено ще панахиду за новоспочилого раба Божого Василя і

за всіх од віку померлих православних християн, бо напередодні була поминальна субота.

В 12-ти кілометрах від Авгсбургу знаходиться ще одна нова оселя, що зветься Штеттенгофен, де маєтсья чимало наших людей і то дуже відданих своїй Українській Православній Церкві. Більшість з цих свідомих національно наших людей недавно переїхала з таборів, що тепер ліквідуються. Ці люди беруться збудувати власну церкву. Чуємо, що у них є й добрий церковний хор. Отож нехай Бог допомагає!

З призначенням нового священика до Авгсбургу, що незабаром має статися, він мав би обслуговувати обидві ці парафії.

Прот. Ф. Л.

Різдвяні православні Служби Божі у Франкфурті

Столиця Гесенщини Франкфурт, де живе чимало православних українців, ось вже два роки не має українського православного храму і свого православного священика. Більшість свідомих українців вважає неможливим ходити до російської церкви, де можна почути на адресу і УАПЦ і її вірних часто-густо замість доброго християнського слова, зловне й нетолерантне відношення та неправдиві закиди.

Наші люди у Франкфурті стремлять тому до організації власної православної церкви і свого українського церковного життя. В цій справі вони звернулися ще в літку минулого року за порадю до Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені, але, через перешкоди чисто матеріального порядку, лише тепер ця справа має бути позитивно полагоджена.

Отже, щоб не залишити цих православних українців без Служб Божих на Різдво Христове, 5 січня ц. р. виїхав до Франкфурту секретар Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені прот. Ф. Луговенко і відправив там у Св. Вечір і на І-й День Різдва Христового та в суботу 10 січня і в неділю 11 січня Служби Божі. Після літургії в неділю відбулося ще посвячення води і відправлено молебень для від'їжджаючих до ЗДА родин. Було чимало й говіючих.

Різдвяні Служби відбулися в приміщенні Євангелицької Духовної Семінарії, в домовій церкві, яку ласкаво було запропоновано українцям євангелицьким пастором Еріхом Тідтке. Суботня й недільна Служби Божі відбулися в приміщенні «ІМКА». Люди були вдоволені, почувши свої Служби Божі. Знайшлися й співаки, що підтримали у співі і читанню привезеного з собою з Мюнхену о. Луговенком дяка в особі своєї дружини, зправної церковної співачки. Не менш раділи люди й тому, що незабаром і до них приїде постійний священик, що має організувати у Франкфурті українське православне церковне життя. Голова Українського Допомогового Комітету проф. М. Шира і член цього комітету п. Г. Слінко та ще інші діяльні люди, члени Української Громади у Франкфурті, вже зараз беруться до розбудови власного приміщення для української православної церкви, сподіваючися одержати від американської військової влади для тої цілі барак і будівельний матеріал.

З. О.

Храмове Свято в таборі Лінген — Емс

Українці обох віровизнань (православні та греко-католики) спільно відсвяткували 19 грудня мин. року день Св. Миколая — свій храмовий празник в таборі Лінген — Емс. Всенічну напередодні та урочисту Службу Божу в день свята відслужив священник о. Д. Васильчук у співслуженні диякона о. А. Гурського. На Службу Божу прибули парафіяни УАПЦ з Галендорфу, щоб спільно помолитися (це також було і їхнє храмове свято). Після Літургії відправлено молебен до Св. Миколая. Гарно співав церковний хор під керівництвом п. Голосниченка.

Після Служби Божої відбулася спільна трапеза, підчас якої хор проспівав «Слава Богові на небі», «Ой, зішла зоря» та інші духовні й народні пісні, а священник о. Д. Васильчук в короткій промові висловив свою радість бачити дружню українську родину за спільним столом. Промовляли також о. диякон Гурський, п. Дідик та директор табору.

Наприкінці трапези о. Д. Васильчук звернувся до присутніх з закликом скласти пожертви на пресовий фонд «Рідної Церкви». Збірку перевів п. Голосниченко, зібравши 45,75 н. марок.

С-ка

Нова українська православна парафія в Мюнхені

В новозбудованій оселі на Людвігсфельді в Мюнхені, до якої переїхала значна частина бездержавних чужинців з таборів Фельдафіngu і Фельдмохінг (Шляйсгайм), зорганізовано парафію Української Православної Церкви. Настоятелем парафії призначено протоєрея о. Олександра Семеновича, який переїхав сюди з зліквідованого табору в Фельдафіngu. Завдяки особистим старанням прот. о. Семеновича вдалося роздобути тут приміщення під церкву в одному з бараків побіч оселі; з кінцем лютого ц. р. почалися тут регулярно відбуватися Служби Божі.

Екуменічні ділові засідання в Руммельсбергу

В Руммельсбергу біля Нюрнбергу в днях 9—12 лютого ц. р. відбулися екуменічні ділові засідання влаштовані Екуменічною Централєю в Німеччині,

що має свій осідок у Франкфурті над Майном. Засідання відбувалися під проводом керівника цієї Централі д-ра Лік В. Мена. В програмі були: реферат про стан екуменічного руху (руху за вселенськість Церкви і єдність Християнських Церков) д-ра Лік В. Мена, доповіді евангелицько-лютеранського єпископа д-ра В. Штеліна «Здобутки Світової Конференції в справах віри і церковного устрою в Люнді та завдання, що з цих здобутків випливають», д-ра Г. Ф. Віцедома «Змагання за єдність Церков в світлі конференції у Віллінгені і в Ганновері», доповідь знавця Православної Церкви пані д-р Гільдегард Шедер «Східня Церква і екуменічний рух» та інші.

Серед представників від різних Церков у Німеччині на ці засідання були запрошені і прибули два православні священники. Від УАПЦ — священник о. А. Дублянський і від Російської Зарубежної Церкви — священник о. А. Древінг.

Представник УАПЦ в своїх розмовах і виступах інформував присутніх про Українську Православну Церкву, якої історією і сучасним станом живо цікавилися представники різних Церков. Зокрема священник о. А. Дублянський навязав дружній зв'язок з представниками Церков Євангелицько-Лютеранської і Старо-Католицької.

Засідання відбувалися в душі християнської любови та, заторкуючи різні проблеми руху за єдність Християнських Церков, дали їм учасникам докладний образ екуменічного руху під сучасну пору.

Свящ. А. Д.

Парафія УАПЦ на Вальці в Нюрнбергу

Стараннями православних українців, що бажали єдності в УАПЦ, постала в осені мин. року на Вальці в Нюрнбергу нова парафія. Цю парафію обслуговує о. Ю. Сікорський, який спочатку доїжджав туди з Інгольштадту, а пізніше, в початках січня ц. р. переїхав на Вальку разом з протоєреєм о. Ф. Димарем, який має звітіль обслуговувати укр. православну парафію в Амбергу.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

Франція

Сесія Священного Синоду УАПЦ

У Свято-Воскресенському скиті в Ольней-су-Буа під Парижем 22 січня ц. р. відбулася сесія Свящ. Синоду УАПЦ, на якій між іншим було вирішено питання про поділ існуючої єдиної єпархії УАПЦ в Південній Америці на три окремих єпархій: Уругвайсько-Парагвайську з правлячим Архiepіскопом Миколаєм, Бразилійсько-Венецельську з Єпископом Олексієм і Аргентинську з найменованим Собором Єпископів 15. 9. 1952 р. в єпископи протопресвітером о. Степаном Рихлицьким, що до хиротонії має приступити до керування цією єпархією, як адміністратор.

Всі ці три Владики управлятимуть своїми єпархіями як єпархіяльні Єпископи і безпосередньо залежатимуть від Свящ. Синоду УАПЦ.

(За «Відомостями»... ч. 3)

Парафії УАПЦ в Східній Франції

У Східній Франції живе чимало православних українців, які працюють переважно в копальнях. Довгий час вони залишалися без духовної опіки через брак наших священників. У червні 1951 р. з благословення Блаженнішого Митрополита Полікарпа і за великими стараннями інж. С. Созонтова переїхав з Німеччини до Франції прот. о. Терентій Гаврик. Він був призначений до Східньої Франції. Тут о. прот. Терентій Гаврик мусів багато попрацювати, щоб організувати українське православне церковне життя. Бадьорість духа і енергія о. протоєрея перемогли різні труднощі і перешкоди й на сьогодні існує тут сім добре зорганізованих парафій УАПЦ. В деяких парафіях є гарні церковні хори. В Моранжі (Мозель), — осідку о. прот. Т. Гаврика, недавно заходами і жертвенною працею групи молодих українців, що працюють тут у копальнях, збудовано власну церкву, яку освячено в честь Пресвятої Тройці.

Прот. о. Терентій Гаврик регулярно відвідує zorganizовані ним парафії та жертвенно опікується ввіреною йому пастою. В цій його душпастирській праці ревно допомагає йому його дружина, що часто виконує обов'язки дяка. Служби Божі, що їх відправляє о. прот. Т. Гаврик, крім православних, часто відвідують також українці греко-католики.

23 квітня ц. р. о. прот. Т. Гаврику сповнюється 75-річчя з дня народження, (Народився о. Т. Гаврик 10/23 квітня 1878 р. в Києві.). Напередодні ювілею наша Редакція складає Високодостоїнному протоєрею о. Терентію Гаврику свої найкращі побажання здоров'я й довгих літ, щоб надалі продовжувати офірну душпастирську працю для добра Української Православної Церкви й нашого народу.

Велика Британія

З'їзд духовенства і представників вірних УАПЦ

В м. Рочдель 13-го грудня мин. року відбувся З'їзд духовенства і представників вірних УАПЦ. Це був уже третій з черги З'їзд за час п'ятирічного існування УАПЦ у Великій Британії. Головував на З'їзді протопресвітер о. С. Молчанівський. До президії З'їзду було обрано присутнє духовенство, членів Ген. Церковного Управління та кількох представників від мирян. Заслухано було звіт з діяльності Ген. Церковного Управління, звіт Ревізійної Комісії та уділено абсолюторії попередньому складові Управління. До нового складу Ген. Церковного Управління більшостю голосів обрано від мирян: п. полк. Г. Сосідко п. сотн. Гуня і п. Н. Козловського, заступниками проф. О. Бондарівського і п-ні В. Смереку. До нового складу Ревізійної Комісії від мирян обрано п. інж. В. Коханівського і п. проф. І. Марченка. Заступником — п. В. Бортнічука.

В біжучих справах обговорено питання про церковний дім, заслухано Комунікат Канцелярії Свящ. Синоду УАПЦ відносно 8. зошита Енциклопедії Українознавства та ухвалено на закінчення ряд постанов, що торкаються ідеологічних питань, організаційних справ, місійно-видавничої і фінансово-господарчої діяльності.

З'їзд вислав привітання Блаженнішому Митрополитові Полікарпу, Високопреосвященнішому Архiepіскопові Ніканорові й Високопреосвященнішому Архiepіскопові Мстиславу, який перший організував УАПЦ на терені Велик. Британії в 1947 р. Крім цього вислано привітання Первоієрархам братніх Українських Православних Церков Високопреосвященнішому Митрополитові Іоанну в ЗДА і Високопреосвященнішому Митрополитові Іларіону в Канаді, а також Кентерберійському Архiepіскопу і Бритійській Раді Церков.

На другий день після З'їзду в м. Рочдель була відправлена урочиста соборна Служба Божа з участю відомого українського хору «Дніпро» під диригуванням п. А. Кліша. Велика англійська церква під час Служби Божої була заповнена вірними з Рочдель та багатьох інших міст.

Його Блаженство Блаженніший Митрополит Полікарп затвердив обраний склад Ген. Церк. Управління від мирян та визначив представників від духовенства — головою Ген. Церк. Управління протопре-

світера о. С. Молчанівського, членом протодиякона о. М. Галицького, заступником свящ. о. П. Бублика; до Ревізійної Комісії — прот. о. Довгала і заступником свящ. о. С. Кіцюка.

(«Відомості Ген. Церк. Упр.»)

Власна українська православна церква в м. Олдгам

Православні українці члени парафії УАПЦ в Олдгам набули від англійської парафії Св. Марка парафіяльну каплицю за 800 ф. штерлінгів. Першу рату 200 ф. заплачено готівкою, а решту розложено на 5 років. Приміщення новонабутого храму, завдяки офірній праці парафіян, що, після праці на фабриці, ремонтували свою церкву та пристосовували її до вимог православних храмів, в досить короткому часі було приведено до порядку і вже 28 грудня мин. року відбулося тут перше українське православне Богослуження. Церква простора і може вмістити понад 500 осіб.

Це велике діло вдалося зреалізувати Ініціативному Комітетові, на чолі якого став церковний староста п. І. Хмелик, при допомозі настоятеля о. прот. Л. Опоки та жертвенности парафіян, а також допомозі православних українців з інших міст Великої Британії.

З Д А

Сесія собору Єпископів УПЦ

31 грудня м. р. в церковному осередку в Баунд Брук відбулася сесія Собору Єпископів Української Православної Церкви в ЗДА. Крім полагодження ряду біжучих справ Собор Єпископів докладно обміркував сучасний стан українського православного життя поза Україною та накреслив шляхи й засоби до створення у вільному світі єдиного, об'єднуючого всі українські православні Церкви духовно-ідейного центру.

Церква Пресвятої Тройці в Трентон

В кінці минулого року посвячено нову українську православну церкву в м. Трентон, Н. Дж. Трентонська громада невелика, але дуже жертвенна. Найбільшу пожертву на будову церкви зложив п. Світлик, власник однієї з місцевих фабрик. Настоятелем парафії в Трентоні є о. протоєрей М. Запаринюк, недавно нагороджений митрою. (УПС)

Канада

Посвячення церкви в м. Саскатуні

Митрополит Іларіон у сослуженні численного духовенства посвятив нову українську православну церкву Св. Духа в м. Саскатуні. З нагоди посвячення відбулася в Саскатуні трьохденна маніфестація, на яку прибули тисячі православних українців. Третій день маніфестації присвячено нарадам у справі недільних і українських шкіл при парафіях Української Православної Церкви в Канаді. Основано видавничий фонд, що має за ціль постачати книжки для цих шкіл. (УПС)

Церковний З'їзд у Торонто

В Торонто в днях 5—7 грудня мин. року відбувся церковний з'їзд Східньої епархії Української Православної Церкви в Канаді. З'їздом керували Митр.

Гларіон і Архиепископ Михаїл. На З'їзд прибули духовенство і представники від вірних з 29 парафій Східньої Єпархії та багато гостей з усієї Канади.

Храмове свято в скиті св. Миколая

Одинокий Український Православний Манастир-скит Св. Миколая Мирликійського, заснований Архиепископом Мстиславом в Грімсбі в Канаді, обходив 19 грудня м. р. своє храмове свято. Напередодні, під час Всенічної, Владика Мстислав довершив чин поставлення в чернецтво о. прот. Петра Опаренка. В самий храмовий день Службу Божу відправили соборно Архиепископи Мстислав і Іоан (Данилюк) у сослуженні о. о. ігумена Петра, прот. Ю. Татомира і ієромонаха Святослава.

Південна Америка

Посвячення нової церкви

В Аргентині в місцевості Ля Тігра-Чако відбулося недавно посвячення новозбудованої української православної церкви Св. Юрія Переможця. Посвячення і Св. Літургію відправили протопресвітер о. Б. Арійчук з Буенос Айрес та місцевий священик Є. Ковальчук при участі великого числа вірних.

В іншій місцевості — Беріссо (Аргентина) будується також українська православна церква. Настоятель тамошньої парафії — о. протосерей С. Шумаков.

Будову цих церков переводять філії Братства Св. Покрови, центральна якої знаходиться в Буенос Айрес. («Дзвін»)

Австралія

Допомогова акція.

Засноване при парафії Св. Миколая в Перті (Зах. Австралія) Братство й Сестрицтво з благословенства Блаженнішого Полікарпа, Митрополита УАПЦ, з днем 30. 6. 1952 р. розпочало свою скромну працю, започаткувавши збірку одягу для українців, до яких доля не була ласкавою і які по старості чи через хворобу не змогли виїхати за Океан, й далі живуть у таборах Німеччини та Австрії на невистарчаючих пайках. Започаткована акція мала успіх і 17 вересня мин. року Братство і Сестрицтво вже змогли вислати перших вісім пакунків, кожний по 10 фунтів вагою. Пять пакунків на ім'я о. Вишивана, настоятеля парафії УАПЦ в таборі Куфштайн (Тироль, Австрія), які, згідно надісланого виказу, були розподілені між 14 особами, при чому деякі особи отримали по три річі. Тоді ж вислано три пакунки — один до Мюнхену й два до Альтерсгайму в Дорнштадті на ім'я пп. А. Сіліна й М. Гусака.

Наступних п'ять пакунків з одягом та взуттям були вислані 28 листопада мин. року на ім'я о. Луговенка для розподілу між найбільшніми парафіянами парафії УАПЦ в Мюнхені, та два пакунки на ім'я п. Качана А., який перебуває в Альтерсгаймі Прін. Дальша збіркова акція продовжується. Ще перед цим Братство й Сестрицтво прийшли з грошевою допомогою п. М. Божкові, який в наслідок нещасливого випадку стратив ногу, зібравши йому 8 ф. 10 ш. 9 п., та хорим жінкам і дітям в таборі Куфштайн (7 ф. і 10 ш.).

Священик Г. Фомічевський

БІБЛІОГРАФІЯ

Нові українські православні церковно-релігійні й богословські видання надіслані до редакції.

Відомості Ген. Церк. Управління УАПЦ в Вел. Британії. Лондон. Рік 4, ч. 1 (28) — січень, ч. 2 (29) — лютий, ч. 3 (30) — березень 1953.

Служба на Хрещення Господнє. Серія церковних служб на великі свята. Видання Ген. Церк. Управління УАПЦ в Вел. Британії. Лондон, 1953. Ст. 18.

Український Православний Календар на 1953 рік. Річник третій. Видання Української Православної Церкви в ЗДА, ст. 160.

Українське Православне Слово. Церковно-народний журнал для православних українців. South Bound Brook ЗДА, ч. 10 — жовтень, ч. 11 — листопад, ч. 12 — грудень 1952 р; ч. 1 — січень, ч. 2 — лютий 1953 р.

Студент Богослов. Видає т-во студентів-богословів Української Православної Церкви. Нью-Йорк. ч. 1 — січень 1953 р.

«Різдво Христове» ч. 1, «Різдво Христове» ч. 2. Колядки. Секція недільних шкіл Науково-Богословського Інституту. Видання Української Православної Церкви в ЗДА.

Наша Культура. Науково-популярний місячник української культури. Вінніпег, 1952. листопад — ч. 1 (178), грудень — ч. 2 (179); 1953. січень — ч. 3 (180).

Дзвін. Місячник. Видає братство св. Покрови УАПЦ. Буенос Айрес, ч. 11—12 (32—33) — листопад-грудень, 1952; ч. 1 (34) — січень, 1953.

Український Вісник. Єпархіяльний орган Української Православної Церкви в Америці. Рік XXIII, ч. 4, 1952.

30. січня 1953 р. на 72 році життя в м. Сант-Яго (Чіле) після довгої та тяжкої хвороби упокоївся в Бозі учасник наших визвольних змагань св. п.

Генерал хорунжий

ВАЛЕНТИН МАКСИМОВИЧ ТРУТЕНКО

Покійний народився 12 березня 1881 року в м. Звенигородці (Київщина). Як в Україні так і на еміграції, він брав завжди активну участь у церковному житті.

Вічна йому пам'ять!

Дня 24 січня 1953 року в Авгсбургу упокоївся на 53 році життя св. п. інженер

Василь Дмитрович ГАМПЕР.

Парафія УАПЦ в Авгсбургу втратила в Покійному одного з засновників її, глибоко релігійну й віддану своїй Матері Церкві людину.

Нехай Милосердний Господь прийме його душу, а чужа земля буде йому легкою.

Парафіянин

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» зложили пожертви:

Парафія Лінген-Емс — збірка підчас храмового свята (переслав п. П. Голосниченко) — 45 н. м. 75 пф. п. З. Ревко — 1 м.; о. прот. Г. Фомічевський — 7,80 м. — п. М. Битинський — 8,20 м.; п. Ю. Ягодський — 5 м. (парафія табору Зеєдорф). о. прот. О. Потульницький — 12,51 м.; о. А. Козловський — 1 м.; п. М. Будяк — 1 м.; п. В. Третяк — 1 м.; п. М. Гайдай — 1 м.; п. А. Якименко — 1 м.; о. прот. Д. Бурко — 10 м.; п. І. Скаженник — 14,85 м.; о. Ф. Ломанів — 8,34 м.;

Зібрано п. Г. Криловецьким (ЗДА) — 50 дол. (в нім. валюті — 208,50 н. м., з них 104,25 на «Рідну Церкву», а решта на допомоговий фонд Церк. Управління). Жертвували: о. Михайло Мостенський — 2 дол., пп. М. Харолець — 3 дол., О. Змага — 2 дол., П. Васько — 2 дол., В. Дубас — 2 дол., М. Гребенюк — 5 дол., О. Примак — 2 дол., М. Заєць — 2 дол., Г. Клименко — 3 дол., пані Р. Качур — 2 дол., п. М. Юрчинок — 2 дол., Г. Дуба — 2 дол., І. Прядка — 2 дол., І. Демянець — 2 дол., І. Плутенко — 2 дол., С. Микула — 2 дол., М. Литвин — 2 дол., І. Гребенюк — 1 дол., І. Огарко — 1 дол., А. Дзіковський — 2 дол., Д. Фенканин — 2 дол., А. Вовченко — 2 дол., Г. Криловецький — 3 дол.

Зібрано при нагоді посвячення домівок в день Водохреща о. Е. Горгіцю з церковним хором в парафії УАПЦ в таборі Гайденав на пресовий фонд «Рідної Церкви» суму 40 н. м. Жертвували: о. Е. Горгіца — 4,50 н. м. пп. Г. Файчак — 2 н. м.; по 1 н. м.: О. Козар, Л. Кулакова, Ф. Коровченко, І. Лісіченко, М. Сигіда, М. Підручний, Г. Чорний, М. Сабадаш, Д. Кейс, Д. Ярошенко, М. Кузьмичук, І. Жегур, М. Зубович, В. Нестерук, Ф. Хлібович. По 80 пф.: І. Марштуба. — По 75 пф.: Марія Степаненко. — По 50 пф.: Міла Степаненко, М. Курилюк, Т. Стойко, В. Ткаченко, П. Башляк, М. Копельців, п. Г. Скок, Г. Тисленко, С. Кисіль, М. Галагура, П. Шуляка, В. Петренко, І. Лазарук, А. Білан, І. Пунченко, Й. Симончук, П. Шопен, В. Татаренко, А. Семчук, П. Гарасимьяк, А. Зілінський, Д. Матухин, П. Симян, Т. Горюнів, О. Хомяк, С. Пархоменко, А. Шевчук, Я. Винар, М. Панченко. — По 40 пф.: І. Кейс. — По 35 пф.: Г. Мороз. — По 25 пф.: Гр. Симанків, М. Вишневецька. — По 20 пф.: Дм. Йосипенко, В. Бучковський, А. Ящишин. — По 10 пф.: Левіт.

Коляда на пресовий фонд «Рідної Церкви» переведена за почином церковного старости п. Луки Дикого в парафії УАПЦ в таборі Еррель на суму 27 н. м. Жертвували: пп. Роман Лях — 5 н. м. — По 2,50 н. м. І. Однобочка і Т. Лапуза. — По 1 н. м. Л. Дикий, Ф. Чигидин, Д. Мінцер, А. Головатий, А. Шпик, В. Машинський, М. Старов, І. Аулов, М. Панченко, М. Колісниченко, С. Черненко. — По 50 пф. Н. Кіт, Г. Ліпейко, С. Мудрик, М. Решетняк, М. Бутримович, П. Росік, Р. Артеменко, І. Артеменко, Гр. Колісник, В. Руда, І. Стремиголовка, П. Картавенко.

Збірка в таборі Гамбург-Фішбах: по 2 н. м.: В. Косогор. — По 1 н. м. І. Мнішенко, Я. Головаха, С. Жи-

ла, О. Кондарешко, І. Фовків. — По 0,50 н. м. Завадський, Чорнявський, І. Тищенко, П. Панасенко, О. Родачинська, І. М'який, Г. Каздоба, А. Крамар, М. Лесніков. — По 0,60 н. м. М. Лобанів. — По 0,20 н. м. П. Баран, разом 12,30 н. м. — Збирав п. Василь Косогор.

Збірка в таборі Фалькенберг: по 1 н. м. — О. Сахно; — По 0,50 н. м. — О. Павленко, С. Кондратенко, І. Мельцен, Л. Овсійко, І. Данківський, І. Кравченко, К. Колісник, П. Рудик, О. Несмачний, Г. Онішко, О. Петрікей, І. Савицький, І. Клименко. — По 0,45 н. м. І. Яценко. — По 0,30 н. м. — О. Максименко, О. Макаренко, Філонич і Юзба, Марчук, В. Артемів, Ф. Доленко — По 0,25 н. м. — У. Лобунько, М. Павлюк, М. Тетяченко. — По 0,20 н. м. І Козельський, О. Усенко, Н. Торба, А. Калита, Я. Верещинський, Н. Віданець, А. Шевченко, Г. Тараненко, І. Порика, М. Швацький, Н. Коваленко. Разом 12,70 н. м. Збирав п. Устим Лобунько.

Притулок для старих Фарель: п. Ілько Кушніренко 2 н. м.

Всім Жертводавцям Видавництва «Рідна Церква» складає щирю подяку.

Окрема наша подяка **Комітетові Фундації Образа Почаївської Божої Матері у Вінніпегу (Канада)**, який надіслав редакції «Рідної Церкви» п'ять образків Святощів Почаївської Лаври на Волині. Гроші з розпродажу цих образків згідно з бажанням Комітету призначені на пресовий фонд нашого журналу.

Від Видавництва

Наступне число «Рідної Церкви» за травень-червень вийде в травні перед Зеленими Святами.

Закордоном ціна окремого числа нашого журналу 20 амер. центів або рівновартість їх в іншій валюті.

Передплату, пожертви на пресовий фонд та листування в адміністративних справах просимо скеровувати на адресу Церковного Управління в Мюнхені: Erzpriester Theodor Luhowenko, München 8, Ayingerstr. 17/II r. Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах, статті, дописи, журнали і часописи в обмін просимо надсилати на адресу: Priester Anatol Dublanskyj, Landshut (Bay), Höhnkaserne, Germany.

Видавництво «Рідна Церква» звертається до тих вірних, на адреси яких було вислано наш журнал для кольпортажу, але за який вони досі ще не розрахувалися, надіслати належність за розпродані числа та повернути нерозпродані.

Aus dem Inhalt: Ostern - Oberhirtenbrief S. Em. des Metropoliten Polikarp; Unsere Ostern; Wer sagt das letzte Wort; Christus ist auferstanden; Osternbräuche in Kyjiw-Gebiet; Akt von Potschajiw; Beispiele für die Nachahmung; Fünfzigjähriges Priester-Jubiläum; Chronik des Ukrainischen Orthodoxen Kirchenlebens in der Bundesrepublik und in der Welt.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видав: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingerstr. 17/II r.

Рік II.

Мюнхен, травень-червень 1953

ч. 3 (5)

Зшестя Святого Духа на Апостолів

«Як настав день Пятидесятниці, були всі Апостоли однодушно вкупі. І стався несподівано шум з неба, неначе від буйного вітру, що надходить, і сповнив увесь дім де вони сиділи. І явилися їм поділені язички, наче вогненні, і осіли по одному на кожному з них. І сповнилися всі Духа Святого і почали говорити іншими мовами, як Дух давав їм промовляти. Перебували ж у Іерусалімі Іудеї, люди побожні, з усякого народу, що під небом. Як же стався той шум, то збігся натовп, і стривожився: бо кождий почув, що говорять вони його мовою. Чудувалися ж усі та дивувалися, кажучи один до другого: чи ж не всі ці, що говорять, Галилеяни? Якже ми чуємо кожен власну мову свою, в якій народились... чуємо, що вони говорять нашими мовами про великі діла Божі. Жахалися ж усі і, дивуючись, казали один до одного: що це має бути?» (Діяння Свв. Апостолів, 2,1—12).

Подія, що оце описують її Діяння свв. Апостолів, була здійсненням обітниць Ісуса Христа, даної Своїм Ученикам-Апостолам: «Не покину вас сиротами... Я ублагаю Отця, і іншого Утішителя дасть вам, щоб був з вами повік, — Духа Істини»... (Ін. 14, 16—18).

Зшестя Духа Святого на Апостолів сталося величезною подією в житті Апостолів і всієї Церкви Христової. Без Зшестя Святого Духа не існувала б Церква Христова, не виступили б на проповідь Апостоли. Ученики Христові, з моментом схоплення Ісуса Христа ворогами й підчас Його терпіння та хресної смерті, виявили слабодухість, розбіглися. А потім, хоча й знову зібралися, але перебували за замкненими дверима зі страху перед Іудеями. Після Воскресіння Христового вони не відразу повірили в це велике чудо над чудесами, аж з'явився їм Сам Воскреслий Христос. По своїй немічній, людській природі й після Воскресіння Христового Апостоли не вповні ще розуміли правдиве значення земного перебування, терпіння і Воскресіння Христа, не уявляли собі характеру Царства Божого, думаючи ще про якесь земне царство. Христос знав це, а тому казав, що наступить момент, коли вони сповняться силою з висоти (Лк. 24,49), щоб зрозуміти все й усвідомити своє покликання. Здійсниться це, коли вони приймуть у себе силу Духа Святого, що зійде на них.

Цей момент наступив у свято Пятидесятниці. Дух Святий зійшов на Апостолів і цілковито переродив їх, зробивши безстрашними, мудрими, що сміливо тепер проповідують правдиве Слово Боже, говорять про все, що бачили, перебувавши з Христом, і що чули з уст свого Божественного Учителя.

Дух Святий сповнив Апостолів безмірно великої віри, дав їм твердість характеру й сильну волю, переповнив готовістю на всяку жертву, труд, обмеження й муки за Христа.

Проповідь Святих Апостолів, яку вони розпочали одразу після Зшестя на них Святого Духа, набрала величезної сили переконання, так що в перших вже днях увірували й охрестилися в Христа тисячі людей, бо, діючи через Апостолів, Дух Святий ділав на серце їхніх слухачів, настроюючи їх до прийняття в свої серця Божественної Науки.

В оповіданні Святих Діяній про Зшестя Святого Духа на Апостолів, особливо підкреслюється один з дарів Святого Духа, що його одержали Апостоли, — це дар говорити, навчати й молитися різними мовами. Цей дар уможливило велике посланництво, яке доручив Апостолам Христос, проповідувати Євангеліє усім народам (Мар. 16,15). При чому тепер явно вказується, що ця проповідь відбулася і має відбуватися в живій, зрозумілій, рідній мові кожного народу. Так хотів Святий Дух! Тому, — хто ганьбить якусь мову, не дозволяє нею проповідувати Слово Боже, не дозволяє нею служити Богові, нею молитися й славити Бога, той зневажає Духа Святого. І про святу істину ми визнаємо, а тому молимося, хвалимо й славимо Бога нашого, нам усім зрозумілою, рідною українською мовою.

У день Пятидесятниці — Зшестя Святого Духа на Апостолів — першого дня святкуємо на честь Пресвятої Тройці, бо тоді сповнилося сказане Христом: «Коли прийде Утішитель (Святий Дух), якого пошлю Вам від Отця, Дух Істини, що від Отця сходить, Він засвідчить про Мене (Сина Божого) — Ін. 15,26. Другий день свят є днем Свята Духа Святого — третьої Особи Пресвятої Тройці.

Свято Пятидесятниці — одне з найбільших Свят нашої Християнської Православної Церкви. Вже в

давнину його святкували дуже врочисто. Св. Іоан Золотоустий (347—407) говорить про це свято: «Недавно ми святкували Хрещення, далі Терпіння, Воскресіння, потім Вознесіння Господа на небо; а сьогодні прийшли ми до найдальших Божих ласк, прийшли до головної ласки, коли сповнилася Господня обіцянка», — тобто зійшов Дух Святий.

Свято Пятидесятниці або, як ще кажуть, Зелені Свята обходив і наш нарід завжди дуже урочисто, величаво, прикрашуючи церкви й свої будинки, кімнати, навіть подвір'я й ворота зеленим гіллям та кидаючи на долівку й землю запашне татарське зілля (шувар, лепеха). В деяких місцевостях на селах пополюдні робили обходження і благословлення полів. Це все ще збільшувало урочистість святкування.

Зелень у церквах і будинках нагадує нам, що Дух Святий є джерелом усякого життя. Він оживотворює і упорядковує все від початку світу. Все, що нього пішло Господь Бог Духа Святого, оновлене буде (Сл. 103,30).

Без благодаті Духа Святого людина не може доступити до пізнання Істини, не може чинити добрих діл і не може спастися. Все добре, що ми маємо і що ми творимо, — це вислід діяння в нас Духа Святого. Плоди Духа Святого — це: любов, радість, спокій,

довготерпіння, доброта, милосердя, віра, лагідність, здержливість (Гал. 5,22—23). Там, де цього нема, там людина або й ціла громада позбавила себе животворчих, благодатних ласк Святого Духа.

Дух Святий, як свідчить Святе Письмо, сховався до людей після гарячих, усердних молитов (Діян. 4,31). У день Пятидесятниці і ми вознесімо свої гарячі молитви до Господа Бога і просім Його, щоб Дух Святий, що від Отця сходить, зійшов на нас і оселився в нас, щоб Він відогнав від нас усяку слабодухість, недовірство, незгоду, ворожнечу і злобу, а щоб на місце їх оселилися в нас плоди Святого Духа, щоб нам усім єдиними устами і єдиним серцем славити й хвалити Господа Бога, у Святій Тройці Єдиного, щоб ми, православні українці, перебували в любові й єдності в Єдиній, Святій Соборній і Апостольській Церкві, нерозривною частиною якої є наша Свята Українська Православна Церква.

Хай же повсякчасно щиро, від глибини нашого серця ліне з уст наших молитва до Святого Духа:

Царю Небесний, Утішителю, Душе Істини, що всюди еси й саповняєш, Скарбе добра і життя Подалью, прийди й оселися в нас, і очисти нас од усякого гріха і спаси, Добрий, душі наші!

о. А. Д.

Пантелеймон КОВАЛІВ

ВОЛЯ БОЖА

«Нехай буде воля Твоя як на небі, так і на землі» — такими словами щоденної молитви звертається до Господа віруюча людина. Не наша воля, а воля Того, Хто керує нашим життям, керує всім світом. Його воля як на небі, так і на землі. Все зв'язане з Його волею, поза Його волею нічого не існує в світі.

Людина, маючи свободу волі в силу свого високого призначення на землі, однак, цю свободу волі підкоряє найвищій Волі тим, що вона вірить в існування цієї Волі, вірить в Її абсолютну Правду. Тому ніколи віруюча людина не може сказати, що всі її вчинки, її майбутність залежить тільки від неї. Бог — господар видимого і невидимого буття, теперішнього і майбутнього. І саме усвідомлення того, що поза нашою волею є вища Воля, сам Бог, Творець світу, його відвічний Господар, таке усвідомлення ще більше зміцнює нашу волю. Тому то побожний український нарід завжди зберігав силу в найтяжчі часи лихоліття з словами на устах: « На те воля Божа.»

Звідси цілком ясним стає, що людина ніколи не може передбачити свого майбутнього. Це стверджує й апостол Яків словами: «Якщо вгодно буде Господеві і будемо живі, то зробимо те або інше». (Як. IV, 15). Тобто все що належить зробити, залежить не від нас, а від волі Всевишнього, бо від Його волі залежить і наше життя.

В цьому суть християнськості нашого життя на землі, того життя, що його зразок дав нам Господь Ісус Христос. Мавши в Собі дві природи — людську і божеську, як Боголюдина, Христос саме в силу цього не міг інакше сказати під час молитви в саду

Гетсиманському, перед хресними стражданнями, як ось оці слова: «Отче мій, якщо можна, нехай обмине Мене чаша ця, але ж не як Я хочу, а як Ти». (Мтв. 26,39). І далі, молячись, Він каже: «Отче Мій, якщо ж не може обминути Мене чаша ця, щоб Я не пив її, нехай буде воля Твоя» (Мтв. 26, 42).

Цими словами Христос на віки вічні засвідчив і ствердив суть відношення людської волі до волі Божої. Коли сам Христос сказав «нехай буде воля Твоя», то що кращого може сказати людина, що саме з цієї ж волі Божої покликана на світ і згідно з нею скеровує все своє життя? Людська воля не може діяти всупереч Божій волі, не може робити так, як їй захочеться, як їй лише вигідно, а тільки так, як вгодно Богові. Христос в своїй молитві в Гетсиманському саду висловив те, що лягло в основу християнського принципу свободи волі: свобода волі людини полягає не в абсолютнім відмежуванні (як я хочу), а в повній гармонії з волею Творця (як Богові вгодно).

І справді, скільки горя і страждань, скільки несподіванок чекає людину! Раптова хвороба, стихійне лихо, смерть — все це виходить за межі людської волі. Логіка людських розрахунків дуже часто руйнується там, де людина переоцінює свої людські можливості, ігноруючи Божу волю та силу Божого Промислу.

Звідси стає цілком ясним і те, що невіруюча людина ніколи не може збудувати собі кращого майбутнього, бо вся будівля цього майбутнього будується в неї на піску суто людських розрахунків, дуже

Послання Екуменічної Ради Церков

В зв'язку з Зеленими Святами 1953 р. президенти Екуменічної Ради Церков звернулися з спеціальним Посланням до своїх членів. Під Посланням, серед підписів сімьох президентів Екуменічної Ради, на першому місці знаходиться підпис представника Константинопільської Патріархії — Атенагораса Архiepіскопа Тітейрського, Екзарха на Західню Европу.

В Посланні вітається Церкві, що належать до Екуменічної Ради та закликається їх до молитов за всі Церкви «в надії: на обітницю нашого Господа, що Небесний Отець подасть Ім Святого Духа»... Тому, що в день Пятидесятниці — говориться в Посланні, — ми святкуємо перше Зшествя Святого Духа на зібрану Христову Громаду, хочемо спеціально пригадати слова Апостола Павла: «між даруваннями є ріжниця, Дух же той самий» (I Кор. 12,4) Виходячи звідси, Послання говорить, що ці слова вказують на узаконену Богом властивість Церкви — її ріжнomanітність а одночасно і єдність її. В Церкві Христовій існує чудесна ріжнomanітність, яка є виявом багатства Божого діяння між людьми. Ми маємо один в одному вчитися і розпалюватися ревністю Церков, які сповнюють своє завдання проповіді Євангелії усім

людям, не зважаючи на переслідування. А що наша спільнота все більш охоплює світ, ми збагачуємося ріжними духовними дарами, якими обдаровує Бог членів своєї родини, щоб всі ми ними ділилися.

Але ріжнomanітність не є останнім словом. Поза і понад усяку ріжнomanітність має бути єдність. Всі духовні дари мають своє джерело й силу в діях Одного й Того самого Духа Святого і тільки тоді вони будуть вповні діючими для Христа, коли будуть діяти в одній Громаді, в якій кожний розлам буде переморений єдністю в Христі. Хоча ми прямуємо до єдності цілі, але мусимо ще молитися про повну Громаду, якої ми тепер ще не маємо. Ми мусимо піддатися під панування Святого Духа, щоб відновилися наші Церкви й ми самі, щоб бути спроможними не тільки перебувати разом, але спільно йти вперед і так само спільно свідчити в світі про єдиного Христа, нашого Спасителя, про Його спокій і Його справедливість, що їх світ так конечно потребує.

Послання закінчується словами: «Помолімося отже в цю неділю Пятидесятниці, щоб Святий Дух вилився на всі Церкви в усіх країнах. Помолімося, щоб навчитися нам усім, все більш і більш жити в спільноті Святого Духа.»

(Oek. PD., Genf)

нестійких і мінливих, дуже обмежених і обманливих. Невіруючий матеріаліст буде своє життя, обмежуючись недосконалими людськими засобами, не усвідомлюючи своєї немічності, всієї своєї залежності від непередбачених обставин, що ними керує тільки воля Бога. Така зухвала зарозумілість людини-безбожника, що ігнорує божеські закони життя, дуже часто приводить до великих катастроф, до кровопролитних війн, поневолення тобто зверхности однієї волі над другою — оцього найбільшого зла в світі.

І все це безперечно пояснюється тим, що людська воля вступає в колізію в Божою волею; що божеські закони людської моралі вона підмінює своїми людськими, дуже недосконалими, часто шкідливими через їх вузько-соціальну, іноді національну обмеженість; що, нарешті, вона ламає закони світобудови, керовані вищою Волею.

Звідси кінцевий наш висновок, що тільки віра в святу велику волю Господню може оберігати світ від небезпеки його руїни і нових катастроф, що дедалі більше насуваються. Ця правдива віра в те, що людина завжди і в усьому залежить насамперед від волі Божої, має перемогти ту неправдиву віру в негорушність земних цінностей. І вона перемаже.

... Відродження Українського Православ'я, як відродження всіх інших проявів нашого життя, може наступити не через плєбісцит, а через духове і організаційне відродження тих — хто для цілого народу дані поняття відтворює. В данім випадку через духове і організаційне відродження українського православного духовенства ...»

Вячеслав Липинський

Де наша поміч

«Не покину вас сиротами, прийду до вас... Я ублагаю Отця, і іншого Утішителя дасть вам, щоб був з вами повік»... (Іоан. 14)

Коли Ісус прирікає ученикам Своім: «і зішлю вам Духа Утішителя», то має на думці Свою розлуку з ними, з причини якої постане між ними тяжкий сум і тривога. Тому й нагадує Він їм: «У світі тугу матимете, але будьте сміливі, бо Я перемаг світ». Ісус передбачає це горе вже в найближчих днях, підчас Його схоплення, коли всі ученики розбіжаться в страху, мов вівці перед вовками, немов курчата перед шулікою. Він знає, що Його будуть і відрікатися, як це зробив Його ученик Петро. Отой Петро, який ще недавно казав, що готовий з Ним на смерть йти. В такому невідрадно-тяжкому становищі потрібно завжди потіхи, розради, але це ніколи не може статися від людей, тільки від Бога, через Його Духа Утішителя.

І нині, в ці тяжкі дні горя всього нашого народу, коли ми також пригноблені страхом перед грізними синедріонами і злодіючими людьми, коли за ім'я Христове гонять, катують і вбивають, коли спільники диявола простягають свою жадібну руку по кожного члена нашої української родини, тільки Дух Божий, Дух Утішитель не дасть нам заломитися і зійти з прямої дороги.

Тому в дні Пятидесятниці відкривається найтвердіша підстава, на якій може укріплятися наша віра. В ці дні благаймо Отця Небесного, щоб зіслав нам Свого Духа Утішителя, бо маючи Його, зможемо стояти твердо, заякрені в життєвому бурхливому

морі. А щоб одержати Його, потрібно нам передусім чистого серця, бо лише в чисте, незасмічене гріхами, злобою і лукавством серце може завітати Дух Утішитель.

Прирікаючи Ісус ученикам Своім Духа Святого, прирік Він не тільки Утішителя, але й Духа Мудрости. Він каже: «Той навчить вас усього, й пригадає вам усе, що Я вам говорив».

Дух Мудрости хоче нам, у дні Пятидесятниці пригадати все те, що ми чули дотепер в нашій Православній Церкві, де ми ходимо й слухаємо Слово Боже. Хоче пригадати і навчити нас, як повинні ми провадити наше щоденне життя в нашому домі, між нашими ближніми, в публичному житті.

Дух Божий бажає нас оживити.

Не має кращої пори року, як підчас Зелених Свят, коли вся природа вбирається зеленню і пишається квітами. Недавно ще спало все спокійним сном і коли б не теплий промінь сонця, було б спало далі. Поки не було теплого сонця, не було й життя, воно дрімало в корінцях всієї рістні. Там воно було захиране. В такому самому непробудженому стані перебуває наше серце. Але в ньому спочиває ласка хрещення, що ми її прийняли, будши малими дітьми. Там спочиває й Образ Божий, в який ми сотворені. Там спочиває й те, що ми мали змогу навчитися і пізнати як Закони Божі. Так багато всього спочиває в нашому серці. Пробуджується все, тільки тоді, коли по довгих, холодних і хмарних днях нашого життя, засвітить ясне сонце благодаті Духа Святого. Тоді ми вбираємося не тільки в радість і мудрість, але й в Духа Спокою.

Все людина може мати, що потрібно для життя. Може одягатися в золотокані шати, може мати вдосталь їдженя й пиття. Може навіть сидіти на золоткованім престолі, — коли ж спокою нема -- все ні

по чому. Тоді дні стають довгими, їжа й пиття гіркими, а ночі кайданами, тюрмою. Що з того, що сьогоднішній світ має все: високу культуру, техніку, прекрасні паперові ідеології, коли все це не приносить жадної користі, як нема спокою. Все людство тремтить перед завтрішнім днем, кидається, як замкнена пташка в золотій клітці. Неспокій і паніка панують над усім.

Така тривога була запанувала й між учениками Христовими, коли вони осталися без свого Учителя. Вони не мали відваги показатись людям на очі. Вони сиділи при замкнених дверях в страху, щоб з ними не сталось того, що з Учителем. В таких обставинах з'являється ім Христос і каже до них: «Спокій вам! Як послав Мене Отець, так Я посилаю вас». І це промовивши, дихнув і сказав їм: «Прийміть Духа Святого!»

Тож зостановімося в кінці й подумасмо, чи не потрібно й нам, в наших невідрадних теперішніх обставинах, того самого Духа Спокою, під проводом якого ми могли б працювати і творити все для слави Божої і Царства Його, та на благо своєї Церкви й народу. Спокою цього ми ніколи не одержимо від сильних світу цього, так, як не може парування води зі ставу створити хмаринки, яка своїм дощем скропила б суху спрагнену землю, — береться все те тільки з широкого океану. Цим широким і глибоким океаном являється любов Божа через яку спливає на нас і в наше чисте серце Його Дух Утішитель, Дух Мудрости і Дух Спокою.

Тож молимося в ці дні, щоб Господь послав нам ту силу Духа, що з нею йшли святі угодники Божі сміло на страшну мученицьку смерть, з піснями і побожними псальмами на устах.

о. М. Гільтайчук

КОМУНІКАТ

В цьому році минає 20 років, як безбожна червона Москва зорганізувала на землях України страшний голод, від якого згинули на протязі 1932—1933 років мільйони наших братів і сестер.

Канцелярія Священного Синоду Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції подає до відома всім єпархіяльним Архипастирям, оо. Адміністраторам, Генеральним Церковним Управлінням та оо. настоятелям в Європі, Австралії та Південній Америці, що згідно з розпорядженням Голови Священного Синоду УАПЦ Його Блаженства Блаженнішого Митрополита Полікарпа в днях 24—25-го травня цього року пропонується якнайбільш урочисто вшанувати пам'ять наших мучеників. В ці дні доручається відбутися спеціальні молитви та відправити по всіх наших церквах панахиди за спокій душ мільйонів вірних нашої Церкви, яких в страшних 1932—1933 роках знищив голодом окупант нашої Батьківщини. Підчас жалібних церковних урочистостей доручається оо. настоятелям виголосити відповідні проповіді.

Протопресвітер мгр. Володимир Вишневецький
Секретар Священного Синоду УАПЦ

БОРИС ЛИСЯНСЬКИЙ

Хрести й квіти

Безконечная путь упирається в обрій імлістий,
За тям обрієм сховано храм наш Святої Метї.
По ярах та по скелях звивається шлях наш
тернистий.

А довкола — хрести.

А довкола розкидано братні незнані могили,
Що у цвинтар один обертають спустошений край,
Що нагадують нам про тріумфи ворожої сили,
Про сплюндрований рай.

Гине все. І колись повростають у землю могили,
Струхнявівши украй, розлетяться по вітру хрести;
Але квіти рясні, що скривавлену землю укрили,
Усе будуть цвісти.

Усе будуть встилати могили оті клинмами
І пісні без кінця їм весняні свої шепотіть,
Будуть пам'ять про них зберігати у людстві віками
І легенду творити.

ГР. ДЕРКАЧ

До історії перекладу Св. Письма на українську мову

Після прийняття українським народом християнської віри переписка книг Св. Письма вважалася в нас за дуже пожиточну й поважну справу релігійного й культурного значення. До наших часів збереглося досить старовинних рукописів Св. Письма з перших часів християнства в Україні. З таких рукописів найголовнішим є так звана Остромирова Євангелія, яка списана дяконом Григорієм у Києві; так само киянин переписав так зв. Мстиславову Євангелію 1115 р.; правдоподібно в Києві теж переписано в 1120 р. так звану Євангелію Юрія. З давніх часів зберіглася ще Галицька Євангелія 1114 р. Далі маємо з XII—XIII ст. Апостоли та інші пам'ятки Св. Письма з пізнішого часу.

В усіх цих пам'ятках Св. Письма, крім зближення самого тексту до нашої народної мови, для більшої зрозумілості тексту, був ще звичай подавати на полях рукописів пояснення окремих незрозумілих слів живою мовою. Але при дальшому переписуванні ці пояснення заводилися вже до самого тексту і таким чином текст рукописів Св. Письма все більше зближався до живої народної мови.

Ця тенденція зближення тексту Св. Письма до живої мови збільшується з початком друків Св. Письма. Перші такі друки появилися в Кракові в кінці XV ст. (Осьмигласник, Часословець, дві Тріоди, Псалтир). Характер мови цих друків вказує на призначення їх для вжитку в українських і білоруських церквах. Велике значення мала видавничча праця на початку XVI ст. Францішка Скорини, що видав у Празі Псалтир та інші біблійні книги, в яких він дуже зближує мову перекладу до живої народної мови. З тих друків Св. Письма наша церковна громада черпала основи своєї церковно-правної та церковно-народної свідомості.

В роках 1580—81 було видано в Острозі «Книгу Нового Заповіту» і повну слов'янську Біблію. Була це велика праця, перш за все наукова, що склала епоху в історії слов'янського біблійного тексту.

Але видання Св. Письма слов'янською мовою надалі було зв'язане з давніми й міцними традиціями, що змагали до найбільшої зрозумілості тексту. Щоб Св. Письмо найглибше дійшло до свідомості нашої громади, треба було подати його в зрозумілій формі, найбільш близькій до живої мови народу. Це й було основною причиною появи в нас численних перекладів Св. Письма на українську мову, при чому ці переклади провадилися рівнобіжно в різних місцях України. А це ясно свідчить про глибоку потребу таких перекладів, що виходили з мотивів релігійно-національного самовизначення.

Перші спроби основної українізації тексту Св. Письма треба вбачати в т. зв. Учительних Євангеліях, що в великій кількості появляються в нас у XVI ст. Першу таку Учительну Євангелію видано в 1569 р. в Заблудові, а далі в 1606 р. в Крилосі. Завдяки своїй загальній доступності та зрозумілості Учительні Євангелії широко виконували своє релігійно-просвітне завдання серед нашого народу.

Найдорогоціннішою пам'яткою українського перекладу Євангелії треба вважати найстаршу з пам'яток Пересопницьку Євангелію, яку з мови староболгарської на мову українську переклав біля 1561 р. архимандрит Пересопницького монастиря (на Волині) Григорій. Самий оригінал рукопису Пересопницької Євангелії не зберігся, маємо лише її список, який зроблено на замовлення великого добродія українських церков — Гетьмана Івана Мазепи. Український переклад цієї Євангелії був зразком і мав він певний вплив на появу інших перекладів.

З дальших праць необхідно згадати переклад та видання біля 1570 року двох перших Євангелій та початок третьої Василя Тяпинського двома текстами — слов'янськими та українсько-білоруськими, а також повний переклад Нового Заповіту Валентина Негалевського, довершений ним у 1581 році в Хорошеві на Волині.

В кінці XVII ст. Українська Православна Церква попала під тяжкий московський церковно-національний гніт, внаслідок чого вживання Св. Письма в українській мові дуже утруднювалося. Але старі наші церковно-народні традиції в нас не переривалися й жили твердо серед нашого громадянства, що близько сприймало до серця справи свого народу й Церкви. Отже московські утиски й заборони вживати Св. Письмо українською мовою не припинили стремління до українізації Св. Письма, хоч це можна було робити поза межами влади російського Синоду.

Український письменник Пантелеймон Куліш — православний, з українським вченим Іваном Полюєм — греко-католиком, переклали спільно майже весь кодекс Біблії. П'ять книг Мойсесевих видруковано в 1869 р. у Львові, як початок повного перекладу Біблії. А в 1871 р. виходить із друку в Відні переклад чотирьох Євангелістів. Тодіж готовий був до друку й переклад усього Старого Заповіту, але пожежа в Кулішів знищила разом із будинком та бібліотекою й рукопис цього перекладу. Хоч П. Куліш з незломною енергією знову взявся за переклад, але, на жаль, він у 1897 р. помер і не встиг закінчити своєї праці. Цю працю закінчив І. Полюй з письменником І. Левицьким. Отже переклад усього канонічного кодексу Біблії було видруковано в 1903 р. у Відні в виданні Бритійського Біблійного Товариства. Всі ті видання ввозили в Україну російська влада забороняла, проте, стремління, як уже згадувалось, мати Св. Письмо в українській мові і спроба перекладів його не припинялася.

Найвидатнішою такою працею в Україні був переклад Євангелії і Діянь Апостольських Пилипа Морачевського, інспектора Ліцею кн. Безбородька в Ніжині. До перекладу П. Морачевського прихильно поставилася російська Академія Наук. Вона доручила розглянути цю працю академікові І. Срезневському — великому авторитетові з мовознавства, який 8 лютого 1862 року подав Академії Наук дуже прихильну оцінку перекладу, при чому висловив погляд, що український народ, як і всі інші народи.

має повне право мати Св. Письмо в своїй рідній мові, що впливає з потреб релігійно-духового життя.

Академія Наук, погоджуючись з думками академіка І. Срезневського, доручила скласти в цій справі доповідну записку трьом знавцям української мови О. Востокову, О. Никитенкові та І. Срезневському. Ці три референти однозгідно оцінили переклад П. Морачевського дуже прихильно, визнавши його з погляду науково-філологічного та релігійно-морального як видатну працю. Вони ствердили, що українська мова в цьому перекладі вповні складає іспит, що нею можна висловлювати високі ідеї розуму та глибокі почування серця. Отже переклад П. Морачевського свідчить, що й характер висловів і якість та складня українських слів ніде не зраджують ні гідності, ні розуміння євангельських думок.

Переклад Морачевського подано було до російського Синоду з відповідною запискою Академії Наук. Синод доручив розглянути цю працю Калужському Архiepіскопу Григорію Миткевичу, який подав найприхильнішу оцінку цього перекладу, але до справи вмішалися адміністративні чинники, передусім київський губернатор, і друкувати українську Євангелію було заборонено.

На початку ХХ ст. поновні офіційні заходи Академії Наук перед Синодом, щодо видання української Євангелії, також не мали успіху. Лише під натиском вищої громадської opinіoнi щодо знесення цензурних заборон в 1905 р., на домагання Українського Благодійного Товариства в Петербурзі, а також

на рішуче внесення Президента Академії Наук великого князя Константина Константиновича, людини дуже гуманної і освіченої, Синод погодився видати друком український переклад Євангелії, доручивши редагування тексту Єпископові Подільському Парфенію Левицькому — відомому українознавцеві. Крім того для філологічної та правописної редакції перекладу утворено було при Академії Наук комісію під головуванням академіків Ф. Корша і О. Шахматова.

Таким чином, після довгих зусиль була видрукована Євангелія українською мовою в перекладі П. Морачевського. Після того Академічна Комісія через Архiepіскопа Парфенія звернулася до Синоду про дальший друк Діянъ Апостольських, але Синод рішуче відмовив видавати ще щось, окрім Євангелії. Та й видані Євангелії російська духовна влада допускала лише до приватного вжитку, але не в церкві; були випадки, що заборонялося читати українську Євангелію навіть на Великдень, коли Євангелія звичайно читається на всіх мовах.

Після революції в 1917 р. можна було вже вільно друкувати Св. Письмо українською мовою; справа ця мала вже під собою тверді й непохитні основи.

Тепер завданням наших вищих церковних органів УАПЦ спільно з представниками Українських Православних Церков в ЗДА і в Канаді видати єдиний повний переклад не тільки Євангелії й Старого Заповіту, а взагалі всіх богослужбових книг, зрев'ювавши всі попередні тексти.

о. В. КОРСТІК

Старо-католицька Церква

Стаття о. Вільгельма Корстіка, священника Старо-католицької Церкви, написана на наше прохання спеціально для читачів нашого журналу. Ця стаття дасть можливість вірним нашої Церкви зацікавитися з історією й основними засадами Старо-католицької Церкви, про яку ми знаємо дуже мало, але яка стоїть дуже близько до нашої Православної Церкви. Старо-католицька Церква має кілька десятків тисяч вірних у Німеччині, Австрії, Голяндії, Швейцарії, Франції та інших країнах.

(Редакція)

Старо-католицька Церква належить до тих Християнських Церков, що вповні свідомо зберігають спадщину старої неподільної Христової Церкви. Під цим оглядом вона дуже зближена до Православної Церкви і є властиво Православною Церквою Заходу. Назва «Старо-католицька Церква» постала в 1870 р., коли Рим впровадив новий догмат про «непогрішимість Папа». Догмат цей зустрів багатьох противників з боку визначних представників Римо-католицької Церкви в Німеччині, Франції, Австрії і інш. країнах. Не зважаючи на це, він був проголошений на т. зв. Ватиканському Соборі.

З цієї причини для багатьох духовних осіб-богословів, а також вірних — людей науки, мистецтва й

економії, сумління яких не дозволяло приймати це проголошення за догмат, не залишалось нічого іншого, як об'єднатися разом і врочисто, звернувшись до Риму, проголосити: «Ми залишаємося при старій католицькій вірі.» Звідсіль постала назва: Старо-католицька Церква.

Таким чином Старо-католицька Церква — це жадна нова Церква, але — це справжня стара Католицька Церква, від якої відійшла в 1870 р. Римська Церква, бо вона проголосила як догмат віри щось нового, чого не знаходимо в Божому Об'явленні.

Старо-католицька Церква не впровадила якихсь нових догматів віри, приймаючи повністю Нікео-Царгородський Символ віри а також Апостольський, не скреслюючи ані додаючи до них жадного слова або речення.

В 1889 р. Єпископи Голяндської, Німецької і Швейцарської Старо-католицьких Церков проголосили в Утрехті спільну декларацію віри, в якій подано основні принципи Старо-Католицтва.

Між іншим там говориться:

1. Ми твердо тримаємося старо-церковного принципу Вікентія Ліринського († біля 450 р.), що дійсно католицьким (вселенським) є те, що скрізь, завжди й усіма визнавалось. Отже ми твердо тримаємося віри старої неподільної Церкви Христової,

яка висловлена в Символі Віри та в загально визнаних догматичних постановвах Вселенських Соборів неподільної Церкви першого тисячоліття.

2. Ми відкидаємо ватиканські декрети про непогрішимість та універсальний Єпископат або всевладу Пап, як суперечне з наукою старої Церкви і як таке, що руйнує старо-церковний порядок.

3. Ми відкидаємо також як не згідне з Св. Письмом і Св. Переданням перших століть, проголошення в 1854 р. догмату про непорочне зачаття Діви Марії.

В дальших пунктах Утрехтської декларації говориться, що визнається лише ті декрети римських Єпископів і ті постанови пізніших соборів, які не суперечать науці старої неподільної Церкви Христової.

Ясно з цього, що Старо-католицька Церква є справді католицькою (вселенською) Церквою, бо твердо тримається науки й передання старої, неподільної Церкви Христової, апостольського преемства Єпископів, Символу Віри, літургічних звичаїв і демократичного устрою першого тисячоліття. Старо-католицька Церква є католицькою (вселенською) тому ще, що вона є ясно Христоцентрична, тобто Христос є для неї Спасителем, Визволителем і Головою Церкви. Ігнатій Антіохійський († в 116 р.) сказав у нашому сенсі: «Там, де є Христос, там є вселенська (католицька) Церква.»*)

Підчас переведення реформ усунено примусовий celibat священників, як також все, що Рим примусово впровадив до Католицької Церкви. Служба Божа, Евхаристичний канон, відправляється як загальна служба і в живій народній мові, як це було в старій Церкві. Приватні меси священників і побирання за них оплат, священникам Старо-католицької Церкви суворо заборонені.

Голова нашої, як і всієї Христової Церкви, є лише Христос, який керує своєю Церквою через Апостолів і їхніх наступників — Єпископів. Кожний окремий Єпископ є самостійний і не підлягає римському Єпископові. Єпископів вибирає Єпископський синод, що складається з усього духовенства і обраних громадами представників вірних. Апостольське преемство Єпископів (Succession) Старо-католицька Церква вважає від початку основною умовиною для забезпечення і збереження чистоти свого справжнього католицького (вселенського) характеру. Важність свячень Старо-католицької Церкви не була ніким заперечувана, навіть самим Римом.

Ігнатій фон Делінгер, один з духовних батьків Старо-католицтва, в наступних словах змальовує післанництво Старо-католицької Церкви:

1. Вона має дати свідоцтво старо-церковної правди

*) Такою Вселенською або Кафоличною Церквою є наша Східня Православна Церква, бо вона зберігла непорушно науку Єдиної Неподільної Христової Церкви, як Святої Єдиної, Соборної і Апостольської Церкви. Тому повна назва нашої Церкви звучить: Свята Кафолична Східня Православна Церква. (Прим. Редакції)

проти нових помилкових наук про універсальність влади і непомильність Пап...

2. Друге покликання старо-католицьких громад — представити Церкву, яка б найбільш відповідала б старій ще неподільній Церкві.

3. Звідсіля випливає її третє покликання служити знаряддям для зближення розділених Християнських Церков.

На тій підставі Старо-католицька Церква заключила умову з Англійською Церквою про спільне Св. Причастя (подача св. Таїн і обостороння допомога в духовній опіці). Цю постанову затверджено в 1931 р. на Конференції Старо-католицьких Єпископів у Відні в таких словах: «Конференція старо-католицьких Єпископів, об'єднаних в Утрехтській унії, згоджується на спільне св. Причастя (Interkommunion) на підставі визнання дійсності англійських свячень.» В останніх роках Старо-католицька Церква зробила повноцінний внесок до розв'язання старого спірного питання, чи англійські Єпископи мають преемство апостольської влади: голландські старо-католицькі Єпископи приймають тепер участь у хіротонії Єпископів Англійської Церкви.

Після цього всього сказаного, не дивно, що Православна Церква визнає Старо-католицьку Церкву своєю сестрою. Так, наприклад, покійний Архієпископ Германос, Екзарх Вселенського Константинопільського Патріярха, на міжнародному конгресі Старо-католиків у Відні в 1931 р. сказав: «Є відомо, що Православна Церква зацікавлена питанням Старо-католицтва... Дай Боже, щоб ми скоро об'єдналися і щоб був один Пастир і одне стадо.»

В цьому самому сенсі промовляв на конгресі представник Румунської Православної Церкви. Представник Болгарської Церкви сказав дослівно: «Болгарська Церква з повним серцем поділяє симпатію усїєї Православної Церкви до своєї сестри Старо-католицької Церкви і молиться кожного разу за єдність обох Церков.» Проф. д-р Ст. Цанков, болгарський православний богослов, у Берні 1925 р. в докладі про ставлення православних до Старо-католицької Церкви сказав: «Після цього, повного тяжких переживань тисячоліття (боротьба з Ісламом), засвітилося серед Західного Християнства проміння старого Католицтва. Це подія величезного історичного значення... Я вірю щиро й твердо в майбутнє Православ'я, бо я також вірю в Старо-католицтво. Я також твердо й щиро вірю в об'єднання цих обох Церков.»

Вірна заповітам проф. Делінгера Старо-католицька Церква приймає живу участь в екуменічному русі та молиться й працює, щоб здійснити велику ціль Християнства, — об'єднання всіх християн в одне стадо однієї великої Церкви в Христі, Її Голові.

Таким чином Старо-католицька Церква в більшій або меншій мірі є Православною Церквою Заходу. як Православна Церква — Старо-католицькою Церквою Сходу. Це є те, що обі їх тісно й щиро вяже й робить великим цілим.

3 думок Симона Петлюри

«Необхідно надати такі форми незалежної нашої Церкви, які відповідали б державним інтересам української нації і були б логічним завершенням самої ідеї про церковну автокефалію. Коли ієрархічні моменти останньої втілені будуть тільки в формі власних єпископій, а на чолі інституту єпископів стоятиме митрополит Київський, цього, на мою думку, не вистачить для того, щоб Церква Українська стала на рівні, — в усвідомленні і нашому і інших народів, — з другими Церквами православними... Ця структура не дає гарантії за додержання вимог церковної дисципліни найвищими достойниками нашої Церкви, відкриває можливості авантюризму, себто дає можливості для рецидиву в молодій Українській Церкві тих виснажуючих її внутрішню силу, її зовнішній маєстат явищ, що їх знає наша церковна історія: 1. підчас запровадження унії та 2. підпорядкування нашої Церкви під зверхню залежність від Церкви Московської... Я думаю, що Українська Автокефальна Церква головою своїм повинна мати власного патріярха, як цілком логічне звершення її ієрархічної архітектури і еволюції нашої національної думки, нашої національно-церковної ідеології. Український патріярх, — рівний й патріярхові Московському, — це

річ, потреба якої вимагається інтересами Української Церкви та своєчасною оцінкою тих небезпек, що загрожувати будуть в її натуральному розвитку. В конфліктах нашої держави з Москвою внутрішньо міцна, ієрархічно дисциплінована Українська Церква може відограти велике позитивне значіння для вислідів такої боротьби (підкреслення наше). В зносінах, в поширенні свого морального й іншого впливу на Православні Церкви в державах, посталих на місці давньої Росії (Грузинська, Білоруська, Польська, Латвійська Церкви), така Українська Церква могла би так само допомогти зміцненню та впливові нашої державности, не кажучи вже про ті придбання, що цією дорогою і для своєї сили вона може досягнути.

Висловлюючи оці мої міркування в такій важливій справі, я мало роблю собі клопоту з того, що вони приходять в голову серед таких несприятливих обставин. Без огляду на останні, мусимо мати з'ясованими підстави нашого державного будівництва, інтегральною частиною котрого є й плянове будівництво Української Православної Церкви. Такого, — точно до деталей продуманого, — програму ми не мали. І це, з мого погляду та досвіду, було одною з головних причин наших неудач...» (підкр. наше).

Двадцятиліття жахливого злочину

Україна, що має найродючішу землю в Європі, двадцять літ тому стала жертвою жахливого голоду, що від нього вмерло багато мільйонів її мешканців. Не було тоді ні посухи, ні інших стихійних нещасть. Був собі звичайний рік. Врожай навіть був кращим, як коли інше. Ніщо, здавалося, не звіщало страшної трагедії, що розігралася незабаром на родючих, молоком і медом колись текучих, просторах України.

Москва, щоб зламати силу Українського народу, його природню любов до Рідної Землі, до праці на ній, до права користуватися плодами своєї праці, йде на найбільш злочинний крок. Здається в мозках найбільших злочинців не могла зародитися більш перфідна думка здештукувати побожний і працьовитий Український народ голодом. І ось штучно червона большевицька Москва викликає цей голод. Від селян забирає збіжжя до останнього зерна. Почалося це вже в 1932 г., але в 1933 р. досягло кульмінаційної точки. Спужлі від голоду люди кинулися рятуватися куди попало. Та хто міг дати їм хліба, як уся Україна його не мала! Хліб вивозили на поза-український терен. Його було повно в Москві та на інших російських теренах; його большевицькі злочинці вивозили за безцін закордон.

В наслідок голоду померли страшною смертю мільйони українських людей, наших близьких, знайомих і незнайомих синів нашого народу.

Прийняли мученицький вінець за свою любов до Бога, до своєї Церкви і до своєї Рідної Землі мільйони невинних, побожних і чесних людей.

Віriamo, що кати дадуть відповідь перед Праведним Судією за свій страшний злочин, оскільки ще не уникнуть на землі справедливої заплати.

За душі ж жертв жахливого злочину, за новітніх мучеників, за всіх, що були голодом заморені у страшні 1932—33 роки у двадцятиліття страшної трагедії вознесімо на Зелені Свята свої гарячі молитви. Спомянімо їх у молитвах, зітханнях по них та в надії, що за їхні муки Господь сподобить їх Царства Небесного, а нас — дочекатися радісних днів волі нашої Батьківщини, щоб на тій землі, де вони прийняли мученицьку смерть, збудувати пам'ятник гідний їх світлої пам'яті.

... Навіть і бездушні речі, що видають звук, чи сопілка, чи гуслі, коли не видадуть роздільних звуків, то якже ж розпізнаєте те, що грають на сопілці чи гусях. Бо й коли труба видасть невизначний голос, хто буде готувитися до бою? Так і ви, коли язиком вимовите незрозуміле слово, то як зрозумієте, що говориться? Бо ви будете говорити на вітер... в церкві волю п'ять слів сказати моїм розумом і іншим навчити, ніж безліч слів чужою мовою...

(I Кор. 14, 7—9, 19)

Богословська Академія

В наслідок важливості питання богословської освіти та з огляду на запити наших читачів, з якими вони зверталися до нашої Редакції відносно Богословської Академії УАПЦ в Мюнхені, редактор «Рідної Церкви» о. А. Дублянський відвідав у Мюнхені Ректора Богословської Академії проф. д-ра Г. Ващенка і професора Академії д-ра М. Маркевича.

В розмові з ними довідуємося, що в Німеччині живе 8 професорів Академії. З ліквідацією табору на Шляйсгаймі, ті з професорів, що там мешкали, переїхали на нову оселю Людвігсфельд. Інші з професорів живуть у самому місті Мюнхені та в інших місцевостях Німеччини. Академія, як було повідомлено раніш, переключилася на заочне навчання. Дехто з її студентів пише науковій дисертації. Умовини праці Академії дуже важкі. Вона не дістає ні звідкіль жадних субвенцій і знаходиться у виїмково важкому матеріальному положенні. Не зважаючи на це, праця її продовжується, хоч, безперечно, не в такій мірі, як це належалося б. Зокрема Академія немає апарату до поладжування адміністративних справ.

Бібліотека Академії, що перебувала на Шляйсгаймі, в наслідок крадіжки в тому бараці, де вона переховувалася, була якийсь час недоступна для нікого, через опечатання бараку поліцією. Після ліквідації табору на Шляйсгаймі, вдалося її завчасу перевести до грецької православної церкви в Мюнхені на Сальваторплиц, де вона преребує тепер на перехо-

ванні. Туди перевезено також видання Богословської Академії. Частина цих видань вже розпродано і постає необхідність їх перевидати.

За інформаціями відносно заочного навчання і набуття скриптів і інших видань Академії, писання наукових праць і за бібліографічними довідками треба звертатися на адресу: Theologische Akademie, München 23, Postlagernd.

З своєї сторони вважаємо необхідним зауважити, що, на жаль, знаємо випадки, коли на листові запити, звернені до Академії, відносно заочного навчання або набуття скриптів, ті особи, що зверталися, не одержували від Академії жадної відповіді. На майбутнє не повинно такого траплятися, бо на цьому тратить Академія як і ті, що звертаються до неї (не виключене також, що Академія не мала на поштову марку).

В загальному вважаємо, що справа Академії — це не тільки справа її професорів чи взагалі окремих одиниць, але всієї нашої Церкви, і не тільки тут, у Німеччині, але й поза її кордонами це справа усієї нашої УАПЦ на еміграції.

Існування відповідно проваджених заочних курсів богословських дисциплін у теперішній момент є єдино можливим і може дати користь нашій Церкві, підготовляючи їй пастирів та доповнюючи богословське знання вже висвячених священників.

о. А. Д.

До 75-ліття проф. Г. Ващенка

23 квітня ц. р. сповнилося 75 літ з дня народження проф. д-р. г. к. Григорія Ващенка, ректора Богословської Академії УАПЦ в Мюнхені, визначного українського вченого, педагога, письменника і публіциста.

Народився проф. Г. Ващенко 23 квітня 1878 р. Після закінчення середньої й вищої богословських шкіл, працював головним чином як педагог, займаючись одночасно науковою і літературною працями. На еміграції продовжує свою педагогічну, а також наукову працю спеціально з ділянки педагогіки і психології. Як глибоко віруюча людина він розглядає різні проблеми під кутом зору християнського світогляду.

З заснованням Богословської Академії УАПЦ в Мюнхені проф. Г. Ващенко став її професором, а в 1949 р. ректором і це становище займає по-сьогодні. Бажаємо Високостойному Ювілянтові ще довгих літ і здоров'я та дальшої плідотворної наукової й педагогічної праці.

Із спогадів

Хто не переїжджав станції Лохвиця на Полтавщині, той тільки й не бачив церкви-красуні, що стояла посеред села на горбочку понад річкою Сулою. Але не лише своєю красою та величавістю знаменита бу-

ла ця церква, що була побудована за давних часів, а знаменита вона була великим понад 100-пудовим дзвоном. Та й дзвін не так величиною був знаменитий, як своїм мелодійним звуком-дзвоном, що зачаровував слух кожного віруючого. Особливо на Великдень три дні гули дзвони, не перестаючи. Яка ж то краса була, коли у вмючого дзвонаря, при дзвонінні у всі дзвони, гудіння перетворювалося в чудову мелодію, що зворушувала кожного й доповнювала і так повні груди радості, радості Свята Христового Воскресення. Тепер це згадується як казка давно минула. А тоді... Боже! Скільки тоді було радості, коли під мелодію усіх дзвонів діти, молодь і старші, кожний по своєму виявляв ту радість.

І як то мені боляче було, коли в 1942 році я, повернувшись до свого села, після утечі московського окупанта на схід, побачив замість церкви купу румовищ. Як оповідали селяни, комуністична безбожна влада спочатку ограбувала церкву і вкінці нашу святину, нашу церкву, звідки розходилося сотками років пізнання істини й віри в Бога, було зруйновано. Такої долі зазнали майже всі церкви по всіх селах і містах нашої Батьківщини. Але зруйнувавши церкви, вигубивши духівництво, московський кат не вбив віри в нашого побожного народу. Не вбив і не вб'є! Наш нарід глибоко вірить, що воскресне Правда на нашій землі, і ця віра така тверда й непохитна, як віра в те, що Христос Воскрес!

Ів. Б-ко

З церковного життя в Німеччині

Великодні Свята

Цьогорічні Великодні Свята серед православних українців у Німеччині, там де існують наші парафії, пройшли урочисто і в піднесеному настрої.

В Карльсруе, осідку Високопреосвященнішого Архiepіскопа Ніканора, вранці на перший день Свят відправив Світлу Заутреню й Божественну Літургію та посвятив паски о. прот. Ф. Луговенко, що був викликаний до Карльсруе Владикою Архiepіскопом, який ще не одужав цілком після важкої недуги. Співав хор під проводом протодиякона о. Л. Короля. Віруючих зібралось дуже багато. Були такі, що приїхали на Службу Божу за 100 клм.

В Мюнхені вночі на Великдень відбулися урочисті Богослуження в церкві св. Покрови на Дахауерштрассе і в оселі на Людвігсфельді. Обі церкви були переповнені вірними. В церкві на Дахауерштрассе треба було ще відчинити додаткову кімнату, бо люди не вміщалися в церковному приміщенні. Богослуження відправляв о. прот. П. Дубицький у сослуженні о. прот. А. Деметрашвілі. Співав хор під управою о. прот. І. Зайця.

В українській православній церкві Свв. Апостолів Петра і Павла в оселі на Людвігсфельді відправляв о. прот. О. Семенович, а співав хор під управою п. П. Стрижовця.

Напередодні у Велику Суботу о. прот. П. Дубицький їздив святити паски до м. Пассав, крім того ще відправив Світлу Заутреню й посвятив паски в таборі на Мозаху в Мюнхені. В Гавтінгу в суботу відправляв і посвятив паски для хворих у санаторії о. прот. О. Семенович, де також відправляв третього дня Святу Божественну Літургію.

Урочисті Богослуження на Великдень уночі відбулися і в м. Інгольштадті, де відправляв о. прот. Д. Бурко, а співав хор під управою п. Н. Білецької.

В Новому Ульмі, де існує одна з найбільших наших парафій у Німеччині, Великодні святкування відбулися особливо урочисто і при великій участі вірних. Великодні Богослуження вночі відправляли місцевий настоятель о. М. Гільтайчук і о. прот. І. Жуковський. Чудово співав церковний хор під управою п. І. Рябчиненка.

В притулку для старих у Дорнштадті біля Ульму відправляли вночі на Великдень о. протопресв. І. Тимковський з о. М. Метулинським. Співав хор під диригентурою п. Оксаківського.

В Ляндсгуті в українській православній церкві св. Архистратига Михаїла, що її перед Великодніми Святами руками побожних вірних було приведено до генерального порядку, прикрашено живими і штучними квітами та вишиваними рушниками, вночі на Великдень відбулися урочисті Богослуження, що їх відправив священик о. А. Дублянський. Співав чоловічий хор під управою о. протодиякона Г. Воробця.

Українська православна церква Св. Архистратига Михаїла в м. Ляндсгуті при Максимиліанштрассе.

Напередодні у Велику Суботу о. А. Дублянський відправив Службу Божу і посвятив паски на оселі в Регенсбургу, де також відправляв на третій день Свят та одночасно тоді ж відвідав хворих у шпиталі на Ляндсгутерштр. і відправив там Великодню вечірню.

За ласкавою допомогою Світової Ради Церков о. прот. Ф. Луговенко виїздив з дяком на Страсний Тиждень і Великодні Свята до Франкфурту. Богослуження відбулися тут в одній з заль Американської школи, що її було відступлено православним українцям на п'ять днів. Було тут посвячено паски і відбулися всі Богослуження, за винятком Великодньої Заутрені і Літургії на перший день Свят, коли о. прот. Луговенко виїздив до Карльсруе.

В Амбергу відправляв Світлу Заутреню й Літургію та посвятив паски о. прот. Ф. Димар з Нюрнбергу.

В Свято-Миколаївській парафії в таборі «Валька» біля Нюрнбергу відбулися на Великдень Служби Божі в новому храмі, влаштованому жертвенною працею парафіян і настоятеля о. Ю. Сікорського. Також старанням віруючих і за допомогою Церковного Управління в Мюнхені було придбано для цього храму нову художньо виконану Плащаницю.

Зокрема велику жертвенність підчас Великодніх Свят виказали наші душпастирі в північно-західній Німеччині, о. декан Д. Васильчук, о. прот. Е. Горгіца і о. І. Кульчицький. — де на одного пастиря припадає багато парафій. (-ий).

Свято православних українців Людвігсфельду

У соняшний прекрасний день 19 квітня б. р. православні українці великої новозбудованої оселі на Людвігсфельді біля Мюнхену відзначали радісне свято. Цього дня відбулося посвячення їхньої церкви, що носить ім'я Св. Первоверховних Апостолів Петра і Павла.

З 9-ої години ранку з різних кінців оселі, з чисельних бльоків попрямували до церкви святочно одягнені вірні — чоловіки, жінки, діти з квітами в руках. Прибуло й багато гостей з Мюнхену й околиць.

Урочисто й привітно виглядала церква. Гарний іконостас, старанно помальовані стіни, все внутрішнє устаткування чудово відзеркалювало рідний край. Не зважаючи на всі труднощі скитального життя, парафіяни приклали багато зусиль, щоб влаштувати свою церкву, придбати для неї приміщення та оздобити його наче писанку.

Перед Божественною Літургією відбулася урочисте посвячення церкви, яку довершив Керівник Церковного Управління УАПЦ в Німеччині о. прот. Палладій Дубицький в асисті оо. прот. Олександра Семеновича — настоятеля парафії, заслуженого пастора і колишнього воєнка Української Армії та прот. Федора Луговенка — секретаря Церковного Управління. Мельодійно співав хор під орудою п. Петра Стрижовця.

Незабутньою залишилась у пам'яті присутніх парафіян і гостей зворушлива картина, коли вірні піднесли хоругви і рушили у хрестний хід.

Божественну Літургію відправляли ті ж самі священнослужителі. На запричасному був відспіваний концерт «Тілом заснув» муз. о. прот. І. Заяца. По концерті о. прот. Ф. Луговенко виголосив проповідь про Жінок-Мироносиць, їхню любов до Христа і на тлі цього про любов наших українських жінок до своєї Церкви, якої найбільші святощі зберігали вони в часи великої наруги над релігією на рідних землях.

Після Богослужби зі зворушливим словом звернувся до всіх настоятель Парафії член Церковного Управління о. прот. О. Семенович, який дякував парафіянам за їх щиру любов і безкорисну працю до слави Божої і добра Церкви. Далі був відправлений вдячний молебень з проханням до Бога про допомогу й благословення та з вдячністю за велику радість, що її одержали всі вірні, свідомі того, що мають такий прекрасний храм. Відспівано многоліття за обох Митрополитів, Батьківщину, Український нарід, настоятеля, парафіян та будівничих храму.

По закінченні церковних урочистостей у мешканці ветерана визвольних змагань п. П. Михайлюка відбулося скромне прийняття для духовенства та запрошених гостей.

Це прекрасне свято нехай ще міцніше об'єднає парафіян біля свого храму, скріпить їх віру в Боже милосердя та скорє повернення на рідні землі.

Гість

Організація церковного життя у Франкфурті

На другий День Великодніх Свят після Літургії, що її відправив о. прот. Ф. Луговенко, відбулися у Франкфурті загальні збори вірних УАПЦ, на яких було обрано Парафіяльну Раду: заступником голови — п. Зіновія Овсяника, секретарем — п. Андрія Богдана, скарбником — п. Михайла Міляра і членом Ради — п. Григорія Слінка. Нова Рада поставила собі за ціль як найскорше знайти постійне приміщення для храму або дістати барак для нього, щоб організувати дійсне і регулярне життя. Голова Українського Допомогового Комітету п. проф. М. Шира дав свою згоду допомогти новій Раді своїми зв'язками і знанням німецької мови, за що прот. Луговенко,

як член Церковного Управління УАПЦ в Німеччині, висловив йому щиру подяку. Таким чином незабаром і у Франкфурті, столиці Гессенщини, залунає українська православна молитва у власному храмі.

На третій День Свят прот. Ф. Луговенко по дорозі до Мюнхену відвідав ще в таборі Мальсгаймі біля Штутгарту українську православну родину К. і охрестив там дитину. Родина ця була дуже щаслива, що її і друга дитина тепер була охрещена православним священиком у віру батьків, дідів і прадідів. Радісно констатувати, що серед людей не мало є свідомих і чесних синів своєї істинної Православної Церкви й своєї Батьківщини, які й на чужині, серед чужих впливів і обставин, та чужої підлесливої пропаганди, не забувають «чиїх вони батьків діти» і не зраджують своєї батьківської віри. Хвала і честь їм!

3. О.

Проводи в Гавтінгу

У санаторії для хворих на легені в Гавтінгу біля Мюнхену, де перебуває багато наших людей, в четвер 16 квітня спомянуто всіх наших братів і сестер, що відійшли від нас по шпиталях і санаторіях. В місцевій санаторійній православній Церкві відбулися урочиста Заупокійна Служба Божа, яку соборно відправили о. прот. П. Дубицький з Мюнхену в со-служенні о. прот. О. Семеновича, який крім парафії на Людвігсфельді в Мюнхені обслуговує ще українську православну парафію в Гавтінгу, та священика о. А. Дублянського з Ляндсгуту. На це Богослуження прибула також частина хористів з парафії на Людвігсфельді, які своїм гарним співом під диригуванням п. П. Стрижовця спричинилися до ще більш урочистого вшановання померлих у санаторії в Гавтінгу та інших санаторіях і шпиталях наших братів і сестер. Після Служби Божої відбулася панахида.

Погана погода, на жаль, не дала в належний спосіб відправити проводи на могилках. Однак, не зважаючи на дощ, на Гавтінгському цвинтарі зібралася громадка людей та було відправлено панахиди.

Присутній

Допомогова акція Української Православної Церкви в ЗДА.

До Великодніх Свят завдяки старанням Архископа Мстислава з пожертв парафій Української Православної Церкви в ЗДА надіслано до Німеччини грошеву допомогу як Великодній дарунок для окремих духовних осіб УАПЦ, найбільш потребуючих у санаторіях, шпиталях і будинках для старих.

Цей Великодній дарунок від наших братів у ЗДА був справді великою моральною і матеріальною підтримкою для тих, що його одержали, та свідчить про гідний похвали дух християнської жертвенности православних українців за Океаном.

Нехай Милосердний Господь винагородить жертводавців сторицею.

СВЯТО ПОЄДНАННЯ

Рік тому — неділя, 18. травня 1952 р. — була особливою в житті вірних УАПЦ в таборі Нойграбен-Фалькенберг біля Гамбургу. Тієї неділі відбулося в

цій парафії тихе й скромне, але водночас надзвичайно важне й величне свято. Свято Поєднання дітей одного й того самого Українського Народу, — свято Поєднання вірних однієї й тої самої Святої Української Автокефальної Православної Церкви!

Після відслуження Св. Літургії й після обіду сходяться люди наче несміливо до приміщення УМКА. Православні українці, що кілька років були роз'єдані й жили окремим життям, що між собою ворогували, себе не тільки взаємно не здоровили, але й ненавиділи один одного, ці вірні відчуваючи святість хвилини, засідають разом, як і личить близьким землякам-полтавцям, як і личить рідним братам! Проспівують молитву — Царю Небесний... прийди й оселися в нас... і справді Дух Святий оселився в цих людей на цей раз...

Священник щиро вітає присутніх... і каже вкінці: ви зійшлися, щоб помиритись, поєднатись...! Ми самі не роз'єднувались, нас роз'єдали наші провідники-священники, відповідає молодий ще, бувший староста соборноправної церкви, але ми тепер з'єдуємося, бо віримо, що тільки одна УАПЦ може бути... оплески заглушують промовця! Поєдналися... вибрали одну спільну Парафіяльну Раду... зліквідували церковцю в бочці, «на горі», знесли інвентар до церкви «в низу», в якій молилися до роз'єднання... подали собі руки й... усміхнулась заплакана Мати!

Помирились, ... бо це люди здорового розуму й невинного серця, бо не було вчених баламутів! Замітне та гідне уваги й похвали те, що зробили вони це з власного почину! Хай Всемиловичий Господь бере

ці гарні й щирі українські родини під Свою ласкаву опіку, хай завжди береже їх від всього злого.

Приклад гідний наслідування! Та на превеликий наш жаль діють сьогодні проти нього всі темні диявольські, большевицькі сили, послуговуючись, як і колись проти Христа силою срібняків! Вороги Української Церкви й Українського Народу баламутять нарід і не допускають, щоб рідні брати єдналися! Непростимий гріх, якщо родина валить хату, яку з трудом тільки що збудувала, виключно із-за того, що не погоджується, як в ній устроїться. Робимо Каїнову роботу, якщо колемо й ділимо Рідну Церкву, яку за Божою поміччю відновив нам великий син Українського Народу бл. п. Митрополит Василь Липківський, — Церкву, якій сам Бог дав тепер ієрархію, висвячену згідно канонів вселенської Православної Церкви!

Боротись за права в Церкві треба було, як була в нас чужа нам ієрархія, коли ж маємо рідну ієрархію, то слід нам думати більше про наші обов'язки в Церкві. Соромно стає, коли вірні домагаються жонатих Єпископів. Залишімо Єпископів в спокої, в них одинока дружина — Церква Христова! Не хаймося насліпо чужого, як є своє ліпше. Все оті, хоч би й які на вид демократичні права в Церкві, це ворожий нам, большевицький вплив. Загляньмо до історії нашої Рідної Церкви, в ній щонебудь кращого знайдемо.

Схаменімося, будьмо щирі українці й правдиві християни, бо — нарід нас осудить! Особливо хай бережуться й наші священники грізного обвинувачення висказаного з нагоди свята поєднання в таборі Фалькенберг!

Присутній.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

Австрія

ВАЖКЕ ПОЛОЖЕННЯ НАШОЇ ЦЕРКВИ

Наша Церква в Австрії знаходиться в сучасний момент у тяжкому положенні. Перебуває ще в Австрії біля 800 вірних УАПЦ, а для їхньої духовної опіки залишився тільки один священник і то хворий, який змушений часто їздити, щоб обслужити вірних та дати науку дітям.

Вірні УАПЦ розкидані по 17 таборах в трьох зонах окупації Австрії (французька, американська і англійська). Точне число залишенців годі усталити, бо ще й досі перебуває якась кількість наших людей в гірських околицях, де працюють наймитами. Через їхню велику розкиданість дуже утруднена всяка організаційна праця та допомога.

Залишенці, що перебувають у таборах, підупали за останній час на дусі. Головна причина цього-це загальне безробіття і важкий матеріальний стан. На прохарчування хворих, старих, дітей і інших австрійський уряд видає 5,80 шілінгів денно на особу (це відповідає вартості одної німецької марки). Це дуже мало. Влада ставить до потреб залишенців не завжди зі зрозумінням. Так, наприклад, від дов-

шого часу зверталось до австрійських урядів, щоб дозволили священникові УАПЦ перейти з табору в Куфштайні до табору в Зальцбургу, де є більше вірних УАПЦ. Всі ці заходи, як також інтервенції Світової Ради Церков, були даремні.

Всякі допомоги (за винятком інвалідів) дуже мізерні. Росіяни та інші мають багато більші можливості допомоги. Багато слабих духом переходять на їхню службу за кусень сала, старого лаха чи юдиного гроша.

Не дивлячись на ці всі злидні, знаходяться ще одиниці, що жертвенно і безкорисно працюють для хвали Всевишнього, для добра нашої рідної УАПЦ та користі свого многострадального народу.

о. Василь Вишиван

Адміністратор УАПЦ в Австрії

Франція

Ювілей священства.

Настоятель української православної церкви св. Симона в Парижі о. протопресвітер Володимир Вишневицький 19 квітня ц. р. відсвяткував двадцятипятиріччя своєї душпастирської праці.

Новий церковний журнал

Видавці нового церковного журналу зробили вірним УАПЦ велику й приємну несподіванку. Перед нами гарно оформлений і багатий змістом кварталник, орган Генерального Церковного Управління УАПЦ у Франції. Зміст його відкриває Великодне Архипастирське Послання Блаженнішого Митрополита Полікарпа. Далі йдуть статті: Протопресв. В. Вишневського: Думки на 1953 рік; Юрія Туза: За моральне оновлення нашого громадського життя; Валентина Лашківського: Воюючий католицизм; В.: 15-ти-ліття нищення храмів на Холмщині і Підляссі; П. Орлянського: Новий декрет в справі костела в Польщі; передрук статті проф. І. Власовського: 10 років тому; О. К.: Чи справді історія; Протопресв. В. Вишневського: Останні дні командарма; Спростовання неправди та багата хроніка.

Тішимося з виходу в світ «Благовісника», що збільшить подачу вірним духової поживи, якої особливо відчувалося останніми роками. Радіємо тим більш, бо, коли перед роком ми самі, задумуючи видавати журнал, писали скрізь, а в тому числі до Парижу, дістали звідтіль відповідь, що тамешні умовини не дозволяють там на такий крок. Богу дякувати, як бачимо, ситуація змінилася на краще.

Бажаємо від щирога серця новому українському православному церковному органі успіхів та регулярного виходу в світ.

Австралія

Прїзд Архiepіскопа Іоанна.

У місяці березні ц. р. прибув до Австралії Високопреосвященніший Архiepіскоп Іоанн (Данилюк), висвячений 7, вересня мин. р. в Парижі на правлячого Владика УАПЦ в Австралії з титулом Архiepіскопа Сіднейського й Австралійсько-Новозеляндського. Після свого висвячення до часу полагодження формальностей для переїзду до Австралії, Архiepіскоп Іоанн перебував у монастирі св. Миколая в Грінсбі в Канаді.

ЦЕРКОВНЕ ПОЄДНАННЯ

В Сідней відбулася 18 квітня 1953 р., нарада Церковного Управління Австралійсько-Новозеляндської Архiepіскопії Української Автокефальної Православної Церкви під головуванням Високопреосвященного Архiepіскопа Іоанна, при участі Преосвященного Єпископа Сильвестра та Членів Церковного Управління: протопресвітера о. Ананія Теодоровича, диякона о. Олександра Пігулевського, п. Євгена Тиравського і п. Віктора Соловія. На нараді розглянуто і всебічно обговорено ситуацію церковно-православного українського життя в Австралії.

Нарада привітала рішення обох Архiepісторій УАПЦеркви в Австралії спільно працювати для добра Української Церкви і Народу, під Первосвященським проводом Митрополита Полікарпа.

Прийнято до відома готовність Преосвященного Єпископа Сильвестра прикласти свій труд до розбудови церковного життя в Австралії під юрисдикцією Високопреосвященного Архiepіскопа Іоанна, зокрема в ділянці церковного видавництва, перекладу бо-

гослужбових книг та публікацій науково-популярної й церковно-учительної літератури.

Розбіжності, що існували до цього часу, в поглядах на методи церковної роботи, як рівнож взаємні закиди та жалі поміж групою Духовенства, очоленою Преосвященним Єпископом Сильвестром, ним самим і бувшим Вищим Церковним Управлінням на чолі з о. Протопресвітером Ананієм Теодоровичем були обговорені й визнані за неактуальні в сучасному моменті а в майбутньому поступованні мають бути цілковито усунені з кожної ділянки церковного життя для добра спільної справи і праці.

Факт поєднання обох Архiepісторій і всього Духовенства Української Автокефальної Православної Церкви в Австралії в одній церковній юрисдикції має бути поданий в найкоротшому часі до відома вірних спільним Архiepісторійським посланням Високопреосвященного Архiepіскопа Іоанна і Преосвященного Єпископа Сильвестра.

Нарада привітала вступні зарядження Високопреосвященного Архiepіскопа Іоанна в справі підготовки і скликання Церковного Зїзду Духовенства та представників мирян в Австралії.

У звязку з доконаним фактом церковного поєднання, Нарада звернулася до Блаженнішого Митрополита Полікарпа з синівським привітом та просьбою визнати за вигаслі ухвали Свящ. Синоду і Собору Єпископів у відношенні до особи Преосвященного Єпископа Сильвестра та признати за ним права діючого Єпископа — Члена Собору Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви з приділенням до Австралійсько-Новозеляндської Архiepіскопії цієї Церкви.

Редакція «Рідної Церкви» щиро вітає церковне поєднання в Австралії і нотує його як потішаючу, конструктивну новину в житті нашої Церкви.

ЗДА

РАДІСНА ПОДІЯ

«Українське Православне Слово» ч. 3 подає цікаву і приємну відомість:

«В днях 9 і 10 лютого ц. р. відпоручники Української Православної Церкви в ЗДА — ВПреосвящ. Архiepіскоп Мстислав і секретар Консисторії прот. Д. Лецишин відвідали Вінніпег, щоб нав'язати безпосередній контакт з Проводом Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Дня 9 лютого вони склали візити ВПреосвящ. Митрополиту Іларіону, голові Президії Консисторії прот. Є. Грицині та ректору Колегії Св. Андрея протопресвітеру д-ру С. В. Савчуку. Дня 10 лютого, в резиденції Владика Митрополита Іларіона, відбулася зустріч представників УПЦеркви в ЗДА з представниками УГПЦеркви в Канаді, в якій з боку Канад. Церкви взяли участь: ВПреосвящ. Митрополит Іларіон, протопресвітер д-р С. В. Савчук, прот. Є. Грицина, прот. В. Кудрик, прот. Гр. Метюк, прот. І. Дмитрів, проф. Л. Вілецький і проф. Кондра.

Відбуті під час цих зустрічей розмови дали змогу ствердити потребу постійного контакту поміж згаданими Церквами, форма якого буде устійнена на конференції Єпископату і представників Консисторій

обох Церков. Треба сподіватись, що проєктована конференція відбудеться ще в першій половині біжучого року.»

Про цю саму подію подав також журнал «Наша Культура» ч. 4—5 (181—182) в замітці під заголовком «Співпраця Українських Православних Церков», в якій між іншим подається, що «Архiepіскоп Мстислав офіційно розповів, що Українська Православна Церква в Америці доручила йому запросити Українську Греко-Православну Церкву в Канаді до ближчої співпраці, бо вся українська людність цього хоче. Митрополит Іларіон сердечно подякував високої делегації за приїзд і заявив, що він пропонує Українській Православній Церкві в Америці щиро й сердечно приймає, а деталізацію співпраці обговорить з повною Консисторією».

Редакція «Рідної Церкви» висловлює з цього приводу свою радість і впевненість, що обі великі Українські Православні Церкви в ЗДА і Канаді, як Церкви-Сестри, знайдуть шлях тісної співпраці, маючи перед собою єдину мету — добро Святої Церкви й нашого Народу.

Зріст Української Православної Церкви

Українська Православна Церква в ЗДА, за час від Собору Поєднання в жовтні 1950 р. по сьогодні, значно зросла. Число парафій збільшилося з 46 на 80, в тому числі постало 12 парафій організованих новоприбулими православними українцями з Європи. Число священиків з 56 збільшилося до числа 100 осіб. В жовтні 1951 року набуто для церкви маєток в Баунд Брук, стеит Нью Джерсі, при тому православні українці в ЗДА виказали велику жертвенність, збираючи на закуп його лише за чотири місяці 40 тисяч доларів. В цьому осередку примістилися тепер церква, канцелярія Консисторії, Архів-Бібліотека, власна модерна друкарня та в ній має свій осідок Архiepіскоп Мстислав — Канцлер УПЦ в ЗДА.

В березні минулого року покликано до життя Науково-Богословський Інститут, як науково-дослідчу установу, на чолу завдань якої поставлено — підготувати організацію і опрацювати плян навчання будучої духовної семінарії.

Розгортається видавнича діяльність. Видруковано календарі, видається місячний церковний орган; незабаром буде видруковано требник і молитовник та інші потрібні видання.

Майже при всіх парафіях іонують і успішно розвиваються недільні школи.

Канада

Напередодні Ювілею

Українська Православна Церква в Канаді цього року святкуватиме 35-ліття свого існування. Першими піонерами відродження Української Православної Церкви в Канаді були свідомі національно українські переселенці з Галичини. За час свого 35-літнього існування вона тут дішла до величезного розвитку.

Впродовж 1953 р. усі українські православні громади в Канаді мають відзначити цю подію, влаштуючи урочисті Богослуження, спільний обід та окремі святкування.

Для відзначення ювілейного року створено ювілейний фонд, що служитиме поширенню богословської освіти, потребам релігійного журналу, друкованій церковних книг і т. д.

КОЛЕГІЯ СВ. АНДРЕЯ У ВІННІПЕГУ

Як подає місячник «Наша Культура» на Богословському Відділі Колегії св. Андрея в Вінніпегу відбуваються регулярно виклади. Студенти цього відділу мають щоденно сім годин лекцій. Викладають у Колегії: Митрополит Іларіон: Історія Української Церкви; о. Є. Грицина: Літургіка і Церковний спів; о. Гр. Метюк: Старий Заповіт, Патрологія, Східні Православні Церкви; о. Герус: Інтродукція до Нового Заповіту, Новий Заповіт; В. Богонос: Церковний спів; проф. Л. Білецький: Церковно-слов'янська мова, Українська мова, Українська література, Історія України; д-р Ю. Мулик-Луцик: Логіка і Грецька мова. Поза тим ще викладається Англійська мова.

Не можемо не висловити здивовання, що в Колегії не викладає проф. І. Власовський, відомий знавець Церковної історії та канонічного права. Як відомо нам, проф. І. Власовський, що живе тепер у Торонто, змушений, не зважаючи на старший вік, заробляти на прожиття фізичною працею.

Комітет фундації Образа Почаївської Божої Матері

У Вінніпегу в Канаді постав Комітет фундації Образа Почаївської Божої Матері. Цей образ буде приміщений в новозбудованій Всеканадійській Українській Православній Катедрі Пресвятої Тройці у Вінніпегу. Членами Комітету є православні українці родом з Волині. Для роздобуття коштів Комітет переводить збірки та видає на шовковому полотні образок Святощів Почаївської Лаври на Волині. Добровільні пожертви за цей образок призначені на фундацію образа.

Адреса Комітету: Religious Foundation of the God Mother of Pochaev, 1175 Main Str., Winnipeg, Man.. Canada.

Бразилія

ГЕНЕРАЛЬНА ЦЕРКОВНА РАДА УАПЦ

Генеральну Церковну Раду УАПЦ в Бразилії обрано на першому з'їзді православних українців, що відбувся в Куритибі в березні 1952 року. Цей з'їзд визнав над собою юрисдикцію УАПЦ на чолі з Митрополитом Полікарпом. З датою 1 січня 1953 р. ця Рада видала перше число свого друкованого органу під назвою «Листок Генеральної Церковної Ради УАПЦ в Бразилії». На основі постанови про щорічне скликування з'їздів православних українців у Бразилії, готується в цьому році другий з'їзд.

(«Дзвін»)

Рецензія

**Прот. Петро Білон. Спогади. Частина перша.
Пітсбург 1952 р. Ст. 164**

Українські мемуари з доби нашого церковного відродження фактично майже не існують, якщо не рахувати кількох невеликих статей в церковних часописах. З цього погляду «Спогади» о. прот. П. Білона — учасника наших визвольних змагань, що був висвячений в початках січня 1921 р. на військового священика для обслуговування українського війська в таборах для інтернованих у Польщі та основника й редактора першого духовного журналу українською мовою «Релігійно-Науковий Вісник», є справді першим кроком у цій важливій ділянці. — кроком цінним і гідним уваги.

У видрукованій першій частині «Спогадів» (доведених до 1924 р.), більшість змісту яких становлять церковно-релігійні справи, подано багато такого, чого не знайдемо в жодних офіційних документах або справозданнях.

На фоні загального українського життя, автор докладно змальовує духовну опіку на вояками Армії УНР, що опинилися в таборах у Польщі, говорить про релігійно-церковне життя української еміграції в перших роках після залишення нею рідних земель, подає цікаві дані про українське військово-духовенство, зокрема докладно описує працю Братства Св. Покрови, видавничу справу та креслить образи багатьох тодішніх церковних і національних діячів, з яких багато живе ще тепер та займає визначне становище в Українській Православній Церкві.

Майбутній дослідник знайде в «Спогадах» для себе цінні матеріали, а сучасник не одне повчаюче і гідне застановлення й уваги. Як у кожних спогадах, найцінніше те, що творив сам автор, що він пережив і що бачив власними очима. Звичайно, як кожні спогади, так і спогади о. П. Білона у деяких моментах мають печатку суб'єктивності, але це ніяк не зменшує вартості «Спогадів». Не зменшують також їхньої вартості окремі неточності, головним чином щодо пізнішої долі деяких осіб, що з ними автор стрічався або мав зв'язок.

Книга видана дуже гарно, на чудовому папері й багато ілюстрована цінними світлинами. Дай, Боже, видати авторові другу частину спогадів якнайскорше.

На закінчення цієї короткої замітки про книгу о. прот. П. Білона хочемо висловити нашу надію, що вона стане добрим початком, який заохотить декого з наших духовних осіб і церковних діячів-учасників відродження нашої Церкви, почавши від 1917 р. і далі аж до останніх днів, до написання своїх спогадів, що будуть цінним матеріалом для дослідників нашої церковної історії останніх кількох десятиріч, які були так багаті на важливі й знаменні події.

Свящ. А. Д.

МОЦІ СВЯТИТЕЛЯ МИКОЛАЯ В МІСТІ БАРИ

За давніх часів місто Бар знаходилося в Італії в тій самій частині, що звалася грецькою, — тут було велике грецьке православне населення. І тому сюди були й перевезені Моці Св. Миколая з Мир Лікійських, коли їх захопили мусульмани. Але з часом папи окатоличили тамошніх греків. Тепер Моці Св. Миколая знаходяться в долишній Базиліці. Посередині знаходиться великий багатооздоблений Престол, а під ним — моці Св. Миколая. На Престолах срібна статуя Миколая. У долишній частині Престола дверцята, через які влязять, хто хоче побачити моці Св. Миколая, з яких тече Св. Мир.

(«Наша Культура» ч. 2)

З листів до редакції

... Ваша «Рідна Церква» робить симпатичне враження своїм примиряючим напрямком посеред тієї сварки, взаємних наклепів, якими досить вже скомпромітували Українське Православ'є нашого часу деякі з т. зв. церковних органів...

... Було б дуже бажаним, аби «Рідна Церква» вдержалась на цій шляхотно-християнській позиції щодо внутрішнього українського церковно-православного життя і була органом християнської думки й почуття в свідомості страшної антихристиянської доби, яку переживаємо...

... Бажаю Вам сердечно успіху в дальшому виданні «Рідної Церкви»!..

Торонто, 22. II. 1953.

Ів. Власовський

Сердечно дякую Вам за надісланий мені журнал «Рідна Церква», який з великим інтересом перечитав і можу зробити висновок, що журнал безпречно як змістом матеріалу, так його розміщенням і мовою стоїть на високому рівні. Мені дуже цікаво і приємно було довідатися докладніше про життя УАПЦ в Європі та в інших країнах.

Бажаю дальших успіхів у поширенні між вірними цього прекрасного видання на користь нашої рідної Церкви.

Нью-Йорк, 17. квітня 1953.

П. Ковалів

... Дуже мене тішить Ваш журнальчик. Боронь Боже до нього чогось із «склоки політичної». Саме такої літератури треба людям, щоб її читати, як пити холодну воду в спеку. Люди того шукають...

ЗДА, квітень, 1953 р.

А. Котович

... Не можу навіть сам собі пояснити чому Ваш Різдвяний номер «Рідної Церкви» так глибоко зворушив мене. Адже я читаю і одержую багато газет і журналів, але не кожний з них викликає таке гарне почуття якогось незрозумілого задоволення, чогось особливо рідного. Ваш вічливий і переконливий тон журналу, його оформлення і навіть сама назва його збуджують симпатії у кожного, хто його читає...

Квітень 1953 р. С. Пауло, Бразилія.

Ваш Іван Овечко

Ділимося з нашими читачами сумною вісткою, що 4 квітня ц. р. у Детройті в ЗДА на 76-му році життя спочив

Професор д-р БОРИС ІВАНИЦЬКИЙ
Голова Української Національної Ради, видатний український науковець і політично-громадський діяч.

Вічна Йому пам'ять!

ПОДЯКА

Високопреосвященнішому Архиспископові Мстиславу за переслання на пресовий фонд нашого журналу від Української Православної Церкви в ЗДА щедрого дару в сумі 25 доларів (104,50 н. м.) складає щирю подяку

Видавництво «Рідна Церква».

ПОДЯКА

Група хворих на туберкульозу українців, що перебувають в санаторії Гавтінг б. Мюнхену, складає Високопреосвященнішому Владиці Мстиславу в і свою глибоку й щирю подяку за надіслану їм матеріальну допомогу.

Березень, 1953 р.

На оригіналі 20 підписів

БІБЛІОГРАФІЯ

Українські православні церковно-релігійні й богословські видання надіслані до Редакції:

Служба на Пятидесятницю або День Св. Тройці (Зелені Свята). Видання Ген. Управління УАПЦ в Вел. Британії, Лондон — 1953 р. ст. 24.

Відомості Генерального Церковного Управління УАПЦ в Вел. Британії. Лондон. Рік 4, ч. 4 (31) — квітень 1953.

Благовісник Генерального Церковного Управління УАПЦ у Франції. Париж. Рік 1, ч. 1 — січень, лютий, березень 1953.

Українське Православне Слово. Церковно-популярний журнал для Православних Українців. Рік 3, ч. 3 — березень, ч. 4 — квітень, 1953.

Наша Культура. Науково-популярний місячник української культури. Вінніпер. Рік 16, ч. 4—5 (181—182), лютий—березень, ч. 6 (183) — квітень 1953.

Журнал містить багато цікавих церковних і релігійних статей і матеріалів.

Дзвін. Місячник. Видає братство св. Покрови УАПЦ. Буенос Айрес. Рік 4, ч. 2 (35) — лютий 1953.

Український Вістник. Спархіяльний орган Української Православної Церкви в Америці. Квартальник. Рік 24, ч. 1 — березень 1953.

Православний Українець. Церковно-громадський місячник УАПЦ (Соборноправної). Чикаго, ч. 6 — січень, ч. 7 — лютий 1953.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: о. Ігумен Петро Опаренко 2 дол.; о. М. Гільтайчук — 5 н. м.; о. М. Годинський — 8,34 н. м.; проф. А. Котович — 4 н. м.; парафіяни в притулку для старих в Дорнштадті через о. протопр. Г. Тимковського — 12,40 н. м.; п. Г. Криловецький — 39,62 н. м.; як призначена «Р. Ц.» половина решти зібраної ним суми по підписному листу (19 дол.) а саме: від К. Боквця — 2 дол.; від п. Ф. Олійника — 1 дол.; від п-ні К. Лещукової — 2 дол.; п. Л. Шевчинського — 2 дол.; п. В. Мельничука — 2 дол.; п. Ю. Паниці — 1 дол.; п. П. Микули — 2 дол.; п. І. Лодина — 2 дол.; п. Я. Горбенюка — 2 дол.; п. Д. Лашинина — 2 дол.; і п. В. Палюха — 1 дол.

Всім Жертводавцям Видавництво «Рідна Церква» складає щирю подяку.

ВІД РЕДАКЦІ І ВИДАВНИЦТВА

*Редакція одержала до Великодніх Свят багато святочних привітань. Не маючи змоги всім відповідати особисто, цією дорогою складаємо нашу подяку за привітання. **Воістину Воскрес!**

*«Рідна Церква», за малими винятками, містить лише оригінальні, ніде недруковані матеріали. Авторів, що висилають свої статті одночасно до «Р. Ц.» і якогось ще іншого журналу, просимо про це нас повідомляти.

*Кореспонденцію в редакційних справах, статті, дописи і т. п. а також журнали й часописи в обмін просимо надсилати на адресу редактора:

Priester A. Dublanskyj, Landshut/Bay., Höhnkaserne Bl. 3, Germany.

*До Великоднього числа «Р. Ц.» Редакція одержала багато матеріалів, які прийшли запізно, а тому не були видруковані. Так само до цього числа надійшли деякі матеріали з опізненням, а тому не могли бути вміщеними.

*Ціна одного примірника «Р. Ц.» закордоном 20 ам. центів. Наступне число вийде в липні.

*Передплату, пожертви на пресовий фонд та листування в адміністративних справах скеровувати на адресу: Eszpriester T. Luhowenko, München 8, Ayingerstr. 17, II. r., Germany.

Aus dem Inhalt: Ausgiebung des Heiligen Geistes; Gottes Wille; Pfingstbotschaft des Oekumenischen Rates der Kirchen; Wo ist unsere Hilfe; Aus der Geschichte der Übersetzung der Heiligen Schrift in die ukrainische Sprache; Die Alt-Katholische Kirche; Aus den Gedanken von S. Petlura; Zu der Hungersnot in der Ukraine 1932—33; Theologische Akademie; Chronik des Ukrainischen orthodoxen Kirchenlebens in der Bundesrepublik und in der Welt.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Церкви в Мюнхені. Редагує: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingerstr. 17/П г.

Рік II.

Мюнхен, липень-серпень 1953

ч. 4 (6)

Хрещення України

В далекій далечині віків, на світанку нашої історії, коли святі Апостоли за наказом Спасителя йшли у світ, щоб проповідувати Євангелію усім народам, — як говорить стародавній переказ, записаний в наших літописах, над Дніпром, на горах де тепер стоїть Київ, з'являється св. Апостол Андрій Первозваний. Він благословляє ці гори, ставить на одній з них хрест та виголошує пророцтво, що тут постане велике місто, світло Христової віри осяє його і численні храми Божі будуть його прикрашувати.

Пророцтво св. Апостола Андрія Первозванного з дійснилося. В перших сторіччях історичного буття нашого народу, посіяне сімя християнської віри в Україні, дає свій плід. З'являються тут християни, які будують перші церкви в Україні. Християнами стають князь Аскольд, пізніше княгиня Ольга. За віру Христову приймають мученицький вінець у Києві св. Федор і син його Іван.

Про поширення Християнства в Україні ще до охрещення всього нашого народу свідчить окружна грамота Патріярха Фотія до Східних Єпископів з 866 р., в якій зазначено, що багато наших предків вже залишили марновірство і визнали Христа та прийняли Єпископа й священників з Константинополя.

Нарешті один з наймогутніших володарів української землі, кн. Володимир, приймає хрещення під імям Василя й охрещує весь український нарід у 988 р. напочатку в Києві, а пізніш: в інших місцевостях України.

Стається найважливіша подія в житті нашого народу, подія, що їй рівної не було й не буде в історії України. Просвітлення українського народу світлом віри Христової, християнізація його, що почалася в ширину українських просторів і в глибину душ українських людей, включення нашого народу до родини християнських народів, початок письменства, шкільництва — це найважливіші наслідки прийняття св. Рівноапостольним кн. Володимиром Великим християнської віри.

Християнство прийняв св. кн. Володимир Великий з Візантії, що була тоді найкультурнішою країною в світі. Наші літописі переказують оповідання про те, як, послі від кн. Володимира Великого їздили по різ-

них країнах, щоб пізнати найкращу віру. Хоч дехто має застереження до цього оповідання, факт залишається фактом, що кн. Володимир Великий серед різних релігій світу вибрав Християнство, а серед східної його галузі й західної, рішуче вибрав східну, православну. Хоч між цими двома галузями тоді панував відносний спокій, різниці між ними були вже великі, щоб він їх не помічав.

Християнство в його східній формі найбільш припало до вподоби як св. кн. Володимирові, так і вищій верстві населення, тим більш, що ґрунт під прийняття християнства з Візантії був уже приготований раніш. Недармо підкреслюється в літописах, як одну з причин прийняття Християнства з Константинополя те, що св. блаж. кн. Ольга прийняла східну православну віру. Особливо припала до вподоби для ніжної, вражливої душі наших предків краса обрядів в Грецької Церкви. Ці наші далекі предки заявили голосно, що вкусивши солодке, тобто пізнавши Християнство в його східній формі, не захочуть нічого гіркого.

Ці слова стали девізом і дороговказом для всіх наступних поколінь українського народу, по сьогоднішній і на майбутнє.

Християнська православна віра, завдяки місії праці духовенства, скоро переборює поганство в українському народі. Спочатку як державна віра князів і вищих верств населення, християнська православна віра поволі просвітлює душу усіх верств нашого народу, стаючи найбільшим скарбом усього населення України. Віра стає душею українського народу, його невід'ємною частиною. Вже в скорому часі з'являється в Україні ряд великих подвижників і святих. До сонму святих Церкви Христової прилучається багато святих землі української, мучеників і молитовників за неї.

Місто Київ і вся Україна пишалася безліччю храмів Божих і монастирів. За історичними джерелами вже в 1018 р. в самому Києві було понад 400 церков. Серед них постає знаменитий храм св. Софії — Премудрости Божої, що його збудував кн. Ярослав Мудрий. Цей храм Господь зберіг нам по сьогоднішній день.

З численних храмів Божих в Україні йшло світло Правди Христової, що просвіщало весь наш нарід. До цих церков ніс український нарід свої молитви, ніс свої радощі й горе, втіху й сльози.

До родини Святої, Соборної і Апостольської Церкви прилучується Православна Церква українського народу. Перебуваючи (до 1686 р.) під канонічною юрисдикцією Константинопільської Патріархії, наша Церква, не зважаючи на це, живе своїм життям. Український нарід вносить до духовної церковної скарбниці свої особливості, якими обдарував його Бог. Характер і форми церковного життя в Україні набувають прикмет властивих українському народові. Постають такі прикмети нашого церковного життя як соборність, глибоко розвивається духовна творчість нашого народу на церковному полі. Витворюється те, що в пізніших часах дістає назву Українське Православ'я. Ознаки Українського Православ'я однак ніколи не перечили догматично-канонічній основі Вселенського Православ'я. Православне «Ісповідання Віри» Київського Митрополита Петра Могили було стверджене 1643 р. усіма Східними Православними Патріярхами і стало віронавчальною книгою для Православних Церков усього світу. Українська Православна Церква або, як її в минулому називали, Київська Митрополія, завжди становила нерозривну цілість з Вселенською Православною Церквою, постійно перебуваючи в тісних зв'язках з іншими Православними Церквами, які об'єднувалися між собою Єдиним Головою Христом і однаковим православним ісповіданням віри.

Українська Православна Церква стала остоею, фундаментом для існування українського народу. Це особливо відчулося в добі, коли втрачено було власну державність і особливо виявилось в XVI—XVII сторіччях. Православна віра і українська національність злилися тоді в одну нерозривну цілість. Клич «за віру Православну» означало тоді одночасно «за Україну» проти асиміляційних плянів Польщі. В тій добі український нарід проявив особливо велику національно-церковну свідомість, боронячи свою Церкву і не шкодуючи для неї свого життя.

З моментом переходу нашої Церкви в 1686 р. з під юрисдикції Константинопільської Патріархії в залежність від Московської, кінчається доба фактичної незалежності Української Православної Церкви і настає час поневолення її. Дійшло до того, що Церква, яка раніш боронила український нарід, тепер, будучи опанована Москвою ставала часто знаряддям русифікації наших земель. Однак і в цих тяжких умовах не бракувало свідомих Архипастирів і пастирів, вірних синів свого народу.

Український нарід також не втрачав глибокої віри в Бога. Він залишився побожним, оточував любов'ю святі місця, свої церкви й монастирі, зберігав прадідівські звичаї.

Коли ж впав політичний гніт, найкращі сини українського народу найперше в Києві, а пізніше в інших місцях взялися за відродження нашої Церкви. Воно розпочалося скрізь, на всіх українських землях, незалежно під якою окупацією вони були.

Воно здійснилося навіть за Океаном — в Канаді і ЗДА, де перебувало значне число українців.

Відродилася знову Українська Православна Церква. Хоч важкі кайдани поневолення України, безбожною комуністичною владою Москви, знову затримали це відродження на рідних землях, приневолюючи належати наших людей до дозволеної в СРСР — Російській Православній Церкві, керованій безбожною владою, Українська Православна Церква глибоко живе тепер як ідея в душах наших побожних людей в Україні.

На еміграції і в нових країнах поселення у вільному світі відкрито існує Українська Православна Церква, як національна Церква українського народу. Ця Церква є безпосередньо зв'язана духовними вузлами з нашою Церквою в минулому, а вірні її зберігають ту саму віру, що її прийняли наші далекі предки в 988 р.. Вони зберігають нашу прадідівську православну віру, що її насадив на нашій землі св. Апостол Андрій Первозванний, а поширив св. Володимир Рівноапостольний, що її плекали святи-тели і подвижники Землі Української, що за Неї проливали свою кров вони і тисячі вірних.

Минувшина — фундамент сучасності. На цьому фундаменті вірності своїй предківській вірі маємо будувати сучасну будівлю нашої Церкви. У відродженні її кращих традицій, у відродженні її тих прикмет, що становили характеристику Українського Православ'я в минулому, у вірності догматично-канонічним основам Вселенського Православ'я, в канонічних зв'язках з іншими незалежними від Москви Православними Церквами, а передусім в єдності Української Православної Церкви лежить заперука її нормального розвитку, як Божої установи, що має служити розбудові Христового Царства в душах наших людей для їхнього спасіння в майбутньому житті, а в сучасному для керування Божими законами в наших родинах, громадах і національній збірності.

День хрещення України, що його Церква святкує 1-го серпня по старому стилю (14 серпня по новому) хай буде світлим днем нашої радості, днем, який перенесе нас думками в далеке минуле до цієї великої події в нашій історії, відкриє перед нашими очима історичні шляхи нашої Української Православної Церкви та зміцнить нас у вірі й об'єднає духовно в єдину українську християнську православну громаду, в родині християнських народів світу.

Свящ. А. Дублянський

Д. Б.

ПРЕОБРАЖЕННЯ ХРИСТОВЕ

*Преобразивсь Ти, Спасе, на горі святій
І вченики Твою там славу вздріли,
Щоб як Тебе вони побачать на хресті,
Твої страждання вільні зрозуміли,
І всьому світу провіщали б до кінця,
Що Ти є вічне сяєво Отця.*

Святий Рівноапостольний князь Володимир

Серед діячів нашої давнини однією з найчільніших постатей є св. князь Володимир, просвітитель України.

Князь Володимир був сином князя Святослава і внуком св. княгині Ольги. Він народився, як подають історичні джерела, десь біля 955-го року. Став Київським князем року 979-го. За 35 літ свого князювання Володимир створив могутню Київську державу, що була тоді найсильнішою в Східній Європі. Він об'єднав усі українські землі й прилучив до них деякі нові. Тодішня Русь-Україна своїми кордонами сягала від Карпатів і польського пограниччя на заході до Каспійського моря і Волги на сході, і від Чорного моря та північного Кавказу на півдні до Ладозького озера на півночі. Цей княжий подвиг творення великої держави не був легкий, він тривав у безнастаній боротьбі з ворогами. В 982-му році кн. Володимир прилучив до Київської держави Галичину й Волинь, зайнявши тамтешні міста Перемишль і Червень. На Волині в той час він укрупив давнє місто Лодомирію і назвав його від свого імені Володимиром. На сході України вів боротьбу з кочовими ордами печенегів, які раз-у-раз нападали з степів. В пам'ять однієї з перемог над ними, він на лівому березі Дніпра, де впадає в нього річка Трубіж, заложив город Переяслав, що швидко розрісся й був деякий час осідком Київських митрополитів.

Князь Володимир, як муж великого державного розуму та ідеї, розумів, що важливим заходом для об'єднання і культурного розвитку його держави буде християнська релігія з її високоморальними законами, з ясною ідеологією, з пишною обрядовістю, освітою та мистецтвом. І він вирішив охрестити свій народ в Православній Христовій вірі. Треба сказати, що ця віра була князеві добре відома. Він зростав і виховувався в оточенні, що мало багато християн (варяги в княжому війську були хрещені) і під безпосереднім впливом своєї бабусі кн. Ольги, християнки. Той факт, що князь Володимир вислав да чужих країн посланців, аби розвідати, яка віра найкраща, як оповідає літопис, можливо був способом для полегшення акції охрещення України, бо ж всяка традиція в народі сильна і ради неї сам князь тримався до свого часу поганства. Для здійснення свого плану християнізації Руси-України князь звернувся до Візантії, що була в той час «світлим світильником, вінцем культури, слави і могутності», як каже академік М. Грушевський.

Рoku 987-го, за церковним переданням, кн. Володимир сам прийняв хрещення, а 988-го року 1-го (14-го нов. ст.) серпня охрестив киян. Чин великого хрещення довершило грецьке духовенство і місцеві київські священники в річці Дніпрі. З Києва та його околиць Христова віра поширилася скоро по всьому краї, бо народ уже був до того підготовлений.

Хрещення України мало для неї величезне значення. Відразу ж організовано Українську Православну Церкву. Єпископами поставлено греків, бо своїх людей, відповідних для того, ще не було; священники наполовину були греки, наполовину свої. Церковні служби відправлялись слов'янською мо-

вою, що на неї вже були перекладені богослужбові книги (це мова старо-болгарська, вона тоді була дуже близькою до мови наших предків). Почалось будівництво храмів Божих, які в Києві, Білгороді, Переяславі, Володимирі, Овручі та в ін. містах особливо були величні й оздоблені дорогою мозаїкою та фресками. При церквах закладалися школи, почався розвиток просвіти і культури. Народ об'єднаний раніш політичною владою князя, тепер єднала Христова Церква; основи християнської етики ставали поступово духовним змістом життя нації. Запозичений у греків процес християнізації і культури добре прийнявся на українському ґрунті й пишню розрісся, перетворюючись відповідно в психології і сприйманні народу. Не забарився той час, коли Україна, мов родюча нива в поліття, заколосилась, зацвіла духовно нарівні з іншими християнськими державами, а красою всіх храмів і монастирів та своїм церковним православним співом далеко випередила їх. Пізніше українська Церква падала під ударами ворогів, вставала й знову падала, український народ зазнав і тепер зазнає несказанно тяжких жертв і втрат, але не втратив він своєї православної віри. В цьому чи не найбільше значення діянь святого кн. Володимира.

Як свідчить літопис, кн. Володимир по охрещенні всім єством своїм став християнином. Його раніша бурхлива діяльність перемінилася на спокійну, але дуже напружену працю для добра і духовного звеличення свого народу. Князь у всіх справах радився з боярами, з Єпископами і священниками, з дружинними начальниками та «гостями», спільно з ними вирішуючи питання державні і церковні. Пройнятий християнською етикою, він скасував навіть смертну кару для розбійників. Не жалював коштів на будівання церков, засновував школи, лікарні та притулки для старців і немічних, усяко допомагав бідним. Поза внутрішньо-державними трудами мусів увесь час обороняти свою державу від степових орд. Останні роки життя кн. Володимира були потьмарені незгодою між його синами. Він був би припинив ті нелади, але смерть перешкодила.

Рoku 1015-го липня (ст. ст.) кн. Володимир упокоївся, не доживши й до 60 літ.

Ім'я святого князя Володимира оповите в пам'яті народній великою любов'ю і пошаною. Його оспівано в народній поезії, в так званих билинах, в яких князеві надано епітет сонця. Церква наприкінці XIII сторіччя причислила князя Володимира, за його заслуги перед Християнством, до сонму православних святих і назвала його Рівноапостольним. Пам'ять його шанується 28-го липня (нов. ст.).

Жертуйте
на пресовий фонд
«Рідної Церкви»

Свята Княгиня Ольга

Ще в ранній добі державного життя наших предків, у IX сторіччі, наслідком зносин з греками, в Києві була вже віра Христова. Відомо з історії, що в першій половині X ст. в Києві на Подолі вже була церква св. Пророка Ілії. Оповідается, що в цій Церкві воєначальники князя Ігоря присягали 944-го, на додержання мирного договору з греками. Предтечами християн русів-українців були княжі дружинники варяги. Пізніше християнство почало ширитися в вищих верствах київських слов'ян і в родинах князів.

Перша християнка серед київських князів була славна княгиня Ольга, яку за її високі чесноти Православна Церква визнала святою. Кн. Ольга мала видатний розум, державний хист і незвичайну енергію. По смерті свого чоловіка князя Ігоря вона, за малолітністю сина Святослава, княжила в Києві від року 946-го до 960-го, вміло керуючи великою вже тоді державою. Та й пізніше, коли її син дійшов повних літ, він щоразу, як ішов в похід, передавав їй свою владу в державі. Літопис оповідає, що кн. Ольга об'їжджала всі землі своєї держави, встановлювала порядок, закладала в громадах так звані «погости», тобто місцеві урядові, творила суд, розподіляла рівномірно податки, будувала нові городи й села. Все життя її — це благорозумна державна праця, недаремне літопись каже, що «Ольга була наймудріша серед людей».

Коли кн. Ольга стала християнкою, важко сказати. Деякі історики, вважають, що вона охрестилася року 957-го в Царгороді, в час її візиту до візантійського імператора Константина Багрянородного (літопис також пов'язує охрещення княгині з тою подією). Але цей здогад не є певний. З грецьких пам'я-

ток відомо, що в чисельному (89 чол.) почеті княгині був тоді в Царгороді і її придворний священик, а це говорить про те, що вона вже була християнкою. Треба думати, що княгиня Ольга охрестилася раніш і можливо у Києві.

Як свідчать грецькі пам'ятки, кн. Ольга мала намір охрестити в Христовій вірі весь тодішній український народ, щоб підняти його до рівня тогочасних культурних народів (про це згадує і київський літопис). Але той її плян не здійснився, для того, мабуть, що ще не прийшов тоді час. Княгиня нераз намовляла охреститися свого сина, хороброго лицаря Святослава, але той відмовився. Однак він, як говорить літопис, не переслідував християн і нікому не забороняв хреститися.

Свята Княгиня Ольга вмерла року 969-го, влітку, в Києві і похована своїм сином по християнському сряду. День пам'яті її 24-го липня (нов. ст.). Свята Церква шанує її як предтечу Великого Просвітителя нашого народу Св. Князя Володимира.

ЗАКЛИК

Церковне Управління УАПЦ в Німеччині цим просить надсилати йому книжки, журнали й часописи для бібліотеки заснованої при Ц. У. Для місійної діяльності українського православного духовенства серед вірних особливо потрібні книжки релігійного й богословського змісту. За кожну подаровану книжку Ц. У. буде щиро вдячне жертводавцям, бачучи в цім не тільки зрозуміння важливості потреби, а й бажання поскільки можливо допомогти своєму духовенству в його важкій праці на чужині.

Адреса: Erzpriester Th. Luhovenko, München 8, Ayingenstr. 17/II.

Д. Святогірський.

НЕЗЛАМНИЙ ДУХОМ

(Пам'яті Митрополита Миколая Борецького).

I.

Прекрасний кедр у рідному Ливані
В свою годину за весняних днів
Барвисто так і рясно був розцвів,
Та лиховій зламав його зарані.

Нові Нерони люті, кров'ю п'яні
(Якби то світ на їх діла прозрів!)
Звели його. Він страдником скінчив
Своє життя, замучений в засланні.

«Але Христову Істини скрижаль
В моїй душі ніхто зламати не зможе!»
Так він сказав мучителям. І вдаль,

Туди, де сяє вічне Царство Боже,
Полинув духом, де Святий Андрій,*
Лишивши нам високий приклад свій.

*) Святий Апостол Андрій Первозванний.

II.

Воістину блаженний чоловік,
Що в лютий час всім серцем любить Бога
І свій народ замучений убогий,
Вчуваючи його відчаю крик.

О, той блажен, хто дав собі зарік
В найтяжчих пробах не зійти з дороги,
І поніс віру за темниць пороги
Де в муках тоне днів і років лік.

Найкращу він обрав собі частину,
Ясну, як вічний Невечірній Світ.
Так Христоносець пастир України

Навчав усіх, такий нам дав завіт,
І сам таким був завжди в слові й ділі.
Роди, Україно, цих безстрашних смілих.

Прот. Д. Бурко

Митрополит Миколай Борецький

(До 20-ліття з часу його смерті)

«Більшої любови немає над ту, як хто душу свою покладе за друзів своїх». (Іоан. 15, 13).

В сонмі борців і мучеників за Українську Автокефальну Православну Церкву, доби 20—30 рр. цього сторіччя, перше після Митрополита Василя Липківського місце займає Миколай Борецький, Митрополит-пастир до самопожертви, як і його попередник. Майбутні дослідники життя й діяльності цього подвижника віри й українця-патріота ширше освітлять його образ; ми ж згадуємо про нього скільки це дозволять нам недостатні матеріяли та факти, що живі ще в пам'яті.

Покійний Митрополит Миколай походив з духовного роду Борецьких, що їх прародич, відомий в історії України, Іов Борецький був Митрополитом Київським в 1620—1631 рр., саме в тяжкий час боротьби Української Церкви за своє існування, коли польсько-католицький релігійний імперіалізм намагався задушити її.

Народився М. Борецький 19 грудня 1879 року в м. Сарнах на Київщині (колись — Охримове) в родині священника Миколая Борецького. П'яти років осиротів, залишившись під опікою матері та близької рідні. Вчився в Уманській Духовній школі та в Київській Духовній Семінарії, курс якої скінчив року 1901. Через два роки, по закінченні педагогічних курсів у м. Харкові, Миколай Миколайович став за викладача Второклясової Вчительської школи в селі Кирилівці Звенигородського повіту на Київщині. В той час (1903 р.) він одружився.

Року 1904-го Миколая Борецького висвячено на священника. Перед щирим народолобцем, а таким М. Борецький був з ранньої юности, відкрилось так ждане духовне поле діяльності. Після висвяти о. Миколая призначили на настоятеля парафії в селі Коханівку на Поділлі. Пізніше він перебуває на парафіях у с. Малій Жмеринці, в м. Жмеринці та в м. Гайсині, де поза настоятельськими обов'язками працює законоучителем у залізничній школі та в гімназіях. Цей десятирічний період діяльності о. М. Борецького надламав його слабувате з природи здоров'я. Воно погіршало, коли сталося ще й родинне горе, вмерла дружина.

Напочатку 1914 р. о. Миколай за порадою лікарів переїздить на службу до м. Вінниці, щоб бути під наглядом якогось доброго лікаря. Йому, о. Миколаю, дають призначення духівника Вінницького Вчительського Інституту. Але чутливій душі після тяжкого удару певне потрібні були більш відмінні і вільні умови, тому в осені того ж року о. М. Борецький виїхав на фронт війни і став полковим священником 259 піх. полку, а разом з тим благочинним 65-ої дивізії. Тут в надзвичайних обставинах, де над людським буттям повсякчасно вітає подих смерті, де люди, зривняні спільною долею, мимоволі бачать один в одному брата, о. Миколаю стало легше, віль-

ніше, над ним не чатувало око начальства. Воно не мало жадного діла до того, що полковий священник та ще й благочинний українофіл і взагалі якийсь не такий, як інше духовенство. О. М. Борецький скоро здобув загальну пошану і любов вояків, особливо українців. Хто раз мав з ним розмову, того вабало до нього вдруге. Квартира «необичайного благочинного», як його називали, була відкрита для всіх; кожного він приймав з якоюсь особливою звичливо-стю, був простий і щирий. На самоті завжди сидів за книжкою або писав. Вечорами у нього збирались офіцери й освічені рядові, переважно українці, на щирі розмови. Спільність думок, гадання про майбутні результати війни, про долю України. Ці «гадання» стали частішими й животрепетними наприкінці 1916 р., коли на обрії «жандармської імперії», за висловом одного з членів Державної Думи, яка бурхливо засідала тоді в Петрограді, вже збирались хмари революції. Вона не забарилася.

З розвитком пробудженого українського життя. весною 1917 року о. М. Борецький був уже в м. Гайсині на Поділлі, де громадянство прийняло його, як свого колишнього пастиря, надзвичайно радо. Він став настоятелем міського собору. То були дні прегарного ранку нової епохи для народів визволених з московської неволі, як їм тоді здавалось; над Україною сходило сонце свободи. В квітні м-ці на Кам'янець Подільському Єпархіальному З'їзді протоєрей М. Борецький поруч з протоєреями Є. Сіцінським, Г. Сендерком, священниками П. Степанківським, М. Дложевським та іншими гаряче обстоював питання українізації та автокефалії Церкви, що мав би вирішити Всеукраїнський Церковний Собор, якого домогалися всі Єпархіальні З'їзди, що відбувалися тоді (в квітні-травні 1917 р.) в Україні. Свою парафію в м. Гайсині він поступово перетворює на українську, запроваджує в благовісті і службах рідну мову, відновлює церковно-національні традиції. В час Всеукраїнського Церковного Собору в січні 1918 р. (з причин нападу большевиків на Київ він не відбувся), прот. М. Борецький належав, звичайно, до частини духовенства, яка жадала задоволення українських вимог. Того ж року, за гетьманської влади, Подільський Єпископ Пимен (росіянин, пізніше екзарх т. зв. «Обновленської Церкви») заборонив його в священослуженні; причина — проповіді і служби українською мовою. Але о. Миколай не припинив свого служіння, парафія одноставно підтримала його і не прийняла другого настоятеля. В червні 1919 р. заборона повторилася, але також намарне. Непохитний благовіститель Христової істини продовжував свою діяльність, видержуючи благородно ворожі напади. Літом 1921 року, вже під советами, переслідування, в більш гострій формі, спали на о. Миколая втретє. У відповідь на це він оголосив до відома духовенства Гайсинського повіту офіційну декларацію, що він належить до Української Автокефальної

Православної Церкви і російському Єпископату не підлягає (ВПЦРада ще 5 травня 1920 р. проголосила Українську Церкву автокефальною). За прикладом о. М. Борецького, оскільки він мав серед духовенства великий авторитет, пішло більше як 50 священників; вони разом з своїми парафіями приєдналися до УАПЦеркви. На Всеукраїнському Церковному Соборі в жовтні 1921 року, прот. М. Борецький не був, хворів тифом. Скоро після того Церковний З'їзд Гайсинщини одногосноно обрав його на кандидата в Єпископи. В лютому 1922 року прибули до м. Гайсина Митрополит Василь Липківський та Єпископ Костянтин Малюшкевич і в міському соборі висвятили о. Миколая на Єпископа Гайсинщини.

Щиро, з апостольською саможертвоністю, прийняв він на себе цей подвиг, прийняв терновий вінець, як казав він під час хіротонії. Незабаром після висвяти московська влада, вже не церковна, а советська, забороняє йому «временно» об'їздити парафії і проповідувати. Большевики боялися могутнього слова Єпископа Борецького і тому замикали йому уста. Ці заборони, на два-три місяці, бували часто й дуже гнітливі Єпископа Миколая, бо ж єдиним способом для ширення ідей Української Православної Церкви, для її розвитку, було тоді усне благовістя; пресових органів Церква не мала (1926 року влада дозволила один на всю Україну журнал, та й той до року заборонила). В таких умовах проходила діяльність Єпископа Миколая Борецького. Але сильний духом, хоч слабкий фізично, він стояв на своєму посту непохитно і таким зостався до кінця.

Року 1927-го в жовтні м-ці на II Всеукраїнському Церковному Соборі, коли советська влада терором домагалася звільнення Митрополита Василя Липківського, архієпископа Миколая Борецького обрано на Митрополита. Сумний то вже був час для України. Багато її діячів церковних і культурно-громадських, як також рядової інтелігенції і селян уже поневірялося в тюрмах та на засланнях. На самому Соборі, про який іде мова, сиділи цілою когортою для контролі агенти ГПУ, що створювало для волі Церкви тяжку атмосферу. Так справа обрання нового Митрополита через те була ускладнилась, бо обидва кандидати архієпископи Йосиф Оксюк і Костянтин Малюшкевич відмовились. Допоміг сам Митрополит Василь, подавши Соборові кандидатуру Архієпископа Миколая Борецького. «Тяжкий хрест поклали ви на мене» — говорив він тоді, 25. X., в своєму слові: «але з безмежної любови до Бога, до вас, до українського народу, я готовий на жертву... Нехай буде воля Всевишнього».

В нечуваних, незаних в історії Христової Церкви від перших її часів умовах, довелось працювати Миколаю Борецькому. В міру того, як московсько-советське насильство над Україною посилювалось, утиски й переслідування її Церкви ставали все жорстокішими. Ворог розумів, що Українська Автокефальна Церква є твердиною духа для свого народу, заборолом проти наступу на його національне єство, і тому заповзявся знищити її. Новий Митрополит позбавлений був можливостей об'їздити Спархії, за його діяльністю раз-у-раз слідкувало ГПУ.

Воно створило таку атмосферу страху, що деякі з друзів Митрополита перестали відвідувати його, а покривдженого і ізолюваного Митрополита Василя Липківського, що жив біля Софійського Собору, відвідували тільки Володимир Чехівський та Митрополит Миколай Борецький. Тільки віра в Бога і в правду свого подвигу надавала йому сил і витривалости в цих умовах. Офірувавши себе цілком служінню вищій ідеї, він ішов назустріч неминучій хресній долі, передбачав близькі свої страждання і смерть. У проповідях був одвертий, як завжди, говорив від душі, мов підкреслював: службу Богові і своєму народові.

Тимчасом нелюдська безбожна влада готувала страшний погром української культури та її подвижників (власне того нашого національного відродження, яке від 1923 року було, ніби, дозволене). Розпочався т. зв. процес СВУ. До нього приточили УАПЦеркву. Двох із церковних діячів, Чехівських, Володимира і його брата Миколу, разом з академіками, професорами, письменниками, кооператорами, вчителями у ін., всього 45, поставлено на суд, а решту вирішено зліквідувати негласно відразу чи пізніше. Кількох Єпископів, багато священників і вірних уже наприкінці 1929 року заарештовано, як приналежних до СВУ. З самого Києва заслано на далеку північ кращих священників: Красицького, Карпова, Ходзицького, Пивоварчука та Хомічевського. А 28-січня 1930 р. ГПУ скликало «надзвичайний церковний собор» з решти Єпископів та 40 священників, і подиктувало йому ухвалу, що УАПЦерква «самоліквідується» й духовенство залишається надалі «служителями культу».

Скоро після того, Митрополита Миколая заарештували. Була чутка, що його тримали деякий час в суворій ізоляції в харківській тюрмі. Пізніше, літом 1930 року, перевезли його, разом з групою засуджених по справі СВУ, в м. Ярославль, до політичного ізолятора. Через три роки він загинув. Слабе здоров'я Митрополита не могло довго витримати надлюдських умов советського тюремного режиму. Як оповідав авторові цих рядків, весною 1936 року в'язень того ізолятора проф. В. Ш-в, в червні 1933 року в ізоляторі вже були відомо, що Митрополита Миколая нема живого. Серед в'язнів кружляли потайні чутки, що його замучило ГПУ за відмовлення підписатися під декларацією духовенства (недобитого!) про те, що СССР немає утисків на релігію (советський уряд подавав тоді таку заяву Папі Римському). Говорили, що він, Митрополит, сказав агентові ГПУ: «А за що ж я страждаю тут, коли нема утисків на релігію?»... Знаючи советську дійсність, думаємо, що так могло бути.

Вістка про кончину Митрополита Миколая дійшла на Україну шойно в жовтні 1933 року. Тоді Митрополит Іван Павловський, в Харкові, відслужив по мученикові за свободу віри і Церкви таємну панахиду (про це ширше стало відомо аж в 1941 році, при німцях).

Блаженної пам'яті Митрополит Миколай Борецький був людиною високої духовної краси. Академік Агафангел Кримський, що часто бував на службах

в Святій Софії і навіщав Митрополита, сказав про нього: «Я думаю, що цей лицар Духа Святого за все своє життя нікого навіть не образив». Великий учений не помилився. Митрополит Миколай усім єством своїм вітав у світі християнських ідеалів. Там, де панувала життєва марнота, ненависть, чвари, його не було; де благочестя — він перший. Це був справжній аристократ духом і розумом. Поєднуючи в собі вищі загальнолюдські стремління із стремліннями національними, в боротьбі за вільну Українську Православну Церкву, він мав за зброю проти грубої сили ворога силу моралі православної віри. В змаганнях з противниками завжди був благородно-витриманий, опонував аргументами поважними і незаперечними і цим перемагав. Широко були відомі на Поділлі, в 20-х роках, його диспути з советськими «марксистами» в обороні віри і Церкви, з них він завжди виходив переможцем.

Покійний був талановитим проповідником. Всього три рази нам довелось чути його проповіді, та враження від них живе в пам'яті. Він по праву міг би сказати про своє благовістя: «Я повідаю вам слова Господні, слова чисті, срібло, що очищене від землі, сім разів перетоплене в горні» (Псал. 11,7). Його проповіді відзначаються глибоким змістом і красою форми. Вони живі, яскраві, сповнені експресії і ясної думки. Мовна стилістика плавна і чиста, як срібний гомін українського степового струмка. Тон сердечний, то спокійно рівний, то драматично-піднесений (це школа славних предків наших). Подаючи моральну науку за Христовою Євангелією, він уміло пристосовує її до сучасності, дуже вдало проводить аналогії і цим зворушує в слухачів найглибші почуття, викликає настрої, будить думки. Ось Митрополит Миколай на кафедрі в Святій Софії під час служби 8 січня 1929 р. (2-й день Різдва Христового). Вліде з тонкими рисами обличчя, обрамлене злегка чорною бородою. Глибокий потойбічний погляд. Ясне чоло. Проповідь на тему Євангельського оповідання про вигублення младенців Вифлеємських. Цар Ірод — перший ворог Царя Христа. Земні володарі повстали проти Господа. Так було, так є і так буде, поки ті володарі не матимуть в серцях страху Божого. Плаче Рахиль за дітьми своїми, що їх повбивав Ірод. В таких рисах розгортається слово Митрополита Миколая. А далі він піднесеним голосом говорить: «Прислухайтесь до гомону землі української і ви почуете плач і ридання... То плаче наша рідна Рахиль по дітях своїх, бо вже нема їх»... Людей дрож проймає... Чують бо вони правду про своє вопіюче до неба горе... Чути зітхання. Дехто з потайним неспокоєм поглядає на сусідів (советська дійсність!).

Не знаємо, чи десь збереглися рукописи, збірник проповідей та «Записки пастиря» Митрополита Миколая. Якщо вони загинули, то для українського церковного світу велика втрата.

Нехай же світить українським поколінням, головним трудівникам на ниві церковній, образ Митрополита Миколая Борецького. Нехай буде він для них прикладом як треба служити Богові і своєму народові.

Архиепископ Миколай

В Монтевідео (Уругвай) 6 червня 1953 р. на 75 році життя упокоївся Архиепископ Миколай (Соловій).

Покійний Владика Миколай народився 4 грудня 1877 р. на Полтавщині, в маєтку «Солов'ї» Кобеляцького повіту. В 1901 році закінчив медичний факультет Московського Університету. На початку 1922 р. прийняв священничий сан, а з кінцем того ж року, після смерті своєї дружини, був висвячений в Єпископи. В 1924 р. переїздить до Уругваю. На склоні своїх літ Архиепископ Миколай приєднався до УАПЦ і з днем 15 січня 1952 р. увійшов у склад її Єпископату. В останніх місяцях відійшов від активного церковного життя і перейшов на спочинок.

Нехай Милосердний Господь упокоїть Його душу в Своїх оселях, де всі праведники спочивають!

П'ятсотліття здобуття Константинополя турками

П'ятсот літ тому 25 травня 1453 р. турки здобули столицю Візантії Константинопіль. Останній візантійський імператор Константин XI Палеолог згинув смертю героя, боронячи свою столицю.

Святу Софію — найвеличніший християнський храм з 6. сторіччя турки перетворили в магометанську мечеть. Усунено престоли і церковну утвар. Цінну мозаїку і образи славних малярів позакривано тинком. Ззовні до церковної будівлі добудовано стрункі вежі мінаретів.

Свята Софія була мечеттю майже п'ятсот літ. За першого президента Туреччини Ататюрка перетворено її на музей. Усунено пізніші верстви тинку та переведено ряд реставраційних робіт, внаслідок яких колишній величний храм засяв знову у своїй первісній красі, відкриваючи світові прекрасні твори християнського мистецтва Візантії. Перед кількома роками колишній храм Св. Софії відвідав Константинопільський Патріярх Атенаторас, що був першим Патріярхом, який вступив до Св. Софії від часу здобуття Константинополя турками.

Деякі часописи подають не позбавлену сенсації вистку, що ведуться переговори відносно передачі Св. Софії, як православного храму. Константинопільському Патріярхові.

П'ятсотліття здобуття Константинополя турками відзначила преса в усьому світі. Зокрема, як день жалоби його відзначувала Греція. В цей день відбулися в усіх грецьких церквах заупокійні Служби Божі за душі всіх, що впали в обороні віри і своєї Батьківщини під час боїв за Константинопіль.

До подій на Холмщині п'ятнадцять років тому

Останні роки перед війною 1939 р. були в Польщі роками посиленої акції польських урядових чинників проти Православної Церкви. До найбільш яскравих проявів переслідування православних українців дійшло на Холмщині та в деяких місцевостях Волині. Акція проти Православної Церкви на Холмщині зветься до нищення православних храмів. За короткий час було знищено **понад 150 православних церков**. Метою цієї жакливої антихристиянської акції було приневолити православне українське населення Холмщини зректися своєї православної віри і своєї національності та стати католиками й поляками. Для цього вибрано спосіб, що його на східних і центральних українських землях практикувала безбожна комуністична московська влада — нищити храми Божі. Лише за два місяці — червень і липень 1938 р. на Холмщині було знищено 112 церков, в тому числі багато старовинних, збудованих ще в XII—XVI ст.

Події на Холмщині глибоко схвилювали населення. Варшавський Митрополит Діонісій 2 червня 1938 р. телеграфував відповідним польським урядовим чинникам: «У деяких повітах Люблинського воєводства останніми днями зруйновано численні православні церкви, їх святощі опоганено, православному населенню заподіяно кривду, бо його позбавлено храмів, які воно здобувало трудами своїх рук і своїми коштами. Через масове знищення Божих домів православні впали в розпуку й почувають себе глибоко ображеними. Іменем справедливості й християнського милосердя палко благаю Вас зупинити руйнування Божих домів».*) Цей протест не був узятий під увагу. Руйнування церков не тільки продовжувалося, але ще й посилювалося. У відповідь на це православні Єпископи в Польщі видали з датою 16 липня 1938 року Соборне Архипастирське Послання до вірних, щоб потішити їх у важкому горі. «Ми свідомі того» — писалося в Посланні — «як тяжко Ви нині терпите, бо нема нічого тяжчого на світі, як бачити власними очима нищення й осміювання не тільки своїх, але й предківських святощів. Але яке чисте й спокійне зате ваше християнське сумління, що ви страждаєте не як душоуби, злодії, обмовники чи ласі на чуже добро, а як віддані своїй чистій вірі християни». Це послання було сконфісковане урядом і недопущене до відома вірних. Деякі часописи однак встигли його надрукувати, але були також сконфісковані за це.

Послання це було підписане Митрополитом Діонісієм і усіма іншими православними Єпископами в Польщі, а серед них Владикою Полікарпом, Єпископом Луцьким, тепер Митрополитом УАПЦ. Зокрема Владика Полікарп у проповіді в Луцькому катедральному соборі нап'ятував це нехристиянське діло. Виступили також у проповідях про дії на Холмщині і інші Єпископи. Один з них говорив, що коли руй-

нували церкви большевики то ж було ясно, що цей страшний злочин робили безбожники; коли це роблять люди, що іменують себе християнами, та й ще вважають себе нібито кращими християнами, як православні, то це тільки свідчить, що вони ніяк не є кращими християнами, бо творять антихристиянські діла. Мали цивільну відвагу виступити проти цього варварства у своїх проповідях також і численні українці-священники, які були укарані за те позбавленням «дотацій». Папа і Єпископи Католицької Церкви в Польщі, вірні якої допускалися злочинного руйнування православних християнських церков, мовчали. Хоч дехто й доказував пізніше, що десь за кулісами щось писалося й робилося, мужнього відкритого голосу цих чинників ніхто не почув, бо його не було. До речі цей голос міг би припиняти руйнування церков.

Одиноким високим достойником Церкви, що з католицької сторони запротестував проти варварського, нехристиянського нищення православних церков на Холмщині, був греко-католицький Митрополит Андрій Шептицький. У своєму посланні з 20 липня 1938 р. Митрополит Андрій Шептицький писав: «Жакливі події останніх місяців на Холмщині змушують мене одверто виступити в оборону наших братів, неуніятських грекоправославних християн... Страждання наших братів потрясли нас до глибини душі й ми мусимо нап'ятувати це нехристиянське діло». Брак відповідної реакції зі сторони Риму дав привід Митрополитові А. Шептицькому написати в Посланні, що в очах кількох мільйонів православного населення в Польщі Рим став співвинником нищення православних церков.

Це послання Митрополита Андрія Шептицького було також сконфісковане польською владою.

Проти нищення церков на Холмщині запротестували українські послы в польському соймі: православний священник о. Мартин Волков, Степан Скрипник (тепер Архiepіскоп Мстислав у ЗДА); покійний д-р Степан Баран, а в сенаті сенатори — Остап Луцький і Микола Маслов.

З приводу цих виступів український щоденник у Львові «Діло» писав: «сьогодні заманіфестували репрезентанти українського греко-католицького і православного населення з Галичини, Волині і Підляшшя єдність та спільноту в обороні національно-церковних позицій».

Сумні події на Холмщині, п'ятнадцятиліття яких припадає у цьому році, згадуємо не для того, щоб наставляти читачів проти спричинників цих подій. «Мені належиться помста, Я віддам» — говорить Господь.

Згадуючи ці події сьогодні, хочемо схилити голову перед терпінням наших братів і сестер на Холмщині, що вони їх зазнали в 1938 р. і в пізніших часах. Віримо, що ці їхні терпіння як і терпіння усього українського народу, вийдуть на нашу користь, сповнять нас життєвої мудрості та ще більше розпалють любов до своєї предківської православної віри і свого народу.

А. З-ич

*) Наводимо ці слова, як і інші подані далі цитати, з праці Є. Вінтер «Візантія та Рим у боротьбі за Україну».

Відновлення Болгарського Патріархату

В Софії, столиці Болгарії, відбувся в днях 8—10 травня б. р. собор Болгарської Православної Церкви, на якому переведено зміну дотеперішнього устрою цієї Церкви, обрано Патріярха і найвищу церковну раду.

На собор прибули 107 делегатів від духовенства і вірних та представники Православних Церков з Советського Союзу і інших окупованих більшовиками країн. З поза комуністичних країн був лише одиницький представник Антіохійського Патріярхату, що втримує тісніші звязки з Московською Патріярхією. Ні Вселенський Константинопільський Патріярх, ні Сербська Православна Церква своїх представників не прислали.

Патріярхом обрано Пловдівського Митрополита Кирила, що був висвячений в єпископи в 1936 р. а студював богословіє на Богословських факультетах при університетах у Белграді і Чернівцях, де одержав титул доктора богословія. Він є автором різних праць з історії відродження Болгарії в ХІХ ст.

З вибором патріярха в Болгарії відновлено Болгарський Патріярхат, що його було скасовано після здобуття Болгарії турками в 1393 р., коли то останній Болгарський Патріярх подався на вигнання, а Болгарську Православну Церкву згодом було поставлено в залежність від Константинопольської

Патріярхії. Це підпорядкування тривало до 1872 р., коли Болгарська Православна Церква проголосила свою незалежність. Константинопільський помісний Собор в 1872 р., керуючись нецерковними мотивами, осудив справедливі змагання Болгарської Церкви до незалежності та оголосив болгарів мало не схизматиками й пірвав зносини з Болгарською Церквою. Однак ряд інших автокефальних Православних Церков не погодився з постановою в Константинополі і надалі вважав Болгарську Церкву своєю сестрою та утримував з нею зносини.

В 1945 р. дійшло також і до порозуміння між Константинопольською Патріярхією та Болгарською Церквою.

Теперішній вибір патріярха і відновлення Болгарської Патріярхії не може бути прийняте з належною радістю у вільному православному світі, бо це сталося, на жаль, в умовах поневолення Болгарії комунізмом. Комуністи, дозволивши на вибір Патріярха, напевно роблять це з метою зірвати останні звязки Болгарської Православної Церкви з Православними Церквами у вільному світі та поставити Болгарську Церкву і її Патріярха в повну залежність від себе. Тільки з цього погляду може бути оправдана неприсутність в Софії на соборі представника Константинопольської Патріярхії і негативне ставлення її до останніх подій в житті Болгарської Церкви.

З церковного життя в Німеччині

Перебування Архiepіскопа Ніканора в Швайцарії.

Завдяки допомоги Світової Ради Церков Його Високопреосвященство, Високопреосвященніший Архiepіскоп Ніканор перебував у місяці травні ц. р. в Льокарно (Швайцарія), де за порадою лікарів відпочивав після недавно відбутої важкої недуги. 1. червня Владика повернувся до Карльсруе.

Посвячення церкви в таборі «Валька» в Нюрнбергу

Любов до своєї Церкви, бажання перебувати в єдності з усією громадою православних українців на чужині та молитися Богові і славити Його в душевному спокої об'єднали більшу частину православних українців у таборі «Валька» в Нюрнбергу. Таким чином постала тут парафія УАПЦ, що вже її від кількох років бажали вірні, але яка через брак священика, а пізніше і інші обставини не могла донедавна формально заснуватися. Цю нову парафію очолив тепер свящ. Ю. Сікорський, що переїхав на «Вальку» з Інгольштадту.

Спільними зусиллями а зокрема при жертвенній праці панства Єрмаків, Лозових, Хмельовських, Шевченків і інш. влаштовано в одному з бараків нову церкву присвячену пам'яті святителя Миколая. Гарного весняного дня в неділю 17 травня ц. р. відбулося урочисте посвячення цієї церкви. Скромну, але з любов'ю прикрашену церковцю заповнили вірні. Дехто, що прийшов пізніше, був змушений стоя-

ти на дворі, бо невеликий храм не міг вмістити всіх. Посвячення перед Службою Божою довершили о. прот. П. Дубицький — Керівник Церковного Управління в Мюнхені, о. прот. Ф. Димар, що перебуває на «Вальці», і о. А. Дублянський, що прибув на цю урочистість з Ляндсгуту. Ті самі священики відправили урочисту Службу Божу. Гарно співав мішаний церковний хор під диригентурою п. І. Шпаковича. Слід підкреслити, що хор розпоряджає гарними голосами, зокрема гарне сопрано п-ні Катерини Іващенко.

Змістову проповідь під кінець Служби Божої виголосив о. прот. П. Дубицький. Після Служби Божої відбувся ще молебен з виголошенням многоліття Ієрархії, Українському Народові, настоятелів, будівничим храму і побожним парафіянам.

Храм Святителя Миколая, що хоч повстав недавно, має гарну плащаницю, гарні намісні образи Спасителя і Божої Матері та між іншим два невеликі оригінальні старовинні образи вивезені з України.

Побожність і відданість своїй рідній Церкві парафіян цього храму є запорукою, що він стане центром, біля якого об'єднуються всі наші побожні люди в цьому таборі. Цей храм є і буде для них джерелом любови, виявом вірності своїй предківській православної вірі та місцем звідки вони черпатимуть сил для переборення всіх перешкод і труднощів, які можуть траплятися в їхньому житті.

В день посвячення храму в приміщенні дитячого садку дружньою родиною зібралися на спільний обід духовенство, парафіяльна рада, титар, хор та багато парафіян. Серед гостей на обіді були словацький католицький священник о. Ляцько, представник Світової Ради Церков п. Поппа, представник Іннере Міссіон п-ні Фрезе. На обіді промовляли прот. П. Дубицький і свящ. А. Дублянський, підкреслюючи необхідність єднання і любови всіх православних українців.

Гість

Виїзд о. прот. Е. Горгіца до Канади

В початках травня ц. р. виїхав до Канади один з найдіяльніших душпастирів нашої УАПЦ о. прот. Емануїл Горгіца, що перебував у Гайденаві і обслуговував широку округу. За свою сумлінну душпастирську працю о. Е. Горгіца був нагороджений Архiepіскопом Ніканором до Великодніх Свят саном протоєрея.

Бажаємо Всч. о. протоєрею дальших успіхів на Ниві Христовій в рядах духовенства Української Православної Церкви в Канаді.

Хроніка Українського Православного життя в світі

ФРАНЦІЯ**Урочиста Митрополічна Служба Божа.**

В неділю 24 травня, на перший день Зелених Свят, в українській православній церкві в Парижі відбулася урочиста Служба Божа, яку відправив Блаженніший Митрополит Полікарп у сослуженні протопресвітера о. В. Вишневського, Архимандрита о. Володимира (Білоруська Православна Церква), протоєрея о. І. Бринзоу (Румунська Православна Церква), протодиякона о. М. Галицького, Ієродиякона о. Ростислава і Диякона о. Я. Мацака. Церква не могла змістити всіх вірних, що прибули з Франції, Бельгії, Вел. Британії і Німеччини. Чудово співав церковний хор під орудою п. Миколайчука.

Пополудні на цвинтарі Монпарнас Блаженніший Митрополит Полікарп відправив панахиду і довершив посвячення нового пам'ятника на могилі сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри.

ЗДА**Канонічні візитаційні поїздки Митрополита Іоанна**

Впродовж останніх місяців Первоієрарх Української Православної Церкви ЗДА Митрополит Іоанн, що має місце постійного осідку у Філадельфії, відбув ряд візитаційних поїздок по парафіях в Честер, в Монсен, Трентон, Карнегі, Ньюарк та інші.

КАНАДА**Митрополит Іларіон в Оттаві.**

Недавно Первоієрарх Української Православної Церкви в Канаді, Митрополит Іларіон, відвідав українську православну громаду в столиці Канади Оттаві. В церкві Успіння Пресвятої Богородиці відбулося урочисте Архiepірейське Богослуження, під час якого співслужили Владиці Митрополитові місцевий настоятель о. прот. О. Іванюк і о. прот. К. Квасницький з м. Гошін.

Серед нових книжок**Поділ єдиної Христової Церкви і перші спроби поєднання Її**

Історично-канонічна монографія. Видання Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Вінніпег, 1953. Стор. 384.

Поділ Христової Церкви на Східню і Західню був величезного значення подією в історії Християнства. Про цю важливу подію не було досі в українській мові відповідної літератури. Історично-канонічна монографія Митрополита Іларіона, що оце вийшла в світ у цьому році, є першою українською науково-популярною працею на цю тему. Над цією монографією працював Митрополит Іларіон вісім літ (1945—1952). В монографії докладно змальовано розвиток патріяршої і папської влади, широко представлено церковне життя IX—XI століть, на тлі якого стався поділ Христової Церкви, подано докладно причини цього поділу, розглянено невдалі спроби поєднання Церков у минулому і представлено сучасні змагання до єдності.

Праця написана з повною об'єктивністю. Подано в ній велику кількість історичних фактів, що самі говорять за себе. Наприкінці кожного розділу наводиться обширні джерела і література. Крім наведення різних поглядів щодо окремих подій і їх оцінки, Митрополит Іларіон подає в монографії багато влас-

них, нових, оригінальних поглядів. Все це робить монографію цінним вкладом до дотеперішньої світової літератури про поділ Христової Церкви.

Як усі праці Митрополита Іларіона, також і ця праця написана живо, цікаво й доступно для кожного. Видана вона як раз на часі, з огляду на постійні, особливо тепер поширювані Римом серед українців, тенденційні навітлювання причин поділу Християнської Церкви. Видана вона з метою щоб читачі, як пише сам її автор, пізнали сумну правду про роз'єднання Церков. «Пізнаєте Правду і Правда визволить вас» (Іоан. 8,32).

Монографія є висловом українського православного погляду на поділ Церков, погляду одного з найвизначніших її ієрархів, відомого науковця, автора численних праць з історії Церкви і інших ділянок.

Цю нову працю Митрополита Іларіона: «Поділ єдиної Христової Церкви і перші спроби поєднання Її» гаряче поручаємо всім, хто хоче мати правдиве, не сфальшоване уявлення про цю подію.

о. А. Д-ий

3 листів до редакції

Всечесний Отче!

Читаючи церковний журнал «Рідна Церква», з зворушливою радістю довідаюсь про великі досягнення в житті нашої Церкви. Журнал подає багату хроніку з життя УАПЦ і братніх Українських Православних Церков з США і Канаді. З цієї хроніки видно, що наша Церква зростає і користується підтримкою вірних, справжніх синів України. Великою радістю для нас є порозуміння між нашими церковними достойниками в Австралії, Америці. Я не збираюся судити цю чи іншу сторону, бо вважаю себе не покликаним до цього, але як вірний УАПЦ маю великий жаль до тих, які і до нині не хочуть зрозуміти своєї помилки та вносять розлом у життя Матері Церкви, якій так необхідна єдність.

Підчас революції 1917—1918 рр. мені було 10 років. Напочатку я дістав релігійне виховання, але з навалюю більшовиків на Україну, все оце святеє святих почали жорстоко виривати з душі кожного українця, а особливо молоді. Та як би не лютували більшовики, те, що було змалечку посіяне в наших душах, вони не могли цілком знищити.

Сдин із моїх шкільних колег, з яким ми разом ділили чорні дні заслання в далекій Колімі, перебуває тепер в Англії. В одному з своїх листів до мене він пише: «В 1930 р. я як і ти загубив своїх батьків, братів і сестер. В 1933 р. утратив майже всіх інших родичів. В 1943—44 рр. я утратив дружину і своїх синів та до того і рідну Україну й опинився на чужині. Коли вже, здається, усі були тут вільними і війна для всіх закінчилася, я ще довго жив на правах полоненого в Італії. І тоді, коли я все згубив безнадійно, я все ж знайшов тут на чужині Бога. Я знайшов тут те, що дороге моєму серцю, святу нашу рідну Українську Православну Церкву. Коли переживаю тяжкий час і маю сум на душі я йду до церкви, бо в церкві думками сходжуся з думками своїх батьків, а особливо мучениці матері, що вчила мене молитов із своїх уст.»

На превеликий жаль, багато не розуміють цього, що уникнувши смерті в катівнях ЧК, ГПУ, НКВД і в концтаборах та у страшний голодовий 1933 рік, нам Господь Бог допоміг спасти своє життя і опинитися на Заході не для того, щоб тут ми займалися сіянням непорозуміння і розбиванням Церкви або були зовсім байдужими до Неї.

Байдужість до Церкви, ізоляція від Неї ведуть часто до безбожництва, ведуть до того, що декого зовсім не обходять нічого мільйони замордованих наших братів і сестер за Церкву і Україну.

Тут на чужині у вільному світі ми повинні берегти свою Церкву і принести її на вільну Україну нашим братам. Обов'язок кожного православного українця бути вірним і достойним сином своєї Церкви і тим самим сповнювати свій найперший обов'язок перед страждальною Матір'ю Україною.

З пошаною

Гордій Пекучий

У Мюнхені 4 червня 1953 р. спочив у Бозі на 75 році життя голова Виконавчого Органу УНРади

сл. пам'яті д-р **СТЕПАН БАРАН.**

Покійний належав до старої генерації українських діячів Галицької Землі. На еміграції активно продовжував свою працю в українському громадському і політичному житті.

Д-р Степан Баран до війни 1939 р. був довгий час послом у польському союзі. Як представник українського населення під Польщею, будучи сам греко-католиком, не раз виступав у союзі в обороні переслідуваної Православної Церкви і православних українців. Особливо був знаменний його виступ під час відомих подій на Холмщині в 1938 р., коли він заявив у союзі «... справа оборони Православної Церкви це національна справа цілого українського народу і тому ми, українські галицькі послы греко-католики, голосуватимемо (проти укладу договору між Польщею і Ватиканом) в обороні близької нам Православної Церкви та інтересів українського народу й в ім'я його історичних і теперішніх прав».

Схиляємо голову перед світлою пам'яттю Покійного!

Дописи

Щастя, Боже, на добре діло!

Дня 11 червня 1953 р. відбулася в Авгсбургу, в Швабенрегінг, конференція в справі заснування в Новоульмівській оселі залишенців кооперативно-мистецької робітні по килимкарстві, вишиванні, різьбі та столярстві.

Почин цьому корисному ділу дав голова Світової Ради Церков на Баварію п. др. Г. Тр. Галлін, який від довшого часу обговорював цю справу з місцевим лікарем п. д-ром О. Баб'яком та іншими членами «Мистецького гуртка».

В конференції взяли участь: п. д-р Г. Тр. Галлін, предсідник сванг. внутр. місії пастор Молітор, регірунгсрат п. Ф. Дайнінгер, амтсгеріхтсрат п. Шеппе, обербюргермайстер Нового Ульму п. Грімайс, Флюхтлінгскомісар п. Фрауенгофер, від українців — п. д-р О. Баб'як, п. генерал А. Вовк, п. полк. І. Татарський та настоятель УАПЦ в Новому Ульмі о. М. Гільтайчук.

Нарада відбувалася в надзвичайно прихильному тоні й зрозумінні необхідности створити найдогіднішими початки, як в заложенні робітні, так і в праці. Приємно було почути позитивну оцінку українців з боку високих німецьких урядовців.

На цю ціль відпустив Швабенрегінг досить великий барак, а СРЦ значну суму грошей, які мають бути вжиті на закупно відповідних машин, сировцю і ін. Далі багато залежитиме від доброї волі, охоти до праці мешканців в Новому Ульмі, а також від ринків збуту.

В робітні можуть працювати всі, без різниці національності і віровизнання.

о. М. Г.

Сумна подія на Мозаху

В одноманітному й безфарбному житті наших скитальців на Мозаху біля Мюнхену, сталася трагічна подія, що зхвилювала не лише їх, але й усіх, що не згубили ще страху Божого. Одного з мешканців оселі на Зеєгамерштрассе українця Михайла Авраменка забито в жорстокий спосіб: зарізано й кинуте в озеро.

Небіжчик — вже не молода самотня людина — працював у американців і мав, як виявило слідство, ощадження, що й привело до убивства й ограбовання. Злочинці поласилися на ті гроші і холоднокрівно доконали злочину, що стався ще 27 березня цього року. Після довгого слідства й шуканини лише 4 тижні пізніше було знайдено тіло небіжчика в Баґерському озері.

27 квітня відбувся на Вестфрідгоф у Мюнхені похорон, що прийняв дуже урочистий характер, бо на цвинтар зібралось понад 100 людей: українців, німців, росіян, калмиків і інших співробітників небіжчика, яких амер. провід звільнив від роботи, щоб вони змогли віддати останній привіт своєму співпрацівникові.

Похорон відправляв в супроводі хору о. протоерей Ф. Луговенко, що своїм зворушливим словом на цій свіжій українській могилі на чужині викликав не лише справедливий осуд безглузлого й жорстокого злодійства, а й щирі сльози у багатьох з них: «врятувався Покійний від злодійського переслідування своїх безбожників в Україні» — казав він: «але загинув тут на чужині...» Нехай же чужа земля не буде йому важкою, нехай знайдеться серед нас не одна добра душа, що нераз прийде сюди, помолиться щиро, згадає тихим словом свого собрата і покладає квітку на його сирітську могилу»...

Зробимо ж те в наших серцях і ми!

Присутній

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: о. дякон В. О. — 5 н. м., о. прот. Ф. Луговенко — 3 н. м., д-р В. Плющ — 1 н. м., о. прот. М. Чернявський — 14,70 н. м., п. А. Коваль — 2 н. м., п. К. Масалітин — 5,38 н. м., о. Т. Мазак — 4,30 н. м., п. mgr. Ю. Олесницький — 150,12 н. м., п. О. Алленбахер — 1 н. м., о. прот. М. Гільтайчук — 5 н. м., п. М. Боярський — 5 н. м., д-р С. Нечай — 8,34 н. м., п. В. Голапопа — 11,45 н. м., і П. Казідуб — 29,19 н. м. п. mgr. С. Веремчук — 2 дол., п. П. Казідуб — 5 дол.

Всім Жертводавцям Видавництво «Рідна Церква» складає щире подяку.

.....

AUS DEM INHALT: Annahme des Christentums in der Ukraine; Heiliger Fürst Wolodymyr; Heilige Fürstin Olga; Metropolit Mykolaï Boreckyj (Zum 20-jährigen

Бібліографія

Надіслані до Редакції церковні видання.

Митрополит Іларіон: Поділ Єдиної Христової Церкви і перші спроби поєднання її. Історично-канонічна монографія. Вінніпег, 1953 р. 384 ст. Ціна 1.50 дол.

Наша Культура. ч. 7 і 8. Вінніпег (Канада).

Українське Православне Слово, ч. 5. 6. Савт Бавн Брук (ЗДА).

Відомості Ген. Церк. Управління УАПЦ в В. Британії. ч. 5—6 і 7.

Дзвін. ч. 3, 4, 5. Буенос Айрес (Аргентина).

Український Православний Календар на друге півріччя 1953 року.

Листопад.

7. (24. VI) Вт. Різдво св. Івана Хрестителя.

12. (29. VI) Нд. Св. Апостолів Петра і Павла.

23. (10. VII) Чт. Св. преп. Антонія Печерського.

24. (11. VII) Пт. св. блаж. кн. Ольги.

28. (15. VII) Вт. Св. Рівноапост. вел. кн. Володимира.

Серпень.

2. (20. VII) Нд. Св. пророка Іллі.

14. (1. VIII) Пт. Хрещення України. Початок Спасівки).

19. (6. VIII) Ср. Преображення Господне (Спас).

28. (15. VIII) Пт. Успіння Пресвятої Богородиці.

Вересень.

11 (29. VIII) Пт. Усікновення голови Св. Івана Хр.

14. (1. IX) Пн. Початок Церковного Року.

21. (8. IX) Пн. Різдво Пресвятої Богородиці.

27. (14. XI) Нд. Воздвиження Чесного Хреста.

Жовтень.

9. (26. IX) Пт. Св. Ап. і Єванг. Івана Богослова.

14. (1. X) Ср. Покров Пресвятої Богородиці.

Листопад.

8. (26. X) Нд. Св. влмч. Дмитрія.

10. (28. X) Вт. Св. преп. Іова Почаївського.

21. (8. XI) Сб. Собор св. Архистр. Михаїла.

28. (15. XI) Сб. Початок Пилипівки.

Грудень.

4. (21. XI) Пт. Введення в храм Пресв. Богородиці.

13. (30. XI) Нд. Св. Апостола Андрія Первозваного.

19. (6. XII) Сб. Св. Миколая Мирлик. Чудотворця.

22. (9. XII) Вт. Зачаття св. Анною Пресв. Богородиці.

Примітка: В дужках подані дати за старим стилем. Грубим шрифтом набрані більші свята і неділі.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Церкви. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingenstraße 17/П р.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingenstr. 17/II r.

Рік II.

Мюнхен, вересень—жовтень 1953

ч. 5 (7)

Покрова Пресвятої Богородиці

«Заступнице милостива й непереможна, надіє певна й непохитна, стіно, Покрово і пристановище тим, що вдаються до Тебе, Вседіво Пречиста, ублагай Сина Твого і Бога нашого, щоб подав замирення світові, спасіння й велику милість». (Сідальний).

Святий і блаженний Андрій, Христа ради юродивий, українець з походження («скиф»), невільник багатого й побожного мешканця м. Царгороду Феогноста, навчений ним грецької мови і різних наук, ще з молоду полюбив Христа. Переїнявши Христовою наукою, він весь вільний час проводив у молитві та читанню житій св. угодників Божих. З наказу, що одержав у видінні, прийняв він на себе тяжкий подвиг юродивості. В дрятивій одежині ходив він по вулицях, терплячи голод, холод, глум та побої перехожих. А вночі, обливаючись сльозами, молився за весь світ та за своїх напасників. Всі, хто бачив життя св. Андрія, чудувалися з його терпеливості. Діставши вкінці дар прозорливості, він сподобився своїми духовними очима узріти явлення Пречистої Діви Богородиці, що за світ весь молилася, покриваючи людей святим Своім Омофором.

Про подію цю так оповідає життя св. Андрія: «Одного разу, під час співу всенічного славословія в храмі у Влахернах, був і блаженний Андрій зі своїм учнем Епифанієм (пізніше партіярхом Константинопольським з монашим ім'ям Поліевкта. Увага наша.). За звичаєм своїм св. Андрій стояв, поки старчило йому сили, найчастіше до досвітку. О четвертій годині ночі блаженний бачить своїми очима величну жону, що йшла від «царських дверей» («царськими дверима» у греків тоді звалися головні входні двері в церкву з двора. Увага наша) з величним почетом, з якого Чесний Предтеча і син Громів (Іоан Богослов) підтримували її своїми руками, а багато святих у білих одежах ішли перед Нею і за Нею, співаючи гімни й духовні пісні. Коли наблизилась Вона до амвону, преподобний промовив до Епифанія: «Чи бачиш Господню і Царицю світа?» — «Бачу, батьку мій духовний», — відказав той. І бачать схилиє Вона коліна й довго молиться, сльозами обливаючи Своє боговидне і пречисте лице. Скінчивши, підходить Вона до престолу, ще й тут молиться за присутній народ. Потім знімає з Себе, як блискавка, ясне й велике покривало, яке носила вона на пречистій голові своїй і, тримаючи урочисто своїми пре-

чистими руками, розпросторює його над усім народом. Здивовані Андрій і Епифаній довго дивилися на простягнуте над людьми покривало і блискучу, як блискавка, славу Господню. Поки була там Пресвята Богородиця, видиме було й покривало. Одійшла Богородиця, зникло й покривало. Але взявши його з собою, залишила Вона благодать тим, що там перебували».

(Закінчення на 2 ст.)

А. Лепський

ПРЕЧИСТА

Застелила я скатертку чисту,
Уквітчала світлицю свою, —
Я сьогодні зустріну Пречисту,
Що ходила в сусіднім гаю,
Що носила в криниці Господні
Повні відра людського плачу, —
Я зустріну Пречисту сьогодні,
Сліз у відра я їй наточу.

Не втаю я від Діви Святої,
Відкіля джерело наших сліз,
Не втаю, що багато гіркої
Їй води наливатимуть скрізь.
І що довго, ой довго ходити
Ще їй з відрами людських ридань,
Що без краю — кінця їй тужити
Над безоднею земних страждань.

І що тільки в годину останню
Від огню та від янгольських сурм
Припинитись людському риданню,
Сліз не лить до криниць і до урн.
І що тільки в останню годину
Їй коромисло скинути з пліч...
Я над вечір Пречисту зустріну,
Я їй все розкажу за цю ніч.

(«Церква і Життя». Ч. 2—3. 1927 р.)

Той же самий подвижник у видінні одного разу був взятий до раю. Там Ангел водив його по оселях різних святих. Але ніде в райських просторах не зустрів він Пречистої Матері Христової і запитав ангелів, чому він не бачить Пречистої Діви Марії. Серце його билось надією побачити Її. — «Ти хочеш, промовив ангел, бачити Царицю сил небесних? Нема Її тут. Вона пішла в скорботний світ людям помогати і потішати всіх засмучених»...

Вона одійшла до нас! Вона ходить поміж нами! Знає горе наше, бачить наш смуток, кривду нашу чує, сиріт і немічних захищає, подорожніх мандрівників провадить, бідних рятує!.. Але разом бачить і злобу нашу, ненависть до брата, лінивість до спасіння, недбальство про долю і славу нашої Батьківщини... Вона не судить нас, але гіркі сльози течуть по Її пречистому обличчі...

Безліч разів захищала Пречиста нашу Україну, коли до Її помочі вдавалися, перед святими Іконами Пречистої Богоматері ласки благаючи.

Ось «Нерушима Стіна» в Києві рятує народ наш від загибелі.

Ось військо Батия р. 1240 до Холма підступає. На рятунок людський нема надії. Народ, після горячої молитви, виносить святий Образ Божої Матері на оборонні мури. На татар нападає страх, бо гора, що на ній стоїть місто, показується їм жахливо високою

і крутою. В замішанні спішать вороги покинути дивне і небезпечне місце...

Ось рік 1675 в Почаєві. Турки облягають монастир. Не мають сили захищатися ченці і народ, що рятунок шукає за монастирськими стінами. Слізно моляться вони перед Образом Пречистої і підчас співу: «Тобі, Провідниці життя нашого», — над храмом у сьйві з'являється Божа Мати з чесним Покровом у руках. «Кулі вертає, турків вбиває, монастир рятує».

Річ неможлива порахувати усі випадки заступництва Пречистої Діви Богоматері над побожним народом нашим і нашою рідною землею!

Не одійшла Пречиста і тепер від нас. Ходить з нами по наших тернистих стежках, до горя нашого приглядається. Щораз готова й допомогти, тільки чекає від нас слова благання, чекає, коли відхилимо ми для Неї двері серця нашого.

Ми готові, Матінко наша! Серце наше перед Тобою! На поготові і сльози. Здійми руки Твої, Пречиста, до неба і благай невпинно Сина Твого й Бога нашого за дорогу матір нашу Україну, за побожний народ наш, по світі розкиданий, і — за Церкву нашу святу, щоб збрала вона його в єдину Христову громаду, і — щоб усі разом однодушно виголошували Тобі: Радуйся, Матінко наша, Покрово непохитна і утіхо непереможна.

Слово до наших Читачів і Прихильників

Рік тому, у вересні місяці, вийшло перше число нашого журналу. Вийшло воно в часі, коли припинилася масова еміграція наших людей з Західньої Німеччини за Океан, коли вже не існувало ІРО, коли всі наші люди, що залишилися в Німеччині, перейшли на німецьку економіку і в своїй масі залишалися без праці.

Хоч матеріяльні відносини ніяк не сприяли видаванню нового журналу, ми, надіючись на Господа Бога, розпочали працю словами: «Господи, благослови й допоможи!» І Господь допоміг нам.

Розпочинали ми з зовсім малої суми, що навіть не вистарчила б заплатити за друк першого числа. Незабаром на наш заклик відгукнулися ті з нашого духовенства і вірних, що справді від щирого серця люблять свою Церкву і не на словах, а на ділі. Вони почали надсилати пожертви на пресовий фонд. Завдяки їм і передплатникам, ми змогли досі видавати регулярно «Рідну Церкву» щодва місяця, як це намітили.

Всім нашим жертводавцям, що їх імена ми оголошували в кожному числі нашого журналу, ще раз на цьому місці складаємо нашу сердечну подяку. Нехай Милосердний Господь винагородить їх усіх сторицею.

Змогли ми видавати ще й тому, що ніхто з тих, що працюють при редагуванні й адмініструванні «Рідної Церкви», не беруть за свою працю навіть найменшої винагороди. Досі наші видатки зводилися, крім поштових і канцелярських витрат, лише до оплат за набір, друк і папір. Не можемо не підкреслити, що друкарня також пішла нам на руку і виконує свою працю для нас з певною знижкою.

Жертвенність наших людей, а тим самим розуміння необхідности існування органу української православної думки в Німеччині, виказувала частина вірних Української Православної Церкви, але далеко не всі, що могли це зробити. Це особливо відчувалося при кольпортуванні журналу в парафіях, коли дехто, що витрачає не одну марку на те, без чого може обійтися, на журнал, що коштує 50 пф. на два місяці, ніби не має грошей. Прикро це стверджувати, але це факт.

Якби свідоміше поставився загал вірних нашої Церкви до свого журналу в Німеччині, напевно матеріяльний стан його б був кращим, була б певність у безперервній видаванні його, можна було б видавати його частіше, ілюструвати, давати окладинку і збільшити кількість сторінок.

Не тільки, на жаль, матеріяльні справи «Рідної Церкви» турбують нас і не дають можливости розвитку нашого журналу. Ще є одна причина, що не дозволяла поставити його на відповідну височину, на якій ми хотіли б, щоб стояла «Рідна Церква». Ця причина — брак широкого кола співробітників. Маємо передусім на увазі людей обдарованих від Бога талантом та людей з освітою. До них наше слово: Віддайтеся Богові й свій талант та освіту скеровуйте на Славу Божу та користь Його Святої Церкви. Сторінки «Рідної Церкви» стоять відкритими перед Вами. Одній особі з кількома лише співробітниками не під силу робити все. Добрим і цікавим може бути наш журнал тільки тоді, коли співпрацюватиме в ньому більше осіб.

Засади «Рідної Церкви» залишаються й надалі ті самі, що були від початку її засновання. Хочемо да-

Шлях нашої Церкви.

Темою, що ось вже від кількох років не сходить з сторінок церковної преси, є проблема єдності Української Православної Церкви. Проблема складна, бо хоч про конечність єдності пишуть майже всі, але не однаково її уявляють. До повного здійснення об'єднання всіх без винятку православних українців стають часто на перешкоді навіть не засадничі речі, а далеко бічні, часто виключно особисті, а навіть позацерковні.

Проблема єдності Української Православної Церкви є безперечно дуже важливим питанням. Можемо сказати, що трагедією Української Православної Церкви сталося її розбиття, яке внесло у відроджений наш церковний організм забурення, що послабило нас та було спокусою для багатьох. Коли говорити про непорозуміння в лоні Церкви, мусимо пам'ятати, що хоч можуть складатися для нього різні причини, але саме зло лежало і лежить в людях. Не думасмо тепер розвивати цього питання, щоб не роз'ятрювати старих ран, і обмежимося лише ствердженням цього.

Не зважаючи на те, що ми, кількома рядками вище, назвали наше церковне розбиття трагедією, на осягнення єдності Української Православної Церкви дивимося зовсім не трагічно, а навпаки сповнені оптимізму, бо ця єдність є вже конкретною. Абсолютна

ти в руки читача популярну духовну літературу, що сприятиме піднесенню релігійності наших вірних та буде заспокоювати їхню потребу духовної поживи; літературу, яка не буде розпалювати їхніх пристастей, а навпаки буде їх заспокоювати, що сіятиме християнську любов, а не ненависть. Ми навмисне уникали спірних питань та не реагували на деякі явища й події, знаючи, що це зроблять і без нас. Ми навмисне не відповідали на зачепки нас і не вступали в дискусію з тими, що хотіли б може нас на цю дискусію викликати. Не все варте того, щоб на нього реагувати, і не все надається до друку, щоб про нього всі довідувалися.

На порушуванні проблеми ми дивилися не очима прихильників тієї чи іншої «формації», але очима православних українців, що мають майже тисячолітню історію своєї Церкви.

Наш журнал не був і не є жадним офіційним органом. Його лише видає Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. «Рідна Церква» — це орган вільної української православної думки.

Старалися ми служити тільки Богові і Його Святій Правді і тільки в Бога шукали допомоги і благословення для нашої праці. Праця ж наша не була легкою. Але Бог нам свідком, що нічого іншого ми не хотіли, як служити Йому на славу, нашій Церкві й обездоленому народові на користь. Це була єдина наша ціль.

В міру наших сил і спроможностей будемо служити цій цілі й надалі, просячи безустанно Господа Бога, щоб не залишив нас без Своєї опіки. Вас же, дорогі Читачі і Прихильники, просимо про дальшу моральну й матеріальну підтримку нашого журналу.

більшість Єпископату, духовництва і вірних Української Православної Церкви перебувають в єдності. Три окремо існуючі Українські Православні Церкви в ЗДА, Канаді і на еміграції в Європі творять фактично одну Українську Православну Церкву. Наша УАПЦ дала Церквам у ЗДА і Канаді кількох Єпископів і багато духовництва та доповнила її ряди тими своїми вірними, що переїхали з Європи до ЗДА і Канади. Між цими Церквами існує молитовне єднання і вузли братньої любови. Ні одна з цих Церков, ні її члени не вважають одна одну чужою. Це Церкви-сестри одного українського православного народу. Члени цих Церков — сини і доньки українського народу, незалежно від того, коли вони залишили рідну землю і з якої її частини походять. Ці три Церкви — живе втілення соборності і неподільності українського народу, бо духовництво і вірні, що об'єднані в цих церквах — це старі і нові емігранти, колишні мешканці центральних, західних і східних земель України.

Недивно, що чим далі, тим більш наступає зближення між цими Церквами. Особливо в останньому часі скріпляються близькі сусідські зв'язки між Українською Православною Церквою в ЗДА і в Канаді. Яку форму в недалекому майбутньому прийме єднання цих трьох: двох місцевих Українських Православних Церков у ЗДА і Канаді й третьої — еміграційної, не грає великої ролі. Вони можуть навіть залишитися при окремих своїх устроях, але душа їхня буде одна, їх ділитимуть лише простори, але вони будуть творити одну духову цілість, одну Православну Церкву українського народу у вільному світі.

Поза православними українцями, що об'єднані в цих Церквах, є лише незначне число наших людей, які, віримо, теж знайдуть шлях до спільної мети, єднання всіх нас в союзі любови.

Єднаючись між собою, ми не повинні ніколи забувати, що наша Українська Православна Церква є лише частиною Вселенської Православної Церкви. Ми, як частина цієї Церкви, маємо бути в канонічному єднанні з іншими Православними Церквами, що незалежні від політичних впливів Москви.

При цьому треба пам'ятати, що час підкорювання і беззастережного панування однієї Церкви над другою минув. Ці наші зв'язки з іншими Православними Церквами, в тому числі і з Константинопольською, можуть лише базуватися на християнських, братерських засадах, на зберіганні єдності в союзі любови. Власне тільки так розуміємо канонічне єднання. Всяке ж панування одних над другими, підкорення однієї Церкви другій, вважасмо не тільки антиканонічним, але й антихристиянським, бо воно є тим, що осудили канони, як намагання під виглядом священнодійства поширити світську владу і позбавити інших свободи, яку дарував нам ~~всім~~ Своєю кров'ю Господь Ісус Христос (8 прав. З Вселен. Собору).

Думасмо, що серед нас нема таких, які не хотіли б канонічного єднання з іншими Православними Цер-

(Закінчення на 4 ст.)

Пам'яті пастирів-мучеників

У десятиліття їх мучеництва

Шлях архиєпископського і пастирського служіння нашого духовенства останніх кількох десятиліть встелений великими тернами і хрестами.

Безбожна московська влада вимордувала, замучила голодом або непосильною працею десятки єпископів і тисячі священників. Замучили їх на рідній землі, в тюрмах і на засланні — на далекій чужині.

Вчаси другої світової війни наше духовенство знову зазнало великих жертв. На цей раз з рук гітлерівської влади. Втрати ці не менше дошкульні й болючі. Особливо літом і осінню 1943 р. було розстріляно або замучено гестапом десятки православних священників українців, переважно на Волині. Жертвою впали найбільш ревні пастирі Церкви Христової й найбільш свідомі національно.

Серед пастирів, що скінчили тоді своє життя мученицькою смертю, в перших рядах стоїть постать протосрея о. Миколая Малюжинського, ключаря Луцького кафедрального собору св. Трійці і члена Адміністрації Української Автокефальної Православної Церкви. Цього видатного пастиря розстріляли німці в Рівному разом з 32 іншими в'язнями в жовтні 1943 р. Рівночасно був також розстріляний прот. о. Володимир Мисечко, член Рівенського Єпархіяльного Управління УАПЦ при пок. Єпископові Платонові.

Впродовж цього ж страшного 1943 р. були замордовані ще такі духовні особи українці: прот. Андрій Кирилюк і диякон Мойсей Фірко́вський — м. Варковичі Дуб. пов.; свящ. Константин Лозинський — Більов, Рів. пов.; прот. Володимир Тучемський — Майків, Рів. пов.; свящ. Іван Жукович — Порванче, Горох. пов.; свящ. Олександр Ковалевський — Княже, Горох. пов.; свящ. Венедикт Корницький с. Губків; свящ. Степан Клубок — с. Арестів, Рів. пов.; прот. Андрій Пинькевич — Дубровиця, Сарн. пов.; прот. Ілля Левчук — с. Хотин, Рів. пов.; свящ. В. Васи́лишин — с. Броники, Рів. пов.; свящ. Микола Головка — с. Оржів, Рів. пов.; свящ. Володимир Перебийніс — м. Здолбунів; свящ. Михай́л Шавро́нський — Дермань, Здолбун. пов.; свящ. Олександр Оснецький — с. Пульмо, Любомл. пов.; свящ. Мостович — с. Малин, Дуб. пов.; свящ. Яків Юхновський — с. Молотків, Крем. пов.; свящ. Леонтий Мельник — с. Коршів, Луцьк. пов.; свящ. Степан Шиприкевич — с. Журавичі, Луцьк. пов.; свящ. Сергій Теліглов — с. Смолигів, Луцьк. пов.; свящ. Іван Концевич — Горох. пов.; свящ. Олексій Марковський — с. Острожець, Дуб. пов.; свящ. Максим Тарнавський — с. Тудорів, Рів. пов.; свящ. Феодосій Іллюк — м. Ковель; свящ. Іван Зварич — с. Охлопів, Горох. пов.; диякон Яків Трофімчук — Горох. пов.; свящ. Олександр Карнковський — с. Борки, Крем. пов.; свящ. Симон Гадзієнко — м. Попельня, Житом. обл.; свящ. Олександр Мищенко — с. Котельня, Житом. області.

Безперечно, що цей список, що ми його подали, з малими поправками, за статтею проф. І. Власовського «Десять літ тому» (Український Православний Календар на 1953 рік. Видання Української Право-

славної Церкви в ЗДА), не повний. В цих бурхливих часах важко було занотувати кожну трагедію. Так, наприклад, нема прізвища свящ. Вас. Вітковського, розстріляного в м. Киверцях біля Луцька та інших, що нам невідомі.

До цих імен священників-мучеників треба ще додати десятки священників українців вбитих різними злочинцями в Україні і на Холмщині.

Обов'язком нас живих зареєструвати імена і прізвища всіх мучеників, оскільки когось тут не згадано. Той, хто знає священників і дияконів, що їх було в той час вбито, хай подасть їхні імена й прізвища та обставини смерті до Редакції «Рідної Церкви».

Віriamo, що надійде час, коли ми зможемо видати спеціальну книгу про мучеництво нашої Церкви та її Архиєпископів і Пастирів, почавши від часу відродження Української Православної Церкви.

У десятиліття масового розстрілу нашого духовенства гітлерівською владою, вознесімо наші гарячі молитви за душі Пастирів-Мучеників. Просімо, щоб Милосердний Господь сподобив їх вічного блаженства та зберіг їх пам'ять з роду в рід, разом із пам'яттю всіх раніш і пізніше замучених Москвою наших Архиєпископів і Пастирів.

Вічна їм пам'ять!

А. З-ич

Шлях нашої Церкви

(Закінчення з 3 ст.)

квами в тім і з Константинопольською Патріархією. Але це єднання не може бути здійснене інакше, як всією Українською Православною Церквою зі збереженням єдності нас усіх.

Абсолютно ненормальним вважаємо, коли дехто вихваляється єднанням з різними Православними Церквами, а в той самий час пориває зі своїми і роз'єднується з рідними братами. Хіба це вирішить питання, коли якийсь окремий священник перейде в юрисдикцію Вселенської Патріархії і себе лише «оформить». Тим більш таке «оформлення» не має більшої вартості, якщо хтось це зробить не з ідейних мотивів, а ведений злобою до попереднього свого зверхника.

Чи може багато принести чести Вселенській Патріархії, наприклад, священник, що оце недавно пішов був (без парафіян, від яких затаїв свій вчинок) в юрисдикцію Архiep. Богдана, а за своє життя міняв вже різні юрисдикції не менше разів, як пальців на руці та вже й від Архiep. Богдана відмовляється. Чи такі дії можуть принести користь Православній Церкві многотраждального українського народу?

Канонічні зв'язки і єднання з іншими Православними Церквами нам безумовно конечні. Але це треба здійснити всій Церкві, а не окремим тільки священникам. Самовільні виступи окремих осіб можуть тільки розбивати єдність православних українців та сіяти ворожнечу між ними.

Останній бастион Православ'я на Галицькій Землі

Не знаю чому, але вже з дитинства я ставився з глибоким пієтизмом до німих свідків нашої бувальщини. Малим юнаком я часто слухав старих людей, що оповідали цінні перекази нашої давнини. Це все западало мені глибоко в душу і часто, по таких оповіданнях я довго не міг заснути, створюючи на їхній підставі свої власні дитячі фантазії. Пізніше стало мені ясно, який глибокий вплив мало це все на формування моєї душі в загальному світоприйманні.

Особливе враження викликало в мені оповідання про Манявський Скит, на Карпатському підгір'ю, який був заснований на початку XVII століття (1611 р.) афонським монахом Іовом Княгинецьким, приятелем полум'яного оборонця православної віри в часах насильного насадження унії на Українських Землях, Івана Вишенського, родом з Судової Вишні в Галичині.

Великий Манявський Скит можна сміло назвати останнім бастионом православ'я на Галицькій Землі, бо він перетривав усі гоніння й лихоліття, задержуючи твердо віру батьків своїх, аж до того часу, коли стався розбір Польщі й Галичина була включена в склад Австрійської Монархії.

Тому, що на Буковині існувало здавна багато православних монастирів, які були щедро обдаровані молдавськими господарями та які володіли четвертою частиною лісів і посівної площі земель Букови-

ни, це не подобалося австрійському цісареві Йосифові II-му. Він взагалі не дуже прихильно ставився до переваги духовенства в громадському житті. Своім т. з. «патентом» наказав більшу частину монастирів закрити, а майно їхне сконфіскувати для утворення «релігійного фонду», що мав бути призначений на шкільні й добродійні цілі. Силою цього «патенту» закрито й великий Манявський Скит, який був сіллю в оці полякам-католикам і уніятим. Однак ще довгий час по закритті, братчики-монахи не хотіли добровільно залишити Скиту, не зважаючи на те, що було їм роблено різні неприємності. Залишили ж аж тоді, як передає народній переказ, коли якийсь ворожий коцунський виродок, закрившись тайком, осквернив Св. Престол...

Де поділось багате майно монастиря, ніхто не може того сказати; тільки дзвін, голос якого було чути навкруги на шість миль, мали забрати поляки до Кракова.

Про саме заснування великого Манявського Скиту написав Антін Могильницький, при кінці минулого століття, фантастично-історичну поему, в якій описує про те, що, коли в Києво-Печерській Лаврі стало надмір монахів, тоді ігумен вибрав двох братчиків, дав їм боклаг печерської води, з якою мали вони йти по всій Україні та шукати рівної їй вагою. Але, ходячи й порівнюючи печерську воду з іншими, не могли ніде подібної знайти. Так шукаючи, зайшли

Не у все також, що пишеться про єдність Української Православної Церкви, можемо вірити. Не всі, що пишуть про цю єдність, справді єдності хочуть. В деяких церковних органах, що порушують питання єдності, інших, що не з ними, характеризується як «книжників і фарисеїв». Дехто й далі не перестав ділити Церкву на «Київську» й «Волинську» та загравати на різних провінційних струнах «землячества».

Сили проти єдності Української Православної Церкви діють серед нас і поза нами. Діють серед амбіціонерів, серед тих, що вносять в розуміння Церкви елемент нецерковний, діють серед тих, що перекреслюють майже тисячолітню історію нашої Церкви, а починають її від себе.

Сили поза нами це ті темні, безбожні, ворожі нашому народові сили, що радіють з браку єдності між православними українцями і там, де тільки можуть, підсичують наше роз'єднання, використовуючи подражнені амбіції, нестримвані нахили людей, а часом і справді ідейні прагнення неопанованих одиниць.

Безперечно можуть бути серед нас невідповідні потягнення і помилки, але насамперед вимагається від усіх нас спокою і розваги в своїх рішеннях. Можуть поставати дрібні непорозуміння, але які ніколи не сміють переростати меж.

Шукаючи шляхів до єдності, не сміємо шукати помилку тільки в других, але критичним оком глянути на себе і проаналізувати свої потягнення, які та-

кож могли бути не завжди правильними й доцільними.

Сили, що є явно проти єдності, малі і незначні. Колеса історії вони не зупинять і щирих намірів побожних людей, православних українців, що прагнуть єдності й спокою, як це належить справжнім християнам, вони не перекреслять. Також не зможуть вони змінити шляху, що ним іде наша Церква і скерувати її на непевні стежки.

Українська Православна Церква невпинно повинна йти далі шляхом вірності догматам і канонам Вселенської Православної Церкви, йти правдивим шляхом, що провадить до внутрішньої її єдності, а назовні до канонічних зв'язків з іншими Православними Церквами.

Вирішення головних, важливих питань, що стоять перед Українською Православною Церквою, не сміємо відкладати. Вони пекучі і невідкладні. Віримо, що ці питання будуть розв'язані на недалекому Соборі Української Православної Церкви різних юрисдикцій, де візьмуть участь представники від усіх складових частин Церкви, кращі представники, глибоко релігійні й конструктивні, які не будуть керуватися ні амбіціями, ні особистими мотивами, але у своїх рішеннях виходитимуть з загальної, спільної для всіх нас, православних українців, церковної і національної рації.

Свящ. А. Дублянський

вони аж до того місця, де сьогодні Балкою простягається село Манява. Бродючи по зарослинах і нетрях натрапили вони на невисокій горі кам'яну печеру з якої випливала чиста як кришталь, вода. Коли вони зважили її з печерською, була та сама вага. Далі описує автор поеми, що переживали ці два моменти наступної ночі, як нечистий старався їх різними своїми вибриками залякати. Коли на другий день вони згубили один одного і знову стрінулися, побачили себе обдертими й покаліченими, дали тоді вони непохитний обіт заснувати тут монастир. Першим своїм пристановищем вони вибрали кам'яну печеру, в якій зробили свій притулок, загороджуючи відкриті сторони плетінкою. Печера ця приняла назву «Блаженний Камінь» і збереглася по нинішні дні.

Сьогодні загально називають цю місцевість «Руїни Манявського Скиту». Це свідчить ясно, що після залишення його побожними ченцями, мусів хтось приложити свої руки до його руїни, щоб тим робом змести з лица землі ненависне ґніздо «схизматиків»...

В році 1943, перебуваючи в Карпатських горах, мав я змогу відвідати це святе місце. Відвідав саме тоді, коли вся природа вдягається в найкращі шати, а смерекові ліси розливають щедро по горах і ярах свій п'яний аромат живиці. Зустрівши одного свідомого господаря-гуцула, колишнього учасника визвольних змагань, я попросив його підшукати кількох найстарших віком «газдів», охочих піти разом із нами на «Скит». Очевидно, що від такої пропозиції ніхто не відмовився, а ще в такі дні, як Зелень Свята. По обіді, в День Св. Духа, зібралася групка старших віком громадян й, наспростець, через людські загороди, подались ми в ту сторону, звідки понад верхи смеречини виринали сірі руїни колишніх монастирських дзвіниць. Перейшовши доплив річки Манявки, в кільканадцять метрах побачили ми масивний мур з руїнами башти, в якому була входова брама на колишнє монастирське подвір'я. Головне, що впало мені в очі, це дві ікони Св. Апостолів Петра і Павла по одній і другій стороні брами, які не піддалися ані часові, ані атмосферичним впливам впродовж багатьох десятків літ, а затримали свій читкий вигляд аж до наших часів.

Сама входова брама провадить попід дзвіницю, де на розвалених мурах вежі ростуть нині вже досить великі смереки. Перейшовши під її склепінням, ми опинилися на площі, яка природньо забезпечена з північної сторони похилою, густо вкритою лісом горою, а від полудня — вузьким, але глибоким ярмом, на дні якого журчить чистий гірський потік. Це колишнє монастирське подвір'я, на якому видніють завалені камінням чорні нори підземних ходів, чи льохів, а може й гробівців. Певно, що в їхніх надрах зберігається й донині не одна історична цінність.

Над самим ярмом стоїть, ще масивніша від брами, вежа, що одною стіною сягає аж дна потоку (яких 20 метрів у глибину). Збудована вона з великих брил тесаного каміння, так що подиву гідне, як його сюди доставляли та чим його підіймали при будові. Цю вежу називають сьогодні також дзвіницею, але скоріше вона була вежею монастирського храму, тому

що до неї притикають розвалини інших будівель, по яких можна здогадуватися, що це руїни храму і чернечих келій. зуб часу вже й її з'їдає. На грубих мурах ростуть дерева, коріння яких руйнує склепіння, і поволі камінь за каменем котиться в долину.

Всюди панує якась дивна гробова тиша, як на забутому цвинтарі, хіба що сови, в ночі перекликаючись, будять її і тих, що колись по молитвах і трудах лягли тут на вічний спочинок.

Однак на цьому місці не кінчається ще все. Тут було тільки серце монастиря. Як оповідають, багато церков було побудовано довкола його по зелених горах. Особливо на тій, де знаходиться «Блаженний Камінь». Оглянувши руїни, пішли ми до його спинаючись в гору по вузькій, але втопаній стежці, щоб і там побувати та напитись «цілющої води». За яких десять хвилин були вже на місці. Стоїть він, як перед віками, у формі зігнутої долоні, довжиною яких 5—6 метрів, вишиною до двох і також ж шириною. На кам'яній долівці видовбане широке заглиблення, немов миска, з якого провадить ривчак, що ним колись спливала вода. Отут і було колись те «цілюще джерело». Тепер воно впливає з-поза каменя; час і тут зробив своє. На камені видніє багато написів, з різних часів і різних людей, що приходили сюди гнані нещастям, хворобами або й цікавістю.

Вже сонце ховалося за верхів'я високих гір, як ми верталися, щоб ще побачити широку галявину, на якій і до сьогодні видніють сліди колишнього рибного ставу й татарак (лепеха), що з нього виробляли пахучі олійки й ліки. Вкінці було моїм гарячим бажанням оглянути ще й те місце, де, як твердять, знаходилося монастирське кладовище і на якому мали б спочивати тлінні останки гетьмана Івана Виговського.

Ще раз перейшли ми біля руїн на другу сторону яру, де зеленів на рівній площині густий смерековий ліс. Отут мало б бути і кладовище. І дійсно, кращої околиці для місця спочинку тут не було! На цьому місці я чомусь довше затримався. Мені здавалось, що ось-ось вийде з-поза тіню дерев якась маєстатична постать в чорній рясі, з довгою сивою бородою, і розкаже, «як бувало в світі»... Мовчки стояло й гомінке товариство. Тільки передвечірній вітерець грався легенько в смерекових віттях, немов співав на добраніч: «Зо святыми упокой, Христе, душі рабів Твоїх»...

Вечоріло, над ярами стелився легенько туман. Нам пора було вертатися в село. Я ще раз поглянув у ту сторону, де залишилися руїни Манявського Скиту, останнього бастіону православ'я на Галицькій Землі, німого але проречистого свідка нашої бувальщини. Недалеко вертіли землю поляки-вертачі, добуваючись до покладів нафтової ропи та перетикували свою працю брудними словами й лайкою. Якась невимовна туга огорнула мою душу, яку підсилив протязний гуцульський спів якогось пастушка, що гнав з гори свою «маржину» (худобу): «Ой, гуцули-протокули зрубали калину, течуть річки кірваві з гори на долину»...

Протоєрей М. Гільтайчук

КОМУНІКАТ

Конференції Представництв Української Греко-Православної Церкви в Канаді і Української Православної Церкви в Злучених Державах Америки, що відбулася 14—16 серпня ц. р. в м. Вінніпегу в Канаді.

Українська Греко-Православна Церква в Канаді і Українська Православна Церква в Злучених Державах Америки, знаходячи себе в духовній та молитовній єдності, цією Конференцією своїх Представництв ту єдність здійснюють певними постановами спільності і координації Церковного діяння.

Представництво Української Православної Церкви в Злучених Державах Америки було під проводом Митрополита Іоана, в складі Архiep. Мстислава й оо. Л. Весоловського і Д. Лещишина. Представництво Української Греко-Православної Церкви в Канаді, під проводом Митрополита Іларіона, складалося з Архiep. Михаїла, о. Є. Грицини та о. Г. Метюка. На конференції були також інші члени Консistorії в Канаді та запрошені світські визначні громадяни, члени канадійської Церкви.

Вічний Пастирначальник Церкви, Син Божий, благословив зустріч Представництв обох наших Церков і вони, ведені любов'ю до Божого діла в Церкві, ведені відданістю для добра свого народу, в обговоренні прийшли до повного порозуміння і прийняли наступні постанови їх спільності життя та координації діяння.

1. Обидві Церкви приймають духовні особи на службу до себе тільки за Відпускними Грамотами.

2. Служення Священослужителів одної Церкви в другій відбувається тільки за згодою Первоієрархів дотичної Церкви.

3. Утримувати спільну Духовну Академію у Вінніпегу для обидвох Церков при Колегії Св. Ап. Андрея.

4. Видавати спільний богословський журнал.

5. Співпраця в поширенні духовної літератури.

6. Співпраця в перекладі й видаванні Богослужбових книг.

7. Спільне поширення впливів церковної праці наших Українських Православних Церков на всі терени, де живе український народ, і відсіч перед ворожою акцією.

8. Співпраця для збереження української культу-

† Іларіон, Митрополит Вінніпегу і всієї Канади.

† Михаїл, Архiepіскоп Торонто і Сх. Канади.

Прот. Єронім Грицина, голова Президії Консistorії.

Прот. Григорій Метюк, секретар Президії Консistorії.

З великою радістю подаємо до відома наших читачів Комунікат Конференції представників Українських Православних Церков у ЗДА і Канаді. Конференція у Вінніпегу, безперечно, визначна подія в житті Української Православної Церкви. Дух Святий, що зібрав представників цих Церков, вложив в їхні серця духа премудрости, розуму й любови, які привели до важливих постанов, що були ухвалені на цій Конференції.

ри на американському континенті серед наших вірних.

9. Братня допомога іншим Українським Православним Церквам по світі.

Дух Братньої згоди і духовної спільности та любови Церков в Канаді і в Злучених Державах Америки знайшов своє святе виявлення в спільній Літургії всіх Владик і Священства обох Церков.

Милосердний Господь волив дати нашому народові, як колись Ізраїлеві, важкі іспити. В цих іспитах по нашій Святій Вірі, мали зродитися наша нова сила і єдність. Великій частині нашого народу, внаслідок процесів не так давно минулого, треба було покинути Рідну Землю і відійти в розсіяння. Діти нашої Землі понесли з собою найдорожчий скарб — Віру в Бога, відданість своїй рідній Українській Православній Церкві. Вони серцем відчували те, що є тепер, і в віках нашого минулого життя було запорукою сили нашого народу. В ЗДА і в Канаді самодіянням віруючих нашого народу повстали сильні Православні Церкви, що тепер скріплюють своє духовне єднання. Обидві Церкви вірять, що їх довге через всі роки їхнього життя єднання дасть їм кращу змогу понести далі діло Боже і краще послужити своєму народові. Вони вірять також, що їх приклад вкаже путь і іншим Українським Православним Церквам на різних континентах і по різних державах шукати стежок до єдности й стислішого спільного діяння.

Ми, Члени Представництв Церков, Архiepастирі, Пастирі та Вірні, благаємо Милосердного Господа поблагословити наш почин спільного діяння на поширення істин нашої прадідної Церкви, на захист Її від ворогів та безбожників, і на поглиблення в душах вірних Її святих навчань.

З цим благанням до Бога, з святою Вірою в провід Духа Святого, ми кличемо всіх віруючих наших Церков прийняти з любов'ю і довір'ям ці наші заходи, і всім разом благодати Милосердного Бога про Його дальший провід і благословення.

† Іоан, Митрополит Української Православної Церкви в ЗДА.

† Метислав, Архiepіскоп.

Митроф. прот. Лев Веселовський, заст. голови Консistorії УПЦеркви в ЗДА.

Прот. Дмитро Лещишин, секретар Консistorії УПЦеркви в ЗДА.

Глибоко віримо, що цей дух любови й надалі пануватиме в творчій співдії цих Церков. Цей дух буде джерелом їхньої сили, росту та чудового прикладу для всіх нас, розсіяних по світу, щоб всім нам у єднанні й любови йти спільним шляхом до єдиної мети.

З церковного життя в Німеччині

Храмове Свято в Людвігсфельді

Українська православна парафія свв. Ап. Петра и Павла на Людвігсфельді в Мюнхені 12 липня урочисто відсвяткувала своє храмове свято. В соборній Службі Божій взяли участь настоятель парафії о. прот. О. Семенович, прот. Ф. Луговенко, свящ. А. Дублянський, грузинський священик прот. А. Деметрашвілі, свящ. Е. В. Заксе — німецької національності і протодиякон Г. Воробець. Від імені Владика Архiepіскопа Ніканора і Церковного Управління свящ. А. Дублянський привітав настоятеля і численних парафіян з храмовим святом. Підчас Богослуження чудово співав мішаний церковний хор під управою п. П. Стрижовця і з участю оперової співачки п. Г. Шерей.

За старим українським звичаєм, в одному з приміщень біля оселі, зібралися присутні на цьому святі для спільної трапези, під час якої відспівано многоліття настоятелю, диригентові та працівникам на церковній ниві.

Храмове Свято в Штеттенгофені

Через розкладницьку роботу, що її провадять вороги українського народу проти УАПЦ, в оселі Штеттенгофен біля Авгсбургу, храмове свято набрало особливого значення. Всі свідомі православні українці й білоруси зібралися вже в понеділок 27 липня ц. р. в великій кількості до церкви на Всенічну, підкреслюючи тим свою солідарність з УАПЦ. Всенічну відправляв прот. о. Ф. Луговенко, а хором керував прот. о. П. Дубицький. На другий день, в самий празник св. Рівноапостольного князя Володимира, вирішено було відправляти Службу Божу на леваді під деревами, бо тимчасова церковця в льоху одного з будинків оселі не могла вмістити всіх присутніх. Швидко було поставлено столи для престолу і жертівника, побудовано іконостас і всі присутні з коругвами і духовенством та хором на чолі вирушили з церкви хресним ходом до місця Служби під блакитним Божим наметом. Погода соняшна й тепла та особливість обставин сприяли релігійному піднесенню і молитовному настрою присутніх. Службу Божу відправляли Керівник Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені прот. о. П. Дубицький, прот. о. Д. Бурко і секретар Церковного Управління прот. о. Ф. Луговенко. З Авгсбургу прибув церковний хор з диригентом п. Н. Зіневичем і, підсилений співаками-любителями з Штеттенгофену, гарно відспівав Службу Божу. В кінці Божественної Літургії виступив з прекрасним словом прот. о. Д. Бурко. В цікавій формі і змістом проповіді він змалював постать св. Рівноапостольного кн. Володимира та його велику й святу місію Просвітителя України-Руси. Не менш змістову проповідь виголосив і прот. о. П. Дубицький, підкресливши, що посягана ворогами нашої церкви в Штеттенгофені незгода привела до того, що дехто з білорусів і козаків, які завжди йшли разом з українцями, не прийшли ось на нашу Службу Божу.

Після Літургії відбувся хресний хід навколо всієї оселі з читанням Євангелій, окропленням будинків св. водою та щирою молитвою до Всевишнього про мир і лад в духовному і громадському житті оселі. Закінчилася Служба Божа виголошенням многоліття за УАПЦ, її Ієрархію і всіх побожних присутніх парафіян св. Володимирської православної церкви в Штеттенгофені.

Службу Божу відвідали теж і численні брати наші греко-католики. Ця Служба внесла в життя православних українців в Штеттенгофені помітне заспокоєння і певність, що всякі злі наступи темних сил на нашу многостраждальну Церкву завжди розбиватимуться о стійкість і свідомість своєї правоти наших вірних. Ця упевненість ще більш зміцнилася в наступну після храмового свята неділю, коли після Служби Божої, що її відправляв прот. о. Ф. Луговенко, відбулися загальні збори парафіян УАПЦ в Штеттенгофені, на яких було обрано Парафіяльну Раду, Контрольну Комісію, Церковного Старосту і засновано Сестрицтво.

Присутній.

Ліквідація таборів

З початком м. серпня зліквідовано табір старих в Лінген б/Емс. Православну парафію в зв'язку з цим розформовано. Вірні УАПЦ перенесені до Діпгольцу та Фрідріхсфельду, де українські православні парафії організуються наново.

На черзі ліквідація табору «Валька» б. Нюрнбергу. Вірні УАПЦ з «Вальки» переїзять переважно в Новий Ульм, де існує парафія УАПЦ. Туди також переїхала більшість українців з Ляндсгуту.

ПОДЯКА

Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Німеччині цим шляхом приносить щирі подяку всім шляхетним жертводавцям, що прислали йому для роздачі вірним нашої Церкви одяг, взуття і харчі. Велика нужда панує тут серед наших людей, в більшості старих та хворих, а джерел допомоги нам, православним, небагато. Тим більш нам чести, що ми своїми власними силами боремося з нуждою. І хоч невистарчальна була та братня допомога, але тим більш вона цінна, бо зайвий раз показала, що є ще добрі серця за океаном, які не забувають своїх братів-залишених в Німеччині. Віримо, що добрий приклад заохотить і інших наших земляків до жертвенности на це добре й необхідне діло.

Керівник Церковного Упр. протоєрей П. Дубицький
Секретар протоєрей Ф. Луговенко.

Адреса: Die Kirchenverwaltung der UAOK,
München 8, Ayingerstr. 17/II, r.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

ФРАНЦІЯ

Комітет будови церкви в Парижі

В Парижі постав Комітет будови української православної церкви. Голова Комітету — адвокат Петро Плевако. Комітет, що складається з трьох референтур, а саме: 1) організаційно-пресово-інформативної, 2) фінансово-економічної і 3) архітектурно-будівельної, правно затвердили загальні збори парафій УАПЦ в Парижі. Одною з перших постанов Комітету було — присвятити запроєктований храм св. Апостолові Симонові, Ангелові — Охоронителеві Головного Отамана Симона Петлюри, та випустити відповідну відозву до Українського Громадянства в Франції й поза межами її і просити про щедрі пожертви на цю розпочату комітетом Святу Всенациональну справу.

Архипастирська візитація Митрополита Полікарпа в східній Франції

В липні ц. р. Митрополит Полікарп відвідав парафію УАПЦ в Оден-де Тиш у східній Франції. Прибуття Владики Митрополита сталося урочистим і радісним святом. Служба Божа 12 липня в день свята свв. Ап. Петра і Павла відбулася у великій протестантській церкві, що була вщерть переповнена українцями. Митрополитові Полікарпові співслужили протопр. о. В. Вишневський, наст. парафії прот. о. Т. Гаврик та ієродияк. о. Ростислав і диякон о. З. Ямковий. Співав хор під управою п. Лисенка.

Підчас Богослуження Митрополит Полікарп відзначив ревну пастирську працю о. прот. Т. Гаврика, нагородивши його камілавною і золотим наперсним хрестом.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

Нові парафії УАПЦ

В червні ц. р. зорганізовано дві нові парафії УАПЦ у Великій Британії — в м. Лідс і в м. Сталібрідж, де дотепер тамошні українські православні громади були прикріплені: перша — до парафії в Брадфорд, а друга — до Олдгем. В обох містах Лідс і Сталібрідж відбулися парафіяльні збори, на яких обрано Парафіяльні Ради і церковних старост.

ЗДА

Пам'яті жертв голоду 1932—33 рр.

В неділю 21 червня, в оселі в Ап. Андрія в Бавн Брук, Н. Дж., відбулися центральні жалібні урочистості Української Православної Церкви в ЗДА, на честь мучеників, жертв голоду 1932—33 рр. в Україні. В цих урочистостях, що їх очолювали Митрополит Іоан і Архієпископ Мстислав з 32 священниками, дияконами і іподияконами, взяло участь понад 3000 вірних з парафій у східних штатах. На Службі Божій і панахиді, що відбувалася під відкритим небом, проповідували оба Владики, а після панахиди промовляли д-р М. Стахів — редактор «Народньої Волі» і п. В. Шпаківська — очевидець голодової катастро-

фи в Україні. Всенародні моління в Бавн Брук супроводжував спів двох хорів: церкви св. Володимира в Нью Йорку, під управою проф. В. Завітневича. та церкви св. Покрови у Філадельфії, під управою проф. Дідуха.

До 20-ліття викликаного Москвою штучного голоду в Україні Єпископат УПЦ в ЗДА видав спеціальне послання, присвячене сумним роковинам, а Церква спеціальне число свого пресового органу «Українське Православне Слово» та пам'яткові відзнаки.

В усіх парафіях УПЦ в ЗДА відбулися такі ж моління за душі жертв голоду 1933 р. а українське православне духовенство й вірні взяли найактивнішу участь у всіх маніфестаціях, що їх влаштували громадські комітети у 20-роковини голоду в Україні.

Книжковий Фонд Соборної України

За ініціативою Вл. Архієпископа Мстислава започатковано при Архіві-Бібліотеці Української Православної Церкви в ЗДА «Книжковий Фонд Соборної України». Мета Фонду — зібрати книжки для головних бібліотек України, з тим, що книжки будуть передані тим бібліотекам після звільнення України з московської неволі. В першу чергу торкається книжок богослужбових і релігійного змісту та наукових праць і вартісних літературних творів.

Книжки надсилати на адресу:

P. O. Box 376, So. Bound Brook, N. J. — USA

КАНАДА

Посвячення катедри в Едмонтоні

В Едмонтоні, як повідомляє «Наша Культура», відбулося урочисте посвячення новопобудованої катедри св. Івана Хрестителя. Чин посвячення виконав і Св. Літургію відслужив Митрополит Іларіон у сослуженні 14 священників і в присутності великого числа вірних.

Архипастирські візитації

Впродовж літніх місяців Митрополит Іларіон відвідав з метою архипастирської візитації понад десять парафій. В кожній з відвіданих місцевостей Митрополит Іларіон відправив урочисту Службу Богу, виголосив проповідь і дав виклад на тему з історії Української Церкви.

АВСТРАЛІЯ

Архипастирські візитації Архієпископа Іоана

Незабаром після свого прибуття до Австралії Архієпископ Іоан, як правлячий Владика УАПЦ на Австралію і Нову Зеландію, розпочав візитаційні поїздки по парафіях УАПЦ. Впродовж червня і початків липня Архієпископ Іоан відвідав Сідней, Мельбурн, Аделаїду, Перг, Нью-Бари, Джілонг, Брізбан та інші місцевості, де існують наші парафії. Владика зустрічали скрізь з великою радістю і духовим піднесенням.

З християнського життя

Вселенська Патріярхія

* Канонічна Комісія при св. Синоді Вселенської Патріярхії розглядає пропозицію відносно канонізації Нікодима Святогорця. Нікодим народився на острові Наксосі в 1748 р. З 1775 р. перебував на Афоні, де упокоївся 14 липня 1809 р. Нікодим Святогорець відомий аскет і автор численних духовних творів. Один з його творів «Добротолюбіє» переклав на слов'янську мову афонський чернець українець Паїсій Величковський.

* Скликання Передсоборної Народи, як спеціальним посланням повідомив Вселенський Патріярх, відкладається на неокреслений час, з огляду на складність питань, що їх треба соборно розглянути, та з огляду на ненормальне міжнародне політичне положення. Патріярх закликав голів окремих автокефальних Церков повідомити його про свої зауваження відносно додатків та змін в програмі наради, що її усталила ще в 1940 р. Всеpravославна Комісія на Афоні.

* Внаслідок запроєктованої реорганізації на Афоні С. Синод Вселенської Патріярхії прийняв до відома новий регулямін реорганізованої духовної школи Афоніяди.

Події в Болгарській Церкві і Константинопіль

Як ми вже повідомляли, ні Константинопільський Патріярх, ні інші Східні Церкви (крім Антіохійської) не приймали участі в урочистостях вибору Болгарського Патріярха. Константинопільський Патріярх спеціальним посланням повідомив голів автокефальних Православних Церков про своє ставлення до цієї події. Константинопіль відкинув запрошення на собор у Софії і висловив здивовання діями Болгарської Церкви, що відхилилася від договору 1945 р., на підставі якого дістала автокефалію при номінальній залежності від Вселенської патріярхії. Згідно її поглядів, Болгарська Церква повинна була просити в неї возведення в патріярший стан, при одночасній згоді інших Первосвятителів автокефальних Православних Церков.

Конгрес Старо-Католицької Церкви в Мюнхені

В столиці Баварії — Мюнхені, що був колискою старо-католицького руху в Німеччині, в перших днях вересня ц. р. відбувся 16. міжнародний Конгрес старо-католиків. Конгрес почався урочистою Службою Божою, що її відправив у церкві св. Луки Єпископ Старо-Католицької Церкви в Німеччині Йоган Деммель. На засідання Конгресу, що відбувалися в залі Німецького Музею, прибули представники Старо-Католицької Церкви в Німеччині, Австрії, Швейцарії, Голандії, Югославії і спорідненої з нею Польської Національної Церкви в ЗДА. З гостей були присутні представники Англіканської Церкви. Єпископальної Церкви з ЗДА, Євангелицько-Лютеранських Церков Німеччини і Швеції та Православних Церков—української, сербської й російської. Українську Православну Церкву репрезентували: о. прот. П. Дубицький — голова Церковного Управління

в Мюнхені і о. прот. Ф. Луговенко — секретар Церковного Управління.

Конгрес старо-католиків у Мюнхені мав служити скріпленню міжнародних зв'язків між Церквами та причинитися до справи їхнього поєднання. Зокрема цей Конгрес мав дати доказ існування й дії Старо-Католицької Церкви. Доповіді на Конгресі, що їх виголосили Архиепископ д-р Рінкель (Утрехт), Єпископ д-р Тьорьок (Відень), проф. д-р Кюрі-Ольтен (Швейцарія) і інші торкалися різних богословських питань і екуменічного руху.

Старокатолицька Церква і екуменічний рух

В Шефгазвені в днях 21 і 22 червня відбулася 79. сесія Синоду Христової Католицької Церкви в Швейцарії (так зветься там Старокатолицька Церква). Єпископ А. Кюрі — голова цієї Церкви в Швейцарії підкреслив, що їхня Церква опікується не тільки старокатоликами, але й православними втікачами, що живуть у тій країні. В питаннях екуменічного руху (за вселенськість Церкви) мав доповідь У. Кюрі, професор старокатолицького Богословського факультету при університеті в Берні. В своїй доповіді «Конфесія і Вселенськість» він протиставив «католицьким» і «протестантським» тенденціям в екуменічному русі, погляд старокатолицтва про конечність осягнення єдності в вірі та забезпечення незалежності окремих Церков. (Оек. P.D)

П'ятий Євангелицький День Церкви

«Не відкидайте Вашої надії!» було кличем «П'ятого Німецького Євангелицького Дня Церкви» («Evangelischer Kirchentag»), проведеного 12—16 серпня ц. р. в Гамбургу. Ця велика зустріч вірних Євангелицько-Лютеранської Церкви, що відбувається в Німеччині від кількох років, згромаджує під хрестом сотки тисяч євангелицьких християн. З'їзд «День Церкви» — це вияв активної участі вірних у церковному житті. Як підкреслив один з німецьких часописів, під «Німецьким Євангелицьким Днем Церкви» треба розуміти «акцію вірних, що за згодою і під протекторатом духовенства має перетворити «Церкву пастирів» на «Церкву народу». «День Церкви» — це не тільки голі збори, але й поширення церковної громади, «провідник до Церкви» за висловом генерального секретаря «Дня Церкви», богослова П. Гізена.

Побіч Служб Божих, загальних молитов, праці над Біблією, працювали в Гамбургу окремі ділові групи, які досліджували різні питання, як наприклад, праця вірних у Церкві, як мають поводитися християни в родині, в політиці, в праці, на селах і у великих містах. Крім церков, де відправлялися Богослуження і виголошувалися відповідні проповіді, скликалися зібрання в різних залах і на площах міста під кличем «Слово в світ».

В з'їзді взяло участь біля 300 тисяч осіб. Наприкінці в гамбургському міському парку під 25 метр. високим хрестом зібралося понад 250 000 осіб учасників «Дня Церкви». В заключному слові Єпископ Дибеліус підкреслив значення Євангелицького «Дня Церкви», як акції вірних Лютеранської Церкви. Було також зачитано ряд резолюцій, що були вислідом праці окремих ділових груп.

Нові релігійні відносини в Єгипті

Перед магометанськими мошеями і християнськими церквами, скрізь в Єгипті, можна побачити тепер плякат виданий державною владою. Цей плякат має великими буквами випсане речення: «Ми всі — Єгиптяни». Далі стоять слова єгипетського поета Савкві, що вмер у 1942 р.: «Релігія служить хвалі Всемогутнього. Бог може, якщо хоче, вести наряд разом».

Як повідомляють з Єгипту, голова держави генерал Нагіб на Великдень був присутнім в одній з коптійських церков та відвідав також патріярха. Пізніше генерал Нагіб вступив до протестантської церкви. При цій нагоді пастор передав йому Біблію з словами: «Ми даємо Вам найкраще, що маємо».

(Оек. P.D.)

Послання Єрусалимського патріярха

Єрусалимський патріярх Тимофей написав послання до Московського патріярха Алексія, в якому повідомляє, що після обговорення своїм Синодом листа Московського патріярха про російських архиєреїв-емігрантів і підлеглого їм духовенства, які знаходяться під церковною забороною і підлягають суду, на підставі ухвал Московської патріярхії від 22 червня 1932 р. і 10 серпня 1945 р., Єрусалимська патріярхія не буде мати жадних зносин з російськими єпископами, що не підлягають Московському патріярхові. Одночасно патріярх повідомив патріярха Алексія, що згідно з цією постановою Синоду Єрусалимської патріярхії, він не дозволив відправляти Богослуження в єрусалимських церквах російському Єпископові Серафимові, що приїздив з ЗДА до Єрусалиму і перебуває в юрисдикції Митр. Анастасія.

Цей факт вказує на те, що комуністична влада в Москві, через підлеглого собі Московського патріярха Алексія, намагається мати вплив на деякі патріярхати. Це досягнула вона недавно з Антіохійським патріярхом. Лист Єрусалимського патріярха Тимофея вказує, що він також підпав під вплив Москви, яка починає «опікуватися» бідними катедрами на Сході, а ці, як пише «Українське Православне Слово», як вмють так і віддячуються.

Звичайно російська емігрантська Церква Митр. Анастасія не придає цій забороні жадного значення, бо вона виходить з наказу червоного Кремля. Проте однаке заборона цієї ж Московської патріярхії з наказу цього ж самого комуністичного безбожного Кремля, по відношенню до Митрополита Полікарпа, видається деяким представникам російської зарубежної Церкви правосильною. Як бачимо, вживають вони дві міри...

Ще більш незрозуміло, коли дехто, що є православним українцем, перебуваючи тут на еміграції, свого часу спокушався постановою безбожного комуністичного Кремля, що через підвладного собі Московського патріярха, кинув заборону на Митрополита Полікарпа, бо він український патріот і «петлюровець», якою саме назвою комуністи звикли називати вірних синів українського народу. Більше того, дехто навіть вживає це як аргумент у своїй засліпленій боротьбі проти Митрополита Полікарпа.

Офіційне

* Відділ Інформації (В. ІНФ) Української Автокефальної Православної Церкви в Німеччині з наказу ВПР Архиепископа Ніканора, Митрополита УАПЦ в Німеччині, цим подає до відома ВСЧ. Духовенства і Віруючих, що бувший вик. об. настоятеля в Шляйсгаймі протоєрей Петро Грановський з причини самовільного виходу зі складу УАПЦ та переходу його до іншої Церкви, на підставі 31 Апостольського правила, 17 правила Шостого Вселенського Собору і 10 правила Четвертого Вселенського Собору, з 4 лютого цього року скреслений зі списків Духовенства УАПЦеркви. Усі службові посвідки, видані о. Грановському Проводом УАПЦеркви після 4. 2. 53. уневажнюються. Заява його в українській пресі про те, що він і надалі залишається в юрисдикції УАПЦеркви — не відповідає дійсності.

(В. ІНФ)

* В таборі для старих Фарель 6/Ольденбургу 30 липня ц. р. відбулися Загальні збори Вірних св. Миколаївської парафії. Після заслухання доповіді про стан церковної господарки обрано Церковно-Парафіальну Раду і переобрано Церковного Старосту (через скінчення терміну уповноважень Ц. ст. Дм. Щербаня). Членами Церковної Ради обрано: Сергія Мохонько (на Заступника Голови), Терентія Ковальчука, Семена Гоголя, Бориса Шадиря, Мотрону Золототерху і Максима Слободянюка (на кандидата). На церковного старосту обрано Михайла Старко. Парафія знайшла потрібним обрати до церкви паламаря — Георгія Лисицина. Вибори ВПР Архиепископом Ніканором затверджені.

(В. ІНФ)

3 життя Богословської Академії УАПЦ

У цьому році Богословська Академія УАПЦ відкрила нові курси грецької мови з 2-ма групами: 1) Вступний курс і 2) Читання тексту Нового Заповіту і текстів Богослужбових. Перший курс уже розпочався, другий організується.

Ректор Богословської Академії

Проф. д-р г. к. Г. Ващенко

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: п. ген. Б. Палій — 8,34 н. м., п. Ю. Перхорович — 4,17 н. м., п. З. Овсяник — 5 н. м., о. прот. І. Жуковський — 5 н. м., Парафія в Ляндсгуті — 5 н. м., п. Р. Петрашук — 20, 85 н. м., п. І. Овечко — 5 н. м., п. І. Корноухів — 4,17 н. м., п. К. Клепачівський — 12,51 н. м., Парафія в Інгольштадті — 5 н. м., дякон о. П. Манзія — 2 н. м., п. Т. Ткаченко — 2 н. м., п. П. Шпирук — 2 амер. дол., п. М. Величковський — 1 амер. дол. і о. Степан Симчич — 2 амер. дол.

Всім жертводавцям Видавництво «Рідна Церква» складає щиро подяку.

БІБЛІОГРАФІЯ

Видання надіслані до Редакції

Наша Культура. ч. 9. Вінніпег (Канада).

Українське Православне Слово. ч. 7. (ЗДА).

Відомості Ген. Церк. Управління УАПЦ в В. Британії. ч. 8. Лондон.

Дзвін. ч. 6, 7. Буенос Айрес.

Український Вістник. ч. 2. Нью Йорк.

Православний Українець. ч. 10, 11, Чикаго.

Weltweit der Kirchen. Abteilung für Zwischenkirchliche Hilfe und Flüchtlingsdienst. Bericht über die Orthodoxe Konferenz in Rummelsberg (Nürnberg). 17.—20. November 1952.

Циклоstile видання. Стор. 36.

На запити наших читачів, де можна набути монографію Митрополита Іларіона: «Поділ Єдиної Христової Церкви», повідомляємо, що її можна виписати по такій адресі:

„Nasha Kultura“, 101 Cathedral Ave, Winnipeg, Man. Canada.
Ціна книжки 1.50 дол.

Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка складає покажчик української преси взагалі, а зокрема православної. Деяких видань або окремих чисел цієї останньої їй бракує. Дирекція Бібліотеки звертається з проханням до тих, хто може поінформувати її, де і коли появились, а якщо можливе, також надіслати їй такі видання:

1) Місіонерський Листок. Видання Канцелярії св. Синоду УАПЦ.

2) Бюлетень УАПЦ.

Крім цього хто має і міг би надіслати до Бібліотеки НТШ або поінформувати де можна дістати окремі числа таких видань:

3) Бюлетень Богословсько-Педагогічної Академії УАПЦ. Мюнхен, 1947 р. ч. 4.

4) Богослов — Орган Українського Студ. Тв-а Богословської Академії УАПЦ, кн. 1, 2, і 3 (1948), 4—6 (1949).

5) Церква і Життя (Еслінген) ч. 1 (1946) та, якщо вийшли, ч. 11 і 12 в 1946 р. і ч. 3 та далші в 1947 р.

6) Голос Пастиря — неперіодичний місійний листок, видання Парафіяльного Братства св. Володимира УАПЦ в таборі Мюнхен-Фельдмохінг. Вийшли ч. 1 і 2/3 в 1949. Чи виходили далші числа?

Згадані українські православні видання або інформації про те, де їх можна набути, ласкаво надіслати на адресу директора Бібліотеки НТШ:

V. Doroshenko, 2121 Green Street, Philadelphia 30, Pa, USA.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

18. 7. 53 р. після довгої і тяжкої недуги упокоївся в мюнхенській лікарні православний українець

ЯКІВ МОХОРТ.

Покійний народився в Одесі 20 жовтня 1911 р.

Похований в Мюнхені на Вест-Фрідгоф 21. 7. 53.

В Мюнхені в шпиталі після операції спочив у Бозі 20. 7. 53 на 35 році життя народжений в Чернівцях на Буковині православний українець

ІВАН МАКСИМЧУК

і 23. 7. 53. похований на цвинтарі Перляхер Форст в Мюнхені.

Нехай чужа земля буде їм легкою!

Виправлення помилок

В останньому ч. 4 (6) «Р. Ц.» через недогляд трапилося ряд помилок, з яких деякі важливіші виправляємо тепер. В статті «Хрещення України» ст. 2, в другій шпальті, в останніх двох рядках надруковано «гроду» має бути «громаду». В статті про св. кн. Володимира, ст. 3, перша шпальта, 20 рядок згори надруковано «укрупив», має бути «укріпив»; друга шпальта, 18 рядок згори надруковано «всіх храмів», має бути «своїх храмів»; 10 рядок знизу перед словом «липня», пропущено «15». В статті «Св. кн. Ольга» в 1 шп., 11 рядок знизу, після слова «урядові», пропущено «осередки». В статті про Митр. М. Борецького ст. 5, перша шп., 11 рядок зверху надруковано «згадаємо», має бути «згадаємо»; 23 ряд знизу — «ждане» має бути «жадане»; ст. 6. перша шп., 9 рядок знизу перед «Миколаю Борецькому» пропущено «Митрополиту»; друга шпальта, 12 рядок згори надруковано «службу» має бути «служу»; ст. 7. 29 рядок знизу «домагалися», має бути «домоглися»; ряд. 5 згори має бути «вітав».

За ці помилки перепрошуємо шановних авторів і читачів.

Жертуйте на пресовий фонд «Рідної Церкви»

Aus dem Inhalt: Fest des Schutzes der heiligen Jungfrau. An unsere Leser und Anhänger. Der Weg unserer Kirche. Zur Erinnerung an die Priester-Märtyrer. Die letzte Bastion der Orthodoxie in Galizien. Die Chronik des ukrainischen orthodoxen Kirchenlebens in der Bundesrepublik und in der Welt. Das christliche Leben in der Welt.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Педагуґе: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingerstr. 17/II r.

Рік II.

Мюнхен, листопад-грудень 1953

ч. 6 (8)

**Блаженніший
Митрополит ПОЛІКАРП**

* 20 червня 1875

† 22 жовтня 1953

З великим сумом і глибоким болем сповіщаємо вірних УАПЦ і все українське громадянство на чужині, що 22 жовтня 1953 р. в год. 12,30 хв. у своїй Митрополичій резиденції в Ольней-су-Буа під Парижем на 79 році життя спочив у Бозі

Його Блаженство Блаженніший Митрополит ПОЛІКАРП

Архієпископ Луцький і Ковельський, кол. Адміністратор Православної Автокефальної Церкви в Україні, Митрополит Волинський, Містоблюститель Київського Митрополичого Престолу, Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви на чужині, Голова Собору Єпископів і Свящ. Синоду Ії, правлячий Єпископ Західноєвропейської Єпархії УАПЦ у Франції, Великобританії, Бельгії та Австрії, Почесний Голова багатьох українських інституцій і організацій.

Заупокійна Служба і чин Архирейського похорону були відправлені в Свято-Воскресенському Скиті в Ольней-су-Буа в год. 10-й у вівторок 27 жовтня ц. р. Після цього тлінні останки Покійного Митрополита було перевезено на цвинтар Пер Ляшез у Парижі, де в год. 15-й було відправлено Велику Панахиду українським православним духовенством з країн Західної Європи.

Господь нехай прийме душу Його до Своїх Небесних Осель!

Митрополит НІКАНОР
Церковне Управління УАПЦ в Німеччині
Редакція «Рідної Церкви»

Комунікат Відділу Інформації УАПЦ

З доручення Високопреосвященного Митрополита НІКАНОРА Відділ Інформації УАПЦ повідомляє Всечесне Духовенство і Вірних УАПЦ про наступне.

22. жовтня 1953 року в Парижі у своїй резиденції спочив у Бозі Голова Собору Єпископів і Свящ. Синоду Української Автокефальної Православної Церкви Блаженніший Митрополит ПОЛІКАРП. Тіло Його 27. жовтня предано землі на кладовищі Пер-Ляшез у Парижі.

Згідно § 5 Статуту УАПЦ («Положення про управління») до керування УАПЦ приступив Його Заступник Високопреосвященніший Архієпископ НІКАНОР, Митрополит УАПЦ в Німеччині.

28. жовтня ц. р. в м. Парижі відбувся Надзвичайний Собор УАПЦ, в складі Членів Свящ. Синоду, Митрополичої Ради та Репрезентантів УАПЦ в Бельгії, Вел. Британії, Німеччині й Франції, під головуванням ВПР Митрополита НІКАНОРА. Змістом нарад переважно були зміни в управлінні УАПЦ в зв'язку зі смертю Голови й Митрополита Ії, і інші біжучі невідкладні справи.

З ухвал Надзвичайного Собору найважливіші наступні:

1. Для вшанування спочилого Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА заряджено 40-денні Служби

Божі за упокой душі Його. Ухвалено спорудити на могилі Його надгробок, про що має подбати Комісія в складі Членів Священного Синоду і Митрополичої Ради в Парижі, що розішле для здобуття фондів на цю ціль підписні листи. Буде видано брошуру, присвячену пам'яті Покійного Митрополита ПОЛІКАРПА.

2. Надзвичайний Собор приймає до відома і застосовується до § 5 «Положення про управління УАПЦ», за яким в випадку смерті Голови УАПЦ керування Нею переймає його Заступник, яким є тепер Високопреосвященніший Митрополит НІКАНОР. Надзвичайний Собор УАПЦ просить ВПР Митрополита НІКАНОРА очолити Українську Автокефальну Православну Церкву на еміграції з титулом «Митрополит УАПЦ на еміграції». Склад Священного Синоду залишається той самий: Голова — Митрополит Ніканор, Секретар — Протопресвітер Володимир Вишневський, Член від Мирян Петро Плевако. До нової ухвали ВПР Митрополит Ніканор є правлячим Єпископом Західно-Європейської Єпархії УАПЦ. Форма поминання Єпископа устанслюється: «Владику нашого Високопреосвященнішого Ніканора, Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви». В країнах, де є правлячі Єпископи УАПЦ, поминається також правлячий Єпископ.

3. По адміністративній лінії ухвалено запровадити Ант. 9 та інші) і положеннями про управління одноставність в структурі керівних органів Церкви в різних територіальних частинах її. В загальному залишається дотеперішня структура управління Церквою. Найвищим органом є Церковний Собор. В міжчасі керує Церквою Служба Єпископів з участю представників Пресвітерства і Вірних. Виконавчим органом Собору Єпископів є Священний Синод. Окремими частинами УАПЦ керують правлячі Єпископи, що мають при собі, як дорадчий орган, Єпископську Раду і як орган виконавчий — Церковні Управління. В країнах, де нема Єпископа, виконують доручення Правлячого Єпископа, до якого Єпархії належать ці країни, призначені Єпископом Адміністратори з Церковними Управліннями. Парафіяльні справи — за згодою Церковного Управління і апробатою в потрібних випадках Єпископа (чи його Адміністратора) вирішують Настоятелі Парафій та Парафіяльні Ради, обрані Парафіяльними Зборами. Виконавчим органом Парафіяльної Ради являється Церковна Рада в складі Голови (священик), Секретаря та Титаря. Усі зазначені адміністративно-церковні органи у своїх чинностях керуються існуючими церковними постановами та інструкціями.

Церковні Управління мають в українській мові однакову назву: «УАПЦ. Церковне Управління в (назва держави)». В мові держави, на території якої діє Ц. Управління, — назва УАПЦ пишеться без скорочення, а назва Ц. Упр. за згодою Свящ. Синоду може бути змінена згідно з місцевими умовами («Генеральне» то що.). Для всіх Церковних Управлінь та інших церковних органів запроваджуються однакового зразку печатки і наголочки. Форма печатки — кругла, в центрі хрест (запорізький) з сямом, кругом — напис (напр. «УАПЦ. Церковне Управління в Бельгії», «УАПЦ. Українська Православна Парафія в Франкфурті», «УАПЦ. Парафіяльна Рада в Регенсбургу», «УАПЦ. Українська Православна Парафія в Парижі», то що.) Тогож самого змісту й наголочки. Церковні Управління повинні доповнювати виконання цієї ухвали. — Щодо метрикації, то в різних країнах стосовно до місцевих вимог можуть бути метрики різної форми. Структура Церковних Управлінь в різних країнах за порозумінням з Священ. Синодом може бути різна (напр. кількість членів).

4. Надзвичайний Собор констатує, що архів Української Автокефальної Православної Церкви становить цінність для всієї Української Православної Церкви у світі. Тому належить ужити заходів, щоб його зберегти від знищення. Надзвичайний Собор уважає за доцільне — звернутися до Української Православної Церкви в США з проською, щоб вона прийняла Архів для переховання (з певними застереженнями щодо користання ним) в Церковному Осередку УАПЦ в США при Консисторії (Бавнд Брук).

5. Як показав досвід, в Єпархіях УАПЦ, що знаходяться в Австралії та Південній Америці, необхідно застосувати засаду як найширшого автономного керування, з додержанням необхідного в загально-церковних справах зв'язку з центральними установами в Європі, передбаченого св. Канонами (Ап. 34.

6. Надзвичайний Собор надає особливого значіння справі участі в розбудові Рідної Церкви та в церковній праці Вірних її. Бо ж Церква Христова не з самих тільки Пастирів складається, але і з Пастви. І на обидві частини рівномірно мусить падати як тягар обов'язків перед Богом і Нацією, так і відповідальність за цілість і порядок в Церкві. Тому Надзвичайний Собор горяче закликає Вірних УАПЦ прийти на поміч Пастирям та взяти якнайпильнішу участь в церковній праці, залишивши поза огорожею Церкви властиві людям сварки, заколоти та порахунки. Закликає усіх Пастирів і Вірних влітися в моноліт Єдиної Православної Церкви Українського Народу і разом стати до спільної праці на Ниві Христовій для добра нашого Народу. Закликає твердо триматися засад Православної віри, побожного християнського життя та св. Канонами освяченої церковної дисципліни. Бо тільки в братній єдності, повній згоді та Христовій любові вільно нам «будувати з себе Церкву Христову, святе Священство і приносити духовну жертву, благоприятну Богу Господом нашим Ісусом Христом» (1 Петр. 2).

7. В справі відношення УАПЦ Церкви до інших Християнських Церков Надзвичайний Собор закликає Пастирів і Вірних УАПЦ до мирного співжиття з ними, до незагострювання відношень, але zarazом і до захисту чести Української Православної Церкви, коли б вона була zagrożена. В питанню святкування 700-річчя м. Львова — Надзвичайний Собор приєднується до позиції, зайнятої ВІР Митрополитом Ніканором по цьому питанню. А саме — в святкуванні 700-річчя м. Львова, як і Холма, участь прийняти, а в святкуванні 700-річчя коронації православного українського князя Данила Римським Папою, як святі суто конфесійному, Духовенству УАПЦ участі не брати. Що ж до Вірних, то вони на бажання можуть брати участь, але з обов'язком захищати престиж своєї Церкви в разі яких будь випадів проти неї.

8. Про будову в Парижі українського Храму — Пам'ятника Надзвичайний Собор висловлюється, як про справу загально-національну і звертається до Пастирів і Вірних УАПЦ з закликом цієї святій справі усяко допомогти.

Відділ Інформації УАПЦ (В. ІНФ)

Жертуйте на

пресовий фонд

«Рідної Церкви»

Кондоленції з приводу смерті Блаженнішого Митрополита Полікарпа, надіслані на ім'я Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора в Карльсруе (Німеччина)

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ
В ЗДА

Жовтень 28, 1953

Ваше Високопреосвященство,
Високопреосвященніший Владико!

Щойно сьогодні одержали ми з Парижа офіційне підтвердження про несподівану смерть Блаженнішого Владика Митрополита Полікарпа.

Цю вістку прийняв я з великим сумом і спішу висловити Вам і всій нашій Церкві в Європі мій щирий жаль, з приводу передчасної смерті Вашого Первоієрарха.

До Ваших теплих молитов за душу Покійного Митрополита Полікарпа долучаю і мої недостойні. Наша ж Церква в ЗДА молиться за Покійного 1 листопада, підчас панахид, які будуть відправлені по всіх церквах нашої Митрополії.

Свідомий, який великий тягар спав тепер на Ваші плечі, як заступника Владика Полікарпа, від щирого серця бажаю Вам багато сил духових і фізичних та Божої помочі в виконанні Ваших Архипастирських обов'язків Голови Української Православної Церкви на еміграції.

Щиро відданий у Христі

Архiepіскоп Мстислав

ВІД ПАНА ПРЕЗИДЕНТА
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Ваше Високопреосвященство,
Високопреосвященніший Владико!

З почуттям невимовного суму довідався я про так нежданну смерть Його Блаженства Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА.

Свідомий великих заслуг незабутнього Небіжчика для нашої Святої Церкви й многострадного Українського Народу — схилию голову над Його могилою й складаю на руки Вашого Високопреосвященства вирази мого найглибшого співчуття й правдивого жалю.

Мені особливо тяжко переживати цю втрату, бо з покійним Митрополитом Полікарпом лучили мене особисті дружні відносини.

Проголошуючи Великому Небіжчикові Вічну Пам'ять, молю одночасно Милосердного Бога, щоб послав Вашому Високопреосвященству добре здоров'я і многі літа на Вашому становищі Голови Собору Єпископів та Священного Синоду Української Автокефальної Православної Церкви.

Прошу Ваших Святительських молитов.

Андрій Ливицький

Карльсруе, 30 жовтня 1953.

Від Виконного Органу
Української Національної Ради

Мюнхен, 23 жовтня 1953 р.

Ваше Високопреосвященство!

Просимо прийняти від імени Виконавчого Органу Української Національної Ради вислови нашого найглибшого и найсердечнішого співчуття з приводу відходу від нас на вічний спочинок БЛАЖЕННІШОГО ВЛАДИКИ МИТРОПОЛИТА ПОЛІКАРПА.

З почуттям невимовного жалю і болю схилиємо голови перед пам'яттю цього незабутнього українського Первоієрарха, що так багато сил і праці віддав відродженню й відбудуванню Української Церкви і справі церковної єдності православних українців.

Вічну вдячну пам'ять про Нього збережуть рідна Церква і Нарід.

Нехай легкою буде Йому чужа земля!

З почуттям глибокої і незмінної до Вашого Високопреосвященства пошани залишаємось

С. Довгаль
Заступник Голови Вик. Органу
О. Юрченко
Державний Секретар

ВІД ЦЕНТРАЛЬНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА
УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ

Мюнхен, 24 жовтня 1953 р.

Ваше Високопреосвященство!

З почуттям великого суму сприйняли ми вістку про смерть Первоієрарха Української Автокефальної Православної Церкви, Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА.

З приводу цієї великої втрати, яку понесла Українська Православна Церква і Український Нарід, просимо Ваше Високопреосвященство прийняти вислови нашого глибокого співчуття.

З синівською відданістю

Микола Дорожинський
Голова ЦПУЕН
мгр. Роман Громницький
Ген. Секретар

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ САНІТАРНО-
ХАРИТАТИВНОЇ СЛУЖБИ

Мюнхен, 23. X. 1953 р.

Ваше Високопреосвященство!

Просимо ласкаво прийняти вислови глибокого співчуття по причині смерті Його Блаженства Блаженнішого Митрополита України ПОЛІКАРПА.

Клонимо голови в глибокій покорі перед маєстатом смерті Його Блаженства та в смуткові з цілим народом молимося за упокій його душі.

За Головну Управу УСХС:

Петро Святий
Секретар
Др. Ганилевич
Голова

ВІД КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Високопреосвященніший Владико!

На вістку про смерть Блаженнішого Митрополита Полікарпа, Голови Української Автокефальної Православної Церкви, пересилаємо на Ваші руки щирі кондоленції.

Комітет Українців Канади
В. Кохан — Екзекутивний директор

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ВИСОКОЇ ПОЛІТЕХНІЧНОЇ ШКОЛИ — УТГІ

Ректорат і Сенат Української Високої Політехнічної Школи — УТГІ прийняв з сумом звістку про смерть св. п. Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА. Смерть Блаженнішого Митрополита Полікарпа, це не лише болюча втрата для Української Автокефальної Православної Церкви але й для Українського Народу.

Пересилаємо вислови нашого найглибшого співчуття з приводу тієї невіджалованої втрати.

З висловом глибокого жалю і правдивої пошани
Проф. др. др. Савицький Петро
Ректор
Проф. Вакуленко Яким
Протектор
Доц. Дамян Пеленський
Секретар Проф. Ради

ВІД СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТУНІВ

Мюнхен, 26 жовтня 1953 р.

Краєва Пластова Старшина в Німеччині пересилає з глибоким сумом найглибші співчуття з приводу смерті Світлої Пам'яті Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА.

Українська пластова молодь оплакує цю болючу втрату для Української Автокефальної Православної Церкви та Українського народу.

З глибоким жалем та сумом остаять з правдивою пошаною

Пл. сен. Пеленський Дамян
Голова
Пл. сен. Гарасовський Андрій
Командант пластунів
Ст. пл. Деркач Олена
Командантка пластунок

ВІД СВІТОВОЇ РАДИ ЦЕРКОВ

Женева (Швайцарія)

30. жовтня 1953 р.

Ваше Високопреосвященство!

В часі моїх недавніх відвідин у Німеччині, почув я від п. Галліна сумну вістку про смерть Його Блаженства Митрополита ПОЛІКАРПА, Голови Української Автокефальної Православної Церкви.

Дозвольте мені цими рядками висловити Вам, Вашим церковним достойникам, парафіям Вашої Церкви, як рівнож і всім членам Її, моє глибоке співчуття з приводу цієї важкої втрати.

Ми, люди, дякуємо Богові за дарування нам Його Божественної милости через Воскресення Господа нашого Ісуса Христа, але ми дякуємо Йому теж і за ласку Його, що Її дарує Він, посилаючи нам відданих провідників. Своім життя і працею це підтвердив Небіжчик, Вірний Зверхник Вашої Церкви.

З щирим привітом Вам відданий

Раймонд Е. Мексвел

ВІД СВІТОВОЇ РАДИ ЦЕРКОВ.
ПРЕДСТАВНИЦТВО В МІЮНХЕНІ

Мюнхен, 23. жовтня 1953 р.

Ваше Високопреосвященство!

З приводу смерті Його Блаженства Митрополита Полікарпа прошу Вас прийняти в імені моєї організації і в моєму власному глибокі вислови щирого співчуття.

Ми приймаємо щире участь у Вашій, такій тяжкій, втраті, що її понесла Ваша Церква і то в час, коли Вона виявила прекрасні успіхи в організації Вашої Ієрархії і в релігійній опіці численних Громад в Європі і за Океаном. Ми надіємось, що так добре почате діло продовжуватиметься в тому ж сенсі й далі на добро Вашої Церкви, Православ'я і всього Християнства.

Вам щиро відданий

Г. Тр. Галлін

КОМУНІКАТ

З приводу смерті Св. П. Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА, Голови Свящ. Собору Єпископів і Синоду Св. Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції на адресу Свящ. Синоду У. А. П. Церкви зложили своє цінне співчуття слідуєчі Інституції, Організації та Окремі Особи:

1. Його Еміненція Кардинал Фельтен, Архиепископ Парижа. 2. Його Еміненція Архиепископ Кентерберійський з Англії. 3. Префект Парижа Мр. Жан Байльо. 4. Префект Сени Мр. Поль Гаак. 5. Амбасалор Мініст. Зак. Справ Франції для біженців і апатрїлів. 6. Президент УНР п. А. Лівіцький через п. інж. С. Созонтова. 7. Голова Української Національної Ради п. І. Багрянйи. 8. Голова Виконного

Органу п. С. Довгаль. 9. Керманіч Ресорту Військових Справ Полк. М. Стечишин. 10. Високопреосвященний Метислав, Архиепископ Канцлер УПЦ в ЗДА. 11. Високопреосвященний Михаїл, Архиепископ УГПЦеркви в Канаді. 12. Преосвященний Мелетіос Єпископ Грецької Православної Церкви, Представник Константинопольського Патріярха. 13. Всечесніший о. Маврикий Ван де Мале, Ген. Вікарій Укр. Кат. Церкви у Франції. 14. Всечесний о. Михайло Левенець, Канцлер Кат. Місії у Франції. 15. Всечесний о. Іван Яцків, священник Укр. Кат. Церкви в Парижі. 16. Високопреподобний о. Архимандрит Владимир Фінковський (білорус). 17. Високопреподобний Прот. Григорій Бринзеу (румун). 18. Преподобний

добний о. Ілля Мелія (грузинський священик). 19. Полк. Андрій Мельник, Голова Проводу Українських Націоналістів. 20. Міністр-Проф. Олександр Шульгин від імені УВАН і науковців. 21. Головний Відділ НТШ проф. М. Глобенко. 22. Європейський Відділ НТШ доц. д-р Володимир Янів. 24. Верховне Козачье Представництво в Мюнхені. Голова В. Г. Глазков. 24. Ген. Инж. Вогонь-Горбанюк, Наказний Отаман Українського Вільного Козацтва. 25. п. Василь Артишук, Голова Української Громади в Люксембургу. 26. п. А. Пашковський, Голова Української Громади в Тунісі (Бен Метір). 27. п. Іван Небола і Роман Дебрицький за Головну Управу СУВІ. 28. п. І. Марченко і В. Дебрицький від Краєвого К-ту СУМ у Німеччині. 29. Головна Рада Українських Організацій в Бельгії. 30. Легіон Симона Петлюри (В. Григоренко). 31. Українська Громадська Опіка в Тулузі, Голова п. Ольшевський. 32. Парафіяльна Рада УАПЦ в оден ле Тиш, Голова Л. Гахович. 33. Парафіяльна Рада УАПЦ у Кальвадосії, Голова Михайло Гонта. 34. Парафіяльна Рада УАПЦ у Везін Шалеті, Голова Т. Марущак. 35. Філія Військового

Т-ва в Греноблі, Укр. Громадська Опіка, Прав. Укр. Парафія в Греноблі. Токайло Л., С. Червонецький, М. Дорожинський, В. Грушко, О. Козельський. 36. Пані Отаманова Ольга Петлюра. 37. п. Іван Попович, д-р В. Нестерчук і п. Заблоцький від Організації Укр. Робітників у Франції. 38. Проф. Іван Власовський, б. Секретар Адміністрації УАПЦ в Україні і Директор Канцелярії Свящ. Синоду УАПЦ на еміграції з Торонта. 39. Родини Закусило і Загарія з Мозелі. 40. Інженери С. Пащенко і В. Саарлак. 41. п. В. Онуфрійчук з Мюнхена. 42. п. Ілько Шаповал та багато інших осіб, які зложили особисто свої кондоленції. 43. Український Допомоговий Комітет у Бельгії. 44. Чеська Демократична Федерація в Мюнхені.

Всім Високим Інституціям і Особам від імені Свящ. Синоду УАПЦ складаємо своє щире признання за їх цінне співчуття.

Член Секретар Свящ. Синоду

Протопресвітер В. Вишневський

Пам'яті Покійного Митрополита Полікарпа

Митрополит Полікарп відійшов від нас... Господь, що кожному встановив час його перебування на землі, покликав Первоієрарха нашої Церкви земної до Своєї Церкви Небесної. Навіки замкнулися очі Митрополита, що його життя було безперервним служінням Богові, Митрополита, що любов до Бога поєднував за заповіддю Христа — з любов'ю до свого ближнього, до свого многотраждального обездоленого народу. Заснув сном праведника Митрополит, що ділив долю свого народу, для якого покликав його Господь бути духовим провідником у час його великих терпінь, поневірян та одночасно у час великих надій і сподівань.

Життєвий шлях Митрополита Полікарпа (мирське ім'я Петро Дмитрович Сікорський) — це шлях тернистий, як доля всього українського народу. Народився Покійний Митрополит 20 червня 1875 р. в с. Зеленках, Канівського повіту на Київщині в родині священика. Духовну освіту здобув в Уманській Духовній школі та Київській Духовній Семінарії, курс якої скінчив в 1898 р. В 1906—1910 був вільним слухачем правничого факультету Університету св. Володимира в Києві.

Будучи світською особою, Покійний Митрополит постійно стояв близько церковних сфер і церковно-релігійного життя. Після закінчення Духовної Семінарії стає дяком Воскресенської церкви в Києві на Печерську, далі займає становища секретаря ревізійної комісії при Єпархіальному свічному заводі і столоначальника Київської Духовної Консисторії. Після Української Національної Революції Покійний стає на послуги Українського Уряду, займаючи в Міністерстві Ісповідань становище начальника господарчого відділу (1918—1919) і пізніше віцедиректора Департаменту Загальних справ (1919—1921).

Велика побожність і бажання присвятити себе службі Богові, приводять Покійного Митрополита з

м. Тарнова в Польщі, куди він виїхав з урядом УНР, до міста Крем'янця на Волині, до Архiepіскопа Волинського і Кремянецького Діонісія, який відіграв впродовж наступних двох десятиріч важливу роль в дальшій долі Покійного Митрополита Полікарпа.

Покійний, тоді ще як Петро Сікорський, спочатку працює у Крем'янці в Духовній Консисторії, а за короткий час 27 липня 1922 р. приймає чернечий постриг з ім'ям Полікарпа (в пам'ять преп. Полікарпа, архимандрита Печерського — 6 серпня н. ст.), 28 липня висвячується в ієродиякона, а 30 липня — в ієромонаха.

Від цього часу до своєї архиєрейської хіротонії Покійний впродовж десяти літ переходить своє пастирське служіння як архимандрит. Послідовно Покійний був намісником Дерманського монастиря на Волині, настоятелем Мелецького монастиря на Поліссі, намісником Загаєцького монастиря на Волині, намісником Св.-Духівського монастиря у Вільні і настоятелем Жировицького монастиря на Гродненщині. Поза монастирем був у цей час лише з осені 1925 р. до весни 1927 р., коли спочатку перебував у Варшаві, працюючи при Св. Синоді Православної Церкви в Польщі, а потім впродовж року і 2-х місяців був настоятелем Собору в м. Володимирі на Волині, будучи одночасно благочинним тієї округи.

До своєї хіротонії в Єпископи був підготовлений довголітньою службою в церковно-адміністративних установах, підіймаючись в ієрархічній церковній драбині від нижчого причетника, дяка, через чернечий постриг до найвищого ступеня в Церкві.

Український визвольний національний рух, свідомість приналежності до нації, якій заповідано кривду, ба, навіть призначено на загибелю, зробили велике зрушення в душах українців. Одночасно майже з

боротьбою за національне визволення, наростала свідомість, що Православна Церква в Україні, якої ієрархія і велика частина духовенства була або чужа або підпала чужим впливам, має повернутися до давнього стану, коли була оборонцем нашої нації, коли вона була справді наша, рідна нам духом, змістом і зовнішню формою, коли її всі архипастирі й пастирі були одно з вірними, були всі членами однієї нації.

Рух за відродження Української Православної Церкви, що почався в Києві, поширився на всі українські землі. В 1920 р. українські землі майже на два десятиліття були поділені між Совєтами і Польщею. Хоч в обох частинах України відродження на релігійно-церковному полі пішло дещо відмінними шляхами, джерело і ціль цього відродження була та сама: створення своєї Української Православної Церкви, відродження її найкращих традицій і відкинення силою накиненого.

Західно-українські землі, що опинилися під Польщею, а головним чином Волинь, стали свідком духового відродження нації, де подібно, як на східних українських землях, розпочалася боротьба за визволення Церкви від чужих впливів. Цей рух на Волині придбав назву руху за українізацію Церкви. Почавши від Почаївського з'їзду в 1921 р. через Луцький З'їзд у 1927 р. українську релігійну маніфестацію в Почаєві в 1933 р., через домагання вірних запровадження української мови в Богослуженнях, через домагання мати своїх священників-українців, а головне свого Єпископа-українця виявлявся назовні біль і крик душі православних українців.

Серед головних кандидатів, що висвячення їх в Єпископи домагалося українське населення під Польщею, був тоді архимандрит Полікарп. Вправді ще в 1922 р. був хіротонізований в Єпископи українець з походження пізніший Митрополит Алексій, але через його до певної міри хиткість, українське населення не могло мати до нього стовідсоткового довір'я. Побоювання ці вповні справдилися в 1941—42 рр., коли Митрополит Алексій не зрікся, накиненої йому в часах советської окупації, Московської юрисдикції. До Покійного Митрополита Полікарпа українська громада, духовенство і вірні мали повне довір'я, як до свідомого сина свого народу, непохитно вірного його ідеалам, і в цій вірі не завелися.

Покійний Митрополит Полікарп був всенароднім вибранцем в Єпископи. Хіротонія його в Єпископи, що її довершили 10 квітня 1932 р. в катедральному Митрополічому Соборі Св. Марії Магдалини у Варшаві Митрополит Діонісій, Архiepіскопи Феодосій і Алексій, Єпископи Симон і Сава, була великим святом для всіх українців, одною з їхніх великих перемог у боротьбі за Божу справедливість для нашого народу.

Покійний, одержавши титул Єпископа Луцького, і ставши вікарієм Волинської Єпархії, весною 1932 р. прибуває до Луцька, де зустрічають його маси народу перед катедральним собором Св. Тройці, що стає його катедрою, де він побіч Чеснохресної церкви, в якій постійно відправлялася Служба Божа україн-

ською мовою, найбільш правив Служби Божі і проповідував.

Права Покійного за часів Польщі були дуже обмеженими. Він не мав адміністративних функцій, за те мав великий морально-ідейний вплив на свідоме національно українське духовенство і вірних. Його поїздки по сільських парафіях — це вияв великої привязаності й любові до нього народу, що зустрічав його особливо урочисто і ці зустрічі оберталися в стихійні релігійно-національні маніфестації, які будили у навіть байдужих приспану національну свідомість. Польська влада, що мала протилежне завдання цю свідомість нищити, заборонила Єпископові поїздки.

Владика Полікарп присвячує багато праці організації Луцької й Крем'янецької підкомісії по перекладу Св. Письма і Богослужбових книг на українську мову та видавництву цих книг. Як стверджують компетентні особи з думкою Владика Полікарпа рахувався завжди правлячий тоді Волинською Єпархією Архiepіскоп Алексій.

В осені 1939 р. настає советська окупація Волині. Нависла загроза не тільки моральних терпінь, але й фізичного знищення. Положення Владика Полікарпа особливо стало важким після прибуття до Луцька Архiepіскопа (пізніш Митрополита) Ніколая, як «Екзарха Зах. України і Зах. Білорусії». Владика Полікарп не зрікся юрисдикції Православної Автокефальної Церкви в Польщі, до Москви на поклоніння патріяршому містоблюстителю Митрополиту Сергію не поїхав і не прийняв титулу Єпископа Володимиро-Волинського, який надала йому Московська патріярхія. Він категорично відмовився підписати декларацію про прийняття юрисдикції Патріярха Московського. За це була дуже незадоволена на нього Москва. Але Милосердний Господь зберіг Владика Полікарпа, що в цей час перетерпів не одне, мужньо стоячи при своєму.

Настали знову нові часи. Советську окупацію літом 1941 р. змінила німецька. Повіяло якби свіжим повітрям, бо на початку німецької окупації, окупаційна влада до церковного життя ще не втручалася. Перед українським народом відкрилась можливість відродження своєї Церкви. Найбільш свідомі сини Церкви звернули свої очі на Владика Полікарпа, непохитного українського ієрарха. Бажаючи однак існування в Україні на церковному полі згоди, велися також переговори в 1941 р. з Архiepіскопом Алексієм. На жаль Архiepіскоп Алексій зайняв позицію, що зводилася до залишення Прав. Церкви в Україні під номінальною юрисдикцією Москви, йдучи по лінії бажань єпископів, що з них дехто був висвячений за советської окупації, і які ставилися неприхильно до українців. Більше того він висвятив дальших Єпископів, що були ворожими для нашого народу. Тепер Архiepіскоп Алексій добровільно визнав те, що було накинене за советської окупації.

Було це явище виразно антиканонічне, бо канонічним зверхником для Єпископату був тільки Митрополит Діонісій. До нього і звернулися українці, щоб він, як Кириярх Церкви, визнаної тоді всім Православним світом, за винятком Московської патріярхії, призначив Адміністратором Православної Церкви на

звільнених від большевиків землях України Владика Полікарпа, що його ще раніш, 2 серпня 1941 р., Митрополит Діонісій возвів у сан Архiepіскопа з титулом Архiepіскопа Луцького і Ковельського, поділивши Волинську Єпархію на дві самостійні. Декрет Митрополита Діонісія, що призначав Архiepіскопа Полікарпа тимчасовим Адміністратором, був виданий 24 грудня 1941 р.

Два роки Владика Полікарп був на цьому становищі. В цих двох роках безперервно напруженої праці, серед неймовірно важких і трагічних обставин, маючи проти себе Москву, і її експонентів в Україні, і т. зв. Українську Автономну Церкву, маючи проти себе окупаційну німецьку владу, Покійний Митрополит Полікарп зробив максимум, що можливим було тоді до здійснення.

Найпершим заходом Його було висвятити для Української Православної Церкви український Єпископат. З благословення Митрополита Діонісія зимою 1942 р. Владика Полікарп серед дуже важких комунікаційних умов їде з двома першими кандидатами в Єпископів прот. о. Ніканором Абрамовичем і прот. о. Ігорем Губою до Пінська, щоб разом з Покійним вже Архiepіскопом (пізніше Митрополитом) Олександром в днях 9—10 лютого 1942 р. висвятити їх у Єпископів та відбутися тут перший Собор. Відроджується наша Церква! Наступають даліші хіротонії Єпископів у Києві і Луцьку. Наша Церква організаційною сіткою обіймає церковне життя майже на всіх українських землях, що були звільнені від большевиків.

В цьому найбільша заслуга Покійного Митрополита, що твердо стояв на національному ґрунті й на засадах канонічності. Завдяки Покійному Митрополитові Полікарпові сталося можливим відродження Української Православної Церкви в 1942 р. Це відродження було єдиним великим здобутком українців у страшні часи Другої Світової війни.

Вже сучасники належно оцінили дії Владика Полікарпа. Собор Єпископів у Києві (17. V. 1942) ухвалив надати Йому титул Митрополита, що фактично сталося 4 жовтня 1942 р. в Луцькому Катедральному Соборі.

З другої сторони безбожна, комуністична Москва, розуміючи добре значення Митрополита Полікарпа, як фактичного творця і репрезентанта відродженої Української Православної Церкви, зосередила на ньому всю свою лють. Проти відродженої нашої Церкви виступила також німецька гітлерівська окупаційна влада. Втручаючись у внутрішнє життя нашої Церкви, німці постійно робили перешкоди в організаційному поширенні Церкви, заборонили Собор Єпископів у Луцьку в 1942 р., не допустили до поєднання Церков в Україні, арештовували священників і церковних діячів, розстріляли багато десятків священників, а серед них найближчих співробітників Покійного Митрополита. В самого Митрополита в Луцьку переводили ревізію та стосували супроти Нього моральну пресію.

Український народ любив свого Митрополита. Це підтверджували навіть вороги. Підчас ревізії в По-

кійного Митрополита, як це стверджує один з священників, гестапівець заявив: ...«за вашого Митрополита всі Упісти в огонь і воду підуть. Митрополит серед молоді користується необмеженою владою» (УП Слово, ч. 10, ст. 9).

Большевики знову наступають. В половині січня 1944 р. Покійний Митрополит Полікарп залишає Луцьк і подається на Захід. Цього вимагала церковно-національна рація, бо попасти большевикам означало б неоправдано і нерозсудливо прийняти мучеництво, в той час коли відкривався новий терен для діяльності Покійного Митрополита, терен відповідальний і не менш важливий як досі.

Великі маси української еміграції потребували організації своєї Церкви. Сталося це можливим щойно після капітуляції Німеччини, гітлерівська влада якої до того часу забороняла діяльність Української Православної Церкви поза Україною. Покійний Митрополит Полікарп, що перебував після залишення України спочатку у Варшаві, опісля через Чехословаччину прибуває до Німеччини. Тут почавши з літа 1945 р. організується УАПЦ на еміграції, яку очолює Покійний Митрополит Полікарп, що перебував спочатку в м. Гронав під Ганновером, а пізніше в таборі Гайденав недалеко Гамбургу. Цей період існування УАПЦ, від 1945 р. до масової еміграції, характеризує поширення діяльності Церкви в усіх скучених наших людей, відбуття ряду сесій Собору Єпископів УАПЦ, церковного з'їзду в Регенсбургу в 1947 р., видавництва календарів і ряду церковних органів, організація в Мюнхені Богословської Академії.

Не забракло й прикрих моментів, що найбільше зв'язані з певною течією, яка привела до т. зв. Ашафенбурзького з'їзду і розламу єдиної досі УАПЦ.

З моментом масової еміграції українців до інших країв в Європі та за Океанами, почалася нова доба в історії УАПЦ. Її поширення на ці нові терени та організації там церковного життя. Сам Покійний Митрополит Полікарп у квітні 1950 р. переїжджає на побут до Франції, до місцевості Ольней-су-Буа під Парижем. До самої своєї смерті Покійний Митрополит Полікарп, не зважаючи на свій похилий вік, активно керує церковним кораблем УАПЦ, робить декілька Архiepістирських візитацій в Англії Франції, пише Архiepістирські послання, що мов заповіт, лишаються для сучасних і наступних поколінь.

Спочив у Бозі Блаженніший Митрополит Полікарп несподівано. Смерть застала Його за працею в Його кабінеті за столом в 12 год. 30 хв. 22 жовтня 1953 р.

Відійшов у вічність Митрополит, що Його Боже Провідіння поставило на високе становище Первоієрарха Української Православної Церкви у важкий відповідальний час. Це не був звичайний Митрополит, що керував своєю Церквою в нормальних часах, шляхом утертим його попередниками. Покійний Митрополит ніс важкий і відповідальний хрест Єпископського і Первоієраршого Митрополитичого служіння, коли на український народ завзялися всі темні сили пекла, У цих важких обставинах, Покій-

ний Митрополит, надючись на Господа Бога, що покликав Його пасти стадо словесне, виконав якнайкраще своє Служіння перед Богом і свій обов'язок перед своїм обездоленим народом.

Як єдиний Єпископ-українець, свідомий своєї відповідальності перед Богом і перед історією, Покійний очолив рух за відродження Української Православної Церкви і за Божим благословенням, черз висвяту дальших Єпископів-українців, відродив нашу Святу Церкву. В цьому Його найбільша заслуга. Його ім'я золотими літерами записане в книгу буття Української Православної Церкви побіч з іменами наших славних Митрополитів. Майбутній історик, що досліджуватиме сучасну нам добу історії нашої Церкви, залишить на боці все дрібне, що хвилювало деяких наших людей. З перспективи віків ще відніше буде значення великого діла, що його довершив Покійний Митрополит Полікарп. З цього погляду Ім'я Покійного Митрополита Полікарпа стало історичним і зберігатиметься завжди, а пам'ять про Нього буде вічною!

Свящ. А. Д.

Блаженніший Митрополит Полікарп
на смертному одрі

СВІТИЛЬНИК ДУХА

Четвер 22. 10. 53 р. 20 годин... Дзвінок... Відчиняю двері... Листонош доручає телеграму... Телеграма з закордону... Предчуття якогось нещастя стисло серце... Відкриваю телеграму і читаю: «Митрополит Полікарп вмер. Ждемо. Похорон в понеділок. о. Вишневський.»... Не вірю своїм очам. Так недавно, лише чотири дні тому назад, ми «многолітствували» Його в день храмового свята нашої парафії в Мюнхені, а ось раптом — така трагічна вістка... Воістину шляхи Божі незбагнені... В суботу 24. 10. разом в Високопреосвященнішим Владикою Ніканором та протод. Л. Королем ми від'їхали до Парижу на похорон.

Зі Східного двірця в Парижі (неділя 25. 10.), де нас зустрів о. протопресвітер І. Бачинський з Бельгії, ми автом відбули до Ольней, до Свято-Воскресенського Скиту, Митрополичої резиденції, бо там знаходилися тлінні останки Блаженнішого Митрополита Полікарпа.

Перші вражіння... Вони були так різноманітні, що їх навіть трудно систематизувати. Несподівана смерть, обставини смерті, похоронна тиша, все це лягало якимсь невимовним тягарем на душу. Найбільш вражало те, що смерть прийшла так несподівано, як «тат вночі». Загостила не по тяжкій недугі, — а серед білого дня привітала Владика своїм поцілунком, коли Він сидів за своїм бюрком з олівцем в руках та робив останні приготування до свого переїзду до Англії на постійний побут. (28. 10. 53 р. Його мали зустрічати в Лондоні)... Але Всевишньому вгодно було покликати Владика в іншу путь, до Своїх осель, де нема вже «ні недуги, ні журби, ні скорбот...» Ось Він в повному архиєрейському облаченні, покритий мантиєю, в просторій залі прийняв на столі спить тихим сном спочилого. В головах мережить день і ніч негасимим вогнем воскова свічка, бо дбайлива рука келейника ієродиякона Ростислава

слава мінєє свічки і не дає змоги світлові завмерти. Яка Символіка!.. «Запаливши свічку не ставлять її під посудиною, але на свічнику і світить всім в домі» (Мф. 5, 15). Таким негасимим світильником нашої Церкви був і лишиється Покійний Владика Полікарп.

Розпочалась Заупокійна Літургія. Відправляє духівник Покійного Митрополита о. архимандрит Володимир Фінковський та ієродиякон Ростислав. Ми співаємо. Линуть наші молитви перед престолом Всевишнього, де витає душа спочилого, до якої вже Господь промовляє: «Знаю твої діла; ось Я відкрив двері перед тобою, і ніхто не може зачинити їх, ти... зберіг слово Моє, і не відрікся імені Могого»... (Апок. 2, 8). Після Служби Божої відправлено паннахиду. Перерва. Ждемо духовенство, що відправляло Службу Богу в Парижі. Користаючись вільним часом, я вийшов до саду. Пожовкле листя шарудить під ногами. В уяві воскресають пожовклі від часу спогади. Пригадується мені Варшава, хіротонія Владики, воснна хуртовина, рік 1941, а особливо той фрагмент, коли я в 1941 році саме в День Ангела Покійного Митрополита прибув до Луцька як зв'язковий від українського громадянства м. Крем'янця з листом проф. І. Власовського у справі скликання Церковного З'їзду в Почаєві. Вже тоді нам цілком ясною була промосковська та протиукраїнська політика Покійного Митрополита Олексія Громадського. В колах нашого свідомого громадянства постала думка скликати Церковний З'їзд в Почаєві для вирішення майбутньої долі нашої Церкви, бож Митрополит Олексій (тоді ще архієпископ) був підпорядкувався Московській Церкві. Моя місія полягала отже в тому, щоб конкретно з Владикою Полікарпом обговорити справу З'їзду і передати Йому бажання нашої громади — очолити Українську Церкву на звільнених наших землях. І тут власне в розмові з Покійним Владикою я пізнав його, як особу.

що мислить широкими категоріями, якій не ходить про заспокоєння своїх особистих амбіцій (на цей шлях став Вл. Олексій), але про добробут Церкви в цілому. Вислухавши мене, Він відповів, що все це дуже добре; Він цілком розуміє наші стремління, продиктовані лише добром церковної справи, але цього поспішно, так би мовити, «революційно» вирішати не слід. І коли ходить про організацію церковного життя православної Церкви на звільнених теренах, то він немає нічого проти скликання собору, але на ньому мусять бути присутні всі ієрархи, що перебувають тут. Треба на цей Собор запросити також і Покійного вже Владику Олександра Архиспископа (пізніше Митрополита) Поліського, бо цей також не підпорядкувався Москві. Отже справу цю краще залишити на пізніше, коли життя взагалі більше знормалізується. Становище Покійного, як показало майбутнє, було цілком правильним, бо воно послідовно довело до історичної події в житті нашої Церкви — Пінського собору в лютому 1942 та канонічної висвяти ієрархії Української Православної Церкви... І далі полинуть спогади наче хмарки по блакиті неба. Большевицька офензива і поновлена окупація України большевиками. Еміграція. Розвал Німеччини. Організація УАПЦ на скитальщині. Величава зустріч Владики Полікарпа в літку 1946 р. та урочиста, відправа в грецькій церкві в Мюнхені, коли сльози невимовної радості хрусталим іскрили в очах, коли вірилось в те, що ми творимо міцну церковну сім'ю... Але ворог-спокусник не спить... І тернистим шляхом послалась дальша життєва дорога нашого Архипастира аж до смерті. І неначе німим докором глядить на нас Його спокійне, застигле обличчя... «Люди мої, що зробив я Вам і чим мені відплачусте; за манну жовч, за воду оцет...» пригадавались мені слова Служби Страстей Христових...

По полудні було також відправлено панахиду. Відправляв Високопреосвященніший Владика Митрополит Ніканор в сослуженні о. о. протопресвітерів Сергія Молчанівського (Англія), Івана Бачинського (Бельгія), о. прот. Палладія Дубицького (Німеччина), о. архим. Володимира (Білоруська церква) та протодияконів Л. Короля, М. Галицького та ієродиякона Ростислава. Гарно співав парафіяльний хор з Парижу. Прибуло чимало вірних українців з Парижу. Вечером в зв'язку з тим, що похорон перенесено на вівторок, відбулася маленька нарада під головуванням Владики Ніканора, щодо самої організації похорону. Після заслухання звітів Синодальної Канцелярії, Митрополитальної Ради та похоронного Комітету — усталено, що відпівання з причин незалежних буде відправлено в понеділок (26. 10), а у вівторок (27.10) на цвинтарі відправлятиметься лише панахида.

В понеділок Божественну Літургію відправляв о. протопресвітер В. Вишневський, Секретар Св. Синоду, в сослуженні о. протод. М. Галицького. Після Служби Божої все присутнє духовенство разом з Владикою Ніканором приняло участь у відпіванні. Сослужили Владичі Ніканорові: о. о. протопресвітери В. Вишневський, С. Молчанівський, І. Бачинський, о. архим. Володимир, о. прот. П. Дубицький, протодиякони Л. Король та М. Галицький, ієродия-

**Кімната, в якій помер
Блаженніший Митрополит Полікарп**

Ліворуч столик, за яким працював Митрополит та при якому Його застала смерть, як Він сидів на плетеному з лози кріслі, що стоїть перед столиком. Праворуч скрині з актами, приготовлені для перевезення їх до Англії, куди мав 28 жовтня ц. р. переїхати Покійний Митрополит. На столику 2 торбинки з цукерками, що їх любив Покійний роздавати щодня французьким дітям. В кімнаті все стоїть так, як було в момент смерті Митрополита Полікарпа.

Так жив і в таких умовах працював Митрополит-Скиталець.

кон Ростислав та іподиякон Климів... «Помилуй раба Твогого»... з кадильними пахощами лицюло наше благання до Бога... Краса напівів, глибокий зміст піснопінь, велич похоронного обряду та «останнє цілування Архипастира» витворювало містичний настрій. Відчувалось поснадання земного з небесним... В понеділок о год. 14 тіло Покійного Владики під спів «Святий Боже» було покладано у гріб і гріб запечатано.

У вівторок — останній день жалібних відпраг — Божественну Літургію відправляв о. протопресвітер С. Молчанівський в сослуженні о. о. протопресвітерів В. Вишневського, І. Бачинського, о. о. прот. П. Дубицького, Т. Гаврика та протодияк. Л. Короля и М. Галицького. Чудово співав парафіяльний хор з Парижу під диригентурою п. Миколайчука. Після Літургії було відправлено панахиду зі співом канону: «Того, Хто хвилею морською»... Панахиду відправляв Владика Митрополит Ніканор в асисті: о. о. протопресвітерів В. Вишневського, С. Молчанівського, І. Бачинського, о. архим. Володимира (Фінковського), о. о. протосергіїв Бринзау (Румунська Церква), П. Дубицького, Т. Гаврика та о. о. протодияконів Л. Короля, М. Галицького, ієродиякона Ростислава, іподияконів Вишневського, Писарчука та Климова. Па-

нахиду співав хор. На панахиді прощальне слово, як духівник Покійного Владика Митрополита Полікарпа, з благословення Владика Митрополита Ніканора, сказав о. архимандрит Володимир Фінковський. Він насвітлив постать Покійного Митрополита, як достойного служителя і архипастира Церкви Христової та великого патріота своєї Батьківщини — України.

Винос тіла відбувся о год. 14. Священнослужителі під спів канону: «Помічник і покровитель»... несли гріб. За гробом йшов Владика Митрополит Ніканор, на плечі якого влав тепер тягар керування Церквою. Під спів: «Святий Боже» поставлено було гріб Первоієрарха в спеціальне похоронне авто, де примістились також і священнослужителі. Хор і вся жалібна грмада також автами відправилась до місця останнього спочинку Владика Митрополита Полікарпа на цвинтар Пер Ляшез (біля площі Гамбета) у Парижі.

На цвинтар попрощати нашого Архипастира й визначного сина України прибуло дуже багато народу. Між присутними були: представники Вселенської Константинопільської Патріархії Єпископ Мелетіос та архимандрит Хрисофілакис, представники Апостольської Візитатури Української Католицької Церкви у Франції — Всеч. о. Ген. Вікарій Ван де Мале, Впреп. о. Канцлер М. Левенець та Впреп. о. І. Яцків, — представник Грузинської Церкви о. Мелія. Білоруську Православну Церкву репрезентував о. архим. Володимир Фінковський, а Румунську Православну Церкву о. прот. Бринзау, що прибули разом з нами на цвинтар.

Віддали також останній поклін представники наших громадських та академічних установ у Франції. Між присутними були ВШПані О. Петлюра, ВШПані Прокопович, ген. Удовиченко, полк. Мельник, о. др. Ю. Шумовський, проф. др. О. Кульчицький, доц. др. Янів, ред. О. Жданович, др. В. Маркус та інші. Прибув також на цвинтар віддати останній поклін своєму Архипастиреві і священник нашої Церкви в Бельгії о. Т. Мацяк. Інж. Созонтів та інж. Плевако прибули разом з нами.

Зворушливою для нас, православних українців, була картина, коли грецький Єпископ Мелетіос братським цілуванням привітав Владика Митрополита Ніканора, а наше духовенство підійшло під благословення Єпископа Мелетіоса. Мимоволі насувалася думка, що невжеж треба аж маєстату смерті, щоб усувати канонічні перепони до поєднання.

Зі співом: «Святий Боже» жалібна процесія вирушила до могили. Спереду несли вінки, потім йшов хор та духовенство, гріб везли автом. За гробом йшов Владика Митрополит Ніканор та всі інші. Недоходячи до могили похід зупинився й духовенство взяло гріб Покійного Владика Митрополита на плечі й понесло до могили, де було відправлено також панахиду. Могила ця тимчасова. Пізніше домовина має бути перенесена до спеціально вимурованого гробівця.

Над могилою першим прощав Покійного Митрополита Владика Митрополит Ніканор. У своєму прощальному слові Митрополит Ніканор, насвітлюючи постать Покійного та Його заслуги, як Первоієрарха нашої Церкви, підкреслив, що Покійний «не жив, а

горів» своєю любов'ю до Рідної Церкви та народу. Спочилого ставить Митрополит Ніканор за приклад виконання обов'язків перед Богом і людьми. Після Владика промовляв о. протопресвітер В. Вишневський в імені УАПЦ у Франції. Він порівняв Покійного з такими визначними постатями нашої Церкви та народу, як Митрополити Петро Могила, Василь Липківський та Андрій Шептицький. Від імені УАПЦ в Англії — о. протопресвітер С. Молчанівський, прощаючи Владика, підкреслив велике значення Покійного, Його бадьорість духа і, що за Його заслуги. Ім'я Покійного великими літерами записано в історію Української Православної Церкви і України. Прощаючи Владика, що Його мав наступного дня зустрічати зі славою в Лондоні, а довелося класти в сиру землю, він плакав, а за ним плакали і люди. О. Протопресвітер І. Бачинський іменем УАПЦ з Бельгії болів невіджалованою втратою та зложив обітницю, що українці наслідуватимуть велику любов Покійного до Рідної Церкви та народу.

Я прощав Покійного в імені духовенства та вірних Української Автокефальної Православної Церкви з Німеччини — тої складової частини нашої Церкви, що була коліскою УАПЦ на скитальщині, де покійний засівав насамперед зерно правди Божої. «Не тільки ми, — говорив я, — діти нашої Церкви в Німеччині, але й вся наша українська спільнота на скитальщині — тверджу без перебільшення — боліє з цієї невіджалованої та болючої для нас втрати... Всевишньому вгодно було покликати нашого Архипастира в цієї «юдолі плачевної» в свої «оселі небесні» в день пам'яті Св. апостола Якова. І в цьому не можна не вбачати «перста Божого». Апост. Яків Алфеїв був з числа дванадцяти першепокликаних апостолів. Святи Стці і Вчителі Церкви називають апостолів «фундаментом» Церкви Христової. І покійний Владика Полікарп був тим «краєугольним» камнем нашої відродженої Української Православної Церкви. Св. ап. Яків із 70-ти в своєму соборному посланні пише: ... «Як тіло без духа мертве, так віра без діл мертва». (Як. 2, 26) ... І цілий життєвий шлях Покійного був живим свідомством діл, що витікали з великої віри в земне призначення нашої Української Церкви. Св. апостол Павел для ствердження свого апостольського благоствуння в листі до галатів писав: «Дивіться, як багато написав я вам своєю рукою» (Гал. 6, 11). Про Покійного сміло можна сказати, що він також не тільки «власною рукою писав», але й цілим своїм життям благовістив і творив правду Української Церкви і Нації. Йому першосторогою та дороговказом були слова великого Тараса Шевченка:

«Страшно впасти у кайдани,
Умірать в неволі,
А ще гірше — спати, спати,
І спати на волі,
І заснути на вік-віки,
І сліду не кинуть
Ніякого...

І Покійний увіковічив своє ім'я на історичному шляху нашої Церкви. Як св. Полікарп Єп. Смирнський, ученик св. Ап. Івана Богослова, був тим зве-

ном, що в'язав Церкву Христову зі «стовпами» Її — сьятими Апостолами, так і Покійний Владика Полікарп став тим звеном, що навіки звязав відроджену Українську Православну Церкву благодатно і канонічно з Вселенською Православною Церквою...»

Після мене прощали Владика: від імени білорусів о. архим. Володимир Фінковський в білоруській мові та від румун о. прот. Бриндзау на французькій мові. Єпископ Мелетіос та о. Мелія висловили особисто свої кондоленції Владичі Митрополитові Ніканорові з приводу понесеної нашою Церквою великої втрати. Зі світських осіб прощали Вл. Митрополита Полікарпа: інж. С. Созонтів від Виконного Органу УНР, Українського Центрального Громадського Комітету у Франції, Української Громадської Опіки, УНС, ОУР, Українського Військового Товариства, Української Студентської Громади, Академічного Товариства, Союзу Українок, Української Громади, Краєвого Проводу Союзу Українських Пластунів, Краєвого Комітету СУМ, полк. А. Мельник від націоналістичного руху та Проводу ОУН, та проф. О. Шульгин від академічних установ у Франції. Останній прочитав також кондоленційний лист від голо-

ви французького установи для чужинців амбасадора п. Леквієр'а. Всі промовці характеризували Покійного Владика як великого Сина України та достойного Первоієрарха нашої Церкви й боліли несподіваною втратою.

Вінки на могилу складені були від УАПЦ в Бельгії, парафії УАПЦ у Везін Шалеті (Східня Франція), Української Національної Ради, Української Національної Єдності у Франції, Союзу Українок у Франції, ЦеСУС'а, від Націоналістичного Руху и ОУН, Т-ва «Відродження» у Везін-Шалеті, Українців в Бельгії...

Вічная пам'ять... лунало заключним акордом... І падали грудки землі у свіжу могилу з рук всіх, хто прийшов прощати і провозжати нашого Дорогого Архипастиря. Очі туманились слізьми, а серце кам'яніло болем...

«Не жив — горів, не вмер, а згас»... брєніли в ушах прощальні слова Владика Митрополита Ніканора. Невгасним світільником духа для нашої Церкви і Народу залишиться Покійний назавжди.

Прот. П. Дубицький

70-ліття професора І. Власовського

В серпні ц. р. сповнилося 70 літ проф. Іванові Федоровичу Власовському, кандидатові Богословія, відомому знавцеві канонічного права і історії Церкви. Проф. І. Ф. Власовський народився 28. 8. 1883 р. в с. Вільшане, Харківського пов. в духовній родині. Після закінчення Харківської Духовної Семінарії і Київської Духовної Академії працює викладачем, інспектором і директором гімназій в Лохвиці, Золотоноші, Конотопі і Луцьку. Крім громадської і політичної діяльності особливо живу участь приймає ювілянт у церковному житті, змагаючись за його українізацію. Займає становище секретаря Т-ва ім. Петра Могили в Луцьку, видає журнал «За соборність», приймає участь у перекладах Богослужбових книг на українську мову, стає в 1934 р. секретарем Волинської Духовної Консисторії в Крем'янці й редагує її орган «Церква і Нарід». З 1942 р. обіймає становище секретаря Адміністрації Православної Церкви при Покійному Митрополиті Полікарпові в Луцьку. На еміграції був директором канцелярії при Св. Синоді УАПЦ, директором Богословсько-Наукового Інституту, секретарем Церковного Управління в Мюнхені. В 1948 р. переїздить до Канади, де був якийсь час професором у Колегії Св. Андрія у Вінніпегу, а пізніше редагував журнал «Церква і Нарід».

Від кількох років проф. І. Власовський змушений фізично працювати. Не зважаючи на це, знаходить він час на співпрацю в «Українському Православному Слові», де вміщує цінні статті, переважно з історії нашої Церкви.

Приходиться висловити жаль, що Канадійська Церква, на території якої живе ювілянт, не змогла матеріально забезпечити цю цінну людину для Української Православної Церкви і дати їй можливість

остаток сил ужити на працю виключно для добра Церкви.

Високодостойному Ювілянтові і його Вельмишановній Дружині бажаємо ще довгих літ, кріпкого здоров'я а передусім Божого благословення.

Митрополит Ніканор

Редакція «Рідної Церкви»

Церковне Управління УАПЦ в Німеччині

ДРУГИЙ СОБОР У П ЦЕРКВИ В ЗДА

В м. Клівленд в днях 16—18 жовтня ц. р. відбувся Другий Собор Української Православної Церкви в ЗДА з участю ієрархії, духовенства і представників від вірних. Відкриття Собору перевів Митрополит Іоан. Президія Собору складалася з митроп. Іоана, Архiepіскопа Ігоря (як гостя), Архiepіскопів Мстислава і Генадія. Єп. Володимир не зміг прибути на Собор з приводу хвороби. Діючим головою на соборних нарадах було обрано Архiep. Мстислава а секретарями двох священників і двох мирян. На собор крім Єпископів прибуло 76 священників, 3 дияконів, 74 дегегатів від вірних і 56 гостей. Собор одержав велику кількість привітань. Основні ділові справоздання давали Митроп. Іоан, Архiep. Мстислав, члени Консисторії і Богословського Інституту. Після справоздань були дискусії. В неділю 18 жовтня було відправлено урочисту літургію, в якій взяли участь чотири Владики і 12 священників. На Службі Божій проповідували Архiepіскопи Ігор і Мстислав. Після літургії в неділю відбулися дальші засідання Собору, на яких було прийнято ряд постанов, що з браку місця тепер подамо їх в наступному числі.

З великим сумом ділимося з вірними Української Православної Церкви і всіма українцями болісною вісткою, що в Австралії 7 листопада 1953 р. несподівано спочив у Бозі Високопреосвященніший

В л а д и к а І В А Н

АРХИЄПИСКОП СІДНЕЙСЬКИЙ І АВСТРАЛІЙСЬКО-НОВОЗЕЛЯНДСЬКИЙ.

Нехай Господь упокоїть Його душу, де всі святі спочивають!

Митрополит Ніканор

Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені

Редакція «Рідної Церкви»

Невіджалувана втрата

Ще не минув біль з приводу несподіваної смерті Первоієрарха нашої Церкви Блаженнішого Митрополита Полікарпа, як знову наспіла болуча вістка з Австралії. 7 листопада 1953 р. спочив у Бозі Високопреосвященніший Іван Архiepіскоп Сіднейський і Австралійсько-Новозеляндський. Спочив, як і наш Первоієрарх, зовсім несподівано. Спочив, проживши всього 57 літ, у розквіті своїх творчих сил як Архiepістир, будучи ним усього один рік і два місяці.

Спочилий Архiepіскоп Іван (в мирі Іван Данилюк) народився 1 серпня 1896 року в м. Чернівцях на Буковині в побожній українській родині робітника залізничника. Початкову й середню освіту набув в м. Чернівцях. В році 1919 вступив на Теологічний факультет Чернівецького Університету, студіюючи рівнобіжно й філософію. В 1925 році скінчив студії і одержав диплом Магістра Богословія. В тому ж році в день Різдва Христового був висвячений на священника Митрополитом Буковини Нектарієм в катедральному соборі в Чернівцях і призначений священником в с. Шпиківці, пов. Чернівці, де і був з 1926 р. до 1930 р. Від 1930 р. до 1931 був в с. Оршивці. В цій селі померла дуржина його, з якою він був одружений в 1923 р. З 1932 р. був настоятелем у с. Лука Кострижівка, пов. Чернівці. 27 червня 1940 року його було переведено в м. Чернівці, але 8 листопада 1940 року він був змушений опустити рідну зеюлю і тікати від большевиків на Захід. На весні 1941 року був прийнятий до Холмсько-Підляської Єпархії і призначений настоятелем у с. Шістка на Підляшші. В 1942 році нагороджений Архiepіскопом Іларіоном саном проторерея. Перебуваючи після евакуації в Німеччині, був настоятелем у Франкфурті на М. і членом Церковного Управління УАПЦ на Гессенщині. 15 листопаду 1948 року прибув до Канади і був призначений Консисторією УГПЦ в Канаді на місійну працю до Альберти, а 1 лютого 1950 р. прийняв в українському православному монастирі в Грімсбі чернечий постриг і 22 травня 1952 р. піднесений до сану Архимандрита.

В Спископи був хіротонізований 7 вересня 1952 р. в Парижі Покійним Митрополитом Полікарпом і Високопреосвященнішим Митрополитом Ніканором та

призначений правлячим Єпископом на Австралію з титулом Архiepіскопа Сіднейського і Австралійсько-Новозеляндського.

З незалежних від нього причин Покійний Архiepіскоп Іван не міг виїхати одразу на місце свого призначення, перебуваючи якийсь час у монастирі в Грімсбі (Канада). Прибув Покійний до Австралії. 1 квітня ц. р. і приступив одразу до Архiepістирської праці зустрінутий духовенством і вірними УАПЦ з великою радістю й надією. За короткий час Покійний зробив вже багато. Своім християнським серцем і тактом він привів до замирення в Церкві. Далі розпочав він Архiepістирські візитації парафій УАПЦ, відвідавши багато місцевостей, де живуть наші люди, які зустрічали Владика з великим духовим піднесенням. Скрізь Покійний Владика сіяв Слово Боже і зміцняв у вірі людей. Щоб ще більш посилити церковне життя з благословення Покійного Архiepістиря в кінці грудня ц. р. мав відбутися в м. Мельбурні перший Церковний З'їзд духовенства і вірних УАПЦ в Австралії. На Покійного Архiepіскопа Івана як одного з наших Архiepістирів, що ще був не старий віком і відзначався великою енергією, поклала наша Церква великі надії.

Тимчасом Господь покликав Його до Себе, до Своїх осель небесних. Смерть наступила 7 листопада від удару серця в год. 21. 30. Це був третій серцевий припадок у Покійного Владика цього дня.

Першу Заупокійну Службу Божу і Панахиду відправляли в неділю 8 листопада Владики Сергій і Сильвестр у сослуженні всього нашого духовенства. Смерть Митрополита Полікарпа і Архiepіскопа Івана зробила таке сильне вражіння, що хвилинами ні священники, ні хористи не могли витиснути звука з уст.

Було встановлено звязки з греками і одержано їхню згоду на користання з катедри на похоронні відправи й почесне місце на цвинтарі.

У вівторок тіло владика було вже в похоронному закладі, де духовенство, на чолі з обома владиками, облачило Покійного в повне архиєрейське облачення та відправило першу над тілом літію. Похоронні відправи відбулися 13. XI у вечорі — повний чин

КОНФЕРЕНЦІЯ ВІДНОСНО ПІДГОТОВКИ СВЯЩЕНСТВА

В зв'язку з постановою Конференції Православних Церков у Руммельсбергу (біля Нюрнбергу) з 1952 р. відносно кінченості підготовки нових православних священиків, Світова Рада Церков і Євангеліцько-Лютеранська Церква в Німеччині скликали в днях 24—30 жовтня ц. р. в Євангеліцькому Домі Молоді в Шмі (Вюртенберг) конференцію голів або делегованих ними представників усіх Православних Церков у Німеччині з одночасним інформативним курсом, що в ньому взяли участь кандидати на священиків і вчителів релігії. Були представники української, румунської, сербської, російської й польської православних Церков. Від Української Православної Церкви на цю конференцію був делегований свящ. Анатолій Дублянський, що був призначений керівником української групи на Конференції. Всіх учасників українців було 7 осіб. З лекторів був запрошений на конференцію проф. д-р. Гр. Ващенко, що мав доповідь «Царство Боже».

На початку конференції свящ. А. Дублянський повідомив присутніх про смерть Блаженнішого Митрополита Полікарпа, пам'ять якого вшановано встановленням з місць і співом «Вічної пам'яті». З теплими словами, що підкресливали заслуги Покійного Митрополита для Української Православної Церкви звернувся до присутніх представник СРЦ на Баварію п. Г. Тр. Галлін.

На кінцевому засіданні, що в ньому взяли участь зверхники Церков або делеговані ними заступники і лектори, докладно обговорено кінченість організації 2-х річних курсів для підготовки священства. Ці курси мали б бути заочними, з тим, що 2—3 рази на рік на 10—14 днів курсанти мали б з'їжджатися для проходження практичних вправ. Місцем курсів запропоновано м. Мюнхен. Остаточне обговорення справи керівництва курсами, лекторського складу,

НЕВІДЖАЛУВАНА ВТРАТА

(Закінчення з 13 стор.)

відпівання, а 14. XI Заупокійна Літургія й панахида закінчена «остатнім цілуванням» та відправленям тлінних останків на цвинтар. В похоронних відправах взяло участь поруч з нашим духовенством також духовенство грецьке і сирійське. Присутні були теж представники англійського Прімаса Австралії. Греки й сирійці виголосили гарні промови, а настоятель катедри Архимандрит Космос в імені відсутнього в Сідней євхарха Царгородського Патріярха архієпископа Теофілакса зложив на труну гарний вінок. Сумна урочистість пройшла величаво і в повному порядку. Близьку участь в турботах по похоронах брав і багато допоміг проф. Тома Самут, директор існуючої в Сідней під протекторатом арх. Теофілакса «Ортодокс Акшейн».

Несподівану смерть Архієпископа Івана оплакують не тільки вірні УАПЦ в Австралії, але вся наша Церква, усі діти її по всьому світі розсіяні.

Вічна Пам'ять Спочилому Архипастиреві!

програми й мови на курсах має зайнятися конференція зверхників усіх Православних Церков у Німеччині, що має бути скликана в недовгому часі.

ПОМЕР МИТРОПОЛИТ АЛЕКСАНДР

В Стокгольмі 24 жовтня ц. р. спочив у Бозі Митрополит Александр, зверхник Естонської Православної Церкви на еміграції. Покійний — людина великих християнських чеснот і естонський патріот, відомий був зі свого прихильного ставлення до українців і нашої Церкви. Він духовно опікувався православними українцями в Швеції. Ще цього року, не зважаючи на свій вік і слабе здоров'я, 24 травня Покійний Митрополит Александр відправив поминальне Богослуження за душі заморених голодом 7 міл. українців, зазначивши, що, відправити таке Богослуження завжди мусить вистарчити сили.

Світлий образ Покійного зберігатимуть православні українці у своїх серцях. Вічна Йою пам'ять!

ЗАДУМАЙМОСЯ НАД ЦИМ...

Сумна справа є похорон, але ще сумніша буває вона, коли небіжчик є всіма забутий і ніхто не прийде віддати йому останнє цілування...

Ми молимося на Службі Божій: «Не дай нам, Господи, померти на чужині!» Та вже коли цього неминувати, то бодай треба, щоб вмираючий вірив, що він непокинаний, що хтось з побожних і душевних християн прийде й відпровадить його в останню путь, перехреститься за спокій його душі, кине жменю землі на труну, покладе від щирого серця на свіжу могилу квітку.

Ой, як сумно, коли спів церковний: «Де ж родичі і друзі» — відповідає фактичному станові!

Ховав я недавно небіжчика Якова Мохорта. Ані друга, ні родича! Священик, дяк і офіційний представник від якоїсь української організації, та й той дуже поспішав... Навіть німецький цвинтарний службовець сумно хитав головою й докірливо питав: «а деж люди?»...

Не дай, Господи, вмерти на чужині! Не дай, Господи, о так вмерти на чужині, що навіть і до могил в чужій землі провадити нікому! Всі байдужі і нікому до того діла нема...

Дорогі брати й сестри, що маєте уші, щоб чути! Задумаймося трохи над цим і будемо ставитися уважніше до кожного похорону. Ми ж всі між собою родичі і, хоч не всі ми по крові між собою брати й сестри, але в силу спільної неволі, яка нам всім однаково судилася, ми близькі один одному, дуже близькі. Тому не забуваймо свого християнського й національного обов'язку — віддати останній привіт спочилому побратимові, а особливо такому самотньому спочилому, що вже й за життя на чужині й на смертному одрі не мав біля себе рідної та близької душі.

Прот. Ф. Л.

Допомога акція

Заходами п. сотника Ніканора Зіневича з Авгсбургу 35 православних українців у Німеччині (хворі, воєнні інваліди і т. п.) одержали пачки з смальцем, що їх надіслали їм їхні земляки, які працюють в м. Джілонг в Австралії.

ЗАКЛИК

до всіх побожних братів і сестер українців та українок, на вигнанні суцях

Нам — православним українцям у Парижі — з багатьох причин не пощастило досі, за 30 років перебування тут, побудувати свою власну церкву, в якій молились би вірні УАПЦ. На наші молитви ми мусимо завжди сходитись до винайнятого будинку й там відправляти Службу Божу.

Нарешті, після останньої війни, видатний діяч і громадянин п. інж. С. Созонтів відпустив для церкви свій приватний будинок і прилагодив його для відправ Служби Божої та дав змогу при тому примістити й Душпастиря. Цим будинком користувались ми повних сім років, але ось тепер і ця можливість кінчається, бо будинок загрожує заваленням і формальні адміністративні труднощі не дають змоги його ремонтувати.

Таким чином православні українці в Парижі знайшлись дослівно — на вулиці, не зважаючи на те, що тут перебуває наша громада. Втратили ми тепер можливість не лише репрезентувати нашу Церкву, а тим самим і націю перед чужинцями, але й ось тратимо змогу молитись, відправляти панахиди, чи сповняти християнські обряди й довершувати св. Таїнства.

Важко нам на душі, коли візьмемо до уваги, що в такому світового значення місті, як Париж, всі чужинці мають свої церкви, а то й по кілька їх, а ми позбавлені змоги молитись, позбавлені символу нашого духового життя — власної церкви, що одночасно репрезентувала б перед приятелями й ворогами нашу культуру й тисячолітню традицію...

Не можемо погодитись з тим, щоб ми, представники у Франції 40-мільйонної нації, не мали місця молитви лише тому, що свого часу злегковажено цю переважливу справу, вага якої переходить далеко інтереси й потреби лише українців Парижу. Щоб увіковічнити світлу пам'ять нашого незабутнього Головного Отамана Симона Петлюри, присвятимо задуманий до будови наш Храм Святому Ап. Симону.

Віriamo, що наші брати-українці в інших європейських країнах і в країнах заокеанських допоможуть нам у доброму ділі та відгукнуться на наш заклик і закуплять цеголки на будову пам'ятника української культури, на будову української церкви в Парижі, що віками репрезентуватиме нас на французькій землі взагалі, а зокрема у серці Франції — Парижі.

З метою здобути фонди на будову церкви Українська Православна Парафія вибрала споміж себе чільних людей, створила Комітет для будови православної церкви в Парижі й запросила на почесного голову Комітету Вельмишановну Паню Ольгу Петлюрову, вдову Покійного Головного Отамана. Комітет вже приймає пожертви на це святе діло та вже зібрав понад пів мільйона франків. Це викликає у нас віру, що добре діло буде доконане!

Дорогі Українці й Українки! Прочитавши цей наш заклик, — не ждять на сусідів, чи знайомих. Не ждять ні на кого, а негайно складіть, або бодай зго-

лосить Вашу пожертву на кілька цеглинок, які є в ціні 5.000 фр.

Надіємось на благословення Всевишнього у доброму ділі та віримо в підтримку всього українського загалу на чужині, бо це загальноукраїнська справа — побудувати українську церкву в Парижі.

Гроші шліть на наше поштовеkonto в Парижі № 10172-42 (Paroisse Orthodoxe Ukrainienne) або на нашеkonto № 87.289 у банку Comptoir National d'Escompte de Paris, 2, Place de l'Opera.

листування просимо направляти на адресу:

P. Plewako, 38, ave. de l'Opera, Paris 2^e, France.

Комітет:

Почесний Голова: — **О. Петлюрова**

Голова — **П. Плевако**

Заступники: **інж. С. Созонтів, ген. О. Удовиченко,**

Протопресвітер В. Вишневський.

Секретарі: **М. Ковальський, М. Гмиря**

Членство: **Пані Е. Прокопович, інж. І. Кирстюк, Г. Цюпак, інж. А. Жуковський, М. Грушецький, В. Василів, Є. Писарчук, С. Собчук, А. Климешук, Б. Головецький, полк. Д. Юськевич, С. Мерінов, Є. Бацуца,**

Представники Організації:

від Укр. Громади у Франції — **Пані А. Шаповал,**
від Академічного Т-ва — **проф. А. Шульгин,**
від УНС у Франції — **інж. Ю. Коваленко,**
від ОУР у Франції — **п. А. Никипорчук,**
від Громадської Опіки — **Лабушняк**

Від Редакції: Цей заклик, на жаль, ми були змушені подати в скороченні, з огляду на брак місця.

ОФІЦІЙНЕ

До Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, 17 жовтня ц. р. від Старо-католицького Пфарамту в Карлсруе надійшов лист з датою 16. жовтня 53. наступного змісту (оригінал у німецькій мові): «Ваше Високопреосвященство! В неділю 25 жовтня Високопреосвященний Деммель, Єпископ Старокатоликів, у нашій старокатолицькій відновленій церкві (Карлсруе, Рентгенштрассе) буде уділяти Конфірмації. Я дозволяю собі запросити Вас, Ваше Високопреосвященство, на урочисту Службу Божу 25 жовтня о 9,30 годин ранку. Якщо б Ви хотіли стати до Служби Божої в облаченні, то я ласкаво просив би Вас прибути о год. 9,10 до старокатолицького Пфаргаузу. Як знак нашої єдності, яку ми між Старокатолицькою і Православною Церквами хотіли б бачити, сердечно будемо раді, коли Ваше Високопреосвященство в цій Службі Божій спільно з нами візьмете участь. — З найглибшим молитовним привітом і пошаною (підпис) Штадтпфаррер Бенно Шоєке.»

На жаль, з цього запрошення Митрополит Ніканор не міг скористати через свій виїзд до Франції на Похорон Блаженнішого Митрополита Полікарпа.

В. Інф.

Лист до редакції

В ч. 12-му за липень ц. р. місячника «Православний Українець» орган УАПЦ (соборноправної) в Америці подано таке: «Парафія в Інгольштадті відмовилась від синодальної обслуги і перейшла до рідної УАПЦ, прохаючи о. Благовісника хоч час від часу відвідати їх»...

Від імени парафії заявляємо, що згадана публікація не відповідає правді. Інгольштадтська Парафія Української (не чужої!) Автокефальної Православної Церкви в Німеччині як існувала так і надалі існує. Правдою є лише те, що тут утворилася окрема групка людей, яким дорога не Церква, а власні інтереси. Більшість з них наставлені проросійськи; частина навіть не належать до місцевої Української Громади, інші тільки фігурують у списку «Рідної УАПЦ». Заініціював цю групку бувший титар нашої парафії, коли його парафіяльні збори вдруге не вибрали.

Той, хто, керуючись особистими цілями, подав згадану вище публікацію та складає «списки», завербовує людей різними обіцянками, фальшуючи ідею соборноправности, чинить гріх перед многостраждальною Українською Церквою.

Заступник Голови Парафіяльної Ради:

Ф Тихонецький

Члени: М. Киричок, В. Цеберманівський

За секретаря: А. Коваль

Інгольштадт, 15. 10. 1953 р.

Бібліографія

Видання надіслані до Редакції

Прот. С. Гаюк. *Наша небесна заступниця*. (Бесіди на свята Богородичні). Видання Ген. Церковного Управління УАПЦ у Вел. Британії. Лондон, 1953 ст. 24.

Благовістник Генерального Церковного Управління УАПЦ у Франції, ч. 2—3. Париж. Квітень—вересень 1953, стр. 36.

З приємністю недавно згадувати ми про появу цього нового церковного журналу. Оце вийшло тепер наступне подвійне число. Чудове зовнішнє оформлення і багатий та цікавий зміст журналу ставлять його в ряди наших кращих церковних органів. З статей на особливу увагу заслуговують протопресвітера мгр. В. Вишневецького: «Завдання УАПЦ» і П. Орлянського «Осторога». Журнал подає також багату хроніку церковного життя.

Відомості Ген. Церк. Управління УАПЦ в В. Британії, ч. 9 (36), Лондон.

Наша Культура, ч. 10—11 (187—188), Вінніпег.

Українське Православне Слово, ч. 8, 9, Бавн Брук *Церковні Вісті*. Орган УАПЦ в Австралії, рік 2. ч. 8 (14), Сідней, ст. 16 (Циклост. видання).

Дзвін. ч. 8 (14), 9 (42), Буенос Айрес.

Український Вісник. ч. 3. Нью Йорк.

Православний Українець. ч. 12, Чикаго.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: о. М. Критюк — 23,40 н. м., п. І. Б. — 5 н. м., п. І. Овечко — 5 н. м., п. Ю. Рудик — 5 н. м., Парафія в таборі «Валька» Нюрнберг через о. настоятеля Ю. Сікорського — 31,40 н. м., п. М. Сніжинський — 10 н. м., прот. о. І. Ткачук — 8,34 н. м., п. Н. Білок — 12,51 н. м., п. інж. А. Шумовський — 6 кан. дол., п. Д. Крих — 1 ам. дол., протод. о. П. Сірик — 2 ам. дол., о. Ст. Щадинський — 3 ам. дол., дяк. о. Н. Проценко — 5 ам. дол., о. Н. Столярчук — 2 ам. дол., п. Л. Гусак — 10 н. м.

Всім жертводавцям Видавництво «Рідна Церква» складає щирю подяку.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

5 листопада 1953 р. несподівано упокоївся в Штеттенгофені, член Парафіяльної Ради місцевої парафії УАПЦ, дипл. інж.

МИКОЛА ПЕТРОВИЧ ШЕВЧЕНКО

Покійний народився 14 травня 1892 р. у Володимирі Волинському.

Похований на цвинтарі в с. Лянгевайде біля Штеттенгофену 9. 11. 53 р.

Нехай чужа земля буде йому легкою!

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Наші постійні передплатники і читачі, що купують журнал по парафіях, одержать безплатно до рідзвяного числа **СТІННИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР** на 1954 рік. Ціна календаря в окремій продажі 30 пф. Замовляти календар просимо завчасу у Видавництві, бо наклад його невеликий.

Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені приймає передплату на журнал «Рідна Церква» на 1954 рік. В Німеччині річна передплата виносить 3 н. м. За кордоном 1 дол. 20 центів або рівновартість їх в іншій валюті.

Наступне число вийде перед святом Різдва Христового.

Це число виходить з опізненням з вини друкарні.

Від Редакції: З огляду на брак місця в цьому числі, не могли ми вмістити ряд матеріалів, в тому числі описи Храмових свят, за що перепрошуємо шановних авторів і дописувачів.

Aus dem Inhalt: Traurige Nachricht über den Tod S. Em. des Metropoliten Polikarp. — Bericht über den heiligen Konzil der Ukrainischen Orthodoxen Kirche in Paris. — Zum Gedächtnis des verstorbenen Metropoliten Polikarp (zwei Artikel). — Traurige Nachricht über den Tod des Erzbischofs Iwan in Australien.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колерія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingerstr. 17/II r.

Рік III

Мюнхен, січень—лютий 1954

ч. 1 (9)

РІЗДВЯНЕ АРХИПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

† СМІРЕШНИЙ ВІКАНОР,

З БОЖОЇ МИЛОСТИ АРХИЄПІСКОП КИЇВСЬКИЙ І ЧИГИРИНСЬКИЙ, МИТРОПОЛИТ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ЧУЖИНІ, ПРЕОСВЯЩЕННИМ АРХИПАСТИРЯМ, ВСЕЧЕСНОМУ ДУХОВЕНСТВУ І БОГОЛЮБИВИМ ВІРНИМ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ЧУЖИНІ.

Любі мої у Христі Брати й Діти!
«Благодать вам і мир від Бога Отця й Господа нашого Ісуса Христа, Який віддав Себе за наші гріхи, щоб визволити нас від зла теперішнього віку» (Гал. 1. 3—4)!

Надходять дні Преславного Різдва Христового, незмінно зв'язані з мріями людства про мир і благовоління. Наша Церква свята вже захоплює своїх вірних дітей до зустрічі Божественного Немовлятка, у своїх святинях співаючи: «Христос народжується — славе; Христос іде з неба — зустрічайте!» Наближається й момент, коли радісно заспіває Вона: «Христос на землі вже — величайтеся!»

Але людство байдуже стоїть при воротах великого Свята Тілоприняття Божого Сина. Не хоче воно дивитися на «Таїнство дивне і преславне», не хоче співати з Хором Небесним: «Слава на небі Богу». Вперта і недбала земля, в безодні гріху занурена, ухиляється від приняття радісної небесної вістки, не бажає слухати про спокій мирові, а лише «вертеп Неприступному приносить».

Мало є людей «доброї волі» і навіть ті, кому належить всіма силами сприяти «благоволінню серед людей», уникають цього, ще й других манять за собою: ворожнечу й розділення поглиблювати.

На жаль, не тільки тепер такою холодною є земля до зустрічі «Дитятка — Божого Сина». Зло озброї-

лось на Правду вже в момент пришествя Її у світ. І тільки — що було кращим, чистішим та розумнішим — Анголи з пастухами — віддали хвалу Рожденному, сприйняли Його святий спокій і стали нащадками Божими. «Убогих світу цього вибрав Бог, щоб бути їм багатими в вірі та наслідниками Царства, яке обіцяв Він тим, що полюблять Його» (Іак. 2, 5).

Будемо ж тішити себе надією, що й тепер розвіються чорні хмари нашого лихоліття, замовкне злоба людська, знайде дорогу до Бога подорожній і відродиться людство в своїх кращих стремліннях та почуттях, щоб повернувся на землю спокій і Божє благовоління.

В тих думках від серця шлю Вам, любі Брати й Діти, мій привіт з наступаючим Святом Христового Різдва та молитовно бажаю Вам прав-

дивного небесного спокою й духовної радості. Нехай Христос Життяподавець Вас світлом Богорозуміння і покрие Вас своїм благоволінням. А євангельські слова: «Не було Їм місця в господі» (Лук. 2, 7) — нехай послужать Вам дороговказом, як і де шукати Новонародженого Дитятка — Божого Сина.

Любов Божя нехай буде з усіма Вами. Амінь.

Дано в м. Карльсруе на чужині.

Р. Б. 1953, Грудень.

Д. Святогірський

Різдву Христовому

ТРОПАР

Народження Твоє, Христе,
Світ сйивом розуму осяло,
Бо світло зоряне святе
Зорепоклонників навчало
Тобі правдиво поклонялись,
Як Сонцю Правди, і всякчас
Устами й серцем визнавати,
Що Ти Схід з неба за для нас.
Тому всі, серцем нелукавим,
Тебе Народженого славим.

ПРОКИМЕН

Хай вклониться Тобі уся земля,
Пісні хвали нехай Тобі співає,
Твоє Святе Найвищеє Ім'я
Нехай повік у співах величає.

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

*Високопреосвященнішого нашого Первоієрарха Митрополита
НИКАНОРА, усіх Високопреосвященніших Архієпископів, Всечес-
не Духовенство, Боголюбивих Вірних Української Православної
Церкви й всіх українців, по всьому світі розсіяних, вітаємо з Ве-
ликим Святом Різдва Христового й бажаємо, щоб Божий мир
і благовоління запанували серед нас, а Вифлєсська зірда осві-
тила наш шлях до кращого майбутнього.*

Церковне Управління УАПЦ в Німеччині
Редакція «Рідної Церкви»

Д. Б-ко

БІЛЯ ДЖЕРЕЛ ВІЧНОЇ ПРАВДИ

**«Христос народжується — славте,
Христос з небес — зустрічайте!»**
(З канону Різдва Христового).

Темна духовна ніч покривала народи перед тим, як мав народитися Христос Спаситель. Мов у долині «тіні смертної» блукали люди і не бачили виходу, не знали де шукати рятунку. Щоб освітити темряву свого життя, вони удосконалювали, як їм здавалось, свої розумові здібності, розвивали науку і мистецтво, але намарне: чим розумнішими, ніби, ставали, тим більше тьма огортала їх. Життя стало тягарем для людей, одні намагалися втопити його в розкошах, у пануванні та земній славі, інші гинули в стражданнях, в рабстві, в пригнобленні. Тяжкий стогін линув до неба, куди щодалі частіше зверталися очі людства, ждучи звідти світла і порятунку. Найбільш розсудливі, мудреці, дійшли до висновку, що самим людським розумом не врятуватися; «Може Син Божий прийде з неба та визволить і просвітить людей», казав тодішній грецький філософ Платон.

І в той час зневіри та розпачі з'явилась на небі ясна зоря і зворушила людство, сповнила його радістю і надіями. Вона провістила многим здійснення

їх мрій, невольникам провістила волю, знедоленим — щастя, занепалим — відродження, лише гнобителів і князів тьми сповнила страхом за владу. Народився Христос — Сонце Правди і люди, що сиділи в темряві, побачили Світло велике, і тим, що ниділи в тіні смертній, засяяв Світ. Пролунала над грішним світом ангельська пісня: «Слава Богові на небі і на землі мир, над людьми Боже змилювання».

Під цей спів піднісся дух праведних на землі, тих, що не в страху за панування, а в солодкій надії сподівалися пришествя Обновителя людськості. Він, той, дух, заговорив до Божественнонародженого від Діви Спасителя: Ти, що приніс у світ вічну правду, розвій нетлінним світом Твоїм темряву, просвіти всіх людей, утверди істину і свободу там, де панує неправда й насильство, створи любов і добро, де є ненависть і зло, визволи уярмлених, подай силу знеможеним, захисти покривджених, а могутнім положи в серця справедливість, одверни їх від ідолопоклонства владолюбству, від наруги над братом своїм, хай не буде страху людини перед людиною, хай не буде поневолення, а нехай всі, пізнавши правду Твою, мають страх Божий і живуть вільно та мирно і

славлять повсякчас ім'я Твоє. Це була молитва прагнутої душі людської.

Живоносним Своїм світлом, яке у всякій темряві світить і ніяка темрява не переможе його, Христос осяяв усіх, щоб показати людству, що в Христі Ісусі, як каже апостол, нема «ані елліна, ані скифа, ані невільника, ані варвара». Світло правди Народженого в біднім вертепі, в яслах, відкрило людству далекосяжну перспективу перемоги добра над злом, духа над тілом, життя над смертю. Пізнай цю правду, людино, і перед твоїм зором стане життя в новому світлі, нові почуття зродять у твоїй душі вищі ідеї, з вірою і надією, з розумним ентузіазмом ти будеш вітати твоє відродження.

Слава Богові на небі і на землі мир, над людьми Боже змилювання. Але чи ж є мир на землі в наші жахливі дні, що людською розпаччу в деяких частинах світу нагадують дохристиянські часи, а страхиттями, нищенням мільйонів неповинних людей, перевищили ті часи? Так є. Цей мир на землі Свята Церква Христова. Дві тисячі літ скоро світить вона вічним світлом миру й духовної радості. Дві тисячі літ стоїть якорем спасіння для людей посеред хвиль моря житейського. Б'ють об неї хвилі, шаліють навкруги, багато зазнала вона напастей від князів тьми, багато зазнала усяких бід, але вона непорушна. Непорушна в своїй глибині, в животворчій силі, в своїй вічній правді, на якій вона, Церква Свята, заснована Христом. Непорушний той мир Божий, що вищий від усякого розуму, говорить апостол (Фил. 4, 7).

«Церква Христова це мир, любов і братерство, цим вона єднає людей. І які б тяжкі хвилі життя не були й не заливали Церкви-хвилі ворожості і знущання з боку земних сил — вона ніколи не випустить із своїх рук хоругви миру і любови до брата свого. Поки ця хоругва перед очима людей і народів, Церква завжди буде джерелом миру на землі» (Митрополит Василь Липківський). Коли б якась сила земна змогла справді знищити Христову Церкву, людством знову опанувала б безнадія, страх повної загибелі, як це було перед народженням Христа Спасителя. Але Церква вічна, як вічний її основоположник Христос, що, будши Богом, народився на землі, як чоловік, і тим дав початок усьому родові людському єднатися з Богом, підноситися в моральному звершенстві від землі до неба.

Шлях звершенства християнською любов'ю, чесно-тами, є разом і шляхом до звершенства національного, до перетворення світлом Христової науки свого рідного життя, психіки народу, його духа, його звичаїв і уподобань. При повному осягненні цих ідеалів людина людині і нація нації були б воістину братами. Наш український народ перетворював своє життя Христовою наукою, в часи своєї волі і церковної незалежності, він витворив високу релігійно-національну ідеологію, повну глибокого християнського змісту і краси. Про ту ідеологію яскраво свідчать і звичай святкування Різдва Христового в Україні, оті чудові співи-колядки на славу Народженого, те просте й щире народне розуміння великої тайни

пришестя на землю Сина Божого в образі людини. для спасіння світу.

«Ой, видить Бог, видить Творець,
Що весь мир погибає,
Архангела Гавриїла
В Назарет посилає,
Возвістити в Назареті —
Стала слава у вертепі»...

віками співає православний український народ в одній із своїх колядок.

Нині, в найтяжчий час в історії нашого народу, він не має змоги вільно, за своєю традицією, святкувати Різдво Христове. Ті ж його сини й дочки, що в засланнях, на тяжкій роботі в новітньому Вавилоні мучаться, лише в серцях згадують святий день народження Бога-Слова, скорбно переносячись думками в минуле... Ті, що на скитальщині, в чужих краях вільного світу, без перешкод справляють свято Різдва, свято миру й надії, але Різдвяна радість їх як і всього народу українського, повита смутком. Євангельське бо оповідання про давнього Ірода нагадує всім українцям про нові іродові часи... Чуємо плач і ридання Рахілі рідної по дітях своїх. Не «десять тисяч й чотири», як оповідає за біблійним переказом коляда українська про вигублення Іродом дітей Вифлєсму, а чотирнадцять мільйонів дітей (народу) України вигубив новий Ірод...

В драмі Пречистої Матері, що народила Сина для страждань і жертви Його за рід людський, ми відчуваємо драму матері України; ми усвідомлюємо її страждання за найдорожчий, оспіваний у піснях і думках її ідеал вільного християнського життя, ідеал добра, братерської любови й миру, ідеал принесений від Христа на гори Києва Святим Апостолом Андрієм Первозванним. Але чи всі ми усвідомлюємо причини тих страждань, чи визнаємо, що й наша, як і попередників наших, якоюсь мірою є в тому провинна? Чи всі ми пам'ятаємо слово Господнє про єдність, про мир і братерську згоду?

Христос приніс світові вічну правду, проголосив нове життя на землі, вільне від насильства людини над людиною, вільне від рабської покорности грубій силі. Віримо, що ідея вічної правди Христової переможе і прийде для Вітчизни нашої сподіваний час визволення й щасливого християнського життя, коли весь наш народ вільно, єдиними устами і єдиним серцем, співатиме: Слава Богові на небі і на землі мир, над людьми Боже змилювання.

ПОДЯКА

Високопреосвященнішим Владикам, Висококоштовним Особам, Високим Інституціям і Організаціям, що зложили на моє ім'я свої цінні кондоленції з приводу смерті бл. пам. Митрополита Пелікарна, цією дорогою складаю мою найсердечнішу подяку.

Митрополит Нікашеп

Кондоленції з приводу смерті Блаженнішого Митрополита Полікарпа, надіслані на ім'я Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора*)

УКРАЇНЬСЬКА ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА
† ІЛАРІОН МИТРОПОЛИТ ВІННІПЕГУ
І ВСІЄІ КАНАДИ

13-го листопада 1953.

Його Високопреосвященству
Високопреосвященнішому Ніканорові,
Заступнику Митрополита Української
Автокефальної Православної Церкви.

Ваше Високопреосвященство, Високопреосвященний Владико!

Сумне Ваше повідомлення, що Господеві вгодно було покликати до Своїх небесних осель Голову Української Православної Церкви на чужині Митрополита ПОЛІКАРПА, сьогодні одержав. Молю Милосердного Господа, щоб Він упокоїв улюбленого Брата нашого там, де немає ні журби, ні зітхання. Ще в кінці жовтня я молився в Катедрі про блаженне упокоєння Спочилого, а також закликав всю Українську Православну Церкву в Канаді помолитися за Того, Хто тут певний час був Опікуном нашої Церкви.

Гаряче молюся Всесильному Господеві, щоб послав Вам віку довгого та сил міцних, щоб Ваше Високопреосвященство могли попровадити УАПЦеркву по належній дорозі Богові на славу, а Його народові на спасіння.

Особливо гаряче молюся, щоб Ваше Високопреосвященство, Брат мій улюблений, змогли реально поставитися до справи поєднання всіх наших Святих Українських Православних Церков. Я для цього буду працювати, скільки буде сил моїх.

Вашого Високопреосвященства люблячий у Христі брат і постійний богомолець.

† ІЛАРІОН

Митрополит Вінніпегу і всієї Канади

УКРАЇНЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА
В АМЕРИЦІ.

Дня 18. листопада 1953.

Ваше Високопреосвященство, Дорогий у Христі Брате!

Ваше сумне повідомлення про смерть Митрополита Полікарпа дня 22 жовтня 1953, обложило наші православні серця смутком, що великий духовний Провідник Божої Церкви, Емігрантів Українців на заході Європи, діло своє совершивши, упокоївся в Господі на французькій землі. Земля Йому нехай буде легкою як перо. Вічна Йому пам'ять!

Прошу прийняти від мене особисто, Духовенства і всієї Української канонічної православної Церкви в Америці, Канаді, Полудневій Америці та в західній Гемісфері наші найщиріші вискази симпатії і співчуття з приводу нечайної втрати Митрополита Патріота України.

А Вам, Дорогий у Христі Брате, як Його насліднику, бажаємо вести уміло Божу Церкву Українського Народу, щоб було так, що є одно Євангеліє, Церква і Народ.

Ми от тут Архiereї Богдан і Палладій, живемо разом, молимося разом, трудимось над тим, аби канонічно висвячені Єпископи — от тут і Ви в Німеччині там, становили духовно православному Українську Церкву під духовною опікою Вселенського Патріярха, мойого Святителя в Єпископи, Атенагораса І.

Будучи установлений, по виборі на Єпископа Святішим Синодом Патріяршим в Константинополі в 1937 р., для Православної Церкви Православних Українців на американській землі, маю право закликати Вас до співпраці для Церкви нашого народу і оборони Бога.

Ми респектуємо пословицю: ОДИН В ПОЛІ НЕ ВОІН!

З любовію у Христі Ісусі Господі Нашім,

† БОГДАН.

Архиепископ У.П.Ц.А. й К. З. Г.

МИТРОПОЛІЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ
ЦЕРКВИ В ЗДА

Грудня 14, 1953

Його Високопреосвященство Митрополит Ніканор.

Ваше Високопреосвященство, Дорогий Отче Владико!

Я шкодую, що спізнився з відповіддю на Вашого листа з 7-го листопада ц. р. Мої наміри не здійснилися. Це на їх можливе здійснення я чекав.

Я мав на мислі мати не лише Собор наших Єпископів в З.Д.А. а також спільний Собор наших Єпископів з Єпископами в Канаді. Моїм наміром було, замість мого особистого листа, хоч і в імені нашої Церкви, послати Вам послання всіх Єпископів на терені Північної Америки суцїх. Це послання мало дати Вам потїху у Вашому так зрозумілому горю, коли Церква, Волею Божою, втратила Її Верховного Архипастира і мало дати Вам авторитетну всіх нас підтримку в труднім ділі дальшого проводу Української Православної Церкви поза межами України суцїю і розсіяною по різним теренам Європи. Роботу попередніх порозумїнь для такого Собору Єпископів, на мое прохання, взяв на себе Владика Мстислав. Остаточнo вияснилось, що хорість Вл. Митроп. Іларіона, якому лікарями заборонено виїзд на певний час, цілий цей плян розбила.

Прошу, Дорогий Отче Владико, вірити: в Особах Єпископів нашої Церкви в З.Д.А. в цілому Проводі Її і остаточнo в мені Ви можете спокійно бачити друзів і братів по духу, завжди готових Вас у всім підтримати. Наші молитви за Архипастира спочившого вже принесені, але молитви за Архипастира на себе піднявшого важкий тягар праці спочившого

(Закінчення на 12 ст.)

*) Листи-Кондоленції подаємо в порядку одержання.

Високопреосвященніший Митрополит Ніканор

Високопреосвященніший Митрополит **НИКАНОР** (мирське ім'я Ніканор Бурчак-Абрамович) народився 27 липня 1883 року в с. Мізові, Ковельського повіту на Волині, в стародавній волинській духовній родині. Вчився в початковій школі в с. Мізові, в Духовній школі в Матієві біля Ковля, Волинській Духовній Семінарії в Житомирі та Київській Духовній Академії. На священника висвячений 23 жовтня 1910 року. Священниче служіння проходив в парафіях: Сельце, Киверці і в Мізові на Волині. Довгі роки був Благодійним. В часі визвольних змагань працював на посаді Попечителя біженців на Волині і Волинським Губерніальним Інструктором народньої освіти. Одночасно провадив організацію українського церковного життя (Братство св. Спаса), був Головою Волинських Єпархіальних З'їздів, що домагалися розмосковлення української Церкви. На Єпархіальному З'їзді в жовтні 1921 року в Почасві, після його доповіді про українізацію Богослуження, вперше для учасників З'їзду, — священства, монашества і вірних в Лаврському Почаївському Соборі відправив він українську Службу Богу, після якої запала постанова перейти до рідної мови в Богослуженні та організувати по парафіях Церковні Ради. Духовне Правління в Володимирі під проводом покійного митрофорного Протоіерея А. Бордюгівського і о. Н. Абрамовича було осередком, біля якого куп-

чилося українське церковне життя. Гострий Меморандум Духовного Правління до Свящ. Синоду в Польщі про українізацію Церкви спричинився до закриття Духовного Правління і укарання його Керівників. Після чотирьохрічного слідства, прот. Ніканора Абрамовича було заточено до Дерманського монастиря і, в зв'язку з вимогою українського громадянства про висвяту його на єпископа, — державно його в суворій ізоляції три роки. Звільнено його з монастиря лише після того, коли і в монастирі піднісся рух за українізацію Богослуження і населення стало вимагати Служби Божої в рідній мові. Спричинником цього Церковна Влада уважала прот. Н. Абрамовича. Перейшовши знову на працю до рідного села і перейнявши знову деканат, він пересів повну українізацію в деканаті. Разом зі своїм учнем і послідовником др. А. В. Річчиєвським працюють вони коло видання часопису «На варті» і навіають контакт з українським церковним рухом в Києві.

Коли після звільнення українських земель від большевиків, настала можливість відновлення винищеного большевиками Єпископату УАПЦ на центральних і східних землях України, обрання Христової Церковної Громади падає на прот. Ніканора Абрамовича і він 9 лютого 1942 року, з благословення Блаженнішого Митрополита Діонісія Варшавського, — Архієпископами Александром Пінським і Полікарпом Луцьким та Єпископом Юрієм Берестейським висвячений на єпископа м. Києва, куди прибув 13 березня, а 15 березня 1942 року в св. Андріївському соборі був всенародно обраний на Київську єпископську катедру. 19 березня 1942 року репрезентантами У.А.П. Церкви в Києві, в наслідок бажання віруючих і чоловічих органів УАПЦ в Україні, Єпископу Ніканору було по акту передано зверхність і представництво УАПЦ Церкви. Одночасно, в зв'язку з забороною окупаційною владою діяльності В.П.Ц. Ради — склад її було включено до Вищого Церковного Управління при Єпископові. За час перебування Владика Ніканора в Києві — було для УАПЦ висвячено ним 8 єпископів, 187 священників і організовано лише на самій Київщині 580 українських православних парафій. Постановою Собору Єпископів духовенства і вірних у Києві 17 травня 1942 року **Вл. Ніканора** возведено в сан Архієпископа Київського і Чигиринського.

Не зважаючи на неймовірні перешкоди (священників вішано, топлено, розстрілювано, палено живцем, єпископам заборонено відвідувати парафії, заборонено відправляти навіть у свята Служби Божі, палено цілий наклад новонадрукованих богослужбових книжок, працівників Управління позбавлено харчового пайка, конфісковано у них приміщення, виселювано священників і заточувано єпископів до в'язниць), церковне життя було джерелом. Влада окупантів не в стані його була затамувати. Наражуючи життя на небезпеку, Архієпископ Ніканор одвідував парафії і ніс духовну потіху спрагненим вірним. Між іншим, на Зелених Святах 1943 року при-

був Владика до Канева і, по відправленні урочистої Служби Божої в стародавній (1144 р.) церкві Успіння Б. М. над кістками тут похованих Гетьманів Підкови й Шаха і на місці відірвання татарами голови св. Макарію Токаревському, було відправлено чи не першу в нашій історії прилюдну єпископську панакхиду на могилі нашого Генія Тараса Шевченка.

Саможертвна праця Архієпископа Ніканора достойно оцінювана була усіма шарами українського громадянства. Наведемо тут цікавий факт, що під час відвідин рідного села Мізова сільська громада зложила на руки Архієпископа Ніканора Грамоту, в якій «за щирю і віддану працю для справи Української Православної Церкви і Народу в часи відродження України» дарує Архієпискові Ніканорові «почесне громадянство села Мізова і селянський наділ (сім гектарів) землі в селі Мізові». Що єпископи були нагороджувани монархами чи меценатами, то ми знаємо. Але щоб Селянство так оцінювало працю своїх єпископів, це хіба випадок в історії Православної Церкви перший...

25 вересня 1943 року на наказ окупаційної влади Архієпископ Ніканор був змушений виїхати на еміграцію. Спочатку перебуває в Варшаві, де йому митрополит Діонісій пропонує взяти виклад Догматики в Духовній Семінарії. Пізніш через Словаччину р 1944 прибуває до Німеччини, де зразу, як звичайний робітник, працює у бавера на селі в Тюрінген, а в 1945 році переїздить до Карльсруе, де живе й до цього часу. Зразу працює, як канцелярист в УНРРА, а потім, з організацією церковного життя, переймає єпископські функції в провінції Баден. Постановою Собору Єпископів в Мюнхені 15 травня 1947 р. обраний був Заступником Митрополита і Голови Собору Єпископів УАПЦ. Собор Єпископів у Парижі 15 вересня 1952 року надає йому титул Митрополита УАПЦ в Німеччині. Після смерті бл. пам'яті Митрополита Полікарпа згідно § 5 статута УАПЦ Високопреосвященіший Митрополит Ніканор очолив УАПЦ і 28 жовтня 1953 року постановою Надзвичайного Собору УАПЦ в Парижі надано йому титул: «Митрополит УАПЦ на еміграції». Від 1948 року

Митрополит Ніканор є Головою Богословсько-Наукового Інституту УАПЦ.

ВІР Митрополит Ніканор має ряд друкованих праць, з яких найважливіші: «Просвіта на селі» (підручник для діячів народньої освіти), «Наші могили» (інструктивні вказівки до розкопування курганів), «Королева Бона в історії Крем'янця», «Азалія понтика на Волині» (природничий нарис), «Культ предків на Волині», «Історія Дерманського монастиря», «Старі церковні звичаї на Волині», «Історія села Мізова на Ковельщині», «Догматично-Канонічний устрій Вселенської Православної Церкви» та цілий ряд інших дрібніших літературних творів, що друкував їх під різними псевдонімами в різних українських часописах та журналах. Серед недрукованих праць найважливіші: «Місце народження св. Петра Ратненського Митрополита Київського», «Опис Яревицького монастиря на Волині», «Догматичне Богослов'є» (підручник), «Історія Української Церкви ХХ-го століття». Крім того Митрополит Ніканор був редактором часописів: «Громадянин», «Богословський Вісник», «Світець» (культурноосвітній журнал), а також під його редакцією вийшли на еміграції Службник і Часослов. Декілька цінних рукописів загинуло під час військових подій на Волині, з них вартісна збірка записаних ним кількесот Волинських і Поліських народніх пісень з голосом до них і акомпаніментом бандури.

Теплі спомини про минулу діяльність Митрополита Ніканора умістив Високодостойний о. Петро Білон в своїй праці: «Спогади», де уподоблює Владика Ніканора до нашого філософа Гр. Сковороди, який «не прив'язує великої ваги до дїбр дочасних, а руководиться євангельським заповітом: коли маєш дві сорочки, то віддай немаючому». Поважний вік Владика Митрополита, довгий стаж церковної роботи, розважність, миролюбність і спокійне сприймання життя, властиве людям великої волі і відданости Божим наказам — служить нам запорукою, що керування нашою Церквою знаходиться у відповідних руках. Нехай же Господь Милосердний кріпить його сили на добро нашої Рідної Церкви!

В справі церковного поєднання

В журналі «Православний Українець» ч. 13—14 за серпень—вересень 1953 р. був видрукований «Заклик Поєднавчої Комісії при Малій Раді УАПЦ (соборно-правної)», за підписом Архієп. Григорія — як голови та чотирьох членів Комісії. Цей заклик надіслано також безпосередньо Високопреосвященішому Митрополитові НІКАНОРОВІ, який після одержання думок щодо цього заклик від ряду духовних і світських осіб, в листі на ім'я Архієпископа Соборно-правної Церкви Григорія за датою 17 листопада 1953 р. пише:

«Ваше Високопреосвященство, Дорогий Владико!

В мойому листі до Вас з 20 серпня 1953 року я писав:

«Не може бути двох думок про необхідність поєд-

нання для щастя Українського Народу та для слави Церкви Христової, яка й покликана Христом, щоб «мир Його людям давати». Така вже історична доля нашого нещасливого Народу, що він завжди розсварений чинниками, яким вигідна та сварка. Історична місія Церкви — перемогти цю розсвареність. Коли Церква не дасть ради, мусить ревно молитися про поміч Того, у Кого «все можливо». В Кондаку Служби Божої на Свято «Друтої Пречистої Покрови» (Нерушимої Стіни) співається: «Здійманням рук Твоїх до неба Пречиста Діва Богородице — Непорушний муре, благай невпинно Сина Твого и Бога нашого за матір нашу Україну, побожний народ наш по всьому світі розкиданий, й за Церкву нашу святу, що збірає його в Єдину Громаду».

Місія збирання Народу нашого в Єдину Церкву

Громаду — наказана нам мучениками, що життя своє положили за відновлення нашої Національної Церкви, і є для нас **обов'язкова**. Філософування на тему, що мовляв український народ може мати і повинен мати Церков, якнайбільше — тисячі, мільйони, бодай і сорок мільйонів — просто зміряє до знищення Національної Церкви і не допущення Церкви до ролі об'єднуючого народ чинника.

Я поставив справу цілком чітко. Я мав надію, що між нами наступлять розмови про злиття в Єдину Святу Українську Автокефальну Православну Церкву, без всяких «формацій», «орієнтацій», без «переможців і переможених», без усякого «насильства» і «вимог». Я підкреслював, що про усякі розбіжності можна вільно говорити і в Єдиній Церкві, по слову Апостола: «де Дух Господень, там свобода» (2 Кор. 3, 17). При добрій волі — розбіжності в думках не пошкодять Церкві (1 Кор. 11, 19). Так завжди в Церкві було є і буде. Не за розбіжності в думках судила Церква, а за розлад і розлам, за порушення заповітів Христа про мир і любов Христову.

Натомість одержав я від Вас «Заклик», в якому не про Єдину Святу Соборну й Апостольську Церкву для Українського Народу говорить, а про «молитовне єднання поміж двома Церквами», які й надалі залишаються не Єдиною Церквою, а двома окремими Церквами... Про що ж справді нам ходить? Ми хочемо для Українського Народу **ОДНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ**. Ви хочете — легалізації існуючого стану, ствердження і признання нами розламу однієї Церкви на дві. Чому вже не на десять, на сто? Яка різниця?

Я пробував давати Вашу пропозицію на роздум і Духовенства і Вірних. Дивуються і дивляться на мене... з докором.

Ви пропонуєте (і то під умовами) молитовне єднання. Усяке молитовне єднання при наявності взаємнедовір'я — погоди не робить. У євангельського Митаря й фарисея було «молитовне єднання». А чи во-

ни обидва вийшли з храму оправданими? У євангельського пораненого на Єрихонської дорозі іудея (Лук. 10, 20—37) було «молитовне єднання» і з священником і з левитом, натомість з самарянином — не було. А хто з тих трьох був для нього ближній? Коли нема між людьми єдності духа і прагнення злитися в Христі, то й «молитовне єднання» — облуда.

Єдине, що я від серця вітаю, то слова «Послання до Комісії»: «Пора повернути мир, згоду і братерську любов поміж усіма нами та покласти край незгодам і розбиттю!» Святі слова! Коли Церква Ваша піде по цій дорозі і перестане брати в лапки Христове Слово: «Миротворці», тоді — вірю — настане час сказати нам — «Христос серед нас»... «І є і буде».

Ви не хочете говорити з нами про Одну Церкву? Ми Вам не потрібні? Бог з Вами. Тоді говоріть про це з Українською Православною Церквою в США. Наблизьтесь до неї організаційно. Перестаньте ж нарешті воювати зі всіма, хто не так думає, як Ви. Не накидайтесь зі своїми думками нікому, ніхто й Вам не буде платити тієюж монетою. Без взаємного **зрозуміння** не може бути миру на світі. Пристаньте нарешті, до якогось берега! А коли для Вас буде перешкодою — брак «молитовного єднання» з нами, то ми з радістю, во ім'я Боже — Вам дамо.

Я свідомий того, що за мої щирі слова Ваші аматори «критики», як і звичайно, виллють на мою особу цебрик помий. Не впершину. Чекаю того і прийму те спокійно. Лише би Народ мій Український був не роздертий на кавалки. Лише би Господь мій не прогнівався на мене, що я не подав Вам мого слова упізнання.

Будьте здорові. Нехай Господь Милосердний охороняє Вас від усьогого злого!

Вашого Високопреосвященства люблячий брат у Христі —

Митрополит НІКАНОР

У ВИФЛЕЄМІ

**«У Вифлеємі нині новина
Пречиста Діва родила Сина...»**

Такими радісними словами колядки прославляємо Новонародженого і місто Вифлеєм, в якому Син Божий народився.

Сталося саме тоді, коли римський імператор Август, бажаючи ще більше опанувати новоприєднану до імперії Палестину, наказав своїм управителям провести перепис населення краю, щоб мати легший збір податків. Для цього, кожний мешканець Палестини повинен був зголоситися в тому місті, звідки походив його рід і там записатися. Мусіли і Йосиф з Марією залишити Назарет та йти до Вифлеєму, міста Давидового.

На передодні народження Божественного Сина, Марії довелося подорожувати у Вифлеєм, щоб сповнити приказ римського імператора та виконати волю Божу, бо вже за багато сотень років до того,

Господь устами пророка Міхея сповіщав, що Месія народиться у Вифлеємі Юдейському. (Міх. 3, 1.)

Не легка була дорога мандрівників. Крутими стежками в непривітну зимову пору проходили вони на південь, на вбогому осляті в скромній одежині їхала Марія, щоб породити Сина — Богочоловіка. Поспішали вони, щоб скоріше дійти до мети та знайти пристановище-відпочинок.

Вифлеєм з околицями був переповнений людьми, які прийшли на перепис. Йосиф і Марія примушені були далеко поза містом шукати місця для ночівлі. Так, що вже перед народженням Своім Ісус Христос і Пречиста Мати Його «не мали де голови прихилити». (Мат. 8, 20.)

Вифлеєм не знав, хто прийшов до нього «записуватись», та коли б і знав, то чи багато знайшлося б в ньому таких, що змилосердилися б і дали притулок подорожнім з Назарету? Чи багато хто посту-

пився б своїми вигодами, щоб полегшити терпіння ближніх?

На околиці міста була убога вертеп-печера, куди під час негоди пастухи заганяли свої отари. Кам'яні стіни, з дощок ясла на сіно для худоби, соломою вистелена долівка, — це все, що складало обстановку печери. І саме тут серед такого бідного оточення, в ночі народився від Діви Марії Спаситель Ісус Христос. Як же це слово «тут» захоплює душу, а тіло хилить навколішки, щоб в молитві виявити нашу велику любов до Спасителя і прославляти Святе Його Ім'я з роду в рід!

В туж ніч, недалеко Вифлеєму, на полі пастухи стерегли свої стада і ангел Господень став перед ними і Слава Господня осіяла їх. Пастухи дуже налякались, але Ангол Господній сказав їм: «Не бійтеся! Я сповіщаю вам радість велику, що буде людям усім. Сьогодні в Давидовому місті народився Спаситель, Він є Христос Господь. Дитину сповиту ви знайдете, що буде в яслах лежати». (Лук. 2, 12.)

Зараз же по тих словах, з'явилася сила велика анголів, що хвалили Бога виголошуючи: «Слава Бо-

гові на небі і на землі мир, між людьми благовоління». Невимовна радість запанувала на небі й на землі. Ангельські хори піснями прославляли Свого Творця і Новонародженого на землі Бога-Слово.

Коли ж зникли в темряві неба світлі благовісники, вражені пастухи довго не могли отямитись від несподіваного видіння. Нарешті поспішили до Вифлеєму і у вертепі «знайшли Марію і Йосифа, та Дитинку, що в яслах лежала». (Лук. 2, 16.) Впавши на коліна, поклонились Божій Дитині та прославили Його вперше.

В святу ніч народження Спасителя, перенесімося думками до найменшого з усіх юдейських міст Вифлеєму, до вбогої печери і ясел, які перед багато сотнями років назад, стали колыскою для Владики миру. Згадаймо наш Рідний Край, а в ньому найдорожчих батьків, матерей, братів і сестер наших, що у неволі червоного московського люципера, терплять тяжкі муки. Припадімо до Христа з щирими молитвами і просімо Новонародженого Ісуса, щоб дарував нам волю, вернув славу нашій любій УКРАЇНІ!

Микола ГАЮК

Прот. Д. Бурко

З книги буття Української Церкви

В ті дні Українську Автокефальну Православну Церкву добивав важкий обух советської влади. ГПУ насильством скликало 28 січня 1930 р. в Києві «надзвичайний церковний собор» з кількох єпископів та 40 священників і подиктувало йому ухвали, що УАПЦерква «самоліквідується» й духовенство залишається надалі «служителями культу». Влада запозвалялася обернути український народ в рабів своєї безбожної імперії, в безвірну спролетаризовану масу, а для цього вирішила знищити Церкву. Митрополита Миколая Борецького і 5-х єпископів скоро після «собору» ув'язнено (кількох, а між ними архієпископів Олександра Яреценка, Степана Орлика та Йосифа Оксіюка, арештовано й заслано ще в 1928 й 1929 роках). Частина єпископів через жорстокі утиски змушені були залишити церковну працю. Для священників немилосердними податками та моральними тортурами через ГПУ створено неможливі умови життя й діяльності і цим змушено багатьох до зречення сану. Передовіших масово ув'язнено та заслано, інших порозстрілювано. Страшним шквалом котилось по Україні нищення її релігійного й національного буття, духовне спустошення. «Жахлива комуністична повіль, — писав Митрополит Василій Липківський, — намагається своїми хвилями з головою залити наш народ, звести зі світу і його віру і Церкву і все, що для нього найдорожче» (Історія Української Церкви, ч. VII).

Але дух віри в естві народу знищити важко. Під страшним гнітом, що всякденно душив Українську Церкву і культуру, наприкінці 1930 року по селах і в кількох містах України ще існувало біля 300 парафій. В тих нечуваних умовах вони жили й світили, як проміння негаснучого сонця, серед чорної мото-

рошної ночі-неволі. Зосталося ще й 8 єпископів (недобитих) з числа більш 30-ти, що їх мала УАПЦерква перед 2-м своїм Собором, який відбувся в жовтні 1927 року. Це були архієпископи Іван Павловський, Юрій Міхновський, Константин Малошкєвич та Володимир Самборський і Єпископи Миколай Карабіневич, Олександр Чирвінський, Конон Бей та Володимир Бжозньовський. Правда, їх архіпастирське служіння влада паралізувала, але все ж на них оглядалися парафії, що самостійно, ніби, окремими громадами продовжували своє життя. І от в грудні 1930 р. «Ліквідком» (Комітет при ГПУ, наче спеціально так названий через те, що керував ліквідацією віри і Церкви) повідомив єпископів, що він дозволяє існування Української Православної Церкви. Влада з якихось політичних причин схаменулася, ненадовго, звичайно. Можливо подіяла чутка, що «Польща визнала в себе Українську Церкву і для неї висвячено там Єпископа Полікарпа Сікорського» (ч. VII), або щось інше. Тоді з'їхалися Єпископи, 26 священників і стільки ж мирян до Києва на Соборик. Обрали нового Митрополита, архієпископа Івана Павловського. Утворили Церковну Раду під головуванням самого Митрополита, поділили Україну на сім Спархій, з Єпископом у кожній. Советська влада зажадала, щоб церковний центр перебував у м. Харкові, на очах уряду, і Митрополит змушений був переїхати туди. Титулувався він так: «Архієпископ Іван, Митрополит Харківський і всієї України». Цим принижено маєстат Києва, як предковичного осередку церковного життя України, відомо ж бо, що колись, в часи татарської навали, наші Митрополити жили довший час у Москві і в Вільні, та все ж звалися «Київськими». Але проти сили бездушного гно-

бителя протест поневоленого безсилий. Однак київська парафія, на чолі з архієпископом Костянтином Малюшкевичем, при храмі Святої Софії, була до останку тим світlichem, до якого линули серця і мрії страдника — народу. Великий просторий собор під час Богослужб завжди був повен людей. Сюди, до цього пристановища серед страшного моря схвильованого бурєю нечуваних нападстей, ішли кияни і приїжджі, хто ще мав душу живу, незавмерлу під насильством і страхами.

В 1931 й 1932 рр. плановий погром Церкви на Україні та й у всьому СССР наче був притих, можливо з причин обурення в Європі. Советська преса почала частіше писати, що влада, мовляв, не переслідує Церкву, а дозволяє лише вільну антирелігійну пропаганду, що ліквідація парафій та знесення церков dokonується «з волі трудящих». Про заслання та замучених священослужителів та преса мовчала, іноді лише подавалися короткі вістки, що такого то Єпископа заарештовано «як контрреволюціонера». Але офіційне тимчасове послаблення советських утисків на Церкву не перешкоджало активістам «антирелігійної пропаганди» на місцях. Кожен з них міг тероризувати священників, а то й позбавляти їх життя, кожен мав право збиткуватися над святощами й руйнувати церкви, не відповідаючи за ці злочинства. Таких фактів було дуже багато. Наведемо ті з них, що відбулись на наших очах та про які маємо певні відомості.

За Вишгородом, на правому березі Дніпра, 20 кіл. вище Києва, є Міжгір'я. Тут був колись славнозвісний Запорозький монастир Святого Спаса, що в кінці XVIII ст., після поневолення України, царським урядом перетворений на жіночий. Чудова місцевість, над самим дніпровим плесом зелені гори, покриті лісом, з котрих широко видніє Чернигівщина. На підвищеній площині між двох стрімких вершин, до 30-х років нашого часу, білили й сяяли хрестами куполи церков, доповнюючи красу природи. Весною 1931 року автор цих рядків, занесений долею в Міжгір'я, ще застав тут двадцять черниць, догоряючий образ монастирського життя. Вони молились в соборі, а при меншій церкві існувала українська парафія, що об'єднувала свідомішу людність села Ново-Петрівці, яке біля самого Міжгір'я (частина селян мали церкву в селі, як слов'янська парафія). Парафія і монастир жили в згоді, спільну бо мали вони хресну долю. Нераз, коли не було служби в соборі (туди наїздив священник з Києва), черниці співали в парафіяльній церкві, підносячи своїми прекрасними церковними голосами молитовний настрій вірних. Особливо милозвучний, неземний своєю красою, голос, альта, мала одна черниця, на ім'я Вероніка. Сиджу, бувало, на горі Палієвій після нудної роботи (працював бухгалтером кооперативу села Ново-Петрівці) і вдихаю весняну юність. Нарівні зо мною хрест головного купола собору, а трохи нижче озеро, що нагадує слова «На горах стоять води» (псал. 103), а під горою Дніпро. Снуються думи, викликають образи сивої давнини... А старий запорозький дзвін до Вечірні бам! І пливають мелодійні звуки між горами, понад лісами й луками дніпровими і

десь далеко вмирають. Тоді сходжу з гори, щоб крадькома, як перші християни, стати в сутінках церкви і слухати «Світе тихий»... Але над монастирем і парафією вже зависла страшна рука губителя.

З 1929 року в монастирських корпусах був розміщений Художньо-Керамічний Інститут з майстернями своїх виробів. Міжгір'я багате високоякісними глинами (ще Запорозжці мали тут порцелянову фабрику) і советська влада, ласа до експлуатації природних багатств України, утворила тут цей заклад. До Великоднього тижня того 1931 р. ніщо майже не порушувало межгірського релігійного життя. Парафіяльний священник служив для своєї пастви Служби Божі, черниці молились, а поза церквою, за копійки, носили до майстерень воду з джерела гори Звонкової, про яке російський поет І. Козлов писав колись у своїй поемі «Чернець»:

«Течет целительной струей
Под тенью липы вековой.»

І раптом у Велику Суботу ранком чую незвичайний, мов на пожежу, дзвін. Виходжу з своєї «келії». Студенти швидко йдуть до собору, інші стоять групами, якась загальна метушливість. Наближаюся до собору, — на його порталі аншляг: «Релігія — опіум для народу! Долю попів і монахов!» З храму лунає шум і вигуки. Як стало відомо, директор інституту («видвиженець» з робітників) Міллер, якого лектори звали стиха арапом, спільно з партосередком вирішив «ліквідувати контрреволюцію на території інституту». В Страстну П'ятницю заплановано «суботник», для цього мобілізовано студентів і технічний персонал... І, як каже псалмопеvecь, «все зруйнував ворог у Храмі Святому» (псал. 73). Знищено дорожцініні бароккові іконостаси XVII сторіччя, роботи славного архітекта Андрія Меленського, знищено лопатами й сапами покопирсано, малювання італійського художника Антоніо Скотті, знищено багату монастирську бібліотеку, дзвони побито, все доценту розорено, ліквідовано. Намарне протестували викладачі інституту, особливо професор графіки Седляр (пізніше загинув на заслання), доводячи директору, що мистецькі скарби й бібліотеку треба відвезти до Києва, в музей, він їх не послухав. Надвечір перед моїм зором, коли йшов з праці, відкрилась страшна картина: біля собору, що вже був без хрестів, догоряли ікони, хоругви, книги... Довкола вогнища стояло кілька виконавців того нечестивого діла. Смеркало. Крапав дощик... Плач Межгірського Спаса, промайнуло в моїх думках... Над розгромленою святинею тихо спустилась Великодня ніч, перша така ніч в історії Міжгір'я... В ту ніч воно вже не чуло Великодніх дзвонів, а ранком, в день Світлого Христового Воскресіння, один лиш «дзвін по мертвому гудів», залишений безбожниками для своїх потреб.

Парафія перестала існувати. Тринадцять черниць в ту Страсну Суботу пішли в сльозах на Київ, до Покровського жіночого монастиря, що до якогось часу ще жив, а сім зосталися й далі носити воду для інститутських майстерень, замкненьши в своїх серцях заподіяну їм непросту кривду.

(Далі буде)

Прот. Ф. Л.

В притулку для сліпих

В селі Цайтлофс біля Брюкенав в Баварії знаходиться невеличкий притулок для сліпих. Тут понад три роки живе наш 72-літній православний українець, що осліп уже на еміграції. Живе він серед німців, таких же сліпих бідолах, як і він сам. Та йому трудніше, бо він — чужинець і не розуміє німецької мови. Ті ж в свою чергу не розуміють української. Отже нема з ким і слова промовити!.. Важко йому тримати і листовний зв'язок з колишніми знайомими, бо сліпому писати трудно... Одначе він декілька разів посилав листи, писані ледве зрозумілими ієрогліфами до різних осіб і різних організацій, між ними теж і до Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені, просячи прислати до нього православного священика. Отож 12 серпня вранці виїхав я до нього.

Цайтлофс — це звичайне невеличке німецьке село. Притулок знаходиться біля самої залізничної станції — невеличкої хатини, — бо й саму станцію можна назвати по нашому просто полустанком. Зате будівля, в якій міститься притулок — чепуренька, двохповерхова вілла, що ніби заблудилася сюди, так різко відрізняється вона від інших будівель селян не лише своєю архітектурою, а й чистотою побілених стін і газонами та квітниками навколо неї.

Була південна пора. Сонце пекло неймовірно й тому нікого у дворі не було видно. Лише великий та гарний, дуже мирно настроєний пес, лежав біля дверей. Він встав, коли я підійшов до них, бо видимо теж хотів увійти в хату. Двері були замкнені і я вже хотів дзвонити, аж раптом почув спів, що нісся через вікно з однієї з кімнат притулку: «Віють вітри, віють буйні»... Не важко було здогадатися, що в цьому німецькому притулку міг співати нашу рідну пісню лише п. Іван Сидоренко, якого навідати я приїхав. Я гукнув його й зараз же, перервавши пісню, він назвав моє ім'я й радісно вигукнув: «зараз... зараз я відчиню двері!»

За хвилину переді мною стояв середнього росту дід, з палицею в руках, якою він намацував стіни. Він дививсь на мене незрочим зором, шукаючи моєї руки, й шопотів: «благословіть, батюшка»...

Навіть не помацки, а впевнено повів він мене коридором до своєї, недалеко від входу, кімнати. Три ліжка, дві шафи, стіл і пара стільців складали меблі досить просторого приміщення з двома вікнами і гарною дерев'яною панелею внизу стін.

Сіли... розговорилися. Живе він в кімнаті не сам, а ще з одним німцем. Того зараз нема. Він має якогось поводаря і цілими днями гріється на сонечку. У Івана поводаря нема і ось він сидить в хаті і від суму співає в самотині. Взагалі здібна людина. Знає й те і інше ремесло. Завжди добре заробляв і добре жив, навіть і на еміграції. Раптом після якоїсь хемічної праці відчув, що зір слабне, а там і зовсім відмовився служити... Вже три роки живе Сидоренко тут. Раніш був тут з ним ще один українець з Галичини. Було лекше, бо мав можливість з своїм чоловіком поговорити; тай німецьку мову той знав

краще. Але його кудись інде перевели і з того часу нема з ким і словом обмінятися. Є, правда, в селі один німець, що трохи розуміє польську мову, і з ним якимось можна домовитися і необхідне за його допомогою залагодити, але ж нелегко з ним здибати. На мій запит, як ставиться до Сидоренка дирекція, почув я досить скарг і нарікань, після яких оповідач... заплакав...

Вияснилося, що забрали йому якісь речі, бо їх мовляв, тут не можна тримати, вираховують багато з ренти на утримання в притулку, не доставляють вчасно листів, що іноді тижнями лежать в бюро, нема кому доручити навіть тююну купити в крамниці і т. д. Поводження не завжди ввічливе...

Пішов я до бюро. Познакомився з директором німцем. Теж сліпий і всім керує його дружина. Про Сидоренка почув, що він є людина вперта й примхлива. Я просив узгляднити, що він самотній, не розуміє мови, через те нервовий і тому, можливо, порушує заведений в притулку порядок. З цим директор згодився і обіцяв узгляднювати виемкове становище Сидоренка та його почування в чужих обставинах.

В дальшій розмові з п. Сидоренком почув від його бажання перенестися до іншого притулку, де є свої люди, де лунає своя мова, де є православна українська церква, де можна почути рідний спів і самому взяти в нім участь, де регулярно можна було б відговоритися і взагалі почувати себе в рідному, а не чужому оточенню, часто-густо такому непривітному й байдужому.

Обіцяли щось зробити в цьому напрямі. Ще довго говорили про минуле, про Рідний Край і Сидоренко говорив, говорив без перестанку, ніби бажаючи наговоритися надовго вперед.

Я відкрив Св. Євангелію і почав йому читати. Він раптом став навколішки, слухав, молився і плакав, а я прочитав йому ще молитви, яких він вже давно не чув. Щиро припав він до моєї руки, декілька разів цілуєчи її й дякуючи, що я не полінувався його відвідати. Ця щирість зворушила й мене і було якимось мирно й гарно на душі. Почуття задоволення з приводу виконаного обов'язку вщерть виповнило мою істоту і я готовий був сам заплакати...

Останній тиск руки, останнє благословення і я покинув цю красиву віллу, що була для живої ще людини ні чим іншим, як труною.

Сидючи в поїзді, я думав про Сидоренка, уявляючи собі — скільки таких людей розкидано на чужині, про яких ми не знаємо, або байдуже проходимо мимо, не помічаючи їхнього многогранного людського горя.

II.

На могилі Аркадія Любченка

День схилявся до вечера і сонце вже сідало за ліси, коли поїзд ніс мене знайомою, мальовничою дорогою, вздовж тихого тут Майну й понад змістою Заале до Бад-Кіссінгену. Скільки тут попоїздило в рр. 45—49 наших людей, переїжджаючи з Бад-Кіс-

сінгену, Швайнфурту і Вюрцбургу до інших осідків, та шукаючи притулку в Ашафенбурзі, Оффенбаху, Франкфурті і інших колишніх таборах УНРРА в цій частині Німеччини! Не один з них зупинявся ось і тут поблизу в Льорі, в санаторії хворий на легені... Час минув! Де всі вони? Хто живе, той десь далеко від нас на широкому світі. Лише невеличка решта зісталася в Німеччині. Ось і в Бад-Кіссінгені ще й сьогодні живе дехто з наших, одірваних від свого центру і від своєї Церкви людей. З ними ось треба зустрінутися, поговорити, підтримати на душі хоч добрим словом...

Два роки з Бад-Кіссінгену, а скільки змін! Місто — як лялечка! Здається, ще вчора мандрували тут характерні своїм зовнішнім виглядом і своїм убранням, замучені війною і втіканням від «любого старшого брата» постаті біженців, а сьогодні ось проходжуються елегантні, веселі, задоволені й голосні «кур-гості». Нічого не нагадує про недавнє сумне минуле, про розгубленість і пригнобленість місцевого населення. Добробутом, задоволенням, певністю в собі віє від багатобарвного і веселого натовпу, від повних всякого краму крамниць, парків, плеканих квітників, першорядної оркестри в кур-парку, елегантських автомашин і навіть віл фіякрів, що ще збереглися тут.

П'ять років прожив тут, тому почуваю себе, як дома!..

На ранок — зустріч зі своїми. Невеличким гуртом йдемо на цвинтар, щоб вклонитися рідним могилам. Ось і могила нашого письменника Аркадія Любченка. Хрест-пам'ятник в порядку і кам'яна плита не покривилася. Якось добра душа видно ще недавно поклала на могилку невеличкий букетик квітів. Знайшовся дяк, що допоміг відправити панахиду. Пригадався 1945 рік і урочистий похорон письменника, що його тоді відправляв Владика Мстислав. Над головами ще літали аеропляни, коли ми ховали А. Любченка. Багато гарних промов вщерть до обіцянки перевести прах поета на Рідну Землю було виголошено тоді на цім місці. Час іде. Багато з присутніх на тому похороні давно вже за океаном. В силу звичайного закону існування, вони мають свої турботи, свої болі. І чи згадують ще вони про той похорон і про цю самотню могилку?..

Лише краса німецького цвинтаря, — властива всім німецьким кладовищам, — з його багатою зеленню й квітами, плеканими алеями та властивий цим місцям мир і якийсь особливий настроєвий спокій, є втіхою, що і наш поет лежить тут, на чужині, в цій красі, — лежить ще не зовсім забутий своїми братами-українцями, які хоч в ряди-годи, а все ж заглянуть сюди, замисляться над сирітською могилою, перекрестяться і згадають його тихою молитвою.

Московська патріархія і вільний православний світ

Не зважаючи на жорстокі переслідування, безбожній комуністичній владі в ССРСР не вдалося знищити віри в Бога ані відірвати вірних від своєї Православної Церкви. Советській владі вдалося лише одне — примусити зверхників Російської Православної Церкви в ССРСР підкоритися їй. Теперішній Московський патріарх Алексій, так само як його попередник — спочатку містоблюститель патріаршого престола, а пізніше патріарх Сергій, з волі безбожного Кремля зайняли високі становища в Церкві та стали знаряддям советської політики. Сумну й неприємну роль відіграє московський патріарх Алексій, митрополит Ніколай та інші з ними, що виконують лише накази червоного Кремля і стоять на його послугах.

Ясно, що кожний офіційний виступ Московської патріархії є лише тоді можливим, коли вона дістає на це дозвіл своєї безбожної влади. Більше того, ця безбожна влада використовує Московську патріархію для ширення своєї пропаганди і здійснення своїх підірвних цілей, скерованих проти вільного світу.

Кожний виступ Московської патріархії належить розцінювати, як такий, що за ним криються політичні пляни червоної Москви. Під таким кутом зору розцінюємо звернення Московського патріарха Алексія до Константинопільського патріарха Атенасора, що про нього згадує за «Журналом Московської Патріархії» ч. 5/1953 «Oekumenischer Pressedienst» ч. 34. Московський патріарх у цьому зверненні пропонує скликати підготовчу церковну конференцію представників усіх автокефальних право-

славних Церков для обговорення ряду церковних питань і усунення перешкод для нормальних відносин між цими Церквами. Цією перешкодою Московська патріархія вважає те, що Константинопільська Вселенська патріархія тримає в своїй юрисдикції Церкви, які, на думку Москви, мають підлягати лише їй, а саме: Європейський Православний Російський Екзархат, Православна Церква в Фінляндії, екзильні Православні Церкви з Польщі, Чехословаччини, Албанії; декілька Церков у США, що хоч не підлягають Вселенській патріархії, але вона перебуває з ними в молитовному єднанні.

Не знаємо, яку відповідь Московському патріархові дав Константинопільський патріарх. Стверджуємо лише одне, що сучасне положення автокефальних православних Церков в окупованих комуністами країнах настільки ненормальне, не говорячи вже про Православну Церкву в Советському Союзі, що про ніяку конференцію усіх православних Церков тепер не може бути мови. Представники від Церков, що перебувають під комуністичним режимом, зовсім не репрезентуватимуть справжньої Православної Церкви, поневоленої безбожною владою, але виявлятимуть волю кремлівського слуги — Московської патріархії (Матф. 4, 8—9)... Їхній голос не був би голосом Церкви, а тому й така конференція не була б церковною і канонічною, а зібранням скерованим у першу чергу проти Константинопільської патріархії, як це вже видно з самого послання Московського патріарха. Ціль такої конференції була б висунення на перше місце Московської патріархії, як

третього Риму, та внесення заміщення серед Православних Церков у вільному світі.

Кожна з Православних Церков у вільному світі повинна це собі ясно усвідомити. Вільний православний світ, а в першу чергу Константинопільська патріархія повинні в цій справі зайняти ясне становище та виразно висловитися щодо самої Московської патріархії.

Не може бути жадної спілки між світлом і темрявою (2 Кор. 6, 14—15), між слугами Бога і слугами зла. Навпаки на православних Церквах у вільному світі лежить велика відповідальність: зберегти чистими і незаплямованими християнські ідеали, голо-

сити лише Божу правду і тільки одному Богові служити (Матф. 4, 10, Матф. 6, 24). Одночасно Православні Церкви у вільному світі повинні виявити зрозуміння важливості ситуації, максимум зрозуміння одна до одної й здійснити тісніше єднання між собою, як доказ єдності Св. Православної віри. В цьому єднанні православних Церков у вільному світі не може забракнути і Української Православної Церкви, Церкви багатостраждального українського народу, що в обороні християнських ідеалів терпів і терпить великі страждання та пролив море своєї крові.

А. З.

До 700-ліття міста Львова

Сімсот років тому кн. Данило, володар Галицько-Волинської Держави, заснував нове місто і назвав його Львовом, в честь свого сина Льва.

В історії України, а зокрема в історії Української Православної Церкви, місто Львів відіграло значну роль. Львів стає незабаром після свого заснування — осідком українського православного єпископа і центром українського релігійно-церковного й національного життя та одним з головних міст західних земель України.

Після припинення державного існування Галицько-Волинського князівства, настають для українського Львова важкі часи. З захопленням міста польським королем Казиміром, українців обмежують в правах. Вони зазнають утисків і переслідувань. Деякі православні церкви обернено силою на католицькі. В 1463 р. в українській Львові поляки влаштовують перший погром українців. Особливо великих наруг зазнає православна релігія — «віра руська», як її в той час називали. Дійшло до того, що в 1578 р. українцям у Львові було заборонено публічно ховати померлих, дзвонити в українських православних церквах і навіть ходити до хворих з Святими Тайнами. В 1583 р. католики вчинили формальний погром українців і Української Православної Церкви у Львові. Сталося це під Різдво, так що в тому році українці Львова не святкували ні Різдва, ні Йордану. Переслідування діялися з релігійних і національних причин, бо православна релігія у той час була ознакою української національності. Одне і друге було між собою нерозривно зв'язане.

У стародавній православній Львові заснувалося в 15 ст. Братство при Успенській Церкві. Воно відіграло пізніше, почавши з другої половини 16 ст., велику роль в обороні православної віри. Проїснувало Братство до 1708 р.

У Львові в Успенській братській церкві був весною 1633 р. хіротонізований славної пам'яті Київський Митрополит Петро Могила, найбільший з ієрархів Української Православної Церкви.

Цих вже декілька історичних дат з історії Львова, вказує на велику роль цього міста в історії Української Православної Церкви. Історія Львова цих століть — це героїчна боротьба його за свій український характер, що виявлявся передусім у боротьбі за

свою православну віру. Цього ніхто не може заперечити ані викреслити з історії цього багатостраждального українського міста.

Пізніше цю боротьбу провадили далі українці, що прийняли унію з Римом, боронячи надалі свою національність і свій обряд.

Можливо, що про ці факти з давнішої історії Львова не треба було б спеціально пригадувати тепер, якби не те, що святкування 700-ліття Львова усунуено в тінь і підмінено або заступлено святкуванням 700-ліття коронування українського православного князя Данила короною від Римського папи і цим святкуванням певними українськими католицькими колами надано великого розголосу з спеціальною метою, направленою проти Української Православної Церкви.

Ніщо однак не може заперечити історичних фактів, що кн. Данило народився і вмер православним та що не корони він потребував від Папи, а шукав конкретної допомоги на Заході, для боротьби з татарами. Рим лише, використовуючи важке положення цього князя, намагався підпорядкувати його собі.

Приходиться шкодувати, що у відзначуванні цих двох подій з історії України, взято під увагу не ту, що її святкування лежить в загальноукраїнських інтересах, але віддано абсолютну перевагу святкуванню події, що у відзначенні її заінтересована чужа сторона — Рим.

Факт сумний, але багато промовляючий.

Православний

КОНДОЛЕНЦІЇ (закінчення з 4 ст.)

завжди підносяться до Господа. Діло нашої Церкви в Європі нам усім дороге і близьке. Ми всі, ціла наша Церква зичимо Вам од Господа сил і витривалості на нелегких стежках керування Вашою Церквою в Європі. Ми молимо Господа освітити Вашу путь служіння Церкві радостями успіхів і спокою, ми молимо Його огорнути Вас і всі Ваші кроки щедротами Його благословень. Я радий про це Вас сшевістити.

Ваш з любов'ю Собрат во Христі

† І о а н н Митрополит

З церковного життя в Німеччині

Висвячення нових священників

Майже в кожній країні нашого розселення відчувається брак наших священників. Це саме діється і в Німеччині. Господь однако не залишає нас без Своєї милости. Знаходяться люди, що виявляють бажання присвятити себе службі Богові. Останньо зголосилися до Його Високопреосвященства Митрополита Ніканора два кандидати у священники, люди з середньою педагогічною освітою, колишні учасники наших визвольних змагань, активні працівники на ниві Христовій від довшого часу. Обидва вони до останнього часу працювали у різних церковних ділянках.

Пресвітерська хіротонія першого з них Гавриїла Добровольського відбулася 9. грудня 1953 р., а другого — Івана Шпаковича — 10. грудня. Обох рукоположив Високопреосвященніший Митрополит Ніканор у Карльсруе в старо-католицькій церкві.

Нововисвячені приділені тимчасово до настоятелів парафій, в яких вони перебувають, для проходження практичних вправ і будуть призначені до тих наших парафій, що найбільш потребують духовної опіки.

Засідання Церковного Управління

В днях 9—10 грудня в Карльсруе відбулося засідання Церковного Управління в Німеччині під головуванням Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора. В засіданні взяли участь прот. П. Дубицький, прот. О. Семенович, прот. Ф. Луговенко і священник А. Дублянський. Обговорено ряд важливих церковних питань, а особливо необхідність скликання Церковного З'їзду в Німеччині в складі духовенства і представників від вірних. З'їзд намічено відбутися в 1954 році.

До цього числа додаємо постійним передплатникам безплатно КАЛЕНДАР НА 1954 РІК. Ціна календаря в окремій продажі 0.30 пф (або 10 ам. цент.). ДАЛЬША ДОЛЯ «РІДНОЇ ЦЕРКВИ» У ВАШИХ РУКАХ. ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЙІ ТА ПРИСИЛАЙТЕ ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД.

ПОДЯКА

Група хворих українців, що перебувають у санаторії Гавтінг (Німеччина), складає щирю подяку братам і сестрам в Австралії, що перед Різдвяними святами прислали для хворих грошеву допомогу через п. А. Карташевського на руки о. прот. О. Семеновича.

Група тяжкохворих українців у санаторії Гавтінг складає найщирішу подяку Всч. о. прот. Семену Гаюку і його парафіянам за різдвяну допомогу.

Хворі, що одержали допомогу, засилають усім жертводавцям з нагоди Свят Різдва Христового і Нового Року свої найкращі побажання.

В імені хворих: Прот. О. Семенович
душпастир УАПЦ в санаторії Гавтінг

Високопреосвященніший Митрополит в оточенні членів Церковного Управління УАПЦ в Німеччині (перший ряд) і нововисвячених священників, свого протодіякона і секретаря (другий ряд).

Православне Богослуження для старо-католиків

З нагоди перебування в Карльсруе кількох православних українських священників у зв'язку з висвяченням нових душпастирів для УАПЦ в Німеччині і нарадою Церковного Управління — 8, 9 і 10 грудня 1953 р. відбулися Богослуження в старо-католицькій церкві в Карльсруе, що її ласкаво відпустив у розпорядження нашої Церкви місцевий старо-католицький священник о. Бенно Шьоке.

Вечері 9 грудня 1953 р. відбулися спеціально Вечірня й Рання, на які прибули запрошені священником о. Б. Шьоке вірні Старо-Католицької Церкви. Богослуження відправив свящ. А. Дублянський у сослуженні протодіякона Л. Короля. На Ранній побіч нашого священника стояв у ризах і молився священник Старо-Католицької Церкви, який після нашого Богослуження відправив своє та звернувся до присутніх у церкві німців старо-католиків з теплим словом про Українську Православну Церкву і Український народ. «Хоч не розуміли ми мови прекрасних співів і молитов братів українців» — казав він: «але ми серцем відчули їхню побожність і релігійність, їхню відданість Церкві Христовій і це нас сд нас».

Священник о. Б. Шьоке від щирого серця побажав українцям здійснення їхніх мрій і ідеалів.

Богослуження в Штуттгарті

Штуттгарт давно не чув українського православного Богослуження. Вперше від кількох літ в одному з таборів у приміщенні УМСА відбувся 11 грудня ц. р. молебень, що його відправив та сказав відповідне слово о. прот. О. Семенович. Після молебня відбулася нарада, підчас якої о. прот. П. Дубицький поінформовав присутніх про життя УАПЦ у світі. На молебень і нараду прибули православні українці з різних околиць Штуттгарту, навіть положених до 30 клм.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

ФРАНЦІЯ

Церковний З'їзд

В Парижі відбувся 14 і 15 листопада 1953 р. Церковний З'їзд духовенства та вірних УАПЦ у Франції, скликання якого благословив ще покійний Владика Митрополит Полікарп.

Після вшанування пам'яті спочилих Митрополита Полікарпа і Архієпископа Івана, З'їзд приступив до нарад. Напочатку о. протопр. В. Вишневський подав огляд положення УАПЦ у світі та зокрема у Франції. Прот. Т. Гаврик поінформував про стан парафій у східній Франції. Далі виступали з інформаціями різні делегати. Інж. С. Созонтів подав інформації про загальний стан української справи, а п. П. Плевако — про діяльність комітету будови церкви в Парижі, та про необхідність побудови пам'ятника на могилі сл. п. Митрополита Полікарпа.

Другого дня З'їзду обрано світських членів до Церковного Управління УАПЦ у Франції в такому складі: п. п. П. Плевако, Ю. Коваленко, Бацуца, Василів, А. Жуковський, О. Жданович.

В дискусіях живо обговорювано потреби УАПЦ у Франції та висловлено необхідність збільшити число наших священиків у цій країні.

Призначення Адміністратора УАПЦ

Високопреосвященніший Митрополит Ніканор призначив з днем 1 листопада 1953 р. о. протопресв. В. Вишневського Адміністратором Української Православної Церкви на території Франції, з покладанням на нього обов'язків опікуватися релігійним життям вірних нашої Церкви в Іспанії, Італії і Швейцарії.

АНГЛІЯ

Засідання Церковного Управління

В м. Галіфакс 21 листопада 1953 р. відбулося засідання Ген. Церковного Управління у Вел. Британії разом з представниками парафій. В засіданні брали участь 24 особи під головуванням о. протопресв. С. Молчанівського. Серед цілого ряду справ, що їх розглядалося на засіданні, було ухвалено до перших роковин смерті бл. п. Митрополита Полікарпа видати брошуру під заг. «Пам'яті Великого Митрополита», видати поштову марку з портретом Покійного та в найближчому часі звернутися до громадянства з закликом збирати фотознімки з життя і діяльності Пок. Митрополита та надсилати спомини і інші матеріяли, що стосуються Покійного.

Щодо внутрішніх справ нашої Церкви у Вел. Британії стверджено брак священиків. Тому постановлено звернутися до настоятелів парафій і парафіяльних Рад підшукати відповідних кандидатів.

АВСТРАЛІЯ

Церковний З'їзд в Австралії

В днях 26—29 грудня 1953 р. ще з благословення Пок. Архієпископа Івана було запроєктовано відбу-

ти перший Церковний З'їзд УАПЦ в Австралії. В зв'язку з тим Високопреосвященніший Митрополит Ніканор надіслав на ім'я Ген. Церк. Управління УАПЦ в Австралії листа з датою 1 грудня з наступними побажаннями: 1) Уважати Церковний З'їзд, як Перший Собор УАПЦ в Австралії і так його називати; 2) щоб УАПЦ в Австралії і надалі управлялася соборно і щоб на чолі її стояв Архієпископ і колегіальне Церковне Управління в складі почесного голови — Архієпископа і Діючого Голови та членів по обранню; 3) на місце Покійного Архієпископа Івана обрати іншого Єпископа. Природним було б обрати на правлячого Єпископа Преосвященного Сильвестра; 4) з огляду на похилий вік Єпископа Сильвестра, якщо було б його обрано керуючим Церквою в Австралії, кінечно необхідним було б обрання кандидата на Єпископа-помічника; 5) незалежно від обрання кандидата на Єпископа-помічника для Австралійської Церкви, Владика Митрополит Ніканор звертається з проханням обрати з поміж осіб, що перебувають в Австралії, кандидата на Єпископа-помічника в Європу; 6) Собор має вжити всіх старань, щоб розділ серед вірних, що наступив в Австралії, було зліквідовано. Пастирів, що пішли на розлам, належить запевнити, що усі підстави для розламу більше не існують і повинні бути переможені любов'ю в Христі; 7) щоб Австралійська Церква подбала про матеріальну поміч в справі будови на могилах Митрополита Полікарпа і Архієпископа Івана належних надгробків і 8) щоб Собор ужив старань, щоб наша Церква розквітала і зміцнювалася у Бозі, молячись безнастанно за тих, що залишилися на Рідній Землі і прагнуть визволення від неволи духовної і фізичної.

Ці побажання Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора пов'язані з п. 5 ухвали Надзвичайного Собору УАПЦ в Парижі про застосування якнайширшого автономного керування в Спархіїх УАПЦ в Австралії і Півд. Америці.

ВЕНЕСУЕЛА

Вшанування пам'яті Покійного Митрополита Полікарпа

На вістку про смерть Покійного Митрополита Полікарпа, в Каракасі, столиці Венесуели, було створено «Діловий Комітет по вшануванню бл. пам. Владика Митрополита Полікарпа» в складі голови — о. протопресв. Василя Григорієва, заступника голови — уповноваженого ВО УНРади у Венесуелі інж. В. Васюка, секретаря — Л. Лотоцького і члена К. Сименюка. Цей Комітет розіслав повідомлення до всіх українських організацій і осередків у Венесуелі та підготував жалібну Академію присвячену пам'яті Митрополита Полікарпа. Академія відбулася в Українському Народньому Домі 8 листопада 1953 р. після Заупокійної Служби Божої й панахиди по Покійному, що їх відправив о. протопресв. Василь Григорієв в українській православній церкві Св. Покрови, сказавши при тому щире з глибоким почуттям

проповідь. Панахида відбулася перед символічною могилою в церкві. На цю могилу зложено вінки від різних українських організацій та від грузинів. При могили обняли почесну варту ветерани Армії УНР. Серед молячихся були заступлені представники майже всіх українських культурних, громадських і церковних організацій, чисельна кількість вірних УАПЦ, українських патріотів іншого віровизнання та чужинців-українських приятелів у Каракасі. Молитовний настрій підсилював ще чудовий спів церковного хору під управою пані Н. Григорієвої.

Незабутнє вражіння залишила також Академія. У відповідно прибраній залі, на авансцені під великим синьо-жовтим прапором і тризубом великий портрет Пок. Митрополита, затагнений траурною вуаллю і з уміщеною грамотою у мистецькому виконанні проф. Ф. Ємця, що звучала: «Вічна пам'ять Тобі, Дорогий наш Архипастирю і Батьку» — «Українське Громадянство у Венесуелі». Побіч пропам'ятні вінки і маси живих квітів. Заля вщерть заповнена народом, представниками Церкви, різних установ і організацій.

Жалібну Академію відкрив о. протопр. В. Григорієв трьоххвилинною мовчанкою та заслуханням «Заповідей Блаженства» у виконанні церковного хору. Після відкриття Академії, о. протопр. В. Григорієв зачитав свій реферат присвячений значенню праці і заслуг великої постаті Покійного Митрополита. Далі інж. В. Васюк подав докладний життєпис Митрополита Полікарпа і після відчитання писемних кондоленцій від Української Католицької Церкви в Каракасі і короткого співчуття від Українського Жіночого Союзу, що його виголосила п-ні Г. Коваль, інж. В. Васюк у пречулім зверненні до бл. пам'яті Митрополита Полікарпа підкреслив великі заслуги Покійного і великий жаль з приводу його смерті.

Жалібну Академію закінчено подякою всім її учасникам та співом «Вічної пам'яті».

Поважний венесуельський щоденник «Ля Есфіра» вмістив повідомлення про смерть Митрополита Полікарпа, його світліну та про вшановання його пам'яті.

ЗДА

Постанови собору в Клівленді

Другий Собор Української Православної Церкви в ЗДА, що відбувся в м. Клівленді 16—18 жовтня 1953 р. і про який ми згадували в попередньому числі, ухвалив ряд важливих постанов. Серед них найважливіша: всесторонньо розбудувати церковно-релігійне життя Української Православної Церкви в ЗДА, закликаючи вірних до строгого дотримання Св. Православної Віри та життя в страхі Божому й українських традиціях. В постановках звернено велику увагу на ролі жінки, як матері і християнково-виховательки, високо оцінено працю Української Православної Ліги, як організації молоді, висловлено турботу про доплив і підготовку нових священних сил з молоді, підтверджено постанову про будову в Бавн Брук Церкви-Пам'ятника, висловлено подяку Науково-Богословському Інституті за доконтинууму ним працю та ухвалено ряд постанов, що тор-

каються внутрішніх справ Церкви. Зокрема визначено на єпископські катедри такі церкви — св. Володимира в Філадельфії — на катедру Митрополита Іоана, св. Володимира в Нью Йорку — Архiepіскопа Мстислава, св. Володимира в Чикаго — Архiepіскопа Генадія і св. Покрови в Дітройті — Єпископа Володимира.

Висловлено сподівання, що при нагоді нового видання Енциклопедії Українознавства, зокрема в англійській мові, Наукове Т-во ім. Шевченка виправить допущене ним у попередньому виданні тенденційне наświetлення історії Української Православної Церкви.

Стверджено необхідність систематичної допомоги для УАПЦ в Європі, духовенство і вірні якої, зокрема в Німеччині й Австрії, перебувають в тяжких матеріальних умовах.

Однією з важливих постанов вважаємо постанову про конечність скликання з'їзду представників окремих помісних Українських Православних Церков для вирішення справ пов'язаних з створенням єдиного Духовного Проводу православних українців поза Україною. Такий з'їзд запропоновано, щоб відбувся в ЗДА найпізніше в осені 1954 року.

КАНАДА

Авдіція в радіо присвячена Покійному Митрополитові Полікарпові

З приводу смерті Блаженнішого Митрополита Полікарпа Українська Секція Канадського Радіо передавала 2 листопада 1953 р. повідомлення про смерть, а 3 листопада репортаж з похоронів Покійного Митрополита Полікарпа.

Ювілейне Свято в Саскатуні

В Саскатуні (Канада), де в липні 1918 р. після наради 150 українців з провінції Манітоба, Саскачеван і Альберта, положено перші основи під відродження Української Православної Церкви в Канаді, в дні 10—12 жовтня відбулося ювілейне свято, кульмінаційним пунктом якого було урочисте Богослуження, що його відправив Митрополит Іларіон у сослуженні 14 священників.

Богословський Відділ при Колегії св. Андрея

Богословський Відділ при Колегії св. Андрея в Вінніпегу 1 жовтня 1953 р. вступив у новий навчальний рік, що його розпочато молебнем, який відправив Митрополит Іларіон у сослуженні о. прот. С. В. Савчука, настоятеля Колегії, і о. прот. К. Желішкевича. Курс навчання на Богословському Відділі триває чотири роки. Професорський склад збільшився в цьому році на три особи: о. прот. С. В. Савчука (Апологетика і Пастирське Богослоіє), д-р Тинянюк (історія України) і о. прот. К. Желішкевич (Церковний устав). Митрополит Іларіон викладає церковне право.

При Колегії існує «Теологічне Товариство». Бібліотека Богословського Відділу постійно збільшується новими цінними виданнями.

Священічі і дяківські курси

Консисторія Української Православної Церкви в Канаді з благословення Митрополита Іларіона організує однорічні священічі курси. На курси приймається тільки особи з університетською освітою, а також вчителів.

Одночасно оголошено також про організацію трьохмісячних дяківських курсів, на які приймається осіб, що мають належний слух і голос.

НОВА ЗЕЛЯНДІЯ

Українці в Новій Зеландії вшановують пам'ять Спочилого Митрополита

Українці Велингтону в Новій Зеландії, одержавши вістку про смерть Митрополита Полікарпа, а пізніше і Архиеп. Іоана, обрали спеціальний комітет для вшанування пам'яті померлих ієрархів. 22. 11. була відправлена в грецькій церкві урочиста панахида. Помолитись за душі спочилих прибули не тільки українці Велингтону й околиць, але також греки та представники сербів і македонців. Після панахиди, грецький священник звернувся до своїх парафіян — греків з проповіддю про Українську Православну Церкву та спочилого Митрополита Полікарпа.

Стараннями Комітету після панахиди відбулися в приміщенні УМСА жалібні сходи, на яких заслухано доповіді про Митрополита Полікарпа (читав інж. І. Кулинич) і Архиепископа Івана (читав п. Д. Федоренко). На цих сходинах було прийнято «Звернення до Православних Українців на скитальщині в усьому світі перебуваючих», що його розіслано до української преси. У Зверненні закликаються всіх православних українців найтісніше об'єднатися навколо своєї рідної національної Української Православної Церкви та змагати до об'єднання всіх Українських Православних Церков в одній УАПЦ.

На сходинах зібрано 19 н. з. фунтів на будову пам'ятника на могилі бл. п. Митрополита Полікарпа.

Найбільша вечірня газета в Новій Зеландії «Івєнінг Пост» 20 листопада вмістила знімку Покійного Митрополита і повідомлення про смерть Його і Архиепископа Івана.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали жертви: п. І. Криловецький по підп. листі — 37, 53 н. м., п. Р. Брандт — 10 н. м., п. М. Будяк — 1 н. м. п. В. Третяк — 1 н. м., п. Г. М. — 1 н. м., п. О. Якименко — 2 н. м., п. Є. С. — 2 н. м.

Всім жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

Виправлення помилки: В «Рідній Церкві» ч. 6 (8) на 8 стор. 23 рядок згори видруковано «прот. о. Ігорем Губою». Має бути «прот. о. Іваном Губою».

БІБЛІОГРАФІЯ

«ВІРА Й КУЛЬТУРА». Місячник української богословської думки й культури. Рік 1, число 1. Вінніпег, листопад 1953.

Дотеперішній журнал «Наша Культура» переіменовано на місячник «Віра й Культура», що буде виходити під тією самою редакцією. лише в майже два рази збільшеному розмірі. В передовій статті нового місячника говориться: «це науково-популярний орган, що працюватиме для підвищення релігійної свідомости та культури українського народу в Канаді.» Віримо, що цей новий місячник буде сповнювати своє завдання не тільки по відношенні до українців у Канаді, але скрізь у вільному світі.

Новому журналові бажаємо від щирого серця успіхів, а духовенству й вірним нашої Церкви поручаємо його для передплати й читання.

ЗВЕРНЕННЯ

З благословення Його Високопреосвященства, Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора Парафіяльна Рада Української Свято-Покровської Парафії (УАПЦ) в Новому Ульмі (Німеччина) звертається до православних українців у всьому світі з закликом допомогти збудувати бодай барачного типу церкву-каплицю.

Нас, православних українців, у Новому Ульмі понад 300 осіб, але всі вірні нашої парафії в основній своїй масі безробітні, старі, хворі й своїми жертвами не можуть забезпечити мінімальних потреб у будові власного храму, — це й змушує нас звернутися до вірних УАПЦ — людей доброї волі, людей християнських почувань з цим закликом.

Усіх жертводавців занесемо до Церковного Синодика й будемо завжди молитися за них.

Допоможіть же нам у цьому святому ділі і Бог нагородить Вас.

Жертви просимо надсилати на таку адресу:

Neu-Ulm/Donau, Stadtparkasse Nr. 11696, Germany

Всі українські часописи ласкаво просимо передрукувати це звернення.

Парафіяльна Рада

Передплата «Рідної Церкви» в Німеччині: на рік — 3 н. м. Закордоном: 1 дол. 20 цент.

Aus dem Inhalt: Weihnachtshirtenbrief S. Em. des Metropoliten Nikanor. Bei den Quellen der ewigen Wahrheit. In Bethlehem. S. Em. Metropoliten Nikanor (Biographie). Aus der Geschichte der Ukrainischen Kirche. Die Chronik des ukrainischen orthodoxen Kirchenlebens in der Bundesrepublik und in der Welt.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingenstr. 17/II r.

Рік III

Мюнхен, березень 1954

ч. 2 (10)

За Молитвою Господнею

«І сказав Господь: все,
чого попросите в молитві
з вірою, дістанете» (Мт. 21,22).

ОТЧЕ НАШ НЕБЕСНИЙ! Ти наймогутніший, наймудріший, найлюбіший Сотворителю неба і землі. Ти усе можеш і дієш, що уважаєш за потрібне. Негідні ми до Тебе вдаватися з нашими потребами й мольбами. Однак, безліч лиха й недолі на світі бачивши і щастя у світі не зазнавши, молимо Тебе: учини, щоб життя люду нашого обездоленого стало кращим. Люди свої забаганки і власні вигадки святими уважають, забуваючи про вічне Джерело Святости — про Тебе, о наш Боже! Зроби ж так, щоб у свідомості людській найсвятішим було **ІМ'Я ТВОЄ** і **святи Твої накази**.

Син Твій Єдинородний заповів нам: **шукайте найперш Царства Божого і правди Його»** (Мат. 6, 36). А «Царство Боже полягає не в їжі й питті, а у правді, спокої і радості у Дусі Святому» (Рим. 14, 17). Отче Небесний, ми так потребуємо правди, спокою на землі й радості! **НЕХАЙ ЖЕ ПРИЙДЕ** якнайскорше для нас **ЦАРСТВО ТВОЄ!**

Однак, Царство Боже не приходить так, щоб його можна було спостерегти (Лук. 17, 20), бо «Царство Боже всередині нас» (Лук. 17, 21). Не радостями, а скорботами заповнюєш Ти серце наше, бо за гріхи наші прирік Ти, що «примножиш нам скорб нашу» (Бут. 3, 16-19). Знаємо ж і те, Боже Правосудний, що «через багато страждань повинні ми увійти в Царство Боже» (Діян. 14, 22). Тому — **НЕХАЙ БУДЕ ВОЛЯ ТВОЯ, ЯК НА НЕБІ, ТАК І НА ЗЕМЛІ.**

Благословенний Ти, Господи Боже наш, що злак створив на поживу людам, щоб хліб собі з землі добували, бо «хліб серце чоловіка кріпить (Пс. 103, 14-15)». Однак, і «не самим тільки хлібом жити мусять чоловік, а ще й словом, що з уст Божих виходить» (Мат. 4, 4). Злегковаживши святе слово Твоє, Господи Премилостивий, ми на придбання лише земного хліба усі сили наші кладемо, проте за гріхи наші — терен та бур'яни родить нам земля наша. В поті ж лица хліб собі здобуваючи, без все-сильної помочі Твоєї, люд наш, злиднями та голодом караний, злобою та самолюбством серце своє окаянне наповнює. Змилуйся ж над нами, Боже, і **ХЛІБ НАШ НАСУШНИЙ ДАЙ НАМ СЬОГОДНІ.**

Знавши, що й земля наша невинно за гріх наш — кару несе, молимо Тебе, Боже Милостивий, **ПРОСТИ НАМ ПРОВИНИ**, щоб уся земля зраділа, щоб настав час, Тобою через пророка речений: «І вовк житиме з ягням, теля і молодий лев і віл пасти-муться разом, а діти над норкою полоза — гада ба-виритимуться» (Іс. 11, 6-8).

Лоза з кореня Єсеевого — Спаситель наш — прийшовши, від гріха, прокляття і смерти нас визволив. Однак, світ у злі лежить (І Іоан 5, 19), і — людина для людини — вовк. Не сміємо просити, щоб подарував Ти нам провини наші, як і ми прощаємо провини винуватцям нашим, бо по природі своїй гнилий не в стані вже ми викрисати зі серця нашого святість дарування провин ворогам нашим. Однак, хочемо так робити, тому — **ПОМОЖИ НАМ, Милосердний, ПРОЩАТИ ПРОВИНИ ВИНУВАТЦЯМ НАШИМ.** Ми прагнемо «бути у згоді з всіма людьми» (Рим. 12, 18), помози нам, Боже!

Щасливий чоловік, що переносить спокусу (Іак. 1, 18), ми ж, нещасливі, у грудях маємо кам'яне серце. «Коли зерно Боже впаде на нього, з радістю його приймаємо, але, кореня тривалого не мавши, до часу віруємо, а в годину спокуси відпадаємо» (Лук. 8, 13). Боже вірний! Не допусти, щоб ми були спокушені більш того, що можемо знести, а разом зі спокусою дай і полегшу, щоб ми ту спробу могли перенести (1 Кор. 10, 13). Ти, Господи, все знаєш, знаєш і душу нашу краще від нас. Тому, зваживши на кволість нашу і легкодухість, **НЕ ВВЕДИ НАС У СПОКУСУ.**

Лукаве серце людське (Іер. 17, 19). Як часто ми «зовнішність чаши й посудини очищуємо, а душа наша повна здирства та лукавства» (Лк. 11, 39). Ти, Господи, за безмежним милосердям Своїм: ні перед чим не спиняєшся, щоб Своє нещасливе, грішне створіння — людину врятувати. Коли ж, по безумству своєму вона відхилилася від Тебе, свого Небесного Отця, Ти Сина Свого Єдинородного не пожалував послати у світ земний для нашого спасіння. Святою Кров'ю Своєю, на хресті пролитую. Він смертний гріх наш на Себе взяв і спас нас від вічної смерті. Нашу неміч бачивши, Він сім Тайн Церкви Своєї переказав, щоб відродити, зміцнити, очистити (Закінчення на 2-ій ст.)

Покаяння відкрий мені двері, Життяподавче!

Піст-час покаяння, посиленних молитов і навернення до Бога. Великий Піст, що встановлений в пам'ять 40-денного посту Самого Ісуса Христа, має бути для християнина кожного року купіллю для душі. Побачивши, що вона забруджена гріхами, людина має омити її в часі посту сльозами покаяння, освіжити направою свого життя, оновити добрими ділами.

Вже кілька тижнів до Великого Посту, Свята Церква підготує людину до належного проведення Святої Чотиридесятниці. В неділю Митаря й Фарисея на прикладі смирення Митаря, вказує вірним силу цієї чесноти. Смирення — це перший крок у наближенні до Бога, до змягшення закаменілої в гріхах природи людини, це двері до покаяння. Смирившись і визнавши свою гріховність, людина на прикладі Блудного сина, якому присвячена наступна неділя, вказує на необхідність постанови покаятись і прийти до Бога, який навіть найбільшому грішникові відкриє до себе двері й прийме в свої обійми, коли цей грішник визнає провини свої й щиро благатиме Бога про прощення. «Я живу з сокрушеннями і смиренними духом, щоб оживляти дух і серця їх» — сказав Господь устами прор. Ісаїї (Ісаїї 57, 15).

Далі приходить неділя Страшного Суду. Вона розкриває перед нами всю картину майбутнього суду, що чекає нас. Вона нагадує нам про необхідність добрих діл супроти людей. Господь судитиме нас за те, як ми відносилися до людей, чи були ми чулі на їхнє горе, чи нагодували їх, чи одягнули їх, чи відвідали їх у в'язниці або шпиталю, чи втерли їхню сльозу й звеселили їхнє серце, бо говорить Господь: «Істинно кажу вам: що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, — те Мені вчинили». (Матв. 25, 40).

Нарешті остання неділя перед Великим Постом — Прощальна. «Як людям ви простите провини їхні» — говориться в Євангелії в цю неділю — «то про-

ЗА МОЛИТВОЮ ГОСПОДНЕЮ

ти, нагодувати, благословити, навчити, уздоровити нещасливу нашу душу. Усяку зброю дав Він тим, що вірують у Нього, щоб перемагали вони джерело усякого зла — диявола. Будь же, Господи, до кінця милостивий, не залиши нас на поталу нашої власної немочі, не позбав нас Твоїєї спасаючої Благодаті і ВИЗВОЛИ НАС ВІД ЛУКАВОГО.

Бо ж — увесь світ є Твоє ЦАРСТВО, понад усім і скрізь ТВОЯ СИЛА, і Тобі Єдиному належить безмежна наша відданість та СЛАВА, на віки вічні. А мінь.

*

Господь чує тебе, Брате, Сестро і Дитино, Він вже стукає у двері серця твого. Відкрий Йому, пусти Його до хати твоєї душі. Віддай Йому все, що маєш: твоє серце, розум, волю і все життя твое. Тільки Він принесе тобі спокій, якого ти так палко прагнеш.

А. Н.

стить і вам Отець ваш небесний, а коли ви не будете людям прощати то й Отець ваш небесний не одпустить вам провин ваших» (Матв. 6, 14-15).

В понеділок, після цієї неділі, починається вже Великий Піст і триває включно до п'ятниці Вербного тижня. Останній тиждень перед Великодніми святами також ще піст, але спеціальний в пам'ять Страстей Господніх.

Великий Піст — найважливіший час у житті кожного справжнього християнина. З розчуленим серцем, вимовляючи з глибини душі слова з канону Св. Андрія Критського: «Звідки почну плакати за дії мого життя, який покладаю початок, Христе, цьому голосінню? Але як Милосердний, даруй мені прощення провин», має вступити кожний вірний у Святу Чотиридесятницю — Великий Піст.

Щоб загнуждати гріховну природу людську, пристрасне тіло, опанувати злі навички, запанувати над собою, людина має себе обмежити в їжі. стриматися від споживання скоромних річей. Дуже часто у нас однак неправильно розуміють піст, думаючи, що стримання від скоромної їжі, — це вже все. Стримання від скоромної їжі, — це тільки засіб, щоб зміцнити свою волю і духові сили. Коли людина не загнуждає своїх пристрасей, коли людина не стане кращою, коли нею не опанує братолюб'я і милосердя, ніщо не дасть їй одне лише стримування від їжі. Святе Письмо навчає: «піст не допоможе чоловікові, як що знову чинить він тіж самі гріхи, за які постить він». (Св. 34, 26).

Піст — це найперше покаяння, визнання своїх гріхів. В часі посту кожний справжній християнин має обов'язково приступити до святої Тайни Сповіді.

Коли кожного дня забруджується брудом тіло наше і ми потребуємо його вмивати, то як ще важливішим є обмити душу нашу, яку забруджуємо ми кожноразом брудом ненависництва, злоби, осудів і безліччю інших гріхів.

Щойно, очистивши себе у щирій сповіді (а не формальній), можемо в очищену посудину тіла нашого прийняти Найсвятіше і Пречесне Тіло і Кров Господа нашого і Спасителя Ісуса Христа.

В часі Великого Посту, звертаємося до Господа з особливою молитвою св. Єфрема Сирина. В коротких словах вона виразно повчає нас позбутися «духа лінивства, суемудрія, владолюбства й пустомовства», а одержати «духа чистоти, покори, терпеливості й любови». Найбільше ж звертаємось в цій молитві до Господа, щоб дав нам бачити провини наші і не осуджувати брата свого.

Великий Піст — час зміцнення духових сил наших, час переборення всього злого в нас. А все зле можемо перебороти тільки молитвою і постом. (Матв. 17-21). Усвідомлення значення Великого посту, належне переведення його, забезпечує християнинові пізнання шляхів Божих, якими він повинен іти у цьому житті, а в майбутньому приводить до царства небесного.

Свящ. А. Дублянський

Прот. Ф. Л.

Великопісний дзвін

«Душе моя, душе моя, прокинься, не час вже спати: кінець наближається!...»

І ось знову прийшли суворі, поважні дні великопісні, — дні молитви й покути!...

А навколо, як і вчора, все такеж повседенне й — чуже...

Навколо шум і гук моторизованого бездушного життя і не чути, як колись серед сільської тиші, настроєвого великопісного тоненького дзвону з дзвіниці старої, ще з часів запорожців, церковці. Було те ще в днях юности, але давно, вже давно й безповоротно минуло...

Нема його, того дзвону, що, як щось рідне й близьке, вливався в душу ніжною мелодійною ласкою...

Тоді здавалося, ніби тихий ангел сховався з небесних висот і озаряв сумерки життя якимось світлом невичерпним, — світлом віри, покаяння і якогось душевного трепету. І був той дзвін такий лагідний, такий ласкавий, повний миру і все ж таки — такий ніби вимагальний. Ті мідяні звуки ніби владно кликали душу в лоно Джерела справжнього життя і незвичайного щастя. ніби нагадували їй, зняковілій, про загублене блаженство й про можливість та необхідність звороту в те блаженне лоно. «Прийди» — ніби казали вони: «прийди під покрову віри, як блудний син вернись у рідній дім, вслухайся в чудові, мудрі й правдиві слова Євангелії. З осяяних світлом Христової науки сторінок Її, що радісно й

цілюще просякає весь світ, відчуй своє щастя в любові Христовій і в єднанні з Великим Творцем вселенної та тебе — людини, її крихотки!...

Наче палючий вугіль вкладав той дзвін в тебе, душе, стремління до вічної досконалости і пізнання правди Божої. Він ніби простягав над тобою, душе, небеса, що завжди красномовно й переконуюче промовляють про Божу славу. Через те нема місця для сумніву й весь світ є ясна розкрита книга Його безмірної любови до тебе і живого діяльного розуму, тобі, душе, на спасіння!...

Не чути тих звуків, але лише згадавши про них, відчувася, як на душі тепло й радісно, хоч мимохідь тихий сум за згубленим опановує нею...

І так хочеться знову піти до того старенького, ледве освіченого лямпадками, таємного храму, де з дідів-прадінів ширяли величні крила молитви, де можливо було хоч на короткий час звільнитися від мерзенного життя та вільно й широко злитися з Богом у сумних словах і напівах великопісних молитов, — тих молитов, що кличуть нас від світу долішнього до висот небесно-зоряних, до Джерела єдиного справжнього щастя!...

Не чути більше того дзвону...

Навколо шум і гамір моторизованого гріховного життя й даремно шукаєш на буденних лицах заклопотаного й метушливого люду відблиск проміння тихого умиротворюючого стремління до Бога та молитовного з'єднання з Ним в ці суворі й поважні великопісні дні!...

Трьох Святих

Дня 30 січня за ст. ст. Св. Церква згадує пам'ять трьох вселенських святих: Василія Великого, Григорія Богослова й Іоана Золотоустого.

В церковній богослужбі на цей день, в усіх тропарях, канонах і інших піснопівах Св. Церква віддає належну і рівну пошану усім трьом Божим угодникам. «Василій — божественний розум, Григорій — небесний голос, Іоан — предивний світильник, а всі три високі угодники і слуги Пресвятої Тройці». Тож коротенько погляньмо на життя ще кожного святого зокрема, щоб належно усвідомити — чому св. Церква так величаво шанує їх святу пам'ять.

Св. Василій Великий (†379), названий великим за свій великий розум і за велику твердість визнання Віри Христової. Йому довелося пережити тяжку боротьбу з багатьма лжеучителями та ворогами Віри Христової. Він, за словами Григорія Богослова, був кораблем настільки переладованим богословським знанням, настільки це можливим було для людської природи.

Той же св. Григорій Богослов одного разу так писав до св. Василія Великого: «Ти око вселенної, могутній голос і труба, палата вчености. Одна весна в

році, одне сонце між зорями, один голос вищий понад всі — і це твій голос». Саме в часі його споконства християни були тяжко переслідвані імператором Валентом запеклим прихильником аріанської ереси; він намагався всіма силами і св. Василія прихилити до аріанства, але всі заходи його в цьому напрямку не принесли жодного висліді. Коли ж св. Василій відмовився приймати аріан до св. Причастя, то імператор післав до св. Василія свого префекта Модеста, якому доручив не тільки умовляти святого ласкою, але і загрозити йому різними карами. Тож Модест, побачивши, що його просьби не допомагають, — почав святому погрожувати різними карами: відібранням мастки, засланням, тяжкими муками і, врешті, смертю. Але святий на всі ці погрози мужньо зі спокоем відповів:

«Страхай мене чим іншим, лише не цим! Ти хочеш відібрати у мене масток. Але у мене нема нічого, окрім цієї одежі і небагатьох книжок, які не викличуть ні в кого заздрости. Ти загрожуєш мені засланням? Але в мене нема свого місця, а всяке, де зашлють мене, буде мого, тому що вся земля Божя! Також мук і смерті не боюся, бо вони ско-

ріше приведуть мене до Бога, для Якого я живу і працюю і до Якого я давно поспішаю!»

Почувши таку мужню відповідь Святого, здивований префект сказав:

— «Ніхто ще так сміливо до мене не промовляв».

— «Бо ти можливо, зауважив св. Василій, ніколи ще не натрапив на християнського єпископа!»

Св. Василій належав до славних проповідників свого часу. Його глибокі богословські змістом науки, що відзначалися також і надзвичайною доступністю для всіх, являються взірцем церковного красномовства. З багатьох його богословських трудів найбільше признання мав т. зв. «Гексамерон», тобто «Шестоднів», або виклад шести днів творіння. а також і його «Гомілії» (проповіді). Ціле життя святого було одним безперервним терпінням.

Так само і св. Григорій Богослов (†390) дуже багато перетерпів від аріянів, але він безбоязно проповідував правдиву науку Віри Христової. Від земного життя він не вимагав для себе нічого. Богословом названий був тому, що його богословське мислення, що особливо виявилось у викладі догматів про воплщення Сина Божого, сягало аж найбільш сокровенних глибин пізнання Бога. Його глибокі богословським змістом науки приходили слухати з найдальших сторін, а своїм життям повним християнських чеснот був найдосконалішим прикладом для вірних. Будучи пізніше патріархом в Константинополі, він був далеким від всякої слави, а про себе казав так:

«Мене ніколи не захоплювали шовкові одежі, не любив я пересичувати і свого чрева та жити у розкішних палатах, не любив я й слуху свого розважати музикальними інструментами. Срібло і золото я залишав іншим. Для мене прийнятний кавалок хліба, у мене солодка приправа — це сіль, а пиття моє це оживляюча вода. Найкраще моє багатство — Христос, Який безперестанно підносить вгору мій розум. Честь мені не потрібна, бо я не шукаю нічого земного. Одна слава була для мене —

вирізнитися познаннями, які зібрав Схід і Захід».

Св. Іоан Хризостом (†407) відзначився особливим красномовством за що і був названий Хризостомом, тобто Золотоустим.

Вірні так любили слухати його поучення, що під час Служби Божої, яку правив він, не було для них всіх місця в храмі. Проповіді його вірні сприймали завжди з таким захопленням, з таким релігійним ентузіазмом, що часто слова Святого гучно оплескували, або приведені до усвідомлення своєї гріховності гірко плакали і щиро каюлися. За часів панування імператора Аркадія був він запрошений на становище патріарха в Константинополі, де з перших днів свого патріаршества мужньо виступив проти морального зіпсуття, яке панувало на імператорському дворі і навіть серед столичного духовенства. За це великий Святитель, подібно своїм великим сучасникам, перетерпів тяжкі страждання, наругу вигнання з міста і, врешті, далеке заслання. Однак всі ці терпіння св. Іоан Золотоустий зносив спокійно. — «Могутніми с хвилі, жорстока буря, але я не боюся, що потону, бо стою на камені. Нехай люте море, воно не може звалити каменя. Нехай підносяться хвилі, але вони не можуть потопити корабля Ісусового».

Для Церкви він залишив свої славні «Гомілії» (науки) до тексту Євангелії св. Матфія, а також і свій твір «О священстві». Вмер по дорозі на вигнання в Арменії на березі Чорного моря. Зі словами: «Слава Богу за все!» він відійшов до Христа.

Чи ж справді не повчаючим є для всіх християн життя цих трьох святих Божих Угодників? Вони отримали високу освіту і перед ними були відкриті двері до блискучої світської кар'єри, що принесла б їм всі життєві вигоди. Однак, вони не захопилися жодними скороминаючими приладами світу цього, а натомість вибрали собі інший шлях, що через терпіння і страждання та віддане служіння Церкві Божій, привів їх до вічної небесної слави.

о. С. Гаюк

Д. СВЯТОГІРСЬКИЙ

На ріках Вавилонських

(На мотив 136 псалма)

У Вавилонському полоні,
Над берегами Колими,
В журбі по рідному Сіоні
Щодня вмивались ми слізми.

Висіли кобзи на модрині,^{*)}
Подруги наших днів старі,
І зойком Матері-України
Бришили в вітровій грі.

А ті, що кров із нас точили
(Надмірна праця кожен день
І голод) часто говорили:
«Ану, співайте нам пісень!»

Та не знайшлось між пас такого,
Що міг би цей чинити гріх,
Нехай присхне язик у того,
Хто ворогам співати б міг.

Священна пісня в забороні,
Чужа нам ранить серце вкрай.
І тільки в кобзах тихім дзвоні
Ми розважали наш одчай.

О, хто в чужім краю забуде
Тебе, наш Іерусалим,
Нехай того Господь осуде
Судом всеправедним Своім.

Жорстокі Вавилону слуги!
Блаженний той, хто вам помстить
За наші жертви, кров, наругу,
Як день Воскресний прогрімить.

*) «Модриною» звуть дерево на Колимі, схоже на нашу вербу.

Прот. Д. Бурко

Шевченко і релігія

Сто десять років тому, серед темної ночі московської імперії, прогримів «до живих і мертвих і народжених» українців могутній голос:

«Подивіться на рай тихий
На свою Україну,
Полюбіте щирим серцем
Велику руїну...
Подивіться лише добре,
Прочитайте знову
Тую славу, та читайте
Од слова до слова...
Не минайте ані титли
Ніже тії коми —
Все розберіть та спитайте
Тоді себе: що ми?
Чії сини? Яких батьків?
Ким защо закуті?

То був голос Тараса Григоровича Шевченка. З'явився поет-пророк, благовісник відродження свого народу. В умовах проклятої російської дійсності, в якій поховано було Україну, а існувала натомість «Малоросія, ветвь єдиної неделімой», повстав один у полі воїн, що всією силою свого великого духу заперестував проти неправди, заподіяної Україні.

Сила Шевченкового генія в тому, що він поет національний, він, як ніхто, виявив глибоке розуміння долі своєї нації. Він був для неї тим сонцем, що «за собою день веде», як казав С. Ефрмов, день нового народження на світ великим культурним народом. Шевченко став для України символом її національного буття.

Шевченкова поезія зворушує найглибші людські почування, будить думки, піднімає дух, запалює до чину, вона відживляє слабих і гартує та озброює сильних. Такі поети як Шевченко стоять і вічно стоятимуть високо над загальним рівнем усіх поколінь всіх часів свого народу. Навіть вороги України розуміють титанічну силу Шевченкового слова і тому фальшують його, як поета, пристосовуючи до своїх концепцій. Так московсько-советське «Шевченкознавство» скоро вже сорок літ трактує українського національного поета як речника вузької соціальної теорії.

Фальшуючи Шевченка, як поета національного, советські коментатори фальшують його і як християнина. Всупереч тому, що більша частина його творів пройнята глибокою релігійністю і саме ім'я Бога згадується в них, у побожному змислі, 495 разів, вони намагаються довести, що Шевченко безбожник, прирівнюють його цим до своєї антихристиянської ідеології. Для цього вони користуються цитатами з таких поезій як «Заповіт», «Юродивий», «Лицери» та «Світе ясний, світе тихий».

Шевченко часто черпав теми і образи для багатьох своїх творів із Біблії, головним змістом його діяльності була Христова любов до свого народу, до правди і справедливості. Сам він в поезії «Перебендя», так визначає своє поетичне слово, свій надхнений спів:

«То серце поволі з Богом розмовляв,
Співає щебече Господню славу».

Вже ці слова говорять про чистий духовний образ співця, про людину християнського сумління. В поемі «Гайдамаки», сумуючи над долею України, Шевченко говорить:

О, Боже мій милий!
Тяжко жить на світі, а хочеться жить.
Хочеться дивитись, як сонечко сяє,
Як пташка співає, Дніпро гомонить»...

Так може писати лише поет глибоковіруючий, який просить у Бога подати йому «слово — святої правди голос новий, тверду душі убогій силу, щоб огненно заговорила, щоб слово пламенем взялось, і на Україні понеслось, і на Україні освятилось те слово — Божес кадило, кадило істини!» (Неофіти) Те слово поставив поет «на сторожі коло рабів німих».

Поетична діяльність Шевченка — то велике служіння своїй нації. Цей ідеал відродив у собі славні традиції наших предків. Праця — боротьба і глибока віра в Бога, що єднали український народ у продовж віків, увічнені поетом в святу для нас заповідь: люби Бога і Україну! Ця заповідь промовляє до українських поколінь з поетових творів — «Іван Підкова», «До Основ'яненка», «Тарасова ніч», «Гайдамаки», «Розрита могила», «Великий льох», «Суботів», «Холодний яр» та інших.

Любов до рідного краю в Шевченка не знала жадних компромісів. Тому в його благаннях до Бога проривались в хвилини розпачі докори за страждання свого народу, як це зустрічасмо в деяких псалмах старозавітного пророка Давида. Але Шевченкові слова в «Заповіті» «а до того я не знаю Бога» й дещо подібні вислови в інших творах, зовсім не значать, що він атеїст, як і не значить цього розпачливі вислови і в прор. Давида. Навпаки, в тому ж «Заповіті» сказано, що як Дніпро «пнесе з України у синє море кров ворожу, отоді я і лани і гори — все пскину і полину до самого Бога молитися»... Не заперечення Бога, а визнання Його бачимо в творах Шевченка. Деякі гострі його вислови проти московської Церкви зрозумілі. Він бачив, що та Церква стала казенною, опинилася в полоні російської урядової імперіалістичної політики. Вола ж бо, та Церква, за словами поета, стала домовиною Української Церкви й цілої України. В поемі «Кавказ» він обурюється проти використання Церкви, як знаряддя політики й каже: «за кого Ти розпинався, Христе Сине Божий?» А волелюбні казаські народи, що на них віроломно напав московський неситий загарбник, благословляє словами:

«Борітеся, поборете!
Вам Бог помагає!
За вас сила, за вас воля
І правда святая».

Релігійно-національна ідеологія Шевченка найяскравіше виявилась в його славетній історіософічній містерії «Великий льох». В своїй непримирен-

ности до Московщини автор трактує в цьому творі навіть несвідому національну провинку, як великий злочин, за який карає Бог. Три душі, українські дівчата, караються, бо:

Тоді у рай їх повпускаєш,
«Бо так сказав Петрові Бог:
Як все москаль позабирає,
Як розкопа Великий льох».

Перша душа карається за те, що вона перейшла з повним відром дорогу гетьману Богданові Хмельницькому, коли він їхав до Переяслава Москві присягати. Другу карає Бог за те, що «цареві московському коня напоїла в Батурині, як він їхав у Москву з Полтави», після його перемоги над гетьманом Мазепою. Третю — за те, що подивилась на галеру цариці Катерини, як та мандрувала Дніпром. Ця непримиренність поетова до гнобителів України цілком справедлива. Його велике серце не могло примиритися з тим, «що москалі в Україні з козаками діють». Бо від тих діл «аж пекло злякалось, Матір Божа у Ржавиці вночі заридала». Бо: «ляхи були, все забрали, кров повипивали, а москалі і світ Божий в пута закували».

За ту непримиренність Шевченко десять літ поневірявся на засланні, часто мучився в казаматах, але духом не зламався.

«Молюся, Господи, молюсь,
Хвалить Тебе не перестану,
Що я ні з ким не поділю
Мою тюрму, мої кайдани!».

виливав він свою печаль і скаржився на бездушний над ним вирок. «Август, поганин, засилаючи Назона до диких готів, не заборонив йому писати й малювати, а Християнин Н. заборонив мені те і друге. Обидва кати, але один з них кат християнин ХІХ віку». В неволі, тяжко сумуючи по Україні, поет знаходить собі відряду в Біблії. В листі до княгині В. Репніної він писав: «одинокка моя радість тепер — це Євангеліє. Я читаю його щодня, щогодини: давніше колись думав я з'аналізувати серце матері за життям Святої Марії, Непорочної Матері Христової, але тепер і це почислять мені за злочин». В другому листі до тієї ж княгині він каже: «Новий Завіт» я читаю з побожним тремтінням». А. І. Мапшаєв, учасник аральської експедиції, в якій брав участь Шевченко, пише, що «Єдиною утіхою Шевченка була Біблія». Це підтверджують і слова Ф. М. Лазаревського, який одвідував поета на засланні: «Шевченко лежав на нарах (у касарні), понуривши в читанні Біблії».

Святе Письмо мало великий вплив на Шевченкову творчість. В чудовій поемі «Марія» він оспівав «вічно привабливий образ Діви Марії». Намалював його яскравими запашними фарбами з української народної творчості, зберігши всю зворушливу чистоту Євангельської простоти, як каже один із сучасних українських публіцистів.

«Благословенная в жонах,
Святая, Праведная Мати
Святого Сина на землі!
Не дай в неволі пропадати,
Летючи літа марно тратить,
Скорбящих радосте!»...

читаємо в цій поемі. Ввесь підневільний цикл поезій Шевченкових має багато зворушливих глибоко-релігійних строф. Мріючи про рідний край, він просить Бога, щоб дав йому можливість побачити його (край) хоч перед смертю:

«Дай дожити, подивитись, —
О, Боже мій милий,
На лани тії зелені
І тії могили.
А не даси то донеси
На мою Вкраїну
Мої сльози, бо я, Боже,
Я за неї гину»...

В короткій статті не можна подати ширшого цитування релігійних настроїв геніального поета України. Та й з поданого видно, що релігійність Шевченка висока й чиста, як і його поезія. Ті його настрої обіймають всю творчість поетову, вони то бринять мотивами теплої любови до Бога й вірою в Його силу («Наймичка», «Невольник», «Лілея», «Ой одна я одна», «В неволі тяжко», «Чернець», «Казачковський» та в багатьох інших), то підносяться надхнено в славі Творця, обстоюють «Євангелію Правди» і палають гнівом до тих, що «осміяли Божу славу» («Варнак», «Гори мої високі», «Єретик», «Подражаніє ХІ псалми», «Неофіти» й інші).

Нині в тяжку годину буття нашого народу, бувають у нас, як було із Шевченком, хвилини розпачі. Але перемагає віра і надія і ми його словами звиваємо до Милосердного Бога:

«Ми віруєм Твій силі
І слову живому,
Встане правда, встане воля
І Тобі одному
Поклоняться всі язики
Во віки і віки!»

oo

До статті «Пам'яті пастирів-мучеників»

В доповненні до прізвищ священників, що їх було вбито в часі Другої Світової Війни в Україні, подаємо за кварталником «Волинь» (Нью-Йорк, ч. 2, 1951 р.) ще прізвища православних священників українців: **свщ. Андронік Галабурда** з с. Радогоші Великі, розстріляний гестапом 9. 10. 1943 р. разом з 70 селянами в Бернардинській в'язниці м. Заслава, Житомирської обл. і **свщ. Г. Тхоржевський**, розстріляний польським шуцманатом в м-ку Висоцьк. В червні 1944 р. був розстріляний більшовиками в с. Глинську, Рівенської обл. **прот. Іван Тарнавський**.

ПОМЕРЛА САРА ЧАККО

В Індії померла Сара Чакко, що від 1951 р. належала до президії Єкуменічної Ради Церков. Сара Чакко була православною індійкою і належала до Сирійської Православної Церкви. Довший час займала вона становище голови Християнського Союзу Жіночої Молоді Індії, а пізніше була головою Християнського Союзу Студентів Індії.

Продовження спогадів **прот. Д. Бурка**: «З книги **буття Української Церкви**» буде в наступному числі, що вийде перед Великодніми святами.

В неділю 17 січня 1954 р. в м. Карльсруе (Німеччина) після довгої й важкої недуги на 75 році життя спочив у Бозі

Андрій ЛІВИЦЬКИЙ **Президент Української Народної Республіки.**

Покійний народився 9 квітня 1879 р. в с. Диплявому на Полтавщині. Середню освіту здобув у Прилуцькій гімназії, після цього навчався в колегії П. Галагана та університеті. З молодих літ віддав себе на служіння своєму народові, в часі Української Національної Революції займав різні високі становища, аж до прем'єр-міністра УНР. Після трагічної смерті сл. п. Головного Отамана С. Петлюри став його наступником.

Похорон Покійного відбувся 21 січня в м. Мюнхені на кладовищі Вальдфрідгоф. Чин похорону відправив Високопреосвященніший Митрополит Ніканор у сослуженні чисельного духовенства. Зі смертю Президента Андрія Лівницького відійшов від нас заслужений український патріот-державник, що був уособленням героїчних змагань українського народу до волі.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Переяслав і Українська Православна Церква

Переяславська угода, що її триста років тому в 1654 р. заключила Україна з московським царем, стала трагічною подією в нашій історії. Україна, незабаром після цієї угоди попала в тяжку неволю Москви, що силою, підступом і хитрощами, крок за кроком обмежуючи Україну в її правах, касуючи її незалежний устрій, дійшла до того, що нарешті проголосила, що нема жодного українського народу і української мови.

Насильне потоптання, Богом даних прав нашому народові, Москва переводила у всіх ділянках нашого життя. Та не одна з тих ділянок не зробила одразу такого спротиву, як Українська Православна Церква.

Сьогодні, у трьохсотлітні роковини Переяславського договору, згадуємо високо патріотичну поставу тодішнього українського духовенства, що виявило глибоке зрозуміння небезпеки союзу з Москвою та пророче передбачило всі ті лиха, що цей союз потягнув за собою. Це становище українського православного духовенства тих часів особливо варте спеціального підкреслення, бо ж Україна недавно визволилася з польської неволі, в якій Українська Православна Церква сама терпіла гніт і переслідування. Не зважаючи на це все, вона виступала проти єднання України з «єдиновірною» Москвою.

Причин цього було багато. Тодішнє українське православне духовенство жило в період церковного відродження в Україні, що осягло свого кульмінаційного пункту за часів славної пам'яті митрополита Петра Могили. Любов до свободи і своєї Батьківщини були провідними ідеями освіченого й культурного українського православного духовенства. Малокультурна і темна Москва не тільки не могла притягати його, але навпаки лякала. Для україн-

ської ієрархії й духовенства було ясним, що політичний союз України з Московщиною потягне за собою намагання московської влади за посередництвом московського патріарха підкорити собі Українську Православну Церкву, що хоч і перебувала під зверхністю Константинопільського патріарха, але користувалася повною свободою у своєму внутрішньому житті, сама собі вибирала митрополитів, єпископів. Після деякого занепаду, що стався в 16 ст., після внутрішньої боротьби з унією, вже від двох десятиліть Українська Церква тішилася внутрішнім спокоєм і розквітом. Часи пережитого горя й утисків зв'язали нерозривно всі частини Церкви: ієрархію, духовенство та вірних. Конфлікти братств з ієрархією відійшли до історії. Тепер була між ними повна гармонія. Специфічні форми церковного життя в Україні дістають у Могилянську добу своє остаточне оформлення. Українська Православна Церква, що мала офіційну назву Київської Митрополії, хоч формально не була автокефальною, фактично користувалася всіма правами автокефальних Церков і займала почесне місце в родині Православних Церков світу.

Українська православна ієрархія й духовенство свідоме своєї повної відрубності від Москви, будучи духовими провідниками свого народу, з глибини якого воно вийшло й нерозривну цілість з яким воно становило, зайняло одразу негативне ставлення до всякого союзу України з Москвою.

Коли з ціллю обговорити цю справу гетьман Богдан Хмельницький уперше зібрав раду в Чигирині, черканський протопоп Ф. Гурський виступив з палкою промовою проти цього союзу. Він, вказуючи на обгорнені в рогожу дари, що їх привезли гетьманові від царя московські послани, сказав, що нарід наш

як поєднається з Москвою буде ходити в рогожах, тобто обдертий і бідний. Хіба це не були пророчі слова?

Коли ж угода з Москвою була заключена в 1654 р. в Переяславі, її не визнав тодішній київський митрополит сл. пам. Сильвестр Косів (1647-1657), наступник митрополита Петра Могили. Він відмовився присягати московському цареві та приводити до присяги духовенство, заявляючи, що він разом з усім своїм духовенством «живе сам по собі і ні під якою чужою владою бути не хоче». Таких самих поглядів і лінії трималися вільно обрані на соборах нашої Церкви наступники митрополита Сильвестра Косова митрополити Діонісій Балабан (1658-1663) і Йосиф Нелюбович-Тукальський (1663-1676).

Одного разу, коли Москва намагалася надіслати до Києва свого митрополита в 1666 році, заступник митрополита Мефодій з усім духовенством пішли до московського воеводи у Києві й сказали: «коли до нас приїде митрополит з Москви, то ми залишимося у монастирях і хіба тільки за ноги нас виволучуть. Нам краще смерть прийняти, ніж митрополита з Москви». Більш як тридцять років після заключення Переяславського договору боронила своєї незалежності від Москви Українська Право-

славна Церква. Щойно в 1685-86 рр. було її неканонічно за допомогою загроз і грошей «відкуплено» Москвою від Константинопільського патріярха та силою й неправдою прилучено до Москви. Ця подія сталася наслідком Переяслава, що, особливо для церковного життя в Україні, мав важкі й болючі наслідки. Поневолену Українську Православну Церкву, Москва поволи цілковито позбавила усіх її давніх прав, скасувала її ставодавній устрій та вперто нищила всі її національні українські особливості, розуміючи яке колосальне значення має Церква в житті народу. Поневоливши і знищивши українську Церкву, Москва легше могла вже добратися до душі народу, зробивши навіть саму Церкву знарядям русифікацій й поневолення.

Щойно упадок політичного гнету відкрив можливість відродження Української Православної Церкви. Однак проти відродження нашої Церкви об'єдналися всі прихильники поневолення нашого народу. Не зважаючи на все, наша Церква стоїть твердо й непохитно на сторожі оборони Божих законів і прав до вільного життя. Світять їй прикладом славні постаті наших предків-ієрархів і духовенства, що триста років тому стали мужньо на захист свободи Української Православної Церкви й українського народу.

А. З.

Православна Церква і Екуменічний рух

В місті Івенстон (ЗДА), в серпні ц. р. має відбутися Другий Загальний З'їзд Екуменічної Ради Церков. У зв'язку з цим, у протестантському місячнику «Юнге Кірхе» ч. 1-2 була видрукowana стаття «Православна Церква в Івенстон». Автор статті Василій Йоанідес, професор Атенського Університету, учасник Екуменічного руху, як православний, заторкує цікаве питання відношення Православної Церкви до Екуменічного руху та ставлення до Світової Ради Церков. Цю статтю подаємо нижче в скороченні.

«Духовенство і вірні Православної Церкви виявляють велике зацікавлення до екуменічного руху, що змагає до співпраці, наближення і вкінці до воз'єднання всіх християнських Церков. Існує роз'єднання християнських Церков розглядають православні, як знеславлення релігійного життя. Якщо існує тільки один Спаситель і один Животворчий Пресвятий Дух у Церкві, як же можливо, щоб могло існувати так багато одна від одної відділених Церков Христа? Чи ж Христос поділився?» (I Кор. 1,13)... Православна Церква від початку приймає участь у змаганнях усунути церковне роз'єднання й підтримує усі старання до єдності... В січні 1920 р. вийшло відоме послання Вселенського Константинопільського Патріярха до християнських Церков у всьому світі. Воно віддзеркалює внутрішнє наставлення православних та пропонує заснування «Союзу Церков». «Наша Церква» — говорить в ньому — «того погляду, що тісний зв'язок і взаємне зрозуміння між окремими християнськими Церквами сталися неможливими не тільки через існуючу різницю в науці та що таке взаємне зрозуміння бажане і конечне. Воно лежить в інте-

ресі, як окремих Церков, так і всієї Христової Громади, бо воно буде сприяти повній, благословенній єдності, яку ми осягнемо в якомусь часі за Божою допомогою». Православні постійно моляться під час Божественної Літургії: «за добрий стан Святих Божих Церков та за з'єднання всіх».

На підставі цього загального наставлення православних до екуменічного руху, православні Церкви, від перших початків існування цього руху, послали офіційних представників на всі екуменічні конференції.

За спільною згодою, всіх учасників екуменічного руху на Першому Загальному З'їзді Церков в Амстердамі 1946 року, була заснована Екуменічна (Світова) Рада Церков. Не треба забувати однак, що Екуменічна Рада Церков: 1) — це жадна Церква, а Рада Церков, 2) — не має бути жадною надцерквою або екуменічною Церквою і 3) — не має жадного права мішатися у внутрішні справи якої будь Церкви... Це просто Рада, в якій офіційним представникам усіх Церков на землі, дана можливість обговорювати разом спільні питання.

В Амстердамі було створено щось зовсім нового, чого не знала досі історія Церкви. Ясно, що в зв'язку з цим Світова Рада Церков викликала скрізь живі дискусії, а спеціально серед православних. Ці дискусії головним чином торкаються не справи участі Православної Церкви в Екуменічній Раді або екуменічному русі, але способу співпраці в Раді...

Православні делегати брали активну участь в Загальному З'їзді в Амстердамі. Таку саму участь братимуть в Івенстоні. Православні делегати брати-

муть участь в працях Другого Загального З'їзду у повному розумінні відповідальності, що вони преставники старої Церкви, яка зберегла без змін науку і передання єдиної й неподільної Церкви перших дев'яти століть. В тому часі Християнська Церква була Єдиною в усьому світі. Вона була Єдина Свята. Ця Єдина Церква ніколи не переставала існувати, бо Христос Її Голова, а животворчою силою Її є Дух Святий...

Твердити, що Єдина Свята Церква зникла та що екуменічний рух тепер вперше знову покликає Її до життя, значить, не вірити в Христа і в силу Пресвятого Духа. Голос Православної Церкви на екуменічних нарадах і конференціях не є голосом місцевого, локального передання, скажімо Сходу, але голосом старого, неподільного християнства перших дев'яти століть, коли ще Схід і Захід належали один до одного.

Православні делегати в Івенстоні, як взагалі на всіх екуменічних конференціях, будуть пригадувати християнам про їхню спільну основу й їхню спільну спадщину... Тут виразно лежить вклад Православної Церкви в екуменічні змагання до видимої, справжньої єдності християнства. Звідси також буде положено на її представників обов'язок активно й постійно брати участь в Екуменічній Раді й екуменічному русі.

В Амстердамі зроблено перший крок до великих переживань громади християнських Церков. В Івенстоні Святий Дух буде нас далі провадити на підставі здобутого досвіду по шляху до спільного життя Церков в Екуменічній Раді. Світова Рада Церков, має дитячий вік і як всі малі діти, має свої слабкі сторони і недосконалости, але є, як вони. — невипина й варта любови. Лише диявол хотів би її умертвити. Ми мусимо всі її щиро любити та за її першими кроками опікунчо наглядати. Дух Святий перебуває з нами і діє в Світовій Раді Церков, аж здійсниться молитва нашого Господа: «Щоб вони були звершені в одно» (Ів. 17,23).

Такий зміст статті проф. В. Йоанідеса.

З української православної сторони, хочемо висловити наше побажання особливо до Українських Православних Церков в ЗДА і Канаді, щоб вони ближче зацікавилися екуменічним рухом та знайшли шлях до активної участі в Екуменічній Раді Церков. В змаганнях християнського світу до єдності, не повинно забракнути голосу Української Православної Церкви, що з року 988, є частиною Вселенської Православної Церкви — Церкви Єдиної, Святої, Соборної й Апостольської.

Свящ. А. Д.

Перший Собор УАПЦ в Австралії

В м. Мельборн у днях 26-29 грудня 1953 р. під проводом Архієпископа Сильвестра відбувся Перший Собор УАПЦ в Австралії. Усіх учасників Собору: духовенства і представників від парафій. Братств і Сестрицтв — було 32 особи.

Перед початком Собору був відправлений молебен в англійській церкві св. Луки. Засідання Собору відбувалися в парафіяльній залі при тій же церкві. Після відкриття Собору Владикою Сильвестром, була обрана президія Собору в складі: Прот. І. Винницький — голова, протопресв. А. Теодорович і п. І. Хомяк — заступники голови, пп. П. Шулешко і В. Кандибко — секретарі.

Собор обрав на осиротілу катедру Владика Сильвестра, надавши йому титул Архієпископа Мельборнського і Австралійсько-Новозеландського.

Після заслухання ряду доповідей, рефератів і звітів, Собор прийняв: а) Статут Церкви, б) Статут Парафій і в) Статут Братства і Сестрицтва. Згідно

з прийнятим Статутом Церкви, Собор обрав Єпархіяльні органи управління на 3 роки: а) Єпархіяльну Раду, б) Контрольну Комісію і в) Церковний Суд.

До Єпархіяльної Ради обрано 10 членів і 2 заступників (по половині духовних і світських), а саме: протопресв. А. Теодоровича, прот. І. Винницького, прот. І. Манька, свящ. Г. Фомічевського, свящ. Б. Сташишина, свящ. М. Критюка (заступник), п. В. Соловія, п. М. Гуляна, п. А. Карташевського, п. І. Хомяка, п. Ф. Гордієнка і п. Ф. Кудринського (заступник).

Собор детально застановився над проблемою поліпшення матеріального стану Церкви і утриманням духовенства та прийняв ряд постанов, направлених на розвиток і зміцнення УАПЦ в Австралії.

Нижче подаємо текст виданого президією Собору повідомлення про відбутий Собор:

Діяння Першого Собору Української Автокефальної Православної Церкви в Австралії

В ім'я Отця і Сина й Святого Духа.

Ми пастирі й пасомі, Св. Української Автокефальної Православної Церкви, зібрані з благословення її Митрополита, Високопреосвященного НИКАНОРА, Архієпископа Київського і Чигиринського, на Першому Церковному Соборі УАПЦ в Австралії під проводом Владика нашого Преосвященного СИЛЬВЕСТРА, Єпископа Лубенського, в м. Мельборні в днях 26-29 місяця грудня, року Божого 1953-го, заносимо подяку Всемилостивому Творцеві і Богові

нашому, що по минулих літах терпіння і небезпек привів нас до мирного в Бозі життя у цьому новому для нас краю та сподобив зібратися в ограді Святої Матері Української Церкви Православної, щоб і далі, як перше, по заповітах наших батьків, славилося в нас Всечесне і Величне Ім'я Його.

Єдність у вірі, благодатню поміч Святого Духа та одностайність бажань випросивши собі, оцім стверджуємо, ухвалюємо і проголошуємо:

1. Українська Автокефальна Православна Церква в Австралії є частиною Св. Української Православної Церкви, що постала в Україні від часу прийняття українським народом Христової віри при Св. Рівноапостольному Великому князеві Володимирі.

2. Автокефальний устрій цієї Церкви проголошено в Україні державним законом з дня 1. січня 1919 року та підтверджено ухвалою Всеукраїнського Церковного Собору в Києві 14-23 жовтня 1921 року, а канонічне очолення Її Собором Єпископів наступило 10 лютого 1942 року з благословення Блаженнішого Діонісія, Митрополита Варшавського і всієї Православної Автокефальної Церкви в Польщі.

3. Підлягаючи цьому Соборові Єпископів, що з причин військових та політичних подій переніс свій осідок поза межі України, Українська Автокефальна Православна Церква в Австралії через нього пов'язана з Єдиною Соборною і Апостольською Вселенською Православною Церквою та незмінно зохуває догматичні й канонічні основи Її буття.

4. У справах загально-церковного характеру, вирішення яких повинно однаково обов'язувати цілу УАПЦ, наша Церква в Австралії постанови свої передає на затвердження Собору Єпископів УАПЦ (Прав. Св. Апост. 34, Антіох. 9 і інші). В інших справах місцевого церковного життя керується засадами свого автономного устрою, виложеними в Її Статуті, та ухвалами Собору Церкви.

5. З синівською вдячністю й пошаною приймаємо переслані нам благословення, настанови й поради Первосвятителя нашої Церкви Високопреосвященного Митрополита НІКАНОРА.

6. На осиротілу катедру Австралійсько-Новозеландську, по смерті бл. п. Владики нашого Архієпископа Сиднейського ІОАНА, однодумно обираємо Преосвященного СІЛЬВЕСТРА, Єпископа Лубенського, надаючи йому титул АРХІЄПІСКОПА МЕЛЬБОРНЬСЬКОГО І АВСТРАЛІЙСЬКО-НОВОЗЕЛАНДСЬКОГО, та синівськи просимо Його Високопреосвященство це обрання й титул прийняти, а Священний Собор Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви наше обрання затвердити.

7. Молитовно і з вдячністю згадуємо в Бозі спочилих Архієпископів наших — Блаженнішого Митрополита ПОЛІКАРПА і Високопреосвященного Ар-

хієпископа ІОАНА, — що поблагословили та потрудились над початками і основами життя нашої Церкви в Австралії.

8. З любов'ю згадуємо братів і сестер наших, що по вірі живуть нині й терплять в політичній і церковній неволі чужинців на Рідній Україні, та молимо Милосердного Бога, щоб прискорив час їхнього повного визволення й допоміг нам разом з ними віру неподільну заховати.

9. Цілування братні засилаємо Церквам-Сестрам нашим — Українській Православній Церкві в Злучених Державах Америки і Українській Греко-Православній Церкві в Канаді та всім у розсіянні сущим у вільному світі православним церковним громадам українським, та запевняємо їх у наших незмінних бажаннях творити спільно з ними Єдине Тіло Святої Української Автокефальної Православної Церкви під одним Ієрархічним Проводом, Богови на славу і нам усім на спасіння.

10. Всебічно обговоривши і розваживши дотеперішні осяги й недоліки нашого церковного життя в Австралії схвалюємо виложені в залучених до цього Статутах і постановах основи нашого дальшого церковного життя та праці.

11. Обрану нами Єпархіальну Раду наділяємо повновастю спільно з Високопреосвященним Архієпископом нашим заповнити основи церковної автономії УАПЦ в Австралії та подбати про утворення міцної матеріальної бази для забезпечення нормальної пастирської праці й належної винагороди за неї духовенства.

12. Усіх вірних нашої Церкви соборно закликаємо: твердо стояти в непохитній вірі, братній любові один до одного й послухові до своїх пастирів. Пастирів визнаємо помножити працю свою у Винограднику Христовому, пам'ятаючи, що «живо велике, та робітників мало» (Лук. 10, 2).

Усі разом понесімо тягарі один одного (Гал. 6, 2) і так нам нехай допоможе Пастирначальних Христос і Його Пречиста Матір. Амінь.

Мельборн, 29. грудня, Року Божого 1953.

Підписали: Архієпископ СІЛЬВЕСТЕР.

Президія Собору: Протоієрей Іван Винницький, Протопресвітер Ананій Теодорович, Інокентій Хомяк, Павло Шулежко і Василь Кандибко.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

НІМЕЧЧИНА

ВИСВЯТА НОВИХ СВЯЩЕНИКІВ

В днях з 19 — 21 лютого ц. р. відбулася в Карльсруе (Німеччина) висвята двох українських священників для Франції і Англії. Висвяту довершив Його Високопреосвященство Владика Митрополит НІКАНОР в старо-катлицькому храмі, що його по-братньому було віддано для Служб Божих настоятелем о. Б. Шьоке. Сослужили Владичі Протопресвітер о. Сергій Молчанівський, адміністратор УАПЦ на Вел. Британію, член Церковного Управління УАПЦ в Німеччині протоієрей Ф. Луговенко і протодиякон о. Леонід Король.

Для Франції було висвячено на ієромонаха ієродиякона Ростислава, кол. підполковника української армії Тадея Нетребу, народженого у Владикавказі 21. 8. 1893 р. Середню освіту отримав нововисвячений в Єлисаветградській комерційній школі. В часах 1-ої світової війни служив в російській армії, а після революції в армії українській, приймаючи участь у визвольних змаганнях. Довгі роки на еміграції жив у Парижі і був до самої смерті Блаженнішого Митрополита Полікарпа його економіком. В його особі УАПЦ матиме доброго й національно-свідомого пастиря.

Для Англії висвячено диякона Ростислава Панченка, народженого 27. 10. 25 р. в с. Серники біля

Луцька. Нововисвячений ієрей має середню освіту і є призначений на одну з українських православних парафій в Англії. Молода, інтелігентна й енергійна людина, о. Ростислав Панченко має всі дані бути добрим українським православним пастирем.

Хай Господь Милосердний допоможе обом нововисвяченим ієреям в їхній важкій і відповідальній пастирській праці.

Присутній

ФРАНЦІЯ.

ПЕРЕНЕСЕННЯ ОСТАНКІВ МИТРОПОЛИТА ПОЛІКАРПА

9 лютого 1954 р. з 10 годин ранку відбулося перенесення останків Покійного Митрополита Полікарпа з місця тимчасового поховання до постійного вимурованого склепу. В цей день, над новою могилою Митрополита Полікарпа на кладовищі Пер Ляшез у Парижі, була відслужена панахида.

З діяльності Комітету по будові українського православного храму в Парижі.

За пів року існування Комітету, на заклики, що були вміщені в українській пресі в усьому світі, до кінця мин. року, на будову українського православного храму в Парижі зібрано готівкою, чеками і валютою 1.141.395 франків, що в американській валюті становить 3.300 дол. Дальші пожертви постійно надходять.

Комітет розіслав 15.000 друкованих відозв, закликів і інш., до ієрархів, нашого духовенства й вірних. Передбачається висвітлювання в ЗДА фільма зробленого на відкриті пам'ятника на могилі Гол. От. Симона Петлюри. Прибуток з цієї імпрези піде на будову храму і приміщення при ньому бібліотеки ім. С. Петлюри.

Склад Церковного Управління

Церковне Управління УАПЦ у Франції, що було вибране на Церковному З'їзді в листопаді мин. року, на своєму засіданні 16 грудня перевело такий розподіл обов'язків: голова — протопр. о. В. Вишневський, містогол. і пресовий референт — п. О. Штуль, секретар — п. Ю. Коваленко, скарбник — п. Ю. Бацица, референт зовн. зв'язків — п. П. Плевако, орган. реф. — п. П. Василів і референт молоді — п. А. Жуковський.

Нехристиянський вчинок

Офіційний орган Російської Зарубежної Церкви в Німеччині «Церковныя Ведомости» ч. 11 за листопад 1953 р., в замітці «Смерть двух ієрархов» знеславив світлу пам'ять покійного Митрополита Полікарпа, пишучи, що «своей деятельностью он очень много вреда принес Православной Церкви, укрепляя самосвятов, раздирал хитон Господень».

Цей антихристиянський виступ «Церковных Ведомостей» по своїй суті скерований проти Української Православної Церкви, відродженню якої посвятив своє життя й діяльність покійний Митрополит Полікарп. Церковному органу належало-

ся б знати, що єдність Православної Церкви не полягає в тому, щоб російська Церква панувала над православними українцями, і що хитон Господній не вільно утотожнювати з політичною ідеєю панування над іншими. У світі існують православні Церкви: грузинська, грецька, румунська, сербська, болгарська й інші і ніхто цього не вважає за роздирання хитону Господнього. Коли ж російська Церква не хоче погодитися з існуванням Української Православної Церкви, то причина лежить у тому, що ця російська Церква керується не християнськими ідеалами, а політичними міркуваннями.

Називати самосвятами нас, знаючи, що серед нашої ієрархії жодних самосвятів нема, чи ж подобає людям, що вважають себе християнами? Це точнісінько те саме, що випикує проти покійного Митрополита Полікарпа «Журнал Московської Патріархії», називаючи його «националистическим» Єпископом і «фашистским ставленником» (ЖМП. Ч. 10, за 1953 р.) І це все тільки через те, що покійний Митрополит Полікарп був українським патріотом, і не зрадив свого народу.

Спростування

У 3—4 числі (липень—серпень 1953 р.) «Епархіальных Ведомостей Русской Православной Церкви в Северной Америке и Канаде» вміщено «Разъяснение о незаконном духовенстве», до якого закралися нестислості. Щоб не було «соблазну для одного з малих цих», вважаємо за свій обов'язок поінформувати про наступне:

З єпископів, поставлених Митр. Липківським, до УАПЦ належить один — Високопреосвященний Іоанн (Теодорович), що для добра Церкви прийняв канонічне оформлення від Високопреосвященного Христофора, Митрополита Пентаполісу, протосінкела Александрійського Патріарха і Архiep. Мстислава при сослуженні численого грецького духовенства. Він знаходиться в молитовнім єднанні з Митр. Іларіоном (Огієнком) та іншими ієрархами та був у молитовному єднанні з Покійним Митр. Полікарпом і Покійним Архiep. Уругвайським Миколаєм, поставленим в єпископи Патріархом Тихоном.

Поставлення всіх єпископів Української Автокефальної Православної Церкви довершено з благословення Блаж. Митр. Діонісія (Валединського), який був поставлений на єпископа Крем'янецького Патріархом Антіохійським Григорієм IV в сослуженні Митр. Антонія (Храповицького), тоді Архiep. Волинського і 7 інших російських ієрархів у Фоміну неділю (21 квітня ст. стилю) 1913 р. в Почаївській Лаврі.

Митрополит Діонісій, Голова Православної Автокефальної Церкви в Польщі (Томос Вселенського Патріарха від 24 листопада 1924 р.), в сослуженні Архiep. Феодосія, Архiep. Волинського Алексія (Громадського), Єп. Симона (Івановського), вікарія Крем'янецького та Єп. Сави (Советова) дня 10 квітня 1932 р. в Варшаві хіротоніса в Єпископа архимандрита Полікарпа (Сікорського), пізніше Блаженнішого Митрополита УАПЦеркви.

Блаженніший Митрополит Полікарп, адміністратор Блаж. Діонісія, на звільнених українських землях у сослуженні Архiep. Пінського Александра (Іноземцева) і Єп. Юрія Берестейського (Кореністова) дня 9 лютого 1942 р. поставив у Пінську в Єпископи Архимандрита Ніканора (Абрамовича). Дня 10 лютого 1942 р. в Пінську в сослуженні ще Єп. Ніканора був опставлений Єп. Ігор (Губа). Дня 12 травня 1942 р. Єпп. Ніканор і Ігор хіротонісали Єп. Михайла. Дня 14 травня 1942 р. в Києві Єпп. Ніканор, Ігор і Михайл хіротонісали Єп. Мстислава. Дня 16 травня 1942 р. в Києві Єп. Ніканор, Ігор, Мстислав і Михайл хіротонісали Єп. Сильвестра. Дня 24 травня 1942 р. в Луцьку Високопр. Полікарп і Преос. Мстислав хіротонісали Єп. Геннадія. Дня 23 червня 1942 р. в Києві Преосв. Ніканор, Мстислав і Сильвестр хіротонісали Єп. Володимира. Дня 7 вересня 1952 р. Блаж. митрополит Полікарп і Архiep. Ніканор хіротонісали в Парижі Єп. Іона. Дня 14 вересня 1952 р. в Парижі Блаж. Полікарп, Високопр. Ніканор і Преосв. Іоан хіротонісали Єп. Алексія.

Митрополит Іларіон (Огієнко) був поставлений в єпископи в Холмі Митрополитом Діонісієм, Архiepіскопом Краківським Палладієм (тепер в дієцезії, Константиноп. патріархату), Архiep. Чеським Савватієм та Єп. Тимофієм (Шретером), що перебуває у Польщі.

Як бачимо Ієрархія УАПЦ веде свій початок від Патріярха Антіохійського й називати Її єпископів «самосвятами» — значило б уважати за «самосвятів» Святішого Патріярха Григорія IV, Митр. Антонія (Храповицького) та інших Єпископів, що брали участь у хіротонії Блаж. Митр. Діонісія, як рівнож Архiep. Пінського Александра (Іноземцева). Нью Йорк, 10 листопада 1953 р.

За Т-во «Волинь» у Нью Йорку
інж. Богдан Дзівак
Голова Управи

Подяка

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: п. М. Боярський — 5.- н.м., п. М. Скрипник — 4.- н.м., пані Гр. Фрітц — 3.- н.м., о. Д. Васильчук — 5.- н.м., п. Д. Свириденко — 2.- н.м., прот. о. О. Явтушенко — 20.85 н.м., п. А. Масло — 10.- н.м., С. К. — 2.- н.м., С. С. — 2.- н.м., протопресв. Г. Тимковський — 10.20 н.м., п. Т. Ткаченко — 3.- н.м., п. Ф. Бахно — 9.- н.м. (інтерн. поштові купони), о. П. Манзія — 2.- н.м., о. Д. Васильчук — 20.- н.м., о. дяк. А. Гурський — 7.50 н.м., п. І. Бургим — 4.- н.м., прот. о. М. Чернявський — 11.55 н.м., прот. о. В. Варварів — 2.25 дол., прот. о. П. Білон — 3.- дол., прот. о. М. Литваківський — 20.85 н.м., п. М. Тумашевич — 2.- н.м., прот. о. А. Селепина — 17.85 н.м., п. І. Рябушенко (церковний хор у Новому

Ульмі — коляда) — 30.- н.м., п. П. Олійниченко — 11.- н.м., прот. о. Ф. Луговенко (коляда) — 20.- н.м.

Всім жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

*

Нас просять надрукувати імена жертводавців по підписному листу ч. 2, що його було видано на ім'я ВШП І. Криловецького, а саме: п. П. Величко — 2.- дол., п. М. Лелет — 1.- дол., п. П. Войнов — 2.- дол., пані О. Щепчин — 3.- дол., п. І. Шейдевич — 2.- дол., п. І. Гончаренко — 1.- дол., п. П. Смородський — 1.- дол., п. А. Штанко — 2.- дол., п. П. Куриленко — 2.- дол., п. В. Топчий — 2.- дол. Разом: 18.- дол.

*

ВШПанів Андрія Філіньського з Балтімори і Федора Накобана з Франкліну та пані Євдокію Сазанську з Нью-Йорку, що прислали гроші до Церковного Управління УАПЦ в Німеччині, прошу подати точні і ясно написані адреси і зазначити на яку ціль ці гроші вислано.

Писати прошу на адресу: Erzpriester Theodor Luthowenko, München 8, Ayingerstr. 17/II, Germany

СТИПЕНДІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Нас просять поінформувати зацікавлених осіб, що Еміграційний Університет Вільної Європи приймає до 1. квітня 1954 р. прохання про видачу стипендій на 1954-55 шкільний рік. Більшість стипендій буде уділювати Коледж Вільної Європи в Штрасбургу, де студенти зможуть студіювати на факультетах права, філософії, медицини, фармацевтики, природничих наук і теології при університеті в Штрасбургу.

Стипендії можуть одержати також студенти, що студіюють в інших університетах або високих школах такі ділянки науки, яких нема при університеті в Штрасбургу.

Прохання надіслані після 1. квітня хоча і будуть розглянені, але без гваранції на прихильне поладження їх.

Відповідні формуляри для стипендійних прохань можна одержати від: L'Association du College de l'Europe Libre, 7, rue de la Paix, Paris — 2, France.

ОГОЛОШЕННЯ

Можна набути: Служебники — ціна 1.50 дол., Історія Православної Церкви — 0.15 дол., і Короткий Катехизис — 0.15 дол.

Звертатися на адресу Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені.

Aus dem Inhalt: Gebet; Fasten; Fasten-Glocke; Drei Heiligen; Schewtschenko und Religion; Perejaslaw und die Ukrainische Orthodoxe Kirche; Orthodoxe Kirche und Oekumenische Bewegung; Konzil der Ukrainischen Orthodoxen Kirche in Australien; Chronik.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Церкви. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колегія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingerstr. 17/II r.

Рік III

Мюнхен, Великдень 1954

ч. 3 (11)

Христос Воскрес!

УЧИТЕЛЬНЕ СЛОВО

св. Отця нашого Іоана Золотоустого, Архієпископа Константинопільського

Хто побожний і боголюбний, нехай утішиться з цього величного й світлого свята. Хто розумний слуга — нехай весело увійде в радість Господаря свого. Хто змучився постом, нехай візьме нагороду тепер.

Хто працював від години сьомої вранці, нехай одержить сьогодні заплату справедливу. Хто по дев'ятій годині прийшов, нехай святкує з подякою.

Хто по дванадцятій годині прибув, нехай не тривожиться, — бо втрати ні в чому не матиме він. А хто спізвився й на годину третю — приступай без вагання. І хто прибув лише в час п'ятій з полудня, нехай не лякається спізнення: Милосердний Владика, — Він приймає останнього, як і першого; Він заспокоює однаково — чи хто спізвився, чи хто працює від ранку.

І останнього Він милує, і про першого дбає; і тому дає, і цьому дарує.

І діла Він приймає, і думку вітає; і зроблене шанує, і намір Він хвалить. От тому у радість Господа нашого увійдіть; і одні і другі заплату візьміть! Багаті й убогі — разом веселіться!

Витривалі й недбайливі — ушануйте цей день!

Хто постив і хто не постив — веселіться сьогодні! Стіл заставлений — споживайте усі; Пасха Свята — нехай ніхто не вийде голодним! Всі відживляйтеся з бесіди віри, всі насолоджуйтеся з багатства Божої любови!

Нехай ніхто не нарікає на бідність, бо для всіх відкрилося Царство!

Нехай ніхто зза гріхів не впадає у смуток, — бо прощення з гробу засяло!

Ніхто нехай не лякається смерті, бо нас визволила Спасова смерть; знищив її Той, Кого тримала вона.

Пекло полонив, Хто до пекла зійшов. Засмутив того, хто взяв тіло Його.

І віщуючи це Ісаїя виголосив: «Пекло — казав — засмутилося, стрівши Тебе». Засмутилось, бо знищене. Засмутилось, бо зневажене. Засмутилось, бо смерть на його прийшла. Засмутилось, бо збурене. Засмутилось, бо звязане. Взяло людину, а на Бога натрапило. Взяло землю, — а стріло небо. Взяло, що бачило, — і впало через те, чого не добачило...

Смерте, де твое жало? Пекло, де твоя перемога? Христос воскрес — і ти звалене. Христос воскрес — і попадали демони. Христос воскрес — і радіють Анголи. Христос воскрес — і життя вільно пливе...

Христос воскрес — і в гробі ні одного мерця: бо Повсталий із мертвих Христос став первістком воскресіння мертвих.

Йому слава і влада на віки вічні! Амінь.

ВЕЛИКОДНЕ ПОСЛАННЯ

Високопреосвященнішого Митрополита НІКАНОРА

До Преосвященних Архипастирів, Всечесного Духовенства і Вірних
Української Автокефальної Православної Церкви.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Від цілого серця вітаю Вас, мої Дорогі, з Всерадісним і Спасенним Днем св. Пасхи та молитовно бажаю Вам правдивої християнської духовної радості, що містить її в собі це «Свято над Святами».

Дещо вправді намагається зменшити цю радість і засмутити нам велике Свято Воскресіння Христового. Вороги Церкви Христової невтомно вишукують все нові способи впровадження в церковне життя заколоту й ворожнечі. Але щира любов до Воскресшого і глибоке зрозуміння Святої Істини Воскресіння, якими вщерть пересякнута свідомість нашого віруючого Українського Народу, на нівець зведе усі зусилля зла. І зникне воно. І загине, як розвіялась гріховна темрява св. Великодньої ночі, даючи місце золотосяйним животворчим промінням Сонця Правди — Христа Бога нашого.

Воскрес Він із гробу і над адом перемогу виявив. Смерть знищив і дав життя нового, вічного початок.

«Я з вами буду по всі дні до кінця віку» (Мат. 28, 20), сказав Він. Коли ж ВІН з нами, — хто і що нас переможе!

Вірно ж з глибини душі нашої, Дорогі Брати. Сестри й Діти мої, що переможе й нині ЙОГО Свята Правда, даючи усім нам у Преславному Воскресінні Христовому правдиву втіху в тяжких обставинах нашого життя.

На доказ любови нашої до Воскресшого — «Просвітліть нас цим Святом Його й один одного обнімій! Скажімо: «Брате!» — навіть тому, хто ненавидить нас. Усе простім ради Воскресіння і всі разом заспіваймо: Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що у гробах, життя дарував!» (Великодня стихира). А мінь.

†Митрополит НІКАНОР

Карльсруе. Р. Б. 1954. Великдень.

Архиепископ МИХАІЛ

«Він Воскрес!»

(Лук. 24. 6)

За-північ... Тиша... Сяють зорі...
Дрімає варта... Спить і сад...
Дрімає місто й людське море...
В птьмі і світ спочити рад.

І враз, мов блискавка різнуло,
Здригнула раптом вся земля
Сліпучим сявом блиснуло
І з гробу виплила «Зоря».

Вже навстяж двері. Збоку камінь,
На ньому Ангел зір сліпить.
Схопилась варта у нестямі
І враз упала. Вся дрижить.

А потім врозтіч і до міста...
Схопилась Діва. Гість з небес
Промовив: «Радуйся, Пречиста!
Твій Син із гробу вже воскрес

І мертвих воскресив з Собою...»
Враз — перед Нею Він, Христос!
«Радій, Матусю, Я з Тобою!»...
І сйиво — тихо розплилось.

Нашим традиційним старохристиянським привітом:

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

щиро вітаємо в День Свята над Святами і Урочистості над Урочистостями нашого Дорогого Первоієрарха Української Автокефальної Православної Церкви Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, усіх Високопреосвященніших Митрополи-

тів, Архиепископів і Преосвященніших Єпископів святої Української Православної Церкви, Українське Православне Духовенство Йі й Боголюбивих Вірних та всіх українців.

Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені
Редакція журналу «Рідна Церква»

А. Н. С.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

... «А Марія стояла коло гробу, плачучи.»
(Іоан. 20, 11).

«Ось тьма і ранок»... Чого ж ти, Магдалино, вже вдруге прийшла сюди, та стоїш одинока в садку Іосифа Аримафейського, при відчиненому темному гробі розп'ятого й погребеного Христа-Ісуса, — стоїш мовчки, та плачеш?

Сіон ще спить, а злоба людська ще також дрімає. Всюди — тиша: й на вулицях галасливого в ці дні Єрусалиму, й ось тут, у сонному садку.

Навколо — нікого!.. Тільки по верхах високих кипарисів ледве-ледве дихне вітрець, та зашепочуть сиво-зелені листки розлеглих оливкових дерев, які своєю тінню ще збільшують попівнічну густу темряву.

Лиш одинокі вічні свідки таємниць ночі — зорі, «Божі очі», в чорносиній глибині висот палестинського неба, мов дорогі діаманти, миготять одноманітно, та ніби намагаються вдивитись у гущину Аримафейського саду.

На обрії, зі сходу, над самою землею, — ясно-блакитна риска: вона поширюється та росте кожної хвилини. А зорі, блимаючи, гаснуть тихо-тихо одна за одною в ясніючому небозводі в цей передрозвітний час першого в історії людства Великоднього ранку.

Аж ось, задихавшись, прибігли з Єрусалиму двоє апостолів. На заклик мироносиці Марії вони прийшли до Ісусового гробу, щоб ствердити правдивість Маріїного оповідання про спорожнілий гріб. Першим прибіг сюди апостол Іоанн, син Зеведея, молодший та жвавіший від другого старечого — апостола Петра, який пізніше підійшов, та ось вже сходить вниз, в печеру. За ним туди ж по сходах спустився й Іоанн. Обидва розглядаються, та бачать, що згорнуті старанно плащаничні покривала лежать окремо на одному місці, а на протилежнім боці — покладена осібно хустка, що нею ов'язувано голову при похороні мертвого Христа; побачили це все апостоли і здивувались: чия ж би то могла рука дбайливо й довго працювати, знімаючи з Мерця й складаючи в порядку простирала и «головотяжі»? А тіла Господа в печері не було... І, хоч апостоли ще не були навчені та не знали всіх пророцтв Святої «Біблії», що Ісусові належить встати з гробу, — одначе, Іоанн повірив у можливість чуда, але другий апостол — Петр вертався додому «дивуючись тому, що сталося». (Лук. 24; 12).

А Марія стояла біля гробу й тихо плакала, тримаючи в руках дорогоцінний алавастр з ароматично-бальзамічним миром.

«Ось тьма і ранок... І чого ти, Маріє, стоїш біля гробу, маючи в розумі велику темряву? Через те й питаєш, де покладено Ісуса. Але подивись на учеників, що збігаються, як вони через плащаниці й рушник довідались про воскресення і згадали написане про це»... (Стихира утрєння, гол. 7).

Ти так настирливо шукаєш тіла мертвого Страждальця, щоб намастити Його цими пахощами погреб-

бальними в останній раз!.. Колись-то, за життя, ти намащала миром Його голову святу, та обливала Його ноги гіркими сльозами. Тоді, це так недавно, це миро й потоки сліз були подякою за чудо зцілення твоєї хворої душі, такої безнадійно-хворої сьомо смертними гріхами... Тоді, тоді — це були сльози радості, подяки та любови. А нині? — Нині плачеш ти, як тая «дщерь Єрусалимська», плачеш з горя! Але що найгірше для твоєї чутливої душі, — це те, що ти ж прийшла до Мертвого з останнім даром, і цього дару доручить Спасителеві твоему (о, горе! Мертвому Спасителеві!) — не маєш змоги, бо хтось з якоюсь ціллю взяв та виніс твого найсолодшого Ісуса...

Ось на коліна опустилась квола, горем убита жінка, й в такій позі схиляється низенько, над саму печеру. Намагається крізь гіркі сльози вдивитись у глибину її. Ледве бачать скорбні очі, що робиться на дні могили: там, на тому камені, де підчас похорону покладено було Мерця, — сидять два ясні юнаки, — один у головах, а другий — у ногах.

— Це ж анголи! — блискавкою мигнула думка в Магдалини, та однак, їй, — не страшно... А небожителі питають: «Жено! Чого плачеш?» — Вона у відповідь:

— Винесли Господа мого, та й я не знаю, де Його поклали.

Сказавши, — відчуває, що Хтось за спиною її прийшов та й став. Коли ж оглянулась, — побачила Христа... Але ж оці докучливі сльози! Вони, мов, весняний нестриманий потік все ллються-ллються й застилають горем очі... «Марія не пізнала, що це був Ісус». А Він заговорив:

— Жено! Чого ти плачеш? Кого шукаєш? — Вона ж, гадаючи, що це стоїть садівник, відповідає:

— Добродію! Якщо Ти виніс Його, — скажи мені, де ж Ти поклав Його, щоб мені взяти Його, мого Бога!?

А Ісус таким знайомим та ласкавим голосом говорить їй:

— Маріє!

Лише допіро серцем відгадала Магдалина, що це — Він, та кинувшись до ніг Його, хоче їх схопити та тримати. І лиш одиноке слово: — «Раввуні!» (себто: — «Учителю!») падає з її уст, якими хоче цілувати, вічно-вічно цілувати ноги ці, що на собі носили сліди ран від хресних цвяхів.

А Ісус говорить:

— Не прикасайся до Мене! (себто: «Не затримуй Мене довше при собі, на землі!») — бо Я ще не сходив до Мого Отця, а йди до братії Мосі та скажи їм, що Я восходжу до Отця Мого та Отця вашого, й до Бога Мойого й Бога вашого...

... І ось Марія — знов одна, та вже не плаче! Не видно нікого навкруги: ні анголів, ні Господа, що так негадано, так раптом, з'явивсь був їй, та про Якого вона подумала, що це — садівник...

★

О! Ранку весняний, чудовий ранку Весни Небесної всесвіту! Тихий, лагідний, ясний, розкішний, теп-

лий ранку нашої Святої Пасхи! О, красна Пасхо, наша! Господня Пасхо! Це ж від смерти й до життя, це ж від землі аж до небес Ти, Христе Боже, превозніс співаючих Тобі сьогодні цю величню пісню перемоги: «Христос воскрес! Христос, Христос воскрес».

★

А тим часом Марія — вже далеко від чудесної печери! Навпростець біжить вона через садок, бо стало видно: Сонечко зійшло вже над землею; Сонце вічне встало й сяє світові з гробниці!

Ось вона добігла вже й до брами, що веде з алей садових на дорогу, в місто. Ось тут, при виході, вона догнала групу мироносиць переляканих, які також верталися додому від гробниці, до якої були приходили ще поночі з алавастрами пахощів. І як тільки вона хоче оповідати своїм подругам про щось чудесне, якого свідком вона тількищо була, — нежданно всі почули голос, ніби з неба:

— Радуйтеся!

Це ж Сам Христос живий, Якого можна було доторкнутися рукою, явився їм, йдучи назустріч, на дорозі. Він, що привітав їх таким словом, вже не боронив обняти Свої ноги, пробіти цвяхами за життя світу. І всі ці трепетні жінки підбігли до Христа-Ісуса, та, обхопивши ноги Його, поклонилися Йому. А Він їм каже:

— Не бійтеся! Підіть, звістять братів Моїх: хай ідуть у Галилею — там Мене побачать.

★

Увесь християнський світ щороку торжествує красно в своїх храмах в цю епохальну Святу Ніч, згадуючи про предивне чудо Воскресення, чудо, на яке довго-довго чекав омертвілий старозаповітний світ.

А зараз вірою в це чудо живемо з вами, вже як християни, й ми протягом майже двох тисяч літ.

Отож і цього року привів нас Милосердний ще раз на землі співати Йому цю небесну великодню пісню, яку не мовкнучи співають анголи святі у небі, де Він Сам є Архисерей, що Себе в жертву віддає, і Агнець Божий, заколотий від початку світу за наші тяжкі гріхи.

Цієї Святої Ночі й ми, возлюблені брати та сестри, ще раз дочекались у наших безрадісних обставинах скитальщини возрадуватися надією на нове чудо надзвичайне, чудо Воскресення з мертвих.

І як же нам не радіти нині разом із Марією з Магдали, та з другою Марією, та з Саломією, та з Іоанною, та Веронікою, та із Сусанною, та ще із багатьма жінками-мироносицями і з апостолами, зо всіма тими святими, що святкують там, над зорями, у вишніх небесах, а разом радіти і з тими мучениками, що на землі, далекими, а водночас такими близькими для нас, які сьогодні лише в глибині і в тайні серця свого заспівати можуть із слезами пісню:

«Воскресення Твоє, Христе Спасе, анголи оспівують на небесах, — і нас на землі сподоби чистим серцем Тебе славити!»

Промайнуть ці страдні дні. Пройдуть роки, десятки, може ще й століття, й світ так само (як сьогодні з вами — ми) буде кріпитись в боротьбі зі злом тою самою піснею, яку співає нині і не тільки вільний

світ, а, рівно, й підневільний: і Колима, і Соловки, і тундра, і тайга, і наша така бідна-бідна Мати-Україна...

Чого ж ти плачеш, Магдалино?

Не плач, не плач! Та ж пекло не перемогло! Воно не в силі викоренити з душі твоєї твого Воскреслого й невмірущого Спасителя і Бога! Пригадай собі, що ця запекла боротьба між сяйвом Воскресення та темрявою антихристиянського безвір'я тягнеться віками! Пригадай собі, як то фарисейський світ хотів сховати від людей цю надзвичайну правду Воскресення; як грішми підкупив тих стражів-воєв'яків, що не змогли устерегти Живого Бога в мертв'ї, малім гробі; як ця фальшива байка про викрадення Тіла Ісусового перестрашеними галилейськими рибачами облетіла світ, дійшла до наших днів, так що й тепер знаходяться новітні фарисеї, які перелицьовують цей давній фальш на нову брехню...

Але — даремна боротьба! Даремно тратять свої сили, напружують свій дрібний людський розум, ці пігмеї — вороги, що протягом віків були і зрадниками, і відступниками від святої Віри, ставали слугами антихриста і сатани; своєю люттю та насиллям, тюрмами катівнями та вирафінованими «декретами» про заборону читання людьми та переходування в себе святої книги-книг — Євангелії сподівались вони згасити світ, що з гробу нам засяяв! Застановись над тим, невістка Магдалино-Україно, що Господь всесильний, справедливий — є водночас — і довготерпеливим! Він на сторожі твого життя поставив Вічне й невмируще, християнське Слово, Своє, Боже Слово, якого не скувають ніякими кайданами, «бо ж Слово Боже — не в'яжеться», бо ж «Споконвіку було Слово, і Слово Це було в Бога, і Слово Це — було Бог!» І «Воно поселилось між нами, й ми бачили славу Його, славу як Єдиногодного в Отця.»

Не плач, не плач, о, мироносна Україно! Ген-ген, на обрії показуються (якщо ти хочеш мати віру!) вже перші риси твого майбутнього чудесного осяяного світлом Пасхи дня Воскресення з руїни, з гробу, з вигнання, з скитальщини, із горя й сліз...

Прийдіть же всі сини й доньки нашого безталанного, але такого терпеливого, хоч і знесиленого і многотраждального Народу! Прийдіть і станьте перед видінням, яке бачив у далекій давнині пророк Іезекііль!

Ось, перед нами дике, страшне повоєнне поле. — Поле! Поле! Хто ж тебе посіяв мертвими кістками? Лежать ці кістки розпорошених по світу дітей твоїх, Народу! Здається, що смерть ніколи не відступить від прав своїх, і сухі кістки будуть далі попеліти, лежачи поверх землі... Але Господь — сильніший смерті! Ось, каже Він: «Від чотирьох вітрів прийди, духу, та дихни на цих мерців, і вони оживуть.» І ось дух життя ввійшов у мертві кістки, і ожили вони, обтягнені м'язами, тілом, шкірою — повставали на ноги свої: — дуже велика сила! І говорить далі Господь: «Ці кістки — це ввесь народ Мій, який так каже: «висохли кістки наші й погинула надія наша: ми відірвані від кореня!» Ось Я відкрию могили ваші й виведу вас з гробів ваших та введу у землю вашу; й ви дізнаєтесь, що Я — є

Прот. Д. Бурко

З книги буття Української Церкви (2)

Довершилось... Червоний прапор, що лопотів од вітру на головному куполі соборної церкви, щоденний скверний шум у ній і нецерковний голос дзвону, який гудів тричі на день (перед студентським сніданком, обідом та вечерею), насилуваний блюзнірськими руками, говорили про те, що предковичний Межигірський монастир Святого Спаса перетворено в синагогу сатани. Одного дня, йдучи з праці, якось я переступив поріг оскверненого храму. В середній наві, на місці, де був престіл, стояв на п'єдесталі бюст Леніна, в бокових навах бюсти К. Маркса і Сталіна, з іконостасів лише сліди їх основ, на стінах, де були фрески, які знищено, дивовижні мальовидла з «соцбудівництва». Студентський клуб... І пригадалися мені слова Лесі Українки:

«Вороги найсвятіше сплямили,
На чеснім олтарі неправдивим богам
Чужоземці вогонь запалили».

Скоро після розгрому монастиря, в травні, до Міжгір'я прибула з київського «швейпрому» бригада кравців, яка докінчила блюзнірство над церковними святощами. Довговічна монастирська ризниця, що своїм багатством і красою перевищувала колись, як свідчить професор Кость Широцький, ризницю Києво-Печерської Лаври, і всі інші такі священні

Господь. Сказав Я це, — й так сотворю!» (Іезекіїль 37, 9—12, 14).

Чого ж ти плачеш, Магдалино? Чого так гірко й безнадійно плачеш, стоячи над всесвітнім своїм полем-гробом?

Твій Бог — є Великим Богом, що творить чудеса! А фундаментальним каменем твоєї Віри — є найглибший догмат — тайна Воскресення.

«Якщо Христос не воскрес, то даремна віра наша» — вчить нас Апостол. Віруй! І спасена будеш!..

Аджеж Христос, — таки, воскрес, воістину воскрес, і вічна смерть тепер вже не панує! — Це — непреложна правда, незбитий історичний факт, про який нам свідчить не тільки Свята Євангелія, але про який так красномовно нам говорить хоч би ця запекла боротьба, яку на протязі віків з такою ненаситимою лютістю намагається провадити всілякими середниками та способами зруйноване Богом пекло против свого Переможця. Тому-то ми, страждальці-вигнанці з земної Батьківщини, спираючись на єдину Надію нашу, на Воскреслого Христа, та черпаючи в Ньому сили для боротьби за наше краще завтра, ще сьогодні з Златоустом кличемо великий поклик стародавнього Ісаїї-пророка: «Смерте! Де ж твоє жало? Пекло! Де ж твоя перемога?» — Христос воскрес — і впали демони, впали на віки!» Життя — царює!

Не плач же, Україно! — Христос воскрес, і по твоїй вірі тебе, «обуморенною» старими прадідівськими гріхами — простить, помилує й з Собою воскресить. — Христос воістину воскрес!!!

Амін.

цінності стали жертвою наруги. Одиння з престолів та жертвників, катапетасми від царських врат, обруси з ікон і всі ризи для священнослужителів, усе — парча, срібноглав та шовк порізано й перешито на тубетейки (татарські шапочки). Читач пригадує, як у той час і пізніше, літом ходили в таких шапочках совєтські урядовці, більші й менші, ніби підтверджуючи тим потоптання віри і церкви. Були чутки, що багато коштовностей з обох церков покрадено. Пошиті тубетейки інститут відсилав до «швейпрому», як свої вироби. Перед будинком, де була кравецька, лежало багато, наче сміття, дрібних клаптиків з риз, мов для більшого знуцання над почуттям віруючих, а зокрема тих кількох черниць, що лишилися на місці вчорашньої своєї обителі, на тяжкій роботі при інституті.

В той час приїхав до Міжгір'я із Одеси один з ідейних творців тутешньої української парафії, Аркадій Казка, талановитий поет і знавець церковного мистецтва (друкувався в «Літературному Науковому Віснику», а потім в «Новій Громаді» й інших органах). В 1921—23 роках він був учителем в селі Ново-Петрівцях, багато прислужившись тут, за три роки праці, для національного усвідомлення громади. Жив у монастирі і в своєму «затворі», як він говорив, писав поезії та працював над збіркою своїх рисунків українського церковного зодчества, з доручення Комітету охорони пам'яток старовини. Року 1923 був заарештований, а як вийшов з ГПУ, переїхав до Одеси і вчителював там у залізничній школі. Тепер приїхав ще раз подивитися «може в останнє», казав, на Міжгір'я. З А. Казкою ми були знайомі з 1919 року й відтоді не бачились, тому раділи з несподіваної зустрічі. Це було 13 травня, напередодні свята пам'яті Священномученика Макарія, Митрополита Київського, що його мощі спочивають у Софійському соборі.

Оглянувши всі місця спустошеного монастиря і наговорившись від душі на Палієвій горі, ми вирішили поїхати вранці до Києва на свято. Своєму «начальникові» я сказав, що їду відвідати хворого брата в лікарні. Ночували в моїй келії. Аркадій Васильовичу, під враженням денних розмов, приснився Яким Савелов, що був свого часу ченцем цього монастиря й тут навчився грамоти, бо «не знав, — як каже історія, — писання ні чіна церковного, понеже человек служивий» (салдат), а пізніше — 1673 р. — в темній некультурній Московщині став патріархом, гнобителем Української Церкви.

Рано, як сонце встало із-за лісів Чернігівщини й цілувало зневажені святині Міжгір'я, ми з гуртком селян, що також їхали до Святої Софії, сіли на пароплав. Ясний і широкий, мов велетенське свічадо, велично пливе Дніпро в сяйві травневого тихого ранку. Правобіч пишаються в дзеркалі водному зелені гори, вони то ближче нахилиються то відступають на тлі затопленої в воді емалі неба. Над лівим берегом в'юються чайки, долітають на середину ріки, припадають до плеса і, грайливо торкнувшись об нього крильми, знімаються. Стоїмо на палубі,

Софійський собор у Києві, заснований 1037 р. ки. Ярославом Мудрим. Сучасний вигляд походить з часів реставрації собору гетьманом І. Мазепою. Дзвіниця з 1746 р.

задивлені в красу природи. Минули Вишгород з церквою свв. Бориса й Гліба, що збудована на місці монументальної церкви домонгольських часів, про яку згадує літопис під 1115 роком. Ось і Десна, краса Сіверянщини, тихо вливає в Дніпро свої води. Казка лине понад нею думками й згадує рідну Чернігівщину (він син козака з м-ка Седніва), згадує тепло свого учителя, історика українського мистецтва, Вадима Модзалевського. Наближаємось до Києва... Кого не зворушувала його краса, поки він ще не був обезглавлений!? Яке українське серце не сповнялось вищою радістю й побожним настроєм, дивлячись на Київ з Дніпра? Положений мольовничо на горах, над великою рікою, зелений, увінчаний золотoverxими банями пишних білокам'яних церков, він незрівняно гарний. Он сяє з зелені дерев Кирилівський монастир. Далі нього, на Подолі, пізніші пам'ятки старовини, Воскресенська, Костянтинна й Олени, Троєцька, Іллінська, Петро-Павлівська, Микільсько-Притиська, Різдва Христового й інші церкви, а серед них славний Богоявленський Братський монастир. Вище—храм Богородиці Пирогової, що згадується в «Слові о полку Ігоревім». Під горою Флорівський монастир, а ліворуч Покровська і Миколи Доброго церкви. Ще вище на горах, Щекавиці і Кисілівці, церкви Всіх Святих і Преображення Господнього. Далі, на високій Андріївській горі, сяє красою собор Св. Андрія Первозванного, твір знаменитого Комте (граф) Растреллі. За ним Десятинна церква, а ліворуч, як іде пасмо гір, храм Св. Василя і недалеко від нього Золотoverхий Михайлівський монастир, із-за якого видніє з глибини Софійської площі золотий купол дзвіниці Св. Софії. Йдучи зором далі по горах, над Дніпром, бачимо на тлі захоплюючого краєвиду високий пам'ятник Св. Князю Володимирі. Далі, на Печерській височині, стоїть дивний своєю монументальною красою Миколаївський собор, збудований гетьманом Іваном Мазепою. Нижче — Аскольдова Могила. Ще далі мріє

церква Спаса на Берестові, одна з найдавніших у Києві. Близько неї сяє золотoverxими банями церков Печерська Лавра, над якою височить шедевр архітектури, величава дзвіниця, твір Шеделя.

«Мандрівниче, отут на пісках стань,
Поглянь на пишність барокових бань,
На Шеделя білоколонне диво!»,

писав М. Зеров у своїх сонетах «Київ з лівого берега». Такій образ мав того часу, 1931 р., святий Київ з Дніпра. Згадані пам'ятки церковного зодчества княжої і козацької доби, як і інші церкви (в Києві було їх біля 120), тоді ще стояли всі.

Наш пароплав «Воровський» (в досоветські часи він, кажуть, звався «Аскольд») причалив до пристані. За півгодини ми, піднявшись машиною узвозу на гори, оглядали Михайлівський собор. Він уже третій рік стояв зачинений, як і сусідні храми — Андріївський собор та Десятинна церква (безбожна влада накладала на церкви страшні податки, парафії не мали змоги платити й вона закривала їх). Навколо храму віяло пусткою. Його 900-літні мури й прегарні сім барокових куполів повила печаль. Мавши час, ми пішли на горі Св. Апостола Андрія. Лежав і тут мовчазний сум, ознака нечуваного в світі насильства. Але Св.-Андріївський собор захоплював нас своєю красою. Сміливість архітектурної ідеї, оті стрункі колони групами, прекрасні фронтони, розкішні оздоби вікон, граціозні срібні куполи, повна гармонія форм цілої будови зачаровували зір. Казка з пістизмом хвалив Растреллі. Цьому славетному італійцеві навіки вдячна Україна. Його твір, Андріївський собор, пережив дві руйнування церков і в час відродження Української Церкви в 1941—1943 р. р. він був її осередком. В ньому висвячувано Єпископів, до нього линули духовно спрагли серця страдника народу.

Тимчасом дзвін Св. Софії благовістив про близький початок служби. Обійшовши довкола Десятинної церкви, що по дорозі, ми попрямували до Софійського собору. Ще віддали чути було від східної брами Софійського подвір'я рев гучномовця, що награвав советські пісні. Приглянувшись, ми побачили там гурт комсомольців з якоюсь «трибуною». Вони мали, очевидно, завдання перешкодити святові. Люди йшли до храму через південну браму, обминаючи біду.

Служив Митрополит Іван Павловський, сім Єпископів, шістнадцять священників та два дякони. Великий просторий храм Св. Софії був повен народу внизу й на хорах. Велично й зворушливо співав хор Літургію Лаврським напівом. На великому вході (підчас херувимської пісні) Святі Дари переносили з жертovníка й клали не на престіл, а на моші Священномученика Макарія, труна з якими лежала на підмостках посеред собору, й так довершувався Євхаристичний канон. Після виголосу «Нехай же будуть милості Великого Бога»... духовенство проспівало тропар свята і Святі Дари перенесено на престіл. По заамвонній молитві вийшли з процесією навкруги храму. Два Єпископи й чотири священники несли труну з мощами Св. Макарія, урочисто лунав старовинний український спів *Христос Воскрес*, радісно гуділи дзвони. Хвилини вищого неземного під-

несення... Але як тільки похід завернув ліворуч, від східної брами почувся дикий галас і свист, а коли духовенство дійшло до східної сторони собору, юрба комсомольців наблизилася й один кинувся до мощей, та зустрівся з стіною чоловіків і впав з ніг. Здвиг людей подіяв на зухвальців і вони відступили. Процесія, обійшовши тричі навколо храму, скінчилася. Але гнобителі віри і церкви шаліли, незабаром вони завдали Софійській парафії тяжкого удару.

Від Св. Софії того дня, 14 травня, ми поїхали до Лаври. Цю велику святиню українського народу вже було перетворено в т. зв. «музейний городок», тобто в заклад антирелігійної пропаганди. В соборну Успенську церкву, на дзвіницю, в Ближні й Дальні печери та в інші славні місця збещеного монастиря пускали по квитках, за гроші. Біля порталю собору стояло вже кількоро людей. «екскурсовод» не впукав, чекав поки збиреться більша група. За кілька хвилин ми ввійшли в церкву.

— Гражданс, зачем ви шапки сняли? — говорить екскурсовод — здесь теперь не монастырь, когда монахи драли деньги с народа!

— Неправда ваша, я за монахов входив сюда бесплатно, а теперь заплатил карбованца, ось дивитесь! — відповів йому селянин, показуючи квитки.

Той сердито подивився на дядька і з апломбом почав навчати всіх: — Это был монастырь, чтоб обманывать трудящихся. Его построили два грека, Антоний і Феодосій!

— Ви переплутуете историчні факти, — перебив йому Казка, — Антоній і Феодосій були не греки, а українці, а по друге..., але хтось сівнув його за плу і він не договорив.

«Екскурсовод» також замовк. Ми в двох, затримавшись у центральній частині храму, відокремилися від групи. Тяжко було дивитися, як ворог знущався з святині. Блюзніри чимало показували в ній: вже не було срібних трун з мощами Св. Михаїла, Митрополита Київського, та з частинами мощей Угодників Печерських, не сяяла діамантами чудотворна ікона Успіння Богородиці над головними царськими вратами, не було на престолах коштовних дарохранительниць... Сум огортав душу. Постоявши хвилину перед похованням Митрополита Петра Могили, перед надгробком кн. Костянтина Острозького, ми вийшли. Ще обійшли храм довкола, подивилися всередині церкву Св. Тройці, що над головною брамою (збудована кн. Миколаєм Святошею в XII ст.) і церкву колишнього монастирського шпиталю. В цих обох рука безбожників також снувала своє нечисте діло.

Аркадій Васильович мав од'їздити в Одесу. По дорозі до вокзалу, на бульварі Шевченка, ми зійшли з трамваю, щоб подивитися Володимирський Собор. На його порталі, де раніш сяяв надпис, — «Призри, Боже, на новыя люди Твоя и утверди в них вѣру правую», читаєм: «Антирелигиозный музей. Владимирский филиал». Мій приятель не схотів заходити. Поглянувши на скорбні сім золотих куполів собору, ми безрадісно пішли вниз, на станцію. Ще раз вилили один одному думки-печалі за долю талановитого але безталанного народу й попрощалися. Навіки попрощалися, бо через два роки Аркадія Казки,

Собор св. Ап. Андрія Первозванного в Києві, збудований в 1747—53 р.р. за проєктом італійського архітекта Бартоломео Растреллі. Від 15 березня 1942 р. до 25 вересня 1943 р. цей собор був катедрою Архiepіскопа Ніканора.

цього патріота з глибокою релігійно-національною душею, не стало. Він потрапив (1933 р.) до рук одеського ГПУ й після тортур покінчив у тюрмі самогубством. А Казка, як поет, явище в українській літературі своєрідне і яскраве, жаль, що його забуто.

Після дня Св. Макарія, в неділю, був я знову в Св. Софії. Тут довідався, що її настоятеля Архiepіскопа Костянтина Малюшкевича заарештовано.

(Далі буде)

З збіркової акції на будову храму в Парижі

Старанням о. прот. О. Семеновича зібрано на будову української православної церкви в Парижі 100 нім. марок. Пожертви склали: парафія УАПЦ Мюнхен-Людвігсфельд — 44.50 н. м., церковний хор цієї парафії — 20 н. м, православні учні Реальної Української гімназії — 11 н. м., українські православні діти — учні німецької народної школи — 7.50 н. м. вірні УАПЦ в санаторії Гавтінг — 17 н. м.

Через Церковне Управління на цю ж ціль переслали: п. Масло — 25 н. м., парафія УАПЦ в Ганновер — 40 н. м., п. І. Уланець — 5 н. м. і п. М. Ондацький — 40 н. м.

Д. Святогірський

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Ізнову Пасха. Все святкує,
З'єднався спів землі й небес.
І я святкую та й сумую,
Бо рідний край мій не воскрес.
Бо там іще Голгофа, хрест,
Синедрион і кустодії,
Ми ж тут, кого Господній перст
На землі скерував чужії.
І там і тут усіх живить
Свята надія Воскресіння,
Та чашу горя і терпіння

До краю всі будемо п'ять,
Аж поки в той воскресний день,
Коли впаде тюрма народів,
Усі зустрінемо свободу
Під звуки радісних пісень.
На нашім полі, щедро встланім
Добром від Господа чудес,
Надіюсь, вірю, він настане
Той світлий день.

Христос Воскрес!

Подвійний Великдень

Давно це було, а здається, що рукою можна досягти.

Був це Великдень Року Божого 1919, саме тоді, коли червоні орди були притисли нашу, знесилена в безперестанних боях, армію, як то кажуть, до мур-ру. Поїзд, в якому містився штаб Запорізького Корпусу, стояв на вузловій станції одного волинського міста. Недалеко, на протилежному боці, стояв рівнож другий поїзд, в якому був штаб Січових Стрільців полк. Є. Коновальця. Хоч у той час атмосфера була дуже напружена, але святочний настрій огортав кожного старшину й козака. Кожен линув думкою під рідну стріху, згадував батьків, рідню; згадував церковцю в рідному селі чи місті, — великодню Службу Божу. А найбільше то оту паску, яку колись, мама, щоб виняти з печі, мусіла вибирати цеглини. А про писанки, поросся з хрином — краще було й не згадувати.

Особливо для мене цей Великдень був такий, якого я не пережив ні перед тим, ні потім. Якраз у Велику Суботу стрінув я близького земляка, який повідомив мене, що за мою душу мої батьки вже Службу Божу наняли і «вічну пам'ять» проспівали. Ех, батьки, батьки, — думав я, — як би так мені крила, зробив би вам несподіванку! Але, якщо вже так сталося, то може ще довго проживу, бо так кажуть старі люди: «Бо війна війною, в цім є Божя сила...» пригадалися слова одної вояцької пісні.

Отак сидів я та думав-передумав, а потім, як вже сонечко піднялось, вийшов нагрітись та налюбуватися щебетанням пташин, що розливався на всі лади-перелади з близького лісу. Але ще не знайшов я догідного місця, як побачив від сторони станції гурток людей, у військових одностроях, що прямував до штабових поїздів. Серед них був один, з зав'язаними очима. Парламентар, — подумав я. І що йому потрібно в цей святочний день? Невже якісь хитрощі?

На появу загадочної місії, багато цікавих висипалось, з обох поїздів, завдаючи питання один одному, але ніхто нікому не міг дати жодної відповіді. Однак довго не прийшлося ждати на вияснення. Гурток з дивним «парламентаром» підійшов до коман-

дантського вагону, штабу Січових Стрільців, один з військових увійшов до середени, за кілька хвилин вийшов штабовий старшина і наказав розв'язати невідомому очі. По короткій розмові старшина звелів покликати негайно одного стрільця, що, як видно, був службово занятий.

І от сталося те, чого я не в силі й до сьогодні забути. Прийшов молодий ще віком стрілець і, поглянувши на прибулого, на хвилю мов остовпів. Але це була тільки хвиля. З його уст вирвалось якесь здивовано боляче: «Брат, мій рідний брат!» Прибулий, пізнавши рівнож свого брата, не міг вимовити ні одного слова, тільки, схиливши голову, став плакати, важким спазматичним плачем. Потім упав братові на груди і став цілувати його руки та уривочними словами просив прощення: «Брате, братику! — прости окаянному Юді, що пішов був на службу ворогові. Прости в цей великий світлий день Воскресіння. Цієї ночі я пережив нечувану душевну муку і рішив порвати з ворогом. Я прийшов до тебе, брате мій, прости!»

І брат простив рідному прозрівшому братові. Сльози радості котилися на голову розкаянного. Вони поцілувалися великоднім поцілунком...

Мовчки стояли присутні старшини й козаки та крядькома витирали мокрі очі. Була це до глибини душі потрясаюча картина; картина небуденної радості.

Був це подвійний, світлий і радісний Великдень.

Багато років пролило з того часу, але кожного року, коли приходять Великдень, цей зворушуючий спомин стоїть живим у моїй уяві.

О, як бажалось би, щоб і в сьогоднішні свята Світлого Воскресіння Христового збудилась та свідомість і туга по рідному краєві й народові в серцях багатьох, що пішли на службу ворогові — за юдин гріш, або з невідомості. Правда, само собою це не може статися. Стасься воно тоді, коли серце людини просвітить Христос. Як і каже нам пісня великоднього канону: «Воскресіння день, просвітіть люди, Пасха Господня, Пасха, бо від смерті до життя і з землі до неба Христос Бог наш перевів, що пісно перемоги співаємо.»

Прот. М. Гільчук

Радість Воскресення

Коли настає весна і все в природі будиться до нового життя, коли в повітрі відчувається подув життєдайних сил тепла і зеленим килимом покриваються поля і набрякають бруньки дерев, приходить найбільше наше християнське свято — Воскресення Христове.

Оновлена, очищена душа людини — християнина у Великодні Дні блистить сяйвом радощів з перемоги Добра над злом, Правди над неправдою, Світла над темрявою. Після днів суму над своїми злими вчинками, визволена з оков гріху, в день Воскресіння Христового людина сповнюється неземної радості.

Цю радість відчуває той, хто сповнений віри в Христа, як Бога, і має Його постійно в своєму серці.

Цю радість має той, хто перебуває в Тілі Христовім — Його Святій Церкві та має чисте серце й розум, не затьмарений лженаукою мудровань синів диявольських.

Цією радістю наповниться серце того, кого не хвилюють сумніви Апостола Фоми, але, який, хоч не бачив, з повною вірою промовляє урочисті слова Великоднього привіту: Христос Воскрес — Воістину Воскрес!

Її відчує кожний, хто твердо вірить у перемогу Добра над злом і Справедливості над кривдою.

Цю радість серед нас, розсіяних по всій землі, відчує ця наша людина, яка не розірвала вузлів, що її лучать з духами наших побожних предків, з якими вона духово становить одну нерозривну цілість.

Її переживе той, хто вірний нашим традиціям, хто виконує їх не формально, але глибоко переживаючи все і сприймаючи до серця.

Цю радість матиме кожний, хто сповнений у серці любові до рідного брата й всього свого народу, хто в радощах і терпіннях його, не покидає своєї спільноти та твердо вірить у Воскресення Христової Правди на нашій многотраждальній землі.

Прот. М. Г.

Христос Воскрес, радійте люди!

Чи десь бува такий Великдень,
Що фіялками пахне світ,
І дим тим'яну в небо синє
Шле до Престолу свій привіт?

Де дзвони звуки розливають
Весни потоків вод шумних,
І соловейко в темнім гаю
Співа кантати всіх святих?

О, е! — Я знаю ту країну, —
Ще із безжурних, юних літ,
Коли всі разом ми до церкви
Спішили вчуті цей привіт:

«Христос Воскрес!»... Радійте люди!
Воістину, Христос Воскрес!
Хай радість пробуває всюди,
Хай лише пісня до небес!

Хроніка Українського Православного життя в світі

НІМЕЧЧИНА

Зустріч православних з євангеліками

Штуттгартський відділ Світової Ради Церков має на меті в травні ц. р. організувати єкуменічну зустріч православних з євангеліками. Зустріч цю, на пропозицію Світової Ради Церков, має очолити Його Високопреосвященство Високопреосвященніший Митрополит Ніканор, який дав на це свою згоду.

Відновлення діяльності Товариства Українських Православних Студентів у Німеччині

За ініціативою православних українських студентів, відбулися в Мюнхені 4 квітня ц. р. відновлюючі збори Товариства Українських Православних Студентів у Німеччині. Присутніх було 16 осіб, між ними представники Української Православної Церкви та Богословської Академії. Наспіли також численні привітання й запевнення солідарності від українських студентів православного віровизнання з різних університетських осередків у Німеччині.

Діяльність Товариства якийсь час була занепала через виїзд переважного числа членів за Океан. То-

вариство треба було відновляти, бо життя ставить вимогу існування й дії такого Товариства. Не може бути студентів байдужих до церковних справ. Необхідно активізувати православних студентів у житті Церкви, бо від них у великій мірі також залежатиме її майбутнє. Крім того необхідно репрезентувати українське православне студенство перед зовнішнім світом на міжнародних з'їздах, дуже часто перед чинниками, які не завжди керуються християнськими принципами й часто-густо хочуть заперечувати Українську Автокефальну Православну Церкву. Треба плекати толерантність і любов до ближнього в душі нашої православної віри і рішуче обстоювати права Українського Народу й його Церкви.

Збори вибрали Діловий Комітет з трьох членів та двох допоміжних. Головою Товариства став п. інж. В. Гноєвий. Вибрано також делегатів на черговий міжнародний З'їзд Православних Студентських Організацій, що має відбутися в Парижі.

Збори відбулися в дружній, академічній атмосфері і дали, наскільки можна судити, досить непоганий вислід.

Студент

Парафія УАПЦ в Тройхтлінгені

В невеликому місті Тройхтлінгені, між Інгольштадтом та Нюрнбергом, живуть забуті православні українці, всього понад 50 душ разом з дітьми. Впродовж п'яти місяців не чули вони рідної служби Божої. Навіть коли помер один чоловік, то поховали його без православного церковного чину, хоч про те люди зверталися до священника, який вважався їх настоятелем (це була «соборноправна» парафія о. Явдася, але він припинив над нею опіку).

Ця громада остатнім часом вирішила приєднатися до парафій УАПЦеркви, що під юрисдикцією Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора. 31. III. й 1. IV. тут протоерей о. Д. Бурко, з Інгольштадту, відслужив Всенічну й Літургію; вірні висповідались і причастились Св. Таїн. Дальша пастирська опіка над цією парафією буде нормальною.

Церковні приміщення при оселях

В північно-західній Німеччині розпочато при деяких оселях для чужинців будову т. зв. «Гемайншафтгауз», в яких є також приміщення для Богослужень.

Недавно, в оселі Вестгофен біля Кельну, відбулося посвячення такого дому. Посвячення мало дуже урочистий характер і приймали в ньому участь представники різних Церков та місцева влада. Церемонію посвячення перевело євангелицьке духовенство, після якого православне духовенство: о. прот. Васильоші (румунський священник) у сослуженні священника УАПЦ о. декана Д. Васильчука, відслужило Водосвяття та покропило будинок свяченою водою. Співав під час Водосвяття український хор під управою п. Острошка. З церковного приміщення в цих будинках мають користати всі християнські віроісповідання.

АВСТРІЯ

З життя нашої Церкви

В Австрії, в 16 таборах і лічницях, перебуває 786 зареєстрованих вірних УАПЦ. Багато вірних живе ще на приватних помешканнях, так що всіх вірних УАПЦ є поверх тисячі. Усіма ними опікується один священник, адміністратор УАПЦ в Австрії, прот. Василь Вишиван, який, не зважаючи на свій стан здоров'я, жертвенно виконує свої душпастирські обов'язки, регулярно обслуговуючи осередки, де перебувають наші люди. Живе прот. В. Вишиван у таборі Куфштайн, де відправляє Служби Божі щодругої неділі і в свята. Церква св. Володимира в цьому таборі гарно уряджена в бараковій залі. При парафії є мішаний хор.

Парафія УАПЦ в Куфштайні є центром для православних українців, що живуть у французькій зоні (Тироль і Форальберг). Вірними УАПЦ в американській зоні (Зальцбург і Горішня Австрія) опікується парафія в таборі Зальцбург-Парш. Чеснохрестна церква цієї парафії, знаходиться в просторій бараковій залі. Тут відбуваються Служби Божі щодругої неділі та у важливіші свята. При парафії існує мішаний хор.

Центром для вірних в англійській зоні (Каринтія і Штирія) є парафія УАПЦ в таборі Шпіталь (Дра-

ва). Церква Св. Миколая цієї парафії, знаходиться в окремому бараці. Тут відбуваються Служби Божі під час більших свят. Прот. В. Вишиван відвідує також час від часу інші табори-осередки як: Грац, Астен-Лінц, Сан. Мартен-Філях та інші. Під час відвідин, крім Богослужень, о. протоерей в деяких осередках виголошував у минулому році доповіді з історії Церкви і нашого народу.

В минулому році відбулося ряд урочистих Служб Божих, під час яких були присутніми, крім православних українців, православні інших національностей та католики. Заходами українських студентів у Граці в мин. році о. прот. В. Вишиван, разом із сербським православним священником, відправив панахиду при спільному хресті на центральному цвинтарі, а опісля панахиди на гробах українців. Цими гробами і пам'ятниками взірцево опікуються студенти-українці.

В усіх осередках були також своєчасно відправлені Заупокійні Служби Божі і панахиди (з відповідними проповідями) по світлій пам'яті Митрополитові Полікарпові, президентові А. Лівичькому та по інших визначних українцях, що упокоїлися останнім часом.

БЕЛЬГІЯ

Церковне життя

Через виїзд вірних УАПЦ з Бельгії, наша громада непомітно зменшується. На сьогоднішній день існує ще 8 осередків-парафій. З них 5 осередків: Вам, Тертра, Ганзі, Мораж і Реси регулярно обслуговує адміністратор УАПЦ в Бельгії протопресвітер о. І. Бачинський, що сам працює в копальні, а в вільний час, крім душпастирських обов'язків, ще провадить навчання в Рідній Школі. У всіх цих вищезгаданих осередках є наші каплиці, що були збудовані в 1947—1948 р.р. старанням наших людей, при матеріальній допомозі власників копалень. В цих каплицях відправляють також час від часу білоруський та сербський православні священники.

Крім тих п'ятох осередків, існує ще два осередки в околиці Лімбургу: Зальдер і Зваргберг та парафія в м. Льеж. В перших двох є наші каплиці, а в Льеж Богослуження відбуваються у винаймленному приміщенні. Ці три осередки обслуговує священник о. Т. Мацак.

Окрім Льежу, в усіх інших осередках небагато наших людей, з яких більшість також збирається виїздити з Бельгії. В одному місті Льежі залишиться більше вірних УАПЦ, яких бажанням є мати свій власний храм.

(Вл. коресп.)

ФРАНЦІЯ

ДУХОВНИЙ КОНЦЕРТ

В неділю Православ'я, 14 березня, в паризькому грецькому соборі відбувся Духовний Концерт, організований з ініціативи Центрального Комітету Координаційного Центру Православних Організацій Молоді «Сіндесмос». Перед концертом грецький Єпископ Мелетіос відправив молебен у сослуженні грецького духовенства. В Духовному Концерті взяла

участь грецький чернечий хор, хор студентів Богословського Православного Інституту і хор української православної парафії в Парижі під орудою К. Миколайчука, що відспівав «Ой, видить Бог», «Хресту Твоєму» і «Достойно є».

Собор був заповнений православними різних національностей. Українську делегацію репрезентував ієромонах Ростислав, в заступстві протопресв. В. Вишневецького, що був неprisутнім у Парижі в цей день.

АВСТРАЛІЯ

Праця Сестрицтв

Усі українські православні парафії в Австралії мають зорганізовані Сестрицтва. Сестриці беруть активну участь в житті парафій, дбають за прикрасу церков, збирають пожертви для потребуючих та займаються іншою культурною й добродійною працею, як відвідуванням хворих у шпиталях і по домах, влаштуванням спільних обідів, організацією концертів, рефератів і т. п.

Но найбільш діяльних сестрицтв належить Сестрицтво ім. св. кн. Ольги в Сідней, що нараховує 22 членів, Сестрицтво в Гренвіл (25 членів), Сестрицтво св. Покрови в Мельборні (45 членів), в Аделаїді (30 членів) та в Перті.

Щоб скоординувати працю Сестрицтв і заактивізувати їхню працю, під час Собору УАПЦ в Австралії відбулося засідання делегаток від Сестрицтв та було постановлено організувати «Спархіяльне Об'єднання Сестрицтв», про що було доведено до відома Собору. Незабаром має бути обрана Управа Об'єднання.

Усі Сестрицтва вже дотепер вложили багато праці в розбудову нашої Церкви в Австралії. Деякі з жінок, організованих у Сестрицтвах, дуже жертвенно працюють для добра Церкви і свого ближнього й тим сповнюють сумлінно свій обов'язок жінок-християнок.

Одною з ділянок діяльності Об'єднання буде опіка над потребуючими допомоги залишенцями в Європі.

Придбання власного храму.

Св. Михайлівська парафія УАПЦ в Аделаїді в листопаді мин. р. купила від Англіканської Церкви дерев'яну каплицю з землею біля неї. Після переведення найбільш кінцевого ремонту, перша наша Служба Божа в цій церкві відбулася 13 грудня. Після закінчення ремонту церкви, запроєктовано приступити до будови церковної залі й школи.

Парафія УАПЦ в Аделаїді була першою, що придбала власний храм. Інші наші парафії в Австралії дотепер набули лише площу під будову церков.

АРГЕНТИНА

Парафія УАПЦ в Беріссо

В м. Беріссо перебуває група православних українців, що об'єднані в парафії УАПЦ, яку очолює прот. Симон Шумаков. В листі до Священного Синоду УАПЦ, ця парафія і настоятель її, заявивши, що вони завжди стояли непохитно на позиціях вірності своїй народіві і своїй УАПЦ та її ієрархічному провідові, запевнюють, що й надалі стоятимуть на цих засадах.

ЗДА

30-ліття приїзду Митрополита Іоана до ЗДА

В лютому ц. р. сповнилося тридцять літ з того часу, як приїхав з Києва до Америки Митрополит Іоан Теодорович і очолив тамешню Українську Православну Церкву. Митрополит Іоан єдиний у вільному світі ієрарх висвята 1921 р., одинокий справжній репрезентант Церкви-Мучениці. Як Первоієрарх Української Православної Церкви в ЗДА, він виявив глибоке розуміння проблеми єдності Української Православної Церкви та канонічного шляху її в лоні Вселенського Православ'я.

Церква-Пам'ятник

В Бавн Брук — осередку Української Православної Церкви в ЗДА, має постати церква-пам'ятник. «Українське Православне Слово» в ч. 2 друкує Послання Собору Єпископів Української Православної Церкви в ЗДА, що закликає до пожертв на цю ціль, та містить проект церкви-пам'ятника архітекта Юрія Кодака. Як видно з цього проекту, церква має бути дуже висока й оригінальної будови.

Інавгурація Науково-Богословського Інституту

Як нас офіційно повідомлено, 11 квітня ц. р. в Нью Йорку мала відбутися інавгурація Науково-Богословського Інституту Української Православної Церкви в ЗДА. На інавгурації мали бути присутніми Владика Митрополит Іоан і Архієпископ Мстислав. В програмі; слово Високопреосвященнішого Митрополита Іоана, слово Директора Інституту проф. В. Завітневича, доповіді; проф. П. Ковалева: «Релігія в світлі сучасної науки» і проф. В. Завітневича: «Формування світогляду Українського Народу», далі привітання від організацій, інституцій і окремих осіб та духовний концерт катедрального хору церкви св. кн. Володимира в Нью Йорку з творів українських композиторів.

КАНАДА.

Наукове Богословське Товариство

На зборах повної Консисторії Української Православної Церкви в Канаді 26 грудня 1953 р., на внесення Митрополита Іларіона, одногосно постановлено назвати Богословський Відділ при Колегії Св. Андрія в Вінніпегу — Українська Православна Духовна Академія.

Як повідомляє місячник «Віра й Культура», Професорська Рада Української Духовної Академії в Вінніпегу прийняла статут «Українського Наукового Православного Богословського Товариства в Канаді» та обрала президію Товариства в такому складі: голова — Митрополит проф. Д-р Іларіон (Огієнко)— Декан Духовної Академії, його заступник — протосерей Д-р С. Савчук і секретар-скарбник — протосерей мгр. богословія о. Гр. Метюк.

Місячник «Віра й Культура» з 4 числом став органом Українського Наукового Богословського Товариства. Цей місячник редагуватиме колегія в складі: протопресв. Г. Метюка, прот. С. Геруса і проф. Д-р Ю. Мулик-Луцика.

Товариство має своєю ціллю допомогати студіюванню, плеканню й ширенню богословського православного знання серед українців у Канаді.

Нам пишуть

«Я добре пам'ятаю, що мій Батько, будучи священиком в с. С. на Великодній Утрени читав євангелія. Я колись (ще хлопцем) спитав, чи 12? «Ні, одинадцять». Видно читано всі недільні. Я це добре пам'ятаю, бо був вже не такий малий, у 3 класі семінарії. Чи Ви не чули про такий звичай на Волині? Коли Батько перейшов до с. Б. — євангелій вже не читав. Видно, цей звичай був зв'язаний з с. С. —»

ВІДПОВІДАЄМО:

Від часу світанку церковного організованого життя було Церквою встановлено в часі Великого Посту прочитувати усе Святе Письмо. Старий Заповіт припадав на шість седмиць Чотиридесятниці, Новий — на Страсний тиждень. Тому, що спільно прочитувати Старий Заповіт було забагато і трудно, насельники монастирів на піст розходилися «по пустинях і расщелинах земних» з окремими відділами Письма для молитовного читання. Цим і пояснюється, що в останні часи знайдено окремі старописані книги Св. Письма по різних норах та печерах в самих несподіваних місцях пустині, бо ж в тих криївках часто уходники й життєвий свій подвиг кінчали. На пізніші часи і до сьогодні від цього обов'язку залишилися при постових службах обривки у вигляді «паремій».

Щодо читання Нового Заповіту, то ми й на теперішній час маємо вказівки в монастирських уставах — прочитувати в дні Страсного тижня (понеділок, вівторок і середу) усе Четвероевангеліє аж до оповідання про Страсті (муки) Христові, яке читається в Четвер. Це робилося ще недавно в Дерманському монастирі урочисто посеред храму підчас «Часів». Повість про Страсті прочитувалася на «Страсть», (Четвер). В п'ятницю «мовчала вже всяка плоть чоловіча», лише про Погреб ГНІХ при плащениці оповідалося. У Велику Суботу після закінчення 15 пророчих Паремій та Апостола про таємничу силу Тайни Хрещення (бо в той день в давнину було хрещено оголошених), в часі урочистого співу «Воскресні Боже»... пресвітери змінюли темні ризи на світлі і читалося з євангелії про Воскресіння Христа. В останні часи для економії часу читалося тільки Мат. зач. 115, але давніше в Україні докладно дотримувалися вимоги уставу, щоб Літургію кінчати не раніш 7-ої години вечора (по монастирях), тому читано на Літургії усі **одинадцять** зачал воскресних. По Літургії для підкріплення братії благословлялося хліб і вино, братія підкріплялася тут же в храмі і залишалася вже на цілу ніч — вислухати Діяння Апостолів.

У споминах Вашої молодости тільки одна неувязка, що ті 11 євангелій читав Ваш Батько на Великодній Утрени, коли жодного євангелія вже не належить читати, бо все прочитано і замкнено Діяннями. Треба думати, що свого часу якийсь побожний інок чи ієрей, втративши послідовність подій, заніс зви-

чай читання 11 воскресних євангелій на село, а в наступні століття затратилася пора читання. Це подібно, як в Україні зберігся звичай палити при церкві вогонь, біля якого грівся і зрадив Христа апостол Петро, але несвідомо цей звичай був перенесений з «Страстів» на Великодню ніч.

В. Інф.

Бібліографія

Український Православний Календар на 1954 рік. Річник четвертий. Видання Української Православної Церкви в ЗДА. Стор. 164.

Календар належить до найкращих українських православних видань. Крім календарних відомостей, даних про парафії Української Православної Церкви в ЗДА й Канаді та УАПЦ на еміграції, надруковано в календарі цілий ряд дуже цінних, цікавих та актуальних статей. Особливу вартість книги й її велику прикрасу становлять чудові ілюстрації, головним чином види київських церков. Рівнож з мистецьким смаком оформлена окладинка календаря.

На жаль, в календарі в адресах єпископату й духовенства Української Автокефальної Православної Церкви зауважили ми недокладности й пропуски.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: церковний хор парафії УАПЦ в Людвігсфельді — 10 н. м., п. Л. Фортзінський — 6,68 н. м., о. М. Годинський — 1 дол., п. М. Пелехатюк — 1 дол.

Всім Жертводавцям Видавництво складає щире подяку.

ЗМІНА АДРЕСИ РЕДАКЦІЇ

Все листування й матеріяли призначені для редакції «Рідної Церкви» (статті й дописи), а також часописи й журнали в обмін, просимо надсилати на адресу:

Priester A. Dublanskyj, Landshut (Bay), Schönaustr. 15 b, DP Siedlung, Germany.

Виправлення помилок

В попередньому ч. 2 (10) «Р. Ц.», в статті: Шевченко і релігія» надруковано на 5-ій ст., 2 шп. 24 рядок від низу: «не значить», має бути: «не значать»; на 6-ій ст. шостий рядок треба читати п'ятим. В тій же шпальті 15 рядок знизу надруковано: «понуривши», має бути «поринувши» і в передостанньому абзаці цієї статті надруковано «Козачковський», має бути «Козачковському».

AUS DEM INHALT: Ostern-Oberhirtenbrief S. Em. des Metropolitan Nikanor; Christus ist auferstanden; Aus der Geschichte der Ukrainischen Kirche; Chronik.

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колерія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingerstraße 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Видає: Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви в Мюнхені
Адреса Видавництва: München 8, Ayingerstr. 17/II r.

Рік III.

Мюнхен, липень—серпень 1954

ч. 4 (12)

Прот. Ф. Л.

Благодать Пресвятого Духа

Царю Небесний, Утішителю, Духу правди,
що всюди еси і все наповняєш, Скарбе добра
й життя Подателю, прийди й оселися в нас...

Ось так ми молимося до третьої Особи Пресвятої
Тройці.

Чудесні, глибокозмістовні й красномовні слова!...
І коли ми з вірою та уважно слухаємо цей урочи-
стий гімн Св. Духові, ми не можемо не відчувати тої
сили, що «всюди є і все наповняє», все відроджує і
все оживляє. Тому, якщо ми не цілком згубили об-
раз і подобу Творця всього видимого й невидимого,
коли в нашому серці ще жевріє іскра розуміння
«Правди Божої» і віри в Бога, то й ми захоплюємося
цим гімном і з натхненням молимося цими незви-
чайними й глибокозмістовними словами молитви до
Духа Святого. Після них стає на душі і радісно, і
трепетно! І кожен з нас, чиє серце сповнене віри у
Св. Тройцю, є переконаний, що так молючись, він
знаходиться під покровою Великого Господаря світу,
який невидимою рукою веде весь мир, а в нім і нас,
грішні й кволі створіння, до Своєї Божественної
цілі.

Разом з свідомістю цієї непохитної Сили в кожно-
му віруючому прокидається радісна свідомість і сво-
їх власних сил, що їх дав нам Бог. З'являється пев-
ність, що людина може бути і кращою, і духовно-
чистішою, і побожнішою, ніж вона звичайно в бу-
денній дійсності є. Тоді приходить певність, що все
навколо неї, над нею і в ній, — все її буття сповню-
ється божественного Духа, світлішає, набирає вигля-
ду привабливої краси й переконуючого сенсу.

В такому стані людина не ставить більше собі
отого розпачливого питання — «що робити?» — яке
було причиною людської безпорадності й розгуб-
леності, що призвели цілі нації, до розпачу, зне-
вір'я, ненависти і, як логічний результат цього, ки-
нули в прірву невимовних страждань...

Людині стає тоді ясним, як треба жити і яку ве-
лику цінність уявляє собою те добро, що зветься
Правдою Божою, Подателем якої є Дух Святий.

Та й хіба може бути інакше? Аджеж Цар Небес-
ний, Утішитель, Дух істини все живить, все онов-
ляє, все сповнює Своєї благодаті!

Пригадаймо знаменний день, коли Святий і Живо-
творчий Дух зійшов на апостолів, — отих простих
і невчених людей. Як Він змінив їхні доти боязкі
серця, що примусили їх в хвилі звичайної небезпеки
й ганебного страху покинути свого Божественного
Вчителя, навіть відректися Його, і розбігтися хто-
куди... І як Святий Дух привів їх потім до стану,
в якому вони виявили велику моральну силу і муж-
ність, з якими вони понесли в світ Слово Христове.
І за ту свою проповідь радісно, приймали муки й
смерть!..

Дух Святий обдарував їх своєю животворчою бла-
годаттю, напоїв їх водою живою — наукою Христо-
вою, сповнив їх великої духовної сили й непохит-
ної віри, а вони стали джерелом тієї живої води і
для інших.

Отож, повторюю, коли з натхненням і вірою та
побожністю співаємо чи промовлюємо молитву Духу
Святому — «Царю Небесний, Утішителю, Духу прав-
ди, що всюди еси і все наповняєш» — то тим гім-
ном ми звертаємося до Того, Хто всьому існуючому
дає життя; Хто після зимнього відпочинку, що є
подібний до звичайної смерті, збуджує її, цю приро-
ду, до нової пульсації, до нової діяльності; Хто одя-
гає ту природу свіжою, смарагдовою фарбою луків
і яскравим польовим квітом; Хто мертві в зимі де-
рева знову оздоблює новим листом, напоює ліс аро-
матом розквіту рослинного царства і наповнює його
співом і гаміром численних пташиних хорів; Хто так
і Своїх учеників відродив для нового Божественного
діла-проповіді Правди Божої на землі.

Тому й ми молимося: «Духу істини, вдихни і в нас
нове життя, очисти й наші омертвілі серця! Аджеж
ми знаємо, що коли Ти наближаєшся — смерть
тремтить, життя розквітає, правда торжествує!.
Знаємо ми теж, що завданням нашого релігійного
життя й виховання є зберегти нам образ і подобу
Божу. Та на жаль, ми уявляємо собою оту природу
пізньої осені чи всеумертвляючої зими... Все, що є
доброго в нас, спить, а наші духовні сили пропада-

ють безплідно і ось так ми живемо день за днем, місяць за місяцем, рік за роком до самої смерті. І коли в природі відбувається зміна й зимовий спочинок обертається на літню плододаючу роботу, в нас всі кращі людські духові якості і в більшості продовжують спати мертвим сном, наче в могилі»...

Тому молимо Святого Духа, щоб, як під життєдайним промінням сонця все оживає, так, щоб під подихом благодаті Його зникло в нас усе низьке, буденне, гріховне, суєтне, а щоб з нами сталося так, як то сталося з учнями Христовими, коли на них зійшов Дух Святий. І як їм дав Він розуміння їхнього призначення, так нехай і нам буде дано зрозуміти таємниці і ціль нашого життя, і наші обов'язки супроти Бога та наших ближніх.

О, Божественний і Животворчий Духу, що від Отця ісходиш! Ти є вічне джерело життя. Дай йому увійти в серце кожного з нас, щоб і нам напитися

цієї води живої. Відкрий нашому розумові всю марність земних наших зусиль і стремлінь, онови наше життя, щоб там, де зараз царює гріх — віяла б благодать Духа Святого, де сидять огидні пороки, щоб там засяяла чеснота, де панує ворожнеча, щоб там ширяв дух любови і згоди!

Всемилостивий Отче, Всесвята Троице! Ми стоїмо перед Тобою, як стояли апостоли, чекаючи Духа Святого. Вони чекали, вірили й готувалися прийняти Його для виконання великої місії, бо Ти, Господи, ще перед Твоїми стражданнями сказав їм, що пошлеш їм Утішителя Духа, який наставить їх на всяку правду і дасть силу. Дай же і нам Духа Твого Святого. І хоч нікчемні ми й грішні, і віра наша заслаба, але Ти еси джерело правди, милосердя і всепрощення. Тому молимо Тебе: пошли і нам Духа Твого Святого і нехай подихом Його благодатним відбудеться наше спасіння.

У дев'ятсотліття поділу Христової Церкви

В червні 1054 р. сталася одна з найсумніших подій в історії християнства. Дотепер єдина Церква Христова поділилася на Західню і Східню, або точніше, з нашого православного погляду, Римська Церква відійшла від єдності з Вселенською Православною Церквою.

Люди в наслідок своєї гріховності і недосконалості, в наслідок своєї зрізничкованості особистої, групової й національної, часто дуже суб'єктивно підходили до явищ релігійного життя. Звідси виникали різні причини, що викликали непорозуміння й тертя. Починаючи вже майже з 3-го століття, виникали непорозуміння між Сходом і Заходом. Напочатку вони не тривали довго і кінчалися без усяких формальностей поверненням єдності і спокою. Ще не змінилася тоді християнська любов між обома частинами християнства, що хоч пішли дещо відмінним шляхом свого розвитку, підложжям якого були дві відмінні культури, однак відчували себе частинами одного тіла Церкви Христової.

Так званий остаточний поділ Церков у 1054 р. стався власне тому, що історичний процес розходження Церков «по плоті і крові» цебто за мовою, культурою, національністю й державністю, зайшов так далеко, що під тиском тих нашарувань, відчуття єдності Церкви загасло в ієрархіях і народах, а на перший план виступило відчуття взаємної відчуженості (проф. А. Карташев).

Захід і Схід з бігом віків стали двома зовсім різними світами... Сама національна істота церковності, сама ідеологія була різна: на Сході над усіма стояв Собор, а на Заході — папа... (Митрополит Іларіон*).

*) Причини розриву докладно освітлені в поважній праці Митрополита Іларіона: «Поділ Єдиної Христової Церкви», до якої ми й відсилаємо наших читачів. Рівнож варта уваги розвідка проф. І. Владовського: «Православ'є і католицизм» (1054—1954),

Перший поважніший розрив між Сходом і Заходом настав у першій половині IX ст. за Константинопольського патріярха Фотія. Однак він не тривав довго й знову запанував мир до половини XI ст., коли за патріярха Михаїла Керуларія і папи Римського Льва IX стався в 1054 р. новий поділ церковної єдності, що триває по сьогодні.

Пізніші події вже не тільки не змогли повернути єдності, але навпаки ще більше поглибили розходження та викопали рів між обома галузями християнства, що його перейти ставало чим далі тим важче.

Поминаючи ряд формальних причин, що викликали поділ Церков дев'ятсот років тому, сучасна православна богословська наука бачить справжні причини глибоко в душах християн. «Корень поділів і неправди — це самолюбство і гордісне відношення до інших, це брак смирення й любови до братів у Христі» — писав болгарський богослов протопресв. Стефан Цанков.

Християни думають, звичайно помилково, що їх розділює Божественна Істина. Насправді ж ділить їх людське, їхній індивідуалізм. Істина Христова одна, неподільна. Лише людський індивідуалізм і затрата справжньої християнської любови, приводять до роз'єднання християн.

Сумний факт поділу Церкви Христової на Східню і Західню, а цієї останньої пізніше ще на ряд протестантських Церков, не може не викликати в душі віруючого християнина суму і болю. Спроби при допомозі уній, приєднання або підкорення силою добитися видимої єдності, викликали ще більшу ворожнечу між християнами. Були вони противні духові християнства не в меншій мірі, як саме роз'єднання. Ці спроби не мали нічого спільного з тугою справжніх християн за єдністю.

Цю тугу за єдністю й бажання жити в згоді висловлювали окремі ієрархи як на Сході так і на Заході. Вистарчить навести такі імена як архієпископи Нікомідійський Никита (XII ст.), Болгарський Димитрій (XIII ст.), Тессалонікський Симеон (XV ст.) на Сході й Петро Ключійський, Бернард Клевроський та Ансельм Кентерберійський на Заході (XII ст.).

Особливо ця туга за єдністю всіх християн відчувається й виявляється в нашу добу. Її висловлюють однаково вчені-богослови, духовні й світські, як і окремі рядові віруючі християни всіх християнських віровизнань.

Коли дотепер богословська наука працювала переважно над проблемами, що роз'єднують окремі християнські Церкви, над їхніми особливостями у віронауці, канонах і церковній практиці, то тепер бачимо до певної міри зворот. Богословська наука починає застановлятися і розглядати те, що є спільним для всіх християн, і для всіх християнських Церков. І хоч існують великі перешкоди до поєднання між православною Церквою і католицькою (примат римського папи) або православною і різними протестантськими (брак в останніх апостольського приємства та цілий ряд інших причин), над усім висуваються слова св. апостола Павла: «Чи ж Христос поділився?» (I Кор. 1,13), «Ісус Христос учора, сьогодні й завжди Той Самий» (Євр. 13, 8).

Поминаючи всі поділи християн і християнських Церков, в своїй суті, в глибині джерело і ґрунт всіх християн — одне. Безперечно наші міркування про єдність основи всіх християнських Церков, при їхній роз'єднаності, цілком слушно стрічаються з запитом, яка з цих Церков справжня, єдина, свята, соборна і апостольська Церква.

Ми, православні християни, віримо і визнаємо, що цією єдиною, святою, соборною і апостольською Церквою є наша Православна Церква. Проте ми вчинили б непростимий гріх, коли б не бачили і не визнавали християнства поза нашою Церквою. Це християнство є живе і діюче. Коли ж воно не творить ні з нами ні між собою однієї Церкви, то хоч це і є перешкодою до єднання християн у таїнствах і молитві, однак не може бути перешкодою до визнання однієї основи всіх християн. Цією основою, підвалиною є віра в святу Трійцю: Бога Отця, Сина Божого Господа нашого Ісуса Христа, що є краеугольним каменем усього (I Кор. 3, 11), й Святого Духа. Цією основою є спільні всім християнам заповіти Христові.

Для всіх християн повинні бути дороговказом слова Спасителя: «Шукайте найперше Царства Божого й Правди Його, а все інше доложиться Вам». (Мат. 6, 33). Дотепер у гріховному християнському людстві, те що прикладається, заслонювало саме Царство Боже і розривало на частини християнський світ (Проф. Н. Бердяєв).

На перший план, як передумова для єдності, самозрозуміло висувається єднання у вірі. Проте буває й так, що навіть єднання у вірі не веде до єднання у молитві й таїнствах, бо часто гріховне й земне запановує в людях над Божим. Прикладом можуть

послужити хоч би сучасні відносини між деякими православними Церквами. Безперечно для осягнення єдності потрібне єднання у вірі. Без цього не може бути однієї Церкви. Але цього не можна буде ніколи осягнути, коли не буде запалений в людській душі вогонь справжньої християнської любови. Християнство — це найперше релігія любови. «По цьому пізнають усі, що ви учні мої, коли любов матимете поміж собою» — говорить Господь (Іоан. 13, 35), бо «коли я говорю мовами людськими й ангельськими, а любови не маю — то я мідь, що звенить, або бубон, що гуде (I Коринт. 13, 1).

Недармо наша Православна Церква наголошує під час кожної літургії: «Возлюбімо один одного, щоб однодушно визнавати: Отця і Сина і Святого Духа, Трійцю Одноістотну і Нероздільну.»

Живемо на світанку пробудження християнського сумління, що починає нагадувати про гріх роз'єднання християн. Туга за єдністю вже виявляється в конкретній формі шукання шляхів, що припровадили б християн до єдності. Існує екуменічний рух, що в ньому крім різних протестантських Церков приймає участь і Православна Церква. Відбуваються з'їзди, конференції, що на них розглядаються і дискутуються питання про поєднання християн. Одна частина християн пізнає другу. Народжується надія, що настане час і прийде таки до єдності Христової Церкви. Це може статися як вияв ласки Духа Святого, Який лише тоді виявляється в християнах, коли вони діють і живуть у любові.

Зближення необхідно найперш ставити на духовно-релігійний ґрунт. Від зближення внутрішнього в душах залежатиме зовнішнє зближення. Не через насильство, не через унії, не через диспути богословів, але через любов в єднанні віри, в спільноті молитви й благодаті таїнств може бути осягнене єднання.

Нехай ніхто не потішає себе, що це справа легка. Ні, для нас, людей, — це дуже важка справа. Вона може здійснитися не слабкими людськими силами, але благодаттю Духа Святого і час її здійснення нам невідомий.

Головне вже те, що християни відчули необхідність єднання, роблять кроки в цьому напрямі, богословська думка працює для цієї мети, християни різних віровизнань сходяться між собою, зникають перегородки, що їх ділили.

Ми не знаємо, які зрушення в розумуванні і психіці християн стануться ще за 50—100 років, але глибоко відчуваємо, що велика частина християн йде поволі назустріч один одному, до здійснення великої мети.

Сумна подія, що сталася 900-років тому, хоч ще довго кидатиме тінь на християнський світ, як вияв людської слабости і гріховности, проте віримо, що Христос, як Єдиний Голова Церкви і Єдиний Пастир свого стада, — усіх християн збере і буде знову одне стадо і один Пастир. (Іоан. 10, 16).

Проф. Н. Полонська-Василенко

Свята Рівноапостольна Княгиня Ольга

Буває в історії людства, що ціла доба освітлюється одною постаттю, яка наче втілює в собі найкращі досягнення доби й дає напрямні наступним рокам. Такою постаттю для княжої доби України X століття була княгиня Ольга.

Ми не знаємо точно походження її. В науковій літературі є два погляди. Одні вчені вважали її норманською принцесою, але інші доводять словянське походження її. Цікава легенда, занесена до нашого літопису: Ольга, за цією легендою, була селянка, донька перевозника. Її надзвичайні краса і мудрість притягли увагу князя Ігоря, який одружився з нею. Ця легенда дуже цікава: вона відзначає дві визначні риси Ольги — її привабливість і мудрість. Їх зберігла вона на все життя.

Після смерти Ігоря, жорстоко забитого деревлянами за те, що хотів зібрати з них додаткову данину, Ольга посіла княжий престіл, в 945 р. Цей факт має колосальне значіння. Десяте століття для цілого світу, для цілої Європи було добою, коли йшла жорстока боротьба за існування, коли з величезними труднощами будувалися держави, коли кожен правитель держави повинен був бути перш за все — воїн і міцно тримати меч в своїх руках. Так було і в Україні, і перші князі Аскольд, Олег, Ігор примушені були все життя віддавати війнам і збройною силою боронити державу, яку будували вони. І от — князівська корона прикрасила чоло жінки і всі — дружина, що служила князям, і народ — без ропоту визнали її владу! Як багато повинна була мати ця княгиня, щоб здобути оце загальне визнання! Протягом 15 років правила вона державою — і літопис не зберіг жодного натяку на будьякі незадоволення, заколоти, повстання, про які так докладно оповідав він відносно Ігоря.

Ольга була перша княгиня, яка не провадила воєн, правління її було мирне, але заповнено було великими подіями внутрішнього характеру. Були вони двох категорій: в одних Ольга наслідувала звичаям та традиціям своїх предків, в інших виявлялася вона як сміливий реформатор.

До першої категорії відноситься помста Ольги деревлянам за смерть її чоловіка, Ігоря:

Літопис докладно оповідає про жорстоку помсту Ольги деревлянам: після смерти Ігоря деревляни прислали послів просити Ольгу одружитися з їх князем. Вона наказала вкинути їх в могилу і засипати живих; коли прийшли інші послы, вона наказала спалити їх в лазні; після того створивши тризну на могилі чоловіка, наказала перебити деревлян. Нарешті, підступивши з воями під стіни столиці деревлян, Коростеня, наклала данину на мешканців по одному птаху з двора; птахам прив'язали горячий трут і відпустили, і кожен з птахів запалив стріху будинку, де жив.

Оповідання це безумовно має характер легенди, байки, але воно цікаве тим, що відбиває погляди сучасників княгині Ольги на обов'язки вдови. Звичай кривавої помсти був широко розповсюджений в

народі за часів Ольги. Навіть християнин правнук її Ярослав Мудрий, могутній володар України, не мав мужности заборонити криваву помсту, і лише обмежив коло месників ближчими родичами забитого. Ясно, що прабабка його, жінка, яка тількищо посіла княжий престол, до тогож поганка, мусила помститися за забитого чоловіка. Так вважав навіть літописець, чернець, який записав цю легенду через сто літ після смерти Ігоря. Те, що вражас своєю жорстокістю нас, те здавалося природним людям X—XI стол.

Ще важливішою була діяльність Ольги там, де виступала вона як реформаторка. Вона перша з князів зробила спробу встановити розмір податків населення; цим вона обмежила можливість виявляти сваволлю тих княжих урядників, яким доручено було збирати ці податки. Княгиня сама об'їздила свої володіння і стежила за порядком. Санки, якими їздила Ольга, зберігалися як пам'ять про енергійну княгиню ще в XI столітті.

Проте найважливішим ділом, найбільшою заслугою княгині Ольги було охрещення її. Вихована в поганстві, оточена поганським суспільством, Ольга знайшла сама нові шляхи, знайшла ключ для розуміння правди. За життя Ігоря в Києві вже було чимало християн, і вони мали церкву св. Ілії. Треба гадати — чимало християн було в оточенні князя: про це свідчить договір 945 р., складений Ігорем та візантійським імператором. В цьому договорі згадуються християни, які приносили присягу в церкві св. Ілії, і погани, які клялися за своїм звичаєм. Без сумніву, Ольга могла зустрічатися з християнами, могла розмовляти з священиками, але це не зменшує її заслуги, тому що вона, єдина в князівській родині, слаба жінка, відважилася на рішучий вчинок — розірвала з вірою батьків, чоловіка — і охрестилася. Характерно: син її Святослав, могутній князь-завойовник, на поради матері прийняти християнство не мав на це мужности. Літопис так передає розмови матері з сином: «я, синому, Бога познала, і радуюся; якщо пізнаєш ти — теж почнеш радуватися», він же відповідав: «як можу я один інший закон прийняти? А дружина моя почне глузувати з цього»: і цей страх зупиняв Святослава. Не побоялася Ольга ні осуду людей, ні глузування їх! Хрестилася вона у Києві, і коли в 957 р. поїхала до Царгорода, з нею їхав її пресвітер Григорій.

Подорож Ольги до Царгорода належить до видатних подій її правління. Треба уявити собі труднощі цієї подорожі: в невеликих лад'ях спочатку Дніпром, а далі — Чорним морем, часто бурхливим, подорож, яка була не легкою і для чоловіка. Все це, всі ці труднощі пододала Ольга. Ми не знаємо мети її подорожі, але треба гадати вона була дуже важлива; на жаль, імператор Константин Порфирородний, який залишив докладний опис перебування Ольги в Царгороді, писав лише глухо, що розмовляли вони з нею о справах — і тільки. Проте в описанні Константина багато цікавого: він оповідав

з яким почуттям гідности трималася княгиня підчас авдієнції у імператора; оповідав про учту, з якою сіла вона за один стіл з імператрицею — це свідчить, що вона приїхала вже християнкою. Мета подорожі, повторюю, не відома; можливо то було бажання поновити дипломатичні стосунки, можливо — економічні — скласти новий торговельний договір.

З зв'язку з подорож'ю Ольги до Царгороду літопис передає дуже характерну легенду такого змісту: зачарований красою і мудрістю Ольги, імператор просив її одружитися з ним. На це Ольга ніби то відповіла, що за законами церкви він не може одружитися з нею поки, вона не християнка і просила його бути її хрещеним батьком. Коли ж вона охрестилася й імператор знов став просити її одружитися з ним, вона відповіла йому, що тепер вона не може стати його дружиною тому, що стала його хрещеницею. На це ніби то відповів імператор: «переключала ти мене» — цебто «перехитрувала ти мене». Цілком ясно, що в цьому оповіданні ми маємо лише легенду: імператор Константин був одружений, дружина його приймала Ольгу, і він сам, і Ольга вже були не молоді й такий родинний скандал ледве міг би мати місце. Цікаво й те, що за легендою імператор, християнин, вихований в християнстві, не знає законів релігії, а Ольга, що тільки хоче охреститися, добре обізнана з ними. Але це оповідання цікаве з іншого боку: воно відбиває на собі, як уявляли сучасники і їх ближчі нащадки особу Ольги: привабливою і чарівливою, перед чарами якої не міг встояти імператор могутньої імперії, і мудрою на стільки, що «переключала» імператора, відомого своєю мудростю. Такою уявляли себе Ольгу і її підданні.

Два роки пізніш, р. 959 Ольга надіслала посольство до імператора Західньої Римської імперії, як називали тоді імператора Німецького, Оттона I Великого; року 961 прийшло до Києва посольство від Оттона з єпископом Адальбертом на чолі. Хоч не відома мета цих посольств, вони важливі тим, що це був перший обмін посольствами Русі з Західньою Європою, про який оповідають західньо-європейські джерела. Так Ольга навязала стосунки з двома могутнішими державами тодішнього світу: Східньою та Західньою імперіями, з імператорами Константином Порфирородним і Оттоном Великим.

Така була діяльність княгини Ольги, вірної дружини, що виконала згідно з звичаями предків обов'язки супроти забитого чоловіка, і видатної володарки. Ольга перша з володарів приділила багато уваги внутрішнім справам величезної держави, не викликавши повстань чи заколотів проти себе. Треба відзначити важливу рису, яка свідчить за українське, у всякому разі — словянське походження її: при дворі її поруч з варязьким елементом, зростає український, син її має словянське ім'я — Святослав, унуки — теж: Ярополк, Володимир. Улюбленою жінкою при Ользі була Малуша з Любеча; вона стала матір'ю Володимира. Брат її Добриня став опікуном Володимира, а згодом — улюбленим його воєводою. Про деякі державницькі таланти

Ольги свідчать її стосунки з могутнішими володарями світу.

Серед всіх заслуг Ольги, звичайно, найголовнішою було прийняття християнства. Хоч не зробила вона християнство державною релігією, як то зробив згодом унук її Володимир, — авторитет самої Ольги, приклад її особистого життя був такий великий, що коли Володимир спитав своїх бояр чи приймати християнство, вони відповіли йому: «якби злий був закон грецький, то не прийняла б була християнства бабка твоя Ольга, яка була мудріша всіх людей». І цей аргумент був найбільш переконливий для Володимира. Ці слова літопису свідчать, як глибока була пошана до Ольги, як високо цінили в народі її мудрість.

Так встає перед нами образ княгині Ольги — зразкової дружини та матері, видатної володарки, мудрої й привабливої людини, смислової й твердої в вірі християнки, яка не побоюлася ні протестів сучасників, ні глузування їх, і рішучо розірвала з старими традиціями, коли увірувала в Бога Істинного.

Оповідючи про смерть Ольги, літописець додас, що заповіла вона не робити над нею поганської тризни, але поховати як християнку, бо мала при собі пресвітера. Її порівнював літопис з «світанком перед сонцем, зорею — перед світом, бо сяяла. як місяць вночі». Православна церква визнала Ольгу святою й рівноапостольною. Чарівний і маєстатичний образ княгині Ольги зберігла пам'ять народня, і, як яскрава зірка, сяє він з темрями віків та свідчить, що й тоді, в X ст., в добу поганства, існували постаті високої моралі і духових сил, як княгиня Ольга, існували й люди гідні її, які вміли шанувати її й передати наступним поколінням пам'ять про мудру й славну княгиню.

Не марно прожила вона своє життя. Високий приклад її без сумніву сприяв ширенню християнства на Русі; вже двоє з унуків її стали християнами. Прекрасний, привабливий образ княгині, як і за життя, приваблює до себе й вказує шлях наслідування їй — і тим, що шукають Правди, і тим, що люблять Україну та хочуть підносити гідність і славу її.

Прот. Ф. Л.

Молись, уповай...

Де зараз ось яснее сонечко сяє,
там чорнії хмари пливтимуть на ранок...
Й метелик, що в квітах жартливо буяє,
чи завтра вестиме веселий свій танок?..
О, друже! чи ж знає хто з нас вже сьогодні,
тобі і мені що майбутнє готує?
Й чи прийдуть до нас іще дні ті погодні?..
. . . . . : :
Молись, уповай, не хвилюйся ти всує!

Мюнхен, червень 1953.

Прот. Д. Бурко

З книги буття Української Церкви (3)

На день Різдва Св. Іоана Предтечі, 7 липня Іван Павловський призначив у Переяславі, в Мазепинському соборі Вознесення Господнього, врочисту службу. Тут літом 1925 року з ініціативи Митрополита Василя Липківського вперше відбувся при численній участі духовенства й великому здвигові народу спомин, відомого з історії, Мліївського титара Данила Кушніра, якого уніяти замучили й спалили 1768 року, а голову його посадили на палі (оборонці предківської віри і України перенесли голову мученика з м. Мліїва на Гуманщині до Переяслава і поховали в Вознесенському соборі). Тепер, 1931 р., вирішено знов одправити такий спомин. Мали служити Митрополит і чотири єпископи. Стрепенувся старий Переяслав, колись блискучий культурний центр, а тепер бідний забутий городок. Згадав ізнов свою давню минувшину, свої багатства в княжі часи, згадав подвиги свого Митрополита, Преподобного Єфрема Печерського (1091—1096 р.), що будовав тут пишні храми й перші в Україні шпитали для хворих. Згадав Переяслав чим він був і чим став після фатального для всієї України договору з Московщиною, складеного тут 1654 року.

Але врочистість не відбулася. Архієпископів Юрія Міхновського і Володимира Самборського ГПУ з Києва не пустило, єпископам Конону Бею і Володимиру Бжозньовському, що прибули напередодні свята, місцеве ГПУ наказало негайно виїхати з Переяслава, а Митрополиту Івану Павловському заборонило служити й виступати з проповіддю. Служили тільки п'ять священиків, без проповідей, без процесії. Величний, збудований Гетьманом Іваном Мазепою, собор і серця вірних, що зійшлися з усього міста й околиць, та й з дальших місцевостей, сповняла печаль... Ридала над руїнами княжих церков Різдва Богородиці, Св. Апостола Андрія Первозванного, Св. мученика Федора й інш.¹⁾ душа народу, віками терзаного ворогами, топтаного московським напасником. Над українським релігійно-національним еством учинено чергове тяжке насильство. Харківське ГПУ «перепрошувало» потім Митрополита, звалило все на свої районні відділи, не вміють, мовляв «чісто работать», а як було в дійсності, то його тасмниця.

Якось в неділю, наприкінці липня, зайшовши до Софійського собору підчас Літургії, я побачив перед престолом струнку постаць архієпископа Костянтина Малюшкевича. На його вродливім блідовім образі лежав смуток пережитого, а приемний, як завжди, голос, тенор, дзвенів надламно і страждально. Протримавши більше двох місяців у в'язниці, його випустили, тільки взяли підписку про

невийзд із Києва... О, скільки тривоги, скільки почувань приречености в тих підписках для жертв советської тиранії! Хто цього не відав, кому незнана інквізиція ЧК, ГПУ, НКВД, той не може уявити собі становища людини, якій прописано катами страшну нелюдську пекельну долю. Вас заарештовують, винуватять у злочинах, яких ви ніколи не чинили, ви заперечуєте, піддають вас тортурам, щоб паралізувати у вас розсудок і волю, тоді підсовують вам сфальшоване, ніби, зізнання, ви одмовляєтесь підписувати, знову «допити» і знов тортури... Так два, три, чотири місяці а то й довше, триває ваше ходіння по несказаних муках: нічні (завжди о півночі) виклики до слідчих, побої, годинами холодні й гарячі до 50 ступнів камери і, нарешті, рішечень — розстріл, концтабір чи «освобожденіє» з підпискою про невийзд. Останнє — це терези життя і смерті; ви можете врятуватися, якщо втічете, подалі й зумієте заховатися від невсипущого ока «бдільности», або вас рано чи пізно заарештують вдруге, коли не ризикнете виїхати й замести за собою сліди.

«Тікай, тікай і не життя рятуй,
А душу, й вийшовши в простір широкий,
Чужі куці і камені цілуй,
Сховавши в серці рідний край глибоко»...

писав поет (Юрій Клен), вирвавшись із советської імперії, тієї страшної почвари, що, як він каже «реве, розсіявши сто тисяч пащ шматує, реве, рокує на загибелю». Але архієпископ Костянтин виїхати з Києва й заховатися десь не міг, як не могли й інші єпископи. Він поклався на волю Богу: «Це бо угодно Богові, коли через сумління перед Ним терпите горе, страждаючи за правду» (І Петра 2, 19).

Тихий сум витав у Межигірському Спаському монастирі в день Спасу. Не чули ні живі ні мертви врочистого співу про вічний Христовий світ, який (спів) лунав тут в цей день щороку впродовж віків. Моя туга за його красою повела мене тоді у Флоровський жіночий монастир (в Києві на Подолі), тут було ще кількадесят черниць, був гарний хор. Літургійні співи, тропар Преображення Господнього сповняли душу святою радістю. Пишний головний іконостас храму чарував зір. Але смутки, мов хмари осінні, заступали ту ясність неба. Було сумно і боляче від думки, що цей, багатий красою і славний традиціями свого минулого, монастир скоро загине. Всі його будівлі, крім двох церков і маленького флігеля, де жили черниці, вже було удержавлено. Грішний світ нечестивої влади ось-ось мав добити й решту життя, що не від світу цього. Колись цей монастир існував на Печерському, по дорозі до Лаври, сляв своїм благочестям і величністю. Цар-антихрист Петро I зруйнував його після трагічної для України битви під Полтавою 8 й 9 липня 1709 р., бо фунданторкою його була Ігуменя Марія, мати Гетьмана Івана Мазепи, звана в народі Магдалиною. На місці зруйнованої святині цар збудував військовий

¹⁾ Їх розібрали в XVIII й XIX ст. ст. московські царські гарнізони для розбудови фортець, як у 1934—35 рр. совети розібрали тут і решту церков.

арсенал, використавши для того камінь з руїн. Покривджені тяжко черниці, що походили переважно з шляхецьких козацьких родів, перенеслися на Поділ і заново збудувати свій монастир під Кисілівською горою. Тепер нащадки неситого володаря руйнували монастир вдруге.

Як скінчилась Літургія пішов я з своїми гіркими думами по зневажених святих місцях обителі. Скрізь панувала наруга, всюди віяло жахом нелюдськості і сдушення. Соборна церква од якогось часу була вже запечатана, її позолочені куполи померхли, як лице згорьованої матері, довкола бруд і запущеність, каплиці, корпуси келій і господарських служб напівзруйновані. Зойком до неба взивали могили, всі надгробки небіжчиків, що тут поховані (духовенство й професори Духовної Академії) були поламани, побиті. Над ними лежала безмолвна тиша не вічного спокою мертвих, а жаху. Тільки пташки безжурно співали на сумних деревах, рештках саду, свої, єдино незаборонені князями тьми і насильства, вільні пісні.

Вертаючись до виходу, я зустрів знайомого священика з села на Васильківщині, який часто служив у Софійському соборі. Вигляд нужденний, в очах журба і страждання. Ось воно життя українського духовенства, промайнула в мене думка. Ми сіли на лавочці під каплицею.

— Як живете отче? — питаю його.

— Ох, бодай не казати. Горе та мука, а не життя. — І розповів мені про свої біди, про нестерпні умови праці, про знущання над ним з боку влади. «До колективізації селян, говорив він притишивши голос та оглядаючись, було тяжко, душили весь час податками, нераз доводилось продавати останній кавалок хліба, щоб заплатити, а за ці два роки стало ще тяжче. Натерпівся стільки, що один Бог знає. Оце недавно вийшов з тюрми, в Страсній Четвер заарештували, а на Петра і Павла випустили. В Василькові тримали. Попомучили та назбиткувалися. Примушують покинути церкву, візьмись, кажуть, за корисну для совєтської держави працю. А я не можу не служити, в цьому єдина моя радість. Тяжко кидати, а ще тяжче нести. Люди вже не мають зайвої крихти хліба, раді б допомогти, та нічим. Сільська власть нахваляється, що розвалить церкву. Як побачили, що я вернувся з тюрми, то аж зубами заскреготали, того й жди — знову запроторять. Що його робити?! Жінка скоро осліпне від шиття, бідкається, щоб заробити якусь копійку. Маємо двоє дітей, мов із хреста зняті»... Тут голос його здригнувся і замовк, в очах блиснули сльози. Я не знаходив слів, щоб заспокоїти його страдницьку душу. Серце обняла така печаль, що в ній потонув би і монастир і весь Київ. Якусь хвилину ми мовчали.

— А ви все бухгалтеруєте? — спитав мене, як трохи заспокоївся.

— Так, живу й працюю, кажу, горобцем у стрісі, а чи надовго не знаю...

— Воно так, але мені гірше, бо я бухгалтерії не знаю.

І розказав мені ще про одну сумну пригоду. В день Св. пророка Ілії, цього літа, запросили його до м. Василькова на службу. І от саме коли він почав пррскомідию, до церкви вбігли прожогом аж у вітартроє безпритульних²⁾, збили його з ніг і забрали дискос та чашу. Титар скаржився міліції, але там тільки всміхнулися задоволено. Скінчивши, мій бесідник тяжко зітхнув, а потім проказав: «Доки Ти, Владико Святий і Правдивий, не судитимеш та не помстишся за кров нашу?» (Відкриття 6, 10). Біля нас сів якийсь невідомий чоловік, тому ми встали, пройшли біля соборної церкви і, побажавши одному сил для терпінь та надії, попрощалися.

Восени я скінчив свою тимчасову працю в Ново-Петрівцях і попрощався з розореним Міжгір'ям. Від часу звільнення з тюрми, в лютому 1930 р., і підписки про невийзд (сумні дати з тих моїх днів опубліковані без мого відома в «Українських Вістях ч. 540, 1951 р. не зовсім точні), мене всякчас гнітила тривога нового арешту, тому думав, що не бути на одному місці безпечніше. Перед тим як шукати нової такої роботи за моїм невеликим фахом, я вирішив поїхати до Вінниці, де мучився в тюрмі родич мій, священик Петро Базилевич. Хотів полегшити хоч трохи його долю, передати їжі. 28-го вересня передо мною стояла страшна висока тюрма з т. зв. козирками на вікнах, щоб в'язні й світу Божого не бачили. Коло брами тюрмного двору було Дантове пекло. Тут зойком стонало катоване Поділля. Марні, мов тіні, товпились люди з передачами для в'язнів. Лунала груба, аж вуха в'янули, московська лайка. Вартові когось виштовхували. Якийсь чоловік у дворі нестямно кричав, вириваючись з рук двох міліціонерів. Метушились дозорчі, приносили з тюрми порожні торби та кошики, або вертали передачі, відповідаючи ляконічно «пошел на етап»!... Жінки гірко плакали, умлівали, одну забрала швидка допомога. Мсю торбину приніс дозорчий з запискою на клаптику газети: «Хліб і сало одержав. Дякую!» Втішений тим, що мій родич ще живий, я спробував дістати дозвіл на побачення з ним. Такий давало ГПУ. Страх проймав мене, коли я підходив до будинку, в якому десять років тому вирішувалось питання мого життя чи смерті (1921 року тут, в ЧК я зазнав тортур і засуджений був до концтабору на 5 років, ласка Божа, бо вищий від цього вирок був розстріл). Озброївшись сміливістю, я зайшов у коммандатуру і подав заяву. Перед ганком головного корпусу ГПУ зібралось біля 150 людей, що також просили дозволу на побачення з в'язнями. Треба було чекати. А страх непокоїв мене, тим більше, що

²⁾ Безпритульні, це підлітки, вуркагани з сирот і дітей звихнених ложною системою комуністичного виховання, продукт виключно совєтської держави, зовсім незнанний Західньому світові. В 30-х роках число тих «беспрізорних» сягало, як писали совєтські газети, до кільканадцять тисяч. В жодному більшому місті ані на залізничних станціях ніхто від них не міг уберетися, серед білого дня прилюдно вкрадуть у вас гроші чи годинника, а то й роздягнуть.

мій приїзд був нелегальний. Хвилини тяглися важко і довго. Нарешті вийшов якийсь чин в уніформі військ ГПУ, з пачкою прийнятих заяв. Його образ— втілення безбожної влади. Люди заворошилися й стиха загомоніли. Він погордливо зміряв усіх поглядом і зауважив: «Тіше, контрреволюція!» Стало мертво. Називає прізвища й оголошує: «Нещадіменко! — откажать! Хрестюк! — откажать! Пухальській! — откажать». І так з півсотні викликів, помалу, спокійно, з садистичною насолодою від глузливості над людськими душами. Потім дав дозвіл двом жінкам селянкам і закінчив: «Астальним всім откажать!»

«Ах дайте, дайте нам місток
До Марса, до Венери!..»

Бо може там нема Че-Ка... скорбно бриніли в моєму серці слова Володимира Самійленка. Так я і не бачився з священником П. Базилевичем. Не бачився тоді й ніколи після того... через два місяці він помер у тюрмі. Його парафія, село Уяринці на Вінничині, перестала існувати.

По дорозі до вокзалу зайшов я в історичні мури³⁾. Собор, катедра Архієпископа Івана Теодоровича в 1921—1923 рр., а тепер Єпископа Олександра Чирвинського, існував як центр Вінницької єпархії. Та він, як і парафії на селах, що їх зосталося небагато, доживав останні дні. Сторож оповідав, що влада жорстоко душила тут церковне життя податками та всякими утисками. В жовтні того ж 1931-го року заарештували настоятеля парафії в м. Тиврові, протоєрея С. Холода, та ще кількох священників із сіл. Через два роки Вінницю, як український церковний осередок, ліквідовано, собор перетворили на кіно імені Максима Горького, а церкву на Замості зруйну-

³⁾ Колись, за панування Польщі над Україною, це був католицький монастир. Від часів Хмельниччини тут утворилася православна святиня.

вали, що й сліду від неї не зосталося. Посилений терор добив Українську Церкву на Поділлі, де після Першого Всеукраїнського Собору (1921 р.) вона рясно була розвинулась, розцвіла.

На вокзалі несподівано зустрівся я із знайомою паніматкою, дружиною протоєрея Олександра Феделіна, що мав парафію в селі Розсоштя, біля м. Красного, на південь від Вінниці. Мене вразив її дуже марний та печальний вигляд. На запитання про це, вона плачучи відповіла, що її панотця вже немає... І розказала крізь сльози таке. З якогось часу місцеві активісти, керовані зайдою москалем, усяково намагалися ліквідувати парафію. Одного разу вони таки вирішили «покончіть з попом-петлюровцем». Парафіяни попереджали свого настоятеля про небезпеку, але він чомусь мало зважав на те. Темного вечора, як вони йшли обоє, панотець з дружиною, з христин, на них із-за окопу вулиці напали двох з колами... Їй заткнули рота ганчіркою, а панотець від трох важких ударів по голові впав мертвий... Не пам'ятає вона, як люди підняли з калюжі крові тіло свого пастиря і її зомлілу біля нього. «Тепер бідую з дітьми гірко прегірко, на шкільну працю не приймають (вона раніш була вчителькою), продаю останні речі, а що далі буде?..», говорила нещасна вдова, кінчаючи скорбне оповідання й знов плакала. А вбивці zostались непокараними. Советський суд присудив їм по три місяці тюрми і то умовно, бо «убійство совершено, як було сказано в вирокі, із преданності делу построения социализма», а духовенство це ж. мовляв, вороги соціалізму. Над життям священнослужителів, над Церквою, мав волю кожен, хто втратив страх Божий, кого духовно розклала нечувана в світі нелюдська державна система й безоглядна антирелігійна пропаганда. Трагічний випадок з протоєрем О. Феделіним був не одинокий.

(Далі буде)

Іван Овечко

Чи простиш?

Чи простиш, моя ненько-Україно,
Твого сина в чужому краю?
Чи простиш, що Тебе я покинув,
А не згинув за волю в бою,

Що покинув мій Край у неволі,
Де в стражданнях конають брати,
Що в хвилини тяжкої неволі
Я пішов у далекі світи,

Де щоденного хліба у хаті
Не бракує мені вже давно,
Де вночі душогиби прокляті
Не чекають мені за вікном?

Чи простиш, що — як вмерти боявся —
То казав, що я — з інших сторін...
Я Тебе, Україно, зрікався,
Недостойний скиталець — твій син.

Чи простиш, мій улюблений Краю,
Як простили Сина Господній Петра?
Чи вернусь ще до рідного гаю?
Чи почую ще гомін Дніпра?

Д. Святогірський

На мотив псалма 73-го

Пощо Ти, Боже, нас покинув?
 Чому лежить Твій гнів на нас?
 Згадай людей, оту країну,
 Що просвітилася в свій час
 Пізнанням істини Твоїї,
 Де виноградник Твій розцвів.
 Поглянь, нема краси тієї,
 Тих олтарів, що Ти створив
 У наших Києві взаранні.
 Лише руїни із святинь;
 На них справляє дикий чин
 Ненатлий ворог безустанно,
 Насильство й глум по всьому краї,
 В містах і селах, всюди скрізь
 До неба голос крові й сліз
 Незнаним стогоном лунає.
 Щодень нові розп'яття, жертви...
 Життя — розпука і проклін,
 Нема спокою навіть мертвим,
 Нарузі віддано їх тлін.
 Розбійники зчинили сміх
 З Твого імені Святого,
 Собі за честь узявши гріх
 (Не відав світ іще такого),
 Шаліють дико і цей шал
 Кишить вирус, мов заграва,
 Немов страшний вогненний вал,
 Такі то їх діла і слава.
 Скарай їх Господи Великий,
 Нечисту силу ту зламай,
 Що обертає в поле дике
 Насаджений Тобою рай.
 Благаю, вислухай, Всесильний,
 Бенкет кривавий зупини,
 Хай суд Твій правий неухильно
 За їх діла приймуть вони.
 Ти послав од споконвіку
 Спасіння людям на землі,

Ти морю розійтись звелів
 І силу зміну велику
 І голову Левіятана*)
 Тоді розбив. Усьому дано
 Тобою лад.

Чи чуєш, он
 Ганьблять ім'я Твое безумні?
 У їх стовпотворінні шумнім
 Усякий стоптано закон.
 Не віддавай же на поталу
 Тим звірям мій народ, прийди
 Йому на поміч, з-під навали
 Щоб він звільнився назавжди.
 Згадай святі Твої завіти,
 Бо підступи, насильство, зло
 Вже ширяться по всьому світі,
 Як те нечистее зело
 На полі. Вимученим бідним
 Пошли нам вольні щасні дні,
 Щоб радісні хвали-пісні
 Тобі співав я в краї ріднім.
 Устань же, Боже, захисти
 Твоє насліддя від заглади,
 На довгий час не допусти
 Триматися нелюдській владі.
 Нехай усі страхіття й біди
 Впадуть на тих, хто їх створив,
 Хто, йдучи Каїновим слідом,
 Всенепрощений гріх вчинив.
 Гнобителі нехай загинуть
 У вирі їх проклятих діл.
 Добром і щастям, Боже сил,
 Благослови мою Україну.

*) Тут розуміється Єгипетський фараон і його військо, що Бог потопив їх в Червоному морі.

Прот. Ф. Л.

Допомогова акція Церковного Управління УАПЦ в Німеччині

Одним з шляхетних завдань церковної роботи на еміграції треба рахувати матеріальну поміч нашим старим, хорим — особливо хорим на ТВЦ — дітям, учням і ін. На жаль, ми, православні українці, не маємо офіційних джерел, відкиля б мали можливість регулярно черпати необхідні засоби на згадану вище допомогову акцію.

Та тим більш мусить бути радісно, що ми ту поміч розбудовуємо власними силами, себто на жертви наших побожних і доброзичливих людей.

Початок допомогової акції Церковного Управління УАПЦ в Німеччині покладено в січні 1953 р., коли на наше прохання старанням В. Ш. пана І. Криловецького і за дозволом Протоєрея Михайла Мостенського, настоятеля церкви Св. Вознесення в Пассей-

ку, Н. Дж. ЗДА, було зібрано там серед побожних добротинців перші гроші та речі на допомогу залишенцям в Німеччині. Вже тоді, зараз же після одержання цієї допомоги, ми писали в нашому журналі «Р. Ц.» про цю шляхетну поміч, про цей добрий приклад добротинності, що був достойним наслідування, і дякували за нього. Тим більше дякуємо ми за нього сьогодні, бо той приклад знайшов нових шляхетних наслідувачів. Пройшло більше року з того часу і ми раді довести тепер до відома українського суспільства, що допомогова акція Ц. У. за цей час збільшилася і набирає все більш солідного розміру. Тому ми, які щиро віримо, що цей факт підохотить і надалі добрих і побожних наших вірних у всьому світі до нових жертв, не думаємо задовольнитися досягненими результатами, не хочемо

скласти руки, а будемо й далі працювати в напрямі розбудови допомогової нашої акції.

Отже в цифрах допомога нам була уділена така:

1) від п. І. Криловецького по 2 підписним листам	н.м. 181,38
2) від Світової Ради Церков (Філія Мюнхен) на дітей приватників, що живуть у Мюнхені на різдвяні подарунки	н.м. 190,00
3) Зібрано в укр. прав. церкві в Мюнхені на ту же ціль	н.м. 42,02
4) Від п. Ю. П. на допомоговий фонд фонд Церк. Управління	н.м. 20,80
5) Від Протосрея о. Л. Шеметила з ЗДА на ту же ціль	н.м. 164,00
6) Від Його Вископреосвященства Владики Мстислава (в цю суму ввійшли 148,20 на прав. укр. дітей від Протосрея о. Ф. Білецького з ЗДА, а також, згідно бажання Владики Мстислава 104,25 н. м. на видатки в зв'язку з поштовими і канцелярськими потребами для розсилки допомоги)	н.м. 984,60
7) Від Його Вископреосвященства Владики Мстислава друга присилка	н.м. 625,75
8) Від Його Вископреосвященства Владики Михаїла з Канади	н.м. 40,80
9) Від п. В. Петрова (Управа хору УПЦ в Ньюарку) на православних укр. дітей-сирот в Німеччині	н.м. 158,46
10) Від УПЦ в ЗДА (Церква Св. Покрови в Детройті — митроф. Протоєрей Ф. Білецький) через Його Вископреосвященство Владику Мстислава	н.м. 135,19
Разом	н.м. 2543,00

Майже всі ці гроші вже розділено в такий спосіб:

- а) згідно волі жертводавців певним особам;
- в) згідно листи хорих прав. українців, що їх вдалося Ц. У. знайти в санаторіях і шпиталях.

Оригінальні посвідки з власноручними підписами тих, що одержали допомогу буде в скорому часі відіслано вищепоіменованим жертводавцям.

Майже всі, хто одержав допомогу, листовно дякували Ц. У. за неї. Наскільки поміч була потрібна, малює, наприклад, такий характерний і правдивий лист одного 68-мірічного старого українця: «... лежу я собі рано в суботу хорий і думаю — чи не продати мені останнє вбрання та плаща, щоб якось рятуватися... А вийти на світ Божий в чім? — думаю... І що ж ви думаєте — стукає у двері листоноша, входить до хати й каже — «гроші вам приніс»... Кого ж це — думаю — Господь Бог послав з таким щедрим даром? Адже ж у мене нікого, крім України, не має, а тут бачу помилився... тай заплакав... Отож приношу Вам усім бачу українське спасибі. Дай, Боже, вам усім щастя й здоров'я для дальшої праці на церковній ниві»... Г. А.

Отже не нам ця зворушлива подяка, а тим, хто не пожалів дати свою лепту нужденному!..

Ще приклад. 7-мірічний хлопець Микола з санаторії Кітценбергу. 2 роки лежить хорий на туберкульозу костей. Відшукали його в списках Світ.

Ради Церков і написали листівку, щоб довідатися хто і що. Сказало хлопця листівочку під подушку і нікому не дає: «це мені батько написав» — каже: «скоро до мене приїде»... А рідний батько теж є і востаннє відвідав свого сина на Р. Х. в минулому році... Може й приїхати нізачо, а може... Кому охота з таким хорим возитися?..

Ще і ще можемо навести прикладів, що за душу беруть, у кого ще душа є. Отож, хто відчуває себе українцем, хто є християнином, той не мусить заплющувати очі на чуже горе, а має допомагати своєму братові, що через хоробу мусів залишатися в чужому краї, часто-густо всіма забутий.

Тому щиро дякує Церковне Управління УАПЦ в Німеччині всім тим, хто відгукується на його прохання про допомогу. Зокрема дякуємо Його Вископреосвященству Владиці Мстиславу, що спричинився до щедрої грошової допомоги і допомоги річима, які Ц. У. розіслало по парафіях для роздачі нужденним.

Трудно в нашому стані задовольнити нужду. Допомога не вистарчальна, але краще щось, ніж нічого, ніж сидіти й байдуже дивитися на чужу біду. Тому щире спасибі тим, хто дав, і гаряче прохання до інших, хто ще не мав нагоди виконати свого обов'язку супроти ближнього свого, його не забути.

До статті «Пам'яті пастирів-мучеників»

В доповненні до статті «Пам'яті пастирів-мучеників» в Р. Ц. ч. 5 (7) і додатку до неї ч. 2 (10), за відомостями, що їх одержала Редакція, подаємо дальші прізвища православних священиків українців, що їх було вбито в часі другої світової війни: Розстріляний большевиками в Луцькій в'язниці в червні 1941 року свящ. Юрій Скопюк, настоятель парафії в с. Забороль біля Луцька. Священики вбиті гітлерівцями: Свящ. Адам Лойко, — с. Бабин, Рівенського повіту, свящ. Микола Пижевич з родиною — с. Старе Село, Столинського пов., дяк Петро Борис — с. Губків, Костопільського пов., прот. Новоселецький Михайло з с. Любитова, Ковельського повіту, прот. Василь Потаповський з родиною — с. Косарів, Дубенського пов., свящ. Євген Кальчук — с. Дермань, прот. Степан Мельник — с. Новомильськ, свящ. Афанасій Ємчик с. Шайно, свящ. Афіноген Павлюк — с. Верхів (?)

Дяк Федір Роїк з с. Мізова і прот. Платон Жельчук — с. Шацьк — вбиті бомбами. Свящ. Гавриїл Федосюк — м. Вишва — вбитий большевиками.

Священики вбиті в різних обставинах на Волині (різними партизанами тощо): Прот. Ф. Зінкевич — с. Пульмо, прот. Юрій Іваницький — с. Півча, свящ. Андрій Іващенко — с. Борова, прот. Михайло Максимович — с. Піща, прот. Іван Матюха — с. Забріддя, прот. Євген Мерзвинський — с. Мощаниця, свящ. Іван Онищук — с. Задиби, прот. Николай Покровський, прот. Мелетій Рижковський, прот. Федір Юркевич-Кремянець, прот. Сергій Яроцький, прот. Афанасій Абрамович з родиною — с. Свितязь.

Зустріч духовенства в Екуменічному Інституті

В одній з чудсвих місцевостей Швейцарії, над Женевським озером, біля 20 км. від Женеви лежить Шато де Боссе, в якому міститься Екуменічний Інститут Світової Ради Церков. Відбуваються тут регулярно різні зустрічі, конференції, курси, що в них приймають участь духовенство й світські особи різних професій, студенти й молодь, представники різних християнських Церков, груп, професій і організацій.

В традицію Інституту ввійшло щодругий рік організувати зустріч духовенства (священиків, пасторів і місіонерів-проповідників) різних християнських Церков. Цьогорічна така зустріч відбулася в місяці червні й тривала два тижні. Учасниками її були ті духовні особи (серед них було також декілька світських осіб), що цікавляться проблемою екуменічного руху, але не мають можливості взяти участь в Асамблеї Світової Ради Церков в Евенстоні (ЗДА), що відбудеться в серпні ц. р.

Серед понад 50 учасників зустрічі були представники не тільки країн Європи (Швейцарії, Німеччини, Голяндії, Франції, Англії, Італії й Швеції) але також з Африки (Нігерія), Азії (Індія) та ЗДА й Австралії. Зустрілися тут представники різних протестантських Церков з представниками православної Церкви, яку репрезентували свящ. А. Дублянський (УАПЦ), прот. М. Коржан (українець, — вікарний священик грецької церкви в Мюнхені) та грек д-р К. Кіріязі з Атен.

Програма зустрічі-курсу складалася з вивчення трьох засадничих проблем, що будуть обговорюватися на Асамблеї Світової Ради Церков в Евенстоні, а саме: «Христос — надія світу», «Завдання мрян» (праця християн, як посланців Церкви у світі) цих проблем провадилося через заслухання засадничих рефератів, а пізніш ці проблеми розбиралися підчас дискусій в трьох групах, що були зложені за знанням мови учасників: англійської, французької й німецької, що були офіційними мовами на курсі. Висновки праці груп подавалися на пленарних засіданнях всіх учасників.

Окремо, майже щодня, провадилися т. зв. біблійні години, підчас яких розбирався вибраний текст з Святого Письма. Підчас курсу було виголошено також декілька докладів, як напр. про життя християн у Нігерії, місійну працю Церкви південної Індії та інші.

В усіх працях зустрічі-курсу активну участь приймали представники православної Церкви, вияснюючи становище православної Церкви в різних питаннях. Зокрема прот. М. Коржан одного вечора виголосив доклад про життя і працю православних Церков на еміграції. В каплиці Інституту були відслужені три православні вечірні. Дві з них відправив у німецькій і українській мовах свящ. А. Дублянський та одну прот. М. Коржан. Співав у французькій мові під керівництвом панни І. Фрідеберг мішаний хор, зорганізований частинно з учасників курсу, частинно з дівчат, з різних країн Європи (Німеччини, Голяндії, Фінляндії, Данії), що на той час перебували в Інституті. Читання відбувалося в німецькій, грецькій й українській мовах.

Учасники різних протестантських Церков постійно виявляли заінтересовання православною Церквою, особливо її догматикою, Богослуженнями і т. п. Зокрема довелось давати багато інформацій відносно Української Православної Церкви, з її минулого й сучасного, та відносно України й української справи взагалі. Зустріч проходила в дружній атмосфері християнського співжиття та була дальшим кроком до пізнання й зближення між представниками різних християнських Церков.

Учасники зустрічі в Шато де Боссе відвідали центрально Світової Ради Церков у Женеві, де заізналися з працею головніших її відділів, через виголошення керівниками цих відділів відповідних інформативних доповідей.

Користаючи з свого перебування в Швейцарії, свящ. А. Дублянський відправив на перший день св. Тройці Службу Богу в столиці Швейцарії Берні.

(о. Д.)

Хроніка Українського Православного Життя в світі

НІМЕЧЧИНА

ЗАСІДАННЯ ЦЕРКОВНОГО УПРАВЛІННЯ

В Мюнхені 27 травня під головуванням Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора відбулося засідання Церковного Управління. В засіданні взяли участь усі члени Управління й члени Посадничої Комісії.

Після заслухання доповіді Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора про сучасний стан Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції, присутні одноголосно ствердили необхідність скликання Собору УАПЦ в Європі. Собор на-

мічено скликати у жовтні місяці цього року в Мюнхені.

До підготовчої Комісії по скликанню Собору обрано: прот. Д. Бурка (голова комісії), прот. П. Дубицького, прот. Ф. Луговенка, свящ. А. Дублянського, проф. І. Бакала і проф. О. Юрченка.

На засіданні намічено програму засідань Собору та в основному розділено теми доповідей і рефератів.

Одною з найголовніших постанов на цьому засіданні була одноголосно принята ухвала висловити подяку п. Вікторові Соловію в Австралії за його згоду бути Єпископом — вікарієм в Європі.

Пропозиції Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора відділові Світової Ради Церков у Мюнхені

Високопреосвященніший Владика Митрополит Ніканор листом з дня 28 квітня ц. р. у відповідь на листи Світового Союзу Церков відносно питання підготовки душпастирів, подав свої пропозиції, а саме: необхідність організації позаочного навчання кандидатів і освіження знань наявних священиків дорогою урухомлення сектора позаочного навчання при Богословській Академії УАПЦ в Мюнхені, яка з браку коштів не може розвинути своєї діяльності. Рівнож необхідне: 1. придбання для пастирів духовної літератури, 2. видання підручників релігії і 3. видання повного молитвослова (Часослова).

Постанова Св. Покровської парафії в Тройхтлінгені

Як ми вже повідомляли, св. Покровська парафія в Тройхтлінгені увійшла в склад УАПЦ під юрисдикцію Митрополита Ніканора. Загальні Збори цієї парафії 1-го квітня 1954 постановили: «Вважаючи на те, що Українська Автокефальна Православна Церква повинна бути єдиною, просити Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора прийняти нашу парафію під своє відомство».

Високопреосвященніший Митрополит Ніканор задовольнив бажання парафії в м. Тройхтлінгені.

На цих же Загальних Зборах парафії була обрана Парафіяльна Рада в такому складі: голова — п. І. Тончило, титар — п. А. Скрипаль, секретар — член Парафіяльної Ради — п. В. Заверза. До Контрольної Комісії ввійшли пп. М. Порожня і В. Кузьмина.

Нехай Милосердний Господь охороняє вірних парафії УАПЦ в м. Тройхтлінгені, що вступили на єдино правильний шлях, єднання всіх православних українців.

Великдень в Інгольштадті

Цьогорічні Великодні святкування в м. Інгольштадті мали особливо урочистий характер. У Велику Суботу 30 осіб православних українців з м. Амбергу, найнявши автобус, спеціально прибули до Інгольштадту, щоб посповідатися й приступити до святого причастя та посвятити паски. Разом з членами місцевої парафії вони заповнили православну Св. Покровську церкву. Урочисту Великодню Ранню й Літургію відправляв о. прот. Д. Вурко, який, не зважаючи на перевтому, на перший день свят ранком ще їздив до м. Тройхтлінгену, де відслужив Обідницю і посвятив паски.

Д. С.

З церковного життя в Північно-Західній Німеччині

Кількість православних українців у північно-західній Німеччині хоч і не така й мала, але розпорощеність їх по різних оселях і таборах утруднює організацію нормального церковного життя. В цій частині Німеччини, перебуває лише кілька українських православних священиків, а тому на кожного з них припадає багато пунктів до обслуговування. Організаційно цей терен творить окремих деканат УАПЦ з деканом свящ. о. Дмитром Васильчуком на чолі. Свящ. Д. Васильчук, що мешкає в Райне-Гел-

лендорфі, крім Геллендорфу обслуговує ряд осередків у Вестфалії, як Білефельд, Мюнстер, Дортмунд, Порц, Вестгофен біля Кельну, Ліпторф, Дюсельдорф й інші. Разом одинадцять осель і таборів. Роздріблення осередків йде далі, бо будуються нові оселі. В таких умовах праця священика дуже важка. Особливо під час великих свят неможливо задовольнити всіх духовною обслугою.

Інші священики, як напр. о. І. Кульчицький, що перебуває в Ганновері, крім Ганноверу обслуговує ще Гільдесгайм, Бравншвайг і Геттінген з околицями. Рівнож мають по кілька осередків до обслуговування о. прот. Ф. Димар і свящ. Ю. Сікорський, що перебувають у Гайденау.

Церковне життя в місті Ерлянгені

У Великодню Суботу дня 24 квітня 1954 року відвідав Ерлянген о. Іван Шпакович, настоятель парафії УАПЦ в Нюрнбергу.

Свящ. Іван Шпакович відправив тут Службу Божу, посповідав і запричастів вірних, виголосив гарну проповідь про єдність громадську й церквонну, звертаючись зі словами Ісуса Христа: любити Господа Бога усім серцем і всією душею, і всією думкою і ближнього свого, як самого себе, а також зберігати на чужині кожну українську одиницю, як скарб народній.

Ці слова глибоко запали в думки вірних, що були присутні в церкві. Ми дуже вдячні о. І. Шпаковичові, за його турботи, що виявив він їх нам і радітимемо тим, коли о. І. Шпакович візьме нас під свою душпастирську опіку.

Вірний

ЗМІНИ В ПАРАФІЯХ

Парафія в Гайденау з околицями, після виїзду до Канади о. прот. Е. Горгіци, залишилася якийсь час без постійного душпастиря. В половині березня ц. р. для обслуговування цієї парафії й інших, що лежать в околицях Гайденау, переїхали до Гайденау з табору «Валька» в Нюрнбергу, о. протоєрей Федір Димар і свящ. о. Юрій Сікорський.

Виконувати обов'язки настоятеля в Нюрнбергу тимчасово доручено свящ. о. Івану Шпаковичу, який має також опікуватися вірними УАПЦ в Ерлянгені і Амбергу.

АВСТРАЛІЯ

Молитовне єднання з грецькою церквою

Після участі грецького духовенства в похоронних відправах пок. Архiepіскопа Івана, запанували дружні відносини між нашою й грецькою Церквою. Ці дружні відносини скріпилися ще більш після візит Архiepіскопа Сильвестра, які він склав грецькому Архiepіскопіві Феоділактові, екзархові Константинопольського Патріярхата на Австралію. Перший раз з подякою за участь підлеглого екзархові духовенства у похороні а другий, прощаючись з огляду на свій переїзд з Сіднею до Мельборну.

Архiepіскопа Сильвестра приймав екзарх дуже мило й сердечно. Головною темою розмов була потреба єднання Православних Церков.

Після переїзду Архiepіскопа Сильвестра до Мельборну, в березні ц. р. двічі склав йому візиту екзарх Архiepіскоп Феоділакт. Підчас другої візити 20 березня, екзарх запросив Архiepіскопа Сильвестра з духовенством на урочисту Академію святкування незалежності Греції дня 28 березня та попросив визначити нашого священика для співслуження з грецьким духовенством у цей день в грецькій катедрі.

Наше духовенство охоче прийняло це запрошення. На Літургії нашому священикові було дано кілька виголосів та заамвонну молитву. На Академію прибув Архiepіскоп Сильвестр з всією консисторією і перекладачем.

Після зачитання Архiep. Сильвестром спеціального привітання грекам, греки зробили нашому Владиці овацію. Грецький консул зводив з естради під руку Архiepіскопа Сильвестра. В дальших промовах цього консула, а також б. міністра Іміграції А. Колвела згадувалося нераз про Україну і українців. На цій Академії перед грецькою колонією в кілька тисяч людей українцям уділили максимум уваги.

АРХИПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

Архiepіскоп Мельборнський і Австралійсько-Ново-Зеляндський Сильвестр, що в Україні мав катедрu в Лубнях на Полтавщині, з нагоди 300-ліття упокоєння святителя Афанасія Лубенського, Патріярха Царгородського, що спочив на українській землі і моцї його перебували в Мгарському монастирі біля Лубен, видав Архiepістирське Послання до парафії свят. Афанасія Лубенського в Гранвілі-Сідней (Австралія).

В Посланні говориться: «Минає 300 літ, відзначених як згадка Переяславської кривди нашому народові північним віроломним сусідом. А Мгарський небожитель, святитель Афанасій, якого так почитиво охороняв і шанував державний зверхник ні від кого не залежної 1654 р. Держави Української Богдан Хмельницький, — перебуває мовчазним свідком і в дні блюзнірських комуністичних злуцань над усім дорогоцінним і милим нашому народові. Не наважилась безбожна рука комуніста знуцатись над нетлінними останками святителя, а лише потайки перенесла в «музей революції» в Харкові (Покровський монастир)...

Відзначаючи 300-літню дату перебування в українській землі святих останків Патріярха Царгородського святого Афанасія, вознесімо до Господа Бога молитви за вияв Божого визначення бути Святителеві Охоронцем перед богоборництвом віри батьків наших і мовчазним свідком мільйонових заслань на каторгу братів наших, що одверто визнавали Бога і найвищу правду Його...»

ЗДА

ВИДАННЯ ТРЕБНИКА

З благословення Собору Єпископів Української Православної Церкви в ЗДА вийшов з друку Требник, частина перша, опрацьований «Комісією видан-

ня богослужбових книг» Науково-Богословського Інституту.

БУДОВА ЦЕРКВИ- ПАМ'ЯТНИКА

Найближчим часом має розпочатися будова Церкви-Пам'ятника в Бавн Брук. Архітект Ю. Кодак закінчив опрацьовання деталей проекту будови. Між інш. в долішній частині будови, під церквою, передбачено місце на мавзолей, в якому буде 52 крипти на місце вічного спочинку для заслужених перед Церквою і українським народом осіб.

Як повідомляє «Українське Православне Слово», постійно надходять пожертви на будову Церкви-Пам'ятника.

КАНАДА

ПЕРШИЙ ВИПУСК СЛУХАЧІВ ДУХОВНОЇ АКАДЕМІЇ

Духовна Академія в Вінніпегу 21 квітня ц. р. дала перший випуск своїх слухачів. Духовну Академію закінчило п'ять осіб: М. Мацукевич, А. Машонський, А. Меланченко, Я. Рибалко і А. Тетеренко. Першим двом Професорська Рада Духовної Академії присудила ступінь ліценціята богословія.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Як повідомляє «Віра й Культура» ч. 7 Митрополит Іларіон випустив нову працю «Архiepірейська Літургія й Архiepірейська Візитація». Праця має 80 ст. З благословення Митрополита Іларіона, як повідомляє цей же журнал, вийшов Требник ч. 1, українською мовою, на 352 стор., нового перекладу Митрополита Іларіона.

ВІДЧИТИ НА РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНІ ТЕМИ

В першій половині цього року заходами Братства св. кн. Володимира Великого при українській православної катедрі в м. Торонто відбувся ряд відчитів в обороні православія і Української Православної Церкви, викликаних статтями в українській католицькій пресі проти українського православія. Серед викладачів були проф. І. Власовський, що дав відчит про Берестейську унію, проф. С. Килимник—про короля Данила Галицького, проф. М. Муха — «В обороні віри» та ряд інших.

На відчитих було багато людей, що пізніше ставили численні запитання, виявляючи тим своє зацікавлення порушеними проблемами.

Головою Братства св. кн. Володимира в Торонто є проф. В. Іванис.

ПОДЯКА

Всім моїм знайомим, хто згадав мене і привітав в день 20-тиріччя моєї священичої хіротонії, що припала на Свято Вознесення Господнього, складаю свою найсердечнішу подяку. Зокрема дякую Настоятелю о. прот. О. Семеновичу та парафіянам Св. Петро-Павлівської парафії оселі Людвігсфельд б. Мюнхену й родинам: пп. Кіріченко, Іващенко, Будкевич. Третяк за спільну молитву, подарунок та тепле прийняття.

Прот. Палладій Дубицький

Вістки з України

Нові советські єпископи в Україні

Російська церква в грудні 1953 р. доповнила склад своїх єпископів в Україні двома хіротоніями: намісника Києво-Печерської Лаври архимандрита Нестора (Тугая) на єпископа вікарія Київської єпархії і намісника Почаївської Лаври архимандрита Іннокентія (Леоферова) на єпископа Кіровоградського і Миколаєвського.

Перший з них єп. Нестор, як видно українець з походження, син селянина з с. Жуляни біля Києва, народився 1900 р. Закінчив пастирські курси при Михайловському монастирі в Києві в 1920 р. Від 1923 року до кінця війни жив у Ленінграді. Потім прибув знову до Києва і в 1946 р. був рукоположений в ієродіякона. В 1949—53 рр. вчився в духовній семінарії.

Другий єп. Іннокентій, росіянин, родом з Вологодської єпархії, народився 1890 р. Закінчив духовну семінарію. Священником з 1912 р. Що робив з двадцятих років до 1943 р. (те саме і з єп. Нестором), в біографії нічого не згадується й це дає багато додумання. На власне бажання (!) після II світ. війни вступає в число братії Почаївської Лаври, якої стає намісником у 1951 р. Русифікатор і явний ворог української національної ідеї, чого дав вислів в одній з своїх статей в «Журналі Московської Патріархії», виступаючи проти українських націоналістів і Покійного Митрополита Полікарпа.

Третя хіротонія економа Києво-Печерської Лаври архимандрита Евменія (в миру Євгенія Хорольського) на єпископа Чернівецького на місце єпископа Андрія, що його перенесено на катедру Винницьку і Брацлавську з тимчасовим керуванням Хмельницькою (Кам'янець-Подільською) єпархією, мала відбутися в короткому часі.

Характеристичним є, особливо в Україні, часті звільнення і переносування єпископів з місця на місце.

Манастирі в Україні

Англійський журнал «Чорч енд Ворлд» за березень—квітень цього року подає, що більшість існуючих тепер православних монастирів в СССР знаходиться в Україні і Білорусі. Печерська Лавра в Києві нараховує 89 ченців, а в інших трьох київських монастирях є 250, 158 і 260 ченців або черниць. Отже Київ таким чином є значним центром чернечого життя. З інших більших українських монастирів журнал називає Почаївську Лавру, монастирі в Глинську, Корці і Одесі та інші. Більша частина їх знаходиться на західних землях України.

Існування цих монастирів стверджує факт, що не зважаючи на комуністичний режим і ненормальне положення Православної Церкви в Советському Союзі, віра в Бога і бажання служити Йому не зменшуються серед населення. Також, як подає цей журнал, маси прочан відвідують постійно Києво-Печерську і Почаївську Лаври, число послухників яких постійно збільшується.

Якщо інформації згаданого часопису правдиві, то існування монастирів там є явищем потішачим.

Советський «церковний» місячник українською мовою

У відділі «Бібліографія» «Журналу Московської Патріархії» Ч. 10 за жовтень 1953 р., подана рецензія на місячник «Православний Вісник» за 1952 р. Цей журнал почав виходити в 1946 р. у Львові. Його видавцем було «Львівсько-Тернопільське Єпархіяльне Управління й він мав початково назву «Єпархіяльний Вісник».

Журнал цей, звичайно, виходить за дозволом комуністичної влади і його видання дозволене лише тому, що побіч релігійно-церковних статей, велику частину його відводиться на ширення советської пропаганди, вістря якої направлене проти української національної ідеї. В кожному числі є відділ: «на сторожі миру», в якому особливо поширюється брехливі пропагандивні матеріали. Щоб не бути голословним, наведемо, подану в рецензії як «змістовну» статтю К. Головенка: «Вороги хреста Христового», про яку говориться, що вона «викриває ворогів церкви і народу з табору українських буржуазних націоналістів». Таке друкується в цьому нібито «церковному» журналі.

Про пропагандивну ціль видання цього місячника, найкраще стверджує те, що він видається виключно для Галичини. В столиці ж України — Києві, жодного церковного органу немає.

Нам пишуть

Посвячення пам'ятника на могилі проф. Дмитра Дорошенка

«Хресту Твоєму поклоняємось Владико...» — лунають слова, порушуючи тишу цвинтаря. Вітер ловить їх і на своїх легеньких крилах несе десь далеко, далеко, поза межі цвинтаря, поза межі чужини, на рідну Батьківщину. Хай почують рідні поля і діброви цей спів над могилою Сина України — Дмитра Дорошенка, який вже три роки спочиває в чужій кам'янистій землі. 13. 6. 54. на цвинтарі «Вальдфрідгоф» у Мюнхені відбулося посвячення пам'ятника та панахида над могилою відомого українського діяча і дослідника, знавця української історії та історії української Церкви, який ціле своє життя присвятив вивченню нашої минувшини і золотими літерами вписав своє ім'я на скрижалях історії. Панахиду відправляли о. прот. П. Дубицький, о. прот. О. Семенович, о. прот. О. Деметрашвілі. Хор, під диригуванням о. прот. І. Зайця, особливо зворушливо і мелодійно відспівав панахиду. Урочистий настрій ще збільшувала велика кількість присутніх, багато з яких прибули навіть з поза Мюнхену...

Стоїмо над могилою одного з світильників нашої української історії, схиливши голови і перебираючи в думках всі ті правди і кривди, що зазнав Небіжчик, впродовж свого життя. Цінна і багатоплідна праця проф. Дмитра Івановича Дорошенка, на жаль,

не скрізь знайшла належну оцінку в наших українських колах. Але віримо, що чим далі в глиб історії віддалятиметься Небіжчик від нас, тим яскравіше на історичному тлі виростатиме образ нашого новітнього літописця.

«Чуєш, кру, кру... в чужині умру, поки море перелечу, крилонька зітру...» Багато з них, які хотіли перелетіти той океан неправди і дістатися до вільної землі — Вільної Незалежної України —, спочивають тепер в чужій холодній землі. Над їхніми могилами постали більші чи менші пам'ятники, а може в деякого навіть і дерев'яного хреста не має над головою. І цей пам'ятник — як символ страждань і терпіння — великий кам'яний хрест із сірого, як баварське небо, мармуру, нагадуватиме нам про страждання нашого народу в боротьбі за волю і незалежність та про визначного сина нашої знедоленої Батьківщини.

Присутній

Бібліографія

Служба на Преображення Господне (на Спаса). Серія Церковних Служб на великі свята. Видання Церковного Управління УАПЦ в Вел. Британії. Лондон, 1954. ст. 16. Ціна 1 ш. 6 п.

Науковий збірник Ч. П. Пам'яті Аркадія Животка. Українська Вільна Академія Наук у США. Нью Йорк, 1953. ст. 200.

В збірнику з погляду історично-церковного цікаві праці: Митрополит Іларіон: Перводрукований Львівський Апостол 1574 р.; В. Січинський: Початки українського гравєрства і друкарства; Д. Чижевський: Бібліотека Теофана Прокоповича. В оглядах подано замітку І. Шевченка про Барську Євангелію поч. XVII ст.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Відділ Інформації УАПЦ повідомляє, що Секретар Мюнхенського Церковного Управління — Протоієрей Федір Луговенко розпорядженням ВПР Митрополита УАПЦ Ніканора з 1 липня 1954 р. переноситься на посаду настоятеля української православної парафії в м. Карльсруе, з обов'язком духовно опікуватися українським православним населенням в провінції Баден і м. Франкфурті з околицями. Окрім того о. Ф. Луговенко призначається на посаду члена Митрополичої Ради УАПЦ і Директора Митрополичої Канцелярії в Карльсруе.

Нова адреса його: Oberpriester Theodor LUHOWENKO (17a) KARLSRUHE/B. Reichenbachstraße 23/2, Germany.

ЗАКЛИК
 АДМІНІСТРАЦІЯ ЖУРНАЛУ
 «РІДНА ЦЕРКВА»:

Всю кореспонденцію в адміністративних справах а також передплату і пожертви на пресовий фонд просимо від 15 липня ц. р. скеровувати на вищеподану нову адресу о. прот. Ф. Луговенка.

ЗАКЛИК

Побудова храму УАПЦ в Парижі — справа усіх українців у вільному світі. Дотеперішній гарний вислід збірки доказує, що українці поставились з повним розумінням до великого почину. Чи й Ти зложив вже свій даток на будову цього храму, щоб приспішити здійснення великого діла?

Пожертви висилати на адресу:

Comite de Construction de l'Eglise Ukrainienne a Paris, President: P. Plewawo, 38, Avenue de l'Opera, Paris 2, Tel. Opera 71-71.

Банкове konto (для всіх країн): Comptoir National d'Escompte de Paris No. 87 289, Succursale 2, Place de l'Opera. Paroisse de l'Eglise Ukrainienne Orth. Autoc. en France.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: п. Павло Опанащук — 20,85 н. м., протопр. о. І. Бачинський — 1,80 н. м., п. К. Смовський — 3 дол., п. В. Мельник — 2 канад. дол., п. І. Бартошек — 4 н. м., п. І. Уланець — 5 н. м., п. Д. Папенко — 1 дол., п. І. Стремиголовка — 1 н. м., п. др. Г. Деркач — 2 н. м., п. І. Скаженюк — 20,85 н. м., Церква Св. Покрови в Детройті через митр. протоєр. Ф. Білецького — 10 н. м., п. І. Лютий — 5 000 фр. франк.

Всім Жертводавцям Видавництво складає щире подяку.

Всечесного о. прот. О. Потульніцького з Філадельфії просимо повідомити, на яку ціль призначені 3 дол. вислані на адресу редактора «Р. Ц.».

У зв'язку з уміщенням в «РЦ» ч. 2 (10) повідомленням про стипендії для студентів в Еміграційному Університеті Вільної Європи в Штрасбургу, наша Редакція одержала інформацію від Управи Центрального Союзу Українського Студентства, що Управа ЦЕСУС-у поставилася осторонь згаданих стипендій, бо на цьому університеті не визнається української групи, як це заведено для емігрантських студентів інших національностей. Крім цього на згаданому Університеті приймається тільки уроженців західних земель України, які перед 1939 р. були окуповані Польщею, Чехословаччиною та Румунією.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

27 квітня 1954 р. упокоївся після довгої серцевої недуги, кол. Головний Прокурор Військ Армії УНР

Павло Петрович КУКЛОВСЬКИЙ,

народжений 19 лютого 1888 р. в м. Конотопі.

Похований 30 квітня 1954 р. на міському цвинтарі в Ляндсгуті.

Нехай чужа земля буде Йому легкою!

ПОВІДОМЛЕННЯ Ч. 1

Церковне Управління УАПЦ в Німеччині доводить до відома українського суспільства, що до нього досі поступило зібраних у різних українських осідках в Німеччині на могильний пам'ятник світлої пам'яті Блаженнішого Митрополита Полікарпа такі суми:

Від прот. о. Д. Бурка з оселі в Інгольштадті — 35,95 н. м., від о. А. Дублянського з Ляндсгута — 17,30 н. м., п. Григорія Литуса з Регенсбургу — 51,45 н. м., о. диякона А. Гурського з Лінген/Емс — 11,70 н. м., прот. М. Гільтайчука з Нового Ульму — 99,50 н. м., свящ. о. А. Козловського з Нойштадту — 24, н. м., протод Л. Короля з Карльсруе — 25,00 н. м., прот. Ап. Костецького — 2 н. м., від п-ні О. Юрченкової з оселі в Мюнхені — 15,50 н. м., свящ. о. І. Кульчицького з Ганноверу, Гайденав, Зеєдорфу, Фареля, Діпгольцю, Гільдесгайму, Брауншвайгу, Гетінгену, Ерелю, Гамбургу, Фішбеку — 205,35 н. м., п. М. Цибенка з Августдорфу — 20 н. м., п. М. Нагуляка з Мюнхену — 42,50 н. м., прот. О. Семеновича з Людвігсфельду біля Мюнхену — 61,15 н. м., теж з Гавтінгу (санаторія ТБЦ) — 31,50 н. м., протопр. о. Г. Тимковського з притулку для старих — 30,60 н. м., свящ. о. Д. Васильчука з Райне-Вестф. — 60,90 н. м., п. П. Гаврилів з Мюнстеру у Вестф. — 30,90 н. м., п. П. Степанюка з Дортмунду — 6,50 н. м., п. Ф. Черевичного з Білефельду — 18 н. м., п. О. Отрошка з Вестгофен-Порц — 24 н. м., п. Б. Дідика з Дюссельдорф-Рат — 14 н. м., п. М. Опарка з табору Лінсторф — 30,50 н. м., прот. І. Жуковського з Нового Ульму — 96,50 н. м., прот. М. Гільтайчука — 5 н. м., від п-ні О. Юрченкової з Мюнхену — 74 н. м., п. М. Майструка — 18,00 н. м., п. М. Видри з Пассау — 8,30 н. м., п. М. Скрипника з Піннебергу біля Гамбургу — 10,40 н. м., п. Мик. Шири з Франкфурту — 23,50 н. м., п. М. Сніжинського — 33,00 н. м., п. П. Сумарокова — 3 н. м., п-ні К. Люце з Моозаху біля Мюнхену — 16 н. м., п. О. Самолюка з Штеттенгофену біля Авсбургу — 18,50 н. м., Г. Семененка з Штуттгарту і околиць — 130,90 н. м.

Разом досі зібрано н. м. 1295,90. — Всі ці гроші цілком переслано через Й. В. Владика Митрополита Ніканора Митрополічій Раді в Парижі.

Член-Секретар Церковного Управління УАПЦ в Німеччині
Протоєрей **Ф. Луговенко**

ПОВІДОМЛЕННЯ Ч. 2

Церковним Управлінням УАПЦ в Німеччині зібрано на будову храму у Парижі такі суми:

від п. А. Масло з Гайденав — 25 н. м., о. І. Кульчицького з належних до Ганноверу укр. прав. парафій — 40,00 н. м., п. І. Уланця — 5,00 н. м., п. М. Онацького з таборів Нойграбен і Фолькенберг

— 40,00 н. м., від парафіян укр. прав. церкви на Людвігсфельді б. Мюнхену — 44,50 н. м., відтіля ж від церковного хору — 20,00 н. м., від прав. учнів укр. гімназії тамже — 11,00 н. м., від прав. дітей нім. народної школи в Людвігсфельді — 7,50 н. м., через прот. о. Семеновича від хорих на ТБ в Гавтінгу — 17,00 н. м., від жертводавця, що забажав остатися не названим — 20,00 н. м.

Разом — 230,00 н. м. переслано через Й. В. Владика Митрополита Митрополічій Раді в Парижі.

Член-Секретар Церковного Управління УАПЦ в Німеччині
Протоєрей **Ф. Луговенко**

ПОДЯКА

В імені парафії УАПЦ у Франкфурті цим шляхом приносимо щирю подяку побожним жертводавцям, що прислали свої жертви на будову храму в столиці Гессенщини. Жертви склали:

п. З. Овсяник 40 н. м., п. Гр. Слінко — 35 н. м., п. І. Кошпаренко — 20 н. м., М. Мюлер — 17 н. м., п-ні Боярська — 15 н. м., В. Усова — 10 н. м., п. І. Герасименко — 10 н. м., п. Скрипка — 10 н. м., п. М. Пусь — 7,50 н. м., п. Д. Хмарний — 9 н. м., п. В. Голінний — 5 н. м., п. П. Панчева — 5 н. м., п. С. Шумій — 5 н. м., п. М. Яцишин — 5 н. м., п. Гр. Воленко — 2 н. м., п-ні М. Добровольська — 2 н. м., п. І. Скибинський — 2 н. м., п. А. Богдан — 2 н. м., п. Теслюк — 1 н. м., п. І. Туник — 0,50 пф., п. П. Рось — 2 н. м., зібрано від різних осіб — 10 н. м., від Магістрату м. Франкфурту — 100 н. м., від Й. В. Владика Мстислава — (25 дол.) — 102,38 н. м., п. Г. П. — 12,51 н. м., п. І. Стремиголовки — 1 н. м., п. І. Бартошека — 3 н. м., п. І. Уланця — 5 н. м., прот. о. Д. Остапчука — 10 н. м., о. П. М. — 20 н. м., п. А. Масло — 1 н. м., п. І. Жигури — 1 н. м., п. І. Чаплія — 1 н. м., п. І. Горенка — 1 н. м., п. І. Білика — 1 н. м., п. М. Граба — 1 н. м., п. О. Маковського — 50 пф., п-ні Н. Прядченкової — 5 н. м., о. Ігумена П. Опаренка — 20,85 н. м., п. А. К. — 8,34 н. м., п. П. Голосніченка — парафіяни Св. Миколаївської Церкви в таборі Лінген-Емс — 20 н. м., п. І. Лозовий — 5 н. м., п. М. Опарка — 2 н. м., п. Луки Когута — 3 н. м., п. І. Чесного — 0,50 н. м., п. В. Палієнка — 1 н. м., п. І. Корнила — 1 н. м., п. М. Опарка — 5 н. м. (УМКА), п. Декрисів — 10 н. м., п. Скрипник — 5 н. м.

Парафіяльна Рада Св. Покровської УАПЦ у Франкфурті вірить, що брати-українці тут і за океаном допоможуть докінчити будову храму на славу нашої Церкви і України. Жертви просимо надсилати на ім'я протоєрея о. Ф. Луговенка, члена-секретаря Церковного Управління УАПЦ в Німеччині (Oberpriester *Ph. Luhowenko, München 8, Ayingergasse 17, Germany*)

*Karlsruhe
Reichenbachstr. 23*

«РІДНА ЦЕРКВА». Орган Української Православної Церкви в Німеччині. Виходить раз на два місяці. Видає: Церковне Управління УАПЦ в Мюнхені. Редагує: Колетія. — „Ridna Cerkwa“, Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Kirchenverwaltung der UAOK, München 8, Ayingergasse 17/II r.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік III.

Вересень—жовтень 1954

ч. 5 (13)

Нерушима Стіна і Заступниця

У дні туги і журби всю надію покладаємо на Тебе, Пресвята Діво. На чужині, розсіяні по всьому світі, звертаємо свій зір до Тебе, наша надіє і Заступнице. Перед невідомим своїм завтрашнім днем, вдаємося під Твій святий Покров і благаємо Тебе, охорони нас від ворогів видимих і невидимих. Ти бо від віків була наша Милостива Мати і Заступниця; Ти нерушима Стіна і пристановище; Ти наша втіха і радість.

В днях, коли наша Церква врочисто святкує свята в Твою честь, а особливо свято Твоєї Покрови; в осінні дні, коли холодом віє в природі, ми ще більш відчуваємо Твоє тепло і заступництво.

И тепер, коли край наш у неволі, коли Твоя Києво-Печерська Успенська Лавра в руїнах, коли не йдуть шляхами нашої розлогої Батьківщини врочисті процесії прочан до Твоїх Святинь у Києві й Почасві, а лише тихцем, щоб недоглянуло око безбожників, спішать поклонитися Твоїм святим місцям, Ти предстоїш перед Престолом Всевишнього та молиш Господа нашого і Твого Сина за многостраждальний народ наш і простираєш над ним Омофор Свій, рятуючи його від загибелі. Ти подаєш йому втіху у важких терпіннях його на рідній землі й на засланні.

Ти й нами піклуєшся, що розсіяні по всій землі. Зміцняєш віру нашу, підсилюєш надію й запалюєш

любов. Тобі завдячуємо, що не загинули ми дові.

Повсякчасно звертаємося до Тебе з благаннями: не переставай молитися за народ наш перед Господом, бо звертаємося до Тебе, як надійної Опікунки всіх скривджених і поневолених; всіх, що терплять горе: всіх, що тужать по батьках та дітях своїх.

Тих, що на рідній землі зміцни у визнапні віри Святої Православної, дай сил їм відбити ворожі наступи на душі їхні й у непохитній надії дочекатися світлих днів волі.

Нас, на чужині, не допусти, щоб потонули ми в байдушности або сварні. З'єднай нас любов'ю Христовою, щоб ми могли, перебуваючи в країнах вільних, жити на славу Божу і добро творити для ближнього свого й свого народу.

Дай усім нам дочекатися, коли у безмолвній тепер і оскверненій святині Софії Київській, перед святим Твоїм Образом — Нерушимою Стіною, знову, як колись, поллються хвалебні й вдячні пісні з вільних грудей нашого побожного народу.

У непохитній вірі в Боже Милосердя до нас і Твоє, Божа Мати, заступ-

ництво за нас грішних, з глибини душі взиваємо до Тебе:

Радуйся радосте наша, захисти нас від усякого зла, чесним Твоїм Омофором,

Свящ. А. Д.

Образ Божої Матері «Оранта». Нерушима Стіна. Київ. Софійський собор. Мозаїка XI ст.

А. М. Андрієвський
(Член Директорії У.Н.Р.)

МИТРОПОЛИТ ПОЛІКАРП

У перші роковини його упокоєння

(Уривки із спогадів)

Митрополит ПОЛІКАРП, до чернецтва Петро Дмитрович СІКОРСЬКИЙ, народився на Київщині, Батько його був священиком. Рід Сікорських належав до старо-української шляхти і дав немало видатних людей; з того роду походить геніяльний конструктор літаків, в Америці, Ігор Іванович Сікорський. Мати митрополита Софія походила з шляхетського роду Солуха. В сім'ї Петро був старшим, за ним ішли два брати Михайло і Орест та сестра. Митрополит Полікарп рано втратив батька; було йому тоді років тринадцять. Учився в Уманській бурсі, що офіційно звалась «Духовное училище». По смерті батька, мати з дітьми зосталась без засобів до життя, примушена була переїхати до Умані, найняла квартиру і держала учнів; це був єдиний засіб, щоб сяк-так прожити. Стан вдів і сиріт духовного звання може уявити лише той, хто тоді жив; про таких вдів в Україні були такі приказки: «по попові дзвонять, а попад'ю буками гонять»; «з попа дух, а з попаді пух (летить)»; жадного забезпечення; ні хати, ні пенсії; російський Синод про це не старався; безбожно обдирав церкви; накладав на них великі податки, а про вдів і сиріт йому було байдуже; єдине, що він примушений був робити, це утримувати в школах здібних сиріт духовного звання, як прийдучих кандидатів священства, бо інакше парафії зсоставались би без належних священиків і дяків; гуртожитків для таких сиріт по провінціям не було, а жили вони на приватних квартирах, що удержували бідні вдови, а Синод за учнів платив.

В бурсі П. Д. Сікорський дружив з С. О. Єфремовим; батько Єфремова також був священиком. Чимала сім'я Єфремових виділялась серед інших своєю освітою; С. О. ще в бурсі знав добре російську мову, тоді, як решта бурсаків калічили її; провід серед бурсаків вели С. О. Єфремов і П. Сікорський; кожні неділі вбирались в українські строї, вишита сорочка з червоною стяжкою тощо і цілим гуртом бурсаків ішли до садочка Булдеїхи, де відбувалися забави, гри та співання своїх українських пісень. Проводили співами Єфремов та Сікорський, хоч обидва добрих голосів не мали. Улюбленою піснею Єфремова була «Продав, батько сирі воли, а мати телицю», а П. Сікорського «Ой бре море бре, сип шинкаркою ще, єсть у мене мила чорнобрива, викупить мене...»

Єфремов закінчив бурсу з відзначенням і в нагороду одержав твори М. В. Гоголя; Сікорський через хворування попаса, я його наздогнав і вже разом перейшли до Київської семінарії, де застали Єфремова; мешкали ми у Корпусі, на Подолі, старовинний Домініканський монастир, Петро-Павлівська церква,

в оточенні столітніх осокорів. Нема тепер і сліду того, все зруйновано большевиками.

Українська наука в семінарії відбувалася за посередництвом Єфремова; він доставав українські книжки і давав нам для читання. А було це так: у семінарському дворі, в ректорському домику жив семінарський духівник о. Федір Дурдуківський, товариш-однокашник письменника І. С. Левицького; син Дурдуківського був жонатий на сестрі Єфремова; Єфремов у о. Дурдуківського, як свій чоловік, бував часто і там зазнайомився з І. С. Левицьким, який жив тоді в Києві, відвідував Дурдуківського, приносив йому українські книги і часописи галицького видання; Єфремов брав все це і давав через Сікорського нам. Перша книга, яку я тоді прочитав, це була: «Дві московки» і «Причеп» І. С. Левицького (Іван Нечуй-Левицький). В семінарії тоді хоч і не рекомендували читати українські книги, але й не забороняли; в семінарській бібліотеці була «Чернігівка» Єремії Галки (псевдонім Костомарова), лиш забороняли і суворо карали за читання підпільної революційної літератури, якої тоді було досить. Свою м. Полікарпа помічник інспектора Ільязевич ставився до нас прихильно, а коли ректором став рідний брат Єфремова архимандрит Іоаннікій, то й зовсім стало добре. Але несподівано Єфремов покинув семінарію, переселився до о. Дурдуківського і почав готуватись до іспиту на атестат зрілості (матуру) при гімназії. В 1898 році Єфремов уже був в Університеті, а ми з П. Сікорським закінчили семінарію.

Щоб не розлучатись з Києвом, П. Сікорський зостався на посаді дяка в Ольгинській церкві, на Печерську; був деякий час вільним слухачем в Університеті, а потім поступив на службу до Київської Духовної Консисторії. Про Консисторію колись вчене духівництво говорило так: «Консисторіум єст сБдераціо попорум, діяконорум, діякорум, палямарумкве»; у наші часи Консисторія вже такою для духовенства не була, вона обдирала але не для себе а для російського Синоду. Обсяг діяльності Київської Консисторії був великий: у Києві сидів Митрополит і чотири вікарних Єпископи; Духовна Академія, середні і нижчі школи, повно монастирів, православного населення в Єпархії вище чотирьох мільйонів; Головний церковний прибуток складався з продажу свічок; селянин купус й ставить свічку за померлих тата і маму; йому до голови не приходить, що левова частина з тої свічки іде не на його церкву, а на виживдення всеросійського Синоду; Консисторія була школа: тут можна було набратись знання права і церковно-судової практики,

простудіювати церковну політику Росії, пізнати досконало психологію нашого народу. Цю школу пройшов Митрополит Полікарп, закінчив її з початком Директорії У.Н.Р., коли на бажання В. К. Винниченка міністерство ісповідань було перейменовано на міністерство культів, а, за мою ініціативою, міністер Культів І. Л. Липа призначив П. Сікорського Директором Департаменту.

Коли П. Сікорський опинився на еміграції в Польщі, було йому вже добрих за сорок років. Відчув у собі голос предків і рішив присвятити себе на службу православної Церкви. Сповідуючи в листі про це, запевняв мене, що я буду мати в його особі постійного богомольця. В Польщі тоді трапились такі події: Митрополит Юрій Ярошевський, українець, «палата розуму», як його називали, був забитий російським чернцем Смарагдом; Митрополитом старовікарний єпископ Діонісій.

П. Сікорський чернечий постриг прийняв з рук Митрополита Діонісія у Кремянецькому монастирі з іменем «Полікарп». Більше досвідченого співробітника, як о. Полікарп Митр. Діонісій не міг мати. На початку о. Полікарп був настоятелем Загаєцького монастиря на Кремянеччині; потім членом Духовної Консistorії у Вільні. Для поляків о. Полікарп був небезпечний: твердий українець, вельми популярний, впроваджував богослужби на українській мові. Не без впливу поляків перевели його настоятелем у Жировицький монастир на Білорусь. Врешті поляки примушені були піддатись православної українській opinii й о. Полікарпа було висвячено на Єпископа з місцем осідку в Луцьку.

Українське населення любило Єп. Полікарпа; його візитації по селах мали характер протипольських демонстрацій; тому поляки візитації обмежували. Коли Польща впала, московська духовна влада спробувала перетягти Владика Полікарпа на свій бік, призначила його Єпископом Володимиро-Волинським. Спроба не вдалась: Єп. Полікарп пропозиції не прийняв. Що було б далі, невідомо, але на його щастя почалась війна німців з ССРСР. Німці окупували Волинь, Єп. Полікарп, зостаючись в Луцьку, до німців ставився лояльно. Митрополит Діонісій призначив Вл. Полікарпа церковним адміністратором на визволених від большевиків землях. Чи має право М. Діонісій на таке призначення? Треба вважати, що згідно з канонами, мав. Патріярх Царгородський визнав автокефалію православної Церкви у Польщі. Проти цього протестував Митрополит Василь Липківський, обвинувачуючи Патріярха у тому, що він розірвав український народ і одну частину віддав під владу поляків. Протест був переданий на руки представника Української Автокефальної Православної Церкви проф. С. П. Шелухина в Празі. Але патріярх не мав можливості дати автокефалію цілому народові з багатьох причин. З цього не витікає, що він не мав права визнати автокефалію частині народу; коли настав слухний момент, автокефалія поширилась на цілу Україну.

Під час німецької окупації стан Митрополита По-

лікарпа був нелегкий. З одного боку треба було миритись з німцями, не наражуватись на їх репресії. З другого — автономісти на чолі з Архиепископом Олексієм Громадським підняли голову. З третього — почалось українське повстання проти німців; повстанці хотіли перетягти на свій бік Митрополита Полікарпа. У цих обставинах Митрополит Полікарп виявив мудрість і такт: він випустив відозву проти автономістів, що ніяк не хотіли розстатись з Москвою та висвячував Єпископів-автокефалістів і ними обсаджував вільні катедри.

На еміграції, де опинились всі автокефальні Єпископи, Митрополит Полікарп, як найстарший віком, очолив Українську Автокефальну Православну Церкву.

Його найбільшим бажанням було об'єднання всіх православних українців в одній Українській Православної Церкві: «... я був би щасливим, — писав Митрополит Полікарп мені, — якби за межами України всі українські Церкви об'єднались в одну Українську Православну Церкву, але певно я не доживу до того...»

Митрополит Полікарп на старість страждав на склероз та поширення серцевої аорти, від чого, гадаю, і помер. Про смерть Митр. Полікарпа таким листом сповістив мене його наступник Митрополит Ніканор: «... сьогодні я одержав Вашого листа з 22-го жовтня 1953 року, адресованого Його Блаженству Митрополиту Полікарпу. З глибоким сумом мушу повідомити Вас, що наш дорогий Владика і Батько Митрополит Полікарп 22-го жовтня, себто в день написання Вами листа, у Бозі спочив; ніщо не вказувало на його близьку смерть; зраня, вставши, бодьорий, як і завжди, сів до свого столу залагоджувати церковні справи; о год. 12-ій ще спокійно розмовляв з своїм ієродияконом про господарчі справи, а год. 12.30 ієродиякон, прийшовши запитати чи накривати на стіл, застав Вл. П. неживим. Він сидів у своєму кріселку, ніби спочиваючи; перед ним лежав незакінчений лист. Вбiстину — «чесна перед Господом смерть преподобних Його». На телеграфічний виклик я зі своїм духовенством 25-го жовтня прибули до Парижу і разом з духовенством з Франції, Бельгії, Англії, з Румунським і Білоруським 27-го жовтня передали ми тіло спочилого землі на Паризькому кладовищі Пер ля Шез».

Митрополит Полікарп помер, але пам'ять про нього не загине. В історії Української Православної Церкви залишився його світлий образ. Він був скромним у житті, гарний з природи, але сімейних радостей не зазнав; безженним зостався до самої смерті. Семінаристи тодішніх часів вмiли випити, погуляти і поспівати; між ними бував і молодий П. Сікорський, але в блазливому стані я його ніколи не бачив. Між нами Митрополит Полікарп видiлявся твердістю характеру і безмежним патріотизмом. Був у нас професор догматичного Богослов'я, москаль з походження, Іван Єгорович Богородицький, священник, з замолоду женився на дочці українського священника Іваницького, так при звичаївся до

всього українського, що часом на лекціях оповідав українські анекдоти. Проговорився він Митрополитові Полікарпові, що одержує на рік добавки 100 карбованців за «обрусеніє края». Боже мій, що сталося, мало не билися. Богородицького ми вважали за симпатичного добряка, Він каже Митрополитові Полікарпові: «... Я не потрібую цих 100 карбованців, ніякого обрусенія не проваджу, але щож маю робити, коли демонстративно відмовлюсь, то мене виженуть». А Митр. Полікарп йому своє: «Нечесно їсти український хліб ще й за обрусеніє гроші брати». Твердим українцем він зоставався і в Консисторії. Одного разу його за українство мало не звільнили зі служби. Було так: Митрополит Флавіян читав тільки одну «черносотенну», як тоді казали, газетку «Земля», що видавав її Глинка в Петербурзі; у тій газетці члени «Союза Русского Народа» містили свої доноси. Один донос зачепив Митрополита Полікарпа. Митрополит Флавіян олівцем підкреслив це місце, передав газетку секретареві Консисторії з

пропозицією навести порядок. У таких випадках справа кінчалась звільненням з посади обвинуваченого. Але в даному випадкові секретар і Консисторія стали по боці Митрополита Полікарпа і відповіли Митр. Флавіянові, що Митр. Полікарп «незамінімий» робітник. У 1917 році большевики мали списки видатних українців, яких мали знищити. У тих списках був і Митр. Полікарп. Коли на початку 1918 р. большевики прийшли до Києва, Митр. Полікарп примушений був тікати за Київ на передмістя Сирець.

Українське духовенство Київщини дало двох основоположників відродженої незалежності Української Православної Церкви, саме Митрополита Василя Липківського, родом з Липовецького повіту. вихованця Київської Семінарії і Академії й Митрополита Полікарпа. Такими вони увійдуть у нашу церковну історію.

Каринтія (Австрія), 1954.

Проф. Н. Полонська-Василенко

Українська Православна Церква і Переяславський договір

Серед подій історії України одною з головніших є Переяславський договір 1654 р., який не перестає бути об'єктом студій істориків, як українських так і російських, і викликає різні тлумачення. Кожна риса події, що мала місце в Переяславі в 1654 р., та подій, які слідували за нею в Україні, має великий інтерес, тому що допомагає оцінити належно характер як самого договору, так і її загальну ситуацію, яка була зв'язана з ним. Серед питань, зв'язаних з Переяславським договором, особливе значення має питання про те, як поставилося до нього українське православне духовенство.

Щоб ясніше уявити собі це питання, треба підійти до нього історично. Кінець XVII ст. був добою занепаду Православної Церкви в Україні. Вища ієрархія, підпорядкована чужому політичному прововоді — литовським князям, а далі польським королям, протекторат яких замінив протекторат православних князів попередньої доби, втрачала зв'язок з своїм народом. Факти призначання митрополитів світською владою, посідання єпископських катедр світськими магнатами, що не змінювали свого життя, й не спішили одягати рясу, брак духовної освіти, злиденне життя православних священиків, малоосвічених і малокультурних, — все це підривало авторитет православного духовенства в очах вірних. Рівнобіжно з занепадом Церкви, поглиблювався занепад вищої верстви — князів-магнатів, що все більше підпадали під впливи польської культури і денаціоналізувалися. «Повна безрадість цих верхів віднайти без авторитетної Церкви, без авторитетних і добре організованих духових провідників народу, культурну і політичну єдність зі своїми народними масами, була одною з головних причин, яка примусила їх до ре-

лігійного, а згодом і політичного і національного відступництва», — писав один із видатніших дослідників Хмельниччини, В. Липинський, в малопопулярному творі «Релігія і Церква в історії України».¹⁾

Першим кроком на шляху до піднесення авторитету православного духовенства в Україні була діяльність славетної Академії Острозької, — того високоінтелектуального, висококультурного й патріотичного гуртка, що його скупчив біля себе князь Костянтин Острозький наприкінці XVI ст. Але, цього було ще замало. Ще більше значення мав напочатку XVII ст. гурток у Києві, на чолі якого стояв архимандрит Києво-Печерського монастиря Єлисей Плетенецький, який знайшов міцну підтримку в гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, що переніс до Києва мілітарну міць організованого на Запоріжжі козацтва та поновив славу княжої столиці України-Руси у новій формі. Заснування Київського Братства притягло світських людей до справи відновлення Православної Церкви й, зокрема, будування тієї славетної Братської школи, яка незабаром перетворилася на Колегію, а далі — на знамениту Київську Академію, що стала світочем науки для цілого Сходу Європи. Відновлення православної ієрархії у Києві в 1620 р. заходами Петра Сагайдачного піднесло значення Києва, як церковної столиці України. З того часу діяльність світського проводу України тісно пов'язана з діяльністю церковних ієрархів.

Року 1632 на катедру київського митрополита вступив Петро Могила, один із видатніших діячів Православної Церкви. Він зреформував Братську

¹⁾ В. Липинський. Релігія і Церква в історії України. Філадельфія, 1925, ст. 33.

школу в Колегію. Православна Церква під його проводом придбала те, чого їй найбільше бракувало, і що було головною причиною її упадку: 1) релігійне виховання, 2) освіту, 3) дисципліновану організацію, і 4) уміння обходитись без залежності од влади світської і політичної піддержки цієї влади.²⁾

Петро Могила намагався відновити славу Києва — столиці України своєю церковною, освітньою і науково-реставраційною працею. Він намагався заснувати у Києві патріархат і, безсумнівно, мав на увазі утворення не лише церковного, але й державно-політичного осередку. П. Сагайдачний й Петро Могила надали Києву знову значення духової, культурної і церковної столиці України.

В цій діяльності ієрархів українських XVII ст. — Єлисея Плетенецького, «ректора шкіл київських» Касіяна Саковича і, зокрема, Петра Могили, бачимо ми, якого великого авторитету здобула Церква, яку велику й активну роллю відігравали її ієрархи в політичному й громадському житті України!

Цілком зрозумілим стає, що Хмельницький, по тріумфальному поході від Жовтих Вод до Замостя, пішов до Києва. Організатор повстання і вождь, перед яким були безсилі найкращі війська й полководці Польщі, саме в Києві дістав те, чого не могли йому дати блискучі перемоги на полях побоєвищ, — зв'язок з історичною традицією Української Держави і, з благословення патріарха єрусалимського Паїсія та митрополита київського Сильвестра Косова, став правдивим володарем України. Зустріч гетьмана населенням м. Києва його духовенством, професорами та студентством Києво-Могилянської Колегії, вітання його, як нового «Мойсея, спасителя, збавителя і свободителя народу руського з неволі людської Богом даного, тому й Богданом названого», — під дзвони київських церков, дали новий зміст його військовим перемогам.

Таке чудо, що сталося під проводом Великого Гетьмана Богдана, — за висловом В. Липинського, — пояснюється тим, що в основу його великого подвигу, — будівництва держави, ліг громадсько-організуючий авторитет Церкви. «Без авторитетної Церкви й релігії не вдалося би ні Сагайдачному, ні, навіть, Великому Богданові зорганізувати біля останків розпорошеної та ослабленої української шляхти, — біля останніх репрезентантів старої традиції державно-національної — ті анархістичні, з найрізномірніших елементів складені ватаги козацькі, що тільки під духовним впливом авторитетної української Церкви та релігії устаткувались і в одним духом спосне в одне тіло державне об'єднались».³⁾

Так, біля Богдана Хмельницького, могутнього переможця, стала постать митрополита Сильвестра Косова, наступника Петра Могили на кафедрі київських митрополитів. Він був одним з видатних ієрархів України, — вчений, бувш. ректор Києво-Могилянської Колегії, людина енергійна і принци-

пова. Сильвестр Косів був близький до тих кіл української громадської верхівки, яка прагнула повновлення Української Держави. Напередодні Хмельниччини обмірковувалося кілька державницьких концепцій, і Сильвестр Косів був близький і до Адама Киселя, цього лідера української шляхти, з іменем якого в 1648—1649 рр. сучасники зв'язували можливість утворення Князівства або Королівства Руського. Але в той же час митрополит шукав порозуміння з представниками козацтва на ґрунті державности.

В кінці 1648 та перших місяцях 1649 рр., за участю Сильвестра Косова, з'явилася нова концепція — проект утворення на території України удільної держави під вищим протекторатом Речі Посполитої де влада була б поділена між гетьманом та митрополитом київським. Зберігся цінний документ — реляція дипломатичного агента московського царя Кунакова в Польщі, р. 1649, який подав докладні відомості про цей проект Богдана Хмельницького урядові польському. В ньому він вимагав, між іншим, таке: «щоб усі міста і села за Дніпром були під владою київського митрополита і гетьмана»; (п. 5); «щоб королеві і панам — раді ні з якими сусідніми державами без відома митрополита київського й гетьмана Запорозького війни не починати і такі важливі справи вирішувати спільно з митрополитом київським і гетьманом Запорозьким», — подає проф. Оглоблин.⁴⁾ Цього проекту Польща не прийняла, але він важливий тим, що малює, як високо стояв в ці роки авторитет митрополита київського, ім'я якого згадується першим — перед гетьманом, і як тісна була співпраця цих двох діячів за тих часів.

Ішли роки напруженої, героїчної боротьби з Польщею, в якій знемагала Україна. Богдан Хмельницький шукав союзів то з Кримським ханством, то з Туреччиною, то з Молдавією та Волощиною, Семигордом та Швецією. Серед цих союзів здавався найбільш природнім союз з Москвою, з якою зв'язувала релігія, і яка вела довготривалу боротьбу з Польщею. За таких обставин склався мілітарний союзний договір з Москвою, який мав бути скріплений на спільній раді в Переяславі в 1654 році. Порівнюючи з попередніми союзами, це був, так би мовити, черговий союз з міцним сусідом з метою боротьби проти іншого спільного сусіда, і на допомогу Москви сподівалася Україна. Вже з перших кроків у Переяславі виявилось, що обидва партнери по-різному розуміли взаємовідносини і реальний характер договору.⁵⁾

Перш за все, послали московського царя відмовилися присягати на вірність договору, чого вимагали Богдан Хмельницький і старшина, і, нарешті, укра-

⁴⁾ Проф. О. Оглоблин. Хмельниччина і українська державність. Нью-Йорк, 1954, ст. 21—22.

⁵⁾ В. Липинський. Україна на переломі, Київ-Відень, 1920, ст. 30 і А. Яковлів. Договір Богдана Хмельницького з Москвою 1654. Нью-Йорк, 1954, ст. 44—68.

²⁾ Там же, ст. 33.

³⁾ Там же, ст. 34.

їнські представники склали присягу. Тоді з московського боку послідували вимоги присяги від цілого українського народу на вірність цареві московському. Ця вимога викликала велике обурення по Україні. Цілі полки відмовилися присягати (Полтавський, Кропивенський, Уманський, Брацлавський), міщани м. Переяслава, видатні діячі, як полк. Богун, отаман Сірко. Але найбільшу опозицію проти присяги виявило духовенство. Митрополит Сильвестр Косів і вище духовенство заявили, що «волять померти, аніж присягнути цареві». За ними відмовилося присягати духовенство інших міст України. Настрій духовенства добре відбив лист протопопа Чорнобильського, який був у Києві в січні 1654 р.: «Хмельницький видав нас усіх у неволю Московському цареві по Володимир і по Турів, і ще далі. Місто Київ під мечевним каранням силою довів до того, що присягнули всі, та духовенство не присягло». Справа закінчилася тим, що митрополит дав дозвіл присягати світським людям, що були в його юрисдикції, — як селяни монастирських маєностей, службовці, ремісники, але не дозволив цього духовенству.⁶⁾

Ця сторінка з історії Хмельниччини свідчить, як незалежно трималося в Україні вище духовенство, навіть в такому важливому питанні, яким був Переяславський договір, що на нього Богдан Хмельницький покладав стільки надій.

Дуже цікава є така справа. З наказу митрополита Сильвестра Косова, чернець Києво-Печерського монастиря Макарій Криницький в 1654 р. записав латинською мовою до книг гродських луцьких (такий запис мав характер нотаріального запису) протест проти насилуваної присяги цареві: «Хмельницький удвох з Виговським у соборній церкві віддав присягу і підданства цареві московському, а його навзаєм присягнули послі». ⁷⁾ Цей запис дуже важливий не лише тим, що передає настрої вищого духовенства України, а також і тим, що стверджує, що присягали й московські послі, що пізніш спростовувала Москва.

Цілком ясно, — якою б кон'юктурою не було викликано Переяславський договір, ані на хвилину Богдан Хмельницький та його найближчі співробітники не припускали можливості трактування його, як підданства України Москві. Вся попередня політика Богдана Хмельницького, його високе розуміння свого становища, як володаря, «єдиновладного самодержця Руського», свідчать за те, що на договір підданства він ніколи не дав би згоди. Проте, гостро потребуючи допомоги Москви в боротьбі проти Польщі і певний, що йде про тимчасовий союз, він, можливо, не хотів дратувати Москви й викликати передчасний розрив з нею.⁸⁾ Митрополит Силь-

вестр Косів і духовенство поставилися більш принципово і відмовилися давати будь-яку присягу московському цареві. Оцим відмовленням вони зробили на той час велику справу: вони полегшили Богданові той розрив з Москвою, який підготовляв він в 1656 році, коли творив могутню коаліцію західно-європейських держав проти Польщі, і яку розбила його смерть.

Ця коаліція стверджувала, що й після Переяславської угоди Богдан не вважав Україну підданою Москві, як не переставав дивитися на себе, як на володаря її. Характерні в цьому відношенні слова Богдана про те, що син його Юрій, якого призначив своїм спадкоємцем, і якого не обрали (як обирали гетьмана), а лише прийняли чи затвердили на Військовій Раді, як призначену гетьманом особу, — не повинен присягати цареві. А далі — Богдан розпочав переговори з патріархом Ніконом про коронування Юрія, так само, як коронуються московські царі.⁹⁾ Польща, Швеція, Туреччина, Крим, Семигород, Молдавія, Волощина визнали Юрія законним спадкоємцем Богдана — гетьманом і князем.

Традицію незламного опору московській владі наслідували після Сильвестра Косова митрополит Діонісій Балабан і Йосиф Нелюбович-Тукальський. Людина з великою освітою, оборонець догм і величі Православної Церкви, і ворог політичної залежності України від Москви, Йосиф Нелюбович-Тукальський був прихильником твердої й міцної влади гетьмана і ворогом анархії в Церкві та житті. Він був співробітником гетьмана Петра Дорошенка, і про нього казали сучасники, що «духом його (митрополита) і гетьман живе, і вся Україна».

Така була видатна, високоморальна, національно-патріотична роля вищого церковного проводу в Україні в ту героїчну добу XVII ст., коли вирішувалася доля Української Держави, українського народу.

⁹⁾ Митроп. Іларіон. Політична праця... ст. 93.

ПОДЯКА

Особам і установам, що надіслали мені в день Св. апостола Ніканора поздоровлення, приношу мою сердечну подяку.

Митрополит Ніканор

ПОВІДОМЛЕННЯ

У зв'язку з перенесенням о. прот. Федора Лутовенка до Карльсруе на посаду директора Митрополиччої Канцелярії, всю кореспонденцію і грошові розрахунки, призначені для Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені, аж до відкликання скеровувати на адресу Керівника Церковного Управління:

Oberpriester Pallady Dubitskyj, (13b) München 8, Ayingerstr. 25/0.

⁶⁾ Др. І. Огієнко, Українська Церква, т. II, Прага 1942, ст. 36—37.

⁷⁾ Митроп. Іларіон. Політична праця Богдана Хмельницького. Париж, 1947, ст. 68—69.

⁸⁾ В. Липинський, Україна на переломі, ст. 31—34.

Прот. Д. Бурко

З книги буття Української Церкви (4)

Переслідуваний марою страшного советського мо-лоха, я порожнем «омнія меа мекум порто» (все моє ношу зі мною) наприкінці жовтня переїхав на нове місце невільничої праці. Добрі люди допомогли влаштуватися тимчасово рахівником споживчого кооперативу в с. Ворзіль (дачна місцевість 30 км. на захід від Києва). Потяглося далі моє повите страхом існування. Воно, це життя «на волі», часто було для мене тяжчим ніж у концтаборі, бо тоді я знав, що моя доля вже рішена, а тепер повсякчас відчував над собою навислу небезпеку. Хвилини радості мав лише тоді, як слухав церковні служби в Києві та коли гостював потаємно в дружини й брата, що вчителювали на селах, але для цього не завжди була можливість.

У Ворзелі я познайомився з місцевим священиком, В. Чирвінським, родичем Єпископа Олександра Чирвінського. Слово за словом і в третій зустрічі ми відкрили один одному свої душі. Він був самотній, а самотність не завжди добра подруга, для нього ж вона склалась дуже трагічно. Якось заходжу до нього одного вечора, а він зустрічає мене словами Агафангела Кримського:

«Як тяжко жити в ті похмурі дні,
Коли немає з ким поговорити!»...

А дні були більш ніж похмурі, не такі як ті, коли писав свої поезії ранній Кримський. Кожна жива душа задихалася в моторошній дійсності і шукала виходу з неї. З о. Чирвінським сходилися ми більше в мене, бо в його квартирі «стіни вуха мають», казав він, (у тому будинку по сусідству жив комуніст). Сходилися не часто і все вечорами, при чому він заходив спершу до господаря дому, свого парафіянина, що в нього я жив, а потім, наче між іншим, до мене. Щільно зачиняєм, бувало, віконниці, замикаєм двері і виливаємо з сердець наші печалі.

Протоєрей Василь Чирвінський мав уже понад шістдесят років. Належав до тієї української інтелігенції, що виросла в XIX ст. на ідеях Шевченка, О. Кониського й Драгоманова і віддала себе на служіння своєму народові, а в дні революції стала на передовій лінії боротьби за його державність і волю. На неї, на цю інтелігенцію, і впали перші удари большевицького обуха. Одного вечора о. Чирвінський розповів мені своє горе. Вже в перші дні советської навали на Україну, 1919 р., він ледве врятувався від розстрілу. Року 1921 його середущого сина, студента, разом з поетом Григорієм Чупринкою розстріляла ЧК, в зв'язку зі справою київського «Повстанком». В час першого погрому Української Церкви вкінці 1927 р., ГПУ розстріляло його старшого сина, священика Федора Чирвінського, який «провинився» тим, що служив панахиду по Симону Петлюрі та поминав на службах Митрополита Василя Липківського.¹⁾ В дні процесу «СВУ», року 1930 арештували й вивезли на далеку північ третього

сина, за приналежність до СМУ. Тоді ж було заслано й зятя, лікаря. Доньку, що побивалася у слідчих за чоловіка й брата, ГПУ обвинуватило в «бандитизмі» (вдарила по фізіономії слідчого, який цинічно повівся з нею) і посадило до в'язниці, де вона й загинула. Паніматка, втративши всіх дітей, не пережила цього, скоро померла...

— Оце вже півроку сиротою поневіряюся в цьому кривавому світі... єдина підпора мого життя — Церква, — говорив о. Василь, стримуючи сльози, як скінчив свою вопіючу до неба повість. Тяжко було слухати цю повість, тим більше, що вона роз'ятрювала душевну рану, вставали в мої пам'яті і в моїх думках знані й багато незнаних таких повістей, тих нечитаних світом сторінок великої книги страждань українського народу. Тяжко було дивитися на розтоптану, так жорстоко покривджену людину.

— Кажете, це частина суцільної трагедії нашої нації? — говорив нещасний, наче вгадуючи мої думки.

— Так і є, — відповідаю спочутливо, — це частина життя в пеклі на землі.

— І терпить Господь люциперів... А світ наче сліпий... сліпий і байдужий...

— Світ, як бачите, кажу. Первоосновою християнського таїнства хрещення є відречення від диявола, від усіх діл його і всіх слуг його, а в наші дні, коли образ диявола виявився у всій його жажливій ясності, хрещені керівники держав і народів забувши про ту первооснову, цілуються з ним.

— Цілюються, не добачають, ніби, що диявол, одягнувши личину добра, правди і свободи, на ділі топче їх, сіє зло, неправду й страшну неволю. Нераз над цим думаєш і доходиш до розпачі і кричав би: пробі! та намарне... Святу правду казав Монтеск'є, що володар, який відкидає релігію, то кровожер, тиран, що не знає меж своїй жорстокості. Терпимо нечуване в історії людства насильство, терпимо наругу над усім, що є для нас святе — Бог, Україна, її незалежність і воля, терпимо за національні стремління, за правду. За віру в Бога, за прагнення добра і щастя своєму народові, за тугу по християнській красі життя опричники советської нелюдяної імперії мучать нас і карають смертю... Душать релігію, нищать Церкву, витравлюють у людях віру, християнську любов і честь, а натомість культивують братоненависть, всрожнечу й безчестя, культивують в людській істоті звіря. Багато скалічено вже людських душ, багато їх стали людьми без образу, без індивідуальності, без мислі... А скільки вигублено з тих, що не скорилися насильству, скіль-

¹⁾ 3 жовтня 1927 року ГПУ, що змусило 2-й Церквний Собор звільнити Митрополита Василя Липківського від керування Церквою, заборонило поминати його на службах.

ки постріляно, замучено?! — Тут голос мого співбесідника здригнувся, з його очей покотились невтримні сльози... Якусь хвилину ми обидва мовчали, намагаючись заспокоїти наші схвильовані почуття, наші болі.

— Як будете в Страсний Четвер у Святій Софії, поставте, прошу, за душі моїх дітей свічку... «О, Господи, почуй слова мої, зглянься на тугу мою!» (псалом 5, 1), сказав о. Чирвінський прощаючись.

Того року, 1932-го, Пасха була 1 травня — 18 квітня (як зараз бачу Київ тієї Великодньої і «першотравневої пролетарської» ночі). Другого дня увечері, як завжди, о. Чирвінський крадькома зайшов до мене похристосуватися та розпитати про Пасхальну службу в Києві (до місцевої церкви на служби я не ходив, бо за це звільнили б з праці). Настрій у панотця був справді Великодній, у його глибоких розумних очах і на високому чолі сяяла радість; коли б не знати його буття, можна б подумати, що він не відав горя. З особливою цікавістю він слухав моє оповідання про службу Божу в Софійському соборі, яку служили архієпископи Костянтин Малюшкевич та Юрій Міхновський і шість священників. Радів, що собор був повеі людей, що віра в народі ще живе, хоч зазнає страшних утисків. Коли я сказав, що пам'ятник Богдану Хмельницькому, який на Софійській площі, з приводу 1-го травня був чомусь укритий брезентом, панотець весело засміявся, вперше засміявся за час наших зустрічей. «Мабуть вважають, що «царський підніжок»²⁾ не достойний дивитися на «пролетарське свято», говорив він, сміючись. Увесь той вечір ми трималися відрадного настрою, обминаючи в розмові все, що могло б порушити в серці притишені скорботи; я радий був, що о. Василь повеселішав.

Але на його дні журби й хвилиної радості нечестива рука вже накинула свою петлю. Перед Зеленими Святами влада вручила о. Василю повістку на 1500 крб. податку. Щоб не запечатали церкви та не арештували священника, жінки-парафіянки зібрали, як могли, біля 800 крб. решту дав якийсь таємний дачник і податок заплатили. Та вороги не вгамувалися. Через кілька днів, пізнього вечора сиджу я в конторі кооперативу за роботою, і раптом ударив по вікнах широкий блиск. Глянув у вікно, горить церква. Доконали!.. — скрикнув тривожно з сіней хазяїн дому, поспішаючи на вулицю. Виходжу на ганок. Дерев'яну будівлю церкви (вона стояла майже напроти, через дорогу) вже охопило полум'я кругом і всежирущо добирається до купола. Від сусідньої з церквою садиби «селищної ради» чути советську лайку. «Всі пожарні бочки поховано, Сніжко і Піскунов не дозволяють гасити!» — каже мій хазяїн, вбігаючи на ганок, — «треба стерегти хоч хату, бо може впасти вогонь». А церква горіла... Ніхто не рятував її... Як велетенський смолоскип палала вона, далеко освітлюючи тиху червневу ніч. Колосаль-

²⁾ Так у той час трактували совети Великого Гетьмана.

ні вогненні язики лизали зводи святині, вихоплювалися з вікон, з дверей, гули, тріскотали, сипали іскрами, перепліталися один з одним, вигравали, мов утішалися, що їм дано таку незвичайну багату поживу. Трах-пах-тах! це падав на середину пожарища догоряючий купол. А з садиби «с-ради» було чути злорадний сміх...

На ранок з церкви і всіх її святощів зосталось тільки димуче попелище. Це була неділя Всіх Святих, перша по П'ятидесятниці. Отець Василь прийшов у ту годину, що мав служити, став перед попелищем і тихо плакав... А комсорг Сніжко хвалив свого замісника Піскунова і «легку кінноту»³⁾ що справно виконали «завдання», облили церкву нафтою і підпалили.

Тої неділі, смерком, пішов я відвідати о. Чирвінського, але його кімната була порожня. Це наводило мене на всякі тривожні думи. Другого дня по роботі, ждучи вечора, щоб таки побачитися з нещасним, виходжу в поле, думаю зайти до нього знову, коли стемніє (будинок його квартири стояв з південного боку Ворзіль, близько поля). Край дороги жінки, колгоспниці, з села Рубежівки, як земля почорнілі, нужденні, підгортають не свою — колгоспну картоплю. Мої думи стають ще важчі. У пам'яті зринають слова Олександра Кониського:

«Ой, поля, ви поля,
Мати рідна земля!
Скільки крові і сліз
По вас вітер розніс!..»

А жайворонки щебечуть над полем, заливаються. Вони щасливі, од них не відібрато волі, їх не усупільнено й не удержавлено.

Гарячий червневий день погасає. Смеркає. Вертаюсь помалу в Ворзіль. Наближаючись до взлісся дач і враз чую співає о. Чирвінський: «Колісниці гнобителя фараона потопив чудотворний Моїсеїв жезл колись»... (з канону 8-го голосу). А потім: — Ха-ха-ха!.. — й вибігає з-за дерев на галяву: в одній сорочці, груди розхристані, босий, права штанина підкачана...

— Отче Василю! — гукаю я. А він став, глянув на мене та й знов: Ха-ха-ха-ха!.. Слава наймудрішому Сталіну!.. — і побіг щосили в гущавину зелені дач. За кілька хвилин віддалі знов чути: «Колісниці гно-би-те-ля»...

Йду сам не свій додому. Але підходячи до залізничної станції, яку треба перейти, бачу о. Чирвінського вже тут.

— Ха-ха-ха-ха! Мій сусід каже, що богословія нісенітниця, а я кажу, що богословія, як наука, це вінець усіх знань, усіх наук. — Десятків з два людей, що чекають вечірнього поїзду на Київ, хто з жалем, а хто з цікавістю дивляться на жертву сатанинського режиму.

— Ха-ха-ха-ха! А чому розстріляли Грицька Чупринку й мого сина? бо їм потрібні не поети, а

³⁾ Так у советів називалися тоді ватаги комсомольців, що виконували з наказу влади «спецзавдання».

Друга Конвенція Світової Ради Церков

В місті Евенстоні біля Чикаго (ЗДА) від 15 до 31 серпня ц. р. відбулася друга Конвенція Світової Ради Церков, в якій взяло участь 1500 делегатів, представників 163 різних християнських Церков, членів цієї Ради. Крім протестантських Церков були заступлені православні Церкви: Константинопольська патріархія, Грецька Церква та деякі інші з Церков по цю сторону залізної завіси.

Головна тема Конвенції була «Христос — надія світу». Дискусії по цьому питанні почалися першого дня З'їзду. Один з головних доповідачів на цю тему проф. д-р Е. Шлінк (Німеччина) сказав: «християнська надія ґрунтується на Христі... Тому вона буде очікувати від Бога найкращого і буде безустанно діючою в боротьбі з силами темряви.»

В справознавчій доповіді, що її виголосив генеральний секретар д-р Віссерт Гуфт, доповідач підкреслив завдання СРЦ. Він схарактеризував її як «знаряддя на службі Церков», що допомагає їм проповідувати про справжню істоту Церкви. Екуменічна Рада є допоміжним засобом, але не самоціллю. Це жадна Світова Церква або Понад Церква. СРЦ — це знаряддя Боже для здійснення місійних завдань у світі, для праці на службі втікачам, для праці Церков по міжнароднім питанням.

Серед промовців на Конвенції були різні визначні особи, як президент ЗДА Двайт Айзенгауер, генеральний секретар Об'єднаних Націй Даг Гаммерскі-

пропагандисти їх нелюдської системи. Мій сусід хвалить комуністичну партію, а я кажу, що ніколи в світі не було системи, так цинічно порочної як комунізм!

— Слушай, старік, замолчі! — обзивається з гурту червоноармієць.

— Не ображайте вніманія, ви же відіте, що он сумасшедший, — каже йому якась дама.

— Да, сумасшедший он, а почему он не говорит чего другого.

З'явився міліціонер. — Ідьом старік со мной! — і тягне жертву за руку.

— Ха-ха-ха-ха! А отець ректор казал: «Перш за все чоловіколюбство!»

— Ладно ладно, ідьом!

Підійшов поїзд. Міліціонер повів нещасного до вагона.

— Ха-ха-ха-ха! «Ко-лі-сни-ці гно-би-те-ля фа-ра-о-на по-то-пив»... чути було вже з вагона.

— Ха-ха-ха-ха! Слава наймудрішому Сталіну! — ще раз дійшло до моїх ушей, коли поїзд рушив.

Через кілька днів у Києві зайшов я в Кирилівську психіатричну лікарню, куди завезли о. Чирвінського. Питаюся там у якій він палаті, а мені кажуть, що його нема, «покончил самоубійством». Чи так, чи щось інше з ним сталося, то одному Богові відомо.

(Далі буде)

олд та інші. Президент Д. Айзенгауер між інш. закликав Церкви говорити сьогодні до світу, як колись старозаповітні пророки говорили до свого народу, та жадав, щоб віруючі люди показували скрізь «діла віри». Генеральний секретар Об'єднаних Націй заявив, що Церкви можуть бути рішучою силою для привернення добра в міжнародньому житті, коли вони виступлять за справедливість, правду і довір'я, без спроб безпосередньо впливати на політичні рішення.

З мужньою заявою про відносини в окупованій советами Східній Німеччині виступив євангеліцько-лютеранський Єпископ Берліну д-р Отто Дібеліус. Він заявив, що протестантська Церква в Східній Німеччині знаходиться в постійній боротьбі за своє існування, бо держава, збудована на матеріялістичних основах, поборює кожену релігію.

В окремих секціях обговорено детально різні проблеми, як расова проблема, проблема мирян («християни у своєму фасі») і інші. Особливу увагу на Конвенції присвячено обговоренню місіонарських завдань Церкви (євангелізації) у всьому світі, а зокрема в Азії і Африці.

Після цього як номінаційний відділ 23 серпня запропонував кандидатів на нових президентів СРЦ. Конвенція в Евенстоні, беручи під увагу конфесійні і географічні підстави, вибрала шість нових президентів СРЦ: Єпископа Санте Уберто Барбієрі з Бразилії (Методистська Церква); Митрополита Юганона з Індії (Сирійська Церква св. Фоми); Єпископа Отто Дібеліуса з Німеччини (Євангеліцько-Лютеранська Церква); Архиепископа Михаїла (Грецька Православна Церква); Пастора Джон Бейлі з Шотландії (Реформована Церква); Єпископа Генрі Нокс Шеріль з ЗДА (Єпископальна Церква).

Конвенцію СРЦ вітало багато визначних духовних і світських особистостей. Голова православної делегації в Евенстоні Архиепископ Геннадій Геліопольський передав членам конвенції СРЦ в Евенстоні особисті привітання і благословення Вселенського Константинопольського Патріярха. В своїй промові Архиепископ Геннадій підкреслив, що конференція в Евенстоні не має ціллю порушувати догматичні питання. Є багато різних причин, що вимагають зустрічі представників різних християнських Церков. Сили релігії повинні перескочити через розлами, що розривають людство. Коли ми будемо твердо триматися того, що єдність християн є волею Господа нашого Ісуса Христа, то напевно прийде день, коли ця єдність станеться дійсністю.

В ряді доповідей про шукання за єдністю, серед доповідачів з православної сторони виступав проф. В. Йоганідес з Атенського Університету. У своїй доповіді, що мала наголовок «Церковна єдність у світлі нашої спільної минувшини», він підкреслив, що єдність всіх охоплюючої Церкви має виявитися передусім у єдності передання (традиції).

Від Комітету по будові храму УАПЦ в Парижі

Комітет по будові храму УАПЦ в Парижі ще не має року життя, але вже досяг великих результатів. Ми зібрали понад 2.000.000 фр. пожертв. В Парижі, в доброму місці, недалеко від площі, обсаженої прекрасними деревами, якраз напроти цвинтаря, де поховані наш духовний керівник, великий український патріот, невтомний захисник нашої прадідівської віри, Блаженніший Митрополит Полікарп, Комітет купив терен з двома будинками й домовою каплицею. Тут ми маємо намір будувати наш репрезентативний український православний храм. Ми вклали в землю й будинки зібрані гроші і цим забезпечили цей тяжко зароблений гріш нашою еміграцією від девальвації — обезцінення.

Ми дали можливість Паризькій парафії служити Службу Божу в своїй каплиці. Український православний Париж має свою домівку. Там приміщується ціла низка українських громадських інституцій.

Ми збираємо гроші по всьому світі, — кличемо до українського серця опікуватись нами, допомогати нам у центрі світу — Парижі будувати всеукраїнський православний храм, як амбасаду всього українського народу. Ми хочемо заповнити пустку, яку допустили попередні наші еміграції, часів нашої козацької держави, — часів гетьманів Мазепи та Орлика. Останні мали великі європейські зв'язки й що

ж залишилось після них? Документи по архівах Парижу та Стокгольму про нашу минувшу славу! Але української домівки в Європі вони не залишили. На диво, гетьман Мазепа, який був фундатором більше 20 церков і соборів в Україні, — не збудував в Західній Європі ні одної церкви-пам'ятника своєї колишньої слави. А жив же він колись у Франції!

Ми, нащадки державницьких ідей наших гетьманів — робимо те, що вони не встигли зробити. Будівельний Комітет, не дивлячись на те, що, купивши майно для будови храму, увійшов у великі борги, починає виконувати всеукраїнські функції.

Св. п. генерал Омелянович-Павленко залишив після себе вдову дружину, яка живе в нашому приміщенні й займає дві маленькі кімнати. Ми могли б їх найняти і мали б легко за них 10.000 фр. на місяць — 30 дол. Але пані генералова не має засобів і ми з неї нічого не вимагаємо. При нашій бідності ми горді виконувати наш всеукраїнський обов'язок, — але де ж наші військовики? Де наші комбатанти? Чому вони не включаються масово в нашу всеукраїнську акцію по будові храму в Парижі? Наші комбатанти вже не молоді — треба поспішати. Ті з них, що добилися значних матеріальних успіхів в житті, які не мають дітей, хай пильно думають про наш храм. Те, що маєш на землі, зі собою в домовину не понесеш. Наслідуймо приклад наших козаків, що були часто фундаторами церков та монастирів в Україні. Бувши вояки, масово включаймося у всеукраїнську акцію — будову паризького храму. Жертвуймо самі і збираймо пожертви скрізь, де є наші люди.

А наше славне духовенство — воно є з нами і ми миряни його не забуваємо при всій нашій бідності. Кілька років тому Паризька парафія втратила о. диякона Пишного. Після покійника залишилась старенька вдова бабуся — як ми її кличемо — вона теж живе в нашому приміщенні, займає одну кімнату, яка б могла Будівельному Комітетові принести 5000 фр. на місяць. А гроші так потрібні для утримання наших будинків. Не дивлячись на це, в пам'ять покійного о. диякона, ми з неїмущої бабусі нічого не вимагаємо.

Оці два факти є прологом до великої праці, що провадитиме колись репрезентативний український православний храм у Парижі. Багато перед нами роботи та зусиль. Світ нас ще мало знає. Приїздять люди — кореспонденти скажімо, з Німеччини, — пишуть цілі статті і ні словом не згадують про діяльність Будівельного Комітету. Отже у нас на черзі стоїть велика справа ознайомлення українського громадянства в цілому світі з діяльністю Будівельного Комітету. Українці мусять знати, що ми зібрали понад 2.000.000 фр., більше як 6000 дол., купили в борг за 11.000 дол. приміщення (2 будинки) й терен в Парижі в гарному районі, де будемо будувати наш храм. Ми розіслали по всьому світі 25.000 друків-

ДРУГА КОНВЕНЦІЯ СВІТОВОЇ РАДИ ЦЕРКОВ

(Закінчення з 9. ст.)

Православна сторона, як подає преса, на конвенції в Евенстоні проклamувала свої принципи віри єдиноправильними і відкинула всякі компроміси в справах віри.

Друга конвенція Світової Ради Церков, після успішних 17 днів праці, закінчилася у вівторок 31 серпня. На кінцевому засіданні було схвалено п'ять основних постанов, які у вигляді рішень і послань мають бути доведені до відома Церков і урядів.

Ці постанови такі:

- 1) Всі люди рівні перед Христом і в цьому лежить надія майбутнього об'єднання Церков.
- 2) Християнство і комунізм несумісні, але вони мусять навчитися мирно жити одне біля другого.
- 3) Расовий поділ і всі роди пониження людини противні Христовій науці.
- 4) Вжиток атомової зброї йде в розріз зі Словом Божим.
- 5) Христос є єдина надія всіх віруючих розірваного на ворогуючі між собою чи незгідні частини сучасного гріховного світу.

Наприкінці Конвенція одногослоно прийняла постанову, що осуджує всяке переслідування на релігійному тлі та висловлює занепокоєння СРЦ з приводу становища Церкви в деяких країнах світу.

За «Єкуменіше Пресседінст» і німецькою пресою.

закликів. Ми видали одине число лондонських «Відомостей» за наш рахунок — аби ліпше й ширше охопити нашу еміграцію в Англії й по цілому англо-саксонську світі, бо дві статті у цьому журналі надруковані по англійському. В журналі детально обговорені організаційні справи Будівельного Комітету, поміщена фотографія Високопреосвященнішого Владика Ніканора, Митрополита УАПЦ на еміграції з його думками про об'єднання Українських Православних Церков, Заповіт св. п. Блаженнішого Митрополита Полікарпа, відозва до Англійської Церкви і інші дуже цікаві статті, які обґрунтовують наші стремління до будови репрезентативного храму в Парижі. Чистий прибуток з продажу цього числа журналу піде на фонд будови храму УАПЦ в Парижі.

Нам ще треба удосконалити нашу організацію. Нам треба розвинути сітку наших місцевих представників. Треба, аби вони не бачили їхню місію закінченою переведенням лише одної збірки. Треба, аби українське громадянство знало, що ми продовжуємо нашу збіркову акцію.

Наш Комітет утворює спеціальну технічну комісію, яка вироблятиме умови конкурсу на будову нашого храму. Комітет видрукував грамоту-цеглину, яку починає розсилати всім тим особам, що вже заплатили за одну чи більше цеглинок. Одна цеглинка коштує 5000 фр., або або 5 англ. фунтів, або 15 дол.

Наш Будівельний Комітет має до своєї розпорядки фільм накручений підчас відкриття пам'ятника покійному Головному Отаманові С. Петлюрі. Цей фільм знаходиться у нашого уповноваженого, Вельмишановного Пана Павла Федоровича Чепика в Детройті. Висвітлювання цього фільму може принести на фонд будови нашого храму і приміщення при ньому бібліотеки-музею ім. Петлюри певну суму грошей.

Все це є наша акція. Цим живе Будівельний Комітет.

Голова Будівельного Комітету

П. Плевако

СПРОСТУВАННЯ

В «Енциклопедії Українознавства», що її видає Наукове Товариство імені Шевченка у статті під заголовком «Церква», підписаній проф. Н. Полонською і М. Чубатим (т. 1, розділ 7, стор. 618) висловлено думку, що в часі першої советської окупації Західної України Волинські Єпископи Алексій та Полікарп під пресією советської влади «признали над собою зверхність московського патріарха».

На підставі комунікату Канцелярії Свящ. Синоду УАПЦеркви з 25. XI, 52 року і з доручення Високопреосвященнішого Ніканора, Митрополита УАПЦ, Відділ Інформації УАПЦ подає до відома українського громадянства, що Владика ПОЛІКАРП нікому, ніколи і ні в якій формі, ні усно, ні на письмі не давав жодної заяви, щоб Московська патріархія прийняла його під свою канонічну зверхність. З доручення Високопреосвященнішого Владика Митрополита НІКАНОРА, який у згаданім часі советської окупації був безпосереднім свідком життя й діяльності Митрополита Полікарпа, повідомляємо, що, як Владика Архієпископ Александр Пинський, так і Владика Полікарп Єпископ Луцький за непідпорядкування Московському патріархові були позбавлені своїх єпископських катедр. Запропоноване Єпископу Полікарпу становище Єпископа Володимирського він відхилив і перебував приватно в приміщенні Чеснохресного Братства в Луцьку в очікуванні евентуальної висилки, яка не наступила лише тому, що територію Волині несподівано окупувала німецька армія.

Вигадка московського середовища про підпорядкування Владика Полікарпа була своєчасно (1942 р.) циркулярним листом його до Духовенства і Громадянства спростована, як рівнож була спростовувана

і пізніше на еміграції (Церковний Календар УАПЦ, 1948 рік, стор. 74). Тому треба уважати, що шановні автори — проф. Н. Полонська і М. Чубатий стали жертвою московських фальшивих інформацій. Ми віримо, що вони не мали наміру знеславити добре імя покійного Митр. Полікарпа, тим більше, що в кількох місяцях згаданій праці віддається належне узнання Владичі Полікарпові за його твердість та відданість ідеї незалежності Української Православної Церкви.

Згадка про підпорядкування Московському патріархові Архієпископа Кремянецького Алексія (Громадського) відповідає правді.

Не відповідає рівнож дійсності вістка, що Московський патріарх провадив з Архієпископом Ніканором переговори про те, щоб він не виїздив на еміграцію, а залишився в Києві (Праця Фр. Гойєра — «Православна Церква в Україні від 1917 року по 1945», стор. 222). Це також злслива вигадка, ні на чому не сснована.

ВІДДІЛ ІНФОРМАЦІЇ У А П Ц

★

В часописі «Український Вістник», червень 1954 р., ч. 2, уміщено замітку, що Й. В. Архієпископ УАПЦ в Австралії СІЛЬВЕСТР ніби зложив прохання про «почислення його зі всією Українською Православною Єпархією в Австралії під юрисдикцію Константинопольського Апостольського Патріаршого Престолу».

Відділ Інформації УАПЦ цим доводить до відома читачів «Українського Вістника», що зазначена інформація не відповідає дійсності. Архієпископ Сильвестр жадної заяви про це не складав.

Відділ Інформації УАПЦ

До Пастирів і Боголюбивих Вірних Святої Православної Української Церкви в Німеччині

Всечесні Отці, Брати і Сестри!

З благословення Високопреосвященнішого НІКАНОРА, Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви на чужині, скликається в Німеччині, у м. Мюнхені, ЦЕРКОВНИЙ СОБОР УАПЦ в Європі.

Цього когче вимагає наше церковне життя, поставлене тяжкою долею в трудні часто несприятливі умови на скитанні. Потрібно вирішити назрілі питання й прийняти на себе спільний для нас усіх обов'язок конструктивного життєбудівництва рідної Церкви, відповідно до її предковичних основ і традицій. Потрібно берегти й шанувати її маєстат, її образ тут на чужині, серед відмінних обставин, між усяких різнорідних впливів, щоб грядущий в надії на Бога день визволення Вітчизни нашої принести його, той образ, на Рідну Землю.

Створено Передсоборну Комісію, яка вже почала підготовчу працю.

Та для здійснення поставленої перед нами цілі бракує коштів. Розраховуючи на часткову допомогу благодійних установ, частину потрібних грошей маємо зібрати самі. Треба, щоб наші парафії, при всій їх матеріальній бідності, заощадили відповідні суми для покриття витрат переїзду їх делегатів мирян на Собор. Сподіваємось, що оо. Настоятелі і Парафіяльні Ради, розуміючи важливість справи, знайдуть для цього способи (тарілковий збір у церквах, підписні листи і ін.).

Про термін скликання собору буде окреме повідомлення.

За Передсоборну Комісію Голова її

Протоерей Д. Бурко,

Члени Комісії:

Протоерей П. Дубицький

Протоерей Ф. Луговенко, секретар.

Хроніка церковного життя в Німеччині

ПЕРЕСУНЕННЯ РЕЧЕНЦЯ СКЛИКАННЯ СОБОРУ

Реченець скликання Собору УАПЦ в Європі, що був первісно призначений на 10—12 жовтня 1954 р., в зв'язку з технічними перешкодами, пересунений на пізніше. Новий реченець буде поданий до відома духовенства і вірних УАПЦ Передсоборною Комісією спеціальним повідомленням.

День Ангела Його Високопреосвященства Владика Митрополита Ніканора

10-го серпня, в день св. ап. з семидесяти — Ніканора, святкував Його Високопреосвященство, Владика Митрополит УАПЦ НІКАНОР свій день Ангела. О 9-й год. почалася в старокатолицької церкві в Карльсруе Служба Божа, яку відправляв протоерей І. Шеметило. Він приїхав з сусіднього Гайдельбергу до Карльсруе, щоб привітати дорогого іменинника і помолитися за нього Всевишньому, щоб дав йому здоров'я і сил на дальше служіння УАПЦ.

Співав підсилений хор під проводом, призначеного до Карльсруе настоятелем, протоерея о. Ф. Луговенка. Після Служби Божої і урочистого молебня Владика в супроводу своїх гостей прибув на помешкання о. настоятеля Луговенка, де протоерей о. Шеметило посвятив нове приміщення останнього. Після того відбулася там же скромна трапеза. Серед гостей були присутні священник старо-католицької церкви в Карльсруе п. Шеке, протоерей М. Гільтайчук з Нового Ульму та державний контрольор п. І. П. Іножарський.

Впродовж обіда було висловлено Владичі Ніканору щирі побажання здоров'я й сил для важкого в сучасних обставинах керування Церквою і зачитано численні привітання від духовенства та вірних УАПЦ.

Сам скромний і в скромних обставинах провів Владика Ніканор свій день Ангела в колі своїх співробітників і вірних, обговорюючи і висвітлюючи стан нашої Церкви на еміграції і намічаючи плян дальшої роботи на користь УАПЦ і Українського Народу.

Служба Божа на трьох мовах

Так названо в німецькій пресі повідомлення про екуменічне прохальне Богослуження в Христус-Кірхе в Карльсруе, що відбулося в неділю ввечері 15-го серпня. В той самий час, коли в Евенстоні біля Чикаго, почалася Конференція Світової Ради Церков, зібралася в згаданій вище євангелицькій церкві численна громада віруючих, що щире виповнила церкву, та запрошені гості.

В числі запрошених почесних гостей були Оберкірхенрат п. Дюрр, від Старо-Католицької Церкви проф. д-р Цеймет, пастор Квірінг, проф. д-р Унру, проф. Леффлер, священник Роберт Гравфорд і проповідник Вернер Дайс, а від УАПЦ Його Високопреосвященство Митрополит Ніканор і настоятель української православної парафії в Карльсруе протоерей Ф. Луговенко.

Після промови п. Дюра, представники німецьких Церков, а також Й. В. Митрополит Ніканор та священник американського війська в Карльсруе — негр — прочитали по черзі кожний в своїй мові, — цебто в німецькій, англійській і українській, — відповідні місця з Святого Письма. Поміж цим читанням присутня громада співала духовні пісні, закінчивши Богослуження могутнім співом церковної пісні: «Бог наша кріпость, наш захист і зброя».

Цим Богослуженням заманіфестовано в Карльсруе християнську єдність мов і рас та яскраво підкрес-

лено духовну спільність присутніх з членами Конференції Світової Ради Церков в Евенстоні.

Присутній

Храмове свято на Людвігсфельді

В день святих Апп. Петра і Павла, 12 липня, українська православна парафія на Людвігсфельді в Мюнхені справляла своє храмове свято. Як підчас Всенічної так і Служби Божої вірні заповнили гарно прибраний скромний храм, що міститься в одному з бараків, недалеко оселі, при дорозі з Мюнхену на Дахав. В день свята Божественну Літургію відправив прот. П. Дубицький у сослуженні настоятеля прот. О. Семеновича, прот. А. Деметрашвілі і священників о. А. Дублянського і о. Г. Добровольського. Чудово співав хор під управою прот. І. Заяця. Слово на запричасному про Св. Апп. Петра і Павла сказав о. А. Дублянський, а після Служби Божої перед молебнем о. прот. П. Дубицький привітав вірних з храмовим святом та вручив Благословенні Грамоти від Владики Митрополита Ніканора дякові-диригентові парафіяльного хору п. П. Стрижовцеві, кол. церковному старості п. Ф. Бабієві і теперішньому церковному старості п. Ст. Іщенко за їхню віддану працю для добра Української Православної Церкви.

Прощання прот. Ф. Луговенка

У неділю 18-го липня цього року проводжала українська православна парафія на Моозаху в Мюнхені свого душпастиря прот. Ф. Луговенка, що одержав призначення на посаду настоятеля до Карльсруе і душпастиря парафії у Франкфурті.

Проводи відбувалися в дуже сердечній атмосфері. За час свого служення в згаданій парафії о. Луговенко придбав повагу і любов своїх парафіян. З великим жалем відпускали вони тепер свого настоятеля на відповідальніше становище в Карльсруе.

Після урочистої Служби Божої зібралися члени парафії на спільну братську трапезу, що відкрилася молитвою і спільним співом «Отче наш».

З прощальною промовою виступив голова парафіяльного Братства проф. д-р В. Орелецький, який у своєму змістовному слові підкреслив сумлінну духовну роботу о. Луговенка, що протягом півтора року безкорисно й віддано працював на добро української православної парафії на Моозаху.

Після промови, що її було нагороджено оплесками всіх присутніх, о. прот. Луговенкові було вручено підписану парафіянами подяку за його щире й сумлінне релігійне опіку православних українців в оселі Моозаху і висловлено побажання дальших успіхів в його праці на користь нашої рідної Церкви.

В своїй відповіді о. прот. Луговенко з свого боку дякував присутнім парафіянам за увагу до нього і підніс енергійну працю Братства в ділі розквіту церковного життя Моозахської парафії, невеликої кількістю, але сильною духом і вірністю своїй прадідівській вірі і її заповітам. Він роздав трьом членам Братства, що особливо потрудилися для пара-

фії, благословенні грамоти від Владики Митрополита Ніканора.

Присутня на обіді парафіянка Моозахської парафії, відома наша артистка, п-ні Наталія Дорошенко, яка в своїй сердечній промові теж відмітила заслуги о. прот. Луговенка, на прохання присутніх прекрасно продекламувала вірш про любов до Батьківщини, за що присутні нагородили її довгими оплесками.

Ще довго після того, в дружній бесіді і співі наших пісень, гуторили присутні, проводжаючи свого настоятеля і щиро жаліючи його відхід від них.

П. С.

З життя УАПЦ в Нордрайн-Вестфалії

22-го червня цього року в Дюссельдорфі відбулася чергова конференція представників Міністерства Опіки для скитальців, що перебувають в Нордрайн-Вестфалії. На цю конференцію було запрошено і нашого священника, декана о. Дмитра Васильчука. Крім представників від Міністерства були присутні і представники від усіх допомогових організацій та від втікачів кожної національності. Від СРЦерков присутнім був п. Фогт. Треба сказати, що Міністерство Опіки дуже турбується долею чужинців-залишених в Німеччині. Не забуває воно й за інвалідів та хорих, які перебувають в таборі Августдорф. Останньою постановою Міністерства, як нам пишуть, вирішено відкрити верстати легкої роботи, щоб тим покращити життя мешканців табору. Культурним придбанням в таборі Августдорф є засновання українського хору під кермою п. Дуди, про що висловив своє задоволення міністеріяльний диригент д-р Керн.

Архієпископ Мстислав відвідав Державний Департамент

13. серпня, з доручення Президента ЗДА Д. Айзенгауера, помічник Державного Секретаря — амбасадор Роберт Морфі прийняв на півгодинній аудієнції Владика Архієпископа Мстислава, який прибув до Департаменту Стейту в супроводі секретаря Консistorії прот. Д. Лещишина та правного дорадника Церкви І. Романишина з Нью Арку. Окрім згаданих, в конференції взяв участь керівник Східньо-Європейського відділу Державного Департаменту Френсіс Стівенс.

Конференція була присвячена справі правного положення нової української еміграції в ЗДА, зокрема потребі влегшення, багатьом з посеред неї, вирівняти недокладності в персональних даних, що заіснували в наслідок страху перед примусовою репатріацією до ССРСР в р.р. 1945—47.

Владика Мстислав докладно представив причини, які довели до того, що напочатку 1945 р. в країнах Зах. Європи знайшлося майже 5 мільйонів українців, з яких, з огляду на примусову репатріацію, ледви кількадесят тисяч мали змогу скористати пізніше з опіки ЗДА. Владика Мстислав вручив п. Р. Морфі меморандум, в якому, поза всебічним представленням справи, Українська Православна Церква в ЗДА просить Уряд ЗДА видати відділам нату-

ралізації адміністративне розпорядження, яке б улегшило потребуєчим направити недокладності в їхніх персональних документах.

Час, що був присвячений конференції, та всебічне зацікавлення цілістю проблеми амбасадора Р. Морфі і п. Ф. Стівенса свідчать про велику й прихильну увагу державних чинників ЗДА до потреб нової української еміграції в ЗДА. При кінці авдієнції, амбасадор Р. Морфі виявив бажання сфотографуватись з учасниками конференції.

Пополудні того ж дня, Архиспископ Мстислав відвідав у Сенаті члена Комісії закордонних справ Сенату Александра Смита, сенатора від стейту Нью Джерзі, який вже не раз виступав у Сенаті в справах української еміграції, як тієї, що ще перебувала в Німеччині й Австрії, так і тієї, що знайшлась в ЗДА. Сенатор А. Смит докладно обговорив з Владикою Мстиславом порушену в меморандумі справу й запевнив про свою повну підтримку прохання Української Православної Церкви в ЗДА. Владика і його оточення А. Сміт прийняв у кабінеті Віце-Президента ЗДА й при кінці відвідин запросив до спільної фотографії на тлі автентичного портрету Президента Дж. Вашингтона.

(«Українське Слово» ч. 668)

Лист з Бразилії

НА СПІЛЬНОМУ ШЛЯХУ ПАСТИРСЬКОЇ СЛУЖБИ

Факт розділення двох українських православних парафій в Сан Пауло в Бразилії на різні адміністративні церковні юрисдикції, після призначення Єп. Олексія Пилипенка правлячим єпископом на всю Півд. Америку, не спричинився до росту організованого церковного життя віруючих. Між парафіями в Озаске і в Сан Кайтане, (перша зосталася під Єп. Олексієм зі своїм найвищим духовним зверхником Митрополитом УАПЦ Вл. Ніканором, а друга взята під духовну опіку Митрополитом Української Православної Церкви в США Вл. Іоаном) зв'язки і відношення були досить прикрі і далеко недружні, не дивлячись на те, що зверхники обох Церков не переставали закликати віруючих до терпеливості і віри в те, що справа ця згодом буде таки полагоджена і тимчасові непорозуміння адміністративного характеру не повинні служити причиною незгоди. Знаходилися люди, які спекулювали на цьому факті розділення, спричиняючись до каламутства серед українців одної віри, серед віруючих одного народу, серед емігрантів одного і того ж міста їхнього розселення.

Окремі безвідповідальні особи займалися навіть розповсюдженням неправдивих, компромітуючих настоятелів обох парафій, новин, від чого мир і згода ще більше порушувалися.

Поважний крок на шляху до взаємного порозуміння на полі національно-релігійного життя в С. Пауло зробив о. Михайло, рукоположений в священники

Митрополитом Іоаном, під час його недавніх відвідин Сан Паула.

Будучи тимчасовим настоятелем Св. Володимирської парафії в Сан Кайтане, о. Михайло склав 29-го червня 1954 р. візиту настоятелеві Св. Покровської парафії в Озаске та, залишивши питання полагодження церковних юрисдикцій на Всеукраїнський Православний Собор на чужині, про необхідність і невідкладність якого обидва пастирі однаково переконані, священники в найдружнішій атмосфері обговорили ряд найбільш важливих питань церковно-релігійного виховання української еміграції в С. Пауло, а її молоді, зокрема.

Бесіда затягнулася за північ, а українські пастирі різних церковних юрисдикцій, найвищі зверхники яких знаходяться в молитовному єднанні, бо належать до одної віри, одного народу, все ще не обговорили всіх питань спільного шляху пастирської служби. А питань, які однаково непокоять як старшого роками, освітою і практикою о. Петра Добрянського, так і молодшого, але енергійного і відданого, глибоко національно свідомого о. Михайла Кудановича, так багато і вони такі важливі і невідкладні...

Авторові цих рядків, який був свідком тієї бесіди, приємно було бачити щирість обох священників, які, кожний зі свого боку, хочуть якнайбільше зробити для добра і миру серед віруючих, чому не завжди сприяє наша емігрантська дійсність. Брак необхідної церковної літератури, велика віддаль між бразилійськими парафіями і нашими церковними учбовими закладами, бібліотеками і архипастирями має бути рекомєнсований тісним зв'язком між українськими священниками старшого і молодшого покоління, в якому пастирі можуть допомагати один одному.

Немало відбивається негативно на спільному шляху пастирської служби і той факт, що ми до цього часу не маємо **однієї Української Православної Церкви на чужині, з ОДНИМ** центральним духовним проводом і адміністративним керівництвом

Але поки це станеться, отці Михайло і Петро вирішили допомагати один одному, в чому є можливість, і авторові цих рядків мило було дивитися і слухати, як з любов'ю до свого пастирського призначення священники розшукували в требниках, святцях, Євангелії необхідні для Служб місця й їх обговорювали. І вже зовсім приємно було почути, як обидва пастирі, за поданим тоном пані-матки Добрянської, заспівали гарну церковну мелодію в тиші бразилійської ночі...

В кінці на прощання священослужителі обох парафій виразили радість і готовність при першій же нагоді якогось всеукраїнського свята чи треб національного характеру відслужити разом Службу Божу, щоб весь світ бачив, що наші вороги глибоко помиляються, коли думають, що якісь тимчасові, внутрішні церковно-адміністративні розходження в нашій Церкві на чужині можна легко використати в боротьбі проти нашого народу, нашої Віри, нашої святої Православної Церкви.

Іван Овечко

Вістни з України

Російська церква святкує Переяславську угоду

До святкувань, що їх шумно влаштовує советський уряд і комуністична партія з нагоди 300-ліття Переяславського договору, прилучилася також російська церква в Україні. Екзарх московського патріарха митрополит київський і галицький Іоан (Соколов), з нагоди 300-ліття цього договору, видав спеціальне послання, в якому називає день заключення Переяславського договору «великим, церковним святом». По всіх церквах в Україні, як повідомляє «Журнал Московської Патріархії», з цієї нагоди було відправлено вдячні молебні з проголошенням многоліття советському урядові та вічної пам'яті гетьманові Богдану Хмельницькому.

Російська церква, йдучи на повозі імперіалістичної політики Москви, висловила таким чином радість з 300-літнього поневолення України Москвою та проголосила многоліття безбожному урядові, що знищив тисячі церков, вимордував сотки єпископів, тисячі духовенства й мільйони вірних.

Виставляючи в своєму посланні Москву, як нібито оборонця православ'я в Україні, митрополит Іоан забув, що справжнім оборонцем своєї предківської православної віри в Україні був сам український народ а не Москва, яка в скорому часі після Переяславського договору, угодою з Польщею в Андрусові 1667 р., віддала усю правобережну Україну католицькій Польщі, а в 1686 р. поневолила дотепер вільну Українську Православну Церкву.

Посилення антирелігійної пропаганди

Як повідомляє українська преса на еміграції, в Советському Союзі останнім часом знову посилилася антирелігійна пропаганда. В советській пресі з'явилися гострі статті, направлені проти релігії й проти тих, що виявляють свою віру в Бога і релігійність. Хоч, звичайно, антирелігійна пропаганда в Советському Союзі ніколи не припинялася, зріст релігійності серед населення занепокоїв комуністичну владу, яка постановила тепер звернути увагу на антирелігійну пропаганду та її посилити. Останнім часом перевидано або видано нові книги і брошури проти релігії у дуже великому накладі. Особливо посилено також антирелігійну пропаганду серед молоді. Журнал «Комуніст» жадає присвятити антирелігійній пропаганді як найбільше уваги та поборювати релігію в Советському Союзі усіма засобами. Цій самій справі присвятила недавно «Правда» передову статтю, написану в цьому ж дусі.

Безперечно в наслідок збільшеної антирелігійної акції ще більш посиляться моральний і фізичний терор проти віруючого населення і окремих духівників. Проте сама верхівка, офіційно визнаної комуністичною владою, російської церкви напевно нічого не потерпить. Вона потрібна комуністичним володарям в русифікаційних цілях внутрі Советського Союзу та для закордонної політичної пропаганди. Вона служить як додатковий середник впливу в сателіт-

них державах: Польщі, Болгарії, Румунії й Чехословаччини і також як середник впливу серед східних Патріархів. До цього відіграє ще сумну ролю в т. зв. русі за мир та баламутить певні круги на Заході про нібито свободу релігії в СССР.

Засуд Сербського Митрополита

Округовий суд в Цетін'є (Югославія) засудив 71-річного православного чорногорського Митрополита Арсенія Браваревића на 11 років і 6 місяців ув'язнення, нібито за протидержавну діяльність.

Митрополит Арсеній вважався одною з найвизначніших особистостей Сербської Православної Церкви. Був він сторонником повної незалежності Церкви від держави та ворогом втручання державних чинників у життя Церкви, а зокрема усякого впливу світської влади на духовенство. Це і послужило причиною його арешту й засудження комуністичною владою Югославії.

Бібліографія

Проф. І. Власовський: Як відбувалися собори в давній Українській Православній Церкві. Видання Науково-Богословського Інституту Української Православної Церкви в США. Нью Йорк, 1954 р. ст. 32.

В своїй дуже цікавій, цінній й актуальній праці (відбита з журналу «Українське Православне Слово») автор, відомий український православний богослов, знавець канонічного права, проф. І. Власовський порушує такі питання: 1) Види церковних соборів в давній Українській Церкві; 2) Право скликання церковних соборів. Способи скликання; 3) Склад учасників церковних соборів; 4) Право й обов'язок участі на соборах; 5) Представництво на обласних соборах; 6) Місце і час соборів і соборних засідань; 7) Предмети соборних діянь; 8) «Соборування» в давній нашій Церкві; окремі моменти соборування; 9) Затвердження постанов соборів; 10) Протестації проти соборних постанов; 11) Гарантії для православної соборних постанов; 12) Ідея релігійної соборних постанов.

Допис

З релігійно-національного життя м. Равенсбург

Українська православна громада міста Равенсбург та його околиць 10 червня достойно відсвяткувала 140-літні уродини великого апостола Правди Тараса Григоровича Шевченка.

По урочистій Службі Божій, що її відправив о. прот. М. Гільтайчук, та його теплий и усвідомлюючий проповіді була відправлена панахида за спокій душі Тараса Шевченка. Співав чоловічий хор в складі п.п. Шевченка, Шарка, Ждановського, Шкурини та Розумовського. Урочистість, що проходила в молитвах братньої любови та спільної праці на добро нашої Церкви та многостраждального українського народу, викликала у багатьох парафіян слези в очах.

По обіді відбулася в залі «Гільфсверку» Академія. Реферат п. полк. Сидоренка (Ульм) насвітлив ідеали, за які боровся наш поет і пророк України — Тарас Григорович. Високомистецька гра на бандурах п.п. Шевченко та Шарко отеплила заохолоділі на недолю нашого народу серця присутніх чужинців та уможливила нашому молодому поколінню побачити і пригадати наш історичний інструмент. Урочистість закінчено співом «Заповіту». Наприкінці голова громади п. Бабенко подякував присутнім за прибуття на академію а гостям з Нового Ульму за їхнє щире, побратимське ставлення до залишенців на французькій зоні.

Парафіянин

Виправлення помилок.

В «Рідній Церкві» ч. 4 (12), через коректорський недогляд в статті: «3 книги буття Української Церкви (3)» не виправлено ряд друкарських помилок, а саме: на ст. 6, в першій шпальті і в першому рядку згори перед «Іван Павловський» пропущено «Митрополит»; в 6 рядку знизу замість «надламно» має бути «надлаmano»; в 2 шпальті, 10 ряд згори перед словом «ніби» пропущено «ваше»; 28 ряд згори замість «розсіявши» має бути «роз'явивши»; ст. 7, перша шпальта, 3 ряд згори має бути «щляхетних»; 4 ряд згори — «збудували»; 17 ряд знизу — «похваляється»; в 2 шпальті, 29 ряд згори — «стогнало», 36 ряд — «ляконічно»; ст. 8, перша шпальта 13 ряд знизу перед словом «існував» пропущено «ще»; друга шпальта, 2 ряд згори замість «добив» має бути «добивав».

В поезії Д. Святогірського має бути в наголовку «псалма», (а не «псальма»); в першій шпальті, 17 ряд знизу — «імени» (а не імені) і 4 ряд знизу — «кривавий» (а не кривавий).

Після довгої й важкої недуги 15 липня ц. р. в Мюнхені спочила в Бозі

ФЕОДОРА КАРНАУХ з дому ПИСКУН

Покійна народилася 20.11.1899 р. в с. Янчикрак (Таврія). Відзначалася великою релігійністю, жертвенністю і любов'ю до ближнього. В житті зазнала багато кривди і поневірянь. Не судилося Їй натішитися своїми діточками, що їх зберегла і виховала в часі сумного лихоліття (голоду) в Україні, вирвавши їх з зруйнованого рідного краю і переселивши до США. Не допомогли їй ліки, що їх діти надсилали любій своїй матері. Милосердний Господь покликав Її до Себе, щоб скоротити дні страждань і турбот та винагородити Її в оселях праведників.

Похорон Покійної відбувся 17 липня.

В м. Ульмі 19 липня ц. р. упокоївся

Григорій Мельниченко.

Похований 22 липня на цвинтарі старечого дому в Дорнштадті б. Ульму.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: УПЦерква у Дітройті через Й. В. Владику Мстислава — 10,09 н. м., прот. о. М. Чернявський — 19,90 н. м., п. Д. Папенко — 4,13 н. м., п. Ф. Малиновський — 2,80, н. м., о. І. Перелазний — 7,80 н. м., о. прот. М. Могучий — 8,34 н. м., — о. М. Годинський — 4,15 н. м. — о. прот. В. Уманець — 12,51 н. м.

Всім жертводавцям Видавництво складає щиру подяку.

ПОДЯКА

В імені парафії УАПЦ у Франкфурті цим шляхом приносимо щиру подяку побожним жертводавцям, що прислали свої жертви на будову храму в столиці Гессенщині. Жертви склали: п. Тр. Ткаченко — 3 н. м, п-ні Э. Кмета — 1,50 н. м., п. Іван Лютий — 50 н. м., В. М. — 10,75 н. м., п. Д Гончаренко — 1,50 н. м., п. Є. Калинович — 0,50 пф., п. В. Свиняк — 0,50 пф., Л. Ш. — 19 н. м., п-ні С-ка — 7,50 н. м., п. Д. Шкурин — 3 н. м., п. М. Сніжинський — 10 н. м., п. Г. Мороз — 2 н. м., п. Путь — 5 н. м., п. З. Овсяник — 5 н. м., п. Аркадій — 3 н. м., п. Кашпаренко — 2 н. м., п. Барт — 1,50 н. м., родина Лисько — 1 н. м., п. Слінко — 1 н. м., п. Осипчук — 1 н. м., п. Скрипник — 1 н. м., п. Погорецький — 0,50 пф., п. Погорецький — 0,40 пф. п. Ю. Перхорович по підписному листі — 25,02 н. м., п. К. Попович — 8,30 н. м., о. М. Годинський — 4,15 н. м., п. П. Струтинський — 5 н. м. і о. протоєрей В. Уманець — 12,51 н. м.

Пожертви на будову церкви просимо надсилати на адресу о. прот. Ф. Луговенка в Карльсруе.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить аз на два місяці. Видає Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплата на рік: в Німеччині — 3 н. м., закордоном — 1 американський доляр, або рівновартість його в іншій валюті. Ціна окремого числа закордоном — 20 ам. центів.

Передплату, належність за розпродаві числа «Р.Ц.» і пожертви на пресовий фонд надсилати на адресу:

Oberpriester Theodor Luhowenko,

(17a) Karlsrue-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

На цю адресу просимо також скеровувати всю кореспонденцію в адміністративних справах.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Priester Anatol Dublanskyj,

(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік III.

Листопад-грудень 1954

ч. 6 (14)

Св. Апостол Андрій Первозванний

Святий Первозванний Апостол Христовий Андрій походив з невеликої місцевості в Палестині Вифсаїди і був братом св. Апостола Петра. Вже в молодості, почувши, що в околицях Йордану Іван Хреститель проповідує покаєння, він пішов до нього й став його учнем. Коли ж Іван Хреститель, зустрівши Ісуса Христа, вказав на Нього словами: «Це Агнець Божий», св. Андрій пішов за Христом разом з Іваном Богословом також первісно учнем Івана Хрестителя. Братові своєму Симонові (Петрові) Св. Апостол Андрій сказав: «Ми знайшли Месію, що означає Христос».

Коли одного разу брати ловили рибу на березі Галилейського озера, Христос покликав їх на апостольство, кажучи: «Йдіть за мною, я зроблю вас ловцями людей». Св. Андрій з Петром негайно залишили сіті і пішли за Христом. Це були перші Апостоли покликані Господом, а св. Апостол Андрій був названий Первозваним тому, що перший з усіх Апостолів постановив послідовати за Христом і стати Його учнем.

Після вільних страждань, воскресення і вознесення Христового, св. Апостол Андрій, що разом з усіма іншими Апостолами прийняв Святого Духа, пішов на проповідь Євангелії і одержав по жеребку свій уділ: область Віфінію в Малій Азії, що прилягала з півночі до Чорного моря, з містами, що лежали на південному її побережжі, Понтійське місто — Трапезунт та інші міста. В Європі припав йому терен для проповіді — Візантія і інші міста й землі, що лежать над Мраморним морем, а далі Тракія, Македонія, Еллада і Ахайя. У всіх тих країнах і містах св. Апостол Андрій проповідував Слово Боже. Майже у всіх тих містах він зазнав переслідувань за Христа. Найбільше ж він перетерпів у Синопі — місті, що лежить на півден. березі Чорного моря. Тут його повалили на землю, тягнули за руки й ноги, били киями, кидали в нього каміннями, виривали пальці й зуби. Але благодаттю Господа нашого Ісуса Христа він залишився живим і неушкодженим від ран. З Синопу пішов св. Ап. Андрій в Понтійську Неокесарію, а звідтам, відвідавши ряд міст, прибув до Візантії, де вперше проповідував про Христа, навчив багатьох людей

віри Христової, поставив пресвітерів та рукоположив Єпископа Стахія.

Св. Ап. Андрій Первозванний, виконуючи заповіт Христа — «Йдіть проповідувати всім народам», не зважаючи на всі труднощі й переслідування, проповідуючи, обходив береги Чорного моря. Його манили дальші простори, невідомі країни. Він дійшов до гирла ріки Дніпра і пішов на північ, дійшовши місця, де опісля постало місто Київ. Переночувавши у підніжжі Київських гір, на ранок, уставши, він з своїми учнями, показуючи на ці гори, сказав учням: «Чи бачите ці гори? Повірте мені, на них засеє благодать Божа і постане тут велике місто. Господеві вгодно буде воздвигнути тут багато церков і просвітити святим хрещенням цю країну». Опісля вийшовши на гори, св. Андрій благословив їх та поставив на одній з них хреста, провіщаючи тим, що наша земля одержить віру Христову від Візантійської Церкви, що була заснована св. Андрієм Первозваним.

Переказ про перебування св. Ап. Андрія на українських землях та виголошення ним пророчих слів на Київських горах, зберігався з покоління в покоління і був записаний нашим літописцем. Цей переказ був твердо знаний в Києві, бо вже в великокняжчі часи на Андрієвській горі, де тепер собор св. Андрія, стояла Церква Чесного Хреста.

Свідомість перебування на українських землях св. Ап. Андрія і посіяння ним тут Христової віри дала підставу нашим побожним предкам вважати св. Ап. Андрія Первозванного основоположником Церкви Христової в Україні.

Український Церковний Собор 1621 року в Києві, зложений з Ієрархів, представників Духовенства і вірних Української Православної Церкви, ведений Духом Святим, одностайно постановив: «Святий Апостол Андрій — це перший Архiepіскоп Константинопольський, Патріярх Вселенський і Апостол Український. На Київських горах стояли ноги його, й очі його Україну бачили, а уста благословляли і насіяння Віри Христової він у нас насадив. Воістину Україна нічим не менша від інших східних народів, бо в ній проповідував Апостол».

В зв'язку з цією постановою, один з сучасних наших ієрархів, Митрополит Іларіон писав: «Ця

історична постанова Всеукраїнського Церковного Собору 1621 року глибоко увійшла в серця й душі всіх православних українців і стала основою нашої церковної ідеології. Це канонічна постанова наших ієрархів, і хто правдивий українець, той обов'язаний прийняти й ісповідувати її. Ісповідувати, що Православна Українська Церква — це Церква Первозванна, яку розпочав ще Апостол Андрій, а докінчив Св. Володимир Великий, прийнявши Православ'є з Греції».

Серед деяких російських істориків була спроба підважити або заперечити правдивість переказу, записаного в літописях, про перебування св. Ап. Андрія на нашій землі. Так, наприклад, проф. Голубинський твердив, що св. Ап. Андрій ніколи над Дніпром, де тепер Київ, не міг бути; що земля, де тепер Київ, була тоді не заселена, що Апостол не мав би там кому проповідувати та що він йдучи до Риму, як це записано в літописях, не мав чого їхати туди Дніпром, як існувала коротша дорога.

Ці спроби декого з російських істориків не мають одначе підстав. Історія і археологія не по їхньому боці. Ряд розкопок на місці теперішнього Києва ствердив, що ця місцевість була вже заселена в кам'яній добі. Що ж до доби Римської імперії, коли жив св. Ап. Андрій, то археологічні розкопки стверджують, що людське життя там, де тепер Київ, було повною силою. Не було, вправді, міста Києва, але земля була вже добре заселена і благовістя Апостола було кому слухати.

Один з артистів-малюків намалював малюнок: «Св. Ап. Андрій ставить хреста на Київських горах». Апостол з групою учнів на Андріївській горі, навколо тиснеється народ, що слухає благовістя. Св. Андрій, тримаючи хреста, повчає про рятівну його силу (улюблена тема в навчанні св. Ап. Андрія). Довкола чудова природа. Пишні ліси і від сонця сяє Дніпро... Цю картину створив художник на підставі ґрунтового вивчення торішніх обставин.

Міркування декого з російських істориків про «прості шляхи» до Риму також не витримують критики. Відомо, що Дніпром стелилася давня дорога з Греції на Балтику і доколішній шлях на захід, що ним широко користувалися валки торговельних човнів і посольств. Ціллю св. Ап. Андрія не був Рим, але проповідь Слова Божого. Св. Ап. Андрій не потребував проповідувати імені Христового там, де воно було вже проповідано іншими Апостолами (2 Кор. 10, 16; Рим. 15, 20). Це була засада Апостолів. Він шукав душ людських, що ще нічого не чули про Христа. Землі українські кликали духом його і він, керований Духом Святим пішов до нас «благовістити убогим, сціляти сокрушених серцем, проповідувати невільниках волю, сліпим зір, відпускати знеможених на свободу» (Лк. 4, 18). Св. Ап. Андрій не мав потреби в поспіху уживати прості шляхи, бо у своїй розпорядимості мав час для благовістя, довгі роки...

Відвідавши ряд земель, він побував у Римі і повернувся до Греції, відвідав Тракію, зміцнюючи християн у вірі та наставляючи їм єпископів і

пресвітерів, побував на Пелопонезі та пішов до міста Патри, що в Ахайї. Жив тут він в одного чоловіка, що звався Сосія, якого сцілив від важкої недуги. Майже все місто навернулося до Христа. Жінка проконсула Егеата, Максимілла, одержавши від св. Андрія сцілення від своєї хвороби, увірувала в Христа. Увірував у Христа також брат Проконсула вчений Стратоклій. В числі тих, що прийняли християнство, було дуже багато колищніх хворих, що їх сцілив Апостол покладанням рук своїх на них.

Проконсул Егеат, бачучи це все, сповнився страшною люттю на св. Ап. Андрія, схопив його й наказав розп'яти на хресті, на 80 році після Різдва Христового.

Пресвітери і діякони Ахайські, що власними очима бачили терпіння св. Ап. Андрія, залишили докладний опис мук, що він їх перетерпів. Коли св. Ап. Андрій був у темниці, багато вірних хотіло його звідтам звільнити. На це відповів їм св. Апостол: ...не тільки не перешкоджуйте мучителям моїм, але й самі, як справжні воїни Христові, будьте готові в терпеливості переносити рани на тілі своєму. Якщо потрібно чогось боятися, то безконечних тільки мук; муки, що їх приймаємо від людей подібні до диму, раптово з'являються і щезнуть. Бійтеся тільки вічних мук, бо часові земні терпіння, коли не сильні, їх перенесе тіло; якщо ж вони перевищують тілесні наші сили, то розлучать душу з тілом і самі припиняться... Коли св. Ап. Андрія били немилосердно нараз три чоловіки і сім разів змінювали ті, що били, бо перевтомлялися, він твердо стояв при своїй вірі і не поклонився поганським богам. Св. Ап. Андрій своєму мучителеві відповів: «Я раб Хреста Христового! Не тільки не боюся хресної смерті, але бажаю її мати! Але ти можеш врятуватися від вічних мук, якщо, бачучи моє терпіння, увіруєш у Христа»...

Проконсул Егеат, наказавши розп'яти св. Ап. Андрія на хресті у формі літери Х, сказав, щоб не прибивати його цвяхами, але прив'язати руки й ноги, щоб довше жив і мучився. Св. Ап. Андрій з хреста проповідував ще два дні народів. Коли настав час його кончини, з'явилося ясне світло з неба і з цим світлом він відійшов до Господа.

Наш побожний народ від найдавніших часів глибоко шанує пам'ять св. Ап. Андрія. Молімося і ми до нього, щоб св. Апостол Андрій Первозваний ублагав Господа нашого Ісуса Христа, щоб Він зглянувся на неміч нашу, зміцнив віру в серцях наших, розпалив між нами любов християнську, повернув волю нашій любій Батьківщині, щоб засяла на ній знову, як колись, слава Божа, щоб знову, як колись, здійснювалося пророцтво його святе, щоб там, де ступали ноги його, у Києві — столиці землі нашої, звільненій від безбожного ворога, наповнилося все знову благодаттю Божою, що просвіщала б землю нашу і всіх наших побожних благовірних людей.

Святий Апостоле Андріє Первозванний, моли Бога за нас!

Левко Ромен

Первозванний на київських горах

«Ото дурили нас — у гирлі Бористену, —
Що тут багатий край, що рясно тут осель...
Прейшли ми, пропливли цю віддаль далечену —
І тільки дикий звір нам вив серед пустель,
Та варвар інколи, гілляки розхиливши,
Проводив зором нас, небачених людей...
І чи ж цікаво нам, страшну ріку пропливши,
Ще далі слухати, як пуца ця гуде?»...

Це нарікали так супутники Андрія,
Як, витягши човни, розводили огонь...
А з верхсвіть, з гори, вечірній легіт віяв.
Стояв задумано апостол осторонь.

«Не ремствуйте, брати, — озвався до них апостол:
З наказу Божого в цю землю я прийшов —
Благословить її до слави і до зросту,
Цим горам провістить і ласку і любов!»...

Отак промовивши, він тихою ходою
Подався на гору сам, що урвищем стрімким
Збігала аж до хвиль, звисала над водою,
Очублена гайком, березовим, струнким.

Тут спалахнуло ось і полум'я веселе.
Сідало сонце вже ген — за вечірній пруг.
Спахнувши піною, схилився червоний келих,
Патьоки-паруси¹⁾ пливли за виднокруг.
Зняли вже при сгні розмову учні щирі...
Але апостол там, на скраю, бачуть, став
І їм гукнув — прийти та принести сокиру,
Бо мусить нині ще поставити хреста.
На кручі показав ставну, гінку березу,
Як ті зійшли на верх, до них і він пристав,
Рубав, чухрав гілки сокири гострим лезом,
Зарубину тесав і сам зробив хреста.

І ст над кручею, де красвид широкий
Перед очима став, на ввесь окіл ріки,
Святий біліє хрест, березовий, високий.
Рожеві ж угорі над ним знялись хмарки.
Благословивши хрест, зняв Первозванний руки
І, ставши під хрестом, цей край благословив...
Мигнули враз хрести і вчулись дзвонів звуки
Навколо вдалині... Це чудо Бог явив...

«Благословенна будь, країно — нині дика,
Ряснота Божих ласк на тебе хай спливе!»

Ти встанеш з небуття і будеш ти велика,
Бо творчий людський дух у тобі оживе!...

Ось бачу я — могутній город
У цьому місці настає, —
Вінчає славою цю гору,
Країні лад усій дає!
І скупчить він великий нарід
І поведе його в віках.
Твердий він буде все в ударі,
А вдача — ніжна, хоч крихка.
Та правда Божа загартує
І вдачу виправить його.
Прогомонять віки не все, —
Не змилить він шляху свого.
Бо, як підклоняться народи,
Густиме слава навкруги,
Що пхне і в сміливі походи
Аж за евксинські²⁾ береги, —
Звідтіль і прийде перемога
Над ними Божого Хреста,
Ріка ж оця, у світ дорога,
Це буде їм — купіль свята.
Засяють тут святині Божі
І чини праведних мужів,
А їх слова і впливи гожі
Сягнуть за обрій, до морів.
Хоч і впаде не раз країна
Під тиском варварських навал,
Та оживатиме руїна,
Бо в ній не згасне віри пал...
Пишайся ж ти під Божим оком,
Щедроту ласк благословляй,
А знявши Божий хрест високо,
Його не знижуй, не схилий!
— І будеш далі все, країно,
Ти сіллю Божої Землі,
Щоб цвітувати без упину
У Бежій правді та хвалі!...

¹⁾ Парус — жмут променів, промінні смуги.

²⁾ Евксинські береги — від Евксин, грецька назва Чорного моря.

Святитель Миколай Архиепископ Мирлікійський

Побожний український народ від найдавніших часів шанує й прославляє великого Угодника Божого Святителя Миколая Архиепископа Мирлікійського, життя і діяльність якого припадає на кінець III і першу половину IV сторіччя. Народився і жив він у Малій Азії. Тут спочатку як пресвітер у м. Патарах, а пізніше як Єпископ у м. Мирах в провінції Лікія, виявив себе, як ревний служитель Божий, сповнений великого милосердя й доброти, взірць усіх найвищих чеснот: покори, лагідности, терпеливості. Був всім для всіх. Щедро опікувався бідними, сиротами, заступався за покривджених, потішав знедолених. Був в'язнений за проповідь

християнства поганською владою. Коли настала за імператора св. Константина Великого свобода для християн, обороняв християнство від неправдивої науки — ересі Арія. Брав участь у першому Вселенському Соборі 325 р. в м. Нікеї.

За своє побожне життя, милосердя і доброту Святитель Миколай ще за життя одержав від Господа Бога дар чудотворення. Відомо багато чудес, що він їх створив, рятуючи людей від небезпек на морі, від голодової смерті і багатьох інших бід і напастей.

Цей дар від Бога заступатися за людей, що звер-
(Закінчення на 5-ій стор.)

Святитель Іоасаф Білгородський

В грудні цього року сповнюється 200 років з дня упокоєння Святителя Іоасафа Єпископа Білгородського.

Св. Іоасаф, в миру Іоаким, народився 8 вересня 1705 року в м. Прилуках на Полтавщині і походив з відомого українського козацького роду Горленків. Прадід його Лазар був Прилуцьким полковником, дід Дмитро наказним гетьманом, а батько Андрій — полковником. Мати Святителя — Марія була донькою гетьмана Данила Апостола. На восьмому році життя батьки віддали свого сина на паку до Києва, де він вчився в Києво-Могилянській Академії.

Глибока релігійність і бажання віддати себе на служіння Богові привели молодого Іоакима Горленка до монастиря. Після річного послуху він прийняв постриг в рясофор з ім'ям Іларіона в 1725 р. Як звичайний чернець він прожив два роки в Київському Межитирському монастирі, звідки його викликали до Київського братського монастиря, при якому знаходилася Академія, й тут на свято Введення Пресвятої Богородиці в 1727 р. він був пострижений в мантию з ім'ям Іоасафа, а 6 січня 1728 р. висвячений на ієродіякона. В цей час він продовжував ще вчитися в Академії, яку закінчив в 1729 р. Далі три роки був він викладачем Київської Академії. В 1734 р. був персведений до монастиря Св. Софії в Києві і 8 листопада рукоположений в ієромонаха. Сім літ, почавши з 1737 року, був ігуменом Мгарського монастиря Св. Спаса в Лубнах. Пізніше займав становища архимандрита Троице-Сергієвської Лаври, а 2 червня 1748 р. архимандрит Іоасаф був висвячений на Єпископа Білгородського.

Білгородська єпархія, що в той час охоплювала пізніщі Курську і Харківську єпархії, була розлеглою і неупорядкованою. Святитель енергійно взявся за її упорядкування. Не зважаючи на слабе здоров'я, він дуже часто перебував у подорожах по єпархії, відвідував парафії, старався піднести освіту і моральність духовенства, боронив його перед кривдами і утисками, проповідував до народу.

Святитель відзначався великою силою духа, милосердям та жертівністю. Всі доходи, які припадали йому, Святитель роздавав бідним. Перед великими святами він посилав до бідних людей свого келейника з грошми і одягом. Келейник клав їх перед дверима і потім, застукавши, щоб звернути увагу тих для кого вони були призначені, сам поспішно відходив, щоб його не зауважили. Під час хвороби цього келейника, Святитель, подібно як Св. Миколай Мирлікійський, сам потаємно розносив милостиню по місті. Велику частину часу він провадив у молитві. При вибиванню годинника, Святитель виголошував спеціальну молитву, яку сам уложив. Був він між іншим приятелем відомого філософа Григорія Сковороди.

Постійно пам'ятаючи про годину смерті, Святитель в сльозах готувався до неї. За пів року до

Білгородський Святитель Іоасаф Горленко

смерти він поїхав до батьків попроситися з ними. Передчуваючи, що вже не повернеться живим до Білгороду, він зворушливо попросився зі своєю пастою, просив у всіх пробачення і розгрішив тих, хто його образив. Повертаючись з батьківської землі, в місцевості Грайворони Святитель занедужав і, після двохмісячних терпінь, віддав Богові душу 10 грудня 1754 р. Поховано було Святителя в Білгороді. Через два роки після його смерті знайшли його тіло цілим, без ознак тління. На могилі Святителя почали відбуватися чудесні uzдоровлення хворих. Ці чудеса постійно продовжувалися. Господь видимими ознаками прославив Святителя і вказав на його святість. В наслідок цього 4 вересня 1911 р. було відкрито і прославлено його святі моці, а самого Святителя було причислено Церквою до святих.

До сонму святих увійшов ще один син побожного українського народу, що своїм життям вказує нам шлях до досконалости та молиться перед Престолом Всевишнього за всіх тих, що з вірою вдаються до нього.

ТРОПАР СЯТИТЕЛЮ ІОАСАФУ, ГОЛОС 3.

Святителю Христа Бога улюблений, правилом віри і прикладом милосердя людям був еси, пильністю ж, постом і молитвою, як світильник пресвітлий засяяв еси, і прославлений від Бога явився еси, тілом бо в нетлінні спочивавши, духом же перед престолом Божим предстоювши, чудеса преславні виявляеш. Моли Христа Бога, щоб утвердив країну нашу в православії й благочестії і спас дуці наші.

Д. Святогірський

Ілі, Ілі, ліма савахфані!*)

(Фрагмент із повіствання)

38. Стократ нелюдський сповнювався вияв,
На Божі храми ворог скрізь напав
Не печеніги й не орда Батия,
А «брат» святині наші доконав.
Він обезглавив злотоверхий Київ
Церкви, що геній рідний будував,
То нині лиш румовища сумні
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

39. Величний храм Святого Михаїла,
Той Святополків злоголавий твір,
Загинув перший, наче здобич звір,
Орда безбожна, як і інші, з'їла.

СВЯТИТЕЛЬ МИКОЛАЙ МИРЛІКІЙСЬКИЙ

(Закінчення з 3-ої стор.)

таються до Нього через молитви Святителя Миколая, особливо виявився після його смерті. Відомі сотки чудес, що сталися за молитвами Святителя не тільки на його батьківщині, але скрізь по всьому світі. Вони діялися і на нашій землі. Багатьом відоме чудо, що сталося за молитвами св. Миколая в Києві.

Одного разу один побожний київський купець з дружиною і малою дитиною-хлопчиком повертались з прощі з Вишгородського монастиря човном по Дніпрі до Києва. Раптом човен похитнувся і дитина випала з рук матері в ріку й затонула. В безмежному горі батьки звернулися з горячою молитвою за поміччю до Святителя Миколая. І ось вночі з'являється матері в сні св. угодник Миколай і говорить, щоб вона рано пішла до собору св. Софії. Тимчасом ще до прибуття матері до церкви, удосвіта придверник, зайшовши до храму, з здивуванням почув на хорах плач дитини. Піднявшись наверх, він побачив перед образом св. Миколая малу дитину. В цей час увійшла з побожним схвилюванням до церкви мати дитини. Яка була її велика радість, як у дитині, що лежала перед образом св. Миколая, вона впізнала своє немовлятко. Воно перестало плакати, було в сухих пеленах, але з образу стекала вода. Це було явне чудо Боже, що сталося за заступництвом святителя Миколая.

Вістка про це чудо розійшлася блискавкою по всьому Києву і поширилася на всю Україну. Образ Святителя Миколая в Софійському Соборі одержав назву св. Миколая Мокрого. Відбувалися перед ним нераз і інші чудеса. Наші побожні люди спіщили до нього з молитвою у різних випадках життя.

Чудотворний образ св. Миколая Мокрого, що нараховує вже близько 900 років, перетривав різні лихоліття і зберігся в Київській св. Софії до наших днів. В часі другої світової війни старовинна копія його була вивезена з Києва і перебувала якийсь час у Німеччині. Тепер знаходиться вона в Канаді.

Діла мистецькі, православний взір,
Труди Мазепи і Петра Могили
Ніби згоріли в лютому вогні
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

40. Благов крізь сльози наш мистець учений!¹⁾
За ту перлину дорогу просив.
Сатрап на просьбу не вважав мерзенний,
Свого наказу він не відминив.
На місці тому в захваті шаленім
Він, кажуть, перший камінь положив
Під синагогу скверну сатані.²⁾
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

41. Від Братського собору тільки ями...
Загинув твір величний дорогий,
А з ним і вічний лицаря спокій.³⁾
Вандали дикі з слугами рабами
Доценту нищать у злобі сліпій
Вкраїни скарби, надбані віками,
Великих предків пам'ятки чесні.
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

42. В моему серці, в пам'яті-скорботі
Живі ті твори гідні вищих хвал,
Їх дав Меленський і Антоній Скотті.⁴⁾
Іконостаси пишні і портал
Були шедеври в зодчій тій роботі,
Що фундував великий принципал.⁵⁾
Про все zostались спогади одні...
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

43. Сумне лиш місце де був храм Успіння,
Мстислава князя благочесний дар.⁶⁾
Він пережив лиху добу татар,
Як і всі храми давнішні творіння,
Його не знищив і страшний пожар;
Аж ось потомки суздальські незмінні
Змели його, жорстокі, нещадні.
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

44. Зруйновано в тій дикості безкрай
І Флорівський славетний монастир,
Що милував красою, земним раєм
І в душу лив святу відраду й мир.
Там славної Марії дух ридає,⁷⁾
Зглядаючи німий кругом пустир,
Оті діла руїників шальні...
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

45. Між них ходив я повен смутку, горя,
Як злотоверхий нищили собор.

*) Слова Господа нашого Ісуса Христа «Ілі, Ілі, ліма савахфані» (Матв. 27, 46) означають «Боже мій, Боже мій, пощо мене Ти покинув» (Прим. Редакції).

Ох, боляче дивитись на розор
Священних рідних неповторних творів!
Тоді співав черниць останній хор,
Серця ридали до небес просторів,
І скарги ті вмирали в вишині...
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

46. Неначе казка, злотовіловбраний
З гори він саяв на Дніпро й ліси
Микільський храм Великого Гетьмана,
Монументальний дивний твір краси.⁸⁾
Й нема його, зніс ворог шалом п'яний.
Вже зір не скаже: славен ти еси,
Дивлючись форми ті струнки ясні...
Ілі, Ілі, ліма савахфані!
47. Було люблюсь тим барокко стилем,
Мистецтвом пишних зовнішних прикрас,
На головний дивлюсь іконостас —
Очей від нього одвести не в силі.
Все згнуло!.. Його не верне час.
Душа Мазепи тужить он на схилі
І кості десь здригаються в труні.
Ілі, Ілі, ліма савахфані!
48. Де Стовпівська святиня й Вознесення,
Де Трьох Святих і Десятинний храм,
Петра й Павла, Різдва, Преображення,
Іллі, Покрови, пам'ятка Князям⁹⁾
Та інші храми? Їх творці блаженні
В могилах плачуть: знесли Сим і Хам
Коштовні твори білокам'яні
Ілі, Ілі, ліма савахфані!
49. Стоїть якась озія он, погляньте,
Де славний храм Георгія стояв.¹⁰⁾
І слід його вандал замурував,
Щоб пам'яток минувшини не знав ти,
Нашадку наш. Там здавна спочивав
Під дорогим надгробком Іпсіланті,¹¹⁾
Що в Україні дні скінчив трудні.
Ілі, Ілі, ліма савахфані!
50. Печерська Лавра, чудо предків давніх,
Вершина духа й зодчества краса,
Де благочесні подвиги преславні
Святих отців творили чудеса,
Обкрадена й зруйнована, печальні,
Як зойк душі, несе під небеса
Жалі і скарги на безбожні дні...
Ілі, Ілі, ліма савахфані!
51. Давно уже її замовкли дзвони,
Соборний храм під грудями руїн.
Це двох вандалів нелюдів злочин,¹²⁾
Поглянь кругом і на душі холоне.
В румовищах тлін славних предків стогне,
Між них Могила й ревний Костянтин¹³⁾
Та інші й інші діячі видні.
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

52. Народе мій! Чи підіймеш з руїни
Святиню цю, красу твоїх віків?
Чи знов з серцями до Творця полине
Славетний Лаврський незрівняний спів?
Мене колись він радував і грів
І найсолодші то були години.
Та вже його мабуть не чуть мені...
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

53. Лише буває в тихий час вечірній,
Коли в душі рясніє мрія-квіт,
Зринає в згадках із далеких літ
Всеношна Лаврська, світ небесний мирний
«Слава Тобі, що показав нам світ»
І «Слава в вишніх»... співом повноклірним
Немов я чую звуки неземні...
Ілі, Ілі, ліма савахфані!

Примітки

- 1) Професор Микола Макаренко, видатний знавець церковної археології, автор багатьох наукових праць з історії українського мистецтва. Писав до Сталіна, а в Києві просив П. Постишева, щоб не руйнували Михайлівського собору. В відповідь на це, його арештували й вивезли в м. Казань.
- 2) На місці зруйнованої святині заклали «будинок ЦК КП(б)У».
- 3) В соборі під амвоном був похований гетьман Петро Сагайдачний.
- 4) Андрій Меленський, славний архітектор київський часів І. Мазепи. Він проектував іконостаси і портал Братського собору. Антоній Скотті, італієць, художник, що розписував іконостаси собору.
- 5) Мова про гетьмана Івана Мазепу.
- 6) Успенський собор (Пирогоща) на Подолі, згадується в «Слові о полку Ігоревім».
- 7) Марія, мати гетьмана І. Мазепи, що свого часу була настоятелькою Флорівського монастиря.
- 8) Миколаївський собор, на Печерському, будував гетьман І. Мазепа.
- 9) Згадується про Св.-Миколаївський («Стовповий») монастир, на Печерському, про Трьохсвятительську княжої доби, про церкву Св. кн. Бориса й Гліба та ін. храми.
- 10) Церква, що забудована ще кн. Ярославом Мудрим, була напівзруйнована, а в XVII столітті відновлена.
- 11) Молдавський Господар, В. Іпсіланті, емігрант з Молдавії в XVII ст. Над його похованням був чудовий мармуровий надгробок роботи скульптора С. Мартоса.
- 12) Велика Успенська церква Лаври зруйнована двома гнобителями: большевики заклали під неї міни, коли утїкали з Києва року 1941-го, а гітлерівці висадили в повітря.
- 13) Згадка про Митрополита Петра Могилу та ревного оборонця православної віри, князя Костянтина Острозького, що поховані серед інших видатних мужів у соборній церкві Лаври.

Прот. Д. Бурко

З книги буття Української Церкви (5)

(Як зруйновано Михайлівський монастир у Києві¹)

**«Зруйнували святиню Твою, геть
сплюндрували оселю імени Твого».
(Псалом 73, 7)**

Незчисленних несказанно тяжких втрат духовних і матеріальних зазнав і зазнає український народ під московсько-советським режимом. Особливо болючою є втрата дорогоцінних пам'яток нашого старовинного церковного зодчества. З ненависти до релігії, зокрема до Української Православної національної Церкви, совети в 30-х роках, після знищення духовенства й сотень тисяч вірних, пляново почали нищити в Україні всі храми Божі, передусім ті, що будовані в княжі часи та в козацько-гетьманську добу. В Києві і Чернігові, в Переяславі і Полтаві, в Білгороді і Харкові, в Путівлі і Новгород-Сіверському, в Ніжені і Глухові, в Батурині і Конотопі, в Острі і Любечі, в Лубнях і Прилуці, в Білій Церкві й Умані, в Кам'янці-Подільському й Овручі і в багатьох інших містах зруйновано майже всі церкви, здебільшого архітектурні шедеври, твори наших великих предків. Дика руїна прокотилася також по містечках і селах. Напочатку 40-х років дуже рідко можна було бачити в селі церкву. Їх зруйновано тисячі, хтось у майбутньому складе той сумний нечуваний у світі рахунок. Плюндруючи релігійно-християнську субстанцію України, ворог осягав і свою мету ліквідації її культурно-історичних пам'яток, що характеризували її духовну самобутність.

Виняткове значення мав для України і всього християнського світу Михайлівський собор у Києві, зруйнований 1934 року. Його збудовано великим князем київським Святополком-Михаїлом в 1108—1113 рр.²), на честь св. Архистратига Михаїла, патрона міста Києва (Архистратиг Михаїл був завжди в його гербі) Тоді ж при храмі був заснований чоловічий монастир. Первісно храм був типічного для тих часів візантійсько-українського стилю, з трьома півкруглими абсидами у вівтарній частині та з одним великим позолоченим куполом, через що вже тоді він звався «золотоверхим». Всередині храм було оздоблено, як Софійський собор та інші давні церкви Києва, пишними мозаїками і фресками, виконання місцевих київських майстрів (перша робота українських мистців); то були великі художньо-історичні скарби, що їх могла набувати тодішня Україна. Чужинці-мандрівники, як Еріх Лясота (XV ст.), Павло Алепський (XVII ст.) та інш. в записках про свої подорожі по Україні захоплено похваляли красу Михайлівського собору. «Великий вівтар дуже пишній, подібний до вівтарів Св. Софії і Печерського монастиря; так само в центрі його сяє мозаїчний образ Богоматері, яка стоїть піднісши руки долонями догори. Близько неї Спаситель, що подає ученикам божественний хліб і вино. Під ними зображення святителів, усе мозаїки», писав Петро Алепський. За його тим

описом можна думати, що Михайлівську і Велику церкву Лаври розписували за одним пляном, зразком якому служив Софійський собор.

В час розквіту українського барокко, в XVII й XVIII ст. ст. Михайлівський собор значно поширено. До трьох нав княжої доби прибудовано ще дві бічні нави, Св. великомучениці Катерини з правого боку і Св. великомучениці Варвари — з лівого, де й поставлено було срібну раку з її мощами, які привезла до Києва з Царгороду, 1108 року, грецька царівна Варвара, дружина князя Святополка-Михаїла. Споруджено нові іконостаси. Головний, незвичайно коштовний, будували славні київські різьбярі Яким Глинський та Григорій Петров (1715—1716 рр.) одночасно з головним іконостасом Успенського собору Лаври, на кошти гетьмана Івана Скоропадського, як про це свідчить надпис на зворотньому боці іконостасу. Довкола головного купола побудовано ще шість менших та вісім малих куполів і всі покрито металевими листами й позолочено. Для скріплення склепінь первісної будови споруджено з південного, північного і західного боків по чотири контрфорси, над входами прибудовано фронтони, над центральним з них височіла бронзова постать Архистратига Михаїла. Незвичайно ефектовні й легкі своєю формою золоті куполи, що милували зір, разом із стилевими конструктивними оздобами надавали білокам'яній святині особливої краси, посвідчуючи щедрість благочестивих мужів козацької України (про оздобу святині дбав гетьман Іван Мазепа й ін. старшина). В такій архітектурній конструкції, що поєднала візантійське мистецтво з українською барокковою клясикою, собор стояв до наших днів, тільки величезний двоголовий орел (перша полов. XIX ст.) московської імперії на хресті центрального купола псував прекране враження від зовнішнього вигляду святині.

В Михайлівському соборі, як і в інших старовинних церквах Києва, було поховано багато чільних постатей України. Тут спочивали: великий князь Київський Святополк-Михаїл († 1113 р.), його дружина Варвара, князь Турівський Святополк Ігорович († 1190 р.), князь Дубровицький Гліб Юрійович († 1196 р.), Митрополит Київський Іов Борецький († 1631 р.), Єпископ Кирило Флоринський († 1795 р.) та інші.

В советські часи, коли на всі монастирі в першу чергу впали жорстокі утиски, в 20-х рр. Михайлівський монастир, після більш восьми сот літ свого життя, перестав існувати. Собор деякий час був парафіяльною церквою одної з київських парафій,

¹) Ця стаття мала б публікуватися за пляном пізніше, але подаємо її до уваги читачів тепер, у 20-ту річницю зруйнування великої святині.

²) Новітні дослідники вважають, що цей храм збудований на півстоліття раніше.

а 1928 року влада закрила його, наклавши для того на парафію великий податок, якого вона не могла сплатити. Мощі Св. Варвари перенесено до «антирелігійного музею» (Володимирський собор), дзвони з дзвіниці знято «для нужд постройкі соціалізма».

Напочатку літа 1934 року вслід, за переїздом із Харкова в Київ маріонеткового уряду УССР, над київськими святинями нависли чорні хмари. Чутки про «реконструкцію» столиці, які ширились по місту ще з кінця 1933 року, стали дійсністю. Планувалося будувати на місці княжого центру Києва советський, так званий «урядовий центр». Для цього задумали знести Софійський собор, Михайлівський монастир, Трьохсвятительську церкву та сусідні з ними квартали міста. Пізніше, з невідомих причин, які може колись вияснить історія, той вандалський проект частково змінено, храм Св. Софії залишили. Але стала неминучою загибель Михайлівського монастиря і Трьохсвятительської церкви. Саме на їх місці за пляном, який затверджено в Москві, безбожна влада вирішила будувати два урядових будинки: Совнаркому і ЦК КП(б)У УССР, а між ними велетенський пам'ятник большевицькому ідолу Леніну.

Цей варварський замисел надзвичайно схвилював українців Києва, в першу чергу вчених, археологів та мистецтвознавців. Не дивлячись на страшний терор, що лютував над українським народом, зокрема над інтелігенцією, професор Микола Макаренко, видатний знавець церковної археології і мистецтва³⁾, виступив проти урядового проекту знесення Михайлівського монастиря. Використовуючи свої зв'язки в науковому світі (Макаренко був членом Археологічного Комітету при Українській Академії Наук, а раніше працював у Петербурзькому ермітажі), він підняв голоси вчених на захист святині. Сам він подав до урядової комісії, що керувала «реконструкцією» Києва, широку деповідну записку, в якій сміливо вказував на антикультурність і невігластво проекту, доводив, що кожна культурна держава гордилася б, якби мала таку дорогоцінну пам'ятку, як Михайлівський собор. Одночасно цей безстрашний охоронець мистецьких скарбів України послав, аналогічну доповідну записку, телеграму самому Сталіну, а її копію Постищеву, намісникові диктатора в Україні. Тяжка нерівна боротьба...

Заходи вчених ще з весни 1934 р. викликали з приводу Михайлівського монастиря листування між вищими советськими урядовцями. Але наркомос України Затонський не зважає на жадні просьби. Навпаки, він по-рабському притакує партійним вельможам та ГПУ, зокрема його шефу В. Балицькому, що був головою комісії щодо «реконструкції» Києва. 11 червня він пише якось чинсьві ГПУ, Письменному: «Т. Письменный! По поводу Михайловского собора любители старья поднимают шум, будто там на стенах имеются картины (мозаика, фрески). Я направил в Киев нашего заведывающего музейным отделом т. Макаревича с тем, чтобы он без шума организовал обследование, поковырял где нада стенки и т. п. . . Музейщики бу-

дут, разумеется тянуть волинку... Сейчас Вы примите участие в том, что поручено предварительно подработать т. Макаревичу... Привет. В. Затонский.»⁴⁾.

13 червня Затонський пише до Фелікса Кона, наркомоса Росії: «Учение любители старья всячески добиваются, как это Вы знаете из писем, которые Вы же мне переслали, сохранения собора в целості. Поскольку Вы этим делом интересуетесь, сообщаю, что вопрос о сносе собора решон. Может итти речь о снятии мозаик и фресок. Чем больше будут канители, тем меньше останется времени для этой сложной операции. Может кончиться тем, что придются ограничиться лишь фотос'емками. Виновати будут сами старьевщики.»

Зміст і тон листів Затонського, як і той факт, що чекістів вважається авторитетами в археології і мистецтві, яскраво характеризують духовне ество цього советського урядника і всю ту «реконструкційну комісію».

Тимчасом професор М. Макаренко героїчно борюся за Михайлівську святиню до кінця. Цей благородний муж не міг погодитися з думкою, що в 20-му сторіччі загине культурна пам'ятка, яка пережила часи половців і татар. Він усе побивався, писав, ходив, місця собі не знаходив від тривоги; при останній своїй розмові з Постищевим, коли той остаточно сказав «нст!», він заплакав, як мала дитина...

Але головою холодного кам'яного муру не проб'єш. Того літа (1934 року) М. Макаренка заарештували і вивезли до м. Казані, де він скоро помер.

Скоро після того Михайлівський собор зруйнували до щенту (в жовтні місяці, після «обследованія», заклали під нього міни і вночі висадили в повітря). Частина знятих з стін мозаїк помістили в Софійському соборі, а самі найцінніші одвезли в Москву. Разом с собором зруйнували трапезну церкву і дзвіницю, збудовану в XVIII ст. з каменю руїн відомої з історії пам'ятки «Юр'євої божниці» біля м. Остра на Чернігівщині. Інші будівлі монастиря руйнували ще й 1935 року.

Після зруйнування собору, в київській газеті «Пролетарська правда», мов для більшого глуму над Києвом і всією Україною, було повідомлення «реконструкційної комісії», що «в Михайлівському соборі ніяких княжих поховань не знайдено, то були вигадки буржуазних націоналістів».

Так загинула велика мистецька пам'ятка і святиня українського народу.

(Далі буде)

³⁾Відомий своїми капітальними працями. В 20-х роках ґрунтовно досліджував Преображенський собор у Чернігові (пам'ятка початку XI ст.), наслідком чого написав монографію «Біля Чернігівського Спаса», Київ, 1927 р.

⁴⁾Цитати з листів подасемо за працею Б. Мікорського: «Разрушение культурно-исторических памятников в Кіеве в 1934—1936 годах», Мюнхен, 1951.

Проф. Н. Полонська-Василенко

Ярослав Мудрий

900 років тому закінчив свою життєву путь один з видатніших володарів України, великий князь Ярослав. Вмираючи в холодний зимовий день, 20 лютого 1054 року, він міг сказати, що не даремно прожив своє довге й тяжке життя, бо зробив надзвичайно багато для свого народу й держави.

Князювання Ярослава було прямим продовженням того, що зробив його батько, Володимир Великий. Ціною довготривалої боротьби, Ярослав знов повернув землі, які входили в склад держави Володимира. Він не обмежився тим, і приєднав нові землі на північному заході. Новозбудовані ним міста — Юр'їв, на честь його святого патрона Юрія на Зах. Двині (нині Тарту) і Ярослав, на спогад того слов'янського імени, що носив князь, на Сяні позначили межі володінь Ярослава на Заході. Рядом блискучих походів він відігнав половців на південь від його володінь і посунув смуту залюднення українським населенням значно далі, за р. Рось. Він правив, після смерті брата Мстислава Тмутараканським князівством, яке простягалось до Чорного моря; він володів північним плесом Волги, а син його Володимир, якого посадив він в Новгороді, підкорив землі, що лежали на північ від Волги. Держава Ярослава не мала рівної в цілій Європі, і була більша за Священну Римську імперію німецької нації, могутньої тоді держави на Заході. І цією колосальною державою правив Ярослав сам, з своєї столиці Києва, з висот Дніпровських гір, призначаючи в різні міста держави своїх синів, які були покірними виконавцями волі Ярослава.

Київська держава Ярослава була добре відома по всьому тодішньому світу; ще підчас боротьби за київський престол з братом Святополком Ярослав вступив в союзи з королем угорським Стефаном і німецьким цісарем Генрихом II; в союзи з цісарем Генрихом III Ярослав допоміг польському королеві, Казімірові Відновителю об'єднати польські землі і поновити міцну державу. Про добре знайомство з Київською державою і її могутнім князем на Заході свідчить те, що підчас династичних катастроф західно-європейські володарі шукали захисту в Ярослава. Так норвезький король Олаф приїхав до Києва, коли втратив свій престол. Згодом його запросили знов до Норвегії й навіть Церква визнала його святим. До Києва тікали сини англійського короля Едмунда Залізного бока, коли його позбавили престолу. Коли в Угорщині почалася міжусобна боротьба, сини короля Лодислава Лисого втекли до Ярослава.

В добу середньовіччя велике значення мали шлюби між володарями: вони свідчили про наявність стосунків між державами, вони звичайно скріпляли різного роду договори. Нарешті вони сприяли зближенню культур народів, з яких походили наречений та наречена, бо з нею приїздили її двірські, жінки, обслуга, які приносили культурну атмосферу, в якій жила наречена дома, пісні,

музику, звичаї, моди, смаки. Якраз за добу Ярослава таких шлюбів було надзвичайно багато. Сам Ярослав був одружений з Інгигердою-Гріною, донькою шведського короля Олафа. Старша донька його Елисавета одружилася з племінником Олафа, Гаральдом Гаардрада, який став норвезьким королем, а після смерті його Елисавета одружилась з королем Данії. Її добре знають скандинавські саги.

Друга донька Ярослава Анастасія-Агмунда одружилася з майбутнім королем Угорщини, Андрієм, і залишила добру пам'ять в Угорщині. Найбільше слави зазнала, третя донька Ярослава, Анна. Коли втратив свою дружину Генрих I, король Франції, він вирядив урочисте посольство з трьох єпископів Франції до Ярослава просити руки Анни. Крім багатого посагу вона привезла з собою до Рейнсу, де відбулися її шлюб та коронування, Євангелію писану слов'янською мовою; на цій Євангелії принесли присягу всі французькі королі. Принесла з собою королева Анна високу київську культуру, в якій перепліталися впливи Східно-арабського халіфату, Кавказу, Візантії, впливи, перетворені на нове в горнілі творчості українського народу. Вона принесла ту вищу духову культуру, яка виявлялася й у власноручному підпису королеви на державних актах поруч з хрестами, які ставили неписьменні барони Франції, і в тій пошані, якою користалася королева у Франції, її побожність, різні християнські чесноти. Її високий моральний вплив, який вона мала на свого чоловіка, Генріха I.

Сини Ярослава були одружені теж з західно-європейськими принцесами; Ізяслав з польською, Святослав з унукою цісаря Оттона Великого, ще один з синів з німецькою принцесою, а один — Всеволод з візантійською царівною з дому Мономахів.

Україна часів Ярослава робила величезне враження на чужинців. Один з єпископів Франції, що приїздив в делегації по Анну, описав державу Ярослава так: вона більша, культурніша за Францію, а сам Ярослав могутніший за французького короля, а Адам Бременський писав, що Київ є суперником Константинополя світової столиці тих часів.

Дійсно, за Ярослава столиця його збільшилася й прикрасилася пишними будівлями: в центрі їй треба поставити храм Софії (премудрости Божої). Цей храм не має рівного в світі, і вже 900 років сперечаються вчені, де позичено його плян і окраси? Одні вказують на Візантію, другі на Вірменію, треті шукають західних впливів, але суть залишається незаперечною: жодна країна не має подібного храму, бо не сліпим копіюванням була Київська Софія. Її прикраси — мозаїки, фрески, скульптури, які на щастя збереглися до наших часів, свідчать про надзвичайну розкіш і красу храму. Але св. Софія була не єдиним храмом збудованим за Ярослава: їх було багато, серед них

церкви св. Юрія, св. Ірини, Благовіщення над Золотими воротами; були храми й в інших містах. Будівництво їх викликало потребу в масах високих фахівців, архітектів, мозаїстів, малярів, різьбярів, не кажучи про тих, хто брав участь в богослужбах — клира, чтеців, співаків. Все це свідчить про високий рівень культури часів Ярослава. Взагалі, Україна вже мала своє високе мистецтво: про це свідчать майстерні ювелірних виробів, рештки яких знайдено в Києві, Чернігові, Вишгороді: тонкі емалі, філігрань, скань, різьблені з слонових та моржевих ікл речі, чудове скло, смальту для мозаїк тощо.

Розквіт мистецтва в Київській Русі був тісно пов'язаний з розцвітом загальної культури. Ярослав, людина широко освічена, залишив відблеск своєї особи на всьому духовому житті держави. Він поклав початок освіти, заснував школи при церквах, при св. Софії він зібрав гурт людей, які переписували книги, що вимагало великого труда й вміння, і перекладачів, що перекладали їх з грецької та латинської мови. Книги прикрашувалися мініатюрами, заставками. Зберіглася пишно прикрашена Євангелія, яку переписав і прикрасив малюнками диякон Григорій у Києві, на замовлення новгородського посадника Остромира. Це шедевр краси як самого письма, так і мініатюр св. Євангелістів. Про висоту духової культури свідчить збірник законів — «Руська Правда», який стоїть не нижче, за сучасні європейські закони.

Надзвичайно важливе ставлення Ярослава до Церкви. Він хотів, будуючи могутню державу, мати в ній незалежну від чужих впливів Церкву й перш за все покласти край політичним впливам Візантії, які приходили за допомогою митрополитів-греків. Року 1051 він наказав єпископам скликати собор, який обрав київським митрополитом «русина» Іларіона; літопис характеризує його стисло: «муж благ и книжен и постник». Він був першим пустинником, що оселився в печері, недалеко від княжого села Берестова. Пізніше в його печері оселився Антоній, і було засновано Києво-Печерський монастир, який став незабаром славетним осередком благочест'я та культури.

Іларіону належить видатний твір «Слово о законі і благодати», яке виголосив він у Десятинній церкві. Цей твір свідчить про широку освіту Іларіона, великий ораторський хист і надзвичайну національну свідомість. Автор глибоко релігійна людина і щирий патріот. Він високо шанує Володимира Святого, що був «славний від славних», але ще більше шанує він Ярослава. «Встань, звертається він до Володимира, і подивись на сина твого, Ярослава, на сноху, на внуків, на храми, які сяють пишністю, на людей, що моляться в них». Свою аудиторію вважає Іларіон за людей «до презлиха наситившихся сладости книжної», а Україну — за країну, яка добре відома по всіх кінцях світу.

Звичайно, слова Іларіона стосуються лише верхівки, розумової еліти, але ця еліта творила двір Ярослава, була його радниками і допомогала йому будувати могутню державу. Ясно, таких людей було чимало. Ярослав був не один і це свідчить про глибину культури. Він мав у своєму оточенні і вчених, і дипломатів, глибоко віруючих православних християн. Якщо правий був Іларіон, то не менш правий був літописець, який, порівнюючи Ярослава з Володимиром писав: «перший (Володимир) землю разора и умягчи, рекше крещением просвітив... Ярослав... насія книжними словеси серця вірних людей, а ми спожинаєм, учение приемлюще книжное».

Так встає перед нами образ великого мудрого князя Ярослава, творця величезної, могутньої, багаті держави, яка суперничала з Візантією, встають і образи тих, що будували з ним ту державу, розуміли й цінили свого князя. Він залишився перед нащадками в авреолі величчя, слави й потуги, як мудрий будівник і правитель своєї могутньої держави, православний християнський володар, що дбав про Церкву та її вірних.

Примітка Редакції: Великий князь Ярослав Мудрий, як свідчить проф. Голубинський (Історія канонізації святих в Русской церкви, стр. 351, 579, 594) визнавався святим, і, як «Святий Благовірний князь» фігурував у старовинних українських святцях.

Іван Овечко.

За церковну єдність УАПЦ чи тільки за співпрацю?

«Відомості Генерального Церк. Управління УАПЦ у Великій Британії» ч. 7 (46) передрукували з «Українського Православного Слова» статтю проф. І. Власовського: «На шляху до координації церковного діяння», яка заторкує болюче, але до сьогоднішнього дня ще не розв'язане питання єдності українських православних Церков на чужині. Власне, в статті найменше говориться про необхідність ідеї і її реалізації щодо **ЄДИНОЇ УАПЦ в світі**, а тільки робиться наголос до необхідності **координації церковного діяння** всіх існуючих українських православних церков, до зросту їхньої

церковної співпраці. В ідею **ЄДИНОЇ УАПЦ в чужому світі з ЄДИНИМ Українським Православним Центром** автор статті не вірить, або, щонайменше, сумнівається, наводячи в доказ свого сумніву такі, наприклад, факти, що мов:

- а) «Українська Греко-Православна Церква в Канаді ніколи не декларувала бажання злитися з іншими православними осередками в єдину УАПЦ в світі».
- б) «Українська Православна Церква в ЗДА теж задумується над підпорядкуванням себе будь-якому Українському Православному Центрові,

якщо він особливо мав би свій осідок десь поза ЗДА».

Якщо ці слова-сумніви п. проф. І. Власовського і справді відповідають ще на сьогодні дійсному станові речей, то його правдиві висновки, що

«своєрідні обставини, посеред яких протікає життя в Новому світі не були й не є сприятливими до реалізування ідеї Єдиної УАПЦ в світі»

не вносять в наше еміграційне життя нічого істинно потішаючого і сам автор, на жаль, змушений відкидати не тільки можливість, а й саму доцільність ідеї ЄДИНОЇ УАПЦ. Тому в статті говориться тільки про духовну єдність нашого єпископату, а «зосередження церковної влади в руках митрополита чи патріярха та підпорядкування йому і центральних установ» в статті називається **єдністю зовнішнього характеру**, якій не придається великого значення.

А тим часом, як ми бачимо в дійсності, відсутність якраз отієї єдності «зовнішнього характеру» і спричинялися в минулому і ще й досі спричиняються до тяжких непорозумінь і ускладнень не тільки в самій церковній ієрархії, а і між самими віруючими українськими масами на чужині.

Чи можуть перешкодою на шляху до здійснення тієї ідеї стояти так звані різні «формації» єпископського походження різних єпископатів нашої Церкви?

При добрій волі — ні!

А якщо до деякої міри і стоять таки вони на перешкоді, то таке явище не можемо рахувати за бажане і, ще менше, за необхідне. Найкраще щодо цього питання сказав Владика Ніканор — митрополит УАПЦ на чужині:

«Місія зібрання народу нашого в єдину церковну громаду є для нас обов'язкова».

А для того, щоб зібрати наш народ в єдину церковну громаду, такою найпершою єдиною церковною громадою повинно бути наше найвище духовенство, єпископат, **єдиний і в єдиному Церковному Центрі**. І та найвища наша церковна громада — духовенство в порозумінні з єдиним церковним центром могло б успішно діяти вільно і плідотно в різних країнах нашого розселення, бо ж кожний єпископ — апостольський приємник діє згідно з його апостольським покликанням.

Але самого факту і необхідності **духовного поєднання** наших єпископів не досить без їхнього, в Церковному Центрі поєднаного церковно-адміністративного узгодження.

І те об'єднання нам потрібне не для того, щоб «зв'язати єпископові чи священникові руки і ноги», а для того, щоб не роздрібнювати нам самим, наші громади, щоб Церква справді виконувала роль об'єднуючого народ чинника, про що недавно сказав митрополит Ніканор і про що говорив під час свого перебування в Бразилії митрополит Іоан, про що, напевне думає і митрополит Іларіон у Канаді.

Досвід минулих післявоєнних років доказував,

що, коли наші єпископи і Церкви в кожній окремій країні будуть в адміністративному (та й не тільки адміністративному) порядку діяти повністю самостійно, не належачи до одного єдиного в усьому світі Українського Православного Центру, з ним свої дії не узгоджуючи, фізично тяжко уникнути прикрих непорозумінь, інколи навіть фатальних як для нашого нарсду, так і для його Церкви. Така бо наша емігрантська дійсність, розпорошеність, спокуса і т. д.

Це один бік справи.

Другий бік цієї важливої справи є майбутній стан нашої Церкви на визволеній Батьківщині.

Всі добре знаємо, що живих єпископів Української Православної Церкви в Україні нема. Під час або після визволення України творити з єпископів, які туди повернуться, ще одну УАПЦ? Як? Хто? В який спосіб?

Чи не краще мати вже сьогодні на чужині Єдиний Церковний Центр, який всі ті питання при потребі залагодить скоріше і краще, ніж це може бути залагоджено при наявності адміністративної розпорошеності наших багатьох Церков в кожній країні, тільки духовно між собою поєднаних, а в адміністративному порядку нерідко діючих всупереч одна одній.

Найкращі заклики до співпраці і до координації церковного діяння без Єдиного Церковного Центру, об'єднаних всіх українських православних Церков в Єдину УАПЦ на чужині, не вирішать всіх цих невідкладних, пекучих проблем. Не досить самого духовного поєднання наших єпископів на чужині, маючи декілька незалежних між собою українських православних Церков в різних країнах світу.

І знову ж таки про Українську Православну Церкву найкраще сказав Митрополит Ніканор:

«Філософувати на тему, що мовляв український народ (в Україні) може мати і повинен мати церков якнайбільше — просто зміряє до знищення національної Церкви...»

(Ці слова скерсовано проти думок п. Е. Бачинського. Прим. Ред.)

Тому сам факт існування в різних країнах різних Українських Православних Церков:

В Канаді — Української Греко-Православної, в Європі і інш. — Української Автокефальної Православної,

в Америці — Української Православної.

з цілком різними самостійними адміністративними управліннями, які інколи, в силу емігрантської дійсності, потрапляють в труднощі взаємного порозуміння між собою — все це було необхідністю, змушеною часом і умовами. Час тієї необхідності минув. Всі три українські митрополити — наші найвищі церковні достойники з апостольською благодаттю і жодні «формації» не можуть і не повинні стати на перешкоді з тих трьох церков утворити одну Єдину Українську Автокефальну Православну Церкву не тільки з духовним поєднанням єпископів, а і з Єдиним Церковним Центром для всього українського світу.

Цього вимагає емігрантська дійсність, справа

Екуменічна зустріч в Карльсруе

З ініціативи Світової Ради Церков 20 жовтня в Карльсруе, осідку ВПР Митрополита Ніканора, відбулася зустріч представників Українських Православної Церкви з представниками Церков Євангелицько-Лютеранської й інших. Ціллю зустрічі було взаємне зближення між цими Церквами та інформація про Українську Православну Церкву.

Зустріч розпочалася в євангелицько-лютеранській церкві св. Марка православною вечірнею, що її відправив у присутності ВПР Владика Митрополита Ніканора о. прот. Ф. Луговенко в сослуженні о. протодиякона Г. Воробця. Співав хор, зложений з місцевих співаків і співаків хору «Дніпро» з Мюнхену під керуванням о. прот. І. Заяця.

Після вечерні, запрошені на цю зустріч перейшли до парафіяльної зали. Тут з вступним словом до зібраних звернувся ВПР Митрополит Ніканор. Вогнем і бурею навістив Господь українську землю, — говорив Владика Митрополит. Український народ живе в неволі. Не чути дзвонів церков, ні роздається справжнє благовістя слова Христового. Щоб зберегти нас від загибелі, Господь дав нам пристановище в чужій землі, народ якої прийняв нас з розумінням і співчуттям. За це висловив ВПР Митрополит Ніканор подяку від своїх вірних і своєї Церкви.

Після Владика Митрополита слово забрав місцевий євангелицький Єпископ д-р Д. Бендер, що був учасником цьогорічної Конференції Світової Ради Церков в Евенстоні. Він говорив про святий неспокій народів Божих, що хоч йдуть різними колонами, але, не зважаючи на всі конфесійні перегордки, повинні протягати один одному руки, в любові запитувати один одного про його потреби та розуміти один одного. Єпископ д-р Д. Бендер пообіцяв українцям, що перебувають на чужині,

ЗА ЦЕРКОВНУ ЄДНІСТЬ УАПЦ...

об'єднання нашого народу в боротьбі за визволення наших земель. Цього вимагає необхідність релігійного і державницького виховання наших мас сьогодні і в майбутньому, і якщо уважно прислухатися до слів молитов і бажань нашого народу, то бачимо і чуємо:

Про це молять Бсга весь український народ у всьому світі!

Примітка Редакції: Статтю п. І. Овечка подаємо, як вислів бажань православних українців. Ми свідомі одначе всіх труднощів, що стоять на шляху до зреалізовання повної єдності Українських Православних Церков у вільному світі. В цьому випадку стаття проф. І. Власовського виходила з конкретних можливостей координації церковного діяння, хоч і це, як показує досвід, не завжди дає бажані результати. Безперечно, не зважаючи на всі труднощі, поєднання всіх православних українців у вільному світі в одній Українській Православній Церкві залишиться ідеалом, до якого ми маємо змагати.

Екуменічна зустріч Церков

ВПР Митрополит Ніканор під час розмови з Єпископом Євангелицької Церкви д-ром Д. Бендером і директором Інституту Мовознавства в Карльсруе п. Бальдерманом.

допомагати словом і ділом, бо ми всі мандрівники у цьому світі через чужу країну і всі йдемо туди, де Господь Бог висушить останні наші сльози.

З доповіддю «Що нас розділює і що нас єднає» виступив місцевий настоятель парафії УАПЦ о. прот. Ф. Луговенко. На початку своєї доповіді він подав історію Української Православної Церкви, як Церкви, що має свою тисячолітню історію. Далі, вказавши на різниці в догматичних і канонічних питаннях між православною й протестантськими Церквами, ствердив, що ми, як християни, не зважаючи на всі різниці, маємо багато спільного і повинні, особливо в сучасний момент, співпрацювати.

З німецької сторони виступив з доповіддю проф. д-р Унру на тему про зустрічі людей Сходу й Заходу. Проф. Унру, син німецького колоніста з Криму, в доповіді головним чином базувався на спогадах про свої зустрічі з українцями, про яких він висловлювався дуже гарно. Людей Сходу і Заходу казав він, єднає віра в Бога, що, за висловом св. Бернарда з Клерво, пізнається більш через любов як через диспути.

Після офіційної частини відбулася чашка чаю, за якою зібрані ділилися думками й враженнями. Серед присутніх, крім вищеподаних, були представниця відділу СРЦ в Штуттгарті п. Рут Амслер, яка передала присутнім привітання від керівників СРЦ в Європі з Женеви і керівника СРЦ в Німеччині, далі директор Інституту Мовознавства в Карльсруе, представник Світової Федерації Лютеран з Штуттгарту, місцевий старо-католицький священик, євангелицько-лютеранське духовенство, представниця Оберкірхенрату Єванг.-Лютеранської Церкви п. Гамман, яка багато потрудилася разом з п. Амслер в підготовці зустрічі, й багато інших. З українського духовенства були ще прот. П. Дубицький — керівник Церковного Управління в

Мюнхені й свящ. А. Дублянський — редактор журналу «Рідна Церква».

Велику приємність присутнім зробив виступ співаків хору «Дніпро» під диригуванням прот. І. Заяця, що відспівали ряд українських народніх пісень.

Коли після вечері в місцевому «Кольпінггаузі» українські учасники зустрічі разом з представницею СРЦ зібралися в одній з заль, Впр. Владика Митрополит Ніканор подякував всім за прибуття, а особливо представниці СРЦ і хоріві «Дніпро» та його керівникові. Звертаючись до хористів, Владика Митрополит підкреслив, що в складі тих, що прибули до Карльсруе, були православні й католики і що нас об'єднує найважливіше: Бог і Укра-

їна. Про це ми повинні завжди пам'ятати. Після короткого слова прот. П. Дубицького присутні проспівали «Многая Літа» Владиці Митрополитові а також п. Амслер, що, як керівниця Штуттгартського відділу СРЦ, щиро по християнськи опікується бездержавними чужинцями, а зокрема українцями й Українською Православною Церквою.

Місцевий щоденник «Бадіше Нойсте Нахріхтен» за 21 жовтня помістив обширну кореспонденцію про зустріч під заголовком «Зустріч з українськими християнами», а в наступному числі від 22 жовтня подав знімку Впр. Митрополита Ніканора разом з євангелицьким Єпископом д-ром Д. Бендером і директором Інституту Мовознавства п. Бальдерманом.

о. А. Д.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

НІМЕЧЧИНА

ХРАМОВЕ СВЯТО В МІУНХЕНІ

Міська парафія церкви св. Покрови в Мюнхені при Дахауерштр. в неділю 17 жовтня відсвяткувала своє храмове свято. Урочисту Службу Божу відправляли о. прот. П. Дубицький, настоятель храму о. прот. І. Заяць і о. прот. А. Деметра у сослуженні о. протодиякона Г. Воробця. Гарно співав посилені співаками з Людвігсфельду хор під диригуванням п. сотн. А. Качана. Слово на запричасному про походження й значення свята Покрови виголосив о. прот. І. Заяць. Після Служби Божої відбувся молебен, перед початком якого о. прот. П. Дубицький в імені ВПР Митрополита Ніканора і Церковного Управління привітав настоятеля, Парафіяльну Раду і всіх парафіян з храмовим святом.

Храм був заповнений по береги вірними з Мюнхену і сколиць.

(В.)

Парафія в притулку для старих у м. Фарель

В притулку для старих і хворих чужинців в м. Фарель, організувалась в 1950 р. парафія УАПЦ. Невелика ця парафія спромоглася влаштувати свій, як на наші спроможності, досить гарний храм, на горіщі одного з будинків притулку. 5 вересня ц. р. відбулися загальні збори парафіян, які одногослосно обрали нову Парафіяльну Раду в складі: Сергій Мохонько — заступник голови, Терентій Ковальчук — титар, члени ради: Захар Лотоцький, Тимофій Гулій і Василь Ткачук. При допомозі доброзичливого директора притулку п. Пльойс, нова Парафіяльна Рада перевела ремонт: храм вибілено зі середини, а вітвар — помальовано; ікони і хоругви симетрично були розставлені й розвішані та прикрашені вінками й квітками, виготовленими нашим жіноцтвом під проводом п. Мохонько. Одна парафіянка п. Золотоверхова пожертвовала цінний покров на престіл і воздухи, а друга — пані Н. чудовий, власної роботи, рушник на образ «Тайної вечері» над райськими дверима.

Саме ж головне, куплено гарне паникадило, якого до цього часу у нашому храмі не було.

13 жовтня, напередодні св. Покрови, духовний опікун нашої парафії священник о. Юрій Сікорський урочисто освятив храм і відправив Всенічну. «Церква світиться і люди веселяться» (Стихира Покрови) меляодійно співав невеличкий, але добре зіспіваний хор, складений з самих старших людей. І дійсно церква була залита світлом, а велика кількість людей своїх і чужих, що прибули на освячення храму, раділа з захопленням, подивляючи красу нашого храму.

На другий день, 14 жовтня, о. Юрієм була відправлена Божественна Літургія, а після неї, в одній із заль було влаштовано прийняття й обід, на якому було до 40 осіб, серед них таборова адміністрація з директором п. Пльойс на чолі. Обід розпочався співом Молитви Господньої кївського розпіву. В часі обіду заступник голови Парафіяльної Ради п. Мохонько виголосив гарну, змістовну промову, в якій висловив подяку німецькому урядові за його опіку над старцями а зокрема таборовій адміністрації за доброзичливе ставлення до нас і допомогу в ремонті нашого храму, а хор виконав кілька українських народніх пісень. Обід закінчено співом «Достойно е». Радісно розходились наші стареньки до своїх приміщень, дякуючи Небесній Матінці за опіку, а Парафіяльній Раді — за доставлену їм розвагу.

Так люди доброї волі, що ввійшли до складу Парафіяльної Ради подбали про належний вигляд нашого святого храму і гідно зарекомендували нашу Церкву перед чужинцями. Остатється побажати нашій Парафіяльній Раді, не покладаючи рук, продовжувати свою жертвену працю на славу Божу, нашої рідної Церкви й Українського Народу.

При цій нагоді не можемо не висловити й нашої журби, що не масмо на місці свого душпастиря, бо о. Ю. Сікорський має багато парафій і відвідує нас рідко майже раз на два місяці, а це гальмує розвиток нашої парафії, вірні якої потребують частіших Богослужень у церкві.

Парафіяни

ЗДА**Конференція духовенства**

В Пітсбургу, Чикаго і Нью-Йорку літом ц. р. відбулися три конференції духовенства Української Православної Церкви в ЗДА. На конференціях обмірковано біжучі церковні справи. На чолу уваги тих конференцій висунулась справа зростаючого на силі наступу ворогів християнства на Церкву Христову. Стверджено, що московські агенти всю свою увагу звертають на обезсилення християнства шляхом диверсії і розложення його з середини. Особливу увагу ворог звертає на Українську Православну Церкву. В зв'язку з цим на конференціях постановлено, щоб духовенство ще більш посилило свою працю серед вірних і піднесло ще на вищий рівень внутрішню церковну дисципліну.

На конференціях визнано потребу якнайскоршого видання в англійській і українській мовах повної «Історії Української Православної Церкви», що її опрацьовує проф. І. Власовський.

На всіх трьох конференціях був присутній Архiepіскоп Мстислав, а в Чикаго ще й Архiepіскоп Генадій.

Конвенція Української Православної Ліги

В липні ц. р. в м. Трой, Н. Й., відбулася VII конвенція Української Православної Ліги, в якій взяло участь 66 делегатів від відділів Ліги та 60 осіб з правсм дорадчого голосу.

Конвенція виявила повне зрозуміння потреб і завдань УПЦеркви в ЗДА. Учасники конвенції між інш. зложили 150 дол. на фонд видання Історії Української Православної Церкви англійською мовою.

Посвячення нової церкви в Рочестер

В неділю 23 серпня відбулося урочисте посвячення новонабутої парафії Св. Покрови в Рочестер церкви. Чин архиерейського посвячення довершив Архiep. Мстислав у сослуженні митр. прот. Л. Веселовського, архимандрита П. Опаренка, митр. прот. Л. Долинського, ігумена С. Магальяса і диякона М. Земляченка.

КАНАДА**Посвячення нового храму в Гемілтоні**

В м. Гемілтоні Митроп. Іларіон і Архiep. Михаїл у сослуженні численного духовенства урочисто посвятили новий величний храм св. Володимира. На свято посвячення храму прибуло до 2000 вірних.

Новий храм нагадує стилем і будовою київський храм св. Миколая, що його зруйнували большевики. Ззовні гемілтонський храм вже зовсім викінчений, але в середині має ще бути розмальований. Коли ця церква буде закінчена, — це буде одна з найгарніших українських православних церков у Канаді. Настоятель цього храму о. В. Федак, за труди понесені при будові його, одержав від Митр. Іларіона спеціальну грамоту.

Окружні церковні з'їзди

З благословення Митрополита Іларіона літом і осінню цього року в Канаді відбувалися Окружні Церковні З'їзди, на яких брали участь по два представники від Церковних Управ певної округи і духовенство. Ціль З'їздів — інформація про працю церковного проводу, а також інформація про потреби церковних громад.

Церковний осередок «Київ»

Українська православна катедральна громада св. Володимира в Торонто, при допомозі інших громад в провінції Онтаріо, набула при дорозі з Торонто до Гемілтону велику фарму, в якій відкрито і посвячено український церковний осередок «Київ». Фарму набуто за 52.000 канад. доларів на довготермінову сплату. Положена серед гарної природи, фарма служитиме теж добрим випочинковим осередком.

БРАЗИЛІЯ**Церковний собор у Бразилії**

21 серпня ц. р. в Курітібі під головуванням Митрополита Іоана з ЗДА відбувся перший собор Української Православної Церкви в Бразилії, з участю духовенства і делегатів від парафій, що перебувають в юрисдикції Митр. Іоана, та чисельних гостей.

На соборі було вирішено і полагоджено ряд важливих питань щодо розбудови й піднесення релігійного життя православних українців у цій країні, а зокрема питання розподілення священиків по парафіях, питання релігійного виховання дітей та мслоді та обрано Генеральне Церковне Управління. Головою Управління обрано о. прот. Ф. Кульчинського, заступниками голови — о. архимандрита В. Постоліяна і п. С. Рецетняка.

Продовжуємо будову

В далекій від рідного краю Бразилії, в одному з передмість найбільшого міста в цій країні поселення української еміграції Озаско-Сан Пауло, православні віруючі вже більше року тому почали збирати гроші на будову власного Храму Божого та, закупивши терен для цієї цілі, вже давно з благословення покійного митрополита Полікарпа заклали наріжний камінь під ту будову.

Однак фінансові і організаційні труднощі так загальмували розпочату справу, що ось уже майже цілий рік в українських часописах нічого не писалося про хід праці Св. Покровської парафії в цьому відношенні, бо й писати було, власне, нічого: тільки саме полагодження паперів і плянів на будову в префектурі коштувало нам не тільки багато грошей, а й дорогого часу.

Та й той час не було витрачено без користі: було зібрано поважну суму грошей серед наших людей, закуплено цеглу, цемент, залізо і інший матеріал, так що сьогодні, коли паперові справи вже повністю полагожені, парафіяни Озаска беруться до практичної реалізації справи будови Храму Божого.

Нема змоги перерахувати всіх осіб, які в той чи інший спосіб практично допомагають такій важливій справі. Одні з них дають гроші, другі самі дають та з інших збирають, треті у будній день везуть матеріал на терен, четверті — і те і інше та ще й самі працюють на будові.

При такій відданості цих людей та при активній і відданій співпраці всіх парафіян Св. Покровської Парафії, в Озаско, віримо, скоро буде збудований храм Української Автокефальної Православної Церкви.

**Церковна Рада УАПЦ в Озаско
Сан Пауло — Бразилія**

ЗАКЛИК

Допомогова акція УАПЦ в Німеччині провадиться далі. Наближується велике свято Різдво Христове, і в ті дні кожному хочеться відчувати празник і провести його святочно. На це мають право старі й хворі та діти, що зісталися в Німеччині. Кожен, хто має в серці Бога, хай згадає про них і допоможе, чим може. Пожертви грошми, річами і продуктами приймає, як і раніш, о. прот. Ф. Луговенко, Директор Митрополичої Канцелярії в Карльсруге.

БІБЛІОГРАФІЯ

Альбом пам'яті Блаженнішого Митрополита Полікарпа, Лондон, 1954. Ст. 24 (ненумерованих).

Генеральне Церковне Управління УАПЦ у Вел. Британії, за допомогою Братства св. Архистратига Михаїла й Комітету Оборонців УАПЦ, до першої річниці смерті Блаженнішого Митрополита Полікарпа видано під редакцією протопр. о. С. Молчанівського спеціальний Альбом, присвячений пам'яті спочилого Митрополита. В Альбомі, що має мистецьку обкладинку, на спеціальному гарному папері, видрукувано 32 знімки з Покійним Митрополитом або зв'язаних з його пам'яттю. Серед знімок з України, — одна з часів перебування Митрополита Полікарпа архимандритом Дерманського монастиря, дві — Єпископом Луцьким та по одній — учасники собору в Пінську й Луцьку. Інші знімки відносяться до еміграційних часів, серед них учасники собору УАПЦ у Варшаві, далі ряд знімок з Німеччини, Англії й Франції та з похоронів. Шкода, що в деяких місцях Альбому порушено хронологічний порядок знімок. Альбом закінчує поезія Архiepіскопа Михаїла: «Вінок на могилу Кириярха».

Альбом робить гарне враження і, як на наші еміграційні відносини, є гарним вшануванням пам'яті Покійного Митрополита Полікарпа.

о. Д.

Наш Голос. Церковно-громадський місячник. Видає Консисторія УАПЦ в Австралії. Редагує Колегія. Рік I. Ч. 1. Мельбурн, серпень, 1954. Ст. 16. (Цилк.).

О. Іван Перелазний, Чому ми не розпинаємо о. П. Грушецького? Сідней, 1954. Ст. 16 (ненумер.).

За Залізною Заслоною

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В ПОЛЬЩІ

Про кількість православних у теперішній Польщі нема статистичних даних. Звичайно, число їх не дуже велике. По національності, як можна здогадуватися, це українці, білоруси, росіяни й поляки. Москва, що наложила свою руку на цю Церкву, після другої світової війни усунула на покой і ізолювала першоєрарха її Митрополита Діонісія (Валединського). В 1948 р. нечисленна ієрархія православної Церкви в Польщі, «відмовилася» від автокефалії, даної цій Церкві в 1924 р. константинопільським патріархом і «попросила» про з'єднання її з московською патріархією, а після цього про дарування їй нової автокефалії від Москви. Звичайно, ці дії були подиктовані їм Москвою, яка «задовольнилася» їхнє «прохання». Хвилево керування Церквою, за згодою Москви, було доручено архієпископові Тимофію Шреттеру, який ще перед війною проголосив себе православним поляком і був хіротонізований в 1938 р.

Як видно, ні йому ні двом іншим єпископам, що знаходилися в комуністичній Польщі, Москва не дуже довіряла, а тому накинула як першоєрарха архієпископа Макарія (Оксюка), свою довірену особу, що дотепер був архієпископом Львівським і Тернопільським. (Формально він був ніби вибраний на соборі в Польщі в липні 1951 р.). Константинопільський патріарх не визнав цього призначення і на повідомлення про цей факт, заявив, що надалі предстоятелем православної Церкви в Польщі уважає Митрополита Діонісія.

На сьогодні існує в Польщі 4 єпархії. Кількість парафій і священників невідома; в кожному разі священників не вистачає, щоб обслужити вірних, розкиданих особливо на західних теренах, що належали раніш до Німеччини. Для підготовки пастирів існує семінарія, в якій (за советськими джерелами) навчається 64 учнів з них 11 позаочників. В цьому році ця семінарія мала дати перший випуск. Існує два монастирі: чоловічий в Яблочині і жіночий Грабарський в Білостоцькому воєводстві. В 1951 р. помер єпископ Вроцлавський Михаїл (Кедров), на місце якого в 1953 р. був хіротонісований архимандрит Степан Рудик. Єпископські катедри є у Варшаві, Лодзі, Білостоці й Вроцлаві. Хоч ця Церква формально автокефальна, вона знаходиться під пильним оком Москви і як кожна Церква за залізною заслоною є Церквою поневоленою.

В 1954 р. почав виходити офіційний орган цієї Церкви «Церковный Вестник» в російській і польській мовах.

Всіх, що одержують наш журнал, але ще не заплатили за нього, просимо вквітати заборгованість.

Вийшов з друку кишенькового формату
УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ

КАЛЕНДАР
на 1955 рік.

Календар має 32 ст.

Ціна календаря в Німеччині — 50 пф., в ЗДА і Канаді — 20 центів, у Великобританії і Австралії — 1 шіл., в Австрії — 2 ш., у Франції — 40 фр., у Бельгії — 5 фр. В інших країнах — рівновартість 20 ам. центів.

Належність за поодинокі календарці можна висилати в Німеччині поштовими марками (найкраще 5 по 10 пф.), а закордоном — по два міжнародних поштових купони за календарець.

Виписувати календар у Видавництві
«Рідна Церква»:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

ПОДЯКА

Парафія УАПЦ у Франкфурті приносить щирі подяку побожним братам-жертводавцям, що склали свої жертви на будову українського православного храму в столиці Гесенцини.

Жертви склали: о. В. Коваленко — 19,25 н.м., о. Ю. Гаврилук — 5 н.м., п. С. Слінко — 20,85 н.м., Парафія в Дорнштадті через свого настоятеля протопресвітера Г. Тимковського — 18,50 н.м., п-ні Л. Турукало — 20,85 н.м., о. М. Годинський — 4,15 н.м., п-ні д-р Г. Наконечна — 5 н.м., п. В. Кравченко — 3 н.м.

Дальші пожертви на це побожне національне діло просимо надсилати на адресу:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23. Germany.

ЧИ ВИ ВЖЕ ЗЛОЖИЛИ ПОЖЕРТВУ НА БУДОВУ ХРАМУ УАПЦ В ПАРИЖІ?

Пожертви надсилати на адресу:

Comité de Construction de l'Eglise Ukrainienne Orthodoxe à Paris. Président: P. Plewako, 38, Avenue de l'Opéra, Paris 2e Compte en Banque: Comptoir National d'Escompte de Paris № 87289. Paroisse de l'Eglise Ukr. Orth. Autoc. en France

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: п. В. Малець — 11,50 н.м., о. М. Годинський — 4,15 н.м., о. О. Потульницький — 12,51 н.м., п. І. Овечко — 5 н.м., п. М. Величковський — 4,15 н.м., п. А. Катович — 8,30 н.м.

Всім жертводавцям Видавництво складає щирі подяку.

КУПУЙТЕ ЖУРНАЛ «РІДНА ЦЕРКВА»,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЙОГО, ПРИЄДНУЙТЕ
ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

СКЛАДАЙТЕ ПОЖЕРТВУ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД.

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік

Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	240. — фр.
Бельгія	30. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни	— рівновартість 1.20 амер. дол.

(В попередньому числі помилково подано 1 ам. д.)

Ціна одного примірника: Німеччина — 50 пф., Австрія — 2 ш. ЗДА і Канада — 20 центів, Великобританія і Австралія — 1 шілінг, Франція — 40 фр., Бельгія — 5 фр. В інших країнах рівновартість 20 ам. центів.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23. Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу:

Priester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік IV

Січень-лютий 1955

ч. 15

ХРИСТОС НАРОДЖУЄТЬСЯ — СЛАВТЕ!

У ВИФЛЕСМІ

У Вифлесмі нині новина
Пречиста Діва зродила Сина
В яслах, сповитий, поміж бидляти
Спочив на сіні Бог необнятий.

Вже херувими славу співають,
Ангельські хори Бога вітають,
Пастир убогий несе, що може,
Щоб обдарити Дитятко Боже.

А ясна зірка світу голосить:
«Месія радість, щастя приносить!
До Вифлесму спішіть всі нині,
Бога вітайте в бідній дитині!»

Ісусе любий, ми не багаті,
Золота, дарів не можемо дати,
Та дар цінніший несе від мира:
Це віра серця і любов щира!

Глянь оком світлим, о Божий Сину,
На нашу землю, на Україну,
Зійшли їй з неба дар превеликий,
Волю і щастя на вічні віки!

П о с л а н н я

Високопреосвященного Ніканора, Архiepіскопа Київського, Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви на Чужині до Архiepастирів, Пастирів і Вірних в день Різдва Христового 25 грудня 1954 року

Улюблені Брати і Діти!

«Він став убогим задля нас, щоб Його убожеством ми збагатили» (2 Кор. 8, 9).

На віки благословенна та Ніч в убогій Вифлеемі, що явила нам Тайну пришествя на землю Божого Сина! Пречиста Діва вродила Немовлятку, Якому суджено було взяти на Себе гріхи людства і принести людям спасіння. Розкрилось небо і хори Сил Небесних звістили людям початок того Спасіння, миру з Богом і — спокій поміж людьми доброї волі. Небесна Зірка освітила нам путь до Осель Небесних. Осяяна світлом спасенної Зорі ніч вилонила з себе Джерело Води Живої, про яке виголосив Він: «Хто прагне, іди до Мене і пий» (Іоан. 7,37). З темного вертепу вилилися в безмежні простори усього світу благодатні промені Благовістя про Любов і Правду Божу, про мир людям, про дарування провин грішникові, про поворот заблуканої людини до Творця, про братерство людей у Христі.

Проміння Євангелії не перестас й тепер, у дні нашої недолі, освітлювати й ogrівати наші серця, даючи свідоцтво милосердної опіки Творця над творінням. Євангеліє й тепер залишається найбільшим скарбом для усіх «струджених і знеможених» (Мат. 11,28), подаючи їм потіху в тяжкі хвилини суми й болю. Але Євангеліє одночасно є грізною пересторогою брутальній силі, визисковій людині людиною, зарозумілості гордого розуму людського. «Той, хто Мене цурається і слів Моїх не приймає, має суддю в собі: слово, що Я сказав, судити буде його в останній день» (Іоан. 12,48).

На жаль, під гіпнозою матеріялізму і темних сил — сповнюється над кволим людством слово Господнє: «І спокусяться багато, видаватимуть один одного, і зненавидять одне одного» (Мат. 24,10). І встає вже народ на народ, царство на царство. Голод винищує мільйони неповинних людей. Через розмноження кривди згасає любов. В жаху перед нечуваним блюзнірством людини земля дрижить, видає з себе огонь,

водою заливає працю людську, нищить надбання культури. За допущом Божим відкриває людина таємниці світостворіння і сили, покликані до вічної будови, повертає на руйнування життя. У розперезанності свого морального упадку людина вже перевищує самого сатану, бо ж сатана вірить у Бога і дрижить перед ним, а людина запевняє, що творіння ніколи не мало свого Творця... Густий морок сьдає на життя людини і просвітку не видно... Де ж шукати того рятунку людям доброї волі?!

Єдиний рятунок для Людства — засвоїти вічну науку в цю Ніч Народженого, перейнятися Євангелієм спокоем, стати на шлях братерства, взаємного християнського співчуття і сердечности до брата. Правда, для цього потрібне деяке зусилля. бо «Царство Небесне силою береться, і хто силкується, той його здобуває» (Мат. 11,12). Але наші зусилля принесуть плід сторицею: благовоління і тепло Божої ласки навідає нас, «любов все покрие» (1 Кор. 13, 7), життя стане світлим, привітним, лагідним.

Пересилаючи усім вірним Христовим в ці дні Різдва Його наш сердечний привіт, молимо Милосердного, щоб дарував кожному з нас світло Свого благовоління, оживив серце наше братолюбством, навчив нас принести у дар Йому: замість золота — віру, замість смири — любов, замість ливану — добрий християнський чин. В спокої серця віддаючи разом з Ангелами хвалу: «Слава на небі Богові, і на землі спокій» (Лук. 2,14), подбаймо, щоб та хвала наша не була лише «міддю, що звенить, кимвалом, що бренчить» (1 Кор. 13), ані порожнім словом, а запорукою нашого спасіння.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай буде з усіма нами. Амінь.

Р. Б. 1954. грудня 25 дня.

Карлсрує.

Митрополит НІКАНОР

Високопреосвященніших Митрополитів, Архiepіскопів, Єпископів, Всечесне Духовенство, Боголюбивих Вірних Святої Української Православної Церкви, наших Прихильників, Передплатників, Читачів і Кольпортерів та всіх Українців щиро вітаємо з Святом Народження Сина Божого. Дай Боже, щоб світло Вифлеємської Зірки освітило нас усіх і привело до Джерела Правди, що Ним є Христос Бог, що Його Народження у Вифлеемі ми всі урочисто святкуємо.

Митрополит Ніканор.

**Видавництво і Редакція журналу
«Рідна Церква»**

Архипастирське Різдвяне й Новорічне вітання

Архiepіскопа Сильвестра Мельборнського та Австралійськo - Ново-Зеландського

До Всечесного Священства і Боголюбивих Вірних Австралійської та Ново-Зеландської Єпархії УАПЦ

Із року в рік колядковий період заповняється радісними вітаннями з нагоди народження Божого Дитяти. «Маланчин» звичай відкриває вступ у Новий Рік.

Традиційна вітальна обрядовість заповняє цей час на всій території нашої Батьківщини: колядування, посипання, віншування, радісні вітання лунають на кожному місці, в кожній найбіднішій хатині. Все радіє Новонародженому Сину Марії. Колядкова традиція панує над всім і вишлемська зірка «над Вертепом стала» і «весь світ осіяла».

На землю прийшов Спаситель світу. Все радіє Новонародженому Дитяти. Однак тисячеліття минають, а принесений на землю мир і Боже змілювання не проймає всіх. Темрява заволодає обрії й от, здається, окриє весь світ. Ніби стоїмо перед загрозою перемоги атеїзму над християнством, темряви над світлом. Навіть колядкова традиція на Батьківщині здійснюється з острахом, щоб не опинитися за межами України.

Чи ж в дні народження малого Ісуса й приходу Нового Року радіти нам з вами, милі браття? Чи мовчки дивитися на комуністичну неозорну повіль?

«Чим темніша ніч, тим ясніші зорі!» — каже приповідка. Ясність зорі знаменується народженням Сина Божого. Зіткнення сил Христа й Антихриста в ці дні владно знаменують величну антитезу темряви й світла. Поточний рік яскраво багатий був на зазначену антитезність.

Вороги Христові з нечуваною досі зухвалістю маніфестуються своїми перемогами над християнською моральністю, людяністю та культурністю. Поруч з тим ще ніколи так велично не розносився поклик: «Назад до Бога!» — як звучить він нині, і то навіть в устах державного зверхника. Перед державною нарадою чути запитання: «Де тут є місце, щоб помолитися?»

В загострених моментах загнутування антихристової енергії такий державний зверхник закликає всіх молитися, щоб спільними християнськими зусиллями оговтати розгойдану згубну енергію.

Вслухаймося в нашу колядку: «Предвічний родився». . . В ній співається: «Новий цар — царя низлагає». Хто кличе молитися, робить це упевнено й владно. А верховоди з антихристового панства хоч і брутально настирливістю розкидають свої загоони, але темні свої наміри здійснюють нервово, заплутано й нечисто. Щось їм заважає. Ясність Божої зорі сліпить їм очі.

На нас лежить християнський обов'язок молитися й бламати Найвищу Іпостась обмежити Антихристову розбещеність і охоронити нас від її отруйного впливу.

Навколо нас відбуваються події в нашому церковно-національному житті з такими позитивними

прикметами, що дозволяють нам у радісні дні Різдва Христового й Нового Року упевнено вітати всіх синів і дочок Св. УАПЦ в Австралії з добрими хоч і невеликими досягненнями, але зате певними надіями на успіхи в наступному часі.

Милосердний Вседержитель охороняє нас своєю ласкою и турботами. Пройдений рік після I-го Собору здійснився у нас в тих справжніх соборних нормах дійсно українського церковного життя, яке заповідали нам мученики-відновителі давніх звичаїв; їх святі заповіді зоріють над нами й освітлюють дальший наш шлях, як і на інших континентах в повній з ними погодженості.

Успіхи в Злучених Державах Америки, Канади й Європи радують нас з Вами. Зверхники цих Православних Українських Церков раділи й благословляли наші перші кроки й скромні організаційні досягнення. Також вони бачили й благословляли наше доброзичливе церковно-молитовне співжиття з грецьким екзархатом в Австралії. Від Австралійської Православної Церкви чуємося зобов'язаними в цей урочистий момент заслати привітання й братнє сердечне побажання дальшого розвитку й скріплення Українським Православним Церквам в ЗДА, Канаді, Європі, а рівнож австралійському екзархатові грецької Церкви та братній БАПЦ зі Зверхністю й братерством в Австралії.

Існуючі недотягнення не повинні нас тривожити чи розхоложувати, бо то є звичайний прояв росту. В захваті використання здобутків 21 року керівники засліплюються авторитетом Великого Митрополита й нарікають на нерозуміння їх пістету до цієї святости.

В процесі вrostання цих юнацьких захоплень в живу реальну розбудову церковного ладу й сталости Української Православної Церкви в ЗДА і Канаді приведе до погодженості й братнього об'єднання. Нам здалеку тільки вітати треба ці прояви й радіти загальному зросту українського православного життя на чужині за межами Батьківщини в ці урочисті і святі дні.

Як свідчить вживлений в реальну дійсність Митрополитів дух, донесений до нас з Батьківщини, жива побутова дійсність, повна християнського ентузіазму, зберігає нам традиції мучеників і глибоко продуману давню українську обрядовість. Такий стан наворачтає до рідної побожності навіть комсомолок з піонерками.

Тому московському патріярхові з його ієрархією не вдається ніяк опанувати «побутову дійсність, повну християнського ентузіазму». В слушний момент все це з Москви принесене зникне, як чужорodne тіло. А рідна стихія, загнана в глибини народньої свідомості, жевріє безперервно й тільки від-

(Закічення на 5-ій стор.)

Триакордна янгольська пісня

Слава на небі Богові і на землі
спокій, між людьми благовоління.
(Луки 2,14.)

І знову приходиться нам святкувати Різдво Господа нашого Ісуса Христа на чужині. Й знову полинуть наші думки там:

Де хатки веселі, ген, ген за горами,
Обсипані пухко білими снігами.
Солом'яні стріхи, а з них до землиці
Звисає «соптілля» якось чарівничо.

Містерія Різдвяних Свят є так глибоко вкорінена в українську душу, що її тяжко кому будь і чим будь викоринити. Свято Різдва Христового сплелось нерозривно, майже в кожному народі, з традиціями давнього «свята сонця», коли то дні стають довшими, а ночі коротшими. В повному розумінні вияснює нам цей процес тропар Різдва Христового. Із «свята сонця» стає щось більшого. З неба сходить для нас Сонце Правди, що ним є Ісус Христос. Коли в поганських часах вірили в тіло, небесні зорі, то від них навчилися поклонятися Сонцю Праведному і хвалити Його: Господи, слава Тобі!

Кожного року, коли зближається свято Різдва Христового, ми душевно відчуваємо його чар-красу. Правда, не раз тільки хвилево, тоді, коли ми повинні його розуміти не в хвилевому враженні, а в триакордній янгольській пісні, яка понеслась над вифлеємськими полями:

1. Слава Богові на небі,
2. На землі спокій,
3. Між людьми благовоління.

Вже яких 600 літ до народження Христа говорив старозавітний пророк Ісаія про те, що людське око не бачило й людське вухо не чуло, те нагородив Бог тим, що люблять Його. То був час, про який говорить св. апостол Павел в листі до Галатів: «як же прийшла повнота часу, післяв Бог Си́на Свого, що родився від жони і був під законом» (Гал. 4,4).

Цей час наступив і вишло повеління імператора Августа переписати всю вселенну, тобто горожан могутнього на цілий світ свого царства. Кожен мав з'явитися до того міста, до якого належав. Тесля Йосип, будучи нащадком Давида, як рівнож і Марія, подалися, щоб сповнити цей обов'язок, до Давидового містечка Вифлеєма, де за людським планом мав відбутися перепис, а за планом Божим мав народитися тілом Син Божий, Спаситель світу, — Ісус Христос. Там, серед страждань, неолі й нарікань понеслася триакордна янгольська пісня, якої першим акордом був прославлений Господь Бог: «Слава Богові на небі!»

Пісня ця лунає скрізь і в сьогоднішній день, де б'ється велике українське серце, де людність має можливість святкувати правдивий схід Сонця — Різдво Господа нашого Ісуса Христа. Однак постає питання, чи пісня ця співається з глибокою вірою чи тільки з традиції, в пісвідомості. Правдива пісня виливається устами тільки тоді, коли серце переповнено вірою в Того, Який так полюбив світ, що Сина Свого Єдинородного дав, щоб кожен віруючий в Нь-

го не загинув, а мав життя вічне (Іоан 3,16). В цій вірі ми приходимо до розуміння другого акорду янгольської пісні, що несеться милозвучно: «спокій на землі».

Справді, чи є щось кращого над слово «спокій», якщо б воно в повному розумінні було переведене в життя? Спокою прагне одиниця, спокою прагнуть народи — цілий світ. Але про спокій говорять, а не спокій творять. Так є тепер, так було колись. Людина над людиною хоче панувати, а щоб до цього дійти, шукає різних шляхів і середників — чесних і нечесних. Там, де нема спокою, панує страх. Тому першим словом янгола до бідних, заляканих пастухів, яким він мав сповістити про Різдво Христа, було: «Не лякайтеся!» Він приводить їх до свідомості і душевного спокою, щоб благовістити їм оту радість велику, що станеться всім людям. Пастухи, як люди тихого серця, мали перші удостоїтися побачити Бога, що зійшов на цю землю, щоб дарувати їй спокій. Однак не той спокій, що його дає світ, а спокій надземний. Одержуючи спокій надземний, родиться тоді в нас відвага, як зродилася вона в пастухів. Коли пішли вони і побачили Дитятко Ісуса, їхнє серце стало відважним: «а побачивши, вони розказали про те, що сповіщено їм було про Це Дитя» (Луки 2,17).

Убогі, залякани пастухи відчули правдивий чар Різдва Христового, тоді, коли Велика Рада Симедріону, що була провідником тодішнього релігійно-суспільного життя ізраїльського народу, на вість цю здригнулась. В малому місті Вифлеємі полилася триакордна янгольська пісня, а Єрусалим пізніше кричав: «Розпни, розпни Його!» І кому ж більше вірили? Розуміється, що цим останнім, за ними все «нравда», хоч і фальшива. О, коли б Він був прийшов на світ із їхнього кола, не в убогій печері між худобою, а в пишних палатах, — були б Його інакше прийняли. Були б Його визнали Месією, Помазанцем, Царем Ізраїля. А так — «хіба з Назарету може щось доброго бути?» — каже до Филица Нафанаїл.

Подібні слова чуємо часто й сьогодні, майже 2 000 літ після народження Христа. Сьогодні доводиться нам зустрічати навіть таких «нафанаїлів», які й святкують Його Різдво, але тільки на те, щоб «його пам'ятати цілий рік»... Коли ж зайти з такими в розмову на тему народження Христа, як Бога в людському тілі, почуємо слова маловір'я або недовір'я. Чи така особа може відчувати правдивий чар Різдва Христового? Чи брешуть в його душі акорди янгольської пісні? Або чи лине він думкою в убогу печеру, де прийшов на світ Спаситель Ісус. Ні! Правдивий чар, надземний спокій відчуває тільки той, який має серце чисте, думку просту, як ті пастухи. Такий не вслухається в акорди, які несе світ, а виразно сприймає ті, що понеслися темної ночі над вифлеємськими околицями: «Слава на небі Богові, на землі спокій, між людьми благовоління».

Цей третій акорд майже доповнює другий. І дійсно! Де спокій між людьми, там і благодать, добро; там згода, любов і щастя пускають глибоко своє

І. Їжакевич

Колядуники

коріння, і на землі, між людьми, виростає, твориться Царство Боже. Тому Христос прийшов і знизився до слуги, щоб показати, як те Царство має виглядати. Він прийшов, щоб порвати кайдани гріха та знищити царство сатани.

Чи ж Різдво Христове в нашому народі не є наскрізь родинне свято? О, так, але воно є ще більше! Воно немов зелена оаза серед гарячої пустині, на яку потрапивши, мандрівник набирає нових сил, відпочиваючи до нової мандрівки.

Хто з нас не бажав би в цей величний Свят Вечір чи в день Різдва Христового відпочити в такій оазі? Хто з нас в таку хвилину не є серцем і душею на рідній землі, між своїми? Кому з нас не відкривається жива картина з наших дитячих безжурних літ, коли ми вибігали щохвилини на двір дивитися, чи вже зійшла перша зірка, щоб засісти до спільної Святої Вечері? В сьогоднішній день ми бачимо цю живу картину і вона, де б ми не були, які простори нас не ділили б, — буде завжди нагадувати нам нашу рідну землю і всіх дорогих нашому зболілому серцю. В цей день думки наші крилаті летять через кордони, ріки й гори на стоногих конях і, злучившись з нашими батьками, братами й сестрами, шлють гарячу пісню-молитву Всевишньому Творцеві: «О, милий Боже, з неба злинь, і на поталу нас не кинь, темноти пільму рознеси і світлом волі осіни!».

В тяжкому горі, коли край наш у неволі, Різдво Христове вливає всім нам свій надземний спокій, а в серці тихо, як по осінніх струнах дощових грає триакордна янгольська пісня: «Слава Богові на небі і на землі спокій, між людьми благовоління»...

Тому святкуючи й цього року Різдво Христове, сповнімо серця наші вірою, що Народжений Бог Предвічний не залишить нас сиротами, а засвітить

нам нову зорю, яка освітить наш шлях до рідної, звільненої від ворога, святої нам землі, де ми вільними устами в Його храмах велично заспіваємо цю триакордну янгольську пісню.

Прот. М. Пільтайчук

АРХИПАСТИРСЬКЕ ВІТАННЯ...

(Закінчення з 3-ьої стор.)

гукнется на рідне привітання, подане рідним словом.

Такою стелеться теперішня дійсність з її атеїстичним насіданням і християнським пробудженням. Міцніє певність, що «правда живе... і люд окрадений спасе»...

З такою певністю всіх віншую, щоб з відкритим чолом і твердою надією відсвяткувати Різдво Христове й вступити в 1955 рік.

Вітанням святим вітаю Вас всіх, щоб сповнилися Ваші серця з Архипастирського благословення щирістю і добром. Нехай милості Великого Бога і Спасителя нашого Ісуса Христа зійдуть на всіх Вас в цей урочистий і святий день народження Сина Божого. Нехай початок нового року відкрис в собі щастя й радість всім Вам на нових для нас землях і серед інших для нас народів на еміграції.

Мир Вам і спокій в Новому Році!

Сильвестр

Архиепископ Мельборнський та
Австралійсько-Ново-Зеландський УАПЦ

Продовження спогадів прот. Д. Бурка «З книги буття Української Церкви» буде в наступному числі, що вийде перед Великодніми Святами.

Д. Святогірський

ТЕБЕ БОГА ХВАЛИМО

Тебе ми хвалимо, наш Боже,
Тебе одного визнаєм
І призиваємо день кожен
Ім'я Надвічне Твое.

Уся земля й небесні сили
Тебе, Святий, благословлять
І херувими й серафими
Співають хором: Свят, Свят, Свят!

Господь Великий, Твоя слава
Сповняє всевіт споконвік.
Апостоли й пророків лік,
Собор всіх мучеників правий

І всі святії повсякчас
Тебе вславляють, Боже Вишній,
Святая Церква з ними враз
Тебе оспівує велично

Безпочаткового Отця,
І Сина, що в Отцеві сяє,
Якому не буде кінця,
І Духа, що між нас витає.

Цар Слави Ти еси, Христе,
Отця надвічне Правди Слово,
Ти діло учинив святе,
Світ обновив Завітом Новим.

Для того Сам прийшов у світ,
Призначеним одвічно слідом,
Не погордив тілесним видом,
Щоб визволити людський рід.

Ти смерті жало переміг,
Небесне царство нам відкрив Ти,
На Себе наш прийнявши гріх,
Щоб у Тобі всім вічно жити.

Ти праворуч Отця возсів
І знов прийдеш у Його славі
Судити всіх земних синів.
Тебе благаємо, Ласкавий,

Наш рідний край охороняй,
Звільни його з біди тяжкої,
З ярма чужинців, об'єднай
Твою Церквою святою.

Допоможи йому; хай знов
Буття страдальника народу
Освітить правда і свобода
Й Твоя негаснуча любов.

Спаси людей Твоїх, Владико,
Благослови цей статок Твій
Чеснотами й добром до віку,
Життя їх радістю огрій.

Сподоби, Господи, всякденно
Нам зберігатись від гріха,
Щоб нас з путів Твоїх спасенних
Ворожа не звела рука.

Помилуй нас, помилуй, Спасе,
Хай благодать Твоїх щедрот
Нам сяє в п'ятні цього часу,
Серед напастей і негод.

Нехай скріплює в нас надії
В години смугків і жалів,
Щоб наш побожно дух радів
Твоєму імені, Месіє.

На Тебе, Господи, вповаєм
Думками нашими й життям,
Щоб на шляху до Твого раю
Не посоромитися нам.

Прот. Ф. Л.

РІЗДВЯНА НІЧ

В цю Ніч в чутті якимсь неяснім,
Я знову радість пізнаю,
І хвилі спогадів прекрасних
Вщерть душу сповнюють мою.

Навколо темрява німая...
Десь тут ось церква в полі... гай...
Алеко як від Вифлеєма
Олодний і чужий цей край!..

Та думці не страшні віддалі...
І тут, один серед снігів,
Небесні чую співи здаля,
Волхвів я бачу й пастухів...

І Пресвятая Діва ясно
Очам в'являється моїм...
Яка ж невинна і прекрасна
Вона над Первістком Своім!..

Прот. Ф. Л.

ВИФЛЕЄМСЬКА ЗВІЗДА

Тиха, морозна, Різдв'яна ніч! Горять зірки і своїм ласкавим миготінням та блиском сприяють лету думки в давні, минулі часи, — майже за дві тисячі років...

Тоді саме з'явилася й чарівним світлом засяяла Вифлеємська зірка! Вона звістила людству про початок в його житті нової ери, нового закону; у темряву й гріховну мряку, в атмосферу примітивізму, злоби й тиранії внесла вона світло правди, милосердя й любови!..

Але людська юрба її не розуміла. Правда, вона зацікавилася новою зіркою, але дуже мало милувалася її яскравою красою. Не було часу юрбі глибше замислитися над появою нової зірки: життєві турботи і праця втомляли її. Юрба потребувала нічного спочинку. Людям вельможним і багатим теж не було часу милуватися небом: їх тягла до себе цілком земля і все земне. Адже ж життя таке коротке й ніколи займатися зірками! Треба поспішати жити, себто веселитися, насолоджуватися всім, що дозволяло багатство. А на це не вистарчало цим людям не тільки дня, а й ночі...

Та все ж були вже й тоді інші люди, хоч і не багато їх було, що в ночі, коли вея природа поринала в дрімоту, виходили на взгір'я, на башти, на дахи. — виходили тихі, замислені й уважно і з любов'ю вивчали небо. Цим людям воно було ближче й рідніше, ніж земля! Йому, цьому темно-синьому, зоряному небові, вони присвячували своє життя, свої допитливі думки, свій розум і серце. І небо, що сяяло мільярдами лагідних, зоряних очей, відкривало їм у нічній тиші свої тайни. Ці люди, з захопленням і вірою віддаючи зіркам свій труд, свою думку, наче розмовляли з ними.

І ось, коли з'явилася нова зірка, вони з німим запитом спостерігали її, вивчаючи і чекаючи від неї відповіді... Адже ж кожна нова зірка говорила стародавньому світові про народження когось!.. А ця зірка, нова й невідома, особливо яскраво й ласкаво сяяла і миготіла, ніби говорила: люди на землі страждають і мучаться, на землі летється піт і кров, ллються сльози, багато сльоз, люди сумують і з жаждою чекають приходу нового пророка, що своїм огненним словом правди запалив би серця, що приніс би визволення від усього того страхіття, яке сповнює аж по вінця людське життя, — приніс би те, що люди звать щастям...

І вірили звідарі, що ця зірка не була звичайною зіркою, одною з мільярдів інших мальовничо розсипаних по небесному шатрі зірок. Питання — відкіля вона і що має значити, не давало їм спокою! Мимохіть прийшли вони до висновку, що Хтось особливий народився й прийшов на грішну землю, Великий і Сильний, — прийшов може отой Визволитель, про Якого писано в стародавніх книгах, Той, Якого так чекає людство, поглядаючи на схід?.. Так, так, це Він з'явився, дожданий і провіщений Богом через пророків Месія!

Ось так остаточно зрозуміли появу нової зірки ті, що вивчали небо, що спостерігали зорі!

Певні в своїй правді, ці мудрі люди пішли за зіркою, — пішли, щоб відшукати Його, щоб вклонитися народженому Цареві, щоб схилити коліна перед «Князем царей земних» (Апок. 1,5), що прийшов у темряву гріховного світу з метою оновити його і принести новий, праведний закон.

Волхви пішли поклонитися Йому. І чи не лежить саме в цьому поклонінню представників тодішньої мудрости людської, найвища релігійна краса, якою обвіяне народження Сина Божого? Чи не є це «подорожування за зіркою» одним з найзворушливіших і найпрекрасніших по своєму внутрішньому сенсу моментів в історії людства?..

Зірка возвістила людям про народження Спасителя, показавши волхвам путь до Вифлеєму і часом зникла десь в небесному просторі, пішовши своїм шляхом в орбіті її небесного мандрування. Може й зараз вона десь іде своїм, прилеленим їй Творцем, шляхом в безмірному, безкрайному просторі світу Божого.

Вифлеємська зірка щезла, але слід її яскравий, огневий залишився!

Майже дві тисячі років минуло з того часу, а людство, не лише астрономи, цієї зірки не забуло. Вона сяє і сяятиме далі в серцях людей, в їхній свідомості, поки ще по землі ходить хоч один щиро віруючий у Христа чоловік! Тому в ці дні Різдва Христового весь християнський світ згадує Вифлеємську зірку, що провістила прихід на землю Сонця Правди. Її згадується в церковних співах, в Євангельському читанні, її описано в всесвітній літературі, нею прикрашуються в Різдв'яні дні ялинки. Адже ж з нею прийшов на землю новий закон любови й милосердя, що їх провістив Спаситель, і Його благовістя пройшло в найдавніші кути земної кулі!..

Багато з того часу змінилося на землі на краще. Але Царство Боже все ще далеко від неспокійного й нерозсудливого людства, що й зараз тяжко страждає, бо забуває закон Божий. Продовжується боротьба сил зла проти Добра. І хоч ангели звістали в Різдв'яну ніч у Вифлеємі — «на землі мир між людьми благовоління», але ось знову запанувала страшна злоба й ворожнеча між людьми, знову сини темряви ллють кров свого ближнього, знову панує сила п'ястука, знову матерія хоче подолати дух.

Багато людей забуває про правдиву, осяяну Вифлеємською зіркою, пісню Ангелів. Ця пісня здійснюється в образі благодатного мира Христового серед тих людей, що прийняли ЙОГО заповіді і виконують їх, що вірять в Нього і на Нього надію покладають. Без Нього не може бути миру на землі! Під впливом Христового учення придбало людство великі цінності. Виросли й розвинулися науки, господарство, техніка, але людство стає духово знову біднішим, бо добачає сенс життя лише в матеріаль-

ному добробуті, в зовнішньому блиску та розкошах і життєвих вигодах. Хоч люди є ніби приклонниками культури, цивілізації і гуманости й проповідують навіть соціальну рівність, але вони залюбки уярмлюють в тій чи іншій формі одні одного; говорять про мир і в той же час вигадують найстрашніші форми військової зброї, перед силою нищівности якої меркнуть найстрашніші натуральні людські хвороби. Людські здібності і талани йдуть їм же на шкоду. І далі — є між ними й формальна благодійність, та нема живої й справжньої любови, обмаль теплоти сердечної, справжнього милосердя самарянина, і через те брак краси духовної, що ушляхетнює всяку добродійність. Людство забуває, що ЄДИНЕ є на потребу, а саме, що ціль і сенс життя — це є світло звільни Вифлеємської, себто: слово благовістя Христового, що осяє Божественним Світлом наше життя. Наука, техніка, мистецтво — це все «слуги Цареві», що повинні служити людству на славу Божу, бо вони є даром Божим людям.

Ми не вміємо говорити з зірками так, як оті дров-

ні волхви, і нам незрозуміла їхня мова, хоч ми можемо навіть вирахувати, в якій віддалі вони від нас знаходяться, або з якою швидкістю вони доконують свій небесний літ... Ми до всього підходимо з холодним і гострим ножем аналізу, але як би високо наша думка не сягала, вона ще ніколи не підіймалась вище і доскональніше слова Христового!..

Тому йдім, як ішли древні волхви до зірки Вифлеємської, до світла Божого. Лише це світло істинно «просвіщає всіх», озорує наш розум, огріває серце, дає «мир на землі і між людей благовоління». Вирмо ж в це світло, щоб самім стати «синами Світла».

Тиха, морозна Різдвяна ніч! Горять зірки і своїм ласкавим миготінням сприяють лету думок... А в душі десь глибоко раптом брентить ніжно, радісно й побожно різдвяний акорд і мимохіть шепечуть уста:

Нова радість стала,
Яка не бувала, —
Звізда ясна над Вертепом
Увесь світ осіяла.

Прот. Д. Бурко

Пилип Морачевський

(До 75-річчя з дня смерті)

В історії українського церковно-національного руху з іменем П. Морачевського зв'язане діло великої ваги. 1906 року вийшла в світ живою українською мовою Свята Євангелія від Матфея, а впродовж наступних п'яти літ — Євангелії від Марка, Луки й Іоана. Їх переклав Морачевський, що віддав цій святій праці багато своїх сил та енергії. На жаль, при виданні Євангелії, а вона друкувалася кількома тиражами, ніхто й не згадав про самого перекладача, та й пізніше мало писали про нього. Тим більше вважаємо за потрібне спом'янути «незлим тихим словом» цього щирого трудівника на рідній культурній ниві.

Пилип Семенович Морачевський народився 26 грудня 1806 року в селі Шостовиці на Чернігівщині, в дворянській родині. Про його дитячі роки відомостей немає. Біографи говорять про нього, коли він уже вчився в Харківському університеті, якого закінчив 1828 року. Харків був тоді осередком української просвіти і письменства. Там жили й працювали в той час Квітка-Основ'яненко, Гулак-Артемовський, Срезневський, Бецький та інші учені і письменники, що видавали літературні журнали, перші в Україні. Під їх впливом Пилип Семенович ще студентом зацікавився літературою і почав писати. По закінченні університету він був учителем, спершу в Сумській повітовій школі, а з 1832 року в Луцькій гімназії і пізніше в Кам'янець-Подільській, де в 1843 році став інспектором. На дозвіллі писав вірші і комедії; перші його твори були надруковані 1831 року в «Українському Альманаху» Срезневського в Харкові. Року 1849-го Морачевського перевели на посаду інспектора Ніжинського Ліцею князя Безбородь-

ка. Тут він прослужив десять літ. В цей час, 1855 р., він видав у Києві книжку своїх поезій, під заголовком «До чумака», значна їх частина гарні формою і сповнені щирого почуття. В ті роки він працює над словником української мови і залишає поезію. В «Звідомленні Петербурзької Академії Наук за 1853 рік» є звітка, що інспектор Ніжинського Ліцею, П. С. Морачевський, подав до Академії на розгляд словник української мови, складений із слів з уст народу та з творів тодішніх українських письменників. Але яка доля того словника невідомо, можливо, що в тогочасних умовах безправности українського слова він десь загинув. Однак треба думати, що праця Морачевського над словником не пропала марно, а прислужилася йому для перекладу Святого Письма.

Ученики Морачевського згадують його у своїх спогадах, як людину високої духовної краси: глибоко-релігійний, добродушний, сердечний і справедливий, повний любови до людей, таким він був завжди. Пишуть, що кожен раз, як вони заходили до нього, він щось писав, або читав Євангелію, видно вже тоді виникла у нього ідея перекладу її на рідну мову. Року 1859 він вийшов в одставку, оселився в селі Шнаковці біля Ніжина і віддався праці над перекладом.

Це велике діло Морачевський почав 1860 року 14/26 березня. Якого значення він надавав йому, про це свідчить остання в його поетичній діяльності поезія (досі ще ніде не публікована), яку подаємо:

« М о л и т в а .
Тебе благаю, Спасе мій,
Благослови на добре діло.

В безмежній милості Твоїй
Пошли мені уміння й силу
Братам подати в рідній мові
Твого Євангелія слово.
Нехай навчаються й живуть
По істині Твоїй, Владико,
Хай обновляють житні путь
Шануючи Твій хрест великий.
Сподоби труд цей докінчити
І руки на той світ зложити
В спокої й радості. Амінь.

13 марця 1860 р.»

Отже, як видно, на другий день після написання цієї поезії Морачевський сів за переклад. Працював наполегливо, звіряв слов'янський текст Євангелії із текстами латинським, німецьким, французьким, польським та російським. До кінця року він переклав Євангелії від Матфея та Іоана і відіслав їх Петербурзькому Митрополиту Ісидору, з котрим був знайомий з часу його Єпископства в Чернігові. В листі до нього Морачевський писав, що всі християни мають Євангелію на рідних мовах, тільки побожний український народ не має. Просив його, митрополитової, прихильної уваги до перекладу і підтримки щодо друку. «Висока Божественна правда Євангелії, висловлена живою зрозумілою мовою, з якою поєднані всі ідеї і поняття народу, осяяла б його розум ясним і спасенним світлом Віри і зміцнила б його моральне ество швидше і глибше, ніж усі вчені пояснення», було сказано в листі *). Скоро, 26 листопада, було одержано від Митрополита таку відповідь: «По частном совещаніи со Святейшим Синодом, уведомляю Вас, что персвод Євангелій, сделаний Вами ілі другим кем лібо, не может бити допущен к печатанію». В квітні 1861 року Митрополит вернув Морачевському й рукопис перекладу і знов написав листа, що Євангелії українською мовою не можна допустити до друку. Цей лист Морачевський одержав саме в день і годину, коли померла його дружина і він зробив на тому листі надпис: «Отримано 27.IV.1861 р. в день і час смерти земного ангела хранителя життя сем'ї моєї». Отже надії Морачевського не справдились: російська церковна влада перекладу Євангелії на українську мову не дозволила.

Та не такий був Морачевський, щоб втратити віру в те, що стало найвищою метою його життя. Він ще з більшою наполегливістю взявся кінчати свою працю. Весною 1862 р. вже був готовий переклад усіх чотирьох Євангелій та Діань Апостольських і він послав їх до Петербурзької Академії Наук. Комісія з академіків спеціалістів Срезневського, Микитенка і Стороженка (українці) дала перекладові найкращу оцінку й Академія схвалила його й звернулася до Синоду з клопотанням про дозвіл на друк. Але Синод загальмував справу, він довго мовчав, а наостанку, в серпні 1863 р., відповів Академії Наук, що Євангелії українською мовою друкувати не дозволить. Причиною був напевне горезвісний указ мі-

П. Морачевський

ністра Валуєва (18. липня 1863 р.) про заборону українського друкованого слова.

Тяжкий то був удар для Морачевського. Але він прийняв його з надією, що колись таки побачить світ перекладена ним на українську мову Христова Євангелія. «Все минеться, одна правда зостанеться», казав він і чекав просвітлої години. Але темна ніч Валуєвщини лежала над Україною, за час від 1863 року до 1871-го вийшло друком всього вісім українських книжок. Згодом почало було трохи розвиднюватися, й Морачевський знову підняв питання про друк Євангелії, та 1876 року впала на українське слово нова заборона. Тимчасом загубився десь в Синоді і самий рукопис перекладу Морачевського. На щастя в його архіві збереглися копії перекладу Євангелії, як також переклади Діань Апостольських, Апокаліпсису і Псалтиря.

26 листопада 1879 року Пилип Семенович Морачевський помер, заповівши синові подбати про видання Євангелії.

Нарешті аж 1905 року, як було скасовано заборону на українське слово, Синод за поданням Академії Наук дозволив друкувати Євангелію українською мовою. Крім перекладу Морачевського, поданого синодом покійного, Академія розглядала ще два переклади П. Куліша**) і М. Лободовського. З цих трьох визнано, що переклад Морачевського, як з погляду релігійного так і з науково-філологічного є найкращий. Напочатку 1906 року вийшла в світ, через 46 років, довгождана вистраждана книжка — Євангелія від Матфея, а в наступні роки вийшли книги всіх чотирьох Євангелістів. Мрія Морачевського і всього українського народу здійснилася.

Заслуга Морачевського перед українським духовним світом велика. Його переклад Христової Євангелії створив епоху в розвитку української мови в

*) Лист був писаний, зрозуміла річ, мовою російською, цитату подаємо в перекладі.

**) Цей переклад було видано року 1871 у Відні, але московська влада не пустила його в Росію.

До наших Читачів і Прихильників

З цим числом нашого журналу вступаємо в дальший рік видання його. Вже ось майже два з половиною роки несе «Рідна Церква» духову поживу для наших побожних людей, що розсіяні по всьому світі. Невеликий наш журнал і не часто він виходить. Змінити цього, на жаль, тимчасом ми не можемо. Брак матеріальних засобів і брак більшого числа співробітників головні причини цього. Проте довкола нашого журналу вже згуртувалося поважне число віруючих православних українців по всьому світі, що підтримують нас морально і матеріально. І це для нас велика опора. Вже є люди, що на появу «Рідної Церкви» чекають з нетерпінням і духову поживу, яку вона несе, сприймають з насолодою. Чуємо зобов'язання продовжувати видання нашого журналу і його удосконалювати. Ми свідомі всіх недоліків, які він має, але в обличчі еміграційних труднощів і байдужості до співпраці в церковному органі ряду осіб, до яких ми зверталися і закликали підтримати наш журнал своїми статтями, важко нам щось зарадити.

Наш журнал ставить і надалі своїм завданням подавати тільки те, що є для нас будучим і корисним. Тому наш читач не знайде на його сторінках нічого, що могло викликати в нього такі почування, які не повинні опановувати християнина. Злоба цього віку, непотрібна полеміка не знайдуть місця на сторінках «Рідної Церкви». Цю нашу лінію підтримує віруючий загаль православних українців, що змагає до спокою, взаємної пошани і християнської любові між усіма нами.

Кличемо до єдності всіх православних українців. Навмисне не порушуємо на сторінках «Рідної Церкви» різних болючих питань, що розголошування їх не завжди принесло би користь нашій Церкві. Не хочемо йти й не підемо слідами тих, що на своїх супротивників в своїх органах виливають відра поймий. Не вступаємо в дискусію з тими, що лише чекають зачепки. Не згадуємо деяких подій і не даємо їм оцінки, оскільки важко часом наперед передбачити їхні наслідки.

сфері релігійно-моральній. Виконаний з усією любов'ю високохристиянської душі його автора, він, той переклад, і донині є найкращий, хоч йому більше як дев'яносто літ. Легкість стилю і благородна простота вислову, цілком відповідна простоті змісту божественних істин Євангелії, яскраво одрізняють переклад Морачевського від інших українських перекладів. Тому то, в час відродження Української Автокефальної Православної Церкви, Перекладова Комісія Всеукраїнської Церковної Ради в Києві (а в ній були такі авторитети як академік А. Кримський, професор В. Данилевич та інші) ухвалила цей переклад до вжитку в храмах і ним єдиним користувалися в парафіях.

Ім'я Пилипа Семеновича Морачевського житиме в історії християнізації життя українського народу.

Проповідуємо вірність нашій прабатьківській православної вірі, вірність нашій Українській Православній Церкві. Цю вірність в першу чергу розуміємо, як вірність її догматам і канонам, вірність її віковим традиціям.

Завдання наше не легке. Віра деякої частини наших людей ослабла. Деякі люди стали мало церковними. В серцях їхніх замість християнської любові оселилася злоба і ненависть. Спокій в громадах наших і Церкві порушився. Навіть дехто з тих, що їх завдання пильнувати спокій, забули про це. Єдність організму Української Православної Церкви порушено.

Одні, прикриваючись голосними але порожніми звуками «патріотизму», інші використовуючи кров мучеників УАПЦ, ще інші, ховаючись за різні авторитети, сіють розбрат між православними українцями.

І хоч там, де ворожнеча, не обов'язково діє ворожа антихристиянська рука, але там є добрий ґрунт для неї. Знаємо, що наша Церква є сіллю в очах ворогів її. Тому і не дивно, що коли тут чи там постають сварки, ворог легко може використовувати слабу релігійність або подразнені амбіції одиниць. Тому нашим обов'язком буде кликати за словами Святого Письма: «Стережіться, щоб вас хто не звів» (Матв. 24,4).

Віримо в Божу опіку над нами і щирю побожність абсолютної більшості наших людей. Доказом цього те, що наші люди, які тікаючи від безбожного ворога, що тимчасово запанував на наших землях, опинившись у вільному світі, на нових місцях свого поселення єднаються довкола своєї Церкви, створюють парафії й будують свої церкви.

Минулий рік, хоч не приніс якихось великих подій в житті нашої Церкви, але не пройшов також безслідно. Позначився він розбудовою наших парафій і скріплюванням братерських християнських зв'язків з Українськими Православними Церквами в ЗДА і Канаді, а також єкуменічних зв'язків з іншими християнськими Церквами, що входять в склад Світової Ради Церков.

Не вдалося минулого року відбутися запланований Собор УАПЦ в Європі. Маємо однак вже певні підстави надіятись, що цей собор відбудеться в новому 1955 році. На цей Собор покладаємо наші надії і просимо Божого благословення для нього. Рівнож віримо, що Милосердний Господь в наступному році дозволить нам збільшити кількість нашої Ієрархії.

З вірою у Боже благословення для нашої праці на майбутнє, звертаємося до всіх наших Читачів і Прихильників з проханням і далі підтримувати нас морально і матеріально, надсилати нам свої статті й дописи, служити нам порадами і розповсюджувати наш журнал, як спільну власність усіх нас, православних українців, вірних Української Православної Церкви.

Р. Панченко

Різдво в Києві

Ще задовго до Різдв'яних свят київські господині починали якісь таємничі справи. По кілька разів на день забігали сусідки до мами, про щось шепотіли, мама ходила до них, рано вставши всі вони зникали з дому й перед самим обідом (десь по п'ятій годині) з'являлися стомлені, навантажені великими й малими пакунками. Ми, наймолодші діти, знали, що це готуються обновки до свят, але які, це було таємниця.

Всі дорослі нарікали, що по Хрещатику, Прорізній, Думській площі неможливо пройти, що там Содом і Гомора, Хрещатик називали Вавилонським стовптворенням. Для мене й брата, що були наймолодшими в родині, ці слова були загадковими й ми з страхом питали, а хто такі Содом і Гомора й чи не живуть вони, часом, на нашій Байковій горі й чому тепер Хрещатик, не Хрещатик, а Вавилонське стовптворіння й чи можна буде після Різдва ходити через Хрещатик на контракти. Старші сміялися, від чого нам робилося ще прикрише.

Вечорами, при світлі високої лампи з абажуром, дорослі й малі сиділи різали й клеїли золочені й сріблені ланцюги для ялинки, різні шкатулочки, мавпичок, ведмедів, вовків, золотили й сріблили оріхи і т. д. Стіл був завалений кольоровим, золотим срібним папером, картоном, слюдою для зірок. Не зважаючи на те, що крамниці були заповнені чудовими прикрасами для ялинок, в кожній родині робили ще й самі різні забавки.

Горять яскравим вогнем вітрини крамниць, в яких повно різних гарних річей: чудові хутра, сукні, матеріали, взуття, музичні інструменти, дитячі іграшки, а крамниці з гастрономічним крамом, або кондиторські, то як у казці. Ідучи з гори Фундуклеївської вулиці на Хрещатик, видно гарно освітлену кольоровими лампами рекламу на будинку Штремера: какао, чоколяда-Ейнем. Крамниця Пашкова світиться як в день, великі вітрини відкидають світло на вулицю, на потоптаний десятками тисяч людей сніг, але мама любить мед купувати в Торліна, мило, в аптеці Зайделя, а пахучі пісні жулики в Голембіовського. На вулицях величезний натовп, у переповнених крамницях люди купують шинки, вина, запіканки, цукорки, мандаринки, пряники для ялинок і подарунків. Крім численної кількості крамниць, в яких можна було купити все, чого душа забажає, господині відвідували ще й базари. Тисячі селян з'їжджалися на всі київські базари, привозячи до міста повні вози різного добра: свинячі туші, українські ковбаси, бочки з маслом, сиром, сметаною, силу-силенну птиці битої й живої, мішки з мукою, маком, пшеницею, відра й макитри з медом. Селяни купували в місті різні обновки, цукорки, пряники й рибу.

Які щасливі, незабутні дні, кияни так чекали Різдв'яних свят, так довго готувалися до них і уміли добре святкувати це чудове свято. Скільки радості й втіхи приносили ці свята старому, малому, бідному й багатому. В хатах усе милося, наводився глянц, все одягалось в нове, чисте, встановлювалася ялиць-

ка. Нарешті Свят вечір. Після вечірні традиційна вечера. Так радісно було, коли всі дорослі за цілий день напрацювавшись, набігавшись, на голодний шлунок, сідали за великій стіл, накритий білосніжною скатертиною й умикали гори печених пирогів, які були начинені капустою, картоплею, грибами, осетриною з рижом, пісний борщ, смажену рибу, кутю, взвар.

Трицять бенгальські вогні на ялиці, яка пишню красується своїми різнокольоровими бусами, бальончиками, зіркою на горі, золотими й срібними ланцюгами, оріхами, забавками, а найголовніше цукорками, мандаринками, червонощокими кримськими яблучками і т. п.

Коли вже місяць, своїм срібним світлом, залле білі покрівлі й двори, тоді готувалися спати, бо завтра рано до церкви, а потім... санки, ковзані, гості й різні розваги.

Перший день Різдва, на вулицях великий гамір, ідуть і ідуть закутані в хутра, башлики, одягнені в теплі шапки дорослі, молодь і діти. Усі крамниці замкнені й не віряться, що ще вчора тут аж гуділо від натовпу. З усіх сторін доносяться дзвони всіх київських монастирів, соборів, церков, гармонійно перекликаючись між собою на різні голоси, вони утворюють одну суцільну своєрідну симфонію. В церкві зимно, вікна намерзли, але надходять все нові й нові люди. Дітей і молоді помітно поменшало, бо багато учнів роз'їхалося додому на Різдв'яні свята. Люди приносять з собою запах морозу, сніг на кальошах, але за півгодини від великої кількості свічок так нагрівається церква, що вже й не дошкуляє холод. Коли співає хор, то взагалі забувається про все земне, а здається, що десь там, високо в куполах сам літаєш поруч із чудовими янголами, але октава діякона виводить із задуми. Щоправда, в дитячі роки бракує дисципліни, хочеться весь час бігати туди і назад, але в церкві так багато людей, що як то кажуть «яблуку нема де впасти» й доводиться покірно чекати кінця.

До вікон, із фантастичними візерунками, зробленими морозом, припали дитячі обличчя. «Пустіть колядувати» і до кімнати разом із морозним повітрям увірвався гурт хлопців маленьких і великих із великою зіркою, що крутиться на палиці. «Різдво Твоє, Христе Боже наш...», ритмічно співали хлопці, потім «Нова радість стала...», «Шедши тріє царі...» й ще якісь старовинні колядки. Діставши солодкого печева, цукорків і грошей, хлопці поспішно рушали далі, бо треба всіх обійти, не годиться когось обминути.

Мало кому відома на світі українська гостинність за старих часів, коли наші батьки говорили: «Гість у дім, Бог у дім». Дійсно кожний гість був завжди бажаним, його привітливо з приємністю зустрічали, частували всім, що було найкраще в хаті й далеко ходили проваджати.

Другий і третій дні Різдв'яних свят до обіду церква, а по обіді гості, або опера, де спеціально для дітей й молоді вташтовувалась ялинка з подарунками, танцями, співами, ставилися балети, опери «Ніч під Різдво», Казка про царя Солтана», «Садко» і ін. Дорослі вечорами грали в карти з гостями, знищуючи велику кількість страв і напоїв, молодь захоплювалася катанням на санках, запряжених чудовими рисаками під різнокольоровими сітками, різдв'яними балами тощо.

На четвертий день свят у місті робітники й службовці мусили йти до своїх підприємств і установ, але по селах селяни починали святкувати від Свят вечора і кінчали на Водохреща так, як і учні всіх шкіл.

Гнівними словами кидаємо обвинувачення тим, хто відібрав від нас усе найкраще в світі — це традиції наших пращів, яких так міцно наш нарід тримався до приходу большевиків, які принесли людям неспокій, зруйнували найглибші почуття людських душ, принизили людину і відібрали від неї все святе й дороге.

В перші роки НЕП-у кияни самі по собі святкували свято Різдва, але згодом податками, арештами, засланням духовенства, голодом і холодом все було знищено, спустошене, покалічене. Мовчки спостерігали кияни руйнування храмів, відвічних устоїв, даремно чекали звідкись якогось духовного вогника, але безвірницька влада сіяла між людьми лише ворожнечу, недовіря, ненависть.

Декілька зауваг з приводу однієї книги

Friedrich Heyer. *Die Orthodoxe Kirche in der Ukraine von 1917 bis 1945*. Verlagsgesellschaft Rudolf Müller. Кельн-Браунфельд, 1954. Ст. 260+5 карт.

Книга Ф. Гайера «Православна Церква в Україні в 1917-1945 роках», що вийшла минулого року в серії видань «Східна Європа і німецький Схід», публікації Вестфальського Університету в Мюнстері, не може не викликати спеціального зацікавлення серед українців. Вже як говорить сам наголовок книги, заторкує вона історію Православної Церкви в Україні, в період бурхливих подій в історії нашого народу.

Праця складається з 6 головних розділів, що в свою чергу поділяються на ряд підрозділів. Головні розділи книги такі: 1) Вступні заваги про положення Православної Церкви в Україні перед упадком царизму; 2) Спроба створення Автокефальної Української Церкви в Українській Національній Державі (1917-1920); 3) Православна Церква в Советській Україні; 4) Православна Церква на західно-українських теренах в складі Польської республіки; 5) Православна Церква в німецькому Райхскомісаріяті Україна; 6) Православна Церква в Советській Україні після советської перемоги.

Автор книги, пастор Євангелицької Церкви, в часі другої світової війни побував як військовик в Україні й вислідом цього, як він пише сам в передмові, з'явилася ця книга. Користувався він різними джерелами і літературою. Назбирав багато фактичного матеріалу, однак часом без перевірки його і належного розуміння. В списку джерел і літератури, що ними користався автор, подає часто речі другорядні, а цілий ряд поважних праць нема. Пише історію Православної Церкви в Україні, але таких українських поважних праць в списку літератури на подає, як Лотоцький: Автокефалія, Варшава, 1935. Д. Дорошенко: Православна Церква в минулому і сучасному, Берлін, 1940. А. Річинський: Проблеми української релігійної свідомості, Володимир Вол., 1933; Сенекс: Українська Православна Церква в часі другої світової війни 1939-1945, Мюнхен, 1946.

Не знає нічого автор про існування в рукописі праці Митрополита Василя Липківського «Історія Української Православної Церкви» ч. 7, важливого матеріалу до історії УАПЦ періоду 1917-1930 рр. В списку бракує ще й цілого ряду інших українських праць та церковних журналів, що невідомі авторові. В користуванні літературою, автор віддав перевагу російській літературі, при чому часто не науковій. Серед такої літератури, що на неї часто покликається є неповажна антиукраїнська брошура — пасквіль якогось Раневського «Украинская Автокефальная Церковь».

То саме можна сказати про велику частину, зібраного ним матеріалу в Україні. Одержані з кіл, ворожих українцям, різні інформації, не перевіряв, приймаючи їх за чисту монету. Російська література разом з тими інформаціями витиснули свій помітний слід на праці Гайера, що писав її, не підіймаючись часто на височинь наукової безсторонності.

Не вглибившись в минуле Православної Церкви в Україні, в період її незалежного існування від Москви, в часі її перебування в юрисдикції Константинопольського Патріярха, коли вона була справді українською національною Церквою, коли Єпископат, духовенство й вірні її були тієї самої національності, автор не може зрозуміти змагань українців після 1917 р. звільнити Православну Церкву в Україні від використання її для русифікації, пишучи таку нісенітницю, що «ідея української національної Церкви... не мала жадної передісторії в Україні» (ст. 29). Це тим більш дивніше, що автор одночасно об'єктивно ствержує, що Єпископат в Україні в тих часах був російським по національності і не визнавав українців навіть за окремий народ. В цьому випадку в автора бракує послідовності. Ствердивши русифікаторську роль цього Єпископату, як людей твердих російських політичних переконань, автор одночасно, коли українці почали боротьбу з цією ненормальністю, не мав відваги признати їм рації. В цьому випадку він пішов по лінії розуміння канонів російським єпископатом в Україні, що канонічним вважали те, що витворили

вони в Україні після підкорення Української Церкви Москвою. Жаден церковний канон однаке не санкціонує такого випадку, щоб одна Церква поневолювала другу та щоб Єпископат був іншої національності як вірні і виступав за політичне і національне поневолення своєї пастви.

Боротьба з чужою національно ієрархією в Церкві велася на Балканах і закінчилася перемогою національного елемента. Ніхто цього не вважав там за явище антиканонічне. Це саме діялося після революції 1917 р. в Грузії й в Україні і було явищем цілком нормальним.

Ми не входимо в оцінку автором поступовання українців в тій чи іншій церковній ділянці. На це можна мати різні погляди. Розходиться про засадничі речі, в яких автор свідомо чи несвідомо попав під вплив російських кіл, ворожих Українській Церкві. Ставлення автором УАПЦ нарівні з обновленцьким рухом, говорить також про цілкове нерозуміння ним цих явищ і проблем.

Бажання автора причипити якусь політичну марку Українській Православній Церкві, видно хочби з того, що автор, говорячи про Митрополита Полікарпа, не раз а кілька разів без жадної потреби додає «кол. директор кабінету Петлюри». Мало цього, автор хоче бачити прояв націоналізму в Церкві в запровадженні рідної мови в Богослуженнях та у відправі панахид по національних героях, хоч жива мова запроваджена не в одній нашій Церкві, а правління панахид по національних героях відбувається в усіх православних (і не тільки православних) Церквах і як одного так і другого ніхто за прояв націоналізму не вважає.

Крім цих і багатьох ще інших неправильних, помилкових поглядів автора, в його праці багато фактичних помилок. Не маємо місця, щоб усіх їх спростувати.

Візьмемо для прикладу кілька. Ось, напр., статистичні дані про УАПЦ в Полтавській єпархії в 1942-43 рр. Автор подає, що 80% парафій належало до автономної Церкви, коли в дійсності в 1942 р. парафій УАПЦ там було 160, а автономної—47. Взагалі відомости, що відносяться до Полтави, чи не найяскравіший приклад в цій книзі безкритичного ставлення автора до інформацій, що їх він одержував від чинників ворожих УАПЦ. До фактичних помилок треба віднести твердження автора, що на Волині за першої советської окупації існувала наука релігії в школі (ст. 200). На ст. 69 в примітці подає серед тих українських політичних діячів, що одягнули на себе ясу, проф. О. Лотоцького, хоч він не був ніколи духовною особою. Кілька разів подано в книзі, що Православна Церква в Польщі одержала автокефалію в 1925 р. (в дійсності в 1924 р.). Таких помилок можна було б навести досить багато.

Безперечно всі ці помилки, що постали в наслідок безкритичного ставлення автора до джерел, якими він користувався, не використання ним ряду важливих джерел і літератури поважно знижують під науковим оглядом вартість праці. Одночасно друкуванням про УАПЦ відомостей, що не відповідають дійсності, праця Ф. Гайера завдає шкоду нашій Церкві.

Не зважаючи на всі ці поважні недоліки цієї праці, треба ствердити, вона є першою, що обширніше трактує історію Православної Церкви в Україні в період бурхливих подій останніх десятиліть. Хоч автор далеко не справився з важким завданням, що взяв на себе, проте в деяких випадках не можна не признати йому рації. На жаль, цих випадків багато менше, як воно повинно було бути.

А. З.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

НІМЕЧЧИНА.

Засідання Передсоборної Комісії.

В Мюнхені, 14 грудня 1954 р., відбулося засідання Комісії по підготовці скликання Собору УАПЦ в Європі. В засіданні взяли участь голова Комісії о. прот. П. Дубицький, прот. Д. Бурко, секретар — о. прот. П. Дубицький, та члени Комісії: свящ. А. Дублянський, проф. І. Бакало і проф. О. Юрченко, які обговорили біжучі справи, звязані з скликанням Собору, який має відбутися в першій половині цього року.

Конференція Світового Союзу Церков.

В Дюссельдорфі 10 листопада відбулася конференція Світового Союзу Церков для північно-західньої частини Німеччини. На конференції обговорювалася справа матеріальної допомоги православним. Крім представників Світового Союзу Церков і Євангеліцько-Лютеранської Церкви, на конференції були присутніми представники Православної Церкви.

Українську Православну Церкву репрезентував декан УАПЦ на північно-західню Німеччину о. Д. Васильчук.

Перенесення осідку деканату УАПЦ

Від недавнього часу декан УАПЦ на північно-західню частину Німеччини переїхав до Ессен-Вест. Крім цієї місцевості, о. Д. Васильчук надалі особисто обслуговує Лінторф, Дюссельдорф-Рат, Лютгендортмунд, Дортмунд-Евінг, Порц-Вестгофен, Райне-Геллендорф, Геллендорф, Мюнстер, Вупперталь і ряд інших осередків, де живуть наші люди. З огляду на те, наші люди розкидані по різних осередках і ці осередки лежать далеко один від одного, о. декан велику частину місяця перебуває в роз'їздах.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

Видавничий ювілей.

В грудні мин. року вийшло 50 число журналу «Відомості Генерального Церковного Управління УАПЦ».

в Вел. Британії». Одночасно цей журнал відзначив п'ятиріччя свого існування. Заснований як місячник у 1950 р., з благословення пок. Митрополита Полікарпа, цей журнал виходить тепер під редакцією протопр. С. Молчанівського. Журнал містить статті на церковно-релігійні теми, проповіді та церковну хроніку. Кожне число його завжди ілюстроване.

В останніх роках, як додатки до цього журналу, були видруковані церковні служби на Великдень, на Різдво Христове, Хрещення Господнє, Зелені Свята і Преображення Господнє; а також брошури: І. Власовський «Архипастирський ювілей Високопреосвященнішого Митрополита Полікарпа» і Прот. о. С. Гаюк «Наша небесна заступниця» (Бесіди на свята Богородичні). До першої річниці смерті Блаженнішого Митрополита Полікарпа був виданий спеціальний Альбом, присвячений його пам'яті. Крім цього видано 14 образків і портретів.

«Відомості» й додатки до журналу друкуються в друкарні, що є власністю Генерального Церковного Управління у Вел. Британії.

Видавництво і Редакція «Рідної Церкви» бажає церковному органу «Відомості», його Видавцям і Редакції багато успіхів в їхній важливій і відповідальній праці. Щастя, Боже!

БЕЛЬГІЯ

ХРАМОВЕ СВЯТО В ЗВАРТБЕРГУ

Моливно й величаво проходить день 21 листопада в парафії Звартберг в Бельгії. З усіх кінців провінції Лімбургу поспішають вірні, кому якзручніше, до свого храму. З дальших околиць як Ейзден і інші, прибувають вони з родинами автами. Аджеж сьогодні тут престольне свято! Кожен хоче принести вдячну молитву св. Архистратигові Михаїлу, що є патроном тутешнього українського православного храму та охоронителем його вірних на чужині.

Ще перед початком Служби Божої виповнюють вірні шцертй свій храм, що гарно прибраний рушниками й живими квітами. Посередені церкви стоїть аналой, покритий новим, до цього дня купленим, килимом. На ньому лежить оздоблений живими квітами образ св. Архистр. Михаїла. Теж і перед вітарем усюди букети, квіти, зелень, що їх принесли і ними уквітчали в знак любови і подяки свій храм побожні люди. Перехрестившись, підходить кожен до аналою, цілує образ і стає побожно — жінки і діти в українських строях з одного боку, чоловіки — з другого. Дехто з останніх тільки що вернувся з важкої праці в копальні. Ці вмють цінити ласку Божу і шанувати св. Архистр. Михаїла, що береже їх в небезпечній праці під землею, і щиро моляться, згадуючи в своїх молитвах і рідних, що їх залишили в Рідному Краю. Багато з присутніх у церкви в той день говіють, а діточки підходять до Св. Причастя.

Літургію служить о. Тимофій Мацак, співає хор Льежської парафії. Після Літургії правиться молебн і присутні моляться за здоровля нашого Високо-

преосвященнішого Митрополита Ніканора, за Високопреосвященнішого Архиепископа Михаїла, що колись сам перебував у Бельгії і опікувався тутешніми вірними, православними українцями, і за всіх наших людей. Виголошується теж і «Вічна пам'ять» тим, кому не судилося дочекати до цього річного престольного свята і кого Господь покликав до своєї оселі.

Після Служби Божої церковний староста запрошує присутніх взяти участь в трапезі. Хор співає рідних пісень, нагадуючи всім про Рідний Край, що вони залишили його вже понад десять років.

Наприкінці, на пропозицію о. настоятеля, переводиться збірку на будову пам'ятника храму в Парижі, який має свідчити про нашу українську єдність і про нашу національну свідомість.

Ось так побожно відбулося в спільній родині храмове свято в Звартбергу в Бельгії.

Православний.

БРАЗИЛІЯ

Храмове свято в Озаско.

Парафія св. Покрови в Озаско (Сан Пауло) урочисто відсвяткувала своє храмове свято, в найбільшому духовному піднесенні віруючих, як це було колись дома. Цю свою традицію завезли православні українці і в далеку Бразилію.

В неділю, 17-го жовтня о. Петро Добрянський відправив Покровську Службу Божу в присутності багатьох віруючих українців в приміщенні вірменського храму, після чого заходами Церковної Ради при допомозі жінок-сестриць було дано традиційний храмовий обід.

Перш, ніж розділити шматок хліба за спільним столом, всі парафіяни разом із запрошеними гостями відвідали закуплений парафією терен під будову власного храму та на місці оглянули досягнуті успіхи.

На св. Покровському обіді було присутніх понад сто осіб, які дали один одному обіцянки власними руками і силами докінчити розпочату будову храму української еміграції в Бразилії.

ПОДЯКА

Церковне Управління УАПЦ, одержавши повідомлення про висялку Його Високопреосвященством Високопреосвященнішим Архиепископом МСТИСЛАВОМ кер-пакунків для українського православного духовенства, церковним діячам і старим та хорим у Німеччині і в Австрії, приносить цим шляхом Й. Високопреосвященству і всім, хто спричинився до цієї шляхетної акції щиро й сердечну подяку.

Хай Господь Милосердний віддячить всім ініціаторам цього доброго й християнського діла, а перед усім братам-жертводавцям.

Церковне Управління
в Мюнхені.

За Залізною Заслоною

НОВИЙ ПРОПАГАНДИВНИЙ КРОК.

Посилення антирелігійної пропаганди в Союзі, як слід було цього сподіватися, звернуло увагу на цей факт преси вільних держав на Заході. Большевики, усвідомивши собі, що це може відбитися від'ємно на їхній пропаганді закордоном, відкриваючи їхнє правдиве обличчя і їхнє справжнє наставлення супроти релігії, змушені були знову одягати маску. Таким одяганням маски і виключно пропагандивним кроком був виступ большевицького вельможи Хрущова, опублікований в «Правді» за 11 листопада. В цьому виступі говориться про помилки у переведенні науково-атеїстичної пропаганди серед населення.

Хвиля антирелігійної пропаганди, як видно з цієї публікації, була звичайним переслідуванням релігії й віруючих людей в СРСР. В цьому виступі Хрущова виразно говориться: «В низьці районів з боку місцевих організацій і окремих осіб були випадки адміністративного втручання в діяльність релігійних об'єднань і груп, а також грубої поведінки з духовенством».

Мета Хрущова спихнути вину на низових комуністів. Його виступ фактично не проти боротьби з релігією, тільки проти деяких метод в цій боротьбі, бо він і далі пропонує вести цю боротьбу. Що це означає, добре розуміємо. Це значить, що релігійні люди будуть і надалі наражені на всякі моральні тортури, хоч це пропонує тепер робити Хрущов не так брутално, а як то кажуть «в рукавичках».

Московському патріарху Алексію і його найближчому оточенню не сталося напевно жадної кривди і його голосу проти переслідування віруючих людей в СРСР не було чути. Натомість він з своїм оточенням, як комуністичні підголоски, включалися в комуністичну пропаганду проти вільного світу і забірали голос в справах, які в дійсності не повинні їх обходити.

В КИЄВО - ПЕЧЕРСЬКІЙ ЛАВРІ

Допис з Києва до московської «Літературної газети» за 2 вересня 1954 р. виявляє, що, не зважаючи на 35 літ антирелігійної пропаганди, український народ зберігає далі свою давню побожність і що до Київської Печерської Лаври приходять сотні тисяч людей, не щоб відвідати «антирелігійний музей-заповідник», який там існує, а навпаки, щоб помолитися в цій старовинній святині України і поклонитися нетлінним мощам святих угодників Божих.

Як відомо, Києво-Печерська Лавра була замкнена большевиками в 1929 р. і на її території було влаштовано антирелігійний музей. Коли в часі другої світової війни, у вересні 1941 р., комуністи під напором німецьких військ залишили Київ, знову відродилося релігійне життя на території Лаври. Хоч головна Успенська церква була зірвана, в малих церквах почались відправлятися Богослуження. Коли вдруге прийшли большевики, вони застали у Лаврі монахів. Волею-неволею вони їх тут залиши-

ли, але одночасно відновили діяльність антирелігійного музею.

«Літературная газета» скаржиться, що населення не цікавиться зовсім антирелігійним музеєм, а натомість масово відвідує печери, в яких лежать мощі святих угодників. Кореспондент «Літературної газети» описує це так: «Довга черга відвідувачів, що мають в руках запалені свічки, іде в вузьку щілину... В заглибинах слабо блимають лампадки, що освітлюють скло гробниць, під якими, коли придивитися, неясно видно одягнені в оксамит і парчу нерухомі фігури. Це — мощі, є їх тут десятки». Монах, супровідник відвідувачів, каже їм на прощання, щоб вони брали в своїм житті приклад з святих, які спочивають у печерах.

«Літературная газета» вимагає збільшення атеїстичної пропаганди музею, яку він, на її думку, веде мляво, та робить відповідальним за це, що Лавра стала знову вогнищем релігійного життя, різні організації і міністерство культури УРСР.

Дармо турбується «Літературная газета». Ніщо не зможе вирвати віри в Бога з душ наших людей і жадною пропагандою не вдасться ніколи безбжній владі перемогти релігії.

(За журналом «Дзвін» ч. 10 - 55).

В КИЄВІ ВІДКРИТО ЛИШЕ 20 ЦЕРКОВ.

Новий кореспондент «Нью Йорк Таймс» в Москві Кліфтон Деніел надіслав з Києва згаданому часопису слідууючу депешу:

«В столиці Радянської України, населення якої понад один мільйон осіб, відкрито всього 20 православних церков. Дві колишні церкви віддано під музеї. В одній з них виставка антирелігійної літератури...»

Під цю пору відбувається зовнішній і внутрішній ремонт Собору Св. Софії, що його збудував в 1037 році князь Ярослав Мудрий. Після ремонту цей Собор і надалі залишиться тільки як історичний музей. Києво-Печерська Лавра не замкнена, але скрізь, де тільки можна, в ній порозвішувано антирелігійні плякати.»

(За «Українським Православним Словом» ч. II)

Бібліографія

«ВІРА Й ЗНАННЯ». Праці Науково-Богословського Інституту Української Православної Церкви в ЗДА. І. Редагує Колегія. Головний редактор проф. Ковалів. Нью-Йорк, 1954, ст. 140.

На зміст цього збірника складаються: Слово митр. Іоана; Від Редакції; П. Ковалів: Віра і Знання; Прот. М. Овчаренко: Випадковість чи цілеспрямованість; Д. Чижевський: Початки і кінці нових ідеологічних епох; В. Щербаківський: Дещо про українську дерев'яну церкву; В. Січинський: Перша друкована українська книга. Євангелія Тяпинського 1562 р.; П. Ковалів: Чин проскомії за служебниками X—XII ст.; О. Оглоблин: До питання про джерела

«Історії Русов» у справах церковних; І. Власовський: Столітня боротьба Галицької землі проти Берестейської унії 1596 року; Б. Крупницький: Гетьмани і Православна Церква в Українській Державі XVII—XVIII ст.; В. Гришко: З історії титулатури київських митрополитів (До боротьби українського православ'я з московським); О. Воронин: Культ святих у Церкві Христовій; Т. Міненко: Петро Могила, Митрополит київський; Прот. С. Гаюк: Виникнення християнського чернецтва та перші його основоположники; Ю. Перхорович: Київська легенда про апостола Андрія у світлі наукових даних. А. Холмський: Учительський персонал Волинської Духовної Семінарії в 1905—09 рр.; Прот. Ф. Кульчинський: Київська Духовна Академія в 1911—15 рр.; Документи; Релігії світу в 1953 р.; Рецензії; Огляд наукової літератури; Дещо з бібліографії; Публікації УПЦ в ЗДА; Літопис Української Православної Церкви; Події з світових церков; Некрологи.

Вітаємо появу ч. 1 збірника «Віра й Знання» і бажаємо, щоб за цим першим числом появились дальші.

З нагоди Різдва Христового та Нового Року Комітет будови Храму Української Автокефальної Православної Церкви в Парижі бажає щастя, здоров'я і многих літ нашим Високоповажаним Жертводавцям і просить їх про приєднання нових прихильників для скоршого здійснення нашого святого діла.

Голова Будівельного Комітету

Петро ПЛЕВАКО

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: Преосвященніший Єпископ Володимир — 12,50 н. м., о. прот. М. Коржан — 20 н. м., п. Д. Крих — 1 ам. дол., п. Л. Островський — 2 ам. дол., п-ні Л. Корінець — 1 ам. дол., п. А. Косяк — 2 кан. дол., о. С. Веремчук — 3 ам. дол., п. П. Третяк — 2 ам. дол., п-ні В. С. — 3 н. м., п. І. Ульянець — 4,50 н. м., п. К. Рибалка — 5 н. м.

Всім жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

ПОДЯКА

Парафія УАПЦ у Франкфурті приносить цим шляхом, сердечну подяку всім побожним братам-жертводавцям, що склали свої жертви на будову українського православного храму у столиці Гесенщини.

Жертви склали: п-ні А. Коробко — 5,27 н. м., п. П. Трепет — 25,05 н. м., п-ні В. Дзівак збрала 75,07 н. м., п-ні С. — 20 н. м., п-ні В. Кейс — 5 н. м., п. Д. Осадчий — 5 н. м., п-ні Н. Нескороджена — 5 н. м.

Дальші, необхідні для закінчення храму пожертви, просимо й далі надсилати на адресу:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23, Germany.

ПОДЯКА

Багато горя спричинила в 1954 р. нечувана повінь в Баварії. Зі всіх кінців світу відгукнулися добрі люди на це нещастя і понесли свої жертви на допомогу потерпівшим. До честі нашої відгукнулися на це й наші православні українці в Німеччині і збрали через декого з своїх душпастирів гроші, щоб і самі не бути лише байдужими глядачами в нещасті народу, серед якого багато з нас у власнім нещасті знайшло поміч і притулок.

Через Вище Церковне Управління УАПЦ пройшли і внесені на conto Hochwasserkatastrophe 1954 in Bayern такі суми: від о. декана Дмитра Васильчука — 119 н. м., о. протоєрея Олександра Семеновича — 42,80 н. м. і священника Гаврила Добровольського — 9 н. м.

Уряд Німецької Союзної Республіки в своєму листі на ім'я Вищого Церковного Управління висловив всім жертводавцям щирю подяку.

Протоєрей Ф. Луговенко.

КУПУЙТЕ ЖУРНАЛ «РІДНА ЦЕРКВА», СКЛАДАЙТЕ ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД.

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік

Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	240. — фр.
Бельгія	30. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни	— рівновартість 1.20 амер. дол.

Ціна одного примірника: Німеччина — 50 пф., Австрія — 2 ш. ЗДА і Канада — 20 центів, Великобританія і Австралія — 1 шілінг, Франція — 40 фр., Бельгія — 5 фр. В інших країнах рівновартість 20 ам. центів.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Priester Anatol Dublanskyj,

(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleissheimerstr. 71, Tel. 37 1497

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік IV

ВЕЛИКДЕНЬ 1955

ч. 16

Христос Воскрес!

ВЕЛИКОДНЕ ПОСЛАННЯ Високопреосвященного Митрополита НІКАНОРА

ДО ПРЕОСВЯЩЕННИХ АРХИПАСТИРІВ,
ВСЕЧЕСНОГО ДУХОВЕНСТВА
І ПОБОЖНИХ ВІРНИХ
УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

*„Чому шукаєте серед мертвих Того, Хто в
світлі вічному перебуває? Христос воскрес
і умертвив смерть, бо Він є Син Бога, що
спасає рід людський“.* (Із Великодніх співів).

Дорогі Брати й Сестри!

Безвладне тіло Ісуса, плащеницею чистою обгорнуте, лежало у гробі, а необмеженою душею Своєю, що одночасно «і в раю з розбійником і на Престолі з Отцем і Духом» перебувала, зійшов Він до аду. Були там душі всіх людей, що спочили до хресної смерті Його. Поміж ними мучилися й праведники: Авраам, Ісаак, Іаків, Давид та інші. Жодним промінням небесного світла не доходив до них. Жадної втіхи не мали вони. Лише безмежний сум наповнював їх істоту. Диявол опанував їх і мордував, йому одному лише властивими способами...

І ось враз озаряється ад дивним неземним світлом і виблискують з нього Постаць Вседержителя неба і землі. Вступає до аду Господь і Спаситель наш — Христос... Перед Божеством Його в порох кидається диявол, сила його тає, як віск від огню, влада панування над в'язнями зникає. Усі звільнюються з адського полону. Здіймається з них одвічна печать осуду і присуд. Спадають кайдани вічної тьми. І услід за Спасителем спішають вони на волю, до світла, до радості, до Царства Небесного. А на землі «гробі відкрились і багато тіл умерших святих воскресло» (Мат. 27, 52). Бо воскрес Христос і силу смерті умертвив, відкривши для всіх, хто увірує в Нього, двері Царства Небесного. Яка дивно велика картина Милосердя Божого до упавшого створіння!..

Хресною смертю Спасителя і Його Преславним Воскресінням звільнені й ми з вами, Любі Брати,

Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, Високопреосвященніших Митрополитів, Архiepіскопів, Єпископів, Всечесне Духовенство і Вірних Української Православної Церкви у вільному світі, весь Український Народ на многостраждальній Батьківщині й по всьому світі розсіяний, усіх наших Прихильників і Добродіїв вітаємо радісним старохристиянським привітом:

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Редакція і Видавництво
«Рідна Церква».

від вічної смерті й духовної гибелі. «Бо ми були, як блудні вівці, але вернулися нині до Пастиря й Доглядача душ наших» (1 Петр. 2, 25; Ісаія 53). Але ж яка це безмежно велика жертва: ганебна смерть Божого Сина — Агнца, що добровільно взяв на Себе гріхи наші, щоб ранами ЙОГО — ми іспілились» (1 Петр. 2, 24)!

І брешуть іноді смутні голоси по землі: Чи не марна ж Твоя, Боже, жертва? Ось знову «світ у злі лежить». Ось знову — гріх гору бере над правдою. Ось знову брат брата мордує. Ось знову діти Твої очі заплющують собі на Тайни й Заповіді Твої. Знову недбалість про спасіння панує між людьми. Знову і знову земля наша рідна — подібна до великого поля, що його провидів Пророк, — щецьт покрита «сухими костями» (Іез. 37). Знову настав ад, але вже не в «преісподній», а на поверхні землі. І вже не через первородний гріх та прокляття, а за нашу провину, за брак любови до Тебе й нашого брата, за брак віри у святе Твоє Провідіння, за брак надії на Твоє безмежне Милосердя...

Ні, Господі! Не марна жертва Твоя! Ми віримо й визнаємо, що Ти еси Христос, Син Бога Живого, що прийшов у світ грішників спасти. Ти раз на завсіг-

ди врятував світ і дав нам певність спасіння. Віримо — прийде час, що й по всій землі Святим стане Ім'я Твоє. А на нашій — «не своїй» — землі — знову «оживуть степи й озера» і в «сухі кості» увійде дух. Віримо, що справдиться слово Господнє: «Відкрию могили ваші, і виведу вас з гробів, і оживлю вас, і поверну вас на землю вашу, щоб ви знали, що Я — ваш Господь» (Іез. 37). Ще трохи терпеливості, Брати мої! Ось вже чути й голос Його: «Се стою при дверях і стукаю; хто почує голос Мій і відчинить двері Мені, увійду до нього й сяду вечеряти з ним» (Об'явл. 3, 20).

Будьмо ж завсігди готові й чисті серцем! Відкиньмо братоненависть з посеред нас. Опояшим стан наш і посоха в руки візьмим. Услід за горем нашим наступить радість, замість нічної пітьми зійде сонце над нами. Бо ж — Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що у гробах, життя дарував. А всім нам дарував життя вічне, щоб поклонялися ми Його триндівному Воскресінню.

Обіймаю Вас, любі Мої, й вітаю радісним привітом: **ХРИСТОС ВОСКРЕС!!!**

Митрополит **НИКАНОР**

Карльсруе, Великдень 1955 р.

ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ

Воскресіння Христове, Пасха або, як називає наш народ, Великдень — це найбільше наше християнське православне свято. Це свято над святами, — це завершення й корона всіх наших свят. І коли кожне свято — це радість, то Великдень це Радість над Радостями й Урочистість над Урочистостями.

Євангеліє оповідає нам про цю велику подію Воскресіння Христового так:

Як минула субота, на світанку для першого в тижні, Марія Магдалина, Іоанна, Саломія, Марія — мати Якова і інші жінки з ними вийшли з Єрусалиму і пішли до гробу Ісусового, щоб намастити тіло Його пахощами. Було ще майже зовсім темно, лише на обрії з'явилася ясна рисочка. Хвилюючись жінки зближалися до саду Іосифа і роздумували над тим, хто відвалить їм камінь від гробу. Раптом засяяло сильне світло та затряслася земля, бо з неба зійшов ангел Господній і відвалив камінь від гробу та сів на ньому. Вигляд ангела був як блискавка і одежа була біла, як сніг. Воїни, що стерегли тіло Ісуса, з переляку попадали на землю, а потім, вставши, побігли до міста. Коли жінки прибули до гробу, вже не застали воїнів, а з здивованням побачили, що камінь був відвалений. Вони зайшли до печери і побачили ангела та злякалися. Він же сказав їм: Не бійтеся. Я знаю, що ви шукаєте Ісуса розп'ятого. Нема Його тут. **Він воскрес.** Ось місце, де Він був положений. Йдіть і сповістіть про це учеників Його. (Матф. 28, 1—7, Марка 16, 1—7, Луки 24, 1—7).

Як воскрес Христос, то явився **найперше** Марії Магдалині (Марка 15, 9 і Іоан. 20, 11—18). Далі з'явився іншим жінкам (Матф. 28, 8), потім Симонові Петрові (Луки 24, 34) та двом своїм учням, апостолам з 70-ти: Луці й Клеопі, як йшли вони з Єрусалиму до села Еммаус (Марка 16, 12 і Луки 24, 13—35). Ввечері того ж дня Христос з'явився Своїм учням і апостолам при замкнених дверях (Марка 17, 14, Луки 24, 36—43 і Іоана 20, 19—20). За тиждень знову з'явився Господь Своїм учням, серед яких був вже і апостол Фома, що його під час першого з'явлення Христа апостолам не було (Іоана 20, 24—29). Втретє з'явився Ісус Своїм учням на морі Тиверіядським (Іоана 21, 1—23). Опісля, як свідчить св. апостол Павло, з'являвся Христос п'ятистам братам; потім з'явився Він Якову, а потім ще всім апостолам. (I Коронт. 15, 6—8).

Ось так з'являвся Христос сорок днів (Діяння 1, 3) і нарешті на сороковий день на очах Своїх учнів вознісся на небо (Марка 16, 19—20; Луки 24, 50—52; Діяння 1, 4—11).

Воскресіння Христове стало найбільшою подією, яку знає світ, було найбільшим чудом **Божим**. Досі Христос творив багато чудес, уздоровлював хворих, сліпих робив видючими, навіть воскрешав мертвих. Воскресіння Христове — це чудо над чудами, бо Христос Сам воскрес, доказавши тим без усякого сумніву для всіх, що Він є Бог. Своїм воскресінням Він положив тверду і непохитну підва-

(Закінчення на ст. 8-ій)

Д. Святогірський

З ВЕЛИКОДНЬОГО КАНОНУ

ПІСНЯ 1.

Воскресіння ясний день —
Просвітімось, люди Божі.
Пасху радістю пісень
Звеличаймо щиро кожен,
Бо Христос нас перевів
До життя від смерти й тліну,
Тим співаймо всі єдино
Переможний вічний спів.

ПІСНЯ 3.

Підійдїть, будемо пить
З джерела повік живого,
Що не з каменя біжить,
А від гробу Бога — Слова.
Він пїття нове явив,
Ставши джерелом нетління,
І цим нас задля спасіння
На путі новій ствердив.

ПІСНЯ 4.

На сторожі божественній
Богомудрий Аввакум
Хай покаже нам, надхненний,
Світоносну, повну дум,
Постать ангела, що мовив:
Нині визволився світ,
Бо Христос дав Пасху нову,
Подолавши пекла гніт.

ПІСНЯ 5.

Встаньмо вдосвіта усі,
Як ті жони, й замість мира
Для Владики принесім
Уст і серця пісню щирю,
І побачимо яснїш
Сонце Правди, Христа Бога,
Що в життя людське принїс
Вічний світ і перемогу.

ПІСНЯ 6.

І зійшов еси, Христе,
Визволителю преславний,
У підземне місце те,
Де томилась в'язні давна,
І кайдани їх зламав.
Сам, як той Іона з кита,
На спасіння людей світу
Вийшов з гробу, смерть здолав.

ПІСНЯ 7.

Той, що вдавні юнаків
Спас у печі від загину,
Задля нас перетерпів
Біль страждання, як людина,
Й одягнув стражданням тим
Тліне у красу нетління,
Бог отців, наш Бог спасіння
Хвальний в імені Своім.

ПІСНЯ 8.

Цей врочистий і святий
День є Цар над всіми днями,
Вінець радості ясний,
Наше свято над святами,
Нині нам відкрився шлях
В царство вічнеє небесне,
Тим бринить у нас в устах
Хвальний Богу спів воскресний.

ПРИСПІВ ДО ПІСНІ 9-ої.

Величаєм Христа Бога,
Що триденний з гробу встав,
Що для визволення многих
Сам Себе на хрест віддав,
Був похований, як смертний,
І, здолавши смерть, явив
Нову Пасху; Чиста Жертва
Він бо всіх нас обнови.

ПРИСПІВ

«Радуйся, Діво Пречиста»,
Так благодатну вітав
Ангел Господній, — утішся,
Син Твій із мертвих устав.
Встав і підняв Воскресінням
Смертних у силі Своїй,
«Радуйся» — знову вітаю,
Люд, веселися, радій.

ПІСНЯ 9.

О, світіся й ще світіся,
Наш новий Єрусалиме,
Над тобою бо з'явивсь
Слави Бога Світ Єдиний,
Всеосійний Світ небес;
Ти, Сїоне, веселися,
Діво, слався, — Той воскрес,
Що від Тебе народився.

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ВІЛЬНОГО СВІТУ

БУДУЄ В ПАРИЖІ РЕПРЕЗЕНТАТИВНИЙ

ХРАМ БОЖИЙ УАПЦ.

ЧИ ВИ СВОЄЮ ЛЕПТОЮ ПІДТРИМАЛИ

ЦЕ СВЯТЕ ДІЛО?

Пожертви висилати на адресу:
P. Plewako, 38, Avenue de l'Opera, Paris 2-me або
Compte en Banque: Comptoir National d'Escompte
de Paris, Succursale Place de l'Opera. No 87289, Paroisse
de l'Eglise Ukr. Orth. Autoc.

МАРІЯ МАГДАЛИНА

Ми не знаємо, що то були за сім бісів, що їх Господь вигнав з Марії Магдалини, не знаємо також, як вони мучили нещасну жінку, але Святе Письмо оповідає нам, що Марія Магдалина була великою грішницею. Про неї сказав Христос: «Тому багато прощено, хто сильно любить». Вона знала, яку велику кількість гріхів простив їй Господь, а тому полюбила Його глибоко, справжньою любов'ю...

Звільнена від влади гріху, Марія пішла за Господом і вже своєю присутністю свідчила людям, що Христос з Назарету має владу виганяти нечистих духів.

Припускаємо, Марія Магдалина могла бути багатою жінкою, бо ми бачимо її в товаристві Іоанни, дружини Хузи, Іродового домоправителя. Проте вона все залишила і пішла за Христом, за Тим, про Кого сказано: «Син Людський не мав, де голови приклонити». Тепер Марія серед друзів Христових, серед близьких Його: Матері Господньої, Марії Клеопової й інших.

Останні хвилини її Господа були великою мукою для її гарячого, вразливого серця. Як, напевно, змагала її душа, щоб облегшити Його терпіння! Вона була готова вмерти за Нього. Але, як і інші, вона безсило мовчала і очікувала... Чогось очікувала...

Закінчилися страждання Спасителя. Він віддав останній віддих, а Марія стоїть і чекає, щоб побачити, куди віднесуть тіло Того, Хто так багато зробив для неї. Ми читаємо, що, коли Іосиф Аримафейський і Никодим зняли тіло Ісуса Христа з Хреста і поховали Його в саду Іосифа, «Марія Магдалина і Марія, мати Іосієва, дивилася, де ховали Його» (Марк. 15, 47). Вірна до кінця Марія супроводжувала свого Учителя до Його останнього місця спочинку. Вона не одна, а з нею інші святі жінки. Як відданість і служіння Господеві об'єднувало їх за життя Його, так спільне горе об'єднало їх і тепер.

Марія Магдалина стояла у Хреста Господнього, тепер вона стоїть при гробі Його, і важко їй залишити могилу свого улюбленого Учителя, але зближаються суботні години й вона мусить іти до дому. Нелегко повертатись до щоденної праці, коли тількищо втратилося Того, Кого любилосся. Як хотілося святим жінкам намастити пахощами тіло їхнього Господа, але вони суворо притримуються приписів про суботній день.

Коли минула субота, раннім ранком бачимо ми Марію Магдалину, Марію Яковову і Саломію, як вони спішать з пахощами до гробу. Вони хвилюються: хто відвалить їм важкий камінь від гробу? Багато слуг Божих переживали те саме — страх перед уявними перешкодами, але, як і ті жінки, вони йшли до Господа з надією і, підійшовши, бачили, що камінь вже був відвалений, усунений з їхнього шляху. Боязливий слуго Господній, відважно йди вперед; хмари, що ти їх так боїшся, повні милосердя Божого, і благодатний дощ скоро

підє над твоєю головою!

Камінь відвалений, могила порожня, і там, де лежало Тіло Учителя, сидять ангели й проголошують: «Нема Його тут. Він воскрес!» Які солодкі були ці слова для жінок мироносиць!

Так, це добра вістка... але на серці в Марії важко, за велика втрата, і вона гірко плаче. Раптом чує голос: «Жінко, чого плачеш?» Пригноблена важким горем, вона з сумом питає: «Добродію, якщо ти виніс Його, скажи мені, де ти положив Його, і я візьму Його». Для Марії Магдалини існував тільки Він. В своїй любові вона навіть не сумнівалася, чи буде в неї досить сил, щоб понести Тіло Господа. Її очі вкрились туманом від сліз, а серце її було так опановане горем, що вона не пізнала голосу Його. І лише тоді тільки, коли Він ніжно вимовив її ім'я, вона побачила Його, свого Воскреслого Учителя, й те, про що перед тим їй провістили ангели — раптом стало для неї живою дійсністю. Христос встав з мертвих, був знову біля неї, і вона, переповнена невимовної радості, викликувала: «Раввуні! Учителю!»

Але радість з Воскресіння її улюбленого Учителя не могла вдержати Марії Магдалини біля порожньої могили. Пригадала вона про учнів, що плакали й ридали за вмерлим Господом, пригадала їхню журбу й розпуку, що погасли їхні світлі надії і мрії... Радість не може бути егоїстичною. Марія спішить сповістити радісну вістку всім, що скорблять і плачуть та перетворити їхню журбу в радість.

Правда, вістку Марії учні зустріли з недовір'ям; «вони не повірили». Занадто вже неправдоподібно їй дивне було те, що вона розказувала. Чи можливо, щоб Той, Кого вони бачили, як висів на ганебному хресті, бачили Його, як помер, Тіло Якого вони обвинули плащаницею і положили в гробі Іосифа Аримафейського, щоб ожив і знову говорив з ними, як давніш?... Але «віра і любов жінки встоїть там, де серце чоловіка здригнеться»!.. Пізніш ми бачимо Фому, який домагається вложити свої пальці в рани Христа, перед тим як викликнути: «Господь мій і Бог мій!»

Марія Магдалина переходить перед нашими очима, як носій доброї вістки про воскресіння Господа нашого Ісуса Христа. Остання при Хресті, остання при могилі Його, але перша, що побачила Воскреслого Спасителя. В усьому Святому Письмі ми не зустрічаємо жінки, відданість якої Господеві була більшою за відданість Марії Магдалини.

Вона, безперечно, була з іншими святими жінками і в день Пятидесятниці на молитві в Єрусалимській горниці, але про це слово Боже не згадує. Перед нами завжди стоятиме вона, що проголошує з радісним серцем: «ХРИСТОС ВОСКРЕС!»

(Уривки з книги «Шість Марій», англійською мовою. Переклад за «Духовним Пробудженням»).

Д. Б-ко

На гранях історії

(Думки перед Великоднем 1955 р.)

Минає тисяча літ, як почула Україна вперше найвеличніший християнський спів: **Христос воскрес із мертвих... І, охрестившись в ім'я Його, заспівала радісно: Воскресіння день — просвітілось, люди!..**

Просвітлений Христовою вірою український народ вийшов на широкий шлях буття. В Києві і Чернігові, в Переяславі й Володимирі--Волинському, в Овручі й Перемишлі та в інших княжих городах будуються величні храми Божі, закладаються вогнища освіти, починається розвій культури. Мов дорогоцінна перлина сяє Київ, найкраще й найбагатше місто на сході Європи в той час. Встають благочестиві мужі, благовісники, вчені; з-під пера славного Митрополита Іларіона виходить «Слово о законі і благодаті», лунають проповіді Єпископів Луки Жидяти, Кліма Смолятича, Кирила Турівського й інших. Будуються і квітнуть монастирі, з них найславніший Києво-Печерський. В тиші його келій під чернечими рясами горять серця любов'ю до Бога й свого християнського краю. Преподобний Нестор починає писати нашу історію. З благодатного засіву святих Антонія і Феодосія виростає багатий урожай. Православна Україна — Божий виноградник — рясно цвіте і зеленіє, від неї поширюється віра Христова й на сусідні краї, Московію і Білорусь.

Але, мов чорна хмара, зі сходу насуває кочова орда татарів. Український народ, що відбивав часто всяких напасників, устояти проти цієї навали не в силі. Падає (1240 р.) Київ, який не встиг ще поправитися від погрому, що вчинив йому самодержавний князь Московії Андрій Суздальський. Падають інші міста, руйнуються святині, гине Десятинна церква, перлина князя Володимира, гинуть навіки коштовні храми в Білгороді¹⁾, в Володимирі-Волинському й інших центрах. Поступ українського народу, його просвіту і культуру на довгий час зупинено, його державне вільне життя над Дніпром розгромлено і воно зберіглося ще якийсь час в Галицько-Волинській державі. Але живе його православна християнська віра, живе Церква, що об'єднала його, і хоч він співав тоді про своє горе сумну пісню:

«Зажурилась Україна, що ніде прожити
Витоптала орда кіньми маленькі діти»,

в його душі жила надія, сила Христова животновила його і вказувала шлях у прийдешній Воскресіння день. Тією силою український народ заліковував свої рани, помалу відновлював зруйноване ордою життя.

Тимчасом неволя татарська послаблювалась, а

¹⁾ Тепер село Білогородка, 25 кл. на південний захід від Києва.

сусідній народ. Литва, що не зазнала руїни, поширила на Україну свою зверхність, але будучи культурно нижчою від українців, переймала від них їх православну віру і просвіту. В ту добу зоріло українському народові вільне життя та скоро посіла його нова біда; внаслідок Люблинської унії (1569 р.) поневолила всю Україну Польща, що намірилася навернути українців на католицтво, щоб через віру ополячити їх: буде, мовляв, одна віра і одна нація.

«Плянова й систематична праця єзуїтів, підтриманих цілим державним апаратом Польщі, призвела до того, що дуже скоро було скатоличено й спольщено всю велику українську шляхту і багато меншої», каже історик²⁾. Українські князі Заславські, Слуцькі, Збаржські, Вишневецькі, Сангушки, Чарторийські Хоткевичі, Сапіги, Тишкевичі й багато інших навіки пропали для української нації. Та коли діло дійшло до міщан і селянства, навіть єзуїти впевнилися, що навернути на католицтво цілу націю — неможливо. Тоді задумано завести українців до Риму обхідною дорогою, проголошено так звану Берестейську унію (1596 р.). Це призвело до ще більшого пролиття крові.

«Никли трави жалощами,
Гнулось древо з туги:
Дізнавали наші предки
Тяжкої наруги»

писав поет про ті часи на Україні.

Але світло воскресного Христа Бога у всякій темряві світить і ніяка темрява не обгорне його. Українська Церква встигла духовно озброїтись, у цьому допомогли їй Братства, що розвинули широку просвітню й культурно-національну діяльність. З Низу Дніпро приніс до Києва Козацтво Запорозьке, на чолі з Гетьманом Петром Сагайдачним, яке стало в обороні віри й волі свого народу. Заходами Гетьмана відновлено 1620 року українську православну ієрархію, що її не мала Україна 10 років, бо коли Єпископи повмирали, то нових польський уряд не дозволив висвячувати. Надармо вороги Православної Церкви оголосили тоді Єрусалимського Патріарха Феофана «турецьким агентом і шпіоном», а висвячених ним Єпископів «самосіями». Православне життя Україні пішло своїм традиційним шляхом. Коли Митрополитом Київським став славетний Петро Могила, Українська Православна Церква встала у всій своїй величі й силі. І хоч католицька акція не припинялася на західних українських землях, Львівська єпархія, напр., більш як сто літ ще боролася проти унії і до 1700 року була православною, а Манявський скит, що останню твердиню предківської віри на заході Ук-

²⁾ М. Славінський, Історія України, стор. 83.

раїни, силою опанували католики аж 1786 року. Вслід за подвигом Петра Могили український народ під проводом Гетьмана Богдана Хмельницького збройно повстав і визволився з неволі польської. Генієм двох мужів Архипастиря і Гетьмана довершено найвеличніший момент в історії України. І прелунав тоді в Києві і по всьому краю вільно урочистий Пасхальний спів: **Воскресіння день — просвітмось, люди!..** І гомоніла селами і степами пісня народу:

«Та немає краще, та немає лучче,
Як в нас на Україні...»

В повноті животворчого духа віри Христової, в проміннях волі, Україна знов почала незалежне життя, хоч поляки й ще не давали їй спокою. В новітніх формах державности, в козацькій республіці, встає та культура, що дала в княжі часи геніяльне «Слово о полку Ігореві» й інші твори. Як тоді про Олега, Святослава й Володимира, так тепер лунають думи про нових лицарів. Засяяли золотом бань княжі білокам'яні храми, виростають нові церкви монументальні твори українського барокко, церковне мистецтво досягає незрівняного розквіту. Краса і величність церковного співу і побожність українців дивують світ. По всьому краї будуються школи, закладаються друкарні. За це все історія вписує на свої сторінки імена Никифора Тура, Єлесея Плетенецького, Захарія Копистенського, Тарасія Земки, Памви Беринди, Антонія Радивиловського, Лаврентія Зизанія й інших подвижників віри і культури свого народу. З ни-

Прот. Ф. Л.

У Вербну Суботу

Ні, не забудь я Вербної Суботи
з давно минулих юних днів,
коли в душі, ще вільній від турботи,
плелись вінки з дитячих снів.

Було це ніби вчора, я — у храмі...
Вечірня... Спів... Кадила дим...
Стою перед амвоном, образами,
сповитий настроєм святим.

Молюсь і жду, ось-ось прийде та хвиля,
коли верби одержиш віть,
щоб в сутінках весни свячене гилля
нести, як ту **БЛАГУЮ ВІСТЬ**.

Аджеж про Вхід лагідний на осяті
Царя всесвіту в Божий град —
в палаці чутно і в убогій хаті,
в устах дорослих і дитят.

І ось тепер, як і «во время оно»,
я відчуваю, що Господь
під благовістну радість дзвону
благословляє Свій народ!

І як тоді лунає знов «Осанна»,
і рветься вгору до небес!..
Ще кілька днів сумних і — вранці рано
світ заспіва: **«ХРИСТОС ВОСКРЕС!»**

ми вписує і ім'я Гетьмана Івана Мазепи, великого патріота й християнина, що в Києві, Переяславі, Білій-Церкві і ін. містах побудував пишні храми, дбав про величчя й щасливу долю Вітчизни.

Та чигала над українським народом нова неволя. Лукава Москва ще від Переяславської угоди (1654 р.), почала кувати на нього кайдани, щоб підгорнути його під «крепкую царскую руку», дарма, що та угода складена між обома державами на умовах рівности і братерства. Одночасно з наступом політичним почався наступ і церковний. Митрополита Йосифа Нелюбовича — Тукальського замкнуто в казематі Мгарського монастиря, де він і скінчив життя мучеником, а на його місце проти волі Церкви, поставлено кандидата Москви, Гедеона Четвертинського. В той же час, 1686 року, московський патріарх відкупив (!?) за 120 соболевих шкірок і 200 червонців у царгородського патріарха Українську Церкву собі в підлеглість. Після Полтавської битви (1709 р.) цар Петро I почав душили Україну гірше, як татарин Батий. Всім сподвижникам Гетьмана Івана Мазепи, що не пішли в еміграцію, «голови луплено, шиї до плахи рубано, вішано й інші тиранські смерти задавано», як каже літописець, 960 лягло їх в Лебединських могилах, багато інших в Сибір заслано. Наказного Гетьмана Павла Полуботка в Петропавлівській фортеці голодом заморено (1724 р.). Цариця Катерина завершила ці Каїнові діла: замучений в Ревельському казематі оборонець свободи Церкви Митрополит Арсеній Мацієвич (1772 р.), загинув у Сибірі славний лицар Максим Залізняк (1779 р.), загинув на Соловках останній Кошовий Січі Запорозької Петро Кальнишевський (1803 р.), загинули в Сибірі Січовий писар Глоба, суддя Головатий і багато інших старшин. Українська Церква довго боролася проти насильства (року 1812-го замучено в казематі Новгород — Сіверського монастиря, «за непослушаніє царю», Архiepіскопа Варлаама Шишацького), та нарешті її таки зламано, її вільне життя поховано в могилі російського казенного православ'я, привалено важким каменем самодержавства і припечатано його печаттю.

«Ой горе тій чайці, часці небозі,
що вивела діток при битій дорозі!»

Таку пісню тоді заспівав український народ. Але «вільного духу не скути в кайдани». Серед темної ночі неволі з-під наруги говорив дух. В учительстві Сковороди, в творах Котляревського, в прощному слові Шевченка, в ідеях Кирило-Мефодіївського Братства, в подвигів Куліша, в прозорливості Драгоманова, в страдницьких закликах Лесі Українки, в апостольському провідництві Грушевського, в ділах усіх, хто на сторожі свого народу поставив слово, промовляв дух. І, як розвалилась московська «церква домовина», воля України та її Церкви воскресла й заспівала над Києвом Пасхальну пісню: **Воскресіння день — просвітмось, люди!..**

(Закінчення в наст. числі)

Прот. Д. Бурко

З книги буття Української Церкви (6)

(Сумний Великдень)

Над Полтавою тихо шуміла рання весна. З чистого неба сяяло сонце, благовістило землі козацькій радість буття. В природі, як споконвіку, все відбувалось по законах Творця, тільки життя народу рука нечиста збила з путі. Його змучене ество стогнало під незаним у світі насильством і терпеливо гріло в душі свої невгасимі надії та сподівання. Це був 1938 рік, двадцятий рік московсько-советського глуму над Україною. За цей час Полтава зазнала, як і всі українські міста й села, багато горя. Багато її синів і дочок погинули в застінках ЧК, ГПУ, НКВД, цього найжахливішого в історії людства органу влади. Тисячі їх склали свої кості на каторжній праці в далеких нетрях СРСР.

«Багато їх загинуло в засланні,
Тяжка безмежно їхня путь була.
Не знаємо де після мук, терзанів
Лягли навік їх страдницькі тіла».

Загинули подвижники Церкви й науки, письменники і громадські діячі. Мало хто zostався живий із числа полтавців, що в сонячну весну визволення України стояли на перших чатах її свободи і державности. Самий рід Петлюр винищено влень, щоб і нащадку його не було. Зосталась тільки хата, де народився славетний Симон Васильович, та й ту пізніше зруйновано¹⁾.

Самий образ Полтави, колись чарівно-пишний своєю природною красою, стояв тепер померхлий і вбогий, як образ української матері-страдниці, що в ньому тільки, як приглянутись пильно, видно було сліди первісної краси. З тринадцяти церков, що віками красувались, білили на зеленому тлі міста, зосталось тільки три, інші всі зруйновані, сім доценту, а три наполовину. Лише сліди від катедрального та Воскресенського соборів; нема й сліду від Стрітенської, Вознесенської, Різдва Богородиці та Успенської церков; на горі, колись покритій рясним гаєм а тепер спустошеній, лежить сумним руновищем Воздвиженський монастир, пам'ятка Козаччини²⁾. Там зойком до неба взивав зневажений прах архієпископа Парфенія Левицького, великого патріота і першого благовістителю українському народові Христової Євангелії рідною мовою. Уже п'ять років не чути в місті церковних дзвонів, замовк навіки Мазепинський дзвін, що двісті тридцять років благовісно гудів і линув далеко понад береги Ворскли: все забрано, «щоб пельку залити неситому», як казав Шевченко. В домах Великого Гетьмана і співця вічноюної «Наталки», зневага і вандалізм³⁾ На обезглавленій Івановій горі й на Паняні журба і пустка. Лише п'ять куполів українського барокко чудом уцілілої церкви Святої Покрови, пам'ятки останнього Кошового Запоріжжя — Петра Кальнишевського, одинока дзвіниця зруйнованої

катедри та будинок Земства, зразок стилю народного мистецтва, скрашують знівечене місто.

Кінець квітня. Тепла Пасхальна ніч. Ми з приятелем ідемо Кобиляцькою вулицею ген за місто до Св.-Макаріївської церкви на Великодню службу. Це єдина (одна з двох на всю Полтавщину, друга ще існувала в Ромні) церква в Полтаві, де ще дозволено служити (до Різдвяних свят 1938 р. вона кілька місяців була закрита, поки парафія сплатила податок, який був дуже великий). Ідемо і міркуємо, чи пощастить нам протовпитися в церкву, бо на Благовіщення, коли людей було менше, ми насилу ввійшли до неї. «Якщо протиснемось, — кажу, — то підємо на хори, там легше і безпечніше». Перед нами й за нами люди з білими вузликами для свячення. З блакиті неба дивиться місяць, озирас спустошений ворогом край, то сховається за срібну хмарку, то впливе й знов дивиться. Ось він спинив свій погляд на могилі Івана Котляревського⁴⁾, що стоїть одинока над шляхом, і щиро цілує її гранітний хрест. Цілує, вітає столітній гріб апостола найурочистішим живорадісним привітом — Христос воскрес! І з могили ми дочуваємось наче: Воістину воскрес! Кількоро людей обминають нас, поспішаючи до церкви.

— Ще віри в народі не вбили — каже мій супутник.

— І не в'ють — відповідаю, — хоч багатьом з молодшого покоління калічать душі. Кожен тільки мусить ховати віру в своєму серці, таїтися, на службі він «советський громадянин», а дома скидає ту маску.

— Еге, як Остат Вишня писав: удома вірують, а на службі не вірують. Отаке роблять з людей нечестивці, самі давно втратили образ і подібність Божу й народ хочать обернути в безвірників.

Наближаємось до церкви. Людей, як кажуть, море; білють рясно вузли і кошики. Біля дванадцятої години, саме пора коли починається Пасхальна Утреня. Серце оповняється священним трепетом, наперед утішає себе красою Великоднього співу і вродистістю служби. Мають служити, як ми довідались, Єпископ та шість священників (усі, скільки їх зосталось в Полтаві та околицях⁵⁾).

Але що це?! Біля воріт церковного подвір'я стоять двоє новеньких пасажирських авт, а третє вантажне, з чотирма міліціонерами... Всі люди мов німі. Тільки легке гарчання мотора порушує мертву тишу. — Все зрозуміле — кажу тихо своєму приятелю. Зупиняємось проти паперти. З церкви помалу виходять люди, в очах у кожного сум і тривога. З середини аж з вівтаря, чути нецерковну мову... У пам'яті зринають парафразою слова Микола Зерова:

«Свічки погасли, із високих хор
Не линуть співи радості й надії:
У храмі Божім кат і кустодії,
Синедріон і кесар і претор»...⁶⁾

Через хвилину-дві народ сколихнувся, п'ять чинів НКВД виводять з церкви шістьох священників, диякона і старенького кволого Єпископа. Він, звівши очі на людський здвиг, піднесеним, але скорбним голосом вітає: — Христос воскрес! — Воістину воскрес! — відповідає йому душевним зойком сила голосів, більше жіночих. Серце проймають неказанні почуття, жалі й розпука. Друге й третє Христос воскрес і Воістину воскрес заглушають мотори машин та окрики енкаведистів і міліціонерів. Серед жінок чути плач. Світло в церкві гасне, двері замикають і кладуть на них печать. Біля машин крики: — Расхадітесь, вам нечево здесь делать! — Отойдіте от машини! — Гражданка, вам, что нужно?! Кілька жінок, мабуть паніматки, плачучи прощалися з арештованими. Вантажна машина під чотирикутником міліціонерів з рушницями рушила. За нею м'яко покотилися й інші дві.

Люди мовчки розходились, несучи додому неосвячене, що хто міг приготувати в умовах «щасливого і радісного життя», коли й, хліба важко дістати. Всі замкнули в серцях своїх біль наруті і в кайданах невілницької праці для ненатлої імперії, в установах, на підприємствах і колгоспній кріпаччині, вони про цю Пасхальну ніч мабуть «нікому нічого не сказали, бо боялися» (Марка 16, 8).

З тяжким сумом тією ж Кобиляцькою ми верталися в місто. Була та година по півночі, коли тут і по всій Україні впродовж віків довкола храмів відбувалися величні процесії, врочисто дзвонили дзво-

ни, і радісно лунав спів — Воскресіння Твоє, Христе Спасе... Тепер замість Великоднього настрою місто повила неказанна печаль. На баштах тюрми перекликалися вартові (а тюрем у Полтаві стало в четверо і в'язнів сто раз більше, як за царського режиму) Це ж була стократ жахлива доба ежовщини, яка страшними ділами своїми всякчасно нагадувала Полтаві і всій Україні, що душею советського режиму є не релігія, не віра в Бога, а безбожність, терор і насильство.

1) Розбили советські бомбардувальники літом 1942 р.

2) Всі ці святині зруйновані большевиками в 1934 й 1935 рр.

3) Мова про будинок Івана Мазепи й Івана Котляревського, які советська влада націоналізувала під квартири й занедбала їх.

4) В жовтні 1938 року до століття смерті поета (10. X. 1938) з Києва приїздила «ювілейна комісія», теді хреста зняли, а постамент стесали (шліфований граніт) під стиль типових советських пірамід.

5) Це був Єпископ Афанасій Лебединців (українського походження) з колишньої слов'янської Церкви, чотири священники тієї ж формації і два священники УАПЦеркви. Ніякої організованої церковної юрисдикції вже тоді не існувало, цих священнослужителів об'єднала тоді спільна гірка доля, а головне — віра і Великодня служба.

6) У М. Зерова сказано так в поезії «Чистий Четвер» (1921 р.):

Свічки і теплий чад, з високих хор
Лунає спів туги і безнадії,
Навколо нас кати і кустодії,
Синедріон і кесар і претор.

ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ

(Закінчення з 2-ої ст.)

лину віри нашої в Нього, як другої Істоти Святої Тройці.

Який сенс мала б проповідь Ісуса Христа, коли б Він тільки проповідував, творив навіть чудеса, а далі навіть вмер би з наших гріхи на хресті, і на цьому був би кінець. Він був би тоді лише великим пророком, проповідником, учителем, мучеником. Недармо говорить св. апостол Павел, що коли Христос не воскрес, то проповідь наша даремна, даремна також наша віра (I Кор. 15, 14).

Але Христос воскрес! Воскресшого Спасителя бачили святі жінки мирносиці й усі апостоли. З'являвся Він навіть більш як 500 особам нараз. Сумнів, що в першу хвилину закрився до переляканих і пригноблених апостолів, які бачили в'язнення, суд, розп'яття і смерть свого Учителя, розвіявся.

На місце недовір'я, на першу вістку про воскресіння Христа, прийшла тверда переконанність апостолів, які своїми власними очима Його побачили, самі почули, а деякі, як св. апостол Фома, власними руками доторкнулися до ран Спасителя.

I, хоч не були ми, як апостоли, безпосередніми

свідками, що бачили Воскресшого Христа, нам горять у серцях Його солодкі слова, сказані до св. апостола Фоми: «Тому ти увірував, що побачив Мене? Блаженні оті, що не бачили і ввірували» (Іоана 20, 20). Ці слова відносяться до всіх християн, всіх часів і всіх народів. Ця віра у воскресіння Христове така велика, що це рівняється тому, якби ми самі власними очима бачили Воскресшого Христа. Недармо співаємо ми: «Воскресіння Христове бачивши...»

Тому така радість в свято Пасхи, в свято Воскресіння Христового. Христос, як Всемогутній, воскрес і переміг смерть. «Де, смерте, твоя перемога? Де твоє, смерте, жало? — викликає св. апостол Павел (I Кор. 15, 55). Христос Воскрес і смерть вже не страшна для нас. Нам дароване життя вічне. Слова Спасителя: «Я воскресіння й життя. Хто вірує в Мене, — хоч і вмере, буде жити. І кожен, хто живе та хто вірує в Мене, — повіки не вмере» (Ів. 11, 25—27), — сьогодні здійснюються. Хто з Христом, той придбав життя вічне. Той з глибокою вірою і великою радістю співає гімн Життю:

Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що у гробах, життя дарував.

Вс. Вальченко

Брама до неба

Так назвав Святу Афонську гору не Східній Патріарх чи православний письменник, а Інокентій III — Папа Римський.

Така оцінка не є випадковою; Афонська гора була і є впродовж віків центром православної віри; місцем, куди звернені погляди віруючих Сходу. І доводиться лише шкодувати, що за повсякденними турботами ми забуваємо, або зовсім не знаємо про цей скарб на землі нашої Православної Церкви.

Афон, як скорочено називаємо ми святу гору, уявляє з себе півострів довжиною приблизно до 100 км. й 30 км. завширки на терені сучасної Греції. Він омивається водами Егейського моря та є складовою частиною Халкедонського півострова. Це гірська країна укрита скелями, горами (найвища з них Афон — 1940 метр. над рівнем моря), печерами й долинами, які утворюють надзвичайно мальовничий краєвид. Півострів вкритий багатою рослинністю, високими деревами, під якими дзюрчать незчисленні струмки. Північна частина Афону в дещому різниться від південної, так само західна від східної й щодо рослинного світу кожна частина уявляє з себе щось окреме. Коли на півночі напр. переважають ялинки, лаврові дерева та каштани, південь представлений кипарисами, олеандрами, жасміном та інш. квітучими рослинами, що виповнюють повітря пахощами. Отже вже по самій своїй природі Афон нагадує правдиве небо на землі, схожий на колишні біблійські місцевості й вже тим наближає людину до свого Творця — Бога.

Світло євангельської проповіді засяло на Афони в скорому часі по Вознесінні Спасителя. Найдокладніший опис про це знаходимо в творах українського Святителя Димитрія Митрополита Ростовського. Коли по Вознесінні Господнім Апостоли розподіляли країни для євангельської проповіді, Божій Матері дісталася Іверська земля тобто сучасна Грузія. Проте ангел відкрив їй, що Іверська земля просвітиться згодом, а їй буде дане нове місце, до якого приведе її сам Господь.

Справді, коли за якийсь час Божа Матір відплила на о. Кіпр, щоб побачитися з Єпископом Лазарем, якого воскресив свого часу Господь, то на морі трапилася буря й корабель прибило до берегів сучасного Афону. Афон в ті часи був великою поганською святинею й на ньому було чимало поганських богів. Чудесним способом людям було сповіщено про прибуття Божої Матері й, що лише вона, а не бездушні ідоли, є правдивою Матір'ю Бога.

Здивоване населення поспішило на беріг, поклонилося Божій Матері й було просвітлене проповіддю християнства. Багато людей тоді охрестилося. Відпливаючи до Кипру, Божа Матір прорікла, що це місце буде дане під її оборону самим Спасителем. Той, хто буде там жити й виконувати заповіді Божі, матиме всі земні блага з малою працею.

Вона ж буде опікункою й обороною святої гори.

Через 8 сторіч Божа Матір знову з'явилася св. Петру Афонському й знову підтвердила, що вона є й буде опікункою цього святого місця. Афон та мешканці його, прорікла Вона, будуть прославлені по всій вселенній й збережеться він як святе місце аж до кінця світу.

Коли до 10 сторіччя Афон був лише місцем оселення окремих святих мужів, що шукали Бога, то в 10 сторіччі св. Афанасій засновує тут перший монастир-Лавру, названу згодом його ім'ям, яка до сьогодні є зразком для всіх ченців Сходу, як своїм статутом так і Богослужбами.

Слава про Лавру і її устрій в скорому часі розійшлася далеко поза межами Афону. До афонських ченців за порадою приходять князі й бояри, воєводи й селяни. Усі знаходять тут не лише притулок й пораду, а й справедливість, любов й Боже благословення.

Проте, не дивлячись на такий великий вплив, Свята Афонська Гора не перетворилася на центр світської влади, як свого часу Ватикан в Римській Церкві. Сила католицизму, побудована на опануванні світської влади, що чуже духові Православної Церкви. Силу свою афонські ченці бачили (як і вся Православна Церква) в молитві, любові до ближнього, наближенні до Бога, а не в пошуках грошей чи скороминаючої світської влади.

З часом Афонську гору починають заселювати крім греків й інші національності. Так само монастирі починають бути не лише центрами молитви, а й національної культури. Так напр., в 13 віці засновується болгарський монастир, в якому в 1745 р. вчений чернець Паїсій написав першу болгарську історію. В 12 ст. засновується сербський монастир, в 13 — румунський монастир та приходять на Афон багато уходців з України. Не менш цікавою є сама історія афонських монастирів, що є єдиною в світі подібного роду й варто на ній зупинитися.

Перша конституція Афону була дана в 972 році візантійським імператором. Вона гарантувала майже повну самостійність монастирів, а як подяку за це, ченці мусили молитися за грецьку державу. Сам устрій монастирів в ті часи був дуже суворим. Діяли приписи св. Афанасія, що забороняли будь яку приватну власність для ченців, весь день був завантажений молитвою й працею, в чому наслідувался приклад великих єгипетських старців. На чолі кожного монастиря стояв ігумен, який заряджував всім життям й господарством монастиря.

В 14 ст. цей суворий статут послаблюється й на зміну авторитарного принципу в монастирях запроваджується принцип демократичний. Управління переходить до групи обраних ченців, — інститут, якого зовсім не знає Католицька Церква.

В 16 ст. з'являється нова форма поселення. Ок-

ремі ченці виходять з монастиря й оселяються в окремих будівлях чи печерах. Вони об'єднуються в свою чергу в невелику чернечку родину, яка зветься скит. Таке об'єднання має свою власну маленьку церкву, священика й на життя заробляє працею. Хліб, овочі, оливу, масло чернець заробляє, обробляючи ділянку землі. Лишки цих продуктів він здає монастирю й в заміну одержує цукор, чай, ладан та інші потрібні йому речі.

В 1783 році конституцію Афону було змінено патріаршим указом. За нею управління передано було 20 великим монастирям. Кожен з цих монастирів обирає представника на виборчі збори. Такі в свою чергу обирають на чотири роки чотири ігумени, які й є найвищою владою на Афоні. Цей устрій зберігся й досі. Таким чином Афон є єдиною в світі чернечою республікою, побудованою цілком на демократичних засадах, в чому полягає його корінна

відміна від монастирів Західної Церкви, побудованих на авторитарному принципі.

Треба також сказати, що Афон є єдиною в світі країною, якої за молитвами ченців не торнулася жодна війна. Крім окремих незначних наскоків морських розбійників, Афон ніколи не був окупований жодною владою, не пережив зміни влади чи розграбування, як то було по інших країнах. Коли в 1430 році грецька держава попала під владу турків, останні також не зачепили Афону. Вони обмежились призначенням туди свого комісара, який зовсім не вмішувався в справи монастирів й роки турецького панування пройшли непомітно для Афону. В наслідок цього на сьогодні він є єдиним місцем в світі, де збереглися непошкодженими численні пам'ятники старовини, коштовности християнського світу, не кажучи вже про святині Православної Церкви. (Закінчення в наст. числі)

В справі св. пам. Митрополита Полікарпа

В українському американському щоденнику «Свобода» за 10.11 і 12 лютого ц. р. під поданим вище наголовком появилася стаття проф. Романа Смаль-Стоцького. Автор її відомий український вчений і політик, член Наукового Товариства ім. Шевченка, голова Американського відділу цього Товариства, в своїй статті займає становище до видрукованого М. Чубатим в цьому щоденнику за 19 і 20 січня «прилюдного вияснення... для громадського заспокоєння» в справі Історії Церкви в Енциклопедії НТШ. Справа торкається сумного факту подання в цій Енциклопедії неправдивої відомості, що св. пам. Митрополит Полікарп в часі першої советської окупації західних земель України визнав над собою зверхність московської патріархії. М. Чубатий, що разом з Н. Полонською-Василенко були авторами розділу Історія Церкви, в своїй вивченні, підписаному ним самим, пише, що «автори були пригноблені послуговуватися джерелами і на них опирати свої твердження. Про цю справу є два друковані твори: К. Н. Ніколаєва, «Восточний обряд», Париж, 1950, стор. 284, та «Русская Православная Церковь и Великая Отечественная Война. Сборник церковных документов.» Московская Патриархия, 1943, ст. 66—67.» Далі в одному з місць свого вивчення М. Чубатий пише: «... я, маючи тепер таке категоричне запевнення пок. Митрополита, що він не признав юрисдикції московської патріархії над собою навіть в те люте время, з пошани до Голови Української Православної Церкви, готов прийняти це за правду і таке справлення вже зроблене в підготованім англійським виданні (Енциклопедії НТШ)».

Проф. Р. Смаль-Стоцький критично розглядає усе вивчення М. Чубатого, який написав його не з свідомості зробленої кривди Митрополитові Полікарпові і не в наслідок того, що в ньому заговорило наукове сумління, але, як пише сам М. Чубатий «тільки тому, що постійні, хоч необгрунто-

вані закиди на адресу авторів тої Історії Церкви та НТШ вносять неспокій серед громадянства...». Автор статті «У справі св. пам. Митрополита Полікарпа» називає це «вияснення» «грубо спізненим відкликанням неправди у відношенні до пок. Митрополита.»

Проф. Р. Смаль-Стоцький подає повністю текст «документу» московської патріархії, що на нього покликається М. Чубатий, як на джерело, яким користувалися автори Історії Церкви.

Ствердивши, що московська патріархія є агентурою російської комуністичної партії, знярядям сучасного московського імперіялізму і колоніялізму, а зокрема є знярядям комуністичної Москви для остаточного знищення УАПЦ, її традицій в Україні та на скитальщині, проф. Р. Смаль-Стоцький заявляє, що згаданий документ не може бути взагалі жадним джерелом до історії Української Церкви. Документи московської патріархії можна лише використовувати для історії антирелігійної політики російського комунізму. Цей документ є насправді документом антиукраїнської лайки, провокації і хуліганства московської патріархії. Далі автор статті критикує наукову методу М. Чубатого, стверджуючи, що він впровадив в Енциклопедію НТШ безкритично комуністичну тезу щодо визнання московського патріарха тодішнім Єпископом Полікарпом, як тезу об'єктивної української науки, що діє у вільному світі. Далі, він несовісно використав цей документ, бо свідомо, з розмислом, замовчав його найбільш вирішальну частину, в якій говориться, що пок. Митрополит відмовився дати на письмі свою заяву про підпорядкування московській патріархії. «Український історик — пише проф. Р. Смаль-Стоцький — не уважав за конечне цей історичний факт, стверджений самою московською патріархією, взяти під увагу і відповідно оцінити? Таж у советських відносинах, а ще беручи під увагу воєнні обставини, ця відмова пок. Митрополита

Полікарпа є просто геройським чином, який недвозначно і ясно заперечує тезу, що тодішній єпископ визнав був московську патріархію». Потрете, якщо М. Чубатий і рішився розглядати документи московської патріархії, як історичне джерело, то мусів би там знайти той стверджений факт відмови Митрополита Полікарпа. Щоб бути об'єктивним треба було ще звернутися листовно з запитом до живого Голови УАПЦ. Цього не зроблено. Голові УАПЦ український історик таку засаду «авдіатур ет альтера парс» (вслухай і іншу сторону) відмовив: Почетверге: Коли пок. Митрополит негайно зареагував на неправду проти нього, М. Чубатий повинен був, як це прийнято серед цивілізованих націй, коли його обвинувачує Голова якоїсь Церкви за несправедливість чи неправду, негайно зголоситися до нього і дати пояснення. Цього він теж не зробив. Поп'яте: У «Виясненні» М. Чубатий ставить пізніше джерело Н. Ніколаєва на першому плані. Згаданий уступ в джерелі московської патріархії заперечує дані Миколаєва (до речі, відомого україножера). Маючи протилежні дані, історик не попросив живого ще Митрополитена Полікарпа про вияснення.

Проф. Р. Смаль-Стоцький вважає «відкликання» М. Чубатого, мотивоване тільки «з пошани до Голови УАПЦ», за звичайне нехлюйство. Бо його теза, з точки зору об'єктивної історії, наукової методи і логіки, є фальшом і неправдою і з тих причин повинна бути М. Чубатим відкликана.

Ствердивши, що пок. Митрополит Полікарп «був поміж православними українцями весь час символом і носієм задумів, що мали на меті зірвати насильне підпорядкування Української Православної Церкви Москві та відновити її старі самостійницькі й царгородські традиції; для нього зрада цієї ідеї дорівнювала національній зраді. І саме в зраді цієї ідеї оскаржив пок. Митрополита історик М. Чубатий на підставі комуністичного документу, зле і несовісно використаного, і він ще дивується, що Митрополит це відчував як зневагу і клевету.

Що наша суспільність і наші науковці, — пише проф. Р. Смаль-Стоцький, — скажуть до того всього? Матушка Москва і батюшка Хрущов можуть бути дійсно гордими з того, що український історик, який мав би бути оборонцем пок. Митрополита, став прокурором проти нього і водночас суддю на основі комуністичного документу...»

Проф. Р. Смаль-Стоцький закінчує свою статтю словами: «Словами Святого Письма М. Чубатий закінчив свої вияснення: «Пізнайте Правду, а Правда освободить вас». Дійсно свята Правда, бачу, визволила нас від його неправди про пок. Митрополита,

Від Редакції

До великоднього числа «Р. Ц.» було надіслано багато статей і дописів, яких ми з браку місця не могли вмістити. Деякі з них, що не втратять актуальності, будуть вміщені в наступних числах.

Наступне число «Р. Ц.» вийде на Зелені Свята.

але вона встановила теж історичний факт, що М. Чубатий говорив і писав неправду і що оперував методами, негідними історика».

Подаючи в скороченні цю цікаву статтю до відома наших читачів, мусимо зазначити, що п. М. Чубатий подав неправдиві дані не лише про бл. п. Митрополита Полікарпа. Взагалі в історії останніх подій УАПЦ він виявив повне незнання предмету. Для прикладу подаємо тут наступні його помилки:

1. Неправдою є, що Митр. В. Липківський та Арх. Н. Шараївський «висвятили ще 27 єпископів». Деякі з цих 27 висвячені по mimo волі Митр. В. Липківського на наказ Голови ВПЦРади М. Мороза. (напр. єп. М. Пивоварів);

2. Неправда, що «в 1927 р. в УАПЦ було 10657 священників». Їх було лише 1657. Не будши в курсі справи, п. М. Чубатий друкарську помилку в Календарі подав за «науково удоводнений факт».

3. «Української Діяльної Церкви», що внесла розклад в життя УАПЦ в природі не існувало. Була «Діяльна Христова Церква». В науковому творі назви мусіли подаватися докладно.

4. Неправда, що «переслідування УАПЦ почалося в 1928 році». Вже в 1924 році ДПУ взяло від Митр. В. Липківського підписку про невиїзд з Києва. А в 1925 році почалися арешти (секр. ВПЦР Гордовський та інші). В 1926 році вже заарештовано Голову ВПЦР В. Потієнка, самого Митр. В. Липківського, запечатано канцелярію ВПЦР, забрано усі її справи і ВПЦР закрито.

5. Неправда, що в 1930 р. «єдиний з єпископату УАПЦ залишився живий єп. Іоанн Теодорович, який 1925 р. переїхав до Канади». За німецької окупації 1942 року в Київській Єпархії Арх. Ніканора працював на становищі декана Єп. Михайло Маляревський, а Єпископ Юрій Тесленко подав до Собору Єпископів заяву про його канонічне оформлення і прилучення до Єпископату 1942 року. Були відомості і про інших єпископів УАПЦ, як ще живих.

6. Неправда, що Єпископів Ніканора і Ігоря в 1942 році в Пінську висвятив Митрополит Діонісій. Він не мав права виїзду з Генерал-Губернаторства, і висвятили зазначених єпископів: Архiepіскоп Александр Пінський, Архiepіскоп Полікарп Луцький і Єпископ Юрій Берестейський.

7. Неправда, що «перед новою окупацією України більшовиками 1943 року більша частина автокефального духовенства виїхала на еміграцію». За офіційними даними з 203 священників Київської Єпархії виїхало лише 7. З Полтавської Єпархії з 126 священників виїхало лише 3. Таж сама картина і по інших Єпархіях.

Не вважаємо потрібним наводити далі приклади того, як «при сучасних наукових методах» робиться «історію». Висловлюємо лише жаль, що багато фактів неправдивих в Енциклопедії представлено, як «факти науково перевірені» і вже жадні «спрошування» не можуть змазати кривди, заподіяної УАПЦеркві такою високою науковою інституцією, якою в наших очах являється НТМШ,

Хроніка Українського Православного життя в світі

НІМЕЧЧИНА

ЗУСТРІЧ В ШВЕБІШ ГМЮНД

В наслідок домовленості між Вищим Церковним Проводом УАПЦ і Місійним Союзом в Штутгарті, в м. Швебіш Гмюнд (Вюртенбергія) в днях 7—12 лютого ц. р. відбулася спільна зустріч.

З української православної сторони на цю зустріч прибули Високопреосвященніший Митрополит Ніканор та 13 священників і 2 дякони з Німеччини й один священник з Австрії. З сторони євангеліцько-лютеранської — від Місійного Союзу місійний інспектор пастор Г. Бранденбург та фінляндський пастор К. Кох з Данії. Присутнім був також на зустрічі пастор д-р М. Костів, який своїми стараннями багато спричинився до цієї зустрічі.

Конференція-зустріч мала на меті познайомити українське православне духовенство з осягненнями екзегетики на Заході. Виклади досвідчених місіонарів-екзегетів пасторів Г. Бранденбурга і К. Коха, що вони їх провадили в чисто православному дусі, були корисними для нашого духовенства.

Євангеліцько-лютеранський дім відпочинку «Шенблік», де відбувалася конференція-зустріч, впродовж тижня приймав українське духовенство, як своїх найдорожчих гостей, з щирою християнською сердечністю. Директор дому відпочинку п. М. Нанц, що офіційно носить титул «Гавсфатер», спеціально просив познайомити мешканців цього дому і численних гостей, що в той час перебували в ньому на відпочинку, з нашою Українською Православною Церквою.

Дня 10 лютого в просторій церкві при домі відпочинку ранком відбулася наша Божественна Літургія, що її відправив о. прот. Ф. Луговенко. Співав хор, зложений з присутнього духовенства, під управою свящ. Ю. Сікорського. На Богослуженні було присутніх понад 200 осіб.

Того ж дня відбувся спеціальний вечір, на якому хор у тому ж складі виступив з концертом духовних і українських народних пісень. Фактично увесь цей вечір був присвячений нашій Церкві й Україні. Серед ряду промов на ньому на особливе вирізнення заслугоує промова пастора Г. Бранденбурга, що виявив добре обізнання з історією українського народу й ці свої відомості передав німецькій аудиторії, що чисельністю перевищувала кілька сот осіб. Рівнож велике знання православної літургії виявив пастор К. Кох, що подав пояснення її в окремій промові.

Варта уваги така деталь. Одного разу ввечері пописувалися співом німецькі дівчата, що працюють в цьому домі, співаючи гімн «Бог є любов» в різних мовах, навіть в деяких слов'янських, але не по українськи. Як приємно знову були заскочені українці наступного дня на вечері, коли цей гімн вони заспівали також по українськи.

Наше Богослуження, спів духовних і народних пісень та всі промови на вечері були записані на

ленту і зберезуться як документ щирих, дружніх відносин між християнами. Це християнське повне любови ставлення до нас ми відчули не тільки від офіційних осіб, але і чисельних мешканців цього дому, що в той час перебували в ньому. Не можна не відмітити особливо виступу негритянського пастора з Камеруну, що в «Шенблік» мав першу нагоду побачити, почути і пізнати українців. Своє захоплення нашим Богослуженням він заповнив, що передасть своєму народові, на рідну мову якого він тепер разом з одним німецьким пастором перекладає Святе Письмо.

В імені нашого духовенства за тепле прийняття на останній прощальній вечері подякував Високопреосвященніший Митрополит Ніканор і о. прот. М. Гільтайчук.

Зустріч в Швебіш Гмюнд мала ще одну добру сторону. Вперше на ній змогли стрінутися Високопреосвященніший Митрополит Ніканор з усім майже духовенством УАПЦ в Німеччині й Австрії, з яких дехто досі і не бачив свого Владика, а дехто з священників не був знайомий один з одним. При нагоді цієї зустрічі обговорено ряд актуальних питань нашого церковного життя та вислухано цінну доповідь Владика Митрополита про завдання пастиря і його працю.

о. А. Д.

Висвята нового священика

Дня 2 січня ц. р. Високопреосвященніший Митрополит Ніканор висвятив в старо-католицькій церкві в м. Карльсруе в священники о. Даміяна Свириденка. Нововисвячений священник призначений душпастирем для українського православного населення в Гольдсгофе і Крайльсгайм у Вюртенбергії.

Інформаційні доповіді про Євенстон

В місцевості Герренальб біля Карльсруе в днях 31 січня до 3 лютого ц. р. відбувся з'їзд представників Світового Союзу Церков, на якому в характері запрошених гостей були присутніми від УАПЦ о.о. прот. Ф. Луговенко і прот. М. Гільтайчук.

Головним завданням з'їзду було поінформувати присутніх про працю п'яти секцій, що були створені під час Конференції в Євенстоні. Відповідні доповіді на ці теми виголосили п'ять референтів, що брали участь в цій Конференції. Після доповідей відбувалися цікаві дискусії.

Слід підкреслити, що учасники з'їзду в Герренальб виявляли велике зацікавлення Православною Церквою, а зокрема нашою УАПЦ. Це зацікавлення вони виявляли не тільки під час дискусій, а також у вільних хвилинах ставили ряд запитань представникам нашої Церкви, одержуючи від них вичерпні інформації, з яких довідувалися часто про те, чого не знали або дотепер були інакше про ці справи поінформовані.

о. М. Г.

Учасники зустрічі в Швєбіш Гмюнд.

Сидять (зліва направо): прот. Ф. Димар, прот. Ф. Луговенко, пастор Г. Бранденбург, Високопреосвященніший Митрополит Ніканор, пастор К. Кох, прот. П. Дубицький, п. М. Нанц.

Стоять (середній ряд): прот. В. Вишиван, прот. М. Гільтайчук, свящ. І. Кульчицький, свящ. А. Дублянський, свящ. І. Шпакович, протодиякон Л. Король, прот. О. Семенович.

Верхній ряд: свящ. Д. Свириденко, свящ. Г. Добровольський, диякон А. Гурський, прот. Д. Бурко, п. А. Лонюк, свящ. Д. Васильчук і свящ. Ю. Сікорський.

ФРАНЦІЯ

ЗБІРКА НА БУДОВУ ХРАМУ В ПАРИЖІ

З усіх країн поселення українців у вільному світі надходять пожертви на будову храму УАПЦ в Парижі. На цю святую ціль жертвують не тільки наші люди, що працюють, але також безробітні залишенці в Німеччині, де в ряді місцевостей і парафій переведено було останнім часом спеціальні збірки на будову цього храму. Загальна сума усіх дотепер зібраних пожертв і позичок з усього світу на день 1 січня 1955 р. становила 4.528.419 французьких франків.

ВІДНОВЛЕННЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ НА ПІВДНІ ФРАНЦІЇ

На півдні Франції перебуває певна кількість православних українців. Для розвитку церковного життя тут головною перешкодою був брак священика. Протопр. о. В. Вишневський з Парижу не встані був обслужити південь Франції, маючи ряд парафій біля Парижа і на півночі країни. З початком цього року розпорядженням Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора настоятелем парафій УАПЦ на півдні Франції призначений ієромонах о Ростислав, що переїхав до Ліону і там розпочав свою душпастирську працю.

АВСТРІЯ

З ЖИТТЯ НАШОЇ ЦЕРКВИ

Заходами Світового Союзу Церков при кінці січня ц. р. в Зальцбургу відбулася конференція представників православних Церков. Директор відділу цієї організації на Австрію познайомив присутніх з пляном праці Світового Союзу Церков на 1955 р. Хоч бюджет на цей рік ССЦ значно менший, вона допомагатиме Церквам, що знаходяться в потребі, а зокрема УАПЦ в Австрії.

На еміграції в теперішній момент найбільш необхідні матеріально залишенці в Австрії. Наша Церква крім духової опіки над своїми вірними, примушена шукати також матеріальної допомоги для них. Треба ствердити, що брати наші з інших країн поселення не забувають про залишенців в Австрії. Ось, напр., з Австралії одержано 5100 шіл., які розділено як Різдвяний дар для найбільш потребуючих. Одержаних від о. М. Антохія з ЗДА 640 шіл., призначено на ремонт та устаткування таборових церков. Вірні УАПЦ щиро вдячні також Високопреосвященнішому Архiepіскопові Мстиславу та всім жертводавцям в ЗДА за щорічні «коляди» та «писанки». Сподіваються вони також, що не забудуть про них православні українці в Канаді, куди ви-

їхало з Австрії багато наших священників і вірних. Хоч УАПЦ в Австрії матеріально дуже бідна, проте її авторитет стоїть на високому рівні.

ЗДА

МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ В КОНГРЕСІ ЗДА

Митрополит Української Православної Церкви в Високопреосвященніший Іоанн Теодорович вперше в історії, дня 20 січня ц. р., започаткував в Конгресі ЗДА засідання Палати Репрезентантів спеціальною молитвою, що її провів з нагоди українського національного свята, 22 січня — Дня Незалежності і Соборності України. Нижче подаємо текст цієї молитви:

В ім'я Отця і Сина і Святого Духа! Помоліться!

Всемогутній Боже, Ти еси Отцем всіх народів, джерелом могутого потоку життя, в яким першим струмочком є людськість. Ти створив наш Народ могутим і дав йому силу стати світочем між народами. Укріпи нас, Отче, в свідомості нашій, що ми є надією для многих, які попали в обійми гніту. Такими є поневолені народи, закріпощені нині за Залізною Заслоною.

Будь милосердний, Боже, до цих жертв масового вбивства, до виселених, до тих, що терплять в невольничих таборах праці, до тих, що конають в голоді і холоді. Будь милосердний до священнослужителів Твоїх, мучених і катованих ради імені Твого. Подай, о Боже, народам, що терплять у пеклі тиранії, благословенство свободи й незалежного спокійного життя.

Дай нашому великому народові силу й відвагу захоронити розважно світло свободи и справедливости. Наділи нас мудрістю, щоб допомогли ми братам нашим в Україні та всім поневоленим народам, що змагають до свободи і незалежності.

Нехай прийде той день, о Боже, коли народи будуть жити у братерській згоді, — звільнені від Залізної Заслони, тиранії і кріпацтва. — Нехай через милосердя Твое усі народи на землі знайдуть спокій у своїх рідних оселях, в свободі й незалежності, під Твоею владою, щоб жити по заповітам Твоїм і Твоєї святій волі!

Нехай прийде Царство Твое! Амінь!

В сенаті в цієї ж нагоди, 21 січня, виголосив молитву представник українців католиків протоігумен чину о. о. Василян о. М. Когут.

ДАРУНОК ПРЕЗИДЕНТОВІ АЙЗЕНГАВЕРОВІ

Дня 15 грудня м. р., підчас конференції в Білому Домі, Архiepіскоп Мстислав передав Президентові ЗДА різдвяний дарунок Української Православної Церкви в ЗДА — художньо видане на престольне Євангеліє українською мовою, прикрашене мистецькою срібною оправою та з відповідним написом. Президент Айзенгавер особистим листом на ім'я Архiepіскопа Мстислава подякував за цей дар, підкреслюючи своє зворушення тим, що «цей дар репрезентує працю багатьох новоприбулих українців, які тепер перебувають в ЗДА».

Конференція Архiepіскопа Мстислава у Вашингтоні

В половині грудня м. р. Архiepіскоп Мстислав на запрошення Секретаріату Президента ЗДА відбув конференцію в Білому Домі в справі правного положення нової української еміграції в ЗДА. Архiepіскопа Мстислава супроводили секретар Консисторії прот. Д. Лещинин і правний дорадник І. Романишин.

Дня 21 грудня Владика Мстислав відвідав у Вашингтоні директора Департаменту Іміграції і Натуралізації генерала Д. В. Свінга, з яким обговорив практичні засоби правного оформлення тієї частини нової української еміграції, що з причин примусої репатріації в рр. 1945—47 має недокладности в своїх особистих документах.

КАНАДА

Збори повної Консисторії

Збори повної Консисторії Української Греко-Православної Церкви в Канаді відбулися в днях 28—30 грудня м. р. Постійний розвиток цієї Церкви приносить з собою щораз більше важливих справ для полагодження на кожній конференції. Поміж найважливішими справами останніх повних зборів Консисторії було обговорення скликання церковного Собору Української Православної Церкви в Канаді, що має відбутися в днях 29—30 червня 1955 р. у Вінніпегу.

Помер проф. д-р Леонід Білецький

Українська Православна Духовна Академія у Вінніпегу понесла велику втрату. Дня 5 лютого ц. р. помер один з визначніших її професорів — проф. д-р Леонід Білецький. Покійний був відомим українським науковцем, основником і дійсним членом УВАН та інших наукових інституцій. Проф. Л. Білецький брав активну участь в житті Української Православної Церкви. Зокрема в Канаді був членом Консисторії.

Збори православних українців м. Торонто

Українське Православне Братство св. Володимира при катедральній громаді в м. Торонто влаштувало доповідь свого члена п. М. Мухи: «Проф. М. Чубатий вияснює». Заслухавши цю доповідь, присутні на зборах ствердили, що закид пок. Митрополитові Полікарпові в Енциклопедії Українознавства, що він визнав над собою зверхність московського патріарха, був необгрунтованим, до чого під тиском громадської opinii змушений був признатися сам п. М. Чубатий. Виступ у пресі теперішнього Голови НТШ в ЗДА проф. Р. Смаль-Стоцького з осудженням вчинку проф. М. Чубатого, визнається позитивним явищем, як намір НТШ відмежуватися у цій справі від М. Чубатого, провід якого повинен знайти спосіб направити кривду, яку заподіяно Українській Православній Церкві в ЕУ та подати світові про Неї правдиві відомості.

СТУДЕНТСЬКА ЗУСТРІЧ В АЙХЕНАВ

За ініціативою і спільними стараннями Допомогового Відділу Світової Ради Церков і Євангелицько-лютеранської Студентської Громади в Мюнхені в днях 28—30 січня ц. р. в Айхенаві біля Мюнхену відбулася зустріч студентства православного і євангелицького віроісповідань. В цій зустрічі, темою якої було «Східне і Західне Християнство», приймали участь німці, українці, греки, росіяни, югослави, лотиші, естонці, румуни, білоруси й інші. Організатором і керівником зустрічі був пастор Георг Лянценштіль, духовний опікун євангелицьких студентів в Мюнхені.

Відкриття зустрічі зробив пастор Г. Лянценштіль, який привітав присутніх від імені відсутнього по хворобі керівника мюнхенського відділу СРЦ п. Г. Т. Галіна та від Євангелицького Студентського Об'єднання. Далі наступили привітання від різних національних студентських груп. Від українського православного студентства в Німеччині привітання виголосив п. В. Гноєвий.

Впродовж двох днів були виголошені чотири доповіді. Першу доповідь виголосив прот. А. Древінг — «Нарис історії Східної Церкви», після якої була відправлена скорочена православна Вечіря в німецькій мові. Наступну доповідь, після відправлення євангелицької Служби Божої, виголосив пастор Г. Лянценштіль «Єство євангелицької Служби Божої». Далі були виголошені ще дві доповіді: Проф. д-р Д. Слепчевіч (серб) — «Літургія Східної Церкви» і проф. д-р М. Вінклер — «Ікони Східної Церкви». Після кожної доповіді відбувалися дискусії. Щодо перших трьох — головним чином чисто богословського характеру. В четвертій доповіді часте вживання доповідачем вислову «російські ікони», незалежно від того, чи говорилось про Київ, чи про Новгород або Москву, викликало реакцію серед присутнього українського студентства, які один за одним (п.п. Савченко, Рождественський, В. Гноєвий) забирали голос в дискусії, просячи уточнення історичних фактів щодо Росії й України. Доповідач, проф. М. Вінклер у відповіді докладніше зупинився над минулим України, чим і виправив неточности в своїй доповіді.

Третього дня, 30 січня, в неділю рано для присутніх на Зустрічі була відслужена православна Божественна Літургія, яку відправляли разом грецький архимандрит Амвросій Плятіс і протоєрей УАПЦ о. Палладій Дубицький. Співав український мішаний хор (24 осіб) з Мюнхену, під управою о. прот. І. Заяця.

Євангелицька церква ще до початку Богослуження була переповнена студентами різних національностей. І ось, по закінченні Проскомідії пролунало: «Благословенне Царство... (по грецьки). Хор відповів: Амінь. Почалася Служба Божа. Грецькі возгласи чергувалися з українськими. Хор співав по українськи, а деякі піснопіння по грецьки. Гарне виконання Богослужбових співів відомих композиторів зробило велике враження на присутніх і прийшло до того, що по Службі Божій всі залишилися

в церкві і з зацікавленням розпитували про окремі моменти Богослуження.

Після перерви цей же наш хор дав концерт, під час якого виконано три колядки «Бог Предвічний», «Ой, видить Бог» і «Нова радість стала» та кілька українських народніх пісень.

Після концерту відбувся спільний обід, під час якого в імені Світової Ради Церков та євангеликів пастор Г. Лянценштіль подякував всім за участь в зустрічі, а українському хорозі й його диригентові зокрема за гарний спів під час Богослуження й за концерт. При тій нагоді він висловив побажання нової такої зустрічі, бо вона зближує студентську молодь як людей і християн.

В імені всіх православних подякував архимандрит Амвросій Плятіс за уможливлення цієї зустрічі і також висловив побажання проведення таких зустрічей в майбутньому.

В. Г.

БІБЛІОГРАФІЯ

Український Православний Календар на 1955 рік. Річник п'ятий. Видання Української Православної Церкви в ЗДА. Ст. 178.

Крім докладної календарної частини, подано в календарі відомості про Українську Православну Церкву в ЗДА, та списки українського православного духовенства УАПЦ і Української Православної Церкви в Канаді. Майже третину календаря займає літературна частина. Календар друкований на гарному папері, має багато ілюстрацій та мистецьку обкладинку, виконану мистцем Петром Холодним.

Ілюстрований Календар Рідна Нива на звичайний рік 1955. Видавнича Спілка Української Православної Церкви в Канаді. Вінніпег, Манітоба, Канада. Ст. 222.

В календарі вміщено досить докладний церковний устав на 1955 рік, ряд поезій, статей на церковні теми, спогадів та відомостей про життя і працю окремих церковних громад-парафій. Календар багато ілюстрований знімками українських православних церков в Канаді, церковних управ, хорів, групових знімок членів парафій й ін.

ЗАКЛИК

З нагоди десятиліття існування українських православних парафій на терені Західної Німеччини, що його відзначатиме в цьому році наша Церква, хочемо задокументувати для історії заснування й діяльності цих наших парафій в 1945—1955 рр. рядом статей в журналі «Рідна Церква».

До співпраці для здійснення цього завдання, що ми його поставили перед собою, закликаємо Всечесніших Отців, церковних діячів та всіх братів і сестер, вірних УАПЦ. Сердечно просимо надсилати Ваші статті про заснування й розвиток наших парафій, спогади, звідомлення й світлина.

Матеріали просимо надсилати на адресу Редакції «Рідної Церкви».

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

На Новий Рік, 1 січня 1955 р. в Бозі спочив в Сааргемін (Франція)

о. Диякон УАПЦ

сл. пам. Зиновій ЯМКОВИЙ.

Покійний народився 30.10.1887 р. біля м. Липовець на Київщині. В часі Визвольних Змагань був старшиною Української Армії. Опісля перебував на еміграції в Франції. В 1952 р. був висвячений на диякона. Помер на запалення легенів і похований на кладовищі м. Люневіль.

Вічна Йому пам'ять!

Головна Управа Української ІМКА/ІВКА в Німеччині подає цим до відома членів Української ІМКА/ІВКА й всього українського громадянства в Німеччині сумну вістку про смерть основоположника Української ІМКА/ІВКА й її першого Президента, пізніше Почесного Президента

бл. пам'яті Інженера Олексі ЛИТВИНЕНКА

активного учасника наших Визвольних Змагань й Поручника Армії Української Народньої Республіки, що сталося дня 30 січня ц. р. о годині 9.50 ранку в Нью Йорку. Покійний помер на 57 році життя, не лишивши тут на чужині нікого з своїх рідних. Похоронений в Нью Йорку.

Небіжчик залишив по собі великий майже впорядкований архів Української ІМКА/ІВКА й просив своїх приятелів передати цей архів до УВАН в Нью Йорку.

Нехай чужа Земля буде Йому легкою!

Головна Управа

Української ІМКА/ІВКА в Німеччині.

ПОДЯКА

Парафія УАПЦ у Франфурті, що сподівається до празника Св. Тройці закінчити будову власного храму в столиці Гессенщини, приносить цим шляхом сердечну подяку всім побожним братам і сестрам-жертводавцям, що досі склали свої жертви на це добре діло.

Жертви склали: п. П. Казидуб — 20,85, о. П. Барвинів — 20,85, п. Д. Ш. — 0,50, о. Д. Бурко (збірка) — 20,0, п. К. Масалітін — 4,16, п. Д. Солдат — 10,0, п. М. Будяк — 6,0, о. В. Вишеван — 4,0, п. Т. Малюк — 33,20, п-ни Є. С. — 15,0, п. Г. Семененко — 10,0, п. С. Шумлій — 5,0, п. І. Кашпаренко — 10,0, п. К. Молотів — 5,0, п. З. Хмарний — 10,0, п. І. Герасименко — 25,0, п. З. Овсяник — 25,0, п. А. Богдан — 5,0, п. М. Скібінський — 5,0, п. Д. Король — 5,0, п-ні О. Осипова — 5,0, п-ні П. Ємельянова — 3,0, п-ні І. Краус — 5,0, п. І. Тупик — 5,0, п. Г. Слінко — 5,0, проф. В. Орелецький — 4,0, і він же по Підписній листі 25,0.

Дальші, необхідні для закінчення храму пожертви, просимо й далі надсилати на адресу:

Oberpriester Th. Luhowenko, (17 a) Karlsruhe-Durlach, Schließfach 9, Germany.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Рідної Церкви» склали пожертви: п. О. Руснак — 3,50, п. А. Поливода — 1,30, п. С. Коротченко — 17,30, п. П. Казидуб — 8,34, п-ні А. Гуменюк — 7,36, о. прот. Д. Бурко (збірка) — 20,00, п. М. Рибачук — 14,85, о. С. Шадинський — 9,45, п. К. Масалітін — 3,34, п. Д. Солдат — 1,00, п. Т. Ткаченко — 0,50, п. П. Олійниченко — 12,00, п. П. Рибачук — 17,35, п. М. Гикавий — 1,15, п. І. Матулко — 3,65, п. І. Цурковський — 17,35, п. А. Я. — 0,65, п. Гащек-Фрелінг — 4,80, п. І. Вахно — 6,90, п. М. Годинський — 4,80, п. Ю. Рудик — 2,00, о. І. Кульчицький (збірка) — 10,00, п. А. Котович — 3,65, п-ні Л. Левченко — 3,00, о. Т. М. — 1,10, о. П. М. — 6,50, п. А. Я. — 2,82, о. А. Гурський — 7,00, о. І. Перелазний — 5,40, о. прот. О. Семенович (Церковний хор в Людвігсфельді) — 10,00, п. М. Тумашевич — 1,00, п. І. Рева — 1,50, о. Ф. Ломанів — 5,34, о. Б. Яковкевич — 18,62, п. М. Куликівський — 2,00, о. прот. П. Жеромський — 9,01, п. Р. Петрошук — 14,35, о. М. Критюк — 10,48, п. В. Стадниченко — 1,15, о. І. Манько — 19,50, п. К. Клепачівський — 3,84, о. Д. Васильчук — 6,72, п. Г. Семененко — 5,00, о. прот. В. Варварів — 8,95, п-ні К. Домбровська — 17,38, п. М. Костенко — 5,00, п. А. К. — 0,66, п. П. Вінник — 2,00, др. М. Соловій — 8,34, п. М. Пелехатюк — 4,17.

Всім жертводацям Видавництво складає щиро подяку.

ВІД ВИДАВНИЦТВА

1. Сердечно просимо всіх наших Передплатників прислати передплату на 1955-ий рік.
2. Всіх тих, хто зтягнувся з передплатою, просимо її вирівнювати.
3. А всіх разом просимо приєднувати нам нових передплатників і жертвувати на пресфонд.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу:

Priester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13. Schließheimer Str. 71, Tel. 37 14 97

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік IV

Травень-червень 1955

ч. 17

Прот. Ф. Л.

В День Святого Духа

(ДІЯННЯ СВ. АПОСТОЛІВ, РОЗД. 2-ИЙ)

То було, коли Віра Христова постала,
коли Небо Пречисте з землею побрались,
коли Правда Господня над світом засяла!..
В той час всі Апостоли вкупі зібрались,
з ними й вірні слуги Христової пастви.
Всі зійшлися, чекаючи Духа Святого,
всі сто двадцять в любові, пошані і братстві,
обітниці ждучи, заповіту нового...
І ось сповнилась дивного шуму світлиця:
ніби вихри зусюди ввесь дім оточили!
І у страх зодяглися присугніх всіх лица,
а над кожним вогню язика враз спочили...
І всі сповнившись вмиць Животворчого Духа,
Духа Мудрости Божої, кріпости й сили,
вийшли з дому, а нарід, що слова їх слухав,
сторопів, гомонів і шумів, наче хвилі,
бо були не лише тут Юдеї сини,
а й мешканці Єгипту, Парфяни й Мідійці;
теж були й з Киринеї й Лівії вони
і з пекучих степів Аравії й Фригійці.
Й довершилося чудо нечуване там:

всяк почув мову рідного краю свого,
дивувався і своїм він не вірив ушам:
«Хто ж вони? Де навчилися слова мого?»...
І тоді возгласив їм Апостол Петро:
«Іудейські мужі і всі ви, хто нас слуха!
Всі почувіте про Божу оцю таємницю:
нам Господь дарував Божественного Духа
і Той нас просвітив, що весь світ оновиться,
нам відкрив, ХТО — РОЗП'ЯТИЙ за наші гріхи,
ХТО — ТРИДНЕВНИЙ у гробі лежав і воскрес,
іскупивши гріхи наші злії, лихі,
й до ОТЦЯ у всій славі зійшов до небес!»...
«Щож робить нам?» — питався народ навкруги. —
як спокутувать наші страшні гріхи?»
«В Іордані омийтеся всі від туги,
їм казали, їх звали пророки нові.
І христилися тисячі в давні ті дні,
і христились, і калялись в ім'я ХРИСТА,
і були всі в громаді братерській вони,
як родина у згоді й любові одна!..

В наші ж дні ворожнечі, і в нашу незгоду,
о, як мало надій на весну, на погоду!..
Потемніли серця, знавісніли уми
і скажено встають люті зграї п'їтьми...
Воскреси ж, о ВСЕСИЛЬНИЙ, охлялий наш дух,
щоб хоч лишок любови у нас не уцух,
духам злоби й ненависти змовкнуть звели
і в серця наші ДУХА СВЯТОГО пошли!..

Церква Христова

Христос, Син Божий, прийшов у світ, щоб спасти людей. Передумовою для осягнення спасіння Господь поставив віру в Нього. «Хто увірує й охреститься, буде спасений, а хто не увірує осуджений буде» (Марк. 16, 16). Для того, щоб людина осягнула спасіння, Ісус Христос заснував для тих, хто вірує в Нього, Свою Церкву. Вона заснована на камені віри в Бога і визнання Ісуса Христа Сином Божим. «На скелі цій (віри) — сказав Господь — Я побудую Церкву Свою — й сили адові не переможуть її» (Матф. 16, 18).

Ісус Христос найперше покликав до Церкви Своєї апостолів і, коли зійшов на них Дух Святий, ця перша громада Христова почала рости й збільшуватися. Тому й День Зшестя Св. Духа на апостолів вважається днем засновання Церкви Христової. В цей день апостоли виступили з проповіддю і ті, що прийняли слово їх, охрестилися. І пристало до них того дня до трьох тисяч душ. (Діяння св. Апостолів 2, 4).

Так, постала на землі Церква Христова, члени якої почали називатися християнами, яких об'єднував разом один Голова Церкви Христос, єдиного хрещення й одна спільна віра, одні таїнства, єдине духовне керівництво — апостолів й їхніх наступників, та — невидимими, але нерозривними вузлами зв'язувала любов*).

В цій Христовій Громаді — Його Церкві Святій діяв благодатний вплив Духа Святого. І хоч Дух Святий зійшов на апостолів окремо на кожного з них, але зійшов тоді, коли вони перебували разом. Це перебування разом, в єдності, найперша вимога, щоб вірні відчували діяння благодаті Святого Духа.

Єднання християн було виконанням заповіту Христа: «... щоб всі буди одно: як Ти, Отче, в Мені і Я в Тобі, щоб і вони в Нас були одно» (Іоан. 17, 21); «... І інші вівці маю, що не з цього двору, і тих повинен Я привести: і голос Мій почують, — і буде одне стадо й один Пастир» (Іоан. 10, 16); «... Де зійдеться двос або трое в ім'я Моє, — там і Я посеред них» (Матф. 18, 20).

Духове єднання християн, цілком зрозуміло, вимагало їхнього єднання зовнішнього. Тому від найдавших часів існування Церкви Христової християни сходяться разом і не тільки духово, але й видимо творять одну громаду. Без такого зовнішнього єднання не могло б розвиватися і поширюватися християнство. Тільки в громаді віруючих людей, об'єднаних одним Головою — Христом, перебуваючих у містичному тілі Христовому — Його Церкві Святій, — християни спасалися, осягали свої вищі цілі, один одному допомагали й боролися зі злом. Тер-

иторіально єдналися християни в громадах, говорячи теперішніми нашими поняттями, в парафіях, ці громади знову єдналися між собою і творили одну Церкву. Таке єднання було явищем цілком природним. Хто не був членом місцевої невеликої громади Христової, не був теж членом Церкви Христової. Навіть, коли в наслідок людської гріховності, гордості і непорозуміння громади християн поділилися, то не перестали одначе християни єднатися в окремих громадах. Тільки було вже іншою справою наскільки в таких відділених громадах діяла благодать Святого Духа. Це, одначе, не входить до нашої теми.

Єднання християн у Церкві, необхідність спільного їхнього єднання з Богом у молитві і таїнствах Церкви, — це не порожня обрядовість, як може декому здаватися, а власне прояв релігійності людини, її зв'язку з своїм Творцем, прояв її любові до Бога і людини.

Чи може людина поза Церквою поєднатися з Христом, щоб здійснилися слова Спасителя: «Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той в Мені пробуває, а Я в ньому» (Іоан. 6, 56)? Приналежність до Церкви є конечною умовиною для спасіння людини. Св. Кипріян каже: «Не є християнином той, хто не є в Церкві Христовій», а св. Августин підкреслює, «що ніхто не осягне спасіння і вічного життя, окрім того, хто має Христа Головою, а Христа може мати Головою лише той, що перебуває в Його тілі, яким є Церква».

Значення Церкви для віруючої людини величезне. Святий Іоан Золотоустий, Архiepіскоп Константинопольський, що жив у IV ст., говорить, що Свята Церква у світі, те саме, що корабель у морі. Цей духовний корабель перевозить через життєське море всіх істинно віруючих і справжніх християн до Небесного Царства.

Загально прийнято вважати, що християнином є той, хто охрещений. Так, це правда, без охрещення не можна стати християнином. Але цього ще мало. Через хрещення людина стає Христовою тобто належною до Христа. Хто, одначе, став Христовим, цей повинен вірити в Святу Тройцю, визнавати християнську релігію за єдино спасаючу, Богооб'явлену релігію та цю свою віру стверджувати ділами, бо віра без діл мертва (Яков. 2, 17). Хто став Христовим, той має жити з Христом в Його тілі, що ним є Церква Христова. Це має бути перший вчинок людини, вияв її віри в Господа. Далі потрібні людині добрі діла. Одначе самі добрі діла без віри також не дають спасіння, бо без віри не можна догодити Богові. (Євр. II, 6).

Необхідна людині віра, потрібні і добрі діла. Одне без другого не принесе людській душі жадної користи. Одначе понад тим усім потрібна людині любов. Найперша і найважливіша заповідь Христова: «Возлюби Господа Бога свого всім серцем, і всією душею своєю, і всім розумом своїм... а друга подібна до неї: Возлюби ближнього свого, як самого себе» (Матф. 22, 37—39).

* Згідно з наукою Святої Православної Христової Церкви, крім Церкви земної воюючої, є Церква небесна торжествуюча, до якої належать душі спочилих праведників, та Церква Старозаповітна, до якої належали праведники в Старому Заповіті, що сподівалися прирештя на землю Спасителя.

Отже потрібна віра в Бога з безмежною любов'ю до Нього і добрі діла, роблені з любови до ближнього свого.

Ніколи не треба забувати, що християнство — це релігія любови. Пам'ятаймо слова св. апостола Павла: «...коли я маю всю віру, щоб переставляти навіть гори, та любови не маю, — то я ніщо. І коли я роздам всі мастки, і коли я віддам своє тіло на спалення, та любови не маю, — то пожитку не матиму жадного» (Кор. 13, 2—3).

Таку любов може мати тільки справді глибоко віруюча людина-християнин. Тому релігійній людині — християнинові чужа ненависть, нетолеранція, злоба по відношенню до інших людей. Віруючий християнин також не може обійтися без єднання в Церкві з іншими людьми.

Церква — це установа Божа. Вона вічна. Змінюються часи, міняються погляди, одні закони Божі не змінюються, Народжуються і зникають різні людські організації: політичні, громадські та інші. Одна Церква стоїть непорушно. Народ, що обирає собі Церкву за твердиню, може бути певним, що встоїть серед бур і негоди.

Роля Української Православної Церкви в житті нашого народу величезна. Не диво, що вороги нашого народу в першу чергу завжди намагалися знищити нашу Церкву. Не диво, що й тепер московський більшовизм, дозволивши на існування Російської Церкви, забороняє і переслідує Українську Церкву. Її одначе не знищити.

У вільному світі віруючі наші люди єднуються довкола своєї Церкви, розбудовують її, не дивлячись на те, що в декого забракло християнської любови й він своєю злобою роз'єднує нашу громаду. Віруючі наші люди з надією на Бога йдуть вперед і несуть вогонь любови до Бога і ближнього свого. І ми віримо, що ця любов переможе.

Словом церква ми називаємо також цей будинок, що спеціально присвячений Богові, до якого ми хо-

димо молитися і в якому збираємося всі, що належимо до однієї Церкви. І це не випадково, що цей храм Божий носить також назву церкви. Він є виявом нашої любови до Бога і любови одного до одного з нас. В ньому Церква, як громада віруючих, єднається в одній вірі, молитві і таїнствах. В ньому віруючі люди, за словами Христа «де зійдеться двос або трое в ім'я Моє, — там і Я посеред них», найбільш відчують присутність свого Спасителя серед них, тут вони найбільш відчують присутність і діяння на них Пресвятого Духа. Храм це найдорожче для них місце на землі. Храм Божий — це осередок життя релігійних, віруючих людей. Без нього, як місця зібрання віруючих людей, не може розвиватися релігійне життя, розвиватися життя Церкви.

І тому помиляються ті, які думають, що вистарчить їм вірити в Бога, але ходження до Церкви, спільна молитва, Сповідь і Святе Причастя Тіла і Крови Господньої для них необов'язкові. Так думають ті, які не знають Святого Письма або його не розуміють, які не усвідомлюють значення Церкви в ділі їхнього особистого спасіння та значення Церкви в житті всього народу. Під впливом раціоналістів, що дивилися на релігію християнську, юдейську та інші, як переходові до релігії майбутнього, яку вони називали «релігією розуму і людяности», вони часто забувають, що релігія — це зв'язок людини з Богом, це стремління людської душі до Бога. Коли ж хто був охрещений і вважає себе християнином, повинен, іти за наукою Христа. Погляди ж раціоналістів не згодні з наукою Христа і суперечать їй.

Для нас, повинні бути завжди дороговказом слова Святого Письма: «Стійте в вірі» (I Кор. 16, 13) і «додержуйте передань, яких ви навчились» (II Сол. 2, 10). Ніколи і ніде не забувайте слів Христа: «Я — дорога, і правда, й життя. Ніхто не приходить до Отця, як тільки через Мене» (Іоан. 14, 6).

ВЕСНА

Весна. Хто не тішиться нею? І старші, й молодь хочуть тепла, світла. Там, де недавно панувала зима, панувала смерть, де земля буда схована під білим покривалом, а завірюха співала свою панахиду, відновилося життя. Прийшла весна: тепло і світло. Є холодне світло — світло електричної лампки, що не покликає до життя природи, яка заснула і замерзла. Існує холодне світло пізнання, від якого людям стає ще зимніше. Існує холодне слово, змістом, може, вповні коректне, але воно нікого не зворушує, нікого не приводить до Бога. Що ж таке Євангелія? Євангелія — це Божа вістка любови до всього створіння. Євангелія — це світло, але тепле світло.

«Вийшов сіяти сіяч...» Що було живим зачатком зерна Слова? Любов. Господь ніколи не сіяв пізнання задля пізнання, але завжди, як засіб притягнення людей через любов до Отця. І наше піз-

нання Слова ніколи не повинно обмежуватися «пізнанням» Істини, але любов'ю до Істини. І наші слова, хочби ми їх висловили мовою анголів, і наше свідoctво для ближніх без любови — тільки мідь, що дзвенить. І наші так звані добрі діла, якщо не виходять з любови, не принесуть нам жадної користі. Без любови ми «ніщо», пише апостол.

В світі, не зважаючи на весну і зближення літа, так зимно. Жадними штучними сонцями загаріти людей не можна. Як потрібні тепер учні Христові, які виконували Їого нову заповідь: «щоб любили один одного, як Я полюбив вас». Є любов особиста (егоїзм), є родинна, є любов до окремих осіб, але Господь говорить про інше. Їого любов не охоплює лише декого, але всіх. Кожний дорогий Йому, навіть той, що найбільш нагрішив. Він любить не за щось, але благодатно. Він не вимагає для Себе чого-будь за любов і не очікує спочатку нашої лю-

бові, але дає її, сіє щедро, як сіяч зерно. Коли св. апостол Павел писав 13 розділ Першого Послання до Коринтян, то не про себе судив, або не з себе чи з когось з інших апостолів здіймав копію, але дає живе зображення Христа. Лише Він, Христос, може так, і так сильно любити.

Ми називаємо себе християнами. А чи уважає тебе твій сусід, твій співробітник за християнина? Він знає, що ти часом ходиш до церкви, але чи знає він, що ти Христовий християнин? «По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як любов між собою ви матимете».

Як же мені досягти такої любові? Тільки через спільність з Джерелом Любові — Христом. «Перебувайте в Моїй любові», говорив Він нераз Своїм учням. Його любов може і повинна розіграти наше серця. Відсутність любові є доказом відсутності спільності з Ним. Любов і життя тісно пов'язані. Життя в Бозі є найважливішим для нас, навіть, коли б ми і не мали повного пізнання шляхів Божих. Світло без життя багато хто має, але це, властиво, — смерть. Життя навіть без світла пізнання все ж є життя. Найкраще мати і світло, і життя. Але правдиве світло одержуємо не шляхом розуму, а шляхом живої спільності з Христом. Св. апостол Павел, говорячи про це пізнання, підкреслює, що воно почерпується не від людської мудрости, але від Духа Святого, «духовне духовним пояснюючи» (1 Кор. 2). Дехто, роздумуючи про цей високий

ідеал любові, що його очікує Ісус від Своїх учнів, одразу піддається, вважаючи, що цей ідеал недосяжний. А чи ти зробив старання, як пише св. апостол Петро (2 Соб. Посл. 1 розд.), щоб показати «у вірі — чесноту... в побожності — братолюбство, а в братолюбстві — любов», чи піддався, не пробуючи. Починай з малого: будь чемним до всіх, привітним, уважним, послужливим, вітайся завжди першим, не очікуючи того, щоб зробив це раніш від тебе твій ближній. Вправляйся в цьому, тоді зможеш і більше досягнути. Любов — це свого роду змагання, боротьба з нашим тілом, яке хоче лише все одержувати, але не хоче нічого «дарувати» по благодаті, не потребуючи подяки. Одного разу в Фінляндії перед Олімпіадою велася пропаганда за чемність і уважність. Пропаганда вдалася, і як приємно було ввійти до склепу і зустріти чемне услуження. Як приємно було бачити в трамваї повагу до старших і немічних. Це зробила пропаганда, щоб у чужинців залишилося добре враження від цієї країни. Коли люди задля Олімпіади взяли на себе такий обов'язок, то тим більш ми, в ім'я в багатьох разів вищої цілі повинні пожертвувати собою, своїм егоїзмом, щоб любити. Як мило нам, коли люди до нас добрі й привітні. «Тож усе, що ви тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чинить їм і ви; в цьому закон і пророки» сказав Ісус Христос. Хай настає весна і в нашому серці та в нашому поведженні з ближніми.

К. К.

Д. В-ко

На гранях історії

(Закінчення з попереднього числа)

Серед радісних співів свободи почалась щира й наполеглива праця будівництва Храму волі України. Її сини, як і їх попередники, що віддали себе на вітвар того Храму, не жаліли своїх сил в тому святому ділі. Свята Софія, цей свідок майже всієї нашої історії і тінь Богдана Хмельницького³⁾ знову бачили урочисті хвилини воскресіння народу. Та скоро Московщина, перефарбована в червоний колір, знову напала на Україну, пішла зі зброєю проти народу, якому після довгої ночі неволі тількищо настав провітлий день. Два мужі Симон Петлюра і протоєрей Василь Липківський поклялися боротися до кінця за волю й Христову віру своєї Вітчизни й життя за неї віддати.

Нерівна і тяжка боротьба... Молоду Українську Державу розгромлено. Відроджена Українська національна Церква ще десять літ бореться за правду Богу, стоїть в обороні православного ества свого народу, вказує йому шлях в новій тяжкій неволі. Але безбожний ворог це «змії великий, червоний як вогонь» (Відкр. 12, 3), готовий пожертви. Для Української Церкви настали часи нечувані в історії світу від перших віків християнства. Страшним

терором винищено майже всіх Єпископів, більше половини священиків і десятки тисяч вірних. Загинули смертю мучеників Митрополити Василь Липківський і Миколай Борецький; загинули Архиспископи Юрій Міхновський, Олександр Яреценко, Степан Орлик, Юрій Жевченко та Володимир Самборський; загинули Єпископи Антоній Гриневич, Олександр Чирвінський, Юхим Калішевський, Миколай Карабіневич, Володимир Давіхник та інші, про долю яких тільки Бог відає. Загинув Всеукраїнський Благосічник Володимир Чехівський і чимало більших і менших церковних діячів. В дикій руїні загинули навіки більша частина святинь України, дорогоцінні пам'ятки зодчества, храми Божі, в Києві, Чернігові, Путивлі, Ніжині, Полтаві й інших давніх містах; зруйновано більше половини церков по всіх містах і селах.

Одночасно з погромом Церкви вчинено страшний погром інтелігенції та селянства. Тисячі українських вчених, письменників, музик, педагогів, інженерів та інших трудівників духовної і матеріальної культури і сотні тисяч селян постріляно, скасовано й на рабській праці в заслання замучено. Тундри й тайги Сибіру, Мурманське й Соловки, Котлас і Воркута, Норильське і Вишера, Колима і Нар'ян і всі інші нетрі далекої півночі СРСР, то великі цвинтарі, де лежать українці... Нові міста

³⁾ Мова про пам'ятник Гетьманові на Софійській площі в Києві.

неситої імперії Кіровськ, Ігарка, Мончегорськ, Магадан, Молотовськ і Комсомольськ вирости на крові українських архиєреїв і священників, академіків і професорів, поетів і композиторів, співаків і хліборобів. Їх кістями Біломорський канал муровано, дороги в мерзле заполяр'я мощено, «соцгіганти» будовано. Меркнуть слова... Думки спиняються на півдорозі... В 1932 й 1933 рр. виморено голодом вісім мільйонів українських селян, щоб упокорити всіх рабській колгоспній кріпаччині.

«То були страшні години
Скрізь по нашій Україні
Лютий голод панував,
Хто не вмер, той смерти ждав...»

Та «не вмирає душа наша, не вмирає воля...» Скривавлена четвертована Україна в огні страшної війни, коли відійшов від неї кат, підняла голову; як фенікс із попелу встала до життя її Церква і під кованим чоботом нового гнобителя заявила, що вона жива. Але ще не прийшов наш но-

вий Воскресіння день. Україна в московській комуністичній неволі...

Ця многогранна, найвеличнша в світі стражданнями народу, українська історія лежить в нашій душі. Ми перегортаємо її сторінки на чужині весною року Божого 1955-го. «Хто дасть голові моїй воду й очам моїм джерело сліз, плакатиму день і ніч!» бринять у серці давні слова... Та разом з ними бренять, чую, й інші, животворчі вічні слова: **Христос воскрес із мертвих...**

Віримо, що прийде час, коли впаде неволя московська, як упала неволя татарська і польська. Україна воскресне й буде вільною і державною. І скажуть народи, показуючи на мапі те місце, де Україна:⁴⁾ «От камінь, що його занедбали будівничі, він став у голову угла...» І тоді в Києві і по всій землі українській вільно лунатиме Пасхальний спів: **Воскресіння день — просвітімось, люди!..**

⁴⁾ Слова із «Книги Биття Українського Народу», М. Костомарова.

ЧУДО МОЛИТВИ

Колись в німецькому журналі «Дер Штерн» я читав як молитвою чудесно врятувалися пасажирки і команда одного літака, що потерпів аварію. Літак був в дорозі з Дабліна до Бермінгем. Серед 22 пасажирів було троє дітей. Через декілька хвилин літак мав приземлитися в Бермінгем, як раптом припинився шум моторів. Настала гнітуча тиша. Ніхто з подорожніх не розумів, що сталося. Раптом машина почала падати. Але, раніш ніж постала паніка, ірляндка стюардеса, міс Філомена, що зрозуміла весь жах становища (випали оба мотори), спокійно заявила: «не будемо хвилюватися, я пропоную всім молитися за наше спасіння». — Двадцять два пасажирки з різних місцевостей і різного соціального стану, різних віроісповідань, жінки й чоловіки, без найменшого опору послушалися її ради й почали молитися. Не чуто було окликів жаху. Всі напружено очікували, що буде далі. На своєму місці за керівницею сидів пілот, капітан Фома Ханлі. І він молився, щоб все обійшлося добре.

З шаленою швидкістю зближалася земля, все ясніше й ясніше зарисовуючись з туману. Раптом тріск, посипалося скло, і відчувалося, що щось зламалося. Передня частина літака з пілотом вдарилася, нарешті, об землю, проїхала декілька метрів по землі й зупинилася. Легко подрапаний пілот вийшов з кабіни і побачив таку картину. Тільки половина літака приземлилася, інша, задня частина, зависла метрів п'ятсот від нього на галузях великого дуба. Міс Філомена, в повному спокої, обережно допомагала пасажирам виходити з машини, всім двадцяти двом. Вони були бліді від жаху, але ніхто з них не потерпів. Селяни з сусіднього села, що бачили все, збіглися, щоб, як вони думали, витягти трупи, застали хоробру стюардесу, яка допомагала живим пасажирам. Один за одним вони підходили до неї і дякували за рятунок, але вона від-

мовлялася приймати подяку для себе. Це ж було чудо, Боже чудо...

Цей випадок, такий незвичайний, пригадує нам, якого предивного Бога ми маємо. Я не знаю, наскільки пасажирки були віруючими людьми, чи вони взагалі в щоденному житті молилися Богові, але можу собі уявити, знаючи, які люди користаються літаками, що серед них було багато людей, які в щоденному житті не дуже пам'ятали про Бога. Тут вони про Нього пригадали і до Нього звернулися, а Він створив чудо. Бог — не людина. Людина сказала б: коли ти в щоденному житті не потребував Бога, то Він тобі тепер не допоможе. Але з іншої сторони, нам не вільно спокушати Бога, думаючи, що Він напевно в критичний момент нам допоможе, хоча в нормальний, звичайний час Він нам здається, не потрібний. Вчися завжди потребувати Бога.

На прикладі цієї дивної міс Філомени ми бачимо, як важливо віруючій людині не падати духом навіть в кригічних моментах та пам'ятати про свій обов'язок супроти ближнього. Як раз в критичних становищах і виявляється, наскільки наша віра справжня, а не тільки на словах. «Коли ти в день біди виявився слабим, то бідна сила твоя» (Приповістки Соломонові 24, 10). Пригадаймо св. апостола Павла на кораблі, що йому грозило затоплення (Діян. 27), коли не тільки звичайні люди, що плили на ньому, але і стерничий, і начальник корабля, і воїни втратили від страху голову. Один св. ап. Павел, в'язень, стоїть, як Божий післанець, і всіх підтримує на дусі в імені Господа.

Дай, Господи, усім нам бути цими післанцями, що рахуються не з небезпекою, яка нам загрожує, але — з Богом, Який «творить усе, що хоче, на небі й на землі, на морі та по всяких безоднях» (Пс. 134, 6).

К. К.

Вс. Вальченко

Брама до неба

(Закінчення з попереднього числа)

В чому значення святої Афонської гори для нас українців й для всього православного світу?

Афон на сьогодні є об'єднуючим звеном для всієї Православної Церкви, й одночасно по Святій Землі найсвятішим місцем. В часі, коли Православна Церква на Батьківщині перебуває в підпіллі, й приречена на хрестний шлях, коли за кордоном рззбиті й розсварені окремі Православні Церкви часто не відповідають тим вимогам часу, які перед ними стоять, сдина афонська гора донесла до сьогодні чистим й незаплямованим прапором православної віри. Вона й до сьогодні є розрадою й надією всім вірним, опорою в боротьбі з всілякими розколами, ересьми й чужинецькими впливами.

Сам факт існування Афону і збереження його продовж віків від воєн і революцій є найкращим доказом Божого провідіння. Сила афонських ченців полягає не в світській владі, інтригах й боротьбі, а в молитві. Тихо й непомітно несуть вони вогник любови до ближнього, чистоту життя й надію на ліпше майбутнє, тобто все, що так конечно сьогодні потребує наш світ, що впав в безодню гріха й розпуки.

Афонські ченці є молитвениками за весь наш світ, просять Всевишнього, не дивлячись на наше людське падіння, помилувати нас й відвернути від нас справедливу Божу кару. Ще й сьогодні є чимало ченців, як, напр., Никон, що мають від Бога чудодійну силу й передають її страдаючому людству. Таким чином можна без перебільшення сказати, що на прикладі Святої Афонської Гори здійснилися слова Спасителя «блаженні тихі, бо такі осягнуть землю».

Не сміємо забувати й культурно-виховавчого впливу Афону. До 19 ст. він був об'єднуючим центром для всього православного світу. З нього вийшло чимало відомих отців нашої Церкви, Патріархів, Митрополитів, Єпископів. Частина наших владик в Україні походила також з Афону*).

Характеристично, що не дивлячись на багатонаціональний склад монастирів, на Афоні не існує національної ворожнечі. Національні та соціальні протиріччя підмінила тут правдива християнська любов. Чи не може бути це прикладом для нас, людей однієї національності, що так часто роздерті дрібними протиріччями й незгодами!

*) Серед багатьох українців, що перебували на Афоні, особливо відомий чернець Іван Вишенський (16—17ст.), родом з Судової Вишні в Галичині, великий оборонець православної віри в Україні перед унією, автор численних послань. В 18 ст. перебував там другий відомий українець чернець Паїсій Величковський, родом з Полтави, автор перекладу грецького твору «Добротолюбіє» на словянську мову. (Прим. Редакції).

Афон є місце, де знаходяться численні святині Православної Церкви. Тут є багато святих мощей, уславлених чудесами, як Великомученика Пантелеймона, Афанасія й Петра Афонських, що їх почитає український народ.

На Афоні є численні образи Божої Матері, написані ще св. Євангелистом Лукою. Копії їх знаходимо в кожній українській родині як Іверська, В. М. Скоропослушниця Ватопедська й інші. Кожен з цих святих образів має власну історію, уславлений численними чудесами й є джерелом відомих церковних піснопісень, як, напр., образ «Достойно Єсть». Там же спочиває частина одягу Богородиці, в честь якого маємо спеціальне православне свято.

Насьогодні число мешканців Афону сягає 5000 осіб, переважно греків. Наплив ченців з слов'янських країн після останньої світової війни з відомих причин припинився. Крім греків на Афоні живе лише щось до 80 осіб росіян, трьох українців в сербському монастирі, 180 сербів і також кількість болгарів.

Цілковитим несподівано зросло в останні роки значення Афону, як нового місійного осередку православної віри. Поістині збуваються слова Спасителя, що прийдуть нові люди й заберуть царство небесне від синів Божих. Так й з ним. Замість нас, православних, що забули про цю скарбницю православної віри, в останніх роках величезне зацікавлення Афоном починають виявляти чужинецькі інославні християни, в першу чергу євангеліки. За минулий рік, напр., Святу Гору відвідало кілька тисяч самих німців, не рахуючи інших чужинців. В минулому році було присвячено понад 15 передач по радіо цій темі й видано 4 розкішні видання про Афон німецькою мовою. Наступного року плянуються подорожі до Афону богословів з різних країв вільного світу.

На Заході в останні роки почувається радикальний зворот до християнства. Численні віруючі євангеліцької та й католицької церков не задоволені сучасним раціоналізованим християнством. Вони шукають нового джерела, яке було б здатне, як вони самі кажуть, запліднити їхню погасаючу вихолощену віру й внести в неї вогонь Божої благодаті. Й в цих пошуках вони справедливо звертаються до такого джерела як Свята Афонська Гора.

З болем доводиться шкодувати, що ми, сини Української Православної Церкви, не помічаємо цього живодійного джерела. Чи не слідувало б, хоча з труднощами, організувати в країнах, де наші люди працюють, прощу до святої гори? Запозичити Афону найліпші зразки церковного мистецтва, розказати про неї нашій молоді? Ці всі питання так хотілося б поставити на обговорювання Єпископату і вірних, розкиданих по всьому світу.

Проф. Н. Полонська-Василенко

БРАТСТВА

Братства були відомі в Україні ще в XII ст. Вони існували біля церков і брали на себе обов'язок матеріальної допомоги Церкві. В XV ст. виникають нові церковні братства, зв'язані з певними цехами. Цехи мали в церквах свої ікони, патронів цеху; перед ними стояли члени цехів підчас служби Божої, цим патронам служили молебні. Тут то і зародилися цехові братства. Згодом вони стали поза цехами, взявши у них свою організацію і дисципліну. Церковні братства мали завдання допомагати церкві матеріально, дбати, щоб були свічки, вино, олива, просфори, все потрібне для служби. Вони дбали про ремонт церков, які прийшли в стан занепаду, ремонтували, реставрували їх. Коли 1571 р. у Львові згоріла Успенська церква, а незабаром завалилася дзвіниця, Братство власними коштами відбудувало церкву й дзвіницю, які стали прикрасами Львова. Братства дбали про внутрішню оздобу церков, замовляли ікони, забезпечували храми потрібною церковною утвар'ю.

Вони дбали також про урочистість Служб Божих, зокрема храмових свят. Ввійшло в традицію, що в цей день братчики влаштовували учту; для цього вони варили мед (це стояло здебільшого в привілеях, які Братства діставали від короля); на ці учти сходилися не лише братчики, але й запрошені парафіяни; за учту й мед платили гроші, які йшли для дальших витрат Братства на церкву й благодійність. Віск, що залишався від взрження меду, йшов до церкви на свічки. Влаштовували обід для бідних, для старців, яким крім того давали щедрю милостину.

В організації Братств панувала тверда дисципліна, на чолі стояли виборні старші брати: голова, шафар (скарбник), ключник і інші. Старші брати пильно стежили за життям і поведінкою членів, не допускали пияцтва, сварок. В Братствах був суд, і братчикам не вільно було звертатися до суду коронного. Право суду було забезпечене королівськими привілеями. Головним завданням суду було примирити сторони, в разі невдачі, суд накладав покуту, здебільшого в формі зобов'язання принести воську для церкви, найбільшою карою був арешт в дзвіниці.

Братства звертали увагу на виховання молоді в християнському дусі, і біля Братств з старших членів гуртувалися Братства молоді, чи «молодечі Братства». Братства стежили за відвідинами церкви. Вони виходили в певні моменти служби з свічками і ставали перед іконостасом, чи посеред церкви, підчас Літії та Полісея. Братства брали участь в організації хрестних ходів, похоронів і йшли парами. Похорони православних в тому часі мали великі труднощі: треба було добиватися від католицької влади дозволу пройти процесією вулицями. По похоронах братчики справляли трапезу — поминки для бідних, для старців.

Благодійність була одним з завдань Братства, і вони дбали, щоб втягти в допомогову акцію замож-

них парафіян. Вони опікувалися старими, немічними. Багатші Братства мали свої шпиталі-притулки, в яких жили старі, самотні й вдови. Ці «шпиталі» існували в деяких місцях України аж до революції.

Число братств скоро зростало. Перші братства відомі нам з середини XV ст., — це були Успенське у Львові (з 1439 р.) і Кушнірське в Вільні (з 1458 р.). Далі Братства засновуються в більшості міст Галичини, Волині, Поділля, Київщини. В середині XVI ст. відомо вже чимало статутів Братств (церкви Благовіщення, св. Миколи, Успіння у Львові); були статуту і в інших Братствах.

В XVI ст. Братства змінюють свій характер і завдання. Перед лицем небезпеки — наступу на Православну Церкву — Братства мобілізують всі сили на боротьбу за неї. Від матеріальної допомоги, вони скеровують свою увагу на допомогу моральну.

Велике значення надавали Братства школам. При більшості Братств були т. зв. «братські школи», — перші постійні нормальні українські школи. Статути більших Братств ставили їм в обов'язок заснування шкіл — «гимнасіон», і дійсно вже в XV ст. вони мали добрі середні школи: з них вирости згодом вищі школи, як то було в Острозі, Львові й Києві. З братських шкіл вийшло чимало духовних осіб і світських діячів, серед них чимало видатних. Митрополит Петро Могила вчився в братській школі у Львові. Ці братські школи наближалися програмою до західно-європейських, католицьких, але виховували учнів в дусі православної віри.

Братства, принаймні найбільші, закладали свої друкарні; першим придбало друкарню Львівське Успенське Братство. Мали друкарні Віленське, Луцьке, Могилівське, Київське Братства. В братських друкарнях друкували потрібні для Церкви Богослужбові книжки а також підручники для шкіл і книжки для народу. Братські видання підносили культуру не лише в Україні, а також розходилися по Білорусі, Болгарії, Сербії, Румунії, Московії. Цим Братства зробили величезний внесок в історію слов'янської культури.

Взявши на свої рамена оборону православної віри, Братства приділили увагу питанню проповіді, якою зокрема сильна була католицька Церква. Братства застравджували по значних містах посади «фахових» проповідників, які виступали з казаннями. Завдяки заходам Братств в XVI і XVII ст. в Україні значно розвинулося мистецтво проповіді, багато зразкових казань було надруковано, як зразки для проповідників. В XVII ст. Україна пишалася видатними проповідниками, як Антоній Радивилівський, Іоанікій Галятовський, Лазар Баранович тощо.

Навіть сходи братчиків змінюють свій характер: замість «учт» збираються вони для диспутів, читання Святого Письма, обговорень моральних питань, засобів боронити Православну Церкву. Братства вживають для цього всіх заходів. Вони

виряджають делегації до королів, подають петиції, домагаються поновлення привілеїв. На початку XVII ст. в столиці перебувають постійно довірені люди, які стежать за змінами в ставленні до Церкви. Братства постійно надсилають свої заяви до них. На церковних соборах кінця XVI ст. голос Братств був одним з авторитетніших.

Всі ці заходи робили Братства дуже популярними в Україні і число членів їх зростало. Започатковані, як міщанські організації, Братства робилися всестановими: до них вписувалися не лише міщани, але й шляхта українська і магнати, і духовенство, як священники, так і єпископи. Серед видатних членів Братства був князь Константин Острозький. Братства робляться загально визнаними патронами Православної Церкви, і як таких визнають їх і королі, і Вселенські патріархи. Цілком стає зрозумілим, що за таких умов Братства намагаються поширити свій вплив на духовенство.

Вони не задовольняються тим, що беруть участь в підшуканні священників, вони стежать за їх поведінкою, вважають себе в праві контролювати священників, і робити відповідні вказівки єпископам. Все це, однак, не могло не допровадити до конфлікту. Він виник між Львівським Успенським Братством, одним з найкращих, найміцнішим духово й морально, і єпископом Гедеоном Балабаном.

Конфлікт ще загострився, коли року 1588 до Львова приїхав патріарх антиохійський Йоаким. На нього зробило велике враження енергія, чистота віри братчиків, яка нагадувала християн перших віків християнства. Вони звернулися до нього з широким пляном дальшої діяльності: там було поширення шкіл, шпиталів, освіти. Патріарх був захоплений цим пляном; він бачив в Братствах знаряддя піднесення церковного життя, загальної моралі. Він затвердив плян і дав Братству широкі права.

Наступного року приїхав до Львова патріарх Константинопольський Єремія. Він цілковито приєднався до ставлення патріарха Йоакима до Братства і дав йому ставропігію, тобто вилучив з під юрисдикції місцевого Єпископа, поставивши Братство в залежність безпосередньо від патріарха.

З цим не могли примиритися Єпископи, і в унійній акції 1596 року не останнє місце зайняла ворожнеча Єпископів з Братствами. Коли в Бересті все вище духовенство (за винятком двох Єпископів-Гедеона Бабалєна єпископа Львівського та Михаїла Копистенського, Єпископа Перемишльського) прийняли унію, представники Братств рішуче виступили проти унії. В дальшій боротьбі за Православну Церкву Братства знайшли підтримку з боку козацтва, яке почало відогравати провідну роль в громадянському й політичному життю України.

Перша половина XVII ст. заповнена гострою боротьбою між православними і уніятами. В цій боротьбі був момент, коли не залишалось жодного православного єпископа, але Братства твердо і без вагань відстоювали православну віру, і рятували Православну Церкву. Року 1615 у Києві сталася

значна подія: при Боговлевському соборі, на Подолі, було засновано Братство. До нього урочисто вписався членом гетьман Петро Сагайдачний «зо всім військом Запорозьким» — і це надало Братству виключне значення. Того ж року пані Гальшка, народжена Гулевич, дружина маршалка Лезка, офірувала Братству садибу на Подолі, у Києві, і гроші для заснування школи при Братстві: так засновано було славетну в історії України «Братську школу»; в ній викладали видатні вчені, і тим відразу було поставлено школу на високий рівень. Пізніш, за часів Митрополита Петра Могили школу було реформовано за зразком найкращих колегій Західної Європи; вона стала називатися «Петро-Могилянською Колегією». За часів Мазепи її було реформовано на Академію. Так з Братської школи, заснованої на дар пані Гальшки Гулевичевої розвинулася славетна Академія, яка впродовж двох століть була найвищою школою не лише для України, а для цілої Східної Європи, і учні її несли освіту на всю Московщину і Російську імперію: в XVIII ст. був час, що учні її посідали катедри російських семінарій, духовних академій, та університетів, а рівнож і єпископські катедри.

Братства протягом XVII ст. ревно боронили православну віру, піднесли освіту, допомагали хорим, самотнім і старим. Братства тісно звязали в єдине Церкву й парафію і стояли на обороні старих українських традицій в Церкві. Ясно, що в російській Церкві, яка запанувала в Україні, і яка намагалася розірвати оцей зв'язок між духовенством та парафіянами, братства стали не бажаним явищем. Не можна встановити закону, який касував би братства, але на практиці, в життю, вони відживають. Був безперечний зв'язок між тим і відживанням цехів, які колись, поруч з цехами надавали такої урочистості церковним Службам, коли виступали на Водохрещі, церковних ходах, похоронах з своїми прапорами, в кунтушах різних кольорів.

Поновлення Української Національної Церкви в 1917 році покликано до життя старовинні українські церковні традиції, — поновлено було й братства. Вони стихійно відновилися при церквах, і взяли на себе, як 400 років назад, матеріальну обслугу храму, справу дуже тяжку за советського панування. Братства взяли на себе опіку над хворими, старими, родинами заарештованих. Вони виділили для цієї мети «сестрицтва», бо жінкам було легше проходити до в'язниць і дбати за сиріт, але ці сестрицтва діяли в згоді з братствами, як їх частина.

Еміграція, перебування серед чужих по національності і релігії народів поставила перед Українською Церквою нові, складні завдання. Серед чужих умов життя, Українська Православна Церква має ще більше значення в життю українців, ніж на Батьківщині. Вона є єдиний зв'язуючий, об'єднуючий осередок, біля якого повинні гуртуватися всі, кому дорога Батьківщина, Православна Віра, історичні традиції, минуле й майбутнє. Братства повинні відогравати знов велику роль в житті української Громади. В добу боротьби з атеїзмом і мате-

Гр. Деркач

Освіта в Україні підчас Руїни*)

Осередком просвіти і культурного українського життя в XVII ст. був Київ з його Могиллянською Колегією. Вона була заснована в 1615 р. при Братському Богоявленському монастирі; спочатку як братська школа, а в 1631 р. Митрополит Петро Могила перетворив її в Колегію на зразок західноєвропейських університетів. В Колегії науки викладалися латинською мовою, а українська і польська були помічними. Вчили там таких наук: граматики, риторика, поетика, діалектика, логіка і філософія. Але там не обмежувалися тільки теоретичними викладаннями предмету, а заставляли учнів розбирати предмет, так би мовити, власним розумом. Для цього в нижчих класах завдали так зв. екзерциції — тобто граматичні вправи, переклади і письменні праці на задані теми. В вищих класах давали диспути, при тому учнів ділили на дві половини і кожна з них з свого погляду повинна була обстоювати за яку небудь спірну тезу. В Могиллянській Колегії вчилися діти всіх станів: аристократів, (як князі Огинські), гетьманські, старшинські, козацькі, духовних осіб, міщан і посполитих.

Колегія була щедро забезпечена матеріально зі сторони вищого духовенства, як самого Митрополита Петра Могили, так і гетьманів. Але війни з половини XVII ст. і особливо смутні часи Руїни дуже зле відбилися на стані Колегії. Її студенти здебільшого мусіли йти до війська, пожежі й військова руїна нищили шкільні будинки і маєтності Колегії. Отже до 1673 року в Колегії майже не було постійної науки, а з цього року почалась наука, але в нижчих класах. Головною причиною було те, що Братський монастир зубожів до останнього, бо майже всі його маєтності були на правому боці Дніпра і все війнами руйнувалися. Хоч Митропо-

ріялізмом вони повинні виступити на захист Рідної Церкви. В добу денаціоналізації українців вони повинні звернути увагу на виховання молоді в національному дусі, на збереження історичних традицій і звичаїв, на поглиблення у молоді почуття національної гідності. Хай не забувають вони той маси українських сиріт, яких створила наша жорстока доба, і прикладають зусиль для виховання з них українських свідомих патріотів. В шпиталях, санаторіях, альтерстаймах, коштами благодійности тих народів, серед яких живуть українські емігранти, лікуються і доживають свої дні українці. До них мусять знайти шлях братчики й принести свою моральну опіку.

В Статуті Братств, ухваленим УАПЦ ще в 1947 році накреслено широкі завдання їх праці. Всі накреслені там пункти були продовженням і наслідванням історичних традицій українських Братств. Хай же світять їм приклади братчиків, які в страшні часи для Української Православної Церкви без вагань, без страху виступали на захист її і допомогу людям.

лит Іосиф Тукальський передав Братському монастирю і Колегії місто Стойки, подароване йому Гетьманом Дорошенком на власне його утримання, але з того також не можна було мати тоді жадних прибутків. Професори Колегії, належали до монастирської братії і, не маючи певного забезпечення на прожиток, мусіли задовольнятися одягом й їжою і то старцівськими, а спудеї (студенти) й учні жили з милостині добрих людей.

Не зважаючи на гнітюче убожество в житті школи, між учителями і наставниками були люди, що з любов'ю виконували свої педагогічні обов'язки та ще в ту тяжку годину смуту і руїни навіть укладали підручники. Отже, як не впала Київська Колегія в добу Руїни, але стрічаємо там немало українців, переважно духовних, що зацікавилися літературні праці, досить видатні для того часу. Це були або учні перших часів Могиллянської Колегії, або ті, що здобули освіту за кордоном. Такими були: Митрополит Іосиф Тукальський, — великий український патріот і знаменитий проповідник, печерський архимандрит Інокентій Гізель — автор «Мира душі з Богом» і «Синописа» — праці, що той час служила підручником для вчителів; ігумен Києво-Миколаївського монастиря Радиволовський — автор багатьох проповідей. Також видатним того часу був Лазар Баранович, Архієпископ Чернігівський, автор багатьох листів, написаних з приводу тодішніх суспільно-політичних подій, яких сам був учасником. Він також зацікавив багато творів прозою і віршами. Більш талановитіший за Барановича був Іоанікій Галятовський — вихованець і професор Київської Колегії, а потім архимандрит Слезького монастиря в Чернігові. Він залишив проповіді на свята, зібрані в окремі книзі під заголовком «Ключ розуміння» і опис різних Чудес та багато полемічної літератури на захист православ'я. Треба ще згадати ігумена Києво-Михайлівського монастиря Софоновича, що жив у ту сумну добу і написав книгу «Виклад або вчення про церковні тайни», що витримала три видання (1766, 1663 і 1674 pp.).

Як підупала Правобережна Україна з своїм центром Києвом, осередком духовного життя, за Дніпром стала Чернігівська Єпархія. Крім згаданих вже письменників, там у добу Руїни працювали інші проповідники: Новгород-Сіверський «казнодій» Тимофій Богданович, Варлаам Міхневич і найвидатніший зі всіх Дмитро Туптало, опісля Митрополит Ростовський, причислений до сонму святих, автор

Руїною зветься в українській історії період розпаду Гетьманщини на два гетьманства по двох боках Дніпра, тобто період від другої пол. 1663 р. по липень 1687 р. Назва «Руїна» не видумана, вона збереглася в народніх переказах, а саме по відношенні до «Тогобічної», як тоді казали, тобто Правобережної України, яка в тому часі стала цілковитою руїною і обезлюдненою пущиною. (Прим. автора).

Четві-Міней та інших творів. Крім згаданих письменників духовного стану, були в ту добу в Україні і світські письменники — історики Грабянка, Величко та інші. Їх твори належать не тільки до доби Руїни, а до всієї історії Козацької України.

Коли з початком 70-х років XVII ст. заспокоїлись бурі і заколоти часів Руїни, починається знову розквіт діяльності Могилянської Колегії. На чолі її стоять один за другим такі енергійні й талановиті діячі, як згадані вже Лазар Баранович, Іоанікій Галлятовський, далі В. Ясинський, Іоасаф Кроковський, — всі видатні письменники і вчені. А українська молодь знов, як і раніш, починає їздити за кордон, до чужих країв, щоб здобути або закінчити

вищу освіту.

Найбільшого свого розквіту досягла Київська Колегія за часів гетьманування Івана Мазепи. А в 1694 р. вона одержує почесний титул Академії. На початку XVII ст. вона мала понад 2000 студентів щорічно. Після короткого занепаду по полтавській катастрофі, коли внаслідок московських репресій число студентів знизилось до 160, Академія скоро знову ожила і вже в 1715—1717 рр. мала до 1000 слухачів. У рік скасування Гетьманщини (1764) в ній було 1160 студентів. Могилянська Академія була відкриття, як було сказано, для молоді всіх станів. Отже це була справжня Альма Матер для цілого ряду українських поколінь.

З приводу рукописів П. С. Морачевського

Дуже цінну статтю прот. Д. Бурка в ч. 15 «Рідної Церкви», яка викликає з незаслуженого забуття кристалева, а разом з тим сталево-непохитну постань Пилипа Семеновича Морачевського, варто доповнити звісткою про дальшу долю його рукописів, які авторів, цих рядків цілком випадково довелося мати в руках.

Наприкінці 1918 року, коли У.Н.Р. готувалася до оборони від ворога, який насувався з півночі, і в той же час робила зусилля, щоб вияснити переможній Антанті небезпеку большевизму, коли взагалі ситуація була надзвичайно складна та непевна, завітав до мене невідомий мені пан і відрекомендувався Іларіоном Бібіковим. З огляду на те, що ім'я Бібікових було в нашій родині дуже добре відоме, бо дід мій Степан Трохимович мав справу з генерал-губернатором Бібіковим в зв'язку з процесом Кирило-Мефодіївського Братства, я зацікавився моїм несподіваним гостем, хоча заздалегідь знав причину його візиту.

В той час, маючи на меті перейти на дипломатичну службу, я не мав офіційної посади, але дружні відносини, що мене зв'язували майже з усіма членами Директорії і з більшістю міністрів, а також участь в центральних партійних органах, робили мене досить поінформованим і давали досить широкі можливості допомагати потребуючим. Отже, я не помилився, що йшло тут про виїзд закордон, що в той час, з огляду на недосвідченість наших урядів, не було легким.

Але раніше ніж говорити про свою справу, І. Бібіков сказав мені, що хоче передати мені рукописи свого родича. П. С. Морачевського, які він вивіз з Петербургу, і які були йому зовсім непотрібні. Звичайно, я прийняв їх з подякою і розгорнувши побачив, що це було Святе Письмо в українському перекладі.

Це були три грубих зшитки по 100 і більше сторінок, нормального формату, в добром вигляді й в палітурках зеленковатого коліру. Рукопис був написаний досить великим та чітким письмом, дуже

чисто, без поправок і тільки деколи з вставками над рядками.

Доки я полагав, що його справу, І. Бібіков, який дійсно виявився внуком генерал-губернатора, про якого згадано вище, ще кілька разів був у мене і сповідав дещо про П.С., але тепер я вже не пригадую степені їх родинного зв'язку. Опісля він виїхав з родиною і служницею українокою до Атен, де й осів на постійне.

Залишившись з рукописами П. С. Морачевського на руках, я сказав про них М. С. Грушевському, але він не міг тим зацікавитися, бо всі його думки були заняті Трудовим Конгресом. Спроба передати рукописи Біляшевському до Музею також не вдалася, бо його на той час не було в Києві, і вони були переховані з моїми власними архівами, де також було чимало цінних пам'яток того часу, в тому числі і примірник IV-го Універсалу, який був відчитаний на засіданні 22 січня. Тимчасом я мав виїхати закордон з Надзвичайною Дипломатичною Місією до Італії. Я згодився на цю посаду з умовою, що за кілька місяців повернуся знову до Києва, але сталося інакше і доля моїх архівів мені залишилася назавжди невідомою. Чи вони ще лежать сховані, чи попали в руки ворогів, чи були знищені під час бомбардувань — навряд чи мені кслись доведеться про це довідатися, але, як це добре знають всі дослідники історії, не виключено, що одного дня рукописи П. С. Морачевського будуть знову знайдені і займуть відповідне місце в будучому Церковному Музею України.

Мих. Єремів.

**КУПУЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
ЖУРНАЛ «РІДНА ЦЕРКВА»
ПРИЄДНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.
СКЛАДАЙТЕ ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД.**

Фінляндська Православна Церква

Фіни в своїй переважній більшості протестанти-лютерани. Невелика частина їх понад 70.000 визнас православну віру і творить Фінляндську Православну Церкву. З царських часів, коли Фінляндія входила до Російської імперії як автономна провінція, її територія належала початково до Петербургської єпархії, а з 1892 р. творила окрему Фінляндську і Виборгську єпархії. Після революції в Росії Фінляндія стала незалежною державою й церковний собор православних фінів 1919 р. в Сердоболі проголосив Фінляндську Православну Церкву, як тимчасово автономну з метою в недалекому майбутньому стати автокефальною. В 1921 р. автономію цієї Церкви змушений був визнати Патріарх Тихон і Синод Російської Православної Церкви.

Проте небажання підлягати церковному центрові, що знаходився в комуністичній, безбожній державі та в наслідок розладу в Російській Православній Церкві, керівники Фінляндської Православної Церкви почали переговори з Константинопольським Патріархом, який 6 липня 1923 р. дав свою згоду прийняти Фінляндську Православну Церкву в свою юрисдикцію, як автономну Церкву. Надзвичайний Собор духовенства і вірних Фінляндської Православної Церкви 13 листопада 1923 р. постановив визнати над собою юрисдикцію Константинопольської Патріархії. Це був вільний голос Фінляндської Православної Церкви, яка по сьогоднішній день перебуває в юрисдикції Константинопольського Патріарха. Очолює Фінляндську Церкву Архієпископ Герман. При ньому існує Церковне Управління, до якого крім Єпископату і духовенства входять також представники мирян. Видається церковний орган «Аамун който». Богослужбовою мовою є фінська мова. В Церкві запроваджено новий стиль.

Проти постанови Собору Фінляндської Православної Церкви заперестувала Російська Церква, проте нічого не могла вдіяти. Щойно в 1945 році, використовуючи зміцнене політичне становище Советського Союзу, Московська Патріархія при підтримці Кремля розпочала свій тиск на Фінляндську Православну Церкву. Вона відірвала від неї два монастирі та дві парафії, зложених лише з росіян. Далі советський ленинградський митрополит Григорій відвідав Архієпископа Германа та вмовляв його визнати над собою юрисдикцію Москви. Пізніше цю саму місію перейняв на себе відомий митр. Ніколай. Одночасно Московська Патріархія почала шукати прихильних собі і податливих елементів в самій Фінляндській Церкві, знаходячи їх в першу чергу серед осіб російської національності. Також з виразною метою була організована поїздка спеціальної делегації Фінляндської Церкви в Советський Союз в 1954 р. В склад делегації входили два священники — фіни, один член Церковного Правління — фін та чотири церковних працівники — російської національності. Щоб легше внести змішання до Фінляндської Церкви і підпорядкувати її собі, Московська Патріархія пропонує фінам автокефалію,

після того як вона підпорядкується їй спершу як автономна Церква.

Московська Патріархія намагається за всяку ціну відірвати Фінляндську Церкву від Константинопольського Патріарха і зробити її залежною від себе. В цих своїх намаганнях Московська Патріархія знаходить повну підтримку советської влади, що хоче здобути додатковий середник своїх впливів у Фінляндії. «Журнал Московської Патріархії» сам цинічно признається, що «російська і фінляндська православні церкви не можуть залишатися відчуженими одна від одної, коли приязнь між Советським Союзом і Фінляндією стає все міцнішою» (ЖМП ч. 1 за 1955 р.).

Православні фіни вповні розуміють інтенції Москви. Запевнення відомого советського пропагандиста митр. Ніколая, що Москва залишить Фінляндській Церкві її богослужбову фінську мову, новий стиль і інші особливості цієї Церкви, православних фінів не зворушують ані переконують. Єпископат, духовенство і вірні Фінляндської Православної Церкви боронять своєї незалежності від Москви і на жадні обіцянки її не пристають. Остання конференція фінського православного духовенства, що відбулася цього року, рішуче відкинула претензії Москви і підкреслила свою вірність Константинопольському Патріархові.

I. З-ич

НОВИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ СВЯТИЙ

Священний Синод Вселенського Константинопольського Патріархату проголосив святим преподобного Ніколдима Гагіорита і встановив 14 липня, день представлення його в 1809 р., днем його пам'яті.

Новий православний святий народився 1748 р. в м. Смірні в Малій Азії і був охрещений іменем Миколай. Маючи 26 років, подався він на Святу Афонську Гору, прийняв чернецтво під іменем Нікодима та був прийнятий до монастиря св. Діонісія. Від того часу він перебував на Афоні до своєї смерті. Чернець Нікодим вславився особливою святістю життя та своїми численними духовними творами, серед яких особливо відомою стала антологія (збірка вибраних творів і думок) Отців Церкви про Молитву Господню, видана друком 1782 р. під назвою «Філокалія».

ВІДКРИТО ЦЕРКВУ З IV СТ.

Підчас розкопок в Назареті під руїнами церкви Благівіщення з XVIII ст. відкрито рештки будівлі з перших віків християнства. Дотепер знайдено рештки колон, саркофаги і різний посуд. Керівник розкопок проф. Баятті заявив, що ці перші археологічні знахідки в Назареті підтверджують припущення, що перша християнська церква в Галилеї була збудована в початках IV ст. за імператора св. Константина Великого в м. Назареті.

(Екум. Пресседінст)

Послання Президентів Світової Ради Церков до дня Пятидесятниці 1955 року

Як що року, Президенти Світової Ради Церков звернулися з нагоди свята Пятидесятниці (Зшестя Святого Духа) з спеціальним посланням до вірних тих Церков, які приймають участь в працях Екуменічної Ради. Серед сімох підписів Президентів Світової Ради Церков, знаходиться також підпис православного грецького Архiepіскопа Михаїла, Екзарха Константинопольського Патріярха на Північну й Південну Америку.

В Посланні між ін. говориться, що ці, які підписали це Послання, не зважаючи на те, що їх ділять простори, раса, державна належність, різні церковні традиції і богословські погляди, залишаються братами в Христі. Цей факт є джерелом духової сили для сучасності й великою обітницею для майбутнього.

В нашому світі є багато подій, — говориться в Посланні —, проти яких ми повинні виступити відважно. Між людьми і націями панує неспокій. В багатьох місцях люди не мають свободи, якої вони сильно бажають. Мільйони Божих дітей не мають найбільш потрібного до життя. Ми не сміємо також

забувати про біду тих, які без власної вини сталися біженцями. Християнство поділене, а тому його свідоцтво послаблене.

Побіч цих справжніх труднощів існують також справжні можливості. Скрізь знаходиться велике число людей, які потребують невичерпаного багатства Євангелії і Божого Миру, який є вищим понад усякий людський розум. В звязку з бідою і безвиглядністю наших часів негайно скрізь потрібно мужчин та жінок, які працювали б в християнській любови рука в руку на службі Христові...

В цей час Пятидесятниці ми хочемо просити, щоб Святий Дух просвітив наші серця, щоб ми змогли краще розуміти волю Божу та глибше усвідомили, як сильно ми один одного потребуємо. Передусім же ми хочемо просити про те, щоб усім людям була дана можливість в повній свободі служити Всемогучому Богові. Із нашою молитвою ми хочемо одночасно врочисто зложити обіт: наше життя віддати на службу всемілостивого Божого спасительного плану.

(Екум. Пресседінст)

Шануймо символ української державности

Будівельний Комітет репрезентативного храму УАПЦ в Парижі повідомляє шановне українське громадянство у всьому вільному світі про слідує: у кінці 1954 р. наш почесний Голова Пані Ольга Спанасівна Петлюра передала на руки Голови Комітету п. Петра Плевака 110.000 фр. Сума, що їй була передана Всеукраїнським Комітетом по здвигненню пам'ятника був. Голові нашої Держави св. п. С. В. Петлюрі. Ця сума залишилась після виплати всіх видатків по будівлі зазначеного пам'ятника й була намічена на його утримання.

Преклонні літа і стан здоров'я нашого почесного Голови заставили її подумати за будучину всеукраїнського монументу.

Народ наш на вигнанні поставив цей пам'ятник — представникам його належить надалі опікуватись ним, тримати його в порядку й чистоті, в часи національних свят оздоблювати квітами і зберегти традицію пошани нашого Державного Мужа С. В. Петлюри на вічні часи.

Комітет по будові репрезентативного УАПЦ Храму в Парижі неоднократно заявляв, що будова нашого Храму — є служенням Українському Народові та його культурі.

Догляд і опіка за пам'ятником св. п. С. В. Петлюрі є нашим національним обов'язком і входить як раз в завдання Комітету. Ми з великою охотою й любов'ю переймаємо на себе ці обов'язки.

П. Петро Плевако з рамені Паризької Парафії покликав кількох осіб, які під його головуванням склали особливу комісію за доглядом і опікою істо-

ричних пам'ятників наших великих людей, похованих в Парижі і у всій Франції. До цієї комісії по охороні українських пам'ятників увійшли: протопр. В. Вишневський, пані Марія Пишна, Александра Сопільник та п. Вячеслав Лазаркевич.

Будівельний Комітет повідомляє далі, що завдання особливі комісії по охороні історичних пам'ятників наших великих людей в Парижі і всій Франції поширюється опікою над пам'ятником св. п. нашого великого Митрополита Владика Полікарпа.

Повідомлюючи про це українське громадянство, Комітет вірить і надіється, що його праця буде одобрена українським громадянством, вірить, що жертвуючи на будівлю Храму УАПЦ в Парижі, наше громадянство не забуде також дати свою лепту й на утримання вже зроблених всенациональних досягнень.

П. Плевако

Голова Будівельного Комітету
Храму УАПЦ в Парижі

ЧИ ВИ ВЖЕ ЗЛОЖИЛИ ПОЖЕРТВУ НА БУДОВУ ХРАМУ УАПЦ В ПАРИЖІ?

Пожертви надсилати на адресу:

Comité de Construction de l'Eglise Ukrainienne Orthodoxe à Paris. Président: P. Plewako, 38. Avenue de l'Opéra, Paris 2e. Compte en Banque: Comptoir National d'Escompte de Paris № 87289, Paroisse de l'Eglise Ukr. Orth. Autoc. en France

Закінчення нового українського перекладу Біблії

Як подає місячник «Віра й Культура», Митрополит Іларіон закінчив свою працю над перекладом Біблії на українську мову. Цей переклад був виконаний на замовлення Бритійського й Закордонного Біблійного Товариства, яке ще в 1936 р. підписало контракт на це з проф. д-ром Іваном Огієнком (тепер Митрополитом Іларіоном). Через воєнні обставини новий переклад, що був закінчений 1940 року, не зміг бути видрукований. Було видруковано лише Новий Заповіт і Псалтир.

В днях 9—16 березня ц. р. в м. Вінніпегу, в Канаді, відбулося засідання Біблійної Ревізійної Комісії, яка спільно з перекладачем перепроварила останні перед друком роботи щодо перевірки нового перекладу. Як подає Комуникат цієї Комісії, перша стадія перевірки була в загальному закінчена перед початком другої світової війни. Після війни перекладач Митрополит Іларіон і Комісія знову приступили до праці в 1949 році. До складу Комісії, що була

створена в основному ще перед війною, ввійшли пастор В. Кузів, І. Шебець (вмер підчас війни), М. Жураківський, М. Гофман, Л. Жабко-Потапович та проф. В. Марцинковський (кількох протестантсько-євангелицьких напрямів), а з православної сторони вже на американському континенті був запрошений ще проф. Пантелеймон Ковалів. Ця комісія переварила остаточну ревізію перекладу.

Новий переклад має бути не простим наслідуванням дотеперішніх перекладів, а цілком новим, опертим стисло на оригіналах — гебрійському для Старого, і грецькому — для Нового Заповіту. Крім цього цей переклад було порівнювано також з найкращими перекладами в мовах — латинській, церковно-словянській, англійській, французькій, німецькій, італійській, польській, російській, чеській, словацькій та частично з перекладами в інших мовах. Вся праця над перекладом Біблії й його перевіркою тривала з перервами дев'ятнадцять років.

З церковного життя в Німеччині

ПОСВЯЧЕННЯ НОВОЇ ЦЕРКВИ В ЕССЕНІ

У неділю 22-го травня в м. Ессені відбулася велика урочистість: місцева парафія УАПЦ вітала свого Владика, Митрополита Ніканора, що прибув до Ессену, щоб посвятити нову церковцю, яку влаштовано в приміщенні її настоятеля священика Дмитра Васильчука. Енергії останнього і його наполегливості і співчутливого відношенню до цієї справи сусіди о. Васильчука польського євангелицького пастора З. Дітриха та допомозі наших побожних і національно свідомих парафіян завдячуємо постановня нової церковці в Ессені.

Її споруджено напрочуд гарно. Дивлячись на цю квітку-церковцю серце радіє! Не дивно, що на урочистість зібралося багато народу свого й чужого. Серед чужинців треба згадати представника Соціального Міністерства Нижньої Саксонії Оберрегірунгсрата п. Шаумбурга, від СРЦ п. директора Г. Фогта. Від українських організацій були присутні проф. С. Бабелюк, п. Р. А. Гузар та інші. Крім того були числені представники від приналежних до УАПЦ в Ессені українських осідків в Дюссельдорфі, Порц-Веггафені, Фельберті, Мюльгаймі, Дортмунді, Боттропі, Мюнстері та інші побожні й свідомі православні українці, що поспішили прибути на урочистість.

Матеріальну допомогу на улаштування церкви дало Міністерство, а також Світова Рада Церков.

Посвячення церкви відправляв Владика Митрополит Ніканор в сослуженні протосрея Ф. Луговенка і священика Д. Васильчука. Після посвячення Владика Митрополит звернувся до присутніх з архипастирським словом, після чого о. прот. Луговенко відправив Божественну Літургію і виголосив проповідь в німецькій мові, висловлюючи свою радість з приводу постановня хоч малої, але СВОЄЇ

церковці, і дякуючи всім, хто поміг її спорудити. З словом подяки виступив теж і настоятель о. Д. Васильчук.

Співав квартет з Августдорфу, що складався з керівника хору п. Яценка, його дружини і двох доньок, звеличивши своїм співом урочистість свята.

Після Служби Божої відбулося для всіх скромне прийняття, на якому прибувші мали нагоду говорити з своїм Владикою. Для чужинців-гостей було влаштовано обід, на якому згаданий вище квартет відспівав дуже гарно декілька українських народних пісень, — то журливих, то веселих — на радість присутніх.

На привітальні промови Оберрегірунгсдиректора п. Шаумбурга і Директора СРЦ на північну Німеччину п. Фогта відповідав Владика Ніканор і прот. Ф. Луговенко. Пані Є. Санківська гарно прислужилася як перекладачка.

Треба радіти й щиро вітати устаткування власної церковці в Ессені і побажати дальшого розквіту церковної українсько-православної роботи в цьому районі на славу Божу і нашого многостраждального народу. Бажаємо настоятелям і всім побожним парафіянам УАПЦ в Ессені і надалі дбати про добро своєї Рідної Церкви і своєї Віри, беручи її в чистоті, в якій вона дійшла до нас з дідів-прадідів від великого князя України-Руси Володимира Святого.

Присутній

ВИСВЯЧЕННЯ НОВИХ СВЯЩЕНИКІВ

27 березня ц. р. Й. В. Владика Митрополит Ніканор висвятив у Карлсруе в священики о. Юрія Гудзія. Новий священик призначений в поміч хворому о. протопресв. Г. Тимковському до старечого дому в Дорнштадті біля Ульму.

В понеділок 23-го травня в новій нашій церкві в Есені відбулася висвята в священники диякона Антона Гурського. Висвяту dokonав Й. В. Владика Митрополит Ніканор в сослуженні настоятеля Ессенської парафії о. Д. Васильчука. Новопосвячений священник о. Антон Гурський є призначений душпастирем до стєрєчого притулку у Фарелі, куди він недавно переїхав на постійне перебування.

ВЕЛИКДЕНЬ В ІНГОЛЬШТАДТІ

Парафіяни Св.-Покровської парафії в Інгольштадті завчасно приготувались до Великодніх свят. Вони з любов'ю прикрасили свою церковцю, тим більше, що сподівалися приїзду на Пасхальну Службу парафіян з Амбергу, які й минулого року приїздили сюди у Великодню ніч.

Ввечері Великої Суботи сподівані гості великим автєбусом приїхали до церкви. Всі прибулі відгвілись. Багато з них мають знайомих в Інгольштадті, тому зустріч двох парафій на Великдень була особливо теплою.

Одна з сестєр Амберзької парафії, п. Гриценко привезла дарник і два чудових рушники, як дар нашій парафії. Щира подяка їй за цей подарунок.

Врочисто пройшла Пасхальна Служба Божа, гарно співав хор під диригуванням п. Н. Віленької. Настоятель храму о. прот. Демид Бурко вкінці Богослуження побажав вірним, щоб Господь сподобив в недалекому майбутньому слухати Великодню Службу на вільній рідній землі... Не в одного з присутніх забреніли сльози на очах, сльози смутку й надії на воскресіння рідного краю.

Парафіяни

З ЖИТТЯ УАПЦ В БАДЕНЩИНІ, ВЮРТЕМБЕРГУ І ГЕССЕНЩИНІ

В серпні минулого року перенісся прот. Ф. Луговенко до Карлсруе, перенявши провід Митрополічною Канцелярією. З того часу церковне життя тут поживавилося. Щонеділі відправляються тепер в Баденщині українські православні Служби Божі. Місцеві старо-католики прихильно ставляться до українців і їхній настоятель о. Шеке відпускає щонеділі о 11-й год. дня свій прекрасний храм для українських релігійних потреб. Коли обставини дозволяють, відправляються Служби Божі і в православні свята.

Через те, що в Карлсруе не існують українські організації, люди, що близько стоять до УАПЦ, допомагають в оживленні громадського життя українців і силкуються й на цьому полі щось доброго зробити. Треба вітати прихильне ставлення до цієї спроби всіх українців незалежно від місця походження й віровизнання. Доказ цьому яскраво показала влаштована в цьому році Парафіальною Радою УАПЦ в Карлсруе ялинка. З матеріальною допомогою на це добре діло прийшли: Світова Рада Церков, місцеві установи Євангелицької Церкви, СХС і ЦПУН. Це дало можливість в одному з тутешніх гемайндагавів», що його охоче відпущено українцям на прохання о. Луговенка, улаштувати

9-го січня ялинку, на яку зібралось понад 50 дітей з Карлсруе і його околиць. На жаль, не всі діти з околиць змогли прибути на цю урочистість за браком грошей на подорож, але й цих дітей по можливості не було забуто: їм розіслано поштою такі самі подарунки, які одержали й присутні на ялинці діти. Ініціатори ялинки спромоглись дати цікаву програму, в яку входили хоріві співи місцевого хору УАПЦ, сольоспів, деклямації дітей, фортепіанове сольо учениці місцевої Консерваторії Галини Луговенко та сольові танці учениці балетної школи при місцевому оперовому театрі Людї Груби. Ялинка мала особливе значіння тому, що вже давно в Карлсруе не було подібних уряджень і українські діти не мали нагоди побути разом в своїй українській родині, послухати рідних колядок, побачити свого Діда Мороза, побавитися й повеселитися в своїх іграх і забавах. Ялинка залишила добрий слід в пам'яті не лише своїх, а й запрошених гостей німців.

Дальшою турботою Парафіальної Ради є відкриття української суботньої школи. Провідник місцевої євангелицької Допомогової Акції (Гільфсверк) обіцяє дати необхідне для школи приміщення, від чого в найбільшій мірі залежить успіх розпочатого діла.

Душпастирська робота о. Луговенка не обмежилася лише містом Карлсруе. Створився трикутник— Карлсруе, Штуттгарт і Франкфурт/М. Раз на місяць відправляються Служби Божі то в Штуттгарті, то в Людвігсбургу. У Великому Пості всі наші вірні звідтіл відгвілися. Роботу священника тут пляново й продуктивно підтримує відомий діяч української ІМКИ голова новообраної Парафіальної Ради п. Григорій Семененко. В церковній роботі йому в поміч стоять п. Свічка, як церковний староста, п. Бігун, як секретар і дяк і сотник Туз, як член Параф. Ради і прислужник в часі Служб Божих. В Страсну Суботу о. Луговенко обїхав з п. Семененком 14 осідків чужинців біля Штуттгарту (між ними одну санаторію для хорих на легені) з подарунками, зібраними вірними для своїх, в нужді перебуваючих братів і сестєр українців, і посвятив паски. Мешканці цих осідків зустрічали свого священника з радістю, бо багато з них вже кілька років не мали нагоди бачити своїх душпастирів.

Страсті Господні, винос Св. Плащаниці та одпівання відбулися в Карлсруе. Тут же на Великдень відбулася Пасхальна Служба Божа, на яку зібралось крім українців багато православних інших національностей, що довідалися про Великодню православну Службу з місцевої німецької преси. Служба пройшла урочисто. Добре співав підсилений хор УАПЦ під кермою п-ні Н. Луговенкової.

У Великодній Понеділок Служба Божа відбулася в Штуттгарті в приміщенні Функер-Казерне.

На Фомину неділю відправляв о. прот. Луговенко Службу Божу у Франкфурті. Напередодні обїхав він з представницею СРЦ п. Мейгоффер декілька українських православних родин, а ввечері в суботу відправив Вечірню і охрестив дитину. В неділю після Божественної Літургії всі присутні поїхали на

головний цвинтар у Франкфурті, де перед пам'ятником, що його спорудили українці «Жертвам лихоліття 1939—1945 рр.» і де спочивають понад дві тисячі наших братів і сестер, було відправлено панахиду. Після неї частина присутніх відвідала місце будови українського православного храму у Франкфурті. Тут треба сказати декілька вдячних слів на адресу тих добрих і побожних людей тут і за Океаном, що принесли свою лепту на це добре діло, а також згадати про двох українців, які жертвено й віддано поставилися до будови церкви у Франкфурті. Своєю власноручною працею, своїми матеріальними жертвами, своєю боротьбою проти всіх скептиків, а головне — проти ворогів нашої Церкви взагалі, вони доказали на ділі свою любов до Неї і свою національну свідомість. Їхніми турботами і працею пишається зараз огорожене залізним тином місце, на якому вже стоїть барачного типу церква. Навкруги неї у церковному дворі вже зеленіють молоденькі тополі і квітне понад 30 кущів рожі... Усюди видко не лише господарську українську руку, але й любовне й побожне ставлення до будучого місця української православної молитви. Імена цих тружеників і жертводавців — брат Зиновій Овсяник і брат Григорій Слінко. Не дивно, що й місцевий московський священик, відомий з свого

недоброзичливого ставлення до всього українського взагалі, не втерпів, щоб не відвідати місце будови і не сказати пару нежичлих слів працівникам з метою внести певний сумнів і незгоду в коло працівників-українців... Але дарма! Вони дали йому належну відповідь... З другого боку цей «пастир» не зміг сховати як слід свого здивовання, бачучи вже зроблене і своєї пошани до... українців...

Поза згаданю вище релігійною опікою великих центрів відвідав прот. Луговенко після Великодня з своїм хором і частиною своїх побожних парафіян рідні могилки на цвинтарі в Еттелінгені, де відправляв панахиди. Крім цього завдяки допомозі СРЦ, що прислала до його розпорядимости на три дні авто, він з хором відвідав Пфорцгайм, де в приміщенні євангелицької церкви на Букенбергу відправив Службу Божу, відвідав теж м. Раштатт, де перед пам'ятником спочилим українським полоненим з 1-ої Світової Війни, відслужив панахиду. По дорозі відвідав о. Луговенко оселі наших людей, де відправляв хатні молебни і знайомився з життям розкиданих по селах наших земляків. На жаль, багато сумного приходилося чути від них — і про стан здоров'я, і про матеріальні злидні, а головне про відірваність від своїх людей і від своєї Церкви.

Супутник

БІБЛІОГРАФІЯ

Митрополит Іларіон. Як поводитися в Божому храмі. Підручна книжка для української молоді та для широкого громадянства. Видання Української Православної Церкви в Канаді. Вінніпер, 1955. Ст. 72.

Невтомний Митрополит Іларіон, що на канадійському терені розпочав широку видавничу діяльність, останнім часом випустив у світ ряд цінних своїх богословських наукових і популярних праць. Перед нами одне з таких видань «Як поводитися в Божому храмі», що вийшло в початках цього року. Зміст книжки складається з таких розділів: Як треба хреститися; Добре приготуймося йти до церкви; До святого храму входимо зо страхом Божим; Наші перші кроки в Божім храмі; Молимося стоячи. Сидіння; Як заховуватися в Божому храмі; Таїнство Покаяння; Таїнство Причастя; Шануймо Духовенство, як своїх духовних Отців; Слово Святого Отця нашого Івана Золотоустого на пошану Духовенства і До всіх батьків і матерів.

Книжка конче потрібна в кожній українській православній родині, особливо там, де є молодь. З неї кожний може багато навчитися і навчити других. Щиро поручаємо її нашим читачам.

Книжка видана на гарному папері, багато ілюстрована, головним чином образами мистця М. Дмитренка, намальованими в українській православній катедрі св. Володимира в Торонто, та має гарну мистецьку обкладинку. Ціна книжки усього 25 центів.

Бібліотека Християнина. Книжка цікавих оповідань і релігійно-моральної науки. Видавництво «До

Світла». Книга ч. 1, Нью Йорк—Вінніпер, 1954. Ст. 48 і книга ч. 2, Нью Йорк, 1955. Ст. 48.

В ЗДА відновилося минулого року Видавництво «До Світла», яке поставило своїм завданням видавання і ширення серед православних українців дешевих книжечок з оповіданнями релігійно-морального змісту. Перед нами перші дві книжечки цього Видавництва, що виходять під назвою «Бібліотека Християнина». В обох книжечках видруковано справді чудові оповідання і нариси різних авторів з глибоким релігійно-моральним змістом і виховного характеру, що серед турбот цього світу нагадують нам про вищі вартості. Зміст цих книжечок — це чудова пожива для спрагненої людської душі.

Радіємо, що знову відновилося Видавництво (постало воно в таборі Каліш в 20-х роках), потреба якого відчувалася давно, а видання його щиро поручаємо нашим читачам і всім українцям. Особливо ці книжки корисні для нашої молоді, батьки якої, дбаючи про своїх дітей, не можуть зробити їм кращого подарунку, як передплатити «Бібліотеку Християнина».

Ініціатор Видавництва і головний редактор цих книжечок о. прот. П. Білон.

«Наш Голос». Церковно-громадський місячник Консistorії УАПЦ в Австралії. Ч. 2—3 (7—8). Лютий—березень 1955. Ст. 16 + обкладинка. Видаваний на початку на циклостилі цей журнал почав тепер виходити друкарським способом. Журнал цікавий змістом і гарно оформлений.

«Літопис Волині» — Науково-популярний Збірник Волинознавства. Рік II, ч. 2. Вінніпег—Бруклін, 1955. Ст. 128.

В Збірнику між інш. видрукована біографія Митрополита Полікарпа, список 83 православних священників українців, в тому числі також декілька дияконів і дяків, що згинули трагічною смертю в часі другої світової війни на Волині та про нищення святинь в с. Чоповичі й Кипяче.

Братчик. Інформації Братства св. Михаїла в Сан Павло. Для внутрішнього вжитку св. Володимирської парафії УАПЦ в Сан-Кайтано до Сул — Бразилія. Ч. 1, Великдень 1955. Ст. 4. (Цикл). ч. 2. Травень. 1955 Ст. 2.

Християнський приклад, гідний наслідування

Вірний Української Православної Церкви — **Василь Маковійчук**, що перебуває тепер в м. Чикаго, США, переслав свою щедру пожертву в сумі 30 доларів через бувшого свого душпастиря о. прот. Д. Бурка на такі церковні цілі:

На побудову храму УАПЦ в Парижі — 5 дол.; на побудову храму в Франкфурті — 5 дол.; на фонд Церковного Собору УАПЦ в Європі — 5 дол.; на пресовий фонд «Рідної Церкви» — 5 дол. і для Інгольштадської парафії УАПЦ — 10 дол.

Вище Церковне Управління УАПЦ та причет Свято-Покровської парафії в Інгольштадті висловлюють шановному жертводавцеві щире подяку.

МАЛІ КОПІЇ ЧУДОТВОРНОГО ОБРАЗУ ПОЧАЇВСЬКОЇ БОЖОЇ МАТЕРІ

Управа «Бібліотеки Літопису Волині» приступила до виробу малих (розміром 10 на 12 цалів) образів, що є докладними копіями Чудотворного Образу Почаївської Божої Матері. Самі образи спроваджені з Святої Гори Афону, а металеві ризи, рама й сіяння виробляються в Канаді. Ціна одного образу 12 дол., з тим, що продавці одержують 2 дол. за труд від проданого образу.

Бажаючим висилається на 6 місяців часу один показовий образ безплатно для зібрання замовлень, при чому можна належність сплачувати ратами.

Для церков і каплиць можна замовляти ці образи більшого розміру в ціні 50, 100 і більше доларів. Скромний прибуток з продажу образів піде на поширення праці «Бібліотеки Літопису Волині».

В справі набуття образу звертатися на адресу:
Research Institute of Volyn, P.O. Box 606,
Winnipeg, Man. Canada.

ВІД ВИДАВНИЦТВА

1. Сердечно просимо всіх наших Передплатників присилати передплату на 1955-ий рік.

2. Всіх тих, хто затягнувся з передплатою, просимо її вирівнювати.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Р. Ц.» склали пожертви:

п-ні Туркалова Г. — 5,95 н.м., п-ні Ольга П. — 17,87 н.м., п. А. Близнюк — 3,50 н.м., п. З. Овсяник — 2 н.м., п. М. Чернобаб — 17,39 н.м., п-ні П. Радько — 14,39 н.м., п. Т. Малюк — 4,80 н.м., п. П. Олійниченко — 19,50 н.м., п. І. Овечко — 4,15 н.м., о. Д. Буртан — 5,40 н.м., п. Ю. Гнатко — 5,30 н.м., о. Д. Бурко — 10 н.м., д-р З. Тивонюк — 8,95 н.м., о. Д. О. — 0,75 ф., о. В. Л. — 4,15 н.м., п. П. Гаврилів — 8 н.м., п. М. Татусь — 1 н.м., п-ні Г. Шерей — 17,75 н.м., п-ні О. Панасенкова — 4,15 н.м., Арх Журавецький — 4,15 н.м., п. І. Кушніренко — 5 н.м., о. М. Ч. — 1,15 н.м.

Всім жертводавцям Видавництво складає щире подяку.

ПОДЯКА

Парафія УАПЦеркви у Франкфурті приносить цим шляхом сердечну подяку побожним братам і сестрам — жертводавцям, що склали свої жертви на будову храму в столиці Гесенщини. Жертви склали: п-ні О. Шевченко — 20,87 н.м., о. Д. Бурко — 10 н.м., о. В. Л. — 12,45, п. М. Мюллер — 10 н.м., п. І. Скрипка — 10 н.м. і козак п. Г. Мішков — 10 н.м.

Дальші необхідні для закінчення будови і прикрашення храму та спорудження Іконостасу жертви Парафіяльна Рада просить надсилати на адресу:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Schliessfach 9, Germany.

Списки і подяки жертводавцям на фонд Церковного Собору УАПЦ в Європі будуть видруковані в наступному числі нашого журналу.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Priester Anatol Dublanskyj,

(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13. Schleißheimer Str. 71, Tel. 37 14 97

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік IV

Липень-серпень 1955

ч. 18

Похвала святому князю Володимиру

(За «Словом о благодаті» Митрополита Іларіона)

Благословенний Бог Всевишній!
Спасіння людям Він створив,
Не допустив у тіні грішній
Терпіти їм до судних днів,
У пітьмі ідолської блудити.
Й не знати істинних підстав
Життя. На землю Він послав
Нові, Євангельські Завіти,
Що їх ствердив надвічний Син,
Ісус Христос, розпяттям хресним.
І той Його жертвний чин
Відкрив і нам шляхи небесні.
Хрещення таїнство святе,
Христову православну віру
Вкраїна-Русь прийняла щиро.
Й тебе ми хвалимо за те,
Як Рим Петра все вихваляє,
Івана — Азія й Патмос,
І як Фому в Індійським краї,
І скрізь, де ясний Світ-Христос
Через апостолів засяяв,
Їх хвалять люди повсякчас,
Так благочесно кожен з нас
Хай Володимира вєлавляє.
Він показав нам світлий шлях,
Поганську темряву розвіяв,
Вписав на свій князівський стяг
Завіт апостола Андрія,
Він просвітив наш рідний край
Промінням світла неземного,
Багатий виріс урожай
Із його засіву живого.
Племена руські він з'єднав
Святим хрестом в одну державу,
Про його подвиги і славу
В чужих краях усякий знав.
Ти добротворчою рукою
На горах київських святих
Багатий дивною красою
Храм Богородиці воздвиг¹⁾
І храм Василя, наш княже.
А син твій Юрій довершив²⁾

Твої діла на радість нашу,
Його Господь благословив
Тобі в наступники, блаженний.
Не зменшив він дарів твоїх,
А ще свої додав до них,
Шануючи завіт спасенний.
Він збудував величний храм,
Перлину зодчества — Софію,
На подив і в науку нам.
Нехай нащадків дух радіє
В віках, і наш Єрусалим,
Прекрасний Київ, твором тим
Нехай гордиться, веселіє.
Ти, Просвітителью, не вмер,
Живеш ти вічно в Царстві Божім
І в краї нашому. Тепер,
Як і в прийдешнім, тебе кожен
В душі носитиме своїй,
Тебе хвалитиме всякчасно,
Достойно в творчості людській
Тебе названо «Сонцем Ясним».
О, Володимире Святий,
Ратаю праведного чину!
Молись за Матір Україну,
За християнський нарід твій.

Д. Святогірський

Левко Ромен

НАША ВІРА

Христе! — до Тебе ми з молитвою:
Не дай упасти нам в одчай, —
О, покріпи нас перед битвою:
На супротивних сил подай!
Ти на шляху Своему хресному
Страждав терпеливо — без чудес,
Але в післанництві небесному,
Як Всемогутній, Ти воскрес.
Тож віримо — із смерти затінку
Стражденну нашу Вітчину,
Зведеш нам, Боже, любу Матінку
На путь спасенну, осяйну!
Хоч віра ця — в шляху спокутному —
Себе пророцтвом не ситить,
Та в серця стуку ледви чутному,
Знаком неписаним горить!

¹⁾ Мова про Десятинну церкву, яка загинула під час татарського нападу на Київ 1240 р.

²⁾ Князь Ярослав Мудрий.

Спадщина св. кн. Володимира

До найважливіших подій в історії нашого народу належить хрищення України-Руси в 988 р. Ця велика подія зв'язана з іменем св. кн. Володимира. Вправді, історія каже нам, що християни були на нашій землі давніше; припускають, що ними могли бути кн. Аскольд і Дир, що панували в Києві. Історично відомий факт, що в війську кн. Ігоря була вже певна кількість християн і вони 945 р. склали присягу в церкві св. Іллі в Києві. Дружина кн. Ігоря блаженна кн. Ольга сама прийняла християнство з Візантії, хоч дата цієї події ще докладно не встановлена історичною наукою; припускають, перед 957 р. Були це, однак, ще окремі випадки хрищення. Вони мали своє велике значення, бо світлом віри Христової поволі освітлювали тодішню поганську темноту в Україні та підготовляли ґрунт під прийняття християнства всім нашим народом.

Справжнє просвітлення вірою Христовою всієї України через охрищення всього нашого народу, усіх його верств, відбулося 988 року, спочатку в Києві, а пізніше ще в тому ж році і в наступних в усіх місцевостях великої держави св. кн. Володимира. Ця велика подія святкується нашою Церквою 1 серпня по ст. ст. (14 серпня по нов. ст.) і цього ж дня повинна відзначатися всім нашим народом. Єдиною зобов'язуючою для нас, православних українців, датою християнізації України, є лише рік 988, бо історичним і неспорним фактом є, що своє хрищення Україна завдячує тільки св. вел. кн. Володимирові. Він дав основу і початок християнізації всієї України. Це його велика заслуга і за цю заслугу Православна Церква визнала його святим і рівноапостольним. Всі українці, не залежно до якої з християнських Церков вони тепер належать, не можуть не узнати заслуги св. кн. Володимира. Святим і рівноапостольним визнають його не тільки православні українці, але і українці греко-католики.

Краса і близькість до душі українців східного християнства, проповідь Христової науки зрозумілою тоді слов'янською мовою, велике культурне і політичне значення Візантії у ті часи та її близьке сусідство з Україною заважили на тому, що св. кн. Володимир прийняв через греків східну православну віру і охристити в ній всю Україну. Не малу роль також відіграло те, що її прийняла бабка св. кн. Володимира блаженна кн. Ольга та, — що напевно серед населення були вже послідовники і прихильники цієї віри.

Київ став колыскою християнства для всієї України, з якої поширилося воно на інші країни Східної Європи. Звідси засяяв світ віри Христової на довкілля. Свідомість цього повинна особливо присвічувати нам тепер і говорити, що ми, українці, єдині безпосередні спадкоємці великої спадщини св. кн. Володимира.

Звідси особливе шанування пам'яті св. кн. Володимира зобов'язує нас, православних українців, бо ми, як безпосередні спадкоємці непорушно зберігаємо духову єдність з тими, що в той час охристилися в східній православній вірі, яку вибрав св.

кн. Володимир із своїми дорадниками для себе і свого народу. Ця нерозривна нитка спільноти віри, традиції та церковної єдності з тими, що охристилися в 988 р. зобов'язує нас до зберігання спадщини св. Володимира, не тільки в її зовнішніх формах, але в найсуттєвішому — в її основних засадах віри, що ми в ній охрищені.

Необхідно нам також повна і беззастережна вірність догматам Православної Церкви і тим її канонам, що зобов'язують тепер усі православні Церкви. Жадна інша дата не може міняти характеру події 988 р. і тих наслідків, які випливають з неї. Одягнення самих православних риз і відправи Богослужень за православними взірцями, не означає ще, що хтось є православний. Ті слова ми змушені висловити тут, бо з'являються останньо тут в Європі невідомо ким, для кого і з якою ціллю «висвячені» особи, що називають себе «православними архиєреями» і вносять непотрібне баламутство серед віруючих людей. З'являються люди жонаті, що хочуть стати єпископами, не бажаючи визнавати тим канонів Православної Церкви (Шост. 12.), які такого не допускають; ці люди ніби то з одної сторони хочуть служити Богові, як архиєреї, але з другої сторони хочуть продовжувати дбати про свою плоть, залишаючись і надалі одруженими (1 Кор. 7, 32—33). Таке ламання канонів є ламанням майже тисячолітньої традиції православної України, є відреченням від спадщини св. кн. Володимира.

Погану прислугу роблять ці особи Українській Православній Церкві, бо своїм поступованням і бажанням звернути її з традиційного шляху, вони хочуть перетворити її в якусь нову церковну організацію, не зв'язану з вселенським Православ'ям. Коли б це робили вороги українського народу, то це було б ясним про що розходиться. Вони бажали б скомпромітувати нас в очах православного світу і розбити нас. Коли ж це роблять люди, що себе виставляють за православних людей і українських патріотів, їхнє поступовання для нас не зрозуміле. В усякому разі, якщо ними керує особистий егоїзм і гордість, то нам тільки приходиться шкодувати, що вони своє особисте поставили вище загального і нінащо не оглядаються, сходячи на манівці. Через ломання одного чи другого канону, можна покотитися по похилій площі, на якій не буде стриму. Коли ламається один канон, де гарантія, що на цьому тільки зупиниться. Тоді можна ломати один за одним.

Історія знає боротьбу окремих помісних Православних Церков за свою незалежність, за свою автокефалію. Її провадили Церкви Елладська, Болгарська, Сербська, Румунська, Московська, але ні одна з них не ломала загально прийнятих усіма Православними Церквами канонів. Приходив час і вони добивалися, що їх автокефалію і незалежність визнавали. І в своїх змаганнях жити незалежно і мати свою автокефальну православну Церкву ми впевнені в нашій слушності. Ми віримо, що прийде час і наша Церква займе знову правдо належне їй місце.

Проф. Н. Полонська-Василенко

Володимир святий, великий князь України-Русі

Жодний образ наших князів, політичних діячів, праведників Великокняжої доби не зберігся так яскраво в пам'яті українського народу, овіяний легендами, переказами, в яких виявляється глибока пошана й любов, як образ Святого, Рівноапостольного Володимира Великого, князя «Красне Сонечко». Але це не був лише мит, створений народом, це цілком історична особа, майже кожен крок якої був зафіксований не лише нашими літописцями, але й чужинецькими джерелами, бо він однаково викликав подив за межами України-Русі, як і серед свого народу.

Промисел Божий поставив його на межі двох віків — X-го й XI-го, на межі, яка розділяє державу — Русь варязьку від Русі — української, державу Україну-Русь поганську від християнської.

Все життя Володимира було боротьбою двох стихій, двох потягнень. Він був сином Святослава, і через батька в ньому буяла кров варязьких вікінгів, хоробрих завойовників. Але мати його була Малуша, українка, походженням з Любеча, улюблена «придворна» жінка кн. Ольги. Деякі літописні варіанти називали її іноди «ключницею» Ольги, але до цього терміну треба підходити обережно. Треба пам'ятати, що з часів середньовіччя найвищі ранги при королівських дворах були «конюший», «чашник», і т. п., тому й «ключниця» означає лише, що вона була одна з перших жінок при дворі кн. Ольги. Брат Малуші, Добриня, був виряджений з молодим Володимиром до Новгороду, коли новгородці обрали його своїм князем. Далі він був воєводою Володимира, і одночасно з ним, став улюбленим героєм циклу билин про Володимира. Деякі істори-

ки вважають, що Малуша та Добриня були походженням з деревлянських князів.

Володимир з братами Ярополком та Олегом виховувався в палаці Ольги. Літопис оповідає, що коли печеніги оточили Київ, Ольга жила з трьома внуками. В палаці Ольги боролися два впливи: благочестивої княгині-християнки, та оточення кн. Святослава, тої поганської дружини, глузування якої побоювся Святослав і тому відмовився прийняти християнство. Ярополк і Олег — старші сини Святослава, треба гадати, більш перебували під впливом бабуні, Ольги, яка померла року 970, а Володимир, ще р. 968, коли мав 8 років, на бажання новгородців переїхав до Новгороду, з дядьком Добринею.

Перші роки перебування Володимира в Новгороді мало відомі; але знаємо, що він користався любов'ю новгородців. Після смерти Святослава між братами почалася боротьба за владу. Ця боротьба закінчилася перемогою Володимира. Ярополк був забитий і Володимир став єдиним князем, в 978 році. Йому довелося приборкати повстання деяких племен, які хотіли скористати з міжусобної боротьби братів. З 981 року починається низка походів Володимира на захід: він вперше приєднав до України-Русі Червенські міста — Червень, Перемишль й Волинь над Бугом, Бужеськ, Белз. Цими містами проходив шлях на Угорщину, що було важливе для торговельних валок, а головне — Прикарпаття забезпечувало Україну-Русь сіллю, привіз якої з Чорного моря став складним після того, як степи опанували печеніги.

Рoku 983 ходив Володимир на литовське племя ятвягів, що жили між Бугом та Німаном. Щоб за-

це серед вільних автокефальних православних Церков у світі. Проте ніколи вона такого місця не займе і поділиться на ряд самих себе поборюючих частин, оскільки почнеться ломання канонів, правних основ внутрішнього церковного життя Вселенського Православ'я. Це, ще раз підкреслюємо, буде заперечуванням і зірванням із спадщиною св. кн. Володимира. Наша вірність православію має бути не декларативна, не на словах, а на ділі. Наше традиційне православ'я маємо визнавати і боронити.

Оскільки розходиться про інші християнські Церкви, що до них також належать українці, то наше ставлення одних до других має ґрунтуватися на повній толеранції. Без цієї толеранції не можливе нормальне життя нашого народу і здійснення його національних ідеалів. Кожний з нас дорожить своїм, і вважає його для себе найкращим. Кожний з нас може мати свої погляди, але не вільно нікому накидати їх другим і вважати інших чимсь нижчим або гіршим від себе. Не може бути мови про толеранцію там, де постійно одна група тільки й мріє про навертання других на своє.

І ми боліємо над розбиттям Церкви Христової і поділом християн. Вважаємо проте проявом людсь-

гої гордості, коли якась частина українців намагаться своїми власними силами цю єдність привернути. Це справа Божа, не людська, справа, в якій повинна взяти участь не тільки якась одна нація або її частина, але багато народів і християнських віровизнань.

Ми, всі християни, маємо Єдиного Бога і єдине джерело віри. А ми, українці зокрема, незалежно до якої з християнських Церков належимо тепер, завдячуємо охрищення нашого народу св. кн. Володимирові. Звідси випливає конечність нашої духової спільності, яка особливо потрібна тепер нам в добі поневолення нашої Батьківщини безбожним матеріалістичним комунізмом, що загрожує на наших землях самим основам нашої нації і однаково переслідує, нищить і не визнає як українську православну так і українську гр.-католицьку Церкву.

Цю духову спільноту християн ми зможемо збудувати не через намагання наvertати одні одних, але через пошану і толерантне відношення одних до других, через християнську любов між усіма нами, чим і викажемося, що ми гідні наслідники великої спадщини св. кн. Володимира.

безпечити західну границю, він заложив у місті Лодомерії на Волині фортецю («город»), яку назвав своїм іменем — Володимир. Так творив Володимир велику, могутню імперію.

Головну увагу Володимир скеровував на степи, де все більше зміцнювалися печеніги. Напади їх руйнували села, не раз нападали вони й на великі міста. Для оборони від них Володимир оточив кордони своєї держави величезними валами, які в пам'яті народній дістали назву «змієвих валів». Вони сполучали городища — земляні укріплення. Володимир збудував цілу систему укріплень над Стугною, над Десною, Трубежем та Сулою.

Перебування в поганському оточенні в Новгороді, боротьба з християнином Ярополком, допомога варягів-поганів, все це, треба гадати вплинуло на Володимира і зміцнило в його душі настрої ворожі християнству. Перші роки його правління у Києві він зміцнює культ поганства. В самому Києві, на княжому дворі, він ставить перед своїм палацом ідолів Перуна, Хорса, Стрибога, Семаргла й Мокоші. Це були «боги» ріжних племен, які були підкорені Володимирові. Теж саме було зроблено в Новгороді. Володимир поновив людські криваві жертви, і один раз жереб пав на молодого християнина; батько не дав свого сина, і оба вони відважно славили ім'я Христа. Погани кинулися руйнувати їх будинок і обидва були забиті. Так у Києві з'явилися перші мученики християни св. Іван та св. Федор. Яку мету переслідував Володимир? Тяжко повірити, що він вихований кн. Ольгою, був таким ревним поганином, тим більше, що серед своїх жінок мав кілька християнок: грекиня, дві чехині, болгариня. Тут може бути таке пояснення: він намагався створити міцну централізовану державу хотів, щоб була єдина віра. Проте він, як талановитий володар, не міг не побачити незабаром, що поганська релігія, як би ні підтримувати її, не може бути тим живим духом, який хотів він вдихнути в своїх підвладних і тим скріпити їх в одну монолітну державу.

Літопис наш докладно оповідає, як став приходити Володимир до переконання в необхідності охреститися самому й охрестити весь народ. В літописному оповіданні тут об'єднано кілька окремих легенд, які навіть де в чому суперечать одна одній. Так оповідає літопис, як приходили до Володимира послы від ріжних народів: волзьких болгарів-магометан, «німці» від папи Римського (не можна забувати, що «німцями» літопис називав всіх чужинців); хозарські жиди, і греки-православні. Після того Володимир вираджає послів до Риму й Царгороду, щоб ознайомитися там з богослуженням. Найкращі знавці — Е. Голубинський, М. Баумгартен та інші вважають, що все це оповідання є пізніша вставка до літопису. Безперечно, мотиви прийняти християнство Володимир мав власні, глибокі, і, на нашу думку, не мав потреби вести дискусії з чужими послами та вираджати власних. Звичайно, цілком можливо, що розмови про ріжні релігії могли бути з тими численними послами, які приходили до Києва, але не вони переконали Володимира.

Головною причиною повинні бути бути ті погля-

ди, які сприйняв він з часів дитинства, від кн. Ольги, підтримані тим християнським оточенням, яке, звичайно, залишилося після смерти Ольги. Другим могутнім фактором були мотиви державного характеру; він усвідомив, що поганство не в стані стати державною релігією, яка мусила зміцнити єдність держави. Він не міг не розуміти, що лише християнська держава і християнин-володар можуть стати нарівні з могутніми державами Європи, і Україна-Русь, найбільша розмірами держава, приречена залишатися другорядною, варварською державою, поки залишиться поганською. Але найміцнішими повинні були бути ті психологічні мотиви, те глибоке переконання в правдивості християнства, яке могла більш зміцнити мученицька смерть св. Івана і св. Федора, які вмирали, славлячи Христа.

В цьому відношенні дуже цікава розмова Володимира з боярами, з якими радився він про зміну релігії; вони підтримали його в бажанні хреститися, і підкріпили прикладом бабуні його Ольги, яка була «мудріша від всіх людей і хрестилася». Джерела близькі до Володимира одностайно говорять про «просвічення з висоти»; найкраще висловив це митрополит Київський Іларіон такими словами: «Як дійшов Ти до пізнання Христа і зрозуміння правди?» І сам відповідає: «Це не були чудеса, ні Апостоли, що Тебе просвітили, які мусили просвічувати інших князів. Ти, Блаженний Володимире, дійшов до пізнання правди через просвічення ума й серця. Ти все зрозумів і прийняв хрещення».

Треба гадати, що охрещення Володимира було переведено таємно, принаймні сучасники не могли зазначити точно місця, де відбулася така важлива подія. Літопис каже, що вже тоді люди казали — одні, що він хрестився в Корсуні, інші — в Києві, а треті в Василеві. Подія ця відбулася року 987. Так, як хрещення Ольги, воно спочатку не мало державного характеру.

Володимир чекав нагоди офіційно перевести охрещення Русі. Таку нагоду дала Візантія; полководець Варда Фока почав повстання проти імператорів, братів Константина і Романа. Грецькі війська потерпіли поразку і імператори звернулися по допомогу до Володимира могутнього володаря великої держави. Володимир поставив умовою одруження з їхньою сестрою — Ганною. Становище було таке тяжке, що вони погодилися, хоч традиція не дозволяла шлюбних зв'язків членів імператорської родини з володарями інших держав. Похід Володимира закінчився блискучою перемогою, але царі відмовили віддати сестру за Володимира. Тоді він обложив Корсунь (Херсонес), ліпшу колонію в Криму, і лише тоді імператори віддали за нього Ганну. Володимир одружився з нею й на віно повернув їй Корсунь та дав обіцяння охрестити Русь. Це було в 988 році.

Разом з Володимиром і Ганною приїхали до Києва православні священники; за наказом Володимира, все населення Києва було охрещено; масами люди входили в Дніпро, і священники хрестили їх. Після того було знищено ідолів. Після Києва священники їздили по всій землі і хрестили. Коли було охреще-

но всіх в Україні, священники поїхали на північ, христити і там. В Україні не було спротиву, населення було вже в значній мірі підготовлено, бо було багато християн. Інше було ставлення на півночі, де не раз вибухали повстання, було багато фанатичних прихильників старої віри, і ці повстання приборкувалися збройно.

Ясно, такий швидкий успіх проповіді християнства в Україні міг бути завдяки добре переведеної підготовчої роботі, бесідам, навчанню основам християнської віри. Це могли робити лише священники, які розмовляли зрозумілою слов'янською мовою. Тому значна частина видатних дослідників велике місце відводить в цій роботі болгарському духовенству; на це вказує і багатство болгарських слів, які зустрічаються в літературних творах того часу і наступних.

Володимир будує храми: св. Василя, свого патрона, на горбі, де стояли ідоли, св. Богородиці, біля княжого палацу, на утримання якої приділив десятину своїх прибутків, і тому вона стала зватися «Десятинна» церква. Цей храм був пишно прикрашений мармуром, мозаїками, фресками. Будував він храми і в інших містах, — напр., у Василькові. Церкви стали осередками освіти: при них засновано було школи для «дітей нарочитої чаді» — бояр.

Літопис оповідає, що кн. Володимир змінився, коли став християнином: він став лагідний, добрий, уважний до бідних, хворих і немічних. З його наказу їжу розвозили для хорих до дому; кожен міг прийти до його двору й одержати все потрібне з їжі та питва; в ті жорстокі часи Володимир заборонив смертні кари, замінивши їх покутою, а коли внаслідок того поширилися злочини і його намовляли поновити кару смерті, він відповідав «боюся гріха». Перший біограф його Яків Мніх писав, що Володимирова святість не потребувала чудес: «от діл познати, а не от чудес» її.

Хрищення України-Русі було найважливішою, найзначнішою, переломовою подією в історії Українського Народу, Української Держави, всього Сходу Європи. Хрищення поклало кінець поганству з його мораллю, воно внесло нові погляди високого ідеалістичного світосприймання, заповіді любови, які змінили вимоги кривавої помсти; воно внесло нові родинні відносини і нове ставлення до раба, челяді. Воно поставило понад усе в житті України Церкву; вона стала осередком освіти й мистецтва. Біля монастирів, які засновуються вже протягом першого століття після хрищення, скупчуються вчені, письменники. В монастирях засновують школи, пишуть літописи. Церква підтримала авторитет князя й освятила його владу, а князі стали першими патронами церкви. Кожен з них вважав обов'язком чести заснувати й гідно прикрасити новий храм, присвячений його Святому, або Святій Діві Марії.

Володимир, як володар християнської держави, нав'язав дружні відношення з володарями Європи; одруження його з Ганною, царівною Візантійською посвятило не лише з візантійськими імператорами, але і з німецькими: сестра Ганни, Теофанія, була дружиною імператора Оттона II і матір'ю Отто-

на III; талановита, освічена вона мала великий вплив на культуру Європи. Володимир був другом короля Норвегії, Олафа, якому допоміг в часи нещастя; діставши престол, Олаф охристів Норвегію. Володимир мав дружні стосунки з Швецією, і син його Ярослав одружився з королювною Швеції, Ингигердою-Іриною; другий син Святополк одружився з донькою польського князя. Всеволод був одружений з Естридою Данською. Доньки Володимира були одружені: Предислава — з чеським королем Болеславом III Рудим, Премислава з королем Угорським, Володиславом Лисим, Марія — з польським королем Казимиром, донька, ім'я якої невідоме, з німецьким маркграфом Вернгардом Нордмаркським. Літопис відзначає чимало посольств до Володимира з Зах. Європи, і його посольств. Так Київська Україна-Русь стала нарівні з могутнішими державами тодішнього світу.

Володимир правив величезною імперією, яка простягалася від Фінської затоки до Озівського моря, від Волги до Карпат. Вдалими походами й дипломатичними договорами він забезпечив їй торговельні ринки. Київ прикрасився пишними палацями, храмами. За Володимира Україна-Русь тісно була зв'язана культурними зв'язками з усіма країнами світу. Митрополит Київський Іларіон так характеризував добу Володимира: «Не въ худѣ бо и не въ невѣдоми земли владычествоваши, но въ Руской, яже вѣдома и слышима есть всѣми конци земли».

Св. кн. Володимир Великий належить до тих рідких володарів, велич яких була вже усвідомлена його сучасниками, які дорівнювали його до св. Константина: з ним порівнював його митрополит Іларіон і літопис. Ім'я Володимира перейшло в пам'ять народно, овіяно легендами; народ створив цілий цикл пісень-«билин», присвячених Володимирові, «красному сонечку». Історики вважають його великим, а Церква канонізувала його й визнала Рівноапостольним. Велике діло Володимира — хрищення України-Русі зробило її тим вогнищем, з якого православна Віра Христова поширилася на всьому Сході Європи, в Азії, до Японії і островів Тихого Океану.

Видання історії Української Православної Церкви

Заходами Високопреосвященнішого Архієпископа Мстислава й коштом Консисторії Української Православної Церкви в США вийшов з друку перший том праці проф. Ів. Власовського «Нарис історії Української Православної Церкви у віках X—XX». Перший том, що має 300 ст. тексту й ілюстрацій та покажчик імен, охоплює часи від X ст. до XV ст., цебто й добу Берестейської унії. Друга частина має обняти час від поч. XVII ст. до революції 1917 р., а третя — добу відродження. Набір другого тому вже розпочався. Цілість має мати понад 700 ст. друку і багато ілюстрацій. Праця проф. Ів. Власовського буде першою науково опрацьованою повною історією нашої Церкви.

З нагоди виходу цієї цінної книги в світ, хочемо пригадати, що першою подібною працею цього роду була «Історія Української Православної Церкви» Митрополита Василя Липківського на 552 сторічки

Р. Панченко

Володимирська гірка в Києві*)

Улюбленим місцем відпочинку в Києві не лише для місцевого населення, але й для приїжджих, була завжди Володимирська гірка, яка вважається також святим місцем, бо на ній стояв Михайлівський монастир, пам'ятник св. кн. Володимирові, панорама Голгофа, а недалеко були церкви св. Андрія Первозванного й Десятинна, що була заснована св. кн. Володимиром, а зруйнована більшовиками. Це один з найгарніших наймальовничіших куточків Києва.

Головний вхід на Володимирську гірку — з боку кол. Царської площі. З Подолу також можна дістатись до неї, але вже фунікульором, або як у Києві говорили «підійомкою», а ще раніш називали Михайлівським підйомом. Фунікульор — це спеціальний трамвай на сталевих канатах і також за допомогою електрики йде на дуже круту гору, над страшним проваллям. Від підйому на гору захвачує дух, серце починає битись, але повітря гірське таке чисте й свіже, що мимоволі забувається за різні страхи. Відкривається чудовий красвид, навколо густа зелень, а в низу Дніпро щось гомонить і перекочує одну по одній білі хвилі, навіваючи спогляди про сиву старовину. Піднімаючись все вище широкими алеями — терасами бачимо пам'ятник св. кн. Володимирові, що із хрестом в руці стоїть високо, вдивляючись кудись далеко за Дніпро.

Пам'ятник із литого чавуну гордо височіє над рідним Києвом. Ворожі кулі й бомби не пошкодили його. Особливо гарно тут у вечірні літні години, коли ніжно-рожевим промінням сонця освітлюються золоті бані Михайлівського монастиря, церкви св. Андрія Первозванного. На самій верхівці гори біліє альпійка (бесідка), що здалека здається зробленою з мережива.

Тут же на Володимирській гірці, але з боку Трьохсвятительської вулиці, біля римо-католицького костелу св. Александра, стояла велика, цілком округла споруда, пофарбована чорною фарбою. Це панорама Голгофа. На початку дев'ятнадцятого сторіччя мандривний артист-маляр (з групи т. зв. передвижників) гостював у Києві й захопився всім, що йому довелося побачити. Під цим вражінням перебуваючи, почав малювати на Володимирській горці велике полотно, де фігури людей зроблені майже в нормальний зріст людини. Полотно відображало життя Ісуса Христа від Народження до Розп'яття.

Ця панорама, написана дрібним письмом, закінчена писанням 23 жовтня 1930 року, що дійшла до нас в рукопису. В цій праці особливої уваги заслуговує сьомий розділ, в якому подано докладні відомості про добу відродження в 1917—1930 р.р. На жаль, ще не настав час видання цієї праці друком. Повний, офіційно перевірений текст передруку «Історії Української Православної Церкви» Митрополита В. Липківського знаходиться в руках Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора. Оригінал загинув при евакуації.

Б. Б.

З надзвичайною майстерністю показано весь Назарет і Єрусалим, як живі. Перед глядачем воскресає весь мученицький шлях Ісуса Христа аж до смерті. Артист-маляр подарував це полотно Києву, яке й було виставлене у відповідному приміщенні для огляду людей. Біля полотна, як зачаровані, простоювали люди годинами й чим більше вдивлялися в нього, тим більше воно притягало до себе. Ввечері все освітлювалося спеціальним світлом, що надавало ще більшого ефекту. Ніжні, прозорі фарби не втомлювали очей й здавалося, що глядач сам переселився в цю добу, вріс у те життя й є не лише спостерігачем, а живим свідком усіх подій, одним із персонажів полотна. Незабутне вражіння залишає один із моментів панорами: Вхід Господень в Єрусалим. Величезний натовп супроводжує Ісуса Христа. Вся ця подія відбувається на тлі міста з плоскими покрівлями, біля яких ростуть великі пальми й все це потопає в яскравому соняшному промінні на тлі ніжно-блакитного неба. Під хорами, якби в долині, імпровізовано міжгір'я з криницею, з якої єврейські дівчата несуть на плечах воду в високих глиняних дзбанах.

Панорама Голгофа проіснувала до 1929 року, не реставрована ані разу, а потім десь зникла й по цей день таємниця її зникнення невідома киянам.

Із року в рік від найдавніших часів до часів поневолення Києва більшовиками, 15 липня за ст. ст. в день пам'яті св. кн. Володимира біля пам'ятника йому весь Київ урочисто святкував своє найулюбленіше свято... Численне вище духовенство служило молебн. Сотні чудових, срібних голосів співали молитов. Це були хори з усіх соборів, монастирів і церков Києва. Все це зливалося в єдиний гул від безлічі дзвонів... Чомусь цей день, як передавали старожили, був гарячим. Людність цілими родинами поспішала до місця урочистості, але вулиці були зайняті військом, студентами, учнями сотень київських середніх і нижчих шкіл. Багатьом доводилося обходити центральні вулиці. Жінки, діти і чоловіки всі одягнені в біле, тільки дамські кольорові парасольки маячили в повітрі, як квіти.

Ввечері й цілу ніч далеко за межами Києва виднівся пам'ятник св. кн. Володимирові й горів хрест у руці його, освітлений десятками яскравих лампок, а на всіх алеях горіли, великі молочного коліру ліхтарі. До пізньої ночі пускалися чудові фейерверки, а в Купецькому саду грало кілька духових оркестрів. Конфетті, серпантин якось невидима рука кидала з вікон великими пачками. Різні благодійні товариства, на користь старців і дітей-сиріт влаштували в павільйоні, біля фунікульору, безпрограшні лотереї... Весело і шумно святкувалося це велике свято в Києві.

*) Ця стаття є уривком із ніде не друківаних спогадів авторки під заг. «Київ і кияни».

Архипастирська візитація Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора

Високопреосвященніший Владика НІКАНОР, використавши ласкаву пропозицію Світової Ради Церков, яка дала для візитації на тиждень автомашину, виїхав в супроводі о. Протоєрея Ф. Луговенка 5-го липня ц. р. з Карлсруе. Погода була не дуже сприятлива для розрахованої на вісім день подорожі. Безперестанку лив дощ, але Владика почував себе добре і видимо був радий щасливому випадковій відвідати свої парафії. Перший напрямок вів на Новий Ульм через Штуттгарт. Тут тепер знаходиться головне бюро Світової Ради Церков на Західну Німеччину. Проїжджаючи через гарну, втопаючу в зелені і розкидану на горах столицю Вюртемберґії, Владика скористав з нагоди побачити Директора СРЦ на Німеччину п. Ф. Д. Патерсона-Моргана і склав йому візиту. В півгодинній дружній бесіді було обмірковано поважні питання, що торкалися УАПЦ в Німеччині, при чім п. директор висловився оптимістично в справі майбутньої допомоги для православного духовенства в Німеччині, вагу якої перебирають на себе еванг.-лютеранські громади.

В Новому Ульмі прийшлося довгенько шукати притулку, бо через якийсь з'їзд всі готелі були переповнені. З великим трудом пощастило нарешті знайти притулок в якомусь пансіоні на краю міста.

На четверту годину, як було заздалегідь умовлено, прибули ми до оселі наших віруючих Св. Покровської парафії в Новому Ульмі. Настоятель її Прот. М. Гільтайчук разом з парафіянами зустрів Владика привітальним словом, і за українським звичаєм, хлібом-сіллю. Діти піднесли квіти. Після того в приміщенні настоятеля зібрались парафіяни на нараду з Владикою Митрополитом. Тут треба зазначити, що в Новому Ульмі вже від довгого часу звила собі гніздо незгода, в наслідок чого парафія розбилася на дві частини і постала ще одна парафія, душпастирем якої, з благословення Владика Митрополита Ніканора, згодився бути о. Протоєрей Д. Бурко з Інгольштадту. В міру можливости він надіждає до Нового Ульму і відправляє для парафіян Св. Троїцької парафії Службу Божі. Парафіяни клопочуть про переїзд о. Д. Бурка до Нового Ульму на постійне.

Як не сумно, але Владика мусів піти на цей крок, бо непорозуміння набрало гострих форм і годі було примирити обидва табори ворогуючих між собою дітей одної УАПЦ і одної Матері України.

Вже ідучи сюди, знав Владика, як болюче прийдеться йому перенести візитацію в Новому Ульмі. Його побоювання справдилося. І хоч і парафіяни Св. Троїцької парафії не менш сердечно зустріли свого Владика, але на нарадах, які відбулися в обох парафіях, судилося Владичі вислухати не мало сумного, що йде лише на шкоду нашій Церкві і нашій нації. Проте Архипастирські довгі умовляння про згоду — не дали наслідків.

Плакав знову дощ, коли ми пізно вночі вертали автом до скромного пансіону в околиці Нового Ульму, і сум огортав душу з приводу пережитого в цей день. Що то принесе ще завтрашній день, бо

Владика обіцяв бути на Всенічній в Св. Покровській Парафії напередодні свята Різдва Івана Хрестителя?..

6-го липня. Рівно о 9-ій годині підїхала машина до української православної церкви у притулку для старих в Дорнштадті. Настоятель парафії глибокий старець, поважний Протопресвітер о. Геннадій Тимківський і недавно висвячений його помічник о. Юрій Гудзій в повному облаченні, разом з численними парафіянами, зустріли Владика Митрополита з хлібом-сіллю. В коротких, але сердечних словах привітав о. Г. Тимківський свого Владика. Видно було, що о. Настоятелеві, який недавно переніс важку хворобу, трудно було спокійно й твердо говорити, але з цього привіту так і лилась радість, що привів Господь бачити в стінах свого храму свого Ієрарха. Гарно відправляв Службу Божу о. Ю. Гудзій, молитовно співав хор під кермою п. Левицького. Знаного колись артиста з трупи М. Садовського. Після Служби Божої — щире і підбадьорливе до віруючих, що вщерть виповнили храм, Архипастирське слово про спокійне перенесення життєвих труднощів. На Літургії присутній був і директор притулку, всесечний Пастор др. Кіммель. Після обіду в тісному колі в Настоятеля о. Г. Тимківського, о 2-ій годині на запрошення Дирекції зібралися численні парафіяни з гостями в столовій притулку, де підчас кави п. Директор вітав високого гостя, радіючи, що може бачити його в стінах довіреного йому притулку. Він висловив свою подяку Владичі за те, що в поміч вже немічному фізично о. Протопресвітерові Г. Тимківському висвячено спокійного, коректного і зрівноваженого священика о. Ю. Гудзія. Директор ствердив, що він задоволений українцями і радий про це тут заявити високому гостеві, що зробив честь притулкові своїм відвіданням. В теплих словах дякував Владика Директорові за його добрі слова і за його турботи про людей, яким належало б доживати свій вік на своїй Батьківщині, в колі своїх рідних і друзів і бути предметом турбот свого, а не чужого народу... Тим більша честь цьому останньому, що він свою турботу і гуманність продиктовану справжнім християнським почуттям, поширює і на чужинців. Після відвідання хворого о. Протоєрея А. Костецького вернулися ми знову до Ульму.

О 6-й годині ввечері численні віруючі на чолі з о. Протоєреем М. Гільтайчуком зустріли Владика перед каплицею на цвинтарі, що її ласкаво дає провід кладовища у вільні часи українській Св. Покровській парафії в Новому Ульмі для Служб Божих, і під спів «Достойно є»... провели в церкву. Церква — простора, з гарною акустикою і хорами, на яких зібралося чимало співаків. Урочисто прикрашена церква сповнилася молящимися і після благословення Владика почалася Всенічна. Молитовно і з піднесенням служив о. Настоятель, гарно співав хор, побожно і вправно прислуговували двосхлопчиків в стихарях, господаровито дививсь за всім церковний староста. Непомітно промайнув час

і радісно було констатувати, що на Всенічну прийшли не лише члени Св. Покровської, а і Св. Троїцької парафії. Не видно було лише декого з активних членів Ради цієї останньої... І чи не мав рацію Владика, коли після Служби Божої в своїй казав присутнім, що вони ходять до церкви не заради того, чи іншого священнослужителя, а для Бога, що невидимо є з нами, коли ми, зібравшись у храмі, щиро молимося до Нього, щоб послав нам уміння жити в любові і згоді, цьому красульному камені віри християнської і — щоб ми не забували, що ми діти одної Матері України і одної Української Православної Церкви з діда-прадів.

Цією урочистою Службою Божою, яку не захмарили ніякі небратолюбні виступи чи промови, ніби було підкреслено, що об'єднання православних українців при добрій волі і взаємному зрозумінні цілком можливе, а сучасна незгода має скоріше штучний, ніж принциповий характер. В надії і глибокій вірі, що Господь благословить Новий Ульм Своєю ласкою і пішле людям так необхідний мир, залишив Владика українську оселю в Новому Ульмі, щоб на ранок продовжувати свою подорож далі.

7-го липня. Далі дорога стелиться до **Гольдсеге**. Коли ми досягли цієї оселі з звичайними, низенькими, потемнілими від дощу дерев'яними бараками, нас зустрів з своїми парафіянами священик о. Даміян Свириденко, недавно висвячений Владикою Ніканором. Церква тут міститься в школі і приміщенням мирно діляться почерзі всі конфесії та нації. Людей тут небагато, але та проста сердечність зустрічі, яку тут ми відчули, розмови про Рідний Край і про місце їх походження, скарги на хвороби і нужду — все це було цінніше, ніж помпезні зустрічі з дзвонами, і вправними та красномовними промовами, з штучною урочистістю. Це були прості звичайні балачки, але вони були зігріті довір'ям і щирістю, з якою діти звичайно розмовляють з батьком. І коли на деякий час перестав лити дощ і сонечко усміхнулося, то таке саме світле проміння блиснуло й від цих людей, що оточили свого Владика. Вони на годинку забули свої турботи, відчули, що у них, не дивлячись на будні, сьогодні свято. А українські страви, смачно приготовані господинею, дружиною о. Свириденка, ще більш пригадали, що і оцей барачок є куснем нашої дорогої Батьківщини. Задоволенням від'їжджав Владика з гостинного Гольдсеге, благословляючи гурт вірних, серед яких, як дуб кременний, високий та м'язистий, на важкій праці в каменоломні загартований, стояв, сердечно вітаючи рукою від'їжджаючих, о. Свириденко. І була певність, і була віра, що і в цьому куточку Німеччини постійно підносяться щирі українські молитви до Господа, що й тут твердо додержуються наші рідні звичаї та заховуються прадідівські заповіді. З такими думками віддалялися ми від Гольдсеге, держачи напрямок через Аален на **Нюрнберг**, до сумної слави відомої Вальки...

О 4-ій годині того ж дня вітав Владика в своїй скромній світлиці о. Іван Шпакович. Тут положення особливе, бо нечисленні місцеві українці поділе-

ні на дві групи: віруючих, що належать до юрисдикції Митрополита Ніканора, і тих, що знаходяться під впливом невиразної церковної групи, яка відділилася від Соборноправної Церкви Арх. Григорія. Кажемо невиразної, бо Єпископа Миколая Урбановича, як і благовісника о. Явдася виключено з Соборноправної Церкви. Отже настоятелю тут приходиться трудитися в дуже складних обставинах. Барак, де було влаштовано о. І. Шпаковичем і вірними УАПЦ гарну церковцю, німцями знесено і продано. Довгий час не було де й молитися. Лише оце недавно дирекція табору відпустила тимчасово нашої Церкві невеличку кімнатку, де й влаштовано церковцю для потреб наших віруючих. Так інформували Владика о. Настоятель і представники Парафіяльної Ради.

Переночувавши в Нюрнбергу, **8-го липня** від'їжджаємо до **Інгольштадту**. Його Високопреосвященство відвідав тамешню українську православну церкву св. Покрови. Церква дуже гарна, недавно вірними підновлена, і шкода, що вона не знаходиться в якійсь іншій оселі з більшою кількістю вірних. У церкві зібралася Парафіяльна Рада і представники від парафії, що просили Владика не переносити настоятеля о. Протоєрея Д. Бурка до Нового Ульму. На це Владика в своєму слові до присутніх сказав, що не можна бути такими егоїстами, маючи впорядковане церковне життя, в той час, як в Новому Ульмі біда... «Чи може господар спокійно сидіти в хаті, коли за вікном на вулиці хтось благає помочі?» — сказав Владика. І за ним згодилися присутні, хоч за хвилину перед тим їм здавалося неможливим згубити свого любого о. Настоятеля.

В розмові з о. Настоятелем Протоєрем Демидом Бурком, який є головою Передсоборної Комісії, Владика обміркував справу скликання майбутнього церковного Собору УАПЦ в Європі. О. Протоєрея Д. Бурка застали ми хорим у ліжку, але бодрим на дусі і витривалим у праці. Він, не зважаючи на свої немочі, саможертвовно віддає сили і час на служіння Рідній Церкві.

Надвечір того ж дня прибули ми до **Ляндсгуту** і завітали до Настоятеля тутешньої парафії УАПЦ о. А. Дублянського, редактора нашого православно-го журналу «Рідна Церква». Приємно було констатувати, що о. А. Дублянський живе в сприятливих умовах для своєї відповідальної праці. Недалеко — ліс! З балкону видно, як в наслідок довготривалих дощів, нервово і загрозово бурлить Ізар. В милій бесіді за вечерею обговорював Владика з господарем церковні та редакційні справи.

9-го липня. Вранці о 10-ій годині прибули ми до Ляндсгутської української православної церкви св. Архистратига Михаїла, що міститься в будинку, де колись був костел, в місті, недалеко табору. Біля церковної брами зустрічає Владика хлібом і сіллом титар п. Ю. Кучерявий. Далі вітають Владика діти, а дівчинка І. Парицька підносить квіти. В церкві, що є найбільшою розміром із усіх наших церков у Німеччині, високою і повною світла, Владика зустрів о. Настоятель змістовним словом від парафі-

яльної громади, яка чисельно збиралася привітати свого Владика. Після молебня, що його відправив о. Настоятель, Владика благословив присутніх і звернувся до них з Архипастирським словом, в якому кликав до взаємної любови і єдності та збереження в чистоті рідної Православної віри, яка загрожена з багатьох боків.

Після того Владика ще особисто розмовляв з вірними та сфотографувався з присутніми перед головною церковною брамою. Наближається обідова пора і о. Настоятель запросив Дорогого Гостя і членів Парафіяльної Ради на трапезу, підчас якої жваво далі провадилися розмови на актуальні теми.

(Місцевий німецький часопис «Ляндсгутер Цайтунг» помістив замітку про цю візитацію Владика Митрополита в Ляндсгуті разом із знімкою. Прим. Ред.)

Пополудні від'їжджаємо до Мюнхену до парафії в Людвігсфельді, яка мала святкувати в неділю 10-го липня своє храмове свято.

На ранок 10-го липня погода змінилася. Очистилося від хмар небо і сонечко щедро лило свої липневі проміння. Докладно, як було призначено, під'їжджаємо до храму УАПЦ в Людвігсфельді. Численні парафіяни вже зібралися перед церковним входом. Шпалерами стоять діти в пластових убраннях. Заступник голови парафіяльної Ради проф. Г. Ващенко зустрічає Владика з хлібом-сіллю, в короткім слові вітаючи його від імені парафії. Діти підносять Владичі квіти. Один з них, В. Третяк звертається до Владика з привітальним віршем. Вітають Владика, дякуючи за відвідини, і голова МПУЕН п. Іван Киристіль, п-ні Уляна Гончаренко і від станиці УСХС п. А. Заяць.

Після них змістовною промовою вітає Архипастиря виконуючий обов'язки Настоятеля Св. Петро-Павлівської церкви в Людвігсфельді о. Протоерей Палладій Дубицький і передає Владичі ключі від храму, як символ, що віруючі УАПЦ в Людвігсфельді поручають себе духовному зверхництву Митрополита Ніканора. Владика дякує всім і, повертаючи ключі о. Протоерею Дубицькому, зазначає, що вони духовно належать йому, як душпастирєві, який має опікуватися православними українцями в Людвігсфельді, і навчати їх Слова Божого. Зі співом хору «Достойно є»... входить Владика Митрополит до храму і, помолившись перед Св. Престолом, облачається. Розпочалася Божественна Літургія в асисті пан-отців — П. Дубицького, Ф. Луговенка, А. Дублянського, грузинського священника о. А. Деметрашвілі і протодияконів Л. Короля та Г. Воробця. Прекрасно співав хор під керівництвом диригента п. П. Стрижовця. Краса нашої православної Архипастирської Служби, прекрасний спів, присутність Первоієрарха УАПЦ — зібрали повну церкву молящихся, незалежно від віровизнання і національності. В кінці Служби Божої співає хор молитву за Україну «Боже Великий»... І в цім гімні злилися в молитовному надхненні серця всіх українців, приявних на Богослуженні.

Титар Степан Іщенко підносить на спогад про відвідини Високому Гостеві від Парафіяльної Ради

і Парафії в Людвігсфельді різблену тарілку роботи родини Третяків з написом «Дорогому Архипастирєві Владичі Ніканорові — від парафіян Людвігсфельду».

Зворушений щирою зустріччю, урочистістю моменту і впливом любови вірних, Владика виголосив своє глибоке змістовне Архипастирське Слово де, згадавши про три подорожі: Ап. Петра — по воді, Ап. Павла — в Дамаск і Спасителя нашого на Голгофу — зазначає, що і наше розсіяння по цілому світу є наслідком невідомого і милосердного керування Божого. «Хто знав би про нас стільки, скільки знає тепер про Україну світ? Але ми мусимо уважати, щоб світ пізнав нас з доброго боку, щоб ми репрезентували свою націю гідно, щоб своєю поведінкою ми змогли викликати до себе не лише заінтересованія світу, а й його повагу. А коли повернемося, Бог дасть, до дому, щоб ми могли бути прийнятні, як такі, що не закопали таланту, гідно виконали своє завдання на еміграції і мають право творити свою державу.»

Після Служби Божої вітає Владика представник Євангелицької Допомогової Акції в оселі Людвігсфельду.

Потім ідемо в приміщення ІМКИ, де вже влаштовано трапезу. Тут вітають високого гостя проф. д-р Г. Ващенко, п. Г. Кириченко, о. Прот. П. Дубицький та інші. Вітає також Владика Митрополита і греко-католицький Парох м. Мюнхену о. Канцлер І. Леськович. Трапеза проходить в урочистому і дружньому настрої. Владика подякував всім за щире прийняття, похвалив парафіян, що приклали своїх старань і улаштували традиційну нашу поживу та, побажавши парафії продуктивної праці на церковній ниві, відбув до Мюнхену, де в готелі до пізньої ночі приймав представників різних українських організацій і мав з ними наради в справах церковного життя.

11-го липня. Ідемо в супроводі о. Протоєрея П. Дубицького в санаторію Гавтінг біля Мюнхену. На жаль, бажання Владика зустрітися в церкві з парафіянами-українцями і помолитися з ними разом, поговорити і піддержати на душі хворих, не змогли здійснитися, бо цю зустріч не було відповідно організовано. Оглядаємо церкву. Відвідуємо 80-річного Митрополита Латишської Православної Церкви Августина, що перебуває тут. Владика в теплій дружній розмові згадують минуле і доручають взаємно себе молитвам. Потім візита до Директора санаторії, в розмові з яким Владика довідується про положення хворих українців в санаторії та поручає його ласкавій увазі новопризначеного настоятеля в Гавтінгу о. Прот. П. Дубицького.

По дорозі до Мюнхену вступаємо на цвинтар (Вальдфрідроф) і на могилі великого добродія нашої Церкви і духовного Отця Владика Ніканора — Митрополита Олександра (Іноземцева) відспівуємо Літію та Вічну пам'ять. Молимося також і на могилі світлої пам'яті проф. Д. Дорошенка, що там у Возі спочиває.

Нарешті на восьмий день нашої подорожі, 13-го липня, по дорозі до Карлсруе, відвідуємо україн-

ську православну парафію в Штеттенгофені біля Авгсбургу. Тут зустріч Архипастира була зразково організована. Владика зустрічають численні парафіяни. Церкву, що міститься в льоху, і вхід до неї прибрано зеленню. Діти-школярі, що знаходяться в добрих руках їхньої виховательки пані Н. Шраменкової, зустрічають Владика разом з дорослими і всі виповняють церковцю. Настоятель о. Г. Добровольський зустрічає Владика коротким словом і править молебень, після якого Владика звертається до присутніх українців, білорусів і козаків, що складають Штеттенгофську парафію, словом, в якому хвалить їх за твердість ісповідання віри і за їх побожне бажання побудувати собі гідне приміщення для Служб Божих, на що він дає їм своє благословення, радивши лише додержати установаного порядку. Всі присутні разом з Владикою відвідують символічну українську могилу, біля якої має постати нова церква, на будову якої парафія вже зібра-

ла й поважну суму грошей. Нарешті Владика, гості і парафіяни зібралися в приміщенні одного з парафіян, де дружньо бесідували, споживають традиційну українську трапезу. Сердечно вітає Владика і перебуваючий тут Пастор Української Реформованої Церкви др. М. Костів, який по братньому завжди підтримує на душі наших віруючих парафіян.

Щиро й сердечно проважають Штеттенгофці свого Владика, дякуючи, що він завітав до них і благословив на будову свого храму.

Втомлені, але щасливі від свідомости виконаного обов'язку — на ніч вертаємо до Карлсруе. Западає п'ятьма і ніч, як запала вона й над нашою нещасливою Батьківщиною. Але завтра встане сонце і знову прокинеться людина до праці. Так і над нашою Рідною Землею зійде сонце волі, пробудяться приспані в неволі люди і заберуться знову до будови власного вільного життя. Господь нам допоможе!

Прот. Ф. Лугovenko

Хроніка Українського Православного життя в світі

ФРАНЦІЯ

Посвячення пам'ятника на могилі Митрополита Полікарпа

7 серпня ц. р. в Парижі на цвинтарі Пер Ляшез відбулося урочисте посвячення пам'ятника на могилі бл. пам. Митрополита Полікарпа. На цю урочистість прибув до Парижу Високопреосвященніший Митрополит Ніканор, який після Служби Божої в українській православній церкві св. Симона Злата в сослуженні духовенства з Вел. Британії, Бельгії, Німеччини і Франції довершив посвячення пам'ятника. Докладний опис посвячення пам'ятника буде вміщено в наступному числі.

Будова нових церков

У Везін Шалет (біля Орлеану) протопресвітер о. В. Вишневський на Великдень відправив першу Службу Божу в новозбудованій українській православній церкві. Церкву розміром 20×8 м. з залізо-бетону побудували парафіяни власними руками у вільний від праці час, по неділях.

22 травня відбулося освячення нової церкви для старечого пансіону в Абондан (біля Парижа). Чин освячення виконав протопресвітер о. В. Вишневський з грузинським священиком о. Ілією Мелія. Під час чину освячення і на Літургії в новоосвяченій церкві співав церковний хор української православної парафії св. Симона з Парижу. На цю урочистість в Абондані прибуло кілька сот людей, в тому числі багато французів.

ЗДА

Сесія Ради Митрополії

Дня 19 травня ц. р. відбулася надзвичайна сесія Ради Митрополії Української Православної Церкви в ЗДА. Крім бюджетових справ, сесія найбільшу увагу присвятила справі будови Церкви-Пам'ятника в Бавн Брук, обравши окремий будівельний комітет і доручаючи йому негайно приступити до реалізації будови. Далі було присвячено велику увагу

внутрішній церковній дисципліні та розглянено ряд культурно-освітніх справ. Зокрема схвалено видати в цьому році «Чин похорону священика», переклад якого опрацював Науково-Богословський Інститут цієї Церкви та доручено приготувати ще в цьому році до друку «Службеник».

Семінар для студентів-богословів

Науково - Богословський Інститут Української Православної Церкви в ЗДА започаткував семінар для студентів теологічних відділів різних шкіл Н'ю Йорку та для духовенства. Проробляються: літургіка (керівник о. прот. Г. Павловський); історія Української Православної Церкви (керівник А. Котович); українознавство (проф. В. Завітневич). Заняття відбуваються кожної п'ятниці дві години ввечері в парафіяльному домі церкви св. Володимира в Н'ю Йорку.

Конвенція Української Православної Ліги

Цьогорічна конвенція Української Православної Ліги (організації української православної молоді в ЗДА) відбулася в днях 27—30 травня в Клівленд, Огайо. З цієї нагоди в місцевій православній церкві св. Володимира Митрополит Іоан і Архiepіскоп Мстислав в сослуженні численного духовенства в неділю 29 травня відправили урочисту Службу Божу.

Придбання нової церкви

Українська православна парафія св. Юрія в Мінеаполіс, що складається переважно з нових емігрантів і церкву якої недавно знищила пожежа, вже знову придбала нову церкву, яку влаштовується тепер за православним взірцем. Таке скоре придбання нової церкви завдячується проводові парафії, її енергійному настоятелеві о. прот. А. Кістеві та щирому християнському співчуттю і допомозі, з якою прийшли цій парафії в її нещастя мешканці м. Мінеаполіс і то без різниці віровизнання і національності.

КАНАДА

Собор Української Греко-Православної Церкви

В днях 29 і 30 червня ц. р. в катедрі Пресвятої Тройці в Вінніпегу відбувся з благословення Митрополита Іларіона одинадцятий Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Докладний опис перебігу Собору буде поданий в наступному числі нашого журналу.

Освячення катедр в Торонто

В неділю 22 травня відбулося урочисте освячення величавої української православної катедрі св. Володимира в Торонто, що його виконали Митрополит Іларіон і Архієпископ Михаїл у сослуженні великого числа духовенства. По закінченні освячення катедрі відбулася Літургія. Храм по береги був переповнений вірними. Чудово співав великий хор під проводом п. Головка. По Св. Літургії відбувся врочистий братський обід, а ввечері на честь Митрополита Іларіона катедральний хор влаштував духовний концерт, підчас якого Митрополит Іларіон виступив з доповіддю.

На другий день Митрополит Іларіон відвідав українську православну парафію в Н'ю Торонто та оглянув будову нового рівнож великого й гарного храму св. Дмитрія.

Висвячення нових священників

В квітні і травні ц. р. Митрополит Іларіон висвятив для Української Греко-Православної Церкви в Канаді нових священників о. Петра Блажука і о. Олександра Костюка. Перший з них родом з Волині, другий з Дніпропетровщини. Оба вони студенти Богословської Академії (Колегія св. Андрея) у Вінніпегу.

Крім цього в цьому ж часі Митрополит Іларіон висвятив на дияконів грех студентів тієї школи: Івана Мельника, Остапа Кропельницького і Стефана Гуцуляка.

Пам'ятні христини

В українській православній церкві в Редвотер, провінція Алта, прот. Гр. Василів охрестив 10 дітей, 5 синів і 5 доньок пані С. Горбаль, якої недавно помер чоловік, що за його життя не було їй змоги охрестити своїх дітей. Тепер, коли така можливість настала, вона виконала свій християнський обов'язок. Діти у віці від 2 до 19 років.

АВСТРАЛІЯ

З життя нашої Церкви

Склад духовенства УАПЦ в Австралії збільшився через висвячення на священники протодиякона о. О. Пігулевського.

Українська православна парафія в Аделаїді купила у англійської парафії церкву. Старанням вірних будинок церкви відремонтовано і прикрашено. В червні відбулося освячення церкви.

ПІВДЕННА АМЕРИКА

Засновання скиту УАПЦ

В місцевості Пратос (Бразилія) засновано Свято-Пантелеймоновський Скит УАПЦ. Садибу і будинки для Скиту офірувала п. Наталія Білецька і

сама прийняла чернечий постриг з іменем Нонни. При Скиті мається на увазі відкрити притулок і школу для сиріт. Це перший жіночий скит УАПЦ на чужині.

В Бразилії прийнято до складу УАПЦ священника о. Сергія Яциньського і призначено до парафії в Озаско. Вірні забезпечили свого душпастиря приміщенням і вистарчаючим утриманням.

БІБЛІОГРАФІЯ

(Надіслані видання).

В ОБОРОНІ ВІРИ. Видання Православного Братства при Катедрі Святого Володимира в Торонто. I частина. Торонто, 1955. ст. 104.

В передмові до цього видання Управа Братства св. Володимира в Торонто подає причини виходу в світ цієї книги.

На першому місці в книзі видрукована доповідь проф. І. Власовського «Берестейська церковна унія 1596 року» в якій автор на основі джерел розбиває твердження буцим то до церковної унії (в час Берестейської унії) змагав весь український народ. Далі видруковані доповіді: Проф. Ст. Килимник «Король Данило Галицький», Проф. В. Іваніс «Церковні Братства та їх значення для українського народу» і Адвокат Т. Гуменюк «Релігія і українська спільнота в Канаді». Наприкінці книги подано резолюції Братства св. Володимира в Торонті.

Книгу поручаємо всім, хто хоче пізнати православний погляд на події з минулого українського народу.

Василь Кудрик. Маловідоме з історії Греко-Католицької Церкви. Том II. Друком Видазничої Спільноти «Тризуб». Вінніпег, Манітоба. 1955. Ст. 286.

Автор завдався ціллю подати читачеві різні маловідомі документи і факти з історії греко-католицької Церкви. Перший том, що вийшов у 1952 р. охоплює часи від 1595 р. до кінця майже XIX ст. В другому томі зібрано матеріали, почавши з поч. XX ст. до 1930 року. Ці матеріали торкаються як Галичини так і Америки й Канади. Як каже сам автор, «опис всіх тих подій вибрано з католицьких матеріалів, де гр.-кат. священники та світські греко-католики позаписували, що в їх часах діялося, що вони переживали, що чули і що бачили».

Ганс Бранденбург. Дорога до Христа вказана для сучасних людей. Переклав з німецької мови М. Костів. Накладом автора. (Мюнхен). 1955. Ст. 170.

Автор книги, відомий німецький евангеліцько-лютеранський місіонер, в доступний широкому загалу спосіб, подає багато цікавих думок про релігію, про християнство, Біблію, Божественну науку Ісуса Христа, про шляхи до Христа і віру в Нього. Безперечно, ми не можемо в багатьох місцях не признати йому слушности. Книга написана з великою вірою в Христа і на підставі особистого досвіду автора, що багато пережив у житті і, як місіонер, знає психологію сучасної людини.

Православна Нива. Місячник. Орган Генерального Церковного Управління УАПЦ в Бразилії. Рік I. Ч. 5. Курітіба, травень 1955. Ст. 4.

ЗВЕРНЕННЯ

До нашої редакції звернулася група українців з Австрії з повідомленням, що зорганізувався Комітет по вшануванні й збереженні пам'яті **проф. А. Андрієвського**, члена Директорії УНР, що упокоївся 16 травня 1955 р. на 78 році життя в м. Шпиталь а-Драу в Австрії. Комітет, що поставив заходами ініціативної групи українців, мешканців табору Ст. Мартин — Каринтія, в якому останніх 10 років переживав Покійний, має своєю ціллю поставлення відповідного пам'ятника на могилі св. пам. проф. А. Андрієвського та закуп постійного місця на кладовищі. Щоб здійснити це своє завдання, Комітет звертається до всіх українців у вільному світі надсилати добровільні пожертви, бо українська спільнота в Австрії сама не може на це спромогтися. Зібрані гроші просять надсилати на адресу:

**Burjan Petro, Lager St. Martin bei Fillach,
Bl. IV/Bar., Austria**

До складу Комітету входять: Довгалюк Яким — голова, Турцевич Арсен — секретар, Бурян Петро — скарбник і Финяк Федір та Корчинський Іван — члени.

ПОДЯКА

Передсоборна Комісія цим висловлює свою щирю подяку вірним Української Православної Церкви та всім людям доброї волі з ЗДА, Канаді й Німеччині за їх пожертви, що вони внесли до фонду скликання Собору Української Автокефальної Православної Церкви в Європі.

Кожна бодай найменша Ваша лепта, Брати та Сестри, нехай буде прийнята Всевишнім, як лепта євангелицької вдовиці, а в історії нашої Церкви вона залишиться проречистим свідченням, що з малих, але щирих офір творилося одне велике діло на славу Бога і на добро українського народу.

Досі надійшли з ЗДА по підписних листах такі пожертви: підписний лист ч. 9 — збірщик п. Г. Маслівець — Нью Йорк — 3 дол., ч. 3 — п. В. Маковійчук з Чикаго — 5 дол., ч. 6 — п. Єрмак Михайло з Бріджпорт — 12.50 дол., ч. 12 — п. Т. Подлепенський з Нью-Арку — 20 дол., ч. 8 — п-ні П. Татарко з Рочестер — 34.50 дол., ч. 5 — п. Т. Малюк з Скоттдейл — 5 дол., ч. 4 — п. Ф. Лозовий з Нью Гейвен — 23 дол., ч. 11 — п. М. Борисенко з Пітсбургу — 42 дол. Всього поступило з ЗДА — 145 ам. дол.

З Канади по підписному листі ч. 20, збірщик п. В. Шелест з Торонто — 26 кан. дол.

В Німеччині зібрано по підписних листах: ч. 84, збірщик о. А. Гурський з Лінген/Емс — 11.50 н.м., ч. 62 — п. П. Донченко з Любеку — 7 н.м., ч. 69 — п. С. Коропій з Зеєдорф — 11.20 н.м., ч. 66 — п. М. Костенко — 4.50 н.м., ч. 61 — п. М. Скрипник з Піннеберг — 9.50 н.м., ч. 64 — п. С. Махонько з Фарелю — 5.70 н.м., ч. 65 — п. А. Коробко з Діпгольцу — 6.50 н.м., ч. 25 — п. С. Лещук з Нового Ульму — 21 н.м., ч. 6 — п. С. Лещук з Нового Ульму — 12.75 н.м., збірка п-ні О. Юрченко в Мюнхені 72 н.м., листа ч. 21 — п-ні С. Мелінська з Мюнхену — 65 н.м., ч. 47 — п. Д. Ріхтер з Ганноверу-Бухгольц — 18.80 н.м., ч. 48 — п. М. Курило з Гільдесгайму — 6.50 н.м., ч. 49 — п. І. Чиняк з Ганноверу — Бравншвайг —

33.50 н.м., ч. 35 — п. А. Пилипенко з Райне-Геллендорф — 7.10 н.м., ч. 37-38 — збірщик п. М. Мороз — 27 н.м., ч. 39 — п. П. Степанюк з Дортмунду-Евінгу — 7.50 н.м., ч. 40 — п. М. Романовський з Дортмунду — 7.50 н.м., ч. 41 — п. М. Литвиненко з Білефельду-Штієрпорт — 6.30 н.м., ч. 44 — п. Б. Дідик з Дюссельдорфу-Раг — 5 н.м., ч. 45 — п. О. Отрошко — 16.50 н.м., збірка о. Ф. Луговенка в церкві св. Покрови в Мюнхені — 15.71 н.м., збірка о. А. Дублянського в парафії Ляндсгут — 16.50 н.м., збірка в парафії Регенсбург (збірщик п. Н. Грищенко) — 12.40 н.м. Разом зібрано в Німеччині — 406.96 н.м.

Накладом нашого Видавництва в найближчому часі виходить у світ кишенькового формату на 32 ст.

КАЛЕНДАР

«РІДНА ЦЕРКВА» НА 1956 РІК

Ціна Календаря: в Німеччині — 50 пф., в ЗДА і Канаді — 20 центів, у Великобританії і Австралії — 1 шіл., в Австрії — 2 ш., у Франції — 50 фр., у Бельгії — 5 фр. В інших країнах — рівновартість 20 ам. цент.

ДО РЕДАКЦІЙ, ВИДАВНИЦТВ
І НАШИХ ЧИТАЧІВ

Часто трапляється, що деякі Видавництва і Редакції, а також і окремі особи надсилають свої видання та листи на різні старі адреси о. редактора або о. адміністратора Видавництва «Рідна Церква». Просимо висилати свої видання і всяку кореспонденцію тільки на адреси, подані на останній сторінці нашого журналу.

Список жертводавців на пресовий фонд «Рідної Церкви» і на будову храму у Франкфурті буде подано в наступному числі.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

**Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.**

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: **Priester Anatol Dublanskyj,**

(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71, Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік IV

Вересень — жовтень 1955

ч. 19

ПОКРОВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ -- НАША НАДІЯ

Кондак свята Покрови Пресвятої Богородиці голосить нам: «Сьогодні Діва стоїть у храмі й з хорами Святих благає за нас Бога. Ангели з Святителями поклоняються, а Апостоли з Пророками радіють за нас, бо Богородиця благає Предвічного Бога». — Сьогодні! Яке потішаюче слово. Це не тільки перед сотнями, чи десятками років, не в минулому, а сьогодні, тепер, у цю хвилину стоїть Вона перед Господом Богом і молить за нас, — за тебе і мене. Молить за нарід наш такий великий, а такий нещасний: голодний, гнаний і катований. Сьогодні Вона стоїть і благає Всевишнього за нас, як перед сотнями років за наших прадів, дідів та батьків. Святкуючи Її Покрову, святкуємо той омофор, яким Вона, покриваючи нас, хоронить нас, як пташина дітей своїх під крилами, перед кровожадним шулікою.

Так, сьогодні, в пізну осінню пору року, яка нагадує нам старого дідуса, чоло якого покрилося борознами пережитих літ, голова якого увінчана пелюстками сивого волосся. Такий час у природі робить нас мелянхолійними, вдумливими. Думаємо про те, що минуло, — про тепле літньо, про красу його. Думаємо про те, що день за днем підсувається все ближче холодна зима, яка покриє все білою габою, — все завмре... Та понад цим всім будиться в нас, щось більше, щось шляхотніше. Це надія. Надія, що так вічно не буде, що прийде весна, а з нею нове, свіже буйне життя. Сам Св. Ап. Павло сказав, що надія не обрอมлює.

Наша надія — це Покрова Пресвятої Богородиці. А це тому, що Вона благає за нас Предвічного Бога з хорами Святих. Її поклоняються Ангели з Святителями, а Апостоли з Пророками радіють за нас. Радіймо і ми та поклоняймося Її, бо Вона опікується родом людським.

Нам відомо, що надія це плід віри. Якщо ми не маємо віри, тоді наше життя подібне до життя звірят, які не прагнуть нічого, тільки наповнити свій шлунок. Людина, що є вищою істотою, створеною на образ Божий, з невмірущою душею, потребує чогось більшого, і за те, чого вона потребує, вона змагається й бореться. Бореться вона не тільки за хвилину, теперішню, а й за майбутню — вічну; не тільки за харч, а й за волю і вищі ідеали. Кожна боротьба мусить бути з вірою і надією в те, за

що ми змагаємося. Св. Ап. Павло каже: «Боротьбою доброю я борюся, дорогу скінчив, віри додержав». (II Тимофія, 4, 7).

Належимо до того народу, що довгі століття провадить уперту боротьбу за своє існування, за волю. Саме географічне положення землі нашого народу. Її багатства в надрах і на поверхні, створюють ті важкі обставини, яких неможливо спекатися аж до сьогодні. Ці обставини бачив добре славний гетьман Іван Мазепа, який казав: «Ой, горе тій чайці небозі, що вивела діток при битій дорозі...» Тєю чайкою, яка терпить горе разом з своїми дітьми, це Україна. Однак, не зважаючи на зазіхання ворогів, великих і малих, стерти нас з лиця землі, ми живемо й боремося аж досі. — аж до переможного кінця. Чи в тому заслуга нас самих? Ні. Це милосердя Богоматері, Яка молить зі Святими за нас Предвічного Бога і покриває нас Своєю чесною ризою. Це відчуває душевно кожний вірний член своєї рідної Церкви і свого народу, особливо в той день, коли вшануємо свято Покрови Пресвятої Богородиці. В цей день, де ми не були б в розсіянні по широкому світі, думки наші летять на стонітих конях в рідний край і спиняються на святих нам місцях старої бувальщини, вкритих славою наших предків. Мимоволі в нашій уяві виринає Дніпро — Славутиця зі своєю Хортицею. на якій в вінку козацьких куренів красувався св. Храм — церква Святої Покрови, що Її чубаті лицарі-братчики прийняли за свою Покровительку. Це були ті часи, коли найсильнішою зброєю проти ворога була зброя віри. Нею вони перемагали татарські орди, які огнем і мечем руйнували наш рідний край. Нею вони боронили свою святу віру православному перед тими, що йшли наших людей в ярма запрягати, на свою віру «навертати». Ідучи до бою, наші предки співали свою похідну бойову пісню: «Нам допоможе Святий Юр і Пречиста Мати турка звоювати». І вони їм помагали, на полі бою славою вкривали. Навіть, коли судилося попасти в неволю, бути закованими в тяжкі кайдани, чи до весел турецької галери, вони й тоді по своєму Господу молили, як каже Т. Шевченко: «О, милій Боже України, не дай загинуть на чужині, в неволі вольним козакам, бо сором тут і сором там, устат з чужої домовини, на суд Твій праведний прийти, в кайданах руки принести».

Що ж давало їм у всіх випадках ту левину силу, ті орлині крила? Одна віра й надія на свою Покровительку.

Під Її охороною відродилася національна свідомість українського народу, який в роках визвольних змагань не посоромив слави своїх батьків і заповіту Самого Христа Спасителя: «Нема бо більшої любови, як хто положить душу свою за друзів своїх» (Іоан. 15, 13). Про це свідчать нам: Крути і Базар, Зимовий Похід, Париж і Роттердам. Свідчать нам старі й нові могили, в яких спочили ті, що на вітвар Батьківщини життя положили. Вони розказують всім: приятелям, ворогам, зрадникам — яничарам, народженим і ненародженим «чий ми діти, ким, за що закуті».

В цей величний день свята Покрови Пресвятої

Богородиці, коли наші думки мандрують по святих місцях нашої бувальщини, духи всіх праведників, що життя своє положили в обороні своєї віри і свого народу, моляться з Пречистою Богородицею за нас, за волю і кращу долю нашого краю. Радіймо і ми спільно з Святителями і Ангелами, поклонімося разом з Апостолами та віддаймо Богові хвалу, бажаючи Його про визволення з кайдан — тиранії нашої землі, наших невільників, батьків, матерей, братів і сестер, які з дня на день очікують Його, як спрагнена рослина з посухи оживляючого дощу. Не забуваймо ніколи про нашу Небесну Покровительку, Пресвяту Богородицю, бо тільки за Її допомогою «світ правди засвітить», і поможуться на волі невольничі діти».

Прот. М. Гільтайчук

Д. Святогірський

Канон Воздвиження Хреста Господнього

Пісня 1.

Хреста означував Мойсей
Коли жезлом чудесним
Червоне море пересік,
Щоб люд свій перевести,
А вдарив знов — і глибина
Покрила Фараона.
Тим прославляємо Христа,
Він наша оборона.

Пісня 3.

Як образ тайни, із'явивсь
Аронів жезл розцвілий,
Бо він тим цвітом провістив
Священникову силу;
І древо хресне розцвіло
В раніш неплідній церкві,
Щоб славно ствердити Ї
І нас підняти з мертвих.

Пісня 4.

Почув я, Господи Святий,
Про ту велику тайну,
Що Ти нас визволив хрестом,
Уставши з гробу славно,
І зрозумів діла Твої
Величні без краю.
Тим повсякчасно, Спасе мій,
Тебе я прославляю.

Пісня 5.

О, древо, славне ти еси,
На тобі був розпятий
Господь і Цар, що переміг
Спокушення прокляте,
Яке від дерева пішло;
Та зникло кров'ю змите,
Коли Христос піднявсь на хрест,
Щоб людство обновити.

Пісня 6.

Пророк Іона провістив
Твій хрест і погребення,
Коли в утробі звіра був,
Як Ти в землі, триденно,
І тим він образ показав
Твого воскресіння,
Христе Спасителю Благий,
Що світ підняв із тління.

Пісня 7.

Трьох юнаків халдейська піч
Вогненна не злякала,
Бо непохитна віра їх
Від полум'я спасала.
Вони побожно у вогні
Співали пісню хвальну:
Благословенний Бог отців,
Навіки Він преславний.

Пісня 8.

Тебе вславляли юнаки,
Трисвітла Тройце, Боже;
Сподоби й нас, щоб прославляв
Твою величність кожен,
Всесотворителя Отця
Й Безпочаткове Слово
І Духа, що вселяє в нас
Живучість і віднову.

Пісня 9.

Темний Ти, Вседіво, рай,
Що нам зростила Спаса,
Єдиносущного з Отцем,
Життя й спасіння наше;
Він на землі бо посадив
Нам хресне древо раю.
Тим поклоняючись Йому,
Тебе ми величаєм:

До других роковин упокоєння Митрополита Полікарпа

Два роки тому, 22 жовтня 1953 р., замкнулися на віки очі Первосвятителя Церкви Православної Української Блаженнішого Митрополита Полікарпа. Не стало його між нами. Проте чим далі віддаляємося від дня упокоєння св. пам. Блаженнішого Митрополита Полікарпа, тим яскравіше в нашій пам'яті виступає його світла постать, тим більше відчуваємо вагу великого чину, що він його здійснив. А чин цей справді великий і важливий для українського народу — відновлення української православної ієрархії. У цьому його найбільша заслуга. Не пішов він шляхами тих, хто вирікався свого народу. З любови до свого народу він взяв на свої плечі важкий обов'язок. Ставши Єпископом, він служив Богові з гарячим серцем віри у Нього і сповненням любови до свого рідного знедоленого українського народу. Шлях життя його — це жертвенність і самопосвята для нього. Провідна ідея його — здійснення Правди Божої, що її потоптали люди, які закували український народ в кайдани і позбавили його права хвалити Бога рідною мовою, рідними звичаями, які не допускали, щоб цей наш народ мав своїх духових провідників, своїх Архипастирів, свою Церкву.

В важких обставинах другої світової війни, православної українці на своїх рідних землях здобули найважливіше, свою власну церковну канонічну

ієрархію, свій Єпископат. Боже провидіння хотіло б, щоб наш народ не залишився сиротою. Першим духовним Батьком для нього став Покійний Митрополит, що сумлінно виконав те, що дозволив йому Господь Бог і чого від нього сподівалися кращі сини свого народу. Господь Бог дав дожити Покійному Митрополитові до глибокої старости і покликав його в Свої оселі готовим стати перед Обличчя Боже з почуттям виконаного обов'язку.

Українська Православна Церква, для якої він жив, працював, ніколи не забуде його. Мов Божий виноградник розцвіла вона скрізь по вільному світі, де тільки перебувають наші люди. У нашій многотраждальній поневоленій Батьківщині воно різнож живе, хоч не проявами зовнішніми організацій, але глибоко в душах наших побожних людей, що духово творять з нами одну Христову Громаду, вірячи, що Милосердний Господь пішле звільнення нашому народові, коли він зможе вільно славити Його на своїй землі.

Про це молився за свого життя Покійний Митрополит Полікарп, про це і тепер перед Престолом Всевишнього молить він, бо ми глибоко віримо, що Господь оселив його душу серед праведників. Бо життя його було праведність і служіння Господеві в душі та правді.

Високопреосвященніший Владика Митрополит Ніканор у Парижі

Вістка про прибуття Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора до Франції, для посвячення пам'ятника на могилі сл. пам. Митрополита Полікарпа і відбуття візитації парафій УАПЦ, наповнили серця вірних великою радістю.

Владика Митрополит прибув до Парижу ранком 5 серпня в супроводі свого протодиякона о. Леоніда Короля. На східньому дворці в Парижі з особливим піднесеним настроєм Владика Митрополита зустріла делегація в складі: Адміністратора УАПЦ у Франції о. Протопресвітера Володимира Вишневського, Голови Парафіяльної Ради парафії УАПЦ в Парижі П. Плевака, Секретаря П-Ю. Коваленка і скарбника Г. Цюпака.

Тепло й сердечно привітавшись з усіма членами делегації, Владика Митрополит у супроводі о. Протопресв. В. Вишневського переїхав до парафіяльного будинку УАПЦ в Парижі на помешкання о. Протопресвітера, де після сніданку, приготовленого гостинною пані-маткою о. Вишневського Олександром Максимівною, обговорювано і інформовано Владика про плян намічених урочистостей.

Ще того ж дня почало прибувати до Парижу духовенство з інших країн і провінцій: Адміністратор УАПЦ у Великій Британії о. Протопресвітер С. Молчанівський з Дружиною з Лондону, о. Прот. Т. Гаврик з Дружиною з Східньої Франції і о. Гермонах Ростислав з Ліону. Наступного дня прибув

о. Протопресв. І. Бачинський з Бельгії.

В суботу, 6 серпня, ввечорі в українській православної церкві Св. Симона відбулася урочиста Всенічна, яку відправляв Владика Митрополит Ніканор у сослуженні всього приявного духовенства. Чудово співав хор цієї парафії під диригентурою доброго знавця церковного співу диригента Кирила Миколайчука. Витворювався спеціально глибокий молитовний настрій. Особливо краси і глибокого чуття вечірні і ранні піснопіння Всенічної, спільний спів усього духовенства на чолі з Первоієрархом УАПЦ, особливо підносили душу від землі до неба і залишили незабутні враження.

Ці незабутні, глибокі переживання і високі своїми почуттями настрої ще більш посилюла урочиста Архирейським чином відправлена Служба Вожа в неділю, 7 серпня. Храм Св. Ап. Симона Зилота заповнився тими, що прибули на Богослуження. Серед присутніх бачимо представників централь майже всіх українських організацій у Парижі і членів Наукового Т-ва ім. Шевченка з Сарселю. Серед вірних нашої Церкви бачимо не тільки парафіян української православної парафії в Парижі, але і багато православних українців з інших дальших місцевостей. Деякі з них прибули навіть з таких місцевостей, як Ліон, Везін-Шалет, Кольомбель і інші, що віддалені на сотні кілометрів. Серед них ряд визначних працівників на церковній

ділянци. Присутні у церкві також українці греко-католики.

При вході до церкви перед початком Служби Божої в імені всієї парафії щирими зворушливими словами вітає Владика Митрополита Голова Парафіяльної Ради п. Петро Плевако і за старовинним нашим звичаєм підносить Владиці хліб і сіль. Під спів «Достойно є...» входить Владика Митрополит до церкви. Починається Служба Божа. Пригадується, ще два роки тому відправляв тут Покійний Митрополит Полікарп. Сьогодні серед нас його вірний наступник і послідовник, що очолює нашу Церкву і веде її серед життєвих бур з надією на Боже милосердя до нас. Особливо зворушлива і глибоко чула відправа Служби Божої Високопреосвященнішим Митрополитом Ніканором справді запалює серце якоюсь незвичайною, сильною побожністю. Владиці Митрополитові співслужать: отці Протопресвітери В. Вишневський, С. Молчанівський і І. Бачинський, о. Прот. Т. Гаврик, о. Ієромонах Ростислав, о. Протодиякон Л. Король та Диякон Я. Мацак. Прекрасно співає хор під керуванням К. Миколайчука.

З великою увагою сприйняли вірні до своїх сердець глибоко змістовну проповідь Владики Митрополита. В чудовому слові Владики відчувалася його глибока віра в Бога, надія на Його Боже піклування над нами і щира, батьківська любов до своєї Пастви, до свого рідного народу. Нав'язуючи до теми Євангельського читання, що припало на цю неділю, про те, як Ісус в часі бурі ішов по воді і як назустріч Йому пішов Св. Петро, але, зневірившись, почав тонути, Владика Митрополит з великим переконанням, що передавалося всім вірним, почав говорити про силу віри. Ця віра в Бога ніколи не сміє в нас захитатися, її не сміють порушити жадні сумніви. Навівши приклади з Святого Письма про захитання віри в Св. Ап. Петра і Прор. Мойсея, Владика Митрополит вказав, яке велике значення має віра для людини.

Перейшовши до окреслення теперішнього положення нашого народу, Владика Митрополит підкреслив, що нічого не буває без волі Божої і Божого призначення. І наше сучасне перебування на чужині є виявом Божої волі і Божого призначення. Господь Справедливий і Добрий. Він хоче лише добра для нас і нашого спасіння. В цьому ми ніколи не повинні сумніватися. Нам потрібно, особливо тепер, в добу нашого випробування, глибокої віри в Нього. І буде біда нам, коли ми віру в Бога могли б утратити і заступити її золотими тельцями. Тоді не мине нас кара Божої справедливості, як вона не минула жидівський народ в часі його мандрівки по пустині на шляху до обітованої землі.

Далі Владика Митрополит зупинився на завданнях, які випливають з нашого перебування на чужині, вказавши на необхідність зберігання доброго імені українців та вказування світові на страждання, що їх терпить український народ.

Наприкінці звернувся до Владики Митрополита Адміністратор УАПЦ у Франції і настоятель па-

ризької парафії о. Протопресв. В. Вишневський з привітанням від усіх вірних УАПЦ у Франції та дякував Владиці за прибуття і батьківську опіку. Одночасно о. Протопресвітер доручив Митрополічі Благословенні Грамоти за жертвенну працю на користь УАПЦ п. п. М. Гонті з Кольомбеля та іншим заслуженим діячам церковного життя у Франції.

Після Служби Божої відбулося посвячення надгробного пам'ятника на могилі сл. пам. Митрополита Полікарпа, про що подаємо нижче окремий репортаж.

Після відбуття всіх урочистостей в приміщенні церковного будинку української православної парафії в Парижі на честь Владики Митрополита Ніканора і всього духовенства відбувся спільний обід, що його влаштувала Парафіяльна Рада.

В часі обіду вітали Владика з Днем Ангела і бажали йому многих літ отці Протопресвітери В. Вишневський, С. Молчанівський і І. Бачинський. Останні два зокрема запрошували Владика Митрополита Ніканора прибути з Архипастирського візитацією в країни, в яких вони з доручення Владики Митрополита керують церковним життям.

З промовою-справозданням виступив підчас обіду Голова Комітету по Будові Храму УАПЦ в Парижі і Голова Парафіяльної Ради п. П. Плевако, який поінформував, що дотепер серед українців у вільному світі зібрано на будову Храму близько 7 мільйонів франків. З цих грошей закуплено землю під будову Храму і церковний будинок, на ній, як об'єкт для будови репрезентативного Храму УАПЦ в Парижі, за що заплачено 4 мільйони й 500 тисяч франків. П. Плевако висловив свою глибоку віру в здійснення свого задуму й закликав до продовжування збірок на цю святу ціль.

Далі промовляли ще проф. М. Ветухів з ЗДА, що в цьому часі перебував у Парижі, д-р В. Янів, вітаючи Владика від Українського Християнського Руху, та інж. С. Созонтів від Виконного Органу УНРади.

Владика Митрополит відповідав кожному промовцеві, з окрема, даючи відповідь на всі порушвані питання. Увага, з якою ставився Владика Митрополит до порушуваних промовцями питань, була справжньою батьківською увагою, а з слів Владики плив великий життєвий досвід і мудрість.

В часі перебування Владики Митрополита Ніканора в Парижі відбулася Конференція Голів Генеральних Церковних Управлінь УАПЦ з Франції, Великої Британії й Бельгії разом з Митрополічию Радою. На цій Конференції прийнято ряд важливих постанов, що їх подаємо в окремому Комунікаті.

ПОДЯКА

Особам і установам, що надіслали мені в день Св. Апостола Ніканора поздоровлення, приношу мою сердечну подяку.

Митрополит Ніканор

Посвячення пам'ятника на могилі Митрополита Полікарпа

Могила Митрополита Полікарпа знаходиться на стародавньому цвинтарі Пер Ляшез, недалеко від паризької української православної церкви. Цвинтар Пер Ляшез положений на горах північно-східної частини Парижу і домінує над чудовою столицею Франції. Звідси видно всі знамениті будови Парижу: Айфелеву вежу, Нотр-Дам, Сакре-Кер, будинок Інвалідів, Пантеон, Лювр і т. д. Побіч цвинтаря Монтмартр у Парижі, цвинтар Пер Ляшез відомий у всьому світі.

Проходячи по численних алеях цвинтаря Пер Ляшез, можна побачити масу мистецьких пам'ятників, на яких видніють імена і прізвища знаменитих людей кількох століть. Тут лежать останки письменників: Бальзака, Мольєра, Ляфонтена, Доде; композиторів: Шопена, Жоржа Бізе. Чудові передусім пам'ятники великої мистецької вартости славних полководців доби Наполеона: Сюше, Лефевра, Фуа, Даву, Нея, Мюрата. Тут також поховано багато інших славних людей Франції та інших народів, які зложили свої кістки в цій гостинній країні.

І українці мають тут кілька могил. Крім світлої пам'яті Митрополита Полікарпа тут поховані сл. пам. Командарм і Герой Першого Зимового походу Армії УНР Генерал-Полковник Михайло Омел'янович-Павленко та Міністер Пошти і Телеграфів УНР сл. пам. І. Косенко,

Справою надгробного пам'ятника на могилі св. пам. Митрополита Полікарпа займалася з доручення Владика Митрополита Ніканора Митрополита Рада УАПЦ в складі о. протопресвітера В. Вишневського, інж. С. Созонтова і п. П. Плевако. Беручи під увагу об'єктивні умовини цього світової слави цвинтаря і бажаючи надгробним пам'ятником гідно вшанувати велику постать Покійного Митрополита Полікарпа, Комісія мала не легке завдання. Обмірковувалося довго, з якого матеріалу має бути зроблений надгробний пам'ятник, засягалося думки українських мистців — п. Кульчицького, п. Крука, пані Винників.

Нарешті за кошти, зібрані серед українців у вільному світі, над могилою світлої пам'яті Митрополита Полікарпа, що спочиває в мурованому гробівці, поставлено гарний і тривалий пам'ятник. Надгробок зроблено з цінного темного французького граніту, чисто ошліфованого. На плиті, яка підноситься над могилою, вирізьблено рельєфний православний хрест, а побіч, дещо нижче, під перехрестям вміщено написи: Блаженніший ПОЛІКАРП, МИТРОПОЛИТ Української Автокефальної Православної Церкви, і по французьки: Sa Beatitude Mètropolite Policarpe Chef de l'Eglise Orthodoxe Ukrainienne Autocephale, а ще нижче дві дати: * 20. VI. 1875 † 22. X. 1953.

Посвячення надгробного пам'ятника відбулося дуже урочисто. Після Служби Божої в українській православній церкві Св. Ап. Симона Зилота, 7 серпня, вірні з вінками рушили на цвинтар. Стояла гарна літня погода. Присутність Владика Митрополита Ніканора, більшої кількості духовенства з кількох країн, велике число вірних, що прибули, щоб вшанувати пам'ять Покійного Митрополита Полікарпа та помолитися за спокій його душі, створювали особливо урочистий настрій.

Могила Митрополита Полікарпа на кладовищі Пер Ляшез, у Парижі

Довкола могили встановлюються представники від організації з вінками. Починається Панахида, яку відправляє Владика Митрополит Ніканор у сослуженні духовенства, що приймало участь у Службі Божій. Наступає посвячення надгробного пам'ятника. Чудово співає хор під керівництвом п. К. Миколайчука. Після посвячення пам'ятника виголошує слово Високопреосвященніший Митрополит Ніканор. Зворушлива проповідь Владика Митрополита Ніканора пригадує присутнім про славі, небуденні заслуги великого Сина України, що спочиває під цим пам'ятником, повік незабутнього Митрополита Полікарпа, непохитного борця за незалежність Української Православної Церкви, за її розвиток і світле майбутнє. Особливо зупиняється Владика Митрополит над роком 1942, коли відбулися великі історичні події в житті нашої Церкви. На спогад про ці події від зворушення задригав голос Владика Митрополита і на очах багатьох заблищали сльози. Своє слово закінчує Владика Митрополит словами: «Спи спокійно, Батьку, а я, Твій наступник, далі нестиму цей тяжкий хрест».

Після цього наступає зложення на могилу вінків. Були зложені вінки: від Високопреосвященнішого Владика Митрополита Ніканора, від імені Владика Архiepіскопа Сильвестра та Консисторії, Духовенства й Вірних Австралійсько-Ново-Зеландської Епархії УАПЦ, від Української Православної Церкви в ЗДА і Владика Архiepіскопа Мстислава, від Катедри Св. Володимира в Торонті й Владика Архiepіскопа Михаїла, Братства Св. Володимира в Торонті, Генерального Церковного Управління УАПЦ в Вал. Британії, Парафії УАПЦ в Парижі, Парафії «Схід Франції», Парафії Швейцарії.

Після цього зложено на могилу вінків. Були зложені вінки: від Високопреосвященнішого Владика Митрополита Ніканора, від імені Владика Архiepіскопа Сильвестра та Консисторії, Духовенства й Вірних Австралійсько-Ново-Зеландської Епархії УАПЦ, від Української Православної Церкви в ЗДА і Владика Архiepіскопа Мстислава, від Катедри Св. Володимира в Торонті й Владика Архiepіскопа Михаїла, Братства Св. Володимира в Торонті, Генерального Церковного Управління УАПЦ в Вал. Британії, Парафії УАПЦ в Парижі, Парафії «Схід Франції», Парафії Швейцарії.

З Архипастирської візитації у Франції

АБОНДАН.

В 70-ти кілометрах на захід від Парижа, в старому королівському палаці (шато) Абодан, знаходиться Українсько-Грузинський Пансіон для старших віком людей. Є там під цю пору до 100 пансіонерів: українців, грузинів і козаків. Пансіонери майже всі православні. При шато влаштовано православний храм, який 22-го травня ц.р. був освячений в честь Св. Миколая Чудотворця. Храм оригінальної будови з правдивим іконостасом.

Пансіонери, довідавшись про приїзд Владика Митрополита НІКАНОРА до Парижу, щирозадушено запросили Владика відвідати їх, щоб мати можливість помолитись зі своїм Архипастирем. Високопреосвящений Владика дав свою згоду на поїздку. І ось 10 серпня, в середу, в день Св. Ап. Ніканора-Ангела Охоронителя Владики, виїжджаємо біля 8 год. рано автом до пансіону. Новеньке авто українського промисловця з Парижа п. Юрка Головецького, марки Пежо легко вміщає Владика, мене і о. Леоніда. Решта духовенства, а саме о. Протопресвітер С. Молчанівський і о. Т. Гаврик зі своїми пані-матками, о. Ієромонах Ростислав, іподиякон Вячеслав та кандидат в священнослужителі бр. Іван Гуня з Лондону, їдуть автокаром, який під'їжджає під саме шато.

По прекрасній автостраді «Захід» летимо серед буйних полів пшениці і цукрових буряків, бо цеж «житниця Франції», і без пригод прибуваємо о год. 9.30 під церкву в Абондані, куди вже перед нами прибуло духовенство, яке поїхало автокаром. Всі пансіонери очікують Архипастиря перед храмом.

Сходу, Парафії в Ліоні і Військового Т-ва в Ліоні, Українського Комітету Охорони Пам'ятників у Парижі, Парафії УАПЦ в Везін-Шалеті, Парафії УАПЦ в Кальвадосі, Виконного Органу УНРади, Української Національної Єдності у Франції, Об'єднання Українських Робітників у Франції, Української Громадської Опіки, Наукового Т-ва ім. Шевченка в Сарсель у Франції, Комісії Допомоги Українським Студентам у Сарсель, Українського Християнського Руху і багато інших букетів квітів. З тих вінків 11 були тривалими і вони разом зі стрічками переховуються в українській православній церкві в Парижі, розвішані на стінах.

Окремо прислав свій жалібний привіт Високопреосвященніший Владика Митрополит Іларіон з Канади, Владика Архiepіскоп Мстислав з ЗДА, Архiepіскоп Сильвестр з Австралії, Архiepіскоп Михайл з Торонта, Братство Св. Володимира в Торонті і Катедра Св. Володимира в Торонті.

Після скінчення урочистостей на могилі Митрополита Полікарпа були ще відправлені Панахиди на могилах сл. п. генерала Михайла Омеляновича-Павленка і міністра Пошти й Телеграфів УНР, сл. п. Косенка.

Владика в мантії підходить до входу і тут його вітають хлібом-сіллю та щирим словом, яке виголосив талановитий письменник і артист-драматург п. Йосип Якимів-Метан. Церковний хор пансіонерів під керівництвом досвідченого диригента Андрія Зінов'євича Кулікова співає архиерейське «Достойно є». Після облачення Владика постригає в чтеці бр. Івана Гуню. Гарно читає часи п. Іван Пятибрат, з нових емігрантів. Церква заповнюється пансіонерами і французами, які рівнож прийшли до храму, щоб побачити невидане православне Архиерейське Богослуження.

Чинно проходить Св. Літургія. Старанно і чітко виголошує ектенії о. Протодиякон Леонід. З особливою увагою вслуховуються вірні в мелодійні, повні молитовности, виголоси Митрополита, який робить незвичайно сильне вражіння своєю маестатичною постанню. Старанно співає хор під керівництвом регента п. А. Кулікова. Тут же є присутні диригент з Парижа п. К. Миколайчук з кількома співаками, щоб в разі потреби підмогти місцевим співакам, спеціально в моментах особливостей Архиерейської Богослужби.

Перед «Отче наш» відбувається хіротонія брата Івана Гуні в сан диякона. Невидане Св. Таїнство в Абондані, що багато присутніх бачить перший раз в житті...

Багато пансіонерів приступає до Св. Причастя, а серед них, св. п. Олексій Чехівський, який тієї ж ночі відійшов до Господа. Це був останній з братів сл. п. Володимира Чехівського, б. прем'єра УНР і Благовісника і організатора УАПЦ в початках двадцятих років в Україні.

В кінці літургії виступає Владика з проповіддю. Це був один з шедеврів церковного вчителства. Не треба забувати, що в Абондані проживають люди — старші і досвідчені, серед яких є багато інтелігентів з високою освітою і з великим минулим: б. міністри, адвокати тощо. І ото треба було подивитись з якою увагою вислухали слово Владики Митрополита. На очах багатьох були сльози.

Після проповіді в щирих словах вітаю Владика з Днем Ангела і від імени присутніх дякую за приїзд до цих старших, заслужених людей і релігійну потіху. Протодиякон Леонід виголошує многоліття Владичі і всім богомольцям.

Всі присутні підходять до Владики Митрополита, вітають з Днем Ангела, дякують за Службу Божу і науку та просять Архипастирського благословення. В той же час я відчитую й доручаю Митрополиті Благословенні Грамоти для о. А. Медурашвілі, п. А. Кулікова, п. Д. Берещенка і п. І. Пятибрата, які багато працюють при урядженні Богослужень в пансіоні.

Йдемо всі в столову, де після молитви, в звичайних умовах, їмо обід з усіма пансіонерами. Чисто, гарно. Все це як щодня, бо ж знаю це з неоднора-

зових обідів в пансіоні, буваючи там часто, як душпастир. Для духовенства подано рибу, бо ж сьогодні піст — середа. Владика Митрополит нічого не їсть, бо міцно стомлений. П'є воду «Віші». Ціла столова робить естетичне враження — це скляна галерея.

Владика Митрополит розмовляє по-німецьки з директором і його дружиною про порядки в пансіоні і хвалить те, що бачить. Після обіду Владика в супроводі директора оглядає пару зал, кімнат, шпитальну кімнату, подивляючись звиклу для цього пансіону чистоту.

О год. 14.30 від'їжджаємо з шато на цвинтар, де вже спочиває понад десяток б. пансіонерів, а серед них Адмірал Української Військової Фльоти св. п. Володимир Савченко—Більський, якого Владика особисто дуже добре знав. Правимо за спокій всіх загалом панахиди і потім Владика обходить всі могилки по порядку, молиться над кожною і розпитується про кожного покійника.

Тут же на цвинтарі пращаємося зі всіма пансіонерами і від'їжджаємо з Абондану. По дорозі розказую Владичі про заслуги п. С. Созонтова при заснуванні так гарного пансіону для старших віком українців у Франції.

Ідемо не просто в Париж, а робимо 30 км. в сторону, щоб відвідати резиденцію Віце-Президента Державного Центру УНР п. Ген. Пор. Олександра

Удовиченка і щоб скласти візиту йому та пані Отамановій О. Петлюрі, яка там перебувала.

Радісно зустрічають Владика Митрополита Ольга Опанасівна і Генерал зі своєю родиною. Пані Отаманова висловлює свою щирю радість — зворушення і задоволення з високої уваги, яку їй виявив Первоієрарх УАПЦ.

Тут же на дворі, в садочку пані Генералова частує нас перекускою від плодів своїх рук та склянкою витриманого французького вина. Діти генерала зарепрезентували гарну українську вимову та деклямацію українських віршів. Владика виявив своє щире задоволення від тих патріотичних виступів трьох діток. Честь і слава для пані Генералової за таке прикладне виховання дітей!

Пробувши більше двох годин в гостинній резиденції пана Генерала, пращаємося зі всіма й сідаємо в авто. На очах пані Отаманової волога...

Пан Генерал запрошує побути з пару днів та відпочити у нього.

По дорозі до Парижа подивляємо славетну резиденцію французьких королів, а тепер президентів «Рамбуїє», а потім руїни знаменитої військової школи Сан Сір і вкінці відомий на весь світ Версальський Палац.

Владика Митрополит, хоч дуже стомився, але висловив своє задоволення з поїздки в день свого Ангела Охоронителя.

Протопресвітер В. Вишневський

Богослуження і посвячення храму у Везін-Шалеті

Між двома світовими війнами найбільшим скупченням українців у Франції був Везін-Шалет, невелика робітничка оселя в 120 км на південь від Парижа. Там на каучуковій фабриці Гутчинзона знайшли працю тисячі чужинців, в тому багато вояків Армії УНР. Українська організація там була найсильніша і нараховувала понад 300 дійових членів. Цвіло там громадсько-політичне життя. Була домівка, школа, хор, аматорський театральний гурток, кооператива, ідальна тощо. Відбувались українські православні Богослуження. Однак підчас другої світової війни все це підупало, а члени Української Громади розсіялись по всьому світі або й втратили життя... Зісталась незначна частина людей, а з матеріальних надбань не зістало нічого...

І ото та невелика вже громада розпочала працю на ново, щоб продовжити традицію. Тому всі визначні події українського життя після II світової війни мають свій відгук у Везін-Шалеті. Всі українські діячі побували тут з відчитами. Побувів тут 19. X. 52 р. сл. п. Блаженніший Митрополит ПОЛІКАРП і власне тоді зміцнилася думка будувати свій власний храм, щоб не тинятися по чужим залам, тим більше, що громада мала власний терен під будову, закуплений ще перед війною. Був рівнож добрий хор, організований талановитим диригентом-композитором св. пам. Володимиром Ковганом (пом. 5. IX. 1941 р.).

Підчас Архипастирської візитації організовано Будівельний Комітет під головуванням п. Дулепи, при участі родини Марущаків (Теодор, Семен та інші), Окмака, Литвиненка, Бойка, Троцького, Лечука та інших та жертвенній підтримці загалу українців, який енергійно приступив до роботи і з честю виконав завдання. Комітет разом з ентузіастами-парафіянами власними руками, без плати за свою працю, працюючи по неділям, збудував храм, розміром 20 м. довжини і 8 м. ширини. Ціла будова — залізо-бетон. В середині весь храм вилочений гипсом своїм же спеціалістом Семеном Марущаком. Неонове світло провів свій технік п. Й. Лечук. За пожертвуванні гроші купувався тільки необхідний матеріал. Руководив всією роботою спеціаліст-муляр, він же голова будівельного комітету пан Дулепа.

Будинок є цілком готовий. Зісталось ще дещо з зовнішнього оформлення, будова купола та огорожі і зроблення хорів.

Перша Служба Божа відбулась в цьому році в Великодню Ніч.

На запрошення Парафіяльної Ради і інших організацій Високопреосвященніший Владика Митрополит ПІКАНОР зволив відвідати і цей релігійний осередок, відслужити там Архипастирське Богослуження та при тій нагоді освятити цей новозбудований храм УАПЦ у Франції.

14-го серпня, о год. 8 рано виїжджасмо через Фонтенебло до Везіну. Два брати Модест і Семен Марущаки везуть нас своїми автомашинами. По порозі з приводу дефекту в моторі маємо довшу затримку, але все ж прибуваємо перед год. 11 під новозбудований храм, де вже з нетерпінням очікують зібрані в більшій кількості українці. Нетерпиться і о. Ієромонаху Ростиславу, який прибув ще в суботу, щоб підготувати все необхідне для посвячення церкви.

Владика Митрополита, одітого в мантию, зустрічають квітами численні дітки з двох українських четвергових шкіл. Роблять фото. На порозі храму з хлібом і сіллю вітає Владика Голова Параф. Ради Теодор Марущак, який дуже багато приложив своєї праці для побудови храму.

Після облачення Владика з духовенством по середині церкви править чин освячення храму. Зворушливий це обряд. Архиєрей, возглашає: «Підійміть, врата, верхи ваші, розширтеся, врата вічні, бо входить Цар Слави!», а хор питає: «Хто є Той Цар Слави?» Після молитов Предстоятель відповідає: «Господь Сил, Той єсть Цар Слави!» Хор це підтверджує. Посвячений Антимієнс на дискосі, Євангеліє і інші речі необхідні для Богослуження, після окроплення Св. Водою вносяться у вівтар. Вся церква окроплюється а при тій нагоді освячується два нових великих Образи: «ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ» — жертва Сестрицтва і Образ Св. Ап. Андрія Первозванного — жертва побожної Анни Онищенко, голови Сестрицтва. Разом з хресним ходом навколо нового храму і окроплюємо його стіни назовні, щоб освячення було повне. Церква посвячена була в честь Св. Ап. Андрія Первозванного, Основоположника Церкви Христової в Україні.

Розпочинається урочиста Архиєрейська Літургія. Гарно співає місцевий хор під управою Григорія Безносюка, учня покійного диригента В. Ковгана. Після «Жерувимської» о. Протопресвітер В. Вишневецький посередині церкви, перед всім народом приводить до ієрейської присяги будучого ієрея о. Івана Гуню на вірність Україні, Українському Народу та Українській Автокефальній Православній Церкві. Голосно брешуть страшні слова присяги: «Коли я одступлю цих моїх слів присяги і зраджу Україну і свою Церкву, то нехай одсохне рука моя, яку я на святу Євангелію кладу, і нехай я буду позбавлений Царства Небесного»... Дрож проходить по всіх присутніх... Це перший раз у Везіні чується така ієрейська присяга будучого священнослужителя УАПЦ. Присутні розуміють, чому так тверді є священники Рідної Церкви і чому не чути про зраду їх. Отець Іван Гуня рішуче повторює слова присяги, бо ж він видробуваний церковний діяч і в нього нема жодних сумнівів що до виконання своєї урочистої обітвиці.

Наступає хвилинка хіротонії. Співам «Ісале радій...», доповторюване потрібне «Господи помилуй». Тайні і голосні молитви і врешті радісне «АКСІОС» (гідний), виголошує Владика, повторюється духовенством і хором. Отця Івана вдягають в священи-

чі ризи і він стає з благодаті Божої ієреем — совершителем Св. Таїн Божих, вчителем і духовним пастирем Христового стада.

Владика Митрополит продовжує натхнено правити Службу Божу і робить незабутнє вражіння на численних богомольців. А ще більше вражіння робить, коли виголосив свою Архипастирську науку. Похвалив Владика парафіян за їх ревність до Св. Православної Віри та за будову такого гарного храму. Дякує за витривалість в своїх трудах і бажає, щоб цей новозбудований храм всіх їх об'єднував для успішного служіння національним українським ідеалам.

В кінці від імени вірних о. Протопресвітер В. Вишневецький дякує Владичі Митрополитові за його великі труди і приїзд до Везіну, посвячення храму і за те, що благодать Св. Андрієвського Собору з Києва Владика переніс до Богом береженого Везіну, де повстав цей гарний Дім Божий в честь того ж Святого.

Протодиякон Л. Король виголошує многоліття Владичі Митрополиту і всім будівничим, жертводавцям і парафіянам св. Храму цього.

Всі підходять під благословення Владики і дякують свого Архипастиря за Службу Божу, за посвячення храму та за прекрасну батьківську науку.

Ідемо до домівки Української Єдності, де Парафіальна Рада урядила багате прийняття. Полк. Вержбицький підніс тост за Владика Митрополита, у відповідь на що всі присутні дружньо відспівали многоліття. Були рівнож тости за будівничих і всіх парафіян. Підчас споживання смачного обіду було вислухано багато гарних привітів і побажань. Забиврав не один раз слово і Високотреосвященніший Гість.

Після 16 год. прощасмося з присутніми і ідемо на чай до іншого приміщення (пана М. Дуська), де зібралось багато парафіян і все Сестрицтво. Тут від імени Військового Т-ва б. Вояків Армії УНР, в сердечних словах привітав Владика п. полк. Гербанівський, а потім Голова Сестрицтва Пані Анна Онищенко та інші особи. І знову всім відповідає Владика з любов'ю та зрозумінням, спеціально підкреслюючи значіння співпраці військовиків і жіноцтва. Владика Митрополит спеціально закликає всіх до згоди в їх діях для добра української нації.

«Не треба турбуватися справою, чому розвалився місток, який колись злучив дві половини села, що знаходилося на двох берегах річки, а необхідно старатися наново збудувати новий міцний місток, який би на віки злучив село в одну неподільну громаду.» Так закінчив Владика свою промову.

Віда 19 год. розпрощались зі всіма везінцями відїжджасмо до Парижа, куди без перешкод прибувасмо біля 10 год. вечера. В пам'яті стоять добрі миті патріоти-українці, як чоловіки так і жінки, які так багато втрудились для слави Господа і Його Церкви і які так сердечно приймали нас адд своїх щедрот.

Комунікат Відділу Інформації УАПЦ з 23 серпня 1955 року

З доручення ВПР Митрополита НІКАНОРА Відділ Інформації УАПЦ подає до відома Всечесного Духовенства і Вірних УАПЦ наступне:

7 серпня цього 1955 року в м. Парижі відбулася Нарада Митрополичої Ради УАПЦ з участю Свящ. Синоду і Голів Генеральних Церковних Управлінь в Європі. Провадив Народою ВПР Митрополит НІКАНОР.

Нарада заслухала доповідь ВПР Митрополита НІКАНОРА, в якій оповів він про труднощі об'єднання українських православних віруючих в одній Українській Автокефальній Православній Церкві, пов'язані з молитовним роз'єднанням окремих груп в Українській Церкві. ВПР Митрополит висловив погляд, що належить нарешті спромогтися на рішучі кроки, щоб запобігти дальшому поглибленню ворожнечі серед українських православних віруючих на ниві церковній і відкинути все, що не сприяє єднанню їх навколо Пастиреначальника Господа Ісуса Христа та Його Святої Церкви. Важливим кроком уважає він поновний перегляд справи наложения Собором Єпископів УАПЦ 24. X. 1947 року в Ашаффенбургу на деякого з православного українського Духовенства й Вірних церковно-дисциплінарних санкцій, яка (справа) й на сьогодні не втратила гостроти та перешкоджає налагодженню братніх стосунків між дітьми однієї Матері — України. Про поновний перегляд цієї справи поступив внесок також і від ВПР Архiepіскопа Григорія.

Після докладного і поважного обміркування доповіді ВПР Митрополита НІКАНОРА, Митрополича Рада прийшла до висновку, що як Ашаффенбургський розлам боляче відбився на справі єдності нашого віруючого українського Народу, так і санкції Собору Єпископів не сприяють церковному мирові та світлій ідеї злиття наших вірних в єдине Церковне Тіло. Ані церковний розлам, ані санкції не можуть і не повинні тривати вічно. Недопустимим явищем був би поворот наш на Батьківщину з Православною Церквою, розбитою на кілька взаємно ворогуючих груп. Беручи це під увагу і прагнучи церковного миру, а не поглиблення процесу церковного розкладу, в ім'я Христової любови (Іоан. 13, 34—35; Іоан. 14, 15; Мат. 6, 14—15) Митрополича Рада закликає усі церковні групи УАПЦ Церкви до єднання у Христі і братньої згоди. «Заповідь нову даю вам, щоб ви любили один одного, як і Я полюбив вас; по тому й пізнають вас, що ви Мої ученики, коли любов матимете поміж собою», заповів нам Христос. Чи можемо звати себе членами Його Церкви, коли заповідей Його не слухає-

мо і любови між собою не маємо?!

Задля церковного миру і щоб знищити перешкоди до об'єднання в одну братню церковну Родину, Митрополича Рада ухвалила і ВПР Митрополит НІКАНОР затвердив наступне:

I. Церковно-дисциплінарні санкції, наложені Собором Єпископів УАПЦ 24. X. 1947 р. в Ашаффенбургу на Єпископа Григорія та на Священиків і Мирян, що знаходяться в його юрисдикції, згідно з внеском його про це, поданим на ім'я ВПР Митрополита НІКАНОРА, — зняти.

II. Архiepіскопа Григорія, його Пресвітерів і Вірних — уважати перебуваючими з нами в молитовному і евхаристичному єднанню.

III. Титул Архiepіскопа, наданий Єпископу Григорію його кліром і вірними, за ним признати.

IV. Лист Єпископа Григорія, поданий ним свого часу до Голови Собору Єпископів, в якому він сповіщає про свій вихід зі складу Собору Єпископів УАПЦ, прийняти до відома і видати Архiepіскопу Григорію про це належну відпускну грамоту. Поновний вступ його до складу нашого Єпископату віддати на його волю і вирішення.

V. Церковно-канонічне ставлення до Архiepіскопа Григорія та його Священиків — наших автономних Церков в Австралії та Півд. Америці подати на їх самостійне вирішення й залагодження, з заохоченням слідувати за нашим прикладом.

VI. Звернутися до Українських Православних Церков в США й Канаді з братнім внеском: урегулювати з Архiepіскопом Григорієм та його Священиками й Мирянами церковно-християнські відносини.

ВПР Митрополит НІКАНОР сердечно просить Всечесне Духовенство і Побожних Вірних УАПЦ поставитися до цього акту з правдивим християнським зрозумінням, покрити все братньою любов'ю, дарувати провини один одному, стати на дорогу щирої співпраці на церковній ниві й тісно, плече в плече стати разом для боротьби з ворогами Христа, що нас безперестанку ділять.

ВІДДІЛ ІНФОРМАЦІЇ У А П Ц

ЦІННЕ ВИДАННЯ

Українська Вільна Академія в ЗДА видала дуже цінну працю Олексі Повстенка «Катедра Св. Софії у Києві». Книга великого альбомного формату, присвячена найдавнішому пам'ятникові української старовини, збудованому в XI ст. вел. кн. Ярославом Мудрим, має 242 ст. тексту з 136 малюнками та Альбом з 200 ілюстраціями. Разом 472 ст. і 336 ілюстрацій. В ілюстраціях показано всю мистецьку велич катебри св. Софії, її архітектуру, мозаїку, фрески, внутрішню оздобу, саркофаг кн. Ярослава Мудрого і інші гробниці.

В монографії подано матеріали попередніх досліджень, висвітлено історію будування катебри, описано її оригінальну архітектуру, а також пізніші зміни в ній.

Нема сумніву, що Архiepіастирська Візитація Високопреосвященнішого Первоієрарха УАПЦ, Митрополита НІКАНОРА ще більше зміцнить славний український осередок у Везіні на славу України і Церкви Христової.

Протопресвітер В. Вишневецький

Собор Української Православної Церкви в Канаді

Як ми вже повідомляли, в днях 29 і 30 червня ц. р. в м. Вінніпегу відбувся XI-ий Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді. На Соборі, що відбувався в просторій залі катедрі св. Тройці, було присутніх близько 300 делегатів і стільки ж приблизно гостей. Розпочався він урочистою Службою Божою, яку відправляли Митрополит Іларіон і Архієпископ Михаїл у сослуженні 6 священників і диякона. Співало два хори.

Наради Собору відкрив Митрополит Іларіон, який, після обрання Президії Собору і окремих комісій, виголосив доповідь-звіт, що в ній яскраво змалював розрив Української Православної Церкви в Канаді (понад 300 громад, 76 священників і 4 диякони). Про Східню Єпархію цієї Церкви доповідав Архієпископ Михаїл. З доповіддю про працю Консисторії виступав голова Президії Консисторії о. прот. Є. Грицина. Інші звіти торкалися Колегії св. Андрея (о. прот. д-р С. Савчук) і Катедральної громади св. Тройці (проф. д-р П. Кондра).

Серед питань, що їм присвячено особливу увагу на Соборі, було питання третього Єпископа для Західньої Єпархії цієї Церкви з осідком в Едмонтоні. Дотеперішній кандидат на третього Єпископа, о. прот. В. Кудрик, не забажав стати ченцем і Єпископат, згідно з існуючою з давня традицією Вселенської Православної Церкви, відмовився його хіротонісувати. Таким чином висунена на попередньому Соборі кандидатура о. прот. В. Кудрика, за його згодою була на цьому Соборі знята, а Собор після деякої дискусії ухвалив рекомендувати Консисторії підшукати до часу наступного Собору іншого кандидата, прийнявши в цій справі резолюцію, що була опрацьована перед Собором на зборах повної Консисторії.

Собор ствердив великий розрив Української Греко-Православної Церкви в Канаді та присвятив належну увагу праці Колегії св. Андрея і підготовці душпастирів, ухваливши в цих справах відповідні резолюції. Інші резолюції присвячено справі докінченню будови катедр св. Тройці в Вінніпегу, місійній праці, особливо серед молоді, та виданню підручників для недільних шкіл при парафіях. В окремій резолюції Собор зайняв становище до Наукового Т-ва ім. Шевченка, яке в Енциклопедії Українознавства допущено тенденційного наświetлення історії Української Православної Церкви та кинуло наклеп на особу св. пам. Митрополита Полікарпа, вимагаючи в наступних виданнях виправлення кривди, заподіяної Українській Православній Церкві.

Собор рішуче висловився проти зміни календаря — впровадження нового стилю в Церкві, знявши це питання взагалі з порядку нарад. Настрій Собору був настільки православний, що ніхто не відважився виступати з неправославними пропозиціями, що їх дехто висловлював раніше до Собору.

На Соборі обрано нову Консисторію в складі 9 священників і 9 світських осіб. Головою Президії Консисторії обрано о. прот. д-ра С. Савчука, секретаром о. прот. Г. Метюка.

Одинадцятий Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді був одним з найвеличніших дотепер і найчисельніших і ввійде в історію, як Собор, делегати якого рішуче виступили в оброні чистоти православ'я та вірності історичним традиціям Української Православної Церкви. В цьому запорука дальшого розросту цієї Церкви.

Хроніка Українського Православного життя в світі

ЗДА

Архієпископські відвідини

Впродовж місяців липня і серпня Владика Митрополит Іоан відвідав ряд парафій Української Православної Церкви в ЗДА. І так, 3 липня освятив «Громадський Центр» при парафії в Картерет, 17 липня взяв участь у святкуванні 30-літнього ювілею існування парафії Св. Архистр. Михаїла в Міннеаполіс, в неділю 24 липня освятив новонабуту церкву парафії Св. Юрія в цьому місті, а в неділю 31 липня взяв участь в храмовому святі Св. Володимира в Ст. Пол.

В серпні Владика Митрополит Іоан відвідав парафії Св. Тройці в Клівленд і Св. Іоана Хрестителя в Провіденс, де освятив церкви. 28 серпня він відвідав парафію Свв. апт. Петра і Павла в Батлер-Ліндора.

Владика Архієпископ Мстислав в місяці серпні відвідав парафію Св. Тройці в Нью Арк і парафію Св. Тройці в Нью Кестл.

Розпочато будову Церкви-Пам'ятника в Бавн Брук

Дня 21 липня в Осередку Української Православної Церкви в ЗДА, що знаходиться в місцевості Бавн Брук, розпочато будову Церкви-Пам'ятника на молитовний спомин героїв і мучеників українського народу, що поклали своє життя в боротьбі за Правду Христову на землі та волю і державність свого народу.

Перед початком праць Владика Архієпископ Мстислав, що є ініціатором будови, відправив молебень в присутності 6 священників, секретаря Будівельного Комітету проф. В. Завітневича-Катрана та працівників центральних церковних установ в Бавн Брук.

КАНАДА

Архієпископські візитації Митрополита Іларіона

Впродовж літніх місяців ц. р. Владика Митрополит Іларіон відбув канонічні візитації ряду па-

рафії Української Православної Церкви в Канаді. Зокрема Митрополит Іларіон відвідав м. Едмонтон, Вегревіл та українське містечко Ту Гілс, де освятив новозбудований храм. Далі відвідав м. Саскатун та відбув візитацію в Принц Алберт, де в честь високого церковного Достойника було влаштовано в міській галі концерт, на якому Митрополит Іларіон виступив з доповіддю: «За що воював Богдан Хмельницький». В часі своєї подорожі Митрополит Іларіон відвідав також м. Вайту, яку 19 червня ц. р. навістив жахливий циклон, що набрав багато шкоди. В цій місцевості мешкає багато українців. Митрополит Іларіон дав пожертву на потерпілих та передав церковному комітетові 100 дол., які пожертвувала для Вайти Соборна Громада Св. Покрови в Вінніпегу. Ці візитації відбулися в червні.

В місяці липні Митрополит Іларіон відвідав місцевості Гаєс, Стипень, Кадворт, Геффорд і ряд інших. В більшості цих місцевостей крім урочистих Богослужень, що в них приймало участь багато народу, по обіді Митрополит Іларіон виступав з доповідями на теми «Великі заслуги Православля для українського народу», «Віра Православна була рідною матір'ю для України» та про Українську Православну Церкву.

АВСТРАЛІЯ

Будова нової церкви

Наймолодша в Австралії Св. Преображенська парафія УАПЦ в Блектавні, власними силами своїх вірних побудувала церкву, в якій вже з квітня місяця ц. р. відбуваються Богослуження, хоч вона ще не вповні закінчена.

Пам'яті Митрофорного Протосрея о. Аполлона Костецького

14 серпня ц. р. спочив у Бозі заслужений наш священник, Митрофорний Протосрей, о. Аполлон Костецький.

Народився Покійний 14 грудня (ст. ст.) 1885 р. в с. Кримно, на Волині. Походив з родини урядовців.

Скінчивши духовну школу в м. Матієві, пізніше вчився в Житомирській Духовній Семинарії, яку закінчив в 1906 р. і тоді ж прийняв сан священника. Першою парафією Покійного було с. Золотолін, на Волині, де він працював 30 років, в тім 20 років як Благочинний, обраний на цю посаду. В 1937 році, з огляду на погіршений стан здоров'я, (серцева недуга), о. Прот. Аполлон переїжджає до Любомля, теж на Волині, де був настоятелем Різдяно-Богородичної Церкви до 1944 р. В цьому ж році о. Аполлон евакуює до Німеччини, де спочатку перебуває в Бреслав, а далі дістається до Габсбергу, звідки, по 8-ми місяцях, переїжджає до табору Ноймарк, а в 1948 р. звідти до табору Піртен, де був один рік,

а пізніше — в Берхтесгадені теж рік. В 1950 році переїжджає до Нойбургу, а звідси, в 1951 р. — разом з своєю дружиною, до старечого притулку в Дорнштадті, коло Ульму, де перебував до останніх днів свого життя.

Весь час своєї душпастирської праці о. Протосрей Аполлон користався великим авторитетом і пошаною так парафіян, як і духовенства. В часі служіння в парафії Золотолін, на Волині, о. Протосрей Аполлон був нагороджений Золотим Наперстком Хрестом з оздобами (грамота Митрополита Варшавського і всієї Польщі Діонісія з 28. 4. 1935 р.). В м. Любомлі, коли був Настоятелем Різдяно-Богородичної Церкви, був нагороджений митрою (грамота з 27. 3. 1942 р. Архiepіскопа Луцького і Ковельського Полікарпа, Адміністратора Святої Автокефальної Православної Церкви на визволених українських землях). Парафіяни м. Любомля на свій кошт виготовили дорогоцінну митру і в знак своєї глибокої пошани піднесли своєму лютому Душпастирю.

Не зважаючи на незадовільний стан здоров'я, о. Протосрей Аполлон в часі перебування і на еміграції, в таборах, не залишав своєї праці в УАПЦ. І тільки вже в старечім притулку в Дорнштадті, з огляду на погіршений стан здоров'я, дуже рідко служив: останній раз відправляв Службу Божу 8 вересня 1952 р. — і то ледво вже закінчивши її...

Впродовж останніх трьох років здоров'я о. Протосрея Аполлона все підупадало і 14 серпня ц. р. він відійшов на вічний спочинок. Тлінні останки його поховано 17 серпня ц. р. на цвинтарі старечого притулку в Дорнштадті.

Похорон відбувся урочисто з участю 4-х священників: Протосреїв: о. Палладія Дубицького, о. Михайла Гільтайчука і о. Іларія Жуківського і священника о. Юрія Гудзія.

Настоятель Свято-Покровської Церкви в Дорнштадті, о. Протопресвітер Геннадій Тимківський, з-за

слабого стану свого здоров'я, не міг, на жаль, прийняти участь в чині похорону. Але ціла організація чину похорону відбулася за вказівками о. Протопресвітера Геннадія Тимківського.

На похоронах було багато присутніх як українців, так і чужинців. Гарно співав хор УАПЦ старечого притулку.

Прощальне слово, присвячене пам'яті Покійного, виголосили — о. Протоерей Михайло Гільтайчук і о. Протоерей Палладій Дубицький, — підкреслюючи в своїх промовах віддану працю Покійного на користь нашої УАПЦеркви. **о. Юрій Гудзій**

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Високоповажаний Отче Редакторе!

В числі за липень-серпень журналу «Рідна Церква» вміщена прекрасна стаття пані Р. Панченко: «Володимирська гірка в Києві», яка є уривком з ширших спогадів про Київ. В цілому стаття написана дуже добре, з піднесенням, художньо. В ній почувасться щире почуття автора і власні його враження й спогади. Тому, що цей уривок має бути надрукований в цілому комплексі спогадів, прошу не відмовити вмістити ці мої невеликі вияснення.

Група малярів «передвижників» не була мандрівниками; так названо було товариство малярів, які організували пересувні виставки своїх творів, які, виставки, мандрували по всій російській імперії. Там були як російські, так і українські мистці — І. Рєпін, Г. Мясоедов, І. Крамський, М. Ге, М. Ярошенко, М. Пимоненко та інші. Малярі «передвижники», як називали їх, були представниками ідейного народництва. Діяльність їх датується кінцем XIX ст., а не початком його.

Картина Голгофа нічого спільного з творчістю «передвижників» не має. Вона була написана в кінці XIX ст., за зразком панорами «Оборона Севастополя» в Севастополі. Велике враження картини збільшувало вмале сполучення реальних предметів на першому плані з малюванням: перед глядачем лежали правдиві каміння, пісок, засохлі гілки, які непомітно зливалися з картиною. На жаль, я не можу пригадати прізвища автора, але знаю, що він був чужинець.

Я сподіваюся, що пані Р. Панченко не прийме за зле моїх поправок.

З пошаною

Н. Полонська Василенко

ПОДЯКИ

Парафія УАПЦ у Франкфурті/М. приносить цим шляхом сердечну подяку побожним братам і сестрам-жертводавцям, що склали свої жертви на будову храму в столиці Гессенщини. Жертви склали: о. прот. В. Левицький — 12,45 н. м.; п. П. Погорєцький — 10 н. м.; п. Г. Мешков (козак) — 5 н. м.; п. І. Рева — 5 н. м.; Світова Рада Церков — 600 н. м.; Л. Чумак — 14,25 н. м.; п. Л. Гуменюк — 8,30 н. м. н. м.; п. І. Уланець (збірка) — 7,90 н. м.; п. В. Кравченко — 10 н. м.; п. Л. Чумак — 20,75 н. м.; п. П. Радько — 20,75 н. м.

Дальші пожертви, необхідні для закінчення бу-

дови і прикрашення храму та спорудження іконостасу, Парафіяльна Рада просить надсилати на адресу: Oberpriester Th. Luhowenko, Karlsruhe-Durlach, Schliessfach 9. Не менш буде Парафіяльна Рада вдячна за поміч іконами, покриттям на Св. Престол і Жертівник, на аналої, церковними книжками і різними іншим необхідним церковним убором.

На пресовий фонд «Р.Ц.» склали пожертви: п. Н. Білок — 9,17 н. м.; п. М. В. — 0,65 н. м.; п. О. Кравченко — 9,45 н. м.; о. Н. Столярчук — 17,75 н. м.; о. К. К. — 29,70 н. м.; п. проф. І. Бакало — 12,00 н. м.; о. С. Щадинський — 5,30 н. м.; п. проф. Б. Мартос — 17,00 н. м.; п. В. Кравченко — 5,00 н. м.; п. Л. Чумак — 14,25 н. м.; п. Л. Гуменюк — 8,30 н. м. Всім жертводавцям складаємо щирю подяку!

На фонд скликання Собору УАПЦ в Європі, крім пожертв, поданих у попередньому числі «Р.Ц.», надійшли ще такі суми: Збірка по підписному листі, — збірщик п. П. Казидуб в Розевіль (ЗДА) — 15 дол. (62,74 н. м.); збірка в Чикаго (ЗДА) — збірщик п. М. Гикавий — 31,50 дол. (131,80 н. м.); збірка в парафії Людвігсфельд — 41,00 н. м.; збірка в парафії Авсбург — 6,00 н. м.

Всім жертводавцям і збірщикам Передсоборна Комісія складає щирю подяку.

Вийшов з друку кишенькового формату на 32 ст. **КАЛЕНДАР «РІДНА ЦЕРКВА» НА 1956 РІК.**

Ціна Календаря: в Німеччині — 50 пф., у Великобританії — 1 шіл., в Австрії — 2 шіл., у Франції — 50 фр., в Бельгії — 5 фр. В інших країнах — рівновартість 20 ам. центів.

Просимо спішити з замовленнями, бо наклад Календаря невеликий. Замовляти Календар в Адміністрації Видавництва «Рідна Церква».

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Priester Anatol Dublanskyj,

(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71, Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік IV

Листопад-грудень 1955

ч. 29

Д. Святогірський

ПСАЛОМ 83

Які все любі та принадні
Твої оселі, Боже сил!
Душа моя всякчасно прагне
До Твого двору. З будніх діл,
Отих марудних, серцем лину
До Тебе, Господи, живий.
Бо навіть горобець малий
Домівку має, і місцину
Знаходять ластівка і в'є
Кубельце затишне своє
Під захистом Твоім. Блаженні,
Що у дворах Твоїх живуть,
Тебе хвалитимуть всякденно
Вони повік. Щаслива путь
Усіх, що в серці завжди мають
До Тебе стежку. В дні журби
Роса цілюща їх скроплює,

Вони всю тяжкість боротьби
Перемагають.

Боже правий,
Молюся, вислухай мене!
Споглянь життя моє трудне,
Вщаслив задля Твоїї слави
Своє творіння. День один
Є краще у дворі Твоєму,
Ніж тисячі прожитих днів
Денебудь. Коло Твого дому
Перед порогом все стоять
Волів би я, аніж отут
У цій юдолі пробувати,
Де не змовкає брязкіт пуг.
Ти любиш правду, глянь же з неба,
Багаті милості святі
Пошли мені! Щасливі ті,
Що покладаються на Тебе.

АРХИСТРАТИГ МИХАІЛ -- НЕБЕСНИЙ ВОІН

Свята наша Православна Церква урочисто відзначає впродовж року не тільки Дванадцять тобто Господські і Богородичні свята, а також пам'ять багатьох Святих Угодників Божих, що своєю вірою, ділами і повною самопожертвою й усім своїм життям догодили Богові, та має свята в честь Святих Ангелів. Між цими святами припадає й свято, яке призначене всім Безтілесним Небесним Силам, а зокрема Архистратигові Михаїлові, що являється вищими над тими Небесними Силами. Свято Архистратига Михаїла має для Христової Церкви особливе значення. Це не заслуги одного з праведників, ані традиція в якомусь народі, а свято універсальне для всіх народів християнського світу.

В багатьох народів свято Архистратига Михаїла має свій питомий характер. Це свято — це день воїна під побідним прапором Небесного Лицаря; бо хто ж перший, як не він, став побідноосним воїном проти темної ворожої сили? — «І сталась на небі війна: Михаїл та його ангели вчинили зо змієм війну. І змії воював та його ангели та не

втрималися, і вже не знайшлося їх місце на небі. І скинений був змії великий, вуж стародавній, що зветься диявол і сатана, що зводить усесвіт, і скинений він був додолу, а з ним і його ангели були скинені». (Відкриття Св. Івана Богослова 12,7-9). Тому завжди, коли святкуємо свято Архистратига Михаїла, мусимо одночасно пригадати собі, що Церква Христова вже від початку й до сьогодні стоїть в затяжній боротьбі.

В боротьбі з тою самою темною силою.

В боротьбі з тим, що був скинений з неба на землю, — дияволом.

Споконвіку ведеться затяжна, безкомпромісова боротьба між світлом і темрявою. Якраз про цю боротьбу, світла з темрявою, і передає нам 12 розділ Відкриття Св. Івана Богослова. — Диявол вчинив замішання — бунт між ангелами. Деякі з ангелів дали себе звести і пішли проти Господа Бога. Але Михаїл, тобто в перекладі «Хто як Бог», виступає проти князя темряви і побороє його, а поборовши, скидає на землю, отого «вужа віковичного», з ангелами його, що бажали бути вищими за Бога.

— «Горе землі і морю, до вас бо диявол зійшов, маючи лютість велику, знаючи, що короткий час має». (Відкр. Івана Богосл. 12,12)

Може бути, що сьогодні т. зв. «вчені недоуки» не довіряють, або й просто не вірять в те, що каже нам Слово Боже. Та інакше думали і вірили наші батьки. Вони своїм світлим зором бачили краще ті темні сторінки життя і силу та лютість «віковичного змія». Знали докладно в чому корінь зла, та що душу людини поневолює. А тому що вони знали, то вміли боротися і перемагали, бо з ними був завжди Небесний Воїн. Тому що вони це знали і вірили, вони й дітей своїх про це вчили та на сон ночі їх благословляли, промовляючи молитву до Св. Ангела Охоронителя.

Коли ми віримо в Господа Ісуса Христа, то мусимо вірити і в Його слова. Він часто пригадує нам в словах Св. Євангелії про злі сили темряви, про злющого ворога зводника — батька лжи, того самого, що його Архистратиг Михаїл скинув на землю. На землі ця боротьба продовжується далі. З ним боровся сам Христос, Який смертю Своєю його подолав. Подолав, але він всеціло ще не знищений, і тому, що він не знищений, і знає, що час його короткий, він з подвійною силою намагається прийти до влади. Тому й «наша боротьба», як каже Св. Апостол Павло, «не з тілом і кров'ю, а з начальствами і з властями і світоправителями темряви віку цього, з піднебесними духами злоби.» (Ефес. 6,12)

Церква Христова мусить пильно стежити, щоб цей «дух злоби» не втискався в ряди її вірних, де він старається сіяти колотнечу, творити ересі — розколи, фальшувати Слово Христове й збирати овочі своїх посівів. На це змагання зі злом Церква Христова одержала своє призначення й уповноваження від самого Господа Бога. Зброя Церкви в боротьбі зі злом — Слово Боже. Воно — це той духовий двосічний меч, що проходить серце і душу; це той прожектор, що освічує людину з кож-

ного боку; це той рентген, що просвітлює її нутро; — той хірургічний ніж, що витинає все хворе; це той лік, який приводить людину до здорового стану — до віри. З цього стає нам ясно, що зброя Церкви є зовсім інша, як зброя світу. Перша оживляє — друга збиває. Коли людина прийде до віри, тоді вона має найсильнішу зброю, якою зуміє відбити всі стріли лукавого. Головне ж це Кров Ягнятка — Господа нашого Ісуса Христа, що нею була переможена сила темряви. І ті, що полюбили її і обмилися Нею, готові свідчити і боротися за Правду. Це ті, на яких росте будівля Царства Божого і Церкви Христової.

Тому й наша Православна Церква, маючи таку зброю і Небесного Воїна, Архистратига Михаїла, не сміє бути пасивною, а Церквою воюючою проти всіх демонських сил, бо стоїть Вона на мощах борців-мучеників, окроплена Кров'ю Ягняти. Через те Вона є Святою-Божою, а кожна святість мусить бути охоронювана і боронена. Цією боротьбою боролися перші християни, які зуміли своєю зброєю перемагати сили зла і темряви. Берімо і ми меч духовий, тоді зможемо довершити те, що довершив Архистратиг Михаїл, Небесний Воїн, перемогти злющого віковичного змія — дракона. Того, що ходить «як лев рикаючий, щоб нас поглотити», як каже Св. Апостол Петро (2 Петра 5,8). Будьмо завжди готові й пильні, звертаючись з молитвою до Небесного Лицаря, Архистратига Михаїла і його небесних безтілесних воїнів:

**Архистратиже Михаїле,
Лицарю Господній!
Піди з нами в бій завзятий
На змагання поле.
Хай замають понад нами
Прапори святії, —
Подолати супостатів,
Скверних, лютих зміїв!**

Прот. М. Гільтайчук

Прот. Д. Бурко

НА ХРЕСНІЙ ПУТІ

(ДО 25-РІЧЧЯ ДВОХ «ЦЕРКОВНИХ СОБОРІВ»)

**«Господи, хто повірить тому,
що почує від нас...!»**

(Ісаї 58,1)

Минає чверть сторіччя з часу розгрому Української Автокефальної Православної Церкви, тих найтяжчих днів її історії, сумних, як Христова Голгота. Тому вважаємо за наш обов'язок згадати про це.

З другої половини 1929 року советська влада через свій терористичний апарат, ГПУ, почала в Україні масовий погром її інтелігенції і культури, погром, що шалів півтора роки, а далі, то на якийсь час трохи стихав, то лютував знову. Почався він процесом «Спілки Визволення України», який совети з політичною метою широко й голосно, а ще більше провокаційно, змонтували, як непереверше-

ні майстрі цих діл; процес тривав од 9 березня до 19 квітня 1930 року.

Завданням комуністичного режиму було знищити цілком усі вияви українського культурно-національного життя, тому він приточив до СВУ й Українську Автокефальну Церкву. Йому треба було здискредитувати Церкву, щоб їй створити собі причину для знищення її, оскільки вона була для нього небезпечною, бо стояла в обороні християнського і національного ества свого народу.

Судове слідство в справі СВУ кваліфікувало Українську Церкву, як організацію, «націоналістичну», «контрреволюційну» і «петлюрівську», мовляв, «державу в державі», цілком протилежну й вороже наставлену до советської ідеології. «Цього

радянська влада терпіти далі не може», казав на процесі державний обвинувач, помічник генерального прокурора УССР Павло Михайлик, а за ним повторювали й інші обвинувачі, як прокурор комісаріату юстиції Якимишин, прокурор найвищого суду Ахматов та прокурор окружного суду Биструков (перші два, на жаль, українці, емігранти з Галичини, останні — жид і москаль).

На лаві підсудних, власне, проводу самої Церкви не було, його доля, як і всіх Єпископів та священників, вирішувалася негласно. Між 45-ти підсудних (професорів, педагогів, письменників та інших) церковних діячів було тільки два: професор Володимир Чехівський та його брат протоєрей Микола Чехівський, як члени СБУ. Саме обвинувачення проти Церкви було побудовано за більшовицькою практикою судівництва, за принципом «аби людина, а діло буде». «Націоналізм» інкримінували УАПЦеркві тому, що вона була за своїм характером національною, а іншою й бути не могла, бо таке її призначення, бо й всі Церкви Східного Вселенського Православ'я є національні. Щодо «контрреволюції», то, ясна річ, в СРСР контрреволюційне все те, що несовєтське, а Церква, що своїм духом і завданнями так протилежна більшовизму, як світло темряві, тим більш підходить під таку кваліфікацію. «Петлюрівською» Церкву називали тому, що вона знову ж таки була українською й автокефальною, служила своєму народові, а за речеві, ніби, аргументи цього обвинувачення совєтський суд мав той факт, що серед духовенства УАПЦеркви було чимало колишніх старшин армії УНР. Але ця «причина» була цілком природною. В дні збройної боротьби за волю і державність України багато синів священників пішли в війсьсько, а коли та боротьба припинилася, вони, маючи духовну освіту, стали пастирями, щоб цим служити рідному краю. Підсудний протоєрей М. Чехівський, колишній професор Київської Духовної Академії, а потім полковник українського війська, на запитання прокурора в час суду, чому він, Чехівський, став священником, відповів, що зробив це для того, щоб служити своєму народові, піднести його національну свідомість, щоб «хоч не ми, то наші діти і внуки побачили Україну вільною і незалежною»¹⁾. Це була відповідь всієї української інтелігенції, що сповнена вищих ідеалів, ішла в рідну Православну Автокефальну Церкву в час, коли ворог, розгромивши свободу і державність України, заповзвся знищити і її духовну субстанцію.

Ще до початку суду над СБУ з липня м-ця 1929 року й до березня 1930-го, разом з масовими арештами й засланнями української інтелігенції (тільки в самому Києві репресовано більше 1000 чол.), арештовано 5 єпископів і понад 700 священників, з яких 48 розстріляно.²⁾ «З одного лише Києва, каже митрополит Василь Липківський, пішли на заслання найкращі священники — Красицький, Карпов, Ходзицький, Хомичевський, Пивоварчук, що

про СБУ й не знали нічого, і чимало інших, багато й розстріляно».

28 січня 1930 року ГПУ насильством скликало «надзвичайний церковний собор» з кількох недобитих єпископів та 40 священників. Зрозуміло, що на цьому «соборі» ніякого церковного духу не було, ним керував не Христос, не голос Церкви, а безбожна, антихристиянська, безоглядно жорстока державна влада. Ще було далеко до вироку нечесного суду, що його, для більшого знуцання над релігійними почуттями православної України, оголошено в саму Великодню ніч 19 квітня, а вже смертний присуд Церкві був готовий... ГПУ подиктувало «соборові» ухвалу, що Українська Автокефальна Православна Церква «віднині самоліквідється» і духовенство залишається «служителями культу» при храмах. Протестувати проти нечужаго насильства було важко. Єпископ Миколай Карабіневич за своє зауваження агентів ГПУ Каріну, що його дії «паралізували волю Церкви», незабаром після того заплатив життям. Кожен з учасників «собору» був придавлений свідомістю страшної приреченості, яка зависла над цілою Українською Церквою. Дійсність була така моторошна, страх так скував все живе, що думка зупинилася напівдорозі. Про всеосяжний страх, про жахливий обух терору ясно свідчив той факт, що митрополита Василя Липківського, цього новітнього апостола Христової істини і великого патріота, усунутого насильством ГПУ в жовтні 1927 року від керування Церквою, майже всі цуралися, його відвідували (він жив тоді в подвір'ї Св. Софії в Києві), як він сам свідчить, тільки митрополит Миколай Борецький та Володимир Чехівський.

Насильницький антихристиянський собор тривав усього кілька годин, як то все наперед запланувало ГПУ. Цікаво, що сама «соборна» ухвала майже дослівно ідентична своїм змістом із доповіддю ГПУ про УАПЦеркву, поданою в березні судовому слідству в час процесу СБУ (мабуть обидва ті документи складав один автор, Карін). «Собор» нагадував собою акт насильства над українською ієрархією, вчинений царем Петром 19-го листопада 1708 року, коли до царської ставки в м. Глухові (в час війни Петра I з Україною) було привезено під воєнним караулом зв'язаного митрополита Київського Йоасафа Кроковського. покликано Чернігівського й Переяславського єпископів та ще кількох з ближчих російських єпархій для проголошення анатем над гетьманом Іваном Мазепою. Як тепер так і тоді всесильно діяла московська деспотія, лише тоді «священному» соборові єпископів під загрозою «лишення живота» було наказано проклясти, як «зрадників», Мазепу та його сподвижників, а тепер проголошено «зрадником» увесь православний український народ.

Слова ГПУ про те, що духовенство залишається надалі «служителями культу» при храмах, були звичайним для совєтської тактики лукавством. На ділі, в затінку пропагандивних «соборних ухвал» та декларацій, ішла нещадна ліквідація Української Церкви, фізичне нищення духовенства та пе-

1) М. Ковалевський, «Опозиційні рухи в Україні»

2) В. Потієнко, «Записки»

Собор Єпископів Української Православної Церкви в ЗДА

Важливі ствердження щодо сучасного положення Української Православної Церкви.

В днях 8-10 серпня ц. р., відбувся Собор Єпископів Української Православної Церкви в ЗДА. Сесію Собору Єпископів очолив Вл. Митрополит Іоанн, а участь у ньому взяли: Архiepіскоп-Канцлер Мстислав, Архiepіскоп Генадій та Єпископ Володимир. Поза розглядом цілого ряду біжучих справ, Собор Єпископів довшу увагу присвятив справі сучасного положення Української Православної Церкви в Україні й поза нею.

Розглянувши положення нашої Церкви в Україні, Собор Єпископів ствердив, що в наслідок політичної неволі й окупації України комуністичною Москвою, Українська Православна Церква на Рідних Землях не має сьогодні змоги жити вільним життям: Церкві нашій ворог відмовив начального права — бути керованою власним, соборно обраним Духовним Проводом. Все життя Церкви в Україні підпорядковане експозитурі Московського уряду — екзархові Московського патріярха.

Проголошена урядом Української Народної Республіки 1 січня 1919 р. і Всеукраїнським Церковним Собором 1921 р. автокефалія Української Православної Церкви, що її було відновлено і в 1941-42 рр., безоглядно тією експозитурою зліквідована. Все церковне життя в Україні, згідно з планами окупанта, повинно йти за московськими зразками й вказівками. Як і за царської неволі, так і тепер Православна Церква України змушена користати в Богослужбах та благовістю словом і друком лише з московської мови. Як і за царів московських, так і сьогодні Православну Церкву України змушується служити інтересам російсько-

го великодержавного імперіялізму, а тому — всі заходи експозитури Московської патріярхії в Україні спрямовані на духове розброєння українського народу й пониження його моралі. Головна ж мета тих заходів, очевидно, в тому, щоб ослабити спротив українського народу й цим продовжити час московської окупації України.

Та, як свідчать вісті з України, український народ у його масі не зломано. Рідна Українська Православна Церква і надалі являється найдорожчим скарбом нашого народу. Надщерблені рукою московського окупанта мури Рідної Церкви, сьогодні, більше ніж коли, оточує другий охоронний мур, мур українських православних сердець, в яких з дня на день зростає полум'я віри в силу Божого Провидіння, яке не тільки визначило українському народові час тяжких спроб, але й приготувало день визволення з неволі безбожницького окупанта як самого народу, так і його Рідної Церкви.

Розглянувши ж стан тієї частини Української Православної Церкви, що знайшлась поза Україною в різних країнах вільного світу, Собор Єпископів прийшов до однодумного ствердження, що православні українці, у вільному світі перебуваючи, мають великі спроможності наблизити день визволення України й відновлення в ній повного й незалежного життя Української Православної Церкви. Та, одночасно, з жалем великим Собор Єпископів УПЦ в ЗДА мусів ствердити, що православний український загаль у вільному світі з тих спроможностей, як досі було, мало скористав. Навпаки, право до вільного релігійного життя в тих країнах окремі одиниці й гуртки людей обер-

НА ХРЕСНІЙ ПУТІ

редових церковних трудівників. «Як надходила ніч, — писав церковний діяч Полтавщини Ф. С., —кожен священнослужитель і ближчі його співробітники чекали арешту, а далі... хресна путь». Терор шалів, як жахливий всезгубний шквал, забираючи все нові і нові жертви. Тільки Господь відав сльози посиротілих дружин священників та їх діток і море сліз удовиць і сирот сотень тисяч засланих та розстріляних вірних Церкви.

Скоро після «надзвичайного собору», в травні м-ці, арештовано й літом вивезено до Росії, в Ярославський ізолятор, митрополита Миколая Борецького. Тоді ж арештовано й ще двох єпископів: Юхима Калішевського та Юрія Тесленка (11-го з черги всіх ліквідованих на той час єпископів УАПЦеркви). Арешти священників не припинялися. На кінець 1930 року з Української Автокефальної Православної Церкви зосталося всього біля 300 парафій при незакритих ще храмах по містах і містечках та в деяких селах. Умови їх існування були несказанно важкі, але дух віри в народі невмирущий, при кожній можливості до

цих непогашених огнищ Церкви Христової сходились і приїздили на Богослуження, іноді за 100-150 кл., усі стомлені в духовній пустині комуністичного режиму.

Не пройшло й року з часу січневого «собору», як ГПУ 22 грудня 1930 р. скликало другий «надзвичайний собор». Влада з якихось причин, треба думати — пропагандивних, вирішила «відновити» Українську Церкву (без назви автокефальна). На «соборі» Карін і його співучасники заговорили про «свободу релігії» в СРСР, про те, що Церква «може існувати і розвиватися» (? !). Ухвалили поділити крихту недорозумлених парафій на сім епархій, з єпископом у кожній, і утворили Церковну Раду, на митрополита обрали архiepіскупа Івана Павловського.

Це був неперевершений цинізм! Бурею котилось по Україні нищення її церковного і національного життя, перед самим цим «собором», в жовтні й листопаді, арештовано іще трьох єпископів (усього вже 14) та біля 100 священників і в цей же час декларується «свобода» релігії і «розвиток» Церкви. Така природа советської діалектики.

тали часто на службу своїм власним інтересам, або інтересам окремих груп-партій. Це довело до того, що в деяких країнах православні українці мають кілька церковних православних центрів, які не раз взаємно себе побороють і цим зуживають свої сили не на побільшення духових вартостей православних українців на еміграції, а на явне помешчення їх. Очевидно, таким своїм поступованням ті одиниці і групи людей лише продовжують страсний шлях українського народу на Батьківщині, а серед вільних народів світу викликають байдужість до нашого народу та його страждань.

Тому, щоб піднести на відповідний рівень життя і творчість Української Православної Церкви поза Батьківщиною, на думку Собору Єпископів УПЦ в ЗДА, треба в першу чергу дійти до однозначного розуміння самого факту існування Української Православної Церкви поза Україною та тих завдань, що їх поставив перед нею Господь, даючи чисельній громаді вірних Його змогу вільно й всебічно ісповідувати Спасителя світу і Його науку. Конечним є, щоб це розуміння було одностаєне й обов'язувало не лише загал вірних (який, м. ін., в своїй абсолютній більшості прагне єдності розуміння), але й духовних провідників — єпископів і духовенство.

Кодекс цього розуміння повинен складатись з наступних основних точок:

1. Визнання, що поза Україною існує лише одна автокефальна Українська Православна Церква, яка духовно об'єднує окремі помісні Українські Православні Церкви в різних країнах, чи державах вільного світу.

2. Визнання, що в кожній країні, чи державі, може існувати лише один український православний духовний центр (митрополія, єпархія, чи адміністративна округа), що живе своїм власним автокефальним життям.

3. Визнання, що існуючі в різних країнах, чи державах, дрібні церковні відгалуження, які називають себе українськими й православними, повинні влитися в ті церковні центри, які визнають єдність і автокефальність Української Православної Церкви поза Україною.

4. Визнання, що всі радості й смутки в житті Укр. Прав. Церкви на протязі цілої її минувшини, зокрема ж на протязі останніх десятиліть, являються уділом всього українського православного загалу та що нікому не вільно надуживати для власних користей жертву тих, що віддали своє життя в обороні Рідної Церкви й українського народу, зокрема ж торкається це мучеників нашої Церкви в рр. 1921-34, на чолі з митрополитами Василієм і Миколоасм.

5. Визнання, що духовна єдність Укр. Прав. Церкви поза Україною виявлятиметься в періодичних духовних нарадах представників трьох існуючих поза Україною митрополій, які очолюють Владика Іоан, Іларіон і Ніканор, а предметом цих нарад й рішень на них будуть лише духовні справи, що матимуть на меті:

а) зміцнення духовної єдності православних українців у світі, поза Батьківщиною,

б) збагачення вірних Української Православної Церкви в духовні вартості, згідно з наукою Вселенської Православної Церкви,

в) спільну творчість в ділянках богослужбовій, благовісництва та навчання дорослих і дітей,

г) оборону Укр. Прав. Церкви перед різними ворожими їй заходами,

ґ) репрезентацію Укр. Прав. Церкви перед Вселенською Православною Церквою,

д) оборону автокефальності Української Православної Церкви.

Подаючи за місячником «Українське Православне Слово» ч. 9. за вересень 1955 р. це становище Єпископів Української Православної Церкви в ЗДА, приєднуємося до думки Редакції цього часопису, що Собор Єпископів цієї Церкви пропонує найбільш доцільне в сучасний момент поступовання для впорядкування життя Української Православної Церкви на чужині. Ці засади безперечно повинні бути доступні для кожного, хто Боже ставить вище над особисте, чи гуртове, та щиро прагне збагатити окрадену ворогом скарбницю Рідної Церкви для наближення дня визволення її з неволі в Україні, а поза Україною піднесення нашої Церкви на рівень найвищого служіння Богові для добра й спасіння нашого народу.

Вийшов з друку перший том праці проф. І. Власовського

«НАРИС ІСТОРІЇ

УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ»

Праця охоплює час від X до кінця XVI ст. Ціла праця вийде в трьох томах, Ціна окремого тому 6 доларів. Ціна трьох томів у пренумераті й при вплатах належності згори виносить лише 15 доларів.

Другий том, що буде охоплювати час від XVII до початків XX століття, вийде при кінці цього року. Замовляти:

Consistory of UOC, P.O. Box 595, So. Bound Brook, N.J. U.S.A.

Найкращий подарунок на Різдво для приятелів і знайомих, а особливо для залишенців в Європі, книга проф. І. Власовського «Нарис історії Української Православної Церкви».

КУПУЙТЕ ЖУРНАЛ «РІДНА ЦЕРКВА».

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЙОГО.

ПРИЄДНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

СКЛАДАЙТЕ ПОЖЕТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД.

Просимо надсилати передплату на наступний 1956 рік та вирівняти залеглість.

Визначна подія

ВИДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Рік 1955 в історії Української Православної Церкви записався знаменною подією. Вийшла нарешті в світ книга, що її давно вже відчувався брак. Книга ця — праця проф. Івана Власовського: «Нарис історії Української Православної Церкви.» Не вважаємо жадним перебільшенням, коли вихід цієї книги в світ зараховуємо до визначної події. Це вперше з'являється повна Історія Української Православної Церкви, написана українцем, українською мовою, написана об'єктивно, згідно з історичною правдою.

Автор праці, проф. Іван Власовський, відомий український православний богослов, визначний церковний діяч і довголітній педагог, в важких для наукової праці умовах, створив те, чого ми особливо потребуємо тепер, коли часто з певною метою багато фактів з минулого нашої Церкви змальовується неправильно, проти історичної правди. Свою працю автор розпочав ще в 1942 р. Проте закінчення її і вигляди на видання щойно здійснилися в 1954 р. завдяки ініціативі Архієпископа Мстислава. Українська Православна Церква в ЗДА перебрала на себе видання цієї цінної праці і тим спричинилася до виходу її в світ.

Всю історію Української Православної Церкви автор поділив на п'ять діб. Перша доба — від заснування Української Православної Церкви при князі Св. Володимирі Великому до упадку Києва і Київської держави — роки 988-1240. Друга доба — від занепаду Київської держави до поділу попередньої Київської митрополії на Київську (Литовську) і Московську, — роки 1240-1458. Третя доба — окреме існування Української Православної Церкви в Литовсько-Польській державі до підпорядкування її (Київської Митрополії) Московській патріархії, — роки 1458-1686. Четверта доба — перебування українських єпархій в складі Російської Православної Церкви, — роки 1686-1917, включаючи події в церковному житті православних українців під Польщею від 1686 р. до кінця XVIII ст. П'ята доба — доба українського православного церковного відродження від 1917 р. по сьогодні.

Перший том праці проф. Івана Власовського, що вже вийшов друком, охоплює історію Української Православної Церкви від найдавніших часів до Берестейської унії в 1596 р. включно.

У вступній частині автор порушує питання національності і релігії, підкреслюючи, що зв'язок між національністю і релігією в історії людства треба признати явищем цілком природнім. Церква Христова має вселенський характер, вона створена для всіх народів. Ця всесвітність Церкви Христової гармонійно поєднана з народністю, національністю її членів. Утворення, з ширенням християнства по світі, окремих національних Церков має цілковите узasadнення в тих «поділених вогнених язиках», що «спочили на кожному з апостолів» (Діян. II, 3). Не було волі Божої, щоб у Всесвітній

Церкві Христовій стала «мова одна і слово одне», але, щоб «у множестві вірних було одно серце і одна душа» (Діян. IV, 32). Люди, які заперечують існування Української Православної Церкви і її історії, тим самим одночасно заперечують існування українського народу. Розділ цей, повний цінних, оригінальних думок, є важливим вкладом до питання національності і релігії.

Дальший розділ присвячує автор християнству на українських землях до охрещення України — Руси, підтримуючи Апостольський початок християнства в Україні, зв'язаний з проповіддю Св. Андрія Первозванного. Дальші шляхи християнської проповіді в Україні також ішли з півдня. Згадує автор про існування християн у нас за перших київських князів в IX ст., докладно описує хрещення Св. кн. Ольги та охрещення України за Св. кн. Володимира, розбиваючи всякі ненаукові теорії.

В семи розділах, що торкаються історії Української Православної Церкви в першій добі (988—1240), автор описує проповідь і ширення християнства з Києва, подає докладні відомості про церковну ієрархію і управління Церквою в до-татарські часи, про взаємовідносини поміж Церквою і державною владою, вплив Церкви на суспільне життя, про християнське життя українського народу, про монастирі. Два дальші розділи торкаються християнської освіти в Україні-Русі і культурно-освітнього впливу Церкви, церковного мистецтва України в X—XII ст. в зв'язку з християнським Богослужбовим культом. Останній розділ трактує характер побожності українського народу в першу добу історії його Православної Церкви.

Вже в цій добі, як підтверджує автор, Українська Церква мала автокефалію де факто. Церковна залежність Київської митрополії від Царгороду обмежувалася лише актами вищого канонічного порядку або вищої загальної духовно-моральної опіки, без втручання в внутрішнє управління Української Церкви.

Друга доба історії Української Православної Церкви (1240—1458) має такі розділи: Міжцерковна боротьба за митрополічу православну катедру на слов'янському сході Європи; Відношення до Православної Церкви на українських землях з боку різної, під оглядом конфесії, державної влади; внутрішнє управління Церкви; Духовна освіта й письменство, шкільна наука; формування народнього християнства; Християнське життя; подвиги віри і благочестя, монастирі та характер церковного мистецтва в добі від пол. XII до пол. XV ст.

З третьої доби, що охоплює часи від 1458 до 1686 років, в першому томі подано події до Берестейської унії 1596 р. включно. Автор змальовує тут правне положення Православної Церкви в Польсько-Литовській державі до кінця XVI віку, докладно зупиняється над внутрішнім станом Церкви в XV—XVI ст., подає про церковну ієрархію і церковне управління, про «право» патронату і його наслідки.

Окремий розділ присвячено обласним і єпархіальним соборам в XVI ст. Далі автор зупиняється над походженням церковних братств і їх історією в XVI ст. Реформаційний рух в Польщі, католицька протипакція цьому рухові з появою єзуїтів і відгомін реформації посеред православних, що мали місце в цьому часі, розглядає автор в спеціальному розділі. Багато місця присвячує автор оглядові шкільництва і духової освіти в Україні в XVI ст. Нарешті останній розділ присвячує Берестейській унії 1596 р. Це один з найбільших розділів, в якому автор докладно зупиняється над головними чинниками, що взяли участь в створенні цієї унії, і мотивами, якими вони керувалися, подає про протиунійну акцію православних, докладно описує православний і уніятський собори в Бересті 1596 р.

В кінці книги подано список українських митрополитів в X—XVI віках, головніші хронологічні дати з історії Української Православної Церкви в X—XVI віках та іменний кокажчик історичних осіб, що про них згадується в цій книзі.

Книга видана на гарному папері, має багато ілюстрацій і мистецьку обкладинку, виконану мистцем Петром Холодним.

Як зовнішньо, так щодо змісту «Нарис Історії Української Православної Церкви» проф. Івана Власовського робить прекрасне враження. Книга ця — це гордість кожного православного українця. Велика слава і честь її авторові, що написав її. Цією працею він записав своє ім'я на вічні часи до української історії. Велика заслуга Української Православної Церкви в США та її духовного про-

воду, зокрема Архієпископа Мстислава, що допомогли авторові написати цю книгу і видати її.

В сучасну добу, коли в Україні поневоленій безбожним, матеріалістичним комунізмом не існує найменшої можливості довідатися правди про минуле нашої Церкви, а тут у вільному світі, на превеликий жаль, серед православних українців панує незгода, що відриває їх від творчої праці, книга проф. Івана Власовського пригадує найцінніший скарб українського народу про його віру та його Православну Церкву. В цій книзі знайде кожний православний українець те, що йому конечно знати, щоб жодна, інспірована чужими, ворожими українському народові чинниками, а також, на превеликий жаль, і деякими українцями, ворожа пропаганда проти Української Православної Церкви, не знайшла доступу до його душі. Книга «Нарис Історії Української Православної Церкви» повинен мати не тільки кожний православний священик українець, але кожний, що потребує і хоче знати про минуле своєї Рідної Церкви.

Другий том цієї праці має вийти ще цього року. Він має охопити закінчення третьої доби (1596—1686) та четверту добу — перебування Української Православної Церкви в складі Російської Церкви — роки 1686—1917. В третьому томі буде подана п'ята доба історії нашої Церкви, доба нашого церковного відродження, від 1917 року по сьогодні. Одночасно має вийти «Нарис Історії Української Православної Церкви» в перекладі на англійську мову.

Свящ. А. Д.

Д. Б-ко

Єпифаній Славинецький

(До 280-річчя з дня смерті)

**«Блаженний, в кого дорога
чесна, хто ходить в законі
Господньому». (Псалом 118, 1)**

Серед культурних діячів української минувшини, так багаті славними постатями в ділах церковно-національних і загально-людських, почесне місце належить ієромонахові Єпифанію Славинецькому, цьому апостолові просвіти і духовної краси.

Культура й освіта в Україні до часу політично-національного і духовного поневолення її Московщиною завжди розвивалася, а в половині XVII сторіччя досягла найвищого свого розквіту. Цьому багато прислужився славний митрополит Петро Могила, що вважав освіту за найкращу зброю в обороні України та її Церкви від чужих нападів і впродовж усієї своєї діяльності енергійно її поширював. Цим, і всіма високими своїми подвигами, він дав українському народові церковних, національних і громадських діячів, які у всіх ділах своїх наслідували цього безсмертного їх учителя. Просвітним центром була тоді славнозвісна Київська Могилянська Академія. Променюючи на сході

Європи на всі сторони, вона сягала своїм світлом і на північ, хоч москалі боялися освіти, вбачаючи в ній загрозу своїй вірі, яку вважали єдино православною в усьому світі.

В 40-х роках XVII сторіччя серед малописьмених московських бояр, що з підозрою ставилися до православної культури України та її вчених, знайшовся один — Ф. Ртицев, який прагнув освіти і шукав зближення з освіченими українцями. Він випросив у царя Олексія дозвіл покликати з України київських учених для заснування шкіл у Москві*). Літом 1649 року до Москви прибули з Києва 29 учених, з них найвидатнішим був Єпифаній Славинецький — ієромонах Київського Братського монастиря, професор Могилянської Академії, в якій він раніше вчився. Здібний, талановитий, з високою освітою, яку доповнював за кордоном, С. Славинецький енергійно й щиро став до

*) З пропозицією запровадження освіти в Москві двічі звертався до московських царів митрополит Петро Могила: 1640 року до Михаїла й 1646 — до Олексія, але вони його не послушали.

праці разом із своїми співтрудівниками, і того ж 1649 року в Москві була заснована перша, як освітній заклад, в Росії школа. З того почину добре діло ширення освіти пішло далі. Так українці розбудили темну тоді Московщину і вивели на шлях просвіти і культури.

В той час з Єлифанієм Славинецьким познайомився патріарх Нікон і, як чоловік свідомий серед москалів, оцінив ученість українського ієромонаха та доручив йому виправлення Богослужбових книг. До цього важливого діла Славинецький приступив з надзвичайною уважністю. Роздобувши старі грецькі тексти та всі необхідні матеріали, він розпочав покладену на нього працю і віддав їй чимало своїх сил, енергії та знання. А знання його були незвичайні: він вільно володів кількома європейськими мовами, добре знав грецьку і латинську духовні літератури, знав історію і церковну археологію.

Під керівництвом Є. Славинецького були виправлені й надруковані Богослужбові книги, якими користуються в Росії й тепер: Часословець, дві Тріоди — постова і цвітна, Загальна Мінея, Псалтир та інші. Крім того, Славинецький склав Службеника з передмовою, переклав з грецької на слов'янську мову «Нову скрижаль» і твори Св. Отців, у першу чергу твори Св. Іоана Золотоустого.

Самими релігійними перекладами Славинецький не обмежувався. Він перекладав праці європейських учених з педагогіки, історії, географії та анатомії, також написав «Лексикон греко-слов'яно-латинський».

Року 1674-го московське церковне начальство доручило Є. Славинецькому переклад Біблії, але вечний встиг перекласти лише Новий Заповіт і П'ятикнижжя; смерть припинила його працю.

Блискуче визначився Славинецький як проповідник. Він перший почав проповідувати з церковного амвону в Росії, де перед тим проповідництво

в церквах не дозволялося. Його проповіді захоплювали слухачів і здобули йому пошану навіть у тих, що вороже були проти «учених» наставлені. Талановитий проповідник написав багато промов і проповідей для пастирів Церкви. Провідні ідеї проповідей Є. Славинецького — християнські чесноти і просвіта. Ворогів освіти він називав совами, що бояться світла і ховаються в темряву; його думки про християнські чесноти складають цілу книгу.

Духовний образ Є. Славинецького був високо християнський. Добродійність він вважав першим своїм обов'язком. Вдачу мав благородну, тиху, лагідну; це був справжній чернець — слуга Божий, образом життя свого близький до великих засновників Києво-Печерського монастиря, Антонія і Феодосія. Працюючи для просвіти чужого народу, він увесь час поривався на Україну, але свідомість взятого на себе обов'язку не давала йому можливості залишити Москву. Заспокоюючи себе, цей невтомний трудівник часто говорив: «На Україні є кому просвіщати, а тут, у Московщині, немає людей освічених, і ми, українці, повинні помагати братам по Христу».

Як учений Є. Славинецький був скромним, простим, ніколи не підкреслював своєї розумової і наукової вищості над іншими, і цим придбав загальну до себе пошану.

Двадцять шість років праці віддав Єпифаній Славинецький Московщині, не шкодуючи своїх сил і знань, не шукаючи земних благ, а виконуючи обов'язок просвітителя. Вмер 19 листопада 1675 року в сані ієромонаха. Свою велику книгозбірню заповів Київському Братському монастиреві, який в наші безбожні дні зруйнований, разом з іншими церковно-історичними пам'ятниками України, дикою волею того народу, для добра котрого цей апостол працював.

Хроніка Українського Православного життя в світі

НІМЕЦЩИНА

Десятиліття парафії Св. Покрови в Мюнхені

Свято-Покровська парафія в Мюнхені, що була заснована літом 1945 р., в цьому році, в неділю 16 жовтня, дуже врочисто відсвяткувала своє храмове свято і одночасно відзначила десятиліття свого існування.

Урочисту Службу Божу з нагоди храмового свята і ювілею відправив прот. о. П. Дубицький в сослуженні прот. о. А. Деметрашвілі і протодіякона о. Г. Воробця. Підчас Служби Божої прекрасно співав мішаний хор, зложений з 18 співаків обох наших парафій в Мюнхені — Свято-Покровської і на Людвігсфельді, під диригуванням настоятеля Свято-Покровської парафії прот. о. І. Заяця, створюючи особливо молитовний настрій. Глибоко змістовну проповідь на тему Покрови Пресвятої Богородиці і з навізанням до десятиліття існування парафії виголосив прот. о. П. Дубицький.

На початку Служби Божої інж. Глазков передав до вітаря в скляній шкатульці, від козаків-парафіян цієї церкви, частицю Маврійського дуба, що була освячена на Гробі Господньому і привезена звідтам одним з козаків, полк. А. Пономарьовим.

Після Св. Літургії було відправлено молебен з проголошенням Многоліття Високопреосвященнішому Митрополитові Ніканорові, Всечесному Духовенству, побожним народам України, Білорусі, Грузії й Козакії, їх державним проводам на чужині й воїнству та всім борцям за державно-національну волю. Рівночасно проголошено Многоліття духовенству, кліру й парафіянам Свято-Покровської парафії. Після цього проголошено Вічну Пам'ять Митрополитові Полікарпові, Єпископатові УАПЦ, замученому більшовиками, а також гетьманам, головним отаманам, державним мужам і воякам-запорожцям і всім новітнім борцям, що полягли в боротьбі за віру і волю рідного краю. Зокрема про-

**З Архипастирської візитації у Франції.
Зустріч ВПР Митрополита Ніканора у Везін-Шалеті.**

голошено Вічну Пам'ять козакам і їх родинам, замученим комуністами.

Храм Св. Покрови на Дахауерштр. під час Служби Божої був виповнений людьми по береги, немов на Великдень. Багато людей не вмістилося в церкві і стояло на коридорі. Присутні — українці, грузини, козаки й білоруси. Серед присутніх багато відомих наукових, громадських і політичних діячів. Крім православних, присутні також українці греко-католики. Прибули люди не тільки з Мюнхену, але і його околиць.

Після Служби Божої, в харчівні українських студентів відбулася спільна трапеза, яку приготував п. М. Нагуляк. Трапезу, в якій взяло участь понад 110 осіб, розпочато молитвою, а благословив її прот. о. П. Дубицький. Під час трапези виступали з промовами: о. П. Дубицький, о. І. Заяць, проф. Б. Мартос, проф. Г. Мартинець, проф. Г. Ващенко, проф. І. Бакало, п. Кириченко, п. Петренко, інж. І. Лиховий, інж. А. Влизнюк, полк. М. Стечишин, ген. М. Капустянський, сотн. А. Качан і п. О. Стружський.

Трапеза тривала від 14-ої до 17-ої год. і залишила по собі дуже гарні враження. Наприкінці її, титар парафії, полк. М. Стечишин подякував присутнім за прибуття і вшанування Свята. Опісля ще дякував гостям настоятель парафії прот. о. І. Заяць.

Трапезу закінчено молитвою. Після молитви присутні разом з хором відспівали національний гімн: Ще не вмерла Україна.

Висвята нового священика

16 жовтня ц. р. Високопреосвященніший Митрополит НІКАНОР висвятив в Карлсруе в священики о. Полікарпа Садовського. Старо-католицький храм, в якому відбуваються українські православні Служби Божі, був виповнений численними місцевими і приїжджими віруючими. Чин висвяти, а перед нею змістовний, урочистий і зворушливий, текст присяги, викликав сльози не лише у ставленника, а й в більшості присутніх. Відчувалися піднесеність і духовний зв'язок між ним і присутніми. Цей настрій ще більш охопив всіх після сер-

дечного архипастирського слова Владика Митрополита в кінці Служби Божої. Владика вітав нового пастиря, бажаючи йому здоров'я й сили та розуміння взятих на себе на схилі літ нових обов'язків душпастиря, особливо важких і відповідальних в наш бурхливий і непевний час.

Даючи своє перше благословення, нововисвячений пастир відчув симпатії до себе з боку вірних, що цілуєчи св. Хрест, щиро й сердечно його вітали.

Новий священик призначений душпастирем українських православних парафій в Авгсбургу і Штеттенгофені, на місце священика о. Г. Добровольського, який виїхав до Англії. **Присутній**

Храмове свято в Інгольштадті

14 жовтня, в день Покрови Пресвятої Богородиці, парафія УАПЦ в Інгольштадті обходила своє престольне свято. В недавно відремонтованім приміщенні церкви, прикрашенім живими квітами, відслужено Літургію та молебен. В змістовному слові на Запричасному, настоятель парафії о. прот. Д. Бурко подав історію традиції шанування нашим народом свята Покрови Богоматері. Від часу, коли князь Ярослав Мудрий, при великому здвизі народу, на Софійському майдані в Києві, урочисто проголосив віддання на вічні часи України під опіку Пречистої Диви, наш побожний нарід глибоко шанував свято Покрови. Тисячі громад обходило в цей день своє престольне свято. Зокрема шанувало цей день наше славне Військо Запорізьке.

Після Богослуження вірні перейшли до залі УМСА, де відбули традиційну спільну трапезу. На відкриття трапези вірні проспівали Молитву Господню, а о. настоятель поблагословив трапезу. Офіційну частину закінчено співом «Достойно с...» У вільній частині провели парафіяни біля двох годин у співах народніх пісень та розмовах і розійшлися в доброму настрої. Шкода, що свято випало в робочий день, через що не всі з працюючих вірних мали змогу взяти в ньому участь. **А. К.**

Храмове свято в Новому Ульмі

Дня 14 жовтня ц. р. вірні Свято-Покровської парафії УАПЦ в Новому Ульмі відсвяткували своє храмове свято — Покрову Пресвятої Богородиці, гідно, по традиційному звичаю, з великим побожним піднесенням. По Всенічній, яку відправлено ввечері напередодні свята, була відправлена також панахида за спокій душ наших історичних, заслужених постатей і тих, що сповнюючи найбільшу заповідь Христа, поклали своє життя на вівтар Батьківщини.

Не зважаючи на те, що це була п'ятниця, робочий день, коли працюючі не могли прийти до церкви, на Божественній Літургії, яку відправляли настоятель прот. о. М. Гільтайчук і прот. о. І. Жуковський, взяла участь задовільна кількість вірних. Побожно співав церковний хор під проводом свого невтомного провідника п. Т. Булавчика. Особлива подяка належить хором за коштовний дарунок, яким вони зробили велику несподіванку і вчинили не абияке добродійство. Своїми власними си-

лами і коштом, вони постаралися про чудове накриття на Св. Престол і аналой, яке своїм національним стилем гарно пасує до різьблених хрестів, виконаних нашими мистцями, різьбарями по дереву. Сердечна подяка й сестрицям, які своїми жертвенно вишитими рушниками прикрасили Святі Образи й хрести, а передусім великий храмовий образ Св. Покрови. Честь і хвала працьовитим рукам, що зробили це на славу Божу.

Увечорі того ж дня відбулася спільна традиційна трапеза в помешканні п-ва Богомазів, на якій в дружній атмосфері виступали промовці, згадуючи старі часи, славних лицарів запорожців, які під Покровом Божої Матері, часто перемагали сильнішого ворога. В кожного промовця була одна думка — твердо стояти при батьківській вірі.

Парафіянини

З церковного життя в Штуттгарті

9 жовтня ц. р. відбулася в Людвігсбургу біля Штуттгарту в оселі Корнвестгайм, де мешкає більше православних українців, Служба Божа, яку відправив протоєрей о. Ф. Луговенко. Прибули на Службу Божу віруючі і з недалекого табору в Альдінгені. Служба відправлялася в новій євангелицько-лютеранській церкві, в якій надалі відбуватимуться наші Служби Божі кожної другої неділі в місяці.

24 липня відбулися в цій парафії Парафіяльні Збори, на яких обрано було Парафіяльну Раду на м. Штуттгарт і околиці в такому складі: п. І. Вовк — голова, п. Г. Семененко — заступник, п. П. Бігун — секретар і касір та члени п. п. Г. Туз і В. Свічкарь, він же і титар.

На цей раз після Служби Божої було відправлено молебен з приводу від'їзду титаря, п. Свічкаря, до ЗДА, якого сердечними словами виражав о. Луговенко, разом з присутніми на Богослуженні парафіянами.

Найщиріше бажання цієї молоді парафії УАПЦ — мати свого постійного священика. **Присутній**

Панахида по Митрополитові Василю Липківському

11 вересня ц. р., в день Усікновення голови Предтечі Господнього Іоана, о год. 17-ій, у місцевому храмі УАПЦ старечого будищу у Фарелі (Ольденбургі) настоятель парафії о. Антоній Гурський відправив урочисту панахиду за великого Митрополита Української Православної Церкви, мученика Василя Липківського, і за всіх Єпископів, духовенство й мирян, що разом з своїм предстоятелем віддали своє життя за рідну Церкву. Ще за тиждень до панахиди о. Антоній, в своїх проповідях, підготував вірних до неї і закликав взяти в ній чисельнішу участь, а перед самою панахидою повторив свій заклик молитись за свічками в руках. Підчас панахиди вправно і мелодійно співав реорганізований о. Гурським хор під управою пані матки Гурської і при участі колоритного меццо-сопрано п. Ганни Старкової. Особливо гарно були виконані 3, 6 і 9 ірмоси канону і потрійне «Господи помилуй». Закінчилася панахида довгою і глибо-

козмістивною проповіддю о. Антонія, що висвітлювала величні постаті борців за Українську Православну Церкву.

Іван Ненаш

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

Новий розподіл церковних округ

Згідно з ухвалою Генерального Церковного Управління УАПЦ у Вел. Британії, затвердженої Високопреосвященним Митрополитом Ніканором, введено новий розподіл парафіяльних округ: 1. Лондонська, що охоплює Лондон і південну Англію, яку обслуговує протопр. С. Молчанівський; 2. Східно-Мідлендська (парафії Дербі, Ноттінгам, Ляйстер) — митр. прот. О. Довгаль; 3. Зах. Мідлендська (Ковентрі, Кіддермінстер) — свящ. П. Бублик; 4. Манчестерська (Манчестер і півн. Англія) — прот. Л. Опока; 5. Олдгамська — свящ. І. Гуня; 6. Престонська (Престон і Болтон) — прот. А. Мирошніченко; 7. Брадфордська (Брадфорд і Галіфакс) — свящ. С. Кіцок; 8. Півн.-східня (Лідс і Рочдел) — свящ. Р. Панченко. Дев'яту округу творить Вільно-Козачий деканат, що охоплює вільно-козацькі парафії, які обслуговує прот. З. Поляков.

ЗДА

Духовна Конференція

В Йонгтаві, Огайо, в днях 9 і 10 серпня ц. р. в церкві Св. Апп. Петра і Павла відбулася Духовна Конференція, в якій взяли участь Владика Митрополит Іоан, Архієпископи Мстислав і Геннадій, Єпископ Володимир та 62 священики Української Православної Церкви в ЗДА. Після молебна Конференцію відкрив своєю доповіддю Митрополит Іоан на тему «Релігія в наш час». Далі були витолошені доповіді: «Св. Літургія, її порядок і символіка» (Архієпископ Геннадій), «Душпастир і його зобов'язки в сучасну добу» (Єпископ Володимир), «Сучасний стан УПЦ в ЗДА, її потреби і завдання» (Архієпископ Мстислав), «Особиста сповідь священика, як засіб до самоудосконалення» (о. М. Федорович) та інші. Одночасно обговорено на Конференції ряд актуальних справ, як будову Церкви — Пам'ятника, справу Пенсійного Фонду духовенства та ряд інших. Все присутнє духовенство приступило до Св. Сповіді й Св. Причастя.

Тридцятиліття існування парафії

Українська православна парафія Св. Архистр. Михаїла в м. Міннеаполісі відсвяткувала цього року тридцятиліття свого існування. Її заснувало в 1925 р. біля 20 українських родин, бувших греко-католиків, що вернулися до віри своїх предків. Сьогодні ця парафія нараховує понад двісті родин, має гарну муровану церкву з великою залею під нею та дім для священика. Парафія спровадила також велику кількість українських скитальців з Європи та допомагає залишенцям.

Урочисті ювілейні святкування відбулися 17 липня. Ці урочистости очолив Митрополит Іоан, що в сослуженні численого духовенства відправив Службу Божу та молебен і нагородив саном протоєрея

настоятеля парафії о. С. Біляка. Особливо під час урочистостей відзначався мистецьким співом хор парафії під керуванням диригента о. Ю. Корсуня.

Посвячення новозбудованої Церкви в м. Провіденс

У неділю, 21 серпня, відбулося урочисте посвячення української православної церкви в столиці штату Род Айлен — Провіденс.

Невелика, але міцна православна українська громада під проводом свого настоятеля о. Йосифа Желехівського спромоглася збудувати величну кам'яну церкву на одній з кращих вулиць міста.

Під час урочистої Служби Божої Владика Іоан, Митрополит УПЦеркви в ЗДА, возвів у сан протосеря настоятеля о. Йосифа Желехівського та нагородив його золотим наперсним хрестом.

Інших українських церков у цьому великому місті нема. Неправославні українці давно розплилися «в чужому морі», приєднавшись до римо-католицьких парохій.

Ф. В.

БРАЗИЛІЯ

Свято в день Хрещення України

Св. Володимирська парафія УАПЦ при Українській вулиці в Сан Кайтано до Сул в Сан Павло 14 серпня урочисто відсвяткувала День Хрещення України. На Службу Божу, що її відправив настоятель парафії о. М. Куданович, прибуло багато вірних та представників від різних українських організацій. Богослуження закінчено Многоліттям трьом українським Митрополитам Іоану, Ніканору й Іларіону. Після Богослуження відбулася офіційна частина свята Хрещення України.

НОВА ЗЕЛЯНДІЯ

Місійна праця о. Г. Фомічевського

Заступник голови Консисторії УАПЦ в Австралії о. прот. Г. Фомічевський впродовж шести тижнів, у місяцях травні й червні цього року, перебував з місійними завданнями в Новій Зеландії. В своєму листі до Владика Митрополита о. прот. Г. Фомічевський так описує свою місійну працю:

«... Я побував на обох островах Нової Зеландії. При цьому проїхав поїздами більше 2000 миль. На південний острів можна дістатись тільки літаком або кораблем. Я, звичайно, плив кораблем... Я їхав з столиці Велінгтону до Крайсчорчу (це найбільше місто на цьому острові, понад 200 тисяч мешканців). Пробув я там п'ять днів. Відправив там Всенічну і Літургію. Хор прийшлося самому підготувати. Людей тут наших до 30-40 осіб. Всі відповілись, охрестив п'ятеро дітей. Назад до Велінгтону так само повертався кораблем. Всього кораблем зробив понад 400 миль. Звідси їздив до Окленду поїздом. В Окленді, де є мешканців понад 400 тисяч, українців так само мало, десь біля 25 родин. Тут був маленький хор. В Окленді відправив Всенічну і Літургію... Майже всі присутні приступили до Св. Сповіді й Св. Причастя...»

Найбільше уділив уваги Велінгтону, де є наша найбільша православна громада, тут же й центр новозаснованої парафії. Тут відправляв дві Всеніч-

ні і дві Літургії, при чому одну Літургію в день Зелених Свят, разом з грецьким священиком, а після Літургії панахиду за 7 мільйонів жертв голоду в Україні. Після панахиди відбувся поминальний обід, на якому було присутніх понад 60 осіб, а в тому грецький і англійський священики...

...Всього відправив 12 Служб, а перед самим від'їздом, ще їздив за 500 миль охрестити дитину одному нашому волянякові... Наших людей розкиданих по всій Новій Зеландії є багато. Живуть вони по 2-3 родини вкупі, тільки один живе сам, а ж новозеляндцями... Всі наші люди живуть добре. Майже всі купили хати. Зарібки добрі, роботи не бракує... Треба, щоб там був наш священик, він міг би об'єднати разом всіх українців, яких закинула доля в цю найдалшу закутину світу та й ще розкидала по всій країні...»

Пам'яті Митрополита Августина

В Гавтінгу біля Мюнхену, в санаторії, дня 4 жовтня 1955 р. упокоївся на 83 році життя Високопреосвященніший Августин, Митрополит Лотиської Православної Церкви.

Покійний Митрополит Августин (Петерсон), лотиський по національності, народився 17 лютого 1873 р. в Латвії. В 1895 р. закінчив духовну семінарію в Ризі. В священики був рукоположений 1904 р. і пастирське служіння проходив в різних місцевостях Латвії. Коли Латвія здобула самостійність, постає Лотиська Православна Церква, що її очолив Архієпископ Іоан (Поммер). Після трагічної смерті Архієпископа Іоана, що був вбитий більшовиками в 1934 р., на Соборі духовенства і вірних, що відбувся в м. Ризі в березні 1936 р. під головуванням Екзарха Константинопольського Патріярха Митрополита Германоса, було обрано протосеря Августина Петерсона Митрополитом Лотиської Церкви. Хіротонія його відбулася в Ризі 29 березня 1936 р. З приходом більшовиків до Латвії, розпорядженням московської церковної влади, за явною підтримкою більшовиків, Лотиську Православну Церкву було зліквідовано і перетворено в звичайну єпархію Московської патріярхії. Покійному довелося зазнати тоді багато прикрої від росіян, так само як пізніше від гітлерівської влади, що підтримувала в Латвії московського ставленника Митр. С. Воскресенського.

В 1944 р. Митрополит Августин виїхав на еміграцію і до самої своєї смерті перебував в юрисдикції Константинопольської Патріярхії. Останні роки був важко хворим і перебував постійно в санаторії.

Покійний Митрополит Августин був лотиським патріотом і ставився прихильно та з великою симпатією до Української Православної Церкви й її духовенства і осуджував всякий московський імперіалізм.

Похорон Покійного Митрополита відбувся 7 жовтня на місцевому цвинтарі в Гавтінгу.

Після похорону, над могилою Покійного Митрополита Августина, о. прот. О. Семенович з о. А. Деметрашвілі відправили панахиду, після якої о. прот. О. Семенович сказав чуле прощальне слово від Української Автокефальної Православної Церкви та зложив на могилу вінок від Владики Митрополита Ніканора.

Вічна пам'ять Митрополитові Августинові, незабутньому Архипастиреві Лотишської Православної Церкви.

БІБЛІОГРАФІЯ

Іван Власовський: НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ. I. (X—XVI). Українська Православна Церква в ЗДА Нью-Йорк, 1955. Ст. 294 тексту + 56 ст. з ілюстраціями.

Огляд цієї надзвичайно цінної і важливої праці містимо в окремій статті.

Протоерей С. Гаюк: ВІД ЦЕРКОВНОГО ПРЕСТОЛА ДО БЕРЕЗИ ЗА ДРОТИ. Вібліотека Літопису Волині. За редакцією інж. М. Бойка. Ч. I. Накладом Інституту Дослідів Волині. Вінніпег, Ман. Канада.

Спогади о. прот. С. Гаюка, кол. настоятеля православної парафії в с. Лопушні, Крем'янецького повіту, на Волині, що змальовують жахливі переживання його особисто, як і інших українців, які були в'язнені в польському концентраційному таборі Береза Каргузька, цінне джерело до опису мучеництва українського народу в останніх десятиліттях.

Спогади написані гарною літературною мовою. Автор описав все, що пережив і бачив, так безпосередньо, що перед читачем стають, як живі, картини страшних подій недавніх часів. Читач не може читати цих спогадів без хвилювання. Від першої до останньої сторінки читаються вони з великим напруженням.

ПОДЯКА

На фонд скликання Собору УАПЦ в Європі надійшли такі дальші пожертви: Збірка о. І. Шпаковича (Нюрнберг) — 41.50 н. м.; збірка п. В. Мініяла (Амберг) — 20.50 н. м.; збірка п. М. Гаюка (Ерлянген) — 12.00 н. м.; збірка п. Г. Семененка (Штуттгарт) — 18.40 н. м.; п. В. Кравченко (Мюльсгайм) — 6.00 н. м.; п. М. Сніжинський (Брухмюльбах) — 10.00 н. м.

Всім Жертводавцям і Збірщикам Передсоборна Комісія складає щиро подяку.

Накладом Видавництва «Рідна Церква» вийшли **СВЯТОЧНІ РІЗДВ'ЯНІ КАРТКИ.**

Ціна картки 10 пф. без коштів пересилки. Замовляти в Адміністрації Видавництва в Карлсруе.

Виправлення помилок: В подяці за пожертви на будову храму у Франкфурті, друкарня помилково, підчас ломки сторінки, вставила рядок «п. Л. Чумак — 14,25 н. м.; п. Л. Гуменюк — 8,30 н. м.» Шановні жертводавці пожертвували ці гроші на пресовий фонд журналу «Р.Ц.».

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

В м. Регенсбургу 20 вересня 1955 р. упокоївся, проживши 66 літ,

МАТВІЙ ОСАДЧІЙ

Останніх три роки Покійний виконував обов'язки дяка в місцевій Свято-Миколаївській парафії УАПЦ.

Похорон Покійного відбувся 22 вересня 1955 р. на Центральному цвинтарі в Регенсбургу.

Вічна Йому пам'ять!

Настоятель і Парафіяльна Рада парафії УАПЦ в Регенсбургу.

КУПУЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ «РІДНУ ЦЕРКВУ»! ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік

Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	240. — фр.
Бельгія	30. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни — рівновартість 1.20 амер. дол.	
Ціна одного примірника: Німеччина — 50 пф., Австрія — 2 ш. ЗДА і Канада — 20 центів, Великобританія і Австралія — 1 шілінг, Франція — 40 фр., Бельгія — 5 фр. В інших країнах рівновартість 20 ам. центів.	

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплата, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

**Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.**

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в офіс надсилати на адресу:

**Priester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.**

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beierteimer Allee 13.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік V

Січень-лютий 1956

ч. 21

Різдвяне Послання Високопреосвященнішого Митрополита НІКАНОРА

ДО ПРЕОСВЯЩЕНИХ АРХИПАСТИРІВ, ВСЕЧЕСНОГО ДУХОВЕНСТВА І ПОБОЖНИХ
ВІРНИХ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

«Рожденному від Діви твориво все з тремтінням послужило: небеса звіздою, земля яслами, гора вертепом, волхви дарами, пастухи здивуванням, а ангели пісню — „Слава на небі Богові!”» (З канону на неділю по Різдві Христовім).

Все Йому поклонилось, Тому народженому Дитяткові. Все Йому й буде поклонятись та хвалитиме Пречесне ім'я Його на віки. Минають тисячоліття, а подія Зпестя на землю Бога в людському тілі, щоб повернути людям втрачений рай, — вічно нова, вічно свіжа, вічно актуальна. Бо людство, в духовній немочі своїй, не перестає блукати по роздоріжжях, не перестає падати на урвищах. Перед людьми світить вічна Божя зоря, а людство її не бачить. Перед людьми в мільйонах храмів брешуть заклик до Бога, а людство його не чує. Пастухи прикладом служать, а людство — приклад той нехтує. Мудреці несуть Богові скарби, а наслідувачів мало. Ангели сповіщають мир, а їх солодкий спів людина заглушує вибухами атомів... І чому? Невже той вічний, спокійний, але враз і наказуючий Голос: «Прийдіть ДО МЕНЕ усі струджені і знедолені, Я заспокою вас» — вже перестав бути актуальним? Чи той, хто пішов за тим Голосом, не дійшов до Джерела його?!

Чому ти, Друже, завагався? Чому не йдеш за Ним? Слово ж Його і нині непреложне. Заклик Його завжди спасенний. Прийди до Його і вклонись разом з пастухами! Заспівай пісню разом з Ангелами! Розкрий свої духовні очі на небесний обрій, що веселкою міниться в сяйві Вифлеємської зорі! Положи свої дари до стіп Дитятка, поруч зі скарбами волхвів!

Які дари, запитаєш? Що маю я, щоб дійсно шанувати Того, Хто для нашого спасіння тіло прийняв? — Не вагайся! Неси Йому свої думки, своє серце, повне любови для ближнього. Сміливо клади їх до ніг Народженого, між до-

рогоцінні дари волхвів! ВІН ПРИЙМЕ ІХ, як надорожчии скарб. Бож для того й прийшов Він, щоб цей скарб твій від тебе взяти (Матв. 18, 11; 1 Петр. 2). Чи чуєш голос: — «Сину, віддам мені серце твоє»?! «І Я поверну вам ОДНО серце і ОДНУ путь» (Єр. 32)... «І дам вам нове серце і новий дух, заміню ваше камінне серце на серце людяне, і дух новий дам» (Єз. 36)...

Сміло положи перед Ясельцями й скарби твої: горе скитання, сум за Батьківщиною, кров рідних твоїх, по долині людського плачу густо розлиту... Постав коновку сліз твоїх коло стіп Його, бо що ж ти, нещасливий, більше дати можеш?! Дари твої стануть дорожчі за золото і ливан і кадило пахуче. Бо останні дві лепті з душі ти викинь і віддай... Прийме дар твій Дитятко — Спаситель і сяде з тобою до Своєї Вечери. Сполучить тебе золотом ниткою спомину з дорогими тобі істотами та світлу надію вкляде в душу твою. Безмежні благодатні спроможності у Святу Ніч маєш ти, Брате мій, — використай же їх!

В цей урочистий і спасенний День Народження Господа нашого Ісуса Христа шлю Вам, дорогі Брати й Сестри мої, моє святочне привітання та гарячу молитву за Вас возношу. Нехай Новонароджений поведе усіх нас по дорозі миру Свого та терпеливості і дар еднання з ближнім нашим у сяйві Своєї слави подасть.

Христос народжується!

Митрополит НІКАНОР

Р. Б. 1955.

Різдво Христове.

Карлсруе.

Архипастирське Різдвяне й Новорічне Вітання Архієпископа СИЛЬВЕСТРА Мельборнського та Австралійсько-Новозеландського

Христос народжується — славте!
Христос з небес — зустрічайте!
Христос на землі — величайтеся!

Радість оновлення світу щорічно ми урочисто вславляємо, любі мої дітоньки! Бо Христос народжується; а з Його народженням у світ приходять благодать Божого змилювання. В Вифлеємі Син Діви приходять з небес — зустрічайте радісно цю спасенну вістку. Від Різдвяних свят ця вістка, що Христос на землі, підносить нас морально, возвеличує духовно. Всі ми від найстаршого до наймолодшого маємо почувати себе возвеличеними, бо Агнець Божий прийняв гріхи світу на себе і прийшов на землю.

Пісня церковна сповнена неземною радістю через таку небесну даровизну людям. І як же не зустрічати такої Божої даровизни радісно й величатися Господнім даром? Цей дар сторицею величний, бо то Син Божий приходять на землю для нашого спасіння. В пісні церковній та радість вчувається й нас захоплює своїм ентузіазмом. Хвала народженому Дитяті, що приходять на землю світ спасти.

II

В урочистості Божого народження минулого року нам доводилося відзначити нашу радість надщербленою через оту нашу буйність у зрості духовному. Нині можемо сповістити всіх, а особливо юний доріст, що недотягнення наші минулорічні відійшли в непам'ять і ми їх обмили сльозами радості. В снотворних примарах не буде вже нам ввижатися

привидом санкція на наших братів ієрархів, духовенство й мирян.

Середина поточного року ознаменувалася рідною подією поверненням молитовного єднання у всій УАПЦ на еміграції. Яка ж це несподівана радість для всіх нас, що боліли цим обтяжливим недоліком? Нарешті ми його позбулися й вступаємо в новий рік чистими, облекшеними й вільними від образливих санкцій.

Віщуючи всіх Вас з Різдром Христовим і Новим Роком, відчуваю в серці своєму особливу втіху й радість, що Господь Милосердний дарував мені Своєю ласку й допровадив до глибокої 80-літньої старости, щоб побачити своїми очима й почути на свої вуха здійснення того, про що дбало моє серце безперестанку на протязі всього часу тривання молитовного розриву в УАПЦ на еміграції серед рідних дітей Матері-України!

Вітанням святим віщую всіх Вас, дітей рідної Мучениці-Церкви, щоб Різдвяна й Новорічна урочистість у цей 1956 рік була особливо всім нам милою й дорогою за досягнення молитовної єдності між всіма нами.

Нехай же всім нам Покрова Царниці Небесної буде надійним пристановищем, як була завжди опорою борцям за волю України!

Христос народжується — славте!

Січень 1956 р.

† АРХІЄПІСКОП СИЛЬВЕСТР.
Мельборнський та Австралійсько-
Новозеландський УАПЦеркви.

Д. Святогірський.

СВЯТА НІЧ

(За оповіданням Сельми Лягерлеф)

I

Темна ніч тоді вкривала землю,
Ніч якої ще не відав світ,
Як ішов Месія в людський рід
І вертеп сказав Йому: «Приємлю!»
Не світив ні місяць ані зорі,
В темі і тиші спало все кругом.
Коли б хтось ішов десь понад морем
Здивувався б його мертвим сном.
Не шуміли всебурхливі хвилі,
Найтихіший вітерець мовчав,
Навіть лист осики не дрижав,
Було тихо, тихо, як в могилі.
Нічичирк трава не шелестіла,

Притаїла сколих своїх грон,
Щоб роса краплиста не збудила
Святій ночі благовісний сон.
І на здобич звір не йшов ніякий,
Пес ніде не гавкав у ту ніч,
Німувала всяка жива річ,
Мов пририта незвичайним ляком.

II

В ніч оцю, таку таємну, в Римі
Кесар Август вирушив у храм,
З хором слуг і з друзями своїми
Нічну жертву принести богам.
Він сидів у пишнім палянківі,
Що несли дебели шість рабів,

Шлях світили золотаво-сині
 Смолоскипні сяєва огнів.
 «Що за ніч предивна загадкова,
 Як ніколи стумою*) лежить!
 І хто знає, що вона вістить!?»
 Імператор до вельмож промовив.
 «Ніч як ніч, якась лише сувора,» —
 Із вельможів одповів один,
 Що ніс вугля на жертвний чин
 І тримався весело й бадьоро.
 «Ось ми вже зійшли на Капітолій,» —
 Тихо каже Август. Та нараз
 Несказаний трепет, як ніколи,
 Володарем глибоко потряс.
 Він уздрів крізь чорну темнь ночі
 Як магнуло ген у дальші
 Ясне світло, й чисті неземні
 Якись звуки він почув урочі.
 А почот вдавав себе спокійним,
 І казали, що то добрий знак:
 Боги, мов, до тебе благодійні,
 Говорили кесареві всяк.
 Встановили жертвник триногий,
 На вугіллях жрець вогонь розвів.
 Але кесар, як і перш, тремтів,
 Страх здолати бракувало змоги.
 Тільки взяв він з клітки голубицю,
 Що для жертви, і в хвилині тій
 (О, нещастя, все в очах міниться)
 Вона зникла в темряві нічній.
 Узав другу, й та легеньким рухом
 Із покляклих випурхнула рук.
 «Хто пізнає безліч моїх мук,
 Я проклятий охоронцем-духом!»
 Із відчаєм скрикнув імператор.
 Всесь почот стояв, немов німий,
 Кожний був готовий утікати
 Й залишити жертвник пустий.

III

А тимчасом у країні вбогій
 Довершилось таїнство дивнє,
 Звіщене в Писанні. Неземне
 В світ зійшло для визволення многих.
 На рівнині вівці спочивали,
 Вкруг вогню гурточок пастухів
 Спав безпечно, чого не бувало,

Як почувся враз небесний спів.
 Все лункіше ті святі еклогм**),
 Розливались у нічній імлі,
 Наближались звільна до землі
 Й залунало: «Слава в вишніх Богу...»
 Пробудились пастухи і вздріли
 Срібнобілих янголів ряди,
 Що співали дивно так, раділи
 І всім хором линули туди,
 Де сіяла неземна край міста
 Зоря-вістка про Новий Завіт.
 Пастухи побігли їм услід,
 Оповиті настроєм врочистим.
 До вертепу, що в підніжжя скелі
 Променисто сяєв серед мли,
 Йшли вони всі раді та веселі,
 І в ясельцях там Дитя знайшли.
 І віддавши Родженому шану,
 Пішли скоро, щоб звістити всіх,
 Яким щастям Бог навідав їх
 В тую ніч ніколи ще не знову,

IV

В ту врочисту радісну хвилину
 Вся природа пробудилась скрізь.
 Зашуміла кожна деревина,
 Дихнув вітер, пахоці знялись,
 Зорі в небі блиснули вогнями,
 Місяць ясно на весь світ засяв,
 Тибр ізнову хвилями заграв,
 Рим білів багатими двірцями.
 Й дві голубки із-за хмар злетіли
 Над холодний жертвник в той час
 І на плечі кесареві сіли,
 Аж вельможі скрикнули всі враз:
 «Аве Цезар, дух тебе вішує,
 Ти володар світові один,
 Всяк народ складе тобі поклін
 На цім місці поки світ існує».
 Але раптом глас почувсь громовий:
 «Схаменіться, гляньте всі на схід,
 Тут і скрізь до віку людський рід
 Покланяється буде лиш ХРИСТОВИ!»

*/ Стума — непроглядна тьма.

**/ Еклога — поетична форма духовного співу.

Зоря звістила про народження Христа

Нова радість стала, яка не бувала,
 Над вертепом звізда ясна на весь світ засіяла.
 Де Христос родився, з Діви воплотився,
 Як чоловік пеленами убого повився.

Дивна вона, пісня ота. Коротка, простенька, але
 яка багата змістом і дивна чаром. В коротких сло-
 вах цієї пісні змістовно переданий історичний Факт,
 важливіший своїм значенням за всі інші, що ста-
 лися коли-небудь на землі. Два Євангелисти свв. ап.
 Матвій і Лука переказали людству докладно момент,

на який з нетерпеливістю чекали довгі літа, не тіль-
 ки вірні сини ізраїльського народу, але й погани.
 Сам ізраїльський нарід знав, що Месія має при-
 йти. Про це предсказували йому його пророки.
 Їхні пророцтва були немов проблески серед темної
 ночі і для людей-неізраїльтян, особливо тих, що
 цікавилися питанням Вищої Сили. До таких нале-
 жали так звані «магі» — астрологи-науковці. Між
 ними знайшлося трьох, які з книг Мойсея довіда-
 лися, що з приходом жидівського Царя-Месії, має

з'явитися нова зоря: «Бачу його перед вічно, тільки не сьогодні, бачу його та не зблизка, чую в моїм дусі: сходить зоря із Якова, здіймається берло з Ізраїля...» (4 Кн. Мойс. 24, 17).

Не одну ніч прийшлося їм чуйно сторожити, віра їх була сильніша від утоми. — І ось, яка велика радість! Між зорями, що їх вони знали, появилася одна, яка цілком відрізнялася від мільйонів своїх посестер. Не було сумніву, — це народився Месія! І вони, не зважаючи на далеку дорогу, рішилися його відвідати, поклонитися йому та зложити, на знак своєї відданості і покори, цінні дарунки: золото, ладан і смирну.

В той час у вітчизні Царя Слави, з'явився убогим пастухам Ангел Господній, подаючи їм радісну вістку: «Не бійтеся! Ось бо я звіщаю вам радість велику, що буде всім людям. Бо народився вам сьогодні Спас, що єсть Христос Господь, у городі Давидовому» (Лук. 3, 10-11). Перейняті дивним почуттям і світлом Господньої Слави, пішли пастухи до народженого Царя — Ісуса Христа, в супроводі небесної пісні ангельських хорів: «Слава на небі Богові і на землі спокій, між людьми благовоління» (Лук. 2, 14).

Багато літ від того часу уплило, багато подій, світлих і темних було, та все майже те втопилося в глибоке море забуття. Народження Ісуса Христа лишилося повік все новим, світлим і радісним. Кожного року на ново чекаємо його, як колись тих три волхви, чекаємо, коли прийде Свят-Вечір, коли зійде ясна зоря. Чекають його старець і юнак, чекає мудрець і простий, багатий і бідний. Чекаємо всі тої святвечірньої зорі й якась дивне почуття радості і спокою огортає наше знедолене серце.

Так, ми всі радіємо, але чи застановилися ми чого ми радіємо? Чи радіємо тим, що ми зуміли приготувати «на свята», чи самим святом. Здається, що багато радується тим першим. Сам же Христос стоїть у них на останньому місці. Різдво Христове не на те, щоб радіти тим, що ми зуміли придбати для свого тіла. Воно має важливішу ціль, щоб Христос народився в наших серцях. Щоб ті серця наповнилися тою радістю, якою були сповнені серця убогих пастухів і вельможних мудреців. Тоді осніть нас Слава Божя ясною зорею і попровадить нас, як тих трьох мудреців, певним шляхом.

«Якже народився Ісус у Вифлеємі Юдейському, за царя Ірода, прийшли мудреці зі сходу в Єрусалим говорячи: Де народжений Цар Юдейський? Вачили бо ми зорю його на сході й прийшли поклонитися йому. Почувши це Цар Ірод стривожився і ввесь Єрусалим з ним» (Матв. 2, 1-3).

Рука Божя повела чужоземних вельмож в саме серце жидівської держави, щоб вони там подали вістку про нового, Небесного Царя, не тільки Єрусалимові, а й самому Іродові. Вістка ця пішла по цілому Єрусалимові. Між людьми почали родитись нові надії, а Ірод побачив загрозу й стривожився. Він тайкома кличе мудреців і випитує їх зі злосним підступом: «Ідіть і пильно розвідайте про те Дитя, а як знайдете дайте мені знати, щоб і мені піти поклонитися йому» (Матв. 2, 8).

Такий підступ випробує сатана від настання світу. Ним він розбив спільноту людини з Богом, перекидуючись в хитрого змія. Цим хитрим змієм він зробив Ірода, який по наші дні носить назву «лукавого». Аж по наші дні цей лукавий Ірод, втілений в різних особах, робить свою руйнівницьку роботу, щоб знищити Правду Божу. Сьогодні цей «лукавий Ірод» розсилає свої демонські полчища — «п'яту колону» по всіх закутинах земного шару, шукаючи можливості вбити Правду між людьми. Сьогодні чітко поділене вже людство на два табори — християнський і демонський. І сьогодні замість радості родиться в людях страх перед завтрашнім днем, перед невідомою дорогою. Ми питаємося: — де ж тоді Той добрий, любячий Христос, чому ми губимо віру? Де та зоря, що привела мудреців до Христа?

Христос вчора і сьогодні Той же Самий, і зоря світить ясніше ніж коли будь. Це тільки Христос може освітити наш шлях і повернути волю нашому красві. Тільки Христова зоря може привести нас до нашої вільної батьківщини. Цю нашу батьківщину ніколи так яскраво не бачимо, як в день Різдва Христового. В нашій уяві стає тепле родинне вогнище, в якому забувалися всі земні турботи та панувала радість і спокій, який дивною тайною, незбагнутим чаром підносив нас в тихі святі країни. Тому метою нашого скитання повинен бути завжди в наших серцях Новонароджений Христос і рідна батьківщина.

Не блукаймо ж далеко навкруги печери, а знайдімо до неї, зложім Христу свої дари — серце чисте і любов щирю. А Він благословить нас малими ручками, віджене наш страх — тривогу й подасть нам Свій спокій. Маючи його в серці, матимемо ту ясну зорю — нашу надію, яка заведе нас «у край наш веселий, між мир хрещений», де не буде вже сучасних іродів, що чигають на наше життя, і де ми зможемо вільними устами співати Богові пісню хвали:

«Слава Богові на небі і на землі спокій, між людьми благовоління».

Прот. М. Гільтайчук

Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, Українських Православних Митрополитів, Архієпископів, Єпископів, Всечесне Духовенство, Побожних Вірних Української Православної Церкви, наших Співробітників, Передплатників, Прихильників і ввесь Український Народ щиро вітаємо з великим святом Різдва Христового!

Редакція і Видавництво

Прот. Д. Бурко

З книги буття Української Церкви (7)

Центром українського церковно-національного життя від перших днів його відродження ввесь час був Київ, храм Святої Софії. Таким не перестав він бути й тоді, коли церковний провід, митрополит з його співтрудівниками, під насильством нелюдської влади перемістився (вкінці 1930 р.), до Харкова, тодішньої столиці УССР. Київська парафія була тим світлицем, до якого линули серця вірних і в краші дні буття рідної Церкви і в годину її печалі. Просторий Софійський собор підчас відправ завжди був повен людей; в час розгрому парафій на місцях, сюди, на цей духовний острів серед бездушного советського моря, ішли всі, кияни і приїжджі, хто мав ще душу живу, незамерлу під всякденним комуністичним глумом і страхом. Це непокоїло безбожний режим. Його надмірливий апарат, ГПУ, що невпинно слідкував за життям Софійської парафії і зважував те значення, яке мала вона для цілої України, вирішив покінчити з цією твердиною УАПЦеркви за всяку ціну. Тяжких ударів, що почалися з 1927 року, як усунуто митрополита Василя Литківського, ця парафія знала дуже багато. На неї ввесь час накладали важкі податки, які вона, дукуючи жертвності своїх численних парафіян, а часто великим грошовим офірам таємних добродійців, завжди сплачувала. В 1929-1930 р. р., в час масового погрому українських культурно-національних сил (процес Спілки Визволення України), арештовано в цій парафії 4-х її священнослужителів, 5-х церковних діячів з мирян та більше 100 рялових парафіян. 1931 року було арештовано її настоятеля архієпископа Костянтина Малюшкевича і продержано в тюрмі більше двох місяців. Наприкінці 1932 року на парафію накладено 10.000 крб. податку, а коли вона цю суму з труднощами виплатила, через три місяці наклали 20.000 карбованців. Тимчасом парафію обезглавлено вдруге, архієпископа Костянтина Малюшкевича арештували знову. Його обвинуватили в «підривній діяльності проти советської влади», бо одного разу після служби в Софійському соборі, в листопаді 1932 року, він говорив до людей: «Дайте, брати і сестри, кусочок хліба голодному. А їх багато!..» Цього для ГПУ було досить, щоб арештувати архієпископа. Його замкнули в тюрму і заборонили побачення й листування з родиною. Заходи митрополита Івана Павловського, над яким також висів Дамоклів меч, і клопотання Церковної Ради про полегшення долі арештованого не дали жадних результатів, ГПУ невблаганне. Тодішній другий священик Софійського собору, протоєрей Г. Храпко, (пізніше репресований) оповідав авторів цих рядків, що слідчий Київського ГПУ на його запитання про стан справи архієпископа Костянтина, як обвинуваченого, відповів: ««Антисоветская выхватка епископа Малюшкевича заслуживает наказания. В Советском Союзе голода нет!»

А дійсність якраз була такою, що не могла не ви-

Софійський Собор у Києві

кликати з душі архієпископа Костянтина Малюшкевича, як і кожного народолюбця, крику болю за приречених на вимирання українських селян, в яких відібрано останні крихти хліба. Почався в Україні нечуваний у світі голод, пляново створений советським урядом, щоб упокорити селян, індивідуалістів за своєю українською природою, колгоспній рабській системі, настав стократ жахливий, найчорніший в історії українського народу 1933-ій рік. Не забуду картини, яку бачив у Києві напочатку січня того року. До будинку «Районного Відділу Міліції» на Подолі під'їхало двоє саней, на них лежать, мов снопи, в три шари трупи селян... переважно чоловіки, недбало прикриті рогожами. Зупиняюсь на хвилину. З передніх саней дивляться на міліціонерів, на пекельний режим, застигли, широко відкриті очі дядька... Ті очі, той несказанно печальний вид говорив: «Ось вона, трагічна доля, українського селянина в советському Вавилоні, це її справжній образ!..»

Сумне було тоді для Софійської парафії і Києва, як і для всієї України, свято Різдва Христового. Настоятель парафії, архієпископ Київський, Костянтин, терпів у темниці ГПУ моральні тортури. З Москви дійшли вісті, що в тамтешньому ГПУ загинув єпископ Миколай Карабієвич (арештований 1932 р.) той, який протестував проти «церковного собору», що в січні 1930 року насильно скликало ГПУ; він говорив тоді агентам ГПУ Каріну, що його дії паралізували волю Української Церкви. По всій Україні знов посилюлись арешти останків духовенства, рівночасно з масовими арештами інтелігенції.

Умови життєдіяльності Української Церкви дедалі ставали нестерпними. Антихристиянський режим збиткувався над нею всякими способами, які тільки могли придумати його бездушні виконавці. Ось живий у моїй пам'яті епізод.

Ранок 7-го січня того жахливого року (1933). Врочисто, як здавна, гуде великий дзвін Святої Софії, нагадує спечаленому Києву про Народження Христа Бога. Стомлені душею віруючі йдуть до предко-вічного храму, щоб у велике християнське свято піднести серцем в духовний світ, забути на хвилину комуністичний світ насильства і крові. Наближаючись Володимирською вулицею (совети переймали її на Короленка) до собору, чую, що в благовісну музику дзвону вдирається щось неймовірне, якась стрільба. Вхожу південною брамою в Софійське подвір'я й очам своїм не вірю... ні, вірю, бо в советській дійсності, в цьому царстві глуму і тіні смертної, все можливе! Зі східного боку храму з двадцять міліціонерів шерогом стріляють з-коліна по мишенях, розставлених низом на завітній стіні собору, «вчаться стріляти...» Поглядаючи з сумом на це варварство, люди хрестяться й заходять у храм. «Ох, Боже наш!» — говорить, зітхнувши скорбно, одна жінка. В храмі кінчається читання Часів. Из-за муру товстелезної східної стіни час від часу лунають глухі звуки пострілів. Нерушима Стіна, Богоматір, здається плаче, як 1240-го року, коли громив її нехрист татарин Батий. На початку Літургії стрілянина затихла. Міліціонери натомість почали ходити довкола собору й голосно співати советських безбожних пісень. Це тривало більше як півгодини. Щоразу, коли відкривалися двері храму, як хтось заходив, доносилося набридле в ті дні:

«Вейся знамя коммунизма
Над землей трудящих масс.
Нет ни бога ни отчизны,
Победит рабочий класс.»

Грубий і задириливий спів хвилями вдирався до храму, намагаючись перешкодити гармонії краси Богослуження та затьмарити святковий настрій віруючих. Наостанку зухвальці заспівали з диким свистом іще раз «Долой, долой монахов, раввинов і попов...» і стало тихо.

На другий день свят, 8-го січня, в Софійському соборі архієпископ Юрій Міхновський, що виконував обов'язки настоятеля намість ув'язненого архієпископа Костянтина Малюшкевича, про закінченні Літургії говорив до народу про катастрофічне становище парафії і всього церковного життя в Україні. Він казав: «Наша парафія вже не в силі виплачувати державних податків. Духовенство скаржиться, що йому надзвичайно тяжко... але що я можу зробити?! Соборна скарбниця порожня, незалежні від нас обставини сильніші від наших можливостей... Від інших парафій, з місць, все частіше надходять сумні вістки. Несемо всі ми важкий хрест... Можна тільки сказати словами псалма: «Душа моя нис від смутку, підкрепи мене, Господи, по слову Твоєму» (псалом 118, 28). І в очах архипастиря блиснули сльози... Серед жінок почувся плач, свято радості повивала печаль...

Вершители кремлівського пагубного комунізму в своїй запеклій злобі на Церкву, що заваджає їм, безсилі боротися з нею ідейно, застосовують нато-

мість терор моральний і фізичний. Ці душители всього божественного повстали проти Христа й намагаються замінити Його вічний Заповіт любови й правди своєю «правдою». Вони запроваджують, насильством ту «правду», яка звіщається щодня в мільйонових тиражах газети, що самою назвою цілком розходиться із своїм змістом, ім'я якому — безстидна лож; ту «правду», що сльозами й кров'ю пливе по землі українській і на костях мільйонів замучених її синів буде новітній Вавилон, ту «правду», що на словах декларує вільне існування віри і Церкви, а на ділі жорстоко нищить їх.

Ота безприкладна своїм лицемірством і підлістю советська «правада» безоглядно напосілась на Софійську парафію і загрожувала їй розгромом. Довершення цього диявольського замислу відтягалось до якогось часу з причини, відомої лише самій владі. Такою причиною, можливо, було те, що парафія не встигла виплатити позністю надсильного для неї податку (20.000 карб.), про це свідчили сумні факти з життя ліквідованих парафій; так в Харкові, в Одесі й інших містах кафедральні парафії закрито після того, як вони сплатили з великими труднощами страшні податки. Ворогові потрібно було закрити Софійський собор і цим ударом добити Українську Церкву, яка й під важким обухом жила й діяла в обороні християнського і національного ества свого народу.

Але Світло народженого в вертепі Спасителя світить у всякій темряві. В змучених серцях вірних Воно світило вірою і надією й підкріпляло усіх на тернистому шляху буття під безбожним режимом.

ТИХА НІЧ.

Тиха ніч, Божа ніч.
Стихло все, ясно скрізь.
Коло Діви Дитятко,
Пресвяте Немовлятко
Спить в небесному сні,
Спить в небесному сні.
Тиха ніч, Божа ніч.
Спас з небес сходить днесь.
Херувими й блиск зорі,
Пастухи, і три царі —
Славословлять всі:
«Слава, слава Тобі».

ПОВІДОМЛЕННЯ

З благословення Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, цим повідомляємо Всечесне Духовенство й Вірних УАПЦеркви про наступне.

Вже довгий час вживаються заходи щодо скликання Церковного Собору Української Автокефальної Православної Церкви в Європі. Такий досі не відбувся через брак потрібних для того коптів, а також з інших причин, зумовлених сучасним станом українського церковного життя на чужині.

Собор відбудеться 1956-го року, в Німеччині. Про час його скликання буде повідомлено пізніше.

Передсоборна Комісія

Проф. Н. Полонська-Василенко.

ІЛАРІОН, Митрополит Київський.

Літопис наш, відомий під назвою «Повість временних літ», оповідає під 1051 роком про таку подію: «Постави Ярослав Іларіона митрополитом Русі в святій Софії, собрав єпископы». Далі оповідається, що цей Іларіон був пресвітером церкви св. Апостолів улюбленого кн. Ярославом села Берестова, і був «муж благ, книжен і постник; хожаше с Берестового на Дніпр, на холм где нынї ветхый манастыр Печерський, ту молитву творяше, бо ту ліс велик. Ископа печерку малу, двусажену и приходя с Берестового, отпіваше часы и моляшеся Богу втайну. Посемь же Бог князю вложи в сердце, и постави и митрополитом в св. Софії». Такими словами оповідає літописець — сучасник про одну з найзначніших подій Української Церкви, української культури й взагалі історії України княжої доби.

В чому ж полягає таке велике значення поставлення пресвітера Іларіона на митрополита? Перш за все він був перший митрополит українець, тоді як до нього митрополитами були греки, поставлені в Візантії. З стислих слів літопису видно, що на бажання Ярослава Іларіона було обрано собором єпископів, який зібрався в церкві св. Софії. Ця подія великої ваги: зростанню сили і могутності Київської Держави, на думку Ярослава, відповідало створення самостійної, фактично, автокефальної Церкви. Тому обрано на митрополита Іларіона, пресвітера Берестовської церкви св. Апостолів. Вже цього факту досить, щоб визнати подію р. 1051 видатною. Пройшло 97 років, і коли греки-митрополити, спираючись на Візантійського патріарха, повели в Київській Державі свою політику, яка не відповідала плянам князів, 1145 р. між митрополитом — греком Михаїлом і великим князем Київським Всеволодом дійшло до конфлікту, митрополит вийшов до Візантії, заборонивши служити в св. Софії, поки приїде новий митрополит. Тоді, року 1147, новий князь Київський Ізяслав II, наказав єпископам знов скликати собор і обрати митрополита: обраний був теж муж книжен — філософ, Климент Смолятич. Таким чином приклад Ярослава був наслідуваний в 1147 р. великим князем Ізяславом II.

Літопис надто стисло характеризує Іларіона: «муж благ, книжен і постник». Між тим постать митрополита Іларіона заслуговує на велику увагу. На щастя, для нашої культури зберігся твір Іларіона: «Слово о законі Моисеом даным ему и о благодати и истині Іисус Христом бывшем». Цей твір, як гадають, є слово, що виголосив Іларіон в Десятинній церкві. Деякі вчені, в зв'язку з тим датують його 1051 роком, цебто роком обрання Іларіона на митрополита; дехто відносить до попередніх 1037—1050 років; по суті це не змінє справи.

«Слово о законі і благодаті» є найвидатнішим,

незрівняним по красі і силі зразком ораторського мистецтва. В ньому автор дає антитезу між старим законом і новим, який дав Ісус Христос — благодаттю; порівнюючи їх Іларіон доводить, що старий лише підготовляв місце новому, був «предтеча і слуга благодаті і істини», тіню; він широко вживає порівняння, символічні образи: старий завіт — місяць, новий — сонце; старий раба — Агар, новий — вільна Сара; старий — озеро, що висохло, новий — живе джерело, яке вже залило всю землю, і дійшло до нас. «Се бо вже й ми со всіма християнами славимо святую Тройцу, а Іудея мовчить...»

Ця поетична картина потрібна була для автора, щоб зробити перехід до основної теми: «похвали великому князю Володиміру». Іларіон перелічує, кого славлять різні країни: Римська країна-Петра і Павла, Асія і Ефес і Патмос-Івана Богослова, Індія-Фому, Єгипет — Марка; всі країни прославляють вчителя, який навчив їх православній вірі; «Похвалимо ж і ми, по силі нашій малими похвалами велике й дивне зробившого нашого вчителя, великого кагана¹⁾ нашої землі, Володимира, унука старого Ігоря, сина славного Святослава, який в свій час володів, мужністю і сміливістю прославився в багатьох країнах, якого і тепер згадують за його перемоги і силу. Не в худій бо і невідомій країні володарив, але в Руській, яка відома по всіх кінцях землі».

Іларіон прославляє мудрість Володимира, який «возжела сердцем і возгоріся духом...», отрясе прах невір'я і вступив в святую купіль і возродися від духа і води, і прийняв нове ім'я Василя». Він наказав охреститися всій землі, і хрестилися всі — «хто и не любовью, но страхом велівшого крещася». Він малює швидкі успіхи християнства: «тоді почав мрак ідольський відходити від нас і світанок благовір'я з'явився. Тоді темрява бісовського служення загинула, і сонце Євангельське землю освіти... будувалися церкви, відправлялися служби Божі, з'явилися єпископи, духовенство, ченці. І всі люди славили Христа».

«Як можемо ми належно хвалити Володимира? Як можемо дякувати? Як сам ти, звертається до Володимира Іларіон, повірив? Як знайшов ти Христа і передався йому? Навчи нас... Звідки побачив ти, що благий Господь? Не бачив ти його, не ходив за ним, як же став ти учнем його? Інші бачили його і не вірували, ти ж не бачив і повірив...» «Ти, блаженний не бачив ні апостолів, ні чудес і без усіх прийшов до Христа, лише від свого доброго розуму, розумів, що є Бог, єдиний Творець...»

Іларіон порівнює Володимира з Константином Великим, який з матір'ю своєю Оленою хрест з Єрусалиму принесли; так і Володимир з бабою своєю Ольгою принесли хрест від нового Єрусалиму,

Константинаграда, і поставили його на землі своїй і утвердили Віру.

Дуже цікавий є кінець «Слова»: Іларіон звертається до Володимира, нагадує йому велич збудованої ним церкви св. Діви-Марії, Десятинної, і порівнює її з пишнотою св. Софії, — Премудрости Божої, що збудував спадкоємець Володимира Ярослав. Він украсив храм «златом, і сріблом, і каміннями дорогоцінними і сосудами чесними; церква є дивна і славна всім сусіднім країнам, і такої не знайдеться на всім «полунощі земному», від сходу і до заходу. Встань, закінчує Іларіон, о чесна голово, з труни своєї... подивися на сина твого, Юрія (Ярослава)... подивись — як він прикрашує престол твоєї землі, і радій! Подивись на дружину його Ірину, на внуків... Дивись на місто, що сяє величчю, дивись на церкви, що процвітають на християнство, що шириться, на місто, яке освячують ікони, ладан пахтить, хвали і божественні піснопіння оголошують... і все це бачивши, радій і веселися, і хвали Благого Бога, що все це створив». Закінчує Іларіон, перелічуючи добрі якості Володимира, молитвою до нього: «молися о землі своїй, людях...» «і як довго стоїть світ, не наводи на нас напасти спокус, не віддавай нас у руку чужинців, щоб не називали твого міста, містом зайнятим, а твоє стадо зайдами на своїй землі, щоб не сказали в чужих країнах: де є їх Бог?»

Тут приведено звичайно, в дуже скороченому викладі цей видатний твір. Тяжко сказати, що в ньому заслуговує перш за все на увагу: велика ерудиція автора, чи вміння його володіти символами, порівняннями, чи майстерня будова цього «Слова», якій могли заздрити ліпші провідники. Найцінніше ж в цьому Слові — це глибокий патріотизм автора, його свідомість того високого рівня, на якому стояла в XI столітті Київська культура; він звертається до своїх слухачів, як до людей «до излиха наситившихся сладости книжної», він твердо знає, що не в худій країні правили Володимир та предки його, але в країні, яку добре знали в усьому світі. Київ його часів малює він, як блискуче місто, з пишними храмами; св. Софія своєю красою немає рівної «в полунощній землі» від сходу і до заходу.

Звичайно, в панегіриках такого роду дещо мо-

жно віднести на рахунок перебільшення, але в даному разі доля цього перебільшення була не велика, якщо й була. Нам цінне не те, чи перебільшував автор, чи ні — нам важливо і цінне те, що в середині XI століття існував письменник з такою широкою освітою, таким вмінням володіти творами як богословської так і класичної літератури, а головне — з таким читким і твердим розумінням місця і значення його батьківщини, України. Ми не бачимо ані натяку на приниження її перед іншими культурами, хоч би візантійською чи болгарською, навпаки він вірить в її висоту, і очевидно має підстави уявляти собі слухачів — бодай верхівку людности XI ст., як людей, що звикли до читання книг (наситилась премудрости книжної).

Поява митрополита Іларіона з його видатним твором «Словом о законі і благодаті» має величезний історичний інтерес і цінність: це допомагає нам уявити собі дійсний характер доби, коли могутня Київська Держава стала одною з міцніших в усій Європі, коли великий князь Ярослав Мудрий творить славетну «Руську Правду», кодекс законів, якому могла заздрити Європа; коли він буде цю незрівняну перлину мистецтва — храм Премудрости Божої — св. Софію, про яку дійсно можна сказати: якби він не створив більш нічого — він прославив би ім'я України і своє. Але ж то не був єдиний храм, їх було багато. В добу, яку ми, через свою необізнаність зважали за варварську, — він засновує бібліотеку. За Ярослава починають писати літопис, автори яких виявляють глибоку ерудицію, знання чужих мов, і не лише записують ретельно події, але дають перші спроби історичних концепцій. Ми бачимо, що біля княжого престолу стоять видатні люди — цілі роди їх, як Добриня, дядько Володимира, як Свінельд, як Вишата і син його Ян. На жаль, до нас не збереглося інших творів, але «Слово» Іларіона свідчить, що ця культура, яка пишню розцвіла за Ярослава, мала вже глибокі коріння, бо й сам Іларіон каже про предків Володимира, що поклали початок слави Київської Держави, і глибина його власної освіти свідчить про давню культуру України.

¹⁾ Слово «каган» вжито замість «князь»

ЗВЕРНЕННЯ ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

Сподіваємось, що наш журнал «Рідна Церква», який є виразником об'єктивної православної думки, Вам подобається. Ми були б дуже Вам вдячні, якби Ви чином підтвердили це наше сподівання. Наш журнал не переслідує якихось матеріальних цілей, і тому ми щиро дякуємо тим нашим Дорогим Читачам, які без нагадування самі сповнювали свій обов'язок щодо вчасного внесення передплати. Було між ними не мало й таких добродійців, що крім передплати жертвували окремо на фонд «Рідної Церкви». Цим наш журнал тримався і міг виходити в світ, викликаючи з різних сторін подяки й задо-

волення. Ми щиро віримо, що надалі наші Читачі так само будуть підтримувати нашу «Рідну Церкву», за що ми заздалегідь приносимо їм нашу щирю подяку. Було б добре, якби кожний наш передплатник приєднав нам хоч одного нового абонента.

Коли б Ви не бажали чи не могли з якихось причин надалі бути нашим передплатником, то просимо останнє число журналу нам повернути, або повідомити нас про це листовно. Якщо такого повідомлення ми не одержимо, то будемо уважати Вас за нашого передплатника.

Видавництво «Рідна Церква».

Три славні царі зі Сходу приходять

Зі світлом зірки, десь аж зі Сходу
Ідуть три владки княжого роду...

(З колядки)

Зному надійшли Різдвяні свята. Як і кожного року в численних колядках, різдвяних піснях та церковних співах згадуватимуться три царі, які перші прийшли з далекого Сходу поклонитися народженому Спасителю.

Оповідання про них є чи не найбільш улюбленою сторінкою в різдвяних спогадах. Їх подорож до Вифлєсму з дороговказом — зіркою стала мотивом численних народніх пісень та звичаїв. Дари принесені Спасителю — прообразом сучасних різдвяних подарунків; поступовання щодо Ірода — прикладом людської чесноти, а їх таємничі постаті — основою до численних народніх звичаїв, починаючи від просторих степів нашої Батьківщини аж до гірських осель німецької Баварії.

Але мало кому відомо, що ці легендарні царі існують не лише в народньому епосі, а прийшли через віки та простори й спочивають зовсім недалеко від нас, в старовинному німецькому місті Кельні. І кожного року 6 січня за новим стилем, тобто в святий вечір українського Різдва відчиняються брами славетного кельнського собору й перед очі віруючих в коштовному ковчезі виставляються для поклоніння мощі саме цих трьох царів зі Сходу.

В ці дні Кельн — місто резиденції їх Величностей зі Сходу справляє своє найвище свято. Перед святими мощами проходять нескінченні колони віруючих. Перед ними ж колись молилися німецькі кайзери перед коронацією. Три їх корони стали відзнакою міста. Численні християнські країни відзначають день їх пам'яті як величне церковне свято.

Подоріж царів аж зі Сходу до Кельна, пов'язані з їх ім'ям численні звичаї й нарешті саме євангельське оповідання про їх подоріж, є настільки цікаві, що над ними слід зупинитися трохи докладніше.

Жоден монарх у світі не зміг завоювати серця людей, як ці три царі, що вночі постукали до Марії та Йосипа. Але загалом не відомо чи були вони царями. Єдиним джерелом, з якого ми довідуємося про їх подоріж, є оповідання Євангелиста Матвія й воно стало одним з найулюбленіших в історії людства.

Але сам євангелист не називає їх царями: «Коли народився Ісус в Вифлєсмі іудейському за днів царя Ірода, то ось мудреці (волхви) прибули до Єрусалиму зі Сходу». Отже євангелист називає їх мудрецами. Магі (чародії) — написано в оригіналі. Царське походження цих мудреців базується на зовсім іншому логічному ґрунті. Христос Месія був заповіданий пророками. Про нього згадують численні місця Старого Заповіту. Так само цей Заповіт каже, що при народженні прийдуть до Нього три царі. «Прийдуть й поклоняться й принесуть Йому дари» — каже пророк (Пс. 71.10-11). Таким чином людська думка потроху піднесла мудреців до царської ранги, що доречі не далеко від дійсності,

оскільки в східних народів ці два поняття часто вміщувалися в одній особі. Так само людська думка в хащах історії відшукала й імена трьох мудреців. Деякий час правдивість їх була під сумнівом аж поки вчений англійський чернець Беда Венерабеліс безпомилково не посвідчив їх імен — Каспар, Мельхіор та Валтасар.

Оповідання далі Євангелист Матвій говорить про розшуки мудреців за народженням Месією. Вони питали в Єрусалимі: де народжений цар Юдейський, бо на Сході ми бачили Його зорю й прийшли поклонитися Йому... Й ось зоря, що на Сході вони її бачили, йшла перед ними, аж поки прийшла й стала над тим місцем, де було Дитя.

Ця зоря стала основою до численних народніх звичаїв. В старі добрі часи в кожному українському селі ще за багато тижнів перед святами хлопці споруджували зірку. Зі співами й колядками вони подорожували по селу, символізуючи євангельських мудреців. Цю саму зорю переняли як символ численні народи й уряди. «На небі зірка ясна засяла» — співають українські колядники. А сама подоріж мудреців вилилася в численні народні вистави.

В Гор. Баварії, Шлезьку та Словаччині передягнені, як мандруючі царі, сільські юнаки подорожують від хати до хати, співаючи різдвяних пісень. Спочатку такі мандрівки відбувалися лише до будинків церковних достойників, а потім поширилися й на все населення. В окремих народів розігрують спеціальну драму, яка перемішена з чабанськими легендами. В цих драмах помітно впливи поганства: коли перед Різдом заговарювали отари проти вовків. З часом ці дві речі злилися в одне, одержали напр. в Німеччині назву — Вольфзеген — та перетворилися на виставу про подоріж царів до єврейської землі.

На селах Подільщини до таких вистав приєднуються драми про злі сили символізовані постаттю Ірода. Його злоба до Христа вилилася в численні народні приказки та пісні, а саме ім'я стало символом людської жорстокості та зла.

В тому, що трьох царів знайшла почесне місце в народньому епосі, нема нічого дивного: Євангеліє було найпоширенішою книгою, особливо на Сході. Саме в оповіданні про царів знайшлися всі елементи, потрібні для драми: три герої, старий злий господар, чабан, народні співи були причиною поширення народніх звичаїв. Сприяли тому й церковні співи, в яких щедро згадується про мандрівних царів зі Сходу.

Принесені ними дари також знайшли місце в народніх звичаях: Від них пішли так розповсюджені на Заході звичаї робити подарунки знайомим на Різдво. В Італії напр. такі подарунки робляться не на Різдво, а 6 січня в день, коли римська Церква святкує пам'ять трьох царів. Усі італійські діти чекають цього дня на царів з дарунками. Але вони, звичайно, не приходять сами, а надсилають відпочиваючих.

В Україні цей звичай набрав зовсім відмінних форм. Давати у нас перетворилося в брати. Й мандруючі співаки з зізвдою, козою, колядники чи заспівальники не приносять дарунків, а навпаки одержують такі від господарів. Уроджена українська щедрість скорегувала західні звичаї.

Наприкінці не можемо не згадати як саме аж з Далекого Сходу потрапили святі мудреці до німецького Кельну й надрайське місто стала їх віковою резиденцією.

В 1164 р. за часів відомого в історії Фр. Барбароси вільне місто Міляно спробувало скинути кайдани чужої німецької окупації. Такі спроби відважні попередники сучасних мирних мілянців робили вже не в перше. Тому не було нічого дивного, що Барбароса нарешті вирішив покінчити з непокірним містом. Німецькі війська обложили місто й годинами обчислювався початок штурму. Тоді — оповідає старовинна легенда — ігуменія одного з мілянських монастирів запропонувала радникові Барбароси Кельнському Архiepіскопу Райнальду фон Дасель, як відкуп за долю посадника міста її брата, мощі святих царів зі Сходу.

Не відомо чи спасла ця обіцянка посадника від смерті чи ні, але знаємо лише, що по скінченні походу кельнський Архiepіскоп привіз мощі святих мудреців до Кельну. В місті було побудовано спеціальну браму, через яку царі ввійшли до своєї надрайнської резиденції. Найбільші майстри того часу побудували для них золотий ковчег, який й досі вважається чудом світового мистецтва. Частину цих мощей вже в цьому сторіччі повернено до Міляну, де вони й спочивають в церкві св. Евсторгія. Більша ж частина знаходиться й досі в Кельні.

Так мандрують святі царі зі Сходу до наших часів. Як й українські скитальники знайшли вони спокій в чужій та далекій від їх рідного Сходу країні. Старе німецьке місто стало їх резиденцією. Вони проходять й далі в різдвяні дні через сторіччя й країни, як святі й улюбленці народів, й кожного року приносять радість й надію в серця вистраждалого людства.

Вс. Вальченко

Р. Панченко

Водохреща в старому Києві

(Уривок із спогадів).

Хрещатиком зветься головна вулиця в Києві, що є продовженням т. зв. Хрещатого яру біля якого відбувалося хрещення України-Руси українським князем Св. Володимиром Великим.

Йдучи просто Хрещатиком, у напрямі Подолу й спустившись Олександрівською вулицею, трохи нижче Купецького зібрання, ми опинимося біля великої кількості дерев'яних сходів, що дуже нагадували колись сходи до Дальніх Печер у Лаврі. Пізніше тут було побудовано бетонові з портиками, оздоблено ліхтарями тощо. Сходи ці каскадами опускаються майже до самого пам'ятника Хрещення.

Глянувши з гори на долину, літом, на казковому зеленому тлі старих дерев і кущів, в зимі на біло-сніжному, можна бачити дуже високу червону колону, облицьовану в одну фарбу з Університетом Св. Володимира. Ця колона — пам'ятник славної події — Хрещення України-Руси стоїть над сивим Дніпром. На самій верхівці колони велика мідна куля, біля одного метра в діаметрі, з хрестом на верху. Колись ця куля й хрест були позолочені, але з часом позолота стерлася. Взагалі цей оригінальний архітектурний твір за багато літ свого існування знищився від непогоди, а особливо під час революції і воєн, коли над Києвом греміли канонади. Але пам'ятник все пережив твердо і непорушно, продовжуючи стояти, ніби прислухаючись до тихого й лагідного гомону, іншим разом до шуму бурхливих хвиль чимсь роздратованого діда — Дніпра.

За переказом, тут відбулося хрещення Киян. Це був колись берег Дніпра, але багато води втекло

відтоді, як було хрещення й пам'ятник опинився далеко від берега, кроків за триста. На тому місці, як оповідає легенда, люди повкидали до води багато ідолів, зроблених з золота й срібла. На дні Дніпра поховано колись багато скарбів, але все це течією води занесено десь, засипано відвічними пісками.

За місцевим звичаєм княжого Києва й в наступні роки, Водосвяття завжди відбувалося на Дніпрі, на місці, де стоїть пам'ятник Хрещення України-Руси. Хрещатиком, суцільною лавою, іде люд хрещений. Для молоді незрозуміла втома, а мороз підганяє, бадьорить. Хрещенські морози, як правило, вступали в свої права й боляче щипає за вуха і носа. Протиснутися до пам'ятника не можливо. Численне духовенство, велика кількість хористів і тисячі вірних заповнили яр і немає ніде вільного місця. Палають свічки в повітрі, що аж синє від морозу. Від співів, які дуже заглушаються церковними дзвонами, а їх в Києві було чимало, далеко за Дніпром розходиться відгомін. Все навкруги засипано снігом, що хрустить під ногами. Спить Дніпро, скований грубим прошарком льоду, завмерло на ньому життя. Не видно й не чути сирен пароплавів, гудків, катерів, плескання величезних барж, що везли десь із низов'я свіжі овочі, кавуни, дині, виноград і різне їство. Біле море, по якому люди спокійно йдуть і їдуть кінями до сел і селеш за Дніпром. Труханів острів, Предмостна, Микільська й Саперна слободка, Чорторій, Наталка, Вишгород, Межигір'я, Микільська пустинь і околиці села аж до Десни й Прип'яті всі з'явилися з фляжками,

Декілька актуальних завваг

Наша Церква називається **Українська Автокефальна Православна Церква**. Часто подають цю назву в скороченні УАПЦ.

Читаючи неприхильно наставлену до нашої Церкви деяку російську пресу, особливо церковну, читач міг неодноразово зауважити, що ця преса подає назву нашої Церкви, випускаючи слово Православна. Для наших супротивників вона лише Українська Автокефальна Церква. Нашу Церкву за Православну вони не хочуть визнавати, бо вона не узнає московської зверхності. Так ставляться до назви нашої Церкви її супротивники.

З яким здивуванням однаке приходиться не раз констатувати, що подібне явище можна зустріти і в українській національній пресі, тобто, що наша Церква називається Українською Автокефальною без найсуттєвішої прикмети **Православна**. Звичайно, маємо тут до діла з випадками, коли ті, що пишуть, не застаноляються над тим, що, випускаючи слово Православна в назві нашої Церкви, самі собі роблять погану прислугу. Сумно також, коли в українській пресі можна вчитати, що замість «в українській православній церкві» або «в храмі УАПЦ», пишеться, що «була відправлена Служба Божя в автокефальній церкві». Ніяка окрема парафія або церковне приміщення не може бути автокефальним. — по перше. По друге — наша віра православна, а тому і наш храм — це православний український храм або церква.

Доводиться часом зустрічати й такі неправильні написи на дверях наших церков: «Українська Автокефальна Православна Церква Св. Миколая» або «Свято-Покровська Українська Автокефальна Православна Церква». Тут люди просто помилилися і назву нашої Церкви, як містичного Тіла Христового, перенесли на назву своєї парафії або церковного

кухликми за святою Дніпровською водичкою.

Перед освяченням вся процесія зі співами молитов і палаючими свічками урочисто спускалась від пам'ятника до Дніпра, де вже була на березі велика ополонка. З краю низького берега було не глибоко й люди набирали освячену воду просто з Дніпра.

Як правило, на Водохресті ніколи не обходилося без пригод. Багаті купці-оригінали, аматори себе показати, приїздили на кінець Водосвяття до ополонки, закутані в добротні хутра. Зупинившись біля ополонки, вскакували на одну мить роздягнені до ополонки, окупавшись там, з блискавичним поспіхом окутувалися знову в свої хутра, сідали до карети, що швидко гнала на Олександрівську вулицю засніженим Дніпром.

Часто Водохресті закінчувалися для де-кого сумно, бо приморожені вуха, пальці на руках і ногах давали себе довго чути, але чудодійний гусячий смалець робив свою справу й потім довго згадувалася ця неприсмна пригода.

приміщення — Храму Божого. Правильно має бути: «Свято-Покровська парафія Української Автокефальної Православної Церкви» або «Українська православна церква Св. Миколая».

Користаючись назвою своєї Церкви, ніколи не забуваймо, що ми православні і наша Церква — це **Церква Православна**. Коли ми в назві нашої Церкви пропускаємо її найсуттєвіший прикметник **Православна**, то чинимо непростимий гріх.

Священик

ДО СУМНИХ ПОДІЙ В ТУРЕЧЧИНІ

Як про це широко повідомляла преса, в зв'язку з справою острова Кипру, грецьке населення якого домагається прилучення його до грецької держави, проти чого виступають турки, зфанатизована юрба турків вночі 6 вересня 1955 р. вчинила жажливий погром грецького православного населення в Істанбулі (Константинополі) і Ізмірі. Крім помешкань, підприємств і склепів, турецька юрба (як дехто припускає підбурювана комуністами) підпалила або здемолювала багато православних церков. Так, напр., в Істанбулі й його околицях з 80-ти церков знищено або здемолювано було 60. При тому було спалено, понищено або спрофановано церковні святощі, хрести, образи, книги й облачення. Навіть було порушено спокій мертвих і спрофановано цвинтарі. Підчас погрому потурбовано і побито багато греків, в тому числі багато духовенства.

Цей жажливий погром греків викликав протест серед християнського світу та вислови співчуття для потерпілих. Зокрема Світова Рада Церков переслала своє глибоке співчуття Константинопольському Патріярхові Атенагорасові та надіслала до Туреччини своїх представників, які на місці зацікавилися з розміром шкод заподіяних грецькому населенню. Зараз же після повернення з Туреччини 15 листопада чотирьох особової делегації Світової Ради Церков, в склад якої входив також референт Православних Церков і країн при цій організації пастор Р. Е. Максвел, було внесене прохання до всіх Церков, членів Єкуменічної Ради, зібрати 75.000 доларів, які мають бути переслані на руки Константинопольського Патріярха для розподілу серед тих, що потерпіли. В звіті делегації Світової Ради Церков подано докладно розміри знищень та підкреслюється відповідальність за ці сумні події турецького уряду, який згідно своїх зобов'язань має покрити втрати грецького населення.

Від імені Української Автокефальної Православної Церкви на руки Владика Мелетіоса, Єпископа Грецької Православної Церкви в Парижі, з приводу переслідувань, що їх зазнали православні греки в Туреччині, склав співчуття о. протопресвітер В. Вишнезський. В офіційному тексті співчуття між іншим було сказано: «Віками переслідувані у нашій батьківщині — Україні, ми тим більше розуміємо болючість релігійних переслідувань».

Що пишуть інші

Тижневик «Українське Слово», що виходить в Парижі, в ч. 734 за 4 грудня подає декілька статей, присвячених проблематиці УАПЦ. Вважаємо доцільним подати нашим читачам уривки з деяких статей, які висловлюють думку православних українців щодо різних актуальних і важливих питань.

В статті «За єдину УАПЦ» протопр. о. С. Молчанівський між іншим пише: «Українська Автокефальна Православна Церква, яка стоїть твердо на засадах православія, визнаючи догмати й канони Православної Церкви, визнані всіма Православними Церквами світу, є частиною Вселенської Православної Церкви. Що ж до того, чи визнає Українську Православну Церкву будь-яка інша Православна Церква, чи не визнає, то це вина не УАПЦ, а тої Церкви, що або через інше тлумачення вселенськості, чи з яких інших мотивів не хоче нас визнати. Проголосивши автокефалію Української Православної Церкви, український уряд, а пізніше Провід Церкви повідомили про це інші Православні Церкви, звернувшись також і до Царгородського Патріярха з проханням благословення і молитовного єднання. Відповіді ще й до сьогодні від Царгородської Патріярхії не поступило. Отже як не можна говорити про позитивну відповідь, так само не можна говорити про негативну...

Борюючи принцип автокефалії Української Православної Церкви, треба боротись за зміцнення УАПЦ. На превеликий жаль, як стверджує Собор Єпископів УПЦ в ЗДА, право вільного релігійного життя в різних країнах розселення нашої еміграції окремі одиниці і гуртки людей обертали часто на службу окремих груп-партій. Це довело до того, що в деяких країнах православні українці мають кілька церковних православних центрів, які не раз взаємно поборюють себе, і цим зуживають свої сили не на побільшення духових цінностей православних українців на еміграції, а на явне поменшення їх...

Зараз весь український православний загал мріє про той благословенний час, коли розпорошені сили наші будуть об'єднані в Єдину УАПЦ. Але бажання вірних не досить для того, треба, щоб це було у ієрархів і в середнього духовенства.

Справа ця нелегка і за пару тижнів вона не розв'яжеться. В цьому напрямку в Європі потрібно скликати Собор УАПЦ, який в цілому трохи порушить церковне життя. Потрібно розв'язати справу вікарного єпископа для Європи, в допомогу Високопреосвященнішому Владиці Митрополитові...

Виходячи з того, що більшість православних українців прагне церковного поєднання і наші Високопреосвященні ієрархи-Митрополити наставлені також позитивно до цього; можемо бути певні, що ідея єдиної Української Автокефальної Православної Церкви перемаже і буде здійснена.

ГОСПОДИ, ПОМОЖИ В ЦЬОМУ!

В іншій статті під заголовком «Невідкладні зав-

дання», написаній Головою Комітету Будови Храму УАПЦ в Парижі п. П. Плевако, видрукованій в тому ж часописі, після ствердження, що УАПЦ не уявляє з себе одного цілого, що нема сьогодні єдиної й стрункої організації Української Православної Церкви і що власне з приводу цього не можна мовчати, автор підкреслює одночасно, що в нас «багато є доброго й позитивного. У нас є добре організовані помісні Українські Православні Церкви в Канаді й ЗДА. У нас є сотки чудових українських православних храмів. У нас є три великих Митрополити — Владика Іларіон, Іоан і Ніканор, дякуючи мудрості яких, вченості, їх великому знанню вселенських канонів, Українська Православна Церква зберегла свій престиж назовні й свій ореол для вірних. У нас є дуже поважні єпископи, сотки відданих священників; є Богослужбові книги в українській мові, є українські церковні журнали, окремі церковні видання, знамениті братства, церковні бібліотеки, школи й тисячі вірних, щирих та жертвених українських патріотів, копіями яких — іноді тяжко запрацьованими — утримується, живе й росте наша УАПЦ.

Чого бракує Українській Православній Церкві? Наша церковна організація хворіє на відсутність порядку. Дуже рідко скликаються помісні Собори. Висвята двох єпископів УАПЦ є негайною справою і це є всеукраїнська церковна справа першої ваги. Нарада в найшвидший час трьох наших Митрополитів — є другою почерзі організаційною справою Української Православної Церкви. Ці дві справи є невід'ємним завданням наших Первоієрархів».

Порушені в обох статтях питання безперечно не вичерпують усієї проблематики Української Православної Церкви. Найважливіше питання — це єдність її. Проте важливе також питання її зв'язків з Православними Церквами у вільному світі, а в першу чергу в'яснення стосунків з Константинопольською Патріярхією, як Церквою Матір'ю нашої Церкви. Важливе також питання підготовки пастирів для нашої Церкви, особливо в Європі. Богословська Академія УАПЦ фактично не існує. Де брати нових пастирів, що повинні бути всесторонньо підготовані? Пастирські курси можуть лише частинно залагодити цю важливу проблему. Вважаємо важливим відбуття Собору нашої Церкви в Європі, який зможе хоч би частинно розв'язати ряд важливих і пекучих питань нашої Церкви. Допомога зі сторони Українських Православних Церков в ЗДА і Канаді нашої Церкві в Європі, розуміння її потреб і завдань рівнож у великій мірі сприятиме розв'язанню багатьох справ. Не хочемо бути песимістами, але не все вдасться нараз полагодити. Головне треба мати глибоку віру в Бога, мати горіння духа, що не дасть нам потонути в морі байдужості та мати розуміння завдань, які поклав на нас Господь, посилаючи нас у вільний світ, щоб ми зберегли те неушкодженим, що на нашій поневоленій батьківщині переслідуване і заборонене, — нашу Святу Українську Православну Церкву.

Свящ. А. Д.

Не одним хлібом житиме людина

Допомагати своєму ближньому, що знаходиться в потребі, така воля Господа нашого Ісуса Христа. Голодного накормити, спрагненого напоїти, того, що не має одягу, одягнути, бездомного приютити, слабого відвідати, ув'язненого навістити, ось головні діла милосердя доброго християнина.

Ці добрі діла милосердя не один з нас відчув зі сторони своїх братів і сестер, що живуть в кращих умовах за Океаном. Це дбання про нас, що залишилися в Німеччині, горкалося потреб нашого тіла. Скільки харчевих пачок і одягу було надіслано і надсилається для потребуючих. За це все велика подяка жертводавцям.

Проте, дбаючи про потреби тіла своїх ближніх, чи не було забуто чогось важливішого. Чейже сказав Господь, що не одним хлібом житиме людина (Мф. 4, 4). Не тільки тіло потребує, щоб ним опікуватися. Особливої опіки потребує також душа людини. Вона потребує духової поживи. Про цю духову поживу для душ, на жаль, в нас часто забувається.

Розходиться тут про наші українські православні церковні видання. Голоду на духову поживу в Європі не можуть заспокоїти один або два церковні журнали, що до того виходять досить рідко. Людина часто потребує релігійних і церковно-історичних праць, яких в Європі нема. Вони друкуються і виходять в світ за Океаном. Про них нашим залишенцям в Німеччині і Австрії доводиться лише чувати і це ще збільшує голод спрагнених духової поживи наших душ. Знаємо, що з'являються все нові й нові праці Митрополита Іларіона, серед яких така цінна, як «Поділ єдиної Церкви Христової», або така потрібна для нашої молоді книжка «Як поводитися в Божому храмі». В Торонто вийшов цінний збірник «В обороні віри». В ЗДА о. прот. П. Білон почав видавати невеликі книжочки «Бібліотека Християнина». Нарешті Консисто́рія Укра-

їнської Православної Церкви в ЗДА видає таку колючу для православних українців працю проф. І. Власовського, як «Нарис історії Української Православної Церкви».

Це все цінні видання, потрібні для усвідомлення і виховання наших людей. Це та пожива для людської душі, якої вона конечно потребує.

На превеликий жаль, матеріальний стан наших залишенців в Німеччині і Австрії незавидний, а тому самим придбати ці книжки, багатьом з тих, що їх потребують, не можливо.

Тут власне може прийти на поміч добра людина, чи навіть громада людей, що живе в кращих умовах в ЗДА і Канаді. Так, як досі, окремі особи або парафії, виконуючи свій християнський обов'язок, матеріально допомагали залишенцям в Німеччині і Австрії, так і тепер вони з доброї волі могли б придбати для окремих осіб цю духову поживу для душі — наші українські православні видання, що виходять в ЗДА і Канаді. Такі випадки вже вправді, як нам доводиться чувати, існують, але не в такій мірі, як є потреба. Цієї духової поживи, книжок, потребує наша молодь, потребують окремі особи, як духовні так і світські, потребують хворі в санаторіях, люди старші віком в старечих будинках.

Наші побожні і жертвні люди за Океаном через закуп і висилку цих книжок своїм знайомим, що живуть в таборах і оселях Західньої Німеччини і Австрії, перебувають у шпиталях і санаторіях та в старечих будинках, зробили б велике діло. Перше підтримали б наші релігійно-церковні видавництва, а подруге спричинилися б до розповсюдження доброї книжки, подаючи своїм знедоленим братам і сестрам духову поживу, якої вони дуже потребують. Не треба ж забувати слів Спасителя, що не одним хлібом житиме людина і що людська душа куди важливіша за їжу. (Мф. 6, 25).

Н. Ш.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

ФРАНЦІЯ

Стан збірки на будову Храму в Парижі

За два роки діяльності Комітету по будові Храму УАПЦ в Парижі, як подає звіт цього Комітету, вміщений в часописі «Українське Слово» за 4 грудня 1955 р., зібрано на цю ціль суму у франках, що відповідає сумі приблизно 20.000 дол. Досі половину зібраної суми, тобто біля 10.000 дол. зібрано серед українців у Франції, в тому тільки сама парафія УАПЦ в Парижі дала 8.000 дол. В Англії зібрано 3.400, Канаді — 2.800 і ЗДА — 2.500 дол. Решту суми склали українці в інших країнах свого поселення, в тому числі і в Німеччині. На частину зібраних грошей закуплено будинок з тереном і помічними приміщеннями при вул. Гасньє Гю в Парижі. В цьо-

му будинку знаходиться українська православна церква. Це одинокий більший видаток Комітету, бо інші його видатки в тому числі адміністративні зведені до незначного мінімуму. Для популяризації ідеї будови Церкви видано друком різні пропагандивні видання, вміщено ряд статей в журналах і часописах. Комітет заклав з ошадностезив зглядів спеціальне конто в одному з банків в Англії. Такі ж конта він має ще намір відкрити в ЗДА і Канаді.

Будівельному Комітетові треба зібрати разом 50-60.000 дол., щоб приступити до реалізації будови. Коли буде готівкою зібрано других 20.000 дол. буде розписаний конкурс на проєкт храму. Отже перед Комітетом стоять великі завдання. Голова Комітету п. П. Плевако сповнений віри, що українці по-

широкому світі й надалі будуть жертвувати на цю святу ціль і Храм УАПЦ, в так важливому світовому центрі як Париж, буде збудований.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

Богословсько-Пастирські курси

З 1 жовтня 1955 р. при Генеральному Церковному Управлінні УАПЦ у Вел. Британії почали функціонувати Богословсько-Пастирські курси, час тривання яких розраховано на один рік. На курси вписалося 12 осіб.

Курси розраховані на 78 лекційних годин і 272 год. самостійної праці, в той спосіб, що слухачі курсів збиратимуться 4 рази на трьохденні учбові конференції, на яких читатимуться лекції і провадитимуться консультації. В часі між конференціями слухачі мають самостійно проробляти учбовий матеріал. На курсах викладатимуться такі дисципліни: 1. Священна Історія, 2. Святе Письмо і Богословська Пропедевтика, 3. Етика і Догматика, 4. Гомілетика, 5. Літургіка і Церковний Устав, 6. Церковна Історія і 7. Церковний Спів.

Нарада представників парафій

В Брадфордї 15 жовтня відбулася нарада Генерального Церковного Управління і представників парафій УАПЦ у Вел. Британії. На порядку денному наради були такі питання: 1. Інформація про українське православне життя на чужині, а зокрема у Вел. Британії; 2. Фінансовий звіт Церковного Управління; 3. Підготовка до скликання 4-го з'їзду Духовенства і Вірних УАПЦ в Вел. Британії; 4. Інформація Парафіяльних Рад про життя парафій і 5. Віжучі справи.

Після заслухання доповідей по окремих питаннях і їх обговорення, нарада прийняла ряд ухвал, з яких важливіші: про прийняття з радістю повідомлення Відділу Інформації УАПЦ про замирення і молитвене єднання з Церквою, очоленою Архiepіскопом Григорієм; про цілковите погодження й підтримку тез, прийнятих Собором Єпископів УПЦ в ЗДА в справі поєднання усіх Українських Православних Церков в одній УАПЦ і ряд інших.

ЗДА

Цеглина з мурів Київської Св. Софії — наріжний камінь Церкви-Пам'ятника в Бавн Брук.

Підчас храмового свята парафії Св. Покрови в Детройті, що відбулося в неділю 23 жовтня, відомий український науковець проф. Іван Розгін урочисто передав Владиці Архiepіскопу Мстиславу цеглину з мурів Катедрі Св. Софії в Києві. Цю цеглину було виїнято з східньої нижньої частини Катедрі Св. Софії в травні 1942 р. Як ствердили переведені в рр. 1938-40 досліди, ця частина катедральної будівлі збереглася непорушно від засновання катедрі в XI ст.

Передаючи дорогі цеглину, проф. І. Розгін висловив бажання, щоб вона була вмурована в мури Церкви — Пам'ятника в Бавн Брук, як її наріжний камінь. Владика Мстислав прирік виконання цього

бажання і, винявши цеглину з урни, з великим зворушенням поцілував цю дорогу для нас на чужині реліквію та склав проф. І. Розгінowi щире подяку за переховання її підчас страшних днів війни й тяжкого скитальчого життя в Європі.

КАНАДА

П'ятнадцятиліття Архiepіастирського служіння Митрополита Іларіона

20 жовтня м. р. сповнилося п'ятнадцять літ (1940—1955) з дня хіротонії Архiepіандрита Іларіона Огієнка на Архiepіскопа Холмського. Висвячували Архiepіандрита Іларіона в Єпископи Митрополит Варшавський Діонісій, Екзарх Вселенського Патріярха Архiepіскоп Празький Саватій і Єпископ Люблинський Тимофій. Після висвячення за Великим Входом було проголошено Єпископа Іларіона Архiepіскопом.

Того ж 1955 р. сповнилося 50-ліття його церковно-громадської праці.

Редакція «Рідної Церкви» з нагоди цих Ювілеїв шле Високопреосвященнішому Митрополиту Іларіонові свої поздоровлення та щирі побажання Многих Літ для продовжування вельми корисної праці на добро Української Православної Церкви й Українського Народу.

Новий академічний рік в Колегії Св. Андрія

Урочисте відкриття нового академічного року на Богословському факультеті Колегії Св. Андрія в Вінніпегу відбулося 12 жовтня. Інавгурація розпочалася урочистим молебнем, що його відправив Високопреосвященніший Митрополит Іларіон в сослуженні митроф. протосрея д-ра С. В. Савчука, протопр. Г. Метюка та диякона С. Столярчука. Співав хор студентів — богословів під проводом свящ. П. Блажука. Після молебна, Декан Богословського факультету Митрополит Іларіон виголосив інавгураційний виклад, в якому змалював ролю Риму серед слов'янських народів та закликав студентів глибоко вивчати історію Христової Церкви і бути непохитними оборонцями Св. Православної Віри.

В 1955-56 навчальному році на Богословському факультеті викладатимуть: Митрополит Іларіон — історію Української Православної Церкви, о. д-р С. Савчук — Основне Богословіє, о. Є. Грицина — Літургіку, о. Г. Метюк — Догматичне і порівняльне Богословіє, о. С. Герус — Новий заповіт, о. Е. Горгіца — Старий Заповіт, д-р Ю. Мулик-Луцик — психологію, латинську мову і пропедевтику. Крім цього будуть викладатися українознавство, англійська мова, спів та інше.

Призначення Адміністратора Західньої Єпархії.

До часу обрання Єпископа на Західню Єпархію УПЦеркви в Канаді, згідно з ухвалою Собору цієї Церкви, Владика Митрополит Іларіон призначив адміністратором цієї Єпархії митроф. протосрея о. Єроніма Грицину. Адміністратор матиме свій осідок при катедрі в Едмонтоні і виконуватиме свої чинности з припоручення Митрополита і Консисторії, згідно поданої йому інструкції.

Видання Напрестольної Євангелії

Накладом Консисторії Української Православної Церкви в Канаді і за благословенням Митрополита Іларіона видано нові Напрестольні Євангелії. Ці Євангелії, що є передруком варшавського видання, друковані в двох кольорах на дорожньому папері, оправлені в плітч і міцну позолочену окову з оздобами та образами чотирьох Євангелістів. Ціна Євангелії 125 дол.

АВСТРАЛІЯ

Будова Храму — Пам'ятника в Сідней

Надзвичайні Загальні Збори Свято-Покровської парафії УАПЦ в Сідней, що відбулися 7 серпня 1955 р., постановили заініціювати будову в цьому місті Храму — Пам'ятника поляглим за волю України. Будовою церкви має зайнятися спеціальний Будівельний Комітет. Як місце будови призначено площу, закуплену цією парафією в Сідней, який є найбільшим містом в Австралії. Тому що будова цієї церкви перевищує матеріальні спроможності самої сіднейської парафії УАПЦ та тому, що запроєктований храм має мати характер всеукраїнського значення на австралійському континенті, Загальні Збори мають звернутися до всіх українців у вільному світі за поміччю в будові в Австралії Храму-Пам'ятника.

Пастирські ювілеї

28 серпня 1955 р. протопресвітер о. Ананій Теодорович відсвяткував 30-ліття своєї душпастирської праці. Парафіяльна Рада Св. Покровської парафії в Сідней для вшанування ювілянта створила святковий Комітет під головуванням о. прот. В. Соловія, а Владика Архiepіскоп Сильвестр, на внесок Консисторії УАПЦ в Австралії, вшанував ювілянта Благословенною Грамотою.

В неділю, 14 серпня, в катедральній Св. Покровській церкві в м. Мельбурні Владика Архiepіскоп Сильвестр нагородив високою нагородою — митрою Голову Консисторії прот. о. Івана Винницького — з нагоди двадцятипятилітнього служіння його в сані священника.

Дописи

Храмове свято в Ессені

У Нордрайн-Вестфалії (Північно-західня Німеччина) в таборах і оселях живе понад тисячу православних українців, яких духовно обслуговує декан УАПЦ о. Дмитро Васильчук. Тридцять релігійних пунктів широко розкинуті по містах і селах, в яких живуть побожні парафіяни. Центр парафії знаходиться в місті Ессен, де є три оселі для бездержавних чужинців. В одній з них живе настоятель парафії, на помешканні якого устаткована в одній з кімнат каплиця, яку в місяці травні 1955 р. освятив Високопреосвященний Митрополит Ніканор в пам'ять Св. Великомученика Дмитрія Солунського.

Храмове свято припало на вівторок 8 листопада. Напередодні відбулося посвячення нових образів Св.

Великомуч. Дмитрія, Св. кн. Володимира Велико-го і Св. кн. Ольги, які прикрашено гарними вишиваними рушниками, що їх вишивали й дарували для каплиці побожні сестриці п. Санківська і п. Мельник з Дінгольцу.

В день храмового свята о. Д. Васильчук відправив Службу Божу. Співав п. Голосниченко. Тому, що це був роочий день, людей не було багато. Натомість в неділю, 13 листопада, крім місцевих парафіян прибули на Службу Божу вірні з околиць Ессену, Мюльгайму та з приваток православні греки. Були й німці, що захоплювалися красою каплиці і православною Службою Божою. Співав п. інж. П. Гаврилів з Мюнстеру.

Після урочистої Служби Божої на скромному прийнятті в помешканні о. Д. Васильчука вірні висловили своє задоволення, що, перебуваючи на чужині, мають свій рідний, милий куток для молитви. Особливо дякували також православні греки за духовну опіку над ними, бо вони вже довгий час перебувають без свого священника — грека.

П. Гаврилів

Храмове свято в Ляндсгуті (Німеччина)

Свято-Михайлівська парафія УАПЦ в м. Ляндсгуті в неділю, 20 листопада, урочисто відсвяткувала своє храмове свято. В заступстві настоятеля парафії, який на той час знаходився у відпочинковому будинку Світової Ради Церков, Службу Божу відправив прот. П. Дубицький з Мюнхену в послуженні протодиякона Г. Воробця. Співав хор, посилений чотирма співачками церковного хору з Регенсбургу, під керуванням п. І. Опанащука. Після Служби Божої відбувся обід, який влаштував для запрошених гостей п. М. Удовик.

П-н.

Храмове свято в Регенсбургу

Регенсбургська парафія УАПЦ в день пам'яті Святителя Миколая, 19 грудня, святкувала своє храмове свято. Напередодні в неділю, 18 грудня, вечорі відбулася Вечірня з Акафістом Святителю Миколаю, а в понеділок, в день свята, була відправлена Служба Божа і молебень.

Власного храму УАПЦ в Регенсбургу немає. Служби Божі відбуваються на оселі «Ам гоген Кройц», де мешкають наші люди, в євангеліцько-лютеранській церкві — бараку, що на час наших Богослужень прикрашується православними образами.

В день храмового свята вірні, православні українці, особливо щиро молилися до свого небесного Покровителя. Богослуження відправляв настоятель парафії св. А. Дублянський, що доїжджає до Регенсбургу щодругої неділі. Невеликий, добре зіп'яваний мішаний парафіяльний хор під керуванням п. Терентія Федоренка своїм гарним співом прикрашував урочистість Богослуження. В проповіді настоятель парафії закликав вірних наслідувати великої чесноти Святителя Миколая — любов і милосердя та боронити православну віру, як її обороняв цей Святитель.

Українські православні Богослуження відбува-

ються в Регенсбургу ще часом в православній каплиці шпиталю св. Йосифа, в якому перебувають хронічно хворі чужинці, в тому числі певна кількість православних українців. В неділю, 18 грудня, відбулася тут Служба Божа, на яку, як звичайно, прибули також вірні з оселі. (3-ч)

ПРИКЛАД ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ

Парафіяльна Рада парафії УАПЦ в Штутгарті, в склад якої входять православні українці, що мешкають в цьому місті й його околицях, розіслала своїм звязковим підписні листи для зголошування в передплатники журналу «Рідна Церква». Одночасно також розіслано Обіжник, в якому, крім повідомлення про різні парафіяльні справи, закликається вірних УАПЦ ставати передплатниками «Рідної Церкви» та вносити річну передплату.

Приклад гідний наслідування в інших парафіях та осередках, де перебувають православні українці.

БІБЛІОГРАФІЯ

ІЛЮСТРОВАННИЙ КАЛЕНДАР РІДНА НИВА НА ПЕРЕСТУПНИЙ РІК 1956.

Видавничка Спілка Української Православної Церкви в Канаді. Вінніпег, Ман. Канада, Ст. 240

Крім Календаріума і Церковного Уставу в Календарі видруковано ряд актуальних і цікавих статей та подано відомості про ряд церковних громад. Календар ілюстрований рядом знімок — членів різних церковних громад, сестричтв, недільних шкіл та багатьох церков, серед яких особливої краси церква в м. Гемільтоні.

Лиц. Ганс Бранденбург: ПРИТЧА ПРО БЛУДНОГО СИНА. З німецького переклав М. Костів. (Мюнхен) 1955. Ст. 56.

В Митрополичій Канцелярії можна одержати безплатно, лише за покриттям коштів пересилки, БІБЛІЮ в українській мові. Замовляти в Директора Митрополичої Канцелярії о. прот. Ф. Луговенка.

ПОДЯКА

Високоповажаним Панамам д-рові П. Белею і п. І. Белею власникам друкарні, що в ній друкується наш журнал, складаємо щиро подяку за безплатне видрукування чотирьох сторінок, як різдвяний подарунок для нашого Видавництва.

Видавництво «Рідна Церква»

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Р. Ц.» склали пожертви: п. ген. Б. Палій — 3,30 н. м.; прот. о. М. Чернявський — 13,50 н. м.; о. В. Мельник — 5,30 н. м.; п. А. Поливода — 1,80 н. м.; п. Д. Крих — 4,50 н. м.; о. А. Воронін — 6,55 н. м.; п-ні Н. Нескороджена — 3,50 н. м.; п-ні Є. Санківська — 8 н. м.; п. Ю. Ілінський — 17 н. м.; п. І. Уланець — 3 н. м.

Всім жертводавцям складаємо щиро подяку.

ВІЯСНЕННЯ

В «Бюлетені Благочинства й Краєвої Ради УАПЦ (Соборноправної) в Німеччині» ч. 8, за вересень місяць 1955 р. поміщено повідомлення про смерть нашого Мужа й Батька **Кузьми Йосиповича Зачепило**. Редакція Бюлетеню підкреслила, що Небіжчик належав до УАПЦ — Соборноправної.

Цим вияснюємо, що покійний наш Муж та Батько належав до Св. Троїцької парафії УАПЦ в Новому Ульмі — юрисдикції Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора і таким залишився до останнього дня свого життя.

Дружина — Анна Зачепило
Син — Віктор Зачепило

Розшукою свою двоюрідну сестру **Тамару Михайлівну Мотіну**, народжену в 1926 р., яка в 1950 р. перебувала в таборі Міттенвальд, а пізніше, правдоподібно, в таборі Шляйсгайм. Писати на адресу: Mrs. Helen Marzinsky, 95 Payson Lane, Univ. Hts., New Brunswick, N.Y., U.S.A.

Купуйте і передплачуйте «Рідну Церкву»! Жертуйте на Пресовий Фонд її! Регулярний вихід у світ «Рідної Церкви» залежить лише від її передплатників і читачів.

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік

Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	240. — фр.
Бельгія	30. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни	— рівновартість 1.20 амер. дол.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродає числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Priestler Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71, Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік V

Березень-квітень 1956

ч. 22

Д. Святогірський

МОЛИТВА СВ. ЄФРЕМА СІРИНА

Владико днів життя мого!
Не дай гріхам нечистим,
Що завжди скрізь чатують нас,
Єство мое посісти.
Щоб дух неправди і злоби,
Занепаду й лінивства,
І владолюбства й пустих слів
В моїй душі не звився.
А дай мені, молюсь Тобі,
Дух чесности й обнови,

Покори й стримання всі дні
Й братерської любови.
О, Боже, Праведний Царю!
Навчи мене так жити,
Щоб гріх свій бачити всяк-час
І брата не судити.
Перед Тобою, Спасе мій,
Стою в надії, грішний,
Благословенне бо Твоє
Ім'я на віки вічні.

ПОКАЯННЯ

З чого я почну плакати про вчинки нещасного життя могого? Який початок положу я, Христе, для теперішнього ридання? Але, як Милосердний, дай мені відпущення провин.

(З канону св. Андрія Критського)

Словами «Сповнився час, наблизилось Царство Небесне, покайтеся» (Мар. 1, 15) розпочав свою проповідь до людей Господь наш Ісус Христос. Цими Божественними словами підтвердив Він заклик старозавітних пророків до покаяння, а особливо великого Пророка й Предтечі Господнього Іоана, якого все життя й все служіння складалося з проповіді покаяння й слухання сповіді тих, що калялися, тих, що визнавали свої гріхи (Матв. 3, 6).

Заклик Христа, Господа нашого, що кличе людей до покаяння, завжди був, є і буде актуальним і спасительним. Людина постійно втопає в гріхах. Вона ламає заповіді Божі, зневажає Закон Божий. Думками, ділами й помислами, вдень і вночі, на кожному місці людина гнівить Господа. Але Господь Многомилостивий. Він не хоче смерті грішника, але, щоб він навернувся і був живий (Єзек. 33, 11). Господь хоче, щоб людина визнала свої провини перед Ним, усвідомила свої гріхи й від щирого серця покалася. Тоді Господь простить їй все, що вона содіяла недоброго.

Господні слова «Покайтеся» повинні завжди стояти перед нашими очима, бреніти в наших ву-

шах та знаходити місце в нашому серці. Особливо слово про покаяння повинне бути готовим в дні Великого Посту й знайти належний відгук в серці кожного віруючого християнина.

Чи усвідомляємо ми, який благодатний час настає для нас, грішних людей, з приходом Великого Посту? Господь в ці дні найближче стоїть до нас і пропонує нам визнати перед Ним свої гріхи. Взамін за це Він дасть нам Своє прощення. Ми, що в наслідок наших щоденних гріхів, стали боржниками у Бога, можемо одержати прощення всіх наших боргів. Ми, що забрудили всю нашу істоту, можемо стати чистими. Ми, що маємо нечесту сумління й не маємо відваги підняти очі наші до неба й також подивитися сміло в очі свого ближнього, раптом можемо очиститися й сміливо дивитися в сні кожному. Ми, що заслужили своїми провинами на пекло, можемо сподіватися раю. Ми, що носимо важкий тягар гріхів на собі, можемо позбутися цього тягару. Ми, що заслужили на велику кару, можемо одержати прощення.

Яка прекрасна й велика нагода для грішної людини приходить з моментом Великого Посту! Яке велике щастя й радість пропонує Господь людині через Своєю Святю Церкву! Чи чуєш, людино? Чи усвідомлюєш собі це?

Як тяжко, однак, людині справді прийти з покаянням до Господа. Одні з людей не сповідаються роками, інші відбувають сповідь про людське око

й тільки невелика частина людей по справжньому кається й одержує прощення своїх провин.

Як часто людині буває тяжко пізнати й усвідомити свої гріхи. Людина воліє їх бачити в інших, а не в себе. Вона бачить скалку в оці брата свого, а колоди ж у власному оці не добачає. Мов той фарисей, людина воліє себе виставляти кращою, як інші люди; хвалитися своїми дрібними й часом малозначущими добрими вчинками, не добачаючи одночасно в себе тяжких прогріхів. Така людина не може справді каятися перед Господом. На запит священника під час сповіді, чим прогнівила вона Господа, ця людина відповідає, що вона за собою нічого особливого не почувала. Вона думає, що коли нікого не вбила, не ограбувала, то вона й гріхів немає. Тимчасом, вона щоденно була і гордою й зарозумілою, скупкою й лінивою, заздрісною й сварливою, невдячною й неправдомовною, непокірною, осуджувала інших і безліч інших чинила гріхів. «Коли скажемо, що не маєм гріха, то самі себе обманемо і немає в нас правди» (I Іоан. 1, 8).

Будучи гордою й самолюбною, людина не хоче признаватися в своїх гріхах. Ця її гордість могла бути причиною й інших тяжких її гріхів. Через гордість вона могла розбивати громаду, а особливо церковну. Це один з тих гріхів, що привів до розбиття нашої Української Православної Церкви. Поза всіма «оправдуючими» причинами розбиття, в ґрунті лежить цей же гріх — гордість. Чому я маю комусь уступити, чи комусь підлягати. А я то що?

Справжнє покаяння перед Господом, має мати своєю передумовою велику християнську чесноту — смирення. Гордим Бог противиться (I Петр. 5, 5). Бог живе в сокрушеному серці (Ісайї 57, 15). Жертва Богові — дух сокрушений (Псалом 50). Смирена людина не вивищує себе, вважає себе нічим, скорбить душею за вчинені гріхи, відчуває на собі весь тягар їх. Така людина подібна митареві, що не сміє підняти своїх очей до неба й з упокореним серцем признається до всіх своїх гріхів, нічим себе не оправдуючи, благаючи лише милости Божої для себе.

Друга важлива передумова справжнього покаяння перед Господом, що впливає з першої, — це прощення провин ближньому своєму. Про це виразно говорять слова Молитви Господньої «... і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим...» «Бо коли прощатимете людям провини їх, то простить і вам Отець ваш небесний» — говорить Господь в Євангелії (Матв. 6, 14). І це ясно; як можемо просити собі прощення у Бога провин наших, як самі не прощаємо тим, що завинили перед нами.

Покаяння наше має тоді сенс, коли ми одночасно постановляємо не чинити тих гріхів, в яких каємося, й справді їх намагаємося уникати за всяку ціну. Коли ж через людську неміч і впадемо в деякі з них знову, то, надіючись на Боже Милосердя, що наказує прощати всім, що каються, приступаймо до покаяння з сльозами справжнього каяття, омиваючи ними наші гріхи.

Таїнство Покаяння встановлене самим Господом. Господь наш Ісус Христос, хоч, як серцевидець, бачив наскрізь кожну людину, попереджував відпущення гріхів запитом: «Хочеш бути здоровим?» (Іоан. 5, 6). «Чи віруєш ти в Сина Божого?» (Іоан. 9, 35). Відпущення гріхів супроводжував наукою: «Не гріши ж більше, щоб не сталося тобі чого гіршого». (Іоан. 5, 14). Грішниця, ще плакала гірко над своїми гріхами; Він сказав: «Прощаються тобі гріхи!» (Лук. 7, 48). Будучи на хресті, прийняв сповідь розп'ятого з ним розбіяника, сказавши: «Істинно кажу тобі: сьогодні зі мною будеш в раю» (Лук. 23, 43). Ніщо іншого, як сповідь, був тричі звернений Христом запит до св. апостола Петра: «Чи ти любиш Мене?», після того, як перед стражданням Христовим, той же апостол тричі відкрікся від Христа. Діставши тричі відповідь від нього, що любить Христа, знову привернув його Христос в правах апостола, сказавши: «Паси вівці Мої!» (Іоан. 21, 15—17).

Владу прощати людям гріхи передав Господь своїм апостолам: «Кому одпустите гріхи, — тим одпустяться, на кому зоставите, — зостануться» (Іоан. 20, 23). Учні і апостоли Христові передали цю владу своїм наступникам. Вони переказали їм продовжувати велику справу примирення грішної людини з Богом через таїнство Покаяння. Сповідь, як передумову повного покаяння, приймає сам Господь, що невидимо присутній під час цього таїнства, а священник лише свідок, через якого людина сповідається Богові. Якщо сповідь здійснюється людиною перед Богом, то чому має бути ще посередник — священник? А має бути тому, що як ти щиро каєшся перед своїм Творцем, Владикою і Богом, то тобі має бути дуже цінним мати відповідь на твою сповідь. Дякуй Богові, що ти можеш почути відповідь з уст твого духовного отця — священника, який одержав по наступництву від апостолів владу прощати й розршати людські гріхи. Це дуже важливе також з психологічного боку. Не тільки моє сумління має бути мені відповіддю, але ще хтось інший, який має на це уповноваження, має дати мені відповідь на моє каяття. Яка велика відповідальність лежить тут на священникові, як важливо й вірному щиро сповідатися перед ним зі своїх гріхів.

«Коли визнаємо наші гріхи, то Він, вірний і праведний, щоб відпустити нам гріхи й очистити нас від усякої неправди» — говорить св. апостол Іоан (I Іоан. 1, 9). Апостол Яків підкреслює: «Сповідайте один перед одним гріхи, і молитесь один за одного, щоб сцілитися вам» (Якова 5, 16).

В перших віках християнства було навіть так, що люди сповідалися перед усією громадою. Така була велика ревність перших християн. Вона не перешкоджала каяттю людини перед самим Богом і перед священником, а навпаки ще посилювала це каяття.

Хай цей час Великого Посту буде часом нашого щирого каяття перед Господом в Тайні Святого Покаяння. Хай наше серце щиро приносить через душпастиря до престолу Всевишнього наше каяття

Два напрямки посту та їхнє значення

Коли ж постите, нехай не буде у вас, як у лицемірів, сумного виду: змінюють бо лица свої, щоб здаватися людям постниками. Істинно кажу вам, що мають вони нагороду собі. Ти ж, коли постиш, намасти голову свою і вмий лице своє: щоб не здаватися людям постником, а Отцеві, що потай; а Отець твій, ще бачить потайне, віддасть тобі прилюдно. (Мтв. 6, 16—18).

Коли ми згадуємо сьогодні часи нашої бувальщини, то багато дечого відкопуємо, вигребаємо, що здається пилом припало, мохом поросло. Між іншим, коли надходить час Великого Посту, згадуємо ті гучні «масляні», що так глибоко вросли в душу нашого нарсду. Та чи тільки нашого. Живучи вже ряд років на Заході, нам доводиться бачити, що й інші народи мають в цей час щось своє питоме. Як в одних, так і в других вкорінені старо-поганські звичаї, яких не в силі були знищити ніякі світові катаклізми, ні духові й моральні реформації. Чому воно так? Чи дійсно це все має щось спільного з невмірущим? Може й так. Живим і невмірущим споконвіку в світі — зло. Це зло, наперекір всім добрим впливам, — живе. Воно є втіленням сатани. Того сатани, що не завагався зводити самого Спасителя, під час Його сорокоденного посту в пустині. Той самий зводить сьогодні й тих, що всгупають в час говіння перед муками й смертю Господа нашого Ісуса Христа. Правдиві християни повинні в цей час завжди пригадувати про дорожцінну Жертву, ще сталася на Голгофі, і не прямувати за голосом зводника, а за голосом науки Спасителя, яка висловлена в Євангелії від Матвія 6, 16—18, в якій виразно стоїть про два напрямки посту та їхнього значення. Про піст зовнішній, про людське око, й піст внутрішній, або духовий.

Слово про піст не є сьогоднішньою постановою. Воно сягає далеко в віки Старого Заповіту: «Субота на спочинок буде для вас, і мусите впокорювати душі свої: установа віковична». (3 Книга Мойсея 16, 31). Це зарядження було дане Мойсесві, що його мали придержуватися священники, які заступали служіння за своїх батьків. Вони мали покутувати за святиню, за соборний намет, за жертв-

з усіх наших гріхів. Хай кається кожний, вчений і невчений, бідний і багатий, той, що займає високе становище й той, що займає мале.

Від щирости каяття нашого, визнання усіх наших гріхів і провин, від щирого бажання їх уникати на майбутнє, залежатиме не тільки направа нашого особистого життя, але також спокій, лад і любов у наших громадах і в усій нашій Церкві.

Господи, допоможи нам, щоб каяття усіх нас було щире й повне.

Свящ. А. Дублянський

ник, за священство та за всю спільноту Ізраїля. — Це перше. Друге, це закон, що ним зоборнялося їсти всі нечисті страви, а з заощадженого прибутку наказано було віддавати десятину для оселі. Ці десятини служили для левітів, які не мали жодного наділу, для вдовиць і сирот та для пришельців.

Як бачимо, ідея була великої ваги. Вона була Божою й мала велике значення в ділі допомоги потребуючим. Але, як буває часто, згодом сталося інакше. До чого дійшло пізніше, найкраще змальовує пророк Ісайя: «Що воно так, що ми постимо, а ти не бачиш цього? Впокорюємо душі наші, а ти не знаєш? Ось, бо в день нашого посту ви вволоєте волю вашу, й вимагаєте тяжкої праці від других. Ви постите хіба на те, щоб сваритись та правуватись, й немилосердною рукою кулакувати других; ви не постите того дня так, щоб голос ваш чути було в горі на небі». (Ісайя 58, 3—4).

Цей самий стан панував тоді, коли Христос виступив з своєю Божественною наукою. А що воно не змінилося, бачимо з притчи про митаря й фарисея, де фарисей каже: «Боже, дякую Тобі, що я не такий, як інші люди, здирщики, неправедні, перелюбні, або як оцей митар. — Я пощу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що придбаю». (Лук. 18, 11—12). Так як колись пророк Ісайя, тепер виступає Ісус Христос з словами, в яких ядерно висвітлює два напрямки посту й їхнє значення: «Коли ж постите, нехай не буде в вас, як у лицемірів, сумного виду: змінюють бо лица свої, щоб здаватися людям постниками. Істинно говорю вам, що мають вони нагороду собі». (Матв. 6, 16—17). Це є так званий зовнішній піст. Найнебезпечніший він є тому, що всеціло лицемірний. Його практикують переважно ті, що вважають себе праведними, а другими гордують. Ті, що їх Христос називає гробами побіленими, що всередині їх повно кісток. Таких людей Христос наказував стерегтися. Проти цих явищ виступив Христос, проти них мусимо виступати й ми, і спрямовувати душі й серця наші до посту внутрішнього, або духовного.

«Ти ж коли постиш, намасти голову свою, і вмий лице своє: щоб не здаватися людям постником, а Отцеві твому, що потай; а Отець твій, що бачить потайне, віддасть тобі прилюдно» (Матв. 6, 18). — Як бачимо Христос не прийшов знищити закон або пророків, а його доповнити, скристалізувати. Піст уважав Христос конечно потрібним. Піст був суворо додержуваний першими християнами. Цей піст, який був внутрішньо духовим збудованням. В першій християнській Церкві було так, що хто був прийнятий до святого хрещення, або покуючий, мусів триготовлятися постом, щоб одержати ласку спасіння.

Чи ж сьогодні не може нам дати піст внутрішньо — духове збудовання й задоволення в слові Божому, в спільному церковному житті? Чи не вплинуло б додатньо на нас, якщо б ми відірвалися від зовнішнього світу з його принадами, а слу-

хали голосу Бога нашого, який говорить устами пророка Ісайї: Ось — піст, який я люблю; зніми кайдани несправедливості, розв'яжи пов'язі ярма, одпусти придувлених на волю й розв'яжи всяку кормигу; поділись із голодним хлібом і введи в хату бездомних; як побачиш обідрану людину, покрий наготу його, й від однокровного твого не ховайся. Тоді світло твоє зорею засвітить і рани твої скоро сціляться, й справедливість твоя буде наперед тебе ходити, та й супроводитиме тебе слава Господня». (Ісайя 58, 6—9).

Здається, що до цих слів нічого більше додати не можна. Бракує нам в кінці тільки одного: Пізнати

в якому положенні ми знаходимося під сучасну пору. В якому стані знаходиться багато наших братів. Тих, що приковані до шпитальних ліжок, тих, що розсіяла недоля по чужому полі, які забувають чий вони діти; бо не голосні слова про патріотизм, християнство й побожність, а служіння нашим ближнім вчать нас три християнські чесноти: віра, надія й любов.

Якщо ми сповнятимемо ці наші обов'язки, тоді піст наш буде присмний Богові, тоді світло наше зорею засвітить і доведе нас в радості до світлого Воскресіння.

Прот. М. Гільтайчук

Д. Святогірський

З канону Св. Андрія Критського

1. Бог помічник і захист мій,
Він став моїм спасінням,
Найвищий бо мені закон
Його святі веління.
Він Цар надвічний і Отець,
Суддя єдиний правий,
Благословенний Він повік
В Своїй нетлінній славі.
2. Дивіться, дивіться всі,
На силу рук Господніх:
Він воду з каменя полив
Колись в землі безводній
Своєму людові в путі
У край обітований,
І дивний хліб йому подав,
Із неба їжу, манну.
3. Єдиний, Господи Святий,
Тобі молюся щиро:
Моє схвильоване єство
Стверди в незламній вірі.
І серце й розум утверди
На камені недвижнім
Твоїх завітів, і зміцни
В мені любов до ближніх.
4. Пророк почув преславну вість
Безмежної любови,
Що людям з'явиться Господь
Від Діви, і промовив:
«Почувши вістку ту святу,
Що Ти з'явитись хочеш,
Я убоюся, славен Ти
У Твоїй силі, Творче».
5. До Тебе, Джерело життя,
Від ночі я взиваю:
О, просвіти мене, Христе,
І віднови, благаю.
- Навчи мене в житті всякчас
Твою творити волю,
Щоб заповітну осягнуть
У Твоїм царстві долю.
6. Всім серцем ревно я взивав
До милосердя Бога,
Усе надіючись Його
Відради і підмоги.
І Він почув мене з низів,
З духовної рутини,
І душу визволив мою,
Всещедрий, від загину.
7. Без ліку нагрішили ми
Перед Тобю, Вишній,
Збідніли серцем, повсякдень
Діла творили грішні,
Жили не так, як заповів
Ти нам Твоїм завітом,
Та не покинь нас до кінця,
Спасителю, в цім світі.
8. Того, Якого споконвік
Небесні сили славлять,
Царя, що в небі й на землі
Усім премудро править,
Усе, що дише, всяка твар
Оспівуйте і славте,
Він Визволитель наших душ,
Його всі величайте.
9. Безсіменно зачала Ти,
Пречиста Діво, Сина,
Нетлінний плід Божественний,
Це таїнство єдине,
Усім оновлює єство.
Тим вірних світ безкрай,
Тебе, Богородительку,
Піснями величає.

Прот. Ф. Л.

Марія Єгипетська

Дивне переродження! Надзвичайні контрасти!...

З молодих літ немов купалася в гріхах і що більше грішила, то ще більше тягнуло її до гріха.

Та раптом у серці грішниці забреніла нова, до того незнана нотка, і в душі замість бурхливого й жахливого гріха, зродилося тихе почуття тепла і світла.

Багато в цьому для нас дивовижного, багато незрозумілого в цьому раптовому переродженні. Мимохіть приходять на думку Христові слова до апостолів:

«Не ви вибрали мене, а Я вибрав вас»... (Іоан. 15, 16).

А Марія?.. Чи вона сама знайшла стежку до Нього, чи Він поставив її на цю путь, овіявши страшну грішницю Своєю благодаттю?

Проти волі хочеться запитати: чому не з чистих дів, що з дитинства присвятили йому свою любов, що не знали більш дорогого імени, окрім імени ІСУС, що не мріяли про земного жениха, а з тремтінням чекали ЖЕНИХА Небесного, — чому не з цих народжених праведниць з серцями чистими, як кристал, і відданими йому, Господь не вибрав тут когось, щоб піднести на недосяжну висоту моральної досконалости, а покликав грішницю Марію з душею, повною беззаконня й гріхового бруду, що впала так низько до найглибшої гріховної безодні?.. Чому було не інакше, а саме так?..

В цьому дивному переродженні Марії було показано людству силу благодаті Божої, що оновляє гріховну природу людини, що оправдує розкаяного грішника. Адже Господь прийшов «грішників спасти, а не праведників»!.. Приклад Марії показав людям, що путь спасіння не є відрізана від нас, що не можна впадати в розпач і казати самому собі:

«Я впав так низько, що мені вже нема ніякої можливости вернутися до доброго. Все кінчено для ме-

не, все загинуло! Долю мою вирішено!»..

Ні! Життям Марії Єгипетської Господь показав, що нема такої безодні, куди Божественний Пастир не пішов би за загиблою вівцею Своєї отари, щоб вивести її звідтіля і зробити гордістю і прикрасою цілого стада.

Марія Єгипетська була яскравим прикладом такого переродження. Але такого переродження у житті християн, що з безодень порочних виходили на шлях добра, немов їхні душі було овіяно весняною свіжістю, якимось цілющим подихом благодатного ранку, — було багато.

Є чимало людей такої вдачі, що не можуть триматися середини. Для них одно з двох — цей край чи протилежний, так або так, але нічого середнього! З гордою рішучістю, з страшною щирістю віддаються вони пристрастям, не знаючи впину, не тримаючись міри. Здається, вони поклялися здивувати людей безпримірною силою і огидністю своїх гріхів... Але, як часто, десь там глибоко в їх душах, під товстою корою гріха, жевріють інші почуття, що спроможні розгорітися полум'ям покаєння й очищення, коли їхніх душ торкнеться благодать Божя.

Тоді приходить час переродження, тоді Божественний Голос промовляє Свій вирок над цією заблудшою, але покликаною до величчя, істотою Божою:

«Досить!»..

І ось тоді роса благодаті падає на забруднену гріхом душу. Тоді починається новий шлях до очищення й святости.

Оце та путь, якою так чудесно й самовідречено пройшла Преподобна Мати Марія Єгипетська. Вона «вкрилася Христовим Божественним законом, вона прийшла до Христа зо всією пильністю та любов'ю, покинувши попередню дорогу гріха» (3 канону Св. Андрія Критського).

Н. Старий

Г Р І Ш Н И К

Хижа завірхоха вила навколо лісової хатини. Сніг заліплював шибки невеличкого віконця. В комині свистіло й гуділо. Вогник блимав у печі, раз-по-раз кидаючи жовтаве проміння на убогі чорні стіни, земляну долівку, на замерзле віконце, на людину, що, прикрившись на примості, заходилася від кашлю.

Микола два тижні блукав по пралісі, криючись від стежи НКВД і врешті несподівано набрів на покинуту лісову хатину. А стежа, набрівши на свіжо оглодані вовками кості людини, з рештками аршттанських лахів, повернулася в табір.

В хатині — кашель, голод і виснаження робили своє. У віконце маслаками дряпалася смерть. «Господи, як ще не досить моєї покути і муки, то даруй

мені провини мої, вже хоч з Твого безмежного милосердя», — простогнав Микола. А хтось з темного кутка злорадно піддавав думку: «Ти не з Ним, Він тебе не почує, ти грішник, ти злодій, ти брехун, ти проклятий, ти — мій»... — Так, я сам знаю, що я злодій!... І перед очима Миколи стас раннє дитинство. Микольцьові шість літ. Він збирає в татовому садку «падалки» і, надкусивши, відкидає. — ще кислі. А дітиська через дірки в плоті зорять, немов щурі, з Фокового садка. «Ходи, Микольцю, до нас! Тут смачніші». Дряпається дитина через пліт, через хвилику там, у сусідньому садку гризе недоїдка: такий же добрий... Враз скрипнули ворота в клуні. Як миші, шмигнули діти на всі боки, а Микольця, з кавалком яблука в роті вже три-

мас Фок. — Що ти, дитино, тут робиш? Моїх яблук захотілося?» Він — каліка, кривий на ногу, нагинається, збирає падалки й сипле Микольцьові в пазуху. Потім — пересаджує його через плит у татів садок, пишній, хазяйський. Микольцьо від сорому не знає, де подітися. Він крав яблука! Йде до хати і стає зніжковілим перед татом. «Що в тебе, дитино, за пазухою? Яблука? Та й чому ти їх в пазусі носиш? О, це ж з Фокового садка? Де ти їх набрав, вкрав?»... Тато бере Микольця за руку і веде до сусіди. «То це мій синок у Вас яблука крав?» — Ні, Стче, я йому подарував. — «Неправда, неправда, я накрав, я злодій»... І Микольцьо зайшовся плачем.

«Так, ти злодій, ти наш», — зашпипло десь у кутку... «Ти ще й брехун!» І знову відкривається заслони в минуле. Миколу Івановича, керівника одної з високих установ, що несуть службу Батьківщині, застає комуністична влада при виконанні його обов'язків. Повернувшись з двохмісячної командировки до Відділу Народної Освіти, застає нові порядки, але не застановлюється над тим, а приступас до залагодження пильних справ. Не зауважує якогось особливого пригноблення в установі, насторожених поглядів, якихось підозрілих нових людей, що вештаються всюди. Відірвався від праці, аж коли над його столом схилився якийсь хлопчина, по вигляду — жидок, з червоною опаскою. Носом шморгає, заслиняний. «Тобі чого, хлопче, тут треба?» — «Что значит?». — «Забирайся звідси!» «Что значит?», зареплікував хлопчак і вийшов. За якийсь час увійшов комісар, запитав Миколу, хто він і що тут робить. Після в'яснення справи, він з якимось жалем процидів кризь зуби: «Я би радий Вам якнайскорше звідси зникнути; чим скорше, тим краще». І зийшов. Та — було пізно. Увійшли два красноармійці і, дізнавшись, хто тут «Антонович», наказали йти за ними. «Куди?» — Пасмотріш!

І от Микола стоїть перед Ревтрибуналом по обвинуваченню в «дезертирстві». Розстріл! Ні, за щож розстріл? Я жадний «дезертир»!.. Просто — перед ним за столом п'яне обличчя якогось матроса, праворуч — знайомий сухітник швець, ліворуч — інтелігентного вигляду молодий єврей. Він виймає папір — «Персональний склад Освітнього Відділу». На першому місці — прізвище Миколи, з показанням дати народження. «Его Ваша фамілія?» — Так, моя. Показує наприкінці відомості підпис. «Подпись Ваша?» — Моя. «Как же Вы говорите, что не дезертир?» Вы самі засвидетельствовали свои лета. Вы же знаете, что Ваш возраст обязан был немедленно явиться для отбывания службы в красной армии. За уклонение — расстрел». — Да что с ним разговаривать! Разстрелять, — заревів предсідник — матрос.

Який рятунок?! Мушу до останнього заперечувати, будь, що буде! «Це помилка, мені сорок п'ять літ, а не сорок один, як тут написано». — Як же Ви самі підписуєте такі помилки?. «Недогляд». — Разстрелять, — знову прохрипів матрос! «Чим Ви можете удозоднити, що це помилка?» — якось див-

но промовив секретар-єврей. Микола напівсвідомо відповів: «Я можу принести з дому метрику». — Нехай принесе документ, — одізвався член ліворуч. «Одвести на квартиру, нехай візьме документ, при найменшій спробі втікати — застрілити на місці», — наказує голова.

Ведуть, — двоє з боків, один ззаду, рушниці наготові. Куди йти? Чого йти? Ніякого документу вдома нема. Що далі? — Снують пропасні думки в голові. Оглядається: паркани — зависокі, натовпу — нема. Втікати нема як. Чогось приходить до голови: «Як ягня на заколєння ведеться»... Невже нема рятунку?

Вдома — нікого, повиходили. На плиті — кипить чайник з водою. Микола заохочує конвой попиту собі чаю. А сам безцільно йде до кімнати. Конвой — пильно поглядає. Нема рятунку! Вмить приходить у голову слово: «Всякий, хто призове Ім'я Господне, — спасеться». Не може молитися, але молиться уся його істота. І враз родиться думка: «В одинокого біженця — священика, що живе у нього, бачив він якось синодальні друки для метрик і церковну печатку...» Мить, і Микола висоує шухляду. Перед ним — і друки і печатка, стара, залізна церковна печатка... Микола заохочує своїх сторожів — пити чай, каже: «за хвилинку йдемо, ось тільки напишу записку домашнім». — Тільки поскарее! Третьякою рукою «виписує» собі Микола «метрику», підписує «священика», «псаломщика», притискає печатку. Вкладає свою останню надію до кишені. Йдуть.

І паркани високі, і натовпу нема... Надія тріпочеться, як жовтий листочок в осени. І душа болить. Адже я і «лжець» і «фальшивник»! Чи простить Бог, чи вирятує? — нуртує в голові Миколи. — «Ти, Господи, вболіваєш над злочинами нашими. Ти не хочеш смерти грішника, але — щоб він навернувся і був живий... Ти, Господи, і митареві простив, і грішницю помилував, і розбійника на хресті прийняв»...

Стають знову перед Ревтрибуналом. «Ну, що, гриніс, таку твою...»? Предсідник гидко вилаявся. Повертів «метрику» в руках і подав секретареві. І тут сталася подія, що «постаріла» Миколу не на чотири роки, яких йому бракувало для рятунку, а принаймні — на сорок. Секретар — єврей, насмішкувато поглядаючи на Миколу, пошелестів свіжим, незімнятим, штизним синодальним друком, приглянувся на писання зеленкуватим «алізариновим» чорнилом, що чорніє аж на другий день по написанні, ще раз пильно подивився в очі пригнобленого до краю Миколи, чомусь скривився і подаючи голові «метрику», якось дивно промовив — «Да, верно, документ правильный»...

Спогад зник. Виє на дворі завірюха, а щось злісно скімлить: «ти наш, ти злодій, лжець, фальшивник, Він тебе не прийме, ти наш»... А Микола до Господа: «Так, Господи, це правда, але — як Сам знаєш і як хочеш — помилуй мене»...

І ось ніжне-блакитне світло заясніло в хатині, вилонюється з нього Світла Постать Того, що вже раз на завжди віддав Себе на смерть за гріхи

Тарас Шевченко — пророк України

Читаючи книги старозавітних пророків, бачимо, що завжди, коли ізраїльський народ збочував з доріг Заповітів Божих, то Господь посилав до нього Своїх посланців, які, немов ті стсрожі нічні, закликали народ до покаєння, висвітлюючи йому його історію.

Хоч формування Української Держави припадає тоді, коли Ізраїльська давно була вже погасла, але наша доля дуже подібна до долі ізраїльського народу. Коли на довгому шляху історії українському народові пригодилося не раз випивати келихи солодкого нектару й гіркої жовчі, то тільки тому, що й наш народ сходив часто з доріг, що були визначені йому Богом. І, так, як ізраїльському народові, в грізний час релігійно-морального й національного занепаду, посилав Господь Своїх пророків, так і нашому.

В найтяжчий час, коли ворог-займанець потоптав усі наші святощі, коли безпросвітний народ стогнав під тяжким ярмом панщини — кріпаччини, прийшло на світ, дня 25 лютого ст. ст. 1814 року, в с. Моринцях, Звенигородського повіту, Київської губернії, дитя, від бідних батьків — кріпаків, яке й охрестили Тарасом.

«Не на шовкових пелюшках,
Не у величному палаці, —
В хатині бідній він родивсь,
Серед неволі, тьми і праці.
Нещасна мати повила,
Його малого, — й зажурилась,
І цілу ніченьку вона
За сина кріпака молилась.

(Н. Комарівна)

Хто міг догадуватися тоді, що в цій убогій душі малого хлопця жевріє іскорка, яка в майбутньому запалить великий вогонь пробудження в серцях українського народу, яка дасть поштовх до боротьби за визволення рідного краю з кайдан тиранії. Це зовсім не припадок долі, що його дитяча душа формувалася в таких тяжких обставинах. Золото перетищується тільки через вогонь. Цим вогнем було його сирітство, наука в п'яниці дяка, в степу

наші, свяга прозора рука опускається на чоло, мокре від пропасниці, і гармонійний тихий голос пролунав: «Чого усумнився, маловіре? Я ж і прийшов у світ, щоб таких як ти грішників спасти... Чи віруєш, що можу тебе врятувати?»...

— «Так, вірую, Господи, а коли мало, — то помози мійому невір'ю!»... І забренів голос: «Устань, іди, віра твоя спасе тебе... Прощаються тобі гріхи твої!»... Світла Постать зникла...

І сталося по Слову Господню. Минули літа. Микола на волі. Він — сивий і похилий, але завжди усміхнений, все кличе до миру, до любови, до взаємощощення. А злостивців запевняє, що «грішників» Господь більше жаліє, як «праведників».

череда, козачкування в панських покоях... Безперечно, що в той час не бракувало йому ровесників, яких життя пліло буденним руслом, та яке полетіло в невідоме, як метеор. Його постать виростала все вище й вище, аж поки він не став на тій височині, що колись ізраїльський пророк Ісайя. Став він не сам собою, а Вищою Силою, яка наповнила його серце тими думами, дітками — сирітками, яких він лелівав і ними журився, посилаючи з чужини в рідну Україну.

В Україну йдїть, діти,
В нашу Україну,
Попід тинню сиротами,
А я тут загину.

Посилас, але й жаліє за ними, за дітками малими, щоб самітному не залишитися в чужій непривітній стороні, прохаючи їх:

Думи мої, думи мої!
Ви мої єдині!
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині!

Віщі думи Т. Шевченка — це та крилата, стоголоса кобза, яка бренила по всій Україні, по її убогих селах, де; «Неначе люди подуріли, — німі на панщину ідуть і діточок своїх ведуть»; по балках і ярах, в яких вночі гайдамаки «ножі освятили»; по широких ланах і степах, на яких:

Високії ті могили,
Де лягло спочити
Козацькеє біле тіло,
В китайку повите.

Як тії могили москаль рие, розкопує, не своє шукає. Плакала, тужила стоголоса кобза, думами — сльозами заливалася, як то перевертні стали підростати й з матері полатану сорочку знімати.

Минають роки, а сумна дійсність за віщими словами пророка, не перестав «червоною гадюкою» зводити дітей, щоб гірше ляха її розпинали, щоб на новій панщині не свою, — чужу пшецяцю жалі. Плаче пророк думами, — сльозами заливається, гарячу молитву до неба посилає:

Спаси ти нас,
Младенче праведний, великий,
Од п'яного царя-владики,
Од гіршого спасла Тебе,
Твоя преправедная Мати.

Дев'яносто п'ять років, як перестало битись серце великого сина України, Тараса Шевченка, національного пророка-генія, мистця-малюра, поета — кобзаря, та голос його з над Дніпра, як голос Предтечі з над Йордану, громом гремить, накликає й тепер:

Схаменїться, будьте люди,
Бо лихо вам буде:
Розкуються незабаром
Заковані люди;
Настане суд...

Віщими очима бачить поет, що прийде час, коли

Прот. Д. Бурко

П. І. Ніщинський

(До 60-річчя з дня смерті)

Серед імен українських культурних діячів XIX сторіччя є імена, що часто промовляють своєю творчістю до серця ширшого загалу нашого суспільства, служать йому духовною їжею, а проте вони незнані, забуті.

«Закувала та сива зозуля»... скільки краси й милосвучності в тонах, скільки ніжності й теплоти в переливах, яка сила в передачі музикою змісту твору. Ця пісня облетіла всю Європу, пролунала в концертних залах Відня, Берліна, Парижу, Лондону й інших столиць, вона звучала й перед великими аудиторіями заокеанських країн, усюди засвідчувала високу музичну обдарованість її автора, Петра Ніщинського, а втім і багату пісенну культуру українського народу. Одної цієї пісні досить для Ніщинського, як її музичного інтерпретатора, щоб здобути невмируще ім'я композитора.

Та на жаль, багатогранна творча постать Ніщинського і його життя маловідомі; звичайний слухач, що впливається зворушливими звуками «Зозулі», не знає її творця. Тим більше вважаємо за потрібне коротко розповісти про нього.

Петро Іванович Ніщинський народився 1832 року в селі Неминці Липовецького повіту на Київщині, в родині дяка. На сьомому році свого життя став сиротою, помер батько. Мати, проста, малосвічена, але енергійна й свідомо свого обов'язку, одвела двох своїх синів, Петра і Єлисея, пішки за 200 кілометрів, до Києва, щоб дати дітям освіту. В Києві Петро Іванович з успіхом закінчив бурсу і Духовну Семінарію. Маючи прекрасний голос, він ще учнем співав у шкільних церковних хорах, а також в хорі Духовної Академії і в митрополичому. Року 1852-го його, обдарованого співака й здібного музиканта, послано в Аteni для утворення хору при посольській церкві. Користаючи з цієї нагоди, П. Ніщинський вступає до Атенського університету і завдяки своїм придатним здібностям та допитливості успішно, року 1856-го, закінчує його. В той час він став близький у грецьких музичних колах м. Атен, ввійшов у знайомство з головним капель-

скінчатся муки народу. Він бачить свій край вільним, та радується:

І забудеться срамотня
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава України.

А до своїх земляків: «мертвих, живих і ненароджених» поет звертається словами:

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим, тихим словом!

Прот. М. Гільтайчук

мейстером війська, високоосвіченим і талановитим музиком, і одружився з його донькою. Це сприяло розвитку композиторського таланту майбутнього творця славнозвісних «Вечорниць». Ті роки також дали йому широку можливість вивчити еллінську культуру, чим так корисно він прислужився потім українській літературі.

Року 1857-го Петра Івановича відкликали з посади диригента церковного хору при посольстві в Греції до Петербургу і призначили, як еллініста, на викладача грецької мови в Петербурзькій Духовній Семінарії. Там він скоро обізнався з українськими письменниками й відтоді почалась його праця для рідного народу, що йому він служив до кінця свого життя, як поет, перекладач, композитор та дослідник.

Але Ніщинського тягнуло в Україну. Його тонкої психології було важко в казенній і похмурій столиці московської імперії; крім того петербурзький клімат шкодив здоров'ю дружини. 1860 року подружжя переїхало до м. Одеси. Тут Петро Іванович викладав грецьку мову в гімназії і керував хором у Дмитрівській церкві, а вільні від служби години віддавав літературній та композиторській праці. В цей час він закінчує почату в Петербурзі працю «Значення Києва й України для слов'янства», в якій глибоко й переконливо висвітлює велику роль Києва й України в ділі християнізації життя на слов'янських землях і в усій східній Європі. Також для популяризації імені України та її культури серед чужинців, він видає науково-літературний журнал грецькою мовою, для якого більшість статей написав ним самим. В Одесі ж П. Ніщинський перекладає на грецьку мову «Слово о Почку Ігоревім», пише оригінальні свої поезії та аранжує українські народні пісні; перші з цих композицій, пісні про козака Супруна та про Байду. 1865 року вийшли друком і всюди мали великий успіх.

На письменника і композитора пильне око російської жандармерії звернуло увагу, як на «сепаратиста»... Ніщинський додалі все частіше зустрічає прикрощі в цензурі та в начальників міста. Перед загрозою репресій, він 1879 р. залишає Одесу й переїздить до м. Бердянського, але й там зустрічається з несприятливими обставинами і через два роки переїжджає в м. Аналіїв. Тут Петро Іванович поза службою з позитивної школи весь час віддає творчій діяльності. Шукаючи живих людей, він зближається з акторським, тоді ще аматорським, гуртком Марка Кропивницького. Для цього гуртка він пише свої «Вечорниць», як музичну інтерлюдію до Шетченківської драми «Назар Стодоля», куди входить і згадана пісня «Закувала та сива зозуля». Цей «ананіївський період» життя Ніщинського, як він сам називав ті роки, збагатив українську куль-

туру незвичайними цінностями. Маленьке повітове місто, далі од «великого начальства», давало поетичній душі широго діяча той спокій, якого прагнув він для творчості. Крім композиторської праці, він з подвійною енергією працював над літературою. Переклав на українську мову й видав у Львові «Антигону» Софокла, про що 1883 року дуже прихильно писала преса, як в Надніпрянській Україні так і в Галичині, зокрема прекрасну оцінку перекладові дав Олександр Кониський. Підбадьорений успіхом, Ніщинський перекладає на українську мову твори Гомера. Це був, як за тодішній стан української літератури, сміливий крок. Умсьві розвитку нашої літературної мови і культури в той час були надзвичайно важкі. Над українським друкованим словом тяжіла, як надмогильна плита, ганебна заборона, — Емський указ (1876 р.) російського уряду, що намагався погасити святий огінь, розпалений Т. Шевченком та його однодумцями. Внаслідок бездержавности та упослідження України дійшло до того, що її культурарька в XVI й XVII сторіччях світила своїм яскравим світлом і для інших країн, стала безіменною і вважалася за «низькосортну» й «мужицьку». І не дивно, що навіть славетний М. Костомарів казав тоді, що українська мова не надається для передачі високохудожніх та глибоконаукових творів. Отже Ніщинський узяв на себе великий подвиг і гідно справився з ним і довів, що ті, які вважали українську літературну мову (тоді ще невисоко розвинену) непридатною для вислову «висіших чувств», помилилися. Коли вийшла з друку в українській мові Гомерова поема «Одиссея», літературна критика однодушно визнала: «Українська література збагатилася твором всесвітнього значення і зміцнила ним підвалини свого самостійного і в'друбного розвитку». Для української культури то було явище небуденне. «Переклад «Одиссеї», що ним обдарував нашу літературу П. Ніщинський, заслуговує високої похвали, він гарний і принадний», писав Іван Франко. Успіхові перекладу сприяли, звичайно, досконале знання грецької мови та поетичний талант його автора^{1/}. Після «Одиссеї» Ніщинський перекладає «Іліяду», про що сама вістка в українським літературнім світі викликає захоплення. Крім того він старанно обробляє свої поетичні і музичні твори, класифікує записи народних пісень Київщини й Поділля, яких багато зібрали, і пише до них розвідку.

Цікава тематика поезії Ніщинського. В ній брешуть чисті релігійні мотиви^{2/}, то врочисторадісні то сумовиті, — туга за вільною християнською країною буття, яку зневажив гнобитель. Перечитуючи ту поезію, ви бачите в ній красу духовного образу чоловіка, вірного православним ідеалам наших предків.

**«Любов до Бога і вітчизни,
То перша заповідь моя»,**

каже він з одному із своїх перших віршів. Таким поет був у слові, таким був і в ділі. Усе своє життя він був глибоко релігійним, любив Церкву і

скрізь, де проживав, диригував церковними хорами; духовні співи давали йому високу насолоду, під їх граженням він часто, як згадують сучасники, сідав за церковні композиції.

Та вороги не дали йому спокою і на схилі віку. «Мене винуватять, що я сепаратист. Справді я люблю рідне слово і люблю переспівувати грецькі гексаметри для свого народу», писав Ніщинський із Ананієва 1889 року до Миколи Аркаса, з яким був у дружніх взаєминах ще з 1860 року. «Негласний надзор» таки зробив своє діло, Петра Івановича звільнили з посади в школі. Гонорарів за літературну працю майже не платили, пришли нестатки, бідування.

Року 1890-го Ніщинський переїхав до своєї дочки в містечко Ворошилівку на Поділлі. Звідси, за порадою М. Аркаса та М. Комарова, він ще вживав заходів щодо якоїсь служби в Одесі і їздив туди, але намарне. Доживав останні свої роки при донці, працюючи й далі над музичними композиціями й перекладом «Іліяди», (встиг перекласти лише 12 частин, решту смерть не дозволила^{3/}. За кілька днів перед смертю написав музику на слова псалма 114 — «Люблю я Господа». 16-го березня 1896 року незабутній автор «Вечорниць», повертаючись із Києва, в дорозі до Ворошилівки, несподівано помер. Поховали його у м. Ворошилівці.

Твердця спадщина Ніщинського недосліджена і в більшій частині не опублікована. Половина його композицій та поетичних творів, як також перекладів із грецької літератури і досліди з українського фольклору не побачили світу. Багато його поезій, що друкувалися під псевдонімом «Байда», розкидані по різних журналах, і хто знає, чи пощастить комусь зібрати їх. На сором українців сталося так, що цей ширий і талановитий трудівник після його смерті мало був популяризований, хоч ми завжди з захопленням слухасмо його чарівні пісні.

Весною, 1943 року, автор цих рядків, по дорозі в свої рідні місця, був у Ворошилівці. Знайомий з юнацьких літ будинок, де пройшли останні роки життя Ніщинського, стояв напівзруйнований і порожній. Недалеко від нього, на спустошеному кладовищі зруйнованої Михайлівської церкви, стояла могила Покійного. Надгробок, хрест на п'єдесталі з гніванського граніту, розбитий. Уціліла тільки нижня частина й висічені слова на ній: з чолового боку ім'я і дата смерті Ніщинського, а на протилежній стороні «Блаженні чистіи сердцемъ, яко тии Бста узрятъ». Було сумно й боляче за дороге, незаслужено забуте, ім'я подьячника рідної культури, за його зневажений прах, за наші дикі, антихристиянські часи...

1) Цей повний переклад «Одиссеї» виданий був у Львові трьома накладками року 1885, 1908 та 1917-го

2) Пізніше, на початку ХХ сторіччя, такі мотиви бачимо в поезії М. Філянського.

3) Переклад «Іліяди» (незакінчений) вийшов у Львові трьома виданнями в роках 1886, 1908, 1917.

ПРО НУМЕРАЦІЮ ПСАЛМІВ

Наша редакція одержала недавно від одного з наших постійних читачів листа, в якому шановний читач між іншим пише: «... в числі 20. «Рідної Церкви» за листопад-грудень 1955 року сталася прикра помилка, на яку дозволяю собі звернути Вашу, Отче Редакторе, увагу. Йдеться про дуже гарний переспів Д. Святогірського одного з псалмів. Озаголовлено це «Псалом 83», хоч шановний поет у цьому випадкові переспіває Псалом 84. Думаю, що це друкарська помилка...»

Хоч ми вже відповіли безпосередньо шановному читачеві, проте вважаємо ще кінечним дати вяснення цього питання на сторінках нашого журналу. Йдеться про те, що такий самий запит може постати й в інших наших читачів.

Ніякої помилки в даному випадку не сталося. Це псалом 83, а не 84. Треба знати, що існує дві нумерації псалмів. Одна з них прийнята в Православній Церкві і є єдиною, що нас зобов'язує. Ця нумерація прийнята за перекладом псалмів (і всіх інших книг Старого Заповіту), що їх зробили в роках 250—150 до Різдва Христового в Александрії (Єгипет) сімдесят (докладніше — 72) вчених з мови старосврейської на мову грецьку. Від числа сімдесяти перекладачів цей переклад називається по латині «септуагінта» і під цією назвою відомий у світі. Цей переклад прийняла Православна Церква на Сході, де була в ужитку грецька мова. Нумерація псалмів цього перекладу перейшла і до слов'янського перекладу, що був зроблений з грецької мови. Так само зберігається та сама православна нумерація псалмів і в українському перек-

ладі, що ним треба користатися в церкві. (Псалтир в перекладі Комісії при Українському Науковому Інституті у Варшаві).

Крім цієї нумерації псалмів існує ще друга, що прийнялася на Заході в пізніших часах в протестантських Церквах, за нумерацією вживаною в євреїв. Різниця полягає в тому, що наш псалом 9 в цих західних перекладах творить два окремі псалми 9 і 10. І тому вся дальша нумерація псалмів пересунена на один вперед. Напр., наш 50 псалом згідно цієї нумерації 51 і т. д. Псалом 147 цієї нумерації має злучені разом два псалми православної нумерації — 146 і 147. Починаючи з 148 псалма — нумерація знову спільна.

Таку нумерацію псалмів має Псалтир в перекладі д-ра І. Пулюя, вміщений в Святому Письмі Старого і Нового Заповіту, виданому Союзом Біблійних Товариств, а також переклад псалмів проф. д-ра Івана Огієнка (тепер Митрополита Іларіона). Користаючись цими обома виданнями, треба мати на увазі, що їхня нумерація, почавши від 10 і до 148 псалма не відповідає нумерації псалмів загальноприйнятій в Православній Церкві.

До цього варто додати, що переклад сімдесяти був зроблений з старосврейських оригіналів, що до нас не збереглися. Найстарші єврейські тексти, що збереглися, походять з VIII—X ст. по Р. Хр. Текст перекладу сімдесяти дуже часто є важливим середником для встановлення первісного тексту в багатьох неясних місцях. (Див. Stuttgartar Biblisches Nachschlagewerk, Штуттгарт, 1955 р. ст. 14—15).

Дивні й незрозумілі явища

Часто буває, що люди не застановлюються над тим, що пишуть. Ось, недавно доводилось нам читати в Зверненні з нагоди Різдвяних Свят і Нового Року однієї з наших високих установ таке: «По всіх країнах дзвенить могутня коляда, передаючи споконвічну легенду (підкреслення наше) про народження Творця великих визвольних ідей...» Невже для тих, хто писав це Звернення, народження Ісуса Христа — це тільки легенда, (казка, переказ), а не факт? А може попросту той, хто писав це Звернення, не застановлявся над тим, що пише?

Недавно знову на сторінках одного українського часопису на еміграції, в одній з статей стояло таке речення: «Зрештою, з історії релігій відомо, що навіть святі люди (в тому числі й Ісус Христос) у своєму наземному житті робили ті чи інші помилки».

Чи застановлявся автор статті над тим, що пише? Думаємо, що ні. Якби застановився, то не виявляв би цими словами публічно свого ставлення

до християнської релігії й не ображав би релігійних почувань віруючих християн.

Ісус Христос, для кожного віруючого християнина, не людина, хочби навіть свята, а Богочоловік, що на землю зійшов і прийняв образ людини, залишаючись одночасно Богом. Сином Божим, другою Особою Пресвятої Тройці. Віра в Отця й Сина й Святого Духа. Тройцю Одноістотну й Неподільну — основа нашої християнської релігії. Без цієї віри ніхто не може називатися християнином і не може стати ним, якщо не був охрещений в Пресвяту Тройцю. Отця й Сина й Святого Духа. Син Божий, Господь наш Ісус Христос, є для нас Альфа і Омега (Початок і Кінець), наука Його не людська наука, а Божественна, а тому непомильна, так як і Ісус Христос, як Богочоловік, ніколи не міг помилятися.

Сподіваємось, що надалі Редакція буде уважніше ставитися до матеріалів, що їй надсилаються до опублікування.

Г. М.

Хроніка Українського Православного Життя в світі

НІМЕЧЧИНА

Нарада духовенства УАПЦ

За прикладом мин. року в євангелицько-лютеранському відпочинковому будинку «Шенблік» біля міста Швєбіш Гмюнд у Вюртенбергії, відбулася в днях 5—11 лютого ц. р. спільна зустріч українського православного духовенства із євангелицько-лютеранськими пасторами Г. Бранденбургом і К. Кохом, які провадили ряд викладів, запізнаючи наше духовенство з станом проповідництва й екзегезою Святого Письма на Заході. Виклади були проваджені в душі, що відповідає православному розумінню порушуваних питань.

На З'їзд прибув Високопреосвященніший Митрополит Ніканор та 15 осіб духовенства УАПЦ з Німеччини і протопрєсвітер В. Вишневський з Парижу.

Крім слухання викладів, духовенство УАПЦ відбувало свої наради. На початку було заслухано дві доповіді. Першу з них виголосив о. протопрєсвітер В. Вишневський на тему «Церква за залізною заслоною». Доповідач подав нарис історії Української Православної Церкви, особливо зупиняючись над її Голгофєю під комуністичним терором. Зокрема в доповіді на підставі різних документальних даних було висвітлено сучасний стан Православної Церкви в Україні. Не зважаючи на дуже тяжкі умовини, в яких приходиться жити людям під безбожним режимом, наші люди твердо тримаються своєї віри й говорити про те, що в душах людей витворилася порожнеча, нема найменших підстав, за винятком, хіба певної невеликої групи людей.

ПОДЯКА

Усім Особам, Організаціям і Установам, що з нагоди Свята Різдва Христового й Нового Року надіслали мені свої привітання й побажання, складаю найсердечнішу подяку.

Митрополит НІКАНОР

АРХИПАСТІРСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ

Його Високопреосвященству, Високопреосвященнішому Сильвестру Архiepіскопу Мельборнському та Австралійсько-Новозеландському УАПЦ в Австралії в 1956 році сповняється 80 років життя. До Ювілею Владика Архiepіскопа Консисторія УАПЦ в Австралії видала окремою брошурою життєпис Ювілянта.

До численних побажань, що їх було надіслано Високопреосвященнішому Владичі Сильвестрові, Редакція «Рідної Церкви» долучає й свої найщиріші побажання, щоб Милосердний Господь поблагословив дальший життєвий шлях Владика й дав Йому ще многі літа працювати на ниві Церкви Христової на славу Божу й добро нашої Української Православної Церкви.

Друга доповідь була присвячена темі проповідництва й складання проповідей. Виголосив її прот. М. Гільтайчук. Крім цього цей душпастир, як зразок будови проповіді після доповіді виголосив спеціальну проповідь. Після обох доповідей відбулися дискусії.

Окрему частину нарад було присвячено заслуханню справоздань про стан душпастирської діяльності й парафіяльного життя, що їх склали усі присутні на нараді душпастирі. Справоздання з парафій виявили, що життя в парафіях проходить нормально, вірні нашої Церкви тримаються своєї батьківської православної віри, стверджую навіть приступлення до нашої Церкви людей інших віроісповідань. Не бракує, звичайно, і деяких перешкод в душпастирській праці деяких священників, що зумовлені обставинами еміграційного життя.

На нараді Владика Митрополит Ніканор подав присутньому духовенству в окремій доповіді докладний образ змагання до осягнення єдності між усіма православними українцями. Окрему увагу присвятив Владика Митрополит справі розламу в УАПЦ й зняттю санкцій та молитовного посидання, про що було оголошено окремим Комунікатом.

Багато часу було присвячено на нараді справі скликання Собору УАПЦ в Європі. Постановлено скликати Собор обов'язково цього року. Виходячи з сум, які були зібрані на Собор. Передсоборна Комісія має остаточно уложити бюджет, встановити докладну кількість учасників Собору і спосіб обрання представництва від вірних. З запроєктованих попередньо доповідей запропоновано залишити лише програмову «Проблеми УАПЦ», щоб мати більше часу на обговорення важливих актуальних питань, зокрема обмірковування й затвердження Статуту УАПЦ.

Всі питання зв'язані з скликанням і програмою Собору має опрацювати Передсоборна Комісія впродовж трьох місяців. Щойно тоді буде усталений остаточний термін скликання Собору.

Як і минулого року, в церкві при відпочинковому будинку 10 лютого прот. Ф. Луговенко відправив Службу Божу й виголосив проповідь. Співало присутнє духовенство під керуванням свящ. Ю. Сікорського. На Службі Божій було присутніх понад 200 осіб гостей і персоналу.

Всі присутні у відпочинковому будинку стрінулися ще раз ввечері того ж дня на так зв. родинному вечорі, підчас якого виголошено багато промов та виступав спеціальний хор красної євангелицько-лютеранської Церкви в Вюртенбергії, що перебував у той час у «Шенбліку». Цей хор має спеціальне завдання ширення слова Божого серед людей поза церквою, на вулицях, сценах театрів, станціях. На устах багатьох промовців того вечора було слово Україна. У відповідь на промови німців виголосив глибоке змістом слово Високопреосвященніший Митрополит Ніканор, навівши як motto

Псалом 136 «На ріках Вавилону, там ми сиділи і плакали»... Слово Владика Митрополита зробило на присутніх сильне враження.

Спільна зустріч більшості духовенства УАПЦ з Німеччини, щира християнська атмосфера, що панувала в відпочинковому будинку, скріпили на душі українське православне духовенство, що розвіждалося 11 лютого до своїх парафій з новими силами й новою енергією для продовження відповідальної праці на ниві Христовій.

Присутній

З'їзд представників Євангелицьких і Православних Церков

ДП — Комісія Євангелицької Церкви в Західній Німеччині запросила на спільне засідання на 1-го березня ц. р. до м. Фракфурту над Майном представників Євангелицьких і Православних екзильних Церков. Це засідання почалося ранком о 9-ій год. молитвою, що її виголосив пастор фон Стаа, який провадив спільну нараду. Між присутніми були представники Світової Ради Церков: директор пастор Р. Е. Максвелл, директор Ф. Петерсон-Морган, п. Г. Тр. Галлін. З німецької сторони, крім згаданого пастора фон Стаа, прибули п. д-р Маурер з Штуттгарту і Голова Синоду Євангелицько-Лютеранської Церкви п. Д. Гельд. Решта присутніх — це представники різних екзильних Православних і Євангелицьких Церков. Українську Автокефальну Православну Церкву репрезентували Високотреосвященніший Митрополит Ніканор і протосрей Ф. Луговенко.

До обіду присутні заслухали дві доповіді: «Сучасні питання бездержавних чужинців» — д-ра Маурера й «Москва, Церква й ми» п. Гельда. Після обіду відбулися дискусії щодо обох доповідей та нарада з «Комісією в справі допомоги ДП — священикам».

Перша доповідь — річеза й доладна, — торкалася положення чужинців, особливо тих, що живуть не в таборах і оселях, а приватно. Цифрові дані доповідач одержав від пастора Ройтера, які були зібрані ним після довгої праці в цьому напрямі й перевірені на місцях. З доповіді довідуємося, що вже великий відсоток чужинців живе більш менш нормально, має працю й заробляє нарівні з пересічним німецьким робітником. Що торкається справи репатріації, то доповідач запевнив, що примусової репатріації не буде, хоч з другої сторони не буде труднощів для тих, хто захоче виїхати.

За браком місця не можемо навести цілого ряду цікавих статистичних даних, на які доклад був дуже багатий.

Друга доповідь, що її виголосив п. Д. Гельд, була похвалою для Московської (советської) Православної Церкви. Доповідач належав до делегації, яка за два тижні до прибуття Канцлера Німецької Союзної Республіки п. К. Аденауера до Москви, відвідувала Советський Союз. Пан Гельд побував в Москві, Києві, Одесі, на Кавказі й на Прибалтиці та в дуже рожевих фарбах змальовував церковне життя в СССР.

На нашу думку цей доклад нікого з присутніх не переконав, але викликав сумнів, чи доповідач дійсно бачив Православну Церкву, чи лише добре аранжований і призначений для «знатних іностраниців» трюк...

В цьому сенсі висловився і Владика Митрополит Ніканор, коли взявши слово, подякував доповідачеві за цікаву доповідь, але тут же відверто заявив, що доповідач ні справжньої російської, ні української Церкви не бачив... Владика підкреслив, що в Советському Союзі існують дві церкви. Одна — офіційна, яку п. Гельду було спритно показано й друга, що знаходиться в катакомбах. Церква підпільна, якої він зовсім не бачив. З ним обійшлися так, як колись з французом Еріо...

Відповідаючи Владичі Митрополитові, доповідач щиро признався, що катакомбної Церкви він не бачив...

Засідання продовжувалися до 7-ої години ввечері.

Після короткої наради з «Комісією в справі допомоги ДП-священикам», висловлено було подяку організаторам з'їзду, особливо пастору фон Стаа і висловлено побажання частіших подібних зібрань.

Засідання закінчено православним співом «Достойно е...»

о. Л.

ФРАНЦІЯ

Відповідь грецького Єпископа на вислови співчуття УАПЦ

У відповідь на зложені в імені УАПЦ протопресвітером о. Володимиром Вишневецьким в усній і письмовій формі вислови співчуття на ім'я Преосвященного Мелетіоса Єпископа Грецької Православної Церкви у Франції в зв'язку з страшним погромом турками православного грецького населення й церков у Константинополі й Смирні в вересні мин. року, надійшов від Преосвященного Мелетіоса з датою 30 листопада 1955 р. лист такого змісту (подано в перекладі з французької мови):

«До Преподобного Митрофорного Протопресвітера Володимира Вишневецького, Адміністратора Української Православної Церкви у Франції. 5 rue Gesnie Guy, Париж 20.»

Мій Отче,

Я поспішив закомунікувати Його Святості, Вселенському Патріярху АТЕНАГОРАСУ про Ваш останню візиту, як рівнож Ваш лист від 30 жовтня 1955 року, якими Ви засвідчили, що Українська Православна Церква у Франції уповноважила Вас висловити Патріярху глибоке співчуття Вашої Церкви з приводу жахливих знищень, яких зазнали в ночі з 6 на 7 вересня останнього року, грецька людиність Істамбулу і їх споконвічні святині.

Цей Ваш шляхотний жест мене глибоко зворушив... Я є певний, що Його Святість буде особливо зворушений тим.

Я прошу Вас прийняти вислови моєї вдячності й вірити, що свідцтво Вашої симпатії в цих нещасливих випадках мене значно підсилило.

Боже Благословення нехай буде над Вами, Дорогий Отче!

МЕЛЕТІОС Єпископ Реджії.»

Трєба відмітити, що Владика Мелетіос відноситься з великою прихильністю до о. протопрєсвітера Євлодимира Вишневського і дав розпорядження, щоб він міг відправляти Служби Божі в усіх грецьких православних храмах у Франції. З цього дозволу скористав о. протопрєсвітер в Греноблі й Ліоні, де православні українці не мають своїх власних храмів.

Той же Владика був присутнім на похороні бл. пам. Митрополита Полікарпа.

Візита о. протопрєсвітера В. Вишневського в Єпископа Мелетіоса відбулася в дуже урочистий спосіб. О. протопрєсвітер був з своїм секретарем, студентом Вячеславом Вишневським членом Ліги Православних Студентів. Після офіційної частини візити, довго ще продовжувалася бесіда на різні церковні теми: УАПЦ у вільному світі й на рідних землях, як і про сучасний стан Грецької Православної Церкви.

ЗДА

Молитва за Україну в Конгресі ЗДА

З нагоди Свята Державности й Соборности України (22 січня), за прикладом минулого року, сесію Конгресу ЗДА 19 січня відкрито молитвами за Україну й її незалежність. В Сенаті провів Молитву Високопрєсвященніший Іоан Теодорович, Митрополит Української Православної Церкви в ЗДА.

Нижче подасмо текст цієї Молитви:

В ім'я Отця і Сина і Святого Духа! Помолімося!

Вічний наш і Всемогутній Отче! ТИ дав нам життя і наша доля є в тайні невідомій Твоїй Волі. ТИ нас ведеш і даєш нам дари на шляху життя: лампади розуму й світло Твоїй Мудрости.

Благослови, Всемогутній Отче, Сенат нашої Країни. Тримай його Членів у доброму здоров'ї, при повній силі розуму й в світлі Твого Закону. Провадь їх у рішеннях і нехай вони завжди будуть у Твоїй Волі, Благослови, Всемогутній Отче, нашого Президента З'єднаних Держав Америки і наділи його повним поворотом до здоров'я.

Молимо, покажи нам усім, у цьому бурхливому часі боротьби між силами добра і зла, що ми насправді опікуни нашого брата. Тепер ми свідомі, що ніхто з нас не встоїть сам, ніяка нація, ні людина, ніхто. Хай Твоя Божя Воля зведе нас тісніше разом, як братів, розумом і духом. Дай нам сили більше і більше жити життям Добрих Самарян, творити добросусідство й спільні зацікавлення поміж усіма людьми.

У цей День Української Незалежности, відновімо нашу підтримку Свободи, коли ми пригадуємо цю країну, яку брутально поневолено правлінням терору й примусу.

Молимо Тебе, Всемогутній Боже, дай нам ласку побачити, щоб борці за Волю скрізь пам'ятали Україну і дали їй любов і моральну допомогу для заспокоєння голоду Волі, який там є.

О, Боже, будь милостивий для нас усіх і тримай у Твоїй ласці Сенат З'єднаних Держав і всіх його Членів.

Гаряче й уклінно молимо Тебе: Вислухай, ОТЧЕ, наших молитов! Амінь.

Святочна допомога залишенцям в Європі

За прикладом попередніх років, також і цього року Владика Архиепископ Мстислав перєслав до Європи Рїздвяну допомогу від Української Православної Церкви в ЗДА. Більшу частину цієї допомоги вислано до Австрії й Західної Німеччини. З цих сум придїлено більшу суму організації українських воєнних інвалідів СУВІ в Мюнхені для розподїлу між воєнними інвалїдами. Інша частина грошей була подїлена між найбільш потребуючими хворими на легеневу недугу, калїками, вдовами й сиротами. Зокрема одержали також допомогу ті з духовенства УАПЦ, що є хворими або мають чисельну родину й знаходяться в невідрадных матерїальних обставинах.

25-літній ювілей священства

Дня 25 грудня мин. року сповнилось 25 літ служіння в священничому сані митрофорного протосєрея о. Федора Білецького, настоятеля української православної парафії в Дїтроїті.

Ювілянт народився на Волині в родині священника. Духовну освіту одержав в Крем'янецькій і Віленській Духовних Семінаріях, а в 1932 р. закінчив Православний Богословський Факультет Варшавського Університету. Священничє служіння проходив в Гродненській і Волинській єпархіях та в Німеччині. В 1949 р. виїхав до ЗДА, де був спочатку настоятелем парафії в Піттсбургу, а з грудня 1951 р. настоятелем катедральної церкви св. Покрови в Дїтроїті. Ця церковна громада в 1955 р. святкувала п'ятиріччя свого існування.

КАНАДА

Єпархіальний З'їзд в Торонто

В днях 9 до 11 грудня мин. року в Торонто відбувся Єпархіальний З'їзд Східної Єпархії Української Православної Церкви в Канаді. Перший день З'їзду був присвячений справам — недільних і рідних шкіл при українських православних парафіях. Другого дня, 10 грудня, відбулася Конференція духовенства. На Конференції виголосили доповіді Митрополит Іларіон, Архиепископ Михаїл і деякі священники. Третього дня відбувся З'їзд представників парафіяльних церковних управ. До зібраних промовляв Митрополит Іларіон про завдання Української Православної Церкви в Канаді та про співпрацю церковних управ з духовенством на церковній ниві.

Вїзитація Митрополита Іларіона в Монреалі й Торонто

В першій половині грудня мин. року Митрополит Іларіон відвідав Монреаль і Торонто. В Монреалі 3 грудня був присутнім в церкві св. Покрови на Всенїчній. Митрополита сердечно вітав настоятель о. П. Архангельський. Після Великого Славословія Владика Митрополит виголосив проповідь

на тему Милосердя. Храм був переповнений. Гарно співав парафіяльний хор.

В неділю, 4 грудня, по урочистій зустрічі, Митрополит Іларіон відправляв Літургію в соборі св. Софії. Сослужило 4 священники. Чудово співав хор під управою проф. Н. Городовенка. За малим входом Митрополит нагородив настоятеля храму о. прот. В. Слюсаря митрою. Митрополит залишався в Монреалі до 8 грудня, маючи ще нараду з громадянством та церковними управами.

В Торонто, 11 й 12 грудня, відбулися урочистости в катедрі св. Володимира. Катедра була переповнена. На літургії в неділю по Євангелії Митрополит Іларіон виголосив глибоку проповідь про силу й значення Православної Церкви. Напередодні відбувся в катедрі в честь Митрополита Іларіона прекрасний духовний концерт катедрального хору.

ЯЛИНКА В КАРЛСРУЕ

За прикладом минулого року і в цьому році люди, що гуртуються біля УАПЦ в Карлсруе, взяли в свої руки ініціативу влаштування різдвяної ялинки для всіх українських дітей цього міста і його околиць. І в цьому році з грошевою допомогою прийшла Євангелицька Церква і УСХС. Крім того в одну з неділей в місцевій українській православній церкві було переведено після Служби Божої збірку на це добре діло, а ЗУАДК допоміг харчами.

Отож в неділю 15-го січня 1956 р. відбулася у великій залі при Єванг.-Лютеранській парафії на Зойберштрассе ялинка, що пройшла з гарним успіхом, хоч програму свята прийшлося скоротити, бо через хворобу юної артистки, учениці балетної школи А. Груби, відпали сольові танці, що в минулому році так усім подобалися. Натомість проспівав хор УАПЦ пару колядок, добре декламували діти, були сольові виступи на роялі п-ні Т. Король і учениці місцевої консерваторії п-ни Галини Луговенко. Діда Мороза дуже характерно й вдало грав, на радість численних дітей, п. А. Лонюк.

Всім присутнім було подано чай, а дітям крім того роздано пакуночки з солодощами, какао, маслом, сиром, горіхами, овочами. Рідні забави, жарти й танці сприяли веселому настрою всіх присутніх, серед яких були й німецькі гості: приятель біженців пастор Г. Каппес, настоятель Старо-католицької Церкви о. Б. Шеке, представниці місцевої еванг. громадської служби й інші.

Завдяки ялинці українські діти, яких з'явилося понад 60 душ та їх батьки і спеціально запрошені на урочистість самітні, мали знову нагоду побути пару годин в своїй численній українській родині.

Дітям, які з тих чи інших причин не могли бути на ялинці, пакунки було надіслано поштою.

Всім, хто допоміг своєю участю в цьому дитячому святі, місцева українська кольтонія приносить оцим шляхом щире подяку.

Батько.

Наші дзони в Африці...

В органі Александрійської Патріярхії «Пантаінос» за 1 грудня 1955 року ч. 26 читаємо:

«Дар Російської Церкви Александрійській Церкві».

До Його Блаженства Блаженнішого Христофора, Папи й Патріярха Александрії і всієї Африки.

Блаженніший і Святіший Брате.

Задовольняючи Ваше бажання мати від нас церковні дзони для Вашого храму, сповішаю Ваше Блаженство, що ми вже підготували відправку з Одеси до Александрії пароплавом церковних дзонів вагою 7 тонн. Прийміть, прошу, цей подарунок від Російської Православної Церкви Церкві Александрійській з тою самою любов'ю, з якою ми надсилаємо Вам його. Прохаючи Ваших святих молитов, залишаюся з братньою до Вас любов'ю — відданий у Христі брат Патріярх Алексій.

31 жовтня 1955 року».

Стільки з преси. А нам і невідомо вже, що робити: тішитися, що пограбовані у нас дзони будуть пестити вуха побожних феллахів і огортати постаті замислених сфинксів, чи — журитися, що за допомогою награбленого добра московська сатана вабить до себе нову криваву офіру...

Правдиво сказано: «Дарунок з пазухи дає безбожник, щоб скривити стежки правди» (Прит. ч. 17, 23).

Помер Єрусалимський Патріярх

На 78 році життя, 31 грудня 1955 р. спочив православний Єрусалимський Патріярх Тимофій. Покійний народився 1878 р. на острові Самос. Єрусалимським Патріярхом був обраний 1936 р., після смерті свого попередника Патріярха Даміяна.

Помер А. Гречанінов

В Нью-Йорку 3 січня ц. р. на 92 році життя помер відомий церковний композитор А. Гречанінов.

Подяка

Усім, що з нагоди Різдва Христового й Нового Року надіслали на моє ім'я або для Редакції журналу «Рідна Церква» святочні привітання й побажання, складаю щире подяку.

Свящ. А. Дублянський

Подяка

Високодостоїнному Пастору Коху і всім дорогим Братам у Христі, що надіслали мені поздоровлення із Шенбліку в лютому ц. р. складаю мою сердечну подяку і зі своєї сторони засилаю усім Ім мої найщиріші побажання, щоб Милосердний Господь благословив Іх добрим здоров'ям, силою й енергією та дарував многії літа для праці в користь Святої Христової Церкви.

Свящ. Гавриїл Добровольський
Дербі, Англія.

ЧИ ВИ ЗАПЛАТИЛИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТУ ЗА «РІДНУ ЦЕРКВУ» НА 1956 РІК?

БІБЛІОГРАФІЯ

Український Православний Календар на 1956 рік переступний. Річник шостий. Видання Української Православної Церкви в ЗДА. Бавн Брук, 1956. Ст. 160.

Цей Календар, подібно минулорічним виданням, справляє щодо зовнішнього вигляду і щодо змісту дуже гарне враження. Виданий на гарному папері з мистецькою обкладинкою, проєкту мистця Петра Хотодного, окрім календарних відомостей, містить відомості про парафії Української Православної Церкви в ЗДА, адреси українського православного духовенства та ряд цінних статей: Єпископ Володимир «Значення й сила християнської молитви», Іван Власовський «В Київській Духовній Академії 50 років тому назад», Іван Світ «Св. Інокентій, перший Єпископ Іркутський», Іван Розгін «Протоєрей о. Тимофій Туркало», Є. Ремович «Артем Ведель» та ряд інших. Крім того вміщено в Календарі ряд оповідань і поезій, з яких варта особливої уваги поезія Д. Святогірського «Чернігів». Календар багато ілюстрований знімками з історії нашої Церкви, красвидами України, ілюстраціями з життя парафій й іншими.

Літургія Св. Івана Золотоустого звичайного напіву. Для невеликих хорів. Уложив прот. І. Заяць. Мюнхен, 1955. 28 карток. (Циклостилеве видання).

Співи на Страстях Христових. Уложив прот. І. Заяць. Мюнхен, 1956. 20 карток (Цикл.).

Оба видання нот, що ними розпочав о. прот. Іван Заяць серію видань піснопінь до різних Богослужень, надзвичайно цінні й важливі для всіх українських православних парафій, особливо ж для тих, що не мають постійних, вивчених дяків. Ноти видано чітко й виразно. Шкода тільки, що в деяких місцях піснопінь на Літургії, автор не тримається обов'язуючого в нас тексту, затвердженого Богословсько-Науковим Інститутом в Карлсруе.

Голас Царквы. Релігійно-грамадські часапіс пражослаўных беларусаў. Выдае Царкоўная Рада Беларускае Аўтокефальнае Правослаўнае Царквы у Нью-Ёрку. Рэдагуе Калегія. Рік I, ч. I, Великдень 1955; ч. 2, Різдво 1955. Ст. 17.

Кілька слів про Календар Української Православної Церкви в ЗДА

Сьогорічний Український Православний Календар Української Церкви в ЗДА, наслідуючи попередні такі Календарі, справляє добре враження, як своїм змістом так і оформленням.

Упорядники роблять благочесне діло, що подають у загальній частині своїх календарних річників статті православно-ідеологічного змісту, в ім'я оборони святої предківської віри, а також статті про українців подвижників християнсько-національної культури й історичні та літературні огляди. Також гідне хвали й те, що в Календарях подаються фрагменти (світлина) церковно-архітектурного мистецтва України, саме ті пам'ятки, які знищено большевиками (річники 1953, 1954 та 1955 багато ілюстровані такими фрагментами).

Побажаємо здоров'я і сил упорядникам Календаря на дальші роки. Бажано, щоб у Календарі на 1957 рік було вміщено більше статей про українських християнсько-національних діячів (як «Св. Інокентій Іркутський» та «Артемій Ведель», в сьогорічному Календарі), а зокрема, щоб написано було про Кирила Стеценка, з нагоди 85-річчя з дня його народження, яке сповнюється 1957 року.

Д. Б.

ВІЯСНЕННЯ

В журналі «Життя і Церква», що його перше число вийшло в січні ц. р. в Нью Йорку, вміщено статтю прот. Ю. Татомира під заг. «Чи можливе подання в Українській Православній Церкві?» В цій статті на ст. 4-й журналу подано уривок зі статті «Спадщина св. кн. Володимира», що була видрукована в нашому журналі ч. 18, що також зазначено в згаданій статті прот. Ю. Татомира. Далі, натомість, прот. Ю. Татомир цитує ряд інших, чужих нам думок, не подаючи вже звідки їх бере.

В читача може складатися враження, що і дальші цитати походять з нашого журналу. Щоб не було непорозумінь, цим заявляємо, що нічого подібного в нашому журналі ми не писали.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

В Детройті (ЗДА) 5 лютого 1956 р. несподівано упокоївся, проживши 73 літ,

Генерал Борис ПАЛІЙ-НЕЦЛО.

Покійний відомий був також як іконограф. Після доби Визвольних Змагань, в якій приймав Покійний активну участь, перебував у Перемишлі, розмальовуючи багато церков в Галичині й на Волині. Опісля в Міттенвальді в ДП-таборі відкриває мистецьку майстерню іконографії, і в цій ділянці продовжував свою працю, перебуваючи в ЗДА.

Похорон Покійного, що відбувся 11 лютого при чисельній участі українців, відправив Преосвящений Єпископ Володимир у сослуженні українського православного духовенства з Детройту і Клівленду. Покійний був передплатником і жертвodawцем нашого журналу.

Нехай Господь упокоїть в Своїх Оселях Спочилого!

В суботу, 3 березня 1956 р., упокоївся церковний староста парафії УАПЦ в м. Амбергу (Західня Німеччина).

Дмитро Федорович Крижанівський

Покійний народився 11 лютого 1891 р. в с. Полянниченцях на Київщині. Важке життя під комуністичним режимом і перебування на засланні надломли його здоров'я.

Похорон Покійного відбувся 6 березня на кладовищі св. Катерини в Амбергу.

Вічна Йому пам'ять!

Парафіальна Рада

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК

В попередньому числі «Р.Ц.» за січень-лютий трапилися декілька прикрих помилок.

В Різдвяному Посланні Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора на першій стор., перша шпальта, п'ятий рядок знизу надруковано: «Що маю я, щоб дійсно...» Має бути: «Що маю я, щоб **достойно...**»

В поезії Д. Святогірського «Свята Ніч» на 3-ій ст., друга шпальта, восьмий рядок знизу надруковано: «віщує». Має бути «**віншує**».

В нарисі прот. Д. Бурка «3 книги буття Української Церкви» на 5-ій ст., перша шпальта, 16-ий рядок згорі надруковано: «надмірливий». Має бути «**недрімливий**». У 24-ому рядку тієї ж шпальти надруковано «дукуючи», — треба «**дякуючи**». У тому ж рядку надруковано «числених». Має бути «**численних**».

ОГОЛОШЕННЯ

Хто хотів би **набути піснопіння на нотах** на Страшному Тижді, на Великдень і на Світлій Седмиці, дванадесятих Свят, звичайного напіву Всенічну з ірмосами грецького напіву й Літургію звичайного напіву (в тісній гармонії) та ноти партесного співу, просимо писати на адресу: Oberpriester Iwan Zajatz, München 2, Dachauer Strasse 9/I, Ukrainische Orthodoxe Kirche (Germany).

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Р.Ц.» склали пожертви (всі суми подаємо в німецьких марках):

п. І. Яреско — 1.80, п. Ю. П. — 8.55, п. П. Плевако — 17.75, п. І. Корноухов — 4.87, о. Т. Мацак — 6.50, п. М. Муха — 9.45, п. М. Татусь — 1.00, п-ні Г. Ширей — 17.25, о. І. Гончарів — 17.25, п-ні др. К. Домбровська — 5.30, о. прот. М. Антохій — 1.52, п-ні К. Качмар — 2.02, Преосвящ. Єпископ Володимир — 6.96, п-ні П. Кольба — 6.96, о. прот. М. Чернявський (Рочестер) — 4.80, п. К. Смовський — 4.80, п. І. Возк — 6.50, о. прот. В. Улаєць — 2.96, п. К. Масалітин — 4.80, о. П. М. — 6.50, п. Г. Рудик — 1.50, п. П. Голосніченко — 15.40, п. С. Веремчук — 5.30, п. А. Близнюк — 7.00, п-ні Л. Івченко — 17.42, о. Д. Свириденко — 5.00, п. А. Яременко — 2.77, п. Є. Гловінський — 5.50, о. Ю. Гудзій — 6.50, о. Архим. П. Опаренко — 4.90, о. протопресв. І. Бачинський — 4.00, п. О. Руснак — 1.50, п. В. Кравченко — 2.00, п. Г. Мороз — 18.00, п. П. Люра — 1.80, п. І. Пахолук — 5.37, о. прот. П. Жеромський — 9.05, о. прот. А. Селегіна — 9.05, п-ні Х. Пекарчук — 5.00, п. З. Рева — 1.30, о. прот. П. Сацевич — 2.00, о. прот. О. Потульницький — 4.87, о. Н. Житинський — 17.92, о. П. Барвиців — 17.42, п. М. Пелехатюк — 4.15, п. М. Ч. — 5.00, п-ні А. Вітець — 17.50.

Всім Жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

Подяка

На Будову Храму УАПЦ в Парижі на підписний лист № 790 (Збірив п. П. Кізімів) жертвували: по 5 н.м.: п.п. Т. Вульба Боровиць, В. Скуйбіда, А. Левіць, Е. Вакуленко, С. Гловінський, О. Юрченко, П. Куриленко, Б. Маргос, П. Бакало, М. Ковальський, А. Ромашко, Ю. Таркович, П. Кізімів; по 3 н.м.: п. М. Воскобійник; по 2 н.м.: п.п. М. Шраменко, Олена Юрченко, П. Котович і О. Гриценко. Разом 76 н.м. (6334 франц. франки).

Всім жертводавцям Комітет Будови Храму УАПЦ в Парижі складає щирю подяку.

В ч. 21 «Р.Ц.» вміщено «**Вияснення**» дружини й сина св. пам. К. Зачепила. На домагання дружини й сина Покійного містимо нижче два уступи з «**Вияснення**», що один редакція скоротила, а другий опустила:

«Редакція «Бюлетеня» підкреслила, що Небіжчик належав до УАПЦ соборноправної, так ніби ще на еміграції є також УАПЦ несоборноправна.

Мусимо зазначити, що УАПЦ на еміграції сьогодні є продовженням Великої Ідеї 1921 р. і тому вважаємо, що дух, який вкладено в повідомлення згаданого «Бюлетеня», не йде на користь церковного життя української православної еміграції».

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік

Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	240. — фр.
Бельгія	30. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни — рівновартість	1.20 амер. дол.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродани числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Priester Anatol Dublanskyj,

(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Beiertheimer Allee 13.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71, Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік V

ВЕЛИКДЕНЬ 1956.

Ч. 23

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

З нагоди великого свята Світлого Христового Воскресіння сердечно вітаємо Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, всіх Високопреосвященніших Архипастирів, Всечесне Духовенство й Побожних Вірних Української Православної Церкви, всіх наших Співробітників, Передплатників, Читачів і Кольпортерів, та всіх Українців у вільному світі.

Шлемо наш щирий християнський привіт ХРИСТОС ВОСКРЕС нашим Братам і Сестрам на понесеній нашій Україні та на засланні в тяжких каторжних роботах перебуваючих.

В спільній нам усім вірі й надії на перемогу Божої Правди над неправдою, Добра над злом і Світла над темрявою, обіймаємо в думках один одного і від щирого серця цілуємо християнським поцілунком любови.

Видавництво й Редакція «Рідної Церкви»

Христос

Воскрес!

ВЕЛИКОДНЄ ПОСЛАННЯ Високопреосвященнішого Митрополита НІКАНОРА

ДО ПРЕОСВЯЩЕНИХ АРХИПАСТИРІВ
ВСЕЧЕСНОГО ДУХОВЕНСТВА
І ПОБОЖНИХ ВІРНИХ
УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ
ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

*«Цей день сотворив Господь: радіймо й
веселімося сьогодні» (Великодній стих).*

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Усе затихло. Тіло Спасителя положено до гробу. Вхід завалено каменем. Біля входу поставлено варту. На дверях — печать. На вершці Лобного місця — видніють порожні хрести. Минувся й землетрус, дрижить лише розірвана церковна завіса... Нарешті Синедрион має спокій! Вже не буде кому палким словом випоминати їх беззаконства. Кривава розправа відбулася...

Та не довго триває солодкий сон убивців. Прибігає задихана перелякана варта — перші свідки Воскресіння. З уст їх лється горячкове оповідання про Ангела, про новий землетрус, про відкинутий камінь... «Добре заплатимо вам, тільки кажіть, що ученики вкрали Його, коли ви спнули»... «І пішло слово те поміж юдеями аж по цей день», — зауважує Євангелист, Але спокій убійників пропав, також — «по цей день»...

А Воскреслий Христос вже несе спокій, радість, полум'я віри — Ангелам, Жонам Мирноносцям, Ученикам і всім — всім, хто увірував у Нього. Нам також, бо Він і досі перебуває з нами, радість нам в смутку приносячи (Матв. 28, 20). Скрізь і завжди.

Дорогі мої Брати і Сестри! Чого ж у сучасних обставинах, коли вся твар веселиться, у нас наче

щемить серце? Господь знає: наш тихий, багатий і веселий Край — в неволі, наїздником сплюндрований. Наші рідні — голодні, обдерті, залякані, на до смертну каторжну працю на ворога приречені. Могли батьків-матерів наших, помордованих, бур'яном позаростали. Хто знайде місце спочинку їх, щоб слізьми його полити, до пороху пригорнутися?! Храми Божі збезчещено, зруйновано. Співу хвали Божої не чути, не чути й веселого великоднього дзвону... Та й нам, у датекій чужині — також радості мало. А чужа радість нас не зігріє... Невже на віки прогнівався Господь? Невже розсіяння наше несемо, як кару за гріхи наші?

Ні, мої Дорогі! Божі думки — не наші думки і Божі шляхи — не наші шляхи (Іо. 55, 8). Мусимо знати й твердо вірити, що Господь не залишає без опіки найменшого створіння, найтяжчого грішника (Матв. 5, 45). Так і в наших скитаннях мусимо вбачати високу, світлу й радісну ціль, бо у Бога немає нічого безцільного. І ото — розкидав нас Господь по чужих землях, щоб навчилися ми, як шанувати свій Край, і як в чин повертати любов свою до нього. Щоб прикладним життям нашим світові засвідчити, що ми варті волі, а в скрутний час — допомоги...

Чи думаємо і дбаємо ми про це? Горе нам, коли ми ще й досі не усвідомили собі правдивої цілі нашого скитання і захоуємося між чужинцями так, що можемо викликати до себе і до Народу нашого в цілому — відразу й презирство!.. Відкиньмо ж усе, що може знеславити нас в очах чужинців: усякі прояви братоненависти, сварки, взаємне паплюження, якого часто допускаємося навіть в пресі. Чи може хтось ушанувати чоловіка, який сам себе не шанує?!

Присилуймо себе стати обличчям до Воскреслого Христа, волю свою скеруймо до виконання заповітів Його. Полюбім Бога понад усе, а один одного — як самого себе (Матв. 22, 37—40). Тоді й Воскреслий Христос — Бог мира подасть нам повну радість, радість більшу тієї, яку можуть дати всі скарби земні, — радість, якої вже ніхто не відбере від нас, — радість у Христі і радість вільної Батьківщини.

Молячи Христа Бога безперестанно про таку радість для Вас, вітаю Вас, Дорогі Брати і Сестри, святим всехристиянським привітом — «Христос Воскрес!»

Карлсруе, Р. Б. 1956, Великдень.

† Митрополит НІКАНОР

Іван Овечко

БУЛО КОЛИСЬ...

Зірки ще зрідка миготіли,
Ще сонце в небі не зійшло,
Як у всі дзвони задзвонили
Із краю в край — на все село.

«Христос Воскрес!» — казала мати
І цілувала діточок.
Сім'я сідала розговлятися
Навколо паски і свічок.

І так приємно, тепло-мило
Було колись... Давно було...
Немов крізь сон, курган-могилу
Ще й досі бачу за селом...

Ще й досі чую шум струмочка
В той день, як я колись говорів...
Пташок весняних у садочку
Крізь сон мов, чую переспів.

Та тільки дзвону щось не чути:
Напевне знято з церкви хрест.
Дарма! — Нікому не забути,
Що нині все ж Христос Воскрес!

Воскресне й рідна Україна,
Воскресне Правда — зникне зло.
І поцілує мати сина,
Як то давно колись було...

Д. Святогірський

З Пасхальних Пісень

І Н О С

Мироносиці взранні,
Коли ще не розсвіло,
Наче світла дня, шукали
Сонця, що у гріб зайшло,
Й говорили: «Поспішаймо,
Дорога бо кожна мить,
Вкрисм пахощами рясно
Тіло, що в землі лежить.
Живоносне тіло Спаса,
Що людей так полюбив,
І сство Адама грішне
Із зотління воскресив.

Ой, несім, сестриці, скоро
Наші дари й, як колись
Мудреці волхви, вклонімося
Тому, що тепер повивсь
Не в пелюшки — в плащаницю,
Слізьми вмиемося над Ним
І промовим: «Встань, Владико,
Встань на радість нам усім!
І промінням Воскресіння
Всіх людей Твоїх осяй,
Ти бо — путь їх із неволі
В Царство Боже, в світлий рай».

Що говорить нам Його порожній гріб?

Великдень, як кожного року. Радість, як завжди в цей Світлий День. Чи може бути більша радість і піднесення духа, як підчас великоднього привіту: Христос Воскрес! — Воістину Воскрес! — Цим привітом поздоровляємо себе взаємно кожного року і передаємо його в насліддя нашим дітям — грядучим поколінням. — Немає кращої, немає ціннішої спадщини, як Воскреслий Христос. Той самий, «Який споконвіку був Словом, і Слово було в Бога, і Слово було Бог». Той, що «через Нього все сталося, і без Нього ніщо не сталося, що сталося». Не було б Його, — не було б спасіння; — не було б Його, — не було б воскресіння. Не було б Його, — не було б того Світла, що просвічує темряву.

А темрява, куди не глянь. — Темрява, куди не піди. Нею окутане все наше життя. Темрявою непроглядною покрита вся наша земля, яка тужить — плаче за дітьми своїми, як Марія — Богомати під хрестом, коли сонце погасло, щоб не бачити тих пекучих, як жар, сліз Її, Матері. — Була темрява. А в тій темряві тріумфували кати, — п'янів від радості Синедрион. Поховав Світло світа, ще й каменем важким придавив, — печаттю царською запечатав, — озброєних воїнів на сторожі поставив.

Згасили, — вбили Світло, погребли, а Воно ще з більшою силою воскресло, засвітило.

Христос Воскрес! — Воістину Воскрес! — «Коли б Христос не воскрес, то марна була б віра наша, марна проповідь наша, каже св. ап. Павло (I Кор. 15, 17).

Так, Він воскрес, тільки залишився Його порожній гріб. І що ж говорить нам цей Його порожній гріб? Багато. Одним голосить страх, другим радість. Одним голосить смерть, другим життя. Його мова, це мова Самого Бога. Коли ж говорить Бог, Його мова є так страшною, що з переляку одні втікають, щоб десь сховатися, як Адам, вчинивши гріх у раю, або з перестрахи стають стовпом, як жінка Лота.

Коли земля затрусилася й від гробу Господнього був відвалений камінь, на якому римські воїни побачили янгола, що сіяв як сонце, в білих шатах, зо страху одні попадали на землю, інші почали втікати. Довідавшись про цю подію, висока жидівська рада вжахнулася. Стала придумувати все можливе, щоб склеветати істину воскресіння.

З початку вжахнулися й Мирносиці — Жінки. І це було samozрозуміле. Надприродне явище. Божя мова. Та це було з початку. Страх їх скоро переходить в радість і вони стають першими благовісниками Воскреслого Христа.

Минають століття. Схреплюються думки високої людської науки і техніки, але дійсність воскресіння Христового і Його порожній гріб залишаються страшною, проречистою Божою мовою, яка наводить на одних страх, другим же дає надземну радість і відвагу. Матеріалістичний, безбожницький світ тремтить перед мовою порожнього гробу, стараючись затемнити його найбруднішими методами.

Самого Христа ще тяжким каменем придавити. Але мова Його порожнього гробу сильніша. Наперекір усім ворогам Воскреслого, Церква Христова росте, сіючи здорове зерно правди Св. Євангелії, все новими, наповненими радістю й відвагою благовісниками Його.

Його воскресіння і порожній гріб, це для одних смерть, — для других життя.

Ісуса, істинного Бога, що взяв на себе людське тіло, юрба обвинуватила, засудила, сплювала і розп'яла. Ганебно повісила, ніби злочинця між злочинцями. Але Слова, яке було споконвік, не потрапила вбити. Слово-Бог стало для них не лише страхом, але смертю. Це останнє сталося найперше зо зрадником Іудою. Впродовж довгих століть пішло цією дорогою дуже багато Іуд Іскаріотських, які були проти Христа і Його Божественної Правди. Бо хто не вірить в Христа і Його воскресіння, той вмирає не тільки фізично, але й духово. Цей духовий занепад, що являється смертю, бачимо там, де немає віри у Воскреслого Христа. Де її немає, там неволя, страх, кайдани, сльози, кров і смерть.

Тільки там є життя, де є віра у Воскреслого Христа. Він же сам сказав: «Хто вірує в Мене, хоч і вмере — житиме».

Тому в Світлий День Воскресіння Христового спішим до Його порожнього гробу, щоб його проречиста мова наповнила нас свіжою вірою, радістю й відвагою, як Жон Мирносиць, як Його Учнів. Привітаймо з любов'ю один одного та передаймо в серцях наших привіт тим, що в цей день терплять голод і холод Воркут і Колім, тим, що їм ворог не дає спокійно молитися. Передаймо їм всім наш християнський привіт, сповнений глибокої віри: Христос Воскрес!

Христос Воскрес, Христос Воскрес!

Подав нам радість і життя.

Йому співає світ увесь;

Співають люди і земля.

Христос Воскрес, Христос Воскрес!

Хваліте Його в небесах!

Прот. М. Гільтайчук

З Пасхальних Пісень

Д. Святогірський

КОНДАК

Хоч у гробі, Ти, Безсмертний,
Тілом був, як мертвий, ліг,
Але міць пекельну смерті
Смертю славно переміг,
Бо на третій день воскреснув,
Жонам «радуйтесь» сказав.
І апостолам небесний
Спокій радісний подав,
Тим засяла і нам грішним
Воскресіння радість вічна.

МИРОНОСИЦЯМ ПЛАЧ НА РАДІСТЬ ЗМІНИВ ...

Враз стала темрява...

І над Голгофою нависли грізно хмари...

Завмерло все... Аж раптом-стогін, зойк

розпуки:

«О, Боже Мій, пощо, пощо Мені ці муки?»

І знов: «Тобі Я, Отче, віддаю Мій дух!»...

Так Бог, рабом лихим розп'ятий, голосив і, голову Свою схиливши, — Він спочив...

.....

І вмить роздерлася церковная завіса, земля стрясалась, розпались скели-схили і відчинилися святих гроби-могили...

І шепіт чувсь побожний сотника й сторожі: «Цей чоловік на правду був Син Божий!»....

(Матв. 27)

Отак сталося в той час!.. Так закінчилася страшна подія на Голгофі... І невидимі, але грізні примари носилися над хрестами розп'ятих на Лобному місці... Зловіщій, гнітючій настрій внаслідок заподіяного невимовно-страшного злочину відбивався на обличчю зняковілого, пригнобленого на товпу, що ще недавно шалено ревів: «розпни, розпни», а тепер бив себе в груди та мовчки й боязко пспішав покинути страшне місце... За ним тяглася й кагорта римських воїнів з сотником на чолі: їм нічого було тут робити... Вже все зроблено... І Голгофа порожніла...

А ввечері, у невимовній печалі й скорботі, знімали з хреста тіло Розп'ятого Іосиф з Аримафеї і Никодим — таємні учні Божественного Учителя.

А де ж інші, не таємні, а явні учні? Де Петро, що присягався не покидати свого Господа?... В страху розбіглися вони й залишили Його, а зараз в замішанні, потерпівши поразку в своїх мріях і сподіваннях, бо уявляли собі торжество Христа, як земного Владики, — в муках каяття, що покинули Його, страждали невимовно й безутішно. Скорбна Мати, приведена в дім Іоана, з жахом дивилася на знятий вже з скривавленого чола Сина терновий вінець і знову й знову переживала невимовні муки свого Божественного Чада. Ще чула Вона, як з уст Сина виривалися зойк і стогін: «Боже, чому Мене оставив?» і страшне — «страждаю» та передсмертне: «Отче, в руки Твої віддаю духа Мого»...

Завершився й погреб, з яким треба було поспішати, бо захолило свято, і лежало вже ось тіло «в гробі новому», намащене пахощами, оповите погребальними пеленами; і велику тайну, важким каменем запечатану, закрито в печері...

А жони, що завжди слідували за Христом, що постійно служили Йому, що безстрашно не покидали Його навіть і в той час іспиту й страждань, — ці жони тепер оточили Скорбну Мати, говорили про Нього, згадували кожне Його слово, кожен звук Його божественного голосу, кожен погляд Його очей, — тих очей, що все бачили, все сціляли... І свідомість того, що все це було, що цього вже

нема й не буде, ще сильніше збільшувала скорботу в серцях їхніх...

Але в цей час їхньої земної печалі там, в невидимому світі, відбувалося несказанне торжество: Христос сховався до аду! І падали кайдани рабства й гріха, і звільнені, оправдані, омиті кров'ю Агнца люди простирали свої руки до Нього, що саяв світлоносним божественним промінням!..

Торжештаувало Небо, лютував посоромлений ад!..

.....

А як минула субота, на світанку дня першого в тиждні, одягся світ Божий красою!

Сонце, що вставало в той ранок в якийсь надзвичайній величавій красі, грало й заливало промінням небесного благовоління все в природі! Лагідністю, змилюванням і примиренням дихала вона!..

«Перемога, перемога!» — співали веселі проміння раннього сонечка, що оплітали землю, пронизували її наскрізь, ласкали, пестили.

«Перемога, перемога!» — співала блакить неба, що було сповнене в цей ранок якоїсь зворушливою світло-радісною урочистості.

«Перемога, перемога!» — співало голосне пташине царство, а з ними й рослини й квіти, вмить, як сльозкою радості, ранковою россою.

Схиливши голову, нічого цього не помічаючи, нічим цим не милуючись, поспішала Марія Магдалина до гробу. Її змучена душа була повна спогадів про Нього, що колись не осудив її, а взяв в закист проти жорстоких і також грішних обвинувачувачів, простив їй її важкі гріхи, наблизив до Себе, зробив учасницею Його проповіді нарівні з іншими Його учнями.

...Ось і похоронна печера.

Та що це? Хто відвалив камінь від гробу?... Де тіло?... Печера порожня і лише на камені білють пелени...

Невже ж і останнє, що ще залишилося, тіло Учителя і те забрали!...

Ридання рвуться з грудей, сльози заливають очі, новий приплив розпачу сповнює невимовним горем душу... Аж ось якийсь чоловік щось питає її. І йому у відповідь розпачливе: «Взяли Господа мого!»...

Але раптом... голос, цей знайомий голос... Від нього тремтить вся істота її і змучену душу сповнює блаженна свідомість нерозривного єднання з повернутим їй і всьому світові Христом:

«Маріє!»

І у відповідь — «Равуні!»

.....

У великому замішанню й страху, але й в одночасній невимовній радості бігла Марія сповістити про цю радість всім, «що були з Ним, а тепер плакали й ридали» (Марка 16, 10).

Вона бігла й лише два слова сповнювали вщерть її єство. І ті цілочки слова були:

«Христос Воскрес! Христос Воскрес»!..

Прот. Д. Бурко.

З книги буття Української Церкви (8)

(Великдень у Києві 1933 року).

**О, Київ наш, церкви золотоголові,
Софії храму благовісний дзвін!
Над вами ворог хижий та лукавий
Справляє дико свій нелюдський чин.**

Так, воістину нелюдський чин. Татари, що в XIII сторіччі на довгий час посіли були Україну, не чинили, як це видно з історичних джерел, таких утисків та насильств над Українською Православною Церквою, як московські большевики. Вони, татари, були толерантні до релігійних почувань інших народів, як те наказував їм магометанський коран.¹⁾

Дні Софійської парафії, цього героїчного форпосту Української Церкви в боротьбі з советською безбожною навалою, ставали дедалі тяжчими. Большевикам не так легко було зламати опір Української Церкви, бо хоч вона двісті років була під московським караулом, проте в ній зберігся живий дух і традиції, що створилися за сімсот літ незалежного її існування (X—XVII ст.). Тому советський режим душив її всією силою своєї звіриної моралі і найтяжчі утиски спрямував на Софійську парафію.

Першого тижня Великого посту архієпископу Юрію Міхновському ГПУ оповістило домашній арешт «до особого распоряження», тобто заборонило відправляти Богослуження в Софійському соборі. Через деякий час, правда, дозволили, сказали, «вышло недоразумение», але факт заборони гнітюче подіяв на змучену, ввесь час тероризовану, парафію; лише терпіння вірних, як у перших християн, тримало її непохитно до кінця. Вкінці березня знову арештовано біля 50 киян, членів парафії. Це ж повторилося й на периферії, в кількох містах заарештовано понад 300 парафіян.²⁾ В самий Страшний тиждень арештовано іще 18 священиків.³⁾ У Страсну П'ятницю ГПУ викликало архієпископа Юрія Міхновського й настрахало, що закриє Софійський собор. Проте не закрило, йому тільки треба було перед Великоднем завдати духозенству парафії моральних тортур. Крім того, можливо, що тут мала своє значення часткова сплата податку, 2000 крб., які другого дня, в Велику Суботу, заплатила Парафіяльна Рада. То було тяжке нерівне ратоборство. Громада віруючих, виконуючи християнський обов'язок перед Богом і всім народом, стояла проти антихристиянської сили, щоб охороняти Софійський собор від її наруги до останку.

Пасхальна служба в Святій Софії. Як наочний доказ живучости Христової віри в душі народу, в соборі повно людей, окрім киян багато з'їхалось із околичних сіл. Служать архієпископи Юрій Міхновський і Володимир Самборський з чотирма священиками та дияконом. Урочисто лунає довкола предковичної святині Українського народу вічнорадісний спів: «Воскресіння Твоє, Христе Спасе...»

Врочисто гудуть дзвони, між них мелодійно виділяється Мазепинський дзвін, в ньому мов чути голос його фундатора, цього великого служителя і благодійника православного маєстату України. Серце сповняє великодній священний трепет. Але разом з тим його смутить, як чорна хмара весняну ясність, невідступна печаль... Животворний спів ХРИСТОС ВОСКРЕС впливається в середину святині, а за ним потоком і весь народ. — ХРИСТОС ВОСКРЕС! — вітас піднесеним і зворушливим голосом архієпископ Юрій. — ВОІСТИНУ ВОСКРЕС! — відізвалося одностаино з усіх сердець, сповнених пасхальною радістю і безмежною печаллю страдницького буття. Після другого й третього того найвеличнішого християнського вітання, слова ВОІСТИНУ ВОСКРЕС прозвучали з уст багатьох крізь стримувані сльози й глибокий душевний зойк. В тому зойкові чути було невимовну скорботу й біль народу за свою хресну долю, за рідну Церкву, що сходила кров'ю під обухом нелюдського державного режиму, за мільйони розстріляних, каторжними роботами на засланні замучених, за тих, що їх масово косив тоді страшний голод. Тільки голодної смерті, що від кінця 1932 року дедалі більше шаліла над селянською Україною, забираючи незчисленні жертви, нагадувала про себе моторошною дійсністю й тут, біля Софійського храму, чого не бачив він за весь свій довгий 900-літній вік... «Дайте, братіку, крихітку хлібця! Дайте, сестричко, хоч на раз в рот положити!» — благали коло вхідних дверей собору опухлі з голоду, простягаючи руки до людей, що проходили з вузлами для свячення, хто ще мав для цього можливість. Під цим муrom південної стіни храму, біля входу, лежали два чоловіки старших років з останніми признаками життя, а коло них шлопець, який ледве чутним голосом лебедів: «Їсти хочу... їсти хочу»...

А з Софійської площі,⁴⁾ в 5-й годині ранку, коли почався післялітургійний обхід навкруги храму, гучномовець, як щодня, заричав голосно:

«Сегодня весело живеться...

А завтра будет веселей»...

І далі пішли інші, такі набридлі всім, пісні «о счастливой и радостной жизни»... Плила в широкий світ цинічна лож «із башт озореного Кремлю» (як то оспівував його розп'ятий духовно український поет М. Рильський в творі «Україна»). Під звуки тих пісень із підвалів сусіднього будинку «Присутственных мест» «спецбригада» витягала трупи померлих за ніч і кидала їх в автомашину (щоранкові картини того, стократжахливого, 1933 року).

Після процесії та освячення пасок парафіяльні сестриці роздали голодуючим пожертвоване вірними свячене, хліб і крашанки. Жителі міст жмивотіли в тяжких умовах, надголодь, але їм ще не загрозувало масове вимирання з голоду, Софій-

ські парафіяни, з почуттям жалю до нещасних, ділилися з ними останнім, що мали. З цього приводу на другий день Пасхи ГПУ викликало архієпископа Юрія Міхновського й знову настрахало закриттям Ссфійського собору. «Ваши церковники займаються не своїм делом!» — казав урядовець ГПУ Портнов. Архієпископ Юрій відповів йому, що помагати нещасним, то християнський обов'язок Церкви. «В СССР нещасних нет!» — кричав Портнов. Архієпископ сказав, що вночі біля самого Софійського собору померло з голоду троє. На це той відповів: «Умирают те, что нам не нужны!»...

Така мораль московських большевиків. Хто не скоряється їх владі, той має бути знищений.

Коли б хто з предків, що вклали від щедрих і благочестя свого більшу чи меншу лепту в православну красу і величчя Києва, встав з могили і побачив ці його повиті горем пасхальні дні, його страдницький скорбний образ, він заридав би слезами пророка Єремії... Не лунали в це свято над святами дзвони дев'яток монастирів та кількох десятків парафій київських, тільки Свята Софія одиноко благовістила обкрадену й поганьбленому Єрусалимові землі української Пасху Христову... Не сягла в місті великодня радість, так возвеличена тут ще від часів св. князя Володимира, лиш чорний сум повивав його. На вулицях товпились не богомольці, що колись тисячами в ці дні, та й впродовж усього літа збирались в Києві, а нещасні, опухлі з голоду «колгоспники», яких видимий привид смерті пригнав сюди «по хліб». Православний Київ, як і весь український народ, замовк, мов Євangelський подорожний до Єрихону (Луки 10, 30), пограбований, прибитий... Мовчала славетна Печерська Лавра, в ній уже п'ятий рік панувала наруга, її перетворили в т. зв. «музейний городок», в огнище антирелігійної пропаганди. Мовчали Михайлівський, Микільсько-Слупський, Св.-Троїцький і інші монастирі. Мовчав Андріївський собор, Десятинна церква, Трьохсвятительська, Володимирсь-

кий собор, Благовіщенська, Воскресіння Христова, Преображенська, Всіх Святих та багато інших церков; вони стояли закриті: частину перетворено в склади та антирелігійні заклади, а деякі вже руйнували. Тільки в Богоявленському Братському монастирі та у Флоровському жіночому, де ще горів останній вогник чернечого життя, і в церквах Малій Софії, Стрітіння Господнього, Георгіївській, Микільсько-Притиській, Миколая Набережного й Успенській були тоді пасхальні служби, тихі, без дзвонів, бо всі їх дзвони конфісковано «для нужд построения социализма».

Все українське, все релігійне й національне мовчало. Натомість не мовчало царство облуди і терору. Скрізь, по всіх вулицях, на площах і базарах міста, як по всьому краї, радіо-гучномовці співали від досвіду до півночі про добробут народу під советським режимом. Ті пісні чергувалися з погрозами по адресі «контрреволюціонерів» і «шкідників» та з закликами до «свідомих громадян» про «пильність», тобто про доноси і зраду. На Басарабці звертав на себе увагу рясно уквітчаний пропагандою весняний «мануфактурний павільйон», біля якого днями й ночами стояли черги людей. Проходячи там другого дня Пасхи, 17 квітня, автор цих рядків прочитав на його фронтоні такий аншлаґ: «Спасибі товаришу Сталіну за щасливе й радісне життя!»

Весняне сонце жахалося, споглядаючи незнану світові юдоль безкраїх страждань народу.

(Далі буде).

¹⁾ В. Січинський. «Золотоверхий монастир у Києві», Український Православний Календар на 1955 р., Америка, стор. 106.

²⁾ Полтавський Календар на 1942 рік, стор. 21.

³⁾ Там же, стор. 22.

⁴⁾ Совети перейменовували її на площу «Героїв Перекопу», як перейменовували вони всі площі і вулиці в Києві та й в інших містах України.

Левко Ромен,

ХРИСТОС

Родився Він — земля вертепом
Його зустріла, привітала...
І в чужину пустельним степом
З Дитятком Мати утікала.

Коли змужнів, огнем любови
Палив, навчав, що люди — браття...
А від людей — вінок терновий
І на хресті — прийняв розп'яття...

До Бога скаргою зридало
Його людське ество з Голґоти,
Бо вже снаги Йому не стало,
І налилось ущерть скорботи...

І Він умер... Істота ж Божа
Звільнилася з земних кайданів,
Усемогутня і спроможна
Зробити більш за всіх титанів.

«Христос воскрес!» гуде околom, —
Радіє всесвіт перемозі...
Бож людям дано — страждань коло
Скінчатись в ясній апотеозі!...

Мов у смертенну вже годину
Й нас повинь пройняла скорботи...
— Коли ж скінчатись, Божий Сину,
Ці муки нашої Голґоти?!

В. Крех

Мій студентський Великдень

Весна 1938 року. Недалеко Хоревої вулиці на Подолі в Києві стояла ще не закрита більшовиками малесенька церква. Може тому її більшовики й zostавили в спокої, що її настоятель був таким старим, що напевно вже в Сибір не доїхав би, а помер в дорозі. Відвідувало цю церкву дуже багато киян, але переважно старші люди, бо молодь боялась. Не дай Боже, стало б відомо, що хтось з студентів був в церкві, то вже йому місця в ВУЗ-і не було.

Підходив Великдень. Кожна родина збиралась святкувати це свято Воскресіння Христового і кожен хотів якось посвятити паску за старим звичаєм. Але кожен і боявся. Молодь по одній причині, а середні віком по другій — щоб часом не звільнили з праці з «вовчим квитком». Я жив тоді в приятелів мого батька на Воздвиженській вулиці на Подолі. Господарі помешкання, середнього віку подружжя, багато разів сперечалися між собою, хто з них має піти посвятити паску, щоб цим часом не нашкодити собі. Чоловік наполягав, що це має зробити жінка, бо на жінок «сексоги» менше звертають увагу, а жінка доводила, що це має зробити чоловік, бо як міліція буде розганяти, то він швидше зможе втекти і т. д. Мені довелося всю цю «аргументацію» нераз чути і одного разу, коли така розмова перешкоджала мені готуватись до лекцій наступного дня, я «авторитетно» заявив, що паску святити піду я та що їсти її будемо ми, а не міліція.

В Страсну Суботу поїхав я до своїх батьків в Дарницю, взяв також підготовлене мамою до свячення та привіз на свою квартиру, де воно було складене в один кошик з паскою моїх господарів. Коротко перед північчю до мене прийшли ще три мої товариші по технікуму і ми рушили на «розвідку» до церкви. Церква була повна людей. При вході гакож стояло кілька десятків, яким більше не було місця в церкві. Але все це були старші люди, переважно жінки. Простоявши деякий час при вході до церкви та прослухавши «Христос Воскрес», ми кинулись швиденько додому, щоб взяти паски і встигнути ще на посвячення.

Посвячення відбулося перед церквою на хіднику і в самій церкві. Перед самим посвяченням людей почало прибувати. Як тіні з'явилися вони з різних божів ставлячи кошики з пасками для освячення. Між цими людьми появилася вже й молодь, яка, однак, трималась більше темних кутків. Дуже мало в кого горіли біля кошиків свічки. Більшість стояли в потемках, бо так було безпечніше. Уже закінчилось посвячення пасок і люди почали розходитись, як раптом почулося: Міліція! Всі кинулись врозтіч, хто куди. Я з своїми товаришами побіг в напрямку недалекого скверу, де на бетонному п'єдесталі стояв, як пам'ятник, старий панцер. Сховавши кошика під панцером, ми набрали:

в кишені каміння, яке купую лежало тут же, приготуване для якоїсь потреби, і бігом вернулись до церкви. Тут побачили, що хоч людей залишилось і мало, але їх оточили міліціонери і почали перевіряти пашпорти. Тоді ми вирішили «воювати». Тільки полетіли перші кинуті нами камні на міліціонери, як з другого боку почалось те ж саме. Переважно молодь, яка встигла втекти з оточення міліції, почала «бомбардувати блюстителів порядку» всім, що попало під руку. Десь збоку затріщав паркан і на міліцію полетіли куски дощок, а за ними гранітні плити, яким був виложено брук. Міліція розгубилася, а тим часом оточені люди, користуючись моментом, почали розбігатись в різні сторони. І доки міліція зорієнтуватася звідки на неї летить каміння, всі повтікали. Тоді і «нападаючі», а в їх числі і я з товаришами, кинулись врозтіч. Забравши свячене з-під панцера, ми, через бувший Флоровський монастир, пробрались на Воздвиженську вулицю і я, віддавши паску своїм господарям, пішов з товаришами до трамвая, щоб їхати разом до моїх батьків в Дарницю розговлятись.

Так закінчилась «геройська» операція міліціонерів з Подільського району Києва на Хоревій 26 проти киян, які, не дивлячись на переслідування, таки посвятили паски, хоч і прийшлося молодшим з них, перед тим, як розговітись, камінням відвоювати на це право.

З Пасхальних Пісень

Д. Святогірський

І ПАКОЙ

Ті, що з Марією були,
 Прийшли до гробу на світанні.
 Та вже відкритий гріб знайшли
 І чули ангела вітання:
 «Чого шукаєте, сказав.
 Тут поміж мертвими Живого?
 Його немає, Він устав.
 Погляньте он до місця того,
 Де Він лежав, і скоро йдїть
 Ученихам благовістїте:
 Христос живий, хай знає світ.
 Що Він воскрес, щоб вічно жити,
 І рід людський спасти, бо Він —
 Безпочатковий Божий Сїян».

I. Тиверець

Чистота Православія

Усіх, хто сподіватиметься від цієї статті дослідження канонічної чи догматичної сторони православія, чекає повне розчарування. Не про це зараз мова.

Євангеліє Господа нашого побудоване не як система догм і не як збірка канонів, а як ДОРОГОВКАЗ НОВОГО ЖИТТЯ, побудованого на ЛЮБОВІ, ДУХОВІ І ІСТИНІ, на ЖИВІЙ ВІРІ, на преемстві БЛАГОДАТІ ДУХОВОГО ДОСВІДУ, на цільності душі, на свободі звільненого Переможцем-Христом людського духа і на цілеспрямованій відвазі останнього.

Іноді ми читаємо проповіді (особисто багато їх читали ми в російських «Спархіяльних Ведомостях») і відчуваємо, що в багатьох із них, — при наявності великої кількості цитат із Євангелія — НЕМАЄ ЄВАНГЕЛІЯ: не очищається душа, не трепеще серце, не окрилюється дух, не прискорює свого темпу праця розуму... Навпаки, десь у глибині росте якась досада, намагаючись заповнити створену прочитаним пустку.

Справа не в талановитості проповідника (деякі проповіді формою своєю майже бездоганні). Справа у відсутності в проповіді духа любови й істини живої віри. Графарет цитатного формалізму, помащений елеєм.

Метою цієї статті аж ніяк не є критика проповідей. Ми хочемо лише сказати, що гомілетичні вправи канонічного чи й догматичного характеру без наявності у проповіді ВЛАСНОГО ДІЮЧОГО РЕЛІГІЙНОГО ДОСВІДУ ПРОПОВІДНИКА доводять лише до того, що, як пише проф. Ільїн: «Сучасне людство повне «православних», «католиків» і «протестантів», для яких ХРИСТІАНСТВО чуже і незрозуміле» (І. Ільїн. Аксиоми релігійного досвіду, ст. 11).

Отже, я наважився б на підставі цього висловити думку, що ЧИСТОТА ПРАВОСЛАВІЯ ПОЛЯГАЄ У ЧИСТОТІ І ПОВНОТІ У НЬОМУ РЕЛІГІЙНОМУ ХРИСТІАНСЬКОМУ ДОСВІДУ, досвіду вірувати, любити, молитись, прагнути, мислити і на цьому БУДУВАТИ ПОВНІСТЮ СВОЄ ЖИТТЯ.

Тільки при включенні струму від динамомашини можуть почати працювати верстати фабрик. Інакше — ні. А от німота «блискучих» проповідей говорить про те, що струм не вімкнений. Передачі немає, машини стоять, провід холодний, бо по ньому САМОМУ не проходить електрична іскра РЕЛІГІЙНОГО ЖИТТЯ.

Створюється пустота. Але пустота не є ЧИСТОТА. Хоча б тому, що АБСОЛЮТНОЇ пустоти немає, бо природа її не терпить. І створена пустота часто наповнюється БРУДОМ. Боротьба проти бруду, що намагається вкласти у форму «православія», що намагається наповнити «православ'є» своїм, брудним, змістом, і є БОРОТЬБА ЗА ЧИСТОТУ ПРАВОСЛАВІЯ БЕЗ ЛАПОК, за чистоту його ЗМІСТУ.

Ми взяли для ілюстрації негативний приклад. Для ілюстрації, але не для узагальнення. Є немало можливостей оперувати і позитивними прикладами, зокрема, і в ділянці проповідництва. Бо якби не було цих позитивних прикладів, ТО НЕ БУЛО Б І ПРАВОСЛАВІЯ, бо ПРАВОСЛАВ'Є ХРИСТІАНСТВА (ПРАВдиве СЛАВлення, розкриття і ширення християнства) не є славленням і ширенням мертвого, а живого.

Але цей релігійний досвід, ДУХОВНИЙ ДОСВІД, при діяльній участі безрелігійних, але до релігії ПРИЧИСЛЕНИХ людей ослаблюється, спотворюється, з покоління в покоління поступово вироджується, а це приводить Церкву до стану немочі і загрози розкладу.

Ми повинні одверто сказати, що люди, виймаючи з Церкви ХРИСТІАНСЬКО-ДУХОВУ СЕРЦЕВИНУ, увесь час існування Христової Церкви на землі намагаються перетворити її в політично-земне тіло з містичного Тіла Христа. З часів імператора Константина почалося підпорядкування Церкви інтересам держави, в наслідок чого і стався розкол у Вселенській Церкві (папоцезаризм, на Заході), а з другого боку цілковите обезличення Церкви у Російській імперії цезарепапізм і служіння церкви безбожницькій диктатурі в СРСР (на Сході).

Ця загроза є дуже реальною для національних Церков, що існують в еміграції. Ці національні Церкви створили, виростили, зміцнили і ЗАЛИШИЛИ свій релігійний досвід на Рідній Землі, в духовному ґрунті своєї Нації. У гострій боротьбі з окупантом країни, з якої вийшла на еміграцію дана група Ієрархії, Духовенства і Мирян, моменти ПОЛІТИЧНОЇ боротьби іноді заступають увагу до збереження і розширення РЕЛІГІЙНОГО досвіду життя окремих вірних і всієї національної Церкви. І піраміда часто перевертається з основою догори. Церква з її вірою, духово-вольовими, і моральними засадами, що були і повинні бути ПІДҐРУНТЯМ національної сили народу і його СИЛОЮ в усіх ділянках життя, в тому числі і в ділянці політичної боротьби, часто перетворюється люльми в ЗНАРЯДДА політики.

Чи треба шукати якогось виходу з такого становища, що знаменує собою загрозу для чистоти православія?

Так, його треба було б шукати, якби він не був уже вказаний самим Господом нашим Ісусом Христом: «Пробуйте в Мені, а Я в вас. Як та вітка не може вродити плода сама з себе, коли не залишиться на виноградні, так і ви, як у Мені пробувати не будете. Я — виноградина, ви — галуззя. Хто в Мені пробує, а Я в ньому, той ясно зародить, бо БЕЗ МЕНЕ НІЧОГО ЧИНІТИ НЕ МОЖЕТЕ ВИ. Коли хто пробувати не буде в Мені, той буде відкинений геть, як галузка, і всохне. І громадять їх і кладуть на огонь, і згорять» (Іоан. 15: 1—6).

I. Чорнобривець

ТЕМНОТА

Академік Павлов сьогодні був особливо задоволений. Його черговий науковий дослід блискуче вдавсь. Цим було досягнуто давно очікуваного ефекту.

Творча усмішка на обличчі зігнутого над столом професора в гармоніку зложила жовті прозорі його зморшки. Він задоволено потер руки, а щоб розмі'яти згорблений тулуб, встав і безшелесно перейшовся по лабораторії. Зосереджений погляд його очей свідчив про відірваність від зовнішнього світу і перебування в трансі глибокої розумової напруги.

Багато подібних експериментів, що їх проводив видатний дослідник з великим хвилюванням і мислечим запалом, спричинились до створення ним методу умовних рефлексів в галузі вивчення функцій головного мозку, як вищого апарату нервової системи і психічної діяльності.

Професор спинився перед відчиненим вікном. Жмут сонячного сяйва gratулював йому своїм засліплюючим блиском. Свіже повітря діяло прохолоджуюче. Він знову вернувся до свого бюро. Серед багатьох інших паперів впав ув очі розгорнутий документ-нагородження його премією Нобеля за досліді в галузі рефлексології. Зворушений про-

фесор ще і ще раз перечитав урочистий текст відзначення і обережно поклав до течки, де був на схові другий не менш важливий папір від міжнародного фізіологічного конгресу, де ученого Павлова проголошено провідником світової фізіології.

Ці два документи підкреслювали вагу глибоко наукових тверджень видатного дослідника. Його винаходи вписували до скрижалей науки новий етап в розвитку природознавства, медицини, психології.

Глибока тиша панувала в стінах його храму науки. Доценти, асистенти професора, такі ж ентузіясти свого фаху, як і їхній невтомний учитель, старанно вичислювали і нотували різні значки таблиць, таємниці яких покищо тільки їм відомі.

На стінах висіли діаграми, схеми, малюнки. Столи заставлені мікроскопами, апаратами і приладами різної величини і дивовижних форм. В застеклених шафах солдатами виструнчилися фоліянти наукової літератури, кожної хвилини готові до послуг.

Посередині кімнати, безупинно ковтаючи слину, в муках Тантала конала невинна жертва науки. В станок заведений голодний собака жадібно споглядав шматок свіжого м'яса, що висів перед ним на дуже короткій, але недосяжній для нього віддалі.

Сумна тварина гоїно виділювала шлунковий сік в пристосовану для того рурку...

Та от трудовий день скінчився. Після напруженої праці старенький академік брав палічку й чимчикував на прохід. З зовнішнього вигляду трудно було відрізнити його від звичайнісінького сільського дідуся-пасічника.

Та й тягнуло його відпочивати переважно в природу. Поле, ліс, тихі безлюдні місця давали йому можливість глибоких релігійно-філософських роздумувань. В єднанні з природою він глибше пізнавав її незбагнені тайни буття. Професор Павлов з дитинства був глибоко релігійний до кінця свого життя. Всупереч советській офіційній забороні, він завжди ходив до церкви молитися Богу.

***

Комсомолец Васька сьогодні теж дуже задоволений. Він чув себе на сьомому небі. Як же не радіти? В школі лікнепу (ліквідація неписьменности) він одержав першу книжку-читанку.

О, як він бравово вичитав склади з останньої сторінки букваря:

Ра — ніш бу — ли па — ни
Ми бу — ли ра — би,
Те — пер ми па — ни,
А па — ни на — ці ра — би
Па — ни не ми
Ми не ра — би.

Писати теж Васька трохи навчився. Як підпишеться кривульками — і сам не розбере. Сміються з нього більш грамотні хлопці — його товариші.

Кажуть: «Тобі, Васько, тільки на грошах підписуватись!»

Для цього рясного врожаю, для релігійного спільного благодатного досвіду Господь створив ЄДИНУ Святу Соборну і Апостольську Всесвітню Церкву, яка живе в народах, А НАЛЕЖИТЬ ХРИСТУ. Величезний релігійний досвід цієї Церкви затемнений ворожнечею між собою Церков-Сестер та ослабленням відчуття і розуміння церковної єдності.

Розуміється, тяжко говорити про досягнення цієї мети без об'єднання насамперед у внутрішньо-національному масштабі. Тяжко, В РОЗУМІННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ЗЕМНОМУ. Але зовсім не тяжко говорити про об'єднання В ДУХОВІ ЛЮБОВИ Й ІСТИНИ, у розумінні чисто-православному.

Важливим є виявлення, насамперед, любови, взаємоповаги, взаєморозуміння, відновлення МОЛИТОВНОГО ЄДНАННЯ, а все інше додається.

У серпні минулого року стався факт, який примусить задуматися над ним багатьох. Це проведена через ухвалу Митрополічної Ради пропозиція Виссокопреосвященнішого Владика Митрополита Нікансра, про зняття всяких заборон з Виссокопреосвященнішого Владика Архиепископа Григорія і відновлення з ним молитовного єднання без втикання будь-яких адміністративних віх чи формальних зобов'язань до поєднання. Після багатьох років панування злоби і взаємопринижувань поміж ворогуючими частинами Української Церкви, — це факт релігійного досвіду в житті церковному, відродження у Церкві сили благодаті Духа Святого в Її боротьбі ЗА СПРАВЖНЮ ЧИСТОТУ ПРАВОСЛАВІЯ.

Ну а вже в політграмоті Васька всіх за пояс заткне. Що політрук (політичний керівник школи, обов'язково партієць) не запитає — Васька, як бритва, чеше.

Тільки політрук заїкнувся про повторення з минулого уроку:

— Там, де кінчається розум....» —

— Там починається релігія — захлинаючись викрикнув із-за парти Васька.

Не розуміючи як слід змісту, повторювали присутні механічно зазубрену бомбастичну фразу.

Примітивний політрук блаженно усміхнувся, ставлячи в денник проти Васьчиного прізвища «дуже добре». Це особливе відзначення за його здібності і виключну витриманість комсомольської чести!

Ніхто інший, тільки Васька на комсомольських зборах бив себе в груди, даючи чесне слово, що вже на цім тижні організує бригаду розламувати напівлегально діючу в їхній окрузі останню каплицю на цвинтарі....

От, якби скоріше зліквідувати оту свою неписьменність! Тоді Васьці — море по-коліна! Він не буде в колтоспі, як раніше в економії, волам хвосту крутити. Нізащо!! Васька мусить дорватися до директорського крісла, не менше!

Як скінчить школу, поїде до іншого міста, купить гарний «спінжак», «френч», шкіряне галіфе, чоботи «на бутилках» і зробиться великим паном-начальником.

Завідуючі відділами, секретарі, друкарки.... Всі будуть йому коритися, а він чобітьми тільки: рип, рип, а на паперах: раз, раз — і підписався....

Дзвонить телефон. Васька важно бере слухавку. Внизу біля вхідних дверей уже чекає на нього авто.... Васька пиховито сідає в машину. Ту-ту-у!!.. і поїхав....

Отак, солодко мріючи, вертався зі школи Васька.

***

В розбитий хриплий дзвін несміливо бовкнуло до вечірні. Старенький дідок з ціпком у руці, тут же на вулиці зняв бриль і став христитися. Васька побачив це і скипів.

Наїжачений, як задиркуватий забіяка — півень, підскочив до убіленого сизим волоссям сутулого молельника і, докірливо киваючи головою, процидив:

— Молишся й досі Бзгу!?

— Видно, забули тобі добре «баки», бідний, ти звихнутий, чоловіче!! —

— Шкода, що допотопний, а то записав би тебе до школи неграмотних!!! Там би тобі буквар дали і розум твій нещасний просвітили!

— Дряхлий ти, видно, і мозок тобі вже всох... — А «там, де кінчається розум, там починається релігія....» —

З надмірною гордістю поляпав Васька академіка Павлова по плечі і поблажливо співчутливо додав наостанку:

— Ох, же ти, старина — темнота, темнота!!!!..

Кипрська Православна Церква

В зв'язку з подіями на острові Кипрі, грецьке населення якого, що становить там абсолютну більшість, домагається прилучення цього острова до Греції, британська влада арештувала і заслала на один з далеких островів провідника руху за об'єднання з Грецією зверхника Православної Церкви на Кипрі Архiepіскопа Макаріуса. Цей акт викликав ряд протестів з сторони, як церковних, так і світських чинників у світі.

Назва Кипр не сходить тепер з сторінок часописів. В зв'язку з тим вважасмо потрібним подати дещо з історії Православної Церкви на цьому острові, що не позбавлена цікавих і повчальних моментів.

Перші християни появилися на Кипрі вже в часах апостольських, незабаром після Воскресіння Христового, завдяки проповіді св. Апостолів Павла і Варнави, що прибули сюди в 45 р. Першими Єпископами на Кипрі були дехто з самовидців і сучасників Ісуса Христа, серед них св. Лазар, що був воскресений Христом, а пізніше там же на Кипрі прийняв мученицьку смерть, в часі жорстоких переслідувань, що їх зазнавали християни на цьому острові.

Вже з перших віків християнства Церква на Кипрі стає автокефальною. Третій Вселенський Собор, що відбувся в Ефесі 431 року, правилом 8-им

осуджує намагання Антіохійської Церкви позбавити Кипрську Церкву незалежності й підкорити її собі. Ці свої намагання Антіохійська Церква базувала головним чином на цьому, що в політичному відношенні Кипр підлягав антіохійському префектсві. Вселенський Собор рішуче спротивився цим намаганням і осудив їх, як противних духові християнства, покликаючись на давню незалежність Кипрської Церкви.

Часті й жорстокі напади і поневолення Кипру арабами спричинилися до того, що населення Кипру разом з своїм духовенством в 684 р. переселилося в Гелеспонтську область Візантійської імперії. На цьому новому, тимчасовому місці свого поселення Кипрська Єрархія одержала на підставі 39-го правила постанов П'ятого-шостого Вселенського Соборів у 681—682 рр. право зберігати свою незалежність і автокефалію своєї Церкви. Повернулися кипріоти назад на свій острів в 747 р., щойно після того, як з острова були вигнані араби, які однак і після того не переставали нападати на нього й займали його якийсь час. В X ст. Кипр був прилучений знову до Візантійської імперії, в якій він перебував до кінця XII ст. Це був час найбільшого розвитку й розквіту церковно-релігійного життя Кипрської Церкви. Після цього починаються для неї тяжкі часи. В кінці XII ст. острів

Хроніка Українського Православного Життя в світі

НІМЕЧЧИНА

Висвячення нового священика

В місяці березні ц. р. в Карлсруе в старо-католицькій церкві відбулася висвята бр. М. Олексюка в священики. Нововисвячений пастир проживає в Англії і є призначений на одну з тамошніх парафій УАПЦ. В суботу, 17 березня, відбулася висвята його в диякони, а в неділю, 18 березня, — в Єреї. Чин рукоположення виконав Й. В. Владика Митрополит Ніканор. Служби Божі в обох цих днях відправляв Адміністратор УАПЦ в Англії протопресвітер о. С. Молчанівський в сослуженні протодиякона о. Л. Короля. В неділю всесесний гість звернувся в кінці Служби Божої з змістовною й палкою проповіддю до віруючих, що в цей день зібралися на Службу Божу в особливо великому числі. Своє слово закінчив о. протопресвітер закликком берегти свою церкву й духовного батька Владика Митрополита Ніканора. Владика Митрополит, благословляючи в кінці Служби Божої нововисвяченого пастиря, побажав йому Божої помочі й успіху в його відповідальній і важкій пастирській праці на користь нашої Св. Церкви і Українського Народу.

Після Служби Божої було відправлено урочисту панахиду за спокій душі світлої пам'яті нашого великого поета Т. Г. Шевченка. Панахиду відправив настоятель парафії УАПЦ в Карлсруе протосерей о. Ф. Луговенко в сослуженні нововисвяченого єрея М. Олексюка.

Присутній

З життя УАПЦ в Баденщині.

Мангайм. Після декількарічної перерви відбулася в неділю 26 грудня 1955 р. в Мангаймі, цьому

займають хрестоносці, як тут творять самостійну свою державу, а з 1499 р. володіє островом Венеція. В цьому часі під хрестоносцями й венеціанцями Кипрська Православна Церква зазнає переслідувань і утисків від латинян. В 1571 р. острів захоплюють турки, які володіють ним до 1878 р. Знову православне населення острова зазнає переслідувань. Не легке було життя кипріотів під турками. Коли в 1821 р. греки підняли повстання в Морей, турки покарали смертю трьох православних Єпископів та багатьох з духовенства й вірних. З 1878 р. Кипр переходить під протекторат Великобританії, яка перетворює його в 1925 р. в свою колонію. В такому стані перебуває острів і на сьогодні.

Автокефальна Православна Церква на Кипрі, до якої належить біля 80% всього населення острова, складаються з чотирьох єпархій. На чолі її стоїть Архієпископ, якого вибирає Єпископат та представники духовенства й вірних. Вища церковна влада перебуває в руках Священного Синоду Єпископів.

А. З.

жвавому промисловому місті, що дає багатьом нашим людям роботу й зарібок, перша українська православна Служба Божа. Вже за кілька місяців перед тим зібралася тут група свідоміших православних українців з метою відкриття своєї православної парафії. На кілька листів в цій справі спершу від громадянина п. Г. Ульріха, а пізніше від громадянки п-ні В. Павлюшенкової до Вищого Церковного Управління УАПЦ в Карлсруе, до Мангайму прибув на другий день латинських свят Р. Х. протосерей Ф. Луговенко і відправив першу Службу Богу. Після неї було обрано Парафіяльну Раду, Ревізійну Комісію і титаря. Було вирішено поки що раз на місяць відправляти Служби Божі. Головою Парафіяльної Ради обрано п. Федора Вареницю, секретарем п-ні Віру Павлюшенкової і титарем — п. Григорія Панченка. Після зборів відбувся обід, в час якого обговорювалися церковні справи включно до можливості побудувати власну церквуцько барачного типу, в чім, як подав до відома новобраний Голова Парафії, можна сподіватися допомоги з боку американської військової влади, що вже обіцяли дати для церкви безкоштовно дерев'яний барак та інший, потрібний для будови, матеріал.

Так постала нова парафія УАПЦ в Мангаймі. Потреба в цій дуже велика, бо більшість православних українців залишилося без усякої релігійної опіки, а меншість заглядала до чужих храмів, але в деяких з них часто-густо могла почути на адресу українців і УАПЦ чимало негарних, несправедливих, нехристиянських слів...

Служби Божі покищо відбуваються в гарній, просторій і теплій залі при Євангелицькій церкві на Аугартенштрассе 62, яку охоче дав православним українцям до послуг Всесесний пастир Люти. хоч сам має велику потребу в цьому приміщенні. Служби Божі й надалі відбуваються в останню неділю кожного місяця.

Душпастирем нової парафії є покищо протосерей Ф. Луговенко.

Дай, Боже, і цій новоповсталій українській православній громаді розвиватися на добро нашої Матері України, як це є і в інших міста Західної Німеччини.

Парафіяльні.

Карлсруе. Українська православна парафія в Карлсруе користується для своїх Служб Божих приміщенням місцевої старо-католицької церкви. Її настоятель Всесесний о. Б. Шеке ставиться до української православної громади в Карлсруе дуже доброзичливо. Тому наша Церква, з благословення Й. В. Владика Митрополита Ніканора, пішла на зустріч його пропозиції влаштувати спільну єкуменічну молитву, в часі, коли на всім світі відбувалися такі спільні молитви. Ця молитва відбулася 5-го лютого 1956 р. о 10-й год. ранку. Це була спільна молитва по черзі в німецькій і українсь-

кій мовах з участю нашого православного церковного хору під кермою п-ні Н. Луговенко. Про цю спільну молитву було заздалегідь повідомлено в німецькій пресі. Тому, не дивлячись на холод, старо-католицький храм був вщерть виповнений німецькими і українськими віруючими. З боку старо-католиків відправляв о. Б. Шеке, з боку православних українців — протосрей Ф. Луговенко. Спеціально складений порядок молитов і читання Св. Євангелії чергувалися з співами німецької громади і нашого церковного хору, що в цей день зібрався в повному складі. Хор дуже гарно вивязався, звеличивши урочистість моменту, особливо в співі — «Ніші відпускаєш» — Архангельського, «Богородице Діво» — Стценка і «Боже Великий» — Лисенка. Обоє священослужителі звернулися до своїх віруючих з відповідними промовама, кожний в своїй рідній мові, говорючи на тему — «Толерантність, взаємна повага і любов у Христі».

В наш час Екуменічного Руху ця спільна молитва зробила велике враження на присутніх, зміцнивши ще більш християнські взаємини між обома релігійними громадами.

Присутній.

Франкфурт/М. 29-го лютого, користаючись з нагоди свого короткого перебування у Франкфурті ВПР. Владика Митрополит Ніканор відвідав з протосреєм Ф. Луговенком будову українського православного храму в столиці Гессенщини. Роботи успішно наближаються до кінця і є надія, що незабаром відбудеться посвячення нового храму.

Вже й двір приведено до порядку, викладено кам'яними плитами, висипано піском. Навколо церкви насаджено тополь, ялинок, щеп і сотні тюльпанів та інших квітів. Під першими, ще несміливими проміннями сонечка, деякі з них вже обережно тягнуться з землі, обіцяючи в свій час оздобити всю будівлю різнобарвним килимом. Відданий своїй ділові парафіянин п. Г. С., що вже проробив на будові безкоштовно понад 2000 годин, не покладає рук далі. Він прикрасив церкву ганочком і всякими «нашими» візерунками та дзвіничкою і вона виглядає, як лялечка, відрізняючись своєю формою від сусідніх німецьких будівель.

Всередині всю стелю і стіни обито фазерними плитами, які залишилося ще лише пофарбувати. Пан С. спромігся побудувати навіть хори!.. Владика не міг втриматися, щоб не зійти на них, так все добре обдумано, з такою любов'ю зроблено і так вабить все оглянути й оцінити.

Почуття радості, що діло майже вже зроблено, почуття подяки не лише тим, що приклали свої руки до цього доброго діла, а й тим, що своїми жертвами уможливили довершити його, сповняє наше серця. Якось не хочеться відходити, але чекає на нас таксі. Тому залишаємо будову, ще раз оглядаємо її з надвору, за яким тягнеться зоране поле...

«Тут би ще хату для священника» — ніби про себе говорить Владика: «та ще залу для парафіяльних зборів і урочистостей і для школи...» Пан С. всміхаючись, відповідає: «Дайте докінчити церкву, а там побачимо...»

І в цих бадьорих словах ніби вже чується, що й те буде згодом зроблено.

Дай Боже!...

о. Л.

АВСТРІЯ

Церковне життя

Православних українців, які живуть в Австрії, духовно обслуговує одинокий наш священник у цій країні, прот. Василь Вишиван, Адміністратор УАПЦ на Австрію. В зв'язку з своїми священничими обов'язками, прот. В. Вишиван відвідує регулярно такі табори й осередки як Грац, Сан Мартен-Філлях, Інсбрук, Куфтштайн, Зальцбург, Астен-Лінц, Шпіталь-Драва, Шварцах. Місце осідку прот. В. Вишивана, з половини минулого року, табір Гельбрун-Зальцбург, куди він переїхав з Куфтштайну. В кінці травня 1955 р. перенесено також нашу церкву з табору Парш до табору Гельбрун-Зальцбург. Тут впорядковано церкву в світлім, великім, відремонтованим і збільшенім приміщенні.

При парафіях існують парафіяльні ради й сестрицтва. Особливо діяльне сестрицтво в Зальцбургу, яке на храмове свято влаштувало спільний обід для вірних і гостей. Це сестрицтво влаштувало також для дітей ялинку і роздачу пакунків.

Крім українців, прот. В. Вишиван обслуговує також козаків. На Покрову Пресвятої Богородиці підчас Служби Божої й панахиди по Отаманах і козаках, що полягли за вільну козацьку державу, було присутніх 120 козаків.

Серед вірних УАПЦ мин. року була переведена збірка на будову Храму в Парижі, яка принесла понад 1.300 шіл.

Завдяки допомозі Світової Ради Церков і наших заокеанських братів, Церква має можливість допомагати найбільш потребуючим, яких серед наших вірних в Австрії є досить багато.

Православні українці разом з своїм настоятелем о. прот. Вишиваном в таборі Гельбрун-Зальцбург в Австрії.

ЧИ ВИ ВЖЕ ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ ЗА «РІДНУ ЦЕРКВУ» НА 1956 РІК?

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

Молебни за звільнення України

В зв'язку з відвідинами Великобританії Булгаїним і Хрущовом, згідно розпорядження Генерального Церковного Управління УАПЦ у Вел. Британії по всіх українських православних церквах у місяці квітні мали відбутися молебни за звільнення України від ворогів і дарування їй свободи й незалежності та відправлені панахиди за спокій душ жертв советського терору.

АВСТРАЛІЯ

Взаємини УАПЦ з Грецьким Екзархатом

Від часу святкування грецької незалежності в березні 1954 р., в якому взяло участь українське православне духовенство, УАПЦ в Австралії перебуває в молитовному єднанні з тамошнім Грецьким Екзархатом, який очолює Архиепископ Феофілакт.

Доказом цього братньо-дружнього єднання була урочиста Вечірня, що відбулася в грецькій церкві в Мельборні в неділю, 12 лютого, в якій взяли участь три ієрархи: Екзарх Архиепископ Феофілакт, Єпископ Яків з Женеві, що на той час перебував в Австралії, та Зверхник УАПЦ в Австралії Архиепископ Сильвестр у сослуженні священників грецького, сирійського й російського та двох українських. Саму відправу Вечірні очолив Архиепископ Силь-

вестр, в той час як два інші ієрархи залишилися на солеї. Серед возгласів, що їх мало духовенство, яке співслужило Архиепископові Сильвестрові, були в значній кількості українські.

На обох крилосах співали греки чоловічим складом, а на хорах гарно співав мішаний український хор Свято-Покровської парафії в Мельборні, під керівництвом досвідченого диригента Ф. Кудринського. Особливо гарно в українському виконанні було проспівано «Світе тихий...» і «Нині відпускаш...» Після відпусту, що його виголосив Архиепископ Сильвестр, український церковний хор чудово виконав кант про Почаївську Матір Божу. Спів цього канту зробив на греків особливо помітне вражіння.

Як перед Вечірнею, так і по ній, присутні грецькі ієрархи разом з усім духовенством супроводжували Архиепископа Сильвестра від престолу через Райські двері до катедрі за правим крилосом і назад.

Після відправи, у вівтарі, Єпископ Яків Мілітійський, який репрезентує Константинопольський Патріархат при Світовому Союзі Церков у Женеві, сердечно дякував Архиепископові Сильвестрові за прекрасний спів українського хору. Після Вечірні три ієрархи відбули нараду про потреби Української Православної Церкви та про способи допомоги їй зі сторони грецьких ієрархів.

А. С.

З'їзд Української УМСА/УWСА

В днях 17 і 18 квітня ц.р. в євангелицькому домі молоді в Шмі (Вюртенбергія) відбувся П'ятий З'їзд Українського Християнського Об'єднання Молоді (Української УМСА/УWKA) в Німеччині.

Українське Християнське Об'єднання Молоді намагається об'єднати таких молодих людей, які згідно з наукою Святого Письма визнають Ісуса Христа за свого Бога і Спасителя та в своїй вірі й житті хочуть бути Його послідовниками й спільно стреміти до поширення Його Царства серед молодих людей. Мета організації дбати про всесторонній духовий, душевний і тілесний розвиток, об'єднаної в її рядах української молоді християнських віровизнань, плекаючи одночасно дух толеранції, співпраці й дружби між різними віровизнаннями, расами й національностями.

Організація УМСА заснована понад 100 років тому, як міжнаціональна й міжконфесійна організація християнської молоді. Вона складається з окремих національних організацій. Під сучасний момент нараховує УМСА біля 3,5 мільйонів членів в 80 країнах вільного світу. В комуністичних країнах вона заборонена.

Українська УМСА/УWKA постала порівняно недавно, 10 років тому назад на еміграції в Німеччині. Згідно з засадами організації УМСА, Українська УМСА, як кожна інша національна УМСА хоч своєю організаційною програмою і методами праці не різняться від Світової УМСА, але зберігає свої релігійні й національні особливості.

Цьогорічний З'їзд Української УМСА/УWKA виявив, що ця організація знайшла серед українців податливий ґрунт. Більшість існуючих осередків вислали своїх делегатів на З'їзд, який проходив в діловій атмосфері й християнському дусі. Після основних доповідей, дискусій, прийняття нового статуту організації, обрано нову Головну Управу Українського Християнського Об'єднання Молоді в такому складі: голова пані О. Савицька, генеральний секретар — п. Г. Семененко, члени Управи — п. п. М. Маланюк, М. Панченко, Ф. Непийвода, п-ні В. Клодницька, п. Ю. Свириденко, п-на А. Йогансен та п. А. Остапчук; заступники — п. п. О. Сніжинський, Д. Пестрак і М. Овад. Ревізійна Комісія: д-р М. Костів, п. П. Гаврилів і п-ні О. Дубицька; заступники — п. П. Домченко і Таранько.

На З'їзді були присутніми представники Українських Церков, ЦПУЕН та української преси. Українську Православну Церкву й редакцію «Рідної Церкви» репрезентував свящ. А. Дублянський, який передав З'їздові привітання й благословення від Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, а на початку З'їзду Української УМСА відправив молебен.

З'їзд Української УМСА відбувся в рамках Європейського Міжнародного З'їзду УМСА в Німеччині, що відбувався в днях 16 і 17 квітня, в якому українці взяли також живу участь.

UD.

Фрагменти української православної каплиці єв. влкмч. Дмитрія Солунського в м. Ессені в Німеччині. В центрі — престол, по боках — ліва і права сторони іконостасу.

Опіка над бездержавними скитальцями в Північно-Західній Німеччині

Як уряд Нордрайн-Вестфалії, так і Нідерзаксену стараються про покращання умов життя залишених-скитальців, без різниці їхнього віроісповідання і національності. Нордрайн-Вестфалія густо заселена, але індустрія та торгівля стоять на так високому рівні, що серед німців і бездержавні скитальці мають можливість на нормальне людське життя, коли працездатні і до цього мають бажання. На жаль, залишених-скитальців в Німеччині більшість старих-німецьких, калік та хворих, які не мають можливості спромогтись власними силами на покращення свого нужденного життя. Німці бачуть, яке тяжке життя скитальців і вживають усіх засобів, щоб допомогти.

Піс всіх скитальських таборів не було й не має нормального людського життя. Бараки та військові сарні не надаються для родинного життя. Щоб покращати життя скитальців, уряд Вестфалії вже в 1950 році почав будувати нові житлові оселі. До цього часу побудовані три оселі в Ессені, дві оселі в Дортмунді, по одній оселі в Білефельді, Віттен, Вупперталь, Гаген, Мюнхен-Глядбах, Дуїсбург-Майдеріх, Дюссельдорф-Рат і Порц-Вестгофен біля Кельну. В оселях умовини життя кращі для скитальців, хоч доводиться платити багато більше за помешкання, як в таборі, але за те є можливості устаткувати помешкання вигідно і культурно. Крім новопобудованих осель, у Вестфалії живуть скитальці ще й в таборах, як Райне-Геллендорф, Мюнстер, Августдорф, Боттроп і Лінторф. Табір в Августдорфі помало ліквідують. Вже біля сотні скитальців перевезли до табору в Мюнстер.

У Нідерзаксені бездержавні скитальці живуть в таборах. Міністерство Нідерзаксену щойно в цьому році задумує розпочати будову осель для скитальців, і в днях 1, 2, і 3-го березня ц. р. представники влади відвідали Нордрайн-Вестфалію та познайомились з життям скитальців в оселях. У суботу 3-го березня ц. р. відвідали оселі в Ессені, домову каплицю УАПЦеркви і в канцелярії Деканату УАПЦ відбулась Конференція. На Конференції взяли участь від уряду Нордрайн-Вестфалії п. регірунгсдиректор Шаумбург і п. директор Відринка.

Від уряду Нідерзаксену п. регірунгсрат Г. Куглянд і міністеріяльрат п. Юнг. Представники Нідерзаксену подивляля гарно побудовані оселі в Нордрайн-Вестфалії та урегулювання життя скитальців. Що ця конференція відбулась при участі лише українського священника, то й справи обговорювано в більшості лише українських скитальців. Представники обох урядів вислухали звіт з душпастирської діяльності серед українців в Нордрайн-Вестфалії і з цікавістю запитували про життя українців серед скитальців інших національностей та серед німецького населення. На підставі наших розмов треба признати, що німці більше знають про нас скитальців, як ми собі уявляємо. Міністерство може про кожного скитальця з осібно висловити свої погляди та дати відповідну оцінку. Як то в більшості буває, що про добрі вчинки мало знають, але про погані — все докладно. Кожен із нас українців на еміграції являється репрезентантом нашої поневоленої Батьківщини і по наших життєвих поступованнях чужинці оцінюють весь український нарід. Побожне й культурне життя українських емігрантів, успіхи в церковному й громадському житті, дають можливість чужинцям розрізнити 45-ть мільйоновий український нарід від Московщини. Як висловився представник міністерства Вестфалії, що вже з вулиці по вікнах пізнає, яка родина живе в тому помешканні.

Як довідуємося, з часом усі табори будуть ліквідовані. Міністерство Вестфалії має в проєкті ще в цьому біжучому році розпочати будову нових осель в Дюссельдорфі, Дуїсбургу і в Мюльгайм-Рур. Рівнож почались переговори з Міністерством Нідерзаксену, що може якусь кількість скитальців з Нідерзаксену, звичайно працездатних, прийме Міністерство Вестфалії. На сьогодні під опікою Міністерства Вестфалії знаходиться 4300 осіб скитальців в таборах і 5000 осіб в новопобудованих оселях.

Всім керівникам Міністерства Нордрайн-Вестфалії належить висловити глибоку пошану і щиро подяку за опіку над бездержавними чужинцями.

Свящ. Д. Васильчук

БІБЛІОГРАФІЯ

Прот. М. Федорович: Криниця Благодаті (Наука про життя з Христом). Видання Науково-Богословського Інституту Української Православної Церкви в США. Нью-Йорк — Бавн Брук, 1956 Ст. 52.

Зміст книжечки — православні богословські думки про Святу Сповідь. Книжечка складається з таких розділів: I. Величне «Слово про Покуту» Св. Отця Єфрема Сиріна; II. і III. розділи говорять про священство, IV, V, VI. розділи говорять про відвернення душі від Бога і способи повороту її до Бога, зокрема змальовано шлях Блудного Сина. Дальші розділи такі: Поради й відповіді для добра нашої душі; Часта сповідь — тисячелітня українська традиція; Небезпечний дух «інакших обставин» і українська стара традиція.

Книжечка прикрашена рядом ілюстрацій й видана гарно, на добром папері в гарній обкладинці, роботи мистця Якова Гніздовського.

О. Воронин: Єдина Церква Христова й роз'єднане християнство. I. Видання Науково-Богословського Інституту Української Православної Церкви в США. Нью-Йорк — Бавн Брук, 1956. Ст. 52.

Автор в своїй праці напочатку застановляється над причинами, які приводили до розбиття Єдиної Православної Церкви Христової. Далі, подавши в коротких словах підстави нашої віри й науку Східної Православної Церкви, як Єдиної Церкви Христової, переходить до розгляду угруповань сьогоденного християнства, які відійшли від єднання та від науки Вселенської Церкви. В першій частині своєї праці подає автор про адвентистів, Армію Спасіння, баптистів, братів (дункерів) та квакерів.

Ціла праця має вийти в кількох книжочках та подати опис різних християнських церков, сект і організацій, порівнюючи їхню науку з наукою Православної Церкви.

Співи на Вечірні в Св. ВЕЛИКУ П'ЯТНИЦЮ. Уложив прот. І. Заяць. Мюнхен, 1956. Карт. 14. (Цикл.)

Співи на Ранній і Літургії в Св. ВЕЛИКУ СУБОТУ. Уложив прот. І. Заяць. Мюнхен, 1956. Карт. 27. (Цикл.)

СПИВИ НА РАННІЙ І ЛІТУРГІЙ В Св. ПАСХУ. Уложив прот. І. Заяць. Мюнхен, 1956. Карт. 53. (цикл.)

Продовжуючи видання нот на піснопіання для різних Богослужень, прот. І. Заяць видає дальші три збірники. Ноти видано чітко й гарно. На жаль, наклад цих нот невеликий. Усього по 50 прим.

Служба Божа в день Світлого Воскресіння Христового (Великдень)

Серія Церковних Служб на великі свята. Видання Генерального Церковного Управління УАПЦ у Вел. Британії. Лондон, 1956. Ст. 16. Ціна 1 ш. 6.

Усі Українські Православні Видавництва просимо надсилати свої видання на адресу редакції «Рідної Церкви» для вміщення згадки про них у відділі «Бібліографія» та написання рецензії.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Митрополита Канцелярія цим повідомляє, що Владика Митрополит Ніканор переїхав на нове помешкання. Теперішня адреса Владики Митрополита, Вищого Церковного Управління УАПЦ і Митрополічної Канцелярії така:

(17a) Karlsruhe, Erzbergerstr. 2/c. Bundesrepublik Deutschland.

ПОМЕР АРХИЄПІСКОП СПИРИДОН

В Атенах 21 березня ц.р. на 82 році життя упокоївся Архієпископ Спиридон, Голова автокефальної Грецької Православної Церкви. Покійний двічі в своєму житті був засуджений на кару смерті. Першого разу засудили його турки, як грецького патріота, підчас Балканської війни, після того, як його було вибрано Єпископом. Виконання присуду не відбулося в наслідок особистої інтервенції грецького короля Константина. Вдруге Архієпископ Спиридон був засуджений на смерть заочно італійцями під час другої світової війни в південній Албанії. Перед смертю Покійний Архієпископ Спиридон спеціальним посланням гостро осудив заслання британцями Архієпископа Макаріоса, зверхника Православної Церкви на Кипрі. Зверхником Грецької Православної Церкви був від 1943 року.

ЗАКЛИК КОМІТЕТУ ПОБУДОВИ ХРАМУ УАПЦ В ПАРИЖІ

25. травня ц. р. минає тридцять років від дня, коли вороги України вбили в Парижі сл. п. Головного Отамана Симона Петлюру. Всі українці у вільному світі відзначатимуть цього року якнайурочистіше цю сумну й незабутню дату. Будуть влаштовані Жалібні Академії чи — в менших скупченнях — бодай Жалібні Сходини, на яких згадається цю світлу постать-прапор наших Визвольних Змагань, його ролю в творенні Української Армії, ролю в державному будівництві, згадається його, як провідну постать Української Національної Революції.

Ми — фундатори й прихильники побудови Храму УАПЦ в Парижі — вже два роки тому розпочали заходи, щоб здвигнути Головному Отаманові тривалий пам'ятник у вигляді Храму Св. ап. Симона Зилота. Проробили ми поважну роботу, зібравши понад 20.000 дол. на будову Храму, щоб увіковічити пам'ять Симона Петлюри в Парижі й у всьому світі, бо про репрезентативний Храм у Парижі в честь Св. ап. Симона Зилота говоритиме весь світ. Якщо Храм стане зразком нашої культури, то говоритиметься й про Україну, нашу еміграцію, нашу націю, якої сини здовиними копіями вміють здвигати своїм Героям величаві пам'ятники.

Для нас цей Храм на пошану пам'яті Головного Отамана буде провідною зорею, що вказуватиме шлях в Україну.

В Мюнхені постав Діловий Комітет для координації відзначення 30-ліття смерті Головного Отамана. До цього Комітету увійшли представники усіх

політичних середовищ і центральних громадських організацій. Незабаром у всьому вільному світі постануть Крайові й Місцеві Комітети, що їх завданням буде влаштувати святкування болочих роковин спільними силами всіх українців.

Закликаємо всіх фундаторів Храму, всіх наших прихильників, а в першу чергу Представників Комітету побудови Храму УАПЦ в Парижі якнайактивніше включитися в працю Комітетів для вшанування пам'яті Симона Петлюри й докласти всіх зусиль, щоб святкування випали якнайурочистіше. Ці святкування повинні бути виявом солідарності української єдності у змаганнях за повернення суверенності Української Держави, виявом нашої свідомості й нашої готовності.

Нація, що вмє шанувати своїх Героїв, викликає до себе повагу й симпатії, а ця повага й симпатії нам дорожчі золота. Тому нам треба в цей мент забути всі наші розходження, різниці поглядів, взаємні попередження й суперництва, а всю нашу амбіцію спрямувати на виконання невідкладного завдання.

Суть всякого святкування у тому, щоб настрої його, суть його — залишились у душах загалу. Але ще краще, коли святкування залишає тривалий слід, який завжди нагадує зміст святкування, постать, що її згадували ми в промовах і писаннях, діло, за яке вона змагалась. Храм УАПЦ в Парижі буде вічно говорити про Головного Отамана, кожного дня нагадуватиме всім українцям і чужинцям великого нашого Героя. Буде свідчити, що ми здібні на ворожу деструктивну акцію відповідати конструктивним, великим і тривалим зусиллям.

Пройдуть віки, у вільній українській державі наші нащадки забудуть минуле зло, але не забудуть Симона Петлюри й Храм в Парижі на його пошану стоятиме як свідок нашої боротьби, нашої культури, нашої духової сили й нашої невмирущості.

Ми — українці — нарід дуже чулий, сердечний. Шляхетні заклики нас завжди зворушують і ми завжди стаємо за добре діло. Але мало якесь діло признати добрим — його ще треба перевести в життя. Кожна будівля постає з цеглинок. Нехай же кожен з нас докладе свою цеглинку до будови Храму в Парижі.

Кличемо усіх українців — закуповувати цеглинки на будову Храму Св. ап. Симона в Парижі (вартість її — 15 дол.), просимо чистий дохід з усіх імпрез, що відбуваються з нагоди 30-ліття смерті Головного Отамана, пересилати на будову Церкви-Пам'ятника в Парижі.

Просимо всіх українців поширити цей наш заклики і подбати, щоб він не залишився без відгуку, щоб ідея вічного пам'ятника Головному Отаманові в Парижі, в місті його смерті, в центрі культурного світу — якнайвеличавіше здійснилась!

П. Плевако

Голова Комітету побудови Храму
Св. ап. Симона в Парижі
38, Avenue de l'Opéra, 38

Paris — 2^e

FRANCE

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Р.Ц.» склали пожертви (всі суми подаємо в німецьких марках): о. Г. Добровольський — 10,00; п. Т. Малюк — 4,80; п. І. Овечко — 5,30; п. Ф. Бахно — 7,80., п. О. Третяк — 5.00.

Всім жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

Вже вийшов з друку II-ий том праці проф. І. Власовського «НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ». Ціна II-го тому в м'якій обкладинці — 6 ам. дол., в твердій — 7,25. На пересилку треба долучити 25 центів. Замовлення слати на адресу:

Consistory of OUC, P.O. Box 595, So. Bound Brook, N.J., U.S.A.

ОГОЛОШЕННЯ

Хто хотів би набути піснопіння на нотах на Страшному Тижні, на Великдень і на Світлій Седмиці, дванадесятих Свят, звичайного напіву Всенічну з ірмосами грецького напіву й Літургію звичайного напіву (в тісній гармонії) та ноти партесного співу, просимо писати на адресу: Oberpriester Iwan Zajatz, München 2, Dachauer Strasse 91, Ukrainische Orthodoxe Kirche (Germany).

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік	
Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	240. — фр.
Бельгія	30. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни	— рівновартість 1.20 амер. дол.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродаві числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Priester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Erzbergerstr. 2/c, Germany.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71, Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік V

Липень-серпень 1956

ч. 21

Традиційний шлях нашої Церкви

Серед свят, що припадають в літніх місяцях — липні й серпні, часто в нас проходять майже непомітно два свята — пам'ять св. кн. Володимира (день його упокоєння) — 28/15 липня, й день, в якому згадується хрещення України-Русі — 14/1 серпня. Тимчасом оба ці свята мали б бути особливо відзначувані нашим народом, бо вони звязані з найбільшою подією в житті нашого народу, охрещення його, просвітленням вірою Христовою й прилученням до містичного Тіла Христового, що ним є Його Свята Церква.

Вже без малого дві тисячі літ, як існує на землі Церква Христова й скоро вже буде тисяча літ, як наш народ є членом цієї Церкви Христової, створюючи окрему плідноносну галузку на дереві Єдиної, Святої, Соборної й Апостольської Церкви — Українську Православну Церкву.

Ця наша галузка на дереві Церкви Христової — Православна Церква українського народу, не раз, як знаємо з історії та й сучасність це особливо нам підтверджує, була й є об'єктом нападів на неї людей, що опановані жадобою політичного панування над нашим народом. І сьогодні Українська Православна Церква на наших рідних землях існує лише у «катакомбах», у катакомбах душ людських, бо переслідувана й безбожниками і тими, що прикриваються іменем Христа.

Єдиним справжнім спадкоємцем і продовжувачем колишнього вільного життя нашої Церкви є на сьогодні Українська Православна Церква на еміграції. Тут може плисти церковний корабель українського народу вільно в напрямі, який вказав йому Син Божий, Господь наш Ісус Христос.

Щоб не зблудити з цього напрямку, ми всі повинні безперестанку пам'ятати про джерело постанови Церкви, краеугольний камінь її — Господа нашого Ісуса Христа, як її Голову, Того, що набув її Своєю власною кров'ю. Закони Його мають бути завжди і при всіх обставинах законами всієї Церкви, всіх її членів. Вони мають бути завжди збережені й непорушні. Найперше — найважливіша заповідь про любов Бога і ближнього свого. Хто сіє ненависть, творить розбрат, той не дбає про прославлення Імені Божого, а зневажає його. Він впадо-

ляється до тих лютих вовків, що про них говорить св. ап. Павло (Діяння 20, 29—30), які не щадять отари... а кажуть «перекручене», аби тільки учнів тягнути за собою.

Все те, що ми прийняли з моментом охрещення нашого народу в 988 році за св. кн. Володимира, має непорушно берегтися усіма українськими поколіннями. Рік 988 — це дата постанови Православної Церкви українського народу. Тому все, що ми творимо в церковному житті тепер, повинно нав'язувати себе до цієї дати. Коли ми всі усвідомимо собі, що Українська Церква постала вже майже тисячу років тому, а не в 1921 чи 1942 роках, тоді зникнуть непотрібні й шкідливі суперечки про форми 1921 чи 1942 років. Не стане тоді штучно витворених і для поділу й сіяння ворожнечі між нами плеканих назв «синодальна» чи «соборноправна» церкви, а буде одна Українська Православна Церква, знову таки не «київська» або «волинська», чи якась інша, а одна українська.

Єдність Української Православної Церкви, що була впродовж усього її існування від початків, не буде загрожена ніколи, якщо не перервемо нитки нашої традиції, що веде від часів св. кн. Володимира й охрещення нашого народу.

Зберігаючи єдність Української Православної Церкви, не сміємо одночасно забувати, що вона лише галузка на дереві Святої, Єдиної Соборної і Апостольської Церкви, яка живиться одним й тими соками й росте тою самою благодаттю Святого Духа. Тому всяка ізоляція нашої Церкви, замкнення її тільки в самій собі, не можна вважати позитивним явищем. Навпаки, це може бути явищем небезпечним, що в своїх наслідках може привести до витворення в нас неправильних понять про Церкву, зі шкодою для нас самих, і з зірванням з нашою традицією.

В зв'язку з цим особливого значення повинні набути в нас святкування згаданих двох свят — пам'яті св. кн. Володимира і хрещення України-Русі, для сильнішого пригадування нам традиційного шляху нашої Церкви, майже тисячолітнього шляху, яким йшли наші діди й прадіди, яким повинні йти й ми та наші наступники.

Прот. А. Д.

Прот. Д. Бурко

Мислі про релігію

Що таке релігія? Це питання віддавна хвилювало багатьох і ще більше хвилює в наші дні, коли дух грубого матеріалізму повстав проти духу вічноживих божественних істин, коли людство опинилося в тяжкій моральній кризі.

Слово релігія, в його істотному розумінні, значить союз людини з Богом. Цей союз чи зв'язок виникає з того закону, що Бог є причина існування людини. Зрозуміло, що між причиною і наслідком повинні бути певні взаємовідносини, тому й існує взаємний зв'язок між Богом, як Творцем, і людиною, як творінням Божим. Цей зв'язок визначається зі сторони Бога в відношенню до людини і зі сторони людини у відношенню до Бога. Бог створив людину по своєму образу і подібності, дав їй вічні закони життя, які вона повинна знати і ними керуватися. Він указав їй життєву мету і способи її досягнення. Людина повинна знати свого Творця й шанувати Його, повинна вірувати в Нього і в ті істини, що Він одкрив усьому людству. В щоденнім житті люди повинні підпорядкувати свою волю і всі свої діяння божественним законам. Маючи в собі дві істоти, духовну й матеріальну (душу й тіло), ми духовно повинні підноситися з вірою до Бога, єднатися з Ним. Це єднання з Творцем нашим здійснюється в тайні щирої молитви, коли молимося не тільки устами, а всією душею і серцем, з вірою і любов'ю до Бога. «Що є краще, як приятелювати з Богом?» — казав наш мудрий філософ Григорій Сковорода. Він часто вночі переривав свій сон і молитвою прославляв Творця-Бога. Молитва — перший плід віри, нею ми зміцнюємося духовно, а з тим і фізично, набираємося сил на тернистому шляху нашого земного буття. «Усе, що тільки в молитві попросите, віруйте, що одержите, і буде вам», — каже Христос (Марка 11:24). Отже хто дотримується такого образу життя, той є релігійний.

Бог єдиний знає Себе і, як Творець людини, знає природу Свого творіння й тримає його в Своїй волі. Звідси зрозуміло, що ніхто інший, тільки сам Бог міг дати людям релігію. Старозавітна і наша християнська релігія об'явлені Богом через Мойсея та Сина Божого Ісуса Христа, інші переіменовані в основі їх істин самими людьми, як наприклад, Магомет, але в суті засновником релігії є тільки Бог. Твердження атеїстів^а, що релігії нібито започатковані духовенством і законодавцями, не мають жадних підстав. Коли були священники, то значить уже перед тим існувала релігія, отже не вони дали їй початок. Щодо християнської релігії, то знаємо з історії, що законодавці переслідували її (релігію) триста літ. Самий факт існування релігії у всіх народів, навіть у тих, що не мали ні законодавців ні законів свідчить про те, що вона має свій початок тільки в Богові.

Осередком життя релігії є храм, без нього, як місця зібрання вірних, існувати й розвиватися релігії дуже тяжко. Глибоко помиляються ті, які думають, що віра є приватна справа кожної людини і що можна обійтися без церкви як дому молитви. Коли ми кажемо, що релігія є союз Бога з людиною, то цим розуміємо, що ми християни українці є союз цілої нації, велике

братерство у Христі, яке єднала впродовж нашої історії Свята Православна Українська Церква. Християнська релігія є найвища в своєму розумінні божественних істин, тому вона найтісніше єднає людей з Богом (Богочоловік-Христос) і найширше єднає людей поміж собою (Всесвітня Церква). Тому вона потребує найбільше храмів, як місць для спільної молитви, для єднання вірних, чому в Україні й було з давніх-давен багато церков. Християни збираються в храмі для єднання з Богом та для єднання поміж собою. Єднання з Богом у храмі здійснюється спільною молитвою, богослужінням; єднання поміж собою виявляється в братерській християнській любові, в щирості й однодушності всіх. Апостол Павло каже що в Христі всі одно, нема ні грека, ні юдея, ні невольника, але це не забороняє християнам об'єднуватися кожній нації в своїй національній Церкві. Так окремі народи мають свої храми для молитви, що відрізняються від інших своїми національними формами; потрібно тільки, щоб між ними була християнська любов і приязнь.

Вага релігії, як фактора культурного розвитку і єднання народу, особливо позначилася в нашій Україні. Серед християнських країн вона займала колись одно з перших місць своєю духовною культурою і красою. Пригадаймо, як похвалив православних українців, триста літ тому, Павло Алепський (архидиякон Антіохійського патріарха), що мандрував тоді — 1655-1656 рр. — по Україні. В книзі про ту свою подорож він писав: «Уяви собі, читачу, вони (українці, Д. Б.) стоять у церквах від початку Богослуження аж до кінця непорушно. Щирість їх молитви не могла надивувати нас... По всій землі українській ми завважили одну прегарну рису: всі вони, за малим винятком, уміють читати і знають порядок Богослужень і церковний спів. Діти всі також уміють читати, навіть сироти. Священники навчають сирот і не дозволяють їм тинятися по вулицях. Скрізь ми бачили там благочестя і християнську красу». Також хвалили в ті часи релігійність і культуру українського народу й інші чужинці, що бували тоді в Україні.

Життя людини громади й цілої нації справді культурне й повноцінне лише тоді, коли воно сповнене духом релігії, коли всі його сфери контролює вищий моральний закон. Всесвітній Законодавець-Бог вклав у нашу душу цей моральний закон — совість, і, якщо його не заглиблюють сили матеріального оманливого світу, він (той закон) опановує всі наші вчинки, слова і мислі. Тоді в нашому естві гармонійно поєднується земне з небесним, людське з Божим і ми відчуваємо чисту духовну радість буття, маємо певність свого життєвого шляху і свого призначення на землі, бо живемо тоді у Христі, що сказав: «Я — путь, і правда, і життя» (Іоан, 14,6). Церква Христова тоді є для нас тим авторитетом, що береже моральний закон і стежить за його виконанням, маючи своїм завданням вести народи шляхом духовного удосконалення та охороняти їх від духу розкладу. Коли ж в нашій душі гасне чистий вогонь релігії і Церкву не

вважаємо за вищий авторитет, а моральний закон, совість нашу заступають фізичні механічні закони матеріалізму, тоді приходиться духовний маразм. Тоді розривається єдність земного з небесним, людського з Божим, тоді життя людини й маси людей опановує воля диявола, діла людські стають тоді злочином, бо не мають в собі нічого Божого. Прикладом такого морального занепаду і безпросвіття є советський комуністичний режим, де в ім'я бездушного матеріалізму потоптано моральний закон, а релігію і Церкву залито кров'ю, де лжепророки заперечують людську духовну субстанцію і саму душу, а натомість звеличують в людині грубі інстинкти.

Серед нинішньої, а в тім числі і нашої української, інтелігенції є багато таких, що вірують у Бога теоретично, «для годиться», без внутрішнього релігійного змісту. Їм важко вірити в те, чого не бачать їх фізичні очі й вони, наче, вимагають від Бога доказів Його існування все, що лежить поза межами їх зору і розуміння, вони вважають забобоном. Головна причина цього — повстання матеріалізму проти духа, отой чад, що дме на весь світ скоро сорок літ з нечестивого антихристиянського вогнища. Там, під безбожним режимом, у багатьох висушено совість, багатьом затруєно душі безрелігійністю, багатьох перетворено з вільних дітей Бога живого на безсловесних рабів, поклонників ідола. Витворилося в масі напівосвічених інтелігентів багато тих, що вважають свій інтелектуальний розвиток довершеним і не бажають, та й не можуть, мислити категоріями, які відкривають духовний світ. Їм здається, що релігійне питання, питання віри, нижче від їх «культурного рівня». Міряючи релігію розумом, вони не добачають в ній того, що підносить душу людини й звеличує її мораль. Бога ж відчуває не розум а серце, в ньому з посіяного зерна вічної правди виростає свята віра, яка разом з нашою совістю стає очима нашої душі. Як тілесними очима ми бачимо

світ матеріальний, так духовним зором бачимо світ Божественний, матерія для душі — чужа.

Часто призводить до релігійної байдужості брак глибших наукових знань. «Мале знання віддаляє від Бога, а велике — наvertsає до Нього», — каже філософ Бекон. Це істина, якої ніхто не заперечить. Великий український вчений, орієнталіст, академік Агафангел Кримський в жорстоких советських умовах рідко коли не бував на Богослуженнях в Софійському соборі (Київ), а одного разу на докірне зауваження «академіка» комуніста про те, що «церковні відправи і наука несполучні», він одповів: «Я знаю, що всі науки сходяться в релігії». Славетний Н'ютон, що завжди здіймав з голови шапку як вимовляв ім'я Господнє, казав: «Сам Бог дарував мені пізнання існуючого, щоб я повідав його людям». Прикладів того, що всі великі вчені і письменники були людьми віруючими, можна навести багато (звертаємо на це увагу деяких наших науковців та письменників). Всі досягнення людського генія зв'язані з піднесенням душі до неба, все бере свій початок тільки з того джерела; ні наука, ні поезія ні мистецтво обминути його не можуть. Те джерело — релігія. Кожен, хто глибоко мислить та ісповідує ідеалістичний світогляд, перейде рано чи пізно від його теоретичних постулатів до конкретної віри в Бога.

Християнська релігія, — це невичерпне джерело радості і щастя на землі. Православна Христова Церква вабить до себе теплом своєї любови, своїм нетлінним світлом і красою. Стомлена в життєвій юдолі людська істота, не спустошена духовно, лине серцем до неба, бо земне, марнотне набридає їй. У найвищому, Божественному, людина знаходить утіху і заспокоєння. Вона знаходить радість там, звідки чує вічний і всецілющий поклик Христа Спасителя:

«Шукайте найперше Царства Божого і правди Його, а все інше додасться вам».
(Мтф. 6,33)

Д. Святогірський

З МИНУЛОГО

(Фрагмент із спогадів)

Те минуле привидом жахливим
Все живим у пам'яті стоїть,
Кожна згадка серце борознить,
Передчасно втомлене, безсиле.

Поки церква ще одна стояла
З краю міста, все ждучи кінця,
Крадькома, мов перші християни,
Ми туди несли свої серця

Проти свят, у присмерках вечірніх.
А коли і той вітвар святий
Осквернив нелюдський шал надвірній,
Обернувши в дім нечистий світ,

Ми, було, «затвор» свій замикаєм
Зсередини, й невечірній світ —
Спів церковний з патефонних плит
Жадно п'єм, і з почувань ридаем.

Дорогою дуже там ціною
Вдовольняє, хто себе не вбив,
Християнську тугу за красою,
Свій душевний до небес порив.

Бо ж у тім новітнім Вавилоні
Всьому ґрунт — насильство, лож і тьма,
Для чеснот і людських законів,
Для моралі місця там нема.

Ох, без міри натерпілось в «раю»
Кожне людське непусте ество,
Що духовний образ пронесло
Крізь усі митарства ті безкраї...

Прот. Ф. Л.

УБРУС

(З церковних передань).

По всіх містах Краю Святого
і в селищах далеких Сходу
вість про пророка йшла нового,
серця хвилюючи народу.

Він був Христом правдивим Тим,
за кого сперечалися раввини...
Цікавилась Сирія Ним
не менш сусіди-Палестини.

І про діла, що довершав
в краю Сіонським Іскупитель,
в Едессі часто так чував
Авгар, Едесси повелитель.

І він побачить забажав
Того Великого Пророка,
Хто, — чув він, — море гамував
і бурю в миг єдиний ока!

Та князя ось схопив недуг...
Тоді згадав він в час стражданів,
що в його є між інших слуг
маляр один, ім'ям Ананій.

І кличе він того слугу,
Йому він мовить цеє слово:
«В хворобу впав я, у тугу,
й не гляну вже в лице Христове.

Але в Ізраїльській землі,
куди прибудеш ти з Сирії,
змалюй гарнесенько мені
святе лице Христа-Месії».

І поспішав слуга-посол
відбути пана повеління
і подорозі він зайшов
в одне убогеє сеління.

На березі ось там між лоз
народ зібрався над водою,
а на човні стояв Христос
перед численною юрбою.

І був Він в одягу простім,
Його лице — без покривала,
та слава Божая на нім
промінням божественним сяла.

Він всіх, хто був отам, навчав
лагідно і з любов'ю в зорі
і слів Його хто пильнував,
нудьгу той забував і горе.

Слуга міг легко упізнати,
що перед ним Христос-Владика,
і враз почав він зображати
обличчя Богочоловіка.

Й було не легко те робити,
бо риси світлого лица,
що їх маляр хтів зобразити,
мінялись стало, без кінця...

Тай хто міг з смертних передати
той вираз Божого обличчя,
оту неземну благодать
і те смиреннеє величчя?..

І ту любов, що оживляла
ті риси дивного лица
й духову міць, яку являла
краса чоловіго вінця?

Хто міг правдиво зобразити
те сяйво неземної слави
і пензлем кволим уловити
постави рухи величаві?

Чи блиск очей отих чудовий —
неначе зорі промінь ранній?!..
Пророка образ загадковий
не в силі змалювати Ананій...

Та враз став зір на нім Христовий...
«Дарма, дарма для властелина» —
Господне вчув Ананій слово:
«лице ти Божого малюєш Сина»...

І тут Спаситель попросив
льняний рушник Собі з водою
і зараз Він лице омив
перед знімлою юрбою.

І лиш Він втер Своє чоло,
на тканці білого убруса
зображення ураз лягло, —
священний Образ Ісуса.

Тоді звелів Христос віддати
Авгару тую полотнищу,
щоб міг князь хворий надавати
хвалу Божественному Сину.

Здивований тим чудом раб
спішить скоріше до Сирії,
щоб князю Образ той віддати,
зображення Христа Месії.

І лиш прийняв князь від слуги
мальовання оте Христове,
як враз звільнився від туги,
одержав сцілення раптово!

З тих пір Едеський князь пізнав
Того, — о радосте велика, —
Кого Пророком нарід звав,
Хто був Месія і Владика!..

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В попередньому числі нашого журналу на ст. 4-ій над статтею «МИРОНОСИЦЯМ ПЛАЧ НА РАДІСТЬ ЗМІНИВ...» пропущено автора статті **ПРОТ. Ф. Л.** Цим просимо Всечесного о. прот. Ф. Л. пробачити нам цей недогляд.

Редакція «Рідної Церкви»

Це число мало вийти в половині липня. На жаль, через перебудову друкарні не можна було на час набрати матеріалів, а тому журнал виходить з запізненням.

М. Костів

Людська самотність

Усі, кого ти приятелем собі вважав, забули про тебе, й не питають про тебе...

Срем. 30, 14.

Живемо в сторіччі культури й цивілізації, величавого здвигу людського поступу й науки. Багато таємниць природи пізнав людський розум та навчився ними користуватися. Зникла віддаль континентів, колись безконечні шляхи здобуваються тепер впродовж кількох годин, для людини увесь світ став на віддаль руки. Наші голови аж до краю сповнились знанням, ми все знаємо та вміємо, але чомусь все те не радує нас, чомусь не покидає нас неспокій і туга, чомусь наші серця відчувають порожнечу, а душа наша ніскільки не радіє всіма нашими досягненнями. Сумно нам серед нашого багатства, сумно нам серед людей, а також сумно і на самоті. Так, ще більше на самоті, самим з собою, і ми втікаємо в надії відшукати те, чого не достає — спокій й радість. Ми витрачаємо багато грошей на горілку, на різні сумнівні «приємности», без потреби й надаремно зживаємо своє здоров'я й сили, а цього спокою і правдивої радості ніяк нам не знайти. Це почуття внутрішньої порожнечі викликає й страх за завтрашній день, за наше майбутнє, і ми заглядаємо до сонників, до гороскопів, часом біжимо до ворожбитів в надії скинути з себе цей тягар нашої душі. Та порятунку нігде не має!

Чому ж це воно так? Чому неспокій, самотність навіть в родині, й журба ніколи не покидають нас? За чим ми тужимо, що може виповнити нашу порожнечу? Чому все те, що служить нашому тілу не може заповнити її? Щоб на це відповісти, слід нам перше пригадати собі хто ми і звідкіля ми, бо кожна людина, покинувши свою Батьківщину, завжди тужитиме за нею. В цьому і вся суть нашого неспокою, нашої туги, нашої душевної порожнечі: ми тужимо за своєю Батьківщиною, за синім небом і сяйвом сонця золотого, ми тужимо за тим, що втратили тисячі років тому назад, коли ми покинули дім нашого Отця і пішли, як той блудний син, шляхами власної волі, власних бажань. Христос сказав: «не хлібом самим житиме людина» (Лук. 4, 4). Але ми думали, ще й нині так думаємо, що вистарчить нам самого хліба, що життя без Батька і Його любови та ласки буде також радісним і щасливим. Та ми помилилися, сподіючись замінити втрачену Батьківщину наукою, мистецтвом, політикою, змаганням і боротьбою, але це ніяк не виповнило тієї порожнечі, що заіснувала між небом і землею в хвилину, коли ми виріклися Його.

А всеж вихід з цього жахливого стану є, і порятунок близький. Вистарчить нам відкрити сторінки Євангелії від Луки 15, 11—32. і там знайдемо дзеркало, а в ньому впізнаємо себе самих, з нашою долею і недолею, з нашими сумнівами й розчаруванням, а також, що найважливіше, що належить нам чинити, щоб повернути втрачені спокій та

радість. Чейже ми всі до одного є ніщо інше, як лише блудні сини, з тою лише різницею, що той з притчі вже вернувся до рідних піль, а ми ще блукаємо понині, вперто відмахуючись від згадки про рідного Батька та Його любов і милосердя.

Знаю, багато хто скажуть, чейже ми вернулись до Батька, чейже ми від уродження є християни і свої обов'язки супроти Церкви сповнюємо; майже кожної неділі, хоч на годину-дві, йдемо до церкви, молимося там часом більше, часом менше, час до часу сповідаємося, ну і якийсь гріш положимо на тарілку, не вбиваємо, не грабуємо, а як часом когось і скривдимо, то Бог милосердний простить нам грішним. Це назовні ніби й справді ми у порога рідного дому, але... ці всі наші дії не впливають з глибини серця, вони лише данина звичаям і традиції, а також і нашої облуди перед людьми. А дехто може й думає собі: шож я винен, коли то все мені нічого не помагає? Чи то моя вина, що я вертаюся з церкви таким, як ішов туди? Точнісінько так говорив і Адам по своєму упадку до Бога: «Жінка, що дав еси бути зо мною, вона дала мені з дерева, я й попоїв». Іншими словами, ти Боже сам завинив, що дав мені таку жінку! Так і з нами: винна церква, що не освятила нас, що за годинку нашого перебування в ній вона не переродила нас! А ще більше винен сам Бог, що на кожному кроці натворив різних спокус, яких нам не обійти, ні об'їхати!

Коли справді ми так думаємо та шукаємо таких оправдань, то погана справа з нашим християнством, з нашою вірою, з нами самими. Це тим більше погана, що ми аж так далеко зайшли в своїй облуді, що навіть не добачаємо разючих суперечностей в нашому поступованні. Коли ми вступаємо до якоїсь політичної партії, то наперед цікавимося її програмою, як слід вивчаємо її, а коли вже вступили в її ряди, то стараємося сповнити усі вимоги, що впливають з нашої приналежності до неї. Нашу акуратність і точність, навіть, коли вимоги ставлені до нас і не завжди годяться з нашим сумлінням, оправдовуємо своєю патрістичністю та любов'ю до рідного краю. Чому ж тоді ми не поступаємо так само і по відношенні до нашої віри, до нашої приналежності до християнської Церкви? Невже ж наша віра в Бога, наше християнство є менш важне в нашому житті, як той чи інший обов'язок супроти суспільства, народу? Невже ж наші досвідчення в житті ще й досі не навчили нас, що наша духовна вартість, наша мораль і етика та і все те, що є благородне в життю людини, навіть наш патріотизм і наше служіння своєму народові є всецільно узалежнені від глибини й широчини нашої віри в Бога? Невже ж ми ще досі не пізнали, що найбільші в світі душоубіці, пройдисвіти, ошуканці, криваві диктатори, самолюбиві політики, фальшиві вчені, погані батьки своїм дітям, зрадливі громадяни, повії та розпусники це були люди без віри в

Бога, ті, що заповняли порожнечу свого життя огидством свого серця! Натомість з віри родились, великі й благородні люди, що своє знання, свої сили й здібності присвячували для добра усього людства, або хочби тільки для свого народу. Віра в Бога це не залишок давно минулого примітивізму людської душі, а найбільший ідеал, до якого постійно змагає людський дух, бо вона одинока підіймає людину з пороку буднів звичайного животіння та ставить на п'єдестал божественного походження. Це вона розпанахує гниле людське серце та вливає в нього життєдайну кров, це вона одинока вселяє в серця гарячу любов до всього рідного та чинить з людської істоти щось нове, що виходить поза рамці свого «я», сповнене спрагою служіння ближнім аж до самозаперечення себе самого.

Тому, друже, кинь все, а найперше шукай віри в Бога, в Його святе Слово, в Його любов і в Його

Всемогутність. І своє шукання починай з признання свого безсилля, бо коли зникне з твого серця само-впененість і гордість, тоді їх місце займе віра, а з неї зродиться в тобі нова людина, що не лише говоритиме про Бога, але буде діяти в багатстві Його святої волі, в багатстві Його благословіння й любові. Тоді твоя любов до своєї родини, до свого народу, до своєї Батьківщини перестануть бути пустим звуком, а наберуть нового, животворчого духа, та твої мрії про вільну Україну перетворяться в живу дійсність, як величний дар живого Бога своїм дітям. Пам'ятай, що немає на світі іншого шляху до справжньої свободи, як тільки шлях віри, бо ніколи вона не була вислідом самих людських змагань, лише даром Божим. Без Бога не знайти нам ні свободи, ні радості, ні щастя, ні спокою серця й душі. З Богом все і усе в Бозі і все приходить від Бога! Шукай перше Його, а все решта Він дасть тобі.

Протопресвітер В. Вишневський

Урочистості в честь Симона Петлюри в Парижі

Українці у вільному світі відзначали в цьому році тридцяті річницю трагічної смерті Головного Отамана і Голови Української Народної Республіки Симона Петлюри. Цілоком зрозуміло, що в Парижі, де на цвинтарі Монпарнас спочивають тлінні останки Головного Отамана, ці святкування відбулися в спосіб найбільш імпозантний.

Підготовкою й проведенням свята займався спеціальний Крайовий Комітет, під почесним патронатом Віце-Президентом УНР Генерала-Поручника Олександра Удовиченка. В склад Комітету ввійшли п. інж. С. Созонтів — Голова ВО УНРади, як голова, п. П. Плевако, як заст. голови, представники Церков — від УАПЦ протопресвітер В. Вишневський і від Греко-Католицької Церкви — канцлер о. М. Левенець, представники від організацій: п. п. Фриз, Заблоцький, інж. Ю. Коваленко, інж. Михальчук, д-р В. Маркусь, С. Качура та інші. Святкування були докладно підготовлені і вся урочистість відбулася стисло за програмою.

В п'ятницю, 25 травня, о. год. 14.30, тобто в годину смерті Симона Петлюри, о. протопресвітер В. Вишневський відправив панахиду в приявності Пані Отаманової Ольги Опанасівни за спокій душі Р. Б. Симона і його доньки Людмили, що, маючи 19 літ, померла в 1941 р., і похована в тому ж склепі, разом з своїм Великим Батьком. На цю панахиду, щороку уряджувану Вібліотекою Симона Петлюри, зібралася поважна кількість українців з Парижу й околиць.

Після панахиди українці скерувалися на вул. Расін, щоб там, де пролилася свята кров нашого Національного Героя, зложити вінок. Зібралася тут більша громада українців і численних прохожих, в тому числі багато студентів, бо ця вулиця знаходиться в дільниці Сорбони — Паризького Університету. Голова Комітету п. С. Созонтів виголосив до

зібраних по-французьки промову, в якій пояснив значення цієї української маніфестації.

Того ж самого вечора, о год. 18-й, в залі ресторану Шартє, де востаннє обідав Головний Отаман перед своєю смертю, відбулася пресова конференція, якою керував інж. С. Созонтів, а короткі пояснення для присутніх кореспондентів на французькій мові давали проф. О. Шульгін і п. Л. Гущар.

Головні урочистості відбулися в неділю, 27 травня. В храмі УАПЦ і в греко-католицькій церкві були відправлені Богослуження при великій участі вірних не тільки з Парижа, але й провінції. Так, напр., до української православної церкви прибуло автокаром з одного лише Везіну 45 осіб...

На стару плиту з могили Головного Отамана біля нашого храму був положений вінок, а перед таблицею в притворі греко-католицької церкви, де вмирав С. Петлюра, бо там був тоді шпиталь, Комітет зложив квіти.

В українській православній церкві правили літургію о. о. протопресвітери В. Вишневський і С. Молчанівський з Лондону в сослуженні дяконів о. о. Івана й Якима. Гарно й старанно співав хор під управою п. К. Миколайчука.

Підчас запричасного о. С. Молчанівський виголосив змістовну, патріотичну проповідь, а в кінці о. В. Вишневський — з виголошенням «Вічна пам'ять». Численні прапори були скилені до долу... Літургія закінчилася о год. 12.30 і всі поспішили на цвинтар Монпарнас, на могилу Головного Отамана.

Рівно о год. 13.30 розпочалася урочиста панахида, відправлена українським православним духовенством, після якої українське католицьке духовенство відправило літію.

На цвинтарі підчас панахиди розпоряджався п.

Пам'ятник на могилі Симона Петлюри

майор В. Солонар з приділеними йому помічниками і, не дивлячись на величезну масу людей (понад 700 осіб), скрізь панував взірцевий порядок.

Біля могили були генерали О. Удовиченко, М. Капустянський, Голова ВО С. Созонтів, полк. А. Мельник, професори О. Шульгин, В. Кубійович М. Глобенко, О. Кульчицький та інші чільні особи української еміграції. Навколо море старих ветеранів — старшин і козаків та молодих, що всі прийшли віддати пошану Симонові Петлюрі й засвідчити вірність його ідеї.

Після церковних відправ ген. пор. О. Удовиченко виголосив сильну промову. Ввесь час могилу оточувало 25 українських бойових і організаційних прапорів.

На закінчення сполучений хор під диригентурою п. К. Миколайчука починає тихо, многократно повторюючи, співати журливу пісню, яку любив Покійний Симон Петлюра, «Чуєш брате мій... В чужині умру, заким море перелечу... крилонька зітру...» На очах присутніх блищать сльози... Плачуть, тужать козаченьки...

Під цей тихесенький спів наступає зложення вінків. Після вінків Президента УНР С. Витвицького та Виконного Органу УНРади, були зложені вінки з написами «СИМОНУ ПЕТЛЮРІ — НІКАНОР МИТРОПОЛИТ УАПЦ», «ГОЛОВНОМУ ОТАМАНУ СИМОНУ ПЕТЛЮРІ — АРХИЄПИСКОП МСТИСЛАВ», «ГОЛОВІ ДЕРЖАВИ С. ПЕТЛЮРІ — УКРАЇНЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В ЗДА», далі йшли вінки від Генерального Церковного Управління УАПЦ в Вел. Британії, від українців у Венеції, Швеції, Вел. Британії, різних організацій з Парижа й провінції та багатьох інших. Майже дво metroва гора вінків і квітів вкрила могилу Симона Петлюри.

Після панахиди понад двісті людей зібралось в залі Бельгійських комбатантів на парастас — обід, який почався молитвою о. протопресвітера В. Вишневського, який відправив літію й поблагословив трапезу й при тому від імені Висопресвященнішого Митрополита НІКАНОРА привітав всіх присутніх та передав його Архипастирське благословення. Під час обіду-парастасу були зложені привіти від багатьох організацій, а в кінці довшу промову виголосив п. інж. С. Созонтів.

В той же день, увечорі, о год. 21, розпочалася урочиста Академія в переповненій репрезентативній залі «Серкль Мілітер», на якій промовляли інж. С. Созонтів, депутат французького парламенту п. П. Вернон та ген. М. Капустянський. Після офіційних промов виступали представники поневолених народів в ССРСР: білорусів, грузинів, азербайджанців, вірмен і вільних козаків. Всі вони віддавали чалезну честь для Головного Отамана С. Петлюри. Новинкою на цій Академії були виступи міністрів, адбасадорів та консулів екзильних центрів Румунії, Литви, Естонії, Югославії й Польщі, які в ширих словах віддали пошану для Головного Отамана й всіх борців за полю України. Особливо зворушливий жест зробив представник екзильного уряду Югославії серб Дранковіч, який після своєї палкої промови підійшов до українського прапору на сцені й поцілував його... Буря оплесків зірвалася на залі...

Всі промови на Академії підкреслювали величезне значення Симона Петлюри не лише для українського народу, але й для всіх поневолених Московскою народів та висловлювали непохитну віру в остаточну перемогу України і інших народів, які ведуть боротьбу за своє визволення.

На початку й в кінці Академії об'єднаний хор обох українських церков відспівав по дві пісні, під керівництвом диригентів п. п. Т. Дратвинського й К. Миколайчука. Закінчилася Академія співом українського гимну.

Найважливіші фрагменти всіх урочистостей були зфільмовані Українською Фільмовою Експедицією ОРБІТ з Канади, яка спеціально прибула до Парижу на ці травневі дні.

Вся жалібна урочистість в честь Симона Петлюри пройшла в Парижі на високому рівні й засвідчила про велику пошану до Головного Отамана, як загально визнаного носія ідеї незалежності Української Держави.

Петлюра тілом помер, але духом своїм він живе в нас!

Вічна ж Пам'ять Головному Отаману й Голові Української Держави СИМОНУ ПЕТЛЮРІ!

При цій нагоді варто згадати, що робилися заходи, щоб в днях 25—27 травня ц. р. відбулася в Парижі молитовна зустріч Вищих Ієрархів Української Православної Церкви: Митрополита Іларіона з Канади, Митрополита Ніканора з Німеччини, Митрополита Іоана й Архiepіскопа Мстислава з ЗДА, а також о. протопресвітера С. Савчука з Канади та

Хроніка українського православного життя в світі

НІМЕЦЧИНА

З життя Української Автокефальної Православної Церкви у Вюртемберзькій окрузі та Баденщині.

З кінцем п'ятого тижня Великого Посту з його сумними напівами й молитвами і змістовним Канонем Андрія Критського прийшла Лазарева Субота та Вербна неділя, як переддвер'я до Страстного Тижня. Урочиста Всенічна з благословенням і роздачею верби відбувалася в Карлсруе, резиденції Митрополита УАПЦ. Відправляв настоятель місцевої Св. Миколаївської Церкви протоерей Ф. Луговенко. Співав зміцнений з нагоди великого свята митрополичний хор під керівництвом п-ні Н. Луговенко. В саму неділю Службу Божу відправлено в Маннгайм, де в кінці її було посвячено і роздано вірним вербу. Людей зібралося тут чимало і це було радісно, бо наша парафія тут заснувалася не давно.

У четвер ввечері на Страстному Тижні в Карлсруе відбулися Страсті Господні. Побожно й натхнено відчитав протоерей Ф. Луговенко 12 Євангелій. Також молитовно й гарно проспівали він та пп. П. Сумароків і І. Іножарський «Розбійника». На другий день тут же відправлено урочисту Вечірню з виносом Св. Плащаниці. Старо-католицьку церкву, в якій звичайно відбуваються наші Служби Божі, починаючи з четверга Страстного Тижня аж до ранку Великодня, було віддано в повне розпорядження православних українців. Це дозволило залишити на середині церкви Св. Плащаницю, яку старанно прибрали парафіянки квітами та рушниками.

У Велику Суботу о. Луговенко вже вранці від'їхав до Штуттгарту, де мав посвятити паски в околицях міста і інших ближчих місцях, де живуть наші вірні. Заступник Голови Парафіяльної Ради Св. Духовської парафії в Людвігсбургу п. Г. Семененко віддав себе з своєю автомашиною до послуг парафії і дав тим можливість о. Луговенкові відвідати такі осередки і посвятити в них паски: Руїт-Неллінген Кірхгайм-Тек, Вінненден, Айхгольцгоф-Котвайлер, Бакнанг (табір), Оппенфайлер (санаторія) і міста — Гайльбронн, Мюльаккер (табір), Пфорцгайм. Завдяки своєчасному повідомленню усієї вірні приготувалися до зустрічі душпастиря і щиро дякували, що їх не забуто, що свій священник хоч на короткий час завітав до них, посвятив паски, сказав бадьоре християнське слово, підтримав на душі і обіцяв при нагоді знову завітати до них.

Адміністраторів УАПЦ в Європі. На жаль, не судилося... Владика Митрополит Іларіон через недомагання, а Владика Митрополит Іоан і Архієпископ Мстислав через інші причини, найбільш матеріального характеру, не змогли прибути.

Рівнож Владика Митрополит Ніканор не зміг прибути до Парижа й в неділю, 27 травня, щиро молився підчас Заупокійної Літургії в своїй домашній каплиці в Карлсруе.

Ось так цілий день пройшов в поїзді і лише о 9-ій год. ввечері вернувся о. Л. до Карлсруе. Треба було поспішати, бо на 11-ту годину призначено Полунощницю, а рівно на 12-ту заповіджено через німецьку пресу початок Великодньої Служби. Крім того потрібно було благословити на читання Діань Св. Апостолів.

В церкві напів темно. Лише посередині її, де лежить Плащаниця горять численні свічки, дар побожних віруючих, і освітлюють середину храму, решта простору якого губиться в сутінках. В церкві вже людно. Чимало вже з'їхалося віруючих з дальніх околиць. Навіть з Маннгайму прибули вірні... Один з парафіян, що прибув з дальнього села, де він з дружиною самотні живуть серед чужих людей, натхнено й старанно читає Діання.

Проходить час в підготовці до Великодньої Служби. Ось виходить на середину церкви священник і виголошує — «Благословен Бог наш»... і в двох з дьяком співають сумні ірмоси одпівання — «Хвилею морською»... Йде Полунощниця... І далі — «Не ридай мене Мати»... Після цього канону під спів тропаря — «Коли зійшов Ти до смерті, Життя Безсмертне» — Св. Плащаницю відносить і кладеться на Св. Престолі.

Надходить 12-та година і в цей мент виходить настоятель і о. протодиякон Л. Король і починають співати величаву великодню пісню: «Воскресіння Твоє, Христе Спасе», хор підхоплює і храм сповнюється урочистим, лише цьому Великому Дню властивим, настроєм. Церква вщерть виповнена віруючими, не лише парафіянами, а й гостями, представниками інших православних націй. Серед присутніх чимало зацікавлених німців... Всі вони йдуть хрестним ходом. Церква велика і це дозволяє доконати хід в храмі вдовж стін його. Але за третім разом всі виходять на вулицю і стають перед вхідними дверима.

Ніч тиха, тепла... Звучно лунають в тиші цієї ночі слова священника — «Слава Святій...» а далі, після положених співів і благословення священника хрестом вхідних дверей, вони відчиняються і зі співом священослужителів і хору «Христос Воскрес», всі входять знову в храм. Після виголошення великої ектенії вперше звучить Великодній потрійний привіт священника до народу: «Христос Воскрес!» і відповідь вірних — «Воистину Воскрес!» Радістю світяться лица присутніх! Дехто витирає сльози, мабуть згадуючи в цей момент Рідний Край і все те рідне й дороге, що зараз заборонене, і живе ще ось тут, в цих скромних обставинах емігрантського життя...

Так в цьому році зустрічали православні українці Воскресіння Христове і так його святкували в Карлсруе.

Після кінця Великодньої Служби Божої і посвячення пасок більша частина парафіян перейшла до залі при старо-католицькому церковному домі, і там всі спільно, на чолі з настоятельним парафією, розговілися і провели час, поки не заграло сонечко й не почався рух в місті та пішли трамваї. Один з присутніх в сердечнім слові дякував о. Настоятелю за прекрасну Службу, за добре організовану зустріч Великодню

Дня Воскресення Христового і за можливість в цей день побути українцям Карлсруе і його околиць разом, з своєю братнею українською сім'єю.

В суботу 12-го травня відбулася поїздка Й. В. Владика Митрополита Ніканора, причту, хору і віруючих до Еттлінгену, де на могилах наших спочилих братів і сестер було відправлено панахиду. В особливо теплих словах згадував Владика небіжчика Л. Загоруйка, що так любив церкву і так прекрасно й художньо вмів дзвонити в дзвони.

В менш щасливому положенні щодо Великодньої Служби знаходилась парафія в Людвігсбургу, як також і парафії в Штуттгарті та в Маннгаймі. Через відсутність постійного душпастиря в Людвігсбургу, там не було Великодньої Служби Божої. Лише на Фомину неділю відправив там о. Луговенко Божественну Літургію, побувавши перед тим ще в оселі Кірхгоф-Тек де сповідав і причащав хорих. Малося на увазі в цей день теж відправити панахиду на місцевому цвинтарі, але, на жаль, погода не дозволила того зробити і урочисту панахиду відправлено було в приміщенні при Євангелицькій церкві, де звичайно на свої Богослуження збираються парафіяни Людвігсбургу.

Не було Служби Божої і в Штуттгарті, бо призначений сюди душпастир протоєрей Д. Бурко не має ще тут приміщення. Лише у Велику Суботу він також, як і о. Луговенко, об'їхав частину околиць, що належать до Штуттгарту, і там посвятив паски.

В Маннгаймі о. Луговенко відправив Службу Божу і неділю Разслабленого 27-го травня. Після Служби Божої відправлено було панахиду за спокій душі Головного Отамана Військ України С. В. Петлюри.

В неділю Самарянки 3-го червня відбулася Служба Божа в Карлсруе, а після неї панахида за спокій душі С. В. Петлюри. В цей день українці Карлсруе і його околиць особливо урочисто вшанували пам'ять Головного Отамана, влаштувавши ще й Академію на його честь. Через те, що ця Академія і її впорядчки тісно пов'язані з церковним українським православним життям, говорячи про церковне життя в Баденщині, дозволимо тут сказати кілька слів і про цю урочистість. Вона змогла відбутися не лише завдяки бажанню і старанням місцевих свідомих українців, а через щирв участь в її організації цілої родини о. Л., який підготував хор, обробив програму свята і перепровадив її в часі Академії. Свято пройшло дуже успішно. Після відкриття його п. І. П. Іножарським і короткого його слова та «Жалібного Марша», М. Лисенка, що його відіграла п-на Галина Луговенко, відбувся цікавий реферат п. майора Я. Дзябенка про військові з'їзди в Україні, на яких був присутнім і С. В. Петлюра. Після того мав коротку промову на честь небіжчика п. В. Чард. В другій частині програми відбувався виступ хору під керівництвом протоєрея Ф. Луговенка. Хор проспівав «Ой, у полі могила» — муз. М. Лисенка, «Журавлі» — муз. О. Кошиця і «Жалібний Марш» — С. Монюшко; фортепіанові сольо: п-ні Т. Король і панна Галина Луговенко що відіграла «Молитву» з опери «Льоєнгрін» Р. Вагнера; після цього прийшла деклямація п. І. Бейгуловича і сольовий спів п-ні Н. Луго-

венко, що виконала дві речі: «Симонові Петлюри» — муз. Ю. Пономаренка і «А все ж на чужині» — муз. о. Л. Закінчилась Академія спільним співом українського гимну. Так у спільній праці УАПЦеркви в Карлсруе і місцевих свідомих українців почастило прислужитися рідній національній справі. На академії був присутнім і Й. В. Владика Митрополит Ніканор, який віднісся з похвалою до всього зробленого.

В неділю Сліпого, 10-го червня, знову було відправлено Службу Божу в Людвігсбургу, а після неї — панахиду за спокій душ 7 мільйонів жертв штучного голоду в Україні в роках 1932-33. З піднесенням згадував о. Л. про гірку долю України, цієї колишньої житниці Європи. Безбожна влада довела нарід її до такого страхіття! І його словам обурення й жалю вторили слюзи присутніх, що згадували в цей сумний момент з болем в серці не одного з своїх близьких, друзів, знайомих, що загинули безвинно в ті страшні часи від нелюдяного насильства.

На Вознесення Господне Служба Божа відправлялась в Карлсруе, а в неділю Св. Отців І-го Вселенського Собору — в Маннгаймі, де після Літургії теж відправлено панахиду за мільйони померлих від голоду в Україні.

23-го і 24-го червня напередодні і в самий день Св. Тройці Служби Божі відбулися в Карлсруе. Після Літургії відправлено положену в цей день по уставу Вечірню з молитвами Св. Василія Великого. В цей день церква була заповнена численними віруючими, між якими було багато приїжджих з околиць Карлсруе і навіть з Штуттгарту, Маннгайму, Гальброу та Пфорцгайму. Урочистості цього дня сприяли гарно прибраний і прикрашений зеленню та квітами храм, а особливо прекрасний спів митрополичого хору.

Сопутник.

Великдень в старечому домі в Фарелі

Вперше за шість років православні українці в старечому домі в Фарелі мали можливість відвідувати всі постові відправи. Сталося це можливим через перебування в цьому осередку священника о. А. Гурського, який відносився до своїх обов'язків дуже сумлінно і з пошвятою.

В часі посту українська православна церква в Фарелі була відповідно прибрана. Брат Дмитро Шербань подарував для постових відправ чорне облачення, матеріял для якого він сам купив і сам пошив його.

До Світлого Христового Воскресення сестра Шептикіна пошила світлі ризи, матеріял для яких був куплений за заощаджені гроші від свічок. Крім цього парафіянки купили за власні гроші матеріял, з якого пошили для церкви два великих рушники й вісім малих. Багато старання приклали, щоб гарно вишити ці рушники, сестри Терезь Анна, Гоголь Анна та інші, що допомагали їм. Сестра Анна Лотошна подарувала для церкви 410 свічок.

В страсну суботу руками побожних парафіян-подружжя Старко, Лотошних, Гоголів та інших храм було старанно прикрашено й оновлено. Багато попрацював староста церкви З. Лотошний. Зокрема багато труду вложив о. А. Гурський з своєю дружиною Наталією. Наша церква що взагалі була гарна, стала ще гарнішою. Прикрашена за українськими звичаями має дуже гарний вигляд.

Святий Престол покрито новим обрусом, що його одержав для церкви брат Д. Щербань від п. Федори Ноторової з Англії. Сестра М. Золотоверх подарувала покривці й подушок та вишила гарний покривець для напрестольного Євангелія.

Церковний хор з шести осіб, спеціально підготувався до Великодніх свят. Не була це легка справа, бо хористи це люди старші... Довелося навчати все на пам'ять проте хор відспівав всі пасхальні пісні.

Підчас Пасхальної Служби Божої завітала до нашої церкви опікунта англійка п. Товсанд, яка дуже цікавилася нашою українською православною відпавою. Вона зробила декілька фотознімків, зокрема з о. Антонія підчас читання Євангелія й посвячення пасок.

Завдяки старанній, щирій праці о. настоятеля православні українці в Фарелі гідно застріли наше найбільше свято Великдень. Вірні УАПЦ люблять свого настоятеля й він користується їхньою повною підтримкою.

Парафіянин

Великдень в Регенсбургу

Цьогорічні святкування випали в Регенсбургу особливо урочисто. Вперше від часів існування нової оселі «Ам гоген Кройц» відбулися тут вночі на Великдень урочисті Утреня і Літургія, які відправляв прот. А. Дублянський з Ляндсгуту. На ці Богослуження прибули також вірні УАПЦ з м. Амбергу, що приїхали спеціально найнятим автобусом. Також дехто прибув і з Ляндсгуту. Всіх вірних, що заповнили обширну церкву-барак на оселі було більше сотні. Співав місцевий мішаний церковний хор під управою п. Т. Федоренка. Дякував п. І. Опанашук з Ляндсгуту. З щирих грудей лунали в церкві слова: Христос Воскрес — Воістину Воскрес! Серед чудової весняної ночі, що нагадувала великодню ніч в Україні, линули до Престолу Всевишнього великодні молитви й співи православних українців та зміцнювали в їхніх серцях надію на остаточну перемогу Божої Правди й на нашої Рідній Землі.

З-ич.

Великодня допомога

За прикладом минулих літ, Консисторія Української Православної Церкви в ЗДА, з сум власних і надісланих з парафій, переслала для залишенців в Європі великодню допомогу. Цей великодній дарунок від Консисторії було призначено в першу чергу для хворих на легені, інвалідів і старших віком німечких людей в Німеччині й Австрії. З цих грошей дещо більша сума була приділена для хворих українців у санаторії Гавтінг біля Мюнхену, для воєнних інвалідів через організацію СУВІ та для українців у старечому домі в Дорнштадті. Крім цього одержали допомогу хворі в деяких шпиталях та окремі потребуючі наші люди, хворі на легені або старші віком і німечні. Зокрема зворушливою була пожертва 10 ам. дол. від трьох дітей Юрчика, Петруся й Андрійка Чопівських з Вермонт, Ілл., ЗДА, для своїх одноіменників у Німеччині. Цю пожертву приділено одній дитині в Регенсбургу й двом в Новому Ульмі.

Панахиди по Симону Петлюрі

В зв'язку з тридцятиліттям трагічної смерті Голови Директорії й Головного Отамана Військ УНР Симона Васильовича Петлюри, в неділю, 27 травня, в усіх українських православних церквах в Європі були відправлені панахиди за спокій його душі. Перед панахидами настоятелі виголосили відповідне слово. Там, де священники обслуговують більше парафій, в цих парафіях були відправлені панахиди в наступні неділі. На панахиди прибуло скрізь більше число українців, щоб помолитися за спокій душі незабутнього Раба Божого Симона.

Підчас панахид з благословення Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора в церквах була переведена грошева збірка на будову храму Української Православної Церкви в Парижі.

Храмове свято в Новому Ульмі

Свято-Троїцька парафія УАПЦ Церкви в Новому Ульмі в неділю, 24 червня, урочисто святкувала своє храмове свято.

Служби Божі відбулися в переповненому великому приміщенні при німецькій католицькій церкві в Аффенгазени — передмісті Нового Ульму. Всі Служби в днях 23-25 червня відправив настоятель Св. Троїцької парафії о. прот. Д. Бурко, в співслуженні о. Ю. Гудзія (в суботу й неділю).

На храмовому святі був Благодійний — настоятель Св. Покровської парафії в Дорнштадті, о. протопресвітер Г. Тимківський, а також гості з Дорнштадту й Мюнхену.

Добре зіспіваний мішаний парафіяльний хор, підсилений співаками Св. Покровської церкви Дорнштадту, під керуванням проф. В. Волкановича, прикрасив своїм співом урочистість Богослуження.

Після Служб Божих відбувся традиційний спільний обід, який нагадував храмові спільні трапези, що відбувалися колись дома, і будив у присутніх парафіян і гостей думку про Батьківщину...

Парафіянини

Храмове свято на Людвігсфельді

Одна з більших українських православних парафій в Німеччині, Свято Петро-Павлівська на Людвігсфельді в Мюнхені, урочисто відсвяткувала своє храмове свято. Хоч в день самого свята, 12 липня, відбулася Служба Божа, проте головну урочистість було перенесено на неділю, 15 липня. В цей день була відправлена особливо урочиста Служба Божа, в якій взяло участь чотири священники УАПЦ: о. о. П. Дубицький, О. Семенович, А. Дублянський і П. Садовський та грузинський священник о. А. Деметрашвілі. Прекрасно співав церковний хор, в складі 18 співаків і співачок, під диригентурою п. П. Стрижовця. Слово на запричасному виголосив прот. А. Дублянський.

Після Літургії було відправлено молебень, перед початком якого звернувся з словом до вірних цієї парафії кол. настоятель її протосрей О. Семенович, що в цьому часі перебував у Мюнхені. Після молебня було виголошено Многоліття Владиці

Духовенство і частина вірних, що були присутні на храмовому святі парафії св. ап. Петра й Павла на Людвігсфельді в Мюнхені, перед приміщенням в якому знаходиться церква.

Митрополитові Ніканору, Українському Народові, настоятелю й парафіянам цього храму. Наприкінці від Парафіяльної Ради і парафіян проф. Г. Ващенко передав настоятелю прот. П. Дубицькому гарний різблений хрест і тарілку. Зворушений цим дарунком, о. Настоятель виголосив слово, в якому підкреслив заслуги в розбудові парафії членів Парафіяльної Ради, титаря й багатьох парафіян.

На закінчення святкувань відбувся в залі УМСА традиційний обід, на якому було присутнє духовенство, хор, члени Парафіяльної Ради й багато парафіян. Всі присутні підписали спеціальний Лист-Привітання до Висопреосвященнішого Митрополита Ніканера з запевненням своєї любови й відданости йому та своїй православній вірі й Українській Православній Церкві.

Присутній

Судевий вирок в справі церковного приміщення Св. Покровської парафії в Мюнхені

Арендатор будинку при Дахауерштр. фірма Вессар, що винайняла цей будинок від Баварського Ферзіхерунгсштальт-у, розпочала судовий процес з Свято-Покровською парафією, церква якої знаходиться на першому поверсі цього будинку, домагаючись звільнення її з огляду на те, що фірма потребує це приміщення для якихось своїх потреб. Розгляд цієї справи тричі відкладався суддею й нарешті в травні ц. р. був виданий вирок, згідно якого кінцевий термін користання приміщенням церкви призначено день 30 червня ц. р. але на опущення тобто звільнення приміщення церкви призначено термін до 1 листопада ц. р.

Парафіяльна Рада внесла на цей вирок відклик до Апеляційного Суду в Мюнхені. Не знати як поставиться до цієї справи Апеляційний Суд, у всякому разі парафія УАПЦ на Дахауершт., що минулого року відсвяткувала десятиліття свого існування та відіграє важливу роль в церковно-релігійному й національному житті українців в столиці Баварії, опинилася в скрутному положенні.

Віднайти для церкви інше приміщення в Мюнхені дуже важко. Вправді адвокат фірми Вессар передав через адвоката парафії декілька ofert на приміщення для церкви, але ні одне з них для церкви не підходить.

Потрібно виявити тепер максимум енергії всім нашим чинникам, щоб врятувати існування цієї важливої нашої парафії в Мюнхені, яке можливе буде тоді, коли існуватиме відповідне власне церковне приміщення.

АВСТРІЯ

Зелені Свята в таборі Гельбрун — Зальцбург

Серед прекрасної гірської природи Зальцбурга в Австрії стоять бараки, неначе сірі — брудні латки. В них живуть люди різних національностей, що тішаються гостинністю австрійської держави. Між ними чимало українців.

Майже по середині табору Гельбрун-Зальцбург лежить барак ч. 19. Собою він нічим не відрізняється від інших деревляних забудовань, сірих та закурених, хіба тільки що на вершку і на дверях в нього пишається православний хрест. Це приміщення української православної церкви, яку очолює тут о. протоєрей Василь Вишиван.

Хоч який незамітний зверхній вигляд цього Божого Дому, зате нутро його захоплює кожного своїм національно-мистецьким оформленням. Ікони, хоругви та хрести прикрашені вишивками та синьо-жовтими лентами. Одним словом нутро церковці — це справжня українсько-гуцульська писанка. З нагоди Зелених Свят вся церква обмаєна квітами й зеленню. Долівка притрушена запашною травою. Скрізь відчувається дбайлива рука Пані — матки Ольги, голови сестрицтва.

На перший день Св. Тройці в год. 10-й почалася в храмі відправа Служба Божої. Церковця наповнилася вірними, що поприходили не тільки з тутешнього табору, але й поприїздили з дальших околиць. Серед запашного диму кадила й при побожних співах вірні, що походили з усіх сторін України, щиро молилися до Всевишнього. Особливу увагу треба звернути на глибоко змістовну проповідь о. Василя, в якій він оповів про життєву силу Св. Духа, як єдиного джерела всіх проявів життя на землі, що не далось досі опрокинути ніякою матеріалістичною «наукою». Тому в колінопреклонних молитвах, — продовжував о. протоєрей, будемо благодати Всевишнього, щоб зіслав і на нас Свого Життяподавчого Духа і дав нам силу, щоб ми не загинули на чужині, а по довшій мандрівці повернулися назад до дому і помоглилися на волі невольничі діти.

Після Богослуження люди ще довго не розходилися й перед баракком ч. 19 ще довго обмінювалися своїми думками — вражіннями. Якби навмисне на небі показалося сонце і всміхнулося до бездомних залишенців.

В цій парафії треба відзначити заслуги п. Д. Пасішниченка що керує церковним хором, та п. С. Болгарова, церковного старосту.

Після Богослуження зроблено загальну знімку.

К. Л.

ФРАНЦІЯ

Будова храму УАПЦ в Парижі

Останнім часом в зв'язку з відзначуванням тридцятиліття трагічної смерті Головного Отамана Симона Петлюри значно поширилася популяризація ідеї будови храму св. ап. Симона Зилота в Парижі. Доказом цього є пошвавлення збіркової акції на будову цього храму. На конті в Парижі вже є значна сума. Крім цього існують ще окремі конта Будівельного Комітету в США, Канаді й Англії. Зібрані гроші в Німеччині пересилаються на банкове конто Владики Митрополита Ніканора в Карлсруе.

Діловий Комітет по будові храму УАПЦ в Парижі відбув своє засідання 16 червня ц. р. На цьому засіданні постановлено доручити вироблення проекту храму найбільшому знавцеві українського церковного будівництва проф. О. Повстенкові.

Дальша збіркова акція продовжується.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

Нарада духовенства і представників парафій

В м. Олдгем 14 квітня ц. р. відбулася нарада Генерального Церковного Управління, духовенства і представників парафій УАПЦ у Вел. Британії. Нарада заслухала інформативну доповідь протопр. С. Молчанівського та розглянула і затвердила фінансові звіти й проект бюджету Ген. Церк. Управління на 1956 рік.

Представник УАПЦ на грецькій урочистості

В неділю 13 травня в грецькій катедрі в Лондоні відбулася урочиста хіротонія настоятеля цієї катедрі архимандрита Якова Вірвоста в Єпископи. На цю урочистість були запрошені англійське духовенство та представники від всіх Православних Церков на еміграції. Українську Автокефальну Православну Церкву репрезентував протопр. С. Молчанівський, який був також присутнім на обіді, влаштованому для духовенства, та зложив в імені нашої Церкви привітання й побажання успіхів нововисвяченому грецькому ієрархові.

ЗДА

Конвенція Української Православної Ліги

В днях 25-27 травня ц. р. в м. Видмінгтон, Дел., відбулася IX-та Конвенція Української Православної Ліги, організації української православної молоді, що народилася в Америці. На конвенції були присутні Митрополит Іоан і Архиепископ Мстислав.

Одного Пастиря єдине стадо.

На перший погляд декому здається, особливо під нашіптування ворогів, що Православна Церква поділена: адже в ній цілий ряд автокефальних Церков, Церков різних юрисдикцій.

Чи вірний цей погляд, що Православна Церква поділена? Звичайно, ні, бо її об'єднує те, що впродовж 2000 років усі галузки її додержуються вірно Христові науки, визнають, що тільки Христос — Голова Церкви і додержують-

ся ухвал Вселенських Соборів єдиної, неподільної Церкви. Ця вірність Христовій науці глибоко єднає всі Православні Церкви серед різних народів, серед різних обставин їх життя.

Яскравим зовнішнім виявом цієї внутрішньої єдності була урочиста Вечірня, що її відправлено в Неділю Православ'я в м. Провіденс, Р. Ай в США. У цій Богослужбі взяло участь православне духовенство стейту.

Предстоятелем був грецький архимандрит о. Євсевій Стефану, якому співслужило чотири грецьких священики, два українських — прот. Й. Желехівський з Провіденс і о. С. Голутяк з Вунсакет, те священики сирійський, румунський й російський, — юрисдикції Митрополита Леонтія.

Підчас Вечірні співали хори грецький, сирійський й український з Вунсакет, які чудовим співом прикрашували урочистість.

Наприкінці Вечірні о. архимандрит Євсевій у глибокозмістовному слові дав характеристику Православ'я, зазначаючи, що воно має свій початок з часів Христа і що Православна Церква незмінно додержується Христової Науки та всіх догм до сьогодні. Отець архимандрит закликав усіх православних твердо триматися своєї правдивої Христової Православної Церкви та бути міцно об'єднаними.

Це урочисте Богослуження відбулося в залі місцевого університету, що містить близько 2000 людей, які її виповнили по береги.

Вірні поверталися з цього Богослуження з радісним піднесеним настроєм, відчуваючи, що вони належать до Єдиної, Святої, Апостольської Церкви, для якої нема «ні елліна, ні юдея», але «все і у всьому Христос».

Треба дякувати православному духовенству, що так гарно зорганізувало спільне братерське Богослуження, та висловити надію, що такі спільні Богослуження будуть і надалі влаштовуватися.

Прот. Й. Желехівський

КАНАДА

Закінчення навчального року в Богословській Академії

Богословська Академія в Вінніпегу закінчила 30 квітня свій біжучий 1955-56 навчальний рік. Усіх студентів було 19, закінчило Академію 6 студентів, усі з ступенем Ліценціята Богословія. Свято закінчення навчального року відбулося в неділю 29 травня. Після вдячного молебна, що його відправив Митрополит Іларіон у сослуженні священиків і дияконів в переповнений академічній каплиці, Владика Митрополит виголосив в залі Академії виклад на тему: «Берестейська унія 1596 року в буденному житті України». Опісля о. митрат Г. Метюк розповів про стан Академії. На закінчення Митрополит Іларіон раздав дипломи п. п. Ю. Гнаткові, Й. Гомикові, І. Живку, о. дияк. В. Дякову, П. Каліщуку й О. Кравченкові, що покінчили Академію.

Спархіяльний З'їзд в Едмонтоні

В Едмонтоні в місяці квітні ц. р. відбувся Церковний З'їзд. Найперше в днях 10 й 11 квітня відбувся Соборик духовенства Західної Спархії Української Православної Церкви, на

який прибули всі священники цієї єпархії в числі 17 осіб. Соборик відкрив Митрополит Іларіон словом про потреби духовенства, далі були обговорені різні актуальні питання та духовенство подало звіт про свої парафії.

В наступних днях 12 и 13 квітня відбувся перший Єпархіяльний З'їзд, на який прибули представники всіх церковних громад Західньої Єпархії. Основний доклад на тему «Найбільші потреби нашої Церкви» виголосив Митрополит Іларіон, а по ньому з докладами виступали Голова Президії Консисторії протопресв. С. Савчук і Адміністратор Західньої Єпархії митрофорний протоєрей Є. Грицина.

В неділю 15 квітня, в Едмонтонській катедрі відбулася урочиста Служба Божа, яку відправив Митрополит Іларіон і виголосив слово на тему «Христова Церква й її Дари».

АВСТРАЛІЯ

Панахида на могилі Архиепископа Іоана

Підчас проводів на могилі Архиепископа Іоана в грецькій частині цвинтаря Роз-Бай в Сідней відбулася урочиста панахида. На могилі Покійного Архипастира стоїть гарний пам'ятник поставлений минулого року й освячений 20 листопада 1955 р. Надгробний пам'ятник збудовано за проектом інж. Л. Спесивого і його сина студента Б. Спесивого, з сірого каменю і бетону з білим мармуровим обрамванням та такими ж мармуровими хрестами і оздобами на надгробній плиті. Постумент увінчаний високим трираменним хрестом з білого мармору.

Зі світу

Академічний З'їзд в Геррєнальбі

В днях 6—8 липня ц. р. відбувся в туристичній місцевості Шварцвальду, Геррєнальбі, в Євангелицькій Академії Баденціни, Академічний З'їзд, в якому взяли участь представники Євангелицько-Лютеранської й Православних Церков. Ціль З'їзду полягав у тому, щоб в сьогоднішні бурхливі часи, коли весь світ цікавиться переважно проблематикою голосу советського Сходу, почути голос християнського Сходу, що під драстичними утисками хоч і притих, але невгасимо живе далі в глибині душ християн — невільників.

Переважаючою православною групою на З'їзді були наші брати по вірі — румуни, однак домінував авторитет Його Високопреосвященства Вищопресвященнішого Владика Ніканора Митрополита УАПЦ, який помимо свого хиткого здоров'я, тримався бадьоро, і, як завжди, вливав своє батьківське тепло, через що панувала правдива братньо-християнська атмосфера. На превеликий жаль не змогли взяти учасність З'їзді о. о. прот. Ф. Луговенко і прот. А. Дублянський, які хоч були запрошені, через поважні перешкоди не прибули. Від нашої Церкви були: прот. о. М. Гільтайчук, о. протодиякон Л. Король та миряни п. А. Лонюк, суддя п. І. Іножарський і п. Садовський.

Мило було також стрінати на Академії двох українських приятелів — Євангелицького Єпископа д-ра Бендера з Карлсруе і п. Г. Т. Галліна, репрезентанта Світової Ради Церков на Німеччину.

Окрім ділових, високого рівня інтелектуально-релігійних доповідей, кульмінаційною точкою була Божественна Літургія, що її відправив румунський православний священник, о. прот. Е. Васільоші. Підчас Літургії в певних моментах допомагали своїм співом українці. В кінці Богослуження виступив Владика Ніканор з коротким, але глибокого змісту словом, яке рівночасно було переложено на німецьку мову. Мило було бачити, з якою пошаною в часі Богослуження ставився румунський священнослужитель до нашого Владика, підкреслюючи своє молитовне єднання з нами.

Особлива подяка належить пасторові Г. Шомєрові, директорів Академії, що виявляв на кожному кроці багато широго братнього християнського піклування щодо учасників З'їзду. Було б бажаним, щоб такі зустрічі відбувалися частіше.

Прот. М. Г.

РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ «ПОМІЧ БЕЗДЕРЖАВНИМ ЧУЖИНЦЯМ».

В Карлсруе в приміщенні Шльєсготелю 27 червня ц. р. відбулося засідання інтернаціональної й понадконфесійної допомогової організації «Поміч бездержавним чужинцям». На це засідання було запрошено представників різних Церков, в тому числі й нашу Церкву, яку репрезентував прот. Ф. Луговенко.

Засідання провадила пані Барбара фон Вуссов з Мюнхену, що є президентом згаданої організації. Основну доповідь виголосив основоположник її й керівник бельгійський священник-домініканець Р. П. Пір.

Центр цієї організації знаходиться в Бельгії. В Німеччині засновано відділ її, що діє самостійно. Почесними членами цієї організації в Німеччині є Єпископ Євангелицько-Лютеранської Церкви др. О. Дібеліус, президент Бундестагу др. С. Герстенмайер, міністер в справах біженців проф. др. Оберлендер та багато інших визначних осіб.

В своїй доповіді о. Р. П. Пір подав завдання організації:

1. Всіма засобами доводити до відома громадськості про духові й матеріальні потреби бездержавних чужинців. Лише в 1955 р. 200 часописів в Європі опублікували матеріали й статті про положення цих людей, відбуло 12 конференцій в Німеччині, по одній в Парижі й Римі та 6 в Бельгії та організовано ряд виступів у радіовисільнях Люксембургу, Баварії, Штутгарту, Ганноверу, Монте-Карло, Бельгії й ін.

2. Сприяти встановленню безпосереднього зв'язку поміж окремими родинами бездержавних чужинців і окремими родинами в Європі. Це так зв. «патеншафт» — опіка.

3. Відчинення притулків чужинців зі Сходу. В Бельгії пощастило організувати 4 великі старечі притулки. Крім цього на добровільні пожертви добродійців з Франції, Бельгії, Люксембургу й воєнків Бельгійської армії, що стаціонує в Німеччині, біля Аахену в Німеччині бу-

дується її домів для 20 родин так зв. «європейське село».

Четверте завдання організації — будувати, як висловився о. Пір, «Європу серця, Європу людини», тобто шукати людей доброї волі, охочих до допомоги. Особливо організація бажає знайти відгук на її заходи в Австрії, Італії й Німеччині, гостинністю яких зараз користаються біженці.

В Німеччині за даними цієї організації знаходиться ще приблизно біля 230.000 бездержавних осіб. Для цих людей організації «Поміч бездержавним чужинцям» пощастило знайти понад 700 «патеншафтів» (опікунів).

В програмі організації є знайти дальші родини, які опікувалися б окремими родинами бездержавних чужинців, в зв'язку з тим розпочати через німецьку пресу й радіо кампанію проти упереджень, що існують в деякого проти чужинців, та змагати до радикального розв'язання проблеми бездомних чужинців, особливо тих, що хворі або інваліди. Для цієї власне цілі має служити будова «Європейського села», що має ще також назву «села останнього шансу» або останньої спроможності.

Організація має звернутися до людей доброї волі в усьому вільному світі для збірки грошей на допомогу й для цієї цілі буде й надалі провадити акцію через пресу, радіо, телевізію та через особисті контакти з окремими особами прихильниками цієї ідеї й усього громадскістю.

Після обміну думок засідання було закінчено. Присутнім була роздана відповідна література, зокрема листа тих хто через цю організацію прибав собі «патеншафт». Переглядаючи ці листи, знаходило там багато українських прізвищ і навіть своїх знайомих і за це представник УАПЦ висловив щире подяку о. П. Піру й пані Б. фон Вуссов.

Прот. Ф. Л.

Душпастирський курс

Екуменічний Інститут в Шато де Боссей біля Женеві в Швейцарії — це свого роду висока школа, яка без перерви провадить різні наукові курси, що на них приїжджають заінтересовані з всіх частин світа. Головною метою Інституту є зближення і спільна праця всіх Церков.

Від 25 травня до 12 червня 1956 р. відбувся там курс для душпастирів, на якому головним завданням був розгляд питання участі мирян в церковній праці, як допоміжної сили для священників, а також і те, щоб на підставі різних доповідей, біблійних студій та дискусій створити, до певної міри, екуменічну теологію. Курс був тим більше цікавий, що в ньому брало участь духовенство не лише різних релігійних напрямків, але й расової, національної та державної приналежності, як рівнож і лектори високого наукового рівня.

Від УАПЦ був делегований на цей курс прот. о. М. Гільтайчук, щоб засвідчити існування і діяльність нашої Церкви в екзилі. Слід відмітити, що така присутність є конечною, тому, що в такому мозаїчному оточенні приходиться часто зустрічати чужинців, що зовсім не мають, або мають неправильне поняття про православ'я, а зокрема про нашу УАПЦ. На курсі о. прот. М. Гільтайчук давав відповідні вичерпуючі вияснення про нашу Церкву.

ПАМ'ЯТІ ПРОТОЄРЕЯ ВОЛОДИМИРА ШЕВЧУКА

16 травня цього року сповнилося п'ять років, як у Нью-Йорку помер протоєрей Володимир Шевчук.

Покійний народився в м. Краситові, Староконстантинівського повіту на Волині, 15 липня 1888 року. Перед першою Світовою війною був урядовцем Окружного Суду в Вінниці. Мобілізований в 1914 році до війська, скінчив в 1915 р. Житомирську Старшинську Школу і вже як старшина брав участь у військових операціях на фронті. Від 1917 р. працював в різних українських установах та військових частинах, в останнє на посаді командира сотні 4 Київської Дивізії. В складі Армії УНР разом з дружиною перейшов Збруч і був інтернований поляками, спочатку в Александрові Куявському, а потім в Щепіорно. Зблизившись з табору, оселився в Познані, де приймав активну участь в українському громадському житті, зокрема був головою Відділу Українського Центрального Комітету (у Варшаві) на Познань. Як глибоко релігійна людина Покійний приймав завжди активну участь в церковному житті, зокрема багато спричинився до організації в Познані української православної парафії, в якій від лютого 1941 р. по вересень 1942 р. виконував обов'язки дяка й керівника хору.

23 вересня 1942 р. був рукоположений Митрополитом Серафимом в сан диякона з призначенням до Калішської Свято-Покровської церкви. 11 серпня 1944 р. возведений в сан протодиякона, а 1 серпня 1945 р. був рукоположений Митрополитом Серафимом в сан священника. Сан протоєрея одержав від Єпископа Володимира в м. Регенсбургу в 1946 р. Був першим настоятелем парафії УАПЦ в м. Регенсбургу, де був також душпастирем УТГІ. Після ліквідації оселі в Регенсбургу, переїхав в 1949 р. до м. Ульму, де був настоятелем парафії УАПЦ в таборі Седан-касерне. З Ульму виїхав до Америки. Помер на сердечну недугу 16 травня 1951 року і похований в Брукліні.

Хай ця коротка згадка про Покійного о. прот. Володимира Шевчука, в п'яті роковини його упокоєння, буде скромним вшануванням його світлої пам'яті. Вірні УАПЦ, які знали його впродовж його недовгої пастирської діяльності, шанували Покій-

ного за його щире відданість своїй Церкві й своїому народові, його стійкість в обороні правопорядку в нашому церковному житті та за щире християнське серце.

Нехай же Милосердний Господь упокоїть Свого вірного слугу в Своїх Оселях, де всі праведники спочивають.

О. К.

Посвячення пам'ятника на могилі Президента Андрія Лівницького

В неділю, 17 червня 1956 року, на цвинтарі Вальдфрідгоф у Мюнхені, відбулося урочисте відслонення й посвячення пам'ятника на могилі бл. пам. Президента Андрія Лівницького.

Посвячення пам'ятника перевів о. прот. П. Дубицький у сослуженні двох священиків. Перед посвяченням була відслужена панахида за спокій душі раба Божого Андрія. Співав хор Свято Покровської церкви в Мюнхені, під диригуванням п. сотника А. Качана.

На цю урочистість прибули дружина Пана Президента — Марія Лівницька, син Микола Лівницький, чоловік внучки М. Харина й ряд інших осіб найближчих до особи Покійного, зокрема члени УНРади Заступник Голови В. О. інж. С. Довгаль, кол. Прем'єр Уряду УНР проф. Б. Мартос та чисельне українське громадянство не лише з Мюнхену, але й з інших міст у Німеччині.

По відправленні панахиди й посвячення пам'ятника прот. П. Дубицький виголосив змістовну й зворушучу промову, в якій зазначив, що Українська Православна Церква завжди відгравала визначну роль у визвольній боротьбі українського народу, нав'язуючи цей момент до слів, що написані на пам'ятнику: ... «Український народ з Божою допомогою здобуде самостійність...»

Опісля виступали ще з промовами заступник Голови В. О. інж. С. Довгаль і п. А. Кантемір від Паризького бльоку. **Присутній**

Українському православному церковному хорові з Регенсбургу та його диригентові п. Т. Федоренкові складаємо нашу щире подяку за прибуття до Ляндсгуту і звеличення своїм співом Служб Божих на другий день Різдва Христового, 8 січня, та в неділю, 27 травня 1956 р., а п. п. М. Удовикові й Д. Яковенкові за уможливлення приїзду хору через покриття коштів дороги.

**Настоятель і Парафіяльна Рада
парафії УАПЦ в Ляндсгуті**

БІБЛІОГРАФІЯ

Іван Власовський: **ПАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ**. Том II. (XVII ст.). Видання Української Православної Церкви в ЗДА. Нью Йорк — Бавн Брук, 1956, ст. 398.

Другий том праці Івана Власовського «Нарис історії Української Православної Церкви» охоплює XVII століття. В післяслові до цього тому Видавництво вяснює, чому саме цій добі автор присвятив більшу увагу й об'єм та зміст другого тому більший від першого тому, який охоплює історію нашої Церкви від початків до XVI ст. включно.

Безперечно часи, що їх змальовано в другому томі найбагатші подіями в церковно-релігійному житті нашого народу. XVII століття найважливіше досі в історії Української Церкви. В цій добі остаточно скристалізувалися характеристичні риси українського релігійно-церковного життя, що їх прийнято називати українським православ'ям. Це часи великого підйому релігійності нашого народу й його боротьби за свою прадідівську православну віру й Церкву. Це доба великої діяльності братств, широкого видавничого руху, доба, в якій жив і працював великий наш Митрополит Петро Могила. Це бурхлива доба, що їй досі не було подібної в історії нашої Церкви.

Своїм змістом другий том дуже цікавий і повчальний. Може найбільш в подіях цієї доби можна знайти аналогії до сучасного нашого життя. Коли брати під увагу те, що історія це вчителька життя, то власна ця доба, що нею обширно займається автор в другому томі, подає нам багато тем до роздумування і витягнення відповідної науки. В кінці XVII ст. закінчується дотеперішня доба 700-літнього існування Української Православної Церкви (Київської Митрополії) в стані «автокефалії де факто». Тому, коли ми хочемо нав'язувати до славних традицій минулого нашої Церкви, повинні нав'язувати до часів описаних автором у другому томі, часів незалежності нашої Церкви. З усіх діб минулого незалежного фактично існування Української Православної Церкви, ця доба стоїть найближче до нас і своїм змістом найактуальніша для наших часів.

Зміст другого тому охоплює такі питання: Боротьба й засоби боротьби православних у Польщі за права своєї Церкви в першу чверть віку по унії 1596 року; відновлення року 1620 ієрархії Української Православної Церкви та боротьба за її легалізацію в Польсько-Литовській державі; легалізація української православної ієрархії «Пунктами заспокоєння 1632 року; релігійні мотиви козацького повстання під проводом Богдана Хмельницького; Переяславський договір 1654 року й Берестейська унія 1596 року; церковна політика Польщі від Переяславської угоди 1654 року до «Вічного миру» Польщі з Московією 1686 року; внутрішнє життя Церкви в XVII ст.; соборна діяльність Церкви в XVII ст.; стан шкільництва й духовної освіти в XVII ст.; справи богослужбові; вплив української вчености в церковному житті Московщини XVII ст.; християнське життя; монастирі; святі подвижники й преподобномученики XVI-XVII ст.; розвій церковного мистецтва в третій добі історії

Української Церкви. Закінчується цей том розділом, що докладно описує підпорядкування нашої Церкви Московській патріархії в 1686 році.

Наприкінці книги подані імена українських митрополитів в XVII ст., головніші хронологічні дати з історії Української Православної Церкви в XVII ст., далі подано хронологічні дати щодо культурно-освітньої праці Української Церкви в XVII ст. (нові церковні братства й школи при них, новоуфундовані головніші монастирі, церковний спів, книги, друкарні видавничий рух). Книгу замикає іменний покажчик історичних осіб, що про них згадується в другому томі.

Хоч автор покликається в тексті на ряд джерел і літератури, однак дуже шкода, що не подає їх списку в кінці праці. Сподіваємося, що такий список джерел і літератури до окремих діб або всієї історії Української Православної Церкви буде поданий вкінці останнього тому.

Том другий, як зрештою й перший, написаний приступно й цікаво, так що легко можуть читатися не тільки людьми з освітою, але усіма, кого цікавить минуле нашої Церкви, хто хоче знати його, щоб тепер добре орієнтуватися в багатьох складних питаннях нашого сучасного церковного життя.

Праця багато ілюстрована, при чому є ілюстрації, що публікуються вперше. Самі ілюстрації займають 34 ст.

Книга видана на гарному доброму папері, має чіткий друк і мистецьку обкладинку проекту мистця П. Холодного.

Велике діло робить Українська Православна Церква в ЗДА, що видає цю цінну й важливу працю проф. Івана Власовського.

Прот. А. Д.

О. Білоусенко: НАША ВІРА. Короткий катехизис Православної Віри. Видання Української Православної Церкви в ЗДА. Нью Йорк — Бавн Брук, 1956, ст. 64.

Виданий Українською Православною Церквою в ЗДА «Короткий катехизис Православної Віри» О. Білоусенка (Покійного проф. О. Лотоцького), надзвичайно цінна книга для кожного православного українця, а особливо для молодшого покоління. Не можна бути справжнім, свідомим православним українцем і членом Церкви, не знаючи засад своєї віри. Хоч коротко, але ясно й приступно для кожного, автор короткого катехизиса говорить про основні речі, про які повинен знати кожний віруючий православний християнин. Книга складається з розділів: Бог, Віра (Символ Віри й його пояснення), Молитва (подано тут всі важливіші молитви з поясненнями), Добре життя (Десять Заповідей Божих і Заповіді Блаженства та їх пояснення й інше), Служба Божа (подано загальні відомості й про церковні відправи), Головніші свята з тропарами свят і поясненнями та описом важливіших національно-релігійних звичаїв українського народу, звязаних з головнішими святами. Кінцевий розділ носить назву «Як Україна стала християнською.»

Книга видана на гарному папері та багато ілюстрована.

Прот. А. Д.

ЧИН ПОХОРОНУ СВЯЩЕНИКІВ. Видання Української Православної Церкви в ЗДА. Нью Йорк — Бавн Брук, 1956, ст. 72.

ПАНАХИДА. Муз. прот. К. Стеценка. Видав прот. І. Заяць, Мюнхен, 1956, ст. 22. (Цикл.)

«СОНЯШНИК», ілюстрований місячник для дітей. Ч. I, 2, 3, 4, 5 за січень, лютий, березень, квітень і травень 1956. Видавництво «Нові Дні». Торонто.

Журнал гарний змістом і багато ілюстрований, на гарному папері, робить миле й естетичне вражіння. Є в ньому також ілюстрації й матеріали релігійного змісту.

ПОДЯКА

Комітет хворих українців, що перебувають на лікуванні в санаторії Гавтінг біля Мюнхену, складає цією дорогою щирю подяку Високопреосвященнішому Архиепископу МСТИСЛАВОВІ в США за щедрий дар для хворих українців на свято Світлого Христового Воскресіння.

Нехай Всевишній нагородить Його Високопреосвященство й всіх Жертводавців за зрозуміння нашого невідрадного положення й подасть їм сили до дальшої праці для добра Рідної Церкви й нашої многотраждальної Батьківщини.

Голова Комітету: Іван Федун

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Р.Ц.» склали пожертви (всі суми подаємо в німецьких марках): п. Ф. Наторова — 2.50; п. І. Кулинич — 4.00; п. А. Панченко — 3.00; о. Протопр. Г. Тимковський (збірка) — 24.20; о. прот. В. Вишеван — 3.00; о. прот. Й. Желіхівський — 14.00; о. К. Кох — 5.30; п-ні Г. Шерей — 8.30; о. прот. В. Коваленко — 9.05; п. І. Білоконський — 4.15; п. К. Клепачівський — 17.37; п. др. Л. Гуменок — 12.45; о. прот. М. Могучий — 9.01; п. др. В. Плющ — 6.50; о. прот. Ю. Гаврилук — 2.50; п. І. Овечко — 12.60.

Всім жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Oberpriester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Erzbergerstr. 2/c, Germany.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71, Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік V

Вересень-жовтень 1956

ч. 25

НАША ПОКРОВА І ЗАСТУПНИЦЯ

«...Чеснішу від Херувимів і незрівняно славнішу від Серафимів, що породила Бога-Слово непорочно, Правдивую Богородицю, Тебе величаємо.»

Від найдавніших часів, часів перших віків християнства, і як довго існуватиме світ, православні християни, вірячи в Господа нашого Ісуса Христа, шануватимуть Його Пречисту Матір.

Підставу для цього шанування Божої Матері дає нам Святе Письмо. В Євангелії від св. Луки говориться про те, що Архангел Гавриїл привітав Діву Марію словами: «Радуйся, благодатна, Господь з Тобою! Благословенна Ти між жонами» (Луки 1, 28). Далі читаємо такі слова: «Дух Святий найде на Тебе й сила Вишнього окриє Тебе, тим то і Святе, що народиться, назветься Сином Божим» (Луки 1, 35). А Єлисавета, родичка Її, коли Марія прийшла до неї, сповнившись Духом Святим, привітала Марію словами: «Благословенна Ти між жонами і благословен плід утроби Твоєї» (Луки 1, 41-42). Про себе ж саму Діва Марія сказала: «З цього часу ублажатимуть Мене всі роди» (Луки 1, 48).

Бог вибрав Діву Марію, щоб непорочно почала від Духа Святого й породила Сина Божого Ісуса Христа, що прийшов спасти світ. Оце сповнилося пророцтво св. прор. Ісайї: «Невинна дівця почне в утробі та породить Сина, й дадуть Йому ім'я Еммануїл» (Іс. 7, 14).

Як Мати Божа, Діва Марія серед усіх святих людей, що жили на землі, є найсвятішою. Тому Вона й благословенна між усіма жонами, бо лише одинока Вона сподобилася бути вмістилищем Богочоловіка, Ісуса Христа. Вона Його тілесно породила, Вона була найближчою Йому на землі, Вона залишилася й найближчою Йому після свого успіння, перейшовши від земного життя до небесного, вічного.

Вже за свого життя на землі, Вона своїм заступництвом і проханням за людей зверталася до свого Божественного Сина (Іоан. 2, 1-11).

Після свого успіння Вона не залишила також цього світу й людей без своєї опіки й заступництва. Відомі тисячі тисяч чудес Божих, що сталися за заступництвом Пресвятої Богородиці на людях, які з благанням зверталися до Неї. В горі й біді, в небезпеках і нещастях, віруючі в Господа люди, зверталися з гарячим благанням помо-

чі до Нього через Його Пречисту Матір і одержували те, що просили. Нераз з грудей цих людей виходило тільки коротке благання: «Пресвята Богородице, спаси нас!» І в цю мить приходило спасіння, одужання або відвернення небезпеки.

Через віру в Господа й пошану Його Пресвятої Матері, до якої зверталися з молитвою віруючі християни, пам'ятаючи слова Святого Письма, що дуже могутня молитва праведника (Як. 5, 16), сподоблялися вони бути вислуханими.

Християни від найдавніших часів і по сьогодні, шануючи й прославляючи Богоматір, будували й будують в честь Її храми, святкували й святкують свята в честь Її. Побіч Господських свят, Богородичні свята в кругу річних свят займають визначне місце. Урочисто святкує Православна Христова Церква Різдво Пресвятої Богородиці, Введення Її в храм, Благовіщення, Успіння та інші.

Посеред цих свят українського народу займає особливе місце свято Покрови Пресвятої Богородиці. Хоч подія, яка послужила до впровадження цього свята відбулася більш тисячі літ тсму назад у Візантії, це свято стало нашим національно-релігійним святом. Старовинні українські ікони Покрови Пресвятої Богородиці малюють не тільки Пресвяту Діву Марію з розпростореним омофором над тими, що молилися у Влахернському храмі Царгороду, але часто бачимо на цих образах Пречисту Діву Марію, яка здійснює свої руки до неба або тримає в руках омофор, а біля Неї внизу українських єпископів, духовенство й побожних наших предків. Це і над українським народом розпросторений Її омофор, це і за нього в молитві до Сина свого Вона здійснює до неба свої пречисті руки.

Ім'я Її в молитвах після Господа Бога найчастіше вимовляють уста наших віруючих людей. В Її честь присвячені найбільші святині українського народу на рідних землях — Києво-Печерська й Почаївська Лаври. В честь Її Покрови було названо сотні храмів в Україні. І тут, на чужині по всіх країнах, де живуть наші люди, багато наших храмів в день свята Її Покрови відзначають своє храмове свято.

Покров Її розгорнений над усім світом. Розгорнений він і над нашим многотраждальним народом. Під ним знаходяться всі, що вірують у

У треті роковини упокоєння Митрополита Полікарпа

22 жовтня минає три роки, як упокоївся Блаженніший Митрополит Полікарп. Три роки тому перестало битися стурджене серце вірного Слуги Божого й українського патріота. Господу вгодно було покликати його в Свої Оселі.

В особливо важких часах довелося Покійному Митрополитові Полікарпу взяти на себе обов'язки єпископського служіння. Чужі, що окупували українські землі, мали своєю ціллю поборення змагань українців до незалежності. Особа Митрополита була їм не тільки небажаною, але й зненавидженою. Скільки неприємностей довелося йому дізнати від всіх цих окупантів. Заборона за польської влади відвідування парафій по селах, цілковито безправне становище під советською владою й постійне очікування арешту й заслання, погрози з сторони гітлерівських окупаційних властей, аж до ревізій в нього й арешту та розстрілу найближчих співробітників. А знуцання над українським народом, скільки тяжкого болю спричиняли його чулій, народодлюбній душі.

Все це, однак, не зломало його. Він знав, який великий обов'язок лежить на ньому, він знав, чого чекають від нього православні українці. Цей свій обов'язок перед Богом і рідним многостраждальним народом він виконав з честю. При першому сприятливому моменті, він дав те, що було мрією його й всіх віруючих, побожних українських людей, які не загубили ні віри в Бога,

ні своєї національної гідності. Завдяки йому й його старанням було відновлено в 1942 році українську православну ієрархію. Українська Православна Церква одержала своїх єпископів. В цьому його найбільша заслуга.

Не дивно що після цього ще з більшою лютю накинулися на нього вороги українського народу. Так, як колись проклинали вони українського патріота гетьмана Івана Мазепу, як засуджували Митрополита Арсенія Мацієвича, Архiepіскопа Варлаама Шишацького, Митрополита Василя Липківського, вони осудили тепер Митрополита Полікарпа. Цей осуд, однак, в очах українців підняв ще вище особу Покійного, бо це безбожники й гнобителі українського народу видавали свій осуд, прикриваючись підставленими особами.

Українська Православна Церква знову віджила й вже жадні вороги не знищать її. Ця наша Церква завжди згадуватиме пам'ять Покійного Митрополита Полікарпа і молитиметься за Вічний спокій Його душі. Молитиметься вона й за тих, хто через свою людську короткозорість не вмів і не вміє відрізнити великого від малого й тепер ще ноносить ім'я Покійного. Молитиметься, щоб Господь дав побачити їм їхню помилку і щоб всі православні українці з'єдналися в одній Українській Православній Церкві, чого так гаряче бажав Покійний Митрополит Полікарп.

Прот. Д. Бурко

ПЕРЕМОГА СИЛОЮ ВІРИ

(До 35-річчя Всеукраїнського Церковного Собору)

«Я — двері: через Мене коли хто увійде, спасеться».

(Іоан 10, 9)

Наприкінці 1920 року, коли молоду українську державу розгромила большевицька Московщина, Автокефальна Православна Церква Українська залилася єдиним діючим національним центром, що єднав у собі сили народу в надії на краще майбутнє. В ті дні багато з тих, що присвятили себе жертвовно служити Україні і шука-

ли місця де б прикласти свої сили на добро її, знаходили це місце в Українській Автокефальній Православній Церкві.

Але треба було ствердити ті засади, що на них будувалося нове церковне життя і вирішити важливі та складні його питання. Першим таким, було відновлення своєї ієрархії, бо проголосивши автокефалію, тобто незалежність од чужої церковної влади, Українська Церква залилася без єпископів. Не було кому висвячувати священників, а села стогоном кричали: «давайте пастирів українців!» Конче потрібен був Церковний Собор і Всеукраїнська Православна Церковна Рада готувалася до його скликання. (Ще в січні м-ці 1918 року Всеукраїнський Церковний Собор було скликано, але він у перших днях припинив свої діяння, бо на Київ з Лівобережжя наступали большевики).

З кінця 1920 року почалися по всій Україні церковні з'їзди. Всюди обирали делегатів на Всеукраїнський Церковний Собор, давали їм свої накази. Провідними думками всіх ухвал були автокефальність та повна українізація Церкви. Також великої ваги надавалося питанню про єпископат, бо майже всі тодішні єпископи в Україні були росіяни. Найбільший з'їзд відбувся в Києві, в травні 1921 року, на який зібралось понад 400 чол.; крім делегатів од парафій Київщини, були представники Поділля, Полтавщини, Чернігів-

Господа Ісуса Христа, Сина Божого; він розпростертий над усіма, що шанують Пречисту Діву Марію, заступницю християн, до якої як Матері Божої виливають свої молитви-прохання, бо Вона в сонні Церкви Небесної, як чесніша від Херувимів і славніша незрівняно від Серафимів, стоїть найближче Престола Всевишнього і безперестанку молиться за весь християнський рід.

До Неї постійно звертаймося й ми з молитвою про заступництво за нас грішних, звертаймося з молитвами про кращу долю нашого народу, про охорону нас від усякого лиха, благаючи про Ії святий покров словами:

Радуйся, Радосте наша, покрий нас від усякого зла чесним Твоїм Омофором.

Прот. А. Д.

щини й ін. місць. Цей з'їзд ухвалив скликання Собору на 14 (1) жовтня 1921 року.

Доходило свого завершення організаційне життєбудівництво Української Автокефальної Православної Церкви. Воно, хоч провадилось в тяжких умовах, досягло великого розвитку, бо почалось знизу, від народу, який прийняв у відбудові рідної Церкви щирю і плідотворну участь. Як колись, в часи славнозвісних Церковних Братств, так і тепер парафії стали осередками православно-релігійної та національної просвіти і єднання. Багато з тих, що блукали в темряві релігійної і національної несвідомості, знайшли свій правдивий шлях через відроджену Українську Церкву.

В призначений день, 14 (1) жовтня 1921 року, зібрався в Києві у Св. Софії Всеукраїнський Православний Церковний Собор. Прибуло 472 делегати: з Київщини, Волині, Поділля, Херсонщини, Полтавщини, Харківщини, Чернігівщини й ін. місць, навіть з Кубані. Серед них 64 священники та 18 дияконів. Єпископи не прибули, хоч їх усіх запрошували (митрополит Михаїл Єрмаков відповів за себе і за всіх, що не тільки сам не прибуде, а й тих єпископів, котрі підуть на Собор, відлучить від Церкви). З числа мирян, членів Собору, переважна більшість селяни, кооператори, вчителівство, решта діячі науки, культури, письменства й інші. Між ними академіки — Агафангел Кримський, Сергій Єфремов, професори — Василь Данилевич, Григорій Стороженко, Данило Щербаківський, Володимир Чехівський, Ю. Красицький, П. Стебницький, М. Черкаський; письменники: Л. Старицька-Черняхівська, М. Стешенко, Г. Косинка, В. Остроковський; композитори: М. Ступницький, П. Демуцький, Давидовський, Козицький, Левицький, Яциневич, Гайдай, Гончаров (був і К. Стеценко в числі священників); лікарі: Кудрицький, Левицький, Черняхівський, Пучківський та батько української кооперації — М. Левицький. Все ті безстрашні, що перед лицем комунізму, лютого ворога Церкви, мужньо стояли на служінні своєму народові, ті, що їх потім більшу частину постріляно, замучено. Усі жертвовно віддані, як перші християни православно-релігійному й національному ідеалові України були учасниками Собору безпосередньо чи через тих, кого послали.

Собор відкрився на Покрову й засідав увесь час (до 30-го жовтня) в храмі Св. Софії. Кардинальним питанням було утворення єпископату УАПЦеркви. Це питання найбільше хвилювало усіх, особливо духівництво, бо надії на те, що єпископат Російської Церкви на Україні погодиться висвятити єпископів для Української Церкви, не було. Всі бачили й розуміли, що причини ворожого ставлення єпископів-росіян до українського церковного відродження виходять з цілої московської політики панування над українським народом. Шукати інших православних єпископів, що допомогли б Українській Церкві відновити свою Ієрархію, не було де; ВПЦРада впродовж півтора року вживала до того всіх заходів, але через тодішні зовнішні обставини — намарне.

Але роз'їхатись Соборові без єпископів, це значило тоді, кинути свою Церкву на загибель. Отже вирішити справу єпископату конче було треба.

Та в який спосіб? Одні радили чин висвятити «покладанням рук пресвітерства», інші вагалися. Вирішили звернутися ще раз до Митрополита Михаїла Єрмакова і обрали делегацію на чолі з М. Левицьким. Вона скоро повернулася й доповіла, що митрополит зараз прибуде. За кілька хвилин він у супроводі двох священників ввійшов у Св. Софію, зустрінутий Собором з належною шанобою. Не давши присутнім навіть благословення, митрополит підійшов до президії і сказав, що цей з'їзд він за Собор не визнає і пропонує йому, як екзарх, призначений на Україну патріархом Тихоном, роз'їхатися по домах. Після цього він хотів вийти, але його впросили сісти. Тоді на церковну кафедру сходили один по одному члени Собору і просили митрополита бути добрим і мудрим архипастирем, висвятити для Української Церкви двох єпископів, обранців Собору. М. Левицький, зійшовши на кафедру, говорив: «Мені 63 роки, вже треба думати про відповідь за своє життя перед Престолом Всевишнього. І коли я ходжу молитись сюди, до Св. Софії, то це тому, що тут бачу Правду Божу, яка здійснюється над моїм рідним нещасним народом. Прошу Вас, Владико, і благаю: не йдіть проти Правди Божої, дайте нам наших єпископів!» Але мертвого муру благаннями й сльозами не пройметь. Екзарх підвівся, повторив те саме, що сказав напочатку і вийшов. Ясно було, що монопольне право висвятити єпископів використовується, аби задушити Українську Церкву.

Після цього в питанні про утворення єпископату виступив з доповіддю проф. Володимир Черкаський. Висновок з його доповіді був такий: російський єпископат в Україні, керуючись не братніми християнськими мотивами, а мотивами політичними («Никакой Украины нет и, следовательно, никакой Украинской Автокефальной Церкви быть не должно!», казав митрополит Михаїл Єрмаков,¹⁾ іде проти волі Української Православної Церкви. Тому Всеукраїнський Православний Церковний Собор з твердою вірою в присутність серед нього Найвищого Архієрея Христа і в повноту дарів Святого Духа, змушений висвятити, на підставі старохристиянської практики,²⁾ обраного кандидата на єпископа всесоборною висвятою з покладанням рук пресвітерства, тобто чином давно в Православній Церкві не вживаним. Собор повинен це зробити в ім'я врятування Української Церкви від загину, що загрожує їй внаслідок тактики російського єпископату. Іншого виходу зі становища, яке утворилося, немає.³⁾

Ця доповідь обговорювалася широко і розваж-

¹⁾ Митрополит Миколай Борецький: «Записки пастиря» (рукопис).

²⁾ Святого апостола Павла висвятили на апостольство пророки, які не були єпископами (Діяння 13, 3). Апостол Тимофій висвячений був на єпископа покладанням рук пресвітерства (Тим. 4, 14). Далі, до кінця III віку, в Олександрійській та Антіохійській Церквах часто висвячували єпископів покладанням рук пресвітерів.

³⁾ Наведені факти того становища переконливо стверджують, що висвята єпископів на Київському Церковному Соборі 1921 року була не

но. Настрій усіх був підвищений і побожний. Голосували за соборну висвяту персонально, цебто кожен член Собору підходив до столу президії і голосно казав чи він за чи проти. Висловились проти лише 5 членів Собору, 7 утримались, а всі решта подали голоси за соборну висвяту. В 11,30 годин ночі того дня дзвони Св. Софії благовістили Києву, що Собор Української Церкви за проводом Святого Духа знайшов шлях для дальшого її життя і розвитку. То було 20 жовтня 1921 року.

На ранковому засіданні 21 жовтня відбулись вибори кандидата на первоієрарха Української Православної Церкви. Одноголосно (закритим голосуванням) обрано на Митрополита протоєрея Василя Липківського. Коли він увійшов (вибори відбулися в відсутності обранця) в супроводі двох старших делегатів до храму, у багатьох блиснули в очах сльози. Голова Собору просив прийняти обрання. «Усе своє життя я служив народові, і коли тепер така воля Божа, щоб я став першим слугою народу свого, не маю права відмовлятися. Соборне обрання мене на первоієрарха Української Автокефальної Православної Церкви приймаю». Члени Собору проспівали «Довгі літа». Радість усіх доповнював ясний сонячний день.

В суботу, 22 жовтня, відбувся чин наречення кандидата, а в неділю висвята. На ранній Літургії всі члени Собору висповідалися й запричастилися. Здви́г був незвичайний, унизу й на хорах повно народу; для членів Собору відгородили середину храму. На Часах пролунали слова диякона: «Приводиться улюблений Богом і обраний Всеукраїнським Церковним Собором почесний протоєрей Василій до хіротонії на Митрополита Київського і всієї України. В Літургії брали часть 30 священиків і 12 дияконів. Незнано урочисті хвилини! Обранець стає біля правого рогу Престолу на коліна йому на голову кладуть велику розкриту Євангелію, на неї ложать руки всі священики, на їх плечах руки дияконів, на соліє два ланцюжки рук старших на плечах дияконів, і так усі, кожен член Собору клав руку на ліве плече свого сусіда, всі на колінах, схиливши голови. «Божественна благодать, — читав протоєрей Нестор Шараївський, — що завжди немочі лікує, а недостачу поповнює, висвячує через покладання рук наших почесного протоєрея Василя на архієпископа і Митрополита Київського і всієї України. Помолимся за нього, щоб зійшла на нього благодать Всесвятого Духа». Здавалось усі чули один одного як билися серця... Як з'явився на соліє, благословляючи людей, свій рідний, так жаданий первоієрарх, Митрополит Василій, спільна радість ніби скрикнула вголос. В своєму архіпастирському слові Митрополит Василій говорив, що велика була колись сім'я народу українського. об'єднана Церквою, та князі світу цього роз'єднали її. Закликав до єднання у відродженій рідній Православній Церкві, до віри, надії і любові, бо то основи життя народу. Після Літургії був урочистий молебень з процесією навколо Софійсь-

кого собору. Усе подвір'я було повне народу. Лунали дзвони, звіщаючи Україні, що вона має вже свого духовного проводиря.

Другого дня, після висвяти Митрополита, Собор обрав ще 5 кандидатів на єпископів. Їх висвячено з участю Собору з 25 по 30 жовтня. Про дальшу висвяту єпископів ухвалено, що вона має виконуватися, після обрання їх Церквою, двома або більше єпископами.

Всеукраїнський Православний Церковний Собор 1921 року має в історії Української Церкви велике значення. Це не був звичайний церковно-історичний епізод, це велика подія, що довершила релігійно-національний рух пробудженого з духовної летаргії православного українського народу. Свою народню ієрархію, свій національний характер, негідність чужій церковній владі, соборноправний устрій, усі основи свого відродженого буття Українська Церква здобула не випрохуванням у сильних світу, а сама утворила і ствердила своїм Собором. Цей Собор підняв маєстат її, вказав їй дальший шлях життя і поставив її на варті православного єства свого народу в найтяжчий час його історії, в час, коли запанував над Україною безбожний советський режим. Собор ісповідників Церкви Христової на землі рідній виконав свій обов'язок, як заповів колись великий патріот України Митрополит Йосип Нелюбович-Тукальський: «Народові єсть наша повинність служити, бо від нього ж ми народжені і для нього покликані соборно з ним творити по заповіді Христа Церкву Святу».

Більша частина учасників Собору, духовенство й вірні, а з ними й великий патріот України в наші дні, Митрополит Василій Липківський, скінчили своє життя мученицькою смертю в застінках советського терору та в його далеких нетрях заслання. Перед їх пам'яттю нині, в 35-річчя Собору, схилиємо наші голови.

Як б не була в майбутньому доля українського народу та його Церкви, ніщо не зможе перекреслити значення цього Собору. Навпаки, в щасливий, як дасть Бог, українській будучині інтерес до нього зростатиме.

Найближчими днями

виходить з друку, кишенькового формату,
на 32 сторінки,

КАЛЕНДАР «РІДНА ЦЕРКВА» НА 1957 РІК.

Ціна Календаря: в Німеччині — 50 пф. без пересилки, у Великобританії — 1 шіл., в Австрії — 2 шіл., у Франції — 50 фр. в Бельгії — 5 фр. В інших країнах — рівновартість 20 ам. центів з пересилкою.

Просимо спішити з замовленням, бо наклад Календарика невеликий. Замовляти Календар в Адміністрації Видавництва «Рідна Церква» в Карлсруе.

самоціллю, а засобом, задля збереження буття Української Церкви, як духовного скарбу українського народу.

Ф. С. Безвідний

Повінь зникне

Визвольний рух, що розлився в колишній Російській імперії з 1917 року, захопив у своє річище і Церкву. Закипіла бурхлива робота над оновленням церковного життя. В Росії прийшло до відтворення в Православній Церкві патріархату (патріарх Тихон), в національних країнах до утворення національних церков (на Україні — Української Автокефальної Православної Церкви).

Советська комуністична влада, що опанувала колишню Російську державу, зовсім не визнавала ніякої релігії, не давала їй жодного місця в своєму державному устрої, вважала її чи не за головного ворога соціалістичного ладу і тому на прапорі своєму написала, як одне з основних завдань — цілковите знищення релігії. І коли під час стихійної революції забито понад тисячу священників і до сотні єпископів, то не була це випадковість, бо революційну стихію скеровувала цілком свідомою рукою. Про око свого народу і закордонних держав совети оголосили волю як віри, так і безвірства, а на ділі — всяк підносили безвірство і гнітили віру, щоб викоринювати релігійність в народі. На підставі ніби то бажань трудящих закривали церкви, повертали їх на клуби, театри, кіно тощо, або й зовсім руйнували прилюдно зневажали мощі святих, ікони і інші християнські святоші, скасовували християнські свята, закидали народ всякими безвірницькими блюзнірськими виланнями, забороняючи релігійні вилання, запроваджували антирелігійне виховання молоді, переслідували людей, релігійно настроєних, а життя духовенства і його ролі поставили в жахливі умовини цілковитої безправності і т. д.

Все взагалі спрямовано було до того, щоб безупинно і пляново вбивати людську душу, коли не завжди вбивалося за віру тіло.

За найкращий засіб підриву й руйнування релігії совети мали розклад Церкви з середини її, утворюючи в ній різні течії й поглиблюючи та загострюючи розлад між ними. Під безпосереднім впливом ГПУ виникає в російській церкві Жива церква, пізніше — Обновленська, ще пізніше — Синодальна. Діяльність їх спрямовується до підриву основної церковної течії — Патріяршої Церкви. На Україні совети, закріпившись, застали велику боротьбу Української Церкви з Російською патріархією (так зв. «Тихоновською»).

Незабаром совети спостерегли, що Українська Церква, руйнуючи «тихонівщину», сама виростає міцно вгору. І ГПУ перенесло на Україну Обновленську церкву, сподіваючись, що вона битиме разом і по «тихонівщині» і по Українській Автокефалії. Проте УАПЦ добре ізолювала себе і від «тихонівців» і від «обновленців», утворивши власну ієрархію, отже — діяльність російської Обновленської Церкви ніякого впливу на життя УАПЦ не справила. Вправді, на Україні виникає ще своєрідна обновленщина в особі Вінницького єпископа Павла Погорілка і своєрідна тихонівщина в особі єпископа Лубенського Феодора

Булдовського. Ці течії однак так само майже не заподіяли шкоди УАПЦ, оскільки виникли поруч з УАПЦ, а не в надрах її. І ГПУ стало намацувати способи внести розклад в саму УАПЦ. Щоб розбити єдність в Церкві і посіяти чвори, використовується традиційна форма православно-релігійних об'єднань на Україні — Братств. Ліквідується єдиний статут УАПЦ, отже УАПЦ стає інституцією нелегальною; натомість ДПУ викликає парафіяльні ради і пропонує їм перереєструватися на Братства. Коли в м. Миколаєві Парафіяльна рада відмовилася це зробити, від неї було відібрано храм і дано його іншій громаді, що зареєструвалася, як «Українське церковне братство». В Одесі від Української парафії відібрали Покрівський Собор і обіцяли повернути лише тоді, коли парафія перетвориться в Братство і прийме статут «Братства відродження».

Ясно було, що ГПУ хоче розбити УАПЦ з її всеукраїнським характером на окремі гуртки і, вживаючи для цих гуртків старовинної назви Братств дає в кожному місці іншу назву Братству, щоб менше було між ними спільности. Одночасно в пресі велась шалена агітація проти УАПЦ, а на діячів її сипались репресії: заборони виїздів, арешти, виклики до ГПУ тощо. Нарешті і в самому центрі, в Києві засновується Братство під назвою «Діяльна Христова Церква», як окрема від УАПЦ інституція, і статут його негайно зареєструється владою. В той час, як УАПЦ діставала від влади всякі заборони, ДХЦ одержала в своє розпорядження Михайлівський монастир, стала видавати друкований орган «Церковне Життя», видала Календар, випустила безліч усяких відозв, без перешкод організувала скрізь свої осередки, скликала, в Києві Собор відбирала від УАПЦ через владу храми. Вся ця діяльність вимагала коштів, а храми ДХЦ стояли порожні, бо рух цей, очевидячки протегований владою, не знаходив прихильности серед вірвючих; тому й матеріальне джерело для ДХЦ било з того ж таки ГПУ. Щодалі, то непопулярність ДХЦ серед вірвючих зростала. ГПУ побачило, що й цей захід його провалився, і залишило ДХЦ на призволяще (агент ГПУ в Харкові, випускаючи з ув'язнення Митрополита Василя Липківського, прямо заявив йому, що ДХЦ вже не існує — «ми сказали вже їм зліквідуватися, вони тільки компромітували і нас і вас»).

Дальший шлях советської влади був — саму УАПЦ, властиво її керівні органи, перетворити на залежних від неї, як це зроблено було в Москві з тихонівською церквою в особі заступника патріярха митр. Сергія, його синоду та його ієрархії. Особливо одіозним був для влади вищий керівний орган УАПЦ — Всеукраїнська Православна Церковна Рада (ВПЦР); на нього і впав перший удар ГПУ. Після ряду підготовчих арештів серед керівників УАПЦ — 18 липня 1926 року агенти ГПУ з'явилися до канцелярії ВПЦР, оголосили всім, що ВПЦР від того

дня припинила існування, запечатали справи і приміщення канцелярії, а з тих членів ВПЦР, що були ще на волі, взяли підписку, що вони всяку церковну керівну працю припиняють.

Через якийсь час вищий орган УАПЦ було відновлено, але діяльність його було дуже обмежено. Проекти постанов доводилося носити перше до ГПУ, і, тільки після його схвалення, записувати до протоколу, або ж надсилати до ГПУ копії протоколів, при чому — діставати від нього суворо догану в разі відхилення від завданої ним лінії поступовання. Одержано дозвіл на видання друкованого органу («Церква і Життя»). Журнал цензурувався ГПУ, при чому понад половину поданого до ГПУ матеріалу не побачило світу. Дозволено навіть скликати Собор (1927 року). Проте, основним питанням на Соборі була вимога влади усунути Митрополита Василя Липківського, поставлена перед Собором через викликану до ГПУ делегацію від Собору. Митрополита було усунуто... Це стало початком ліквідації Української Церкви взагалі. Два роки ще проіснувала УАПЦ, животною.

Заходи влади до боротьби з релігією: несамо-вита агітація наклепи, позбавлення посад, виключення з профспілок та інші репресії за будь який звязок з Церквою і духовенством, цілковите унеправлення «служителів культу», примушування їх зрікатися сану, Церкви, віри в Бога, арешти й заслання, — все спрямоване було до ізоляції Церкви від людности та створення в церковних колах ліквідаційних настроїв. А коли на порядок денний висунута була владою т. зв. справа СВУ (Спілка Визволення України), ГПУ використало її, щоб завлести УАПЦ остаточного вдару. Приточивши до «справи» і Українську Церкву, ГПУ примусило керівників її скликати в січні 1930 року «Назвичайний Собор» і на ньому під натиском ГПУ винесено «соборну» ухвалу про ліквідацію УАПЦ. Разом з тим самоліквідувались і всі епи-

скопи УАПЦ, що були ще на волі, припинивши своє духовне керівництво над Церквою і залишившись лише «служителями культу» при церквах, при яких були зареєстровані. Самоліквідувалась і третя ВПЦР, і всі її Округові та місцеві Церковні Ради.

«Наша рідна земля, наш рідний народ споконвіку мають таку тяжку долю, що їх в певні терміни заливає повінь» — писав Митр. Василь Липківський. «Колись, кажуть, наша Україна вся була залита морем, скована льодом, завмерла. Але зійшло море, ростав лід, і вона, як квітка, розквітла і прийняла на своє лоно наш рідний народ... На Бога надія, що і жаклива комуністична повінь, що своїми хвилями намагається з головою залити наш народ, звести зі світу й його віру і Церкву, і все, що для нього найдорожче всю його людську природу, його волю, надію, — теж зникне, як і прийшла, а народ і від неї врятується і житиме. А свята Українська Автокефальна Православна Церква — вона, як і Христос, Голова її, воскреснувши з мертвих, вже більше не вмирає, смерть над нею вже власти не має... ГПУ «пустило в расход» покійника і поставило варту коло його могили. Але певне ж воно, що цей небіжчик вже не встане? Ми віримо, що він воскресне, і ніяка варта його не встереже. Але коли? Перед Господом тисяча літ, як один день... Є чутки, що Польща визнала в себе Українську Церкву і висвятила для неї єпископа Полікарпа (Сікорського). Позбавлені єпископів парафії Радянської України будуть оглядатися на Українського Єпископа в Польщі... (Історія Укр. Церкви — Митр. В. Липківського стор. 552).

Пророцтво борця за волю Української Церкви скорше збулося, як думалося. Українська Автокефальна Православна Церква встала та хоч незабаром знову повинь залила нашу землю, вірило, що й вона зникне й перед нашою Церквою відкривуться нові, соняшні простори.

Є. Н. Чигиринський

Українська Православна Церква в 1941–1943 роках

I. Відновлення церковного життя.

Українська Православна Церква за часів панування советів зазнала найтяжчих утисків, які може лише частково уявити людський розум. З її єпископів і духовенства не залишилося майже нікого. Вони, а з ними й сотні тисяч вірних, найкращих синів Церкви, були або заслані, або й помордовані. Святині було поруйновано, або повернуто на інші потреби (кіна, театри, склади, переховки збіжжя, музеї тощо).

І лише в перші дні окупації України німецькою армією, коли большевицька армія була викинута за межі України постала можливість вільно молитися. 29 вересня 1941 р. ініціативна група вірних УАПЦ, що чудом лишилася в живих, скликала в Києві організаційні збори, на яких ухвалено було відновити Всеукраїнську Православну Церковну Раду, яку й було, в наслідок цієї ухвали сконструовано.

17 жовтня 1941 р. на урочистих зборах з Всеукраїнською Церковною Радою в Києві об'єдналися всі церковні течії Православної Церкви. Церковну Раду було поповнено представниками слов'янської течії.

10 жовтня 1941 р. в св. Андріївському соборі м. Києва, після довгої перерви, відбулася перша Служба Божа в українській мові. Великою однак перешкодою для розвитку УАПЦ став брак єпископату, який за малими винятками був винищений або висланий большевиками за межі України. Тому Всеукраїнська Церковна Рада звжила рішучих заходів до відновлення його.

В жовтні місяці 1941 р. Блаженніший Митрополит Діонісій, довідавшись від посланця Всеукраїнської Церковної Ради про відродження її, вислав їй своє благословенство і молитовне побажання щасливої праці по відродженню і впорядкуванню УАПЦ. Дякуючи за ласкаву ува-

гу, Всеукраїнська Церковна Рада звернулася до Блаженнішого Митрополита Діонісія з проською допомогою їй присланням для неї єпископів. Рівночасно й Рівенська Церковна Рада (на Волині), нав'язавши контакт з Всеукраїнською Церковною Радою в Києві, також піднесла перед Блаженнішим Митрополитом Діонісієм просьбу про призначення Адміністратора для Православної Церкви на звільнених від більшовиків землях України та про надіслання на Україну єпископів.

11 лютого 1942 р., в наслідок клевети провокацій і доносів московської церкви в Києві, скерованих до німецької окупаційної влади, Всеукраїнська Церковна Рада була німецькою владою розв'язана. Майно Церковної Ради було сконфісковано, приміщення опечатано, а будинки від Церковної Ради було відібрано й передано московській церкві. Причини такого поступовання було перераховано в листі Київського Генерал-Комісара з 28.4.1942 р., а саме: «невідповідне трактування московського єпископа (Пантелеймона)... брак християнської любові до москалів... непомагання релігії... егоїзм та нетолеранція Церковної Ради до єпископа московської юрисдикції...» Наставлення влади, що виявилось в цих обвинуваченнях, не віщувало Українській Церкві нічого доброго. Однак, про людське око на домагання української людності вищій орган Управління УАПП було залишено. Очоловання Української Церкви влада передала старішим священикам українських парафій міста Києва, які згідно з тим наказом мали передати репрезентацію і зверхність УАПП єпископу, який має прибути з Західної України.

II. Православна Церква на західних землях України.

В роки 1918-1919 в наслідок воєнних дій українські землі було захоплено чотирма державами. Совети зайняли центральні й східні українські землі: під Польщею опинилися — Волинь, Полісся, Півляшчя, Холмщина, Галичина та Лемківщина; до Чехословаччини відійшли Карпатська Україна і до Румунії — Буковина. Православне населення, що опинилося під Польщею, втратило зв'язок з Православною Церквою в Україні, і мусіло шукати того зв'язку з Східними Православними Патріярхатами зокрема з Константинопольською Патріярхією, що від неї в 988 р. Україна прийняла Христову віру й об'єдналася з Христовою Церквою.

Заходи православних в Польській державі увінчалися повним успіхом. Православну Церкву в межах Польщі було прийнято під юрисдикцію Вселенського Патріяршого престолу й Вселенський Константинопольський Патріярх Григорій грамотою («Томосом») від 13 листопада 1924 року визнав Православну Церкву в Польщі Автокефальною, тобто незалежною. Таким чином Православна Церква в Польщі стала незалежною Церквою від Москви. В цій грамоті Вселенський Патріярх зазначив також, що факт прилучення Київської Митрополії до Москви, що стався в 1686 році, суперечить канонічним

правилам (тобто за канонічними правилами є недійсним).

Рік 1939 вніс болячий заколот у життя Православної Церкви на західних українських землях. Волинь і Полісся були зайняті більшовиками. Розпочалися і там ті дії, які пережила Православна Церква на центральних і східних землях. Священиків розстрілювано, в'язнено, мордовано, засилано до сибірських катівень. Вірних душено наймовірними податками, вкидувано до в'язниць та висилано до Сибіру. Церкви замикано а то й підпалювано. Церковну утвар розграбовано. Церковна нива опустіла. В деяких районах залишено лише по одному священикові (для «показових процесів»).

На Волинь (до Луцька) прибув більшевицький «митрополит» Ніколай і подбав «приєднати» до московської церкви декого з православних єпископів на Волині (Алексія, Антонія, Симона), які признали над собою зверхність московського патріярха (на цей час містоблестителя). Новоприєднаних єпископів з почетом повезено до Москви, де одарено грошима, за що вони дали зобов'язання у всім коритися своїй новій владі. До тих приєднаних дозволено також на рекомендацію Архиепископа Алексія висвятити ще кілька єпископів (Пантелеймона, Дамаскина, Бенедикта та інших), що під час німецької окупації всю свою діяльність скерували проти Української Православної Церкви. Зате за советської окупації цілком припинено висвяту священиків, замість висланих або замордованих більшовиками.

Православне населення, нижче духовенство (за малим винятком) та Архиепископ Пінський Александр і Єпископ Луцький Полікарп Москві не підпорядкувалися. Оба ці Владики залишились через те за комуністичної окупації нечинними. Духовенство, народ та ці два єпископи залишилися вірними своєму канонічному зверхникові — Митрополитові Варшавському Діонісію. Й коли німецька армія зайняла Волинь, то Архиепископ Пінський Александр і Єпископ Луцький Полікарп негайно нав'язали з ним канонічний зв'язок.

Натомість Архиепископ Крем'янецький Алексій зібрав 18 серпня 1941 р. в Почаєві своїх однодумців-єпископів Симона, Антонія, Пантелеймона, Веніаміна та Леонтія, які прирекли вірність московському патріярхові, і на цьому «соборі» облудно перед обличчям всієї Православної Церкви постановили: «Уважати Українську Церкву і її ієрархію в канонічній зверхній юрисдикції Церкви Російської... Надати Архиепископу Крем'янецькому Алексію права обласного митрополита і титул Екзарха всієї України...» (Діяння Почаївського Собору з 5/18 серпня 1941 року, №4).

III. Адміністрація.

Оголошення Почаївським Собором єпископів акта про підкорення Української Церкви Москві викликало серед духовенства незадоволення й спротив, а серед українського населення обурення і місцями ексцеси. Це змусило нового «митрополита і екзарха всієї України» Алексія видати розпорядження, щоб приналежність їх-

ню до Москви старанно маскувати. Вже само діяння Почаївського Собору №6, передбачаючи це говорило: «Нині помічається нехить до усього московського, навіть до церковних поминань митрополита московського Сергія. Щоб упередити всякі можливі у цій справі ексцеси, належить прийняти таку форму поминання Вищої Церковної Влади, яка б не дратувала вірних і була б приємною (!) для всіх. Тому тільки очолюючий (тобто Арх. Алексій) має поминати Містоблюстителя Московського Патріяршого Престола. А священники мають поминати свого безпосереднього єпископа...»

Митрополит Варшавський Діонісій з біллу в серці відчув, що зрада його ставлення і духовного сина Архiepіскопа Алексія може завдати тяжкого удару Православній Церкві в Україні. Тому неодноразово звертався до нього листовно з умовленнями, повними любови й болю. В листі з 23 жовтня 1941 р. під ч. 1190 він писав: «Воистину Ви согрішили як проти Народу Українського, його історії, так і проти Церкви. Мови не може бути про підпорядкування св. Православної Церкви в Україні церкві Московській. Поперше тому, що взагалі під теперішню пору не існує правильно організованої Церкви Російської. Полугра Православна Церква в Україні завжди була Церквою незалежною і перебуваючою в канонічному зв'язку з Великою Пеквочо Царгородською (Константинопольською) і з Святішим Вселенським Царгородським Патріярхом. Як же Ви, знавши історію і стан справи олважуєтесь твердити, що знаходитеся в канонічному зв'язку з Церквою Московською?»

В листі з 13 листопада 1941 р. під ч. 1277 Блаженніший Митрополит Діонісій писав: «Єпископи нашої Святої Автокефальної Православної Церкви, які підпорядкувалися Московській Патріярхії, зігнурувавши право канонічне (Ап. 34, II Всел. 2, III Всел. 8, IV Всел. 17), і тим згрішивши проти Церкви і свого народу, мусять покаятись і повернутися на лоно своєї Матері-Церкви. Неважним є в обличчю Св. Церкви вимушена і накинута зверхність Москви над православними єпархіями Волині й Полісся. Рівнож неважними є й ухвали псевдо-собору Єпископів в Почаєві на чолі з Владикою Алексієм, в результаті яких наступив хаос в церковно-парафіяльному житті тої провінції. Прошу Владика Полікарпа працювати в стислому контакті з Владикою Александром, як старшим Єпископом Волинсько-Поліської провінції».

Однак, батьківські нагадування Владики Митрополита Діонісія не мали жадного наслідку. Тому, на домагання української православної людности й організованих церковних громад, Владика Митрополит вирішив призначити для звільнених німецьким військом від большевиків українських земель Адміністратора. Наказом з 24 грудня 1941 р. під ч. 1418 на ім'я Високопреосвященнішого Архiepіскопа Луцького Полікарпа дано знати, що останнього призначено АДМІНІСТРАТОРОМ Св. Української Автокефальної Православної Церкви на звільнених від большевиків українських землях і доручено йому, у співпраці зі старшим Архiepіскопом Александром — організувати церковне життя.

(Продовження буде).

Д. Святогірський

СПОВІДЬ НАЛИВАЙКА *)

(За К. Рилєєвим)

Духовний отче, ти гріхом
Діла і дні мої вважаш.
Невже за боротьбу зі злом
Господній суд мене скарає?
Я не для себе — для людей
Обрав криваву ту дорогу
Борні за волю, хрест тяжкий
За ближніх я прийняв од Бога.
Щоб вільнолюбний нарід мій
Звільнити з лядської неволі,
Щоби здобути крапцв долю
Моїй вітчизні дорогій.
Гріхи ненадлих ворогів
І перевертнів-рєнегатів,
Що віру й честь своїх батьків
Посміли зрадливо продати

Я б не вагаючись прийняв
Собі в найтяжчу покуту.
Мені ти пекло нагадав,
Про тогосвітню муку люту...
Мій отче, пекла я зазнав
Тут, бачучи неволі пута
Мого народу. Рай святій
Для мене — щастя Україна,
Я і в могилі не спочину
Поки панує ворог злий
У нашім краї благочеснім.
Мій дух взиватиме всякчас
Печаллю до осель небесних,
Як вопіючий скарги глас.
З любови до братів своїх
Я все готовий був зробити
Для їх добра. Хіба це гріх,
Який постр'бно засудити?
З дитинства ще в душі не гас
Святій огонь за волю встати;
Мені пісні співала мати
Про блєгодатний мирний час.
Коли народ щасливо й вільно
На Україні вольній жив,

*) 1596 року (360 літ тому), в час неволі України під Польщею, козацький отаман Северин Наливайко загинув мученицькою смертю за волю українського народу (в Варшаві поляки в жорстокий спосіб закатували його). Український народ оспівав Наливайка в своїх думах та піснях, як національного героя і мученика за віру православну. В «Сповіді» подаємо цей його правдивий образ.

Декілька думок під розвагу

В ряді українських православних церковних органів, а також і в деяких світських появилися статті, в яких висловлюється думку про konieczність проголошення Українського Патріархату на еміграції. Автори цих статей опираються в своїх міркуваннях на лист Головного Отамана Симона Петлюри до Міністра Ісповідань УНР проф. Івана Огієнка з 19 грудня 1921 р.

В цьому листі Симон Петлюра писав між інш.: «... Коли хочемо надати Українській Церкві, як Церкві св. Апостола Андрія Первозванного, відповідне їй значення, то ми повинні моменти зв'язані з цим завданням до логічного кінця продумати і в таку зовнішню форму втілити, яка б відповідала б тому змісту, що в ній і в її історичнім атрибуті міститься. Я думаю, що Українська Автокефальна Православна Церква головою своїм повинна мати власного Патріярха, як цілком логічне завершення її ієрархічної архітоніки і еволюції нашої національної думки, нашої національно-церковної ідеології. Український Патріярх — рівний московському патріярхові — це річ, потреба якої вимагається інтересами Української Церкви та своєчасною оцінкою тих небезпек, що загрожувати будуть, — я це передбачаю — її натуральному розвитку. У майбутніх конфліктах нашої Держави з Москвою внутрішніми-міцна, ієрархічно дисциплінована Українська Церква може відограти велике позитивне значення у вислідах такої боротьби. У зносінах, у поширенні свого морального й іншого впливу на православні Церкви (грузинську, білоруську, польську, литовську, вірмено-григоріанську), держав. повсталих на місці давньої Росії, така Українська Церква, як я хотів би. в

**Поміж народами був рівним
І нігди ший не хилив.
Та все гнобителі зламали,
Вони на вольних козаків
Ненависне ярмо наклали.
Їх мають за своїх рабів.
Тому спокою я не маю,
Тим до наїзників катів
У серці змученому гнів
Невпинно полум'ям палає.
«Вставай! — вчуваю я похвилини, —
Вставай на ворога України!»
На оборону наших прав.
За нашу віру Православну
Мені повстати Бог скажав.
І, отче, я повстав... Віддавна
Того, хто сміло з-під ярма
На ворогів свого народу
Рішуче правий меч здійма,
Чекає смертна нагорода.
Мене засуджено, не так.
Але скажи, коли і як
Без жертви хто здобув свободу?
Загину я за рідний край.
Це вже давно я почуваю,
Та з радістю, мій отче, знай,
Свій жереб я благословляю!**

майбутньому її увявити, могла б так само допомогти зміцненню та впливові нашої державности, не кажучи вже про її придбання, що цією дорогою і для своєї сили, вона може досягнути.»

Безперечно, слова, з якими не можна не погодитися. Слова державного мужа й віруючого православного християнина, що вмів правильно дивитися на важливість церковного життя й його нормальний розвиток. Українська Церква — найстарша Церква на Сході Європи, з своїм центром Києвом, звідки поширилася Христова віра далеко на північ і на схід, має всі права мати свого Патріярха. Про такого Патріярха в Києві, що очолював би Українську Православну Церкву і думав тут у цьому листі Симон Петлюра, Українського Патріярха в вільній Українській Державі. Патріярха, що його мав би визнати весь православний світ. Патріярха, який стояв би на чолі всієї православної України, на проголошення якого прибули б представники всіх Східних Патріярхів, оскільки навіть не самі ці Патріярхи.

Ні в якому разі не думав тут Симон Петлюра про проголошення Українського Патріярха поза Україною, на чужині. Це справа зовсім інша. Проголошення Українського Патріярхату на чужині не має не тільки канонічних підстав, але не дасть нічого Українській Православній Церкві з того, про що писав в своєму листі Симон Петлюра. Навпаки може в своїх наслідках дати протилежне тому, що дехто сподівається. Це може бути одним з необдуманих кроків, що їх було вже часом роблено, направлення яких може забрати потім багато часу й енергії. Крім цього такого патріярха не визнала б ніколи жадна з православних Церков і це ще поглибило б тільки стан ізоляції Української Православної Церкви.

Думки Симона Петлюри висловлені в наведеному вище листі, будуть цінними вказівками для майбутнього, коли, дасть Бог, зміняться обставини й повстане вільна незалежна Українська Держава.

Для сучасного моменту куди важливішими й актуальнішими можуть бути інші думки, висловлені Симоном Петлюрою в одному з недавніх опублікованих листів з дня 6 червня 1925 року. В цьому листі Симон Петлюра, говорячи про УАПЦ в Україні, писав: « Не все в нації Церкві — добре й нормально, не одне вимагає направи та полагождення, не в одному діяльність і думка наших автокефалістів викликає зливання і вагання щодо моральних і канонічних моментів...

... Ви могли б дуже багато зробити, шукаючи моральної підпори для нашої Церкви в созвучних їй православних Церквах інших народів, або серед тих Церков, що канонічно стоять близько неї. Праця, розпочата тепер в цьому напрямі, могла би дати свої наслідки в майбутньому, може й не такому далекому — коли українська проблема знову стане на порядок дня в міжнародних відносинах. З різних боків можна і слід провадити підготовчу працю в тому сенсі, щоб не повторився сумний досвід 1919—1920 рр., ко-

ли українська політика не дала в руки українській стратегії максимуму тих засобів, за допомогою яких можна було б з більшим успіхом закінчити боротьбу нашу. В зв'язку з цим і підготовча праця на ґрунті церковно-релігійних інтересів серед созвучних кругів може стати у великій пригоді і відограти велику позитивну роль для нашої національної справи взагалі, а не лише для церковної...

Наша Церква і географічно і політично ізольована від єднання та зв'язку з іншим християнським світом. Це — зле, бо засуджує Її на всі наслідки ізоляції.

Може перші кроки, що вона їх робе, звертаючись між іншим і до Вас, в напрямку зносин з широким світом, внесуть свіже щось в Її життя, додадуть їй нових сил і примусять більше огля-

датись на традиції та канони, з якими Вона ще не встановила нормального відношення!

Дай, Бог, щоб це було так! З національних міркувань, виходячи, я радий був би коли б наша національна Церква стала вартою 40-мільйонного народу!...

Правда, обставини в порівнянні з 1925 роком тепер багато в чому змінилися. Наша Церква тепер на еміграції, отже географічно не ізольована від вільного світу. З другої сторони, простори вільного світу звужилися й багато православних Церков, які мав на увазі Симон Петлюра, опинилося в полоні, за залізною завісою. Проте основна думка, висловлена в листі, залишається важливою й в сучасних обставинах для нашої Церкви та актуальною для неї.

А. З.

Проф. Н. Полонська-Василенко

П'ЯТЬСОТ УКРАЇНОК-ГЕРОЇНЬ

500 нових жертв! 500 мучениць, що виконали завіт Христа й віддали життя своє за друзів своїх (Іоан. 15, 13). Советський уряд відібрав у них усе: родину, близьких, рідну хату, улюблену працю. Лише одне — життя надломлене пекельними муками залишив він їм, — залишив тимчасово. І це останнє, що мали вони єдине. Останнє віддали за ближніх своїх. віддали, як удова поклала до карнавки свою «депту», свій єдиний гріш. Все одібрав їм советський уряд, не міг лише подолати одного — сили духа — і тому знищив їх.

Ця страшна подія, може страшніша за всі, що відбувалися в концтаборах, сталася літом 1954 року, в концтаборі Кінґвр, в провінції Караганда, на Сибірі. Мадярський лікар д-р. Ф. Варконі, звільнений з полону, поївіз відомості про те, що літом 1954 року в'язні зробили спробу застрайкувати, щоб добитися полегшення свого становища в каторжній праці та в нелюдському ставленні до них. Для приборкання їх спочатку вжили кулеметів, а коли цього виявилось замало, викликали танки. Як неблаганна стихія насвавлилися вони, руйнуючи все і несли смерть в'язням. Тоді, щоб захистити в'язнів від страшною смерті під танками, понал 500 жінок-українок, теж ув'язнених в таборі, виступили перед танками, сподіваючись, що вони не будуть нищити безборонних жінок. Не з кулеметами, не з ручними гранатами стали вони, а з останньою слабкою налією в крішкву людяности. Помілилися вони: танки врізалися в натовп жінок і за кілька хвилин від 500 українських героїнь залишилася страшна маса розчавленого «гусеницями» танків м'яса й кісток.

Чи мала реальні наслідки героїчна загибель понад 500 жінок-українок? Чи поліпшила вона становище в'язнів? На ближчий час — ні, страйк був придушений, понад півтори тисячі в'язнів вислано до інших таборів, інших переведено до в'язниць. Але страйк і загибель жінок відбився на майбутньому: введено 8-годинний день праці, деяких хорих і калік звільнено від праці, а деякого умовно звільнено. З цими подіями зв'язу-

д-р. Варконі оголошення «амністії».

Проте події літа 1954 року мають ще інше значення. Ці 500 жінок продовжують собою той ланцюг героїчних, свідомих, саможертвних українських жінок який розпочала ще свята київська княгиня Ольга. Свіча, що запалила Її вона перед Господом, не загасла. Від часу до часу спалахує вона яскравим світлом, що світить через темряву буденного життя. Так в ХІ-ХІІ ст. бачимо ми черниць, що шукали в монастирях спасіння від життєвих бур і, змінивши дівочу діядему на чорний куколь, вчили дітей, переписували Святе Письмо гаптували ризи; своїм життям подавали вони приклад жінкам смирення й поборности. В часи боротьби України з ворогами чимало жінок подавали приклад сили духа. Серед них згадаємо княгиню Ганну, вдову великого князя Романа, яка своїм дипломатичним хистом врятувала для синів Данила та Василька Волинське князівство, спадщину Романа. За часів Хмельницького згадаємо вдову сотника Зависного Олену Зависну, що висадила в повітря фортецю Бушу й сама загинула з нею.

Йшли роки, минали століття. На початку ХХ століття, в присмерках російської реакції, як дзвін, що лунає в тумані, ширився по Україні голос Лесі Українки, що кликала до відданості Україні, що «контра спем» вірила, що посіяний на камені пісок дасть чудесні квіти... Про Лесю Українку писав Іван Франко, що єдиний мужній голос в Україні належав слабій німецькій жінці. Україна опинилася під владою жорстоких окупантів. Національно свідомою частиною її притягнула до процесу СВУ. І знов в залі суду залучав мужній голос жінки, вже старої віком але молодої душею — Людмили Старицької-Черняхівської...

В часи, коли здавалося все в Україні придушено, залякано, коли тисячі, мільйони гинуть в концтаборах без спроби протипову знесилени фізично й змучені морально, наче ясний промінь прорізає темряву: це героїчний виступ 500 українських жінок, які знайшли в собі сили загинути страшною смертю, замість того, щоб коритися

Хроніка українського православного життя в світі

НІМЕЧЧИНА.

Висвячення нових душпастирів

В днях 7, 8 і 9 вересня ц. р. в Карлсруе відбулися урочисті висвячення бр. Сильвестра Богатирця, Григорія Гусака і Степана Ярмуся спершу на дияконів, а потім в священники і бр. Афанасія Максимчука і Юрія Семенчука в диякони. Всі нововисвячені проживають в Англії і призначені для релігійної опіки тамошніх парафій УАПЦ.

Чин рукоположення виконав Й. В. Владика Митрополит Ніканор. Служби Божі відправляв Протопресвітер о. Сергій Молчанівський, Адміністратор УАПЦ в Англії в сослуженні Ієромонаха о. Ростислава (Нетреби), що прибув на урочистість з Франції і о. Протодиякона Л. Короля. Заповіджені завчасно надзвичайні урочистості цих днів притягли на Служби Божі багато віруючих, що приїхали не лише з околиць Карлсруе, а й з віддалених від Митрополії парафій в Мангаймі і Штуттгарті. Особливо багато було віруючих в неділю 9-го вересня. Не мало було присутніх і чужинців. Гарно співав церковний хор.

Однодумно й спільно молилися присутні за нових Душпастирів УАПЦ, що за своїм молодим віком ідуть на зміну старшого українського православного духовенства. Всечесний о. Протопресвітер С. Молчанівський приклав багато праці, щоб в заснованих ним в Лондоні пастирських курсах підготувати нові кадри українських православних священикослужителів. Це в кінці Служби Божої з вдячністю підкреслив в своєму Архипастирському слові Владика Митрополит, коли про кожного з нововисвячених давав присутнім відповідні інформації і характеристику та благословляв на трудну й відповідальну працю проповідників Слова Божого нових Душпастирів і Дияконів, їх помічників. Схвилювані, з слізьми на очах давали перше пастирське благословення і Святий Хрест для цілування всі троє нових Па-

катам. Не єдина Героїня, як Зависна, чи Старицька-Черняхівська, а 500 жінок, об'єднаних одним бажанням волі, знайшли смерть під танками! 500 мучениць імена яких Єдиний Господь знає, предстали перед Престолом Всевишнього, як колись християнки-мучениці, що гинули на аренах цирків. Але тоді роздирали їх хижі звірі, а в ХХ ст. знищили люди, що втратили право іменуватися людьми.

Минає час. може пройде ще небагато років, і знов воскресне Україна, і матері будуть навчати дітей поминати в молитвах цих невідомих своїми іменами мучениць, і вся Україна шанобливо буде згадувати і молитися за спокій їх душ, як молитися зараз український народ розсіяний по всіх кінцях світу. І віримо ми: Господь обіцяв помилувати Содом і Гомору, якщо знайдеться в них десять праведників, змилується Він і над Україною за подвиг цих 500 мучениць її, що добровільно прийняли муки за «друзів своїх».

стирів віруючим. Один з цих останніх вітав нових українських православних Священиків і Дияконів в теплих і щирих словах, бажаючи їм успішно проповідувати Слово Боже серед Українського Народу і твердо стояти в обороні нашої РІДНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ. **Присутній**

Храмове свято парафії УАПЦ в Лянгвайд-Фореґ біля Авсбурґу

Лянгвайд-Форетська парафія УАПЦ біля Авсбурґу в день пам'яті Святого Рівноапостольного вел. кн. Володимира святкувала своє храмове свято.

Напередодні свята, 27 липня була відправлена о. настоятелем П. Садовським — Всенічна, а 28 липня — Божественна Літурґія. Урочисте святкування з благословення Вископреосвященнішого Митрополита Ніканора, було перенесене на неділю 29 липня 1956 року.

В суботу, 28 липня, ввечері при досить великій кількості побожних парафіян, було відправлена урочиста Всенічна в парафіяльній церкві. Всенічну відправляв о. Благочинний прот. Палладій Дубицький з участю о. Олександра Деметрашвілі й настоятеля парафії о. Полікарпа Садовського.

З приводу того, що церковна приміщення дуже мале, врочиста Божественна Літурґія в неділю, 29 липня, було відправлено на двох біля символічної могили, при досить великій кількості побожних парафіян. На Службі Божій було також чимало присутніх наших братів греко-католиків, білорусів і козаків. Службу Божу відправляв прот. П. Дубицький при співслуженні тих же стійців що і на Всенічній. Гарно співав хор під управою церковного диригента п. Ніканора Зіневича.

Після Божественної Літурґії був відправлений молебен до св. кн. Володимира й виголошено Многоліття Вископреосвященнішому Митрополиту Ніканору, настоятелю парафії й всім побожним парафіянам, а також Вічна пам'ять Блаженнішому Митрополитові Полікарпові Всечеснішому Митрополитові Василію й всім архієпископам, єпископам, священникам, дияконам і всім християнам, що життя своє віддали за Віру Христову й волю України.

Після цього були виголошені проповіді. Настоятель парафії о. П. Садовський говорив про життя і діяльність св. кн. Володимира до приняття ним святого хрещення й після святого хрещення. Прот. П. Дубицький виголосив слово про велике значення святого хрещення для народу і нашого краю.

На закінчення свята відбулася загальна братська традиційна трапеза, влаштована на добровільні датки побожних парафіян, яка почалася й закінчилася відповідними молитвами.

Підчас трапези було прийнято одностороннє письмове привітання Його Вископреосвященству Владиці Митрополиту Ніканору, підписане тут же всіма присутніми.

Все свято пройшло з великим християнським піднесенням.

Свящ. П. Садовський

Ювілей церковного диригента парафії УАПЦ в Авгсбургу

Свято-Варварівська парафія УАПЦ в Авгсбургу в неділю, 19 серпня, відзначила 60-ліття з дня народження і 30-ліття церковної діяльності церковного диригента п. Ніканора Зіневича.

Ювілят, уродженець Волині, був активним учасником українських визвольних змагань. На еміграції в Польщі брав активну участь в організації українського церковного життя, організував церковні хори і диригував в таборовій церкві у Стрількові й Торуні. Опісля був церковним диригентом на Підляшші й зокрема працював довший час церковним диригентом на Волині. В Німеччині виконував обов'язки диригента в парафії УАПЦ в Райтерсайх. Останньо диригує церковним хором парафії в Авгсбургу.

В 50-ліття свого народження ювілят за корисну працю для нашої Церкви на рідних землях і чужині Владикою Володимиром був посвячений 27 жовтня 1946 р. в стихар.

Бажаємо ювілятові повних сил здоров'я й довгих літ в дальшій його корисній праці для рідної Церкви й Батьківщини.

Свящ. П. С.

АВСТРАЛІЯ

Другий Собор УАПЦ в Австралії

Згідно з статутом УАПЦ в Австралії, кожних три роки має відбутися Звичайний Собор, що його скликає правлячий Єпископ.

Перший Собор УАПЦ в Австралії відбувся в кінці 1953 р. Другий Собор має відбутися цього року. Спеціально обрана Передсоборна Комісія вирішила на своїх нарадах скликати Другий Собор УАПЦ в Австралії до Мельборну в днях 29 грудня 1956 р. по 1 січня 1957 р.

Голос в справі церковного поєднання

«Наш Голос» — церковно-громадський місячник Консисторії УАПЦ в Австралії в числі за червень-липень ц. р. друкує Комунікат Єпархіяльної Ради відносно питання про припинення церковного розламу, що постав в нашій Церкві з 1947 року. В Комунікаті стверджується, що ухвала Митрополичої Ради з дня 7 серпня м. р. про зняття канонічних санкцій з Архиепископа Григорія та його кліриків і вірних, — заслуговує найбільшого признання і підтримки. Ліквідація розламу однак не може наступити без одночасного повернення до церковної єдности на всіх континентах єпископів, кліриків і вірних що досі перебувають в роз'єднанні з нами.

В зв'язку з цим Єпархіяльна Рада винесла відповідні ухвали. Зокрема стверджується, що встановлення Єдиної УАПЦ в Австралії й Нов. Зеландії та покликання на майбутнє нових органів її управління, повинно наступити на черговому Соборі її згідно з обов'язуючим статутом Церкви. Комунікат закликає всіх православних українців до єдности й закінчується словами: «У Єдиній Святій Українській Автокефальній Православній Церкві знайдете всі Ви, Брати й Сестри Українці, спокій, мир, згоду, братню любов і станете правдивими послідовниками Господа нашого Ісуса Христа.»

Місійна подорож на острів Тасманію

На запрошення вірних УАПЦ, закинутих долею на острів Тасманію, що лежить на південний-схід від Австралії, прот. Гр. Фомічевський вдруге після 1954 р. весною цього року відвідав цей острів. Прот. Гр. Фомічевський відправив Служби Божі в кількох містах острова Тасманії, в яких живуть православні українці, що при цій нагоді приступили до Св. Сповіді й Св. Причастя, та охрестив ряд дітей що там народилася. Крім цього відвідував він вірних, що живуть на периферіях та хворих у шпиталях. В місті Гобарта, де є вірних УАПЦ децю більше, відбулися Загальні Збори парафії на яких обрано Парафіяльну Раду. До часу підшукування постійного священика чи кандидата на висвяту, прот. Гр. Фомічевський дав свою згоду відвідувати вірних на цьому острові два рази на рік.

КАНАДА

Православна Богословська Академія

Богословський факультет Колегії св. Андрея в Вінніпегу, відомий тепер під назвою Православна Богословська Академія, — одинока в світі вища українська православна богословська школа. Наука в цій школі триває чотири роки й приймаються до неї кандидати з закінченою середньою освітою тобто ті, що мають т. зв. магуру. Абсольвенти Академії одержують ступінь Ліценціята Теології або Бакалавра Теології. Виклади в Богословській Академії тривають від 1 жовтня до 30 квітня.

ЮВІЛЕЙНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ КОНГРЕС

Як про це широко повідомляла українська преса, в Мюнхені в днях 23—26 серпня ц. р. відбувся Ювілейний Академічний Конгрес, що його zorganizував Центральний Союз Українського Студентства з нагоди 35-річчя свого існування.

Ювілейний Академічний Конгрес не був чисто студентською імпрезою. В ньому взяли активну участь не лише студенти, але також духовенство, науковці, громадські діячі й публіцисти.

На відкритті Конгресу, яке відбулося 23 серпня в залі «Схоластика», від УАПЦ були присутніми прот. П. Дубицький і прот. А. Дублянський. В імені Української Православної Церкви й Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора привітав Конгрес прот. А. Дублянський, що при цій нагоді виголосив коротку промову, в якій підкреслив необхідність в житті й науковій праці керуватися засадою пізнання правди й згадав про велику роль релігії й Церкви в житті українського народу.

Ввечері тогож дня відбулося прийняття для учасників Конгресу, на якому були присутніми також оба вищезгадані священики УАПЦ, причому привітання від Церковного Управління УАПЦ в Мюнхені виголосив прот. П. Дубицький.

**Складайте пожертви на пресовий фонд
«Рідної Церкви!»**

**Підтримуйте матеріально Ваш український
православний журнал!**

ДОПИСИ**КУРС ДЛЯ МИРЯН В ЕКУМЕНІЧНОМУ ІНСТИТУТІ**

Від 10 по 20 липня ц. р. в Екуменічному Інституті в Боссе біля Женеві відбувся вакаційний курс для мирян. Я гадаю, що читачам «Рідної Церкви» буде цікавим довідатися дещо про цей курс. Насамперед, щоб мати кращу уяву про сам Інститут, треба сказати, що він став місцем зустрічі представників різних віровизнань, національностей і рас, де вивчаються спільно проблеми модерного життя в світлі Євангелії. В цьому році відбулися тут такі зустрічі: курс для духовенства, консультація про відповідальність у застосовуванні атомової енергії, конференція відносно проблеми втікачів, курс для студентів теології. Однією з таких програмних зустрічей був також вакаційний курс для мирян, в якому брало участь 33 особи. Крім представників різних європейських країн, на ньому були учасники з Австралії, Півд. Африки та США. З бездержавних чужинців з Німеччини, крім мене були два югослави і одна латишка. За віровизнаннями були присутні на ньому євангелісти різних напрямів та сім православних.

Програма курсів складалася з біблійних студій та доповідей із провідною темою: «Мирянин як християн у нехристиянському світі». Побіч цих студій відбувалися бесіди — дискусії на такі теми, як: «Християнська відповідальність у соціальному порядку», «Відповідальність за християнську єдність» й інші. В цих питаннях висловлювалися досвідчені особи, переважно з духовенства, яке запрошувала дирекція Інституту для вивчення тих чи інших питань.

Обговорення питання «Християнська відповідальність у соціальному порядку» набрало майже політичного характеру. Дискусія була скерована на обговорення расових питань, які є пекучою проблемою колоніальних держав. Доповідач дав до зрозуміння, що відповідальність за соціальний порядок відноситься в першу чергу до західних великодержав. В дискусії я зробив зауваження, що незадоволений із таким лише напрямком християнської відповідальності. Чому та відповідальність не може бути скерована на Схід, де панує безбожництво? Де була християнська відповідальність, коли комунізм гнобив християн, коли вмирили мільйони й тепер ще вмирають, як мученики?

Рівнож цікавою й живою була дискусія навколо питання про християнську єдність. Головними пунктами бесіди були: а) Віра і Святе Причастя й б) Єдність Церкви. Погляди відносно Св. Причастя Православної й Англіканської Церков виявилися ідентичними.

Треба зазначити, що дирекція Інституту подбала про те, щоб учасників курсу неправославних запізнати з тим, що таке православ'є. Для цієї цілі був запрошений на курс православний грек проф. Екзархос, що виголосив у німецькій мові спеціальну доповідь, в якій дав короткий нарис цілого річного циклу із церковним поділом доби на години, з поясненнями урочистих свят та постами, як підготовки до них. Згадав про такі церковні книги як тріод, октоїх, мінея;

давав коментарі до них і вияснював, яке значення вони займають у цілому річному циклі. Храм Божий у нас, сказав він, є святинею і ця святиня є зображенням цілої Церкви. По відношенні до Заходу можна зробити закид, що він Церкву зраціоналізував, позбавив її чару, містичности.

Доповідь проф. Екзархоса викликала живе зацікавлення серед присутніх.

В черзі щоденних молитов православні учасники мали два вечори підряд спільну молитву в церковці Інституту. Я рецитував в німецькій мові прохання з екстенії, а хор співав «Господи помилуй». Інші співи із Вечірні були виконані на французькій мові.

В часі перебігу курсу багато уваги було присвячено екуменічному рухові. В рамках ознайомлення з цим рухом учасники курсу відвідали головне бюро Світового Союзу Церков в Женеві, де д-р Леслі Е Кук, один з генеральних секретарів відділу міжцерковної допомоги і служби для втікачів, в одногодній розмові подав нарис організаційної структури ССЦ та його напрямні праці.

На закінчення біблійних студій курсу д-р Ч. С. Вест, доцент Екуменічного Інституту, зробив виклад з практичними порадами й вказівками для біблійних групових занять. Одним із завдань сказав д-р Вест, є привести людей у відповідальне відношення до Біблії.

Помимо біблійних студій, доповідей та дискусій був час і для спільних, так би мовити, екуменічних розваг. Два дні перед закінченням курсу ввечері відбувся т. зв. «соціальний вечір», на якому кожному з учасників була дана можливість виявити свій талант. Вечір складався з народних пісень, спільних ігор, жартів і т. п. Мені, як самотньому українцеві, випало репрезентувати українську пісню.

Цей вечір закінчили о год. 10-ій молитвою в церковці Інституту. Кожен дістав запалену свічку і так, немов творячи похід богомольців — паломників, що зійшлися з усіх сторін світу, несли вогонь, йдучи через двір до церковці. Там, у церковці, на середині підлоги зробили із палаючих свічок хрест. Після закінчення молитви, кожний знову взяв свою свічку і під гру органу залишив церковцю.

На закінчення інформації про цей курс, необхідно підкреслити, що був він цікавим і корисним. Ціллю цього вакаційного курсу для мирян було дати ґрунтовні інформації про екуменічний рух і Світовий Союз Церков, ознайомити учасників із екуменічними біблійними студіями й створити сприятливу можливість для плекання екуменічної молитви та приязні.

А. Остапчук

На прийнятті в честь грецької королівської пари

В місяці вересні ц. р. перебували в Німеччині грецький король Павло й його дружина королева Фридерика. Королівська пара відвідала ряд німецьких міст, в тому числі Ессен. Відвідини Есену відбулися 19 вересня. До обіду король і королева відвідували фабрики, шпиталі й дитячі притулки, а год. 12.35 відбулася парадна зустріч в центрі міста біля Ратгавзу.

Цього ж дня, рано, я одержав несподівано за-
прошення від управи міста Ессену на зустріч ко-
роля й королевої в Ратгавзі. Видно було, що нім-
ці звернули увагу на віроісповідання королів-
ської пари й запросили мене, як одинокого пра-
вославного священика на Рурщині. Розуміється,
що грецький король православний. Дружина йо-
го, колишня німецька принцеса, була спочатку
євангелицького віроісповідання, але вийшовши
заміж за грецького короля, прийняла право-
слав'я. Королева Фридерика втішається серед
греків великою популярністю й любов'ю за її ла-
гідність і опіку над населенням.

Перед полуднем я прибув вже до будинку Рат-
гавзу. Головніші вулиці міста прикрашено бага-
тококольоровими прапорами. Будинки Міської Уп-
рави неначе острів серед морських бурхливих
хвиль великої кількості мешканців міста, що
прийшли побачити й привітати високих гостей.

Рівно в годині 12.35 прибула грецька королів-
ська пара до Міської Управи. Шум королівських
синіх прапорців з білими хрестиками, що їх
управа міста роздала населенню, змішався з ок-
ликами привітів. Обербюргермайстер впровадив
високих гостей до вітальної залі і привітав коро-
лівську пару від імені управи міста від Церков
і всіх присутніх. Король і королева подали всім
руку та привіталися по німецьки «гутен таг». На
прийнятті піднесено було тост за короля Павла й
королеву Фридеріку й грецький нарід. Час був
обмежений і ніхто окрім Обербюргермайстра не
промовляв. Після короткого прийняття, королів-
ська пара від'їхала на обід до Дюссельдорфу.

Дуже тишило мене і був я здивований, що мене
українця, бездержавного чужинця, німці запро-
сили до залі Ратгавзу вітати королівську пару,
коли самі греки, що живуть в околицях Ессену,
стояли на вулиці серед 20-тисячної товпи німців,
щоб лише побачити свого короля й королеву.
Підчас цієї несподіваної для мене урочистості,
я думками літав по нашій багатостраждальній
Україні. Бачив наш нарід поневолею, застра-
шеним, покатованим і в крові та в сльозах. Ра-
дісні й голосні привіти королівській парі, брени-
ли мені в ушах побіч з криком, плачем та ридан-
ням наших рідних поневолею братів і сестер,
які караються у ворожих тюрмах і на засланні.
Бачив я і усіх наших розсварених скитальців,
розсіяних по вільному світі, які часто запінивши-
шись від злоби, з ненавистю обливають себе
брудними поміями. Чому ж ми, українці, такі
нешасні, шептали мої уста, хоч я знаходився се-
ред такої великої радісної атмосфери.

о. Д. Васильчук

СВЯЩ. о. ІВАН ГУНЯ — СЕМЕНЮК

У вівторок, 18 вересня 1956 р., в одному з шпи-
талів м. Олдгаму в Англії упокоївся Настоятель
місцевої парафії УАПЦ і заст. Голови Генераль-
ного Церковного Управління УАПЦ на Велику
Британію Священик о. Іван Гуня-Семенюк.

Покійний о. Іван Гуня-Семенюк народився
26.1.1896 року на Волині. Після закінчення шко-
ли в своєму селі, не зважаючи на це, що за-
лишився без батька, який помер, і важкий ма-
теріальний стан, продовжував далі свою науку
й закінчив Учительську Семінарію. Одержавши
посаду вчителя, віддається педагогічній робо-
ті, працюючи довгі роки на освітній ниві серед
українського народу. Не дивлячись на перешко-
ди з боку московського й польського окупантів,
виховує українських дітей в національному ду-
сі. Перед другим приходом большевиків на
українські землі, залишає Україну й емігрує на
Захід.

Як в Україні, так і на еміграції, він завжди
цікавився церковним життям і брав у ньому
активну участь. Бачучи пекучу потребу в свя-
щениках у Великій Британії, Покійний поста-
новив присвятити даліше своє життя душпас-
тирській праці. Це його бажання задовольнив
Високопреосвященніший Митрополит Ніканор,
висвячуючи 10 серпня 1955 р. в дякони, а 14
серпня 1955 р. в м. Везін-Шалет (Франція) в
священики, з призначенням настоятелем Олд-
гамської парафії УАПЦ в Англії.

Недовго довелося попрацювати йому в вино-
граднику Христовому. Господь покликав його до
Своїх Осель.

Похорон Спочилого о. Івана відбувся в Олдга-
мі в суботу, 22 вересня 1956 р. Ховав його сонм
нашого духовенства, очолений о. Протопресв.
С. Молчанівським.

Вічна Пам'ять вірному слугі Божому й ре-
вному працівникові на Ниві Христовій.

Найновіша статистика віровизнань в ЗДА

Національна Рада Християнських Церков в
ЗДА опублікувала статистичні дані про віро-
визнання в ЗДА в 1954 році. Як виходить з цієї
статистики, до релігійних громад в ЗДА нале-
жить 100.162.529 осіб, кругло на 2 мільйони біль-
ше, як попереднього року. В той час, коли насе-
лення ЗДА збільшилося на 1,8 відс., зріст релі-
гійних громад був на 2,8 відсотка. Найбільший
приріст занотували протестантські Церкви, кіль-
кість вірних яких становить 58,5 мільйонів. До
римо-католицької Церкви належить 33,4 мільйо-
ни осіб. Ізраїльські громади нараховують 5,5
мільйонів членів. Православних в ЗДА подає ця
статистика 2,4 мільйона осіб. Старо-католиків і
членів польської національно-католицької Цер-
кви є 370.000 осіб, буддистів — 63.000 і мусуль-
ман 10-20.000.

Українські видавництва просимо надсилати
на адресу редакції «Рідної Церкви» нові релігій-
но-церковні видання, для вміщення згадки про
них у відділі «Бібліографія» та написання ре-
цензії. Така згадка про них у нашому журналі
не тільки матиме значення бібліографічне, але
спричинятиметься до популяризації цих видань
серед численних читачів нашого журналу.

БІБЛІОГРАФІЯ

ШЛЮБ. Муз. різних авторів. Впорядкував прот. І. Заяць. Мюнхен, 1956. Карт. 17. (Цикл.).
СПИВИ НА АРХІЄРЕЙСЬКІЙ СЛУЖБІ БОЖІЙ. Впорядкував прот. І. Заяць. Мюнхен, 1956. Карт. 15. (Цикл.).

ЛІТОПИС ВОЛИНИ. Науково-популярний збірник Волинознавства. Рік III, ч. 3. Вінніпег, 1956.

З церковно-історичного погляду варті уваги в Збірнику статті: А. Шумовський «Ляховецьке гніздо (Жмут спогадів з побуту велинського духовенства на переломі століть)», Свящ. П. С. «Дещо про події в Гриньках» і Протопресв. Т. Яковкевич «1939-1943 рр. на Володимирщині».

ВІДПОВІДІ РЕДАКЦІЇ

Запит: «В Німеччині слово «протоєрей» перекладають словом «Ерцпрістер». В журналі «Рідна Церква» зустрічаємо ще інший переклад цього слова, а саме «Оберпрістер». Який з цих перекладів правильніший і якого слід триматися?»

Відповідь: Питання порушене Вами поважно. Розберемо ці два слова — «Ерцпрістер» і «Оберпрістер» з філологічного боку. Насамперед щодо слова «Ерцпрістер». Німецьке «Ерц» — це грецьке «арх». Напр., Архiepіскоп — Ерцбішоф, Архангел — Ерценгель і т. п. В англійській мові так і пишеться «арх», хоч вимовляється «ерч». Німецьке слово «Прістер» — по нашому ієрей, священник. Отже докладний переклад слова «Ерцпрістер» на нашу мову означає «Архiepірей» або «Архiepастир», так як його й перекладають німецькі словники. (Напр., Німецько-російський словник, видання Лянгеншайдта, Берлін-Шенеберг, 1947, ст. 165). Отже коли хто вживає на означення поняття «протоєрей» німецького слова «Ерцпрістер», то це з філологічного боку неправильно.

Авторитетні словники мають на означення слова «протоєрей» тільки німецьке слово «Оберпрістер». Ось так переклад цього слова подано в самому повному російсько-німецькому словнику і безперечно авторитетному І. Павловського (Ляйпціг, 1911 р.) на ст. 1326. Це саме бачимо й в такому поважному й авторитетному словнику члена Російської, Німецької, Французької й Англійської Академії Наук д-ра Ф. Райфа (Нешатель, Швайцарія), стверженому цими Академіями й виданому коштом Придворної Типографії в Карлсруе, в 1844 році. Там слово «протоєрей» перекладено словом «дер Оберпрістер» (ст. 537). Безперечно, люди, які укладали ці словники, добре розбиралися в філологічних питаннях. Не інакше це слово перекладено й в словнику видання Лянгеншайдта, цитованому вище, на ст. 364 (т. I.) і ст. 331 (т. II.).

Це цілком зрозуміло, бо протоєрей — це старший священник, по німецьки — «Оберпрістер», але не Архiepірей чи Архiepастир, як це виглядало б, коли б перекладати його словом «Ерцпрістер».

Слів в німецькій мові з приставкою «Обер» нема чого цуратися. Таких слів багато: Оберлерер, Оберкірхенрат, Оберарц, Обердиректор і т. п. Отже правильний переклад слова «протоєрей» на німецьку мову тільки «Оберпрістер».

ЗАКЛИК.**ДОРОГІ БРАТИ І СЕСТРИ У ХРИСТІ!**

До Вас свідомих Синів України і побожних Вірних нашої многостраждальної УАПЦ, в розсіянні суцях, звертаємося ми з наступним проханням:

З Волі Божої ми закінчили розпочату нами в кінці 1953-го року в столиці Гесенщини Франкфурті над Майном будову свого українського православного храму. Залишилося ще лише закінчити внутрішнє устаткування церкви, а передусім збудування благоліпного Іконостасу. Ми взяли за зразок проект його, що в часі війни був затверджений Й. В. Владикою Архiepіскопом Київським і Чигиринським Ніканором для вжитку в українських православних парафіях, коли населення України почало відбудовувати обезцечені безбожниками колишні наші церкви або відчиняти нові.

Щиро дякуючи всім жертводавцям, що досі допомогали нам збудувати свій храм у Франкфурті і тим дали нам спроможність унормувати так необхідну тут своєю релігійною опіку, ми звертаємося ще раз з щирим проханням до всіх наших земляків на широкому вільному світі допомогти нам остаточно закінчити це угодне Богові святе діло. Звертаємося й до тих, що досі не відгукнулися на наше прохання. Дякуючи жертводавцям і молючись за них Всевишньому, широко просимо й тих, хто з тих чи інших причин досі не відгукнувся на наше прохання, прислати тепер свою лепту на прикрашення нашого храму і тим виявити своє добре серце та виконати свій обов'язок перед Богом і своїм Українським Православним Народом.

Закінчуючи цей необхідний заклик до всіх наших земляків, наводимо тут слова про нашу працю двох представників Світової Ради Церков, що теж прийшла нам з допомогою. Вони оглядали будову і потім так писали до Вищого Церковного Управління в Карлсруе: «Ми оглянули будову українського православного храму у Франкфурті і були врадовані, побачивши, з якою дбалістю, турботністю і любов'ю dokonano будівлю і прикрашено двір молодими тополями і квітами навколо церкви». Тут слід згадати, що частина наших парафіян, крім грошових офір, вклала безкоштовно в це святе діло понад 4000 робочих годин!.. Отже в похвалі чужинців — наше моральне задоволення. Остаточний же успіх залежить від кожного, до кого ми з цим закликом звертаємось.

Нехай він нагадає Вам про скромну українську православну церковцю в Німеччині, біля якої мають гуртуватися і відпочивати душею, згадуючи про колишнє миле й дороге, — в більшості хорі, старі та приречені знайти свій кінець в Німеччині, Ваші напівзабуті брати і сестри. Жертви просимо насилати на адресу: Oberpriester Th. Luhowenko, Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23, Schliessfach 9, Germany.

З християнською любов'ю

Настоятель і Голова Парафіяльної Ради	Протоєрей Ф. Луговенко
Заступник Голови	З. Овсяник
Член Параф. Ради	Гр. Слінко

СПРАВОЗДАННЯ

з збірки пожертв у парафіях УАПЦ в Німеччині на будову Храму св. Симона Зилота в Пармжі в зв'язку з 30-літтям з дня смерті Головного **Отамана С. Петлюри:**

Збірки перевели і надіслали на конто Й. В. Владики Митрополита Ніканора: прот. Д. Бурко — парафія в Новому Ульмі — 30,- нм.; прот. М. Гільтайчук — парафія в Новому Ульмі — 26,- нм.; свящ. А. Гурський — Фарель — 9,60 нм.; прот. А. Дублянський — парафії: Ляндсгут — 24,- нм. Амберг — 46,- нм., Регенсбург — 15,50 нм.; разом 85,50 нм.; прот. Ф. Луговенко — парафії: Карлсруе — 34,50 нм., Франкфурт — 37,50 нм., Маннгейм — 18,50 нм. і Людвігсбург — 20,- нм.; разом: 110,50 нм.; прот. Д. Остапчук — Августдорф — 10,- нм.; прот. О. Семенович — Ганновер — 30,- нм.; протопр. Г. Тимківський — Дорнштадт — 17,20 нм.; свящ. І. Шпакович — Інгольштадт — 30,- нм. Крім того надійшли пожертви від таких осіб: п. В. Москвяк з Порці Вестговену — 22,- нм. (збірка); з Лінторфу — 18,- нм. (парафія о. Д. Васильчука) і від. п. С. Гниди з Земмелягер, крайс Падеборн — 35,- нм. —

ПОДЯКА

На пресовий фонд «Р. Ц.» склали пожертви:

(Всі суми подаємо в німецьких марках): п. С. Бервицький — 17,83; п. М. Величківський — 1,15; п. В. Малець — 9,-; проф. І. Бакало — 17,-; п. Л. Райда — 5,30.

Всім жертводавцям Видавництво складає щиро подяку.

ПОДЯКА

На Іконостас для ново-збудованої в м. Франкфурті української православної церкви

прислали свої офіри такі побожні жертводавці: (в німецьких марк.) п. Гр. Панченко — 5,-; п. В. Свічкач — 20,75; п. В. Плетюк — 8,30; диякон П. Максимчук — 10,-; свящ. Гр. Гусак — 5,-; свящ. С. Богатирець — 5,50; свящ. С. Ярмусь — 5,50; п. І. Кондратенко — 5,-; п. О. Саган — 5,-; п. П. Кліщенко — 5,-; п. Я. Трустик — 2,-; п. С. Гищак — 1,-; п-ні П. Степанюк — 1,-, збірка в сотнях у Франкфурті (збірщики п. п. Т. К., В. Т. і П. П.) — 50,-; свящ. П. Садовський — 5,-; парафія в Лянтвайд-Форет — 5,40, п. інж. А. Близнюк — 15,-.

В імені Парафіяльної Ради Св. Троїцької парафії УАПЦ у Франкфурті/М. щиро дякую всім жертводавцям.

Настоятель Парафії Протоєрей Ф. Луговенко

ПОДЯКА

Комітет в справі будови Надгробку на честь спочилих українців в Любеку цим шляхом приносить свою сердечну подяку тим українським православним Пастирям, що відгукнулися на заклик К-ту і зібрали в своїх парафіях офіри на будову цього надгробку. Збірки пожертв прислали (в німецьких марках): свящ. А. Гурський — 9,85; прот. М. Гільтайчук — 21,-; прот. А. Дублянський — 18,30; прот. Ф. Луговенко — 58 28; свящ. Д. Свириденко — 21,50; прот. О. Семенович — 44,65; протопр. Г. Тимківський — 19,05; свящ. Ю. Сікорський — 10,-; прот. П. Дубицький — 25,-; прот. Д. Остапчук — 28,50.

Голова К-ту Д. Суходольський

ПОВІДОМЛЕННЯ**БУДІВЕЛЬНОГО КОМІТЕТУ УАПЦ ХРАМУ СВ. СИМОНА В ПАРИЖІ**

В числі 61 «Українських Вістей» за 12 серпня 1956 року в статті «Наші у Франції» в частині, де говориться про будову храму св. Симона в Парижі, зайшла помилка. Надруковано, що ми зібрали до цього часу на будову храму десять тисяч доларів, коли фактично ми зібрали вдвоє більше.

Ми заплатили лише за терен для будівлі нашого храму з двома будинками й тимчасовою церквою разом з державним податком понад десять тисяч доларів та готівкою в Парижі маємо десять тисяч доларів, не рахуючи нашої готівки в банках Лондону, Міннеаполісу та Торонто.

Петро Плевако

Голова Будівельного Комітету
Париж, 1. 9. 1956 року.

**КУПУЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
«РІДНУ ЦЕРКВУ!»**

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік	
Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 — дол.
Великобританія і Австралія	6. — шил.
Франція	240 — фр.
Бельгія	30 — фр.
Австрія	12 — шил.
Інші країни — рівновартість	1.20 амер. дол.
Ціна одного примірника: Німеччина — 50 пф.,	
Австрія — 2 ш. ЗДА і Канада — 20 центів, Вели-	
кобританія і Австралія — 1 шілінг, Франція —	
40 фр., Бельгія — 5 фр. В інших країнах рівно-	
вартість 20 ам. центів.	

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,

(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: **Oberpriester Anatol Dublanskyj,**

(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Erzbergerstr. 2/c, Germany.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71. Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік V

Листопад-грудень 1956

ч. 26

РІЗДВЯНЕ АРХИПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ Високопреосвященнішого **НИКАНОРА**, Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви на чужині До Преосвящених Архипастирів, Всечесного Духовенства і Побожних Вірних

«Звіщаю вам велику радість:
народився вам сьогодні Спаситель
у місті Давидовім» (Лук. 2, 10).

Вітаю Вас, мої Дорогі Сопастери й Брати, з величним Святом Народження Господа нашого Ісуса Христа і молю Його, щоб сподобив нас досягти радості душевного спокою та єднання у Господі нашім.

Звідусюди доходять до нас щоденні смутні чутки, що нема ще й досі між нашими людьми згоди, любови й єдності в житті церковному. Розуміємо, що й Вам через це налягла тяжкість на серці, що й Ви від усієї душі шукаєте дороги до миру і єднання. Тим більше розуміємо, бо знаємо: багато з Вас не має рідного даху над головою, бракує часом ложки поживи, а найбільш дошкуляє брак рідного оточення. Багато з нас не дораховується когось з рідних і близьких, що в неволі тяжкій вік свій коротають, а може й сліду від їхніх могилок не знати.

Однак, не тільки наша доля така. Вже друга тисяча років доходить, як людство бачить перед собою приклад Сина Божого, що для нас людей і задля нашого спасіння зійшов з небес та людське тіло прийняв.

Чи мав Він той спокій? Чи не боліло й Його святе серце за недугою людську? Ось і Він мусів тіло прийняти у вбогому вертепі, десь за містом на відлюдді та в яслах на в'язці сіна сповитись, бо Його Пречиста Мати не знайшла для того належного притулку. Ще й тяжкий ворог на життя Невинної Дитини напосівся, що злякавшись втрати влади над людьми, наказав винищити діток безвинних в околицях Вифлеєму (Матф. 2,16). І мусіло Дитятко з Матір'ю від згубника Ірода втікати через дикі небезпечні нетри в чужу землю, на поневіряння...

І підрастаючи, не зазнав Він радості в бідному оточенні та тяжкій праці. У бідному Назареті й храму не було — помолитися. Дитиною змушений був Ісус далеко подорожувати, щоб одвідати «Дом Отця Свого» (Лук. 2,49).

А як вийшов на проповідь, то не мав де й го-

лови прихилити (Матф. 8,20). Жив життям, повним турбот і небезпек. Бо й тут слідом за Ним ходили ті, що смерті Його шукали. І часто мусів Учитель уникати передчасної смерті від книжників і фарисеїв, що нарешті таки запровадили Його на суд і Голгофу.

Проте Своїм безгрішним життям, Своєю спасенною наукою, чудесами, Своїми стражданнями й славним воскресінням Він переміг. «У світі тугу матимете, але будьте сміливі, бо Я переміг світ», — сказав Він (Іоан. 16,33).

Тому, Дорогі мої, відкиньте сум, плач і нарікання у цей день радісного Свята Народження Божого Сина. Він подає нам величний приклад терпеливого перенесення горя, турбот і страждань, з запевненням, що світ Його стражданнями вже переможений і стражданням нашим положено рубіж.

В ці дні святочні тісніше об'єднаймося в одну щиру християнську родину, виявимо один до одного теплу любов християнську, простим один одному провини наші. Тепло й мслитовно згадаймо й про тих, що там, далеко, в тяжкій неволі поневіряються. У тих споминах про рідних — поєднаймося душею, не прикидаймо біллю нашого роз'єднання тугарю в їхньому горі, залишимо свої роздори.

Подбаймо про християнське самоудосконалення. Коли Рідний Край наш у тяжкій горі й неволі з допусту Божого мучиться, то нашими провинами перед Богом і людьми не додаваймо йому кари й муки. Частіш підкріплюймо себе святими Тайнами Тіла й Крови Христової в намірі доповнити неможливість цього для наших Рідних у тяжкій московській неволі.

Предвічно народжена Любов Божа нехай перебуває з Вами і кріпить Вас у Господі Ісусі. Амінь.

Митрополит **НИКАНОР**

Р. Б. 1956. Свято Народження Христового.

Карлсруе.

Д. Святогірський

КАНОН РІЗДВА ХРИСТОВОГО

Пісня 1.

Христос народжується нам, —
Його всі щиро славте,
Христос з'являється з небес —
Всі рідко зустрічайте.
Христос між нами на землі —
Це таїнство велике,
Співайте Господеві всі,
Преславний Він повіки.

Пісня 3.

Надвічно від Отця родивсь
Нетлінно Син, Месія,
Від Діви тіло Він прийняв
Безіменно; це діяв
Так Божий Розум задля нас.
Вславляймо Христа Бога:
Святий Ти, Господи, Ти нам
Могутности підмога.

Пісня 4.

Ти жезлом став еси Христе
Із кореня Єсея,
І цвітом від нього розцвів,
Коли родивсь від Неї,
Від Діви чистої, прийшов
З гори, що вкрита гаєм.
Всесильний, Господи Святий,
Тебе ми величаєм.

Пісня 5.

Як Бог спокою і Отець
Щедрот Твоїх багатих,
Своєї ради Янгола
Ти зволив нам послати
Задля спокою. Сяє нам
Світ Богорозуміння,
Тим хвалим за любов до нас
Тебе — людей спасіння.

Пісня 6.

З утроби, мов дитя, колись
Кит викинув Іону,
Якого перед тим прийняв.
А в чисте Діви лоно
Так Слово Боже увійшло

І вийшло з Неї тілом;
Само нетлінне, то й Йі
Нетлінням освятило.

Пісня 7.

Благочестиві юнаки
Так віру шанували,
Що на безбожників наказ
Сміливо не зважали
І не злякалися вогню,
А в печі, мов у раї,
Співали пісню: Бог отців,
Тебе благословляєм.

Пісня 8.

Предивним чудом була під
Огненна в Вавилоні,
Бо не спалила юнаків,
І божественний племінь,
Що в лоно Діви увійшов,
Подівав так чудесно.
Тому співайте Богу всі,
Хваління благочесно.

Пісня 9.

Таїнство дивне й преславне
Бачу духовно в цей день:
Небом — вертеп, і престолом,
В янгольським хорі пісень —
Діву, оселею — ясла,
В них положивсь ради нас
Бог; Його всі величайте
Й благословляйте всякчас.

КОНДАК РІЗДВА ХРИСТОВОГО

Сьогодні Діва Пресвята
Для нас Найвищого родила,
І Невмістимого земля
В вертепі бідному вмістила.
Небесні сили й пастухи
Всі Недосяжного вславляють,
А мудреців ясна зізда
На путь правдиву направляє,
Бо ясла стали за чертог —
У світ з'явився Христос Бог.

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

В день, коли славимо та оспівуємо велику подію народження Сина Божого, що зійшов на землю й прийняв тіло від Духа Святого й Діви Марії, щоб спасти людей і дати їм Спокій з Висоти, від щирого серця вітаємо всіх Високопреосвященніших Митрополитів, Архієпископів, Єпископів, Всечесне Духовенство й Побожних Вірних Святої Української Православної Церкви:

та весь Український Народ на рідних землях та в розсіянні суцїй.

Світло, що засяяло з Вифлєсму й освітило наш народ, приведе нас до кращого майбутнього, до радости, якої в нас ніхто не відійме. Непохитиво віри в це, в день Свята Різдва Христового, бажаємо всім нашим близьким і далеким.

Видавництво і Редакція «Рідна Церква»

Різдвяні думки й мелодії

**Ой, видить Бог, видить Творець,
Що мир погибає...**

Темна, безпросвітня ніч панувала в людських душах до народження Сина Божого. Світ ішов до загибелі. Здавалося, що нема вже рятунку для нього. Кращі одиниці з роду людського шукали своїм розумом виходу з бездоріжжя, що ними блукало людство, й не знаходили його. Бачив це все Бог і Творець Всесвіту. І як це Ним було передбачено предвічно, посилас Він Сина Свого Єдинородного, щоб вказав людям правдивий шлях.

**Бог Предвічний народився,
Прийшов днес із небес,
Щоб спасти люд Свій увесь...**

Вже ось скоро дві тисячі літ як серед темної палестинської ночі, коли яскраво мерехтіли зірки й посилали з небес свій привіт землі, раптом засяяла нова велика зоря й світила своїм світлом вртеп, що в ньому народився Христос Бог.

**Нова радість стала, яка не була,
Над вертепом звізда ясна увесь світ сяяла.**

У Вифлеємі відбулася велика подія тілоприйняття Сина Божого, що народився від Духа Святого й Діви Марії. Здійснилося велике й незрозуміле людському розумові таїнство. Бог зійшов на землю й прийняв тіло людини.

**Дивная новина,
Нині Діва Сина
Породила в Вифлеємі
Марія Єдина.**

Нічну тишу порушило дивне явище. Десь високо в небесних просторах залунав дивний, неземний спів, що все ближче й ближче зближався до землі. Від цього співу прокинулися пастухи, що пасли худобу, й очам та вухам своїм не віривши, побачили й почули, як

**Ангели співають, славу возвіщають,
Як на небі так на землі мир приповідать,**

І залишили пастухи місце свого нічного спочинку та подалися ближче Вифлеєму, де над вертепом звізда ясна сяяла. І тут, побачивши Народженого Христа, вони

**На колінця припадають,
Христа Бога вихваляють.**

Тихо й непомітно для світу відбулося народження Христа. Крім пастухів, прийшли поклонитися Йому ще три царі-мудреці.

**За світлом зірки, десь аж зі Сходу
Йдуть три владики з княжого роду.
Золото, дари, кадило, миро
Враз з серцем щирим несуть в офіру.**

Сьогодні про цю велику подію народження Сина Божого знає увесь світ. Людство одержало заповіді Христа, що лише вони можуть привести його до спокою й щастя на землі та вічного блаженства на небі. Одні люди визнали ці заповіді, інші не хочуть їх визнавати. Одні день Різдва Христового святкують як велике свято, й приносять Христові свої дари — любов щиро й чисте серце. Інші хочуть знищити Христа в серцях людей і, як Ірод, що вбивав вифлеєських немовлят, вбивають невинних людей. Длеться кров, чути стогін і плач звідусіль, де панують сучасні Іроди.

Віруючі християни проте знають,

**Що народився Цар Віків-Слави
Й зітре на світі всі грішні глави.**

На грудях руїн, на попелі згарищ зацвіте нове життя, запанує Божий спокій в серцях людей доброї волі, настане радість, яку приніс на землю Господь всім тим, що визнають Його Богом, поклоняться Йому, як пастухи й мудреці, та від щирого серця заспівають:

Ой, радуйся земле, Син Божий народився.

Втре тоді свої сльози засмучена Україна, зберуться її діти звідусіль і Господь задовольнить наше прохання, що його виливасмо до Бога в день свята Різдва Христового словами нашої колядки:

**Глянь щиром оком, о Божий Сину,
На нашу землю, на Україну,
Зійшли нам з неба дар превеликий,
Волю й щастя на вічні віки.**

А. З.

Прот. Д. Бурко

Митрополит Петро Могила

(До 360-ї річниці з дня народження)

Митрополит Петро Могила

Фото з портрету, що знаходився в резиденції Митрополита Полікарпа в Луцьку.

Історія українського культурного руху знає багато імен славних мужів, що увічнили себе ділами високого служіння релігійно-національному масштатові свого народу. Перше місце в тому служінні займали до кінця XVIII сторіччя діячі Української Православної Церкви, з-поміж яких сяє негаснучим світлом постать Митрополита Київського ПЕТРА МОГИЛИ.

XVI сторіччя і перші десятиріччя XVII-го були найтяжчою пробою української нації під польською зверхністю. Чрез втрату власної державности більша частина українських боярських родів покинули свою прадідну православну віру й перейшли на латинство, стали поляками¹⁾. Народ залишився майже без провідної верстви, з невеликою частиною біднішої своєї шляхти, з якої вийшли потім славні гетьмани: Сагайдачний, Хмельницький, Виговський, Мазепа й ін. В боротьбі за свою національну індивідуальність, за православну віру, народ об'єднався в Братства. Козацтво, що виростало вже в значну силу допомагало йому. В ті дні утиски й наруга Польщі над українським народом знайшли своє завершення в Берестейській унії (1596 р.), яка в руках польського уряду була засобом до окатоличення, а далі — до поступовного спольщення українців, як то плянувалося²⁾. Михайл Рогоза, Митрополит Київський, і з ним п'ять єпископів прийняли унію. А коли помирали єпископи, що зосталися православними,

¹⁾ В тій дійсності релігію не відділялося від нації, поняття католик значило — поляк, а поняття православний значило — українець.

²⁾ Унія була проголошена обов'язковою для українського народу; у православних силою відбирали церкви та монастирі, на духовні посади наставляли виключно людей польської орієнтації. (Проф. М. Саввінський, Історія України, сторінка 84).

Львівський Гедон Балабан (1607 р.) та Перемиський Михайл Копистенський (1610 р.). Українська Православна Церква залишилася без ієрархів (жив ще єпископ Сремія Тисаревський, але його діяльність була паралізована), бо польський уряд не дозволяв висвячувати їх. По багатьох містах України щедали осідали створити закладали свої школи та монастирі, навіть предковичню українську святиню — Собор Св. Софії у Києві — неправдою та насильством опанували ісповідники унії³⁾. Усе православне українське, терпіло кривди та знущання, як «схизма». Бо польський уряд і католицьке духовенство вважали за правдиву віру тільки католицьку. Коли заходами гетьмана Петра Сагайдачного з козацтвом українську православну ієрархію було відроджено 1620 року (таємно від поляків) через Єрусалимського Патріярха Фесфана, польський уряд вважав її нелегальною; українські єпископи на чолі з Митрополитом Іовом Березьким не мали права зайняти своїх кафедр. Таке було становище Української Православної Церкви перед тим, як мав прийти до неї її великий організатор Петро Могила.

Петро Могила — син Молдавського Господаря Симеона Могили, народився 2-го листопада 1596 року. Рід Могил був споріднений з українськими знатними родами Потоцьких, Вишневецьких, Корецьких і інш., які в XVII сторіччі спольщилися. Вчився Петро Могила у Львівській Православній Братській Школі та в Сербонському Університеті в Парижі, звідки виніс високу освіту, зокрема досконале знання латинської богословії. Служив деякий час у польському війську, був учасником знаменитої битви гетьмана Петра Сагайдачного з турками 1621 року під Хотиним, у якій українське козацтво здобуло славу і врятувало Польщу від катастрофи.

Року 1625-го Петро Могила постригся в Києво-Печерській Лаврі в ченці, а через два роки (1627) був обраний на архимандрита цього монастиря, на місце померлого тоді Захарія Копистенського. Відтоді починається велика діяльність Петра Могили для Української Церкви і культури. Довкола нього гуртується чимало видатних учених, що разом з ним розгортають широко просвітню діяльність. Як муж розуму й чину, він одразу бере на себе подвиг піднесення авторитету Української Православної Церкви що від XV сторіччя зазнавала приниження та утисків від поляків. Для того він передусім приступає до організації освіти, що із свого розквіту за княжої держави, дійшла до занепаду від часу поневолення України. Петро Могила засновує в Києво-Печерському монастирі Колегію на зразок Західно-Європейських шкіл. Року 1632-го об'єднує її зі школою Богоявленського

³⁾ Польський король Сигизмунд III наказав був силою одібрати від православних Києво-Печерський монастир, але архимандрит монастиря Никифір Тур, при допомозі козаків, з боєм відборонив цю святиню. Так само збройно оборонили українці Жидичинський монастир на Волні. (М. Грушевський, Ілюстр. Історія України, стор. 259).

Братства (в Києві на Подолі) і переносить її туди. Щоб мати добре освічених учителів, він на свої кошти виряджає за кордон у вищі школи молодих здібних людей, між ними були такі як Сильвестр Косів, Ілля Трохимович, Інокентій Гізель, Єпифаній Славинецький, Тарасій Земка, Ігнатій Старушич та інші, відомі потім церковні та наукові і просвітні діячі. Становище архимандрита такого славного і багатого монастиря, як Києво-Печерський, сприяло широким благородним плянам Петра Могили. Для захисту Православ'я перед єзуїтами, він пише апологетичні праці латинською мовою, друкуючи їх у Лаврській друкарні, яку перебудував і значно поширив. Видає свій знаменитий Службеник «Літургіаріон» укладений ним на підставі грецьких оригіналів і перевірених рукописів місцевої практики. Цей Службеник однодушно був схвалений Українським Церковним Собором 1629-го року. Діяльність архимандрита Петра Могили звернула на себе увагу Східної Православної Ієрархії, року 1629-го Константинопольський Патріарх Кирил Лукарис найменував його Екзархом Патріяршого Престолу.

По смерті польського короля Сигизмунда III, запеклого ворога Православної Церкви та українського народу, для виборів нового короля у Варшаві 1632 року мав збиратися Сойм. Українська шляхта і козацтво, що стояли в обороні своєї віри і народності, об'єдналися в домаганні перед Соймом правного положення рідної Церкви. В тому рухові Петро Могила брав керівну участь. Ісаїя Копинський, тодішній Митрополит (після Іова Борецького, який помер 1631 року), похилий віком і нетвердий волею, не в силі був керувати Українською Церквою в тих складних обставинах. Замість нього на Сойм пішов підтримуваний усім передовим українським суспільством, оборонець православної віри — архимандрит Петро Могила. Досвідчений у церковних і політичних справах авторитетний в очах польської шляхти, він з гідністю виконав своє почесне завдання. На його домагання Сойм (восени 1632 р.) признав Українській Церкві належні їй права, повернено частину відібраних від неї храмів і заборонено кривдити православних, хоч як проти цього всього було католицьке й уніятське духовенство. Тоді українці, духовенство й народ, що були на Соїмі, вибрали архимандрита Петра Могилу на Митрополита Київського. В квітні 1633-го року він прийняв у Братській Успенській церкві в Львові хиротонію на Єпископа, а в липні того ж року був інтронізований у Києві, в храмі Святої Софії, на Митрополита. Українське духовенство і народ радісно вітали обрання Петра Могили на Митрополита. «В його особі святкували свою першу національну перемогу по стількох роках смутку, неволі та пониження», каже історик Михайло Грушевський.

Ставши Митрополитом, Петро Могила ввесь свій талант, знання і сили вкладає в діяльність для відбудови, розквіту і величчя Української Православної Церкви та культури її народу. Він перетворює Богоявленську Братську Колегію у Вищу Школу, що цілком дорівнювала Західно-Європейським Високим Школам. стала найбільшим огнищем не тільки церковної, а й світської освіти для всіх слов'янських народів. Час навчання в школі тривав вісім років. Головними науками були: богослов'я, філософія, латинь грецька мова, церковно-слов'янська; важливе

місце займали риторика (красномовство) та діалектика, що виховували добрих проповідників і вмільих та вправних оборонців православної віри. Крім того викладалися поетика, мистецтво, астрономія й інші науки. За уставом Колегії студенти повинні були розмовляти в школі й поза її стінами крім рідної, ще й латинською мовою, бо в умовах боротьби з єзуїтами це було необхідним. Колегія утримувалася на власні кошти Митрополита. Пізніше, за його прикладом, заможніше українське панство також значно підтримувало цю славу школу.

Тимчасом повернулася із-за кордону перша громада молодих людей, що здобули там освіту. На зразок Київської Колегії, лише з вужчим навчальним програмом, Петро Могила закладає школи у Вінниці на Поділлі та в Крем'янці на Волині.

Організація освіти в Україні — одно з найбільших діл Петра Могили. Його Київська «Могилянська Колегія» ще за його життя дала Україні багато високоосвічених людей здібних обороняти свою віру і націю та ширити просвіту в народі. Ця Колегія, що 1701 року стала Академією, протягом XVII й XVIII віків була просвітним центром не тільки для України, а й для інших православних слов'янських країн. З неї вийшли тисячі освічених українців, які визначилися в духовній, а ще більше в світській діяльності, як старшина Запорізького Війська і Гетьманщини та державні мужі й працівники культури. Багато з них були просвітителями Московщини й Білорусі; вони на становищах єпископів, архимандритів, єроманахів і світських діячів по всій Росії і навіть в Сибірі закладали школи, ширили освіту і культуру. Ця славетна Академія сягала світлом науки і просвіти на Волощину, в Сербію й дальші краї. Працею своїх учених вона мала вирішальне для наступних сторіч значення в розвитку релігійно-національної ідеології українського народу і богословської науки його Церкви та інших слов'янських Православних Церков. І хоч пізніше, після поневолення українського народу, російський уряд ліквідував цю славетну Школу й замість неї утворив свою Духовну Академію, вплив і традиції Могилянської Академії ще довго жили в Україні.

Велика заслуга Петра Могили не тільки в Українській Церкві, а й поза її межами, — його друковані праці, які ще довго будуть джерелами для релігійно-православної науки і церковної практики. Його знамените «Ісповідання Віри», схвалене Київським Церковним Собором 1640 року і признане Східними Патріярхами правильним, стало символічною книгою Православної Церкви і лягло в основу догматичної богослов'я в духовних школах. Його другий великий твір «Літос» гідно і переконливо обстоює на підставі церковної практики віків українські звичаї, традиції і особливості в чинах Богослужб, витворені християнським еством народу в умовах своєї національної самобутності. Тому «Літос» є «надзвичайно цінним джерелом української старовинної практики — церковної, богослужбової й обрядової», як каже проф. О. Лотоцький. З другого боку «Літос» і донині є найкраща апологія Української Церкви проти її напасників. Монументальний Требник Петра Могили складений ним як самостійна праця на основі грецьких євхологіїв, з додержанням українських обрядових особливостей, з уведенням

37 чинів треб, яких не було й нема в інших Требниках, — не має собі рівного. Цей Требник ще довго буде основою для видань Требників Православних Церков і невичерпаним джерелом відродження старосвинної української церковної практики для нашої Церкви, знівельованої в часи підневільного її існування під Московщиною. Також праця Петра Могили «Хрест Спасителя і хрест кожної людини» (порадник пастирям для проповідництва), ще довго буде одною з кращих наук гомілетики. Його ж заходами видано «Учительне Євангеліє» та «Антологік» — збірник молитов і повчань для студентів. І «Службеник» (Літургіаріон), і «Великий» та «Малий Катехизиси», і праці апологетичні, і всі інші писання Петра Могили, мають на собі печать великого духу цього славного оборонця Православної Церкви і просвітителя.

Одночасно зі своєю будівнотворчою церковною і просвітньою діяльністю Петро Могила вклав багато праці у відбудову та реставрацію українських святинь — історичних пам'яток. Скоро після приходу до керування Українською Церквою, він відбудував і пишно оздобив величну пам'ятку Ярослава Мудрого — храм Св. Софії та Видубицький монастир⁴), наказав одкопати руїни Десятинної церкви (зруйнована 1240 року), з-під яких видобуто мощі св. князя Володимира. Потім розширив та оздобив Успенський собор Києво-Печерської Лаври і собор Михайлівського монастиря, збудував церкву в пустині Голосіїв біля Києва відбудував храм Спаса на Берестові, Георгіївську церкву й інші церкви княжої доби в Києві. Усі церкви — пам'ятки XI–XII сторіч Русі-України й новозбудовані, великий Митрополит архітектурно оздоблював відповідно до мистецьких форм українського барокко. Тим він має в історії українського мистецтва велику заслугу, бо з його старань почалася доба розквіту нашого рідного барокового стилю, блискуче продовжуваного пізніше славним Гетьманом Іваном Мазепою. На відбудову та оздоблення старовинних українських церков і на будівляння нових Петро Могила не жалів своїх коштів.

Великі творчі здібності Петра Могили і його щиросердна відданість Українській Православній Церкві позначилися і в організації її устрою та керівництва. Він розумів, що сила Церкви в єдності всіх її складових частин — ієрархії, духовенства та вірних, а ця єдність досягається конструктивною співдіяльністю цих частин, близькою участю духовенства і мирян у церковних справах, щодо системи їх (справ) ладу і керування. Тому в основу відбудови Української Церкви він поклав соборність, яка існувала в Україні віддавна. Як свідчать історичні документи, соборність у практиці великого Митрополита була один із конечних засобів звеличення Української Церкви, як живого національного організму, оборонниці духовних сил її народу та провідниці його в тяжких історичних обставинах. «Без сумніву — каже історик Орест Левицький, — в цій щасливій злуці церковно-громадських сил треба шукати джерела тієї

⁴) Свята Софія за 36 літ перебування в руках уніятів була дуже спустошена, навіть дах місцями обдерли й розпродали, як каже історія. («Київ в історії і пам'ятках», стор. 142, Українська Академія Наук, Київ 1926 року).

внутрішньої твердості, яку виявила Україна в один з тяжких періодів»... Система виборності пастирів, конструктивна участь вірних у церковних справах і широка діяльність Братств у той час гармонійно єднали Церкву од низу до верху. На тодішніх єпархіальних краєвих Соборах, як видно з історичних джерел, завжди брали участь миряни. Такий Церковний Собор 1640 року, скликаний Петром Могилою у Києві, як помісний, мав у нашій Церкві велике значення.

1-го січня (за стар. стил.) 1647 року, о 4-ій годині ранку, Митрополит Петро Могила помер, 50-ти літ життя. Свій маєток він заповів на школи. У заповіті написав такі знаменні слова: «Ще поки я став архимандритом Печерського монастиря, бачучи, що занепад віри й побожності в народі походить від недостачі просвіти й культури дав я обіт Богові свій маєток обернути почасти на відбудову зруйнованих храмів Божих, від яких залишалися нужденні руїни, почасти на заснування шкіл і закріплення прав і вольностей Українського Народу».

Самий «Заповіт» Митрополита-подвижника (кілька сторінок друку), це документ незвичайної ваги. В ньому розкривається вся велич Петра Могили як християнина, слуги Бога і народу, велич незрівняного діяча — ідеаліста, що з любови до України, до її Православної Церкви, всього себе віддав їм, усі свої великі здібності, сили й засоби.

Смерть великого Митрополита була тяжкою втратою для українців. Про нього потім складено чимало віршів та повідань. Поховали його в Успенській церкві Києво-Печерської Лаври, де поховано від XI сторіччя багато визначних діячів духовних і світських. Ту церкву 1941 року цілком зруйновано. Під руїнами тієї давньої святині, поміж останками кн. Костянтина Острозького, Єлисея Плетенецького, Захарія Копистенського й інших, повік незабутніх, спочивають останки Митрополита ПЕТРА МОГИЛИ.

Велика і яскрава епоха Петра Могили в українській історії — епоха, створена чотирнадцятьма роками кипучої енергії і таланту подвижника, що все віддав на вівтар української нації, передчасно згорів для неї, щоб підняти її культурно, щоб зміцнити її духовно. Діячі такого формату, як Петро Могила, з'являються в історії нечасто. Він мужньо і непохитно стояв на сторожі Церкви та «прав і вольностей Українського Народу», які до нього брутально були топтані польськими єзуїтами і шляхтою. Коли через рік по його смерті, під проводом Богдана Хмельницького, український народ повстав проти гнобителів одностаино, то в значній мірі це було наслідком великої церковної і культурно-національної праці Петра Могили.

Цей нарис — лише короткий огляд діяльності великого Митрополита, саме ім'я якого в свій час відомо було всьому культурному світові, а в Україні воно вимовлялося з надзвичайною пошаною і любов'ю. Про ту многогранну діяльність написав проф. Київської Духовної Академії С. Голубев широку (2 великих томи) працю; Писали П. Лебединців, І. Левицький, М. Грушевський та багато інших, і ще будуть писати.

Тяжка історична доля України — причина тому, що Митрополит Петро Могила, за його подвиги, не канонізований Українською Пра-

Собор УАПЦ в Європі

Праця Передсборної Комісії

Давно заповіджений і довго очікуваний Собор УАПЦ в Європі відбувся. Ця вістка може бути для багатьох несподіванкою, бо останнім часом нічого не згадувалося про працю Передсборної Комісії, не оголошувалося жадних комунікатів. Могло здаватися, що в справі скликання Собору нічого не робиться. Тимчасом, так не було. Підготовча праця провадилася. Особливо значне посилення підготовчої праці для скликання Собору наступило після реорганізації Передсборної Комісії 10 жовтня 1956 р. Реорганізація стала необхідною в зв'язку з тим, що дотихчасовий склад Комісії через несприятливі умови не міг подолати перешкод щодо скликання Собору, з яких першою був брак коштів, а другою брак можливості регулярної праці через розкиданість членів Комісії. На засіданні 10 жовтня 1956 р. було обрано головою Комісії ВПр. Митрополита Ніканора, заступником прот. Д. Бурка та кооптовано суддю І. Іножарського, як секретаря, й інж. Я. Дзюбенка, як члена її, а також включено до членів Комісії прот. Ф. Луговенка, що хвилево був вийшов з складу її, з огляду на свій переїзд з Мюнхену до Карлсруе. Місцем відбуття Собору вибрано Карлсруе, осідок Митрополита.

З того дня почалася інтенсивна праця Комісії, що привела до скликання Собору в днях 15—18 грудня 1956 р.

Не можна тут не згадати й про тих жертводавців на Собор, що надіслали свої пожертви в останньому часі, про які ніде не оголошувалося, але які багато спричинилися до відбуття Собору. Це були пожертви від ВПр. Архiepіскопа Михаїла, парафії св. кн. Володимира в Торонто, Братства Св. кн. Володимира в Торонто, збірка на Собор в Англії проведена з ініціативи протпр. С. Молчанівського та збірка прот. П. Дубицького в Мюнхені.

Відкриття Собору

До місцевості Томасгоф біля Карлсруе, де мав відбутися Собор, протягом 14 і 15 грудня почали з'їжджатися делегати на Собор: духовенство і миряни. В суботу рано в церковному приміщенні відпочинкового будинку в Томасгофі о. ієромонах Ростислав відправив Службу Божу. Ввечері того дня відбулася тут урочиста Всенічна, що її відправляв прот. Ф. Луговенко з дияконом Я. Пуком. Співав хор з учасників Собору під керівництвом свящ. Ю. Сікорського. Вже до того дня на Всенічній більшість учасників Собору приступила до Св. Сповіді, а друга частина по-

вославною Церквою. Але віримо, що прийде Воскресний День народу нашого і в оновленому Золотоверхому Києві прославлений буде, заслуженою славою Угодник Землі Української Митрополит ПЕТРО МОГИЛА.

Владика Митрополит Ніканор промовляє під час відкриття засідань Собору.

сповідалася наступного дня перед Божественною Літургією.

Ранком в неділю, 16 грудня, просторе церковне приміщення, що на два дні перед тим було святочно прибране руками настоятеля парафії в Карлсруе прот. Ф. Луговенка і його родини й нагадувало наш храм, заповнилося делегатами на Собор і чисельними гостями.

Службу Божу відправляв ВПр. Митрополит Ніканор у сослуженні протопресвітерів С. Молчанівського з Лондону й І. Бачинського з Бельгії, прот. Ф. Луговенка, протодиякона Л. Короля й диякона Я. Пука, що в часі Служби Божої був поставлений в священники. Співав мішаний хор місцевої парафії посилений співаками з делегатів під управою пані Н. Луговенко. Під час Служби Божої все духовенство й делегати з мирян приступили до Св. Причастя.

Фактичне відкриття Собору відбулося цією Службою Божою, зараз же після якої по відспіванні молитви до Святого Духа «Царю Небесний...» відбулося офіційне відкриття Собору словом ВПр. Митрополита Ніканора, в якому, привітавши всіх присутніх, Владика Митрополит розказав про підготовчу працю до Собору та про завдання, які стоять перед ним.

Після цього ВПр. Митрополит Ніканор зачитав багато привітань, що надійшли на Собор. (Багато привітань надійшло ще також в часі сесії Собору). Привітання Соборові надіслали: Митрополит Іларіон, Митрополит Іоан. Архiepіскоп Михаїл, Архiepіскоп Сильвестр, Єпископ Богдан, Архiepіскоп Григорій, церковні Консисторії, парафії, братства, Світова Рада Церков в Женеві, Президент УНР Степан Вит-

вицький, різні українські організації й установи, представництво козаків, паст. Г. Бранденбург і багато інших.

Усно вітали Собор: від Церковних Управлінь в окремих країнах — протопресв. С. Молчанівський, протопресв. І. Бачинський, ієромонах Ростислав, прот. П. Дубицький, в імені Світової Ради Церков директор Г. Т. Галлін, пастор К. Кох з Данії, від СУВІ полк. М. Стечишин, від проводу ЗЧ ОУН п. Я. Бенцаль, від УХР ред. Р. Данилевич, від Політичної Ради ОУНз п. І. Чорній, від УМСА п. Г. Семененко.

На Собор прибуло 45 делегатів, в тому числі духовенство, члени Митрополичої Ради, члени Передсоборної Комісії, миряни — представники парафій. Всіх духовних осіб було 24, мирян — 21. Представництво поодиноких країн представлялося так: з Німеччини було: духовенства — 19 осіб, мирян — 14; з Англії: духовенства — 3, мирян — 2, в тому числі один представник Братства Оборонців Православної Віри; з Бельгії: духовенства — 1; з Франції: духовенства — 1 і мирян — 5. З причини хвороби не прибули протопресвітер В. Вишневський з Парижу і прот. В. Вишиван з Австрії. За місцем свого походження члени Собору були з усіх земель України. Були тут уродженці Київщини, Полтавщини, Харківщини, Херсонщини, Дніпропетровщини, Поділля, Волині, Галичини, Буковини й Полісся.

Крім делегатів, на Соборі було ряд гостей, особливо першого дня нарад, та представники української преси з Мюнхену.

Перший день засідань Собору

Пополудні 16 грудня в 3-ій годині розпочалися засідання Собору. На всіх засіданнях головував ВПр. Митрополит Ніканор. До президії Собору були одногolosно вибрані: від духовенства протопресв. С. Молчанівський і прот. Д. Бурко, від мирян проф. І. Бакало і суддя І. Іножарський. На секретарів обрано проф. д-ра О. Юрченка і прот. А. Дублянського, а пізніше ще докооптовано інж. А. Жуковського.

Першу доповідь на Соборі про духовний стан УАПЦ виголосив Владика Митрополит Ніканор.

Владика говорить про сучасний стан УАПЦ на еміграції. Стан цей окреслює як цілком добрий що до порядку й канонічного устрою. В нашій Церкві панує спокій. Якщо й є часом непорозуміння, то вони незначні й локального характеру. Більшість з них, — це вислід людської недосконалості. Треба один одному прощати прогріхи. Ми грішні, але з нами Христос і Він нас очищає й приводить до спасіння. Церква завжди є святою й непорочною. Ми не повинні порпатися в наших гріхах і хибах. Належить шукати світлих сторін у житті нашої Церкви.

Ніхто не повинен вказувати пальцем на наших пастирів, бо вони не зважаючи на свою старість або хворобу жертвенно працюють для Церкви. Високе горіння пастирів і вірних, запорука, що з нами Христос. Полум'я Його любови запровадить нас до небесних осель.

Такий моральний стан нашої Церкви. Щодо фактичного стану, то він представляється так:

В Німеччині є 20 священників. Половина майже з них старші або хворі й не мають сил служити людині, але служать Богові молитвою. З нами Христос, який нас рятує. В наших трудних обставинах знаходимо допомогу від Світової Ради Церков. Це, справді, знаряддя в руках Божих. Ми не маємо повної змоги працювати. Працюємо в міру наших сил і можливостей. Великі труднощі в обслуговуванні вірних становить їхня розкиданність. Хоч матеріальні можливості наші малі і організаційно ми слабкі, на нас зважають за силу духа нашої Церкви. Лінія наша проста і ясна: ми служимо Богові й хочемо волі нашої Батьківщині. Ми маємо свій друкований орган — «Рідна Церква», що має своїм завданням служити Церкві, а не паплюжити інших. Бракує нам коштів на такі конечні скрави, як влаштування пастирського курсу, видання молитовників, підручників Закону Божого.

Чималі труднощі маємо в наших стосунках з іншими Церквами. Слова про єднання, на жаль, не знаходять застосування в практичному житті. Ми мали тяжкий прецедент: брат брата викляв. Ми це викляття знали, але цей наш крок не знайшов одноставного визнання.

У Франції маємо 3 священники, які жертвенно працюють. Моральний стан вірних високий, хоч організаційний стан Церкви не зовсім задовільний з причин від нас незалежних.

В Бельгії маємо згасання нашої церковної організації: залишилося там до 70 українських православних родин і 1 священник.

В Австрії є 1 священник і до 2000 вірних, але стан їх тяжкий.

Стан Церкви в Англії добрий. Люди мають працю. Духовенства 12 осіб, переважно молодшого віком, що потрапили до Англії як робітники, а тому матеріально забезпечені й тісно поєднані з масою вірних.

Зокрема Владика Митрополит зупинився над працею нашої Церкви поза Європою, ствердивши, що провід над українським церковним життям в Південній Америці перебрала Українська Православна Церква в ЗДА. Щодо Австралії, то напочатку був там стан нашої Церкви цілком добрий. Тепер постав конфлікт. Треба в Австралії прийти всім до згоди. Де немає миру, там Святий Дух покинув людей.

Після доповіді Владика Митрополита виголосив прот. Д. Бурко свою доповідь «Проблеми Української Автокефальної Православної Церкви на чужині». В ній доповідач подав, на підставі історичного минулого, головні ідеологічні основи Української Церкви для її життєдіяльності на час буття поза межами рідного краю. Ті основи це: 1) Єдність Церкви, 2) автокефалія, 3) національність та 4) соборний устрій.

Нагадуючи про тяжке підневільне становище українського народу в рідному краї, про духовну руїну, що її чинить там московсько-советський режим, доповідач підкреслив, що всі українські архипастирі й пастирі, всі від кого біль-

Учасники Собору — духовенство і делегати від мирян слухають слово свого Митрополита.

шою чи меншою мірою залежить єдність рідної Церкви на чужині, повинні пам'ятати про свою відповідальність перед Богом і історією. Єдність усіх українських православних сил цілком можлива, казав він, потрібно тільки християнську любов і братерську згоду поставити вище формальних приписів та амбіцій. Те, що об'єднує нас, нехай буде більшим від того, що нас роз'єднує, цього останнього уникаймо в нашій церковній діяльності.

Автокефальність, що здобута важкими зусиллями й освячена кров'ю мучеників, треба зберігати при всяких обставинах і незалежно від того, в яких умовах Українська Церква існуватиме. Як вільний член Вселенської Православної Церкви, Українська Церква повинна зайняти там належне їй місце; в час визволення українського народу, чого в надії на Бога сподіваємося, вона повинна мати свого Патріярха. «Автокефалія Української Церкви — це не лише церковна, але й національна наша необхідність», каже історик Д. Дорошенко.

Українська Церква, говорилося далі в доповіді, в часи своєї незалежності завжди була національною, за наукою Христової Євангелії (Мф. 10,6; Луки 2,32 й ін.), вона служила Богові працею для свого народу. На тяжкім історичнім шляху вона охороняла Україну від духовної заглади. Національною повинна бути наша Церква і тепер, на чужині, і в майбутньому на рідній землі.

Церковний устрій Української Православної Церкви повинен бути той, що існував у ній в Україні в старі часи і в дні відродження, устрій соборний (соборноправний), при якому в життєбудівництві Церкви і керуванні нею беруть участь всі три частини: Єпископи, духовенство і вірні. В цій такій структурі устрою кожен із членів Церкви, маючи в ній свої права, має і обов'язки й несе певну відповідальність. Найвищим керівним органом Церкви є Собор.

Після доповіді відбулася широка дискусія, що стояла на високому рівні й підтвердила єдність думок.

Другий день засідань Собору

Раннє засідання Собору в понеділок, 17 грудня, було присвячене розгляді й затвердженню нового статуту УАПЦ на еміграції, що його опрацювала Передсоборна Комісія.

За цим статутом найвищим органом УАПЦ на еміграції є Собор УАПЦ в складі Єпископату, представників духовенства й мирян. Цей Собор скликає Митрополит УАПЦ. Церковному Соборові належить вся повнота влади в УАПЦ. Первоієрархом УАПЦ є Митрополит її.

Головна зміна в новому статуті по відношенні до попереднього — це створення Вищої Ради Митрополії (з прерогативами, що належали раніше до Собору Єпископів УАПЦ, а потім до Митрополичої Ради). Вища Рада Митрополії діє, як найвищий орган в часі між Соборами УАПЦ. Головою її є Митрополит, а до складу її входять Єпископи, Голови Краєвих Церковних Управлінь та обрані на Соборі три представники від духовенства і три від мирян та по одному заступникові.

Виконавчим органом УАПЦ на еміграції на підставі нового статуту є Вище Церковне Управління УАПЦ, що перебуває в місці осідку Митрополита. Членів Вищого Церковного Управління вибирає Вища Рада Митрополії — дві особи духовні й два мирянина. Вище Церковне Управління діє без перерви й головою його є Митрополит.

До нового статуту впроваджено багато нових розділів і параграфів, в тому числі про створення Церковного Суду, Церковної Ревізійної Комісії тощо.

Собор прийняв новий статут одногосно.

Після прийняття статуту відбулися вибори до органів УАПЦ, передбачених цим статутом.

За статутом на сучасний момент до Вищої Ради Митрополії, крім ВПр. Митрополита Ніканора, належать Голови Краєвих Церковних Управлінь УАПЦ в Європі, а саме протопр. В. Вишневський, протопр. С. Молчанівський, протопр. І. Бачинський і прот. В. Вишиван. Крім цього на Соборі обрано до Вищої Ради Митрополії від духовенства: прот. Д. Бурка, прот. А. Дублянського і прот. П. Дубицького та прот. О. Семеновича, як заступника, від мирян обрано: проф. І. Бакала, П. А. Плевака і інж. П. Петренка та суддю І. Іножарського, як заступника.

До Церковного Суду обрано: прот. Д. Остапчука, протодиякона Л. Короля і прсф. д-ра О. Юрченка.

До Ревізійної Комісії обрано: прот. М. Гільтайчука, свящ. Ю. Гудзія і полк. П. Закусила.

По обіді того дня широко обговорювалася справа поповнення Єпископату УАПЦ. Собор обрав кандидатом в Єпископи прот. В. Соловія з Австралії. Підшукування дальших кандидатів доручено Вищій Раді Митрополії. На кошти зв'язані з переведенням хіротонії й прибуттям Єпископа до Європи постановлено перевести збірку. З місця задекларували й вплатили на цю ціль по 50 ам. дол. п. П. Плевака й полк. П. Закусило.

Велику увагу приділено на Соборі питанню взаємовідносин та ідейного єднання окремих частин єдиної Української Православної Церкви на чужині. Доповідь в цій справі виголосив ВПр. Митрополит Ніканор. Подавши образ взаємовідносин УАПЦ з іншими українськими православними Церквами, Владика Митрополит ствердив, що дотеперішні спроби поєднання не дали вислідів. В зв'язку з цим ВПр. Митрополит Ніканор подав свій погляд на передумови поєднання в 7 точках: 1) УПЦ є єдина; 2) всі УПЦ, незалежно під чиєю юрисдикцією вони перебувають, є частиною єдиної УПЦ; 3) для досягнення поєднання необхідно створити об'єднуючий центр; 4) весь Єпископат, духовенство і вірні мають негайно увійти в молитовне єднання. Це не торкається тих осіб, що їх канонічна висвята є під сумнівом, але й ця справа має бути досліджена; 5) кожна краєва або ідеологічна галузка єдиної УАПЦ може жити своїм окремим життям; 6) загальні церковні питання єдиної УАПЦ вирішує спільний Собор усіх її галузок і 7) до єдиної УАПЦ можуть належати тільки ті Церкви і групи, що стоять на ґрунті незалежності Української Церкви та визнають себе членами Вселенської Православної Церкви. Владика Митрополит висловив погляд, що розбрат можна було б легко прикоротити, коли буде встановлене молитовне єднання. Яке може бути поєднання, коли хтось не хоче молитися з своїм братом? Треба вирости понад паркани, які нас ділять. Друга важлива справа — створення спільного церковного центру.

Делегати, які виступали після цієї доповіді ВПр. Митрополита Ніканора, відзначували надзвичайну важливість порушеного питання, стверджували загальне бажання всіх православ-

них українців до поєднання та висловлювали свою повну підтримку пропозицій Владика Митрополита щодо поєднання. Ці 7 точок про умовини поєднання після закінчення дискусії були поставлені на голосування й одногласно прийняті Собором.

Зчерги за програмою Собору наступили доповіді з місць. Першим тут взяв слово п. П. Плевако, Голова Будівельного Комітету Храму УАПЦ в Парижі. Ствердивши важливість побудови цього храму в Парижі, п. П. Плевако дав справоздання з дотеперішньої праці Комітету й вислідів збіркової акції та закликав до посилення пожертв на будову репрезентативного храму УАПЦ в Парижі.

В урочистій формі ВПр. Митрополит Ніканор після доповіді п. П. Плевака передав йому, як Голові Комітету, цеглину з храму Св. Софії в Києві, що її для запроектованого храму Св. ап. Симона в Парижі, переслав на адресу Владика Митрополита проф. д-р І. Розгін з Детройту.

Наступні доповіді з місць виголосили: протопр. С. Молчанівський про УАПЦ у Великій Британії, прот. Ф. Луговенко про будову храму в Франкфурті, прот. А. Дублянський про журнал «Рідна Церква» та прот. П. Дубицький про долю церкви Св. Покрови в Мюнхені.

Закінчення нарад Собору третього дня

Третього дня нарад Собору, 18 грудня, Собор схвалив ряд важливих постанов, що їх виготовила спеціальна резолюційна комісія. В цих постановках висловив Собор своє звернення до поневолених наших братів і сестер в Україні, виніс ряд резолюцій ідеологічного змісту по доповіді прот. Бурка, висловився відносно поєднання всіх православних українців, приймаючи сім пунктів ВПр. Митрополита Ніканора, та виніс ряд інших постанов. Всі ці постанови будуть видрукувані повністю в наступному числі нашого журналу.

Собор одногласно спеціальною резолюцією заманіфестував свою любов і прив'язаність до Владика Митрополита Ніканора, як зверхника УАПЦ.

На закінчення праці Собору ВПр. Митрополит Ніканор виголосив глибоке змістом заключне слово, в якому сказав, що Собор цей відійшов вже до історії. Волею Святого Духа панувала на ньому згода і любов, а там, де згода і любов, там і Дух Святий. Хотів цього Бог, щоб тут на Соборі були намічені конструктивні шляхи, якими має йти далі наша Церква. Собор зміцнив духово нашу Церкву.

ВПр. Митрополит Ніканор висловив подяку членам Собору і всім тим, що обирали делегатів на нього. Протягом історії — говорить Митрополит Ніканор, — Собори вносили конструктивний елемент в життя Церкви. Народ завжди рятував свою Церкву. Був час, коли більшість архиєпископів і частина пастирів зрадила свою Церкву і прийняла унію, народ разом з вірними Церкві архиєпископами і пастирями не зрадив її і оборонив на Соборах. Коли ми тепер існуємо,

як Українська Православна Церква, а не як чужа вітка, завдячуємо тим архипастирям, пастирям і побожним вірним, що боролися за прадідну віру, а багато з них і життя своє віддали за неї.

Собор згадує всіх їх вставанням та співом «Вічная пам'ять»!

Після них — продовжує далі Владика Митрополит, — коли Україна попала в залежність від Москви, послав Господь Українській Церкві багато Святителів, славу землі нашої, послав їй таких оборонців Церкви, як Митрополит Арсеній Мацієвич, Архієпископ Варлаам Шишацький, що були жакливо катовані, живцем замуrowані.

Знову встають учасники Собору і співають їм «Вічная пам'ять»!

Коли народ наш піднявся до вільного життя — далі говорить ВПр. Митрополит Ніканор — знову до вільного життя постала і наша Церква. За цю Церкву віддали своє життя Митрополит Василь Липківської та багато інших Єпископів, духовенства й вірних.

Їхню пам'ять згадує Собор стоячи й співаючи «Вічная пам'ять»!

Наостанок згадує Владика Митрополит про Покійного Митрополита Полікарпа, що взяв на себе великий труд відновлення українського Єпископату в важких умовах, яких ми були свідками. Він довершив велике, безсмертне діло — відновлення цього Єпископату, що тепер діє в усьому світі. Покійний Митрополит Полікарп в своєму житті горів і згас, та пам'ять про нього вічна.

І знову Собор співає в глибокій пошані «Вічная пам'ять»!

Це були незабутні хвилини підчас Собору, що на очах не одного витискали сльози. Відчувалося, що дух наших побожних предків вітає між нами. Перед очима вставали світлі постаті вірних синів нашої Церкви, з давніх і недавніх часів, і пригадував нам, що ми плоть від плоті і кров від крові їхньої. Що так як для них віра і Церква була найдорожчим скарбом, таким скарбом є вона і для нас.

Зчерги згадує Владика Митрополит і за живих, згадує поневолений український народ на Батьківщині, всіх що на засланні, всіх, що в розсіянні перебувають і всіх тих, що обирали делегатів, всіх присутніх на Соборі і проголошує їм Многоліття.

На закінчення протодиякон Л. Король виголошує Многоліття ВПр. Митрополитові Ніканорові й учасники Собору співають могутнє: «Многая Літа»!

Після цього Собор співає «Під Твою милість...» Ще декілька слів Владика Митрополита і Собор вважається закритим.

Учасники його співають церковний гимн «Боже, Великий, Єдиний...» і український національний гимн. На цьому закінчився Собор, але праця, яку він намітив щойно починається.

Прот. А. Д.

Можливості прийняття до монастирів на Афоні

Відома у всьому світі православна чернеча громада на Афоні в Греції, впродовж майже трьох останніх десятиріч не поповнювалася ченцями слов'янами. До 1955 року прийом до слов'янських монастирів був грецькою владою заборонений. Внаслідок того кількість ченців у різних слов'янських монастирях поважно зменшилася й наймолодшим віком ченцям було вже понад 60 років.

В 1956 році нарешті дозволено приймати на Афон ченців слов'янського походження. На жаль, українського монастиря тепер на Афоні нема, хоч свого часу належав до українців скит св. прор. Іллі, віломий також під назвою запорізького скиту. Сьогодні чимало ченців українців перебуває в монастирі св. Пантелеймона, що належить до росіян, але знаходиться в юрисдикції Грецької Церкви. Декілька ченців українців живе в сербському монастирі. Якщо б оселилося на Афоні більше ченців, що були б свідомими українцями, можливо можна було б заснувати або одержати їм окремих скит. Звичайно, це лише наше припущення.

Хто бажав би тепер поїхати як чернець на Афон, треба звертатися на адресу: Very Rev. Archimandrit Joustin, Couvent St. Panteleimon, Mont-Athos, Griechenland.

ПОДЯКА

Цим складаємо нашу щирю подяку Його Високопреосвященству, Високопреосвященнішому Архієпископу Мстиславу за щедрий дар для нашого Видавництва книжками, дохід з продажу яких призначено на розбудову журналу «Рідна Церква».

Видавництво «Рідна Церква»

Це число «Рідної Церкви» на листопад і грудень, з незалежних від нас причин, ми змушені видати одночасно як різдвяне.

Наступне число, на січень і лютий, вийде в місяці лютому.

ОГОЛОШЕННЯ

В редакції «Рідна Церква» можна набути по зниженій ціні нижчеподані видання Української Православної Церкви в ЗДА (ціни подані з пересилкою, в скобках — без пересилки):

Требник	7.50 (7.00)
Чин похорону священників	2.25 (2.00)
Збірник «Віра і Знання»	2.00 (1.50)
О. Воронин: «Єдина Церква Христова і роз'єднане християнство»	0.60 (0.50)
Українські канти й псалми (ноти)	2.75 (2.50)
Служба Божя для всенароднього співу (ноти)	1.75 (1.50)

Подані ціни важні лише для Німеччини й Австрії. Продаж книжок тільки за готівку. Належність в сумі до 5 н. м. можна надсилати поштовими марками. Дохід з продажі цих видань призначений на пресовий фонд «Рідної Церкви».

Кількість книжок невелика, тому просимо спититися з замовленнями. Виписувати книжки під адресою:

Pfarrer Anatol Dublanskyj,
Landshut (Bay), Schönaustr. 15 b.

Третій Собор Української Православної Церкви в ЗДА

Урочисте відзначення 35-ліття архиєпископського служіння Митрополита Іоана

В днях 11—14 жовтня 1956 р. в Чикаго відбувся Третій Собор Української Православної Церкви в ЗДА. Засідання Собору відбувалися в катедрі Св. Володимира і взяло в них участь 4 єпископи, 74 священники, 2 протодіякони й 71 делегат від парафій, разом 151 особа.

Розпочався Собор 11 жовтня Св. Літургією, під час якої члени Собору приступили до Св. Сповіді й Причастя. Після Літургії Висопресвященніший Митрополит Іоан у сослуженні чисельного духовенства відправив молебень і звернувся з змістовним словом до зібраних. Наради Собору розпочалися словом привіту Впр. Митрополита Іоана і відпіванням молитви «Царю Небесний...» До президії Собору, поза Вл. Митрополитом який очолював його, як Первоієрарх Церкви, було обрано Архиепископа Мстислава, як діючого голову Собору, та прот. М. Федоровича і брата С. Коцюбу, як його заступників, а за секретарів о. Ігум. С. Магальяса, о. В. Олійника і брата О. Воронина.

Першу доповідь, про духовний стан Церкви, суму її духовних вартостей і досягнень виголосив Митрополит Іоан. Другою з черги довгою доповіддю, була доповідь Архиепископа Мстислава про організаційні справи Церкви, діяльність керуючих Нею органів та фінансовий стан. Крім цього було виголошено ще ряд інших доповідей, як про працю Церковної Ради Митрополії, працю Науково-Богословського Інституту, Архіву-Бібліотеки тощо.

Після доповідей відбулися дискусії, які стояли на високому рівні. Зреасумовуючи висловлені думки, Митрополит Іоан висловив радість з постійного зросту Української Православної Церкви в ЗДА.

На внесок Митрополита Іоана Собор підніс Єпископа Володимира до сану Архиепископа. Зокрема Собор відзначив відспіванням «Многих Літ» проф. Івана Власовського, автора «Нарису історії Української Православної Церкви», що його видає УПЦ в ЗДА. Зворушливим моментом на Соборі було також відчитання телеграми, яку надіслав Соборові Президент ЗДА Д. Айзенгауер. По відчитанні телеграми, Собор відспівав Президентові ЗДА многоліття.

Найбільше уваги присвятив Собор перегляду до теперішнього статуту Церкви, в якому пороблено деякі зміни й доповнення. Так, напр., тепер Собори відбуватимуться що 5 років, а не що 3. Окрім цього точніше окреслено в статуті становище Первоієрарха Церкви та права й обов'язки священника в парафії.

Велику увагу присвятив Собор справі придбання нових кадрів священників і справі пенсійного фонду для духовенства. Рівнож приділено велику увагу релігійному вихованню молоді, та видавничій діяльності Консисторії.

На кінцевому засіданні Собору, 14 жовтня, прийнято постанови й резолюції, що їх виголовили окремі комісії Собору. Собор особливо увагу приділив

справі церковного об'єднання всіх православних українців у світі, поза Україною розсіяних. Собор ствердив, що загальним бажанням усіх православних українців було і є мати єдину Українську Православну Церкву не тільки в молитовному вислові, але й організаційному. Собор доручив проводові Української Православної Церкви в ЗДА і надалі працювати для здійснення цієї святої цілі, схвалюючи становище в цій справі Собору Єпископів цієї Церкви з серпня 1955 року.

З інших дій Собору треба згадати обрання органів церковного управління. На становище Голови Консисторії Собор обрав Вл. Архиепископа Мстислава та обрано Церковну Раду Митрополії в складі 7 духовних і 7 світських осіб і їх заступників. Ця Церковна Рада Митрополії вибере на першому своєму засіданні зі свого складу Консисторію в складі 4 духовних і 2 світських осіб. Крім цього обрано Контрольну Комісію й Церковний Суд.

Кульмінаційним моментом церковних святкувань під час Собору була величава церковна процесія в неділю 14 жовтня, рано перед Службою Божою. Після того, як до катедрі Св. Володимира зійшлися процесії з інших парафій УПЦ в цьому місті, вони об'єдналися в одну велику і в складі понад 3000 осіб вирушили до митрополітчої резиденції назустріч Митрополитові Іоанові й іншим Владикам. Ця величава процесія пройшла кільканадцять вулиць міста, що вперше побачило такий могутній вияв релігійної маніфестації православних українців.

Після цього відбулася в катедрі Св. Володимира урочиста Служба Божа, яку відправляв Митрополит Іоан у сослужінні інших Владик і чисельного духовенства. В цей день Українська Православна Церква в ЗДА відзначала 35-ліття архиєпископського служіння свого Первоієрарха Митрополита ІОАНА. З цієї нагоди відбувся після Літургії молебень, перед початком якого Вл. Архиепископ Мстислав виголосив слово, в якому згадав про великі заслуги Митрополита перед усією Українською Православною Церквою й вручив йому архиєпископський жезл, як подарунок від Консисторії. Після цього привітав Вл. Митрополита з ювілеєм Архиепископ Володимир. Сестрицтво катедральної парафії ще перед Службою Божою вручило Ювілянтові чудову митрополічу митру, власноручно виконану сестрицями.

З нагоди 35-ліття архиєпископського ювілею Митрополита Іоана, 13 жовтня, в вечірніх годинах, в одному з місцевих найбільших готелів, в честь Митрополита відбувся бенкет, господарем якого був настоятель катедральної парафії о. митрат О. Мицик. На бенкеті було присутніх понад 600 осіб.

Весь Собор, як рівнож і згадані вище урочистості, ствердили невпинний зріст Української Православної Церкви в ЗДА і прив'язаність її вірних до своєї віри й Церкви та її духовного проводу.

Проект храму Св. Ап. Симона в Парижі, виконаний прсф. Олексею Повстенком (фронтна сторона). Храм має мати п'ять бань, з яких три бачимо на рисунку.

Автор проекту цього храму, відомий український мистецтвознавець, архітект Олекса Повстенко в описі до проекту пише:

«Храм Св. Симона в Парижі, присвячений Святому Патронові Головного Отамана Військ Української Народної Республіки, як символ незламності української нації й невмиручості її споконвічної глибокої християнської моралі й рідної Церкви, як монумент козацької слави визвольних змагань і як символ неохитної віри в світле майбутнє незалежної України — повинен відображати у своїй архітектурі характер церковних споруд гетьмансько-козацької доби України, доби золотого розквіту українського національного мистецтва, зокрема церковної архітектури в стилі самобутнього українського барокко, створеного самим народом. Саме тому, що найкращі перлини української архітектури, переважно гетьмансько-козацької доби так безоглядно зруйновано московсько-совєтською окупантською владою України, де тепер не може бути і мови про їх відбудову, або про будівництво нових храмів, Будівельний Комітет разом з проєктантом зупинившись на виборі архітектурного стилю для майбутнього храму Св. Симона в Парижі — козацького барокко. Цього стилю ми дотримувались під час проєктування храму при всіх наших технічних і матеріальних можливостях, зокрема були наслідувани зразки церковної архітектури гетьмансько-козацької доби столиці України — Києва».

Своїми масовими пожертвами пріспішимо реалізацію будови храму УАПЦ в Парижі!

ЗВЕРНЕННЯ ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

Вже п'ятий рік як виходить у світ наш журнал «Рідна Церква» — орган української православної думки. Подас він нашим людям на еміграції духову поживу: релігійні й церковно-історичні статті, духовні поезії й хроніку нашого церковного життя.

По сьогодні наш журнал згуртував біля себе багато Читачів, що розуміють значення українського православного друкованого слова. Це своє зрозуміння вони підтвердили моральною й матеріальною підтримкою журналу. Крім передплати, багато наших Читачів приєдали також пожертви на пресовий фонд. Завдяки тим, що купували наш журнал по парафіях, передплачували його й жертвували на пресовий фонд, «Рідна Церква» могла існувати й виходити в світ, свідчачи про буття нашої УАПЦ, про її працю й діяльність та її ідеологію.

Всім цим нашим Дорогим Читачам складасмо цією дорогою нашу щирю й сердечну подяку.

На жаль, невелика частина наших Читачів, які одержують наш журнал, досі до нас не відозвалася. Минулого року ми просили всіх, хто одержує наш журнал, але з якихось причин не може його передплачувати, повернути його нам або написати. Якщо такого повідомлення ми не одержимо, писали ми тоді, будемо вважати того, хто одержує наш журнал, нашим передплатником.

Дехто прислав передплату. На жаль, дехто не відозвався й досі.

В зв'язку з тим, що видання журналу коштує нас великі гроші, а продаємо його по мінімальній ціні, ми змушені дальшу висилку його з наступного числа стримати всім, хто досі не заплатив за одержані числа журналу. Коли б декому було важко заплатити залежність, а журнал хотів би одержувати, просимо нас про це повідомити, або вплатити передплату на біжучий 1957 рік впродовж місяців січня і лютого, тоді журнал будемо й надалі висилати.

Звернення це, звичайно, не торкається Бібліотек, Установ, Почесних Осіб та тих наших хворих людей, що лежать по санаторіях і шпиталях, й декого, що перебуває в старечих будинках. Їм будемо надсилати і надалі наш журнал безплатно.

Всіх наших Дорогих Читачів, яким дороге наше українське православне друковане слово, закликаємо до дальшого купування, передплати і пожертв на пресовий фонд нашого журналу. Доля «Рідної Церкви» в Ваших руках.

Для створення тривкої матеріальної бази щодо видавання нашого журналу, проголошуємо місяці **СІЧЕНЬ і ЛЮТИЙ 1957 РОКУ** місяцями іривнювання залежностей, надсилання передплати та приєднування нових передплатників.

Особливо звертаємося до **ВСЕЧЕСНОГО ДУХОВЕНСТВА**, самим передплачувати та заохочувати інших до передплати «Рідної Церкви» й посилити продаж журналу серед своїх парафіян.

Видавництво «Рідна Церква»

Продовження статті Є. Н. Чигиринського: «Українська Православна Церква в 1941—1943 роках» буде в наступному числі.

Хроніка Українського Православного життя в світі

НІМЕЧЧИНА

Вибори Вищого Церковного Управління УАПЦ

Вища Рада Митрополії УАПЦ на своєму засіданні 18 грудня вибрала в члени Вищого Церковного Управління від духовенства: прот. Ф. Луговенка і прот. Д. Бурка, від мирян: суддю І. Іножарського і інж. Я. Дзябенка. Головою Вищого Церковного Управління, що є виконавчим органом УАПЦ, є ВПр. Митрополит Ніканор. Обов'язки Вищого Церковного Управління полягають у виконанні ухвал Вищої Ради Митрополії та полагоджування всіх адміністративних, місійно-освітніх, судових і господарчих справ.

Цінний дарунок ВПр. Митрополита Ніканора

Високопреосвященніший Владика Митрополит Ніканор передав для Церкви-Пам'ятника, що будуватиметься в українському православному осередку в Бавн Брук, недалеко Нью-Йорку, дуже цінну реліквію з собору Св. Софії в Києві, невеликий срібний ковчежець для Св. Мошів, що був у 1633 році положений Митрополитом П. Могилою під престол відбудованої ним катедри Св. Софії. Большевижи усунули цей ковчежець спід престола й віддали до музею.

Другу дуже цінну для православних українців реліквію з Києва, епитрахиль Митрополита Петра Могили, з темно-синього аксаміту, і багато гафтованим срібними нитками орнаментом виноградної лози, з зображенням зверху образу Божої Матері, а з боків в двох рядах по шість апостолів, де тепер звичайно бувають хрести, Високопреосвященніший Митрополит Ніканор прирйк передати храмові Св. Симона Зилота в Парижі.

Висвячення нового священика

Високопреосвященніший Митрополит Ніканор висвятив у Карлсруе дня 15 грудня в диякони, а дня 16 грудня 1956 р. в священики о. Ярослава Пука. Нововисвячений священик УАПЦ народився 22 травня 1922 р. на Болині, має закінчену середню освіту й пастирські курси в Лондоні. Свою душпастирську працю відбудуватиме в Англії.

Храмове свято в Мюнхені

В неділю 14 жовтня, в день свята Святої Покрови, Свято-Покровська парафія УАПЦ в Мюнхені урочисто святкувала своє храмове свято. Напередодні, в суботу, настоятель парафії прот. І. Заяць відправив Веснічну. В день свята урочисто Літургію відправляли прот. П. Дубицький у сослуженні о.о. А. Дублянського, А. Деметрашвілі і П. Садовського й протодиякона Г. Воробця. Гарно співав чоловічий хор під управою прот. І. Заяця, виконуючи головним чином його власні композиції.

Слово на Запричасному про свято Святої Покрови виступив прот. А. Дублянський, а в кінці Служби Божої — прот. П. Дубицький, підкреслюючи, що вже дванадцятий раз ця парафія святкує своє

храмове свято в цьому храмі, в якому відіувалися важливі церковні події, та що цей храм був і є для нас духовним осередком не тільки для Мюнхену, але й його околиць.

Серед вірних, що в цей день вщерть заповнили церкву, як звичайно, крім українців, були козаки, білоруси, грузини, які належать до цієї парафії.

Підчас молебня, що відбувся після Служби Божої, духовенство й вірні гаряче молилися до Пречистої Диви Марії за поневолені їхні батьківщини, за звільнення їх і дарування свободи, за спокій душ всіх, що віддали своє життя в боротьбі за волю своїх народів.

А. З.

Присуд в справі церковного приміщення Св.-Покровської парафії в Мюнхені

Апеляційний Суд у Мюнхені 14 листопада 1956 року виніс остаточне рішення відносно приміщення церкви Св.-Покровської парафії УАПЦ при Дахауерштр. в Мюнхені. Згідно з цим вирокком арендний контракт з господарем будинку щодо приміщення церкви кідчається з днем 31 грудня 1956 р. Парафія має право користати ще з церковного приміщення дев'ять місяців, впродовж яких має підшукати собі інше приміщення для церкви. Судові кошти має заплатити позовник, фірма «Вессар».

Прощання о. прот. І. Заяця

Прот. Іван Заяць, настоятель Свято-Покровської парафії в Мюнхені, 24 листопада 1956 р. разом з родиною виїхав до ЗДА.

Перед виїздом прот. І. Заяць в неділю, 18 листопада, в останнє відправив в церкві при Дахауерштр. Службу Богу. Після Служби Божої о. А. Деметрашвілі відправив молебен за щасливу подоріж о. Івана й в імені духовенства виступив прощальне слово. Після дуже зворушливого прощального слова о. І. Заяця, в імені всіх парафіян проф. Б. Мартос досить довгою й глибокозмістовною промовою попрощав о. Івана. Після цього від імені жінок-парафіянок п. Галина Шевченко вручила о. Івану китицю квітів й скромний пам'ятковий подарунок.

По закінченні прощальної церемонії, за ініціативою члена Парафіяльної Ради інж. А. Близнюка, група парафіян в одному з близьких ресторанів спожила з о. І. Заяцем спільний обід. Цей обід пройшов в дружній товариській бесіді, хоч і був повитий смутком з приводу від'їзду о. Івана

Присутній

Десятиліття парафії в Ляндсгуті

В листопаді місяці 1956 р. українська православна парафія Св. Архистр. Михаїла в м. Ляндсгуті (Баварія) святкувала своє храмове свято й одночасно десятиліття свого існування.

Приміщення церкви, в якому десять років тому, православні українці, що опинилися в цьому місті, влаштували свій храм, належало колись до домініканського монастиря, а потім була там гімназіяна

спортова галя. В сучасний момент церква Св. Архистр. Михаїла в Ляндсгуті — це одна з небагатьох наших церков у Німеччині, що проіснувала 10 років, та відзначається своєю величиною й гарним влаштуванням, що приблизно пригадує наші храми в Україні.

Хоч в день храмового свята, 21 листопада, відбулася тут Служба Божа, головні урочистості відзначення 10-ліття парафії були перенесені на неділю 25 листопада. В цей день настоятель парафії прот. А. Дублянський у сослуженні протодіякона Г. Воробця відправив урочисту Службу Божу. Співав спеціально запрошений на цю урочистість церковний хор парафії УАПЦ в Регенсбургу під управою п. Т. Федоренка. Своім гарним співом цей хор багато спричинивск до звеличення Служби Божої, на яку прибули українці не тільки з Ляндсгуту й околиць, але також декілька осіб з Регенсбургу, й православні інших національностей.

На Запричасному настоятель парафії виголосив слово про значення для нас Церкви й храму Божого, згадуючи всіх тих наших побожних людей, що влаштували цей храм і тепер знаходяться в ЗДА, Канаді й інших країнах.

Після Служби Божої відбувся молебень.

Вся урочистість, що пройшла в піднесеному молитовному настрої, залишила по собі незабутнє враження, бо давно тут не було вже такої урочистої Служби Божої й такої кількості людей у церкві, що прийшли помолитися до неї в цей день.

Після Богослуження для запрошених гостей з Регенсбургу відбувся обід, що його приготував п. М. Удовик з допомогою п. Г. Мизюка.

Вірний

Храмове свято Св. Покровської парафії в Новому Ульмі

Св. Покровська парафія в Новому Ульмі в цьому році дуже величаво відзначала своє храмове свято; це ж бо була п'ята річниця існування парафії. Ще далеко до свята, можна було спостерегти, з якою відданістю й наполегливістю працювало братство й сестрицтво, щоб приготувати щось нового для прикраси храму. І дійсно вірних, що сходилися на Всенічну, зустріла мила несподіванка. Храм був прибраний до непізнання. Чудові вишивки й мистецькі різьби в українському стилі поновили всіх своєю красою. Особливу увагу звертали на себе мистецько вишиті хоругви й підсвічники-ставники, що їх пожертвував парафіянин п. Г. Оберемко, а які зладив зі смаком титар п. Н. Німченко.

Про високе духове піднесення свідчить ще й те, що досить простора цвинтарна каплиця, в якій німецька міська управа вже п'ять років дозволяє наші Богослуження, була заповнена не тільки своїми вірними, але і посторонніми гостями, що прибули на цю урочистість, головним чином на Божественну Літургію, що її відправляли настоятель прот. М. Пільтайчук і прот. І. Жуковський, та панахиду по наших історичних особах, що працювали і життя своє віддали на вічно горючий жертвіник Батьківщини. Слід згадати про взірцеву організованість пластуниів і Легіону ім. Симона Петлюри, які підчас панахиди стояли з українським прапором,

схилиючи його в пошані додолу, при співі глибокого змістом Кондаку: «Зо святими упокой, Христе, душі рабів твоїх»... Дуже гарно й побожно співав парафіяльний хор, який вже третій рік вірно працює для своєї церкви, під керівництвом п. Т. Булавчика.

Того ж дня, о год. 15-й, відбулася в недалекому селі, в одній з гостинниць, спільне традиційна трапеза, на якій в промовах згадувалися світлі часи нашої бувальщини під покровом Пресвятої Богородиці. Тут зроджена була правдива родинна атмосфера, яку доповнював своєю грою на акордіоні сліпонець-музикант М. Софронів, що прибув на храмове свято з своєю родиною з недалекого табору Езельберг. За влаштування трапези належиться подяка пл. Д. Капустянові, С. Зубчевському, Й. Ковризі, як рівнож всім, що своєю працею причинилися до звеличення, не тільки храмового, а й національно-традиційного козацького свята.

Сердечна подяка за вишивання хоругов належить шановним сестрам: Н. Богомаз, М. Булавчик, Я. Перч, А. Ляшук, А. Придатченко та М. Нечипорук. За гарне виконання ікони Спасителя — п-ні Р. Панченко. За гаптоване накриття на жертвіник і убір на аналой біля Престолу окрема подяка сестрам Н. Богомаз і Я. Перч. Зокрема подяка належить п. інж. І. Богомазові за мистецьке виконання хрестів для хоругов та іншої різьби, а п. інж. І. Боровикові за різьблену підставу для Св. Євангелії.

Хай Милосердний Господь благословить труд їхніх жертвних рук, і віддасть всім, тут згаданим і не згаданим, по Своїй доброті, а Пресвята Богородиця нехай покриє їх Своєю чесною ризою.

Член Парафіальної Ради

ЗДА

Кількість парафій і духовенства УПЦ

З доповіді Висопреосвященнішого Архиепископа Мстислава на Соборі УПЦ в Чикаго довідуємося, що Українська Православна Церква в ЗДА на 1 жовтня 1956 р. мала 92 парафії й місійні осередки. З них 82 мають свої власні храми, а 10 відправляють Богослуження в храмах інших Церков або в винайманих приміщеннях. В порінянні з 1953 р. парафій УПЦ збільшилося на 3. Кількість священників за цей час збільшилася на 10 осіб. На 1 жовтня 1956 р. було в Українській Православній Церкві 4 єпископи, 96 священників, 10 дяконів і 2 іподіакони. Серед духовенства переважають старші віком. У віці понад 55 літ було 55,2%, між 40—55 — 29,2% і нижче 40 літ — 15,6%.

Конференція Духовенства

В Чикаго 10 жовтня 1956 р. відбулася Конференція Духовенства УПЦ в ЗДА. Конференція відбувалася під проводом Митрополита Іоана, а діловою частиною її керував о. митрат Л. Веселовський. Предметом нарад Конференції були такі справи: сучасні умовини душпастирської праці, правне положення священика й матеріальне забезпечення його на старість, виховання й освіти кандидатів на священиків, релігійне виховання молоді й праця недільних шкіл.

КАНАДА

Відкриття Академічного року
в Колегії Св. Андрея

Дня 5 жовтня 1956 р. на Богословському Факультеті Колегії Св. Андрея в Вінніпегу відбулося урочисте відкриття Академічного року. В каплиці Колегії Високопреосвящ. Митрополит Іларіон в сослуженні протопр. Г. Метюка відправив молебень. Співав хор студентів богословів. Після молебна Високопреосвящ. Митрополит Іларіон виголосив доповідь на тему «Сабатеянство в Україні». Доповідь була вислухана з великою увагою численною аудиторією, серед якої крім богословів були правники, лікарі, педагоги, агрономи, економісти й інші.

Серед цьогорічних кандидатів на студентів Богословського Факультету Колегії Св. Андрея у Вінніпегу вперше від ряду останніх літ переважала кількість зголошень уродженців американського континенту.

БІБЛІОГРАФІЯ

Ілюстрований календар РІДНА НИВА на звичайний рік 1957. Видання Видавничої Спільки Української Православної Церкви в Канаді. Вінніпег, Манітоба, Ст. 224.

Крім календаря і церковного уставу на 1957 рік, в книзі видруковано багато гарних і актуальних популярних статей, переважно церковно-релігійного характеру, оповідань і поезій.

На ст. 38 під знімкою Полтавського Собору помилково підписано «Софійський Собор у Києві».

ПОДЯКА

На пресовий Фонд «Р.Ц.» склали пожертви (всі суми подаємо в німецьких марках): п. А. Близнюк — 5,—; п-ні Турукало — 9,45; проф. Б. Маргос — 16,50; І. Винницький — 16,87; п. інж. І. Сес — 2,—; п. М. Трегубенко — 2,—; п-ні Г. Шерей — 8,30; п. Г. П. — 9,45; свящ. Г. Добровольський — 7,—; п. Калиновський — 0,50; проф. І. Бакало — 12,—; п. П. Плевако — 61,60; п. А. Третяк — 4,15; п. М. Жолобчук — 9,— ієромонах Ростислав — 2,50.

Всім жертводавцям Видавництво складає щиро подяку.

В доповненні до подяк, що були подані в «Р.Ц.» ч. 25, нас просять додатково оголосити імена й подяку жертводавцям:

Прот. Д. Буркові — за збірку серед вірних Свято-Троїцької парафії в Новому Ульмі на будову храму УАПЦ в Парижі, в сумі 125 н. м.

Свящ. Д. Васильчукові в Ессені — за збірку на будову пам'ятника — надгробника в Любеку, в сумі 114,20 н. м.

Просимо ВШ. Передплатників повідомляти Адміністрацію «Р.Ц.» про кожну зміну своєї адреси.

Складайте пожертви на пресовий фонд
«Рідної Церкви»!

ПОДЯКА

На Іконостас новозбудованої в м. Франкфурті української православної церкви склали свої офіри (суми в німецьких марках): п. І. Ульянець — 10,—; п. С. Бервіцький — 4,15; п. Тр. Ткаченко — 3,—; п. А. Котович — 8,30; п. М. Годинський — 8,30; п. М. Сніжинський — 20,—; п. А. Костюк — 19,38; п-ні В. Блудимко — 104,05; арх. о. П. Опаренко — 8,30; п. І. Солдат — 10,—; протод. М. Ольховий — 100,—; п-ні Є. Санківська — 10,—; п. О. Кравченко — 4,15; прот. Й. Желихівський — 109,50; п-ні А. Шевченко — 8,30; п. Хроневич — 4,18; п. А. Герман — 4,17; прот. П. Білон — 12,49; прот. В. Соколовський — 49,30 (збірка); прот. Ю. Гаврилюк — 5,—; п. П. Вінник — 10,—; п. П. Михалюк (збірка в Людвігсфельді) — 42,—; п. М. Трегубенко — 5,—; свящ. С. Богатирець — 20,—; п. І. Пахолюк — 8,30; п-ні А. Крих — 20,82; п-ні Г. Шерей — 20,75; п. І. Солдат — 10,—; п. Г. П. — 12,45; п. Д. Княгиницький — 5,—; п. М. Костенко — 5,—.

В імені Парафіяльної Ради Св. Троїцької парафії УАПЦ у Франкфурті/М. щиро дякую всім побожним жертводавцям.

Настоятель Парафії Протоєрей Ф. Луговенко.

КУПУЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
«РІДНУ ЦЕРКВУ»!

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік:

Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1,20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	240. — фр.
Бельгія	30. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни — рівновартість	1,20 амер. дол.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Oberpriester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Erzbergerstr. 2/c, Germany.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13, Schleißheimer Str. 71, Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa” — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік VI

Січень-лютий 1957

ч. 27

Учасники Першого Собору УАПЦеркви на еміграції 16—18 грудня 1956 року в Карлсруе.

Д. Святогірський

Перший Собор УАПЦеркви на чужині

(Грудень 1956 р.)

I

Служіння вірне Богу і Вітчизні —
Ідея чиста, як Господній глас,
Вона одна нехай єднає нас
В чужім краю, у дні печальні й грізні.

На Божій ниві діл немає пізніх,
Вони угодні кожне у свій час.
Почесний намір довго тлів, не гас,
І розгорівся в племінь благовісний.

Цей грудень сонцем і теплом сяєв,
Так благодатно, наче в літню пору,
В гармонію із піснею Собору:

«Нас Дух Святий сьогодні тут зібрав»...
Рука Незрима всіх благословляла,
Серця й уста їх вірою сповняла.

II

Ім благочесний ідеал світив, —
Христова Церква рідного народу,
Її краса, величчя і свобода,
Що ворог хижий люто розгромив.

Її, велить нам заповіт батьків,
Повити духом єдності і згоди,
І зберегти в скитальницьких негодах
До всевизвольних українських днів.

Блаженні ті, що носять на чужині
Всякчасно в серці і в ділах своїх
Єдиний образ Церкви України.

В воскресний день вона згадає їх.
Такий девіз соборного діяння,
Як то вістилось у його поданнях.

Це число «Рідної Церкви» присвячене виключно Першому Соборові Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції, що відбувся 16—18 грудня 1956 року в м. Карлсруе (Німеччина). Друкуємо в ньому Комунікат Відділу Інформації УАПЦ про Собор і його ухвали,

програмову доповідь на Соборі прот. Д. Бурка «Проблеми Української Православної Церкви на чужині», новий Статут Церкви та голоси української преси про Собор.

Наступне число буде Великоднє.

КОМУНІКАТ

Відділу Інформації Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції

З доручення Вищої Ради Митрополії, Відділ Інформації Української Автокефальної Православної Церкви повідомляє:

16—18 грудня 1956 року в м. Карлсруе (Німеччина), під головуванням ВПР. Митрополита Ніканора, відбувся Перший Собор Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції.

Підготовчу працю, проєкт Статуту Церкви і все щодо програми діянь Собору та скликання його, довершила Передсоборна Комісія в складі: ВПР. Митрополит Ніканор, прот. Д. Бурко, прот. П. Дубицький, прот. А. Дублянський, прот. Ф. Луговенко, проф. І. Бакало, інж. Я. Дзябенко, суддя І. Іножарський, полк. М. Стечишин і проф. д-р О. Юрченко.

В Соборі взяли участь члени кол. Синоду, Митрополічної Ради, Передсоборної Комісії, представники Духовенства і Вірних УАПЦ з Німеччини, Англії, Франції та Бельгії (з Австрії через причини зовнішнього характеру делегатів не було), всього 45 осіб. Серед гостей були представники від Світової Ради Церков, Євангелицько-Лютеранської Церкви, від української преси та інші.

Склад Президії: ВПР. Митрополит Ніканор, протопресвітер С. Молчанівський, прот. Д. Бурко та миряни — проф. І. Бакало і суддя І. Іножарський. Секретаріат: прот. А. Дублянський, проф. д-р О. Юрченко та інж. А. Жуковський.

Програма діянь Собору була така:

1. Доповідь Митрополита УАПЦеркви, ВПР. Владика Ніканора, про її духовний стан.
2. Доповідь прот. Д. Бурка: «Проблеми Української Православної Церкви на чужині».
3. Дискусія над доповіддю прот. Д. Бурка.
4. Розгляд і прийняття проєкту Статуту УАПЦеркви на чужині.
5. Обрання керівних органів Церкви, передбачених Статутом.
6. Поповнення складу Єпископату УАПЦеркви в Європі.
7. Справа взаємовідносин та ідейного єднання окремих частин Єдиної Української Православної Церкви на чужині.
8. Доповіді з місць.
9. Поточні справи.

Усі головніші питання програми Собору й дискусії над ними мали одну ідейну цілеспрямованість — збереження на чужині духовного образу Української Православної Церкви, як для сучасного її життя, так і для майбутнього — в сподіваний час визволення України.

На підставі прийнятого Собором Статуту Церкви обрано Вищу Раду Митрополії з Духовенства і Вірних, як законодавчий орган в часі між Соборами. Голова Вищої Ради Митрополії — ВПР. Митрополит Ніканор, члени — від Духовенства: прот. Д. Бурко, прот. П. Дубицький, прот. А. Дублянський, від Мирян: проф. І. Бакало, П. Плевако та інж. П. Петренко. Також входять до складу Вищої Ради Митрополії згідно Статуту керівники Краєвих Церковних Управлінь: протопресв. С. Молча-

нівський (з Англії), протопресв. В. Вишневський (з Франції), протопресв. І. Бачинський (з Бельгії) та прот. В. Вишиван (з Австрії). Заступниками членів Вищої Ради Митрополії обрано прот. О. Семеновича і суддю І. Іножарського.

До Церковного Суду обрано: прот. Д. Остапчука, протодияксна Л. Короля та проф. д-ра О. Юрченка. До Контрольної Комісії — прот. М. Гільтайчука, свящ. Ю. Гудзія та полк. П. Закусила.

В головніших питаннях своїх діянь Собор прийняв такі ухвали:

I. Собор Святої Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції, що відбувся 16—18 грудня 1956 року в м. Карлсруе, Німеччина, під головуванням Його Високопреосвященства Високопреосвященнішого **НИКАНОРА**, Архієпископа Київського і Чигиринського, Митрополита УАПЦеркви на еміграції, в складі Духовенства і делегатів від Мирян з усіх країн Західної Європи, шле свій братерський привіт всьому многостраждальному Українському Народові на Батьківщині й молить Милосердного Господа, щоб дав нашому Народові сили та витривалости в його тяжкій боротьбі за віру й національне буття. Усі ворожі сили, що намагаються розбити й знищити нас, як тут на еміграції, так і в Краю, не матимуть жодного успіху, бо між нами панує єдність та спільність віри й любови до Всевишнього Бога і національної правди.

II. Собор глибоко зворушений одержаними братськими привітаннями та щирими побажаннями від Архієпископів, Пастирів і Вірних братніх Українських Православних Церков у США, Канаді та Австралії й в свою чергу посилає їм усім щирі поздоровлення й побажання.

III. Беручи під увагу сучасне становище Українського Народу, Собор вважає, що найголовніше наше завдання в цей час — єдність усіх українських православних церковних сил на чужині.

Об'єднання Духовенства і Вірних, релігійно-національна солідарність на основі християнської любови й згоди, повинні бути основою організаційної діяльності в лоні Української Православної Церкви, всіх її формацій, що існують поза межами Рідного Краю.

IV. Собор вважає, що **АВТОКЕФАЛІЯ** Української Православної Церкви, здобута тяжкими зусиллями і жертвами Православного Українського Народу, є головною канонічною основою її устрою. Разом з тим вона є нашою національною необхідністю на шляху до державної незалежності Українського Народу. Тому Собор стверджує, що **АВТОКЕФАЛІЯ** є невідмінна ознака Української Православної Церкви. Цієї її канонічної засади не можуть відмінити ніякі зовнішні чинники та життєві обставини.

Будучи **АВТОКЕФАЛЬНОЮ** Українська Православна Церква зберігає незмінно своє становище в Єдиній Вселенській Православній Христовій Церкві, як невід'ємна її частина, і захоче традиційні

свої взаємини з іншими Православними Автокефальними Церквами.

V. Українська Автокефальна Православна Церква зберігає на чужині й розвиває свій національний характер, всі обрядові форми витворені Українським Народом впродовж віків і всі церковні традиції. Собор вважає необхідним запровадити єдиний текст і єдиний спосіб відправи Богослужень.

VI. Ідеологічні основи й принципи устроєвих форм Української Автокефальної Православної Церкви в минулому і їх практичний досвід повинні бути конструктивними нормами устрою нашої Церкви на чужині. Соборність (соборноправність), як гармонійна співпраця всіх трьох частин Церкви (Єпископів, Духовенства і Мирян) має бути першою такою нормою. Соборність конструктивна полягає в тому, що кожний маючи право в життєбудівництві рідної Церкви, повинен мати також певний обов'язок та відповідальність за цілість Церкви.

VII. Собор закликає все духовенство і Вірних Української Православної Церкви до співпраці на основі таких пунктів:

1. Українська Православна Церква, де б вона не була і до чийої б юрисдикції вона не належала, — є частиною Єдиної Української Автокефальної Православної Церкви.

2. Всі Українські Православні Церкви в різних країнах розсіяння нашого Народу вважати за незалежні одна від одної (в адміністративному відношенні) частини Єдиної Української Православної Церкви, що ще організаційно не пов'язалися.

3. Для поєднання цих частин в одне Церковне Тіло Христове необхідно утворити Координаційний Центр, до якого входили б представники всіх церковних галузей, що однаково вірують у Христа, визнають одні православні догмати й канони Вселенської Православної Церкви і стоять на позиціях незалежності Української Православної Церкви від будь-яких чужонаціональних Церков.

4. Ввесь Єпископат, Клір і Вірні, що причислюють себе до Єдиної Української Автокефальної Православної Церкви, повинні негайно увійти в молитовне єднання між собою. Це не торкається Єпископів і Кліру, канонічність яких викликає сумнів, але й це треба належно дослідити і соборно встановити.

5. Кожна краса чи ідеологічно відсепарована галузь Української Православної Церкви може мати власний статут і жити власним організаційним життям, не втручаючись в життя іншої церковної галузі.

6. Загально церковні питання вирішує Церковний Собор, який усуває також різні тертя та непорозуміння поміж окремими частинами Української Православної Церкви.

7. До єдиної Української Автокефальної Православної Церкви можуть належати лише церковні групи, єпархії чи Красві Церкви, що стоять на ґрунті повної, як організаційної, так і духовної незалежності від будь-якої чужонаціональної Церкви і одночасно визнають себе членами Вселенської Православної Церкви, якими природньо стають православні християни через Тайну Св. Хрещення.

VIII. Собор затверджує проект нового Статуту Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції й приймає його до вжитку і керівництва в діяннях Церкви.

IX. Собор одногослосно підтверджує ухвалу Надзвичайного Собору УАПЦеркви, що відбувся в Парижі 28 жовтня 1953 року про обрання ВПР. Владика Митрополита НІКАНОРА Первоієрархом УАПЦеркви на еміграції і, висловлюючи Владичі Митрополитові Ніканору синівську відданість і щирю подяку за його велику працю, молить Всевишнього Господа Бога, щоб Він надовго ще підтримав здоров'я й сили Владика Митрополита для добра Святої Української Автокефальної Православної Церкви.

X. Докладно обговоривши стан Єпископату УАПЦеркви, Собор ухвалив вжити всіх заходів щодо поповнення його складу. В зв'язку з цим:

1. Собор одногослосно обирає прот. Віктора Соловія (Австралія) кандидатом на Єпископа УАПЦ на еміграції, з осідком в Англії, а також доручає Вищій Раді Митрополії покликати ще одного кандидата, щоб таким чином поповнити склад Ієрархії двома єпископами.

2. Собор доручає Вищому Церковному Управлінню домовитися з відповідними чинниками в справі висвячення обраних кандидатів на Єпископів. Крім цього Вищому Церковному Управлінню доручається створити відповідний грошовий фонд для покриття видатків пов'язаних з висвяченням кандидатів на Єпископів. З цією метою Вище Церковне Управління має перевести збірку пожертв на фонд поповнення Єпископату.

XI. Собор підтримує ідею побудови репрезентативного храму Св. Симона в Парижі й закликає всіх українців своїми щедрими пожертвами уможливити здійснення цієї великої справи.

XII. В умовах розсіяння і розпорощення наших людей по різних країнах світу церковна преса має дуже велике значення. Тому Собор закликає Вірних УАПЦ підтримати церковні органи, що видаються в Європі: «РІДНА ЦЕРКВА» і «ВІДОМОСТІ Ген. Церковного Управління УАПЦ в Вел. Британії»; кожна родина і кожний поодинокий Вірний повинні мати в себе церковний часопис.

XIII. Собор висловлює щирю подяку Світовій Раді Церков, Архипастирям, Пастирям і всім Жертводавцям, що своїми пожертвами уможливили скликання й відбуття Собору і, закликаючи на них Боже благословення, просить Милосердного Господа винагородити їх за їхнє добре діло на славу Української Православної Церкви.

Одночасно Відділ Інформації УАПЦ повідомляє, що на підставі Статуту Церкви, 18 грудня 1956 року, на Сесії Вищої Ради Митрополії створено Вище Церковне Управління УАПЦ в складі: ВПР, Митрополит НІКАНОР, прот. Д. Бурко, прот. Ф. Луговенко, інж. Я. Дзябенко і суддя І. Іножарський.

ВІДДІЛ ІНФОРМАЦІЇ УАПЦЕРКВИ

Прот. Д. Бурко

Проблеми Української Православної Церкви на чужині

(Доповідь на Церковному Соборі, грудень 1956 р.)

«Ще триває в Україні страшна і лиховісна ніч і не видно світання. Знемогає наша вітчизна в тяжких муках, «ніхто її не рятує», як писав Шевченко. Вороги її «запанували над нею і бенкетують... діти її в неволі» (Плач Єремії 1,5). Посіяно в народі ненависть, посварено брата з братом і батьків з дітьми своїми. Тюрми повні безвинних в'язнів, голос крові замучених б'є в піднебесні зводи... Потопано все найсвятіше: Божу правду, християнську любов, мораль, радість і красу життя. Панує над усім нелюдський закон грубої сили, закон насильства й терору. Викорінують із людських душ образ Божий, заставляють молитися ложним богам. Місце правди зайняла нечувана в світі неправда, і її оповісники страхом смертним змушують народ поклонятися їй».

Ці слова архиєпископа-мученика Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви Миколая Борецького, сказані ним у 20-х роках, пригадуються нам зараз, коли ставимо перед собою питання буття рідної Православної Церкви. Картина страшної неволі українського народу під московсько-советським режимом, подана в вищенаведених словах, нині ще тяжча. Там, крім того що вигублено розстрілами, засланнями і голодом біля 15 мільйонів людей, нещадно руйнується наш український духовний світ, наша християнсько-національна культура. Большевицька антихристиянська влада розгромила, кров'ю залила відроджену Українську Автокефальну Православну Церкву, зруйнувала більше 12000 храмів по містах і селах України, а серед них багато культурно-історичних пам'яток, і руйнує далі все, що створив український народ протягом своєї тисячолітньої історії.

Офіційна, легалізована про людське око, Православна Церква, що існує тепер в Україні, то є тільки філіял Російської, цілком удержавленої Церкви, політичного знаряддя советського уряду. Ця «Українська Церква», як то раз назвав її нинішній митрополит Київський і Галицький Іван Соколов (москаль), коли виступав від її імені на святкуванні «300-ліття воз'єднання України з Московщиною», цілком чужа українському народові. Чужа більш ніж та, яка була в Україні в часи її неволі під московським царським режимом. Жадних ознак українського національного характеру ця Церква, як бачимо з преси, не має. Українська мова в Богослуженні негласно заборонена. Благівістя, в якому проповідувалося б християнську любов і правду, нема. На всю Україну виходить лише один (у Львові) пресовий орган, місячник, на 32 сторінки «Православний Вісник», який змістом мало чим одрізняється від звичайних советських пропагандивних часописів. Проповіді виголошуються переважно чужою мовою, у їх змісті, що наперед визначається начальством, немає релігійного ідеалістичного духу, вони сухі й казенні і здебільшого хвалять московсько-

большевицький режим. «Божу правду замінили неправдою, честь віддають і служать створінню більш як Творцеві...» (Римлян 1, 25). Єпископи майже всі росіяни, серед священства також багато росіян. Словом, Церкви, що надавала б духовних сил змученій душі української людності, нема. Нема того духовного авторитету, що світив би народові шлях із царства неволі в його землю обітовану, в щасливе й вільне християнське життя. Ворог, що заповзявся всіма способами нищити духовно-національне ество України, щоб остаточно впокорити її, щоб таки советизувати її, безборонно провадить свою нечестиву акцію далі, не гребуючи жадними способами. Дегуманізація, вилюднення, обездушення людей, перетворення їх в роботів, ось та пекельна мета, советизація, що її хоче здійснити гнобитель.

Святий маєстат Православної Христової Церкви, що існувала в Україні 700 літ, до часу поневолення її Московщиною і була відроджена в 1917—1921 роках, маєстат Церкви національної живе тільки в серцях народу і зоріє йому в його надіях на прийдешній щасливий день його визволення.

До часу того сподіваного визволення вітчизни нашої, на нас усіх на чужині сухих пастирях і вірних Української Православної Церкви лежить обов'язок зберегти тут її світлий образ, щоб принести його, кому це благословить Господь, на Землю Рідну. Як краще той образ нашої предковічної Церкви зберегти — це проблеми, що їх подаємо до високої уваги нинішнього Церковного Собору Української Православної Церкви на еміграції.

Ці проблеми такі:

1. єдність Церкви,
2. автокефалія,
3. національність,
4. соборний устрій.

I

Перед лицем тяжкого буття нашого народу на рідних землях, буття національного і православно-релігійного, як також і нинішнього становища українського життя на чужині, найперше наше завдання — це єдність церковно-православних сил.

Стан церковного нашого життя на еміграції, саме щодо єдності розкиданих по світі духовенства й вірних, як частин одної Української Православної Церкви, цей стан безрадінний. Правда, самі емігрантські умови життя — явище ненормальне, та коли б кожен член Церкви, священнослужитель чи вірний, ставив ідею церковної єдності вище другорядних питань та особистих принципів і амбіцій, цей стан був би незрівняно кращий. На жаль, в практиці деяких церковних керівників часто мало важні питання і принципи, а то й свої особисті розрахунки, заступають найголовнішу «єдну на потребу найкращу частину» (Луки 10, 42), єдність рідної Православної Церкви. Останніми

рожами одною з перешкод до церковної єдності стала, ніби, як перекип на рівній дорозі «соборноправність», перешкода, як стверджують факти і явища, створена штучно. Соборноправности, як одної з засад церковного устрою, практикованій в давньому минулому Української Церкви і в дні її відродження за наших часів, ніхто з розсудливих православних українців не заперечує. Але соборноправність потрібна конструктивна, будівнотворча, яка об'єднує Церкву а не руйнує її. Найголовніша засада Української Православної Церкви на чужині, і в майбутньому на рідній землі, це єдність усіх її складових частин, звідси й буде початок правдивої соборноправности, такої, яка існувала в добу Митрополита Петра Могили та в дні Митрополита Василя Липківського, поки її не обезчестило советське насильство. Тут ми змушені сказати, що в епархіях Української Православної Церкви на чужині, в країнах розселення емігрантів (маємо на увазі українську еміграцію після останньої війни), соборноправности в церковно-конструктивному її розумінні ніде нема. Існує лише її паліатив, а в деяких місцях, як наприклад в Німеччині, саме слово «соборноправність» стало одіозним, бо його інтерпретатори цілком спотворили це поняття. Вони творять соборноправність не такою як вона була й якою повинна бути в Українській Церкві, а такою як їм хочеться...

Немає потреби доводити, що Церква це багатонаціональний чинник єдності народу, моральна основа його життя, але для цього вона сама повинна бути монолітно єдиною. Відомо з історії яку благотворну роль відіграла Українська Церква в часи своєї волі і незалежності тим, що будучи єдиною, єднала свій народ та охороняла його від духовної заглади в тяжкі часи втрати його державности. Найяскравішим прикладом цього для нас є доба славетного Митрополита Петра Могили, та доба взагалі — це ідеальний образ Української Православної Церкви, який треба наслідувати сучасним трудівникам нашого церковного буття. «Авторитет тодішньої Української Церкви, — як каже історик В. Липинський, — ліг в основу політичного і державного відродження нації. Релігійним вихованням, освітою, дисципліною, організованістю, ідеалізмом та містичним релігійним захопленням, витривалістю і волонтаризмом (вихованням волі) наших тодішніх духовних провідників пояснюється в першій мірі те чудо, яке сталося під проводом великого гетьмана Богдана... Без авторитетної Церкви і релігії не вдалось би ні Сагайдачному, ні навіть Хмельницькому зорганізувати біля останків розпорошеної та ослабленої української шляхти ті ватаги козацькі, що тільки під духовним впливом авторитетної Української Церкви та релігії устаткувались, убагороднились, здисциплінувались, зукраїнізувались і в одним духом споєне, в одно тіло державно-національне об'єднались.»

Свята правда. Українська Церква часів Митрополита Петра Могили досягла найвищого ступеня своєї сили, величі і духовної краси. Митрополит і його сподвижники розуміючи, що сила Церкви в єдності всіх її частин — ієрархії, духовенства і вірних, — що її авторитет в духовному образі, в культурі й дисципліні, вони поста-

вили її ідеї вище всього. Їх праця, їх подвиг дали Україні цілу низку нових благочесних провідників, що своїм розумом, освітою і дисциплінованою активністю вели народ за собою. Це сприяло тому, що коли московський уряд віроломно зламав Переяславську угоду і пішов у наступ на українську державність і свободу, Україна ще більше як сто літ боролася за свої права і незалежність. В тій Могилянській добі лежить для нас великий досвід і наука, що мають нам служити в життєбудівництві рідної Православної Церкви тут, на чужині, і в будучині на землі рідній, чого, в надії на Бога, сподіваємось.

Друга доба, з якої також треба переймати приклади високоїдейного служіння Богові і своєму народові, а в тім і приклад православно-національної єдності церковних сил, — це Українська Автокефальна Православна Церква, керована Митрополитом Васиєм Липківським. В деякого з нашого духовенства і вірних, головних тих, що не жили в підсоветській Україні існують упередження проти канонічності цієї Церкви, упередження, які останнім часом дедалі розсудливо замовкають. Мусимо нагадати собі, що «до минулого свого народу треба підходити без гніву і упередження», казав колись славний історик Таціт. Не забуваймо, що Українська Автокефальна Прав. Церква жила й діяла в незаних за останнє тисячоліття важких умовах і з хресною жертівністю служила своєму народові, чим навіки вписала себе в українську історію. Вона мужньо і безстрашно стояла проти советського безбожного режиму в обороні духовно-національного ества свого народу, за що цілим сонмом своїх єпископів і священників та сотень тисяч вірних пішла в хресну путь. «Мученики за свободу своєї Церкви і національній її характер, — митрополити Василь Липківський і Микола Борецький, єпископи (між ними такої сили духа й віри, як архієпископи Олександр Яреценко та Йосип Оксіюк), тисячі духовенства і вірних Української Автокефальної Православної Церкви в заслання на далекій півночі, по холодних лісах і тундрах Сибіру, в пустинях Казакстану, в кайданах та в'язницях, терпіннями, стражданнями і самою смертю засвідчили, по слову Апостола, свою віру (Євр. XI), ствердили відданість великій ідеї свободи віри і Церкви в житті народів. Тому всі ці ісповідники Української Церкви заслужено увійдуть з «пам'яттю праведників і похвалами» в історію нашої Церкви та будуть в дальшому житті народу святими прикладами». Так оцінює подвиг Української Православної Церкви, керованої Митрополитом Васиєм Липківським, сучасний наш церковний історик Ів. Власовський.

Ця многостраждальна хрестоносна доба, найтрагічніша в тисячолітній історії нашої Церкви, як доба перших віків християнства, взиває до нас голосом крові замучених її подвижників, замучених за любов до Бога і свого народу. Вона кличе нас до церковної єдності, до шанування єдиного маєстату рідної Православної Церкви. До нас взиває про це голос мученика, полум'яного благовісника Христової істини і великого патріота Митрополита Василя Липківського, що під гнітом антихристиянської державної влади будував єдину Українську Православну Церкву,

незалежну й національну, і за неї віддав життя своє. В інших умовах, коли б не советський режим з його страшним терором, який переслідує і нищить віру й Церкву, бо він боїться їх, як нічна темрява боїться світла, Українська Автокефальна Православна Церква скоро досягла б розквіту й сили і сяjala б нині, як за часів Митрополита Петра Могили. Та й в тих умовах вона підняла свій народ, в його боротьбі за церковну незалежність, до високого пориву віри, вивела його християнське ество з московського казенного православ'я і повернула на свій власний історичний шлях. В цьому, і в інших її будівнотворчих актах, маємо приклади для церковного діяннн в сучасному і майбутньому.

Упередження, що про них сказано вище не матимуть у нас місця, коли ми всі усвідомимо, що акт висвяти ієрархії УАПЦеркви 1921 року був не самоціллю, а засобом. Перед Церковним Собором стояло тоді питання: бути чи не бути відродженій Українській Церкві, бо вороже наставлені проти неї єпископи-росіяни категорично відмовилися висвятити для неї єпископів, тому Собор змушений був поставити єпископів чином перших віків християнства. В нашій теперішній церковній дійсності потреби в такому акті немає.

Говорячи про єдину Українську Православну Церкву на чужині, маємо на увазі ті наші церковні формації, що складаються з духовенства й вірних, які в переважній більшості емігрували з України в час останньої війни, ті, що в жаданий час визволення рідного краю, могли б туди вернутися. Об'єднання цих формацій вважаємо цілком можливим. Потрібно тільки християнську любов поставити вище формальних приписів та особистих принципів, потрібна добра воля. Прагнемо єдності що має здійснюватися на ґрунті братерської згоди, як рівний з рівним, єдності не задля форми, а для створення єдиної Церкви, що повинна на чужині зберегти в собі предковичні православно-релігійні ідеали нашого народу і втілити їх в живий образ, який на рідній землі затоптано ворогом.

Нехай всі українські православні Архипастирі й Пастирі, всі, від кого більшою чи меншою мірою залежить єдність рідної Церкви на чужині, пам'ятають про свою відповідальність перед Богом і історією. Ідея єдиної Української Православної Церкви понад все! Нехай заступить вона всі укладнення, особисті принципи й амбіції, всі неприязні явища та упевдження. Нехай брешуть повсякчасно в душі кожного з нас святі слова із старовинної української Літії:

«Ісусе, Сине Божий, любов'ю Церкви Твоєї об'єднай нас!»

II

В питанні про автокефальність Української Православної Церкви чуюмо не раз думки що в умовах перебування на чужині вона не потрібна. Автокефальність тут, мовляв, не має значення. Ці такі думки, звичайно, помилкові. Дехто вважає, що Українська Церква повинна підпорядкуватися Патріархові, та й годі. Це останнє — непошана до авторитету рідної Церкви. Поминаю-

чи докладне вияснення поняття автокефальності оскільки в тому немає конечної потреби, зупинимось над її актуальністю в Українській Церкві під теперішній час, у зв'язку з наведеними вище думками та поглядами.

В дні церковно-релігійного руху в Україні (1917—1919 рр.) на всіх повітових і губерніяльних Церковних Соборах і військових З'їздах виявилася єдиная воля українського народу за автокефальний устрій своєї Церкви. 1-го січня 1919 року Уряд Української Народньої Республіки, на чолі якого стояв тоді Володимир Чехівський, колишній вихованець Київської Духовної Академії, пізніше сподвижник Митрополита Василя Липківського, проголосив автокефалію Української Прав. Церкви якої з причини тодішньої війни з большевицькою Московщиною практично не здійснено. 5-го травня 1920 року, в час повороту української влади в Україну Всеукраїнська Православна Церковна Рада в Києві проголосила фактичну автокефальність Української Церкви. В жовтні 1921 року Всеукраїнський Православний Церковний Собор в Києві остаточно ствердив ту ухвалу ВПЦРади. Отже Українська Православна Церква в боротьбі за свою автокефалію пройшла тяжкий шлях. Чому тепер вона повинна відмовитись від того, що здобула важкими зусиллями і жертвами? Адже советський режим трактував автокефальність Церкви в Україні як «сепаратизм», «намагання відірвати український народ від ССРСР», і терором нищив автокефалістів нарівні з політичними українськими діячами, це значить, що наша автокефальність освячена кров'ю мучеників. Те що Українська Церква перебуває на чужині, тобто в інших умовах ніж ті, що були на рідних землях, зовсім не причина, щоб затерти таку важливу канонічну засаду як автокефальність. Занехати цю засаду, викинути її з канонічної устроєвої конструкції нашої Церкви, ствердженої актами відродження і освяченої жертвами принесеними за неї, то значило б самим віддати рідну Церкву на впослілження.

«Автокефалія Української Церкви — це не лише церковна, але й національна нація необхідність. Це конечна потреба нашої Церкви, нашої держави, нашої нації. І хто розуміє та широ приймає до своєї інтереси українського народу, той приймає і автокефалію Української Церкви.» Так говорив історик Дмитро Дорошенко в своїй праці «Українська Церква в 1918 році». Ці слова видатного вченого і знавця українських церковних справ нагадують нам, що автокефалія нашої Церкви споріднена з питанням самостійности України, з її законним правом на державне буття. Власне сама Церква є духовною основою вільного державного християнського життя нашого народу, як то було віками в його історії: тому то московсько-большевицький режим і розгромив Українську Автокефальну Церкву. Однак, не треба думати, що коли український народ не має зараз власної держави, то його Церква не може бути автокефальною. В недавньому нашому минулому, після розгрому большевиками української державности, існувала в Україні Автокефальна Церква й тим була духовною підпорою народо-ві в тяжкій неволі.

Коли кажемо, що в сподівану годину визво-

лення народу нашого не буде потреби переводити плебісцит про його державність, бо такий плебісцит він одбув уже власною кров'ю, і то нераз, то не буде також потреби вдруге боротися за автокефалію Церкви. Раз здобута автокефалія (термін грецький, що складається з двох слів: «автос» — сам, і «кефалі» — голова), тобто власне зверхництво, незалежність, повинна залишитись назавжди, незалежно від того, в яких умовах Українська Православна Церква існуватиме.

Погляд, що для Української Церкви було б «краще», коли б вона цілком залежала від Царгородського «Вселенського» Патріярха, потребує того, щоб над ним зупинитися. Насамперед тут треба сказати, що автокефальність кожної Православної Церкви не означає неприналежності її до Вселенської Православної Церкви, таких Церков нема й не може бути. Згідно дев'ятого члена Символа віри — «Вірую... в єдину, Святу Соборну й Апостольську Церкву» — всі автокефальні Православні Церкви, а втім і українська, є одна Вселенська Православна Церква. Чуємо часто голоси, що існуюча тепер Українська Церква, з причин її канонічного характеру, не визнана Східними Патріярхами. Треба знати, що причини «невизнання» полягають не в канонах, а головню в тому, що український народ не має своєї держави. Москалі, та й ще дехто, не визнають і самої України, як нації, що їй належить право державної незалежності, але це не значить, що вона повинна скоритися перед тим «невизнанням». З уваги на чужі авторитети, з респекту до них, ми не повинні занедбувати авторитет свого народу, своєї рідної Церкви. Не Москва і не Рим і ніякі інші центри, а Київ, з його великим минулим і майбутнім, є для нас авторитетом.

Це зовсім не значить, що Українська Церква має бути в стані ізоляції, що вона одірветься від єдиного організму Вселенської Православної Церкви. «Церковна автокефалія є канонічна форма зовнішнього устрою Православної Церкви, як людської громади, при якому Православна Церква складається з ряду окремих Помісних (Крайових) Церков, незалежних в своєму управлінні і внутрішньому житті одна від другої. Розпросторена по цілому світі, Церква, з православного погляду, складається з крайових Церков, які повстають у різних народів, що поруч з іншими своїми особливостями, головню національними, та ріжницями політичного устрою, утворюють окремі Церкви з ріжним обличчям свого місцевого устрою та з незалежним управлінням». (Проф. О. І. Лотоцький, «Автокефалія», т. I, стор. 3).

Українська Православна Церква від часу свого заснування (988 р.) до року 1686 була в канонічній залежності від Царгородського Патріярха, але мала свій власний церковний устрій, свою систему управління, свої звичаї, тобто була фактично автокефальною. Своїх зв'язків з Царгородськими Патріярхами вона ніколи не розривала, ці зв'язки втрачено лише тоді, коли московський уряд «обманом та симонією вирвав її (Українську Церкву) із обіймів її духовної Матері», як каже О. Лотоцький, і приєднав до своєї Церкви (1686 р.).

Та дуже прикро, що коли Українська Церква визволилася з-під московського караулу й проголосила себе незалежною і постукала в двері до своєї Матері про визнання її автокефалії (1920 р.), то ті двері, кажучи словами згаданого автора, так і не відчинилися. Вселенська Патріярхія, додержуючись дипломатичної коректності до патріярхії московської, голосу своєї дочки не послухала. З сумом спостерігаємо й тепер таке ставлення до голосу ієрархії нашої Церкви. Але шануючи маєстат Єдиної Вселенської Православної Церкви, шануючи традицію спільних братерських чинів України із Східними Патріярхами в обороні святої віри православної, Українська Церква й надалі триматиме з ними зв'язки, як вільний член Вселенської Православної Церкви. В її лоні православний український народ, як Христова громада, повинен зайняти належне йому місце. «Українська Автокефальна Православна Церква повинна мати свого Патріярха, як цілком логічне завершення її ієрархічної архітекτονіки і еволюції нашої національної думки, нашої національно-церковної ідеології», писав свого часу Симон Петлюра. Це має здійснитися на землі рідній, в щасливий час державности і свободи народу нашого, чого всі ми так болісно прагнемо.

Той час в Господній волі. Віримо і надіємось, що він прийде. Один Бог і Отець усіх, що над усіма, і через усіх, і в усіх нас (Сфесян 4, 6) відає про ту годину.

III

Українська Православна Церква в часи її незалежності завжди відзначалася своїм національним характером. Служіння Богові службою своєму народові — було віддавна девізою українського духовенства. Воно за наукою Христової Євангелії (Матфея 10, 6; Луки 2, 32 й ін.), дбаючи про спасіння душ своєї пастви, дбало і про її щасливе життя на землі, було не тільки духовними провідниками народу, але й культурно-національними. Воно більше семи віків творило українську культуру, дбало про народню освіту, набувало своїй нації багаті духовні скарби. В XVI й XVII сторіччях щирий національний патріотизм українського духовенства і передовіших вірних прислужився Україні високо благочесним подвигом. Він спільною православно-національною акцією урятував її від небезпеки колонізації, якою загрожувала польська релігійно-політична експансія. Біля рідної Церкви і в Братствах усе тоді об'єдналося для оборони віри, культури і чести своєї вітчизни. «Український народ, не зважаючи на організованість єзуїтів, католицького духовенства та польської шляхти, переміг їх, не сполячився й не скатоличився, а зостався православним і зберіг свою українську народність», каже Сергій Шелухин. На шлях ренегатства, що довершилася Берестейською унією, пішла тільки вища частина (не вся) української шляхти та більша половина єпископів, яким хотілося того блиску сановників, що його мала тоді польська шляхта і католицька церковна ієрархія. Народ — міщани, селянство, козаччина — під проводом духовенства та біднішої шляхти героїчно став до боротьби за православ'я і неза-

лежність рідного краю, в чому заслуга національної Церкви.

В наші дні Українська Церква незвичайно яскраво визначилася своїм національним характером під проводом Митрополита Василя Липківського. Перш за все вона категорично заявила, що рідна мова, цей наріжний камінь існування нації, є найближчий шлях до Бога, основа релігійно-церковної ідеології народу і його національної самобутності. У всіх діяннях Митрополита і Всеукраїнської Православної Церковної Ради щодо українізації Церкви тоді підкреслювалося, що жива національна мова, то найяскравіший вираз і свідок буття народу, вільний орган його духу і вона має займати в процесі відродження Церкви перше місце. Українська мова стала священною, вона запанувала у всіх церковних Богослуженнях, у проповідях в друкованому слові, в управлінні, в усіх царинах церковного життя. Хоч які важкі були тоді умови, церковний провід встиг за недовгий час відтворити і звеличити національний образ Української Православ. Церкви, що був знівельований Московщиною після ганебного акту 1686 року. Цей провід очистив українське церковне життя від московських наносів, що сталися на протязі довгого панування в Україні російської державної і церковної влади. Він повернув Українську Церкву на шлях ідеалістичного християнського світогляду, носієм якого український народ був віддавна. Церкву українського народу розмосковлено, відроджено її дух, її традиції, звичаї та обряди. Це мало для неї велике значення, бо в українських церковних обрядах здавна лежить глибока символіка, виявлення містичної суті релігії, єднання людини з Богом і віри в Його допомогу. Цим український народ займав колись чи не перше місце в православному світі.

Так у ті дні, 1917—1921 рр. воскрес національний дух Української Церкви, що зміцнив і загартував її народ на ґрунті християнізації перед лицем страшної загрози з боку московсько-советського безбожного режиму. Той дух благотворно розлився по всій Україні й сягнув навіть за її межі. І цілком справедливі слова архієпископа (тепер митрополита) Іларіона Огієнка, що «ні жодна з українських організацій не зробила стільки для національного усвідомлення українського народу, скільки зробила Українська Автокефальна Православна Церква митрополита Василя Липківського» («Українська Церква і наша культура», Холм 1942 р.).

Цей подвиг нашої Церкви того часу, її національний образ, достойний цілковитого наслідування для всіх українців церковних трудівників, священнослужителів і вірних, тепер, на чужині, і в майбутньому, на рідних землях. Досвіди нашого церковного минулого, православно-національні діла наших предків і недавніх подвижників для добра, чести і слави рідної Церкви та її народу, нехай будуть нам прикладом. Традиції, звичаї, обряди все, чим так багатий український релігійний світ, шануймо і зберігаймо на чужині, зберігаймо їх у нашій церковній практиці. Коли десь у когось із нас, українських пастирів, з якихось причин у чинах богослужбових відправ є щось московського, його треба збутися. Пам'ятаймо, що українське

православ'є тільки догматично однакове з російським, а в усьому іншому воно одрізняється від останнього. Кращі форми ісповідання віри лежать не в лоні Російської Церкви, а в минулому нашої Української Церкви, як про це писав колись Митрополит Петро Могила. В російському православ'ї завжди більше надавалося значення букві аніж духові, всупереч наущі Апостола — «буква вбиває, а дух оживляє» (2 Коринт. 3, 6). Ще царський міністер граф Вітте сказав: «Упадок релігії в Росії, в особенности среди интеллигенции — результат политики нашего Синода, в частности через деятельность его прокуроров, таких как Победоносцев и др., ибо их деятельность имела полицейский характер». Ота синодальна політика, прибравши Українську Церкву до своїх рук, нівелювала її впродовж двохсот літ, усяково русифікувала і призвела до того, що в дні нашого всенационального пробудження, коли розпалася царська імперія, в Україні мало виявилось національно-активного духовенства. Протоєрею В. Липківському й іншим патріотам коштувало великих зусиль поки розбуджено українську свідомість і розуміння церковно-національних інтересів серед священства.

Згадуючи українське православ'є, маємо на увазі не догматичні якісь його відміни, про що не може бути мови, бо Православна Христова Церква, а в ній і наша українська, це одно тіло. Говоримо про національні особливості нашої Церкви, про форми релігійного думання й життя віками витворені в Україні. Культура і геній українського народу незвичайно багаті, вони прибрали православ'є в пишне одіння. І це зрозуміло, коли «вільнолюбні діти прекрасної Еллади одягли християнство в своє еллінське вбрання», як каже Митрополит Василь Липківський, то чому наш народ не міг би оздобити образ Христа красою своєї творчости, своєю поезією, своїм національним світом. Цей Христовий образ в нашій національній одінні нехай світить нам усім на чужині в щоденній нашій праці в ім'я вільного християнського буття України в майбутньому. Слова Спасителя «А йдіть передусім до загублених овець дому Ізраїлевого» (Матф. 10, 6), то для нас наука, що треба служити насамперед своєму народові.

В комплексі згаданих наших завдань на чужині, зокрема щодо збереження національних особливостей нашої Церкви, перед нами одно завдання, до якого треба привернути увагу всіх православних українців емігрантів. Це будівля храму св. апостола Симона Зилота в Парижі. Справа, як на загальний стан репрезентації української культури перед чужинцями дуже важлива, тим більше, що св. апостол Симон, в ім'я котрого буде посвячено храм, небесний патрон Симона Васильовича Петлюри, будівника української держави, на вівтар якої він поклав життя своє. Ми не маємо в Європі ні одного храму, що наочно промовляв би про наш український релігійний світ, про його образ. Збудувати такий храм в одному з центрів Європи — це обов'язок усіх, хто шанує своє українське й православне ім'я. На це святе діло покликаний для того Комітет вже зібрав частину коштів і виготовив проект будівлі. Потрібна ширша акція щодо збору пожертв. Потрібно, щоб вищий

керівний орган Церкви, з доручення Собору, звернувся до українського духовенства й вірних усіх юрисдикцій з відповідною відозвою.

IV

Церковний устрій Української Автокефальної Православної Церкви, в умовах її життя на чужині, за своєю структурою повинен бути той, що існував на Україні в старі часи і в дні церковного відродження за наших часів. У ньому мають бути лише деякі відміни, що їх вимагають обставини, як територіяльна віддаленість частин Церкви, залежна від розселення людей і т. ін.

Церковна влада має своєю основою силу Святого Духа. Між членами Церкви не може бути ні панування ні насильства. Основний заповіт Христа, Сина Божого, про устрій Церкви дано нам в таких словах: «Ви знаєте, що князі народів панують над ними, а старші правлять ними. Але поміж вас не так нехай буде: а хто у вас хоче бути старшим, нехай буде вам слугою, і хто хоче у вас бути першим, нехай буде вам рабом, як і Син Чоловічеський не на те прийшов, щоб Йому служили, а щоб Самому послужити й оддати душу свою за спасіння многих» (Матф. 20, 25—28). Так сказано в діяннях Київського Собору 1921 року. Це правило є незмінною основою для внутрішнього устрою нашої Церкви на всі часи її існування, оскільки воно виходить з науки Самого Ісуса Христа.

Найвищим керівним органом Церкви на Україні, особливо в часи її волі, завжди був Церковний Собор, що складався з єпископів, священників і дияконів та вірних. Історія свідчить, що такі Собори відбувались ще в княжій добі. Так відомо про Собор 1147 року, за князя Київського Ізяслава II, коли вільними голосами обрано на Митрополита Київського Кліма Смолятича, і про інші Собори. Єпископи були виборні. Також обиралися і всі інші священно- і церковно-служителі і всі працівники єпархіяльних та деканальних установ. Парафії обирали собі кандидатів на настоятелів і весь парафіяльний провід. Вся та виборна система спиралася на конструктивну волю членів Церкви, кожен був свідомий того, що беручи участь і маючи право в церковному керівництві, він цим бере й певну відповідальність. У єпархіях ніхто з ієрархів не керував самовладно, бо ж наука Христова каже, що нема людини, якій можна б дати необмежену владу в Церкві. Так саме в парафіях усі важливі справи організаційного та господарського характеру настоятелі вирішували не самі, а з своїми клирошанами, як тоді називали виборних у парафіях людей. Простіше кажучи, священнослужителям належала більше сфера духовної діяльності, а мирянам — матеріальна, в цілому ж це було гармонійне сполучення. Така співучасть у церковному керівництві всіх частин Церкви була дуже корисна тим, що вона звільняла священнослужителів од всяких дрібних матеріальних клопотів церковного життя і цим давала їм більше можливостей працювати для вищих потреб пастви. Але найголовніше в соборній системі життєбудівництва Церкви це те, що вона, ця система, при дисциплінованій активності, культурі і релігійній свідомо-

сті своїх співучасників, єднала складові частини Церкви, надавала їй сили. «Без перебільшення можна сказати, що коли б Українська Церква не засвоїла собі широкої системи соборнопорядності та виборності церковних осіб з великою участю світського елементу, то вона не змогла б пережити католицьких нападів за час польської держави», каже архієпископ Іларіон Огієнко (Українська Церква», т. I, стор. 113).

Святі Східні Патріярхи' нераз підкреслювали велике значення соборності в житті Церкви, зокрема участі вірних у керівництві, вказували на те, що саме вірні рятували Церкву в тяжкі її години. Такі явища мали місце і в історії Української Православної Церкви. В кінці XVI сторіччя, коли майже всі українські єпископи перейшли під зверхність Риму, про що ми згадували вище, Церкву рятував мирянин князь Костянтин Острозький. Разом із своїми однодумцями з духовенства й мирян та з братствами, він своїм колосальним авторитетом, а головню любов'ю до своєї Матері Православної Церкви, урятував її від загибуні. Козаки-Запорозжці зі зброєю в руках боронили її від агресивної католицької Польщі.

Конструктивну роль відіграла соборнопорядність, власне участь вірних у церковному керівництві, в бурхливий час відродження Української Церкви. В тяжких умовах, майже п'ять років (1917—1921), без свого національного єпископату, Всеукраїнська Православна Церковна Рада, що складалася з священників і в більшій частині з вірних, терпіннями, а найбільше силою любови до Бога і свого народу втримала корабель рідної Церкви на страшних хвилях тодішнього життя. Праця ВПЦРади конструктивно тривала б і далі, та радянський режим скоро розгромив її, як і саму Церкву пізніше; більшість її членів скінчили життя своєю смертю мучеників. Прикладів конструктивності соборного устрою нашої Церкви, а в тім будівнотворчих діянь Церковних Рад, як із старих часів, так і з недавнього минулого, можна навести багато.

Ідеологічні принципи устроєвих форм Української Православної Церкви в минулому, їх практичний досвід, мають служити нам тепер в конструкції устрою нашої Церкви на чужині. Соборна гармонійна співпраця всіх трьох частин Церкви повинна бути основою статутних норм цього устрою.

Найвищим керівним органом Церкви має бути СОБОР з єпископів, священників та дияконів і вірних. Керівним органом між Соборами — Вища Рада Митрополії УАПЦеркви. Виконавчий орган — Вище Церковне Управління. І так донизу, до парафій включно, виборні церковні органи.

Сучасне становище нашого українського народу і його національне майбутнє, що є вищим понад усі інші принципи й інтереси, понад усі особисті питання, кладуть на нас сьогодні велику відповідальність.

Любов до Бога і до свого народу, до його єдиної Православної Церкви, нехай світять нам в ділах наших.

С Т А Т У Т

Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції

I. Постанови загальні.

§ 1.

Свята Українська Автокефальна Православна Церква на еміграції є частиною Єдиної Святої Соборної Апостольської Православної Церкви.

§ 2.

Українська Автокефальна Православна Церква становить продовження Православної Церкви в Україні, яка існує з часів благовістя Святого Апостола Андрія Первозванного, набрала організаційного оформлення при Святому Рівноапостольному Князів Володимирі і протягом століть була пов'язана з Єдиною Соборною і Апостольською Православною Церквою, заховуючи догматичні і канонічні основи її буття.

§ 3.

Свята Українська Автокефальна Православна Церква управляється на підставі: 1) Слова Божого в Святому Письмі поданого, 2) Святого Передання, а саме: а) Правил Святих Апостолів, б) Правил 7-ми Вселенських та 10-ти Помісних Соборів, — визначених Православною Церквою, в) канонічних Правил св. Отців, прийнятих Вселенськими Соборами; 3) традицій та звичаїв Української Православної Церкви.

§ 4.

Свята Українська Автокефальна Православна Церква є незалежна від інших Православних Церков і в своїм внутрішнім житті користується з цілковитою вільністю управління в межах цього статуту.

§ 5.

Богослужбовою мовою Української Автокефальної Православної Церкви є мова українська.

II. Собор Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції.

§ 6.

Найвищим органом Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції є Церковний Собор Української Автокефальної Православної Церкви в складі єпископів, духовенства і мирян. Собор скликає Митрополит Укр. Автокефальної Православної Церкви кожних п'ять років. При неможливості скликання Собору в цей термін, час скликання може бути перенесений на пізніше за ухвалою Вищої Ради Митрополії. Головує на Соборі Митрополит або на його доручення інша особа з членів Собору. Церковному Соборові належить вся повнота влади в Українській Автокефальній Православній Церкві.

§ 7.

Для важности постанов Собору є конечним, щоб вони були прийняті більшістю голосів членів Собору, а в справах віри та богослужбового порядку —

більшістю голосів присутніх на Соборі єпископів і духовенства.

III. Первоієрарх Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції.

§ 8.

Первоієрархом Святої Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції, згідно з 34-м Правилем Апостольським, то значить — Першим Єпископом — є Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви, якому належить вся повнота ієрархічної архиєрейської влади в справах віри та християнської моралі, священнодійства і душпастирської опіки; йому ж належить вища — в межах статуту — адміністративна влада. Митрополит виконує обов'язки передбачені для Першого Єпископа області 34-м правилом св. Апостолів та 9-м правилом Антіохійського Собору.

§ 9.

Митрополит є зверхнім представником Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції і репрезентантом її на зовні. Митрополит: а) дбає про добро і лад в Українській Автокефальній Православній Церкві; б) скликає Церковний Собор Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції, Вищу Раду Митрополії Української Автокефальної Православної Церкви та Вище Церковне Управління і головує на них (IV—19; Ант. 19—20); в) допильнує виконання їх ухвал; г) дбає спільно з Вищою Радою Митрополії про своєчасне обсадження овдовілих єпископських катедр (IV, — 25); д) стверджує вибори єпископів (I, 4); е) уділяє Єпархіяльним Єпископам відпусток (Карф. 32); ж) подає Єпископам братерські поради щодо їхнього особистого життя, а також щодо виконувannya ними архиєрейських обов'язків, а на випадок незгоди чи неслухняности передає справу Вищій Раді Митрополії (Кир. Алекс. I, Ап. 74, Карф. 28, 97; Ант. 9); з) розглядає справи, що виявляють з приводу особистих непорозумінь між єпископами та органами Церковного Управління і в разі потреби скликає надзвичайний Єпархіяльний Собор; и) приймає скарги на єпископів і полагоджує їх (Карф. 28); і) звертається до всієї Української Автокефальної Православної Церкви з навчальними листами та архиєрейськими посланнями (VI, 19, Ант. 19); к) відвідує єпархіяльних архиєреїв у місцях їхнього осідку, сам або через своїх уповноважених (Карф. 63); л) на внесення єпархіяльних архиєреїв надає особливі відзнаки — як первосвятительське благословення — особам духовним та світським за їхню корисну для Української Автокефальної Православної Церкви діяльність, нагороджує духовні особи вищими церковними нагородами (I Тим. V, 17), а саме: палицею, хрестом з оздобами, митрою та саном архимандрита; м) зноситься з первоієрархами інших Православних Церков у питаннях догматичних і канонічних та справах взагалі щодо релігійного життя;

н) дбає про своєчасне виготовлення Св. Мира для Української Автокефальної Православної Церкви.

§ 10.

Ім'я Митрополита виголошується на Богослужбах у всіх храмах Української Автокефальної Православної Церкви, а Митрополит виголошує імена первоієрархів Автокефальних Православних Церков.

§ 11.

Митрополит є одночасно Правлячим Єпископом митрополичої єпархії.

§ 12.

При Митрополиті існує, як допоміжно-технічний орган, Митрополича канцелярія.

IV. Заступництво Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції.

§ 13.

Собор Української Автокефальної Православної Церкви вибирає з поміж єпископів Заступника Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви. У випадку смерті Митрополита, його заступник скликає — з дотриманням 25 Прав. Халкидонського Собору, Собор Української Автокефальної Православної Церкви, а в разі неможливості — Вищу Раду Митрополії для переведення виборів нового Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви. Якщо Заступник Митрополита та ін. Єпископи Української Автокефальної Православної Церкви перебувають постійно поза Європою, в випадку смерті Митрополита Собор Української Автокефальної Православної Церкви (Вища Рада Митрополії) вибирає Адміністратора Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції, на якого переходить керування справами до часу обрання нового Митрополита. Адміністратор може бути також особа в пресвітерському сані.

V. Вища Рада Митрополії Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції.

(Давніше — «Собор Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви» потім — «Митрополича Рада»)

§ 14.

В часі між Соборами Української Автокефальної Православної Церкви діє, як найвищий орган, Вища Рада Митрополії. До складу Вищої Ради Митрополії входять: Митрополит, Єпископи та Голови Краєвих Церковних Управлінь; решту членів Вищої Ради Митрополії вибирає Собор, а саме: трьох членів від духовенства та трьох з числа вірних, а також двох кандидатів, одного з поміж духовенства і одного з вірних. Головою Вищої Ради Митрополії є Митрополит. В разі вибуття з Вищої Ради Митрополії її члена, на його місце входить кандидат від тієї групи, до якої належав вибулий.

§ 15.

Вища Рада Митрополії збирається один раз на рік. У випадках негайної потреби скликає Вищу

Раду Митрополії Митрополит на власну ініціативу або на внесення трьох членів Вищого Церковного Управління.

§ 16.

Головує на засіданнях Вищої Ради Митрополії Митрополит, або, на його доручення, один з членів Вищої Ради Митрополії. Ухвали Вищої Ради Митрополії приймається звичайною більшістю голосів; в разі рівності голосів, рішає голос головуючого.

VI. Вище Церковне Управління

§ 17.

Виконавчим органом Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції є Вище Церковне Управління. Членів Вищого Церковного Управління вибирає Вища Рада Митрополії — двох осіб з Духовенства та двох Мирян. Головою Вищого Церковного Управління є Митрополит. Вище Церковне Управління перебуває в місці осідку Митрополита.

§ 18.

Вище Церковне Управління діє без перерви. В несприятливих умовах можуть відбуватися засідання Вищого Церковного Управління в скороченому складі: Голови, Секретаря та одного члена. Ухвали Вищої Ради Митрополії і Вищого Церковного Управління, прийняті у відсутності Митрополита, вимагають його апробати.

§ 19.

Обов'язки Вищого Церковного Управління полягають у виконанні ухвал Вищої Ради Митрополії та виготовленні матеріалів на її засідання, а також в покладженні всіх справ адміністративних, господарчих, місійно-освітніх та судових.

При Вищій Церковній Управлінні існує Відділ Інформації (ВІН).

VII. Єпархія та Єпархіяльний Єпископ.

§ 20.

В територіально-адміністративному відношенні Українська Автокефальна Православна Церква поділяється на Єпархії.

§ 21.

На чолі Єпархії стоїть Єпархіяльний правлячий Єпископ (Архієпископ, Митрополит), репрезентуючи свою Єпархію на зовні та керуючи нею в співділанні з органами єпархіяльного управління.

§ 22.

Кандидата на Єпархіяльного Єпископа вибирає Єпархіяльний Собор. Кандидат повинен відповідати вимогам канонічного права і може бути обраний з монашества, білого духовенства, а також і з числа світських осіб. Кандидати з білого духовенства і мирян повинні бути безженними або вдівцями з першого шлюбу; вони мають прийняти рясофор.

§ 23.

Єпархіяльний Єпископ, як канонічний наступник св. Апостолів, керує своєю Єпархією на підставі Святих канонів, діючих у Православній Церкві. Йому прислуговує право канонічного судівництва через Єпархіяльний Церковний Суд, удлення похвал

і нагород (набедреник, скуфія, камилавка, золотий наперсний хрест, протосрейство, ігуменство), та право накладання в порозумінні з відповідними органами Єпархіяльного управління адміністративних та дисциплінарних (крім службових зауважень та доган) кар. Щодо самого Єпископа, ти він підлягає суду тільки Собору Єпископів. (Ап. 74). Переміщення (Ап. 14; I, 15) та звільнення (III, Послання) Єпископа відбувається тільки з ухвали Вищої Ради Митрополії на підставі Св. Канонів.

§ 24.

Поодиноким Єпархіяльним Єпископам приділюється, в разі потреби, Собором Єпископів (Вищою Радою Митрополії) Єпископи-Вікарії, обсяг діяльності яких визначає правлячий Єпископ.

§ 25

У випадках неможливості виконання Єпархіяльним Єпископом своїх обов'язків з приводу відсутності чи хвороби, Єпархією управляє Вікарний Єпископ (Ап. 10), а в разі браку Вікарія — Єпархіяльне Управління; в разі ж вакування становища Єпископа і браку Вікарія — Єпископ з іншої Єпархії, призначений тимчасово Митрополитом, про що докладається Вищій Раді Митрополії.

§ 26.

Обраний та канонічно наставлений Єпископ здійснює належні йому функції доживотно, виключаючи випадки: добровільного зречення, канонічного присуду Собору Єпископів, а також залишення своєї Єпархії.

§ 27.

В рамках канонічних правил та приписів цього статуту Єпископ: а) керує своєю Єпархією в співділанні з органами єпархіяльного церковного управління; б) візитує всі парафії і церкви, деканати, освітні заклади та монастирі своєї Єпархії; в) стоїть на сторожі чистоти віри, побожного передання та рідних традицій; г) доглядає за сумлінним виконанням обов'язків органами Єпархії, як того вимагають Канони та Церковні приписи; д) затверджує професорів і вчителів богословських шкіл та законників світських учбових закладів, а також і урядовців єпархіяльних установ; е) освячує храми, монастирі, кладовища та антимікси; ж) забезпечує храми і монастирі Св. Миром; з) провадить висвячення та хіротонії, які належать єпископському санові; и) опубліковує архиєпископські листи і послання; і) перебирає, згідно з інвентарем, єпархіяльне майно, призначене на єпископські потреби, доглядає за його господаркою і за добрим станом і відчитується за нього перед Вищою Радою Митрополії, а в єпархиях поза Європою — перед Краєвим Церковним Собором.

VIII. Єпархіяльний Собор.

§ 28.

Вищим органом, за допомогою якого Єпископ управляє Єпархією, є Єпархіяльний Собор, що збирається на покликання Єпископа, або на внесення Єпархіяльного Церковного Управління.

§ 29.

Єпархіяльні Собори бувають: а) чергові, що збираються в певні терміни часу, відповідно до місцевих умов у кожній Єпархії; б) надзвичайні, які скликаються у випадках конечної потреби.

§ 30.

Єпархіяльний Собор скликається: з представників духовенства та мирян.

§ 31.

До обсягу прав Єпархіяльного Собору належить уставодавство, адміністрація, суд, справи господарські та місійно-освітні в границях єпархії з тими обмеженнями, до яких обов'язує наявність та чинність органів центрального управління Української Автокефальної Православної Церкви.

§ 32.

Головує на Єпархіяльному Соборі місцевий Єпископ чи — з його уповноваження або в виняткових випадках з уповноваження Митрополита — інша особа в духовному сані.

IX. Єпархіяльне Церковне Управління.

§ 33.

Постійно діючим виконавчим органом, за допомогою якого Єпархіяльний Єпископ провадить управління Єпархією, є Єпархіяльне Церковне Управління. Головує в Єпархіяльному Церковному Управлінні правлячий Єпископ, а заступає його Вікарій чи один з радників по визначенню Єпископа.

§ 34.

Єпархіяльне Церковне Управління складається з відділів: а) Церковно-адміністративного; б) Місійно-освітнього; в) Судового; г) Фінансово-господарчого, якими керують радники, обрані Єпархіяльним Собором. Загальними справами Єпархіяльного Управління відає канцелярія, — на чолі якої стоїть секретар, обраний також Єпархіяльним Собором.

§ 35.

Радником Церковно-адміністративного Відділу повинна бути особа духовна, а місійно-освітніми, судовими, господарчими та канцелярськими справами — можуть відати світські особи, які, нарівні з духовними особами, беруть участь в пленарних засіданнях Єпархіяльного Управління.

§ 36.

Членів Єпархіяльного Управління вибирає Єпархіяльний Собор із свого складу або запрошує фахівців. Для обраних членів Єпархіяльного Управління встановлюється термін не менше трьох років. По закінченні терміну уповноваження можуть бути продовжені, коли нема заяв про оновлення складу Єпархіяльного Управління. Комплектування урядовцями відбувається за згодою і затвердженням Правлячого Єпископа.

§ 37.

Єпархіяльне Церковне Управління провадить справи в співділанні з Правлячим Єпископом (Ап. 24; Карф. 42) та на підставі цього статуту. Ухвали його потребують затвердження Єпархіяльного Єпископа (Ап. 39; Лаод. 57). До функції Єпархіяльного

Управління належить: а) приготувати все потрібне щодо висвячення та призначення осіб на духовні становища, а також управління парафіями; б) організувати церковне життя в обсязі Богослужб та обрядів; в) упорядковувати через відповідний апарат будівництво та церковні маєтності; г) збирати дисциплінарний матеріал в справах духовенства та церковного персоналу і передавати в разі потреби до Єпархіального Церковного Суду; д) організувати комісії для переведення іспитів здатності кандидатів на службу при церкві; е) доглядати за порядком в Єпархії при відсутності Правлячого Єпископа і Вікарія; ж) доглядати і перевіряти правильність ведення метрик про народження, шлюби і померлих та інших церковних записів; з) засновувати й утримувати школи, курси для навчання молоді і дорослих, як майбутніх працівників на релігійно-церковному ґрунті; и) перевидавати з ухвалення видань церковні книги та інші релігійні видання з метою піднесення серед вірних релігійності; і) подавати на затвердження Правлячого Єпископа всі свої рішення та ухвали Єпархіального Собору.

§ 38.

В залежності від місцевих обставин Єпархіальне Управління може мати різні назви.

Х. Єпархіальний Церковний Суд.

§ 39.

Для розгляду справ з оскарження членів кліру і мирян в переступах проти віри, моралі, порушенні Святих Канонів і Церковної дисципліни, а також у справах шлюбної розлуки, існує, як перша судово-інстанція, Єпархіальний Церковний Суд, членів якого вибирає Єпархіальний Собор в кількості двох духовних осіб і одного мирянина.

§ 40.

Всі скарги подаються на письмі до Єпархіального Церковного Управління, яке, ознайомившись із справою, може поладити її порядком адміністративним, або скерувати до Єпархіального Церковного Суду після переведення відповідного слідства.

§ 41.

Єпархіальне Церковне Управління може, на підставі одержаних відомостей і переведеного слідства, виступити само в характері обвинувача, передаючи справу на розгляд і рішення Єпархіального Суду.

§ 42.

Єпархіальний Церковний Суд діє згідно з канонічним правом та приписами Української Православної Церкви.

§ 43.

Причини до розв'язання церковного шлюбу: а) перелюбство однієї з сторін подружжя; б) невідома відсутність когось з подружжя на протязі п'яти років; в) злоумисне залишення однією з сторін подружжя другої; г) невилікувальна психічна хвороба однієї з сторін подружжя; д) тяжка заразна хвороба, або хвороба, що викликає відразу і не може бути — по ствердженню лікарському — в близькому майбутньому вилікувана; е) присуд цивільного су-

ду, яким одна з сторін подружжя засуджена на позбавлення свободи; ж) роздільне життя подружжя на протязі трьох років, оскільки позов про шлюбну розлуку буде внесений стороною покривдженою; з) підставою до розв'язання церковного шлюбу є також цивільний розвід.

§ 44.

Єпархіальний Церковний Суд визначає, по судовій розправі, на духовні й світські особи, які допустилися переступів проти віри та порушення церковної дисципліни, відповідні кари, на підставі положень церковного права. Вироки Єпархіального Церковного Суду підлягають затвердженню Єпархіального Єпископа.

§ 45.

Сторона незадоволена рішенням Єпархіального Суду може апелювати протягом двох місяців до Вищої Ради Митрополії.

§ 46.

Другою і останньою інстанцією Єпархіального Церковного Суду є Вища Рада Митрополії, яка для розгляду апеляцій виділяє зі свого складу двох членів, що діють під проводом Митрополита.

ХІ. Єпархіальна Ревізійна Комісія.

§ 47.

Для контролю фінансів та загального господарства Єпархії вибирає Єпархіальний Собор Єпархіальну Ревізійну Комісію на три роки. В склад цієї Комісії входить дві особи духовні та одна світська. Головою Ревізійної Комісії повинна бути духовна особа.

ХІІ. Краєві Церковні Управління.

§ 48.

У країнах, де нема Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви, існують Краєві Церковні Управління на чолі з Краєвим Адміністратором Української Автокефальної Православної Церкви, як заступником Правлячого Єпископа, до якого Єпархії належать ці Країни. Краєві Церковні Управління діють на підставі положень, затверджених Вищою Радою Митрополії.

ХІІІ. Деканати.

§ 49.

В Єпархії з більшою кількістю парафій можуть бути утворені — в міру потреби — Деканати на чолі з Деканами, обраними на Деканальних Соборах і затверджених правлячим Єпископом.

§ 50.

Декан доглядає за діяльністю духовенства і церковних органів свого Деканату. Кількість Деканатів та межі кожного і місце осідку встановляє Єпархіальний Єпископ через Єпархіальне Управління.

§ 51.

В кожному Деканаті відбуваються під головуванням Декана Деканальні Соборики — пастирські, чи загальні. В Пастирських Собориках беруть участь священики Деканату, а на загальні Соборики скликається і мирян, як делегатів Парафіяльних Зібрань.

§ 52.

В обсяг компетенції Деканату входить: а) візитувати парафії не менше 2-х разів на рік і ознайомлюватися зі станом церковних будівель, храмів тощо, з станом церковного майна та інвентаря; б) переглядати рахунки парафіяльного управління, метрикальні книги, списки виборців; в) інформуватися при візитації про моральне заховання причету і вірних та вживати заходів щодо викорінення хиб і недоліків, а через ревізійні органи розкривати зловживання і притягати винних до карної відповідальності; г) скликати не менше одного разу на рік священників на пастирські Соборики, проводячи їх за вказівками Єпархіяльної влади; д) вводити в службове становище новопризначених пастирів; е) перевіряти з доручення Єпархіяльного Управління скарги на священників та ін. парафіяльний персонал і подавати Єпархіяльному Управлінню результати перевірки; ж) доглядати за навчанням основ релігії в школах Деканату та серед вірних; з) подавати відомості Єпархіяльному Управлінню про стан діяльності церковних закладів і Братств Деканату.

XIV. Парафії Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції.

§ 53.

Приписи щодо організації та способу управління парафіями подано в «Статуті для Українських Православних Парафій УАПЦ на еміграції»; затвердженому на XII Сесії Священного Синоду Української Автокефальної Православної Церкви з дня 2-го листопада 1949 року.

XV. Церковні Братства.

§ 54.

В Парафіях існують при церквах Братства і Сестрицтва. Вони мають своїм завданням оживляти і розвивати релігійно-моральне життя серед своїх парафіян, утримувати в належному стані святині, допомагати уряджувати урочисті Богослужби та в різних формах проявляти християнське милосердя.

§ 55.

Церковні Братства і Сестрицтва існують на підставі статутів, затверджених Єпархіяльним Єпис-

копом. Головою Церковного Братства чи Сестрицтва вважається настоятель парафії.

XVI. Український Православний Богословсько-Науковий Інститут.

§ 56.

В лоні Української Автокефальної Православної Церкви існує Український Православний Богословсько-Науковий Інститут, який діє на підставі статуту, затвердженого на II-ій Сесії Священного Синоду дня 16 червня 1946 року.

XVII. Церковне майно.

§ 57.

Українська Автокефальна Православна Церква в цілому та її установи мають право набувати майно рухоме й нерухоме. Збувати церковне майно можна лише за згодою Вищого Церковного Управління.

§ 58.

Завідування церковним майном належить в межах цього статуту до відповідних парафіяльних, та центральних органів управління Української Автокефальної Православної Церкви.

§ 59.

При ліквідації Парафії церковне майно передається до Єпархіяльного Управління, при ліквідації Єпархії чи Краєвого Церковного Управління — до Вищого Церковного Управління.

XVIII. Зміни статуту.

§ 60.

Доповнення та зміни в цьому статуті ухвалює Собор, а між сесіями Собору це право належить Вищій Раді Митрополії, крім права змінити приписи розділу II-го.

Цей Статут схвалений Першим Собором Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції, що відбувся 16—18 грудня 1956 р. в м. Карлсруе (Німеччина).

Голоси української преси про Собор УАПЦеркви

Українська преса в Європі широко відзначила на своїх сторінках відбуття Першого Собору Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції. Більшість присутніх на Соборі українських журналістів подали на сторінках часописів, яких вони були представниками, опис діянь Собору.

Один з таких описів Собору, ілюстрований двома знімками, вміщено в тижневику «Український Самостійник» (Мюнхен) в ч. 1 (363) за 1 січня 1957 р. Автор статті про Собор І. Чорній, не подаючи своїх коментарів, обмежився в своєму описі докладним поданням перебігу праць Собору. Стаття має заго-

ловок «Собор Української Автокефальної Православної Церкви».

Інший український тижневик «Шлях Перемоги», що виходить також у Мюнхені, в різдвяному числі (ч. 1—2, 150—151) вмістив статтю «Собор Української Автокефальної Православної Церкви», даючи підзаголовок «За єдність, автокефальність, національний і соборний устрій Української Автокефальної Православної Церкви». В статті реферується доповідь ВПР. Митрополита Ніканора та доповідь прот. Д. Бурка й подається склад новообраних органів УАПЦ.

Докладніше зупинившись над справою поповнення Єпископату УАПЦ і труднощами, які стоять для здійснення цього, стаття закінчується такими словами: «... Сподіваємося, що знайдені Собором розв'язки згаданих питань, вийдуть на добро УАПЦ і українського народу. Такі сподівання маємо право висловити, тим більше, що Собор з усією увагою обговорив питання, пов'язані з поворотом на звільнені рідні землі й завдання рехристиянізації України, що її християнську культуру московський наїздник у великій мірі знищив або викривив.

Наради цього річного Собору УАПЦ, а головню батьківсько-дбайлива постава Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора в справах Української Автокефальної Православної Церкви рідного українського народу, були пройняті патріотичним і глибоко-християнським духом та журбою про українсько-церковні й духовно-культурні справи нашого народу».

В часописі «Українські Вісті» (Новий Ульм) в ч. 97—97 (1082—1083) за 27—29 грудня 1956 р. видруковано статтю «Собор УАПЦ на чужині». Подаючи головні пункти діянь Собору, автор статті пише: «Усі ці головні питання, хоч засадничо різні за своїм характером, мали одну ідейну цілеспрямованість — збереження на чужині духовного образу рідної православної Церкви в ім'я її життя і розвитку на Україні в сподіваний час нашого національного визволення. В дискусії над доповіддю «Проблеми Української Православної Церкви» виявилася повна згідність думок з тезами доповіді, зокрема в питанні єдності українських православно-церковних сил. Наше завдання зберегти маєстат рідної Церкви єдиним, щоб у жадані дні волі нашої вітчизни принести його туди, кому допоможе Бог, цілим. Було б непростимим гріхом прийти до свого народу з роздертою хоругвою Його Святої Церкви...»

«В цілому — пишеться в цій статті — Собор пройшов однодушно, з повною свідомістю своїх завдань і відповідальності, в духові християнського взаєморозуміння і згоди, як то напутила всіх перед початком нарад простівана молитва: «Сьогодні благодать Святого Духа збрала нас...»

Багато місця на своїх сторінках присвятив Соборові тижневик «Українське Слово» (Париж) в ч. 792 за 13 січня 1957 р. Під загальним наголовком «Перший Собор УАПЦ в Європі» вміщено статті «Перебіг і праця Собору», «За єдність Української Православної Церкви», «Ухвали-резолуції», «З доповіді дияр. П. Плевака» та програмову доповідь на Соборі прот. Д. Бурка «Проблеми Української Православної Церкви на чужині».

Автор статті «Перебіг і праця Собору» В. Михальчук, подаючи досить докладно діяння Собору, зупиняється зокрема над доповідями ВПР. Митрополита Ніканора і прот. Д. Бурка.

«Із доповіді — говориться в статті — Високопреосвященнішого Владика, яку він виголосив про стан Української Автокефальної Православної Церкви, пробивається кілька видних моментів, які привертують глибоко задуматися всіх вірних. Це є: брак допливу кадрів духовенства, печать доби — прояв переваги матеріального над духовим, зростаюча ворожа нагінка на нашу Церкву, прояви егоцентризму

в самій Церкві і врешті незвичайно великі матеріальні труднощі.

Важливість цих моментів і їхнє пов'язання між собою є так великі, що годі мати надію, що розв'язка одного виключить інші. Слід усувати або унешкідливлювати рівночасно всі. І тут великі завдання спочивають на нас усіх. Без розуміння мети Української Автокефальної Православної Церкви на чужині, без недобачення її місійних перспектив на Батьківщині, без упокорення особистого перед загальним важко буде дійти до полагодження основних проблем. А воли усією своєю вагою вимагають якнайшвидшого полагодження».

Характеризуючи доповідь прот. Д. Бурка, автор пише: «ВШ. Доповідач о. прот. Бурко не пішов в опрацюванні своєї доповіді шляхом, що стає щораз більше питомим майже для всіх відтинків нашого громадського життя — шукання терапевтичних засобів для маленьких щоденних недоліків. Він відважно проникає до причини причин. Бо тільки усуненням головного болю, можна позбутися тих чи інших його проявів.

Ми не сумніваємось, що ця доповідь знайде широкий відгук у всіх вірних і що слова її закінчення будуть альфою в усіх наших починах».

Стаття закінчується словами: «Собор стояв на високому рівні під оглядом підходу до праці. Це в першу чергу завдяки прикладній і високожертвенній граці Високопреосвященнішого Владика Ніканора. Кожний учасник був свідомий відповідальності, яка над ним тяготіє не тільки перед обличчям майбутнього, але й в першу чергу сучасного, що воно вимагає від нього безкомпромісного відкинення всього особистого — партикулярного в ім'я чогось вищого. Розходилося бо не про переведення тієї чи іншої лінії, а про піднесення і похвалення церковної праці. Розходилося бо про віднайдення спільних' приемливих для всіх основ єдності Української Православної Церкви».

В другій статті «За єдність Української Православної Церкви» автор її А. Жуковський підкреслює, що проблема єдності Української Православної Церкви була одним з кардинальних питань на Соборі УАПЦ в Карлсруе. «Приклад до застанови над цим важливим питанням — пише він — був поданий у змістовному і цілком реальному експозе Митр. Ніканора та в програмовій доповіді о. Бурка.

Подавши сьогоднішній стан Українських Православних Церков, автор зауважує, що питання поєднання треба поставити на площину координації дії поодиноких Церков та до їх зовнішньої репрезентації. Цій справі — на думку автора — могла багато прислужитися зустріч трьох українських православних митрополитів.

«Справа єдності — говориться в кінці статті — організаційної координації дій всіх українських православних Церков — це національна konieczність. Вона потрібна для віднови традиційної ваги, що її відогравала на протязі віків Українська Православна Церква, вона стане дороговказом для злагодження разпри, що запанувала на різних відтинках українського національного організму — громадському, культурному, політичному. Вона утвердить в душі кожного християнина віру, і допоможе йому зберегти себе національно серед невідрадних злид-

нів еміграції. Її вимагають від нас брати з Батьківщини».

Програмову доповідь прот. Д. Бурка «Проблеми Української Православної Церкви на чужині», окрім згаданого «Українського Слова», видрукували ще в своїх різдвяних числах «Український Самостійник» і «Українські Вісті».

Звідомлення про Собор та його ухвали подав також відділ українського радіомовлення при італійському радіо в Римі.

ПОДЯКА

Усім Установам і Організаціям а також поодиноким Особам, що з нагоди Свята Різдва Христового і Нового Року надіслали мені привітання і побажання, складаю щирю подяку.

Митрополит НІКАНОР

Різдвяна допомога від Української Православної Церкви в ЗДА

З нагоди свята Різдва Христового Українська Православна Церква в ЗДА за прикладом минулих літ переслала до Європи різдвяну допомогу для православних українців. Цю допомогу було поділено між потребуючими в Німеччині, Австрії й інших країнах Європи. Допомога була в першу чергу призначена воєнним інвалідам, гроші для яких було передано на Союз Українських Воєнних Інвалідів в Мюнхені; далі було обдаровано українців хворих на легені, що перебувають в санаторії Гавтінг, наших людей, що перебувають в старечому будинку в Фарелі, окремих хворих в шпиталях і таборах, а також найбільш потребуючих.

Різдвяний дарунок дітям

З ініціативи інж. Ф. Онуфрійчука в Вінніпегу зорганізовано групу людей доброї волі, що поставила собі завдання нести поміч нашим людям — хворим та дітям залишенцям в Європі. До свят Різдва Христового було надіслано до Німеччини дарунок дітям в грошах, який був розданий в деяких осередках переважно в Баварії, а також обдаровано окремих осіб.

Листи жертводавців на пресовий фонд «Рідної Церкви» і на інші цілі будуть видрукувані в наступному числі.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

В наслідок нещасливого випадку 4 січня 1957 р. помер заступник титаря української православної парафії в Ляндсгуті

МИКОЛА УДОВИК,

народжений 26 липня 1903 р. в с. Старосілля на Київщині.

Похорон Покійного при великому здвизі людей відбувся 8 січня 1957 р. на міському кладовищі в Ляндсгуті.

Вічна Йому пам'ять!

Настоятель і Парафіальна Рада
Парафії УАПЦ в м. Ляндсгуті

ПОДЯКА

Всім нашим Дорогим Читачам і Передплатникам, що до дня Свят Різдва Христового й Нового Року надіслали нам свої побажання й привітання, оцим складаємо щирю подяку.

Редакція і Видавництво журналу
«РІДНА ЦЕРКВА»

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

Через коректорський недогляд в статті «Собор УАПЦ в Європі» в «Рідній Церкві» ч. 26, на стор. 8, друга колонка, 26 рядок зверху, трапилася прикра помилка. Видрукувано «знали», має бути «зняли». Ціле речення має бути: «Ми це викляття зняли, але цей наш крок не знайшов одностайного визнання».

До уваги наших передплатників у Франції

Передплата «Рідної Церкви» у Франції на рік виносить не 240 франків, як це було досі, а з 1957 р. — 300 франків.

Календарик «Рідної Церкви» на 1957 рік цілковито розпроданий, а тому просимо більше не замовляти його.

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік

Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	300 — фр.
Бельгія	30. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни —	рівновартість 1.20 амер. дол.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Oberpriester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Erzbergerstr. 2/c, Germany.

Druck: Dr. Peter Belej, München 13. Schleißheimer Str. 71. Germany

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

Рік VI

ВЕЛИКДЕНЬ 1957

ч. 28

Прот. Ф. Л.

ВЕЛИКДЕНЬ

Гудуть, співають великодні дзвони
і вікна церковці вогнями сяють!
Розходяться у далечинь і тають
в північній млі пасхальних гимнів тони.

Зникають — втома, сон, журба і сум:
Воскрес Розп'ятий за часів Пілата!...
В обіймах люд — дорослі і дитята, —
усе злилось в один святочний шум!

По-братньому цілюються уста...
Навколо миготять воскові свічі
і маряться Євангельській стрічі
та рани благодні Воскреслого Христа.

«Христос Воскрес!» — земля співає,
«Воістину» — їй вторюють небеса.
І справжня радість з суму воскресає,
і шириться, і лине всюди без кінця!...

Нема і ворога, — тепер всі друзі...
Забуті, як зима, образи навесні
і сльози тихі, щиро радісні
на зміну кануть ще недавній тузі...

А ранком — глянь но, глянь, навколо нас:
льоди пройшли, травиця знов вже зелене,
і радісних пташок табун в блакиті мрії!...
Струмок брєнить: «у нао весняний час»...

Воістину попрано смерті владу!
і через те усюди до небес
пливе єдиний гимн: «Христос Воскрес!»
Він кличе всіх забути сварки й зваду,

бо з ним весна іде в наш світ,
первоцвітом надія розквітає,
і в проміннях Любови Божої розтає
усіх скорбот зимовий мертвий лід.

Великоднє Послання

Високопреосвященнішого Митрополита **НІКАНОРА** до Преосвящених Архипастирів,
Всечесного Духовенства і Побожних Вірних Української Автокефальної Православної Церкви

«Очистьмо почування й побачимо Христа,
що сяє неосяжним світлом воскресіння»
(Великодній канон).

Дорогі мої Брати й Сестри: **ХРИСТОС ВОСКРЕС!**

... Над Єрусалимом лежав сум Голгофи, сонце померкло, тьма настала по всій землі, бо на хресті вмирав Богочоловік-Христос. І поховали Його, важкий камінь на гроб положили. А вороги для безпечности ще й припечатали гроб та варту поставили. Вороги Правди задоволені, вони вбили її Божественного Провісника. Але третього дня вдосвіта жони-мироносиці, прийшовши до гробу, побачили камінь одвалений і вістку від ангела почули: «Нема Його тут, Він воскрес!» Ісус Христос переміг смерть, устав із гробу й промінням Свого Воскресіння осяяв увесь світ. Ще розлягався, ніби, гомін підбуреного юдейськими первосвященниками наговпу: «Розпни, розпни Його!», а вже Воскреслий Спаситель говорив жінкам-мироносицям: «Радуйтеся!» (Матф. 28, 9).

Безсилами показалися ті, що шукали смерті Христової та бажали, щоб разом з Ним вмерла і Його Правда. Він воскрес, усім життя вічне дарувавши, показавши перемогу світла над темрявою, любови над злобою, добра над злом, правди над кривдою. Воскрес, щоб духовне піднести вище тілесного, щоб ствердити Церкву Нового Заповіту, бути в ній Добрим Пастирем та її любов'ю ogrівати людей, єднати їх в одну братерську громаду. Воскрес, щоб перевести нас від смерті до життя й від землі до неба, щоб воскресити нас. Тому й співаємо ми: «Учора поховано мене з Тобою, Христе, сьогодні: Ти воскрес, встаю і я з Тобою».

Ясне світло Воскресіння Христового опромінює все. В ньому все обновляється, сяючи пасхальною радістю. «Небеса славно веселяться, земля радіє, святкує увесь світ видимий і невидимий, бо воскрес Христос — радість вічна».

Карлсруе,
Великдень 1957 року.

Митрополит **НІКАНОР**

Зорові християнина сьогодні все уявляється в святковому вигляді: якимось особливо сяє блакить, «співає» сонце; гай, поля й долини осяяні святою радістю, все веселиться. Весна одягає землю в пишне убрання, пасха природи співає радість сокупно з Християнською Пасхою. І в цьому урочистому святі неба й землі вчувається нам голос Воскресшого Спасителя: «Радуйтеся!»

Бажаю й Вам, Брати й Сестри, такої світлої Пасхальної радості. Бажаю всім тієї радості, що колись сяяла в наших серцях на Великодні Свята, уквітчані рясно квітом весни в Україні, поки не запанував над нею антихрист. Не поваймо себе в цей день самотніми, перенесімося, Дорогі мої, думками туди. Огляньмо духовним зором нашу сумну Голгофу — Вітчизну. Привітаймося духом, через простори чужини, з нашим страдником-Народом вічнорадісним привітом: **ХРИСТОС ВОСКРЕС!** Нехай і він, що вже багато літ не чує благовістя дзвонів церковних, відчує в своїй повитій смутком Пасхальній радості певність свого визволення і воскресіння.

З любови до Рідного Краю, в свідомості обов'язку перед ним, в ім'я його воскресіння, припинім і забудьмо між нами усяку незгоду, «обнімімо брат брата, усе простім один одному задля воскресіння». З найбільшою любов'ю єднаймося у своїй Рідній Українській Церкві і пильно дбаймо про мир та згоду в ній, будвши певними, що на Рідній Землі настане «пекла зруйнування, іншого життя початок». Про це безперестанно молимо Милосердного Бога.

Христос — Нова Пасха і Його радість нехай завжди буде з усіма Вами!

Христос Воскрес!

*Воскресіння Твоє, Христе Спасе,
ангели оспівують на небесах, і нас
на землі сподоби чистим серцем
Тебе славити.*

(Великодня стихира)

Свято Воскресіння Христового

Свято Воскресіння Христового справедливо вважається в нашій Православній Церкві найбільшим святом. Це свято перемоги Христа над смертю, перемоги над силами аду. Це свято над святами й урочистість над урочистостями. Воскресіння Христове — безсумнівний доказ Божественности Ісуса Христа, Його Всемогутности, безсумнівний доказ правдивости нашої християнської релігії.

Коли б наш «Символ Віри» закінчувався б про Ісуса Христа словами: «І роз'ятий був за нас при Понтії Пілаті, і страждав, і був похований», то життя Ісуса Христа закінчилося б тоді на землі сумним, трагічним акордом. Воно мало б свій кінець, як життя кожної людини. Тіло підпало б тлінню, а душа предстала б перед Творцем усього, Господом Богом. Христа могли б тоді почитати, як великого мученика за ідею, велику людину, пророка й великого філософа. Смерть перемогла б тоді Христа, як кожну людину, й Він залишився б в пам'яті людства лише як велика історична постать, про яку могли б вивчати на сторінках історії або філософії. Наука Христа була б тоді тільки звичайною людською наукою, хай навіть з високими моральними засадами, а християнство залишалося б лише гарною філософською системою.

Богу дякувати, «Символ Віри» не закінчується цими вищенаведеними словами. Дальше речення його звучить: «І воскрес у третій день, як було написано». Христос Сам, Своєю силою як Бог, тілом встав з мертвих.

Христос Бог — Слово, що споконвіку був, народжений перше віків від Отця, зійшовши на землю й прийнявши тіло від Духа Святого й Пресвятої Богородиці та Вседіви Марії задля нашого спасіння, став у всьому подібний нам, окрім гріха. На себе взяв гріхи всього світу й перетерпів тілом за людські гріхи страшні знущання, хресну муку й смерть. Але своєю смертю Він переміг смерть.

Свята Євангелія докладно повістувє про цю велику подію, рівної якої не було в світі. Подія Воскресіння Христового така велика й незвичайна, що обмежений розум не в стані її зрозуміти. А тому вже напочатку, дехто, як Св. Апостол Фома, жадав доказів, а дехто взагалі усумнився. Проте поволі ті, що сумнівалися, переконалися в правдивости Христового Воскресіння. Інакше й не могло бути. Хто увірував у Христа, що Він Син Божий, той вірить в Його славне Воскресіння. Без цієї віри ніхто не може бути християнином. Недармо Св. Апостол Павел в своїому Посланні до Коринтян пише: «Коли ж бо Христос не воскрес, то проповідь наша да-

ремна, даремна наша віра» (I Кор. 15, 14). Більше того, коли б ми, будучи охрещеними, не вірили б у воскресіння Христа, були б «найнещасніші від усіх людей» (I Кор. 15, 19).

Христос воскрес. Його бачили воскреслим учні Його. Він з'являвся нераз, як свідчить Св. Ап. Павел, більш як п'ятистам братам (I Кор. 15, 6). На сороковий день по Воскресінні Христос вознісся на небеса.

Христос воскрес. Цю найвеличнішу подію святкують християни з великою радістю. Цю радість вони мають тоді, коли у вірі їхній нема найменшого сумніву в цю подію. Коли вони сприймають її так, як подає нам її Свята Євангелія, як подають її нам ті, що бачили Воскреслого Христа, — Святі Апостоли.

Христос воскрес. І стало без найменшого сумніву ясным, що Христос — це обітуваний Месія, що прийшов у світ, щоб спасти грішний людський рід.

Христос воскрес. І стало ясным, що Христос — це Син Божий, Один з Святої Тройці, рівнославимий з Отцем і Святим Духом.

Христос, воскресши з мертвих, вже не вмирає, а царствує над світом і пануванню Його не буде кінця.

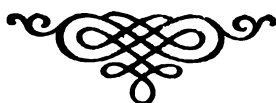
Святкування Великодня, Воскресіння Христового, — це святкування Всемогутности Божої, святкування Божої перемоги. Свято Воскресіння Христового — це свято Правди Божої, її перемоги над неправдою, це свято Добра й перемоги Його над злом.

Світ завжди потребував, а тепер особливо потребує глибокої віри в Господа Бога, в Його Всемогутність. Христос, що воскрес із мертвих і смертю смерть подолав, доказ цієї Божої Всемогутности. Христос не тільки дав нам Свою Божественну науку, але й посилає нам Свою Божественну благодать, щоб ми просвітившись нею, мали непохитну надію на остаточну перемогу Правди над неправдою, Добра над злом, Світла над темрявою.

Нехай ця надія не залишає нас ні на хвилинку. Нехай віра в Воскреслого Христа, зміцнить нашу надію на остаточну перемогу Божої Правди і Справедливости на нашій многостраждальній Україні.

Святкуймо свято Воскресіння Христового з повною радістю, в душевному піднесенні поклоняючись Воскресшому Христові, з справдньою вірою в Нього як Бога, нашого Спаси й Визволителя та Переможця смерті.

Прот. А. Д.

Прот. Д. Бурко

Споконвіку було Слово...

«СПОКОНВІКУ БУЛО СЛОВО, І СЛОВО БУЛО У БОГА, І СЛОВО БУЛО БОГ» (Іоана 1,1). Так починається Великодня Євангелія.

Встають з минулого, з моїх ранніх далеких літ, солодкі спогади. Пасхальна квітнева ніч у селі на Поділлі. Церква переповнена людьми і незчисленними трепетливими вогнями свіч. Літургія... Священик урочисто, піднесеним голосом, читає Євангелію, читає українською мовою. Був то 1906 рік, коли заходами Кам'янець-Подільського єпископа Парфенія Левицького друкувався Новий Заповіт українською мовою, переклад П. Морачевського, і вже було видано Євангелію від Матфея, а на окремих художньо оздоблених листах — Пасхальну Євангелію (весь текст Євангелії від Іоана був ще в друкованій формі). З побожністю й особливою увагою слухає народ вічну Господню правду на своїй рідній мові, правду про Сина Божого, що Його святий євангеліст Іоан назвав Словом. Ісус Христос — найбільш повне виявлення істоти Бога, через Котрого все сталося «і без Нього ніщо не сталося, що-сталося» (Іоан 1,3). Христос Бог Слово, Податель життя всьому, і Світло, що в темряві світить і темрява не переможе Його, чуємо з Євангелії. Падають в душу святі слова, будять невимовні чуття і мислі, сповняють вищою радістю. «І Слово тілом стало і вселилось між нас, і бачили ми славу Його, славу як Єдинородного від Отця, повне благодаті й істини» (Іоана 1, 14), лунає з уст пастиря, сповненого духовним захватом. А дзвони врочисто супроводжують кожне речення, розносять Божественні глаголи по українській землі, яка довгий час не чула їх живою зрозумілою мовою, і самий переклад П. Морачевського, такий прекрасний легкістю стилю й благородством простоти вислову, 46 років лежав похований в архівах російського синоду, тоді як всі інші християни мали вже Євангелію на рідних мовах. Розносять Великодні дзвони благовістя про Слово, що «з повноти Його всі ми прийняли благодать; бо закон через Мойсея дано було, а благодать та істина через Ісуса Христа сталися» (Іоана 1, 16—17). Божественне Слово, таке тепле й рідне, ogrіває і зворушує кожного й скрипляє надії. І стає зрозуміло, більш ніж коли, чому Тарас Шевченко, надхнений сяйвом Христового Воскресіння, писав: «Воскресну Я, Господь вам каже, воскресну нині ради них, людей закованих Моїх, убогих, нищих. Возвеличу малих отих рабів німих, Я на сторожі коло них поставлю слово». Було несказанно радісно і світло кожному на душі, думки розцвітали, як та пахуча подільська весна, що святкувала свою пасху разом з Пасхою християн. З даліни майбутнього зорів народіві сподіваний день національного воскресіння, коли, за словами ж нашого поета-генія, «німим отверзуться уста, поллеться слово, як вода»... рідне слово — думка, істина, мудрість і поезія, як каже славетний Олександр Потебня. Скінчилося читання Євангелії, з хор лився vro-

чистий спів, а в ушах і срці ще бренили слова: «І Слово тіло стало і вселилось між нас»...

Хто з віруючих не зазнав свого часу в Пасхальну ніч священного трепету, слухаючи найрадісний церковний спів «Христос воскрес із мертвих...», спів про воскресіння Божого Слова? Кого не зворушувало Боже виявлення Його безмежної любові до людей, що й «Сина Свого Єдинородного дав, щоб кожен, хто вірує Нього, не загинув, а мав життя вічне» (Іоана 3, 16). Чия думка не зупинялась побожно над великою тайною, що Безпочаткове, як Отець і Дух, Слово, народжене від Діви для спасіння людей, тілом зійшло на хрест і смерті зазнало і воскресло, щоб воскресити померлих? Слово — життя світу, не розлучаючись з небом, зійшло на землю й оселилось між людьми, як чоловік, і на похорон віддало Себе, щоб відновити рід людський. Віра в цю тайну, в це «Світло на просвіту народів» (Луки 2, 32), підносить наші серця до неба, до вищого, неосяжного, туди, куди не може сягнути розум, бо віра в Бога міститься в нашому серці, а не в висновках розуму. Ця віра підносить думки, родить ідеали, дає надхнення для творчості; всі кращі досягнення людського генія зв'язані з вірою, ні наука ні поезія, ні музика ні мистецтво обминути її не можуть. Бог-Слово є «Альфа й Омега» всіх благочесних людських знань. Тому і Христос називає Себе: «Я Альфа і Омега — початок і кінець» (Відкр. 1, 8). Ніякий славетний твір ученого, письменника, філософа чи маляра не створився без піднесення духу до неба, до надвічного Творця, що створив світ Словом Своім.

Як найбільш повно і велично виявлено істоту Бога-Отця в Єдинородному Синові-Слові Божім, так людина і ціла нація виявляє свій дух, свою волю, свої почуття і думки, усе своє ество в рідному слові. Слово рідне — то наріжний камінь буття народу, найочевидніший свідок його самотності, його культури. Якраз у цій найважливішій царині український народ зазнав тяжких кривд. Його рідне слово впродовж віків зневажали, йому забороняли виявляти в слові своє духовне ество, не дозволяли слухати Божественне Слово Христове в зрозумілій живій мові, не дозволяли навіть один раз в рік, на Великдень, чути в церкві Святу Євангелію рідним словом. І коли 1906 року на Пасхальній службі в окремих парафіях читалось Євангелію українською мовою (про що ми тут згадали), то таких було небагато, лише відважніші з духовенства, які поставили страх Божий вище страху синодального, наслідки прочитати в той Великдень на Літургії: «СПОКОНВІКУ БУЛО СЛОВО, І СЛОВО БУЛО У БОГА, І СЛОВО БУЛО БОГ». А тимчасом бурятам і перм'якам та іншим таким племенам російської імперії давно було дозволено мати Євангелію в їх рідних мовах. Так російський уряд, забороняючи українське слово; зневажаючи його, зневажав одвічне Боже Слово — Христа Спасителя, що Своєю наукою і посланням Святого Духа на апостолів Своїх (Марка 16,17; Діяння 2,8—11 та

інш.), благословив народам славити Бога рідною мовою, бо то найближчий шлях до Нього. І мовчало наше слово «під московським караулом», кажучи словами української народної пісні, мовчало висміяне, затоптане.

«О, слово рідне, орле скутий,
Чужинцям кинуте на сміх,
Співучий грім батьків моїх
Дітьми безпам'ятно забутий!» ...

Так взивав у той час криком душі поет Олександр Олесь про долю української мови. Писали так задалеко перед ним і після нього й інші апостоли рідного слова. Писали, бо віддавна голос України, її коштовна перлина-мова зазнавала тяжких негод, ніде, в цілому світі, жаден народ не витерпів стільки приниження, наруги, заборон та переслідування рідного слова, як народ український. Від часів Люблинської унії, коли над Україною запанувала Польща, через темну ніч російської «єдиної неліливої» імперії, з Меншиковими, Валєєвими і Побєдоносєєвими, і донині, рідне слово, цей огненний стовп у пустині нашого національного лихоліття, пройшло тяжкий тернистий шлях. На цьому шляху ще в досовєтські часи багатьом із подвижників української культури, ученим, письменникам і поетам, що на сторожі свого народу поставили слово, зламано життя, не один загинув в Сибірі та інших далеких нетрях московського царства.

Та коли чиновники царської Росії, християни, душили українське слово — іскру Божу, за-

бороняли його в громадському житті і в Церкві й нищили цвіт України, інтелігенцію, сотнями, то нові, советські, чиновники тієї імперії, люті безбожники, дико зневажили Божественне Слово і віру. Церкву залили кров'ю, а ісповідників Слова, духовних і світських, знищили мільйони. Майже всіх єпископів і тисячі священників Української Церкви та незчислений сонм інтелігенції і передовішу масу народу винищено в тюрмах, у застінках, на засланнях і голодом; винищено за те, що вірили в Слово Боже, а не хотіли вірити в слово лжепророків. Не чує тепер український народ на рідній землі в Великодні свята, як і завжди. Євангельського благовістя про Споконвічне Боже Слово, бо Української Православної Церкви там нема. Та «церква», що там, ніби, існує, призначена не для того благовістя, а для советської пропаганди.

Над українським словом советський режим учинив найбільшу наругу, він обернув його в своє пропагандивне знаряддя, принизив його до рівня безчесної «зброї клясової боротьби». Але Божественне Слово вічної правди, що принесло в світ вищу мораль, незнищимо, воно житиме. Так і нашого рідного слова, нашої національної правди ніхто не вб'є. Прийде час, коли Український Народ вільно святкуватиме Пасху Христову і пасху свого визволення, й вільно слухатиме Євангельські слова: «СПОКОНВІКУ БУЛО СЛОВО, І СЛОВО БУЛО У БОГА, І СЛОВО БУЛО БОГ».

Д. Святогірський

Воскресіння Христа славим...

Воскресіння Христа славим,
Ми побачили його,
Поклонімося Ісусу
З серця щирого всього,
Бо Єдиний Він безгрішний.
Хресту Твоєму, Христе,
Поклоняємось і хвалим
Твоє ім'я воєсвятє,
Бо Ти Бог наш, окрім Тебе
Іншого немає в нас,
Твоїм іменем назвались
Ми в святій хрещення час.
Прийдіть, вірні, поклонімося
Воскресінню Бога всіх,
Що розп'яттям на Голготі
Викупив вселюдський гріх.
Через хрест бо прийшла радість
Усім людям прєсвятє
Повєсякчас благословляймо
І оспівуймо Христа;
Бо розп'яття потерпівши,
Як про це вперед казав,
Ради нашого спасіння
Смертю смерть Він подолав.
Ісус воскрес із гробу,
Як про те Ї провістив,
І дорогу в життя вічне
Милостиво нам відкрив.

Час святкування Великодня

Найбільше православне свято — Воскресіння Христове, або як наш народ називає його — Великдень, в перших віках християнства святкувалося в різних помісних Церквах в різному часі. Були такі, що святкували Великдень разом з жидами. Цей звичай був особливо розповсюджений в Церквах Малої Азії. В інших країнах, а особливо на Заході, усталився звичай святкувати Великдень в першу неділю після жидівської Пасхи.

В II столітті існувала жидівсько-християнська секта евіонітів, яка твердила про конечність святкування спогаду про Воскресіння Христове в 14 день єврейського місяця нісана, коли власне жиди святкують свою Пасху. Цю думку евіонітів поділяли також деякі християни, які вважали, що треба наслідувати приклад Ісуса Христа і Його учнів, тобто святкувати тоді Пасху, коли вони її святкували. Ці християни навіть влаштували спеціальну вечерю на згадку Господньої Вечери і робили її в день жидівської Пасхи, перериваючи при цьому піст страсного тижня. Після цього вони знову постилися до третього дня, коли святкували спогад Воскресіння Христового. В них це свято не конечно мусило святкуватися в неділю, а в той день тижня, коли воно припало. Цей свій звичай святкування Великодня, вони обороняли тим, що він мав би бути з історичного боку правильним.

Християни, що святкували Великдень після жидівської Пасхи, пояснювали це загальною свободою християн, які не повинні дотримуватися жидівського обрядового закону, тим більше, що християнське свято Воскресіння Христового нічого не має спільного з жидівською Пасхою. Вже найстарші правила Християнської Церкви, відомі під назвою Апостольських Правил, забороняють святкувати Великдень разом з жидами. Про це виразно говорить 7 Апостольське правило: «Коли хто, єпископ, або пресвітер, або диякон буде святкувати святий день Пасхи раніш весняного рівнодення разом з жидами: нехай буде виключений з священного сану».

Проте цього правила не всі з християн дотримувалися. Дехто мав інші погляди, про що згадували ми вище. Ці різні погляди і святкування Великодня не в один день усіма християнами викликали непорозуміння між окремими Церквами й християнськими громадами. Особливо загострилися суперечки щодо цього в другій половині II століття.

Це була не маловажна справа й потребувала урегулювання, а тому I Вселенський Собор, що відбувся 325 р. в м. Нікеї, зайнявся між іншим також питанням про день святкування Великодня, щоб припинити всякі спори й запровадити єдність у святкуванні Великодня між усіма християнами. Найперше на підставі 7 Апост. Правила було постановлено, що це свято не вільно святкувати, коли жиди святкують свою Пасху. Далі постановлено, що це свято має святкуватися тільки в неділю. При тому усталено пору року, коли воно має святкуватися. Це має бути неділя після першої повні, що настає після весняного рівнодення. Коли ж станеться так, що на ту неділю припаде і жидівська Пасха,

святкування Великодня переноситься на наступну неділю. («Правила Православної Церкви с тлумаченнями Никодима Єпископа Далматинско-Истрийского». Том II, ст. 51—53).

Матвій Властар, грецький чернець, в поясненнях («Синтаґма»), що він їх склав в 1335 р. до канонів Православної Церкви, пише: «Відносно нашого Великодня необхідно звертати увагу на чотири постанови, з яких дві знаходяться в Апостольських Правилах, а дві інші ведуть початок з неписаного передання. Поперше — ми маємо святкувати Великдень після весняного рівнодення, подруге — не святкувати з жидами в один день, потрете — не просто після рівнодення, але після першої повні, що була після весняного зрівняння дня з ніччю, й почетверте — після повні не інакше, як у перший день тижня».

Для того, щоб уникнути помилки в усталенні, коли в якому році припадає Великдень, Святи Отці, зібрані на I Вселенському Соборі в Нікеї, постановили, що Олександрійський єпископ має щороку повідомляти наперед, на який час припадає найближчий Великдень. Ці повідомлення мали б одержувати предстоятелі окремих помісних Церков, що оголошували б дату Великодня на Соборах Єпископів цих Церков, які за канонами мали відбуватися двічі на рік, а пізніше хоч раз на рік.

Пізніше, з кінця IV століття ці щорічні послання Олександрійських єпископів про день святкування Великодня були замінені пасхалією, що обіймала більшу кількість років. Перша така пасхалія була оголошена патріархом Тимофієм Олександрійським в 388 р. Один з його наступників, св. Кирило Олександрійський видав пасхалію вже аж на 95 літ (436—531).

Доручення усталення дня Великодня Олександрійським єпископам сталося тому, що Єгипет був відомий добрими знавцями обчислення часу. Ключем до того, на який день припадає Великдень в даному році, був 19-літній місячний круг, що був усталений в Олександрії. Повня після весняного зрівняння дня з ніччю впродовж 19 літ припадала в різні дні місяців березня й квітня, при тому завжди між 21 березня і 18 квітня. (Звичайно, подаємо за старим стилем).

В межі цього часу, тобто на один з цих 39 днів припадає 14 день першого місяця нісана, коли жиди святкують свою Пасху. Тому що Великдень не можна святкувати разом з жидівською Пасхою, то коли ця остання припадає на 18 квітня і це буде неділя, тоді християнський Великдень святкується наступної неділі. Бувають також рідкі випадки, що жиди святкують свою Пасху перед 21 березня, тоді при встановленні дати святкування Великодня залишають цей місяць і святкують Великдень після повні наступного місяця.

Постанова I Вселенського Собору про день святкування Великодня мала вселенське значення і стала зобов'язуючою для всієї Християнської Церкви по всі часи. Проте декому спочатку було важко зрікатися свого звичаю і перестати святкувати Великдень разом з жидами. Серед тих, що не прий-

няли цієї постанови I Вселенського Собору, бачимо навіть єпископів. В зв'язку з тим Помісний Антіохійський Собор, що відбувся 341 року, правила якого визнані були за обов'язкові для всієї Церкви, гостро осудив всіх, хто продовжував святкувати християнський Великдень разом з жидівською Пасхою. Перше правило цього Собору говорить: «Всі, що насмілилися порушити постанову святого і великого Собору, що був у Нікеї... про святій празник спасительної Пасхи, нехай будуть відлучені від спільноти й виключені з Церкви, якщо будуть продовжувати вперто повставати проти доброї постанови. Це говориться про мирян. Коли ж хтось з предстоятелів церкви, єпископ, пресвітер, або диякон після цієї постанови насмілиться... відокремлюватися і з юдеями творити Пасху: таких святій Собор віднині вже присуджує бути чужими для Церкви... І не тільки Собор забороняє таких в священнослуженні, але й всіх, що насміляться бути з ними в спільноті, по їх виключенню з священства...»

Після цього не було вже постанов щодо дня святкування Великодня. Отже, можна прийняти, що Великдень святкувався з цього часу вже в один і той же день в усьому християнському світі.

З запровадженням папою Григорієм XIII в 1582 році нового календаря, відомого під назвою григоріанського або нового стилю, в римо-католицькій Церкві запроваджено також нову пасхалію. На підставі цієї нової пасхалії буває так, що Великдень в римо-католицькій Церкві припадає часто разом з жидівською Пасхою, а часом навіть раніше неї, що в обох випадках не згідне з постановою I Вселенського Собору і було осуджене канонами. Разом з римо-католицькою Церквою святкують Великдень різні протестанські Церкви. Лише час від часу буває, що Великдень святкують разом всі християнські Церкви, як це, напр., є в цьому році.

Православна Вселенська Церква тримається стисло Апостольського Правилу й постанови I Вселенського Собору щодо дня святкування Великодня. Ці правила були схвалені для всієї Христової Церкви, а тому є вони для нас непорушними. Цих правил дотримуються також і ті православні Церкви, як Константинопольська, Грецька й інші, що перейшли на новий стиль. Всі православні Церкви святкують Великдень разом, бо їх зобов'язує одна пасхалія.

Прот. А. Дублянський

Як українці на Буковині обходять Великдень?

На всіх українських землях в своєрідний спосіб український народ зустрічає й обходить Великдень, спомин Воскресіння Христового. Святкує його велично й радісно, з піднесеним почуттям і надією на загальне воскресіння.

Чудо Воскресіння Христового є підставою всього християнства, бо як каже Св. Ап. Павел, що коли Христос не воскрес, то й віра наша даремна (I Кор. 15, 14). Христос дійсно — воістину воскрес! Своім воскресінням Він вказав людям на їхню майбутність. Людина не вмирає повною смертю, безслідно, а переходить по тілесній смерті в інше життя, повне райської блаженності, коли жила по християнськи і Воскресіння Христове стрічала з чистим серцем. Тому й така радість переймає й наповнює віруючих людей, коли загомонить милозвучно, як ніщо в світі, зворушуюча пісня «Христос Воскрес».

До того Великого Дня приготівляються побожні християни сороденним постом, говіють, сповідаючись і причащаючись Св. Христових Таїн, та стараючись в цьому часі провадити Богоугодне життя. Люди зрікаються в цьому часі різних життєвих приємностей, придержуючись давніх звичаїв, перейнятих від своїх побожних предків.

У Великий Четвер ввечері спішають до Божого Дому на «Страсті» й уважно слухають 12 Страсних Євангелій, при одночасному звуку дзвонів, що тоді останній раз їх чути. Прийшовши до дому, вся родина спільно, спокійно й побожно вечеряє, згадуючи «Тайну Вечерю» Христа з Апостолами перед своїми стражданнями. Багато є таких, головним чином між старшими людьми, що від цього часу аж до ранку Воскресної неділі — до Свяченого не п'ють і не їдять.

В Страсну П'ятницю пополудні при звуках «кляпала» тричі обходять церкву з Плащаницею. Потім ставиться Плащаницю — Гріб Господній серед «жіночника» для поклону. Ще перед винесенням Плащаниці, жінки вдома пишуть і красять писанки, а молодь старається роздобути на Великдень бодай нову вишивану сорочку і «писаний киттар».

Від четверга — п'ятниці звечора і вночі палять вогні — «діда», згадуючи сторожу біля Господнього Гробу й вогонь, біля якого грівся Св. Ап. Петро й тричі відрікався Христа.

В суботу ввечері йде багато людей до церкви, де читають «діяння» при Гробі Господнім, й залишаються там аж до хвили Воскресіння Христового.

Йдучи на Воскресне Богослужіння, вмиваються в воді, в якій пливає писанка, чи галушка, вірячи, що вони передають воді чарівні властивості й охороняють людей від злих, неприхильних «домашньому огнищові» духів. Опівночі несуть Плащаницю з процесією тричі навкруги церкви, співаючи під звуки кляпала: «Воскресіння Твоє Христе, Спасе...» Після обходу третій раз, зупиняються біля західних дверей церкви й починається чин Воскресної Утрени.

По Воскресній Службі Божій виходить священник на чолі процесії на церковне подвір'я, де навкруги Дому Божого вже вставилися люди з кошниками, наповненими до освячення всяким добром: пасками, пасочками, перепічками, лупленими яйцями, писанками, сиром, маслом, топкою соли, ковбасою, солониною, хріном, стрівковатим молодим часником, ладаном і восковими свічками і т. п. Серед моря світла священник посвячує ці Божі дари, обкладуючи й кроп'ячи їх Свяченою Водою, при звуках

дзвонів і співу «Христос Воскрес...» При цьому священик вітає кожну родину словами: «Христос Воскрес!» Йому відповідають: «Воістину Воскрес!»

По освяченні пасок, священик поздоровляє народ з празником Воскресіння Христового й усі спільно розходяться по домах. За хвилину вже нікого не стрінеється на вулиці; всі сидять біля стола й споживають свячене в родинному оточенні.

Потім є багато таких, що стараються бути першими на дзвіниці й задзвонити, даючи тим початок безперестанному тридневному концертowi великодніх дзвонів.

Пополудні люди поспішають на Велику Вечірню, на якій слухають Євангелію на різних мовах і мурються.

Молодь обларвує одне одного писанками, якими вона «цокається» і заводить на церковному подвір'ю хороводи, співаючи старі пісні Веснянок-Гаївок. Співалася полекула й пісня: «Іде, іде Зельман, — іде, іде Зельманові діти...» Ця пісня передалася на Буковину від втікачів з Галичини й Правобережжя, де в давнину польські діди й шляхта запродували ключі православних церков жидам — орендарям, на яких мусів ждати народ під церквою, щоб вони її відкрили для Пасхального Воскресного Богослуження.

Не можна тут не згадати писанки, яка від найдавніших часів входить в круг великодніх звичаїв українського народу. Походження писанки стародавнє, — це з передхристиянських часів. Проф. О. Потєбня тієї думки, що вона була запозичена нами з Ірану. Є історичні згадки про писанки також в Єгипті. Це й не диво. Людство вірило, що яйце — це зародень життя. Воно символізує добре, радість, щастя, любов, прихильність добрих сил до людини й захист її перед злими. Ще до народження Христа писанка мала велике значення в віруваннях наших предків і тепер ще бабусі-писанчарки при писанні її проказують магічні слова.

Існують також писанки в вигляді крашанок, капанок, галунок і т. п. Побіч писанок, що писані з загальноносіячними магічними орнаментами, ніжними візерунками, Володимирівським тризубом, чотирираменною свастикою, хрестом, голубом, з рослинною вегетаційною орнаменткою, як «сосонки», «смеречки» й гілля, улюблені є крашанки кольору червоного, який означає радість, життя й любов, жовтого кольору, який означає сонце, місяць і зорі, та блакитного кольору, який означає небо й здоров'я.

Найкращі писанки писалися на Буковині між гуцулами в Карпатах, які з незрівняним мистецтвом і подивуватною красою розписували їх.

В Світлий Понеділок освячувався на Службі Божій так зв. Артос, який потім крижтами розбирали господарі до дому, називаючи його «аржуш», для відігнання злих сил і на поміч в господарстві. Того ж дня відбувалося й Водосвяття на дворі біля церкви й свяченою водою окроплювався храм і народ при співі: «Христос Воскрес...» і Господи, оружжя на диявола... хрест дав Ти нам...»

Свячена вода відграє велике значення між нашим християнським народом. Йорданську свячену воду й воду кожного водосвяття зберігають по ха-

тах, нею окроплюється земля при посвяченні поля кожного року й т. д.

Вкінці треба ще тут згадати про так зв. «Рахманський Великдень», який обходять головним чином гуцули на Буковині, в середу на половині П'ятидесятниці. Йдуть воли на ріку Черемош, беруть шкаралупу з свяченої писанки і після певного ритуалу кидають її з містичними приспівками в ріку, співаючи: «Плинь, плинь... писаночко... аж до моря (океану) і дай вістку праведним Рахманам, що у нас був Великдень — Воскресіння Христа».

Назву «Рахмани» дехто виводить від індійських Браманив, що й не дивно, бо ми є індогерманського походження.

Багато дечого ще можна було б навести про старі звичаї буковинських українців на Великдень, але не дозволяють на те рямці невеликої статті. Подалося тут загально те, про що пригадалося на чужині, з часів, коли жилося серед нашого побожного українського народу на Буковині.

Д-р С. С.

Прот. М. Г.

Воскреслий Христос

Леготом дише запашна рілля,
В небі блакитнім пташчя співа,
Всім возвіщає про великий День,
Дзвони ж вторують: дзінь-балам-дзелень!

Потічок в гаї на струнах брениць,
Радість звістити по світу спішить,
Смертю злі сили Христос подолав,
З мертвих Могутній із гробу устав.

Люди радіють у вільних краях,
Пісню пасхальну співають в цих днях,
Шлють її щиро до трону небес:
«Велична Пасха, Христос бо воскрес!»

Боже, й нам Пасху пошли і Великдень
В тундрах холодних, на «землях цілнних»,
В серці невільних братів і сестер,
Хай всі радіють, Христос бо не вмер...

Сонце засяє, запагне рілля,
Уже не колгоспна, — навіки своя.
Не стане й тиранів, жадних крові й сльоз,
Бо Духом їх знищить Воскреслий Христос.

ПОМЕР ГЕТЬМАНИЧ ДАНИЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

Дня 23 лютого 1957 року в Лондоні, помер Гетьманіч Данило Скоропадський, проживши 53 роки.

Покійний народився 13 лютого 1904 р. в Петербурзі в родині Павла Скоропадського, який був Гетьманом України в 1918 році. За волею батька з 16 травня 1933 р., після його смерті Д. Скоропадський став Верховним Керманічем Гетьманського руху.

Похорон Покійного відбувся 2 березня 1957 року в Лондоні.

Св. Іоан — невідомий святий — українець

Ти бо до чужої землі взятий був...

Такими словами оспівує Свята Православна Церква преподобного Іоана українського святого Грецької Церкви. Власні земляки — українці про нього майже нічого не знають. Святі моці його покуються на чужині й тисячі віруючих, переважно греків, щоденно звертаються до його небесної допомоги. Справді збуваються тут слова Спасителя: «Не буде визнаний пророк на власній батьківщині».

Життя преподобного, його скитальщина й приналежність до українського народу вимагає від нас познайомити з ним широкі кола віруючих. Бо до кого ж ми звернемося в тяжкі хвилини нашої скитальщини, як не до власного українського святого-скитальця. До кого понесемо наше горе на чужині, як не до нього, взятого до чужої землі й там прославленого незчисленними чудесами.

Преподобний Іоан народився в Україні в бідній, але побожній селянській родині. Батьки змалку привчили його до молитви, до церкви, до добрих діл й праведного життя. Рано залишився преп. Іоан сиротою й, щоб не турбуватися ним, громада віддала його до війська.

В 1711 році під Азовом він попадає до татарського полону й останні продають його в неволю великому турецькому достойнику. Очевидно сама рука Всевишнього спрямовувала шляхи святого. Він опиняється в м. Мала Прокопія Анатолійської області Єпархії Кесарії Каппадокійської, уславленої традиціями великого Вселенського Архієрея Василя Великого.

В місті була невелика церква посвячена Юрію Переможцю, грецький священник та нечисленна громада віруючих греків, що свято зберігали віру під турецькою неволюю.

Високопреосвященніших Митрополитів, Архієпископів, Єпископів, Всечесне Духоченство й всіх Вірних Української Православної Церкви по всьому світі, увесь Український Народ на чужині, на Батьківщині й всіх, що на заслання та на тяжких роботах перебувають, щиро вітаємо радісним привітом:

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Сьогодні, коли «все наповнилося світлом, небо і земля, і глибини підземні», нехай Світло Христове освітить всіх нас, що на волі в чужині й в неволі на Батьківщині та на заслання. Нехай Христос, що воскрес із мертвих і смертю смертю подолав, допоможе й нам подолати ворогів наших, щоб і наш многостраждальний народ міг заспівати: «Учора поховано мене з Тобою, Христе, сьогодні встаю, коли Ти воскрес» (Пасхальна стихира).

Нехай свято Воскресіння Христового зміцнить нашу віру й надію та вселить в серця наші любов. Нехай радість запанує в серцях усіх нас, бо воскрес Христос, як Всемогутній. Встав Той, «що впалим подає воскресіння».

Редакція і Адміністрація журналу «Рідна Церква»

Тільки вночі міг дістатися преп. Іоан до церкви. Дізнавшись, що він християнин, його господар почав переслідувати й знущатися над ним, бажаючи таким чином повернути його на мусульманство. Проте вихований на традиціях православної віри, святий твердо переносив всі знущання. Довгі важкі роки проходили в неволі. Вачучи слухняність й вірну працю святого, господар залишив його нарешті в спокою. Святий оселився в печері, що була одночасно стайнею. Цілі ночі переводив він у молитві в цій печері, або перед замкненою церквою.

Один випадок сприяв ще при житті прославленню преподобного. Одного разу його господар-турок зібрався на прощу до Мекки. По його від'їзді дружина частенько турбувалася, як він обходиться в дорозі без своїх любимих страв, й одного разу при численних родичах висловила свої турботи. Преподобний Іоан, що був поблизу, звернувся до неї з пропозицією передати вечерю господарю. Вважаючи його не зовсім нормальним, господиня всеж таки дала йому тарілку з стравою, гадаючи, що він бажає когось нагодувати. З стравою повернувся преподобний до печери й став молитися, щоб милосердний Бог проявив чудо й цим засвідчив правоту православної віри.

В цей самий час господар-турок був в далекій Мекці. Повернувшись до мешкання, де зупинився, він побачив на столі тарілку з стравою, що її любив й пізнав тарілку з дому. Він був дуже здивований й, повернувшись додому, розповів про цей випадок. Тоді й невірні пересвідчилися, що святий Іоан не лише робітник, а справді Божа людина. Після цього його було оточено увагою, не примушувано до праці, але по старому святий залишився у своїй печері й провадив, як раніше, своє життя у молитві.

Слава про нього пронеслася далеко й зі всієї Малої Азії приходили до нього люди за порадю, молитвами й просто подивитися на Божу людину.

27 травня 1730 року преподобний мирно відійшов до небесного царства. Перед смертю він прийняв святі тайни від грецького священника, попросив усіх навколишніх й заснув на віки. З великими почестями й при численному народі було поховано святого. Але вже з перших днів на його могилі почав з'являтися ночами невідомий небесний світ. По деякому часу могилу було відкрито й знайдено нетлінні моці преподобного. Їх було поставлено в місцевій церкві, й з першого ж дня біля них почали відбуватися численні чудеса; хворі ставали здоровими, німі говорили, кожен, хто приходив з молитвою до нього й вірою, одержував те, про що просив.

Слава про преп. Іоана поширилася по всій Малій Азії. Грецька Православна Церква уклала спеціальну службу йому, канонізувала його і день його переходу до небесного царства оголосила — святом.

6 червня 1880 року права рука його була перенесена на святу Афонську гору й спочиває до нині в монастирі св. великомученика Пантелеймона. Самі ж святі моці спочивали аж до 1922 року в Малій Прокопії.

Д. Святогірський

ЛОКАРНО *

(Швайцарія)

I

На горах тут лежать високі гори
(Така вона оця країна див),
На їх вершинах мало хто ходив,
Лиш зір дивують їх шпилі суворі.

Між них емаллю простяглося Манджоре¹⁾
Широкополе, мов Дніпро в розлив.
Творець Надвічний мудро так створив
Широкий всесвіт, чудо неозоре.

І тут і там здобуток людських сил —
Терасами хатки, сади, готелі,
Рясніють барви пансіонів вілл,

Де є хоч клопоть-два землі на скелях.
І люд щаслив у біднім краї цім,
Бо вільно править сам буттям своїм.

II

З вершин течуть струмки і водоспади,
Виграючи поміж гранітних лав,
Їх срібло п'ють коріння мирт, агав,
Розкішні пальми й віття винограду.

Внизу, над самим озера свічадом,
Вирує місто, дійсність волі й прав.
Усякого, свободи хто шукав,
З давніших літ, воно вітало радо.

*) Локарно — місто в Швайцарії, в якому знаходиться відпочинковий будинок Світової Ради Церков для духовенства. Автор, що побував в цьому будинку, описує в поезії красу тамошньої природи й висловлює свою тугу за Батьківщиною (Прим. Редакції).

Після першої світової війни, коли почалася боротьба греків з турками й великий ісход греків з Азії, — моці преп. Іоана тасмно були також перенесені на терени сучасної Греції. Святому довелося ще раз піти на скитальщину. Тут на терені Халкідської Єпархії, недалеко від м. Халкида, в чудовій лісовій місцевості було побудовано спеціальну церкву для преподобного, в якій й покладено моці святого. Навколо церкви зчасом витросло невелике містечко назване за традицією Новою Прокопією. Там моці святого спочивають й досі.

І кожного року 27 травня на святій Афонській Горі та в Новій Прокопії відбувається величава Служба Божя. На цей день приходять зі всіх кінців країни віруючі помолитися перед чудотворними моцями українського святого. Бражує перед ними на молитві лише власних земляків-українців.

Як не дивно, тільки Грецька Церква високо почитає святого. Російська церква його, напр., зов-

У наші дні тут часто серед них,
Сповідників добра і правди в людях,
«Гостюють» ті, що коять підло всюди

Свій непрощениий стопроклятий гріх...²⁾
(Скривали ж тут словами про свободу
Тяжку неволю мого народу).

III

Липневий ранок. Тиша. Тільки чуть
Потоків гомін. Озеро не грає.
На верхогір'ях хмари спочивають,
Щоб рушити в свою далеку путь.

З рясних газонів пахоці пливають,
Гірське повітря чисте ще дримає.
Мов спраглий воду, п'ю його, вдихаю,
І ветхі сили дужчими стають.

І згадую колишні ранки давні,
Як пив (мянає скоро тридцять літ)
У ріднім краї, в Межитгір'ї славнім,

Дніпрових гір повітря й рясноцвіт.
До них стремлять думки мої крилаті,
Та вже мені, мабуть, там не бувати...

IV

Палає сонце й розсипа кругом
Гарячий присок на вершини й доли,
Примружено рослини хилять чола,
Співає денний озеро псалом.

Воно блистять зеленосніжним оклом,
Міниться, грає, кличе всіх з околу
До свого лона, в яхти і гондоли,
Чарує й вабить легким холодком.

сім не знає. Українська також не вводить навіть до календаря.

А між тим, до кого ж, як не нашого земляка-українця прославленого Богом святого мусимо ми нести наші нещастя й недолі? Перед ким, як не перед ним СКИТАЛЬЦЕМ, мусимо ми просити полетшити нашу скитальщину.

І цими скромними рядками хочеться нагадати українській громаді на чужині про невідомого нам українського преподобного Іоана, просити церковні чинники переказати й видати службу святому, ввести святкування дня його пам'яті й в нашій Церкві, й вознести до його, нашого рідного скитальця, молитви за нашу багатостраждальну батьківщину й нарід вдома й на скитальщині. Щоб по його молитвах було відведено від нас караючу Божу руку й повернуто нас на вільні рідні землі.

Вс. Вальченко

І мов на луці тих квіток, усюди
При берегах у водах люди й люди.
З півсвіту, чути, мови тут бринять,

На узбережжях шатра чередою:
Все з'їхалось на літо спочивати,
Скріплятися повітрям і водою.

V

Чарівна путь з Локарно до Аскони²⁾
Корабликом по кришталевім склі.
Мов пливете на «вітровім крилі»,⁴⁾
Й свята відрада тихо в серці дзвоне.

Легенько вас колише водне лоно,
Цілує сонце й подуви малі
Зефіра з гір. І суєта землі
Й гриза-журба в спокої вашім тоне

Емаль води і тепла синь небес,
Гірські висоти горделиві й строгі
І острівці, мов юні сні чудес,

Вас надихають легко на еклоги
І ви, як птиця український май,
Вславляєте цей повний дива край.

VI

А ввечорі, як згорне білі криса
Від сонця п'яний берегів простір,
І тихе — тихе лаго-дивотвір⁵⁾
Вкрива помалу мла прозора, сиза, —

Небесна синь, Господня чиста риза,
Іграє сийвом незчисленних зір
З вогнями разом берегів і гір
Понад усім зеленоводним низом.

Міняє тон шумливий міста спів,
Свободи кант гримить на повний вияв.
Так наш колись недовго вільний Київ

Співав красу своїх воскресних днів.
Коли ж то він назавжди, Боже правий,
Свою прославить волю і державу?

VII

За двісті метрів нижче від оселі,
Спокою нашим посивілим дням,⁶⁾
В горі чарівний мальовничий злам,
Немов картина пензля Ботічеллі.

Тут на високій стромовитій скелі
Пречистої Марії Диви храм,
Базиліка повита тут і там
Утворами шляхетного Нізелі.⁷⁾

У храмі зліва, як ввійти за двері, —
Жива картина — Похорон Христа,
Славетний твір Антоніо Цизері

Хвилюють думи і мовчать уста,
Душа, пройнята враженням, німіє
Перед печаллю Матері Месії.

VIII

Блаженна будь душа твоя, мистець!
Ти пензлем жертву показав Христову
Яскраво так, як того даром слова
Найвидатніший не подасть співець.

Нехай багатий ласкою Творець,
Що Свого Сина з вічної любови
Послав на хрест для нашої віднови,
Тобі вготувить праведний вінець.

Буваю часто в тій оселі Божій,
Перед шедевром скорбним все стою,
Очей від нього одвести не можу

І з ним еднаю всю печаль мою,
Бо сум Голготи, самий зміст каргини,
Нагадує голготу України...

IX

В міських соборі стильово-клясицинім,
Внутрі багатім блиском форм струнких,
Поміж недавніх розписів рясних
Сіяють зрідка фрески п'ятсотрічні

Але ці скарби тут недовговічні,
Зостались лишні тільки рештки з них,
Та місто пильно зберігає їх,
Немов святі реліквії величні.

І смуток раниць кволе серце зноу
За фрески рідних київських церков,
Дев'ястот літ вони цілі стояли

І ще багато прожили б століть,
Але «брати» ті храми зруйнували...
По них нераз душа моя болять.

X

Ми тут кругом оглянуть мали час
Чимало храмів, пам'яток днедавніх,
Всередині мистці, здебільша вправні,
Їх уквітчали розкішно прикрас.

Та зовнішньо вони не ті, що в нас
На Україні, так церквами славній.
Поки її не плюндрував злоправний
Режим безбожний, проклятий стораз.

Тут храми зовні пишністю не сяють,
Красою вас не радують здалі,
Стає нам сумно й гірко, як згадаєм

Красу ту згаслу рідної землі.
Печалює нею і зо мною впаді
Мій щирий друг протоерей Іларій

XI

Оселя наша — пансіон духовних
З усіх країн, служителів Церков.
Єднає всіх Завіт Христа — любов,
І кожен день спокою й згоди повний.

Урапці часто будить дзвін церковний,
Свою виводить гаму знов і знов¹⁾
І сходимось для спільних молитов,
Так час минає тихо і змістовно.

Взаємних мислей завжди яений хід,
Розмови наші ширі й доброзгідні,
Шанує кожен віру вашу рідну,

Як і свій рідний релігійний світ.
Усе приязню і теплом оґріте,
Як благодатне це локарнське ліго.

XII

Кінчаються дні сонця і спокою,
Наш відпочинок, мов солодкий сон.
Бринить у серці невеселий тон,
В прийдешнє близьке дивимось з журбою.

Прощаємось, Швайцаріє, з тобою,
Та не лід неба рідного пляфон
Вертаємось, не в Смілу й Гайворон, —
Під небо хмарне Швабії гіркої.

Скитальці ми, ні дому ні родин,
Наш Рідний Край в нечуваній неволі...
Процайте друзі, італійці й фін,

Французи й німці, ви у кращій долі.
Вас привітає край отчизний свій,
Ми ж ідемо з чужини в край чужий...

¹⁾ Так називається локарнське озеро.

²⁾ Мова про советських дипломатів і туристів, які часто бувають в Локарно.

³⁾ Старовинний городок, околиця Локарно.

⁴⁾ Слова поета М. Зерова.

⁵⁾ Лаґо — озеро (італійською мовою).

⁶⁾ Пансіон для відпочинку духовенства, — заклад Світової Ради Церков.

⁷⁾ Італійський архітект-художник, автор «Хресної путі» в місцевому монастирі.

⁸⁾ В монастирі, в певні дні, з 5-ої години ранку дуже ориґінально видзвонюють дзвони стародавню мельодію гімну Божій Матері.

3 голосів преси про Собор УАПЦ

«Українське Православне Слово» орган Української Православної Церкви в США, в ч. 2 за лютий 1957 р. в розділі «Огляд преси» в статті під заголовком «Під знаком Церковних Соборів в Українській Православній Громаді поза батьківщиною» про Собор УАПЦ в Європі пише так:

«Всякий Собор в Церкві є явище додатне, бо свідчить про певну єдність духа Соборян, що одне й робить можливим саме соборовання. А тим більш радісним він може бути християнській православній громаді, коли проходить в повній згоді й єдиномислії, витрачаючи свою енергію духову на творчу працю, а не на взаємне побороювання себе самих скремими течіями церковної думки. Саме таким свідченням внутрішньої своєї сконсолідованости на нашу спільну українську радість, записався Собор Українській в Європі, що про нього хочемо тут розповісти».

Далі цей журнал подає докладний опис перебігу Собору за «Рідною Церквою», вставляючи в текст повне привітання Соборові надіслане ВПР. Митрополитом Іоаном в імені УПЦеркви в США.

Місячник української богословської думки й культури «Віра й Культура» — орган Українського Наукового Богословського Товариства в Канаді, в числі 3 (39) за січень 1957 р. в відділі «Церковна хроніка» під заголовком «Собор Української Автокефальної Православної Церкви в Європі» подав повністю лист ВПР. Митрополита Ніканора до ВПР. Митрополита Іларіона з повідомленням, що має відбутися Собор УАПЦ, і відповідь — привітання Соборові ВПР. Митрополита Іларіона.

Український релігійний двотижневик «Вісник», що видається Консисторією Української Православ-

ної Церкви в Вінніпегу (Канада), в ч. 5 (1033) з 1 березня 1957 р. подав звіт про Собор УАПЦ в одній статті й кількох менших замітках.

Коротку згадку про Собор вмістив також український щоденник «Свобода» (Джерсі Сіті — Нью-Йорк) в ч. 27 за 8 лютого ц. р.

Спеціальне число, присвячене виключно Соборові, видали «Відомості Генерального Церковного Управління УАПЦ у Великій Британії» за лютий-березень 1957 р.

Тижневик «Український Прометей», що виходить в Детройті, США, в ч. 8 за 21 лютого вмістив під заголовком «Повідомлення» коротку інформацію про Собор, а окремо «Ухвали-резольюції Собору УАПЦ в Європі».

Місячник «Православний Українець» (Чикаґо) в ч. 49—50, січень-лютий 1957 р. подав невелику статтю про Собор за «Українською Думкою».

Коротку інформацію про Собор за «Українським Словом» (Париж) подав місячник «Православна Нива» (Курітіба-Бразилія) в ч. 2 за лютий 1957 р.

Редакції українських часописів і журналів, що ми їх не одержуємо в обмін на наш журнал, просимо ласкаво надіслати на адресу редакції «Рідної Церкви» ті свої числа, в яких була якась замітка або стаття про Собор УАПЦ в Європі, для уміщення згадки про це в нашому журналі.

Хроніка українського православного життя в світі

НІМЕЧЧИНА

Нарада Вищого Церковного Управління УАПЦ

12 березня ц. р. в приміщенні Митрополичої Канцелярії в м. Карлсруе відбулася перша нарада Вищого Церковного Управління УАПЦ. На нараді розподілено між членами — радниками обов'язки в окремих ділянках церковної праці. Продовження церковно-адміністративних справ доручено прот. Ф. Лутовенкові, освітньо-місійних — прот. Д. Буркові, судових — судді П. Іножарському і господарчих — інж. Я. Дзябенкові.

Вище Церковне Управління на цій нараді розглянуло й полагодило ряд справ, а саме:

Прийнято до складу духовенства УАПЦеркви митрофорного протоєрея отця д-ра Семена Смереку й запроєктовано призначити його на посаду настоятеля української православної парафії св. Покрови в м. Мюнхені. Прийнято до складу духовенства УАПЦ священника Григорія Матвієнка з приділенням його до української православної парафії в м. Нюрнберг — Валька. Розглянуто фінансовий стан окремих рахунків Вищого Церковного Управління. Запроєктовано перенесення о. диякона В. Онуфрійчука з санаторії Гавтінг до Мюнхену — Людвігсфельд на становище дяка і до помочі настоятелю тамошньої парафії УАПЦ в навчанні в школі українських православних дітей основ релігії. Заслухано листа ВПР Митрополита Іларіона в справі можливої допомоги для бідних, старих і хворих у Німеччині й ухвалено подати до ласкавого відома ВПР Владлиці Митрополитові Іларіону список настоятелів українських православних парафій в Німеччині, через яких можливе пересилання допомоги.

Окрім полагодження зазначених питань намічено також план дальшої праці Вищого Церковного Управління.

Пастирська Конференція

Цьогорічна зустріч духовенства УАПЦ в відпочинковому будинку Євангеліцько-Лютеранської Церкви «Шенблік» у м. Швєбіш Гмюнд відбулася в дні 29 січня до 9 лютого. На цей з'їзд прибули ВПР. Митрополит Ніканор, 10 священників, один протодиякон і один іподьякон з Німеччини та по одному священнику з Англії й Франції.

Окрім викладів з егзегетики, що їх провадили пастори К. Кох, лиц. Г. Бранденбург і д-р Й. Мюллер, наше духовенство відбувало свої наради. На нарадах були перечитані такі доповіді: «Догматично-канонічний устрій Вселенської Православної Церкви» (ВПР. Митрополит Ніканор), «Нарис історії Православної Церкви української Буковини» (митр.

прот. д-р С. Смерека), Православні ікони (доповідь для всіх мешканців відпочинкового будинку, що її виголосив румунський священник протопрєсв. Е. Васильош) та «Праця душпастиря на еміграції» (прот. А. Дублянський). Зокрема ВПР. Митрополит Ніканор впродовж кількох лекцій давав духовенству ряд практичних вказівок з літургики й подавав висновок на ряд запитань з різних богословських предметів.

В неділю, 3 лютого, учасники Конференції відбули екскурсію на гору Рехоєрг, на якій знаходиться церква з чудотворною статуєю Божої Матері з XI ст. та руїни середньовічного замку.

Зустріч в Швєбіш Гмюнд принесла її учасникам радість християнської спільноти, можливість обміну думок між представниками наших Євангеліцько-Лютеранської Церкви, вислухання ряду цінних викладів та обговорення нашим духовенством ряду актуальних церковних питань.

Новий душпастир УАПЦ

З приводу прийняття до складу духовенства УАПЦ Високопреподобного о. митрофорного протоєрея д-ра Семена Смереки — подасмо коротко відомості з його життя. Народився о. д-р С. Смерека 25 серпня 1888 р. в нових Мамаївцях на Буковині. Скінчив гімназію й Богословський факультет Університету в Чернівцях. Там же набув докторат Теології. Рукоположений 1913 року Митрополитом д-ром Володимиром Рєптою і перебував на парафії в Мєлєві. В році 1940 евакуований і тимчасово працював в юрисдикції ВПР Митрополита Іларіона в Холмі. Собором УАПЦ в Карлсруе покликаний до праці в УАПЦ і прийнятий до складу духовенства її з днем 1 березня 1957 року. Редакція сердечно вітає нового працівника Української Автокефальної Православної Церкви.

Зміни в парафіях

Настоятеля Св. Троїцької парафії УАПЦ в Новому Ульмі о. протоєрея Деміда Бурка перенесено на посаду настоятеля української православної парафії в м. Штуттгарті. Нова адреса його: Stuttgart-Zuffenhausen, Odheimerstr. 20.

Настоятель української православної парафії в Гайденау священник о. Юрій Сікорський виїжджає до США.

Закінчення будови храму у Франкфурті

Будова українського православного храму в Франкфурті на Майні допроваджена до кінця. Як закінчення праць, пофарбовано долівку. Освячення храму відбулося 31 березня.

ФРАНЦІЯ

Праця Комітету Будови храму в Парижі

Голова Комітету Будови храму УАПЦ в Парижі д-р П. Плевако в березні ц. р. надіслав нашій редакції, для ознайомлення наших читачів, докладне справоздання з праці Будівельного Комітету.

Просимо надсилати нові українські релігійні й церковні видання на адресу редакції «Рідної Церкви», для вміщення згадки про них і написання рецензії в відділі «Бібліографія».

Як виходить з цього справоздання, Будівельний Комітет для ознайомлення української еміграції з ідеєю будови репрезентативного храму УАПЦ в честь Св. Ап. Симона в Парижі видав біля 75.000 примірників різних друків. Серед них були різні заклики, листівки, спеціальні видання «Відомостей Генерального Церковного Управління УАПЦ в Вел. Британії», окремі видання «Українського Слова» в Парижі і «Українського Прометей» в Детройті, присвячені проблематиці будови храму та інше, не рахуючи статей, споминок і світлин в українській пресі.

За винятком листівок, всі ці друки було видано власними коштами Голови Будівельного Комітету П. Плевака.

З метою будови репрезентативного храму Св. Симона, закуплено в Парижі при вул. Гасніє Гі — 315 кв. метрів землі з двома будинками. В одному з будинків міститься домова церква. Там же знаходиться приміщення для читальні, бібліотеки, бюро Будівельного Комітету та приміщення для священника і старости. За землю і будинки заплачено 12.000 дол.

Минулого року архітект проф. О. Повстенко виробив проєкт храму Св. Симона.

Праця Будівельного Комітету в цифрах виглядає так:

Теперішня вартість купленого в 1954—55 роках місця в 315 кв. метрів по ціні 35.000 фр. за метр, виносить біля 30.000 дол.

Крім цього в банках Франції Будівельний Комітет має золота в сейфі на суму 9.000 дол. і готівки у франках на суму 3.000 дол. В банках інших країн: у Лондоні (в фунтах) — 1750 дол., в Канаді — біля 1.000, в США — біля 1.000 дол., в Німеччині (в марках) — біля 220 дол.

До цього треба ще додати вартість книжок, що їх має на продаж Комітет, та листівки й інше майно, власником якого є фонд Будови храму УАПЦ в Парижі.

Справоздання Будівельного Комітету закінчується закликом до всіх українців зсобично підтримати збіркову акцію, бо започаткована всеукраїнська акція будови репрезентативного храму Св. Симона в Парижі мусить бути доведена до кінця.

США

Молитва за Україну в Конгресі США

Дня 17 січня ц. р. ВПР Іоан Теодорович, Митрополит Української Православної Церкви в США, з нагоди 39 роковин проголошення IV універсалом Центральної Ради незалежності України відкрив урочистою молитвою засідання Палати Репрезентативів США.

Подаємо цю молитву повністю:

«Наш Вічний Отче! Ти нас створив і любовно обдарував кожного й кожному з нас Твоїм Промінем можливих звершень. Ми покликані ті звершення в собі виявляти, щоб сяяли вони в нас красою, миром і любов'ю до Твого милостивого Дару.

Обдаруй нас, Отче, ласкою розуміти твердо, що благословення Твого Дару можуть бути показані в нас лише в свободі самовиявлення. Покеруй нами,

щоб ми дійшли цієї свободи і з нею — до любови, виrozumіння та толеранції до інших.

Наш Небесний Отче! Ти поблагословив нашу країну могутністю, миром, добробутом. Подай нам ласку ділитися Твоїми благословеннями з іншими. Збережи нас свободними від самолюбства. Подай нашим Провідникам серце здібне любити, духа шляхотности, чистоту намірень та мудрість доконання. Піднеси, Всемогутній Отче, Твоїх людей у цій країні, щоб вони стали надією для всіх поневолених, сльозним світлом і обітницею свободи всюди — всім расам, націям, особам. Пришестя Твого Царства, Отче, вимагає такої свободи; теперішні неспокійні дні незгоди, поневолення, жорстоких подавлень також вимагають такої свободи.

Цю молитву підносимо ми до Тебе, Милостивий Отче, у річницю проголошення незалежності України, якої свобода була подавлена жорстокою силою, якої мільйони Мучеників кличуть до Тебе, Отче, про правосуддя, якої непоборний Дух Свободи ніколи не завмирає.

Ми благасмо Тебе, Милостивий Отче, скороти похмурі дні незгоди між народами, відхили загрози війни, спини всяке поневолення. Нехай Твоя воля, воля свободи для нас, Твоїх дітей, воля любови Твоїї всюди виявляється, всюди перемагає. Нехай всі народи, а з ними і Українська Нація, твердо триматимуть Духа Свободи, мають надію невмирущу, що Воля Твоя сповниться і Царство Твоє прийде.

Смирненно благасмо Тебе, наш Отче, подай нам це благословення, та нехай Ім'я Твоє, Боже, повсякчасно прославляється нами, Твоїми дітьми. Амінь».

З діяльності Науково-Богословського Інституту

Науково-Богословський Інститут Української Православної Церкви в США недавно відбув своє чергове засідання. На цьому засіданні заслухано звіт Голови Управи Інституту проф. В. Завітневича та прийнято ряд ухвал. Важливішими з них є такі: Інститут має приступити до зорганізування Пастирської Школи УПЦ в ЗДА і після видрукування підручників, урухомлення також при ній позаочного курсу для тих кандидатів у священники, що не можуть постійно відвідувати лекції школи. Далі постановлено видати наступне число Збірника «Віра і Знання», головне редакторство якого доручено проф. І. Власовському, що ввійшов до Редакційної Колегії Збірника на місце фактично вибулого проф. І. Коровицького, який зайнятий редагуванням православної відділу в Енциклопедії Українознавства. З інших постанов важлива постанова про видання Службника, який вже підготовлений до друку і до набору якого Інститут не бачить перешкод.

Історія Української Православної Церкви в англійській мові

В кінці минулого року вийшов з друку I-ий том праці проф. І. Власовського «Нарис історії Української Православної Церкви» в англійській мові. Книгу видано коштом Української Православної Церкви в ЗДА.

Виданням цієї цінної праці про Українську Православну Церкву в англійській мові зроблено дуже велику прислугу для розповсюдження серед науко-

вих кіл у світі правдивої інформації про минуле нашої Церкви. Ця книга повинна знайти в багатьох бібліотеках світу й наукових закладах.

КАНАДА

Ювілей ВПР Митрополита Іларіона

Цього року 15 січня сповнилося 75 років з дня народження ВПР Митрополита д-ра Іларіона, Первоієрарха Української Православної Церкви в Канаді, визначного українського науковця, відомого своїми чисельними працями з богослов'я, церковної історії й мовознавства та перекладача Святого Письма на українську мову.

З цієї нагоди по чисельних храмах Української Православної Церкви в Канаді відбулися Молебні за здоров'я Ювілянта. В день свого народження ВПР Митрополит Іларіон прийняв в своїй резиденції у Вінніпегу церковну делегацію, зложену з провідних духовних і світських осіб, під проводом протопресвітера д-ра С. В. Савчука, голови Президії Консисторії, яка склала поздоровлення Ювілятові від усієї Церкви в Канаді.

Головні урочистості святкування 75-ліття з дня народження ВПР Митрополита Іларіона за рішенням Консисторії Української Православної Церкви в Канаді відбудуться 5 травня 1957 р.

В зв'язку з цим постав спеціальний Ювілейний Комітет, почесним головою якого є ВПР Архієпископ Михайл, діючим головою — протопр. д-р С. В. Савчук і секретарем — д-р Ю. Мулик-Луцик. Привітальні статті, листи й телеграми Ювілейний Комітет просить надсилати на адресу: Very Rev. S. W. Sawchuk, 7 St. Johns Ave., Winnipeg 4, Man. Canada.

В одному з наступних чисел нашого журналу буде видрукувана спеціальна стаття, присвячена ВПР Митрополитові Іларіонові з нагоди його ювілею.

Товариство Українських Православних Студентів у Вінніпегу

Як повідомляє український релігійний двотижневик «Вісник», у Вінніпегу при Манітобському Університеті постало Товариство Українських Православних Студентів ім. Іларіона — першого в історії Української Православної Церкви Митрополита українця в Києві. Управа Товариства складається з 8 осіб. Головою Товариства обрано Нестора Крипкевича.

У Манітобському Університеті студіює біля 200 православних студентів українців. Крім цих студентів до цього Товариства вписуються також студенти Колелії Ов. Андрея та інших цвків, як учительських, медичних сестер і т. д., — всі вони можуть бути членами — прихильниками Товариства Українських Православних Студентів.

АВСТРАЛІЯ

Собор УАПЦ в Австралії

В днях 29—31 грудня 1956 р., в Мельборні, відбувся з благословення Первоієрарха УАПЦ на чужині, Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, з участю його делегата, протопресвітера А. Теодоровича, в присутності почесного гостя Влади-

ки Сергія, Архієпископа Білоруської Автокефальної Православної Церкви, Другий Черговий Собор Української Автокефальної Православної Церкви в Австралії та Новій Зеландії.

Собор ухвалив перейти під безпосередню юрисдикцію ВПР Митрополита Ніканора, обираючи його правлячим Єпископом УАПЦ в Австралії та Новій Зеландії. Про діяння Собору повідомлено Духовенство і Вірних УАПЦ в Австралії і Новій Зеландії спеціальним Соборним Посланням, що його підписали протопресвітер А. Теодорович, як делегат ВПР Митрополита Ніканора, та прот. І. Перелазний — Голова Президії Собору.

ЗІ СВІТУ

Підготовча праця для скликання всеправославного З'їзду

Спеціальна Богословська комісія Грецької Православної Церкви в порозумінні з Синодом цієї Церкви опрацювала ряд тем для доповідей, як підставу для дискусій на всеправославному підготовчому з'їзді. Цей всеправославний підготовчий з'їзд має своїм завданням зайнятися працею над скликанням Вселенського Собору всіх автокефальних православних національних Церков.

Опрацьовані теми розглядає тепер ієрархія Грецької Церкви і православні професори богослови на університетах в Атені і Салоніках. Ці теми торкують між ін. такі питання: реорганізація монастирів, встановлення чину канонізації святих, кодифікація канонічного права, уніфікація церковного судівництва, вишкіл духовництва, ставлення до Світової Ради Церков і екуменічного руху та ін.

(Екум. ПД)

Новий Єрусалимський Патріарх

Новим Єрусалимським Патріархом на місце померлого в мин. році Патріарха Тимофія обрано Венедикта Пападопулюса. Носий Патріарх народився 1892 р. в Нікомідії, Мала Азія. Закінчив богословські студії в Єрусалимі й правничі в Атені.

Патріарх Венедикт відомий як автор різних праць з історії, церковного права й богослов'я. Висвячений в священники в 1929 р. Єпископом з 1951 р.

(Екум. ПД)

БІБЛІОГРАФІЯ

Олександр С. Врик: Мої життєві студії. Вінніпег, 1956. Ст. 528.

Побіч спогадів із особистого життя, автор присвятив у цій книзі багато місця релігійним справам українського народу, а особливо Українській Православній Церкві в Канаді. Книга багато ілюстрована.

Збірка на пресовий фонд «Рідної Церкви»

Підчас спільного Свят-Вечора, що його влаштувала Українська Вартівничка Сотня в м. Ессен — Край (Німеччина), була переведена збірка — коляда на різні цілі, в тому числі було зібрано на пресовий фонд «Рідної Церкви» — 22,25 нм.

Видавництво складає Ініціаторам збірки й всім Жертводавцям щиро подяку.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «РЦ» склали пожертви (всі суми подаємо в німецьких марках): п. І. Денисенко — 31,73; п. П. Казидуб — 5,55; прот. О. Потульницький — 9,05; п. Ф. Макогон — 2,55; п. І. Блудимко — 8,60; п-ні Є. Санківська — 1,00; Єп. Ж. — 0,65; п. М. Г. — 0,65; архимандр. П. Опаренко — 4,80; п. П. Люра — 5,80; п. М. Годинський — 4,80; п. Є. Гловінський — 6,50; п. М. Татусь — 1,00; п. М. Дяченко — 14,50; п. К. Мартиненко — 16,50; прот. О. Потульницький — 13,17; п. А. Опанащук — 17,34; п. Ю. Микитенко — 4,35; п. А. Пилипенко — 5,00; п. Т. Пилипюк — 4,00; п. Тр. Ткаченко — 2,50; п. С. Корженівський — 1,50; п. І. Рева — 4,50; п. І. Пахолук — 1,30; п. С. Гнида — 7,00; п. Т. Малюк — 4,80; п. А. Яременко — 2,75; п. І. Гребінка — 17,35; Архиепископ Мстислав (за продані пожертвовані ним книги) — 202,90; п. І. Уланець — 6,50; п. І. Гайдук — 5,50; п. М. Рибачук — 17,35; п. П. Плевако — 12,25; п. І. Швайковський — 1,50; п. П. Шпірук — 17,25; п. А. Моза-Микитенко — 1,00; прот. С. Лопухович — 0,65; прот. Д. Остапчук — 3,00; п. Л. Островський 17,25; п. Ю. Рудик — 1,50; п. П. Голосніченко (коляда) — 22,00; п. О. Болдирів — 1,50; М. М. — 3,50; протодияк. М. Ольховий — 17,25; п-ні Є. Катренко — 9,60; п. П. Винник — 6,50; п. Ф. Бахно — 2,50; Архиепископ Володимир — 9,01; п. М. Єрмак — 4,15; п. О. Бризгун — 4,30.

Всім Жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

ПОДЯКА

Ми, старі й немічні українці, що перебуваємо в старечому будинку в Фарелі (Ольденбург), Німеччина, складаємо щирю й сердечну подяку:

Високопреподобному о. протопресвітеру Олексію Потульницькому в США і всім жертводавцям за багатий і щедрий дарунок для нас у сумі 304,25 нм.

Високопреподобному о. протоєрею Миколаю Могучому в США і всім іншим жертводавцям за багатий і щедрий дарунок для нас у сумі 472,92 нм.

Нехай Милосердний Господь винагородить усіх Вас своїми щедротами за Вашу добросердечність, братолюбство й доброзичливість до нас.

(Подяку підписало 30 осіб на чолі з настоятелем парафії УАПЦ в Фарелі священиком А. Гурським).

ОГОЛОШЕННЯ

В редакції «Рідної Церкви» є на продаж по зниженій ціні для наших читачів у Німеччині невелика кількість примірників книжки:

О. БІЛОУСЕНКО «НАША ВІРА»

Короткий катехизис Православної Віри.

Ціна книги 2 н. м. з пересилкою.

Крім того можна ще набути книжки, про які оголошувалося в ч. 26 нашого журналу.

Виписувати книжки під адресою: Pfarrer Anatol Dublanskyj, Landshut (Bay), Schönaustr. 15b.

Просимо Шановних Передплатників при зміні своєї адреси повідомляти про це Адміністрацію нашого журналу.

ПОДЯКА

На іконостас новозбудованої в м. Франкфурті української православної церкви склали свої офіри (суми в німецьких марках): п. Ю. В. — 5,00; п. К. Масалітін — 8,30; п. Д. Осадчий — 5,00; п-ні Н. Прядченко — 6,00; п. С. Бервицький — 4,15; п. Г. Муха — 20,50; — п. І. Сцепура — 13,85; п. І. Карнаухов — 9,03; п. А. Іванишин — 28,85; п. К. Корцеловський — 28,62; п. М. Рибачук — 17,42; п. І. Блудимко — 30,00; п. Л. Гусак — 10,82; п. П. Опанащук — 41,63; п. М. Будяк — 6,50; п. др. Л. Гуменюк — 61,80; п. П. Люра — 8,30; прот. О. Потульницький 41,68; п. Ю. Микитенко — 12,50; п. М. Пилипів — 10,00; п. Літау — 5,00; прот. А. Селепина — 62,55; п. Т. Малюк — 83,40; п. І. Денисенко (коляда) — 417,09; п. П. Татарко — 21,53; п. М. М. — 50,00; п. Скрипка — 10,00; п. О. Євтухів — 38,00.

В імені Парафіяльної Ради Св. Троїцької парафії УАПЦ у Франкфурті/М щиро дякую всім побожним жертводавцям.

Настоятель парафії прот. Ф. Луговенко

До уваги наших передплатників у Бельгії

Передплата «Рідної Церкви» в Бельгії на рік виноситься не 10 бельг. франків, як це було досі, а з 1957 р. — 36 бельг. франків.

Передплата журналу «Рідна Церква» на рік	
Німеччина	3. — н. м.
ЗДА і Канада	1.20 дол.
Великобританія і Австралія	6. — шіл.
Франція	300 — фр.
Бельгія	36. — фр.
Австрія	12. — шіл.
Інші країни	— рівновартість 1.20 амер. дол.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р.Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Luhowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Oberpriester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landshut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche. Karlsruhe, Erzbergerstr. 2/c, Germany.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

РІК VI

ТРАВЕНЬ — ЧЕРВЕНЬ 1957

Ч. 29

Д. СВЯТОГІРСЬКИЙ

Псалом 103

Благослови, душе моя,
Твогого Господа, Владика,
Усесвяте Його Ім'я!
Ти дивно, Боже, мій, великий,
Ти всемогутність і краса.
Одягся світлом, наче в ризу,
Понад земним широким низом
Простяг довкола небеса.
Над водами покої маєш,
Вживаєш їмар, мов колісниця,
На крилах вітрових літаєш
І в ясних блискач громовиць.
На службі янголи у Тебе,
Як посланці; незриму путь,
Одвічну, від землі до неба
Вони всякчасно стережуть.

Ти збудував світ ні на чім,
Та непорушно він вікує;
На повелінні бо Твоїм
Усе стоїть, живе, існує.
Бує ряс, усе цвіте,
Пишається з своєї вроди,
Шумлять гаї, на горах води,
Хлібів заріддя золоте
Співа, яснє на всі боки,
Лисніють килими лугів.
Над ними кряжі гір високі,
Що Ти піднестись їм звелів.
Небесних птиць лунають співи
В лісах, полях — Тобі хвала.
І левій рев і лет орла,
Й потоків гомони шумливі —
Твої, Створителю, діла.

Ти зрошуєш дощами землю,
Вона ростить усякий плід,
І, творячи Тобі приємне,
Ратай у праці з роду в рід
Співа хвалу. Благословенну
Із того для людей усіх
Даєш поживу — хліб щоденний.
Із виноградних грон для них
Тече вино, щоб на дозвіллі

Серця їм радо веселить,
Щоб тим їм дати відпочити
Безжурно по трудному ділі.
Деревя овочем ряснять
Дорідно ї пахнюще надиво,
Усе Твоя це благодать,
Людині корисна пожива.

Ти всьому у Твоїм просторі
Закони і шляхи вказав,
І сонцю й місяцю і зорям
Свої призначення надав.
День — для роботи, статку людям,
Настане ніч — усякий звір
Тоді виходе з лісу, з нір,
Шукаючи наїдку всюди.
А зійде сонце, вони знов
Вертаються у свої мори.
А трудівник всякчасно впору
Іде на працю, він готов
До неї на увесь день.

Багато
Створінь Твоїх, мій Боже, скрізь!
Всього того не зрагувати,
Що в ньому розум Твій з'явивсь,
Погляну, — море он широке,
Де все гуляють кораблі,
І грають більші і малі
Тварини; всі чекають доки
Даси їм їжу у свій час.
Ти їм даси, вони збирають,
Відвернешся від них — і враз
Життя їх гасне, загибає.
Дихнеш — і знов живуть.

Повік
Нехай Господня слава буде,
Нехай Його вславляють люди,
Усякий на землі язик!
Своїм творінням хай радіє
Святий Господь! Йому пісні
Псалмами щиро, як умію,
Співати буду усі дні,

Зелені Свята

Скрізь зелень, колір надії. Природа, що її відвічно оживотворює Дух Святий, вбрана в пишні шати.

Святкуємо Тройцю Святу: Бога Отця, як джерело всього, Бога Сина, як Розум Божий — Слово Боже (Логос), через Якого Господь все створив (Господь сказав і світ настав), Який приніс спасіння роду людському Своєю хресною смертю і воскресенням, і Бога Духа Святого, як Волю (Силу) Божу, що від Отця ісходить і всю Вселенну оживотворює.

По церквах читаються слова Спасителя: «Коли хто хоче пити, нехай до Мене йде і п'є. Хто в Мене вірує, у того, Писання говорить, ріки води живої потечуть з утроби його» Це ж сказав Він про Духа, Якого мали прийняти ті, хто вірує в Нього...» (Іоан. 7, 37-39).

Це сповнилось. В день П'ятидесятниці: «Стався несподівано шум з неба, неначе від буйного вітру, що надходить. І сповнив увесь дім, де вони сиділи. І явилися їм поділені язика, наче вогненні, і осіли по одному на кожному з них. І сповнилися всі Духа Святого і почали говорити іншими мовами, як Дух дав їм промовляти» (Діяння 2, 2-4).

І почали св. Апостоли говорити «різними мовами», якоюсь такою мовою, що її розумів многочисельний народ, що в день П'ятидесятниці був зібраний в Єрусалимі з усіх усюдів тодішнього світу, і всі дивувалися цьому. Св. Ап. Петро виступив перший раз з проповіддю Євангелії Христової й 3 000 осіб увірувало в Христа. Це була перша християнська громада. Церков — Невіста Христова почала свою діяльність серед людей на землі.

І за словом Воскресшого Христа: «Дана Мені всяка влада на небі й на землі. Ідїть же, навчайте всі народи, хрестячи їх во ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все, що Я заповідав вам. І ось Я з вами по всі дні до кінця віку. Амінь.» (Матф. 28, 18-20) — Апостоли свідки всього, що бачили Його чудеса, що чули Його Божественну Науку й бачили Його Воскресшого, поспішили в світ, щоб виконати святе доручення свого Учителя й нашого Спасителя. Всі вони, крім св. Євангелиста Іоана, закінчили життя мученицькою смертю за Правду Христову.

*Поки життя мого. Для Нього
Хай буде вгідний голос мій,
І серце сповниться надії
На долю щастя неземного.
Благослови, душе моя,
Твого Господа.*

Заходить

*І сходить сонце, і земля
Довкола вічну путь проведе,
(Як Ти її благословив)
І з неї сльбити не може.
Дивні створіння Твої, Боже.
Усе премудро Ти створив.*

На цьому, після гріхопадіння грішному світі, в затемненому людському розумі змагаються ДУХ БОЖИЙ і так званий ДУХ ЧАСУ.

Два протилежні собі бігуни, добра і зла, притягають до себе людей після їхньої власної уподоби й ділять людство на два табори, на дві категорії — на добрих і злих, що обоє підпадають під Божий закон нагороди або карі.

Сучасне людство знаходиться на роздоріжжі свого буття. Воно або піднесеться до Висоти Божества або впаде до низин аду. Теперішня людина добирається до коріння людського буття (в біології) і до основ сил природи (у фізиці — до розбиття атомів). Техніка розвинулася до нечуваних і непередбачених розмірів. Людині здається, що вона опанувала вже все.

Надійшов час злого духа люцифера — сатанаїла, першого колись ангела, що повстав проти Бога Творця і відмовився від послуху Йому. Він окликнув: «Вийду на небо, над зорями свій престол поставлю й засяду на нім та буду тим, що Всевишнім зветься». Він спокусив і допровадив Адама і Єву до упадку, до переступу заповіді, не їсти з дерева пізнання доброго і злого, кажучи: «Але Бог знає, що тільки вкусите з нього, відкриються вам очі і будете, як боги, що знають добре і лукаве» (Буття 3,4). Христос зве його «князем» цього світу (Іоан. 12,31 і 14,30).

І хоч сатана був переможений Архистратигом Михаїлом і скинений в гесну, він проте затримав деяку силу й владу над створінням. Він пробував в пустині навіть Ісуса Христа спокушати. «Як лев рикаючий» літає він світом, цей прастарий ворог роду людського, й не дає спокою людині та хоче її затягнути в безодню. Зловісне марево бродить світом і загрожує людству загибеллю (здобута атомова сила).

Сатана спокушає людей в різний спосіб. Примає й очаровує своїми фальшивими кличками й утопічними «ідеями». Він з'являється у вигляді антихристів на землі, в особах фальшивих пророків, що своїми на око приваблюючими доктринами обіцяють зведеному людству «рай» на землі.

Модерні безбожники не визнають Бога за первопричину всього, а вважають нею матерію й закон природи. Вони зухвало викликають: «Нема Бога!» А на це псалмопівець Давид вже перед тисячами років дав відповідь: «Сказав безумний у серці своїм: „Бога немає“» (Псалом 13).

Поділилося людство на світ віруючий і невіруючий, в якому змагаються Дух Божий і дух часу на життя і смерть.

Ми, християни, є людьми Світла. Ми не живемо в світі, де демони орудують своєю сатанською сваволею, а живемо в світі Божому. Правдивим Господарем Вселенної не є демон, але Господь Бог, Творець неба і землі, всього видимого й невидимого! Як світло кожного ранку перемагає темноту, так і в історії світу в остаточному перемагає Добро. Тому цілком кожної людини має бути змагання до добра, а не до зла.

Під впливом Божого Духа збереглися в християнській Церкві найцінніші перлини старовинної культури. Віра християнська зродила глибоку філософію, прекрасне мистецтво. Церква Христова протягом майже 2000 літ огортає людство теплом духовних, моральних і матеріальних добродійств.

Гідність людини, цей найбільший скарб людського роду, знайшлася сьогодні в небезпечі всюди, де християнська правда жорстоко переслідується безбожниками, де партійні й групові засади поставлено вище Божих і людських. Спроби такої партії, чи групи людей, поліпшити життя людини, ніколи не увінчуються успіхом, бо виходять вони з фальшивого принципу, дух сатанинської гордості керує ними й нема в них Духа Божого.

Дух же Святий провадить людину до Отця Небесного, в Царство Боже. В вигляді стовпа облачного Він провадив у пустині ізраїльський народ, що тоді одинокий вірив в єдиного, правдивого Бога. Дух Святий говорив через Пророків. Він осіння Пресвяту Діву Матір'ю, від якої народився Спаситель світу Ісус Христос. При хрещенні Ісуса в ріці Йордані об'явилася Свята Трійця й Дух Божий у вигляді голуба з'явився над Ісусом і було чути голос з неба: «Це Син Мій улюблений, в Йому Моє благовоління». Підчас Преображення Господнього на горі Фаворській, коли обличчя Ісуса сяяло як сонце й хмари заслонювали Пророків Мойсея і Іллію, знову почувся голос з хмари: «Це Син Мій улюблений; в Йому Моє благовоління. Того слухайте». Це було задокументовання Божественності Ісуса Христа і Його спасительної місії.

Дух Святий вдиховляє святих, а також побож-

них вчених, поетів, мистців, філантропів та спонукує їх до піднесення в гору отриманого Об'явлення. Розум побожної людини, розум генія — це немов телеграф, яким Господь передає людству свої мислі — ідеї.

Рукоположенням передавали Апостоли своїм наступникам Благодать Пресвятого Духа. Вселенські Собори призивали Духа Святого в поміч, щоб Він надхнув їх учасників для корисної праці для добра Церкви Христової на землі згідно Волі Божої.

Надхнені Духом Святим мистці створили неперевершені твори музики, малярства, архітектури, а зокрема Храмів Божих.

Дух людський створений для Правди, але в своїй обмеженості і через затемнення гріхами, може помилитися. Але брехня є щось гірше як помилка. Вона є свідомим перекручуванням Правди. Життя неправдою є проти ества людини. Тільки злі духи — демони можуть природньо жити в брехні й з брехні. Цьому підпадають всі, що опановані сатаною, всі безбожніні самолюби, усі тирани й диктатори, всі доктринерські утопісти, що віддаляються від Бога й хочуть запаанувати над світом.

Але все на світі цьому марнота марнот і суєта суєт. Все проміне, всі пам'ятники, всі здобутки культури й техніки колись зникнуть тільки добрі діла будуть як сонце сяяти в Царстві Божому.

Такими роздумуваннями повинен кожний зайнятися на Зелені Свята, в дні Свят Святої Трійці й Святого Духа.

Йти нам треба за Христом, Який сказав: «Я дорога і правда і життя».

Прот. М. ГІЛЬТАЙЧУК

Де Дух Господень — там свобода

Великі й урочисті свята П'ятидесятниці, які ми святкуємо, це спомин про величні діла Божі. Ці дні відроджують наші серця, очищують наші, будення порохом припалі душі й родять надію на вічне, безсмертне. Це подих того відсвіжуючого вітру, це злиття того благодійно-урожайного дощу, який був посланий з неба в дні П'ятидесятниці над Єрусалимом. Над тим Єрусалимом, який був пригнічений важкою атмосферою події, що сталася була сім тижнів тому. «Розпни, розпни Його!» — ревіла розбурхана юрба. А чини? — Як багато з них каялося; сумління не давало спокою. Від ранку третього дня по цій трагічній події, коли рознеслася чутка, що Той розп'ятий і похований — воскрес; Той, що з Ним розмовляли учиники, Якого бачило майже п'ятьсот душ, Він таки був, якщо не Тим, ким Він Сам Себе називав — Сином Божим, то великим Пророком.

Важко, задушно, як перед грозою, було в серцях багатьох мешканців Єрусалиму. Цієї задушливої атмосфери не могли розвіяти: ні висока жидівська рада, ні фарисеї, ні книжники й садуккаї. Їхні твердження, в які вони самі не вірили, що Ісус Назарянин, Якого вони вбили й поховали, не воскрес,

а що його викрали Його ж таки учиники, були даремні. Велика частина народу розглядала цю поважну дійсність зовсім інакше, як оце недавно на судищі. «Ні, Він таки не був злочинцем», говорили в пів голос між собою. Тому оце зловісне «Розпни, розпни Його!» — лежало важким каменем на їхньому сумлінні.

Між цими тисячними масами, що прибули на свято П'ятидесятниці до Єрусалиму, був невеличкий таємно захований гурток людей, що були вірні обітницї Воскреслого, чекали терпеливо, в молитві й надії, на її здійснення. І ось підчас цього задушливого настрою людських мас, підчас хвилюючого очікування учиників: «Стася несподівано шум з неба, неначе від буйного вітру, що надходить і сповнив увесь дім, де вони сиділи. І явилися їм поділені язики, наче вогненні, і осліли по одному на кожному з них. І сповнились всі Духа Святого й почали говорити іншими мовами, як Дух давав їм промовляти». (Діяння св. Апостолів 2, 2-4). Ця не охоплена людським розумом дія чуда Божого, є й для нас важливою, тому, щоб ми зрозуміли, яке велике звинив нам Господь, та що приносить і нам цей же самий Дух Святий. Св. ап. Павло пише: «Де Дух Господень — там свобода». (II Коринт. 3, 17)

Цієї свободи кожному з нас потрібно і про неї ми повинні молити Господа, щоб: 1) Звільнитися нам від тягару, що тяжить на власному нашому сумлінні, і 2) Звільнитися від страху перед ворогами Христа.

П'ятидесятниця або Зелені Свята, це був день подяки Богові за земні плоди, цей день був рівночасно й святом народнім, на яке прибував нарід звідусіль, навіть з далеких провінцій. Цього року по такій трагічній події, як смерть Христа, і небувалій, як Його воскресення, це свято прийняло інший характер. Воно сталося святом волі для тих про яких кажуть нам Діяння Св. Апостолів: «Почувши ж це вони сокрушилися серцем, і сказали до Петра та інших апостолів: Що ж робити нам, мужи браття?» (Діяння 2,37).

Коли людина вчинила переступ, то він буде переслідувати її примарою як день, так ніч, до гробової дошки. Перед цією примарою не можна ніде скритися, бо вона, як та власна тінь завжди ходить за нашими п'ятами. Так само образ Розп'ятого на Голгофі, стався образом переслідування багатьох, що були там присутні, й що зібралися спільно святкувати день П'ятидесятниці. Нам відомо, що бувають люди різних натур. Лісова яблуня належить до породи яблунь, але її овочів не можна порівняти ніколи до щепленої деревини тої самої породи. Є люди м'якосердні й твердосердні, покірні й горді. В покірних і м'якосердних сумління відзивається голосніше й чутливіше; в гордих тільки часом, бо вони стараються його придушити, «пришити нову латку до старої одежини». Цих дві відміни людей бачимо наглядно в Єрусалимі підчас П'ятидесятниці. В перших за голосом їхнього сумління «пом'якли серця», другі, щоб здушити цей голос, глузливо говорили: «Вони повпивалися могом вином». (Діяння 2,13). Тому й говорить Господь устами пророка Єзекиїла (36, 26-27): «І вложу вам нове серце й дам нового духа, й викину кам'яне серце з вашого тіла, а дам вам серце м'ясне. І вдихну в нутро ваше духа Мого, й учиню, що будете ходити в заповідях Моїх, та хоронити й виповняти постанови Мої». Цими самими словами говорить Господь і сьогодні до нас. Говорить тому, бо бажає щоб ми стали дітьми Його, щоб простити нам наше минуле, щоб у чистоті й вірі побачили великі діла Його, й звільнитися від страху перед ворогами Христа.

П'ятидесятниця стала днем волі не тільки для тих, що покаялися, вона стала рівнож і для тієї малої громадки учеників Христових, що очікували обітницю. До цього часу вони не мали відваги виступити з полум'ям свідченням про воскреслого Христа, тому що їх опанував ще страх недавно пережитого. З цього становища вивів їх на висоту волі Дух Божий. «Ставши ж Петр з одинадцятьма підніс голос свій та промовив до них: «Мужі іудейські й усі мешканці Єрусалимські! Нехай це відомо вам буде, і вислухайте слова мої!» (Діяння 2, 14). П'ятидесятниця стала виповненням обітницю Спасителя: «Ви приймете силу Духа Святого, що зійде на вас, і будете Мені свідками в Єрусалимі та по всій Юдеї й Самарії і аж до краю землі». (Діяння 1,8). Від цього пропам'ятного дня розгорілася велика пожежа

проповіді про воскреслого Христа, як Сина Божого. Який вознісся на небо, і знову має прийти у великій славі Своїй, з ангелами Своїми, щоб судити живих і мертвих. Від цього дня почався ріст Церкви Христової, якої наріжним каменем є Він, Спаситель, і яку не в силі подолати ворота пекольні.

«Що ж маємо робити?» — питала понад трьохтисячна маса народу. «Що ж нам робити?» — питає багато християн в сьогоднішні дні. Відповідь на це питання лишається та сама. «Покайтеся!» Бо хоч ми християни хрестилися в ім'я Його, але в бігу наших років життя ми часто губимо ту чисту одежу, яку ми на себе вдягли, і несвідомо вдягаємо іншу, яку нам підсуває сатана. Тому треба нам над цим поважно застановитися і просити Бога про дар Духа Святого, Який би нас оновив і визволив з рабства страху, щоб ревно свідчити про Того Самого Христа, що однаковий вчора, сьогодні, завтра, і на віки вічні.

Сьогодні, в наш вік, положено на нас велике завдання. Провидіння Боже розпоростило нас по всіх закутинах землі, поміж різними народами. Цим самим вимагається від нас, щоб ми сповнювали наш найвищий і найсвятіший обов'язок, нашу місію, — були свідками Його. Православна Церква, це Церква Соборна й Апостольська, яка свій довгий історичний шлях обильно встелила праведними тілами мучеників, між якими не бракує синів і доньок нашого Народу. Тому, перебуваючи в розсіянні на чужині ми не сміємо «валитися гнилою колодою», а мусимо сповнювати наш святий, апостольський обов'язок, по мірі наших сил, щоб не стали ми негідними внуками великих предків. Якщо бракує нам сили і відваги, просім Господа про дар Духа Святого. — Бо, де Дух Господень, — там свобода!

ПОДЯКА

Усім, що привітали мене з Святом Світлого Христового Воскресення, не маючи змоги відписати особисто, цією дорогою складаю мою сердечну подяку.

МИТРОПОЛИТ НІКАНОР

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Великоднє число «Рідної Церкви» було видруковано ще перед 10 квітнем. На жаль, адміністрація Видавництва одержала його поштою з друкарні щойно у Велику Суботу, 20 квітня, а тому журнал не міг бути вже розісланий перед Великодніми Святами, за що перепрошуємо наших Шановних Передплатників.

Ще залишилася на продаж по зниженій ціні велика кількість примірників книжки:

О. БІЛОУСЕНКО «НАША ВІРА»

Короткий катехизис Православної Віри.

Ціна — 2 н. м. з пересилкою. Надійність можна висилати поштовими марками.

Виписувати книжку під адресою:

Pfarrer Anatol Dublanskyj, (13 b) Landshut/Bay.,
Schönaustr. 15 b.

75 - ліття Митрополита Іларіона

Первоісархові Української Православної Церкви в Канаді ВПР Митрополитові Іларіону в цьому році сповнилося 75 літ з дня народження. Ім'я ВПР Митрополита д-ра Іларіона відоме широким колам не тільки українців, але й багатьох чужинців. Визначний ісарх Української Православної Церкви, вчений, автор багатьох праць з історії Церкви, богослов'я, мовознавства й інших ділянок науки, перекладач Богослужб і Святого Письма на українську мову, став він гордістю православних українців. Його ювілей це не тільки свято Української Православної Церкви в Канаді, це свято всіх православних українців.

Митрополит Іларіон (в світі проф. д-р Іван Огієнко) народився 15 січня 1882 року в містечку Брусиліві, Радомиського повіту на Київщині, в родині побожних українських селян Івана й Єфросинії.

По закінченні початкової школи в Брусиліві, будучи матеріально бідним, вступає в 1896 р. до Військово-Фельдшерської школи, де наука була безплатна, і закінчує цю школу в 1900 р. Працюючи як лікарський помічник у київському військовому шпиталі, готується до іспиту зрілості, який здає екстерном в 1903 р. при гімназії в м. Острозі на Волині. Після цього вступає на медичний факультет Університету Св. Володимира в Києві. Зацікавившись одначе філологічними студіями, переходить на історико-філологічний факультет, який закінчує в 1909 р. На університеті зокрема вивчає історію Української Церкви, канонічне право і студіює стародавні мови та пише кандидатську працю «Ключ розуміння Іоанікія Галатівського».

По закінченні університету вчителює в середніх школах м. Києва, готується до праці в університеті й працює науково. Виходять друком у той час такі його праці: «Огляд українського мовознавства», «Українська прагматична термінологія» й інші. В

1915 р. стає приват-доцентом Київського Університету при кафедрі літератури й мовознавства.

Після революції 1917 р. і постанови Української Держави багато працює, як голова Комісії для відкриття вищих шкіл в Україні, зокрема заснування Українського Університету в Києві й доводить до відкриття його. На цьому університеті стає він надзвичайним професором. Його невтомній праці завдячує постанови також Українській Державній Університет в м. Кам'янці Подільському, якого він був першим ректором. Проф. І. Огієнко приймає й активну участь в державному житті незалежної України. В 1918 р. він був Міністром Освіти в уряді УНР, в 1919 р. став Міністром Ісповідань, а пізніше Головноуповноваженим Міністром Уряду УНР.

В 1920 році проф. І. Огієнко виїжджає на еміграцію в Польщу. Тут повертається він до наукової праці в ділянці українського мовознавства та продовжує розпочату ще в Україні, за час її незалежного існування, працю над розмосковленням Української Православної Церкви. В роках 1924-1926 працює викладачем української мови й літератури в учительській семінарії у Львові.

В 1926 р. стає професором старослов'янської мови й кирилівської палеографії на Православному Богословському Факультеті Варшавського Університету. На цьому становищі перебував проф. І. Огієнко до 1932 р., коли польська шкільна влада звільнила його за спротив полонізації православних студентів».

В часі, коли проф. І. Огієнко викладав на Варшавському Університеті, в 1931 році, Університет у Брно (Чехословаччина) надав йому звання доктора філософії.

В роках 1933-39 проф. І. Огієнко видавав у Варшаві науково-популярний місячник «Рідна Мова», якого вийшло 81 число. Крім цього в роках 1935-37 видавав науково-літературний місячник «Наша Культура».

Увесь час свого перебування в Варшаві проф. І. Огієнко працює науково. Крім багатьох цінних праць, що були друковані в видаваних ним журналах, що з них деякі вийшли також окремими відбитками, проф. І. Огієнко написав і видав ще такі праці: «Фонетика церковно-слов'янської мови» (1927 р.), «Константин і Мефодій» (два томи, 1927-1929), «Пам'ятки старослов'янської мови» (1929), «Українська літературна мова XVI століття» (два томи, 1930), «Нариси з історії української мови» (1937), «Постання азбуки й літературної мови слов'ян» (1938) й інші.

Останні роки перед другою світовою війною, почавши з 1936 р., проф. д-р І. Огієнко віддається праці над перекладом Біблії на українську мову. В 1939 р. виходить у Варшаві його переклад Нового Заповіту і Псалтиря. Переклад усієї Біблії був закінчений літом 1940 р., але видання її не було можливим через воєнні обставини. Цей переклад Біблії робив проф. І. Огієнко на замовлення Бритійського Біблійного Товариства в Лондоні.

Після упадку Польщі, Церковна Рада в Холмі восени 1939 р. висунула кандидатуру проф. д-ра І. Огієнко

єнка на Холмського єпископа. В зв'язку з цим Собор Єпископів Автокефальної Православної Церкви в так зв. Генеральному Губернаторстві 30 вересня 1940 р. постановив висвятити його в Єпископи з титулом «Архієпископа Холмського й Підляського». Після прийняття проф. І. Огієнком чернецтва й одержання імені Іларіона та висвячення в диякони й єромонахи і возведення в сан архимандрита в Яблочинському монастирі, 20 жовтня 1940 р. в Холмському Катедральному Соборі дуже урочисто відбулася його хіротонія в Єпископи. Хіротонію довершили Варшавський Митрополит Діонісій разом з Празьким Архієпископом Савватієм і Люблінським Єпископом Тимофієм, з одночасним возведенням його в сан Архієпископа. 18 березня 1944 р. Собор Єпископів підвіщив Архієпископа Іларіона в сан Митрополита Холмського.

В липні 1944 р. Митрополит Іларіон був змушений залишити Холм та виїхати на еміграцію. Якийсь час він перебував в Австрії, а потім у Швейцарії. З Швейцарії в 1947 р. переїхав до Канади.

Надзвичайний Собор Української Греко-Православної Церкви в Канаді, що відбувся 8 і 9 серпня 1951 р. у Вінніпегу, обрав ВПР Іларіона Митрополитом Вінніпегу й всієї Канади.

В Канаді ВПР Митрополит Іларіон, крім керування Церквою, частих Архієпископських візитацій, викладів на Теологічному факультеті Колегії Св. Андрея у Вінніпегу, далі продовжує займатися науковою й видавничою працею. В роках 1951-1953 видавав місячник «Наша Культура», а з 1953 р. по сьогодні видає місячник «Віра й Культура». Крім цього в останніх роках ВПР Митрополит Іларіон написав і видав цілий ряд цінних праць, з яких не можна не згадати таких особливо, як історично-канонічна монографія «Поділ Єдиної Церкви Христової і перші спроби поєднання» II (1952), «Українська Церква за Богдана Хмельницького» (1956) й найновіша «Українська Церква в час Руїни».

Впродовж свого життя Митрополит Іларіон написав всіх праць кілька сот, з ділянок української філології, слов'янської філології, слов'янської палеографії, старослов'янської мови, історії українського друкарства, історії Української Церкви, православного Богослов'я, гебраїстики, методології перекладу Біблії й т. ін. Серед тих праць не мало більших наукових монографій.

Крім наукових і популярно-наукових праць, Митрополит Іларіон займався перекладом Біблії й Богослужбових книг та написав також багато релігійних поезій, кілька поем і кілька релігійно-філософських драм.

Приходиться просто дивуватися невиспущаній енергії ВПР Митрополита Іларіона й його працьовитості. Звідки ця енергія береться, дають відповідь слова самого Митрополита, які він сказав на привітання його від Єпархіяльної Ради Східньої Єпархії УГПЦеркви в Канаді в зв'язку з 75-літтям. ВПР Митрополит сказав, що він багато читав, багато займався філософією, і переконався, що правда — лише в Євангелії, і всі свої дипломи він приніс до Святого Престолу і поклав там. На початку свідомого життя перша ідеологія його, як він був ще молодим, була: «Праця — то ціль людського життя». Пізніше

ідеологія поширилася: «Праця для народу — то ціль людського життя». І остаточно ідеологія його оформилася у гаслі: «Служити народові — то служити Богові». Щастя полягає в праці, вище щастя — то праця для народу, а найвище щастя — то праця для народу в світлі виконання Божих Заповітів.

Редакція й Видавництво «Рідна Церква» складають разом з Українською Православною Церквою в Канаді й з усіма українцями у вільному світі глибокий поклін ВПР Митрополитові Іларіону з нагоди 75-ліття його та молять Господа Бога, щоб послав йому сил і здоров'я ще довгі роки продовжувати вельми корисну працю на славу Божу й добро Української Православної Церкви й всього Українського Народу.

ЮВІЛЕЙНІ СВЯТКУВАННЯ

Ювілейні святкування з нагоди 75-ліття з дня народження ВПР Владики Іларіона, Митрополита Української Православної Церкви в Канаді, відбулися 4 і 5 травня, в м. Вінніпегу.

В суботу, 4 травня, ввечері в залі катедрі Пресв. Трійці в Вінніпегу відкрито виставку друкованих праць і рукописів Високодостойного Ювілята, а також рідкісних друків з його книгозбірні й архіву. На виставці показано понад 200 книг і рукописів, серед них 80 готових до друку творів ВПР Митрополита. Серед рукописів особливу увагу звертав переклад Біблії, що друкується тепер в Лондоні, та великі об'єми описи українських стародруків. На чолі стародруків стояла Острожська Біблія з 1581 р.

В неділю зранці, 5 травня, українці з Вінніпегу й околиці масово заповнили велику Катедру Пресв. Трійці. Прибуло чимало також людей і з усіх кінців Канади. Урочисту архиєрейську Службу Божу відправив ВПР Митрополит Іларіон у сослуженні численного духовенства.

Після святкового обіду, пополудні відбулася урочиста Академія в честь Ювілята. Проводив нею протопресв. о. д-р С. В. Савчук, голова Президії Консисторії і голова Ювілейного Комітету. Почесний голова Ювілейного Комітету, ВПР Архієпископ Михаїл, не зміг прибути до Вінніпегу через недавню операцію. Його іменем привітав Ювілята о. д-р С. В. Савчук від усієї УПЦеркви в Канаді. З черги зачитали свої ювілейні доповіді: о. протопресв. Г. Метюк «Церковна діяльність Митрополита Іларіона», д-р Ю. Мулик-Луцик «Наукова праця Митрополита Іларіона» і інж. Ф. Онуфрійчук «Митрополит Іларіон, як національно-громадський діяч».

В кінці своєї доповіді інж. Ф. Онуфрійчук підніс у дарунок ВПР Митрополитові Іларіонові часточку мозаїки з Софійського Собору в Києві.

В перервах між доповідями виступали церковні хори трьох парафій у Вінніпегу, мистецько виконуючи різні церковні піснопілля.

Наприкінці Академії сказав слово Достойний Ювілят.

В Академії прийняло участь дуже багато людей. Була вона виявом щирої любові православних (Закінчення на ст. 16.)

Прот. Д. БУРКО

Протоєрей Кирило Стеценко

(До 75-річчя з дня народження й 35-річчя смерті)

Стає тепло і радісно на душі, а з тим і сумно, коли згадуємо Кирила Стеценка, відроджувача і творця української церковно-національної музики, стає сумно за його передчасну смерть.

К. Стеценко народився 24 травня 1882 року в селі Квітках, Канівського повіту на Київщині. Батько його, Григорій Стеценко, був селянин-маляр, що мав невелику садибу та дві десятини землі. Жили Стеценки бідно, бо достатки з маєтку та малярства були мізерні, а сім'я мала одинадцять душ. Вже змалку Кирило Григорович виявив незвичайні здібності до музики й співів. На це звернув увагу брат матері Кирилка (вона була донькою диякона Івана Горянського) священник Данило Горянський, що був смотрителем Києво-Софійської бурси, мавши освіту — Київську Духовну Академію. Він літом 1892 року забрав 10-річного Кирилка до Києва й віддав до бурси, а разом і до художньої школи, бо хлопець мав і малярські здібності. Майбутній композитор зарання сам почав прокладати свій життєвий шлях. В час навчання в школі він жив у свого дядька Д. Горянського, а літом замість відпочинку в селі, ходив на заробітки до панської економії, щоб мати на зиму хоч якісь власні засоби. Крім цього в дні вакацій Кирило допомагав батькові в малярстві, малював церкви в селах та містечках.

В бурсі К. Стеценко, від першого дня своєї науки тут, співає в шкільному церковному хорі, а з 3-ї кляси він, 12-літній, стає диригентом цього хору (офіційно за диригента вважався учитель співу бурси І. Вишинський, але з огляду на здібності К. Стеценка він передав йому цей обов'язок). Вже тоді він пише музику на слова псалма 33-го «Благословлю Господа у всякий час», починає писати своє знаменне «Слава в вишніх Богу» й інші композиції. Як свідчить покійний протоєрей П. Корсунівський, що був учнем бурси в той час, К. Стеценко в вільні години збирав бурсаків і вчив їх співати українські колядки та щедрівки, які чув від свого діда, диякона І. Горянського, та від старших дяків на селах. Він сам гармонізував ці співи на два-три голоси і при кожній нагоді вивчав їх бурсою. «Ми збиралися у коридорах бурси й співали під його проводом через увесь вільний час, — каже автор спогаду (пок. Корсунівський). Та найбільше нас захоплювали, — говорить далі автор, — його колядки «Ой видить Бог» і «Нова рада стала»... Ці пісні бурса співала і на павзах між лекціями, і по обіді, і по вечері перед сном. Інспектор (москаль, на прізвище Розов), казався, але нічого не міг вдіяти, бо ж Кирило сестринюк його зверхника, смотрителя. Він (Розов) лише писав куди слід доноси за «мазепиство», а нас українських дітей, інакше не називав як: Мазета, хахол, босая команда, мазніца, й ще гірше». (Газета «Свобода» ч. 130, в. VI. 1947 р.). Талант К. Стеценка вже в ті роки часто приводив диригентів у «священний трепет» тим, що він, ранній юнак, умів без камертона, не помиляючись, давати хорові тон і мав надзвичайну музичну пам'ять.

По закінченні бурси Кирило Григорович вступає до Київської Духовної Семінарії. В ці роки його музична творчість поглиблюється і ширшає, він скоро виростає на композитора не абиякого формату. Цьому сприяли незалежні матеріальні умови молодого композитора, здобуті його здібностями та наполегливістю, вони дали йому можливість більше віддаватися творчій праці. В цей час він пише музику на «Хвалить ім'я Господнє», дві «Херувимських» та інші такі композиції, а з світських «Бурлака», «Вночі на могилі», «Серед степу» й інші. Тоді ж він почав писати оперу «Полонянка», що зосталась, на жаль, не закінчена; окремі фрагменти з неї як хор дівчат «Рости, квіте» й «Кряче ворон чорний» були надруковані. Церковні твори К. Стеценка в той час виконувалися семінарським хором, як також співав їх і архиєрейський хор Михайлівського монастиря, диригент якого, І. Аполлонов, дуже шанував талант композитора і навіть добився призначення його на свого помічника.

Успіхи К. Стеценка в Києві заохочували його надрукувати свої церковні композиції. Він укладає збірку їх і надсилає її до Петербургу, музичному цензорові прот. Лісіцину. Цей оскоро повертає твори авторів, в багатьох місцях поперекреслювані, без жадних пояснень чи поради. Йому не подобався український дух Стеценкової музики. Та це не зупинило творчих намірів і стремління молодого, багато обдарованого композитора. Він ще з більшою енергією і завзяттям працює над своїми композиціями, підвищує свою музичну освіту, вивчає українську народню пісенну творчість.

По закінченні Духовної Семінарії, 1903 року, Кирило Григорович стає вчителем співів у Київській Церковно-Вчительській Школі, директором якої був протоєрей Василь Липківський (пізніше Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви). Але незабаром, 1905 року, весь учительський персонал цієї школи, що підібрав був собі й директор, розігнали, а деякого й арештували, за «українофільство». Кирило Стеценка вислали на Донщину, а самого прот. В. Липківського понизили на становище священника Св.-Покровської церкви на Солом'янці, передмісті Києва. Через два роки К. Стеценкові дозволили повернутися в Україну, але без права займати якусь посаду в «Духовном Ведомстві» і з заборонаю жити й працювати в Києві. Йому дають призначення викладача співів у Білоцерківській жіночій гімназії, а 1908-го року дозволяють жити в Києві. Тут він викладає співи в Медичній Школі, наполегливо доповнює свою музичну освіту лекціями у професора Любомирського і дедалі розгортає музичну творчість, якої не залишав при всяких обставинах. Далі, крім служби в Медичній Школі, він керує хором у Стрітенській церкві, що на Сінному базарі (1935 року доценту зруйнована советами), «де запроваджує співи із своїх творів на українські мотиви, записані ним з напівів старих

дяків по селах України», як про це говорить згадавший вище прот. П. Корсунівський.

Та скоро на композитора спадає нова біда. Поет Олекса Коваленко видав друком свій літературно-мистецький збірник, де вмістив тексти «Ще не вмерла Україна» і «Прометей» під музику К. Стеценка. Проти них обидвох почався 1910 року поліційний процес. О. Коваленко втік за кордон, а Стеценка арештували; довелося одсидіти якийсь час в Лук'янівській тюрмі, разом з М. Лисенком та С. Єфремовим, що також були заарештовані тоді за «сепаратизм». Після цього для К. Стеценка всі можливості дальшої його діяльності в Києві закрилися. Розбився його широкий плян утворення в Києві великого хорового ансамблю, замість кількох дрібних хорів, про що він клопотався. Усе паралізував московський поліційний режим.

Того ж року (1910) К. Стеценко переїздить на Поділля, в містечко Тиврів, до свого дядька протоєрея Данила Горянського, що був там смолителем місцевої бурси, також понижений за «сепаратизм» із посади смолителя Києво-Софійської бурси. Тут, у Тиврові над річкою Богом, Кирило Григорович стає в бурсі викладачем співів і з подвійним запалом віддається музичній творчості. За недовгий час у цьому тихому старовинному містечку, на лоні чарівної природи, наш композитор написав Літургію №2, пізніше перекладену в текстах на українську мову й видану друком, закінчив гармонізацію більше 50-ти колядок та щедрівок, написав багато світських хорових творів і почав писати оперу для дітей «Івасик-Телесик» та оперову феєрію «Іфігенія в Тавриді».

Року 1911-го К. Стеценко висвятився на священика і його призначили на настоятеля парафії села Голово-Русави на Поділлі. Життя на селі благодатно-тихе в ті часи, сповнене своєрідної краси, тим більше у такому краї як Поділля, але одноманітне й глухувате, занедрого стало скучним для композитора й він, скаржився на це в листах до приятелів. Дуже відрадним для нього в цих умовах були зустрічі з композиторами М. Леонтовичем, що жив тоді на Поділлі, та з Я. Степовим і П. Синицею, що також там часто бували. Ділячись з ними спільністю ідей і творчих замислів для добра й культури свого народу, він при кожній можливості продовжував писати свої композиції. Крім цього за ті шість років він записав із уст народу багато пісень, з яких чимало гармонізував, ще глибше пізнав велелемну незрівняну красу української народної творчості, яку він так щиро любив.

Весняна революція 1917 року відкрила для української інтелігенції, яка любила свій народ, широкі можливості діяльності. К. Стеценко переїздить з с. Голово-Русави до м. Вінниці. Але тут він не знаходить відповідних умов для його широких плянів і скоро переїжджає до Києва. Початок нового життя, воскресло після більше двох сот років неволі України. Будівання її вільного державно-національного життя. К. Стеценко серед перших його подвижників, разом з О. Кошицем, М. Леонтовичем та Я. Степовим, у Музичному Відділі Міністерства Освіти, що ним (відділом) сам він, Стеценко, керує. Виробляються проекти Музичних Інститутів, утворю-

ються хорові капелі республіканського масштабу і зразкові національні хори на місцях.

На пропозицію С. Петлюри 1919 року К. Стеценко спільно з О. Кошицем утворюють державну капелю для популяризації української пісні серед народів світу. Вирядивши цю капелю під керівництвом О. Кошиця за кордон, де про неї скоро заговорили всюди, Стеценко утворює другу таку і з нею вирушає в подорож по Україні, будить рідною піснею замосковлені українські міста, піднімає в народі дух, запалює любов до рідної культури, до своєї вітчизни. Цей його подвиг був тріумфом української народної пісні, що своїм чаром наверхала, українізувала багатьох. Як славетний О. Кошиць рідною піснею промовляв у той час до чужинців про забутий світом український народ, так він, Стеценко, промовляв нею до українських сердець, нагадував їм про свій рідний духовний світ, затоптаний ворогом, зневажений. Коли осінню 1919 року Кирило Стеценко дав кілька концертів в Одесі, в міській аудиторії та в клубах заводів, він зворушив усе місто. Зрусифікований одесит, що до того часу не чув мистецького виконання української пісні, прослухавши кілька хорових виступів Стеценка був приголомшений, він «до болю плескав у долоні, — як каже очевидець, — конче вимагаючи повторення співу». Це була українізація Одеси.

Разом з тим цей подвиг Стеценка був благовістям про Українську Автокефальну Православну Церкву, бо його капеля співала і церковні служби українською мовою. Так в Одесі він, як священик, відслужив надхненно при співі капелі Службу Божу в Св. — Дмитрівській церкві і там відразу заснувала українська парафія. Так було в Черкасах, у Єлисаветі й інших містах. Славна подорож тривала до кінця 1920 року; далі советський режим, що опанував Україну розгромивши її державність, заборонив Стеценкові його велику національну і церковну місію.

Позбавлений національно-пісенної трибуни, пригнічений страшною дійсністю, що так насміялась над воскресінням України, К. Стеценко почував себе «птахом з підірваними крилами», як казав про нього за день перед своєю трагічною смертю М. Леонтович (вбитий большевиками в січні 1921 р.). Але його творчий дух, любов до свого народу і невтомна працьовитість надали йому сил видержати пробу, що стала ще важчою, коли він довідався про смерть свого щирого друга М. Леонтовича. Він цілком поринає в творчу працю. Закінчує композиції початі ще в Голово-Русаві, пише нові церковні твори, гармонізує старовинний Лаврський напів, перекладає церковні служби на українську мову. «За два з половиною роки як народилась Українська Автокефальна Православна Церква, Кирило Григорович стільки написав церковно-музичних творів, що переглядаючи все написане ним, дивуєшся силі й могутності його надхнення, творчості і просто фізичній витривалості цієї малої слабенької зовні, але великої і могутньої в своїй творчості людини, а разом з тим уявляєш собі скільки міг би написати К. Г. за свого життя, коли б безжалісна й нагла смерть так рано не скосила його» (П. С-ко: «Протоєрей Кирило Гри-

горович Стеценко», «Церква і Життя» ч. 4, 1927 р.).

В той час протоєрей К. Стеценко приймав живу участь в організаційній церковній діяльності, належав до ближчих сподвижників протоєрея В. Діпківського. Відома його праця в ВПЦРаді, участь в Всеукраїнському Церковному Соборі в жовтні 1921 року та в комісії для перекладів Богослужб. Його церковні композиції здобули собі в Україні широку заслужену славу. Не було ані одної парафії, поки існувала Українська Автокефальна Православна Церква, де не співали б на Службах Божих Стеценкових творів, починаючи від Софійського собору в Києві і до найдавшого закутка Чернігівщини чи Поділля, вони звучали скрізь.

1921 року протоєрей К. Стеценко рятуючись від голоду переїхав з родиною із Києва в село Веприк біля м. Фастова, на посаду настоятеля, що її сам і українізував. Тут у вільні години він далі працював над композиціями та мріяв про кращі дні, коли знову міг би жити й творити у Києві. Але сталося інакше... В квітні 1922 року він захворів на плямистий тиф (сповідав тифозного парафіянина і від нього заразився). 29 квітня великого композитора 40 літ віку, в розквіті творчих сил, не стало. На прохання парафії, що не схотіла віддати свого пастиря киянам, його поховано в с. Веприку біля церкви.

З приводу вістки про смерть прот. К. Стеценка прот. П. Корсунівський, що був тоді співаком у капелі О. Кошиця, пише: «В травні 1922 року, під час

нашого концерту в Берліні, прийшла вістка, що упокоївся Стеценко. Почали ми під цю сумну вістку співати його «На Йорданській річці»... У Кошиця з очей потекли сльози, а в нас усіх також»... (Свобода» ч. 130, 6. VI. 1947 р.).

Творча спадщина прот. Кирила Стеценка велика і яскрава. Його церковні композиції Всеношна, дві Літургії, шість «Херувимських», чотири «Милість спокою», дев'ять «Хвалить ім'я Господнє», гласові співи церковного круга, задостойники, прекрасні колядки та щедрівки, чудові канти й всі інші Богослужбові музичні твори, то багатий скарб у хоровій пісенній культурі Української Православної Церкви. Його Панахида — це за словами О. Кошиця, твір геніальний, це пророча ораторія загального воскресіння з мертвих. «Творчість Стеценка, — каже цей другий велетень українського хорового мистецтва, — оригінальна, неймовірно ніжна та глибоко релігійна. Це найтонша, найделікатніша лірика італійського пензля в релігійному маллярстві. У Стеценкавській творчості все шире, безпосереднє, природнє». (3 листа О. Кошиця до П. Маценка, 3 грудня 1941).

Про композиторську спадщину К. Стеценка в його світській музичній творчості, якою він славно продовжував подвиг М. Лисенка, треба б писати більше. Життя і творчість Стеценка, то віддане і високе служіння своєму народові, в пам'яті якого він житиме вічно.

Послання Президентів Екуменічної Ради Церков до дня П'ятидесятниці

Як щороку Президенти Екуменічної Ради Церков до дня П'ятидесятниці звернулися до Членів Церков цієї Ради з традиційним Посланням. Серед сім'ох підписів під цим Посланням, знаходиться також підпис православного грецького Архієпископа Михаїла з Нью Йорку.

В Посланні говориться:

«В цей день народження Христової Церкви маємо взаємно собі пригадати про це, що Церква народилася в тому моменті, коли Дух Святий зійшов на Апостолів, що зобов'язав їх проповідувати про великі Діла Божі всім тим, що були з ними. Так сповнилася остання обітниця Воскреслого Христа: «Ви приймете силу Духа Святого, що зійде на вас, і будете Мені свідками в Єрусалимі та по всій Іудеї й Самарії і аж до краю землі». (Діяння Св. Апост. 1,8).

Бути Церквою — це значить жити силою Святого Духа. Це та сила, якої ми потребуємо, щоб досягнути покаєння й відновлення життя; і щойно ця сила робить Церкву здібною подавати надію тим, хто її втратив.

Зі страхом дивляться народи в невідоме майбутнє. Важкі проблеми взаємовідносин між людьми, що спричинилися до терпінь мільйонів наших ближніх, як раніш так і тепер нерозв'язані. Причина цього не в тому, що бракує потрібного розуміння й розсудливості, або зовсім нема загальної доброї волі, але в тому, що люди не мають в собі сили, щоб творити добро, хоч вони знають, що це їхнє завдання.

Підчас закінчення безуспішної конференції в справах розброєння, приблизно перед 20 роками, голова конференції заявив: «В такому положенні як наше нічого іншого не може нам допомогти, як тільки віра... Труднощі й перешкоди не лежать у світі поза нами, але в наших думках і серцях. Ми властиве хочемо досягнути ціль, але ми не хочемо вловні рішитися, щоб заризикувати засобами для досягнення цієї цілі». В такому становищі перебуваємо ми й тепер. Ми тужимо за справжнім порозумінням і миром між народами, але ми не можемо рішитися, щоб оцінити це. В Церквах знаходимо шире бажання відродження, єдності, довіреної нам проповіді Євангелія, але нема повної готовості віддати себе на службу Христові, щоб стати добровільними знаряддям Його Спасительного Чину. І ось тепер у день П'ятидесятниці пригадується нам, що існує одян і єдиний шлях, щоб перетворити нашу неміч у силу — це прийняти Духа Святого, Який зробив розчарованих Учнів відважними свідками.

Ось тому просимо Вас, Дорогі Брати, довірливо здатися на Господа, щоб одержати силу з Висоти. Ми часто горливо працюємо, щоб щось зробити для Бога, але при тому забуваємо про Самого Бога і не чекаємо на Його Святого Духа. «Це здійсниться ні військом, ні силою вашою, але Моїм Духом», говорить Господь Сил.

Нехай спільнота у Христі, яку ми маємо в Екуменічній Раді Церков, покаже народам, що існує

Конференція Представників Українських Православних Церков США і Канади

В Нью Йорку в днях 9-11 травня ц. р. відбулася Конференція Представництв Української Православної Церкви в США і Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Вважаючи цей факт дуже важливим в житті Української Православної Церкви на чужині, подасмо нижче повністю Комунікат, який видали учасники Конференції.

КОМУНІКАТ

Другої Конференції Представництв Української Православної Церкви в Сполучених Штатах Америки й Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Конференція відбулася в днях 9-11 травня 1957 р. в Парафіяльному Домі під ч. 213 Іст 15-та вулиця, в Нью Йорку, Н. Й.. Представництво Української Православної Церкви в США було під проводом Високопреосвященнішого Митрополита Іоанна, в складі Високопреосвященнішого Архієпископа Мстислава, Високопреосвященнішого Архієпископа Геннадія, Протопресвітера Л. Веселовського і Проф. Василя Завітневича. Представництво Української Греко-Православної Церкви в Канаді, під проводом Високопреосвященнішого Митрополита Іларіона, складалося з Високопреосвященнішого Архієпископа Михаїла, Протопресвітера С. В. Савчука й Священника Т. Ковалишина. — Конференція відбулася, як ревізита Української Греко-Православної Церкви в Канаді Українській Православній Церкві в США.

По належнім обговоренні різних питань, які стояли на програмі, Конференція винесла між іншими такі рекомендації та постанови:

1. Підтверджено постанову Першої Конференції, 15-16 серпня 1953, в Вінніпегу, Ман., що ні одна, ні друга Церква не приймають у склад свого Духівництва духовних осіб з другої Церкви без Відпускної Грамоти їх Первоієрархів.

2. В справі служення Священослужителями одної Церкви в другій, постановлено слідуюче:

а) Самостійне одноразове служення відбувається тільки за згодою місцевого ієрарха даної Церкви.

б) Співслужіння відбувається тільки за попереднім порозумінням і згодою настоятеля даної парафії.

в) Для уможливлення Священослужителям одної Церкви користати з гостинності другої Церкви, обидві Церкви обмінюються списками своїх повноправних Священослужителів, та повідомляють одна одну про кожну зміну у тих своїх списках.

3. Стверджуючи надзвичайно велике значення в церковному житті православних українців існування Теологічного Відділу Колегії Св. Андрея в Він-

ніпегу, як єдиної сьогодні Духовної Школи, що виховує священничі кадри для всієї Української Православної Церкви, Конференція кличе всі клітини Української Православної Церкви в світі до всебічної помочі Вищій Богословській Школі при Колегії Св. Андрея, цілий тягар утримання якої дотепер несе сама Українська Греко-Православна Церква в Канаді. — Одночасно з цим ствердженням, Провід Української Православної Церкви в США освідчив, що від біжучого року поза стипендіями для своїх студентів, що вчать в Вищій Богословській Школі при Колегії, Українська Православна Церква в США буде допомагати Колегії сталою річною дотацією.

4. Конференція визнала конечну потребу видавання Богословського Журналу для всіх православних українців у світі.

5. Конференція визнала конечну потребу спільних виступів обох Церков на захист Української Православної Церкви від ворожих нападів.

6. Конференція визнала конечну потребу постійної реальної співпраці в справі перекладів і видань Богослужбових книг і підручників і для того постановила:

а) Коли одна чи друга Церква має намір видати якубудь Богослужбову книгу чи підручник, вона наперед інформує про цей намір другу Церкву і висилає їй свій рукопис на опінію ще перед друком, в цілях можливого вживання даної книги чи підручника в обох Церквах.

б) В справі видання Службника вже приготованого до друку Українською Православною Церквою в США рішено: цей Службник перед його друком пересилається на опінію Українській Греко-Православній Церкві в Канаді, по отриманні якої, коли б це показалося потрібним, може бути покликана комісія для остаточного узгіднення тексту перекладу.

7. Конференція визнала конечну потребу стислої співпраці в поширенні Духовної Літератури й згідно з тим постановила, щоб обидві Консисторії порозумілися з собою та оголошували й розповсюджували видання обох Церков.

8. Беручи під увагу постанову Надзвичайного Собору Української Греко-Православної Церкви в Канаді, 8-9 серпня 1951, «щоб у межах кожної держави, де живуть православні українці, вони об'єдналися в одну Українську Православну Церкву, а не ділилися на різні формації», як рівно ж беручи під увагу визнання Собору Єпископів Української Православної Церкви в США, 9-10 серпня 1955, затверджене Третім Собором тієї Церкви, 14-16 жовтня 1956, «що в кожній країні, чи державі, може існувати лише один український православний духовний центр (митрополія, єпархія чи адміністративна округа), що живе своїм власним автокефальним життям», Конференція урочисто проголосила:

а) Поза межами України існує лише одна Українська Православна Церква, яка духовно окормлює

народ Божий, який, живе силою Святого Духа. І нехай цей народ Божий дасть ясне свідчення аж до останніх кінців землі про це, що цей Дух робить людей здібними виконувати милосердний Божий план для Своїх дітей».

і об'єднує весь український народ у вільному світі. В Сполучених Штатах Америки і Канаді існують дві духовно неподільні частини цієї Української Православної Церкви, — Українська Православна Церква в США та Українська Греко-Православна Церква в Канаді, які живуть своїм самостійним, автокефальним життям, згідно з своїми статутами та згідно з державним устроєм своїх країн.

б) Ці дві Церкви, адміністративно самостійні, становлять собою одну духовну цілість, і як такі у спільних для себе справах нараджуються, порозуміваються, і в разі потреби спільно виступають як члени одної і тої самої Української Православної Церкви.

в) Конференція визнає і стверджує, що на континенті Північної Америки є тільки дві частини єдиної Української Православної Церкви, а саме — Українська Греко-Православна Церква в Канаді та Українська Православна Церква в США. І тому Конференція оцим закликає усіх православних українців, світських і духовних, на терені Сполучених Штатів Америки і в Канаді, які перебувають поза цими двома Церквами, щоб вони приєдналися до цих Церков і так довершили об'єднання всіх православних українців у Північній Америці в одній Українській Православній Церкві, Рідній Церкві українського народу.

г) У справі Української Православної Церкви по інших країнах, поза Сполученими Штатами Америки й Канадою, Конференція постановила, що проводи обох Церков мають нав'язати контакт з відповідними церковними чинниками в тих інших країнах та вжити своїх впливів, щоб і там україн-

ське православне церковне життя сконсолідувалося, згідно з повищеними засадами, в одну Українську Православну Церкву, та щоб врешті в кожній країні, подібно, як у Сполучених Штатах Америки і в Канаді, була тільки одна Українська Православна Церква, без різних відламків та без різних формалцій. Згідно з цією постановою рішено вислати відповідного листа до Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, за підписами ієрархів обох Церков.

9. Конференція ствердила велику користь із спільних нарад Проводів обох Церков і постановила відбувати такі спільні наради кожний раз, коли для того буде конкретна потреба, по можливості кожного року.

Дано в Філядельфії, Па., в Катедрі Св. Володимира, дня 12-го травня 1957 р.

Комунікат підписали:

Від Української Греко-Православної Церкви в Канаді: Іларіон, Митрополит Вінніпегу і всієї Канади, Михаїл, Архієпископ Торонта і Східньої Канади, Протопресвітер С. В. Савчук, Голова Президії Консисторії УГПЦ в Канаді й священник Т. Ковалюшин, Секретар Консисторії УГПЦ в Канаді.

Від Української Православної Церкви в США: Іоанн, Митрополит Філядельфії й Сполучених Штатів Америки, Мстислав, Архієпископ Нью Йорку й Голова Консисторії УПЦ в США, Геннадій, Архієпископ Чикаго, Протопресвітер Лев Веселовський, Заст. Голови Консисторії УПЦ в США і проф. Василь Завітневич, Секретар Церковної Ради Митрополії УПЦ в США.

Освячення українського православного храму у Франкфурті над Майном

Останні два дні місяця березня були особливими для української православної парафії у Франкфурті над Майном. У зв'язку з освяченням власного храму урочистість почалася вже в суботу 30-го березня. Настоятель парафії протоєрей Ф. Луговенко відправив Всенічну, а після неї посвятив хреста, що його після того було піднесено на дзвіницю новозбудованого храму.

В неділю 31-го березня ранок випав дуже гарний. Хмари вчорашнього дня розійшлися, тепло й привітливо сяло сонечко. Тюльпани, що їх посаджено вже перед двома роками навколо храму рівними рядками, тепер саме почали барвисто квітнути, радіючи ранній весні. Біля храму в дворі і поза ним зібралось вже вранці чимало українців, місцевих і приїжджих. Всі чекали приїзду Й. В. Владика Митрополита Ніканора, який мав доконати чин освячення храму. Біля 10-ої години прибув автобус, з митрополичим хором і з понад 40 парафіянами з Карлсруе і Маннгайму. Радісно було спостерігати, як знайомі з колишніх таборів ДП, тепер, після довгого часу, знову зустрілися біля цієї скромної церковці, радісно вітаючись та оповідаючи про своє життя, ділючись новинами, враженнями. Святочний і радісний настрій панував навколо гармоніюючи з радістю весняного пробудження природи.

Рівно о 10-ій год. прибув Й. В. Владика Митрополит, а з ним разом і директор Мюнхенської філії Світової Ради Церков п. Георг Тр. Галлін. Перед входом до церкви Високого Гостя привітав хлібом-сіллю та коротким словом заступник голови Парафіяльної Ради п. З. Овсяник.

В церкві Владика зустрів настоятель парафії, в своєму слові підкресливши, що велич і радість сьогоднішньої урочистості лежить не лише в тому, що закінчено добре християнське діло, а й у тім, що парафія сьогодні вперше зустрічає у себе свого Владика, Голову УАПЦ, і відчувається щасливо, що може спільно з ним в цей урочистий момент вознести вдячну молитву Господеві. Після слова настоятеля член Парафіяльної Ради п. Григорій Слэнко, який більшу частину роботи по будові храму висів на своїх плечах, підніс Владичі ключ від церкви, як символ того, що новозбудований храм належить до УАПЦ. Владика, вручаючи ключ настоятелю, відповідає на його привіт теплими словами на тему: «Я пастир добрий» . . . . (Іоана 10, 11), які слова написано над райськими дверима храму.

Під спів хору: «Достойно є» Владика облачається і приступає до чину освячення храму. Йому опієслужать протоєрей Ф. Луговенко і протодиякон о. Леонід Король. Прислужують іподиякони Антон Лонжок

Новозбудований храм УАПЦ у Франкфурті над Майном (назовні незакінчений).

і Богдан Білинський. Урочисто й гармонійно співає хор під керівництвом пані Неоніли Луговенко. Чин освячення закінчується хресним ходом навколо церкви, яку Владика окроплює свяченою водою. Лунають співи молитов, притягаючи увагу місцевого німецького населення й натовп цікавих збирається біля огорожі церковного двору. Кореспонденти місцевих німецьких газет ретельно все фотографують.

Після хресного ходу починається Служба Божа. Храм вщерть виповнений вірними й гостями. Горять численні свічки, освічуючи разом з електричними лампами паникадил прекрасно зроблений старанням прот. Ф. Луговенка в українському стилі іконостас. Блакить і золото — домінуючі фарби!

Перед Божественною Літургією приступають до сповіді численні говіючі. Все це люди, що живуть розсіяно і не мають поблизу своїх осель українських православних церков. Тепер вони користаються з нагоди після довгих років посповідатися й прийняти Св. Тайни Христові. На Великому виході якось особливо звучать слова виголосу священника: «... нас всіх православних християн і християн всього світу нехай пом'яне Господь Бог...», бо серед присутніх чимало теж і неправославних. Є гості євангеліки, навіть такі, що знають нашу мову і наш обряд ще з України, де вони колись жили. Моляться з нами й наші брати українці греко-католики, які мирно живучи тут з православними, беруть участь в урочистості.

Молитовно й натхнено йде Служба Божа, гарно співає хор, побожно моляться українці, — моляться хоч і на чужині, але в своєму власному храмі. Він, цей храм, «такий рідний і все в ньому зроблено так, як колись в дома було» — чулося вже перед початком Служби Божої... Це написано і зараз на обличчях вірних і віритися, що в цей момент вони думками на далекій Батьківщині... Інакше, чому ось

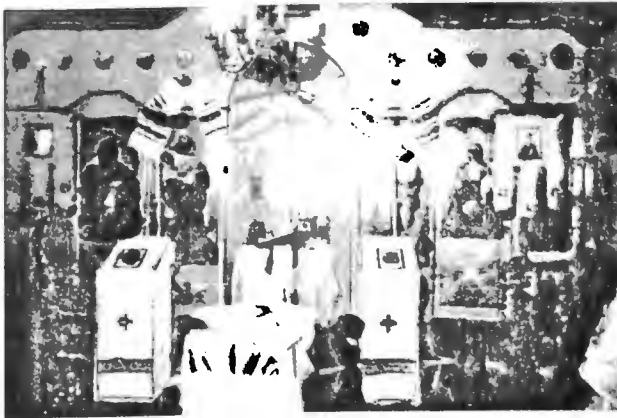
тут і там кануть сльози?... Прекрасні хвилини!... Благословенні хвилини!...

Після співу Запрічасного виходить Владика з вітваря і починає проповідь. З захопленням слухає наряд тихі, але в душу проникаючі слова проповіді свого Архидиякона, що говорить про храм, як місце спільної молитви. — про храм, що існував у всі часи і у всіх народів, що існує зараз і буде існувати завжди, бо без віри в Бога і спільної молитви до Нього годі існувати людині. Де двоє або трое зібрані в ім'я Господа, там і Я серед них — нагадує Владика слова Христові (Матв. 18, 20).

В кінці Служби Божої, після молитви за Україну, проспіваної патхенно хором, протоєрей Луговенко звертається з короткими словами подяки на адресу всіх тих, що своїми пожертвами і власною працею сприяли постанню у Франкфурті свого власного храму. Він кличе парафіян до нового чину, кажучи: «трудно було збудувати свою церкву у Франкфурті, але, може, ще трудніше буде організувати тут справжнє українське православне церковне життя, коли байдужість, а то й ворожість, панують в серцях багатьох з нас. Ми мусимо бути свідомими цього і проти цього мусимо направити нашу дальшу спільну роботу».

Після Служби Божої всіх приїжджих Парафіяльна Рада запрошує на спільний обід, що відбувся в одному з ближчих до церкви ресторанів і в якому взяло участь 75 осіб. Як на Богослуженні, так і на обіді крім представників від Світової Ради Церков, є присутніми й представники від німецьких євангеліцьких організацій, які в своїх промовах щиро вітають українську православну громаду у Франкфурті, обіцяють їй на далі свою моральну й матеріальну підтримку. Під оплески присутніх настоятель парафії протоєрей Ф. Луговенко з свого боку вітає декана, Всечесного Пастора Кляйна з Грісгайму, представника Світової Ради Церков п. Г. Тр. Галліна, керівника Гільфсверку Єванг. Церкви у Франкфурті-Нід п. Й. Фроста, дякуючи їм за моральну й матеріальну допомогу на будову українського православного храму у Франкфурті. Особливо сердечно дякує о. настоятель п. Фросту за те, що він зацікавив місцеву пресу жертвенною роботою групи православних українців, що з скромними засобами, але з непохитною вірою в святе діло, довели це діло до кінця. Він зміг пробудити інтерес до нової української церкви і серед населення м. Франкфурту. «Українська церква» — писав він до о. прот. Ф. Луговенка: «стала просто популярною і я підтримую цей інтерес, щоб побороти присуд загальної opinio, ніби бездомні чужинці є лише асоціальний елемент... Нехай приїдуть до цієї церкви і побачуть, на яке шляхетне діло ці люди здібні!». Завдяки старанням п. Фроста вже за три дні до посвячення храму з'явилися кореспонденти різних часописів на місце будови храму, де сам п. Фрост їх інформував, даючи їм відповіді на всі питання, зв'язані з будовою храму. Не дивно отже, що в німецькій пресі не лише франкфуртській, а й в газетах Штутгарту, Ашафенбургу, Ессену і навіть Гамбургу та Мюнхену й інш. з'явилися статті й численні фотознімки нашої церкви у Франкфурті і її посвячення.

Внутрішній вигляд храму УАПЦ у Франкфурті.

Багато теж і листовних привітань одержала Парафіяльна Рада від різних достойників, які не змогли прийти на урочистість.

Згадана популярність призвела до того, що нову церкву приходять оглядати не лише окремі відвідувачі, а й цілі групи. Одного дня приїхало аж двома автобусами велике товариство, що оглянувши

церкву, залишило чималу суму, як жертву на церковні потреби.

З цього знаменного дня 31-го березня 1957 року почалось у Франкфурті регулярне православне церковне життя. Вже через 10 день в новій церкві знову відбулася Служба Божа на Вербну неділю, після якої було відправлено урочисту панахиду за складій душі нашого великого поета Т. Г. Шевченка. На попереднє прохання парафіян прот. Ф. Лутовенко виголосив змістовну проповідь-реферат на тему: «Шевченко, як віруюча людина», заперечуючи твердження безбожників, що Шевченко не був людиною віруючою.

У Велику П'ятницю відбувся винос Плащаниці і служба — погреб Христа, а в ночі на перший день Великодня, так само при великій кількості віруючих, відбулася Великодня Служба з посвяченням пасок. Співав хор з Карлсруе. Нарешті в неділю Розслабленого було відправлено Службу Божу, спеціально призначену для молитви за добродійців, живих і спочилих, що своїми жертвами сприяли будові українського православного храму в столиці Гессенщини та доброму імені нашого побожного народу.

Присутній

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

ПЕРЕБУВАННЯ ВПР МИТРОПОЛИТА НІКАНОРА НА ВІДПОЧИНКУ В ШВАЙЦАРІЇ

Високопреосвященніший Митрополит Ніканор впродовж чотирьох тижнів від 18 квітня до 15 травня перебував у відпочинковому будинку Світової Ради Церков в м. Локарно в Швейцарії.

СОБОРИК ДУХОВЕНСТВА

В четвер, 4 квітня, з благословення Високопреосвященнішого Митрополита Ніканора, в Мюнхені відбувся Соборик духовенства Мюнхенського деканату УАПЦ. В церкві св. Покрови рано відбулася Літургія Напередосвячених Дарів, яку відправляли прот. П. Дубицький в сослуженні прот. А. Дублянського й свящ. П. Садовського. Гарно співав невеликий чоловічий хор, зокрема чудово було виконано співи «Нехай стане молитва твоя...» зі стихами. Присутнє духовенство приступило до Св. Сповіді й Св. Причастя.

ПЕРША СЛУЖБА БОЖА НОВОГО НАСТОЯТЕЛЯ В МЮНХЕНІ

На Благовіщення Пресв. Богородиці, що випало в неділю 7 квітня, вперше відправляв у церкві Св. Покрови в Мюнхені при Дахауерштр. митроф. прот. д-р Симеон Смерека, що призначений настоятелем цієї парафії, яка від часу виїзду прот. І. Заяця в кінці мин. року не мала свого постійного настоятеля. Разом з о. д-ром С. Смерекою в цей день відправляв у цій церкві Службу Божу о. прот. П. Дубицький, який, як благочинний на Баварію, впровадив нового настоятеля в його обов'язки та представив його присутнім на Богослуженні парафія-

нам. Новопризначений настоятель о. д-р С. Смерека виголосив до вірних глибоку змістом проповідь, яка зробила на них сильне враження.

НОВИЙ СВЯЩЕНИК УАПЦ

Високопреосвященніший Митрополит Ніканор висвятив у Карлсруе в суботу, 18 травня, в диякони й в неділю, 19 травня, в священники Михайла Михайловича Єремєєва. Новий священник УАПЦ с сином панства Єремєєвих, що живуть у Женеві, має вищі богословські студії й порівняно ще молодий віком; має 32 роки. Сам о. М. Єремєєв проживав в Парижі й призначений в поміч о. протопресвітеру В. Вишневіському.

Редакція РЦ вітає нововисвяченого священника в рядах духовенства УАПЦ і бажає йому Божого благословення в його праці на Ниві Христовій серед рідного йому українського православного народу.

ВЕЛИКОДНІЙ ДАРУНОК

Цього року, за прикладом минулих літ, з нагоди Великодня, Консисторія Української Православної Церкви в США надіслала до Європи, в тому числі і до Німеччини, великодній дарунок в грошах, що їх, дякуючи кільком священникам, парафіям та окремим людям доброї волі, збрала Консисторія для найбільш потребуєчих залишенців в Європі. Ці гроші, згідно з волею жертводавців, було приділено для українських воєнних інвалідів через СУВІ, для хворих українців у санаторії Гавтінг, для хворих і старших віком, а особливо для хворих на туберкульозу і потребуєчих наших людей.

ВЕЛИКОДНІ БОГОСЛУЖЕННЯ В МЮНХЕНІ

Великодня відправа в українській православній церкві Св. Покрови в Мюнхені почалася докладно в 12 год. ночі. Церква була переповнена вірними, що прибули з різних кінців цього майже мільйонного міста. Урочисто відправляв настоятель цієї парафії митр. прот. д-р С. Смерека у сослуженні о. А. Деметра. Невеликий, але добре заспіваний чоловічий хор під диригентурою сотника А. Качана гарно виконував всі великодні піснопіння. В усьому відчувалася врочистість Великого Дня.

В цьому ж храмі першого дня Великодніх свят о год. 4 пополудні була відправлена Вечірня, а наступний день, в Світлий Понеділок, Рання і Літургія. На цій Літургії був присутній Пан Президент УНР д-р Степан Витвицький.

Під час Літургії митр. прот. д-р С. Смерека виголосив глибоку змістом проповідь на тему «Христос Воскрес — Воистину, справді Воскрес».

МЮНХЕН - ЛЮДВІГСФЕЛЬД

Не зважаючи на значне зменшення нашої української православної громади в оселі Мюнхен-Людвігсфельд через виїзд багатьох за Океан, Великодня Служба Божа і в цьому році відбулася в нас величаво й при численній участі парафіян.

Великодні Богослуження відправляв о. прот. П. Дубицький, гарно співав хоч і не великий, але добре зіспіваний хор, під керуванням п. Т. Кириченка. При цій нагоді не можна не згадати про чудовий вигляд нашого храму, що його дбайливі руки Сестрицтва й повсякчасне й щире піклування титаря п. М. Новака, відповідно прикрасивши, зробили справді місцем, в якому забувалося про щоденні турботи. Пишні квіти, якими була прибрана наша церковця, та рушники над образами утворювали в душі парафіян вражіння гармонії й теплоти Божого Храму.

П. М.

НА ВЕЛИКДЕНЬ У ЛЯНДСГУТІ

Підчас цьогорічної Великодньої відправи в українській православній церкві св. архистр. Михаїла в Ляндсгуті (Баварія) панував особливо піднесений настрій. Вперше за весь час існування цієї церкви, на Великдень прибули до неї помолитися не тільки її парафіяни, але й вірні УАПЦ з далекого Амбергу, що віддалення на більш як 130 км., та з Регенсбургу. Прибуття їх до Ляндсгуту уможливила грошева допомога на цю ціль від Світової Ради Церков, завдяки якій було оплачено більшість коштів за автобус.

Далеко до півночі, вже з вечора вірні прибували до церкви, щоб приложитися до плащаниці, що була гарно прибрана квітами й після Полунощниці була віднесена до зівтаря на престол.

Рівно в 12 год. ночі розпочалася Великодня відправа. Вже давно ця церква не бачила в своїх мурах такої кількості людей, що заповнили її. Недавно обраний титар п. Г. Карасюкевич докладав усі старання, щоб все вийшло добре. Гарно співав

хор, зложений з співачок церковного хору в Регенсбургу і співаків у Ляндсгуті, під керуванням на Угрені — протодіякона Г. Воробця, а на Літургії — п. Т. Федоренка. Відправляв настоятель парафії прот. А. Дублянський з протодіяконом Г. Воробцем. Великодня Євангелія читалася на трьох мовах: Українській, церковно-словянській та німецькій.

Урочистість Богослуження, гарний спів хору й спільна молитва православних українців з трьох парафій УАПЦ в східній частині Баварії залишили незабутнє вражіння. Хоч Богослуження закінчилося над ранком, ніхто не почувався змученим. Всі духовно підкріплені, з радісним настроєм поверталися до дому.

Парафіянин

ВЕЛИКДЕНЬ У ШТУТГАРТІ

Перший раз після 1951 р. в Штутгарті (Вюртенбергія) відбулася Великодня Служба Божа. Останні шість років православні українці, що живуть в Штутгартині, не мали свого постійного священика; лише цього року, в січні, прибув сюди протоєрей Д. Бурко.

Пасхальне Богослуження відбулося в Цуффенгавзені, при місцевій німецькій католицькій церкві. Крім парафіян, що живуть в Штутгарті, Цуффенгавзені, Людвігсбургу, Бад-Канштатті та інших передмістях Штутгарту, на службу приїхали вірні й з дальших околиць, як Гальброн та ін. На Богослуженні були православні й інших національностей, росіяни, вірмени й лотиші.

На закінчення відправи, з ініціативи Парафіальної Ради, зокрема п. сотника Г. Туза, відбулося спільне свячене, в якому взяли участь всі присутні на Богослуженні. Підчас цієї трапези настоятель парафії, прот. Д. Бурко, звернувся до всіх з Пасхальним привітанням, у якому нагадав про Великодні українські традиції й закликав вірних Української Автокефальної Православної Церкви не забувати ці традиції на чужині, шанувати свою предківську Православну віру й свою Церкву.

Вірний

СВ. - ПОКРОВСЬКА ПАРАФІЯ В НОВОМУ УЛЬМІ

Великодня ніч. На небі мерехтять спокійно зорі, а в церкві біля Господнього гробу, який потопав в морі живих квітів, свічки. Наші люди цієї ночі не сплять. Багато вже слухає в церкві «Діяння св. Апостолів». Помічається незнаних осіб, що приїхали з околиць, щоб в цю святую ніч підкріпити свої душевні почування, щоб сполучитися в одну православну українську родину. Починається Полунощниця. Церква оживає і чим раз більше наповнюється вірними. Всі нетерпляче чекають тієї хвилини, коли пролунає воскресна стихира, коли почнеться «обхід», хоч чуємо, але в цю хвилину свого, в милім українським стилі, прибраного храму.

«Воскресіння Твоє, Христе Спасе...» — лунає милозвучний спів, і несеться в цю тиху святую ніч спокійним леготом понад могили покійників різних конфесій, між якими не мало й наших дорогих братів і сестер, сповіщаючи і їх про світле Христове Вос-

кресіння. Хресний хід спивається перед головними входовими дверима, і по побожному виголосі «Слава Святій...» несеться радісне, потрясаюче душу: «Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав, і тим, що у гробах, життя дарував». Відчиняються хрестом двері й храм наповнюється співом Великоднього тропаря й кадильним димом, палаючи ярко в світлі, купаючись в природній зелені, якою цвинтарна управа спеціально прикрасила храм на цю урочистість. Високо за Престолом вносяться велика ікона воскреслого Спасителя, над якою ясно жевріють привітальні слова: «Христос Воскрес!»

Все це радує серце й нагадує щось таке далеке, таке давнє... Немало труду і хисту вложив тут невтомний і глибоко віруючий церковний титар п. Н. Німченко, який виконує свої обов'язки в нашій парафії вже п'ять років. Воскресну Утреню й Божественну Літургію відправляє, з піднесенням настроєм, прот. М. Гільтайчук, на цей раз самий, бо прот. І. Жуковський лежить хворий у лікарні. Співає хоч невеликий, але добре зіспіваний церковний хор, під керуванням п. Т. Булавчика. Непомітно проходить час і наближається свячення пасок. На дворі будиться другий хор. Це пірнаті співаки, кожне на свій голос, хвалять спільно Христове Воскресіння. Ще раз гомонить привітальне слово настоятеля, трічі «Христос Воскрес!» та побажання веселих і благословених Свят, і вірні співають, щоб розговітись свяченим, як колись їхні прадіди, діди й батьки, споминаючи в цей час всіх рідних, яким ворот спокійно й помилитися не дає.

Присутній

*
* *

Не менш урочисто пройшли Великодні свята в інших українських парафіях у Німеччині. Деякі священники, що обслуговують більше число наших парафій і осередків, де живуть наші люди, виявили максимум жертвенності, що була часто працею понад силу, щоб всі їх відвідати й скрізь відправити Богослуження.

Ось так, в одному з листів до редакції, прот. О. Семенович з Ганноверу описує про свої Богослуження в Страсному тижні й на Великдень:

... В четвер відправив в Ганновері Службу Божу й ввечері Страсті. В п'ятницю там же виніс Плащаницю й зараз же поїхав за 110 км, до Ділгольцу, де відбувся винос Плащаниці о год. 23-ій, після чого ще відправив Ранню, що закінчив у 1-ій год. ночі. В суботу рано повернувся до Ганноверу і зараз же пересів на поїзд до Геттінгену, де виніс Плащаницю, відправив Божественну Літургію і освятив паски. З Геттінгену поїхав до Ганноверу, по дорозі вступивши до Гільдесгайму, де також виніс Плащаницю й освятив паски.

В Ганновері, де найбільша парафія, відбулися Полунощниця, Великодня Заутреня й Літургія, після якої освятив паски. Служба Божа пройшла тут дуже урочисто, гарно співав хор. В церкві було багато людей. Закінчилася Служба Божа в 4-ій год. ранку й по 6-ій год. я поїхав до Брауншвайгу, де відправив обідницю й освятив паски, а тополудні відправив ще Вечірню. На другий день відправляв Службу Божу в Гільдесгаймі, а на третій в Ділгольці...

ПОБУТ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ КАНАДИ В США

В дні 8-14 травня ц. р. в США перебувала делегація Української Православної Церкви Канади в складі: ВПР Митрополит Іларіон, ВПР Архiepіскоп Михаїл, протопр. д-р С. В. Савчук і свящ. Т. Ковалишин. Це була ревізита УПЦеркви Канади УПЦеркви в США, яка в вересні 1953 р. відвідувала УПЦеркву в Канаді.

Членів делегації Канадійської Церкви, що прибули літаком до США пополудні 8 травня, зустрів на летовищі Лонг Айленд ВПР Архiepіскоп Мстислав з духовенством. Після короткого привітання і відпочинку члени делегації прибули до катедри Св. Володимира в Нью Йорку, перед якою рівнож відбулися привітання Високих Гостей. Після обміну привітальними словами Митрополита Іоана і Митрополита Іларіона, Архiepіскоп Мстислав у со- служенні 22 священників і 2 протодияконів відправив урочистий молебень, після якого виголосив відповідне слово. Молебень закінчено Многоліттям ієрархії, духовенству й вірним Українських Православних Церков в Канаді й США.

Того ж дня ввечері відбувся в честь делегації величавий бенкет, на якому промовляли присутні ієрархи, духовенство та ряд світських осіб.

Наступні два дні 9 і 10 травня були присвячені діловим нарадам, що відбувалися під проводом ВПР Митрополита Іоана в конференційній залі катедральної парафії Св. Володимира в Нью Йорку.

В суботу 11 травня Високі Гості прибули до Осередку УПЦ в США в Бавн Брук, де відбулося закінчення нарад. Вислід цих всіх нарад подано в спеціальному Комунікаті, що його друкуємо в цьому числі РЦ на ст. 10-11. Пополудні того ж дня Канадійська Делегація, оглянувши установи УПЦ в Бавн Брук, від'їхала до Філядельфії.

Зустріч з Делегацією УПЦеркви Канади розпочато в Філядельфії подібно як і Нью Йорку величавою молитовною урочистістю. Після зворушливої зустрічі, в церкві Св. Покрови була відправлена Всенічна. Всенічну відправу очолив Архiepіскоп Михаїл, якому співслужило багато духовенства. Перед кінцем відправи Митрополит Іоан привітав Архiepіскопа Михаїла з 15-літтям його архипастирського служення. Після Всенічної відбулася трапеза, приготована сестрицтвом парафії, підчас якої виголошено було багато промов, на які відповів глибокого змісту словом Митрополит Іларіон.

Кульмінаційною точкою зустрічі Проводів Українських Православних Церков в США і Канаді була урочиста архиєрейська Служба Божа в катедрі Св. Володимира в Філядельфії в неділю 12 травня, що її на запрошення Митрополита Іоана очолив Митрополит Іларіон. Крім двох Митрополитів, в цій соборній Службі Божій взяли участь Архiepіскопи Михаїл, Мстислав і Геннадій та багато священників. Архiepіскоп Володимир не зміг прибути з огляду на хворобу. Підчас Служби Божої проповідували: після Св. Євангелії Митрополит Іларіон, а в кінці Служби Божої Митрополит

Іоан. Прекрасно співав катедральний хор церкви Св. Володимира з Нью Йорку, під управою проф. В. Завітневича. Людей прибуло до церкви так багато, що не могли всі в ній зміститися.

На обіді, приготуваному катедральним сестрицтвом, виголошено знову багато промов, в яких підкреслювано важливість цієї зустрічі й відбутих нарад. Ввечорі того ж дня Митрополит Іоан приймав членів Канадійської Делегації в своїй приватній резиденції.

У понеділок, 13 травня, на запрошення Української Вільної Академії Наук Митрополит Іларіон у штерт заповненій залі Українського Інституту в Нью Йорку виголосив доповідь на тему: «Саббатянство в Україні».

У вівторок, 14 травня, Делегація відлетіла до Канади.

ВІДИЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

6 березня в Сан Франціско нагло помер протопресвітер *Павло Калинович*. Покійний був довголітнім секретарем Поліської Духовної Консисторії, а на еміграції секретарем Митрополита Александра й професором літургики на Богословсько-Педагогічній Академії УАПЦ в Мюнхені.

7 березня на 73 році життя упокоївся д-р *Петро Тяняк*, професор Теологічного факультету Колегії Св. Андрея у Вінніпегу.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ЧУЖИНЦІВ

В Євангеліцькій Академії в Ізерлоні в днях 8-10 квітня ц. р. відбулася Конференція представників Свідкової Ради Церков, Лютеранського Світового Союзу, Внутрішньої Місії Євангеліцької Церкви, представників крайового уряду та представників бездержавних чужинців в Північно-Райнської Вестфалії, в тому числі й від УАПЦ.

На Конференції обговорювалося питання можливості якнайкращого включення бездержавних чужинців у суспільне, господарче й культурне життя країни в зв'язку з запроєктованою в близькому часі ліквідацією таборів.

Після нарад в кількох дискусійних групах, стверджено важливість ролі Церкви й душпастирської опіки над національними групами чужинців, konieczність включення молоді в професійне життя, необхідність допомоги в вивченні нових фактів, опіки над хворими й старшими віком та інше.

А. О.

ЮВІЛЕЙНІ СВЯТКУВАННЯ

(Закінчення з ст. 6)

українців у Канаді до свого Митрополита, виявом органічної єдності й нерозривності їх з своєю православною вірою й своєю Українською Православною Церквою.

ВІП Митрополит Іларіон на день свого ювілею одержав понад 700 привітань з Канади й усіх країв вільного світу, головним чином від українських церковних, наукових і громадських установ, а також від багатьох окремих осіб.

ТРЕТІЙ ТОМ ІСТОРІЇ УПЦеркви

Друк третього тому праці проф. І. Власовського «Нарис історії Української Православної Церкви», як повідомляє «Українське Православне Слово» зближається до кінця. Цей том буде мати майже 400 ст. друку і ілюстрацій. Появу його в продажі можн очікувати в кінці серпня ц. р.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «РЦ» склали пожертви (всі суми подаємо в німецьких марках): п-а М. Литус — 4,15; п. Н. Притц — 9,62; п. А. Кумановський — 4,70; п. Д. Суходольський — 1,-; п. М. Сніжинський -25,-; прот. Ю. Гаврилюк — 2,50; прот. М. Чернявський — 4,84; п-ні К. Домбровська — 9,02; п. К. Смовський — 4,80; прот. Е. Горгіца — 4,85; п. Д. Княгинецький — 2,50; п. Є. Тиравський — 15, 30; п-ні І. Хомяк — 8,80.

Вісім Жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

Продаються книжки: *Проф. Іван Власовський: Нарис Історії Української Православної Церкви*, том I і II по 25, — н. м., або за комплект, два томи 50,— н. м. з пересилкою. Звертатися на адресу:

М. Hajuk, (13a) Erlangen, Sieglitzhof 21½.

Просимо Шановних Передплатників при зміні своєї адреси повідомляти про це адміністрацію нашого журналу.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р. Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва:

Oberpriester Theodor Lohowenko,
(17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23,
Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу:

Oberpriester Anatol Dublanskyj,
(13b) Landsbut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. *Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt*. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche, Karlsruhe, Erzbischofstr. 2 c, Bundesrepublik Deutschland.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

РІК VI

ЛИПЕНЬ — СЕРПЕНЬ 1957

Ч. 39

Єдність Української Православної Церкви

Справа єдності в Українській Православній Церкві — це питання, що стоїть понад усякі інші наші церковні питання й особливо тепер назріло для того, щоб його остаточно здійснити.

Не може бути двох думок, що Українська Православна Церква може і мусить бути одна. Вправді, справа інша як що єдність розуміти. Згідно з православним поглядом про єдність Церкви впершу чергу говорить не її адміністративна єдність, а єдність духовна. За словами Св. Письма «Один Господь, одна віра, одне хрещення» (Ефес. 4, 5), тобто єдність віри й таїнств. Ця єдність духовна виявляється у віруючих людей через «єдність духа в союзі миру» (Ефес. 4, 3). Єдність духовна є характеристичною ознакою для помісних Православних Церков, тобто для окремих автокефальних Церков, не залежно від того чи церкви різних національностей, чи Церкви, що складаються з тієї самої національності, як Константинопільська Патріархія, Грецька або Кипрська Церкви, що хоч кожна з них автокефальна, але національний склад ієрархії, духовенства і вірних цих Церков переважно або виключно грецький.

Щось подібного маємо і в нас. Коли під цим аспектом дивитися на єдність Церкви, то не зважаючи на це, що існує на сучасний момент кілька адміністративно незалежних галузів УАПЦеркви, сама УАПЦерква є самозрозуміло єдина. Маємо на увазі такі Церкви: УАПЦ на еміграції, очолену ВПР Митрополитом Ніканором, Українську Православну Церкву в США, очолену ВПР Митрополитом Іоаном і Українську Греко-Православну Церкву в Канаді, очолену ВПР Митрополитом Іларіоном. Ці три Церкви постали не в наслідок якогось непорозуміння між ними, чи розколу, а в наслідок природних умов, життя православних українців у різних країнах: УАПЦ в Україні, УПЦ в США і УГПЦ в Канаді. Поставали вони окремо, але поставали, як частини єдиної Української Православної Церкви. Національний момент, те, що склад їхній виключно український, має своє велике значення. Відчуття їхньої єдності має бути не тільки духовне, як духовна єдність Православних Церков різних своїм національним складом, але також, якщо можна так ска-

зати фізичне, бо члени цих Церков — це члени одного і тогож національного організму.

Почуття їхньої єдності, відчуття, що вони частини одного цілого, виявилось й виявляється вже в багатьох фактах. Найперше між ними існує молитовне єднання. Крім цього наша УАПЦ дала цим двом Церквам за Океаном більшість їхнього теперішнього єпископату. Багато також духовенства УАПЦ, переїхавши за Океан, ввійшло в склад духовенства цих обох Церков. Так само вплилися до цих Церков тисячі вірних УАПЦ, що емігрували до США і Канади.

Недавня Конференція цих обох Українських Православних Церков за Океаном цю свою єдність зафіксувала словами: «Поза межами України існує лише одна Українська Православна Церква, яка духовно окормлює і об'єднує весь український народ у вільному світі. В США і Канаді існують дві духовно неподільні частини цієї Української Православної Церкви — Українська Православна Церква в США та Українська Греко-Православна Церква в Канаді, які живуть своїм самостійним автокефальним життям, згідно з своїми статутами та згідно з державним устроєм своїх країн».

Звичайно, само собою розуміється, що до цієї єдності належить також Українська Автокефальна Православна Церква на еміграції, що її очолює ВПР Митрополит Ніканор, і до якої ще недавно належала, до свого виїзду за Океан, більшість єпископів, що підписали цю постанову.

В чому ж полягає єдність цих Церков? А полягає вона в тому, що вони православні, що вони українські, та що вони незалежні в своєму управлінні від інших чужонаціональних центрів.

Православні вони тим, що вони незмінно зберігають догмати й дотримуються канонів Святої Вселенської Православної Церкви і мають канонічно висвячений єпископат. Канонічність висвячення єпископату цих Церков вважаємо одним з найважливіших питань не тільки для сучасного, але й для майбутнього, однією з основних передумов єдності самої Української Православної Церкви, як також приналежності її до Вселенської Православної Церкви і єдності з нею. Безперечно теперішній брак зв'язків Української Православної Церкви з історич-

Православними Церквами є явищем тимчасовим, що зобумовлене певними сучасними обставинами.

Ці три галузі Української Православної Церкви єдині також і тим, що вони українські. Хай навіть у деяких з них існують часом відмінні звичаї, що випливають з недавнього минулого чи теперішнього життя українців у різних обставинах. Нехай вони мають часом не однаковий внутрішній і зовнішній вигляд своїх храмів, то коли вони зберігають єдність в основному, коли вони визнають догмати і канони Православної Церкви й вони українські, то вони єдині. Інша справа, що необхідно поволі й безболісно уодностайнювати звичаї й запроваджувати православний вигляд церков, відкидаючи чуже й неправославне.

При цій нагоді не можна не згадати, що деколи підкреслюється момент, що це Церкви хоч і українські, але при тому вже також американські чи канадійські, бо члени цих Церков громадяни цих держав. Це правда, що члени цих Церков стали вже громадянами США або Канади, але для кожного українця повинна існувати поза громадянством, яке він має, також свідомість приналежності до української нації, не тільки як пригадка про його край походження, але як живий і діючий зв'язок з усіма українцями, нехай навіть в сучасний момент, в наслідок поневолення України, можливий тільки з тими, що перебувають у вільному світі. Наші Церкви, що знаходяться в США і Канаді, не перестають бути одночасно українськими, а це їх зобов'язує до єднання з Українськими Православними Церквами в інших країнах. Інша справа, що кожна з цих Українських Православних Церков має також свої специфічні особливості, узалежнені від обставин у цих краях, де вони існують. Само вже те, що її члени рівноправні громадяни тих країв, де вони живуть, має деяке своє значення, але не вирішальне.

Як має тепер у сучасних обставинах виявлятися єдність між трьома галузями Української Православної Церкви? На цю тему особливо останніми часами з'явилося в українській церковній і світській пресі ряд статей. В більшості з них підкреслювалося необхідність насамперед духовної єдності. Інша частина вважала, що має існувати одна Українська Православна Церква з одним адміністративним і духовним центром. Отже має бути не тільки духовна, але й повна адміністративна єдність.

Постанови останньої Конференції Українських Православних Церков у США і Канаді, а перед тим ще постанови Собору Єпископів УПЦ в США з 1955 року, стверджені Третім Собором тієї ж Церкви в 1956 р., а також постанова Надзвичайного Собору Української Греко-Православної Церкви в Канаді в 1951 р. говорять лише про духовне єднання між Українськими Православними Церквами в окремих державах, в яких вони мають бути одні й неподільні.

Отже ці Церкви ставлять виразно акцент на духовне єднання. Це виразно було підкреслене і в одній з статей, як голос УПЦ Церкви в Канаді, що єдність — це насамперед згода.

Безперечно духовне єднання й згода — це основне. Але це духовне єднання і згода повинні виявлятися в чомусь конкретному. Саме ствердження, що ми є одно, якщо воно не буде виявлятися в чомусь конкретному, буде лише ствердженням, яке само по собі буде як «віра без діл мертва» (Як. 2,20). Що з того, що може бути між тими Церквами згода, але якщо вона ні в чому не виявляється, то вона буде подібна до згоди положених побіч себе двох мертвих предметів.

Тому ясно, що ствердження про духовну єдність між окремими галузями Української Православної Церкви мусить виявлятися конкретно в житті і діях тих, які до цієї духовної єдності належать. Про це цьогорічна, згадувана вище Конференція, постановила, що Українські Православні Церкви в США і Канаді «адміністративно самостійні, становлять собою одну духовну цілість, і як такі у спільних для себе справах нараджаються, порозуміваються, і в разі потреби спільно виступають, як члени однієї і тої самої Української Православної Церкви». Отже, як бачимо, тут виступає запроєктована координація дій цих обох Церков у важливих питаннях, що торкаються всієї Української Православної Церкви.

Собор УАПЦ, що відбувся в грудні минулого року, ставить питання ще далі. Він запроєктував створення спільного для всіх нас Координаційного Центру. Безперечно створення одного адміністративного центру всіх галузів Української Православної Церкви на сучасний момент не можливе. Створення ж Координаційного Центру вважаємо не тільки можливим, але й кінцевим.

З кого мав би складатися цей Координаційний Центр? Це питання повинен вирішити найперше єпископат Української Православної Церкви. До нього повинні були входити три Митрополити. Таким центром міг би взагалі вважатися Собор Єпископів цих трьох Церков, або могло це бути взагалі якесь церковне представництво. Такий Координаційний Центр повинен діяти на підставі опрацьованого й затвердженого трьома Церквами правильника і статуту. Він мав би вирішати всі головні питання єдиної Української Православної Церкви, що в межах окремих країн була б незалежною в своєму внутрішньому управлінню й керуванню. Це було б назовні найпершим і найважливішим виявом єдності Української Православної Церкви, єдності її трьох Митрополій.

Існування такої видимої єдності Української Православної Церкви вимагає само життя. Воно потрібне також з огляду на поневолення нашої батьківщини й заборону існування в ній Української Православної Церкви. Наша Церква на чужині має постійно пам'ятати про ті завдання, які лежать на ній супроти своїх братів і сестер в Україні. Вона повинна ніколи не забувати про обов'язок праці в тих ділянках церковного життя українського народу, що на рідних землях заборонені, щоб у відповідний час дати нашому народові на батьківщині те, що він буде потребувати.

З внутрішніх проявів єдності Української Православної Церкви на чужині необхідно віднести

справу існування єдиної вищої Богословської школи і підготовки нових душпастирів. Така школа має мати підтримку всіх частин єдиної УПЦеркви, мати викладачів найкращих українських православних богословів та крім аудиторного навчання, з огляду на сучасні обставини відкрити позаочний курс з виданням необхідних для пастирів підручників.

Необхідно також створити одне Українське Православне Богословське Наукове Товариство, яке крім наукової праці могло б зайнятися видавничою справою, уодностайненням Богослужбових текстів та видавало б один спільний для всіх Богословський журнал.

Це були б важливіші моменти, до яких могли згодом долучитися й інші, як видимий вияв єдності Української Православної Церкви у вільному світі.

Чи можливе це все?

Так, це все не тільки можливе, але й конечне. Дещо з того вже намітила спільна Конференція Українських Православних Церков в США і Канаді. Дещо ще треба поповнити.

Це єднання повинно охопити не тільки три більші галузі УПЦеркви, але і всіх православних українців. Отже і тих, що об'єднані в інших, хоч і менших числом своїх членів, галузях єдиної УПЦеркви. Це єднання не повинно залишити нікого з православних українців поза єдиною Українською Православною Церквою. Це, безперечно, справа не легка. Виникає при цьому ряд проблем, без полагодження яких єднання всіх православних українців буде важчим. Одним з таких питань було б, як об'єднатися з тими православними українцями, що перебувають в юрисдикції Константинопольської патріархії. Як відомо, на сучасний момент є аж дві галузі Української Православної Церкви в юрисдикції Константинопольського патріярха.

Це єднання повинно охопити й тих, які хоч стоять на ґрунті автокефалії Української Православної Церкви, але з тих чи інших причин, не належать ні до однієї з згадуваних трьох Українських Правос-

лавних Церков. Можливості їхнього поєднання повинні бути розглянені соборно.

Поза єдиною Українською Православною Церквою не повинен залишитися ніхто з православних українців, хіба буде соборно встановлено, що хтось з єпископату висвячений неканонічно, невідомо ким, або коли хтось сам цього єднання не схоче, керуючись якимось своїми особистими або вузькогруповими міркуваннями.

Щоб єднання охопило всіх православних українців, найперше треба, щоб само єднання трьох Українських Православних Церков в Європі, США і Канаді було не тільки на словах, але й на ділі. Щоб воно здійснилося в повному обсязі, необхідно, щоб кожна окрема Церква поставила справу єдності Української Православної Церкви вище над свої партитулярні, краєві, чи навіть чийсь особисті справи. Необхідно, щоб діями цих Церков керувало відчуття всеукраїнської православної єдності. Найважливіше понад усе, щоб ці Церкви, їх єрархію зв'язували вузли Христової любові. «З того й знатимуть усі, що ви Мої ученики, коли матимете любов між собою» (Іоан. 13,35).

В цьому нашому єднанні не вільно приблизувати значення одної з Церков, чи поменшувати другої; не вільно оцінювати їх за чисто матеріяльними критеріями. Всі ці частини однієї Української Православної Церкви мають бути рівноправними. Всі важливіші справи мають вирішуватися тільки соборно. Єдність їх має накладати на них обов'язок однієї супроти другої «бо ми члени один одному» (Ефес. 4,25).

Така єдність буде запорукою нашої сили, запорукою нормального розвитку нашого церковного життя, запорукою його росту.

Дай же, Боже, щоб зрозуміння конечности осягнення єдності увійшло глибоко в душу кожного православного українця і привело до братерського єднання всіх нас в єдиній Українській Православної Церкві, як частині Єдиної, Святої, Соборної і Апостольської Православної Церкви. А. З.

П'ятиліття існування „Рідної Церкви“

З цим ч. 30 нашого журналу закінчується п'ятилітнє існування «Рідної Церкви», перше число якої вийшло в вересні 1952 року.

П'ять літ недовгий час. Проте для нас на еміграції, це час, який дозволяє нам оглянутися назад і поробити деякі підсумки. Видання нашого журналу почили ми з дуже малою сумою грошей, такою, що ледве вистарчила нам на оплачення першого числа. З вірою в Боже благословлення й Божу поміч та на поміч і зрозуміння загалу Всечесного Духовенства і Побожних Вірних Української Православної Церкви ми дивилися вперед. І Господь поблагословив нам видати вже оце тридцять чисел. Більшість наших людей прийняла наш журнал з радістю й в міру своїх сил допомагала нам морально й матеріяльно. Це було для нас великою підтримкою в нашій праці й дозволяло видавати журнал без перерви.

Навколо журналу «Рідна Церква» згуртувався великий гурт співробітників, що безплатно співпрацював в ньому для слави Божої і добра рідної своєї Церкви та народу. Створилася також родина читачів і передплатників нашого журналу по всьому світі.

В міру наших сил і можливостей несли ми в світ на сторінках «Рідної Церкви» слова Божої Правди, проповіді Євангельської науки, засад нашої Православної віри, навчання про любов своєї рідної прабатьківської Української Православної Церкви, хроніку життя її у вільному світі.

Ми свідомі й недоліків журналу. Вони є вислідом тих обставин, в яких ми перебуваємо. Ми були вдячні за кожну пораду нам і коли це було можливим, старалися пристосовуватися до неї.

На жаль, на наш заклик співпраці в нашому журналі, не всі відкликнулися ті, що їх Господь обдарував талантом і які можуть і зміють і повинні були б свої знання подати в статтях і працях для свого таки українського православного народу.

Не всі також читачі наші, що мали змогу матеріально допомогти нам, нас підтримали. Часом наші заклики до почуття морального обов'язку, залишалися марними.

Більшість же, що одержувала наш журнал, ставилася сумлінно до свого обов'язку передплати його, як вірні й віддані сини й доньки рідної Української Православної Церкви, що розуміють вагу свого українського православного слова. Честь їм за це і слава!

Багато з цих наших передплатників, розуміли нас, що ціна за журнал невелика, а кошти його видання значні. Тому на наші заклики, вони вносили пожертви на пресовий фонд «Рідної Церкви». Хай Милосердний Господь відплатить їм сторицею, а їх імена, що їх ми друкували, свідчитимуть на завжди хто в наші часи виявляв жертвенність і підтримував матеріально Українську Православну Церкву, бо підтримка нашого журналу є підтримкою нашої Церкви. І навпаки байдужість до нашого журналу, не бажання його підтримувати, це байдужість до однієї з важливих справ нашої Церкви.

Хочеться вірити, що поволі можливо пробудиться почуття обов'язку у тих, що є членами Української Автокефальної Православної Церкви і могли підтримувати наш журнал, але цього не робили.

Підвищення ціна за друк та інші зв'язані з цим видатки ставлять наше Видавництво перед важкими завданнями. Про те свідомість необхідності існування «Рідної Церкви», свідомість, що вона репрезентує нашу Церкву, говорить про її діяльність, про її життя, накладає на нас обов'язок видавати журнал далі. Підносити ціну за неї не будемо. Віримо, що через збільшення числа передплатників та посилення по-

жертв на пресовий фонд її, вдасться нам утримати фінансову базу для дальшого видавання «Рідної Церкви».

В зв'язку з цим закликаємо Всечесне Духовенство УАПЦ і Побожних Вірних її, а також всіх православних українців у всьому світі підтримувати й надалі «Рідну Церкву» через надсилання передплати, вирівнювання залежностей, приєднування нових передплатників та надсилання пожертв на пресовий фонд. Нехай ніхто не думає, що справа не в його одному. Коли так буде думати багато, буде недобре. Власне справа в кожному зокрема і в усіх разом.

Хто є свідомим сином нашої Української Православної Церкви, хто її любить, як свій найдорожчий скарб, хто свідомий ваги друкованого слова своєї Церкви, той не залишиться байдужим до наших прохань.

В п'яти роковини існування журналу «Рідна Церква» найкращим дарунком для неї буде її всестороння підтримка з боку всього Всечесного Духовенства й Побожних Вірних Української Православної Церкви у вільному світі. Зокрема своєю підтримкою нашого журналу, православні українці в Америці й Австралії виконують також свій обов'язок супроти тих своїх братів і сестер, що не змогли виїхати з Німеччини, Австрії, та перебувають в інших країнах Європи.

Коли українці в Америці й Австралії дбають про матеріальну допомогу для своїх братів в Європі, то як важливо також подбати про духову поживу для них, яку подає на своїх сторінках «Рідна Церква».

Сьогодні, напередодні п'ятих роковин існування «Рідної Церкви» наше Видавництво розпоряджає такою ж малою сумою на видання журналу, як ми мали на початку. Від того, як сприйме цей наш заклик загал православних українців, залежатиме дальша доля «Рідної Церкви».

Чи справді відома дата смерти Митрополита Василя?

В усіх дотеперішніх біографіях Митрополита Василя Липківського ніхто досі з авторів їх не подавав дати його смерті. Було відомо лише, що в 1938 р. НКВД в Києві заарештувало його й дальша доля Митрополита Василя Липківського була невідомою. Щодо місяця арешту, то одні подавали лютий, інші березень. Вправді в статті прот. Д. Бурка «Митрополит Василь Липківський» («Українські Вісті», Новий Ульм, ч. 25-26 за 25-28 березня 1954) подавалося ще, що після заарештування Митрополита Василя Липківського в березні 1938 року, його було вивезено на далеку холодну Північ, але про дату смерті також нічого не говорилося. З усією правдоподібністю можна припускати, що Митрополит Василь Липківський вже давно не живе, з огляду хоч би на свій вік.

Недавно в «Спархіяльному Віснику», кварталнику Спархіяльної Ради УАПЦ в Австралії і Нов. Зеландії, ч. I за січень-березень 1957 р. в статті «Спогади про Митрополита Василя Липківського», автор спогадів А. С. подає як певний факт, що Митрополит В. Липківський помер на Воркуті 28 квітня 1938 року. Цей факт аж дотепер був нікому невідомий. Автор спогадів, подаючи дату смерті Митрополита Василя Липківського, на жаль, не покликається на якісь джерела. В зв'язку з цим цілком слушно постає питання, на підставі чого автор подає цю дату, яким джерелом він користувався й чи справді ця дата відповідає правді.

Сподіваємося, що автор спогадів подасть про це своє висвітлення, щоб розвіяти сумнів, що ми його висловили в заголовку до цієї короткої замітки.

А. З.

Д. Святогірський

Преображенню Господньому

I

Раніш страждань Твоїх, Христе,
Преобразився Ти у славі,
І Своім світлом неземним
Усьому світові засяяв.
Була подібна до небес
Тоді Фавор гора висока
І хмара дивная на ній
Простерлась, мов намет широкий,
І голос Отчий, наче дзвін,
Промовив з неї: «Це Мій Син»!

Петро, Іаков та Іоан —
Ученики Твої, Владико,
Були з Тобою, щоб пізнати,
Підчас Твоїх страждань великих
Не захиталась віра їх,
Що вільно йдеш на хресну жертву,
Як Божий Син, щоби спасти
Весь рід людський від влади смерті.
Несхитну віру й нам подай
І вічним світлом нас осяй.

(Стихири на «Господи, до Тебе взиваю»)

II

Ти на Фаворі засіяв
Первісним світлом, Христе Боже,
Щоб серцем сто Тебе пізнав,
Тобі гвалу співаєм кожен.
Природу людську Ти змінив
На Божественну невимовно
(Бо ж у Собі їх дві носив),
І Невечірній світ духовний
Цим показав. Усе тобі
Твоїй величності вклонилось,
Ученики Твої святі
У страху й трепеті схилюлись,
Уздівши образ дивний ім.
Світлаподателю, благаєм:
Осяй і нас промінням тим,
Нехай воно всякчасно сяє
Нам на шляху негод тернів
(Вони тяжкі погрійно нині),
Світи, як Ти колись світив
Стовпом Ізраїлю в пустині.

(За текстом 5-ої і 6-ої пісень канону)

Прот. Д. Бурко

Максим Березовський

(В 180-ту річницю смерті).

Несказанно тяжких втрат зазнав український народ у всіх царинах свого життя відколи втратив власну державність. Від часу зламання Московщиною Переяславської угоди та поневолення України й до сьогодні, ці втрати в духовній і матеріальній культурі українській — незчислимі. Починаючи з XVII сторіччя наші культурні діячі йшли на службу до Московії: одних заманювано «государевим жалованьем» та фальшивими почестями, а інших, за московським звичаєм, гнали туди примусово. Відомо яких душевних терзань коштувало святителю Дмитрію Туптало, поки він упросив царя Петра I не посилати його в Сибір на Тобольську митрополічну катедру, і той послав його в Ростов (північний), а замість нього в Сибір — Філофея Лещинського, також українця. Через кілька років, після сумної для України битви під Полтавою, цієї першої перемоги московської Азії над Європою, Петро I у своїй акції використання українських культурних сил для європеїзації Московщини, став ще жорстокішим. Не десятки, а кілька сот вчених українців перетягнуто в той час і пізніше на становище єпископів, архимандритів та інших діячів у єпархії Росії. Третину з них загнано в Сибір, де багато їх передчасно вмирили від тяжких умов і з туди за рідним краєм. Так почали європеїзувати Московщину Теофан Прокопович — в літературі, Д. Левицький, В. Боровиков-

ський та А. Лосенко — в малярстві, Козловський і Маркос — в скульптурі, Зарудний і Старченко — в архітектурі. Останньому навіть і прізвище в Москві переробили на «Старцев», і вже історики, російські й деякі наші, пишуть, що збудований у Києві коштом гетьмана Івана Мазепи Миколаївський собор, архітектурний шедевр (зруйнований советами 1934 року) будував славетний російський архітект Я. Старцев. Європеїзаторами Росії в музиці були також українці: Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Артемії Ведель та інші. Сьогодні росіяни пишуться своїми операми, своєю музичною культурою, але мовчать про те, що їй започаткували українці, а якщо згадують про Бортнянського чи Березовського, то називають їх «руськими композиторами». Обдаровані сини України через її бездержавність приневолені були працювати на гнобителя, віддавати йому свій геній, творили російську культуру. Пізніше для цієї культури духовно відібрано від України геніального Миколу Гоголя та багатьох інших письменників і вчених, а в наші дні не сотні, а тисячі українських письменників, учених, композиторів, мистців та інших діячів культури, що відмовились від рабського служіння советській Московщині, знищено фізично.

З-поміж багатьох жертв московського всепожираючого колоса, часів XVIII століття, нашу увагу

привертає постать композитора Максима Березовського, з дня передчасної і трагічної смерті якого минуло оце 180 років.

М. Березовський народився в липні 1745 року в м. Глухові на Чернігівщині. Вже в ранній юності він виявив незвичайні музичні здібності і прекрасний голос. Одинадцятилітнім хлопцем його, при чертовому наборі співаків до придворної царської капелі, силою забрано в Петербург. Російська столиця часто посилала тоді в Україну своїх емісарів набирати дітей до капелі, оскільки українці здавна мали широку славу добрих співаків. Ті капелі перейняли навіть парадну одягу українських бурсаків, а потім вона стала уніформною всіх архиєрейських хорів у Росії, і до самої революції 1917 року там у катедральних соборах по містах можна було бачити співаків у контушах спудеїв Києво-Могилянської Академії. Через п'ять років М. Березовський випросився до Київської Академії, в якій почав свою ширшу музичну освіту й близько ознайомився з італійською музикою, що займала в Академії поважне місце. Але 1765 року талановитого музику викликали знову до Петербургу, а через рік, з огляду на його великі здібності, послали в Італію для удосконалення в композиції, звідки після науки він мав вернутися до столиці. В Італії М. Березовський учився в Болонійській Музичній Академії, під безпосереднім впливом славнозвісного тоді професора Мартіні Старшого. Десь через чотири роки до Італії приїхав, також виряджений з Петербургу, Дмитро Бортнянський, що свого часу теж був силою вивезений із того ж Глухова в царську придворну капелю. Він учився в Венеції у композитора Галуппі. Земляки (обидва глухівчани) часто бачились і двічі разом брали участь у великих академічних концертах. Д. Бортнянський був на п'ять років молодший від М. Березовського, також талановитий, але менше глибоко обдарований і не так проїнятий рідною музичною стихією як його земляк. Та це не перешкоджало їх дружнім взаємовідносинам, хоч іноді сперечалися в питанні про своє покликання перед рідним краєм і народом; Березовський все доводив, що він удосконалює свої музичні знання «не для того щоб служити мачусі Росії, а щоб віддати їх Україні».

Серед абсолювентів Болонійської Музичної Академії Максим Березовський своїми успіхами зайняв одне з перших місць, зокрема по класі скрипки він перевершив першорядних майстрів. Професура мала бажання залишити його в Академії і відразу обрала його почесним її членом, з виконанням обов'язків доцента. Сам Березовський не хотів залишатися в Італії, але ще більше не бажав повертатися до Петербургу; талановитий музикант мріяв лише про Україну, та не бачив шляху повороту до неї. В надії на щасливі обставини, він, повен творчої енергії і запалу, віддався праці. Передусім його захоплювала розробка українського церковного партесного співу, яким він дуже цікавився ще в Київській Академії, і від того часу працював над ним. Його полонила краса рідного православного співу, того незрівняного співу, що перейнятий від грецького духу, в Україні благотворно українзу-

вався і розцвів так пишно, що підносив людину до небесних висот, чи вірніше «саме небо зводив на землю», як писав академік Агатангел Кримський 1921 року про спів Літургії в Києво-Софійському соборі. М. Березовський своєю глибокою інтуїцією збагнув, як пізніше Артемій Ведель, усю велич українського церковного співу, що разом з християнством прийшов на Україну і тут, у Православній Церкві, яку народ зодягнув своєю національною красою, з часом став тим, що його прийнято називати «Київським напівом». В Болонії М. Березовський за недовгий час, по записах, які мав ще з Києва, згармонізував співи Києво-Лаврської Літургії, написав кілька композицій співів Всеношної, як «Нині відпущаєш», «Хвалить ім'я Господнє», «Слава в вишніх Богу» й ін. та музику на текст псалма 118 — «Блаженні непорочні». Крім цього він за лібретом письменника П'єтро Метастазіо написав музику до опери «Демефон». В ній італійці побачили надзвичайно глибокий і яскравий талант композитора українця. За короткий час ця опера з тріумфальним успіхом обійшла всі театри Італії, впродовж 1772-74 рр. її виставлено понад триста раз. Слава М. Березовського росла, його ім'я вирізьблено золотими літерами на пропам'ятній мармуровій дошці в Болонійській Академії. Проте він, як композитор, не переймався духом італійської музики і зберігав свою українську індивідуальність.

Тимчасом із Петербургу надходили одна за одною вимоги про поворот М. Березовського до Росії. Це були дні, коли цариця Катерина II жорстоко винищувала останки української державності і наказувала своєму генерал-губернатору на Україні, Рум'янцеву, «викорчовувати серед українців думку про себе як про народ цілком відмінний од мусквичів», тобто русифікувати їх. Діло виклику з Італії Максима Березовського було доручене князю Г. Потьомкіну, що вславився навіки своїми «потьомкинськими селами» в Україні. Цей, знаючи небажання композитора служити Росії, написав йому листа, що в Кремінчуці (це місто Потьомкін тоді розбудовував) має утворитися Музична Академія і його, Березовського, буде призначено її директором. Композитор повірив і на початку 1775 року він був уже в Петербурзі. Та його зустріли тут гіркі розчарування. Чи Потьомкін справді збирався заснувати в Кремінчуці Музичну Академію, а потім йому щось перешкодило, чи то був лише підступ, що більш правдоподібне, але М. Березовський побачив, що двері в Україну для нього закриті. Столичні урядники вважали його за царського холопа, такого як вони самі, з його бажань жити і працювати в Україні вони тільки глузували й давали йому зрозуміти, що то буде «противно воле милостивой імператрици». Сам Потьомкін при зустрічі з композитором на його нагадування про Кремінчук та Академію відповів з нехиттю, що той проєкт уже скасований і що він, Потьомкін, натомість забезпечив йому місце диригента придворної капелі. Ніде ні в кого з урядових осіб, від нижчих до вищих, композитор не зустрів співчуття, не знайшов зрозуміння його високих стремлень і настроїв. Навпаки, із світу вищих ідей,

з вершин духа, де він витав своїм творчим еством, бездушні сатрапи тягли його донизу.

Таке становище М. Березовського, композиторський талант якого розвинувся повною мірою, не давало йому умов для творчості. Можна думати, що він, одірваний від рідного ґрунту, від безпосередніх джерел надхнення, морально ображений, при всій своїй творчій продуктивності, написав за останні два роки свого життя небагато. Відомі з того часу його чотири композиції з Всеношної, «Херувимська», «Отче наш», «Вірую», два літургійних концерти та п'ять композицій на тексти псалмів. Ці його твори, за свідченнями музикознавців, вражають своїм великим творчим розмахом, позначеним українською музичною стихією, вражають неперевершеною красою мелодій, релігійним почуттям і блискучою оригінальністю. Таке багатство, таку мистецьку правду і свою національну субстанцію, як у Максима Березовського, бачимо трохи пізніше в безсмертних композиціях Артемія Веделя, що дуже близький духом своєї творчості і трагічною своєю долею до Березовського.

Чутливій благородній душі М. Березовського дедалі ставало нестерпно в задушливій нелюдській атмосфері російської столиці. Крім тяжких моральних ударів, що розбили його широкі пляни, його священні мрії про служіння рідному краю, на ньо-

го приголомшливо подіяла вістка про зруйнування Запорізької Січі, яке вчинила літом 1775 року цариця Катерина, й через рік друга вістка, що останнього кошового Січі Петра Кальнишевського заслано на Соловки, а його старшину — в Сибір та інші далекі нетрі Московщини. Товка психологія композитора не витримала того всього, моральної підтримки посеред бездушності й обскурантизму віде було знайти, ним опанувала меланхолія. В тяжкому її приступі 22 березня 1777 року стражник наложив на себе руки (зарізався бритвою), не доживши повних 32 роки... Загинув композитор саме в розквіті свого генія, впав жертвою російської жандармської імперії, як через 29 років А. Ведель, а пізніше багато й багато інших українських культурних сил.

Музична творчість Максима Березовського не зібрана і мало досліджена. Саме ім'я його в ширших колах нашого народу маловідоме. Причина цього — бездержавність України і те, що великий композитор так мало жив і тому не встиг багато написати, а також і те, що його твори довгий час не друкувалися й не виконувалися; в Росії останні п'ятдесят років перед революцією їх вважали «невідповідними духові православ'я».

Та як би не було, творчість М. Березовського золотими літерами вписала його ім'я в історію української і світової музики.

Свята Афонська гора як джерело українського православного чернецтва

Роля чернецтва в розвитку української культури, письменності й державності — загально відома. Перші українські монастирі й вчені ченці відігравали в тому домінуючу роллю. Про ці перші пам'ятки української літератури й письменності існують солідні наукові праці. На жаль, на тему про те звідкіля з'явилося в Україні чернецтво, які православні Церкви мали вплив на його розвиток, написано мало. Чи появилось це чернецтво разом з прибуттям греків в Україну й прийняттям нею християнської віри, чи є самостійним українським витвором? Чи тільки самим грекам завдячуємо розвиток наших монастирів, чи кому ще іншому?

Питання про походження українського чернецтва, на жаль, й досі було мало дослідженою сторінкою нашої історії. До революції воно було не завжди правдиво висвітлюване. Після неї численні архіви й пам'ятники було знищено. За кордоном труднощі, звичайно, ще більші. Проте випадок дозволив авторові цих рядків познайомитися з деякими архівами, які досі на протязі майже тисячі років зберігаються на святій Афонській горі. З них видно чимало цікавого про походження нашого чернецтва, хоч, звичайно, вони не дають повну відповідь на питання про джерела українського православного чернецтва.

Ченці слов'янського походження з'явилися на святій Афонській горі в часи сивої давнини. Відомо напевно, що вони там були вже в часи св. Афанасія

Великого, що заснував перший Афонський монастир-лавуру. Не збереглося, на жаль, точної дати заснування першого слов'янського монастиря-монідріону. Але точно й напевно знаємо, що батько українського чернецтва, преп. Антоній Печерський, до свого оселення в Києві аж двічі побував на Афоні й жив там у слов'янському монастирі, про що оповідає його життєпис. Преп. Антоній проте був далеко не першим паломником до Святої Гори з нашої батьківщини. Саме в ті часи Афон славився подвигами преп. Афанасія, до якого спішилися учні зі всіх кінців всесенної. Про ці подвиги не могли не розповідати в Україні ті грецькі священники, які прибули до неї для просвітлення українського народу світлом християнства. Ці розмови безперечно мали вплив на прощу віруючих до святих місць, зокрема преп. Антонія.

Перший самостійний слов'янський монастир на Афоні був заснований за клопотанням дружини св. великого князя Володимира - Анни грекині. В часи, коли преп. Антоній був на Святій Горі, цей монастир вже існував й мав назву Богородиці Ксилургу тобто деревообробний. Прибувши туди, наші прапрадіди завезли також поширений в Україні в ті часи промисел — обробіток дерева. Цей монастир мав церкву в пам'ять Успіння Пресвятої Богородиці й заснований був за Кіновійськими правилами тобто був монастирем гуртожитним, що стверджують акти цього монастиря, що збереглися до наших днів з 1030, 1034, 1048 років.

Повернувшись до своєї батьківщини, преп. Антоній Печерський починає будувати монастир «по образу і подобию» Афонського слов'янського Богородичного монастиря. Звертає увагу те, що місце для першого українського монастиря преп. Антоній підшукує в місцевостях, які нагадували б краєвидом Святу Гору. Він селиться спочатку в гірських місцевостях на березі Десни біля Чернігова, а далі остаточно переходить знову таки до надгір'я на березі Дніпра біля Києва.

Також печери, як мешкання, преп. Антоній запозичив з Афону, бо там цей вид мешкання є дуже поширеним в окремих ченців. Більше того першу церкву в першому українському монастирі в Києві було освячено в пам'ять Успіння Пресвятої Богородиці, так само як і в слов'янському монастирі на Афоні, названо монастир згодом Лаврою й заведено в ньому той самий кінувійський статут, який існував також у монастирі Ксилургу на Афоні, хоча від наших сусідів греків і південних слов'ян логічним було б запозичити інший статут.

Розбудовуючи Печерську Лавру, преп. Феодосій Печерський нічого не змінює в статуті. В його життєписі є також місце, де описується як він бачить у Курську паломників на Святу Гору й сам запалюється бажанням чернечого життя. Зв'язки з Афоном продовжувалися й після нього. Особливо посилюються ці зв'язки зі збільшення слов'янського монастиря на Афоні через передачу йому найстаршої й однієї з перших між монастирями обителі Фессалоникійця. Очевидно населення слов'янського монастиря так зросло, що малого монідріону було не досить і священна рада Святої Гори в 1057 році ухвалило «людям певним, в житті мудрим й таким, що ведуть гарне життя» передати більший монастир. Докладний акт передачі зберігся по сьогодні.

Це збільшення слов'янського монастиря й затвердження його як «другого по блеску» на Афоні має величезне значення для нашої культури. Тут саме відбувся перший обмін слов'янськими книгами між південними слов'янами й нашими прапрадідами. Звідсіля саме пам'ятки церковної письменності слов'янською мовою прийшли в Україну тоді, коли це було найбільш потрібне. За часів Ярослава Мудрого стосунки з Святою горою були найбільш розвиненими, хоч і потім з розпадом Київської держави на окремі князівства вони далі інтенсивно продовжувалися. Не забуваймо, що саме в ці часи був на Афоні Ігумен Данило, який привіз з собою в Україну численні пам'ятки грецької письменності в слов'янських перекладах.

З другого боку наша батьківщина в ці роки утримувала матеріально ченців на Афоні, бо до самого початку монгольського нападу нема жадних згадок ніде на Афоні про нестачу чи брак засобів до життя. Й навпаки з самим початком нападів монголів такі скарги рясно з'являються в актах Фессалоникійця. Мало дослідженим є також вплив наших ченців на Афоні на православні Церкви південних слов'ян. Напр., з опису життя Святителя Архієпископа Сави Сербського знаємо, що під впливом ченця з Афону він залишив земну славу наступника сербського престолу і з цесаревича Растка став великим святым

Православної Церкви. «В числі делегатів до сербського Жупана був один чернець русин родом... якого Растко прийняв й з цікавістю розпитував про Святу Гору». В наслідок цієї розмови царевич залишив світське життя й став згодом великим святителем Сербії — Архієпископом Савою.

Татарська навала дещо перешкодила зв'язкам України з Афоном, але їх не перервала цілком. В скорому часі знову відновлюються стосунки Києва з Афоном, для вивчення на Святу Гору посилаються численні ченці Чернігівських і Київських монастирів.

Коли прийшов важкий час для нашої Церкви, яка була примушена боротися з унією, святогорські ченці стають в перших рядах борців за православну віру, пишуть численні листи, надсилають вчених ченців до Києва. Не припиняється, не дивлячись на численні труднощі й війни, якими багаті ті часи, паломництво на Афон. Дехто з таких паломників залишив чимало записів. Згадаємо хоча б записи ієромонаха Чернігівського Борисо-Глібського монастиря Іполита Вишенського, Василя Барського і Єпископа Полтавського Олександра.

В новіші часи зв'язки з Афоном не припиняються. Утворюється декілька скитів з чисто українським складом ченців, з своїми українськими звичаями. Про них пише відомий дослідник Святої Гори ієромонах Серафим («Листи Святогорця»). Про ці скити згадується в Афонських актах з приводу відвідин російського цесаревича Константина, який, як видно з актів 1845 року, вплинув на нього «своей малоросийской опрятностью». В цьому ж скиту проживало двох великих діячів в історії українського чернецтва: Паїсій Величковський (перекладач головних творів святих Отців з грецької на слов'янську мову) та ієромонах Аникита.

Не можна, звичайно, в короткій статті дослідити цю складну й велику тему. Проте дослідження її є потребою сьогоденного дня. Воно покаже звідкіля походять джерела українського православного чернецтва, тобто з найсвятішого по Єрусалимі на землі місця — св. Афонської Гори. Такі дослідження ствердять вплив українського чернецтва й нашої Церкви на Церкви інших православних слов'янських народів. Вони допоможуть виявити відомих і маловідомих подвижників Української Православної Церкви й духовних діячів на ниві української освіти й культури.

Цими скромними рядками хочемо дати поштовх до великої і важливої праці, тим більше, що на щастя збереглися джерела для такої дослідницької роботи й можливості вести її в вільному світі.

Вс. Вальченко

ПРОСИМО СКЛАДАТИ ПОЖЕРТВИ
НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «РІДНОЇ ЦЕРКВИ»

Просимо про надсилання передплати на «Рідну Церкву» і вирівнювання залеглостей.

Хроніка українського православного церковного життя

НІМЕЧЧИНА

ХРАМОВЕ СВЯТО В ФРАНКФУРТІ

В день Св. Тройці 9 червня обходила українська православна парафія у Франкфурті над Майном своє престольне свято. Молода парафія, що своєю жертвенністю й відданістю своїй прадідівській вірі придбала симпатії місцевого населення столиці Гессенщини і поза нею, переживала в дні Зелених свят ще особливу радість з тої причини, що місцева радіовисильня зацікавилася не менш, ніж перед тим німецька преса, новим українським храмом у Франкфурті і вже напередодні свята, в суботу 8 червня, прислала свій технічний персонал для радіознімки нової церкви всередині і знадвору. Вже з 9 години ранку й до 2 пообіді йшло фотографування зовнішнього і внутрішнього виду храму: іконостасу, окремих святих ікон, внутрішньої частини вівтаря і т. д. Потрібні пояснення при цьому давав настоятель парафії протоєрей Ф. Луговенко і ці пояснення послужили потім текстом, що ілюстрував окремі фотографії.

В цей же день о 5 годині ввечері почалася урочиста Вечірня з благословенням хлібів і Рання відправа, а після них було відправлено павахиду по св. пам'яті Головному Отаманові С. П. Петлюрі й полковнику Е. Коновальцю.

Гарна погода сприяла тому, що й самий день Св. Тройці, вже о 9 год. вранці гомоніло в церковному дворі і поза ним чимало нашого народу, що почав збиратися не лише з самого Франкфурту, а й з його околиць. Частина хору з Карлсруе пощастило ще несподівано підсилити гостями, вправними співаками й співачками з добрими голосами, через що хор під керівництвом п-ні Н. М. Луговенкової добре вив'язався з свого трудного завдання, скомплікованої Св. -Тройцької Служби Божої.

О 10 год. почалося Богослуження. Було чимало говіючих, особливо з місцевостей поза Франкфуртом, де нема своїх церков і душпастирів. Після Божественної Літургії відбувся хрестний хід навколо церкви з читанням Св. Євангелія, а потім Вечірня зі співом величного прокимна — «Хто Бог Великий, як Бог наш...» та читанням Св. -Тройцьких молитов. В часі Служби Божої представники місцевої радіовисильні, як і напередодні робили знімки з Богослуження та награвали його на плівку. Службу Божу відправляв настоятель парафії протоєрей Ф. Луговенко.

Як відгук усієї цієї урочистості, одержав він 19 червня повідомлення Гессенської Радіовисильні, що 25 червня має відбутися телевізійна передача Служби Божої, яка відбулася в українській православній церкві в дні Зелених Свят. Ця передача дійсно в призначений день відбулася і то згідно з думкою багатьох — особливо чужинців, — в дуже гарній, змістовній і зворушливій формі.

Рахуємо своїм обов'язком підкреслити тут прихильне ставлення до нас Гессенської Радіовисильні,

яка безкоштовно прислала настоятелю парафії у Франкфурті протоєрею Ф. Луговенкові награну на плівку Службу Божу.

Парафіянин

ХРАМОВЕ СВЯТО В ШТУТГАРТІ

В день Св. Святого Духа, 10 червня, Св.-Духівська парафія Української Автокефальної Православної Церкви на Штутгартщині святкувала свій храмовий празник.

В 9 годині ранку на свято прибули з Карлсруе Високопреосвященніший Митрополит Ніканор з протоєреєм Л. Королем та протоєреєм о. Федір Луговенко з групою своїх парафіян і з усім хором. Також приїхав з Гольдсгофе священик о. Д. Свириденко з частиною своїх парафіян. Біля німецької католицької церкви (на передмісті Цуффентаузен-Ротвег), при якій відбуваються Богослуження нашої парафії, Архипастиря першими вітали діти з квітами в руках і встеляючи йому дорогу. Після них вітав Митрополита, підносячи хліб-сіть, голова Параф. Ради п. І. Вовк, який закінчив своє привітання такими словами: «Дай Боже діждатися в близькій будучині того щасливого дня, коли ми вітатимемо Вас, Високопреосвященніший Владико, перед дверима Святої Софії в Києві!». Відповідаючи на його слова, Високопреосв. Митрополит сказав, що найдорожча мрія всіх українців і надія в Богові на визволення Вітчизни нашої України, де парафіяни вітатимуть своїх Архипастирів і Пастирів хлібом рідної землі. На приступках церковного подвір'я Владика привітав господар храму місцевий римо-католицький декан Г. Мілля, він сказав, що почуває велику радість і високу для нього честь, що до його храму вступає найвищий достойник Української Православної Церкви. При вході до церкви, Архипастиря вітав настоятель парафії прот. Д. Бурко, що закінчив своє привітання словами: «Благословенний той, хто приходить в ім'я Господнє».

Соборна служба відбулася при чисельній масі вірних, православних українців м. Штутгарту і приїжджих з інших осель Бюртембергії. Були також православні інших національностей, — білоруси, росіяни, вірмени й ін. Було чимало й гостей, серед них місіонери Євангеліцько-Лютеранського центру Бюртембергії др. Й. Мюллер та І. Дик. Був згаданий вище настоятель місцевої церкви з своїм причетом, були представники від Гр-Катол. Церкви, від осередку МПУЕН на Бюртембергію, від ЗУАДК-у, від місцевого Білоруського Національного Комітету та ін. Гарно співав хор, під керівництвом паніматки Н. Луговенко, чим надавав службі православної урочистості і краси.

Наприкінці Літургії Високопреосвященніший Владика Ніканор звернувся до вірних з архипастирським словом. Вітаючи парафіян з храмовим святом, він сказав, що релігія і Церква — то основа духовного буття людини; без релігії, без віри в Бога людсь-

ке життя було б дикою пусткою. Зупиняючись на тому, що Штутгартська парафія є Свято-Духівська, високий промовець підкреслив, що де є християнська любов, де творяться добрі діла — там є Дух Святий, а де взаємна ненависть і злоба — там Святого Духа немає. Закликав до миру і єдності, казав любити Бога і свій Рідний Край. Прокулене, глибоке змістом слово Архипастиря багатьом запало в душу.

З огляду на те, що серед присутніх було багато німців, протоєрей Ф. Луговенко виголосив коротке слово німецькою мовою. Він сказав, що українці-скитальці, справляючи сьогодні своє храмове свято, радіють, що на їх спільну молитву завітали віруючі, місцеві жителі, німці. Це свідчить про те, що нас усіх, християн, єднає Христова любов.

Після Богослуження відбувся в одному з ресторанів спільний обід, на якому прийняли участь 110 душ. Члени Парафіяльної Ради, парафіяни й гості в привітальних словах відзначали кожен вагу храмового свята, як акту духовного життя українців на чужині. Д-р Й. Мюллер сказав у своєму слові, що в цей час, коли оповісники матеріалістичної ідеології звеличують в людині не душу й серце, а грубі інстинкти, кожен акт ствердження віри в Бога і християнської солідарності має велике значення. Представник Української Греко-Католицької Церкви висловив своє задоволення з приводу урочистості парафіяльного свята православних українців, яке бачить він на терені Штутгартщини за весь час еміграції другий раз. Це ж відзначив у своїй слові і представник ЗУАДК, підкресливши, що сьогоднішнє свято свідчить про невмиручість українського церковно-національного життя на чужині. Голова місцевого Білоруського Комітету п. Н. Космович, вітаючи Свято-Духівську парафію, нагадала, що між українцями і білорусами панує щире взаєморозуміння, яке має свої початки в давній історії, коли ці дві нації благотворно єднала Свята Православна Церква. Член Парафіяльної Ради п. Г. Семененко, відзначаючи загальну увагу свята, сказав, що цю спільну радість ми, скитальці, завдячуємо значною мірою братерському ставленню до нас з боку німецьких церковних організацій, зокрема Євангеліків. Думки про велике значення віри і Церкви взагалі і про значення самого храмового свята висловили й інші промовці. Протоєрей Д. Бурко від імени парафії і від свого імени подякував Високопреосвященнішому Митрополиту Ніканору, духовенству і всім присутнім, що своєю участю в Богослуженні і в спільній трапезі звеличили українську предковічну традицію рідних православних храмових свят тут, на чужині. Також подякував Парафіяльній Раді за ініціативу і заходи щодо організації храмового свята, а всім парафіянам і благодотворителям — за пожертви, що уможливили його (цього свята) здійснення.

Парафіянин

ХРАМОВЕ СВЯТО СВ. ПЕТРО-ПАВЛІВСЬКОЇ ПАРАФІЇ

В неділю, 14 липня, українська православна Св. Петро-Павлівська парафія в Мюнхені на Людвігсфельді відзначала своє храмове свято.

Вже ввійшло в традицію, що на цей день прибувають до неї настоятелі ближчих українських православних парафій. Рівнож на цей раз прибув з далекого Ганноверу попередній настоятель парафії УАПЦ на Людвігсфельді прот. О. Семенович. Таким чином Службу Божу відправляло п'ять священників: Декан прот. П. Дубицький — настоятель цієї парафії, митр. прот. д-р С. Смерека, прот. О. Семенович, прот. А. Дублянський і свящ. І. Шпакович у сослуженні протоєрея Г. Воробця. Урочистість Служби Божої збільшував гарний спів церковного хору, що складався з співаків двох парафій в Мюнхені — місцевої й парафії Св. Покрови.

На запричасному проповідь про св. Ап. Петра і Павла виголосив митр. прот. д-р С. Смерека. В проповіді о. С. Смерека зхарактеризував цих два стовпи віри Христової, св. Ап. Петра, на визнанні віри якого збудована Церква, та св. Ап. Павла — найвищачнішого християнського філософа, що в своїх Посланнях розвинув науку Христа. Цю науку Христа, Сина Божого, Його Правду, о. С. Смерека протиставив матеріалізму, закликаючи йти за Христом і служити Божій Правді.

Після Служби Божої відбувся молебень до св. Ап. Петра і Павла з виголошенням Многоліття Високопреосвященнішому Митрополиту Ніканору, Духовенству, Українському народові, настоятелю, Парафіяльній Раді й всім парафіянам цього храму.

На закінчення настоятель прот. П. Дубицький привітав усіх з храмовим святом і сердечно подякував духовенству інших парафій за прибуття, членам Парафіяльної Ради, титареві і сестрицтву за жертвенну працю, а також диригентів і співакам і всім, що спричинилися до звеличення цього свята, згадавши при тому й тих, колишніх парафіян, що перебувають тепер в США й надсилають свої пожертви на церкву в Людвігсфельді. Зокрема було відзначено жертвенну працю п. Т. Кириченка, що виконує тепер в цій парафії обов'язки дяка й диригента. В імені парафії проф. Г. Ващенко передав йому скромний дарунок, а настоятель обдарував його знімкою храму.

На Службі Божій й молебні було багато парафіян, які сфотографувалися разом з духовенством перед приміщенням, в якому знаходиться церква, а опісля спільно вирушили до недалеко положеної фабричної кантини, щоб взяти участь в спільному братському обіді.

(Аз)

АВСТРІЯ

Візд о. прот. В. Вишивана

Адміністратор УАПЦ на Австрію, о. прот. Василь Вишиван виїхав в червні ц. р. до Канади. Таким чином Австрія опинилася без священника УАПЦ. Тимчасову духовну опіку над православними українцями в Австрії з розпорядження ВІП Митрополита Ніканора перебрав о. прот. П. Дубицький з Мюнхену.

Панахида в Лієнцу

В м. Лієнцу в Австралії 2 червня ц. р. відбувся здвиг Козаків з нагоди дванадцятих роковин відо-

мої козацької трагедії. Перед пам'ятником над могилами замучених козаків, український священник митр. прот. д-р С. Смерека з Мюнхену відправив панахиду, першу там в українській мові, сказавши чулу проповідь, що зворушила багатьох до сліз.

Козаки в Австрії висловили бажання створення православної парафії для козаків в лоні УАПЦ.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

СОБОРЧИК ДУХОВЕНСТВА

16 березня ц. р. в м. Дербі відбувся Соборчик Духовенства УАПЦ у Вел. Британії, на який прибуло 10 священників і 3 диякони. На Соборчику заслухано інформацію протопресв. С. Молчанівського про Собор УАПЦ в Європі та Конференцію Духовенства УАПЦ в Німеччині, прочитано доповідь прот. А. Дублянського про працю душпастиря на еміграції, заслухано доповідь свящ. С. Ярмуса «Таїнство Святого Хрещення» та обговорено декілька біжучих справ, зокрема про підготовку до відзначення 10-річчя існування УАПЦ у Вел. Британії, що припадає в цьому році.

НАРАДА ГЕН. ЦЕРКОВНОГО УПРАВЛІННЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ПАРАФІЙ

В м. Олдгамі 30 березня відбулася нарада Ген. Церковного Управління УАПЦ у Вел. Британії з представниками парафій. На нараду прибули члени Ген. Церк. Управління, більша частина духовенства і представники парафій. На порядку денному наради стояли такі питання: Інформація про Собор УАПЦ і Конференцію Духовенства, справа скликання 4-го З'їзду Духовенства і Вірних УАПЦ у Вел. Британії та інші справи.

Інформацію про Собор зробив дякл. інж. П. Петренко, а доповнив її протопресв. С. Молчанівський. Нарада ухвалила скликати З'їзд Духовенства і Вірних УАПЦ у Вел. Британії в суботу 27 липня в м. Олдгамі, а десятиріччя заснування УАПЦ на терені Вел. Британії відзначити наступного дня урочистим Богослуженням в українській православній церкві Олдгаму.

ЧЕТВЕРТИЙ З'ІЗД ДУХОВЕНСТВА І ПРЕДСТАВНИКІВ ВІРНИХ УАПЦ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

З благословення ВПР Митрополита Ніканора 27 липня ц. р. в м. Олдгамі в Англії відбувся Четвертий З'їзд Духовенства і Представників Вірних Української Автокефальної Православної Церкви в Великій Британії.

На З'їзд прибуло майже все духовенство й представники майже всіх парафій, зсього разом 68 осіб, з них 12 духовних осіб і 56 мирян.

Головою З'їзду був Адміністратор УАПЦ у Вел. Британії о. протопресвітер Сергій Молчанівський. До Ділової Президії було обрано двох заступників голови: прот. С. Кіцюк і інж. Г. Кагукало та двох секретарів: свящ. С. Ярмусь і п. Н. Козловський. До Почесної Президії було запрошено п. П. Плевако, члена Вищої Ради Митрополії і Голову Комітету по будові Храму УАПЦ в Парижі, що спеціально при-

був на цей З'їзд з Франції, та члена Першої Церковної Ради УАПЦ у Вел. Британії п. А. Лайко.

З'їзд розпочато відправою молебня в залі при церкві св. Марка в Олдгамі. Молебен відправляв настоятель Олдгамської парафії УАПЦ свящ. М. Олесюк в сослуженні протодиякона М. Голиці і диякона А. Максимука.

Після молебня протопресв. С. Молчанівський пригадав присутнім, що рівно 5 років тому — 27 липня 1952 р. Олдгам відвідав Покійний Митрополит Полькарп, пам'ять якого З'їзд вшанував вставанням, однохвилинною мовчанкою й співом «Вічная пам'ять». Після цього прочитавши привітання і звернення до учасників З'їзду ВПР Митрополита Ніканора, протопресв. С. Молчанівський оголосив З'їзд відкритим.

На З'їзд наспіло ряд привітань, які було зачитано, а потім прийнято тексти привітань від З'їзду ВПР Митрополиту Ніканору, ВПР Архiepіскопу Мстиславу — засновникові УАПЦ у Вел. Британії, ВПР Митрополиту Лларіону, ВПР Митрополиту Іоанну, Ахiepіскопу д-ру Джофрею Фішеру — Примасу Англiканської Церкви у Вел. Британії та Бритійській Раді Церков.

Ділові наради проходили за таким порядком: Доповідь протопресв. С. Молчанівського про 10-річчя УАПЦ у Вел. Британії і працю Ген. Церковного Управління від 3-го З'їзду, доповідь Ревізійної Комісії (прот. С. Кіцюк), доповідь п. П. Плевако про будову Храму УАПЦ в Парижі, справа церковного будинку в Лондоні (інж. П. Петренко). Після цих доповідей відбулися дискусії.

На З'їзді обрано членів Генерального Церковного Управління УАПЦ на Вел. Британію та Ревізійну Комісію. Склад Ген. Церк. Управління після виборів такий: Голова — Адміністратор УАПЦ в Вел. Британії протопресв. С. Молчанівський, обрані члени: від духовенства — прот. С. Кіцюк (заступник Голови) і свящ. С. Ярмусь (секретар і скарбник); від мирян: п. Е. Навроцький і п. А. Лайко. Запасові члени: від духовенства — свящ. Г. Добровольський і від мирян — проф. О. Бондарівський. До Ревізійної Комісії обрано: свящ. С. Богатирця, свящ. Г. Гусака і п. І. Павлюка. Як запасових членів: протодиякона М. Голицю і п. Д. Соломаку.

З'їзд констатував зміцнення Української Автокефальної Православної Церкви в Вел. Британії, схвалив діяльність дотеперішнього Генерального Церковного Управління, висловивши подяку за виконану працю, та на закінчення прийняв ряд важливих ухвал, серед яких між іншим постановив організувати в Англії спеціальну Комісію по збірці пожертв на будову Храму УАПЦ в Парижі.

Цілість праці З'їзду проходила по діловому і з певним підйомом.

Відзначення десятиріччя існування Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Британії

В неділю 28 липня, в день пам'яті св. рівноапостольського кн. Володимира з нагоди десятиріччя УАПЦ у Великій Британії в храмі св. кн. Володимира в Олдгамі відбулася урочиста Служба Божа

й молебень з освяченням води. Богослуження відправляло все присутнє на З'їзді духовенство. Співав хор під диригуванням відомого диригента п. А. Кліша. На це Богослуження прибуло біля 300 осіб.

Після Богослуження з нагоди храмового свята Олдгамської парафії відбувся братський обід, на якому було присутніх біля 150 осіб.

ГОЛЯНДІЯ

ВІДКРИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ПАРАФІЇ

Православних українців у Голяндії небагато. Всього до 40 осіб. Всі вони живуть в розсіянні по різних місцевостях. Було це поважною перешкодою до зорганізованія їх в одній парафії. Проте велике бажання мати свою парафію, приналежну до УАПЦ, перемогло цю трудність. На запрошення православних українців у Голяндії, прибув до них з Бельгії протопресвітер І. Бачинський, який в неділю 10 березня ц. р. відправив в м. Утрехті Божественну Літургію. Ще перед Богослуженням почали з'їжджати вірні з найдальших закутин Голяндії, щоб почути відправу на рідній мові та приступити до Св. Сповіді й Св. Причастя, бо ж роками вони чекали на це. З великою увагою вислухали вони слово о. протопресвітера про Святу Православну Віру. Після Літургії була відправлена ще панахида по Тарасові Шевченкові й гетьманичу Д. Скоропадському.

На перших Загальних Зборах православних українців у Голяндії, що відбулися того ж дня зараз же після Богослуження, вирішено на терені Голяндії відкрити парафію УАПЦ, просити ВПР Митрополита Ніканора прийняти цю парафію під свою Архипастирську опіку й просити благословення, щоб цю парафію обслуговував протопресвітер І. Бачинський з Бельгії.

До Парафіяльної Ради парафії УАПЦ в Голяндії обрано одноголосно: М. Семірозума — заст. голови (головою згідно правилника є настоятель), В. Герасименка — секретарем, Й. Ложченка — скарбником, Л. Ван де Кляй -Семірозум — членом і В. Шуліку — титарем.

Протопресв. І. Бачинський має доїздити до Голяндії для відправи Служб Божих 3-4 рази в рік.

БЕЛЬГІЯ

ЦЕРКОВНО-РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ

Церковно-релігійне життя православних українців у Бельгії в порівнянні з минулим роком не зазнало якихсь змін. Всіх осередків, які обслуговує протопресв. І. Бачинський нараховується 5. Число парафіян те саме, що й в минулому році, а в деяких осередках ще й добавилося. До церкви почали горнутися люди, про яких роками ніхто нічого не знав. Недавно появилася замітка в часописі «Вісті», що в Брюсселі, столиці Бельгії, перебуває біля двісті українців, переважно емігрантів ще з двадцятих років. Тільки нечисленні одиниці з поміж них зберігають належну національну свідомість й приймають активну участь в громадському житті. Більшість однак належить до російських православних парафій. Тепер розпочато заходи створення в Брюсселі української православної парафії.

Біля десятка православних українців проживає також в Люксембургу. Рівнож робляться старання налагодити з ним зв'язок і обслуговувати їх нашим священиком.

США

ЮВІЛЕЙНА КОНВЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЛІГИ

В днях 30 травня до 2 червня в м. Піттсбургу відбулася річна Конвенція Української Православної Ліги в США, організації української православної молоді. Одночасно ця організація відзначала 10-ліття свого існування. На Конвенції були присутні Владика Митрополит Іоан, Архiepіскоп Мстислав, понад 20 священиків, 130 делегатів та понад 150 гостей. Обрано нову управу Ліги, яку очолив В. Грицишин з Філадельфії.

АРХИПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ

В зв'язку з 15-літтям хіротонії Архiepіскопів Мстислава, Геннадія, і Володимира, що були висвячені як єпископи УАПЦ, а тепер проходять своє архипастирське служіння в Українській Православній Церкві в США, Митрополит цієї Церкви ВПР Іоан видав Архипастирський лист, в якому між іншим говориться:

«Наша Українська Православна Церква тут, в Злучених Державах Америки, запровадила принцип автокефалії в своє життя з самого початку своєї організації. Вона ніколи не підлягала чужому прововоді і має тверду волю назавжди бути Церквою автокефальною і залежати лише од віри, любови і відданости їй її духовних дітей — Пастирів і Вірних...

Власне тому, що наша Церква Автокефальна, тому, що автокефалія нашої Церкви нам дорога, ми радісно прийняли в наші всецерковні обійми Архипастирів Української Автокефальної Православної Церкви, Архiepіскопів Мстислава, Геннадія, Володимира.

Наша Церква в Злучених Державах Америки має тверду волю забезпечити автокефалію свого канонічного устрою. Їй потрібно мати число архипастирів, які б завжди могли Церкві давати і в ній підтримувати повноту нашого священичого устрою, ієрархічного порядку. Наша Церква пам'ятає горе Української Православної Церкви в Україні 1921-го року, горе, коли вона не мала своїх архипастирів. Вона тоді примушена була ужити старовинного способу їх поставлення, способу, що мав ужиття в Александрійській Патріархії. Таке горе до нас не повинно повернутись. Церква, що хоче бути автокефальною, повинна мати достаточне число Святителів-Архiepірів і ми їх маємо.

В глибокій шанобі ми тримаємо пам'ять ієрархії Української Православної Церкви 1921 року. Людські розуміння про її канонічність можуть розходитись. Ми нікого не можемо примусити думати так, як думаємо ми. Українська Православна Церква 1921-го року, її ієрархія, священство і вірні, всі вони, в нашій розумінню — Церква Мучеників. Святість і благодатність цієї Церкви припечатана їх кров'ю, їх стражданнями, їх смертями. Лише благодать Божа,

що Ним подається всупереч всяким надуманим людським формалізмам, дала тій Церкві її Мученичій Вінець Слави. Не їх слабими людськими силами, а всемогутністю Божої Благодаті, що в них себе явила, вони всі удостоїлися Святих Мученичих Вінців і вони тепер стоять перед Богом, що їх Він дав нашій Церкві, і в стражданнях та мученичими смертями до Себе покликав. Це наша віра, наші розуміння, але ми не можемо нікого заставити думати так, як ми.

Коли пізніш, з непогоджень поглядів на Церкву 1921-року зчинилася борня поміж самими віруючими Української Православної Церкви, поміжбратня ворожнеча і розподіл, які грожали затвердіти і дати нашому народові ще один розподіл на віки і цьому треба було зарадити, я, теперішній Митрополит нашої Церкви, що мав в 1921-му році незламне уповання на Божу всемогутність і всевібення наших немочів, став з таким упованням другим по незабутнім Митрополиті Василю, перед Предстоном Святої Софії і отримав благодатні дари мого єпископства, тепер з тим же упованням на Бога, і знов таки на Його всевидення наших немочів, нашої мізерности, став знову перед Престолом Екзархії Александрійської Патріархії і за благословенням Александрійського Патріарха Христофора прийняв знову благословення дарами мого єпископського служення. Єдність і спокій в Церкві так були врятовані. Церква не буде мати нового розподілу.

Не завжди рівними і простими стежками веде нас Воля Божя...»

СОБОР УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В АМЕРИЦІ

Архиепископська Консисторія Української Православної Церкви в Америці, що перебуває в юрисдикції Константинопольської Патріархії, видала Комунікат, в якому повідомляє про постанову цієї Консисторії скликати з благословення Архиепископа Михаїла, Екзарха Константинопольської Патріархії на Америку, Собор Української Православної Церкви в Америці. Цей Собор має відбутися в катедрі Покрови Пресвятої Богородиці в м. Алентаві в днях 4, 5 і 6 жовтня 1957 р.

В зв'язку з тим, що цього року минає 20-ліття з дня хіротонії Архиепископа Богдана, який очолює цю Церкву, Архиепископська Консисторія вирішила в день 6 жовтня відсвяткувати ювілей в честь Архиепископа Богдана.

Крім того Архиепископська Консисторія вирішила видати з приводу Собору й Ювілею Архиепископа Богдана Ювілейну Книгу, в якій будуть зміщені знімки Святішого Константинопольського Патріарха Атанагора I, Архиепископа Богдана, Архиепископа Михаїла, а також усіх українських Митрополитів, Архиепископів і Єпископів, що надішлють свої знімки, й всього духовенства, парафіяльних урядів, церков Української Православної Церкви в Америці, коротку історію цієї Церкви, програму Собору, статті, доклади, дописи й привіти на Собор і Ювілей та платні оголошення.

КАНАДА

ЗАКІНЧЕННЯ ШКІЛЬНОГО РОКУ В БОГОСЛОВСЬКІЙ АКАДЕМІЇ

В кінці квітня ц. р. відбулася урочистість закінчення академічного року в Богословській Академії при Колегії Св. Андрея у Вінніпегу. 15 студентів Академії успішно закінчили академічний рік, а один з них, п. М. Бова, закінчив Академію, одержуючи диплом Ліценціята Богословія. З нагоди закінчення академічного року був відправлений молебень, а опісля відбулася доповідь Митрополита Іларіона на тему перекладу молитви «Отче наш...»

ЩЕДРИЙ ДАР

Мешканець Вінніпегу Василь Панків з приводу ювілею ВПР Митрополита Іларіона зложив на його руки щедрий дар у сумі 1 000 доларів, які призначив на видання молитовника для хворих «Господь моя втіха та поміч» і книжки «Православна Віра», що зложені й підготовлені для видання ВПР Митрополитом Іларіоном.

БРАЗИЛІЯ

ВИСВЯЧЕННЯ НОВОГО СВЯЩЕНИКА

ВПР. Єпископ Олексій 16 червня висвятив в Озаско в священники довголітнього скарбника цієї парафії диякона Василя Гринька і призначив його настоятелем парафії УАПЦ в Озаско.

Нововисвячений священник родом з Полтавщини й має 36 років. Першу свою Службу Богу після висвячення відправив він в вєділю 23 червня.

Вітаємо нового пастиря-українця!

З і с в і т у

ЗАСІДАННЯ ДП-КОМІСІЇ ПРИ ЄВАНГЕЛІЦЬКІЙ ЦЕРКВІ

18 червня ц. р. у Франкфурті над Майном відбулося одне з чергових засідань Комісії при Євангеліцькій Церкві в Німеччині в справах бездержавних чужинців, що дотепер називалася ДП-Комісія. Як представник від неросійських Православних Церков у Німеччині в засіданнях Комісії взяв участь прот. Е. Васільоші, керуючий Румунською Православною Церквою в Німеччині. На засіданні розглянено ряд справ, як зміна назви ДП-Комісії, справу допомоги для православного духовенства на наступний рік, зокрема повідомлено про існування в бюджеті Православного Церковного фонду певної суми на поповнення освіти православного духовенства.

ЗА СТВОРЕННЯ ПРАВОСЛАВНОГО БОГОСЛОВСЬКОГО СЕМІНАРА В БОННІ

Як повідомляє «Екуменішер Пресседінст», Константинопольський Патріарх Атанагор в розмові з представниками тижневика «Хріст унд Вельт» висловив думку про необхідність відкриття православного богословського семінара при одному з німецьких університетів. На його думку для створення такого студійного центру найкраще надававсь б Бонн, де вже працює доцентами двох греків.

ОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ

Дня 16 червня в Українській Оселі Українського Народного Союзу в місцевості Кергонксон, в штаті Нью Йорк, відбулося освячення пам'ятника-погруддя Тараса Шевченка, виконаного відомим українським мистцем світової слави Олександром Архипенком.

Освячення пам'ятника довершив ВПР Митрополит Іоан в асисті протопресв. Л. Весоловського і прот. Л. Долинського. Після відправи ВПР Митрополит Іоан виголосив глибоку змістом, високопатріотичну промову, в якій між ін. підкреслив вагу Шевченкового слова, яке видало плоди для українського народу на рідних землях і для тих, що опинилися поза межами України, зокрема в Америці. Всі американські українці живуть далі вірою й надією, що здійсняться пророцтва й мрії-ідеали Т. Шевченка.

Це відкриття пам'ятника Т. Шевченкові було найбільшим величавим здивом в історії американських українців, в якому взяло участь більш як 10 тисяч осіб.

ПРАВОСЛАВНИЙ УКРАЇНЕЦЬ МІНІСТРОМ КАНАДИ

Вперше в історії Канади став міністром канадського федерального уряду в Оттаві українець Михайло Старчевський (Стар), що його призначено міністром праці. Михайло Старчевський православною віровизнання і є зразковим членом української православної парафії в Ошаві.

УКРАЇНСЬКІ ЛІТНІ КУРСИ

Цьогорічні одинадцять Українські Літні Курси при Колегії Св. Андрея у Вінніпегу відбувалися від 2 липня до 12 серпня. Протрама курсів була досить обширна, а самі курси поділялися на дві групи: загальну та учителів українських шкіл.

Посвячення пам'ятника на могилі проф.

А. Андрієвського

Комітет по вшануванні й збереженні пам'яті про Покійного проф. А. Андрієвського повідомляє, що 13 травня 1957 р. над могилою Покійного на цвинтарі в Шпіталь/Драву був поставлений пам'ятник, освячення якого відбулося 18 травня. Освячення пам'ятника і панахиду відправляв прот. В. Вишиван. На могилу Покійного зложено два вінки, один від Української Громади в таборі Сент-Мартин, де Покійний жив перед своєю смертю, а другий — від українців у Швеції.

Після панахиди всіх присутніх у кількості 35 осіб, що прибули з Філлаху, Шпітально й Зальцбургу, було запрошено на поминальний обід, що відбувся в таборі Шпіталь.

Комітет складає ще раз подяку всім, що зложили свої пожертви на будову пам'ятника над могилою Покійного.

Продаються книжки: Проф. І. Власовський: *Нарис історії Української Православної Церкви*, том I і II по 25 нм. або за два томи — 50 нм. з пересилкою. Звертатися на адресу: М. Hajuk, (13a) Erlangen, Schronfeld 54.

Новий український пам'ятник у Регенсбургу

В м. Регенсбургу, за часів існування тут великої української оселі на Гантгоферзідлонг, був на цій оселі поставлений пам'ятник-хрест в честь українських героїв. Як потім виявилось, цей пам'ятник був поставлений на приватному ґрунті, власники якого почали домагатися знесення його. Тому що дозвіл на поставлення цього пам'ятника дала Міська Рада м. Регенсбургу, після знесення цього пам'ятника на кошти міста був поставлений новий пам'ятник на цвинтарі Св. Тройці, що знаходиться на передмісті Регенсбургу за Дунаєм.

Освячення цього пам'ятника відбулося пополуноді в неділю 16 червня. Після греко-католицької панахиди, відправив панахиду настоятель місцевої парафії УАПЦ прот. А. Дублянський згадуючи всіх, що в боротьбі за волю України своє життя зложили, всіх замучених, голодом заморених, на чужині й на засланих померлих, братів і сестер наших, що їх імена сам Господь знає. Перед панахидою о. А. Дублянський виголосив відповідне слово, змальовуючи тернистий шлях життя українського народу. Співав на панахиді мішаний церковний хор парафії УАПЦ під керуванням п. Т. Федоренка.

Новий пам'ятник біля 1,5 м. височини, з ясного правдивого каменю, має на собі вирізьблений хрест і відповідні написи в українській і німецькій мовах.

Присутній

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ НА ЦВИНТАРІ ГРЕДІГ БІЛЯ ЗАЛЬЦБУРГУ

Як і попередніх років, так і цього 1957 року, 26 травня, на цвинтарі Гредіг біля Зальцбургу відбулася традиційна панахида. Коли попередніми роками підчас панахиди начисляли присутніх тисячами, потім сотнями, то цього року було лише яких півсотні. Це тому, що громада вірних Української Автокефальної Православної Церкви в Зальцбургу, як і в цілій Австрії, значно зменшилася. Багато виїхало за Океан, переселилося до інших вільних країн світу. Цього року ще й погода не сприяла. Доцило.

В 15 год. 30 хвилин вірні Хресто-Воздвиженської церкви в таборі Гельбрун/Зальцбург спеціально замовленим автобусом вирушили до Гредігу, де на цвинтарі рівно о 16 год., як і було заповіджено, почалася панахида. Відправляв о. прот. Василь Вишиван, Адміністратор УАПЦ на Австрію і настоятель Хресто-Воздвиженської парафії в Зальцбургу. Обов'язки дяка виконував парафіянин Михайло Г.-І.; під його ж управою співав хор Хресто-Воздвиженської парафії. Прислуговував братчик Гриць.

Вірні УАПЦеркви в Австрії у стіп пам'ятника, здвигненого 1946 року, зложили гарний вінок з написом на стрічці: «Жертвам лихоліть Світових війн. Від вірних УАПЦ в Австрії».

До дня цього Богослуження могили українців було спеціально прибрано, а перед пам'ятником поставлено, належно оздоблений, аналой. Про це постаралася, як і кожного року, давня наглядка цвинтаря, велика приятелька українців пані Анна Екшлягер.

Традиційне поминальне Богослуження відбулося в глибокій і зворушливій молитовності. З висот, мов на підкреслення тої зворушливої молитви, час-від-

часу падали теплі краплини. На фоні багатой й прекрасної природи особливо урочисто й зворушливо пролунала проповідь о. прот. Василія. Проповідь була оповнена глибокого християнського духу та національного патріотизму. Підчас проповіді особливо символічно ген-ген високо на самому шпилі Унтерсбергу яснів Хрест. Символ — страждань, терпіння, але й символ — воскресіння!

На могилах горіли щирого воску свічки. Горіли вогнем пам'яті й любови до братів і сестер, що занесені хуртовиною світових війн тут у далекій чужині спочили. Горіли вогнем християнської любови. Над могилами пліла, тихо слалась, а там і цілком тихо та ніжно танула мелодія: Христос воскрес...

Панахиду закінчено.

В глибокому зосередженні розходився люд.

На могилах ще довго горіли свічки.

Ген-ген у висоті, на прояснілому небі величаво яснів Хрест.

(мгі.)

ЗВІТ З КОНТРОЛІ КАСОВОГО ДІЛОВОДСТВА КОМІТЕТУ ПОВУДОВИ ХРАМУ УАПЦ СВ. СИМОНА В ПАРИЖІ

(В скороченні)

Ревізійна Комісія зібралася 30 березня 1957 р. в приміщенні української православної церкви в Парижі в складі: Проф. О. Шульгин, як представник Українського Академічного Товариства, інж. В. Михальчук, як представник Парафіяльної Ради, п. В. Лисак, як представник Української Громадської Опіки, п. В. Могилівський, як представник Військового Товариства, п. О. Штуль, як представник Української Національної Єдності. Проф. О. Шульгин мав також уповноваження заступати представника Об'єднання Українських робітників у Франції.

Голова Комітету п. П. Плевако склав звіт, дані якого РК мала змогу перевірити на приложеному книговодстві й прилогах.

Комітет почав свою діяльність в 1953 р. На 1. 1. 1957 р. поступило пожертв на фонд будови Храму св. Симона 8.871.474.— фр. З цих грошей витрачено 4.166.196.— фр. на закуп місця під майбутню церкву, чим збережено гроші від девалюації та придбано можливість для дій паризької парафії.

Рахуючи лишок грошей після будови пам'ятника на могилі св. пам. С. Кучмаря в сумі 144.474.— фр. та інших дрібних пожертв на суму 31.250.— фр., разом будівельний фонд вносить 9.047.196.— франків.

Ревізійна Комісія виділила з себе двох людей: п. В. Лисака й п. інж. В. Михальчука, яким доручила перевести детальнішу контролю діловодства. Обидва вони склали свої звіти.

Ревізійна Комісія стверджує, що книговодство ведеться добре й усі записи в книгах згідні з касовими прилогами. РК мала в руках акт, підписаний трьома членами Парафіяльної Ради, який стверджує, що в сейфі зберігаються цінності в сумі, що відповідає вказаній касою.

На базі перегляду діяльності Комітету й його книговодства, РК стверджує, що досі Комітет провів

величезну працю і висловлює йому своє признання і подяку.

Комісія стверджує, що Комітет займався побічно корисними справами, з яких слід назвати: збірка на будову пам'ятника на могилі св. пам. Владики Митрополита Полікарпа, збірка на будову пам'ятника на могилі св. пам. С. Кучмаря, виконавши його заповіт, займається взагалі опікою над могилами й пам'ятниками померлих на чужині українців.

Ревізійна Комісія вітає заходи Комітету щодо вироблення проекту майбутнього храму й зокрема вітає той факт, що автором проекту є проф. О. Повстенко.

У висліді контролі Ревізійна Комісія висловлює побажання:

1. Зробити заходи, щоб оформити Комітет як правну особу, відділивши його від будь-яких інших організацій.

2. Поробити заходи перед владою міста Парижу в справі заміни наявної площі під будову храму на площу, положену в більш центральній околиці Парижу.

3. Увійти в ближчий контакт з Союзом Церков з наміром отримати субсидії на будову.

4. Вживати на адміністративні видатки та на пропаганду суми з загального Будівельного Комітету.

За Ревізійну Комісію: Проф. О. Шульгин (Голова Комісії), Редактор О. Штуль (Секретар Комісії), В. Лисак, Вяч. Могилівський, В. Михальчук.

29 травня 1957 р. в Мужен біля Кая, у південній Франції, після довгої і важкої недуги упокоївся у Бозі

бл. пам. проф. МИКОЛА ГЛОБЕНКО-ОГЛОБЛИН

Покійний народився 19. 2. 1902 р. в селі Ново-Георгієвському на Харківщині, в родині православного священика. Був він визначним українським вченим — літературознавцем і педагогом. Зокрема цікавило його питання традиції старокиївської доби в літературі українського барокко. Відомі праці його з цієї ділянки «Патерікон С. Косова» і «Тератургіма А. Кальнофойського». Написав він також ряд праць з нової української літератури.

Чин похорону проф. М. Глобенка відправив протопресвітер В. Вишневський з Париска.

Покійний проф. М. Глобенко був глибоко релігійною і кришталеву чистою людиною й користувався великою пошаною серед українського громадянства як людина і науковець.

Вічна йому пам'ять!

БІБЛІОГРАФІЯ

Ernst Benz: „Geist und Leben der Ostkirche“. Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH. Гамбург, 1957. Стор. 208.

Автор праці, Ернст Бенц, професор історії Церкви на теологічному факультеті Університету в Марбургу, член Академії Наук і Літератури в Майнці,

свою працю поділив на такі розділи: Православні ікони; Літургія і Таїнства; Догмати; Устрій і право Православної Церкви; національні Церкви, розкольніцькі Церкви, еміграційні Церкви; Чернецтво; Місія й поширення Православної Церкви; Православна культура; Етичні ідеї Православ'я; Політичні ідеї Православ'я; Рим, Візантія, Москва; Росія і Європа; Православ'я і екуменічний рух на сьогодні; Велич і слабкість Православ'я; Існуючі думки й упередження щодо Православної Церкви.

Книга написана в прихильному дусі до православ'я. Є вона вислідом довголітніх студій автора. Як видно з вищеподаного змісту книги, заторкує вона ряд проблем, які виліжені в книзі в досить популярній формі.

На жаль, про Україну та її ролі в православному світі читач нічого не довідається з цієї книги. Вправді автор присвячує певну увагу Київській державі, говорить про православну Церкву в ній, про початки чернецтва, але це все зараховує до історії Росії. Навіть кн. Данила Галицького називає російським князем. Проте треба признати, що саму Київську державу, яку так і називає, окреслює не як Росію, а дає їй історичну назву Русь, але вважає її попередницею Московської держави.

В цьому випадку можливо робить він це не з якогось сантменту до Росії, але скорше під впливом російської і проросійської історичної літератури. Що ж до самої характеристики Православної Церкви в Росії, то не можна відмовити йому об'єктивності, зокрема в ствердженні, що Православна Російська Церква була підпорядкована державі й була знаряддям її. На жаль, вже про русифікаторську ролі цієї Церкви нічого не говорить.

В одному випадку згадує про Митрополита Петра Могила, але не подає, що був він київським митрополитом. Навіть в останній добі, говорячи про ряд національних Церков, таких як албанська, лотиська й інші, нічого не згадує про Українську Православну Церкву. Православну Церкву в Польщі окреслює, як польську, нічого не говорячи про справжній її національний склад.

Одинокий раз згадує українців, коли говорить про національність, що створили в Америці свої Церкви. Щодо еміграційних Церков, то не згадує їх жадної, пояснюючи це тим, що їх багато і важко йому в них зорієнтуватися, даючи лише загальну їхню характеристику.

Всі ці недоліки в праці Е. Бенца щодо України треба пояснити тим, що автор з проблемами Української Православної Церкви не мав можливості заізнатися, не маючи відповідної літератури. Серед поданої в кінці книги літератури в німецькій, французькій й англійській мовах, не стрічаємо таких авторів німців, як Е. Вінтер, Г. Кох, Ф. Гайер та інших, що писали про Українську Православну Церкву.

Не зважаючи на ці недоліки, праця цікава й дає читачеві образ, що таке Православна Церква. Зокрема для самих нас, православних, вартій уваги розділ про велич і слабкість Православної Церкви, як погляд на Православну Церкву німецького богослова-протестанта.

Прот. А. Д.

Звернення

Українська Православна Церква св. Покрови в Мюнхені (Дахауерштрассе 9) після 12-річного користування з приміщення, рішенням німецького суду має до 1 жовтня ц. р. його опустити. Парафіяльна рада була змушена шукати нового приміщення для церкви, яке і в останніх місяцях знайшла.

Тепер постала нова, тяжка проблема чисто матеріальної природи у зв'язку з перенесенням церковного устаткування до іншого будинку і відповідного його заінсталиювання. Це вимагає значних грошових видатків, яких не має обтяжена судовими витратами наша парафія. Тому звертаємося із закликом до українського громадянства на чужині допомогти нашій парафії своїми щедрими пожертвами, пам'ятаючи, що справа нашої Церкви в еміграційних умовах є важливою не тільки з погляду релігійного, морально-виховного, але й національного для нашого молодого покоління, бо не можна допустити, щоб воно залишилося без своєї Церкви і попадало під чужі, часто ворожі, впливи.

Парафіяльна рада вірить, що її голос знайде прихильний відгук серед українського громадянства, яке не пожаліє свого щедрого датку на Боже діло. Всякі, навіть найменші, пожертви на цю ціль будуть прийняті з великою подякою і оцінені, як глибокий вияв релігійної й національної солідарності.

Грошеві датки просимо надсилати на таку адресу:

München, Karlstr. 59, Oberbayrische Volksbank, Konto Nr. 37 780 für Pfarrgemeinde der Ukr. Aut. Orth. Kirche.

Парафіяльна рада

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р. Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва: Oberpriester Theodor Lihowenko, (17a) Karlsrube-Durlach, Reichenbachstr. 23, Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, дописи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Oberpriester Anatol Dublanskyj, (13b) Landsbut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche, Karlsruhe, Erzbischofstr. 2 c, Bundesrepublik Deutschland.

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки
„Ridna Cerkwa“ — Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt

РІК VI

ВЕРЕСЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1957

Ч.31-32

Покрова Пресвятої Богородиці

Християнська Церква вже з перших часів свого існування вшановувала, а потім святкувала пам'ять Матері Божої, її Різдво (8-21 вересня), Введення в Храм (21. XI 4. XII), Благовіщення (25. III/7. IV) і Успіння (15/28 серпня*).

Свято Покрови Божої Матері постало дещо пізніше й початки його датуються з X століття. Почин до цього свята дала наступна подія. В половині X століття на Царгород — столицю Візантії напали Сарацени. Велика загроза була тоді містові й народ щиро молився в храмах, а зокрема у Влахернському храмі в Царгороді, благаючи Божої помочі й охорони. Підчас Всенічної в цьому храмі з'явилася Пречиста Діва Марія й відкрила народ Своїм Омофором. Її побачив блаженний Андрій з своїм учнем Єпифанієм і відомість про чудесне з'явлення Божої Матері негайно стала відомою всім. Невірні, що облягли місто, відступили від облоги й місто з народом були врятовані.

На пам'ятку цієї події було встановлено свято Покрови Божої Матері, що святкується Православною Церквою кожного року 1 жовтня (за нов. стилем 14 жовтня).

Свято Покрови особливо урочисто святкується нашим народом. Український народ, що впродовж своєї історії багато натерпівся від нападу всяких наїздників — половців, татарів, турків і інших, в своїй неволі вдавався під Покрову-Омофор Пресвятої Диви Марії. Через це свято Покрови стало особливо близьким українському народові. Наші козаки запорожці святкували його, як велике свято перемоги над невірними. Існує старовинний образ Св. Покрови, на якому представлено, як Божа Матір огортає Своїм Омофором козаків. Запорізька церква була Свято-Покровською. Року 1775 московичі на наказ цариці Катерини II зруйнували Запорізьку Січ, забрали з січової церкви до рогу ікону Покрови й срібні Царські ворота.

Свято Покрови святкує український народ скрізь, де він живе, по всіх континентах, де тільки його доля загнала. У великій пошані були і є серед українського народу ікони Божої Матері. Україна мала колись багато чудотворних ікон Пресвятої Диви Марії. Серед них були ікони, що за переданням були

мальовані св. Апостолом і Євангелистом Лукою. Таке передання існує про Холмську ікону Божої Матері. Ця ікона з Єрусалиму була пізніше перенесена до Царгороду і зберігалася довго в палаті візантійських імператорів. Коли у X ст. грецька царівна Анна вийшла заміж за українського князя св. Володимира, то вона привезла з собою до Києва цю чудотворну ікону. Пізніше вона була подарована до збудованого в Холмі в XII ст. храму Пречистої. В часі першої світової війни ця ікона була вивезена з Холма. В часі другої світової війни 22 жовтня (4 листопада) 1943 р. урочисто святковано в Холмі повернення чудотворної ікони Божої Матері.

Деякі старовинні чудотворні ікони Божої Матері, що були в Україні, в часі лихоліття нашого народу забрали від нас наші сусіди. Так Вишгородську ікону було забрано до Володимира над Клязьмою, а Велзьську до Ченстохови.

В своєму горі й біді український народ особливо гаряче молився й молиться до Пресвятої Диви Марії та спішить під її Святий Покров. Він будував і будує храми в честь Матері Божої, він оспівує її в своїх поезіях. Ось, напр., з якою незрівняною красою в своїй поезії оспівує Матір Божу наш глибоко віруючий геніяльний Кобзар Тарас Шевченко:

«Все упованіє моє

*На Тебе, Мати, возлагаю,
На милосердіє Твоє,
Все упованіє моє
На Тебе, Мати, возлагаю,
Святая сило всіх святих,
Пренепорочная, благая!
Молюся, плачу і ридаю:
Возри, Пречистая, на їх,
Отих окрадених, сліпих
Невольників; подай їм силу
Твогого мученика Сина,
Щоб хрест — кайдани донесли
До самого, самого краю!
Достойно — питая! Благаю,
Царице неба і землі!
Воньми їх стону і пошли
Благий кінець, о, Всеблагая!»*

І Мати Божа, що також несла Свій хрест до самого-самого краю, яка бачила муки Свого Єдиного-родного Сина, бачила Його розп'яття і меч пройняв Її материнське серце, знає, бачить і розуміє наше горе і наші терпіння. Вона бачить, що наш поневолений побожний український народ бореться на життя і смерть за Христа і під Його знаменем — хрестом. Свій хрест українська нація несе також до «самого-самого краю» і прибігає під Покров-Омофор небесної заступниці, благаючи помочі й опіки для обездоленої Батьківщини.

Вже добігає дві тисячі років, краплина у вічності, як християнство — релігія любови, Світло Правди, пробивається й огортає людство проти затій сатани, проти злоби людської, ведучи людину до спасіння, дочасного і вічного.

І Мати Божа стала нам на шляху до цього спасіння другою Матір'ю, а хрищений народ величав Її як свою найбільшу Опікунку й Покрову, як Царицю неба і землі та оспівує Її в молитвах і Бого-

служеннях найкращими піснями й духовними мелодіями:

Тобі, Провідниці життя нашого, ми, раби Твої, пісні перемоги співаємо, врятовані ж з біди пісні вдячні приносимо, Богородице. А Ти, що маєш силу непереможну, від усяких бід визволяй нас, щоб ми виголошували Тобі: Радуйся Діво Пренепорочная.

Під Твою милість припадаємо, Богородице Діво, молитов наших в час журби не відкинъ, а від визволяй нас, Єдина Чистая і Благословенная. Пресвятая Богородице, спаси нас!

Митрофорний протоерей д-р Семен Смерека

*) Стрічаємося часом з запитаннями, чому Успіння Пресвятої Богородиці святкується в серпні перед святком Її Різдва, що святкується в вересні. Справа в тому, що церковний рік починається 1 вересня (по старому стилі), а не 1 січня. Тому то в вересні святкується Різдво Пресвятої Богородиці, потім Введення, Благовіщення, а вкінці Успіння (Прим. автора).

Д. Святогірський

Псалом 8-й

*Яке величне, Боже правий,
Твоє ім'я по всій землі!
Повище неба Твоя слава
Піднеслась! Діточки малі
Тебе надвічного вславляють,
Хай ворогів неправда, гріх
Замовкне, Господи, стихляюсь
Перед ділами рук Твоїх!
На животворне сонце, зорі,
Що Ти створив, усесвіт весь,
Незмірний в його просторі,
Коли погляну, — що то єсть
Цей чоловік, Твоє насліддя,
Щоб Ти всякчас про нього дбав,
Його, усе людське поріддя,
В Своїй опіці завжди мав?
Хоч менший він у Тебе, Вишній,
Віс Твоїх янголів святих, —
Коли б не мав учинків грішних,
А все тримавсь велінъ Твоїх,
У світі був би він блаженний,
Бо ж він господар над усім
З Твоєї волі, повсякденно
Даєш поживу в його дім.
Земні багатства і тварин,
Небесне птаство й риби моря,
Усі Твої, Всесильний, твори
На всій добробут має він.
І слава й честь його вінчають,
Коли в ділах, як Ти звелів,
Він чинить добре для братів
І від неправди утікає.
Тоді безсиліє лукавий
На замисли підступні злі.
Яке величне, Боже правий,
Твоє ім'я по всій землі!*

Святі Ангели Божі - наші охоронителі

(До свята Св. Архистратига Михаїла і всіх безтілесних сил небесних)

«Благословіте Господа, всі ангели Його, сильно-мощні, що виконуете накази Його, слухаючи голосу слів Його. Благословіте Господа, всі сили Його, слуги Його, що сповняєте волю Його» (Псалом 102, 20-21).

Напочатку Господь створив небо і землю. Під небом треба розуміти невидимий світ, в тому й Ангелів. Слово «Ангел» — грецьке. В перекладі на нашу мову означає «посланець», «вісник». Ангели, як безтілесні створіння, стоять поза всякими можливими дослідями людини, а тому про їхнє існування знаємо тільки через Боже відкриття і з Святого Письма. Світ Ангелів — це недоступний світ людському розумові. Ангели належать до того невидимого духового, а не матеріального світу, в існування якого ми, християни, маємо вірити за Словом Божим. Нам, людям, що маємо тіло, світ Ангелів вищий за наше розуміння, тому в його існування ми можемо тільки вірити, як віримо в Бога.

Першу згадку в Святому Письмі про Ангелів знаходимо вже в книзі Буття (3,23), коли Господь після вигнання перших людей з раю поставив Ангела — Херувима «стерегти дорогу до дерева життя». Ангели, хоч і безтілесні, з волі Божої можуть у видимій формі з'являтися на землі. Про це говорить нам Святе Письмо як Старого, так і Нового Заповіту. Таке з'явлення Ангелів у видимому для людини вигляді було в особливо виняткових випадках (Благовіщення Пресвятої Діви Марії, під час Різдва Христового, при воскресенні Христа на інш.). Відомі також з Святого Письма випадки з'явлення Ангелів людям у сні. Це були також особливі випадки, коли Господь через Ангелів проголошував людям свою волю або сповіщав про якусь подію, що мала статися чи сталася..

З Святого Письма знаємо, що Ангели це істоти розумні й обдаровані великою силою. Є їх безчисленна кількість. Святе Письмо називає сонми Ангелів (Дан. 7, 10; Лук. 2, 13; Гал. 4, 26; Об'явл. 3, 18). Всі Ангели не рівні собі. Вони поділяються на херувимів і серафимів, на начальства, власті, сили, архангелів і ангелів та інш. (Ісайї 6, 2; Єзек. 10, 4, 19; Єфес. 1, 21) Деякі серед Ангелів відомі нам з Святого Письма поіменно, як Архангели Михаїл, Гавриїл, Рафаїл та інш., що являються одними з найвищих Ангелів. Серед всіх Ангелів вони займають окреме місце, особливо Михаїл, як архистратиг небесних воїнств (Дан. 10, 13, 21; Об'явл. 12, 7).

Ангели, як духи безтілесні, вищі за найвище розумне й обдароване душею створіння на землі — людину, що має тіло. Вони вищі навіть за найбільш святих людей. Бо хоч «з породжених жінками — говорить Господь — не було ще більшого від Іоана Хрестителя; найменший же в Царстві Небеснім більший від нього» (Матф. 11, 11). Одна лише Матір Божа вища за Ангелів, чесніша від Херувимів і незрівняно славніша від Серафимів.

Всі Ангели були створені добрими та були обдаровані Богом свобідною волею. Всі вони раділи з створення видимого світу і називалися синами Божими

(Іов. 38, 7). Але ось, коли вже був створений видимий світ і земля, один з найвищих ангелів захотів стати сам як Бог, возгордився і став противитися Богові. Цей ангел з доброго став злим і потягнув за собою ще деяких інших ангелів. Тоді «постала війна на небі: Михаїл і Ангели його воювали проти змія; змія і ангели його також воювали, але не перемогли, і не стало вже місця їх на небі. І скинуто великого змія, давнього вужа, званого дияволом і сатаною, що зводить цілу вселенну; скинуто його на землю і ангелів його скинуто з ним» (Об'явл. 12, 7-9).

В своєму Другому Соборному Посланні св. Ап. Петро також пише: «Бог ангелів, що згрішили, не помилював, але, зв'язавши оковами темряви пекельної, віддав на пильнування для кари» (II Петр. 2, 4).

Отже ця боротьба між Ангелами на небі була дійсністю, а не якоюсь легендою. Вона відкриває нам таємницю походження зла і злих духів, що їх не створив Господь злими, але вони такими сталися самі з своєї власної волі, коли перестали виконувати волю Богу. Скориставши з свободи, яку їм дав Господь, вони повстали проти Бога і стали злими духами, на чолі з сатаною — дияволом.

Через гріхопадіння перших людей, яких звів диявол, він став душоубцем від початку і опцем неправди та князем цього світу, як його називає Сам Ісус Христос (Іоан. 8, 44 і 14, 30). Цей диявол діє й далі серед людей та зводить їх, штовхаючи на шлях загибелі. Диявол і злі духи — джерело зла, недолі, горя, сліз і нещастя на землі; джерело не порядку й хаосу, бо диявол наклонює людину до гріха. Як «князь цього світу», він зводить людей земними багатствами, земними грішними насолодами; він підсуває людям думку, що вони не потребують знати Бога, що можуть бути самі як Бог. Диявол батько всім атеїстам, всім братоненависникам, всім, що топчуть Закон Божий.

Духова боротьба, що її розпочав Архистратиг Михаїл і Ангели Божі з сатаною — дияволом і його слугами продовжується далі на землі за душу людини. Від людини самої залежить, хто переможе і здобуде цю її душу. Людина має вільну волю. Ті з людей, що їх опановує диявол, стають слугами його й виконавцями його замислів.

В сучасний момент слуги диявола захопили великі простори земні й панують там. Проте властивих меж панування диявола не можна окреслити точно географічними чи політичними кордонами. Це панування над душами людськими. І не той переможе дияволом, хто переможений фізично, матеріальною силою зброї диявольських слуг тут на землі, але той, хто духово скапітулював перед дияволом і слугами його, незалежно від того, чи знаходиться він по цей чи по той бік залізної заслони. Переможений дияволом той, хто запродав свою душу дияволу й творить беззаконня та зло. «Хто чинить

гріх, той від диявола, бо спочатку диявол грішить» (І Іоан. 3, 8), тобто, хто грішить, грішить за підшептами й намсвою диявола.

Чому Господь дозволяє існувати дияволу й слугам його? На це питання людський обмежений розум не може дати відповіді. Це одна з таємниць Божих, яку людині тяжко зрозуміти. Якщо диявол, хоч переможений Господом, але не знищений цілком, то на це такий допуст Божий. Існують же на світі всякі скорпіони, ядовиті змії й різні шкідливі інсекти та інші для нас шкідливі створіння. Чомусь і їм Бог дає можливість існування.

Дехто з богословів висловлює думку, що коли б не було диявола, людині нічого б не загрожувало і вона не провадила б духової боротьби. Тоді б людина могла б заснути в своїй безпечності і духовно завмерти. Тимчасом кожний християнин повинен загартовуватися й удосконалюватися в доброму, а цей гарт і постійне удосконалення приходить лише в боротьбі з опокусами й злом, що їх розсіває навколо диявол. Прийде час, як говорить Святе Письмо (Матф. 25, 41; Об'явл. 20, 10), і настане кінець світу, тоді диявол зі слугами своїми будуть позбавлені всякої свободи дій і будуть віддані на вічну муку.

Нам, християнам, треба пам'ятати, що Господь Бог є єдиним і справжнім Володарем Вселенної; Він є Господарем над усяким створінням і Суддею над дияволом та слугами його (Рим. 16, 20). Людині ж Господь дав свобідну волю, вказав їй, що добре й зле, і дав можливість вибору, за чим вона має йти.

В нашій боротьбі до кращого, в боротьбі за моральне удосконалення, до здобуття Царства Небесного, яке силою береться (Лук. 16, 16), допомагають нам Ангели Божі. Вони «служебні духи, які посиляються на служення тим, що мають наслідувати спасіння» (Євр. 1, 14).

Вірні Господеві Ангели перебувають з Господом, оточують Його Престол, моляться до Нього і прославляють Величність Божу у вічній святості (Об'явл. 5, 11-12). Святі Ангели люблять Бога, слухають Його і боряться за Царство Боже. З моментом вочеловічення Христа, вони служать Йому і змагаються за поширення Царства Христового.

Перед Престолом Божим пророк Ісайя бачив, як «тисячі Ангелів, незчисленні Ангели, шестокрилі і многоокі Херувими й Серафими, що високо, наче птиці, літають, пісню перемоги співають, виголошують, викликають і промовляють: Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, повне небо і земля слави Твоєї. Осанна в небі. Влагословен, хто йде в ім'я Господнє. Осанна в небі» (з Літургії св. Івана Золотоустого).

Тому священик на Літургії підчас Малого Входу тихо молиться: «Владико, Господи Боже наш, що встановив на небесах чини воїнства Ангелів і Архангелів служити славі Твоїй, вчини, щоб з нашим входом і вхід Святих Ангелів одбувся, щоб разом із нами служили вони й прославляли Твоє милосердя...»

Ангели Божі, як обдаровані великою силою, впливають на людей, щоб спасти й охоронити їх. Вони охороняють наші душі й тіла та моляться за нас Богові (Псал. 90, 11-12). Як добрі духи, вони тішаться з навернення на правильний шлях кожної

грішної людини (Лук. 15, 10). Після смерти праведних людей, Ангели відносять душі їхні на небо (Лук. 16, 22).

Господь з любови своєї до людей дав кожному з нас Свого Ангела. Ісус Христос сказав: «Стережіться зневажити й одного з цих малих: бо кажу вам, що Ангели їх на небесах повсякчас бачать лице Отця Мого Небесного» (Матф. 18,10). Кожний з нас, охрещених людей, має свого Ангела Охоронителя, який любить нас, охороняє нас від спокуси й небезпеки, нараджує нас до доброго й керує нас на шлях нашого спасіння. Від нас самих залежить, чи ми цей ангельський голос будемо чути та йти за ним.

Православна Церква має спеціальні молитви до Ангела Охоронителя, які кожний православний християнин повинен знати й молитися ними вранці і ввечері.

З Об'явлення Святого Ап. Іоана знаємо, що окремі помісні Церкви мають також своїх Ангелів. Мають їх також і окремі народи. Багато народів обрало своїм небесним опікуном Св. Архистратига Божого Михаїла. Цей Святий Архангел Михаїл є опікуном столиці України — Києва, герб якого складався з малюнку Архистратига Михаїла.

Окремі дні в році призначенні на святкування Ангелів Гавриїла (26. III/8. IV), та Архистратига Михаїла (8/21. XI). Особливо день свята св. Архистратига Михаїла урочисто відзначається Церквою, бо цей день присвячений не тільки Архистратигіві Михаїлові, але й всім безтілесним силам.

В цей день звертаємося до них з словами гарячої молитви, що їй подає нам тропар свята:

Небесних сил Архистратиги, молимо вас завжди ми, недостойні, щоб вашими молитвами ви захистили нас, покровою сил душовної вашої слави, охороняючи нас, що щиро благаємо: від нещастя вивольте нас, як чиновачальники небесних сил.

Прот. А. Дублянський

ВИЗНАННЯ

*Я — найбільш жадливий злочинець на світі.
Я знищив багато більше людей, як яка-будь війна.
Я зробив мільйони людей рабами.
Я зробив мільйони родин нещасливими.
Я зробив мільйони здібних молодих людей паразитами.
Я позбавив успіху величезну кількість людей.
Я нищу слабих, а сильних роблю слабими.
Я розставляю тенета на людей, що сильні характером.
Я перетворюю мудрого на дурного і погорджую дурним за його глупоту.
Мене знають нещасні жінки й голодні діти. Мене знають батьки, що передчасно посивіли, бо я привів до згуби їхніх дітей.
Я знищив мільйони і знищу ще більше, якщо мені на це дозволять.
Я а л ь к о г о л ь ! Чи знайомий ти зі мною?*

(«Духовне Пробудження»)

Наша канонічність

Деякі думки в четверті роковини упокоєння Митрополита Полікарпа

Основним канонам, який дає правну підставу для існування окремих автокефальних помісних Православних Церков, треба вважати 34 Апостольське Правило, яке говорить: «Єпископам кожного народу належить знати першого з них і визнавати його як голову...»

Пізніші правила (IV Всел. Соб. 17, 28; VI Всел. Соб. 38), які говорять про те, що адміністративно-політичному розподілу має відповідати також церковний розподіл, відносилися в першу чергу до розподілу єпархій і парафій, хоч мали також своє застосування в розграниченні територій між окремими помісними Церквами. Звичайно бували й винятки з цих правил, але тоді, коли справа торкалася існування на якийсь одній політично-адміністративній території двох автокефальних Церков. Прикладом такого випадку може служити Кипрська Православна Церква, яка з найдавніших часів була автокефальною, але, коли якийсь час Кипр підлягав Антіохійському префектові, антіохійський єпископ робив намагання позбавити Церкву на Кипрі її автокефалії і підкорити собі. Третій Вселенський Собор в 431 році правилом 8-им осудив ці намагання Антіохійського єпископа, підкресливши, що «нехай не влазить під виглядом священнодійства пиха світської влади, щоб нам не втратити поволи й непомітно тієї свободи, яку дарував нам своєю кров'ю Господь наш Ісус Христос».

Це правило могло б бути вповні застосованим до всіх тих, які позбавляють автокефалії окремі Церкви чи поборюють її, використовуючи сприятливі їм політичні обставини.

В сучасний момент окрім старих історичних, автокефальних Православних Церков Константинопольської, Олександрійської, Антіохійської й Єрусалимської, а також Грузинської, Кипрської та Синайської, що існували вже в першому тисячолітті по Різді Христовому, існує ряд новіших національних Православних Церков, як Сербська, Болгарська, Московська, Румунська, Грецька (Елладська) та інші. Можемо загально сказати, що кожний народ, якого більшість складається з православного віросповідання, має свою автокефальну Православну Церкву. Таке саме право на існування своєї автокефальної Православної Церкви має наш народ. Коли цієї автокефалії позбавлена Православна Церква в Україні в сучасний момент, то це лише вислід національно-державного поневолення України Московою. Як свого часу царська Росія, так тепер червоно-Москвою не дає можливості існувати Українській Автокефальній Православній Церкві на українських землях. В цьому повністю з поступованням світської безбожної влади большевиків по відношенні до Української Православної Церкви в Україні солідаризується і сучасна Російська Православна Церква. Неодноразово вона навіть українців вважає росіянами та в Україні виключно вона є пануючою. В цьому випадку пішла вона навіть ще далі світської комуністичної влади в Україні, яка створила

хоч фікцію української влади, а Московська патріархія навіть цієї фікції на церковному відтинку в Україні не хоче створити.

Звичайно таке її поступовання не має нічого спільного з канонами, а тим більше з духом Євангельської Науки Господа нашого Ісуса Христа. Воно подиктоване тільки політичними мотивами, панування над українським народом. Це її поступовання є ніщо інше, як «вияв під виглядом священнодійства лихи світської влади».

Недавно «Журнал Московської Патріархії» опублікував відомості, що в багатьох храмах Латвії правиться на лотиській мові, але в Україні в українській мові нема відправ. Можна молитися також на фінській, румунській та інших сучасних літературних мовах. Не вільно лише в Україні по українськи.

Всі ці моменти вказують на те, що Московська Патріархія продовжує політику кол. передреволюційної Російської Церкви і займається русифікацією українських земель, що йде також по лінії бажань комуністичних володарів у Кремлі.

Наша Церква організаційно існує тепер тільки на еміграції. Своє існування тут вона виводить з України. Там залишилися мільйони вірних її й багато духовенства, що в сучасний момент змушені підкоритися єдиній дозволеній комуністичною владою в Україні Російській Православній Церкві. Основною постановою і існування нашої Церкви є цитоване вище 34 Апостольське Правило. Ми окремий народ і маємо повне право на автокефалію нашої Церкви. В цьому напрямі наш народ неодноразово висловлював свою волю і ця воля його непорушна.

Канонічність нашої Церкви поза всякими сумнівами. Вона канонічно існувала в Україні. Вона також канонічно існує на еміграції. Хоч вправді канони Православної Церкви не можуть дати точних вказівок щодо еміграційних Церков, бо вони таких не передбачали, але ніхто не сміє казати, що коли чогось канони не передбачали, — це неканонічне. Коли ж однак ввійти глибше в зміст деяких канонів, можемо знайти поважну аналогію в їх постановках щодо еміграційних Церков. Так напр., 27 канон VI-го Вселенського Собору говорить: «Поскільки в різних часах були варварські напади, в наслідок чого багато міст було поневолено беззаконними, а з тої причини не було можливості предстоятелю такого міста, по виконанні над ним рукоположення, прийняти свій престіл... ради цього ми, зберігаючи за священством честь і повагу, і бажаючи, щоб поневолення поганями не спричинило шкоди церковним правам, постановили, що ті рукоположені, що по вище зазначеній причині не могли вступити на свої престолі, не підлягають за це осудженню: тому хай творять за правилами рукоположення в різні ступені кліру, та користають з прав головування в означених їм межах і кожне їхнє діяння хай визнається твердим і законним. Бо потребами часу і перешкодами збереженні доклад-

постей не повинні бути обмежувані межі керування».

Правда, малося тут на увазі, коли єпископ, що по висвяченні не міг зайняти свого престолу в місті, яке поневолили чужинці, перебував серед православного населення певної області, що мала також свого єпископа. Теперішній стан перебування православних Церков на еміграції серед християн інославно-них, це спеціальний стан, що його канони, ухвалені в першому ще тисячолітті, не могли передбачити, бо тоді була одна неподільна Церква Христова. Якби там не було, останнє речення цього правила є надзвичайно важке і для сучасних обставин, що за потребами часу перешкоди в докладному збереженні приписів, тобто канонів, не можуть обмежувати прав єпископів виконувати свої обов'язки. Тим більше, здається нам, коли ці єпископи опинилися на чужині разом з частиною свого духовенства й багатьома вірними та ще й серед неправославного населення.

Дехто може закинути нам, що автокефалія нашої Церкви немає визнання інших православних Церков. Правда, тепер, коли наша Церква існує на еміграції — це дійсно трудніша справа. Про те, нам ніколи не треба забувати, що канонічність нашої Церкви і справа визнання її автокефалії іншими Церквами — це зовсім дві різні речі. Канонічними не переставали бути, напр., Елладська чи Сербська Церкви, що в XIX ст. проголосили свою автокефалію, але цієї автокефалії якийсь час не хотіла визнати Константинопольська Церква, від якої вони перед тим залежали. Навіть Болгарська Церква, що в наслідок проголошення своєї автокефалії в 1872 р., була осуд-

жена Константинопольською Патріархією, як схизматичська Церква, не переставала бути канонічною Церквою, що стверджували інші Православні Церкви. Сама Російська Церква, що фактично стала автокефальною в 1448 році, не мала формально-канонічного визнання цієї автокефалії аж до 1589 року, тобто цілих 140 років.

Наша Церква має канонічно висвячений єпископат. Це основне і найважливіше. Тому всякі закиди, кого б це не було, проти нашої Церкви, не можуть бути закидами опертими на канонах, але на негативному ставленні до нас, як українців.

В четверті роковини упокоєння Митрополита Полікарпа, завдяки якому постав наш новий Єпископат та відновила своє канонічне існування в Україні Українська Православна Церква, схилиємо свої голси перед Його світлою пам'яттю. Завдяки своєму вчинкові, він став визначною особою в історії нашої Церкви. Разом з ним увійшов як добродій нашої Церкви в нашу церковну історію Митрополит Діонісій, що поблагословив висвячення нашого Єпископату, а разом з ним увійшов також як добродій нашої Церкви Митрополит Олександр, що разом з Митрополитом Полікарпом висвячував перших єпископів українців 15 років тому назад. Оба митрополити Діонісій і Олександр, хоч росіяни, стали вище понад російський політичний партикуляризм своїх сучасників, за що їм честь і слава.

Українська Православна Церква існує тепер, хоче цього хтось чи ні, як існує український народ. Вона вічна, як вічною також буде серед нього пам'ять про Покійного Митрополита Полікарпа.

А. З.

Прот. Д. Бурко.

Під обухом

(До 30-річчя II Всеукраїнського Церковного Собору)

То був 1927 рік, час, коли советський режим наважився цілком розгромити Українську Автокефальну Православну Церкву. Діяльність кожного священнослужителя, єпископа чи священника, й навіть кожного передового вірного, через широкорозставлену агентуру контролювалася владою.

Ще заздалегідь агенти ГПУ на місцях викликали до себе обраних окружними церковними з'їздами делегатів Собору і загрожували їм арештом, якщо вони не звільнять митрополита Василя Липківського від його обов'язків. Казали, що він запеклий ворог советської влади й коли надалі стоятиме на чолі Церкви, то для неї буде зле, а коли його усунуть, то відношення уряду до неї буде цілком інше... Деякі з членів Всеукраїнської Православної Церковної Ради радили митрополиту відмовитися, але він казав, що попереджати волі Церкви не може, коли Собор вибрав його на митрополитське служіння, то й Собор вирішить його дальшу долю в Церкві. Становище було дуже прикре, бо змагалися з волею ГПУ — діло непросте...

Собор зібрався на Покрову (14 жовтня) в храмі

Св. Софії. Прибуло всього 203 делегати, та й склад їх був уже не той, що на Соборі 1921 року, лише духовенство й селяни, а від інтелігенції та робітництва, крім кількох представників Києва, не було нікого.

Тільки Собор почав свої діяння, як агент ГПУ Карін, «уповноважений по церковним делам», викликав голову президії Собору Володимира Чехівського й наказав, щоб негайно було поставлено питання про звільнення митрополита. Сказано прямо, що коли Собор залишить Липківського у проводі Церкви, то він буде розігнаний, а потім вони обидва, Чехівський і Липківський підуть на заслання. На Соборі увесь час вартувала ціла когорта агентів ГПУ. Відхилити питання про усунення митрополита було не сила. Собор посилав до Каріна делегацію з запитаннями, чи може митрополит Липківський залишитися настоятелем Софійської парафії, чи можна буде обрати його на єпископську катедру й чи не будуть його більше карати. На ці питання Карін дав задовільні відповіді, але обманув

(говорити неправду — це звичайна тактика советських урядовців і всіх комуністів).

Перед вирішенням питання про усунення митрополита, ГПУ устами одного з членів президії ВПЦ-Ради запитало його, чи вважає він за можливе керувати Церквою в таких зовнішніх умовах. «Христос будував Церкву не лише тоді, коли вільно благовістив, а й тоді, коли на хресті страждав. Отже і я мушу вважати керівництво Церквою можливим при всяких умовах, коли на те буде воля Христова, цебто, воля Церкви», відповів митрополит.

Важко було Соборові переступити через авторитет великого архипастира, але, мовляв, батогом обуха не переб'єш... ГПУ настоювало на своєму. Могильна тиша... Напружені погляди на митрополита. Чекають його останнього слова...

«Чого злякалися, — почав він, — чи не знали раніше куди й задля чого йдете? По нашій вірі Бог послав нам радість духовного відродження, але за нетвердість нашої віри, Він посилав нам випробування. Хто могутніший за Бога, кого, крім Нього, маємо боятися? Не бійтеся, хто служить Богові і своєму народові. Не бійтеся, хто щиро хоче спасти свою душу. Не бійтеся і відганяйте сумніви. Не бійтеся, бо коли наша справа правдива й угодна Богові, нас ніхто не переможе. Не зєртайте на побічні шляхи, не наважуйтеся на облудні манівці, тільки відкритий і простий шлях є найкоротша дорога до Бога. На Нього наша надія, Йому слава, честь і поклоніння»...

Засідання Собору в справі усунення митрополита нагадувало картину I-го Собору, коли його (В. Липківського) висвячували на митрополита. «Був пізній вечір, але як тоді, так і тепер було повно народу і внизу і на хорах... Але було дещо й нового... Був великий гніт з боку ГПУ, командир Карін давав «генеральний бій» і напружив увесь свій «загін», каже сам митрополит. Питання було поставлено так: чи Собор вважає корисним для Церкви залишити митрополита Липківського, чи «здіймає з нього тягар митрополичого служіння». Представник Софійської парафії Іван Грищенко подав проєкт ухвали про залишення митрополита, вказавши, що ніяких підстав для його усунення нема. Агенти ГПУ зараз же відібрали у нього мандат і сказали залишити Собор. Та після цього почали виступати один за одним селяни, навіть дві жінки, і кілька священників за те, щоб залишити митрополита і ГПУ не наважилось більше виводити делегатів з Собору. Було подано проєкт резолюції, подиктований, мабуть, волею ГПУ, про звільнення митрополита «за злочинну, неправдиву й шкідливу для Церкви діяльність». Та коли поставили його на голосування, то ні один з членів Собору не підняв руки. Тоді В. Чехівський подав такий проєкт: «З об'єктивних причин Собор здимає з митрополита Василя Липківського тягар митрополичого служіння». За цей проєкт ухвали подано більшість голосів. З боку ГПУ було важито надзвичайних заходів, щоб людиність, присутня в храмі, нічим не виявляла свого відношення до вирішення Собору. Коли ми-

трополит виходив з храму після тої наради Собору, майже в усіх на очах були сльози...

Другого дня він доповів Соборові про свою шестирічну діяльність на службі митрополита, про ті ідеали до яких стремів, про свої благовісні подорожі по Україні і закінчив подякою Богові за все минуле та побажанням добра Українській Церкві в майбутньому. Це був його останній митрополичий виступ.

Того ж дня, 16 жовтня, ГПУ знову викликало до себе представників Собору й наказало обрати нового митрополита. Собор зупинився на двох кандидатурах: архієпископа Йосипа Оксіюка та архієпископа Костянтина Малюшкевича. Але обидва кандидати рішуче відмовились. Цим праця Собору зайшла в безвихідь, бо Карін поставив перед ним категоричну вимогу ніяких інших питань не вирішувати, поки не буде обрано митрополита. Допоміг знайти вихід сам митрополит Василь Липківський, який запропонував кандидатуру єпископа Миколая Бсрєцького. Цей архипастир, безстрашний, як і його духовний батько, погодився, і Собор односторонньо обрав його на митрополита. «Тяжкий хрест покладали ви на мене, — казав він тоді в своєму слові, — але з безмежної любови до Бога, до вас, до українського народу, я готовий на жертву... Нехай буде воля Всевишнього». Ці слова Євангельського самоприречення свідчили про хресну долю керівника Церкви і всього українського духовенства під советською владою в ті дні. Після справи з митрополитами іншими питаннями Собору вже мало хто цікавився, багато делегатів роз'їхались. Вибрали ще нову ВПЦ-Раду (під контролею ГПУ) й на тому скінчилося. Широка програма Собору, яку складала передсоборна комісія, залишилась нездійсненою...

Так насильством ГПУ 2-й Собор Української Церкви паралізовано. А мав він досить живого духу церковности, сил і волі, хоч гнітила його важка ворожа сила. Його члени, зокрема селянство, знали наперед, що їх чекає від ГПУ, але виступали сміливо й вільно; Українська Автокефальна Православна Церква багато зробила для виховання в народі церковної і національної свідомости.

З тих сумних подій все українське духовенство й вірні зрозуміли, що в советській владі вони мають ворога не на життя, а на смерть. Коли до цього часу дехто вважав існування Української Церкви можливим, хоч в тяжких умовах, то в час 2-го Собору всі побачили, що цьому існуванню приходить кінець. Комуністичний режим, який, здавалося, з року в рік повинен загинути, доводив, як історична реальність, що він запанував надовго й може уступитися тільки перед силою більшою від нього. Цей режим, так пагубний для України в усіх сферах її життя, наочно втілювався в тій когорті ГПУ, що сиділа на Церковному Соборі.

Завис над Українською Церквою важкий обух, який пляново, впродовж кількох років, глумив її, поки не добив. Дозволення II Собору й обрання нового митрополита було тільки пропагандивним маневром перед зовнішнім світом.

Прот. Д. Бурко

З книги буття Української Церкви (9)

Час від часу при можливості я одвідував Києво-Печерську Лавру. Того страшного 1933 року мене більш ніж коли вели туди мої почуття і настрої, бела невгасима скорбота. Там, у великій святині, що промовляла до серця лише своєю красою та славою минувшини, бо сучасне духовне життя її вбито, душа виливала свій біль, гірку печаль за хресну долю народу, там оповідала вона великим тіням далеких предків про тяжке горе України.

До того святого місця моєї самотности, я їхав однієї неділі в червні місяці із Солом'янки, передмістя Києва. На зупинці перед залізничним мостом увійшов до трамвая митрополит Василь Липківський, одягнений в темносірий китель, як то завжди ходив він літом у ті роки. Відразу кілька чоловік встали, поступаючи йому місце. Як на свій вік, 69 років, митрополит мав вигляд далеко старішого, хоч був міцної будови (тяжка доля прибила), тільки його орлині очі світили, як раніше, юнацьким огнем. Але в тому глибокому зорі й у всьому образі великого патріота лежало неказанне страждання, безмірна, відома тільки Богам та йому, душевна мука. Привітавшись, я сів біля нього й ми стиха розговорилися.

— Куди вас Бог провадить, Найпочесніший Отче, — питаю його.

— На Байкове кладовище їду, на розмову з мертвими! — відповідає він. У тих словах, як і в голосі його, почулась трагедія архиєпископа народольбця, відірваного лютиєм ворогом од Церкви, від народу, ізольованого, щоб обезглавлену Українську Церкву легше було руйнувати. І пригадалися мені слова пророка: «Ридайте пастирі, голосіте й посипайте голоси прахом, проводирі стада; прийшла бо година, коли вас розпинатимуть і гнатимуть, і попадаєте, як дорога посудина» (Єремії 25, 34).

Скаржився митрополит-страдник, що він тяжко бідує, що нема засобів для існування (він жив на Солом'янці при своїй сестрі, яка важкою працею заробляла на прожиток, але ті заробітки були мізерні). «Та найгірше гнітить мене жахлива дійсність, — говорив він, — душа ніколи не перестає боліти».

«О, о, дивіться!» — схвильовано промовила якась жінка до своєї сусідки, дивлячись у вікно. На тротуарі під парканом лежав труп селянина, а біля нього сидів, безсило обпершись руками в землю, хлопчик років п'ятнадцяти (мабуть син померлого), снасть одна, очі погаслі, життя його, видно, догоряло. Коло них вантажне авто, два вози «бригадири» про щось сперичалися, певно радились, чи брати лише мерця чи обох разом. Митрополит, глянувши на ту картину, подивився на мене болізно і мномовно й опустив голову. Люди пригнічено мовчали, в трамваї стало по-мертвому тихо.

«Нехай вас Бог охороняє!» — сказав митрополит, прощаючись зо мною. Він зійшов біля університету, на розі В. — Володимирської вул., казав, що там десь має супутника на Байкове кладовище. Я по-

дивився йому вслід і серце обгорнув сум, стало тяжко й боляче.

На Печерському, проти Микільського монастиря, бачив ще ту ж, звичайну тоді скрізь в Україні, картину: лежала мертва жінка, а коло неї плакала дівчинка, трохи далі від них, під хлібною крамницею, лежав чоловік, — усе нещасні селяни, що приїхали до міста «по хліб»...

Києво-Печерська Лавра... Чий зір не милувався ще здалека велелевною красою барокових золотосіяних куполів її храмів, що лили в душу небесний мир і радість? Хто побожний не сповнювався священним трепетом, коли наближався до воріт Лаври, де сяяв сонм подвижників Печерських (фрески), а над ними прекрасна церква Святої Тройці, збудована в XII сторіччі князем Миколоасм Святошою? Їз кого з благочестивих не тремтіли серця, як вони вступали на подвір'я цієї предковичної української святині і їм відкривався у всій своїй красі пишний Успенський собор, пам'ятка XI сторіччя, і прегарна височенна дзвіниця, це «Шеделя білоколонне диво», яку в погідний день видно за 30 км. на тлі блакиті українського неба? Ви підходите до соборної церкви, що сяє своїми незрівняними формами українського барокко, які надано їй стараннями і коштом великого християнина гетьмана Івана Мазепи та інших знатних доброчинців. Вона сяє семи прекрасними позолоченими банями та ефектовними «сйивами» на фронтах, сяє мистецтвом декорування, ліпними прикрасами, що не мали собі рівних в Україні; в них ви бачите дзвіночки, соняшники, стокротки, рідний світ, квітання його красою вічного маєстату Бога живого. Ви входите в середину храму і вражаєтесь його пишністю, ваше ество охоплює релігійна екстаза, душа ваша зосереджується в молитєвному настрої і відчуває себе в іншому, духовному світі*). А коли покличе вас сюди великий дзвін, від якого луна розходиться на десятки верств, і ви почуєте співи Всеночної та Літургії, ви не почуватимете часу і зовнішнього світу, зачарований і сповнений святою невимовною радістю на землі...

Печерська Лавра, її Успенська церква, що своєю красою була «небеси подібна», як каже літопис, завжди чарувала мене. Тепер коли режим насильства і крові, що повстав проти Бога, нищив християнську культуру, топтав її красу і величчя, коли він руйнував Українську Церкву й саму Печерську Лавру перетворив у т. зв. «музейний городок» (фактично антирелігійний заклад), вона, ця коштовна перлина української православної культури, стала для мене ще дорожчою. Прискожній нагоді я прямував до Лаври, ще і ще раз оглядав її храми й

*) Такою ця велика святиня стояла до вересня 1941 року, коли большевики утікаючи з Києва, заклали під неї міни, а в листопаді висаджено її в повітря... Дорога перлина українського національного мистецтва, культурна пам'ятка світового значення загинула.

інші пам'ятки, заходив у Близькі й Дальні печери, витав думками в минулому славного монастиря.

Літній пекучий полудень. Сонце вилискує, грає на золотих банях Успенського собору і сусідніх церков. Велична і на прочуд струнка дзвіниця немов росте в блакить, треба високо підвести зір, щоб побачити її купол. Довкола тиша. Але не та, що кслись, не монастирський спокій, а мертва пуста. Купую в бюрі квитки і підходжу до порталю собору. Тут зібралось уже біля десяти душ людей. «Екскурсивод» не пускає до храму, бо, каже, зараз має приїхати якась французька делегація. Справді, за якусь хвилину м'яко вкотилось шість машин. Нас заставили відступитися. Група європейців, поглядаючи з цікавістю і шанобою на пишні фронтони святині, зняли капелюхи й пішли в середину. За ними пішли, в капелюхах, з десяток «провідників», чинів ГПУ. Хтось із старших підбіг до екскурсивода і сказав йому не пускати людей у храм, аж поки не вийде та делегація.

Посідали тимчасом, хто як міг, у холодку скверика, що зеленів між собором та дзвіницею. Ще раз (який уже?) розглядаю деталі останньої. Цей шедевр мистецтва, як всякий великий твір, усе вбирає в себе очі, дивився й не надивився на неї. Чарує зір конструкція будови, геніальний архітектор наче вклав у неї все своє уміння, щоб дати для такого місця як Києво-Печерська Лавра, як святі гори над Дніпром, найкращий утвір людського духу. Все гармонійно сполучене, все на своїому місці, нічого зайвого, ярус на ярусові стоїть у повній пропорції, пишастся красою форм і височіє вгору, під золотий купол з хрестом, який пливе, коли пильно й довше дивитися, по ясній блакиті неба. Колона, що ними так багата дзвіниця, різних стилів: в другому ярусі вони дорійського, в третьому — іонійського, в четвертому — коринтського. Вся будівля, хоч велика в розмірі, виглядала чарівно — стрункою і легкою, ммилюючи зір і серце глядача. Псували тільки це диво архітектури сліди варварства, в третьому ярусі з'яв пролом, який зробили, коли скидали дзвони (всіх дзвонів тут було чотирнадцять, а між них один, що подарував гетьман Іван Мазепа, всі конфісковано советами «для нужд построения социализма»). На стінах нижнього яруса висіли, мов брудні латки на пишній одежі, антирелігійні гасла та аншлаги. Їх зміст звертав увагу своїми вигадками та абсурдом, в одному наприклад було сказано: «Церковні дзвони зменшують на 50% продуктивність праці трудящих!»

Група французів виходила з собору, екскурсивод кликав нас до входу, зібралось біля двадцяти душ. В притворі храму, з лівого боку, стояла мармурова художньої роботи (якогось італійського різьб'яра) пробиця князя Константина Острозького. Як шоразу, мимоволі зупиняюся перед нею, перед святою пам'яттю великого оборонця нашої православної віри і народности. Але не встиг я зосередитися думками, як Екскурсивод владно кричить до мене: «Товарищ, не стойте, там нечего смотреть, идите за мной и слушайте!» Це відізналось в моїй душі як грубе знущання над нею, над її особистим духовним світом. Мої ображені почуття не знаходили собі

місця, було надміру прикро. А екскурсивод з якимсь особливим апльомбом пропагандиста, та й ще голосом, що бив по нервах, «шпарив», як вони кажуть, «науку» про те, що «релігія опіум для народу», що це ідеологія «реакційна», вигадував нісенітничі, як то страшно ченці «експлуатували трудящих» і т. п. Показуючи на сяючі іконостаси, на багатий розпис стін, він казав: «И вот, как видите, все это построено для сколпачевания народных масс». А коли підійшов до гробу св. Михаїла, митрополита Київського, то почав таке говорити, що, здавалось, німі стіни храму ось-ось запротестують. А з людей не протестував ніхто, ще два три роки тому хтось за протестував би, а тепер ніхто. Не протестували, бо, як каже німецький поет Ф. Шіллер (наче про московсько-большевицьку імперію):

*«Того, що таїть та безодня страшна,
Сказать там не сміє душа ні одна».*

Та хоч не протестували, однак не всі слухали. Екскурсивод побачив це і скипів мівом, полив цілий потік докорів, що на шістнадцятому році резолюції такими «несвідомими» бути не можна, що «треба слухатися провідника». Так, послух. Ось одна з основ, на яких тримається московсько-советський режим на Україні, — промайнуло в моїх думках. Треба слухатися советських провідників, треба робити, мислити й дихати так як вони наказують. А що український народ не хоче слухатися, то його заставляють нечуваним терором, голодом, ціною мільйонних жертв людей... Треба заставити його перестати Богу молитися, треба заставити вірити лжепророкам, що Православна Церква Христова, якою він, український народ, живе тисячу літ, є не що інше тільки «окопачивание народных масс»...

Поклонившись душею святим тіням великих предків, що спочивали в Успенському соборі, цій дев'яточотлітній святині України, я повен безсилою протесту проти безбожної сили, що засіла в ньому (в соборі), образжений і пригноблений вийшов на подвір'я. Більше нікуди в «музейному городку» не хотів іти, бо всюди в ньому були «провідники»... Пішов я в найдалший закуток монастиря, де їх нема, на гору, що над Дальніми печерами, де нераз шукав самотности. Лежу на траві під церквою Різдва Христового, що її збудував славний сподвижник гетьмана Івана Мазепи полковник Григорій Герцик. Надо мною весело щебечуть ластівки, грайливо кружляючи довкола золотих зажурених куполів церкви, що вже шість років стоїть безмовною. Вгорі, гойдаючись у повітрі, врочисто співає жайворонок. Під їх співи закриваю очі й поринаю в думи і спогади. Наче в фільмі пливають у пам'яті картини минулого. Ось Велика Всеночна в Успенському соборі Лаври літом 1911 року. Храм повен народу. Вже благословляється на світ, а служба ще не скінчилась. Мабуть ніхто не почував втоми, бо я не почувую. Співи, Лаврські незрівняні співи цілком зачарували мене. Як жива встає високоурочиста хвилина: шістдесят манахів-співаків сходять з обох клиросів на середину храму, архимандрит виголошує «Слава Тобі показавшому нам світ» і неказанно — величньо, натпрочуд прекрасно лунає стародавнє

СТАТУТ

Українських Православних Парафій УАПЦеркви на еміграції

1. Парафія УАПЦ становить собою найнижчу організаційну клітину УАПЦеркви, яка є частиною Соборної Апостольської Церкви.

2. Парафія УАПЦеркви може організуватися скрізь, де є відповідна для цього кількість вірних УАПЦеркви і конечна потреба.

3. Мета організації парафії: допомагати задоволенню духовно-релігійних потреб своїх членів, дбати про усвідомлення й здійснення Христової науки, моралі, християнської взаємодопомоги. Для цього парафія упорядковує храми Божі й дбає про належне їх обслуговування, утримує церковний причет, хор, школи, гуртки й інші заклади для навчання віруючих Закону Божого, допомагає бідним, дбає про забезпечення матеріальними засобами парафії (духовні концерти, лекції, добровільні внески і т. п.).

4. Членами парафії можуть бути всі православні християни, що про своє бажання стати членами парафії зголосять настоятелю парафії. Малолітніх зголошують їх батьки або опікуни.

5. На чолі парафії стоїть настоятель, який поруч своїх священнослужительських і душпастирських обов'язків є духовним керівником — наставником, порадиником, законовчителем у школі і взагалі наглядачем над морально-духовним життям парафії.

6. Крім о. настоятеля, в залежності від потреб і матеріальних спроможностей, може бути в парафії один чи кілька священників, дияконів і дяків. Священнослужителі призначаються Єпископом. Всі священнослужителі й церковнослужителі, за вказівками настоятеля, допомагають йому в усьому церковно-парафіяльному житті.

7. В допомогу настоятелю кожна парафія виділяє з поміж себе Парафіяльну Раду з людей всім відомих, як моральних, відданих УАПЦеркви, учасників Богослужень і національно свідомих. Членами Парафіяльної Ради можуть бути вірні, не молодші 25 років. В складі Парафіяльної Ради мусять бути члени від жіноцтва парафії.

(Закінчення з стор. 9-ої)

Києво-Печерське «Слва в вишніх Богу»... А в вікнах головного вітаря пробивались перші проміння сонця...

Та от прийшов новітній варвар і зруйнував цей благодатний світ, світ небесної краси і радості на землі. Зруйнував, щоб натомість будувати світ насильства і крові, світ, який все світле і прекрасне брутально топче, а насаджує все темне та отидне.

Вже вечоріло. Була п'ята година, той час коли Київ упродовж віків сповнювався благовісним гомоном дзвонів, що перед Вечірнею (сьогодні ж неділя свята) зливалися в величню симфонію. Тепер Київ мовчав, усі дзвони у нього пограбовано, на устах його кустодія.

(Далі буде)

8. Парафіяльне Зібрання обирає титаря, членів Парафіяльної Ради та їх заступників, трьох членів та двох заступників Ревізійної Комісії.

9. В Загальних Зборах беруть участь усі парафіяни, записані в парафіяльній книзі, віком від 18-ти років, чоловіки й жінки. Загальні Збори скликає настоятель парафії: а) по потребі, б) на вимогу Вищого Церковного Управління, в) Ревізійної Комісії і г) заяви 60% повноправних членів парафії. Вимоги про скликання позачергових Загальних Зборів подаються в листовній формі з зазначенням питань, що їх мають розглянути збори. Збори правомочні, коли на них присутня половина членів парафії. Якщо на перші Загальні Збори збереться менше половини парафіян, то збори скликаються вдруге не раніше 7-ми днів. Другі збори правомочні вирішувати передбачені порядком денним перших зборів питання при всякій кількості присутніх.

10. Всі питання на Загальних Зборах вирішуються простою більшістю голосів. Порядок голосовання (закритий, відкритий) визначають збори. Головою Парафіяльних Зборів є настоятель парафії, або один з членів Зборів по вибору, в випадку наказу про це Єпархіяльної влади. Всі постанови Загальних Зборів заносяться до протоколу Загальних Зборів і представляються на затвердження правлячому Єпископу УАПЦеркви.

11. Парафіяльна Рада покликується на три роки. На той же термін обирається Церковний Староста і Ревізійна Комісія. Єпархіяльна влада може продовжувати уповноваження. Члени Парафіяльної Ради і Ревізійної Комісії, що не виконують своїх обов'язків або зловживають своїми уповноваженнями, можуть бути звільнені Єпархіяльною владою і до закінчення терміну.

12. Головою Парафіяльної Ради є настоятель парафії, однак з огляду на місцеві обставини, правлячий Єпископ може затвердити на цьому становищі особу обрану Загальними Зборами. В останнім випадку настоятель являється членом Парафіяльної Ради. До членів Ради належать і інші члени причту.

13. Члени Парафіяльної Ради і Ревізійної Комісії розподіляють між собою обов'язки на першому після виборів засіданні з таким розрахунком, щоб кожний із членів Ради і Ревізійної Комісії мав певні обов'язки. Зокрема на першому засіданні Ради обов'язково вибираються: а) Заступник Голови Ради, б) Скарбник, що за розпорядженням Голови Ради приймає, зберігає і видає цінності, в) Рахівник, що веде книгу поступаючих сум та видатків, згідно з документами і г) Секретар, що оформляє всі справи Ради, веде книгу реєстрації парафіян і книгу протоколів.

14. Всі питання розглядаються на засіданнях Ради, що відбуваються в міру потреби. Голова Ради зобов'язаний скликати засідання Ради на вимогу половини її членів. Питання вирішуються простою більшістю голосів і оформлюються протоколами. Прото-

коли підписуються всіма присутніми на засіданні членами Ради.

15. В такому ж порядку провадить і оформлює свою роботу Ревізійна Комісія. Ревізія грошева й господарчих справ провадиться по потребі. По ініціативі Комісії, або з наказу Єпархіяльної влади, ревізія може провадитися в любий час. Про кожну ревізію складається акт. Акти ревізії зачитуються на Загальних Зборах.

16. Прибутки парафії складаються з: а) парафіяльних членських внесків, б) карнавочних збірок і пожертв, в) від продажу свічок, образів, книжок, хрестиків і т. п. Всі церковні суми, крім офір на певні цілі, впливають до церковно-парафіяльної каси й видатковуються з чистого доходу в такій пропорції: а) на потреби центральних церковних установ, правлячого Єпископа й церковного при ньому управління — 30%, б) на потреби церкви — 40% і в) на утримання причту — 30%. При обрахуванні % віднімається від валового доходу собівартість проданих свічок, хрестиків, образків та інш. Де не запроваджено спеціальної збірки для хору, то субсидії для нього можуть видаватися з сум (40%) на церковні потреби.

17. Настоятель парафії провадить метричні книги

— записи охришень, похоронів, шлюбів членів парафії. Уся біжуча кореспонденція, як і метрики виходять за підписом настоятеля парафії.

18. Обов'язками титаря є турботи, в порозумінні з настоятелем парафії й Парафіяльною Радою, як найкраще устаткувати все потрібне для Богослуження: церковний одяг, вино, проскурки, свічки і т. п. У своїй праці керується він інструкцією Єпархіяльної влади.

19. Парафія має свою печатку з написом навколо хреста «УАПЦ» і «Українська Православна Парафія в.....» Печатка переховується в настоятеля парафії.

20. У випадку ліквідації парафії всі справи, кошти й церковне майно передається до Єпархіяльного Управління.

Статут цей з певними змінами у порівнянні з попереднім статутом опрацьовано й затверджено на XII-ій сесії Священного Синоду УАПЦеркви дня 2-го листопада 1949 року. (Протокол § 4-ий) та прийнято на Соборі УАПЦ 16-18 грудня 1956 р. в Карлсруе.

Відділ Інформації УАПЦ

Хроніка українського православного церковного життя

НІМЕЧЧИНА

ХРАМОВЕ СВЯТО І ОСВЯЧЕННЯ ІКОНОСТАСУ В ГАННОВЕРІ

В м. Ганновері в перших роках по війні українці мешкали в таборі ім. Лисенка. В листопаді 1950 року цей табір був зліквідований, а з ліквідацією табору був також зліквідований існуючий в таборі український православний храм. Більша частина українців виїхала за Океан, а ті, що залишилися, були розміщені в таборах Ганновер-Бухгольц, Ганновер-Ботфельд і Ганновер-Шуленбург.

Побудувати нову церкву для православних українців після ліквідації табору ім. Лисенка не було можливості і Богослуження відправлялися в загальній таборовій каплиці на Бухгольці. В цій каплиці відправляли по черзі православні, греко-католики, римо-католики і євангеліки. Поскільки ця каплиця раніш належала виключно до римо-католиків, то вони мали свій постійний вівтар, а решта влаштувала свої вівтарі на час відправ.

Такий стан тривав аж до червня 1955 р., до приїзду в Ганновер о. прот. Олександра Семеновича. З ініціативи прот. О. Семеновича та за згодою й постановою Парафіяльної Ради вирішено добитися для православних українців приділу в загальній каплиці й побудувати там свій постійний вівтар та іконостас. На цю ціль частину матеріальних засобів зібрано між своїми парафіянами, а також одержано 300 н. м. від місцевого уряду в Ганновері.

Праця над будовою іконостасу розпочалася в 1957 р. Проект і будову іконостасу виконав побожний парафіянин п. Іван Римаренко, а допомагали йому

старі комбатанти: п. полк. Василь Кравчук і п. полк. Микола Рогальський. Царські двері високо мистецьки вирізьбив відомий наш різьбар з Гайденау п. Яким Винар, що, виїжджаючи до Нової Зеландії, офірував свою працю для своїх братів у Ганновері на Славу Божу й молитовний спогад. Образи на іконостасі, що їх взято з Галендорфської таборової церкви, реставрував п. Юрій Громів. Всю працю будови виконували побожні парафіяни гонорово. Праця була закінчена в цьому році до свята Преображення Господнього.

На урочистість посвячення іконостасу і престольне свято парафії прибули до Ганноверу о. декан Дмитро Васильчук з Ессену і прот. Федір Димар з Оеррель. В суботу 17 серпня перед початком Всенічної о. декан Д. Васильчук відправив чин освячення води на солії перед новозбудованим іконостасом. Також і Всенічна була відправлена перед іконостасом, а в неділю 18 серпня о. декан Д. Васильчук перед Літургією освятив іконостас і вівтар. Божественну Літургію відправляли о. декан Д. Васильчук, о. прот. Ф. Димар і о. прот. О. Семенович. На Запрічасному проповідував о. Ф. Димар, а перед молебнем о. Д. Васильчук доручив будівничим п.п. І. Римаренкові, В. Кравчукові й М. Рогальському благословенні грамоти від ВІР Владики Митрополита Ніканора й в своїм слові висловив їм подяку та радість з приводу так по мистецьки виконаної будови іконостасу. Після молебня настоятель парафії прот. О. Семенович, привітавши своїх парафіян з храмовим святом, також висловив щиру подяку всім жертводавцям на будову іконостасу, а особливо тим

Новозбудований іконостас української православної церкви в Ганновері.

побожним парафіянам, які не шкодували своєї праці при будові його.

При цій нагоді, духовенство, присутнє на храмовому святі в Ганновері, відбуло соборчик, на якому обговорили біжучі справи душпастирської праці в північній частині Німецької Союзної Республіки.

Присутній

ОСВЯЧЕННЯ НОВОГО ХРАМУ

СВ. ПОКРОВСЬКОЇ ПАРАФІЇ В МЮНХЕНІ

Українська православна парафія Св. Покрови в Мюнхені з днем 1 вересня ц. р. залишила церковне приміщення при Дахауерштр. 9, в якому знаходилася церква цієї парафії з 1945 р., та перейшла на нове приміщення при площі Дом Педро ч. 5. Це нове приміщення одержала Свято-Покровська парафія від Євангеліцько-Лютеранської Церкви за порівняно незелику плату.

Нове приміщення — це простора і висока колишня євангеліцько-лютеранська молитовна зала, в якій, завдяки невтомній праці титара парафії п. полк. М. Стечишина, збудовано підвищення для вівтаря та поставлено іконостас. В порівнянні з колишнім церковним приміщенням при Дахауерштр., нове приміщення для церкви значно більше та нагадує своїми розмірами справжню церкву. Можна сміливо сказати, що Свято-Покровська парафія в Мюнхені одержала справді гарне і відповідне для церкви приміщення. Вправді хоч сам іконостас ще далеко не викінчений, проте зроблено вже найважливіше, щоб це приміщення нагадувало нашу церкву.

Впродовж вересня, коли приміщення пристосовувалось на церкву, по неділям замість літургій настоятель парафії митр. прот. д-р С. Смерека відправляв в початках переважно молебні. По закінченні головних праць, урочисте посвячення нової церкви було призначено на неділю 13 жовтня. На цю ж неділю також було перенесено святкування храмового свята цієї парафії.

Ранком о год. 9-ій відбулося Мале Водосвяття, яке відправили настоятель митр. прот. д-р С. Смерека, декан прот. П. Дубицький і прот. А. Дублянський. По Водосвятті освячено іконостас та все церковне приміщення.

Вже з самого ранку цього дня прибуло до церкви з усього Мюнхену багато вірних, а також представники українських організацій і установ. Службу Божу відправляли згадані вище три священники.

Дуже гарно співав, невеликий мішаний хор під керуванням п. сотника А. Качана. Проловіді виголошили: після Євангелії прот. А. Дублянський на тему значення Храму Божого, а в кінці Служби Божої — митр. прот. д-р С. Смерека на тему опіки Матері Божої над людьми.

Після Літургії відбувся Молебен до Пресвятої Диви Марії з виголошенням належних молебень, а на закінчення прот. П. Дубицький в імені ВПР Митрополита Никанора привітав настоятеля, Парафіяльну Раду й всіх парафіян з храмовим святом.

Після всього за старим українським звичаєм в одному з недалеких ресторанів відбувся обід для духовенства, причту, співаків і гостей.

Храмове свято Свято-Покровської парафії, як кожного року, об'єднало в спільній молитві багатьох українців, що живуть у Мюнхені. Були присутні в храмі також козаки й вірні інших національностей. Дай Боже, щоб новий храм цієї парафії і надалі був місцем, де в неділі й свята збиралися б православні українці з Мюнхену, завданням яких втримати цей свій новий храм. Сподіваємося також, що знайдуться віруючі люди, які своїми пожертвами допоможуть довести його в належний репрезентативний вигляд, який він повинен мати, як український православний храм у столиці Баварії.

Богослуження в церкві Св. Покрови відбуваються кожної неділі. Доїзд до церкви з центру трамваєм ч. 21 до Роткройцплац, а далі ч. 4 до Вайзенгауз-у (друга зупинка за Роткройцплац). Звідтам праворуч знаходиться площа Дом Педро. Вхід до церкви з вул. Браганцштрассе.

З-пч

ХРАМОВЕ СВЯТО В НОВОМУ УЛЬМІ

В наслідок місцевих обставин, з благословення ВПР Митрополита Никанора, храмове свято Покрови Пресвятої Богородиці парафія УАПЦ в Новому Ульмі святкувала в неділю 13 жовтня. Свято пройшло велично й взяло в нього участь поважне число вірних. Як завжди, в підготовці цього церковного, а одночасно й національного свята взяла участь Парафіяльна Рада, Братство й Сестрицтво, які подбали про те, щоб відсвяткувати його гідно й урочисто. Про відповідний вигляд приміщення, де відбуваються Служби Божі, як звичайно, подбали титар п. Н. Німченко і п-ні А. Примаченко. Зокрема треба відзначити придбання семисвічника, що його подарувала парафії в Новому Ульмі Св.-Покровська парафія в Дорнштадті, та який упорядкував титар.

Божественну Літургію з панахидою лісіа неї по наших історичних постатях відправив настоятель прот. М. Гільтайчук у сослуженні прот. І. Жуковського та свящ. І. Садовського, що прибув на цю урочистість з Авсбургу. В своїх проповідях о. П. Садовський з'ясував значення свята Покрови Пресвятої Богородиці, а прот. М. Гільтайчук — про традиційний молитовний спогад у цей день заслужених для нашого народу осіб.

Хоч парафія має свій власний хор під управою п. Т. Булавчика, однак на цю урочистість прибуло більше співаків, які в цей день під диригуванням п. проф. В. Гавриленка своїм співом підносили справді душі від землі до неба.

Друга частина свята — спільна трапеза — відбулася в одній з гостинниць, про що подбали п.п. О.

Коврига, С. Зубчевський і Д. Капустян. Підчас трапези, яка відбулася в дружній родинній атмосфері, промовці споминали часи нашої бувальщини, а п. Софронів з недалекого табору Езельберг розвеселив всіх присутніх своєю грою на акордіоні.

Описуючи цьогорічне храмове свято в Новому Ульмі, не можна не згадати з подякою п. інж. І. Богомаза, що подарував церкві різьблений мистецько виконаний ручний хрест, та всіх тих, що своєю працею спричинилися до урочистого відзначення храмового свята.

Присутній

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВАХ БЕЗДЕРЖАВНИХ ЧУЖИНЦІВ

В днях 15-18 жовтня 1957 р. в замку Шванберг біля Кітцінгену відбулася конференція в справах бездержавних чужинців і ненімецьких біженців, яку організувала Світова Рада Церков — Відділ в справах біженців у Штуттгарті й Відділ Лютеранського Світового Союзу в Ганновері.

На конференції були виставлені доповіді про ціль праці з бездержавними чужинцями, про працю Церкви в розв'язанні проблеми бездержавних чужинців з погляду душпастирської опіки й матеріальної допомоги, про становище бездержавних чужинців в окремих таборах. Після доповідей відбувалися широкі дискусії.

Крім представників Світової Ради Церков, Євангеліцько-Лютеранської Церкви, зокрема представників Іннере Місіон, на Конференції були присутні Високий Комісар ООН в справах біженців у Німеччині, представники урядових чиновників та представники Православних та Євангеліцьких екзильних Церков, що знаходяться в Німеччині. Українську Православну Церкву на цій конференції репрезентували ВПР Митрополит Ніканор, прот. М. Гільтайчук і прот. А. Дублянський.

В ПРИТУЛКУ ДЛЯ СТАРИХ У ФАРЕЛІ

До притулку для старих у Фарелі 8 серпня завітали гості, а серед них пастор К. Кох, який в приміщенні лютеранського храму мав Богослуження. На прохання цього пастора виступали зі співом хори місцевих православних парафій — української й російської. Український церковний хор під керівництвом пані-матки Н. Гурської в складі пань Х. Щербань, З. Латошної й п. п. А. Старкова, А. Латошного та Д. Щербаня гарно відспівали «Хвалить ім'я Господнє» та київського напіву «Отче наш...» Присутніх людей було понад 300 осіб.

Пастор Кох щиро дякував нашому хорові за спів й опісля завітав ще з іншими гостями до нашого українського православного храму, де вони все докладно оглянули, склали пожертву на храм в сумі 9 н. м. та багато розмовляли з нашим настоятелем о. А. Гурським і нашими хористами.

(Ц. Р.)

США

СЕМІДЕСЯТИЛІТТЯ ВПР МИТРОПОЛИТА ІОАНА

В неділю 6 жовтня ц. р. сповнилося 70 літ життя ВПР Владики Іоана, Митрополита Української Православної Церкви в США. Високостойний Ювілят віддав понад 40 років свого життя на службу Церкві Христовій, а в тім 36 років служіння Українській Автокефальній Православній Церкві. З 1924 року по сьогоднішній день ВПР Митрополит Іоан очолює Українську Православну Церкву в США.

З нагоди цього Ювілею ВПР Архієпископ Мстислав, Заступник Митрополита Української Православної Церкви в США, звернувся до духовенства і вірних цієї Церкви з спеціальним посланням, а в митрополітській катедрі Св. Володимира в Філадельфії в неділю 6 жовтня була відправлена урочиста Служба Божа і молебень. Рівнож такі ж молебні були відправлені в цей день по всіх церквах Української Православної Митрополії в США.

Бажаємо ВПР Митрополитові Іоану ще довгих років для продовжування Архіпастирського служіння на Славу Божу та Добро Української Православної Церкви й Українського Народу.

СВЯТКУВАННЯ 15-ЛІТТЯ ХІРОТОНІЇ АРХІЄПІСКОПІВ МСТИСЛАВА І ВОЛОДИМИРА

Українська православна катедральна парафія Св. Покрови в Детройті урочисто відзначила 15-ліття хіротонії свого Архієпископа Володимира і Канцлера Консисторії УПЦ в США Архієпископа Мстислава. Святкування організував спеціальний комітет, головою якою був обраний проф. І. Розгін, секретарем проф. І. Лук'янчук. Справжнім надхненником і організатором свята був настоятель цієї парафії прот. М. Лящук.

Святкування розпочалося урочистою Службою Божою, що її відправив у сослуженні катедрального духовенства Архієпископ Володимир. Підчас Літургії чудово співав катедральний хор під диригуванням І. Китастого. Владика Архієпископ виголосив надхненну проповідь.

Після Богослуження відбувся громадський обід — прийняття, на якому виголошено ряд промов, з яких на особливу увагу заслуговує промова проф. д-ра І. Розгона, що зупинився над великої ваги значенням відновлення УАПЦ і висвячення її канонічної єрархії в 1942 р. Після цього промовець докладно розповів про життя, наукову, церковно-релігійну і громадську діяльність Архієпископа Володимира.

ЛІТНІЙ ТАБІР ДЛЯ ПРАВОСЛАВНИХ ДІТЕЙ

На терені т. зв. Українського Села, маєстности, приналежної катедральній парафії Св. Володимира в Нью Йорку, що знаходиться в місцевості Бавн Брук, в днях 14 липня до 10 серпня відбувся український відпочинковий табір для православних ді-

тей. В таборі взяли участь 32 дітей з ближчих до Нью Йорку місцевостей у віці від 7-14 років життя. Духовну опіку над дітьми провадив о. Ігумен Святослав з Церковного Осередку в Бави Брук.

КАНАДА *

ОСВЯЧЕННЯ НОВОГО ХРАМУ

В неділю, 4 серпня, Владика Митрополит Іларіон у ослужженні кількох священиків освятив новий храм у м. Шіго. Храм був переповнений по береги і тільки частина прибулих могла в ньому зміститися, а решта слухала Св. Літургію надворі з голошників.

В цій парафії настоятелями були протопресвітер Тит Яковкевич і його син прот. Б. Яковкевич. В зв'язку з тим, що о. Т. Яковкевичу сповнилося 80 літ з дня народження, він звернувся до Митрополита Іларіона з проханням про перенесення його в стан спочинку. Митрополит Іларіон задовольнив прохання о. Т. Яковкевича, призначуючи його одночасно нештатним запасовим священиком Всеканадійської Катедри Пресвятої Тройці в Вінніпегу з титулом катедрального протопресвітера.

ПРАВОСЛАВНА БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ

Одинока українська православна висока богословська школа у вільному світі Православна Богословська Академія, що становить теологічний факультет Колегії Св. Андрея в Вінніпегу (Канада) оголосила набір студентів на біжучий учбовий рік.

До Академії приймаються кандидати, що мають закінчену середню освіту. Кандидати без закінченої середньої освіти приймаються до Академії вільними слухачами і їм дається змога здобути матуру в самій Академії. До Богословської Академії приймається кандидатів головно з Канади, а також з США і інших країн. Вік кандидатів не може бути більший як 45 років життя.

Академія дає своїм абсолювентам підготовку й виховання на священиків, а також урядово признаний ступінь Ліценціята Теології або Бакалавра Теології. Перший титул одержують абсолювенти Академії, що мають матуру. Другий титул одержують ті абсолювенти Академії, які відбудуть по закінченні її рік священичої праці в Церкві й напишуть відповідну працю на богословську тему, що її професура визнає за задовільну. Бакалаври Теології мають право осягнути при Богословській Академії науковий ступінь Доктора Теології, на загальних основах вищих шкіл.

Навчання в Академії триває чотири роки. Студенти з освітою вищою як середня, мають право скласти іспити за три роки, а з університетською освітою — за два роки.

На Богословській Академії викладають такі предмети: Катехизис, Інтродукція до Старого Заповіту, Старий Заповіт, Інтродукція до Нового Заповіту, Новий Заповіт, Догматичне Богослов'є, Основне Богослов'є, Порівняльне Богослов'є, Сектознавство, Моральне Богослов'є, Пастирське Богослов'є, Патро-

логія, Літургіка, Церковний Устав, Гомілетика, Церковне і канонічне право, Історія Християнської Церкви, Історія Української Православної Церкви, Церковний опів, Історія церковної музики, Іконографія, Історія церковного мистецтва, Історія філософії, Логика, Психологія, Християнська соціологія, Історія України, Історія Української літератури, Історія Канади. Крім цього в Академії викладаються мови грецька, латинська, гебрійська, церковно-словянська, українська й англійська та існують відповідні семінари.

Оплата за кімнату і повне прохарчування в Колегії — 50 дол. місячно. Крім цього за науку платиться 100 дол. річно. Виклади в Академії тривають від 1 жовтня до 30 квітня. Позаочних курсів Академія не провадить.

Адреса Академії:

St. Andrew's College,
259 Church Ave.,
Winnipeg 4, Man.,
Canada.

ЩЕ ПРО ОДИНАДЦЯТИ УКРАЇНСЬКІ ЛІТНІ КУРСИ ПРИ КОЛЕГІЇ Св. АНДРЕЯ

Починаючи з 1947 р. Колегія Св. Андрея в Вінніпегу щороку літом влаштовує українські літні курси. Цьогорічні курси, як ми вже повідомляли, відбулися від 2 липня до 12 серпня. Ці літні курси є одиницями цього роду курсами на американському континенті. По закінченні їх, кожний курсант відчуває, що він одержав основне знання про український народ і його культуру. Більше цього, ці курси дають крім звичайного знання з мови, релігії й історії України, ще й глибоке внутрішнє зрозуміння буття українського народу як окремої нації. Вони вчать любити свою рідну Українську Православну Церкву, свою мову, свої звичаї. Тут курсанти навчаються також самостійности в житті.

Особливо велике значення мають ці курси для тих, хто не має українського середовища в дома. На курсах все носить печать українського духа й всі виклади на курсах відбуваються українською мовою.

Влаштування цих курсів — велика заслуга Колегії Св. Андрея в Вінніпегу. Щороку на ці курси прибуває значне число української молоді. Цього року було на них 73 особи, з цього 40 хлопців і 33 дівчини. За віроісповіданням було 71 православний і 2 католики.

ВІДЗНАЧЕННЯ РОКОВИН

ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

В неділю 11 серпня православні українці в м. Монреалі урочисто відзначили роковини Хрещення України польовою Службою Божою в літній оселі парафії Св. Софії. Після Літургії відбувся Хресний Хід до річки і посвячення води. В цих урочистостях взяли участь усі три українські православні парафії в Монреалі, на чолі з своїми настоятелями.

ЛІТНІ КУРСИ ДЛЯ МОЛОДІ

Українська Православна Громада Св. Івана в Едмонтснї вже від трьох літ влаштовує літні вакаційні курси для української молоді, які відбуваються у власній оселі промади над озером Піджон Лейк. Цього року в курсах взяло участь 49 дітей, у віці від 9 до 16 років.

БРАЗИЛІЯ

БУДОВА ХРАМУ СВ. ВОЛОДИМИРА

В Сан Пауло при Українській вулиці весною 1953 р. заложено камінь під будову українського православного храму Св. Володимира. На сьогодні храм цей вже викінчений з середини і знаходиться в стадії цілковитого викінчення також названі. Храм цей дуже гарної, оригінальної архітектури проекту інж. М. Нечитайла, що є також керівником будови його. В будові храму брали й беруть участь сотні віруючих Української Православної Церкви, одні грішми, інші матеріялами, а ще інші — власною фізичною працею, а деякі — всім цим разом. Богослуження в цьому новому храмі відбуваються вже з листопада 1955 року. Парафія Св. Володимира, що буде цей храм, належить до юрисдикції Митрополита Іоана.

ЗІ СВІТУ

НОВИЙ АФІНСЬКИЙ АРХІЄПІСКОП

Новим зверхником Православної Церкви в Греції, на місце спочилого в липні ц. р. в одній з стокгольмських клінік Архієпископа Дорофея, обрано Архієпископа Феокліта. Новообраний Архієпископ Афін і всієї Греції Феокліт під час урочистого вступлення на Афінську архієпископську катедру виголосив проповідь, в якій підкреслив, що всі свої сили віддасть на служіння Церкві, зберігаючи незмінною її науку. Особливу увагу звернув він на необхідність покращання освіти й життєвого рівня духовенства, бо духовий і етичний поступ суспільства залежить від кваліфікованого і відповідно оплачуваного священства. Архієпископ Феокліт заповів рівнож боротьбу з неправославними сектами, що діють в Греції, та запевнив кляпріотів, що в їхній боротьбі за свободу вони будуть мати його підтримку.

НОВА РЕЛІГІЙНА СТАТИСТИКА США

Річник Американських Церков на 1958 рік оголосив найновішу статистику членів різних релігій і Церков в США. Згідно з даними цього річника в США є 60.148.980 протестантів. Серед них найбільше методистів — 9.400.000, після яких ідуть південні баптисти — 8.700.000 і Національна Церква Баптистів з 4.550.000 членами. Після протестантів ідуть такі віроісповідання: католики — 34.563.851, жиди — 5.500.000, православні — 2.598.055, старокатолики — 367.370, буддисти — 63.000 і музультани — 20.000.

ЧИСЛО ХРИСТІЯН В ЯПОНІЇ

В Японії нараховується згідно з останніми даними 583.589 християн. З них 322.135 протестантів, 227.063 римо-католики і 34.391 православний. В порівнянні з попереднім роком число християн збільшилося на 75.963 особи.

ПОДЯКА

На пресовий фонд «РЦ» склали пожертви (всі суми подаємо в німецьких марках): п-ні К. Качмарова — 17,36; дякон З. Ревко — 4,90; п-ні В. Блудимко — 17,10; протопресв. Г. Тимковський (збірка) — 9,70; прот. О. Попов — 5,30; пастор К. Кох — 4,15; п. А. Коваль — 5,00; проф. Ю. Бойко — 5,00; п-ні Л. Орлович — 2,00; п. М. Новик — 2,00; прот. Ю. Гаврилук — 2,50; п. Д. Княгиницький — 5,00; п-ні А. Крих — 1,15; о. Ст. Щадинський — 8,95 і прот. В. Уманець — 4,55.

Всім Жертводавцям Видавництво складає щирю подяку.

Спочили в Бозі

19 серпня ц. р. в Рочестері (США) упокоївся, проживши 53 роки, протоєрей Саватій Лопухович. Покійний походив з священничої родини на Волині, мав закінчені вищі богословські студії в Варшаві й на рідних землях був настоятелем в парафії Головно, Любомельського повіту, та був деканом однієї з округ цього повіту. До США прибув в 1949 р. Похорон Покійного 24 серпня відправив ВПР Архієпископ Мстислав у сослуженні вісьмох священників.

16 серпня ц. р. упокоївся в Канаді на удар серця протоєрей Михайло Тарновецький, настоятель Підсаскатунської округи. Покійний народився 3. II. 1891 в селі Крецатику на Буковині. В 1918 р. закінчив Богословські студії на Черновецькому університеті. Священником з 1919 р. До 1942 р. був душпастирем на Буковині. На еміграції перебував спочатку в Кракові, пізніше в Байройті в Німеччині і в Лєжі в Бельгії. В Канаді з 1950 р.

Після короткої недуги упокоївся 25 серпня ц. р. в Сиднеї (Австралія) Євген Платонович Тиравський, б. член Синоду Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції. Покійний народився 19. 11. 1885 р. на Поділлі в священничій родині. Мав середню богословську й вищу юридичну освіту. Брав участь у визвольних змаганнях. Перед виїздом на еміграцію перебував на Волині і був якийсь час посадником м. Луцька. Був в'язнений гітлерівською владою в Рівному. На еміграції в Німеччині жив у Кастелю, а до Австралії прибув в 1949 р.

Покійний був передплатником і жертводавцем «Рідної Церкви».

Вічна їм пам'ять!

БІБЛІОГРАФІЯ

На шляху до єдиної У. А. П. Ц. на чужині. Видання Консисторії УАПЦ в Австралії. Сідней-Мельбурн, 1957. Ст. 72.

Зміст книжки складається з важніших матеріалів Другого Чергового Собору УАПЦ в Австралії, а саме: Лист ВПР. Митрополита Ніканора до Президії Собору, дві доповіді на Соборі: Прот. Віктор Соловій «Розлам в Українській Автокефальній Православній Церкві та спроби його ліквідації» і Прот. І. Перелазний «Короткий нарис практичної спроби молитовного поєднання з т. зв. «Соборноправницькою» групою в Австралії та наслідки цієї спроби», Ухвали Єпархіяльної Ради УАПЦ в Австралії, Соборне послання і поіменний список учасників Собору.

Пам'ятка десятих Українських Літніх Курсів 1947-1956 при Колегії Св. Андрія в Вінніпегу. Стор. 20. (Видавця, місця і року видання не подано).

Пам'ятка одинадцятих Українських Літніх Курсів 1947-1956 при Колегії Св. Андрія в Вінніпегу. Стор. 22. (Видавця, місця і року видання не подано).

Зміст цих двох гарно виданих і багато ілюстрованих брошур складається з статей, що говорять про завдання цих курсів, порушують проблему української молоді в Канаді, деякі пункти програми курсів і т. п.

Alexander Kischkowsky: Die sowjetische Religionspolitik und die Russische Orthodoxe Kirche. Видання Інституту для дослідів ССРСР. Мюнхен, 1957 р. Стор. 136.

Праця складається з таких розділів: марксизм і релігія, політика ослаблення (1917-1927), політика нищення (1927-1939), політика використання (1939-1954) і огляд советської церковної політики в роках 1955-1956. В кінці книги подана бібліографія.

ВИЙШОВ З ДРУКУ КИШЕНКОВОГО ФОРМАТУ КАЛЕНДАР «РІДНА ЦЕРКВА» НА 1958 РІК

Ціна календаря: в Німеччині — 50 пф. без пересилки, 60 пф. — з пересилкою; в Великій Британії — 1 шіл., в Австралії — 3.50 шіл., Франції — 60 фр. і Бельгії — 8 фр. В інших країнах рівновартість 20 ам. центів.

Просимо спішити з замовленнями календаря, бо наклад його невеликий. Замовляти Календар в адміністрації журналу «Рідна Церква»:

Oberpriester Theodor Luhowenko, (17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23. Bundesrepublik Deutschland.

Ч И Т А Й Т Е,
П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е
Й П О Ш И Р Ю Й Т Е
« Р І Д Н У Ц Е Р К В У »

ОГОЛОШЕННЯ

В Редакції журналу «Рідна Церква» можна набути наступні видання по зниженій ціні:

О. Білоусенко «Наша Віра» (Короткий катехизис Православної віри)	2.00 н.м.
Чин похорону священників	2.25 н.м.
Збірник «Віра і Знання»	2.00 н.м.
О. Воронин: «Єдина Церква Христова і роз'єднане християнство»	0.60 н.м.
Українські канти й псалми (ноти)	2.75 н.м.
Служба Божа (ноти)	1.75 н.м.

Ціни подані з пересилкою. Замість грошей можна висилати німецькі поштові марки.

ПОВІДОМЛЕННЯ

З наступного року журнал «Рідна Церква» буде виходити в дещо зміненому зовнішньому вигляді щодо формату та не раз на два місяці, як це було дотепер, а квартално.

Передплата журналу в наступному році буде така:

В Німеччині: одне число без пересилки 0.50 н. м., якщо окрема парафія або кольпортер виписують і продають журнал в кількості не менш як 5 примірників; одне число з пересилкою — 75 пф.; річно — 3 н. м. з пересилкою.

За кордоном: одне число — 0.20 ам. дол., якщо на одну адресу виписується не менше як 5 прим.; одне число з пересилкою — 0.25 ам. дол.; річно — 1 ам. дол. або рівновартість цих сум в валюті держав, звідкіль висилається передплата.

Наступне число «Рідної Церкви» вийде в початках січня 1958 р.

ПРОСИМО СКЛАДАТИ ПОЖЕРТВИ
НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «РІДНОЇ ЦЕРКВИ»

РІДНА ЦЕРКВА

Орган Української Православної Думки. Виходить раз на два місяці. Видає: Вище Церковне Управління Української Автокефальної Православної Церкви. Редагує: Колегія.

Передплату, належність за розпродані числа «Р. Ц.» і всю кореспонденцію в адміністративних справах надсилати на адресу адміністрації Видавництва: Oberpriester Theodor Luhowenko, (17a) Karlsruhe-Durlach, Reichenbachstr. 23, Germany.

Кореспонденцію в редакційних справах: статті, описи, журнали й часописи в обмін надсилати на адресу: Oberpriester Anatol Dublanskyj, (13b) Landsbut, Schönaustr. 15 b, Germany.

„RIDNA CERKWA“. Ukrainisches Orthodoxes Kirchenblatt. Herausgeber: Hauptverwaltung der Ukrainischen Autokephalen Orthodoxen Kirche, Karlsruhe, Erzbischofstr. 2 c, Bundesrepublik Deutschland.